SCRIPTORUM
LUSATICORUM
TOMUS QUARTUS ET ULTIMUS

EXHIBENS

NONNULLOS SCRIPTORES, QUI HISTORIAM LUSATICAM NON QUIDEM EX INSTITUTO TRACTARUNT, INTERIM LUSATIÆ RES ATTIGERUNT, IMPERANTIUM VITAS ET REGIONIS VICINARUMQUE DITIONUM FINES DESCRIPSERUNT ATQUE EGREGIE ILLUSTRARUNT.

ACCEDUNT

DIPLOMATA ET DOCUMENTA, QUÆ HISTORIÆ UTRIUSQUE LUSATIÆ INSERVIUNT.

Digitized by Google

CHRONICON MONTIS-SERENI

SIVE

LAUTERBERGENSE,

ANTE CCCCXL ANNOS COLLECTUM,

& jamdudum a

CLARISSIMIS VIRIS

MARQUARDO FREHERO

atque

HENRICO MEIBOMIO

promiſſum;

nunc demum

Una cum veterum Miſniæ Marchionum in eodem monumento æri inciſo, aliorumque Monaſteriorum Chronicis vetuſtis ac fundationibus, ex Codd. MStis

Editum

TABULISQUE GENEALOGICIS ILLUSTRATUM

A

JOACHIMO JOHANNE MADERO.

Salluſtius Jugurthino.

SÆpe audivi ego, Q. Maximum, P. Scipionem; præterea civitatis noſtræ præclaros viros, ſolitos ita dicere: Cum majorum imagines intuerentur, vehementiſſime ſibi animum ad Virtutem accendi. Scilicet non ceram illam, neque figuram, tantam vim in ſe habere: ſed memoria rerum geſtarum eam flammam egregiis viris in pectore creſcere: neque prius ſedari, quam virtus eorum famam atque gloriam adæquaverit.

JOACHIMUS JOHAN. MADERUS
BENEVOLO LECTORI

S. P. D.

TAndem aliquando in lucem profero jam ultra ſexaginta annos promiſſum literato (*a*) orbi LAUTERBERGENSE, ſive MONTIS SERENI, illuſtris quondam Magdeburgenſis dioeceſeos Monaſterii, vulgo **Petersberg** appellati, Chronicon, a Nobiliſſimo Viro MARQUARDO FREHERO, Conſiliario quondam Archi-Palatino, antiquiorum ac rariorum Germaniæ Hiſtoricorum vindice celeberrimo, neſcio unde, erutum, atque V. Cl. HENRICO MEIBOMIO in vicina Sereniſſimorum Ducum Brunſvicenſium & Lüneburgenſium Academiæ Germanicæ Antiquitatis aſſertori æque ſtrenuo, edendum datum: ut in Directorio ſuo Scriptoribus a ſe evulgatis præfixo, ipſemet *Freherus* voluit indicare. Exhibet vero Tibi Auctor ejus, cœnobii iſtius monachus, præter integri ſeculi hiſtoriam, ab anno videlicet 1124. ad 1225. cumprimis monaſterii ſui & adjacentium quorundam primordia quidem ſat auſpicata, at progreſſus parum felices; quod, quanto majore ſtudio, juvandæque pietatis propoſito ſacræ ædes a piis Principibus tum temporis extruerentur, ampliſque reditibus adaugerentur, tanto major luxus

(*a*) Monaſterium Lauterbergianum ſeu *divi Petri* ſitum non procul ab Hali Saxonica in monte, Fabricius Annal. Miſn. lib. 1. pag. 97.

& diſciplinæ monaſticæ inſequeretur corruptela, morumque integritas eo pronius inciperet fatiſcere atque collabi. Adeo vero verius eſt, quod Cyrenenſis ille Eremita & Presbyter apud *Sulpitium Severum* ad quendam aurum ſibi offerentem dixit; (*a*) *Eccleſiam auro non ſirui, ſedpotius deſtrui!* Primi in Ægypto monachi, unde omnis monaſticæ profluxit ratio; (*b*) *non alio fine aut propoſito in monaſteria congregati, humana ſeſe obedientia mancipabant, quam ut a turba ſtrepitu & ſeculi curis ſemoti carnem frenare, mores componere,* ABSTINENTIÆQUE, *quæ omnium longe pulcherrima virtus eſt, ſeſe exercere, atq; hæc ota ceu adminiculo quodam & pædagogio ad ampliorem fructum myſteriorum fidei eluctari contra mundum & Satanam poſſent; ut re ipſa non aliud cœnobia, quam animorum rebus divinis vacantium, & corporum victum labore quærentium, gymnaſia quædam ac veluti ſchola fuerint;* verba ſunt ea de re differentis Vadiani. (*c*) *Prima apud eos confœderatio eſt*, inquit B. Hieronymus, (*d*) *obedire majoribus, & quicquid juſſerint, facere. Diviſi ſunt per decurias; ita ut novem hominibus decimus præſit, & rurſus decem ſub ſe præpoſitos centeſimus habeat. Manent ſeparati, ſed junctis cellulis usq; ad horam nonam, ut inſtitutum eſt: nemo pergit ad alium, exceptis his Decanis quos diximus, ut ſi cogitationibus forte quis fluctuat, illius conſoletur alloquiis. Poſt horam nonam in commune concurritur, pſalmi reſonant, ſcriptura recitantur ex more, & completis orationibus, cunctisq; reſidentibus, medius, quem Patrem vocant, incipit diſputare. Quo loquente tantum ſilentium fit, ut nemo alium reſpicere, nemo audeat excreare; dicentis laus in fletu eſt audientium, tacita volvuntur per ora lacryma, & ne in ſingultus quidem erumpit dolor. Cum vero de regno Chriſti & de futura beatitudine, & de gloria cœperit annuntiare ventura; videas cunctos moderato ſuſpirio intra ſe dicere:* Quis dabit mihi pennas ſicut columbæ, & volabo & requieſcam. *Poſt hæc concilium ſolvitur, & unaquæq; decuria cum ſuo parente pergit ad menſas, quibus per ſingulas hebdomadas viciſſim miniſtrant. Nullus in cibo ſtrepitus eſt, nemo comedens loquitur. Vivitur pane, leguminibus & oleribus, quæ ſale ſolo condiuntur: vinum tantum ſenes accipiunt, quibus, ut & parvulis, ſæpe fit prandium, ut aliorum feſſa ſuſtentetur ætas, aliorum non frangatur incipiens. Dehinc conſurgunt pariter, & hymno dicto ad præſepia redeunt; ibi usq; ad veſperam cum ſuis unuſquisq; loquitur & dicit: Vidiſti illum & illum? quanta in ipſo ſit gratia? quantum ſilentium? quam moderatus inceſſus? Si infirmum viderint, conſolantur: ſi in Dei amore ferventem, cohortantur ad ſtudium. Et quia noctu, extra orationes publicas, in ſuo cubili unusquisq; vigilat, circumeunt cellas ſingulorum, & aure appoſita, quid faciant diligenter explorant. Quem tardiorem deprehenderint non increpant, ſed diſſimulato quod norunt, eum ſæpius viſitant, & prius incipientes, provocant magis orare quam cogunt. Opus diei ſtatum eſt, quod Decano redditum, fertur ad Oeconomum, qui & ipſe per ſingulos menſes Patri omnium cum magno tremore reddit rationem: a quo etiam cibi, cum facti fuerint, prægustantur: & quia non licet dicere cuiquam, tunicam & ſagum, textaq; juncis ſtrata non habeo: ille ita univerſa moderatur, ut nemo quid poſtulet, nemo non habeat. Si quis vero cœperit ægrotare, transfertur ad exedram latiorem, & tanto ſenum miniſterio confovetur, ut nec delicias urbium, nec matris quærat affectum. Dominicis diebus orationi tantum & lectionibus vacant: quod quidem & omni tempore completis opuſculis faciunt. Quotidie aliquid de Scripturis diſcitur. Jejunium totius anni æquale eſt, excepta Quadrageſima, in qua ſola conceditur diſtrictius vivere. A Paſcha ad Pentecoſten cœnæ mutantur in prandia, quo & traditioni Eccleſiaſticæ ſatisfiat, & ventrem cibo non onerent duplicato.* Quibus conſimilia adfert B. *Auguſtinus* lib. de moribus Catholicæ Eccleſiæ, c. xxxi. atque iſtorum omnium ocularis teſtis *Johannes Caſſianus*; quippe qui (*e*) *monaſterii in Bethlehem monachus, quod non longe fuit a ſpeleo, in quo Dominus noſter JEſus CHriſtus ex virgine naſci dignatus eſt*; ut ipſe de ſemet ſcribit, (*f*) *majorem perfectionis deſiderans gratiam, Ægyptum petiit, ac remotiſſima etiam Thebaidos eremo penetrata*, mores cœnobitarum ibidem accurate inſpexit. Atque hic ipſe eſt, qui memorante (*g*) *Gennadio*, a Johanne Chryſoſtomo *Diaconus ordinatus, apud Maſſiliam Presbyter duo condidit monaſteria, id eſt, virorum & mulierum*: In quibus quæ oculis hauſerat animoque perceperat, dubio procul, ſedulo propagavit. Confluxerat vero, ut de reliquis etiam vetuſtis monachorum collectionibus nonnulla tangam, jam ante Caſſiani in illas terras adventum, *Honorato* duce

non

(*a*) Dialog. 1. num. 2. pag. 517. edit. Lugd. Bat. 1647.

(*b*) De vitæ monaſticæ initiis vide Hiſtor. Tripart. lib. 1. cap. 11. Niceph. Caliſt. Hiſt. Eccleſ. lib. 8. cap. 39.

(*c*) Præfat. in Tractat. de Mon. Tom. 3. Script. Goldaſti.

(*d*) Epiſt. 22. ad Euſtochium. Tom. 1. p. 188. edit. Pariſ. ann. 1602.

(*e*) Lib. 4. de Inſtit. Monach. cap. 11.

(*f*) Collat. XI. cap. 1.

(*g*) pag. 60. edit. Antwerp ann. 1639.

non incelebris eorum cœtus (*b*) *qui diviſis cellulis Ægyptios patres Galliæ intulerunt* in *Lerina*, ad littus inter Liguriam & Maſſiliam in Italiæ & Galliæ confinio ſita inſula, ex qua, tanquam ex equo Trojano, innumeri Eccleſiæ principes, hoc eſt, Epiſcopi atque Doctores prodiere; quorum præcipuos illuſtre quondam memoratæ Juliæ ſidus *Georgius Calixtus*, Præfatione ad *Vincentii Lerinenſis Commonitorium*, (*i*) recenſet; & ſingulari libro perſecutus eſt *Vincentius Barralis Salernus* (*k*), iſtius inſulæ hoc noſtro ſeculo monachus. Ad hæc etiam dictus jam nobis laudatiſſimus Hipponenſium præſul, adhuc *presbyter monaſterium intra Eccleſiam inſtituit, & cum Dei ſervis vivere cœpit, ſecundum modum ac regulam ſub ſanctis Apoſtolis inſtitutam; maxime, ut nemo proprium in illa ſocietate haberet, ſed eis eſſent omnia communia, & diſtribueretur unicuique, prout cuique opus eſſet:* ſicut *Poſidonius* Calamenſis Epiſcopus libro de vita & moribus ejuſdem refert. (*l*) Ex quo, *innoteſcente de die in diem ſanctorum ſervorum Dei propoſito, continentia & paupertate profunda, magno deſiderio poſcere & accipere deinceps Epiſcopos cœpere: qui & ipſi Domini Eccleſias propagarunt, & monaſteria inſtituerunt, & ſtudio creſcente ædificationis verbi Dei, cæteris Eccleſiis promotos fratres ad ſuſcipiendum ſacerdotium præſtiterunt.* Ne interim ſileam *Magnum Baſilium*, Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopum, qui jam medio ſeculo IV. reſtante Ruffino, (*m*) *Ponti incolas monaſteria conſtruere, pſalmis, & hymnis & orationibus, docuit vacare, pauperum curam gerere, eiſque habitacula honeſta, & quæ ad victum neceſſaria ſunt, præbere, virgines inſtituere, pudicam caſtamque vitam omnibus pene deſiderabilem facere.* Ex cujus præceptis ac inſtitutis etiamnum pendent, quotquot vel hodie haud exiguo numero ſuperſunt Græcorum monachi: quorum vitam eleganter depingunt *Chriſtoph Angelus*, libello de ſtatu & ritibus Eccleſiæ Græcæ; (*n*) *Metrophanes Critopulus* in Confeſſione Eccleſiæ Orientalis cap. 19. (*o*) ac *Jacobus Goarus*, notis ad Græcorum Euchologion, pag. 120. (*p*)

Sane perbeato huic Patri tribuitur, quod diſperſos tum temporis in Oriente monachos cœperit in cœtus congregare, certisque legibus devincire, ſicut integro ſeculo poſt, ſub finem videlicet quinti & initium ſexti *B. Benedictum* in Occidente feciſſe conſtat: ut ita reliquis quaſi congregarionibus monaſticis fere poſthabitis, illorum cumprimis regulæ atque inſtituta, illius quidem in Orientali, hujus in Occidentali Eccleſia inceperint prævalere. Regnavit ea tempeſtate Juſtinianus Imperator, is *qui legum multiplicitatem*, ut cum *Gotefrido Viterbienſi* (q) loquar, *abbreviavit*, quando Benedictus (cum (r) *in loco, qui Sublacus dicitur, & ab urbe Roma quadraginta millibus abeſt*, prius *ſibi pœnitentiæ locum delegiſſet, ubi vigiliis ac jejuniis ſe macerans Deo miniſtraret.*) *in caſtro Caſſino, quod Hurum*, juxta Paulum Diaconum, (ſ) *appellatur, magna vitæ meritu & Apoſtolicis virtutibus effulſit.* Regulam vero ejus *ſermone luculentam, diſcretione præcipuam*, ut *Gregorii Magni* verbis eam *Otto Friſingenſis* (t) commendat (quam *ſe deſcripſiſſe*, ait, (u) *ut hanc obſervantes in monaſteriis diſcant aliquatenus vel honeſtatem morum, aut initium converſationis tenere: cæterum poſſe eos, qui ad perfectionem converſationis feſtinant, per doctrinas SS. Patrum, & per inſtituta eorum ad celſitudinem perfectionis venire; cum ſermo divinus & auctoritas Veteris ac Novi Teſtamenti rectiſſima ſit norma vitæ humanæ*) Idem is Papa Gregorius ad Pontificatum anno Chriſti 590. evectus, atque jam monachus, *& converſatione ſua & auctoritate* (x) adeo probavit, ut juxta illius inſtitutum quam plurima in Italia primum (unde *Platina* (y) eum *vitæ monaſticæ rationem Italis dediſſe* ait) & poſt in regionibus contiguis fundarentur monaſteria; ex quo eundem ipſum doctiſſimus *Trithemius* (z) *inſtitutorem & principem Occidentalium monachorum* non dubitavit denominare. Imo vivente adhuc Benedicto, *ſplendore*

(*h*) Eucherius lib. de laude eremi. pag. 79. edit. Lugd. 1613.
(*i*) pag. 21. & ſeqq. edit. Helmſt 1655.
(*k*) Chronologia S.S. iſtius inſulæ, Edit. Lugd. 1613.
(*l*) Tom. 1. Operum Auguſt. pag. 862.
(*m*) Lib. 2. Hiſt. Eccleſ. cap. 9.
(*n*) Cap. 27. & ſeqq.
(*o*) Edit. Helmſtad. 1661.
(*p*) Edit. Pariſ. ann. 1647.
(*q*) pag. 448. edit. Francof. 1584.
(*r*) Joh. Gobellinus Comment. Pii II. lib. 6. pag. 167.
(*ſ*) Lib. 1. de geſt. Longobard. cap. 26. Regino Chron. lib. 1. ad ann. 450.
(*t*) Lib. 5. cap 4.
(*u*) Citantur hæc Benedicti verba in Apolog. Henrici IV. pag. 233. edit. Francof. 1624.
(*x*) Paulus Langius Chron. Citiz. p. 765.
(*y*) In Johanne I. pag. 67. edit. Colon. 1616.
(*z*) Lib. de Script. Eccleſ. p. 49. edit. Pariſ. 1512.

ſanctitatis ejus etiam remotas provincias longe lateque penetrante, prout Hugo Floriacenſis (a) ſcriptum reliquit, *venerabilis Bertigrannus Cenomanenſis Epiſcopus legatos ad eum direxit, multis exorans precibus, ut illi perfectos dirigeret monachos, per quos lucerna diſciplinæ monaſticæ univerſa innoteſceret Gallia. Cui pater Benedictus ſuum ſanctum deſtinavit diſcipulum Maurum cum quatuor fratribus, quem ipſe in omni religione & ſanctitate educaverat atque nutrierat.* Licet non omnes quis monaſticen iſto ævo excolerent, ita ſtatim in unius jurarint verba magiſtri, ut ex ejus ſibi vivendum duxerint præſcripto, ſed nonnunquam ex multorum collegerint præceptis, quæ monaſteriis ſuis crederent ſalutaria: id quod de *Aredio* Abbate Lemovicino ſcribit priori fere æqualis *Gregorius Turonenſis*, (b) cujus inſtinctu *genetrix ipſius Pelagia cœnobium fundavit, in quo non modo Caſſani, verum etiam Baſilii, & reliquorum Abbatum, qui monaſterialem vitam inſtituerunt, celebrabantur regulæ.* Certe in Franciæ Synodo DCCXLII. ſub Zacharia Papa, per Bonifacium Archiepiſcopum Moguntinum, jubente Carolomanno, congregata, qui præcedente anno (c) *ſub obitu Majordomatus, una cum Pipino fratre totius regni ſuſceperat curam*, inter alia demum legitur conſtitutum: (d) *Ut monachi & ancillæ Dei monaſteriales juxta regulam S. Benedicti ordinare vivere ſtudeant, & vitam propriam gubernare, ſecundum prædicti patris ordinationem non negligant.* In alia etiam hujus anni ſynodo ejuſdem juſſu *ad Liptinas* habita, (e) *Abbates & monachi receperunt regulam S. Patris Benedicti ad reſtaurandam normam regularis vitæ*: ut ita publica auctoritate, tam civili quam Eccleſiaſtica, tunc monaſtica ejus ſtatuta ſint introducta. Quod de Carolomanno ut Principe religioſo non mirum, quippe qui ipſemet quarto anno poſt, (f) *dimiſſa ſeculari gloria habitum mutavit, & in monte Soracte aliquamdiu commoratus hoc loco dimiſſo ad monaſterium S. Benedicti juxta Caſſinum caſtrum conſtitutum Deo ſerviturus venit, ibique monachi habitum ſuſcepit.* Bonifacius vero prædictus, *Romanæ Eccleſiæ in Franciam Legatus, prædicatione ſua multos etiam Thuringorum, Heſſorum, Auſtraſiorum & Bajoariorum populos ad fidem rectam convertit, & monaſteria utriusq; ſexus inſtituit Germania, quæ ceremoniis Benedicti initiavit*, ut præter *Aventinum* (g) memoriæ prodidit *Marianus Scotus*. (h) Quæ ipſa in tantam deinceps crevere multitudinem, ut *numerum triginta ſeptem millium (absq; Prapoſituris & ſanctimonialium monaſteriis, quæ numerum quindecim millium excedebant) attigiſſe*, tradat *Carolus Stengelius*, (i) ejuſdem Ordinis Monaſterii SS. Udalrici & Afræ Auguſtæ Vindelicorum Profeſſus. *Ex quibus Romana ſedes* jam Tritheimii temporibus (k) *Pontifices ex intervallo habuit decem & octo; Cardinales plus quam ducentos; Archiepiſcopos in diverſis Eccleſiis mille ſexcentos. Epiſcopos fere quater millia; Abbates inſignes, qui doctrina & ſcriptis claruerunt vel vita, quindecim millia ſeptingentos. Canonizatos autem & ſanctorum catalogo inſertos, quindecim millia ſexcentos.* Erant ſcilicet antiqua illa Benedictinorum monaſteria, ceu recte obſervat *Aubertus Miræus* (l) ex *Johanne Mariana*, ſimul *ſcholæ publicæ ad erudiendam juventutem a viris ſanctiſſimis conſtitutæ; unde haud levis publica utilitas extitit, ipſis magnis atq; ingentibus divitiis creſcentibus, omnibusq; certatim pios eorum conatus juvantibus. Ex quibus monaſteriis, velut ex arce ſapientiæ, innumeri prodierunt utriusq; philoſophiæ cognitione præſtantes; divinæ ac humanæ.* Quod ipſum copioſius ob oculos ponit *Paulus Langius*, monachus Benedictinus, qui ſub initium ſuperioris ſeculi *Citizenſi Chronico* inclaruit, (m) ex quo hæc ejus mutuamur verba: *Priſcis temporibus, utpote Caroli Magni & Ottonum, dum Ordo noſter Eccleſiam Dei mirum in modum doctrina & ſanctimonia illuſtraret, ſtudium ſapientiæ permaxime in eo viguit. Et hæc unica fuit & maxima cauſa, quod monachi eligebantur in Epiſcopos. Tunc enim literarum gymnaſia erant in cœnobiis, & potiſſimum in celebrioribus Archiſteriis, Fuldenſi videlicet, Hirsfeldenſi, Corbeienſi, Weiſſeburgenſi, Prumienſi, Tuicenſi, Gemblacenſi, Hirſaugienſi & Treverenſi: tacendo de Italia, Hiſpania, Gallia, cæterarumq; provinciarum; præcipue Caſſinenſi, Cluniacenſi, Floriacenſi. & ſimilibus florentiſſimis cœnobiis, in quibus monachi & Abbates claruere* in

(*a*) pag. 137. edit. Monaſt. 1638.
(*b*) Lib. 10. Hiſt. cap. 29.
(*c*) Annal. Francoſ. Pithæi ſub anno 741.
(*d*) Capit. Carol. & Ludov. lib. 5. cap. 2.
(*e*) Ibid. cap. 3.
(*f*) Adelmus in Annal. ad annum 746.
(*g*) Aonal Bojor. lib. 3. p. 169.
(*h*) Lib. 2. Æt. VI. ad an. 719.
(*i*) Præfat. in Monaſteriologiam ſuam edit. Auguſt. 1619.
(*k*) Lib. de Script. Eccleſ. pag. 49.
(*l*) Lib. 2. de Origin. Monaſt. cap. 1.
(*m*) pag. 763. Tom. 1. Piſtor, Francoſ. 1613.

in omni ſcibili doctiſſimi, qui & multa præclara ad utilitatem legentium & fidei defenſionem, carmine & proſa ediderunt opuſcula, quæ uſque in præſens extant, & extabunt, in ſalutem per ſecula credentium. Nuſquam enim eo tempore per Germaniam inſtituta literarum fuerant gymnaſia, imo & aliquot poſt ſeculis Academiæ, vel (ut ajunt) Univerſitatis nomen illuſtre in omni pene Occidentis imperio incompertum fuerat. Præter enim Romanum vetuſtiſſimum, & Pariſienſe tunc novum, nepote Caroli Magni juſſu, opitulamine & autoritate per noſtros doctores Monachos fundatum, nullum in hiſtoriis aliud univerſale legimus extitiſſe ſtudium. Perinde Reges & Principes cæterique nobiles, ad diſcendum Dei timorem cum literis, liberos ſuos monachis intra clauſtra tradiderunt inſtituendos, quorum plerique manentes ſub regula, diſciplina magiſterio in viros creverunt ſanctiſſimos: alii per parentes revocati, moderatores reipublicæ ſtrenui & prudentiſſimi facti ſunt. Jubebant id quoque Conſtitutiones Caroli & Ludovici Impp. (n) *Ut ſcholæ legentium puerorum fiant; pſalmos, notas, cantus, computum, Grammaticam, per ſingula* monaſteria diſcant. Et lib. v. Tit. 95. *Dignum eſt, ut filios ſuos donent ad ſcholas, ſive ad monaſteria, ut fidem catholicam recte diſcant, & orationem Dominicam, ut domi alios edocere valeant.* Scholæ vero ejusmodi, ſaltem in aliquibus monaſteriis, erant duplices; INTERNÆ, religioſis erudiendis dicatæ; & EXTERNÆ, in queis ſeculares procerumque & nobilium liberi erudiebantur; quibus nihilo ſecius præerant doctiſſimi quique & probatiſſimi monachi, velut ex *Eckehardi* libro *de vita B Notkeri* claret, ubi cap. VII. apertiſſime: (o) *Traduntur poſt breve tempus Marcello ſchola CLAUSTRI, cum B. Notkero Balbulo, & cæteris monachici habitus pueris: EXTERIORES vero, id eſt CANONICÆ, Iſoni cum Salomone & ejus comparibus.* Ad quas interiores ſcholas etiam refero Capit. XLV. Additionis I. Ludovici Imp. *ut ſchola in monaſterio non habeatur, niſi eorum qui oblati ſunt*, hoc eſt, religioni dicati: cum *canonicæ*, ut ibi appellantur ſcholæ extra monaſterium in aliquo forte adjacente ædificio inſtituerentur, in quibus & delicatius ſcholares habebantur, quemadmodum ex cap. 14. ejuſdem *Eckehardi* itidem manifeſte apparet. Et vero non poterat non optime ſuccedere omnis hæc monaſtica inſtitutio, præſertim cum ipſi Epiſcopi, ſub quibus Abbates & monaſteria tunc temporis erant, (p) *ad utilitatem Eccleſiæ militibus Chriſti præparandis & educandis una ſtudium adhiberent:* cui fini etiam, *ſi quando provinciale cogeretur concilium, unusquisque Rectorum ſcholaſticos ſuos* tenebatur ſiſtere, *quo & cæteris Eccleſiis noti eſſent, & ejus ſolers ſtudium circa divinum cultum omnibus fieret manifeſtum.* Accedebat, quod *Miſſi Dominici* ſive *Regii*, qui vel Epiſcopi vel Comites, vel Abbates, quatuor vicibus quotannis, (q) *id eſt, in hyeme Januario, in verno Aprili, in æſtate Julio, in autumno Octobri, legationes ſuas exercentes*, & num (r) *quisque Rectorum populi in ſuo ordine officium ſibi commiſſum juſte ac Deo placite ad honorem ipſorum & populi utilitatem adminiſtrarent*, ſtudioſe perquirentes, etiam monaſteria & collegia adirent, (s) & *de ſingulorum converſatione, de lectione & cantu, cæterisque diſciplinis ad ordinem Eccleſiaſticæ regulæ pertinentibus*, diligenter inquirerent. Quæ omnia cum deinceps remiſſius atque negligentius fierent, vel plane in desvetudinem abirent, Abbatibus primariis ſub honeſta *exemtionis* ſpecie vel ſemetipſos Epiſcoporum, plus indies ſeculo quam Deo militantium, inſolentiæ & avaritiæ paulatim ſubtrahentibus, vel etiam Principum voluntate ac patrocinio ſubtractis, atque Romano Pontifici immediate ſubjectis: non eſt mirandum, ſi (quod ſublato Carthaginis metu Romanis accidiſſe memorat *Vellejus Paterculus* (t) *non gradu, ſed præcipiti curſu, a virtute deſcitum, ad vitia tranſcurſum; vetus diſciplina deſerta, nova inducta, in ſomnum a vigiliis, a labore ad voluptates, a negotiis in otium converſa* monaſteria. Quam tenuem namque eadem ex Legatorum ab illo Urbis Antiſtite quandoque luſtrandarum Eccleſiarum ergo miſſorum, perceperint fructum, vel ex iis, quæ *hoc Chronico noſtro* pag. 188. & ſeqq. leguntur, perſpicuum eſt: quod corrumpi ſe plerumque paterentur, quibus id muneris erat demandatum; vel etiam a monachis, diſciplinæ monaſticæ jugo haud libenter amplius colla ſubmittentibus, Romæque omnia venalia eſſe haud ignorantibus plane contemnerentur. Quanquam enim Cluniacenſium Ordo patrum circa annum Chriſti 910. inſtat (u) *ſtella matutina in medio nebuloſæ iſtius & ſcandaloſæ tempeſtatis* (tempora Formoſi & ſucceſſorum

ipſi-

(n) Capitul. lib. I. cap. 71.
(o) Tom. I. Rerum Alem. Goldaſti pag. 358. edit. Francof. 1606.
(p) Addit. Ludov. II. cap. 5.
(q) Capit. lib. 3. cap. 83.
(r) Ibid. lib. 2. cap. 28.
(s) Ibid. lib. I. cap. 122.
(t) Lib. 2. ſub. init.
(u) Werner. Rolewink. Faſcic. Temp.

ipſius innuit) *in magna humilitate & fervore rutilare inciperet atque proficere per Adonem ſive Odonem monachum virum ſanctum, ac cæteros quamplures æque perfectos: qui primi Ordinis S. Benedicti, qui jam in plerisq; locis ceciderat, reformatores extitere:* Aliquanto poſt etiam Ottone Magno imperante (x) *Epiſcopi quidam affirmarent, melius eſſe paucos Deo ſervientes paſcere, quam magnum gregem otioſorum nulla in re utilium reipublicæ, qui neq; Deo ſatis ſerviant, ſed monaſtico habitu ſeculi ſequantur voluptates:* tamen hoc poſtremo id tantum effectum eſt, *ut plures infirmitatis ſuæ ſibi conſcii, depoſito habitu, & relictis monaſteriis* ad ſeculum redirent: divitiis nihilominus etiam deinceps caſus cauſam huic ordini ſæpius præbentibus; ut merito exclamet Auctor Faſciculi temporum modo a nobis citatus: (y) *Devotio peperit divitias, ſed (heu) filia ſuffocavit matrem!* Ut tot alios Monachorum Ordines præteream, qui ſeculo undecimo luxatæ & latiſcenti cœnobiorum diſciplinæ ſucceſſere, velut (z) CAMALDULENSIUM per S. Romualdum; VALLIS UMBROSÆ per Joh Gualbertum; GRANDIMONTENSIUM per Stephanum; (a) CARTUSIANORUM per Brunonem; (b) CISTERCIENSIUM per Robertum, inſtitutos; ut & (c) CANONICORUM REGULARIUM B. AUGUSTINI, *qui ſub Juone magiſtro in Eccleſia B. Quintini Belvacenſi cœpit reflorere,* quorum regulam & (d) PRÆMONSTRATENSIUM Ordo circa annum Chriſti 1120. auctore Nortberto, poſt Magdeburgenſi Archiepiſcopo, inſtitutus, amplecti voluit. De quibus omnibus, ut & aliis quam plurimis longa ſerie poſtmodum ſubſecutis, vere dici poteſt, quod de PRÆDICATORUM & FRATRUM MINORUM Ordinibus ſub anno MCCXXIV. ſcripſit Chronici noſtri Auctor: (e) *Quid aliud eſt hujuſmodi novitatum introductio, niſi quædam exprobratio neglectæ & otioſæ converſationis eorum, qui in Ordinibus conſtituti ſunt, qui in Eccleſia primitus ſunt fundati?* Cæterum, ut ad hunc ipſum aliquando redeamus, ne monaſterii ſui hiſtoriam ipſum tantummodo texuiſſe autumes, idem ille etiam (f) *aliorum geſta & caſus extrinſecos, hoc eſt, ad monaſterium non pertinentes, dignos tamen memoria,* omnibus ferme paginis *interſeruit.* In quibus facile principem locum obtinent, quæ de antiquiſſima Celſiſſimorum Miſniæ Marchionum familia, a TIEMONE uſque, Comite Lansbergio & Wetino, ex regia Magni Wedechindi proſapia originem ducente, quod Dedo III. & Conradus I. ipſius filii, (quorum hic poſt mortem Henrici Junioris, (g) Dedonis II. fratris TIEMONIS, nepotis, a Lothario Imp. Miſniæ Marchio eſt declaratus) Sereni-montis fundatores eſſent munificentiſſimi, illiusque *filiorum atq; hæredum natu major* deinceps (h) *Advocatus ejusdem ordinarius,* literarum monumentis voluit conſignare. Erat hujusmodi nobilium Advocatorum (quos *Principales Advocatos,* vocant *Reicherspergenſia privilegia;* (i) cum juxta eadem *titulo beneficiaria conceſſionis habuerint Subadvocatos ſive Subadvocatores ſuos*) munus præcipuum, ut Eccleſias & monaſteria, ac eorundem bona, in mundiburdium ſive tutelam defenſionemque & patrocinium reciperent; oblationes & donationes a piis hominibus Eccleſiis factas in majorem fidem acceptarent; & denique cognoſcerent atque jus dicerent in cauſis criminalibus ſuper furto, rapinis, ſtupris, incendiis & id genus delictis, circa quæ occupari homines Eccleſiaſticos non decebat. Sic enim de illorum officio longe rectius ſenſiſſe videtur etiam ſupra a nobis laudatus Cl. *Meibomius,* Oratione de origine Helmeſtadi, (k) quam Nobiliſſ. *Goldaſtus;* qui in Gloſſa ad Burhardi librum de Caſibus Monaſterii S. Galli, (l) *Oeconomos earum rerum, quæ ad vitæ alimoniam & reditus Eccleſiaſticos pertinebant, ſedulam curam gerentes, temporibus iſtis Advocatos* vult appellatos. Nam diſtinctæ etiam in veteri Eccleſia Oeconomi atque

(x) Albertus Stad. ſub anno 941. Abbas Vrſperg. p. 159. edit. Argent. 1609. Cranzius Saxon. lib. 3. c. 22.
(y) d. l. pag. 68. edit. Francof.
(z) Vid Miræum Orig. S. Bened c. 4. & ſeqq. c. 4. & ſeqq.
(a) Theod. Petrejus Bibliothec. Cartus. Miræus in Orig. Cartus. Colon. 1609.
(b) Paulus Langius Chron. Citiz. pag. 779. Sigbertus ad ann. 1107.
(c) Hartm. Schedl. Chron. Normb. p. 193.
(d) Robertus de Monte ſub anno 1120. Auct. Magni Chron. Belg. p. 145.
(e) pag. 187.
(f) vid. pag. 1.
(g) pag. 5.
(h) pag. 28.
(i) pag. 202 & 210. edit. Monach. 1611.
(k) pag. 540 edit. Helmſtad. 1660.
(l) pag. 414 Tom. 1. Rer. Aleman.

atque Advocati fuiſſe munia, (*m*) vel vetuſti Conciliorum canones (*n*) nos docent, in quibus alia ratione τῶν οἰκονόμων alia τῶν ἐκδίκων ſive Defenſorum fit mentio. Ita enim & Balſamon interpretandam cenſuit τῦ ἐκδίκυ vocem in Synodo Carthag. can. 78. ἡ δόσις τῶν ἐκδίκων, τῶν δεφενσόρων λεγομένων: ac Juſtinianus Imp. Novella XV. περὶ τῶν ἐκδίκων. Διὰ τῦτο τῇ πατρίῳ φωνῇ Δεφενσόρας αὐτὺς καλῦμεν, ὅπως ἂν ἀπαλλάξειεν κακῶν τὺς ἀδικυμένυς. *Propter hoc patria voce eos Defenſores appellamus, quatenus eripiant e malis injuſtitiam patientes.* In Eccleſiæ etiam Conſtantinopolitanæ officiis Eccleſiaſticis princeps inducitur (*o*) *Magnus Oeconomus*, λαμβάνων τε εἰσόδυς καὶ ἐξόδυς, καὶ λογαριασμὺς ἐν τῇ ἐπισκοπῇ *rationem habens cenſuum, expenſarum & ratiociniorum in Epiſcopatu*: (*p*) ὁ πρωτέκδικος vero, ſive *primus Defenſor*, εἰς τὸ ἀντελαμβάνεσθαι τὺς αἰχμαλώτυς καὶ κριτὴς τῶν ἐγκληματικῶν ὑποθέσεων, *ad curam captivorum ſuſcipiendam, utque judex ſit querimoniorum, quæ ad forum deferuntur.* Ubi πρωτέκδικος dicitur reſpectu aliorum ἐκδίκων ſeu Defenſorum, quos inter eminebat. Et diſtincte de utriusque officio loquitur Fridericus I. ejus nominis Imperator, in privilegio Goslarienſi Eccleſiæ, anno MCLXXXVIII. dato, atque haud ita pridem typis exſcripto: *Perlata ad nos importunitate, quam in bona Eccleſiæ noſtræ Goslarienſis aliquando exercere præſumpſerint Advocati, vel villicationes ejus locando, quod nihil ad eos; vel hæreditates litonum Eccleſiæ ſibi uſurpando, vel etiam manſos Eccleſiæ novis collocando colonis: nos hoc illicita de cætero fieri authentico prohibentes edicto, nullam permittimus Advocatis ad talia perpetranda poteſtatem. Cum enim de jure Advocatorum coram nobis, in palatio Goslarienſi quæſtio moveretur, de communi Principum conſilio ſententiatum fuit, quod in bonis Eccleſiarum Advocati nihil juris haberent, niſi tantum in tribus caſibus, in furto videlicet, in pugna, & in raptu; & omnes aliæ quæſtiones eſſent ad OECONOMVM ſeu villicum Eccleſiæ referendæ.* Ac tametſi hi ipſi Advocati, de quibus hoc privilegium, & nos loquimur, primitus Principes eſſent laici, & a Regibus atque Impp. Eccleſiis & monaſteriis darentur, (*q*) imo cogente neceſſitate ab hiſce poſtularentur, prout ex Can. 76. Carthaginenſi, Capitulari etiam Caroli & Ludovici Lib. 5. cap. 31. & 303. perſpicere licet; (*r*) *quo, quod non prævaleret ſacerdos efficere per doctrinæ ſermonem, poteſtas hoc impleret per diſciplinæ terrorem?* tamen Imperatorum Germanicorum temporibus invaluit, ut Principes ac Comites, cum in terris ſibi ſubjectis Eccleſias & monaſteria fundaſſent, (*s*) jus ſibi hæredibusque ſuis Advocatiæ in iisdem reſervarent; quod propterea nominatus Montis Sereni fundator benigniſſimus, tum quidem Wetini (quam falſo *Witebergam* ſtatuit *Wolffgangus Lazius* (*t*) tantummodo Comes, ſed poſt, uti diximus, a Lothario Imp. Miſniæ Marchio conſtitutus, noluit poſthabere; verum ne jus ſuum videretur relinquere, in ſenectute monachus ejuſdem monaſterii factus, (*u*) *filiorum vel hæredum quemlibet ſuorum ſeniorem poſt ſe Advocatum loci ordinarium* deſignavit; & *ut tam filii, quam miniſteriales ipſorum, ibi ſepulturam haberent*, imperavit. Quam ultimam Optimi Patris voluntatem ex parte filios ipſius ſubſecutis temporibus fuiſſe exſecutos, etiamnum declarat monumentum illorum in medio Eccleſiæ in altitudinem eductum, una cum imagine cujusque, & annum, & diem obitus inſcriptum habens: quod a Sereniſſimo Principe atque Electore, Dn. AUGUSTO, ſtudiorum Mæcenate atque Eccleſiæ nutricio ſummo anno 1567 renovatum, (x) ac Sereniſſimi item Principis ac Domini, Dn. AUGUSTI, Ducis Brunſvicenſis ac Luneburgenſis, magni Europæ luminis, & Reipub. Chriſtianæ columinis, Domini mei clementiſſimi, gratioſiſſimo mandato superiore anno æri inciſum, mihique pari clementia redonatum, cum ſubjectiſſima gratiſſimi obſequentiſſimique animi erga Serenitatem ejus ſignificatione, & volui & debui TECUM lubens communicare. Certe ab illo glorioſiſſimo Principe CONRADO, haud immerito MAGNI cognomine condecorato, quippe qui

-- ſoli fines ſpatiumq; feracis
A Niſſa lentam dives ad usq; Salam
Extulit:

(*m*) Vide Photii Nomoc. Tit. x. cap. 1.
(*n*) Can. 23. Conc. Chalced. Can. 76. Conc. Carthag.
(*o*) Rituale Græcor. p. 275.
(*p*) Codinus de offic. Cpol. cap. 1. pag. 3. edit. Pariſ. 1625.
(*q*) Emtas deinceps non modo a Principibus ut exemplo Ducis Bertoldi Zaringiæ diſcimus ap. Conradum de Fabaria cap. 8. de caſibus Monaſt. S. Galli: ſed & ab Epiſcopis & Abbatibus; indicante Vadiano Tom. III. Regum Alem. Goldaſti p. 103.
(*r*) Iſidor. de prælatis p. 34. edit. Genev. 1601.
(*s*) Vid. Lehm. Chron. Spir. lib. 4. cap. 1.
(*t*) lib. 9. de migr. gent. p. 660. edit. Baſil. 1557.
(*u*) Chronic. Montis-Ser. pag. 28.
(*x*) Conf. Petrum Albinum Chron. Miſn. Tit. XXII. p. 291.

ſicut *Georgius Fabricius* (*y*) de eo canit; atque jam tum filiis ſuis ampliſſimas reliquit ditiooes; haud interrupta ſerie deſcendunt, *quotquot hodie in Potentiſſima Celſiſſimorum Saxoniæ Ducum Electorali Domo ſuperſunt Sereniſſimi Principes*; ceu tot celebrium Virorum teſtimoniis, præfationi huic ſuboexis, (*z*) licet inter ſe (quemadmodum fieri in Genealogicis plerumque amat) non uſquequaque concordantibus, clarius evadit.

Quandoquidem vero ex Illuſtriſſimorum *VVetini* Comitum familia etiam originem traxerunt, qui ante *Conradum Miſniæ* Marchionem floruerunt *Saxoniæ Palatini*; quæ ſane dignitas ſemper maxima, (*a*) ac pro lubitu Imperatorum aiobulatoria, iſto ævo hæreditaria erat facta: *Gozecenſis* quoque *monaſterii* (*b*) ab iiſdem pie liberaliterque fuodati *Chronicon vetuſtum*, monumentum plane eximium, atque Excellentium Virorum judicio digniſſunum, quod in gratiam Saxonicæ antiquitatis integrum evulgetur, annectere placuit. Accedit & alia cauſa, quod is ipſe Saxoniæ Palatinatus, ab hiſce *Gozecenſibus* primum ſeu *VVetinenſibus*, ad *Sommerſeburgios* Comites, & inde ad Magnanimum Heroa *Henricum Leonem*, ab hoc ad *Thuringiæ Landgrafios*, & hinc de novo ad *Miſniæ Marchiones*, *VVetinenſium*, ut audivimus, *progeniem*, tanquam caput ac fontem ſuum ſit traductus. Neque enim firmo talo niti videntur, quæ Cl. *Reineccius in Excerpto Gozecenſi* una cum Widechindo a ſe edito (*c*) poſt *Fridericum V.* ejus ſtirpis ultimum à *Norberto* Magdeburgenſi Antiſtite in monaſterium retractum, accidiſſe ſcribit: *Cedit ergo Palatinatus alienarum familiarum Principibus. In his primi VVigbertus & Hermannus Comes VVinceburgenſis, hoſtibus uſi Conrado & Alberto Comitibus; quibus cum faceret Lotharius, Dux Saxoniæ, poſt Imperator, armis horum pelluntur.* Nam hæc de Miſniæ Marchionatu *VViperto*, Marchioni Luſizenſi (cujus hiſtoriam poſt videbimus) ab Henrico V. Imp. conceſſo, intelligenda eſſe, Monachus Pegavienſis (*d*) ad annum 1123. clariſſimis verbis indicat: *Henricus Marchio junior obiit, pro quo Imperator Henricus binos Marchiones conſtituit, VVigbertum quendam prædivitem, & Hermannum de VVincibórg, Albertus & Conradus Comites de Saxonia, Ducis Lotharii, cæterorumq; Saxonum freti auxilio, illis pulſis eorum invadunt loca & dignitates.* Quæ omnia totidem fere verbis refert *Epitomator ejus*, (*e*) jam nobis emiſſus, niſi quod in perſona *Henrici Marchionis* ita ſe implicat, ut ipſe ſeſe, qua ſe expediat, neſciat. *De VVigberto* etiam Marchione ſub eodem anno 1123. paria adſtruit *Coſmas Pragenſis* lib. III. Chronici: *Iamq; eodem anno*, inquiens, *Marchionis Deda extrema ſtirpe fato extirpata, Imperator IV. Henricus prædictæ Dedæ Marchionatum putans hærede deſolatum, dederat VVigberti ſub potentiam. Sed erat in Saxonia quidam nomine Conradus ex tribu ejuſdem Dedæ natus, ad cujus manus jure pertinebat ille Marchionatus. Vnde Dux Ludera & alii Saxones valde indignantes contra Imperatorem, ſuſceperunt bellum adverſus Wigbertum. I.* Adeoque ex hoc ipſo *Gozecenſi Chronico* (*f*) pateſcit, dignitatem Palatinatus *Friderico Sommerſeburgio*, quamvis conſanguineo, ereptam & ſuæ familiæ applicatam. Hujus vero nepote *Alberto* circa annum Chriſti 1180. ſine liberis defuncto *Henricus Leo*, (*g*) Bavariæ atque Saxoniæ tum temporis Dux potentiſſimus, quod ſanguine ei cohæreret, & Comitatus Sommerſeburgii & Palatinæ dignitatis legitimum ſe hæredem dixit; & *Adelheidi* Abbatiſſæ Quedlinburgenſi *Alberti* ſorori *Wichmanno* Archi-epiſcopo Magdeburgico Comitatum vendenti vehementer ſe oppoſuit, ipſam arcem *Sommerſeburgum* etiam funditus evertendo. Sed miſerandis ipſius temporibus perinde ut Principum vicinorum invidia, ex tam amplo, in quo a Deo ter max. collocatus erat, ſtatu concidit, (*h*) ſic & hac dignitate privatus eſt; eadem in *Ludovicum Thuringiæ Landgravium*, vel ſecundum alios, *Hermannum* fratrem ejus, devoluta. Ita enim de Ludovico *Monachi Pegavienſis Continuatorem* ſub anno 1180. ſcri-

(*y*) lib. 1. Marchion. Miſn. pag. 40. edit. Lipſ.

(*z*) Adde Petrum Albinum Chron. Miſn. Tit. X. & XV. Laurentium Peccenſtein. Theatri Saxon. c. 2. Chron. Portenſe Pertuchii c. 1.

(*a*) Vide Hincmarum Ep. III. Tom. 16. Bibl. PP. p. 387. & ſeqq. Freherum. Orig. Palat. part. 1. & 2. cap. 1.

(*b*) Gozekam ſive Gosbik infra Naumburgum ad Salam fluvium ponit Spangenberg. part. 1. Chronic. Mansfeld. pag. 180.

(*c*) Francof. 1577.

(*d*) Editus à Reineccio Francof. 1580.

(*e*) pag. 256. & ſeq.

(*f*) pag. 229.

(*g*) Bunting in Chron. part. 1. p. 155. Meibom. Chron. Marienth. p. 17.

(*h*) Vide Arnoldum Lubecenſ. lib. 2. Chronic. Slavorum cap. 24. & 36. Gerh. Stederburg. in Hiſt. Henrici Leonis. p. 228. edit. Helmſt. 1660.

ſcripſiſſe certum eſt: *Ludovicus Comes Provincialis, Palatinus* (hæc namque vox deeſt) *efficitur loco Adelberti de* Sommerieſborg, *qui ſine herede obiit.* Hermanno vero, *Hiſtoria de Landgrafiis Turingiæ* Palatinatum tribuit, (*i*) ut & recentioribus *Buntingius*, (*k*) *Fabricius*, (*l*) *Spangenbergius*, (*m*) aliique; a cujus filio *Henrico Raſpone*, poſt Imperatore ejus nominis ſeptimo, *deficientibus in eo nobilibus Thuringiæ Principibus, qui de proſapia Caroli M. originem traxerunt, Thuringiæ & Saxoniæ Palatinatus ad Henricum Miſniæ Marchionem* tranſiit, atteſtante id ipſum (*n*) Sifrido Miſnenſi Presbytero ad annum 1247.

Non poſſum vero, quin ex *Reineccianeo Excerpto* ſuppleam, incuria forte exſcriptoris, in hoc Chronico præteritos verſus, poſt illum Hexametrum: *Hic nulli nocuus*, &c. pag. 220 inſerendos:

His miſerens Dominus det veniam petimus,
Julius in ſexta patrem notat ille Calendis.

Simul & ex *Mansfeldenſi Chronico Spangenbergii*, (in quo (*o*) Friderico II. primo ejus familiæ Comiti Palatino adſcribuntur, quæ filio ipſius Friderico III. obvenere) ſuperaddam inſcriptionem *in loco occiſionis ejus cruci lapideæ* inſculptam (*p*) cujus Noſter qui *αὐτόπτης ligneam crucem miræ altitudinis* ibi poſitam invenit, nullam injicit mentionem. Eſt autem talis: ANNO DOMINI MLXV. HIC COMES CECIDIT PALATINUS FRIDERICUS, HUNC PROSTRAVIT COMES LUDOVICUS, (*q*) Ne de aliis nunc dicam, in quibus ab eo multum diſcrepat, quæ hic noſtrum hac vice non eſt operoſius repetere vel refutare.

Quod demum attinet PEGAVIENSE CHRONICON (*r*) illud ſecundo loco adjungere non incongruum viſum eſt, quod Wipertus Comes Groicenſis & Marchio Luſicenſis, quem principaliter ſibi ſumit deſcribendum, hoſpes plane atque advena in illis locis (nam perperam in *Topographia Saxonica* antiqua Miſniæ Marchionum ſtirpe dicitur ſatus) a *Wratislao* primum *Bohemiæ Duce*, ab Henrico quarto *poſt mortem Dedi* Tiemonis fratris *Miſniæ Marchione*, ſecundum Lambertum Schaffnaburgenſem, (*s*) *in premium exactæ militiæ* conſtituto, ei terræ præfectus, & poſt eadem ab Henrico V. ſicut paulo ante attigimus, ipſemet donatus, non hanc quidem retinuerit diuque poſſederit, (*t*) ſed nihilominus firmum ſibi, inter alios ejus temporis potentes Dynaſtas ibidem paraverit principatum, eundemque ad filios propagaverit. Quanta præterea ejus fuerit apud reliquos imperii Principes, ipſosque Imperatores, autoritas atque exiſtimatio, vel hoc arguit, quod Henricus V. jam a patre alienatus, *audiens ipſum apud* (hunc) *Wigbertum, illuſtriſſimum & prudentiſſimum virum*; (hoc enim Abbas Urſpergenſis illum mactat elogio) *qui partibus in illis, quas Sorabi inhabitant, principabatur, eſſe repertum; uſque ad Rhenum illi ducatum (nam id per legatos ipſe ſupplicabat,) adminiſtrari permiſit.* Tum quod idem hic, *Dux Miſnenſis limitis*, prout inducitur ab *Aventino* (*u*) poſt curiam deinceps ab eodem Henrico V. Moguntiæ indictam, *ſuſcepta legatione tuis ad Auguſtum* (Henricum IV.) *eique voluntatem concilii proponens, ſi quidem ſalvus eſſe velit, ſibi inſignia Imperii, ſacra penetralia regni reddere jubet. Quibus Auguſtus territus, nihil cunctatus paruit, Crucem, haſtam, ſceptrum, globum, enſem, diadema, reddidit, quæ mox ad filium ſunt delata.* Meminit ejus etiam ſatis honorifice Paulus

(*i*) cap 25. Tom. 1. Piſtor. p. 919.
(*k*) Chron. Brunſvic part. 1. p. 155.
(*l*) Enarrat. de Electoribus p. 13.
(*m*) Chronic. Mansfeld. part. 1. c. 232.
(*n*) Tom 1. Piſtor. p. 696.
(*o*) Sequitur forte in eo nominatum Script. Hiſt. Landg. Tur. c. 12. idem facientem, ut & ſcriptorem Annal. Thur. ibid. p. 957.
(*p*) Eadem Chron. ſuo Thur. inſeruit Zacharias Rivander. p. 160. & ſeqq.
(*q*) In Hiſtor. Landgraf. Thur. ſecunda ſic legitur, p. 957. *Hic expiravit Palatinus Fridericus, Haſta proſtravit Comes illum dum Ludovicus.*
(*r*) Pegavv oppidum tribus a Lipſia miliaribus, ad Elſtram fluvium, ad quem e regione etiam ſita fuit Groiza vel Groiſta. Peccenſtein Theat. Sax. part. 3. p. 123. Topogr. Saxon. p. 149. edit. Francof. 1650.
(*s*) pag. 516. edit. Argent. 1609.
(*t*) Georgius Fabricius hic vehementer errat, dum Henricum, cujus terram occupavit Wipertus, Henrici nepotem, Dedonis filium, ſtatuit, qui Dedonis eſt nepos. Annal. Miſn. anno 1123. pag. 187. edit. Argent. 1609.
(*u*) lib. 5. Annal. Bojor. p. 366.

Langius; (x) *Anno Domini 1118.* inquit, *claruit Wispertus Marchio, vir fortis & ſtrenuus plurimum; de quo mira leguntur & narrantur. Is in provincia quæ dicitur Sworbia dominabatur. Tandem præ cæteris ditatus principatum queq; & Marchionatum in Litziz, ſed & præfecturam in Magdeburg principalem obtinuit. Tandem pro enormitate ſuorum compunctus criminum inter alia pietatis opera cœnobium inſigne & exemtum Ordinis noſtri, in honorem D. Jacobi Apoſtoli majoris fundavit in Begavia, aſſiſtente ei S Ottone Epiſcopo. In quo quidem monaſterio ipſe poſtmodum converſus factus, plenus operibus bonis tandem migravit ad ſuperos.* Nec plura hic congerere de eo teſtimonia allaborabo, præſertim cum plerique alii rei Germanicæ Scriptores vetuſti, parum de eo commemorent; ut fruſtra tot labores, tot pericula adiiſſe potuiſſet credi, niſi hunc virtutum ſuarum præconem nactus fuiſſet Cœnobitam Pegavienſem. Defuerunt enim Patriæ noſtræ illi Polybij, Diones, Dionyſii, Livij, &c. qui *ex dignitate populi Romani*, uti Tacitus loquitur, (y) *ipſorum res illuſtres* quondam *annalibus mandarunt*; quamvis ingenia noſtris ſcriptoribus plane non defuerint: ut *deplorandam merito hanc infelicitatem noſtræ nationis* cum Excellentiſſimo Rittershuſio (z) ſtatuamus, *quod cum optimos genuerit Principes, qui res pulcherrimas & univerſo nomini Chriſtiano utiliſſimas fortiter & præclare geſſerint, literarum lumine res noſtrorum hominum carent; idq; ex eo, quod hiſtorias ſcriberent monachi rerum civilium plerumque imperiti, qui veteres hiſtoricos ne per ſomnium quidem viderant, ſine exemplo, ſine arte infantes* Renovarunt vero animoſiſſimi illius Principis memoriam, ſuperiore quidem ſeculo *Erneſtus Brotuſius*, civis Mersburgenſis, nequicquam tamen *Polyhiſtori Reineccio* argumento iſti ſatisfeciſſe viſus; (a) atque ante hos ſex annos Vir Præclariſſimus *Henricus Bangertus*, Gymnaſii Lubecenſis Rector meritiſſimus, luculento atque pereruditio in Helmoldum Commentario; (b) quo etiam illuſtrem *Ranzoviorum* in Holſatia familiam ab hoc Wiperto deſcendiſſe demonſtrat; de quo item *Genealogia Ranzoviana Alberti Abbatis Stadenſis* Chronico olim adjecta, (c) pluribus poteſt videri.

Eſt vero hoc, quod jam ex veteri MSto, caſu inopinato ad nos ante aliquot annos delato, in lucem protrahimus CHRONICON PEGANUM tam *Monachi* iſtius *Pegavienſis* à *Reineccio*, Anno 1580 Francofurti editi, quam ejus *Continuatoris* ab illo prætermiſſi, tantum epitome: cujus vice nunc ex eodem MSto contra integrum damus GOZECENSE prænominatum Chronicon, ex quo *Reineccius* ſolum partem eam, quæ *Antiquorum Saxoniæ Palatinorum familiam* concernebat, voluerat excerpere, illamque *Widechindo* Corbejenſi ſuperaddere: (d) velut ex ijs ipſis Reineccij opuſculis jam inventu rarioribus, ac ea propter à SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO, DOMINO AUGUSTO, &c. Domino meo clementiſſimo, ex AUGUSTA AC TOTO ORBE CELEBRATISSIMA CELSIT. ILLIUS BIBLIOTHECA, gratioſiſſime mihi tranſmiſſis, diligenti ipſorum collatione facta cognovi; pro tam clementiſſimo erga hæc ſtudia mea, quantumvis tenuia, affectu, SERENITATI EJUS grates quam humillime agens habenſque immortales. Utrumque Chronicon, quemadmodum & MONTIS-SERENI habuere & *Georgius Fabricius*, & *Petrus Albinus*, Hiſtorici quondam SERENISSIMORUM SAXONIÆ ELECTORUM celeberrimi; quorum hic in *Catalogo Scriptorum*, (e) quibus in Miſniæ Chronico conficiendo uſus, eſt, ex manuſcripto producit *Conradum Lauterbergium*, ac *Miſniæ Chronicon vetus, deſumtum ex Conrado Lauterbergio, vel Vetero Cellenſe*; item *Thomanum Lipſienſe MStum, quod alii Appendicem Lauterbergii appellarunt*: Ille vero in *Miſnæ* Urbis *Annalibus* (f) etiam tempora uniuſcujuſque accurate notat, quibus cuique ex iſtis finis ab Auctore eſt impoſitus; in annorum quidem numero, ratione Gozecenſis & Montis-Sereni nobiſcum conveniens, dum ad Chriſti 1135. ſcribit: *Finis Chronicon Gozeſecium, anno Lotharii imp. nono*; *Ad* 1225. vero *Hoc anno deſinit Chronicon Conradi Presbyteri Lauterbergii, ſeu Montis-Sereni, anno Friderici II. Imp. XIV.* In Pegavienſi vero à nobis diſſen-

(x) Chronic. Citiz. p. 784. Imagines, Wiperti ſenioris, ut & Berthæ conjugis, filiorumque Wiperti, & Henrici, ex vetuſto quodam libro deſumptas, repræſentat Petrus Albinus Chron Miſn. p. 441. &. ſeqq.
(y) Annal. 13. c. 31. num. 1.
(z) Notis ad Guntherum lib. 1. verſ. 124.
(a) Præfat ad Hiſtor. Wiperti.
(b) pag. 101. & ſeqq. edit. Lubec. 1659.
(c) Edit. Helmſtad. 1587.
(d) Edit. Francof. 1577.
(e) pag. 371. & ſeqq.
(f) pag. 94. 107. & 109.

ſentiens; cum noſtrum hoc in anno MCCXII. deſinat, ille vero ad uſque ſeculi ejus trigeſimum ſextum extendat. Ex quo colligere datur, quædam etiam hujus Epitomes periiſſe, quod & ultima ejus in MSto noſtro verba aliena manu adjecta, videntur indicare.

Quod vero idem hic Fabricius Chronici Montis Sereni verba & res geſtas ſub nomine CONRADI LAUTERBERGII ſæpiſſime citat, ut & laudatus ante Petrus Albinus paſſim facit, dubium omnino reddunt, num is *Conradus* ſit Chronici hujus Auctor, an vero hoc ipſum ex eo tantummodo ſit compilatum. Nam ejusmodi Compendium aliquando extitiſſe, atque adhuc dubio procul in Saxonicis Bibliothecis extare, cum allata Albini verba indicant, tum hæc Fabricii, præfatione ad Siffridi Miſnenſis Presbyteri Epitomen, (*g*) ubi: *Sunt & alia*; inquit *Chronica Miſnenſia, propria hujus urbis. Unum quod in clade Auſtiana deſiit, nondum in vulgus editum, ſcriptum lingua verna ula. Alterum quod eſt VETERO-CELLENSE, quod ſolum nomen Chronici Miſnenſis nunc obtinet, eſtq; è Conrado Presbytero Lauterbergio, magna ex parte deſumtum, de quibus erit alius aliquando dicendi locus.* Tum etiam eruditiſſimus *Johan. Gerhardus Voſſius* utriusque diſtincte meminit, (*h*) *Conradi* quidem, inter Hiſtoricos incertæ ætatis his verbis: *CONRADVS Sereni montis prope Halim Saxoniæ presbyter reliquit Chronica: ita librum de fundatione Lauterbergi: & alium de primis Marchionibus Miſnenſibus.* Quæ tamen, cum ex *Johan. Jacobi Freigii Bibliotheca Geſneri recognita*, (*i*) videatur mutuatus, ubi in eandem fere verba ſcriptum reperias: *Conradi Sereni-montis prope Halim Saxoniæ Chronica de fundatione Lauterbergi, & primis Marchionibus Miſnenſibus, nondum impreſſa:* quam bene ille unicum, cujus hic modo indicium facit, in tres partiatur libros, equidem non video. De altero vero, inter anonymos incertæ ætatis; *Incertus ſcriptor*, inquit, (*k*) *condidit Chronicon Montis-ſereni, cœnobii in diœceſi Magdeburgenſi: quod incipit ab anno MXXIV. et deſinit in MXLV.* (corrigendum MCXXIV. & MCXXV.) *Hujus MSum Codicem habuit Marquardus Freherus, quem ſe Meibomio edendum dediſſe, refert ipſe in Directorio Hiſtoricorum, quod ſcriptoribus rerum Germanicarum à ſe publicatis præmiſit.* Ne prolixe memorem, quod Albinus quodque frequenter diſtinguat inter Conradum Lauterbergium & *Chronicon Sampetrinum*, (*l*) quod haud ſcio, an idem ſit cum Montis-ſereni, quandoquidem & hoc monaſterium à S. Petro eſt denominatum: Quod item Fabricius nonnunquam ex Lauterbergio referat, quæ in hoc noſtro nuſpium compareant. Cujuſmodi eſt ad annum 1144: (*m*) *Inter Reinardum præſulem Merſburgenſem, & Conradum Marchionem Miſnenſem, ob villas aliquot in diœceſi Niſana circa urbem Budisſinam ſitas, contentio oritur quam Conradus II. imp. æquis conditionibus dirimit, jure partibus ambabus præſcripto Cum Marchio eſſet alieniore erga præſulem animo, Eugenius tertius Rom. Pontifex, litteris eum Principi commendat & reconciliat: ut eſt in annalibus Lauterbergi.* item ad annum 1157. (*n*) *Circa hoc tempus Hermanni Burgravii urbis Miſnæ, & Prebeslai ejusdem urbis Advocati, quos nunc Præfectos nominant, fit mentio in Chronico Lauterbergio.* Licet pleraque alia, quæ ex eodem Presbytero proferuntur, hic quoque locis iodicatis legas.

Nactus vero ſum hoc Chronicon, eo ut ederem fine, & quidem ipſius, ni fallor, Meibomii manu ex Freheriano Codice deſcriptum, à magnifico Viro *Iohanne Swartzkopfio*, (*o*) Aulæ Guelphicæ quondam Conſiliario intimo & Cancellario hujusmodi ſtudiorum fautore ac patrono ſummo; cui licet pie dudum defuncto, nihilominus tamen, LECTOR BENEVOLE, qui hæc ſtudia pariter amas ac ſuſpicis, meritam propterea gratiam, grata mente una mecum perſolves. Etiam, quas ultimo loco appoſui VARIORVM MONASTERIORUM FUNDATIONES, à quodam olim Benedictino Monacho collectas, atque ex MSto nunc primum erutas, pari cum reliquis loco cenſebis, ac boni conſules, Tuoque favore ac patrocinio porro mihi, ad majora indies ſuscipienda, calcar addes.

Qui Te Dei clementiæ atque tutelæ etiam atque etiam commendo. Dabam IV Kal. Iulii; quo die ante hos octoginta ſex annos Sereniſſimus Elector Saxonicus, Dominus AVGVSTVS, Princeps nunquam ſatis laudatus, in Sereniſſimo Principe ac Domino, Domino AVGUSTO, Patriæ

 Pa-

(*g*) pag. 275. edit. Lipſ.
(*h*) lib. 3. de Hiſt. Latin. part. 2, pag. 699.
(*i*) Ed. Tiguri 1583. p. 171.
(*k*) dicto lib. pag. 732. edit. Lugd. Bat. 1651.
(*l*) pag. 188. & alibi.
(*m*) pag. 95. lib. 1. Annal. Miſn.
(*n*) Ibid. pag. 98.
(*o*) Vide Præf. ad Lect. Cl. Schraderi in Chron. Marienth. Meibomii edit. Helmſt. 1651.

Patre clementiſſimo (cujus avunculus major erat) *ex aqua & Spiritu tum renaſcente*, AUGUSTISSIMUM AUGUSTI NOMEN, in Sereniſſimam Ducum Brunſvicenſium ac Luneburgenſium familiam, auſpicato transfudit, atque etiam in ſua potentiſſima Electorali familia, in qua etiam nunc pari felicitate perdurat, dubio procul propagavit. Penes quas Excellentiſſimas Domus, ut ille APEX IMPERII, qui AUGUSTI *declaratur nomine*, (*p*) ſit perennis ac ſempiternus, Deum ter max. ſupplex rogo.

(*p*) Frecnlph. Lex. Chron. Tom. I. lib. 7. cap. 16.

SEQVITUR MONUMENTUM
CELSISSIMORUM MISNIÆ MARCHIONUM,
Quorum vita & obitus in hoc Montis-Sereni Chronico exponitur, in ejusdem Eccleſia adhuc conſpicuum;
Ubi etiam in limine deuſtæ cujuſdam capellæ hos verſus legas lapidi inciſos:

DUM SACER AUGUSTUS GOTHANAM DESTRUIT ARCEM
SACRA HÆC DESTRUCTA EST FULMINIS IGNE DOMUS.

HÆC DOMUS SEPULTURÆ ILLUSTRISSIMORUM PRINCIPUM AC DOMINORUM, MARCHIONUM MISNENSIUM,
RENOVATA ET ÆDIFICATA EST,
REGNANTE ILLUSTRISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. AUGUSTO,
DUCE SAXONIÆ, SANCTI ROMANI IMPERII ARCHIMARSCHALLO ET ELECTORE, LANDGRAVIO THURINGIÆ, MARCHIONE MISNIÆ, BURGGRAVIO MAGDEBURGENSI
ANNO NATI CHRISTI M D LXVII,
MENSE OCTOBRI
TEMPORE QVÆSTORIS
WOLFGANGI GIRSINGS CIVIS TORGENSIS
ET PASTORIS HUJUS ECCLESIÆ
AUGUSTINI BERNREITS.

GENEALOGIA DUCUM DE ENGERN, ET MARCHIONUM DE WITHIN, UNDE LANDGRAVII THURINGIÆ, Duces Saxoniæ, & Marchiones Miſniæ proceſſere, ex Wolffgangi Lazii lib. IX. de Migrationibus gentium.

§. I.

SIGEHARDUS Princeps de *Engern*, contra *Dagobertum* regem Franciæ electus rex Saxonum, anno 636. *Theodericum* Ducem filium reliquit.

§. 2. THEODERICUS Dux de Engern, adverſus *Carolum Martellum* eligitur rex Saxonum. Qui ex *Dobergera* filia regis Abodrytarum, ubi nunc eſt principatus Maklburgenſis, progenuit *Edilhardum* regem Saxonum, & *Warnekynum* Ducem de Engera.

§. III. EDILHARDUS Rex Saxonum, ex *Heyla* regina Friſiorum genuit *Albrenem*, ſacris undis perlutum mox poſt *Wipertum*, & primum Saxoniæ Palatinum: & *Hermannum* Ducem de Engern, interfectum in acie a *Carolo Magno* apud *Bucholtz*, anno 787.

§. IV. WERNEKINUS Dux de Engern & Yburg, ex *Gundehilde* Rugorum principis nata tulit duos filios, *Brunonem* ducem Saxoniæ, & *Vitikyndum* ducem ab Engern.

§. V. BRUNO dux Saxoniæ primus, a *Carolo* Magno conſtiturus, ex *Suſanna* comitiſſa Montisfortis & de Rotenſan, *Ludolphum* genuit, a *Ludovico Pio* Saxonibus ducem datum, circa annum 820. Sepultum in Gandershaym, quod fundavit: & qui ex *Oda* Oſtroſranca reliquerat *Tanquardum*, *Ekebertum*, *Brunonem* ſubmerſum in Oceano, conditorem Brunſviceuſis civitatis, *Ludgardim* Ludovici Pii Imperatoris conjugem. *Haymodem* & *Gerbirgem* moniales & abbatiſſas in Gandershaym.

§. VI. VITIKINDUS, Brunonis frater germanus, in bello Saxnnum adverſus Carolum Magnum à gentilibus rex conſtituitur, circa annum Domini 758. & ab eo vincitur, atque ad ſanam Chriſti doctrinam convertitur. Habuit duas conjuges: primam, *Gevam* Daniæ reginam: & alteram, *Suaternam* Bohemam. Obiit anno 818, ſepultus in Badeborna, relictis poſt ſe tribus filiis: *Vitikindo* ſecundo, *Wigberto* & *Walberto*. Cujus filiorum alter *Lutoldus Brunonem* & *Ottonem* reliquit, *Henrici* Cæſaris hoc nomine primi cognomento *Aucupis* ex *Luitgardi* Arnolfi Cæſaris filia patrem: unde *Othones* tres Imperatores proceſſere, & tres in Bavaria *Henrici* duces. Habuerat vero *Henricus Aucops* duas ſorores, & quatuor filias: *Babam* Adalberti Babenbergenſis comitis uxorem, unde marchionum Auſtriæ proſapia defluxit: *Adelbaidem* abbatiſſam in Quitelmburg, *Melchtildem* abbatiſſam in Quitelmburg: *Hawigem*, Hugonis comitis Pariſienſis conjugem, qui poſtea factus erat rex Franciæ: *Gerbirgim*, Giſelarici Lotharingorum & Belgicæ ducis uxorem, quæ poſtea nupſerat Ludovico regi Franciæ: *Rixam* duci Bojariæ Arnoldo matrimonio conjunctam, unde Scyrenſes palatini, modo Rheni palatini, electores, & Bavariæ principes defluxere.

§. VII. WIGBERTUS, Witikindi primi filius, baptiſatus cum patre a Carolo Magno victo, fundator Waldershuſenſis cœnobii, ex *Smicilla*, Friſia *Walbertum* ſecundum genuit, & *Haſolam* Brunonis Germaniæ principis uxorem, *Kunigundim* Ludovici tertiam conjugem, & *Adelbaidem* abbatiſſam in Quitelmburg.

§. VIII. WALBERTUS ſecundus Vitikyndi nepos, & frater Ludolphi, qui avus fuerat Henrici Aucupis, dux de Engern & Ryngelburg, ex conjuge *Kerebildi* comitiſſa de Morsburg genuit *Immodum* ducem de Engern, *Brunonem* archiepiſcopum Colonien. fundatorem S. Panthaleonis, *Tanquardum* Saxoniæ ducem interfectum in templo a famulis Ottonis primi, & unam filiam *Mechtildem* Henrico Aucupi hoc nomine Imperatori primo nuptam. Porro *Immodus* dux ab Engern, ex *Hyynna* comitiſſa a Scheyrn Bavara *Gerbaldum* produxit ab Ottone tertio *primum Sabaudiæ Comitem* creatum: *unde hodierni adhuc Sabaudiæ duces rite deſcendere dignoſcuntur.*

§. IX. WITIKINDUS ſecundus, primi filius, *Wigberti* ac *Waldberti* frater germanus, Burggravius a Ludovico primo conſtitutus in Zorbekh, in tractu inter Salam & Albim, primus ædificavit *Withyn*, quod hodie *Vitenberga* nuncupatur, adverſus Soraborum Slavorum incurſiones, unde rite *Marchiones de Withyn* deſcendunt. Is vero ex *Nilada* Comitiſſa de Rochlicz genuit duos filios, *Fridericum* Burggravium de Zorbekh interfectum, & *Tugreymonem* Marchionem de Withyn, & Burggravium de Budczecz. Qui ex Boſteva Comitiſſa de Pleysben conjuge procreavit *Dietmarum*.

§. X. WILHELMUS Marchio Thuringiorum fuerat, de quo ſcribit *Lambertus* in belli Hungarici deſcriptione, geſti ab Henrico quarto, auxilio Andreæ regi, adverſus Belam: *Rex* (inquit) *Wilhelmum Marchionem Thuringiorum, & Epponem Citicenſem Epiſcopum, cum duce Bohemorum & exercitu Bojarico illuc miſit. Sed Marchio & Epiſcopus priores Hungariam ingreſſi, non expectato Duce Bohemorum, cum Belo ſigna contulerunt, atq; infinitam multitudinem Hungarorum peremerunt.* Et iterum: Anno 1062. *Wilhelmus Marchio reverſus in Thuringiam, dum redire in Hungariam & ſponſam ſuam cum magna opum ſuarum oſtentatione adducere parat, inter eundum, ſecunda manſione morbo correptus obiit. Sponſam ejus Udalricus Marchio Carentinorum cognatus ejus accepit, Marchiam Otto frater ejus obtinuit. Sed u beneficia Moguntini epiſcopatus aliter obtinere non potuit, niſi promitteret decimas ſe de ſuis in Thuringia poſſeſſionibus daturum, & cæteros Thuringos, ut idem facerent, coacturum. Quæ res multorum malorum ſeminarium fuit, deteſtantibus omnibus Thuringis factum ejus, & aſſerentibus mori ſe malle, quam patrum ſuorum legitima amittere.*

§. XI. OTTO frater *Wilhelmi*, Marchio Thuringiæ poſt fratrem creatus ab Henrico quarto, cujus meminit quoque Lambertus chronographus: *Anno Domini* (inquit) *1067. Otto Marchio Thuringiorum obiit, gaudentibus admodum Thuringis, eo quod ipſe primus ex principibus Thuringorum, ut prædictum eſt, decimas ex ſuis in Thuringia poſſeſſionibus dare conſenſiſſet; & per hoc calamitatem maximam genti ſuæ invexiſſe videretur. Marchiam ejus Egbertus patruelis regis ſuſcepit.* De quo Egberto proximo capite dicemus.

§. XII. DIETMARUS Marchio de Withyn, ex *Wilda* de Nordringem ſuſcepit *Theodericum*. §. XIII.

§. XIII. THEODERICUS Marchio de Withyn, Burggravius de Zorbekh, ex *Juditha* comitiſſa a Waſſerburg progenuit *Fridericum* primum Burggravium Miſniæ, *Dedonem* Marchionem a Withyn, *Eberhardum* Comitem de Ilenburg, *Hildam* Burggravii Miſnenſis conjugem, *Hildam* Comitis ab Ilenburg uxorem, & *Odam* Adalberto Schenkhio cuidam de Sommersberg nuptam. *Eberhardi* porro comitis de Ilenburg meminiſſe videtur *Lambertus Schaffnaburgenſis* in ſuis Annalibus, de Henrici quarti geſtis: *Lüneburg quoque oppidum* (inquit) *maximum Ottonis Ducis Saxonici, ſitum in confinio Saxonum & Lutitiorum, occupaverat, militeſq; lectiſſimos cum Eberhardo, filio Eberhardi Comitis de Ilenburg, impoſuerat.*

§. XIV. DEDI, Marchio de Withyn, Burggravius de Seuslicz & Landsperg, Comes ab Ilenburg & Bren, ex *Dietburgi* Brandeburgenſi Marchioniſſa procreavit multos filios: videlicet *Fridericum* Antiſtitem Monaſterienſem, *Theodericum* Marchionem de Withyn, Burggravium de Landsperg, cui uxor fuerat Ekhardi Thuringiæ Landgravii filia: *Cunradum* (quem ſuſceperat ex *Otilia* Comitiſſa de Kaczenellenbogen) *Geronem* Marchionem Saxoniæ (quem ex *Berchta* Comitiſſa de Groycz genuerat) *Dedonem* ſecundum, Marchionem a Landsperg: *Thiemonem*, Marchionum Miſniæ primum, & comitem de Withyn, & *Hyldam* duci Bohemiæ deſponſatam. Porro hujus Dedi mentionem facit *Lambertus Schaffnaburgenſis*, cum conjurationem principum Saxoniæ deſcribit, contra Henricum quartum. *Erant in ea conjuratione principes* (inquit) *Wezel Magdeburgenſis Archiepiſcopus, Bucco Halberſtadienſis Epiſcopus, Hezul Hildeshaimenſis Epiſcopus, Wernher Merſburgenſis Epiſcopus, Eilbertus Mindenſis Epiſcopus, Immet Badenbornenſis Epiſcopus, Fridericus Mimigardeſurdenſis Epiſcopus, Benno Miſnenſis Epiſcopus, Otto dux quondam Bojariæ, Vtto Marchio, Dedi Marchio, & omni Marchione animoſior atq; implacatior uxor ejus Adela: Eckbertus Marchio Thuringorum, puer adhuc infra militares annos.*

§. XV. GERO, Burggravius Saxoniæ de Landſperg, Comes de Seuslicz, *Dedi* primi, vel ſecundum alios *Theoderici* filius, ex Comitiſſa à Groitz vidua tres filios, & duas filias tulit: videlicet *Guntherum* Epiſcopum Cizenſem, *Theodericum* Comitem de Gamburg, *Wilhelmum* Comitem de Lauternburg, *Ottonem* & *Hermannum* Miſniæ Marchiones. Filiarum *Willa* Abatiſſam egit in Gerbſteten, & *Terburgis* ibidem monialis fuit. Porro hujus Geronis mentionem facit Rhegino Prumienſis Chronographus: *eodem anno* (inquit) *Gero marchionum noſtri temporis optimus & præcipuus obiit.* Meminit ejusdem & Lambertus Schaffnaburgenſis, in Henrici hiſtoria quarti: *Erant duo* (inquit) *cujusdam Geronis filii, ſatis quidem edito loco nati, ſed propter inopiam rei familiaris inter principes Saxoniæ nullius nominis vel momenti. Hi tempore deditionis ultra Albim fluvium refugerant, ibique rei eventum præſtolabantur.* Et iterum: *poſtmodum vero fretus his quos deditione abſolverat, quod eorum auxilio in Saxones, qui ſe læſerant, iram ſuam donec ulciſci poſſet, conſilium mutavit, & ſtatuto die nuncios pro ſe in Salveld duci Othoni miſit, qui ei dicerent, ut contractis quantæcunque poſſet copiis, ſibi in marcha Miſnenſi occurreret, ſe per Bohemiam ducto exercitu adventurum: & filius Geronis Comitis, qui imperitam multitudinem male auſpicato ad arma concitaſſent, ſi Deus vota proſperaret, redditurum quod mererentur.* Hæc ille. Qui rurſus de filiis hujus Geronis, *Wilhelmo*, *Ottone & Hermanno* ſcribens: Anno Domini 1061. inquit, *Andreas rex Hungariæ, videns Belem quendam propinquum ſuum regnum affectare, & Hungaros à ſe paulatim ad eum deficere, uxorem ſuam & filium Salomonem, cui Imperator filiam ſuam parvulo parvulam deſponderat, cum multis opibus ad regem Henricum tranſmiſit, petens, ut ſibi miſſo exercitu ſubvenirent, & donec rebus tranquillitas daretur ſervaret. Rex Wilhelmum Marchionem Thuringorum, & Epponem Zicenſem Epiſcopum, cum Duce Bohemorum & exercitu Bojarico illuc miſit: ſed Marchio & Epiſcopus, priores Hungariam ingreſſi, non expectato Duce Bohemorum, cum Bela ſigna contulerunt, atque infinitam multitudinem Hungarorum peremerunt.* Et iterum, ſcribens de anno Dominicæ incarnationis 1062. *Wilhelmus Marchio reverſus in Thuringiam, dum redire in Hungariam, & ſponſam ſuam, cum magna opum ſuarum oſtentatione, adducere parat, inter eundum ſecunda manſione morbo correptus, obiit. Sponſam ejus Vdalricus Marchio Carenthanorum, cognatus ejus, accepit: Marcham Otto frater ejus obtinuit.*

§. XVI. CHUNRADUS, Geronis ex Dedi frater, ex *Otilia* Comitiſſa de Kaczenellenbogen ſuſcepit filiam *Berchtradam*, conjugem *Berengarii* Thuringiæ Landgravii, Domini de Zangershuſen.

§. XVII. DEDI ſecundus & junior, ſenioris ex *Adala* filius Marchio de Landsberg, Burggravius de Zorbeckh & Luſacz, Comes de Ilenburg, Bren, & Kaniberg: ex duabus conjugibus, *Oda* Comitiſſa de Orlamund, & altera Adelhaide Duciſſa Brabantiæ, tulit *Dedonem* tertium, *Chunradum* tertium, ab Hungaris interfectum: & *Henricum*. Filiarum *Agnes* Palatino Saxoniæ nupſit,

nupſit, *Adelhaides* Marchiool Auſtriæ. Porro meminit hujus Dedonis non ſemel Lampertus Schaffnaburgenſis, in hiſtoria Henrici quarti: *Filius* (inquit) *Ittonis Marchionis, & filius Adela derelicta Dedi Marchionis, ambo tenera ætatis, & longe adhuc infra pubertatis annos pueruli, cum in munitione cujusdam Eberhardi miniſtri regis cuſtodirentur, magnum quoddam & poſterorum memoria dignum nobiliſſima indolis documentum ediderunt.* Et iterum: *Cumque ſub idem ferme tempus Dedi Marchio longa ægritudine abſumptus deceſſiſſet, marchias ejus Bohemia duci in præmium exacta militia dedit. Tametſi uxor Marchionis Adala, filium ſuum, cui hereditario ſucceſſione Marchia debebatur, ei paulo ante pro ſe obſidem miſiſſet. Et ipſe Marchio poſt recuperatam pacem in Gerſtungen, intemeratam ſemper erga regem, remque publicam, fidem ſervaſſet.* Et iterum, de auxiliis regi Hungariæ miſſis differens: *Regina Hungarorum, mater Salomonis regis, Duci Bajariorum Ottoni dono dederat, cum eo ſuggerente atque annitente rex filium ejus in regnum paternum reſtituiſſet. Cumque eum dux Otto filio Dedi, Marchionis Dedi juniori in argumentum pignusque individua dilectionis ad tempus præſtitiſſet, illo (ut prædictum eſt) perempto, Regi, & per regem Lupoldo huic caſu obvenerat.* Loquitur autem de gladiu Athilæ, quondam Hunnorum regis, illius flagelli Dei.

§. XVIII. THIEMO, frater germaous *Geronis*, *Chunradi* & *Dedi* Junioris, ſenioris ſcilicet filius, primus Miſniæ Marchin, & Comes de Withyn, ab Henrico quinto inauguratus, ex Ida Marchioniſſa Maſoviæ filios genuit, *Chunradum* ſecundum, *Ekhardum*, & *Dedonem* tertium. *Mechtildis* filia nupſit *Geroni* Marchiool.

§. XIX. DEDI tertius, ex *Berchta* filia Wigberti Comitis de Groicz, filiam unicam ſuſcepit, *Mechtildem* nomine, *Rolandi* Comitis de Babenberg uxorem.

§. XX. CHUNRADUS tertius, filius *Thyemonis*, primus inveſtitus Marchio Miſniæ, ex *Luitgarde* Alberti Sveviæ Ducis filia progenuit quinque filios, & totidem filias: & ad poſtremum pertæſus vitæ illius, monaſticen profeſſus eſt in *Lauternberg* propria fundatione. Filiorum primus *Henricus* nomine ex *Sophia* Bavera procreavit duos filios, & unam filiam. Videlicet *Vdalricum*, *Henrici* poſtremi Comitis de Withyn parrem: *Chunradum*, & *Sophiam* Burggravii Magdeoburgenſis conjugem. Secundus vero *Theodericus*, fundator Doberlingenſis cœnobii, ac conditor caſtrorum Landsperg ac Schilda, poſt *Dorbergam* Polonam, ex *Kunigunde* Comitiſſa de Pleiſſen tulit duos filios & unam filiam: videlicet *Theodericum* Mersburgenſem præſulem, *Cunradum* quintum interfectum in ludis Martialibus anno 1175. & *Gertrudim* Abbatiſſam in Gerbſteten. Tertius erat *Fridericus*, qui ex Hedwige filia *Diepoldi* principis Bohemiæ nihil tulerat. Quartus erat DEDI, hoc nomine quartus, Comes a Rochlicz & Groycz, atavus S. Eliſabetæ: qui ex *Mechtilde* de Humelsburg procreaverat unicam filiam *Agnetem*, ducis Meraniæ conjugem: & filins quatuor, videlicet *Philippum* Præpoſitum Xantonenſem: *Theodericum* Præpoſitum Magdeburgenſem, poſtea Palatinum Saxoniæ, qui ex *Mechtilde* Thuringa *Agnetem* unicam filiam tulerat: *Henricum* Comitem de Ruchlicz: & Chunradum, qui ex *Eliſabeta* Polona *Mechtildem* ſuſcepit, *Alberti* Brandenburgenſis uxorem, & *Agnetem* Henrico Palatino Rheni nuptam, & *Chunradum* poſtremum Comitem de Rochlicz. Porro de quinto filio *Ottone*, qui ſtemma propagavit, ſeorſim ſuo mox loco dicturus ſum. Itaque & filiarum *Gertrudis* deſponſata Palatino Rheni, Babenbergæ S. Theodorum fundavit: *Adela*, primo Sveviæ Regis Daniæ, & deinde Alberti Marchionis Brandenburgenſis conjux: *Sophia*, Gebhardo Bavaro, filio Lotharii Cæſaris nupſit: ODA Abbatiſſam egit in Zerbſtet: AGNES Abbatiſſam in Quintelmburg.

§ XXI. OTTO, unus filiorum *Cunradi* tertii, qui genus propagavit, Marchio Miſniæ & Luſatiæ, ex Hedwige Alberti Brandenburgenſis filia procreavit *Albertum*, *Theodericum*, *Adelam* Ottochari Bohemiæ Regis coojugem, *Sophiam*, Vdalrico Bohemiæ Principi deſponſatam, & inde Burggravio Norinbergenſi nuptam. Porro Otto mineras argenti prope Friburgum invenit, & monaſterium *Altzel* fundavit, anno 1180. Cujus filiorum alter *Albertus*, ex *Sophia* Bohemiæ regis nata unicam filiam progenuerat, *Chriſtinam*, Comiti de Lobdeburgh nuptam.

§. XXII. THEODERICUS, *Ottonis* filius, hoc nomine tertius, ex Comite de Weiſſenfels Marchio Miſniæ creatus, ex *Juditha* Hermanni Landgravii Thuringiæ filia procreavit *Henricum*, *Chunradum*, *Ottonem* ſecundum, & *Hedvvigem*.

§. XXIII. HENRICUS, filius *Theoderici*, ſuæ primus familiæ Thuringiæ Landgravius inveſtitus, cum Comitum Aureliaoenſium, de quibus ſupra dictum eſt, familia defeciſſet, cum Miſniæ interim quoque Marchio foret, tres conjuges in matrimonio habuit: *Agnetem* Bohemam, *Conſtantiam* Auſtriacam, & poſtremam *Nelilem de Malticz*. Ex quibus tulit filios quatuor, & duas filias, quæ monaſticen in Weiſſenfels profeſſæ ſunt: videlicet; *Albertum* ſecundum: *Thedoricum* quartum, Pinguem cognomento, dominum de Landſperg; & *duos Fridericos*:

vicos: quorum *Theodericus* Helenam Brandenburgenſem in matrimonio habuerat. *Fridericus* unus *Theodo* cognomento, duxerat *Hildegardim* Bavaram: alter vero *Fridericus* dominus de Dreſden, ex *Juditha* de Schwarczenburg genuit filium *Apetonem*, Landgravium in Denneberg.

§. XXIV. ALBERTUS, tres in matrimonio claras ſœminas habuit: primam *Margaretham* Friderici Cæſaris ſecundi filiam; ſecundam, *Kunigundim* Comitiſſam de Eiſenburg: & tertiam, *Adelhaidem* Comitiſſam de Caſſel, ex quibus ſuſcepir filios quinque, & unam filiam *Agnetem*, Duciſſam Brunſvicenſem: filios autem, *Fridericum* hoc nomine in ſtirpe ſextum, qui ſamiliam propagavit: *Fridericum* ſeptimum, Comitem de Altenburg: *Henricum* & *Dietmannum*. Quorum hic ex *Cueta* de Henneberg nihil tulit, interfectus Lipſiæ a ſervo: ille vero ex *Hedvvige* Sileſia pariter nullam prolem reliquit.

§. XXV. FRIDERICUS, hoe nomine in ſtirpe ſextus, ex duabus conjugibus, *Agnete* Charentana & *Eliſabetha* Comitiſſa de Arnſchlag, genuit *Fridericum* Octavum.

§. XXVI. FRIDERICUS octavus ex *Mechtilde* Ludovici quarti Cæſaris, Bavariæ ducis nata, progenuit *Fridericum* nonum: *Ludovicum* Epiſcopum Halberſtadienſem, qui poſtea ad Archiepiſeopatus Magdeburgenſem & Moguntinum vocatus ſuerat: *Wilhelmum, Balthaſarem, Beatricem* Abbatiſſam in Scheuslicz. *Eliſabetham* Burggravii Norinbergenſis conjugem, Annam Rudolpho Saxoniæ Duci collocatam, & *Agnetem* Brunſvicenſem. Quorum *Wilhelmus* Ludmillam Moravam nactus fuerat uxorem: *Balthaſar* vero duabus junctus fuerat, *Margaretha* Nurmbergenſi, & *Agneti* viduæ Brunſvicenſis.

§. XXVII. FRIDERICUS nonus hoc nomine, cognomento *Strenuus*, ex *Catharina* Comitiſſa ab Henneberg genuit *Fridericum* decimum, *Georgium*, & *Wilhelmum* ſecundum, fundatorem Altenburgenſem, *Annam* Brandenburgenſem.

§. XXVIII. FRIDERICUS decimus, primus Elector Saxoniæ a Sigiſmundo Imperatore creatus, ex *Catharina* Brunſvicenſi procreavit *Fridericum* undecimum, *Henricum* tertium, *Sigismundum* Antiſtitem Herbipolenſem, *Wilhelmum*, qui habuerat in conjugio *Catharinam* de Brandenſtayn, *Annam* Brandenburgenſem, *Catharinam* Munſterburgenſem, & alteram *Catharinam* Landgravio Haſſiæ nuptam.

§. XXIX. FRIDERICUS undecimus, Elector ſecundus ſui generis, ex *Margaretha* Auſtriaca, Friderici Cæſaris tertii ſorore, genuit *Erneſtum* Electorem: *Albertum* Ducem, qui ſamiliam propagavit: *Albertum* Moguntinum Archiepiſcopum, *Erneſtum* Magdeburgenſem Epiſcopum, *Wolfgangum*, *Fridericum* & *Alexandrum*, qui in juventute obierant: *Annam* Alberti Brandenburgenſis conjugem, *Æmiliam* Ludovico Duci Bavariæ nuptam, *Hedvvigem* Abbatiſſam in Quintelmburg, & *Martham* Abbatiſſam in Scheuslicz.

§. XXX. ERNESTUS Elector Saxoniæ, ex *Eliſabetha* Bavara tulit *Fridericum* Electorem, ſundatorem Academiæ Wittenbergenſis: & *Joannem*, qui poſt Fridericum fuit elector: qui ex duabus uxoribus, *Sophia* Meklaburgenſi, & *Margaretha* de Anhalt, progenuit *Joannem Fridericum*, quem electionis jure Carolus Cæſar quintus privavit: & *Joannem Erneſtum*. Porro filii *Joannis Friderici* adhuc in humanis ſunt, ex Sybilla Juliacenſi nati, *Joannes Fridericus*, *Erneſtus*, & *Wilhelmus*.

§. XXXI. ALBERTUS hoe nomine tertius, *Erneſti* electoris frater germanus, undecimi *Friderici* filius, ex *Maria* Philippi Pomeraniæ Ducis filia, tulit *Fridericum* duodecimum, Commendatorem Teutonici ordinis: *Georgium* & *Henricum*. Filiarum *Catharina* conjuncta fuit Sigismundo Duci Auſtriæ in Tyroli, quæ poſtea Brunſvicenſi Duci nupſit,

§. XXXII. GEORGIUS, *Alberti* Ducis Saxoniæ, non Electoris, filius, ejus qui Maximilianum Cæſarem ex captivitate Flandrica liberaverat, Dominus tractus Lipſenſis, & qui olim juvenis Friſiæ erat a Maximiliano Cæſare præſectus, ex *Barbara* Poloniæ Regis filia ſuscepit *Joannem*, cui Heſſa conjux ſuerat: *Fridericum* decimum tertium, qui Mansſeldinam ſibi conjunxerat: *Chriſtianam*, Philippo Haſſiæ Landgravio collocatam: *Magdalenam* Brandeburgenſem: & quæ in juventute obierant, *Annam* & *Margaretham*.

XXXIII. HENRICUS, & ipſe *Alberti* Ducis, non Electoris, filius, *Georgii* ducis de Lipſia ſrater germanus, primo Pruſſiæ Magiſter, deinde in diviſione cum ſratribus, Dreſdam ac Friburgum nactus, ex *Catharina* Meklaburgenſi ſuſcepit *Mauritium* & *Auguſtum*, utroſque noſtra ætate Electores Saxoniæ. Quippe *Mauritium* Carolus quintus Cæſar *Joanni Friderico* ſubſtituerat, anno 1548. Et *Mauritio*, ab Alberto Brandeburgenſi in acie occiſo, anno 1553. *Auguſtus* frater ſucceſſit, qui ex *Chriſtiani* Daniæ regis filia genuit * * Hucuſque Lazius.

RE I-

REINERI REINECCII

DE PRIMIS MYSNIÆ MARCHIONIBUS, E DITMARO ſummatim repetita, & deinde uſque ad Conradum, Timonis F. deducta expoſitio, annexa Chronico Ditmari Merſpurgenſis. a ſe edito Francof. 1580.

COnveniunt ſententiæ in eo omnium, oriundos primos Myſniæ Marchiones a WIDECHINDO Magno fuiſſe. Solus *Fabricius* in Annalibus Myſnæ diſcrepans, a BRYNONE, Widechindi fratre, derivavit. Seriem eorum haberi continuam poſſe, negat *Brotuſius*. De quo differere hic enodatius viſum non fuit. Me haud pænitet eorum ſequi ſententiam, qui primum inter Marchiones faciunt DITGREMI e *Friderico* F. pronepotem, quem eundem de progenitorum aliquot nominibus *Fridericum* appello. Hujus ſucceſſor & filius credi forte RIDACUS poterit. Quo genitus CAROLUS cum ſententia OTTONIS II. Cæſ. ſucceſſione excidiſſet, eaque in ECCARDUM translata eſſet, manet illa deinde filio ipſius HERMANNO. Hunc excepere rurſus familiæ Wettinenſis Comites, & ita excepere, ut per diverſas propagines Myſniam deinceps ſemper retinuerint. Forſitan autem & ECCARDUS ad Ditgremi poſteritatem pertinet, ita ut *Guntherum* patrem, *Friderici* filium, *Ridaci* fratrem, ſtatuamus. Ditmarus quidem illum Marchionem nominavit. Eſt & hoc minime obſcurum, WIDECHINDI Junioris poſteros in diverſas ſe familias diffudiſſe: quippe qui præter *Wettinenſes* Comites, & *Ileburgios* & *Merſeburgios* propagarint, cum nimirum a ſedibus diverſis denominationes etiam diverſas uſurparent. Certe de Merſepurgiis diſerta hoc mentione Ditmarus retulit. Nec alia quam agnatio extitiſſe cauſa videtur, quod *Hermanno Eccardi* F. DEDO ſucceſſit. Tametſi non negarim, majus huic vinculum matrimonio *Mathildis*, Hermanni F. allatum fuiſſe. Faciemus ergo *duas Marchionum Miſniæ familias*, ab uno & eodem conditore *Ditgremo* deductas: primam & veterrimam FRIDERICI, quem *Ditgremus* pronepotem habuit; alteram DITTERICI, qui *Ditgremi* e progenitoribus *Ditmaro, Ditterico, Dedone* abnepos fuit. Atque ut res planior fiat, utramque a conditore WIDECHINDO Juniore repetemus, ita tamen, ut nuda eos nomenclatione referamus, quorum res geſtæ a Ditmaro traditæ non ſunt.

WIDECHINDUS, cognomento Junior, retinuit e paternis poſſeſſionibus tractum ad Salam, nomine & titulo *Comitis Wettinenſis*, veteri conſvetudine. Neque enim antiquitus Ducum filii Duces omnes nuncupabantur, ſed is tantum, qui ſucceſſionem exciperet, reliquis non altiorem quam Comitum dignitatem uſurpantibus. Unde hoc evenit, ut unius ſtirpis familiæ, ut nomina, ita & dignitates diverſas gererent: qua de re paſſim in Annalibus exempla obſervare licet. Ditmarus a Widechindo conditam *familiam* non Wettinenſem, ſed *Budſetiam*, ab altero quodam provinciæ ipſius oppido, denominavit, pag. 71. verſ. 55.

|
Ditgremus, *Witechindi F.*
|
Fridericus
|
Fridericus.
|

Fridericus quem nobis ita appellare libuit, primus Myſnæ Marchio ab HENRICO Aucupe Cæſ. creatus, primam itidem, quæ noſtra ſententia eſt, Marchionum familiam propagavit. Nati ergo forte illo ſunt RIDACUS & GVNTHERUS. Nam quod plerique movere hic dubium videntur, id totum in medio relinquo.

RIDACUS Myſnæ Marchio alter abeſt Merſeburgi, quo tempore HENRICUS Hezelo, Dux Bavariæ, Imperio, quod contra Ottonem III invaſerat, abdicato, a *Wagone*, præfecto BOLESLAI Bojemi cum exercitu per fines ejus deduceretur. Quod dum negligit, nec quicquam inde ſiniſtri ſuſpicatur, magno id mox diſpendio luit. Nam *Wago* cum Oppidanis Myſnenſibus urbis deditionem pactus, per eos *Ridacum* præfectum, ipſe *Fridericum* ad colloquium evocatum perimit, jamque occupatum illam præſidio firmat. Nec deinde Myſna ad Ridacum rediit, ſed in Boiemorum poteſtate uſque ad ECCARDUM permanſit. Huic enim ſponte, ea rurſus ceſſit Boleslaus. Vixit apud Ridacum a puero DEDO agnatus e familia Budſetia, hoc eſt, Wettinenſi, de quo infra Ditmarus lib. *6*.

Carolus amittit feudum, ut nominavit Ditmarus, ſeu bona dedita per calumniam, eamque fortunæ acerbitatem excelſo animo perfert. Moritur temporibus Henrici II. Cæſ. IV. Cal. Maii M. XIII. Ditmarus lib. 7.

Guntherus ex nobiliſſ. Turingiæ auſtralis natalibus, ut loquitur Ditmarus, hoc eſt, ut ego opinione auguror, Friderici F.

Ridaci frater, geſſit multa pro OTTONE II. Cæſ. bella, uſus ad hæc opera ſtrenua ECCARDI F. gratiam tamen ex his meritis dignam non collegit: quippe qui a dignitatibus aliquandiu excluſus fuerit. Dedit temporibus ejus idem Imperator non ignobilem Epiſcopatui Merſepurgenſi ſaltum; qua quidem in expoſitione a Ditmaro Marchio nominatur. Reliquit liberos *ECCARDUM*, *Guncelinum*, & *Brunonem*. Qua de re etſi planæ ſunt Ditmari expoſitiones, libuit tamen hoc loco argumentum id unum repetere, quod *Guncelinum Hermanni* patruum vocat, hanc ſubjiciendo γνώμην: *Semper patrui in fratrum filios ſeveri.*

Eccardus adoleſcit ſpe & ſama indolis præclariſſimæ: bellicis ſtudiis ſub patre aſſueſcit, cum eoque pro OTTONE II. Cæſ. bella multa conficit feliciter. Quocirca ita ab hoc diligitur, ut in Myſniæ Marchia, Carolo excluſo, *Ridaco* ſurrogatus ſit. Ea re quaſi materiam uberiorem exercendæ virtutis ſibi oblatam ratus, mox in *Boleslaum* Bojemum arma expedit, eumque cedere ſibi Myſna compulſum, militem deinde, ut loquitur Ditmarus, retinet. Inde Milzenos (erant hi Soraborum gens in Myſniæ finibus) adoritur atque edomat: cum Boleslao Polono fœdus & amicitiam conjungit: bona quæ poſſideret deditia, hæreditaria impetrat, & fœliciſſimo fortunæ arridentis ſucceſſu eo uſque progreditur, ut in Turingia communibus gentis ſuffragiis principatum promeruerit. Ubi rebus humanis exceſſit OTTO II. a filio & ſucceſſore hujus OTTONE III. gratiam eandem init. Quem in Italiam ſecutus reverſum inde & religionis cauſa in Poloniam cogitantem redux ipſe excipit Myſnæ honorificentiſſime. Unde cum Cæſaris in ipſum aucta benevolentia, hunc jam ſolus poſſideret, parem adhuc ſibi *Giſilerum*, Archiepiſc. Magdeburg. clam mordet: & viciſſim ipſe *Lotharium* Comitem urit, eoſque dehinc ſibi ſpiritus ſumit, ut a morte Cæſaris Imperium affectavit. Ea de cauſa Fraſæ Principum conventu indicto, adverſantem ſibi Lotharium quid ad hoc inſtitutum ipſum perpelleret, interrogare auſus, reſponſo retunditur ejuſmodi: *An non intelligeret, currui ſuo rotam quartam deeſſe?* Nec tamen ſic quieſcit; & comitiis in alterum Werlenſem conventum rejectis cum ibi HENRICO Bavaro Cæſare deſignato, iterum rebus novis ſtuderet, regios ſibi in accubitu honores uſurpat: ac tametſi ea re offenſi animi plurimorum eſſent, eosdem tamen etiam Hildesheimii repetere audet. Inde Padebornam profectus, non pro ſpe accipitur, nec quod cum *Hermanno*, Duce Sveviæ, colloquium inſtituerat, ſuccedit. Quare cum domum rediturus, Northemium deflexiſſet ad *Sigefridum* Comitem, ab filiis hujus, e quibus *Henricum* cædi loris juſſu Ottonis III. procurarat ſtrui ſibi inſidias cognoſcit. His elapſus, ab inſequentibus de nocte dormitans opprimitur: & cum e comitatu ejus cæſis fideliſſimis ipſe pugnare pergeret fortiter, a *Sigefrido* haſta collum tranſverberatur, & lapſantis caput cervicibus abſcinditur. Conditur honorifice Jenæ ad Salam. Ditmarus lib. 4. & ſeqq. ubi & elogium ipſius additur. E rebus proſpere cadentibus hoc etiam ſibi ſumſit, ut *Bennonem*, dignitatis equeſtris virum, excæcarit, ut idem Ditmarus lib. 4.

GUNCELINUS, præbet ſe Miſnenſibus oppidanis ſeditioſe contra HERMANNUM, fratris filium, tumultuantibus ductorem, uſus temporis opportunitate, quod præſidii pars magna abeſſet. Atque occupata porta quadam, & in amicis *Hermanni* Breccione cæſo, ad obſidionem ejus aggreditur. Hanc illam deprecantem diſcedere permittit, & urbem *Boleslao* Polono deditam, cuſtodiendam accipit. Quam cum ille deinde in bello *Henrici* Comitis, cui confœderatus eſſet, reſtitui ſibi poſtularet, *Guncelinus* formidine novi ab *Henrico* II. Cæſ. periculi, cujus interea militem præſidiarium receperat, id detrectat. Quapropter bellu a *Boleslao* oppugnatur: Lumacia ſolo æquatur, & cum Mogelena obſeſſa itidem in hoſtis poteſtatem perventura fuiſſet, callido commento hunc in Bojemiam & Bavariam avertit. Eam Cæſar defenſurus, cum in Milzenos progreſſus, nivibus impediretur, *Guncelino* præſidium novum Myſnæ relinquit: & poſt Italicam expeditionem bello in hos renovato, Budiſſinam flammis abſumſiſſet, ni *Guncelinus* id provido conſilio impediiſſet. Dedita enim hæc paulo poſt fuit juſſu Boleslai; & ipſe firmius præſidium accepit. Nec tamen his meritis plane Cæſari reconciliari, & Polonicæ ſocietatis invidiam abolere potuit: ac ſævo odio ſemper ab *Hermanno* diſſedit. Cumque arma tandem ſumſiſſet uterque, infelici conatu Strelam tentat. Inde vehementer exacerbatur, Rochliciam captam in cineres redigit, ſed arcem ipſe ad Salam operis præclari amittit. Quarum rerum fama mox ad Cæſarem perlata, una cum *Hermanno* Merſeburgam ad cauſam dicendam evocatur. Ibi multorum criminum accuſatus, & a Cæſare Majeſtatis damnatus principum interceſſione vita donatur, & aſſervandus *Arnolpho* Epiſcopo traditur. Ditmarus lib 5. & ſeq.

Bruno præeſt Miſnæ, quo tempore *Guncelinus* Merſeburgi apud Cæſarem cauſam diceret: eoque damnato, munere illo uſ-

que

que ad *Hermanni* adventum perſungitur. Ditmarus lib. 6.

Cum ECCARDO connupta fuit SVANEHILDIS, *Bernhardi* ducis Saxoniæ F. quæ ante cum Ditmaro Marchione Luſatiæ, fuiſſet: e qua liberi procreati *Lucarda*, natu maxima, HERMANNUS, ECCARDUS, GUNTERUS, &, quæ noſtra ſenrentia eſt, filia altera ODA. Nominat enim hanc Eccardi Marchionis filiam Ditmarus lib. 7. ut genita Eccardo filio videri nequeat.

HERMANNUS, facit de patris voluntate atque juſſu bellum *Wilhelmo*, Comiti Vinariæ, idque propter cædem filii ipſius geminam. Hoc proſpere geſto, & Vinarienſi facere imperata coacto, cum in eodem tempore triſtem de parris interitu nuncium accepiſſet, illico iſthuc cum matre advolat, & funus ejus deducit curatque honorifice, pergit deinde Myſnam: ab oppidanis precio corruptis ab *Boleslao* Polono: qui cognita Eccardi morte, populabundus Luſatiam & Myſniam invaſerat, obſidetur ſeditioſe: atque in amicis *Breccione* peremto, *Ozerus* præfectus ad necem depoſci tur. Id cum per *Ditmarum*, dignitatis equeſtris virum, deprecaretur, & multitudinem, patris huic exprobrando beneficia, ut arma deponeret, aut diſcedendi ſibi poteſtatem faceret, hortaretur, poſtremum ſolum obtinet, & urbs Polono deditur. Cum quo poſtmodo gratia reconciliata, etiam Cæſaris beneficio Budiſſinæ præfecturam accipit. Per id tempus familiariter cum *Boleslao* congreſſus, denique Fecialis ad Bellum illi denunciandum ablegatur. Ideo minus benigne habetur, & Budiſſinam quandoquidem, quæ oppidanis induciarum tempore auxilia pollicitus esſet, non mitteret, deditione amittit. Aliquanto poſt, quæ ei cum Guncelino patruo eſſet, ſimultas recrudeſcit & in bellum erumpit, In quo bello Rochlicia exutus, cladem eam ita ulciſcitur, ut arcem Guncelini ad Salam nobiliſſimam expugnatam vaſtarit, & in diſceptatione apud Cæſarem cauſam obtinuerit. Cumque Guncelino tum in Myſnenſi Marchia ſurrogatus eſſet, *Fridericus* Dedonis F. aliquando poſt: & Cunegundæ Auguſtæ intercesſione, & principum ſuffragio, ſibi eam impetrat, & deducente Cæſaris legato Myſnam redit. Ibi ſumma clementia uſus, ignoſcit ultro omnibus, idque adeo dextræ ſtipulatione confirmat. Ab eo tempore, cum ob crebras *Boleslai* Poloni injurias Cæſar bellum contra eum redintegraſſet, huic nomen dat: nec multo poſt Cæſare propter adverſam valetudinem domum regreſſo, cum JAROMIRO Boiemo & *Gerone* aliquantiſper in armis manet, nulla tamen re memorabili geſta. Qua de cauſa cum fieri pacem Cæſar paſſus eſſet, ea rupta, *Boleslaum* evocantem viſit: pacem denuo ſuadet: legatum illius propterea ad Cæſarem miſſum deducit, ſed ut operam illam fruſtra inſumſerit: quia *Boleslaus* interea Boiemos ad defectionem ſolicitarat. Quo circa cum iterum ad bellum ventum eſſet, excipit *Geronis* Marchionis cadaver, qui in eo ceciderat, & cum fratribus *Eccardo* & *Gunthero* aliquo usque comitatur. Etenim Cæſaris mandato propere Myſnam regredi, eamque a *Miſecone*, Boleslai F. defendere juſſus, vix hoſtem irruentem anteverit. Quo poſt captum ſuburbium, atque incenſum, eo ardore in urbis oppugnationem incumbente, ut de defenſione ferme deſperaret, ſubita Albis inundatione illum avertit. Quare firmius deinde ab Cæſare præſidium conſequitur: inſtauratur ſuburbium, & tanquam collega ei *Fridericus* Comes adjungitur. Neque ſic etiam hoſtis metu ſolutus, cadaver *Idonis* Epiſcopi, haud multo poſt mortui, Miſnæ detinet & ſepeliri ibi mandat, urbis excidium quod ille prædixerat, caveri ita poſſe ratus. Ubi tandem cum *Boleslao*, bellum in Ruſſiam translaturo, pacificatio inſtituta eſt, ei actioni Cæſaris numine Budiſſinæ cum *Duterico* Comite adeſt. Jamque exinde pace fruens, de ſaltu quodam cum DITMARO, Epiſcopo Merſeburg in contentionem venit. Quæ cum interventu Cæſaris dirempta eſſet, aliquanto poſt legatus in Poloniam proficiſcitur: & cum interea cum *Ditmaro* ſimultas recrudiſſet, ſuos ſatellites & in illum & in *Gero*nem Magdeburgium agere protervius permittit. Ditmarus lib. 5. 6 7.

Eccardus oppugnat cum *Hermanno* fratre *Guncelinum:* eoque bello ex ſententia confecto, poſt clandeſtinam cum *Boleslao* Polono amicitiam colit: fovet ejus ſpeculatores, & denique abſque *Henrici II.* Cæſ. venia ad illum proficiſcitur, & de Cæſare multa loquitur odioſius. Ideo ad cauſam dicendam evocatus, cum judicium damnationis metu detrectaret, bonis exuitur. Poſt tamen Cæſari ex quorundam interceſſione reconciliatur ſuaque recuperat. DITMARO Merſeburgio occulte infeſtus, ſylvam quandam ejus venationibus occupat, & ſuos ac fratris ſatellites graſſari licentius permittit. Ditmarus lib 6. & ſeq.

Guntherus memoratur a Ditmaro lib. 7.

Lucarda deſpondetur *Wernero*, *Lotharii* Comitis filio, quæ ſponſalia patre poſt retractante, cum propterea ab Abbatiſſa Quedlinburgenſi, quæ Imperii tum gubernacula teneret, conventus principum *Domberga* indictus eſſet, vi rapitur a ſponſo: itaque connubio aſſenſa, etiam ſponſus

 dein-

deinde, poſtquam Abbatiſſæ ſupplicavit, veniam promeretur. Ditmarus lib. 4. pag. 42.

Mathildis nupſit *Ditterico* Wettinenſi, mater *Dedonis* & *Timonis*, ut Chronic. Myſn.

Oda collocatur *Boleslao* Polono, qui diu multumque eam ambiviſſet, idque ſub id tempus, quo pace cum *Henrico II.* Cæſ. facta, ille ſe ad bellum Ruſſicum compararet. Ditmarus lib. 7.

ALTERA MARCHIONUM MYSNIÆ FAMILIA.

Ditmarus, alter *Ditgremi* F. ſecundæ Marchionum Myſn. familiæ conditor.

Ditericus, memoratur nominetenus a Ditmaro lib. 6. Filios reliquit DEDONEM & FRIDERICUM.

Dedo vixit a prima pueritia apud RIDACUM Marchionem, agnatum. Ubi ex ephebis exceſſit, mirifice & animi & corporis robore enituit. Quo circa cum belli materiam quæreret, juvenili & temerario conatu Bojemos Cicenſi agro immittit, & in reliqua præda etiam matrem abduci captivam patitur. Reconciliatur tamen aliquanto poſt OTTONI III. Cæſari, & ab ſummi ingenii commendatione gratiam ejus illuſtrem promeretur. Qua tempeſtive uſus Merſeburgii Comitatus partem a BIONIS a vita exceſſu impetrat, & *Zorbeci Burggrafiatum*, qui antea Imperatorum beneficium fuiſſet & ſibi & *Friderico* fratri hæreditarium facit. Mox ad conjugium animum appellit, & THITBURGAM, *Theodorici* Marchionis filiam, uxorem ducit. Jamque ex tanto rerum ſucceſſu majores ſibi ſpiritus ſumens, occulto in *Ottonis* Cæſ. ſucceſſorem *Henricum II.* odio accenditur, & in reliquos principes palam injurias immittit, Quos inter cum WERNERUM Marchionem ita Cæſari accuſaſſet, ut ſententia hujus jam condemnandus, vix *Burcardi* Palatini interceſſione conſervatus ſit, tam obſtinate vexare illum pergit, ut ſubjectum ipſi *Wolmerſtadium* oppidum exuri curarit, & ad *Tangermundam* uſque excurſiones fecerit. Ubi occurrente ei *Wernero*, cum ſuis profugientibus hoſtem fortiter exciperet, cum *Egilbardo*, qui ſolus apud eum manſiſſet, obtruncatur. Ditmarus lib. 6. p. 71.

FRIDERICUS imponitur ab HENRICO II. Cæſare *Myſnæ præfectus*, poſt exauctoratum & in vincula conjectum *Gunceli-num*, hoc eſt, *Burggrafius* ibi primus conſtituitur, ut interpretatur in Annalibus Myſn. Fabricius. Quo munere etſi paulo poſt ſe ſponte abdicavit, in fide tamen erga Cæſarem conſtanter permanſit. Cumque prudentia ſumma eſſet, & liberis maribus careret, poſſeſſiones ſuas ita *Ditterico*, fratris filio, legat, ut rationem ab hoc filiarum haberi voluerit. Ditmarus lib. 6. & ſeq.

Naſcitur DEDONE & *Thitburga* DITTERICUS.

DITTERICUS, impetrat bonorum paternorum ſucceſſionem ab HENRICO II. Cæſ. intercedente pro eo Auguſta cum reliquis principibus, *Ileburgum* ab *Friderico* patruo morituro certis conditionibus accipit: quæ res cum & a Cæſare rata haberetur, haud multo poſt idem oppidum grave ab incendio ſubito damnum accipit. Ubi cum *Boleslao* Polono fieri Cæſar pacem permiſit, actioni illi *Budisſino* adeſt Ditmarus lib. 7.

Fuit in Ditterici matrimonio MATHILDIS, *Eccardi* Marchionis F. unde in reliquis liberis nati DEDO & TIMO.

DEDO, Marchiam Myſnenſem poſt *Hermannum* avunculum conſecutus videtur, idque vel agnationis jure vel propter matrem. *Timonis* quidem illum fratrem extitiſſe, diſerte Annales Gozecenſes affirmant. Habent hiſtoriam ejus Schaffnaburgenſis & Urſpergenſis. E filiis præcipue memorantur:

Dedo	*Henricus* ſucceſſor, quo genitus eſt

Henricus cognomento Junior, quo mortuo ceſſit Myſnenſis Marchia CONRADO, Timonis F.

Timonis hiſtoria extat in Chronico Myſnenſi, & pertractatur carmine in Marchionibus Myſnenſibus a Georgio Fabricio. Naſcitur eo

CONRADUS, Myſnenſem Marchiam poſt Henricum Juniorem vi & armis conſecutus, deinde eam ad poſteros propagavit: & *ſuperſunt hodie e progenie ipſius Electores & Duces Saxoniæ* &c. Vide de hiſtoria ejus Chronic. Peg. ad annum 1123.

Hucuſque Reineccius ad Ditmari Chronicon. *Quæ vero ſequitur pars Geneologiæ, ſubnexa ab eodem eſt Hiſtoria Friderici Magni ſeu Admorſi, a Joh. Garzone conſcripta* atque *edita Francf. 1580.*

Otto

Otto Dives

Ditericus

Conſtantia prima conjux — HENRICUS Illuſtris — Elizabetha Maltitia tertia conjux

Margarita Friderici II. Cæſ. F. — Albertus — Cunegunda Iſebergia — Ditericus Sapiens — Helena Brandenburg. — Fridericus Rigoroſus

Apollonius nothus

Fridericus Tuto.

Dicemannus — Jutta Henneberg.. — Agnes prima conjux — FRIDERICUS Magnus & Admorſus — Adelheidis Arnshagenſis — Henricus Exul — Elizabetha

Fridericus Claudus — Fridericus Gravis — Elizabetha. — Fridericus

Fridericus Strenuus

FRIDERICUS Bellicoſus, primus Saxon. Dux & creandis Impp. VII. Vir.

PARS FAMILIÆ PRÆSENTIUM

SAXONIÆ ELECTORUM, QUAM A MARCHIONIBUS Miſniæ & vetuſta ac nobilisſima WITICHINDI M. Saxonum

& Angariorum regis ſtirpe Saxonica, nuſquam interrupta ſanguinis ſerie, Spalatinus & alii eum ſecuti derivant, ex Davidis Chrytræi Chronico Saxoniæ pag. 53. edit. Lipſ. 1593.

WITTIKINDUS magnus, a Carolo M. Imp. ad veram Chriſti religionem adductus, A. C. 785. ⊖ 807.

WITTIKINDUS JUNIOR Comes Wethinl & Soraborum ad Salam & Albim

Ditgremus
Ditmarus
Ditericus tempore Ottonis I.

WITTIKINDUS ſtirpe regum Galliæ.

Dedo, Comes Mersburg. ab Ottone III. factus. ⊖ 1009.

Fridericus, Comes Ilenburgi ad Myldam. ⊖ 1017.

Ditericus II. tempore Henrici II. Pamberg. ⊖ 1091.

Dedo hoſtis Henrici III. Imp.

TIMO, minimus natu inter ſex fratres MARCHIO MISNIÆ ab Henrico IV. deſignatus. ⊖ 1091.

DEDO fundator monaſterii Petersberg prope Halam 1120.

CONRADUS tempore Lotharii & Conradi III. Impp. ⊖ 1157.

OTTO Dives ſub quo metalla Fribergenſia cœperunt 1170. Lipſiam muro cinxit. Cœnobia, Portam ad Salam, & CELLÆ ad Myldam fundavit 1175. ⊖ 1189.

Ditericus III. fundavit Dobreluch in Luſatia ⊖ 1184.

Dedo, Cilliam monaſterium condidit, 1174.

Alber-

Albertus patrem cepit, fratrem ejecit. ⊖ 1195.

Dietericus IV. a frate pulſus, ducta Juditha Hermanni Landgr. Thuringiæ filia, ditionem recuperat, cum Miſniam fratre Alberto mortuo, tres annos Henricus VI. Imp. tenuiſſet. ⊖ 1220. die 27. Febr.

HENRICUS ILLUSTRIS natus 1217. Marchio Miſniæ & Landgravius Thuringiæ primus in hac familia A. C. 1248, confirmatus poſt tranſlationem cum Sophia, S. Ludovici & Eliſabethæ filia 1263. ⊖ 1288. ætatis 71.

ALBERTUS degener Landgr. Thuringiæ, Uxor Margarita, filia Friderici II. Imp. fugiens mariti crudelitatem, ⊖ Francofordii in monaſterio 1270. ipſe vendita Adolpho Imp. Miſnia tandem inops & exul Erfordiæ ⊖ 1314.

Dietericus V. Marchio Miſniæ, fratris filios hæredes inſtituit, Weiſſenſeldenſe cœnobium condidit. ⊖ 1282. habitavit Landspergæ.

FRIDERICUS Admorſus, poſt bella cum patre 1281. Imp. Adolpho 1294. & Alberto Imp. 1306. 1307. geſta, urbes Imperii Aldeburgam, Cygnæam & Chemnicium in compenſationem damnorum & impenſarum anno 1308. retinuit. ⊖ 1325.

Theodoricus.

FRIDERICUS Gravis, comitatum Orlamund & Vinariam ditioni adjecit 1345. electus Imp. 1348. ⊖ 1349. uxor Mechtild, filia Ludovici Bavari Imp.

FRIDERICUS ſtrenuus cum conjuge Catharina Henrici Henebergenſis filia, ditionem Coburgenſem accepit, & Voitlandiam occupavit. ⊖ 1381.

Wilhelmus I. oneculus Colditz & Ilenburg emit. 1398.

Balthaſar Landg. Thuringiæ comitatum Kefernburg, poſtremo illius Comite in itinere ad terram ſanctam defuncto cameræ ſuæ adjunxit 1385. ⊖ 1406.

Ludovicus Epiſcop. Halberſt. & poſtea Moguntinus.

FRIDERICUS Bellicoſus conditor Acad. Lipſienſis 1409. primus Elector Saxoniæ a Sigismundo Cæſare creatus 1423. ⊖ 1428.

Wilhelmus II. dives. ⊖ 1425. fundavit Aldenburgenſe Collegium.

FRIDERICUS Pacificus, Saltzen Thuringiæ arcem a poſtremo hærede recepit 1409. ⊖ 1439.

FRIDERICUS II. placidus Elect. habuit ſororem Friderici III. Imp, Margaritam. ⊖ 1464.

Sigiſmundus Epiſc. Herbipolenſis. ⊖ 1457.

Wilhelmus III. Landgr. Thuringiæ ⊖ 1483. uxor Anna filia Alberti Imp. ducta 1442. ⊖ 1462.

ERNESTUS elector ⊖ 1486.

Anna nupta Alberto Achilli Germ. 1458.

ALBERTUS dextera manus Imperii ⊖ 1500. 12. Sept.

FRIDERICUS III. ſapiens ſubquo Lutherus contra Pontificem ſcribere cœpit. ⊖ 1525.

Albertus Archiep. Mogunt. ⊖ 1484.

Erneſtus Archiep. Magdeb. ⊖ 1513.

Johannes Bonus & conſtans ⊖ 1532.

Georgius ⊖ 1539. 17. April.

Fridericus.

Henricus natus 1473. 16. Martii ⊖ 1541. uxor Catharina filia Magni Ducis Megapolitani.

JOANNES FRIDERICUS Elector, Nutritius eccleſiæ & ſcholarum, captus a Carolo V. 1547. die 24. Apr. liberatus 1552. ⊖ 1554.

Joh. Erneſtus Coburgæ ſepultus 1553.

MAURITIUS Elect. In prælio cum Marchione Alberto, ictu globi periit. 1553.

AUGUSTUS Elector Saxoniæ Mæcenas ſtudiorum & nutricius Eccleſiæ munificus ⊖ 1586.

Joannes Fridericus Gothæ captus 1567. 13. April.

Joannes Wielmus dux Saxon. ⊖ 1573.

CHRISTIANUS I. Electot. ⊖ 1591.

JOAN-

Digitized by Google

JOANNES Caſimirus | Joannes Erneſtus | Fridericus Wilelmus | Joannes. | Chriſtianus II. Auguſt. natus 23. Septem. 1583. El. x. | Joann Georgius I. 6. Martii 1585. Elect. xi. | Auguſtus.

Johan Philippus. | Fridericus Wilhelmus. | Wilhelmus, Erneſtus, | Joh. Georg. II. Elect. xii. | Auguſtus. | Chriſtianus. | Mauritius.

FAMILIA WITICHINDI

ex Ubbonis Emmii Append. Genealogica pag. 151. & 155.

THIADERICUS Saxo, Sichardi F. contra Carolum Martellum Francorum Principem bellum geſſit.

Wernechinus Dux Angrivariorum

BRUNO frater Witichiodi M. quem perperam Wigberti filium fuiſſe aſſerit Alb. Cranzius

WITICHINDUS Magnus Dux Angrivariorum, hoſtis perpetuus Caroli M.

LUDOLPHUS Dux Saxoniæ fundator Collegii Gandersheimenſis

WIGBERTUS fundator collegii in Wildeshuſen.

WITIKINDUS Junior

Tanquardus | BRUNO conditor aut inſtaurator Brunſvici in prælio contra Danos occubuit. | OTTO Magnus, Dux Saxoniæ poſt fratrem Brunonem grandævus imperium recuſavit.

WALBERTUS Wildeshuſæ juxta patrem ſepultus | Bruno.

Ditgremus | Witichindus Andium præfectus

THIADERICUS ſocer Henrici Aucupis | Witikindus | Immodus, ex quo orti Principes Sabaudiæ. | Dietmarus | ROBERTUS dux And.

HENRICUS Auceps Imperator. — Mathilda nupta Henrico Aucupi | ALMARUS, ex quo Marchiones Montis ferrat in Italia orti. | Dietericus ſtirps Marchionum MISNIAE. | ROBERTUS contra Carolum Simplicem Rex.

OTTO. I. Imp. | BRUNO Archiep. Colonienſis | HENRICUS Rixoſus | ADELHEIDIS nupta Hugoni — HUGO magnus Comes Pariſiorum Abbas dictus, regum Galliæ rector.

OTTO II. Imp. filiorum natu minimus, cui nupta fuit Theophania Conſtantinopolitana. | Henricus Hezelo Ottoni II. Imp. adverſans, Bavaria ab eo ejicitur. | Bruno frater Hezelonis | HUGO CAPETUS rex Galliæ ſtirps SEQUENTIUM REGUM GALLIAE Sanguinis Saxonici

Bruno Marchio Saxoniæ

OTTO III. IMP. qui periit ἄπαις veneno interfectus in Italia anno 1002. | HENRICUS II. Imp. ſanctus Bavariæ Dux obiit ἄπαις 1024. | Ludolphus hæres Ottonis III. Imp. in Saxonia.

OTTO Saxo origine, Egbertorum agnatus; Dux Bavariæ, per Agneten matrem Henrici IV. Imp. & ab hoc eadem rurſum exutus.	Egbertus Marchio Saxoniæ, patruelis Henrici IV. Imp. & eidem fideliſſimus	Bruno Marchio Saxoniæ in Thuringiâ cæſus in prælio ab Ottone Thuringo 1057.
HENRICUS Craſſus Comes Northeimius potens in Saxonia —	Gertrudis ampliſſimarum ditionum in Saxonia poſt necem fratris hæres, nupta Henrico Craſſo.	Egbertus Marchio Saxoniæ poſtremus hujus familiæ, dominus Brunſvigæ, occiſus in molendino prope Brunswigam.
LOTHARIUS II. Imp. Saxo, Loderus Saxonibus dictus —	Rixa nupta Lothario Saxoni Imp. opum paternarum & maternarum hæres.	
Henricus Superbus Bavariæ & per conjugem ac matrem Saxoniæ quoque Dux præpotens. —	Gertrudis nupta Henrico Superbo Duci Bavariæ.	

HENRICUS LEO Bavariæ & Saxoniæ Dux potentiſſimus. UNDE BRUNSVICENSIUM ET LUNEBURGENS. Duces.

L. B. S.

ITerum mihi alloquendus es, Benevole Lector, atque monendus, occurrere in hoc Montis-Sereni Chronico quam plurima loca obſcuriora, quæ quod unico exemplari MSto, rantum uſi ſumus, non licuit nobis integrirati ſuæ, prout par erat, reſtituere: ne Typographi incuriæ ſortaſſis imputes, quod vel librarii inſcitiæ, vel ipſius Auctoris oſcitantiæ, jure meritoque venir tribuendum. Quanquam nolimus diffiteri, tam in ea, quæ hie præmiſſa legis, quam ipſa deinceps Chronica, haud pauca typothetæ vitio irrepſiſſe σφάλματα, quæ tamen, in verum verborum ſenſum inquirenti Tibi, in emendando negotium haud poſſint exhibere. Unicum ſaltem hic producere viſum eſt, quod ob dictionis unius alteriuſve inſolentiam non tam facile animo cujusvis ſeſe queat ingerere, quando pag. 190. lin. 28. ſcribit Auctor: *Legatum Pontificium, Præpoſitum in Bivera* appellaſſe per contemtum, *garzonem & peccatorem;* pro quibus ſubſtiruas ex MSto velim, *Garrionem & Leccatorem.* Quandoquidem *Garrio*, ex indicina euiusdam Gloſſarii, eſt *leccator, qui multa loquitur:* uti & *ſcurra*, ein bove eſſt ein Lecker, *i. e. vaniloquus, leccator, proprie qui ſequitur curiam gratia cibi.* Quomodo etiam Britto apud Goldaſtom:

Eſt epulo, ſcurra, leccator vel paraſitus.

Cæterum & ex ipſa hac Chronicorum triga, ſtemmata Illuſtriſſimorum Miſniæ atque Luſatiæ Marchionum; Antiquiorum etiam Saxoniæ & Summerſenburgi Palatinurum, placuit eruere, arque ipſorum Scriptorum verbis contexta, congruis locis interponere; Genealogia Veterum Thuringiæ Landgraviorum, eujus in Gozecenſi oſus, aliunde aſſumta. Quem univerſim a me qualemcunque hie præſtitum laborem, ſi ea, qua ſpero, humanirate & benevolentia complexus fueris, præter THEODORICI ENGELHUSII, & JOHANNIS CHRAWSII Chronica Univerſalia, ante hos ducentos & ultra annos ſcripta, etiam ECCLESIÆ UNIVERSÆ CANONES a V. Cl. Chriſtophoro Iuſtello antehac editos, ſive ipſum

ipſum CANONUM ECCLESIÆ ORIENTALIS CODICEM malis; *variantibus*,, *lectionibus*, *novisq, obſervationibus* illuſtratos, a me vel prima occaſione expecta-,, bis. Interim hiſce fruere, ac bene in Domino vale.,,

FAMILIA MISNIÆ MARCHIONUM, EX CHRON. MONTIS-SERENI.

TIDERICUS Marchio Miſnenſis —— *Mechtildu* F. Eckehardi F. Gunthariì, March. Thuring. pag. 39.

DEDO II. Miſniæ Marchio. *Adela* conjux ejus ſecunda.

THIEMO Comes Wetini, Uxor IDA F. Ducis *Ottonis* de Northeym. pag 203.

HENRICUS Marchio Miſniæ. Vxor *Gertrudis de Bruneswig*, pag. 203.

DEDO Comes fundator Eccleſiæ Montis-Sereni. Vxor *Bertha* F. *Wiperti* Marchionis de Groitz. pag. 2.

CONRADUS Comes de Wetin, proprietatis & devotionis fraternæ fidelis hæres, ut & totius proprietatis HENRICI *Junioris* Marchionis Miſniæ. pag. 5. Marchio *Luſizenſis* pag. 14. Dominus in *Rochelitz*. pag. 17. Vxor *Lucardis* F. *Alberti* Svevi pag. 3. Fit tandem monachus in *Monte-Sereno*. pag. 28.

HENRICUS Junior Marchio de *Ileborg*. qui Conradum conſanguineum ſuum lecto ferreo oppreſſum detinuit. p. 5. & 204.

OTTO Miſnenſis Marchio p. 38. ca. privatur a Filio *Alberto*. p. 52. moritur 1189. — DOBERGANA Polonica uxor

TIDERICUS Orientalis Marchio fundator Eccleſiæ in *Doberluge*, p. 50. moritur 1184. — CUNIGUNDA ſuperinducta

HENRICUS Comes de *Wetin*, obiit. 1181.

DEDO Comes de *Rochelitz*, poſt & Comes de *Groitz*, p. 18. Fundator monaſterii *Cillenenſis*. p. 40. poſt mortem fratris *Tiderici* Orientalis Marchio moritur ventris inciſione 1190.

FRIDERICUS Comes de *Brene* moritur 1182. Uxor Hedwigis fundat monaſt. feminarum in Brene, 1201. moritur, 1210.

CONRADUS in *torneamento* ictu lanceæ occiſus anno 1189. pag. 40.

GERTRUDIS Gerbeſtadenſis monacha.

TIDERICUS Epiſcopus Merſburgenſis, legitimatus a Papa. pag. 71.

ALBERTUS, qui patrem captivavit, moritur. 1195. p. 63.

TIDERICUS primum Comes de *Wizenfels*. poſt mortem fratris Marchia Miſnenſi ab Henrico VI. Imp. excluditur, p. 65. ſed eo mortuo obtinet Marchiam quoque *Orientalem* pro xv. millibus marcis, redimit p. 92. moritur. 1220. Uxor *Jutta Hermanni* Thuring. Landgr.

HENRICUS Junior, mortuus an. 1187.

ULRICUS Comes de Wetin obiit 1206. Uxor *Hedwig* filia *Bernhardi* Ducis

HENRICUS puer obiit, 1217.

CONRADUS Orientalis Marchio obiit. 1210.

TIDERICUS Comes de *Sommerſchenburg*.

MECHTILD nupta *Alberto* Brand. March. pag. 76.

filia *ἀνώνυμος*.

SOPHIA Abbatiſſa Quedlinburgenſis. pag. 166.

FRIDERICUS Comes de *Brene* moritur anno 1221.

OTTO, FRIDERICUS & filiæ duæ pag. 139.

HENRICUS ILLUSTRIS Miſniæ Marchio, & extincta Landgraviorum Thuringiæ familia primus in Miſniæ Marchionibus THURINGIÆ LANDGRAVIUS ET PALATINUS SAXONIÆ.

VETERUM LUSATIÆ MARCHIONUM FAMILIA EJUSDEMQUE CUM MISNIÆ MARCHIONIBUS COGNATIO TEMPORIBUS OTTONIS I. IMP.

FRATRES

GERO Dux & Marchio Orientalis ſive Luſizenſis, Burggravius Magdeburgi; *Marchionum ſui temporis optimus & præcipuus*, Regioni ad an. 965. *Defenſor patriæ*, Dithmaro lib. 2. p. 29. Fundator Eccleſiæ *Gerinrode* ad ſilvam Harciniam.

SIFRIDUS Comes, fundator Eccleſiæ *Groninga*, in diœceſi Halberſtadenſi.

HIDDA ſoror nupta Chriſtiano Marchioni.

HETWIGA—SIFRIDUS, HETWIGA uxor Sigfridi, poſt obitum mariti monaſterio *Gerende* a Gerone patre præfecta. SIFRIDUS, qui in juventute ante patrem obiit.

GERO Archiepiſc. Colonienſis.

DITGMARUS—SVANEHILD—EKLEHARDUS. DITGMARUS Marchio, qui cum fratre fundat Monaſterium *Dithmarisvelth* poſt in *Northringen* translatum, & *Niemburg* dictum. SVANEHILD filia *Hermanni* Ducis a Luneborg uxor *Dithmari*, & poſt mortem hujus, *Eckehardi*. EKLEHARDUS Marchio de Thuringia, F. *Gunthari*.

GERO MARCHIO Luſicenſis

MATHILDIS uxor *Dieterici* Miſniæ Marchionis.

DITHMARUS Marchio Luſicenſis.

THIEMO Comes Wetini.

ODO Marchio Luſizenſis, in quo poſteritatis propagatio ceſſavit.

DEDO Comes, CONRADUS Marchio FUNDATORES MONTIS-SERENI.

GENEALOGIA MISNIÆ MARCHIONUM EX APPENDICE CHRON. MONTIS-SERENI.

TIDERICUS Comes, egregiæ libertatis Virtempore OTTONIS I. pag. 201.

DEDO I. Comes Merſburgenſis mortuo Bione, Uxor *Thieberga* F. Tiderici Marchionis,

FRIDERICUS, qui cum non haberet mares filios, ſed tres filias *Hileburg* civitatem dat Tiderico fratris F. pag 202.

TIDERICUS. Uxor *Machtildis*, F. Eckehardi Marchionis in Police occiſi. pag. 39. & 202.

FRIDERICUS Magdeburg. Epiſc. p. 202. Sed qui rectius ſtatuitur Monaſterienſis.

DEDO II. cui ex prima conjuge *Oda* nati | ª

THIEMO, Uxor *Ida* filia Ottonis Ducis de Northeim. p. 203.

GERO, Comes, Uxor *Bertha* vidua — cujuſdam Popponis. pag. 203.

CONRADUS, habuit tantum filiam,

RIDDAGUS, ſine liberis mortuus.

HIDDA, nupta Duci Bohemico.

DEDO in pueritia per poſteriora confoſſus. pag. 202.

ADELHEIDIS nupta *Erneſto* Marchioni de Bavaria

AGNES *Friderici* Comitis uxor p. 207.

DEDO Fundator Montis Sereni Uxor *Bertha* F. Wiperti

CONRADUS Marchio I. Miſnenſis & Luſicenſis Uxor *Lucardis*

MATHILDA nupta *Geroni* Comiti de Bavaria.

TIDERICUS Comes.

WILHELMUS Comes de Camburg.

GUNTHERUS Epiſc. Zicenſis.

ª Ex *Adela* verò nata de Brabantia:

Bertha filia Alberti cujuſdam nobiliſſimi de Svevia. pag. 3. & 204.

— MATHILDIS. pag. 204.

DEDO.

DEDO.

HENRICUS Marchio de Hileborg. Uxor *Gertrudis* de Brunſwig. pag. 203.

CONRADUS Comes a paganis occiſus.

HENRICUS Junior, quo mortuo hæreditas omnis ad CONRADUM Thiemonis F. pervenit p. 5 & 104.

HENRICUS in pueritia mortuus. OTTO Miſnenſis Marchio. TIDERICUS Orientalis Marchio. DEDO Comes de Rocheliz. HENRICUS Comes de Wetin. FRIDERICUS Comes de Brene. FILIAS quoque SEX reliquit.

Uxor *Heidvvigis*, filia Alberti Marchionis de Saxonia p. 206.

ALBERTUS, qui patrem captivavit. TIDERICUS, ſtirpis Marchionum Miſniæ propagator. Uxor *Jutta* F. *Hermanni* Landgrav. Thuring. ADELA, SOPHIA nupta Olrico Duci Bohemorum.

VETERUM THURINGIÆ LANDGRAVIORUM FAMILIA:

Ex Hiſtoria Anonymi Scriptoris de Landgraviis Thuringiæ. Tom. I. Piſtor. pag. 913. & ſeqq.

LUDOVICUS dictus CUM BARBA ex ſtirpe Regum Franciæ progenitus, venit in Thuringiam anno MXXV. Vicedominus ejus terræ factus per Archiepiſc. Mongunt. & per Imp. multorum beneficiorum Dominus. cap. XI. Uxor *Cæcilia de Sangerhuſen*, cap. XII.

LUDOVICUS II. dictus SALTATOR, Comes Thuringiæ. Uxor *Adelheid*, vidua *Friderici III.* Saxoniæ Palatini cap. XII. Chron. Gozec. p. 219.

BERINGERUS Dominus in Sangerhuſen. Uxor *Bertrada* F. *Conradi* fratris Thiemonis. Append. Montis-Ser. p. 203.

HENRICUS dictus RASPO. *Chron. Gozec.* p. 234. cum ſ facit filium *Ludov. II.* ex *Adelheid* Palatina.

LUDOVICUS III. Uxor *Hedewig* F. *Lotharii* Imp. per quem etiam Princeps & *primus Thuring. Landgravius* declaratur. cap. XVIII.

UTTO Citizenſis Epiſc. de quo vid. *Paulus Lang.* ibid. p. 785.

LUDOVICUS IV. ejus nominis, ſed II. Thuring. Landgrav. dictus FERREUS, quia ſemper armatus inceſſit, cap. XX. Uxor *Jutta* F. *Conradi* Imp. cap. XIX.

LUDOVICUS V. tertius Thuring. Landgrav. cui, quia filios non habuit, ſucceſſit frater *Hermannus* cap. XXIIX.

HERMANNUS Comes Palatinus Saxoniæ a *Frider. Barbaroſſa* creatus. cap. XXV.

FRIDERICUS primus Comes, in *Ziegenbayn.* cap. XXII.

Uxor prima — SOPHIA *Friderici V.* Comitis Palat. F. cap. XXIX. • — altera SOPHIA F. Ducis Bavariæ cap. XXX.

HEDWIGIS nupta Comiti *Alſatia*, cap. XXIX.

JUTTA nupta *Tiderico* F. *Ottonis* Marchionis Miſniæ, unde natus eſt HENRICUS, cognomento *Illuſtris*, Miſniæ Marchio, qui *extincta Landgraviorum Thuring. familia in HENRICO Rege Rom*, relictas ab illo ditiones occupat, primus in hac familia THURINGIÆ LANDGRAVIUS & PALATINUS SAXONIÆ.

LUDOVICUS VI. maritus S. *Eliſabetha*, patri in principatu ſuccedens, cap. XXXVI.

HERMANNUS, qui adoleſcens obit. cap. XXXVI.

HENRICUS fratri ſuccedens in principatu. REX Rom. poſt declaratus, ſine hærede defunctus eſt, cap. LII.

CONRADUS factus Magiſter Ord. Teuton.

HERMANNUS mortuus ante *Henricum* patruum ætat. XVIII. cap. 49.

SOPHIA nupta Henrico Duci Brabantiæ, unde natus HENRICUS *Infans Haſſiæ* dictus, avitas ditiones, defunctis in ea maſculis hæredibus, appetit; ſed poſt multas dimicationes, *Thuringia Henrico Illuſtri* relicta, ſolam retinet *Haſſiam*. Unde LANDGRAVIORUM HASSIÆ FAMILIA.

GENEALOGIA VETERUM SAXONIÆ PALATINORUM.

FRIDERICUS de nobiliſſima antiquorum Saxonum & Francorum proſapia. Chron. Gozec. p. 207. Uxor AGNES de Wimare. Ib. quæ juxta Append. Chron. Montis-Sereni p. 202. DEDONIS II. Miſniæ March. fuit filia.

COMITES ET PALATINI SUMMERSEBURGENSES.

ADELBERTUS Archiepiſcopus Bremenſis, moritur MLXXII.

DEDO primus ſuæ ſtirpis Comes Palatinus p. 202. occiſus a quodam clerico in Polethe MLVI. Ei filius ex illegitimo matrimonio

FRIDERICUS Abbas monaſt. Gozecenſis. p. 214. poſt Nienburgenſis 216. demum & Heroveldenſis. 224.

FRIDERICUS II. qui monarchiam palatii poſt fratrem promeruit. p. 213. moritur MLXXXIIX. 220. uxor *Hadewiga* de Bavaria.

FRIDERICUS III. Comes Palatinus, occiſus MLXXXV. Uxor *Adelheit* filia Udonis de Aleslephe p. 216.

FRIDERICUS IV. poſthumus, educatus a Vitrico *Ludovico* Thuring. Com. II. p. 219. Privatus Comitia Palatina a *Friderico Seniore* Com. de Summerſeoburg. p. 229. Uxor *Agnes*, Henrici Ducis de Limburg. F.

HENRICUS pro ſpe hæredis militiæ aptatus, ſed in adoleſcentia mortuus. pag. 234.

FRIDERICUS Canonicæ profesſioni in Magdeburg aſſociatus, ſed poſt mortem fratris inde retractus & *Sizzonis* Comitis F. deſponſatus: hac dimiſſa rurſus ad monaſterium redire cogitur. p. 240.

ODA pag. 203. ſive UDA, Latino nomine HILARIA. p. 221. nupta *Alberto* de Summerſenburg. pag 203. — ADELBERTUS cognominatus *Seveke*, de Summerſenburg. pag. 203.

FRIDERICUS dictus *Senior*, qui *Fridericum IV*. conſanguineum ſuum Comitia Palatina exhæredavit: factus PRIMUS in hac familia PALATINUS. pag. 229.

FRIDERICUS II. Comes Palatious Saxoniæ & Summerſeburgi, fundator monaſt. *Vallis S. Mariæ*, & monaſt. *S. Laurentii* prope Scheningam Advocatus.

ADELBERTUS, qui ſine hærede obiit. p. 264.

ADELHEIDIS Abbatiſſa Quedlinburgenſis.

SOPHIA uxor HERMANNI Thuringiæ Landgravii, fratris Ludovici V. ad quem, poſt mortem Adelberti Summerſeburgii, PALATINATUS Saxoniæ, *Henrico Leoni* ereptus, beneficio *Friderici Barbaroſſæ*, rediit, Anno MCLXXX.

STEMMA WIPERTORUM, COMITUM GROIZENSIUM, ET LUSATIÆ MARCHIONUM.

FRATRES

EMELRICUS Rex Teutuniæ.	HERLIBO I. Brandeburgenſis.	DIETMARUS Verdumenſis.
EMELRICUS	VRIDELO	HERLIBO II. Uxor F. regis de Urvvege.

ZVENTIBOR.

WOLFUS Pomeranorum prioceps: Uxor F. regis Daniæ, cujus fratribus poſt mortem patris occiſis, regnum violenter invadit. pag. 242.

OTTO, una cum fratribus Dania expulſus.

HERMANNUS.

WICPERTUS I. cui paterna hæreditate obvenit Balſamorum regio, Uxor *Sigena* F. *Goſvvini* Comitis de Leige. pag. 242.

WICPERTUS II. qui permutat Balſamorum regionem cum *Udone* March. Stadenſi, & pro ea accipit *Groislam* ad Elſtram fl. &c. p. 243. poſt Magdeburgi præfectus, & Marchio Luſizenſis. p. 255. Fundator monaſterii PEGAVIENSIS. F. pag. 247. Uxor JUDITH F. *Wratislai* Bohemiæ regis. p. 274 moritur MCXXIV.

FILIA *ἀνώνυμος*; nupta *Henrico de Leige*.

ALTERA F. nupta *Wernero* Seniori *de Velthem*.

WIC-

WICPERTUS III. ante patrem mortuus. Uxor *Kunigunda* F. *Chunonis* de Bichlingen. pag. 249.	HENRICUS poſt mortem patris Marchio in Luſitz, & Præf. Magdeb. p. 258. obiït anno MCXXXVI. & quia hæredem alium non habuit, Marchiam & totam proprietatem ejus adeptus eſt CONRADUS Marchio Miſnenſis, frater *Dedonis* Fundatoris MONTIS-SERENI. pag. 14.	BERTHA nupta *Dedoni* fratri *Conradi*, cujus filio *Dedoni*, anno MCXLIV. moriens, dedit proprietatem ſuam in *Groitz*. pag. 18.

INCIPIT CHRONICA MONTIS-SERENI.

CONſideranti mihi, rerum præteritarum notitiam utilitati legentium crebro proficere, nata eſt voluntas cum adjutorio Jeſu Chriſti Domini hoc opus aſſumere, ut *annos a fundatione* Eccleſiæ noſtræ, & *nomina Prælatorum*, & *ſucceſſiones* & *tempora*, & *geſta* ipſorum, colligerem, & narrationem de his, ut poſſem, competentius ordinarem. *Seniores* autem, qui, quod de his verum erat, ſcire poterant, & quorum dictis grandævitas fidem faciebat, principio hujus narrationis auctores habui. Nonnulla etiam talium ex *privilegiis* fundationis & aliorum Principum, & ex *Breviariis*, quæ in veteribus libris ſparſim inveni coagitata, non ſine ſtudio congregavi. Verum quia perpauca hoc vel illo modo de his inveſtigare potui, mecumque erat propoſitum, ut annorum nullus narratione vacuus remaneret; hoc autem ex paucitate geſtorum, quæ inveſtigaveram, impleri non poterat; non inutile credidi, quia propria deerant, aliena mutuare, & ad eum, quem prædixi, effectum ſupplendum, *aliorum geſta & caſus extrinſecos*, hoc eſt, ad propoſitum non pertinentes, dignos tamen memoria, noſtris interſerere; quod etiam usque adeo ſecutus ſum, ut bene ubique aliena propriis, pro ſola duntaxat delectatione legentium, permiſcerem. Nemo autem pro eo, quod ſcriptorem fortaſſis juſte contemnit, ſi quid utilitatis ex hoc opere conſequi valuerit, contemnendum pariter arbitretur; quia tritico in ſe contento vilitas cophini nihil derogat, nec aqua contemnitur, quam uſibus hominum plumbi fiſtula ſubminiſtrat.

ANNO itaque MCXXIV. Indictione II. præſidente ſummo Pontifice *Caliſto* II. Pontificatus ejus anno VI. imperante *Henrico* ejus nominls V. imperii ejus XIII. ſub *Rothero* XII. Magdeburgenſi Archiepiſcopo, Pontificatus ejus anno V. anno a fundatione Eccleſiæ Hallenſis IX. *Dedo* Comes, filius *Thiemonis* Comitis & *Idæ*, Eccleſiam B. *Petri* in Sereno monte inchoavit; deputatiſque in uſum ibi Deo ſervientium ex proprietate ſua reditibus, *Herminoldo*, tunc Gerbſtadenſi Præpoſito, loci ipſius procurationem commiſit; quique adminiſtratione priori relicta, Sereni-montis primus eſt Præpoſitus conſtitutus. Verum quia Comes idem locum reſurrectionis Chriſti viſitandi votum habebat, recepta de Epiſcoporum conſilio uxore ſua *Bertha*, quam repudiaverat, quæ erat filia *Wiperti* Marchionis de *Groitz*, proficiſcens, fratremque ſuum *Conradum* Comitem totius proprietatis ſuæ, nec minus boni incepti, ordinans, promotionem ejus ipſi fideliter injunxit. Expletoque voto cum rediret, moriens partem ligni Dominicæ crucis Eccleſiæ jam dictæ transmiſit; nimirum, ut credo, intelligens, antiquum hoſtem, qui jam ab illo loco per inſtitutionem Dominici ſervitii deturbatus erat, per præſentiam ligni ſalutaris, in quo ſemel triumphatus eſt, efficacius debellari. Eſt autem crux permodica, argento incluſa, quæ ibidem uſque hodie conſervatur.

Anno MCXXIV. *Caliſtus* Papa II. obiit, cui ſucceſſit *Honorius* II. qui & *Lambertus*, Hoſtienſis Epiſcopus. Eclipſis ſolis facta eſt. III. Id. Auguſti hora diei VI. *Fridericus* Comes de *Arnsberg* obiit. *Rudolphus* Marchio obiit.

Anno MCXXV. *Conradus* Comes de *Wetin*, fraternæ devotionis fidelis hæres, capellam *Lubechune*, ad quam pertinent XXVI. & capellam *Ozzroe*, ad quam pertinent IV. manſi; præter hæc etiam de prædio ſuo CXX. manſos, Eccleſiæ B. *Petri* in Sereno-monte contulit, promotionis ejus evidenter curam ſeſe gerere demonſtrans: unde etiam non immerito fundatoris nomen hæreditàvit. Uxor quoque illius, *Lucardis* nomine, quæ fuit filia *Alberti* cujusdam nobiliſſimi de Suevia, non minori erga locum ipſum ſolicitudine vigilabat,

labat, non ſolum mariti devotionem ſuis exhortationibus ad meliora ſemper incitando, verum etiam prædia, de ſuis pecuniis emta, ipſi Eccleſiæ conſerendo. Ex quibus ſunt quæ adhuc eadem poſſidet Eccleſia; in villa *Hizzenderp* XIIX. manſi: *Salzemunde* XIII. manſi: *Udene* VI. manſi; *Buzedal* VI. manſi: *Pelli* 11. Quædam vero per concambium aliorum bonorum poſt mortem ipſius alienata ſunt.

Henricus Imperator V. obiit x. Kal. Junii. Hujus Duces contra Saxones, in loco, qui *Welphisholtz* dicitur, pugnantes, victi ſunt, anno MCXV. ubi maxima ſtrages hominum facta eſt. *Luderus Gevebardi* Comitis filius, Dux Saxonum, *Moguntia* in regem eligitur. *Rotberus* XII. Mageburgenſis Epiſcopus obiit XIV. Kal. Jan. ſedit annis VI. *Gumbertus* Havelbergenſis Epiſcopus obiit.

Anno MCXXVI. diſſenſio inter *Conradum* Comitem de *Wetin*, & *Henricum* Miſnenſem Marchionem cognatum ipſius, qui etiam de *Ileburg* dicebatur, præter alias, præcipue tamen pro hujuſmodi cauſa, exorta eſt. Accidit, ut quidam, occaſione narrandi aliquid coram *Conrado* Comite, *Henrici* Marchionis mentionem faciens, eum cognatum ipſius appellaret, Comes vero cum contemtu reſpondit: *Eum, qui filius eſt coci, cognatum ſuum non eſſe.* Hujus autem ſermonis occaſio talis fuit: *Henricus* Marchio de *Ileburg* ſenior, pater hujus, uxorem prægnantem fertur moriens reliquiſſe. Quod cum illa in ſepultura ipſius, utero tumenti demonſtrato, præſentibus indicaſſet, quia *Conradus* Comes Marchionis mortui hæres futurus erat, ſi filium non reliquiſſet, quidam miniſterialium ejus hujuſmodi rumorem divulgaverunt, quod ipſa, plumario ventri alligato, prægnantem ſe eſſe hoc artificio mentiretur. Quo illa cognito, die quadam univerſis mariti ſui miniſterialibus convocatis, in medio ipſorum, in loco eminenti, aſtans, devoluto ex humeris uſque ad nates pallio, nudam ſe oſtendit, dicens; ut ipſi, an vere gravida eſſet, judicarent. Poſtquam vero enixa eſt, rurſus illi talem ſparſerunt rumorem, quod feminam peperiſſet, eamque pro filio cujuſdam pauperculæ, quæ maritum habebat cocum, quæ & eadem hora pepererat, commutaſſet. Hac ratione Comes eum *coci filium* appellavit. Quidam miniſterialium *Conradi* Comitis *Heldolfus* nomine, avus *Simeonis* & *Gevebardi* de *Zcurbeke*, in quodam colloquio, quod inter præfatum Comitem & *Henricum* Marchionem de *Ilenburg* in ipſo caſtro agebatur, in Eccleſia B. Petri altare complexus, quaſi ad probandum, quod *Henricus* pro femina commutatus fuiſſet, ita ſe obligavit, ut ſi idem filius eſſet *Henrici* Marchionis, ipſe ſui corporis perderet ſanitatem. Quo rumore comperto Marchio admodum motus, ut ſuam injuriam vindicaret, omnibus ſuis fidelibus ſupplicavit. Quorum duo eundem *Heldolfum* diu inſidiis apperentes, tandem oportune in itinere repertum aggrediuntur. Quos ille ſibi inſtantes videns, quamvis ſuſpectos haberet, tamen equo, cui inſidebat, confiſus, nec dum agnitis eis fugere devitabat. Sed cum jam prope eſſent, recedere volens, equumque calcaribus urgens, movere non potuit, ſicque illis irruentibus captus, & oculis, naſo, labiis, lingua auribuſque mutilatus, propriæ maledictionis effectum viſus eſt probaſſe, quod *Henricus* Marchio non fuit pro femina commutatus. Quod verbum cum multis viciſſim ſibi referentibus ad Marchionis notitiam perveniſſet, cum & prius amici non fuiſſent, indignatione gravi permotus, bellum Comiti intulit, eumque captum, & in caſtro *Kirchberg* cuſtodiæ traditum, lecto ferreo, & multis malis uſque ad mortem ſuam oppreſſum, derinuit. *Luderus* Rex cum exercitu *Bohemiam* ingreſſus, repentina invaſione hoſtium plurimis ſuorum perditis, nec paucioribus hoſtium occiſis, cum paucis evaſit, ubi *Arnoldus* Merſeburgenſis Epiſcopus occiſus eſt. In hoc caſu Epiſcopus Hildeneſheimenſis L. milites, quos in ea expeditione direxerat, dicitur perdidiſſe. Hoc accidit XII. Kal. Martii. *Rothero* Archiepiſcopo ſucceſſit *Northertus*.

Anno MCXXVII. *Henricus* Marchio obiit: cujus morte in caſtro *Kirchberg* nunciata, cum eam ex luctu familiæ *Conradus* Comes intellexiſſet, perſuaſis ſuis cuſtodibus dimiſſus, & ad *Luderum* regem profectus, interventu *Richica* Reginæ, cujus erat cognatus, Marchiam Miſnenſem obtinuit. Præterea totius proprietatis *Henrici* Marchionis hæres effectus eſt. Eo tempore *Herminoldo* Præpoſito Romam ad *Honorium* Papam directo, Eccleſiam Sereni-montis in jus & proprietatem Romanæ Eccleſiæ, ſub annua penſione unius aurei, vel fertonis argenti, recipi, & in ea Ordinem Canonicorum regularium inſtitui, poſtulavit tali modo: *Domino beatiſſimo meritoq; venerabili & in Chriſto honorando, Papæ Honorio, Conradus Marchio Miſnenſis, una cum uxore ſua Lucarda & filiis, debitam in Chriſto ſubjectionem. Quia Deus omnipotens, in cujus conſpectu ab initio cuncta poſtfutura ſunt præſentia, vos totius Eccleſiæ caput conſtituit, juſtum eſt veſtra auctoritate confirmari, quicquid aliquis de ſua poſſeſſione in jus Eccleſiaſticum obtulerit. Nos ergo veſtram obſecramus paternitatem, quatenus noſtram licet*

parvu-

parvulam, oblationem ſtabilire non dedignemini, nec hac aliqua uſurpationis temeritate ad nos delata ſuſpicemini. Obtulimus B. Petro, principi Apoſtolorum, pro remedio animæ noſtræ & parentum noſtrorum, ex prædio noſtro hereditario, locum qui dicitur Mons-Serenus, *cum capella* Lobechune, *ad quam pertinent XVI. manſi, & cum capella in* Oſtraw, *ad quam pertinent IV. manſi, & inſuper de prædio noſtro CXX. manſos, hac determinatione, ut Canonici ſub regula B.* Auguſtini *ibidem Deo libere ſervientes, ſingulis annis unum Byzantium auri, vel fertonem argenti B.* Petro *in Roma perſolvant, & poſt præſentem Præpoſitum in clauſtro ſuo, vel ubicunq; potiori parti placuerit, alium eligant: chriſma, oleum ſanctum, conſecraciones altarium vel baſilicarum, ordinationes Canonicorum, qui fuerint ad ſacros ordines promovendi, ab Archiepiſcopo Magdeburgenſi, in cujus ſunt diœceſi, recipiant; ſiquidem gratiam atque communionem Apoſtolicæ ſedis habuerit, & ſi ea gratis, ac ſine pravitate, voluerit exhibere. Alioqui liceat eis Catholicum, quem maluerint adire Antiſtitem, & ab eo conſecrationem & ſacramenta ſuſcipere: qui Apoſtolicæ ſedis fultus auctoritate, quæ poſtulantur, indulgeat. Me vero, dum vixero, & poſt me ſeniorem de filiis meis, vel quemlibet heredem meum ſeniorem, Advocatum habeant, cui nihil, niſi ad proprium velle, ſecularis ſervitii debeant. Prædictum etiam montem nulli unquam bellicoſis propugnaculis munire audeant. Hæc omnia ſigillo veſtro, ut rogavimus, in poſterum confirmate, & nobis, licet indignis, exoptabilem veſtram benedictionem remandate.* Cujus petitioni Papa annuens, privilegium de his per præfatum Præpoſitum transmiſit. *Charoldus* Comes Flandriæ in Eccleſia a ſuis ſervientibus occiſus eſt. *Meinfridus* Sclavus de *Brandenburg*, occiſus eſt. *Wilhelmus* Comes Pictavorum obiit. *Henricus* Dux Bavarorum *Gertrudem* filiam *Luderi* regis duxit uxorem. E.dem anno *Conradus*, frater *Friderici* Ducis Suevorum, machinantibus quibuſdam principibus, regium nomen ſibi tyrannice impoſuit: propter quod a tribus Archiepiſcopis, *Moguntinenſi*, *Salzburgenſi* & *Magdeburgenſi*, & eorum ſuffraganeis, excommunicatus, & ab omni Eccleſia anathematiſatus eſt.

Anno MCXXV.II. *Herminoldus* Præpoſitus, privilegium exemptionis ab *Honorio*. Papa Eccleſiæ *Sereni-montis* miſſum, attulit, 11. Kal. Junii. *Conradus* tyrannus & *Fridericus* frater ejus, ab *Honorio* in die Paſchæ excommunicati ſunt *Otto* Halverſtadenſis Epiſcopu. Romæ ab *Honorio* Papa deponitur *Erkenbertus* Corbejenſis Abbas obiit. *Herminoldus*, primus Serenimontis Abbas, obiit 11. Id, Decemb. Sedit annis tribus & amplius, quod determinatum non eſt a ſenioribus. Poſt hunc electus eſt *Luderus* a fratribus illius temporis, contra placidum quidem *Conradi* Marchionis, quoniam Præpoſitus idem familiæ Marchionis *Alberti* de *Brandenburg*, conſanguinitate jungebatur. Jamque gravis diſcordia inter præſcriptos principes inflammata erat, & ſuſpectus videbatur Præpoſitus, ne forte Marchioni *Conrado*, vel ſuis, in aliquo fieret onéroſus. Præpoſituram tamen obtinuit. Hic majoris Eccleſiæ fundamenta jecit, eamque partem monaſterii, quæ eſt a turri, uſque ad arcem crucis, extruxit. Ante hoc autem fratres illius temporis celebrationem divinorum apud Capellam veterem frequentabant, habentes habitacula, ſuis uſibus neceſſaria, ad occidentalem partem ejusdem capellæ. De hac ſiquidem capella nullus ſeniorum noſtri temporis, quorum pleroſque amplius quam ſeptuagenarios vidi, ab aliquorum ſuorum priorum, æque ſenum, compertum habuit, quis ejus ædificator vel dedicator fuerit: licet hoc, ut aſſerunt, non ſine ſolicitudine a pluribus ſit inveſtigatum. Feſtivitas tamen dedicationis ejus ex antiqua conſvetudine in Kal. Auguſti celebris habetur. Eſt & hæc Eccleſia, ſicut & major, principis Apoſtolorum nomine & opere inſignis, quod annuo jam dictæ feſtivitatis tempore fidelium illuc concurrentium teſtatur frequentia; qui variis deprehenſi Incommodis ſeu periculis, ubicum oblationibus ad limina Apoſtoli in hoc loco devenerunt, ab omni contrarii caſus malitia, meritis ipſius, ſe ſub celeritate liberari & voce & votorum perſolutionibus teſtantur. Omnia autem ejus beneficia, quibus pro memoria ſui nominis, quæ eſt in hoc loco, fideliter invocantibus ſuccurrere dignatur, ſcripto comprehendere, non minus inutile, quam impoſſibile credo: quippe cum in numeroſitate ſui & diſcohærentia locorum, in quibus exhibentur, notitiam effugiant, & faſtidioſis lectoribus incredulitatis vel detractionis peccatum valeant procurare. Pauca tamen veraciter comperta ad incitandam devotionem eorum, qui fideliter legent, licet per anticipationem hic inſerere non omittam.

Ædificium capellæ crebris ſciſſuris ruinam minari videbatur, placuitque Præpoſito *Ekkehardo*, ut adjecto extrinſecus novo muro fulciretur: intrinſecus vero rimæ patentes ſuperducto calcis tegmine celarentur. Perfecto opere, ſuperveniente cujusdam Sabbathi veſpera, ſtructuris illis, in quibus cementarii ad levigandum ſanctuarium conſtiterant, ſuper altare, & circumquaque, remanentibus; Parochiano, cujus nomen erat *Ebbeko*, neceſſitas obvenerat, ut ſequenti die Domi-

Digitized by Google

nica populo in majore Eccleſia miſſarum ſolemnia celebraret. Hoc itaque præordinato, cum circa horam crepuſculi, accenſo nocturnali lumine, hoſtio clauſo diſceſſit; regreſſus nocte media ad matutinas dicendas, omnem illam ſtructuram ab altari remotam, & extra ſanctuarium in uno loco compoſitam, celebrationi divinorum locum reperit præbuiſſe. Miratus admodum, cœcum quendam, *Reinberum* nomine, qui in veſtibulo Eccleſiæ dormire erat ſolitus, requiſivit, utrum ſtrepitum aliquem in eadem capella noctis tempore ſenſiſſet. Illo cum juratione negante, ſe vel modicum motum ſenſiſſe, divinum illud opus fuiſſe, fideliter credendum eſt.

Conrado de *Cize*, tunc parochiano, teſte didici, ruſticum quendam, *Chriſtianum* nomine, de inventione pecuniæ ſuffoſſæ apud Nobilem quendam *Fridericum* de *Crozuc* diffamatum, & ab eo captum, & cum alio compeditum,* & in carcere poſitum, cum nomen Apoſtoli ſæpius invocaret, vidit nocte quendam ſenem venerandi vultus & habitus aſtantem, ſibique dicentem; *Sequere me*. Qui cum ſe non ſolum vinculorum, ſed etiam convincti ſui, quo minus illum ſequi poſſet, impedimento detineri quereretur; ille ut excitato ſocio, atque ad egrediendum admonito, ſe ſequeretur iterato præcipiens, præiensque, per anguſtum aditum ſequentes eduxit. Cumque jam munitione relicta, extra villæ ambitum conſtituti, nexu compedis repente ſe carere mirarentur, ille ductor ci, cui apparuerat, ut ſe B. *Petri* patrocinio liberatos intelligerent inſinuans, idque in Eccleſia nominis ejus, quæ in vicino eſſet monte, eos inſinuare præcipiens, diſparuit. Hæc ita geſta, eodem Chriſtiano referente, prædictus parochianus ſe cognoviſſe fatebatur: ego ipſam compedem in Eccleſia ſuſpenſam vidi. Alium æque ruſticum, opilionem officio, dominus ſuus, qui rebus ſuis inhiabat, captum cuſtodiæ tradidit, ut, ſi quid haberet pecuniæ, tormentis extorqueret. Illo ſe habere negante, dorſo ejus & natibus nudatis lardum, crebris haſtulis inſertis, hiſque accenſis, defluentem inſtillari præcepit. Territus miſer auditu ſupplicii cum nomen B. *Petri*, & corde & ore crebro auxilium ejus petendo, repeteret, ſeque ipſum cum oblationibus annis ſingulis ad præfatam memoriam fideliter voviſſet, cœpit igneas ſtillas lardi, ac ſi aquæ tepidæ, ſine ſenſu doloris cujuslibet ſuſtinere. Mirantibus qui adcrant, dominumque ejus, ne amplius eum, qui ſic aperte divinitus eſſet adjutus, vexare præſumeret, admonentibus; cum quidem ille, nec motu corporis, nec jactatione vucis ſignum aliquod doloris oſtenderet; dimiſſus eſt. Idem autem pro ſolutione votorum ſuorum adveniens, hæc ita geſta, præfatu parochiano, liberatori ſuo gratias referens, enarravit.

Mulier quædam paupercula veſtem filii ſui parvuli, cum gratiarum actione ad præfatam memoriam afferens, prænominato parochiano retulit, quod cum idem puer ægritudine vexatus, ita jaceret, ut utrum viveret an mortuus eſſet, omnino dubium remanſiſſet; repente, poſtquam votum offerendi annuas B. *Petro* oblationes plena fide obtulit, eum vitæ viderit reſtitutum.

Memini me audiviſſe, unum de fratribus noſtris, qui eo tempore adjutor erat parochiani, referentem, quendam cum naviculam argenteam ad altare obtuliſſet dixiſſe, ſe prius quam illius muneris votum feciſſet, a maximæ tempeſtatis periculo liberatum.

Alius quidam ſe leproſum fuiſſe, & meritis B. *Petri* in hoc loco mundatum fuiſſe aſſerebat. Nolam, cujus ſigno hujusmodi homines eleemoſynam ſolent petere, quam ipſe vidi, ad altare obtulit, & cum fideli proteſtatione beneficii & gratiarum actione diſceſſit. Hoc tempore *Thiderici* parochiani factum ipſo referente cognovi. Hæc occaſione veteris capellæ dicta ſufficiant.

Anno MCXXIX. *Luderus* rex Penthecoſten *Quidelingenburg* celebravit, monaſteriumque S. *Servatii* ipſo inſtituente feria ſecunda dedicatum eſt ab Epiſcopis Hildesheimenſi & Mindenſi. *Albertus* Marchio *Hildegesburg* quadam nocte cepit & incendit. *Spiram* rex ſecundo obſeſſam recepit. In commemoratione *S. Pauli* facta eſt commotio civium Magdeburgenſium contra *Norbertum* Archiepiſcopum, eo quod majorem Eccleſiam, quam pollutam audierat, nocturno tempore purificavit. Creſcente itaque tumultu aſcendit in ſuperiora antiquioris monaſterii cum Miſnenſi & Havelbergenſi Epiſcopis, & præpoſito majoris Eccleſiæ, ibique diu obſeſſus eſt, ſævientibus atque objurgantibus eum civibus, quod altaria fregerit, & reliquias ſanctorum furto abſtulerit. Sed hunc divina gratia mirabiliter eripuit, & eos poſtmodum per cenſuram Eccleſiaſticam coactos ſibi ſubjecit.

Anno MCXXX. *Bertoldus* Hildesheimenſis Epiſcopus obiit, pro quo *Bernhardus* ejuſdem Eccleſiæ canonicus conſtituitur. *Udo* Comes de *Franckeleve* ab hominibus *Alberti* Marchionis occiſus eſt. *Conradus* de *Ekſtide* apud Hallam a civibus ejuſdem oppidi, cum aliis multis occiſus eſt. *Honorius* Papa obiit, cui ſucceſſit *Gregorius*,

muta-

mutato nomine *Innocentius*: contra quem alter *Petrus Leo* electus eſt, mutato nomine *Anacletus*, & ambo una die conſecrati referuntur. Eccleſia tamen tota in Pontificatum *Innocentii* conſenſit. *Henricus* Comes & ſignifer regis, frater *Ludovici* Comitis de *Thuringia* clam occiſus eſt. *Burchardus* de *Luckenem* Comes Friſonum, a militibus Domini ſui, voluntate ipſius in quodam cœmeterio occiſus eſt. Hujus perfidiæ vindex *Luderus* rex, *Wincenburg* caſtrum ipſius fregit, & comitatum ipſius dedit *Ludovico* dicto de *Thuringia*. *Innocentius* Papa *Wirtzburg* a *Ludero* rege, & omnibus ibi congregatis, eligitur & confirmatur.

Anno MCXXXI. *Northertus* Magdeburgenſis Archiepiſcopus Eccleſiam in gratia Dei, in honorem S. Dei genitricis perpetuæ virginis, & S. Victoris martyris, de proprietate nobilis viri *Ottonis*, Comitis de *Crudorp*, fundavit primoſque lapides in fundamento Eccleſiæ, cum præfato Comite, propriis manibus impoſuit; eundemque virum, ſeculo renunciantem, in Eccleſia, cujus fundator extitit, Canonicum fecit, & in Diaconatus ordinem promovit. Primus Eccleſiæ illius præpoſitus extitit *Emelricus*, qui poſt breve transmarinavit: poſt quem *Evermodus* poſtmodum Ratesburgenſis Epiſcopus, proviſor loci ordinatur. Omnes autem ordinis illius clerici Magdeburgenſis diœceſis votum Epiſcopo * & non ſuis Præpoſitis faciebant. Synodus generalis apud *Leodium* in quadrageſima eſt habita, præſidente Papa *Innocentio*, præſente *Ludero* & regina *Richza*, ibi que ab ipſo Apoſtolico & omni Eccleſia ibi collecta, excommunicati ſunt, *Petrus Leo*, *Conradus* tyrannus & *Fridericus* frater ſuus, cum omnibus illis faventibus. *Otto* etiam Halverſtadenſis Epiſcopus, ab Honorio Papa depoſitus, ibidem petitione regis & totius Eccleſiæ reſtitutus eſt. *Henricus* Magdeburgenſis Præfectus, filius *Wiperti* Marchionis de *Groiz*, Marchiam, quam patre ſuo defuncto *Adelbertus* a rege acquiſierat, jure legali recepit, anno poſt mortem patris ſui IX. Rex in Saxoniam regreſſus, collecto exercitu Danos devicit. *Innocentius* Papa II. Synodum *Rhemis* celebrat. *Fridericus* Colonienſis Epiſcopus obiit.

Anno MCXXXII. Corpus S. *Godehardi* III. Non. Maii levatur, anno a depoſitione ipſius XCVI. *Ecbertus* Monaſterienſis Epiſcopus obiit, cui ſucceſſit *Wernherus* Halverſtadenſis Canonicus, fratruelis S. *Annonis* Colonienſis Epiſcopi. *Bruno* ſucceſſit *Friderico* Colonienſi Archiepiſcopo. *Cono* Ratiſponenſis & *Hermannus* Auguſtenſis obierunt.

Anno MCXXXIII. *Conradus* Marchio de *Plözke*, in Italiam cum rege pergens, ſagitta transfigitur; cujus corpus in patriam delatum, ſepultum eſt *Kakelingo* cum parentibus ſuis. Rex mediante *Northerto* Archiepiſcopo II. Non Junii a Papa conſecratur cum conjuge ſua. Eclipſis ſolis facta eſt IV. Non. Auguſti.

Anno MCXXXIV. *Adelbertus* Comes ſucceſſit *Conrado* Marchioni. Imperator celebrat Paſcha *Halverſtad*, ubi quidam de Principibus Danorum, *Magnus* nomine, hominium ei faciens, regnum Daniæ ab ipſo ſuſcepit, & poſtquam præſtitit juramentum, Imperatori ad Eccleſiam procedenti, circulo decoratus aureo, gladium præportavit: qui in patriam reverſus, a quodam *Henrico* occiſus eſt cum V. Epiſcopis, & LXV. clericis. Pater etiam ejuſdem in civitate *Neſvich* ante Eccleſiam cum ſuis occiſus eſt. *Northertus* Magdeburgenſis Epiſcopus obiit IIX. Id. Junii: ſepultus eſt in Eccleſia S. Mariæ Magdalenæ, in qua ipſe remotis Canonicis ſecularibus, Canonicos Præmonſtratenſis Ordinis inſtituerat. Imperator feſtum Apoſtolorum Petri & Pauli celebrat Magdeburgi, & *Conradus* ejuſdem Eccleſiæ Canonicus, omnium electione, Imperatore conſentiente, Archiepiſcopus conſtituitur: qui etiam poſt *Rutherum* electus Epiſcopatum obtinuiſſet, niſi quod Abbas *S. Johannis de monte*, & major Præpoſitus reſtiterunt dicentes: non eſſe Subdiaconum eligendum. Imperator cum exercitu Sueviam intravit propter *Fridericum* Ducem & fratrem ejus Conradum; qui quoddam oppidum, *Ulma* dictum contra eum munierunt, & cives ad reſiſtendum ei incitaverunt. Sed *Henricus* Dux Bavarorum Imperatorem præveniens, oppidum expugnavit, cepit & incendit Duce & fratre ſuo *Friderico* inde fugientibus. Poſtmodum Dux a pluribus ſibi faventibus derelictus, neceſſitate coactus, nudis pedibus Imperatorem adiit, & per Imperatricem gratiam ipſius obtinuit. Qui etiam per Legatum Apoſtolicum ibi præſentem ab excommunicatione VII. annorum eum abſolvi fecit, præſtito juramento, quod gratiam Imperatoris omni in poſterum devotione mereretur.

Anno MCXXXV. dedicatum eſt monaſterium Hallenſe a *Conrado* Magdeburgenſi Archiepiſcopo. *Ludovicus* Augienſis Abbas occiſus eſt in Eccleſia a miniſterialibus ſuis, per inſidias (ſicut fama fuit) *Udalrici*, fratris *Friderici*, Comitis de *Zolre*, qui ei ſucceſſit, ſed ipſe eodem anno veneno vitam finivit. Imperator celebrat Pentecoſten Magdeburgi, ubi *Ochdricus* Dux Bohemorum, & Legati *Boleslai* Ducis Polonorum, & *Godefridi*, Ducis Lova-

niæ: Hungarorum etiam, & Danorum, nec non Slavorum, cum Principibus illuc venientibus adſuerunt. *Conradus* Miſnenſis Marchio Hieroſolymam profectus eſt. Congregatio ſeminarum Canonicarum in *Lutere*, in regularem Ordinem S. Benedicti commutatur, & *Everhardus* de monaſterio S. Johannis Magdeburgenſi illuc cum Monachis primus Abbas mittitur, & eodem anno ab Imperatore & ejus conjuge, poſitis in fundamento primis lapidibus, novum monaſterium inchoatur. Imperator aſſumtionem S. Mariæ in *Merſenburg* celebrat, ubi *Bolizlaus* Dux Poloniæ, & *Otbilricus* Dux Bohemiæ cum cæteris Principibus adſuerunt, ubi etiam *Bolizlaus* gladium Imperatori reportavit. Imperator *Mulehuſen* venit, ubi *Conradus* frater *Friderici* Ducis depoſita tyrannide, Imperatoris pedibus provolutus, auxilio Imperatricis gratiam ipſius promeruit, & per *Conradum* Archiepiſcopum Magdeburgenſem abſolutus eſt.

Anno MCXXXVI. *Conradus* Magdeburgenſis Archiepiſcopus petitione *Conradi* Comitis Miſnenſis, Eccleſiam *Nunnicenſem*, quam pater & mater jam dicti Marchionis fundaverant, in nomen & dignitatem Abbatiæ, auctoritatis ſuæ privilegio confirmavit. Primus Eccleſiæ illius Abbas *Reinhardus* dicebatur. *Henricus* Marchio & Magdeburgenſis Præfectus, filius *Wiperti*, ad curiam pergens Moguntiæ moritur II. Kal. Jan. cui in comitatu Magdeburgenſi ſucceſſit *Burchardus* frater Archiepiſcopi. Marchiam vero *Luſicenſem*, quæ nunc Orientalis dicitur, Imperator *Conrado* Marchioni Miſnenſi conceſſit, qui etiam totius proprietatis hæres factus eſt, quia alium hæredem non habuit. Havelberga capta eſt a filiis *Widikindi* & Eccleſia incenſa. *Luderus* Imperator ſecundo Romam profectus eſt.

Anno MCXXXVII. *Luderus* II. Sereni-montis Præpoſitus obiit x. Kal. Maii. Sedit annis IIX, menſibus IV. diebus XI. Poſt hunc, ordinatione *Conradi* Marchionis, electus eſt *Meinherus*, Hallenſis Eccleſiæ Canonicus. Hic primum Eccleſiæ S. *Gereonis* Colonienſis Canonicus, mutato habitu in Eccleſia *Hallenſi* converſus eſt: quem etiam frater ſuus carnalis *Wicmannus* nomine, ejuſdem Eccleſiæ & ipſe Canonicus, ad converſionem occaſione tali ſecutus eſt. Accidit ut in ludo, qui vocatur puerorum, cui ipſe intererat, puer quidam conculcatus moreretur, pro cujus rei pœnitudine ſeculum relinquens, fratrem ſecutus eſt, & cum eſſet Subdiaconus deinceps ad gradum altiorem noluit promoveri. *Meinherum* autem Præpoſitum ſecuti ſunt plures ex ſenioribus Hallenſis Eccleſiæ fratribus viri laudabiles, & per quos Eccleſia *Sereni-Montis* plurimum noſcitur profeciſſe, tam in religione converſationis exemplo, quam etiam in libris, quos ibi conſcripſerunt. Ex quibus quartus, *Gerhardus* nomine, licet luſcus, plures libros ipſi Eccleſiæ ſcripſit: *Miſſales* VI. *Plenarium* unum: *Lectionarium* unum: *Gradualia* quatuor: *Antiphonarium* unum: *Omelias* II. *Paſſionales* II. *Libros moralium* quatuor: *Matutinales* II Librum de *cura paſtorali* ſcripſit *Heidenricus*, poſtea Hallenſis Præpoſitus. Omnia etiam Eccleſiæ hujus officia iidem fratres longo tempore adminiſtrantes; primi ei religionis imaginem impreſſerunt. Imperator nativitatem Domini celebrat in campeſtribus *Bolonia*, & Paſcha *Firma*. Deinde ingreſſus eſt *Apuliam*, ubi apud civitatem, quæ *Trana* dicitur, *Bruno* Colonienſis Archiepiſcopus minuto ſanguine tertia die defunctus eſt. Imperator vero tranſiens per *Romaniam* & *Campaniam Barum* civitatem venit, ibique Pentecoſten celebravit, & in ſancto die Papa, præſente Imperatore, miſſam in monaſterio S. *Nicolai* celebravit. Ibi ſepultus eſt *Bruno* Colonienſis Archiepiſcopus, cui *Hugo* ſucceſſit, Decanus ejuſdem Eccleſiæ, qui ibidem confirmationem & pallium a Papa ſuſcepit. Eodem tempore obiit *Albertus* Moguntinenſis Archiepiſcopus. Imperator natalem Apoſtolorum *Melfia* celebravit: ubi *Hugo* Archiepiſcopus phlebotomatus, quarto die obiit, ibique ſepultus eſt. Eodem itinere *Adalbero* Baſileenſis Epiſcopus obiit. Imperator apud *Bredinam* villam in faucibus Alpium conſtitutam II. Non. Decembris obiit. Corpus ejus in Saxoniam relatum, *Luttere* ſepultum eſt.

Anno MCXXXVIII. *Petrus Leo* Antipapa obiit. *Conradus* frater *Friderici*, Ducis Suevorum, a quibuſdam Principibus in regem eligitur: Unde diſſenſio magna in reliquum exorta eſt. *Meingotus* Epiſcopus obiit, cui ſucceſſit Ekki --- ſus ejuſdem Eccleſiæ Præpoſitus. *Lambertus* Ilſeneburgenſis Abbas, & Brandenburgenſis electus, rediens a Roma, occiſus eſt a latronibus. Cui ſucceſſit in Abbatia *Sigeberto*, ejuſdem Eccleſiæ monachus: in Epiſcopatu *Wicherus*, S. Mariæ Præpoſitus in Magdeburg. *Hugoni* Archiepiſcopo Colonienſi ſucceſſit *Arnoldus* Præpoſitus S. Andreæ. *Bolizlaus*, gener *Conradi* regis, ducatum patris obtinuit. *Volcmarus* Abbas Corbejenſis obiit, cui ſucceſſit *Albero* frater Ducis *Henrici*. Caſtrum quod *Berneburg* dicitur, incenſum eſt propter tyrannidem, quam exercebat inde *Eylica* Comitiſſa cum ſuis. Hæc fuit avia Comitis *Bernhardi*.

Anno MCXXXIX. *Conradus* rex natalem

talem Domini *Goſlariæ* celebrat, ubi & publicum conventum habuit, ſed nihil ibi de reipublicæ utilitate tractatum eſt. *Conradus* Archiepiſcopus Magdeburgenſis auxilio Principum ſibi faventium caſtrum *Bernhardi* Comitis *Plotzke* obſedit, cepit & deſtruxit. *Henricus* Dux Bavarorum & Saxonum veneno occiſus eſt XIII. Kal. Novemb. & *Lutter* juxta *Luderum* Imperatorem ſepultus eſt.

Anno MCXL. *Ludovicus* Rex Franciæ obiit. *Otto* Bambergenſis Epiſcopus obiit, qui *Pomeranos* convertit; cui ſucceſſit *Eilbertus* ejuſdem Eccleſiæ Canonicus. *Ludovicus* Comes de *Thuringia* & *Wilhelmus* Comes Palatii obierunt. *Siwartus* Epiſcopus Mindenſis obiit; cui ſucceſſit *Henricus* Abbas ejuſdem loci. *Godeboldus* Epiſcopus Miſnenſis obiit, cui ſucceſſit *Rembertus* ejuſdem Eccleſiæ Præpoſitus. Eodem anno deſtructæ ſunt munitiones iſtæ: *Grouingen*, *Anehalt*, *Gobelenze*, *Withebe*.

Anno MCXLI. *Richſa* Imperatrix obiit. *Adelbertus* Epiſcopus Moguntinus obiit: cui ſucceſſit *Marcolphus* Præpoſitus de *Aſchaſneburg*.

Anoo MCXLII. *Conradus* Magdeburgenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus XIV. obiit VI. Non. Maii ſedit annis VII. menſibus IX diebus XXVI. Cui ſucceſſit *Fridericus* cuſtos majoris Eccleſiæ. *Marcolfus* Moguntinenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus obiit; cui ſucceſſit *Henricus* Præpoſitus majoris Eccleſiæ. *Otto* Halverſtadenſis Eccleſiæ Epiſcopus obiit. *Gertrudis* Duciſſa obiit, filia *Luderi* Imperatoris. *Eylika* Comitiſſa obiit.

Anno MCXLIII. *Innocentius* Papa II. obiit, ſucceſſit Wido, qui & Cœleſtinus. *Ekkelenus* Merſburgenſis Epiſcopus obiit, cui ſucceſſit *Reinhardus*. *Agnes* Marchioniſſa, mater *Conradi* regis obiit. *Conradus* Rex dedit *Conrado* Miſnenſi, & Orientali Marchioni, & uxori ejus *Lucarda*, provinciam *Rochelez*.

Anno MCXLIV. *Celeſtinus* Papa obiit, cui ſucceſſit *Gerhardus* Cardinalis, mutato nomine *Lucius*. *Lambertus* venerandæ memoriæ primus Hallenſis Eccleſiæ Præpoſitus, obiit V. Id. Febr. Sedit annis XXVI. Primus autem dicitur, quia illi Eccleſiæ in loco, qui nunc eſt, primus præfuit. *Adelgotus* ſiquidem Archiepiſcopus, cum primum inchoandi hanc Eccleſiam propoſitum habuit, & Canonicos ſecundum regulam B. Auguſtini in ea inſtituere diſponeret, hujusmodi viros de quadam Eccleſia *Bavariæ*, quæ *Reidenburg* dicitur, unde & *Ordo Canonicorum regularium* per *Saxoniam* derivatus eſt, timore *Henrici* Imperatoris recedentes, inter quem & ſummum Pontificem longa diſcordia trahebatur, tanquam a Deo ſibi transmiſſos ſuſcepit, eosque in caſtro *Givekenſtein*, data eis ejuſdem caſtri capella, & uno, *Birwigo* nomine, qui cæteris præeſſet, ordinato, qui etiam Eccleſiæ illius, de qua recedebant, Præpoſitus fuerat, per biennium detinuit. Infra quod temporis ſpatium *Berwigus* defunctus eſt. Inde Archiepiſcopus ad locum, ubi nunc Eccleſia eſt *Novi operis*, eos tranſtulit, & *Lambertum*, de quo hic agitur, qui unus erat ipſorum, eis Præpoſitum feliciter ordinavit; qui mox divino timori ſe ex toto corde ſubjiciens, in regulari converſatione ita ſe exhibuit, ut in paucis aonis plurimi, quorum plerique erant nobiles, & ex delicatis moribus, bonæ opinionis ejus odore tracti, ad locum illum, tanquam ad portum poſt naufragium, converſionis gratia feſtinarent. Ex qua re factum eſt, ut illa Eccleſia, inter ipſa fere ſuæ inchoationis primordia, numeroſitate perſonarum venerabilium, multis veteribus Eccleſiis præſtantior haberetur. *Lamberto* Præpoſito ſucceſſit *Fridericus*. Eodem anno obiit *Berta* Comitiſſa, uxor *Dedonis* Comitis, fratris *Conradi* Miſnenſis, & Orientalis Marchionis, XVII. Kal. Junii. Hæc proprietatem ſuam *Groitz* dedit *Dedoni* filio prædicti Marchionis, quem ipſa loco filii enutrierat. *Rodolphus* Comes de *Staden* junior, interfectus eſt a trans-Albanis Saxonibus, qui 𝔇itmerſchen dicuntur. *Sigfridus* Comes de *Homburg* obiit: Quidam libri habent de *Bomeneburg*. *Salome* uxor *Bolizlai* Ducis obiit.

Anno MCXLV. *Conradus* Rex ad natalem Domini *Magdeburg* venit, & quia in comitatu ſuo *Hermannum* Comitem de *Stbaleke* excommunicatum duxit, a clero regali more non eſt ſuſceptus. *Lucius* Papa obiit; cui ſucceſſit *Bernhardus* Cardinalis Abbas S. Anaſtaſiæ, mutato nomine *Eugenius*. *Bertrada* Comitiſſa, & filius ejus *Conradus* Comes de *Honſtein* obierunt.

Anno MCXLVI. *Lucardis* Marchioniſſa Serenum-montem venit, & a *Meinhero* Præpoſito devote ſuſcepta, ibidem ſe phlebotomari fecit. Sequenti autem vel tertia die petitionem aliquam Præpoſito porrexit, de qua ille nolebat ei aliquatenus conſentire. Pro qua re indignata *Gerbeſtad* receſſit, ibique, ex motu animi, ut fertur, languorem incurrit, ex quo defuncta eſt, XIII. Kal. Julii, & in monaſterio ipſius loci, conſilio *Hojeri* Comitis de *Mansfeld*, qui tunc aderat, eſt ſepulta. Eo tempore *Conradus* Marchio a peregrinatione tranſmarina rediens, cum in partes *Bavariæ* veniſſet, nuntium de morte uxoris accepit, ſtatimque, ubi ſepulta eſſet, ſolicite requiſivit. Quo cognito, ſimulque de eo, qui conſilium dederat, com-

perto, graviter ferens cum juratione aſſeruit, ſe eum, ut ſuis eam manibus effoderet, compulſurum; quod ita factum eſt. Denique cum rediiſſet Marchio, *Hojerus* idem indignationem ejus erga ſe, & cauſam indignationis, intelligens, nec aliud, niſi reddito cnrpore Marchioniſſæ, gratiam ejus ſe impetraturum, nocte quadam, dimidio jam anno a ſepultura ejus exacto, *Gerbeſtad* cum ſuis clam venit, perſuaſisque pecunia cuſtodibus eam effodiens tulit, & *Witin*, ubi ex condicto Marchio ejus expectabat adventum, adduxit: ſicque ſub ipſa nocte, proſequente Marchione, in *Serenum-mantem* advecta, ibique ſequenti die hnnorifice ſepulta eſt. Porro Marchio in die ſepulturæ ejus XIIX. manſos ad dotem trium altarium, quæ cum monaſterio dedicandæ erant, *Beato Petro* pro requie defunctæ obtulit, *ſex manſis altaribus* deputatis. *Couradus* Rex cum conventum haberet, *Wladislaus* gener ejus ipſum adiit, & recepto ab eo *Polouia* ducatu, fratres ſuos exhæredare conatus eſt. Denique cum reverſus civitatem *Poſnam* cum exercitu obſideret, fratres ejus collectis paucis ex improviſo ei irruentes multos de exercitu ejus proſtraverunt. Unde coactus eſt pacem cum eis firmare juramento. Sed ut pateſieret perfidia ipſius, divino judicio in terra in loco ipſo juramenti, ut fertur, ſanguinei fluminis patefecit abyſſum. Poſtea poſt multas clades fratribus illatas a patria expulſus eſt. Rex vero collecto exercitu Pnlnniam ad reſtituendum generum ingreſſus eſt. Fratrés autem ad reſiſtendum parati ſemitas obſervantes regem ingredi prohibebant. Tandem conſilio *Adelberti* & *Conradi* Marchionis, obſidibus viciſſim datis, regem adeunt, & promiſſa pecunia patriam ab ipſo ſuſcipiunt, juniore fratre obſide dato.

Anno M C XLVII. Eclipſis ſolis facta eſt XII. Kal. Novembr. media nocte: *Conradus* Rex cum *Welpone* & *Friderico* Ducibus aliisque plurimis, tam Epiſcopis, quam Comitibus, multisque Chriſti fidelibus, crucesignatus, quorum numerus fuit DC. millia, ad partes transmarinas proficiſci diſpoſuit; ſed traditione *Regis Gracia* XIIX. diebus per loca deſerta ducti, fame & ſiti ex parte maxima perierunt, inſuper a paganis *Turcis* in hoc labore circumventi, plurimi interfecti ſunt. *Ludovicus* etiam, Rex Franciæ, LX. millibus in ea expeditione perditis, cum paucis rediit. Hanc expeditionem promoverat *Bernhardus* Claræ-vallenſis Abbas, qui hoc tempore flnruit. Eodem anno magna multitudo ſignatorum contra paganos, aquilonem verſus habitantes, profecta eſt, ut eos aut Chriſtianæ religioni ſubderent, aut omnino delerent. Hujus expeditionis principes erant *Fridericus* Magdeburgenſis Archiepiſcopus, *Rodolphus* Halverſtadenſis, *Wernerus* Mnnaſterienſis, *Reinhardus* Merſeburgenſis, *Wikerus* Brandenburgenſis, *Ausbelmus* Havelbergenſis, *Henricus* Moravienſis, Epiſcopi: *Wibolt* Corbejenſis Abbas, *Conradus* Marchio, *Adelbertus* Marchio, *Fridericus* Palatinus Comes, *Hermannus* Palatinus Comes, cum aliis multis, quorum numerus LX. millia. In alia ſocietate ejuſdem expeditionis Principes erant *Albertus* Bremenſis Archiepiſcopus, *Dithmarus* Verdenſis Epiſcopus, *Henricus* Dux Saxoniæ, *Conradus* Dux Burgundiæ, *Hartvvicus* princeps nobilis, cum aliis XL. millibus. Item Rex *Dacia*, cum centum ſuorum provincialium millibus. Frater etiam Ducis *Polonorum* cum XX. millibus. Præterea navalis exercitus *Anglicorum* & *Colonienſium* & *Flandrenſium*, cum ipſis ſimul terram paganorum ingreſſi, civitatem quandam munitiſſimam *Ulyxibonam* nomine, magno licet labore, ceperunt, interfectis paganis cc. millibus & D.

Anno M C XLIIX. *Fridericus* Archiepiſcopus, & alii quidam principes Saxonum, cum Poloniæ Ducibus *Bolizlao* & *Meſicone* amicitiæ fœdus in Epiphania Domini celebraverunt, ubi *Otto* Marchio filius *Alberti* Marchionis, ſororem *Polonorum* principum uxorem ducendam ſuſcepit. In media quadrageſima *Eugenius* Papa concilium *Rhemis* celebravit, ubi ſeductorem quendam, *Eris* nomine, qui ſe in *Gaſconia* & finitimis reginnibus Deum prædicaverat, errorem ſuum coram omnibus confeſſum, in caveæ captivitatem deputatum, perpetui exilii ſupplicio damnavit. In eodem concilio Magiſter *Giſelbertus* ſcripta ſua, quæ a quibuſdam calumniabantur, auctoritate SS. patrum magnifice defendit. Rex Romanorum, & Rex Franciæ *Damaſcum* obſederunt, ſed *Hyeroſolymorum* rege ope ſua eos fraudante, nihil dignum effecere.

Anno M C XLIX. dedicata eſt *capella* Hallenſis, quæ *Prapoſiti* vocatur. *Conradus* Rex, & Rex Franciæ, a peregrinatione redierunt.

Anno M C L. *Conradus* Marchio de promotione Eccleſiæ *Montis-Sereni* ſine oblivione ſnlicitus, ex eo tantum impediri videbatur, quod cum *Nimicenſis* Eccleſiæ, quam parentes ipſius fundaverant, pietatis reſpectus curam poſtponere non ſinebat, Conſiderans tamen hanc ipſam ſibi pro rerum tenuitate non poſſe ſufficere, quodque ex hac cauſa regularis nrdo in ea inſtitutus deficiendi argumentum diebus ſingulis capiebat, eam cum omnibus ad ipſam pertinentibus in proprietatem & uſum alterius transferre, ſi eſſet poſſibile, cogitabat,

bat, ea videlicet ratione, ut divinum officium quod in hac annullatum erat, in illa copioſius ſuppleretur, ſimul etiam ne parentum ſuorum oblatio inutiliter deperiret. Hujus itaque negotii promovendi cauſa, legatos idoneos *Anshelmum* ſecundum Havelbergenſem Epiſcopum, & *Gerhardum* Magdeburgenſis Eccleſiæ majoris præpoſitum ad *Eugenium* Papam deſtinavit, petens, ut, quod de Eccleſiis hiſce facere ordinaverat, auctoritate Apoſtolica perficere permitteret. Cujus petitioni Papa annuens, ei de hoc reſcripſit ad hunc modum: *Eugenius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, dilecto filio, nobili viro Conrado Marchioni ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Literas nobilitatis tuæ benigne recepimus, & devotionem tuam, quam erga B. Petrum & Eccleſiam Dei ex eis te habere perpendimus, in Domino collaudamus. Nos autem tuum laudabile votum de Eccleſiis, pro quibus rogaſti, adimpleri volentes, petitioni tuæ duximus annuendum. Unde venerabili fratri noſtro Magdeburgenſi Archiepiſcopo per ſcripta mandavimus, ut ſecundum quod a nobis poſtulaſti, ſtudeat hoc effectum mancipare. Præterea dilectum filium noſtrum A. Miſnenſem Præpoſitum, & Canonicos ſuos, habeas propenſius commendatos: a pravorum hominum incurſibus defendas, atq; in ſuis opportunitatibus juves & manu teneas. Datum Tuſculani V. Non. Maii. Fridericus* itaque Archiepiſcopus, quod in mandatis acceperat exequi ſtudens, Eccleſiam *Nimecenſem* in proprietatem & uſum fratrum *Sereni-montis* tranſtulit, factumque hoc ſummi pontificis, nec non ſuæ auctoritatis munimine confirmavit.

Anno MCLI. *Meinherus* III. *Sereni montis* præpoſitus obiit, v. Idus Jan. cum ſediſſet annis XIII. menſibus VIII. diebus XVI. Hic majorem Eccleſiam, quam anteceſſor ejus inchoaverat, conſummatam a *Friderico* Magdeburgenſi Archiepiſcopo dedicari fecit: cujus dedicationis annum invenire non potui. Poſt hunc electus eſt *Arnoldus*, ejuſdem Eccleſiæ Canonicus, vir idoneus quidem, & de quo futuræ utilitatis ſpes haberi poterat; ſed *Conrado* Marchioni non placuit, qui alium, *Ekehardum* nomine, Hallenſis Eccleſiæ Canonicum, famæ laudabilis virum, qui forenſi Eccleſiæ jam per annos XIV. præerat, mortuo Præpoſito, ſubſtituere modis omnibus intendebat. Ardenti enim affectu religionem in Eccleſia Sereni-montis propagare deſiderans, hac aliter, niſi ſumto de Eccleſia Hallenſi Præpoſito, pro ſui poſſe non ſperavit, in qua præcipue regularis obſervantiæ ſtudium tunc vigebat. Hac autem ejus intentione agnita *Arnoldus* idem, hinc quidem conſiderans plus damni ex offenſa Marchionis Eccleſiæ ſuæ poſſe accreſcere, quam utilitatis ex eo, ſi ipſe in hoc, ad quod fuerat electus, perſiſteret; illinc autem fratrum, qui ſe elegerant & perſeverare hortabantur, inſtantiam attendens, dubitabat, quid mallet: ſicque hoc negotium per ſex pene menſes ſuſpenſum eſt. Solebant autem priores Præpoſiti hujus Eccleſiæ curam de manu Archiepiſcopi Magdeburgenſis accipere, ſponte an coacti neſcio; in quo tamen utrique rectiſſime reprehenduntur. Iſti ſiquidem, quod privilegio ſuo uti noluerunt, illi autem, quia ſcientes Eccleſiam ipſam ad ſummum Pontificem immediate pertinere, in alienam ſegetem falcem mittere præſumſerunt. Ex hac conſuetudine cum præfatus electus ad *Fridericum* Archiepiſcopum pro eodem negotio *Gevekenſtein*, ubi etiam Marchio & *Wicmannus* Epiſcopus Nuenburgenſis aderant, veniſſet, *Wicmannus* Epiſcopus cauſa cognita ad conſulendum ei ingerens dicebat, utile ſibi videri & coram Archiepiſcopo & Marchione inſufficientem ſe, & paratum, ſi eis ita placeret, ut ab electione cederet, fateretur. Hac enim ejus humilitate Marchionem placandum, & ut perſiſteret conſenſurum. Ille autem conſilium tanquam utile ſimpliciter attendens, coram Archiepiſcopo & Marchione inſufficientiam de ſe teſtatur, etiam in hoc paratum, ſi eis placeret, ut ab electione cederet, fatebatur. De quo illi eum laudantes, placere ſibi ut cederet, reſponderunt, tamen ille laqueatum ſe videns, quia referre pedem turpe judicabat, electioni renunciabat, ſicque *Ekkehardus* pro arbitrio Marchionis electus eſt & confirmatus. Idem autem *Arnoldus Luppoldisberge* poſtea Præpoſitus datus, Eccleſiam illam ſtrenue gubernavit; ad cujus religionem conſervationis probationem factum memorabile, quod a viris fidelibus didici, hoc inſerere non pigebit. Congregatio eſt ſanctimonialium in eadem Eccleſia, quas Præpoſitus idem ad honorem cæleſtis ſponſi vigilantiſſime cuſtodiebat. Ex his una junior antiquo hoſte incitante ſeculum diligens, copiam recedendi, quam difficulter invenire poterat, requirebat. Quæ tali propoſito æſtuans, cum ex conſuetudine Eccleſiaſtica in die reſurrectionis Chriſti ad communionem accedere cogeretur, malæ voluntatis conſcia, quod accipiebat non auſa ſumere, per quinque annos, quos diſcedendi aditum quærens invenire non poterat, quinque portiones Dominici corporis reſervavit, eaſque in vaſe mundo, prout poterat, diligentius reponens, in loco ſecreto terræ infodit. Tandem miſericors redemtor miſeratus miſeram, & ut credo ſepultu-

ræ impatiens, quam ſemel reſurgendo evaſerat, Præpoſitum per viſum de his, quæ agebantur edocuit. Videbat enim ſe in quodam ſecreto clauſtri loco ſtare, in quo foſſa pateret, & in ejus ima parte infans decentiſſimus nudus videbatur, qui manibus protenſis, Præpoſitum quaſi ut ſe educeret precabatur. Quo viſi ſomno excuſſus viſionem recogitans, quid vidiſſet, mirabatur. Die autem facto clauſtrum ingreſſus ſorores convocat, eiſque quod viderat enarravit, locum, qui oſtenſus fuerat, deſignans. Deinde quadam quaſi miſeratione ductus ex memoria viſionis eis, ut fodiendo in eodem loco terram patefacerent, præcepit. Quo facto, vas, quod in foſſum erat, reperiunt, quod ſublatum Præpoſitus aperiens, viſo quod continebat, ſtatim quid eſſet intelligere ſibi videbatur. Omnibus autem ingenti admiratione attonitis, vaſe in Eccleſia reverenter collocato regreſſus, in ſoſſionis ream ſub interminatione pœnæ requirere cœpit. Tunc illa miſera deprehenſam ſe videns, pedibus ejus proſtrata, in lacrymas amariſſimas & gemitum erupit, &, quid cogitaſſet, quidve egiſſet, exponens, omnes qui aderant, ad fletum uberrimum provocavit. Sicque poſt ſolutas miſericordiæ Redemtoris gratiarum actiones, pœnitentiam injunctam devote peragens, & partibus illis, quas repoſuerat, per vices communicata, tentatione qua urgebatur omnino caruit. Sed hæc longe poſtmodum facta ſunt. *Arnoldus* Colonienſis Epiſcopus obiit, cui ſucceſſit *Arnoldus* Cancellarius. *Richardis* Marchioniſſa obiit. *Ludevicus* de *Wippera* obiit. *Wernherus* Epiſcopus de Monaſterio obiit: cui ſucceſſit *Fridericus*.

Anno MCLII. *Conradus* Rex obiit. *Fridericus* Dux Sueviæ in regem eligitur communi conſenſu in media quadrageſima: qui proximum Pentecoſte *Merſeburg* celebrans *Sveno* Regi Daciæ circulum regium conceſſit. *Lambertus* Comes obiit. *Hermannus* Comes de Wincenburg cum *Luchara* uxore ſua prægnante in ipſa urbe a ſuis occiſus eſt. *Fridericus* XV. Magdeburgenſis Epiſcopus obiit XIX. Kal. Feb. ſedit annis IX. menſibus IIX. diebus XIV. Poſt hunc electi ſunt duo, *Hazzo* Decanus, & *Gerhardus* Præpoſitus majoris Eccleſiæ. His autem aliquamdiu pertinaciter ſingulis pro parte nitentibus, *Wicmannus* Nuenburgenſis Epiſcopus ſequeſter illis acceſſit, modiſque, qui in ejuſmodi cauſis præcipue valent, præmiſſis videlicet & muneribus pluribus, utriuſque partis electoribus abſtractis, ut ſe eligerent, perſvaſit. Quo facto vaſallis Eccleſiæ fidelitatem ei jurantibus Epiſcopatum obtinuit. Pallium autem, quia de irregulari introitu apud curiam Romanam infamatus erat, biennio per nuntios ſuos obtinere non potuit.

Anno MCLIII. *Fridericus* Rex Saxoniam pacifice intravit. *Henricus* Moguntinus Archiepiſcopus a Cardinalibus *Bernhardo* & *Gregorio* deponitur: cui *Arnoldus* Cancellarius ſubſtituitur. Item *Henricus* Mindenſis Epiſcopus deponitur, cui ſucceſſit *Wernherus*. Item *Bernhardus* Hildenſemenſis Epiſcopus ab Epiſcopatu abſolvitur & moritur: cui ſucceſſit *Bruno*. *Eugenius* Papa obiit, cui ſucceſſit *Conradus*, qui & *Anaſtaſius*. *Wicholdus* cum aliis multis in Freſia periit. *Irmingardis* Marchioniſſa obiit. Dux *Henricus*, & Marchio *Albertus*, diſcordantes, incendiis Saxoniam turbaverunt. *Fridericus* Rex coram nuntiis Apoſtolicis ab uxore ſua prnpter notam adulterii ſeparatus eſt.

Anno MCLIV. *Ekkehardus* Sereni montis Propoſitus ædificium clauſtri in auſtrali parte majoris Eccleſiæ conſtruere aggreſſus eſt in loco præcipiti & ſcopuloſo, & in quo non niſi laborem & impenſam perdere omnibus inſpicientibus videbatur. Quantum autem laborem in hoc ædificio non perdiderit, ſed impenderit, nunc inſpicientibus palam eſt. *Fridericus* Rex Magdeburg Paſcha celebrat præſente *Gerhardo* Cardinali. *Anaſtaſius* Papa obiit, cui *Adrianus*, qui & *Nicolaus*, Albanenſis Epiſcopus ſucceſſit. *Wicmannus* Nuenburgenſis Epiſcopus & Magdeburgenſis electus pallii impetrandi cauſa Romam profectus eſt. Papa autem, licet de introitu ejus agnoviſſet, tamen quia contradictor nullus apparuit, poſito in altari B. Petri pallio, Epiſcopo, ſi canonice ſe ſciret electum, ut tolleret præcepit. Quo hæſitante, quidam Canonicorum ipſius *Tidericus* de *Hildeslove*, & unus militum, eum de hæſitatione arguentes, pallium tulerunt, & Epiſcopo ſumendum obtulerunt. Eo anno contigit rumor reliquiarum de *Hugisburg*. *Fridericus* ſecundus Hallenſis Eccleſiæ Præpoſitus obiit XVII. Kal. Maii: ſedit annis X. menſibus 11. diebus VII. Hic majoris Eccleſiæ Magdeburgenſis Præpnſitus fuit antea, & ſub *Lamberto* Præpoſito mutato habitu in Eccleſia Hallenſi converſus, religionem, cujus ſtudium, ſub ejus magiſterio fervere viderat, prælationis ſuæ tempore torpeſcere non permiſit. Huic ſucceſſit *Conradus*.

Anno MCLV. *Fridericus* Rex Romam cum exercitu profectus, ab *Adriano* Papa in Eccleſia B. Petri in Imperatorem conſecratur, & cum Romanis ipſa die congreſſus, mille & quingentos ex eis occidit, victoriamque obtinuit. *Spoletum* ab ipſo deletum eſt. *Anshelmus* Havelbergenſis Epiſcopus *Ravenna* Archiepiſcopus conſtituitur.

tuitur. *Sveno* Rex Danorum, a regni illius majoribus pulſus eſt: cujus regnum a *Canuto* & *Woldemaro* nepotibus illius occupatur.

Anno MCLVI. *Conradus* Miſnenſis & Orientalis Marchio gratia divina ſe præveniente, incertitudinem vitæ ſuæ conſiderans, timensque oe, ſi labenti mundo diu inhærere voluiſſet, ipſe quoque ſimiliter ad lapſum traheretur; ipſum relinquere & monaſterium petere ſtabili ſecum propoſito diffinivit. Volens autem Eccleſiæ, ad quam anhelabat, ſcilicet Sereni-montis, quam jam ſufficienter, prout opportunum ei fuerat, locupletaverat, in futurum proſpicere, *Wi manno* Archiepiſcopo & *Alberto* Marchioni de Brandenburg, filiis etiam ſuis Eccleſiaſticis & ſecularibus viris nobilibus & miniſterialibus accerſitis ad locum venit, ut in eorum præſentia, quod intenderet, conſummaret. Primo itaque poſ ſeſſiones, quaſcunque vel ipſe, vel uxor ejus, loco contulerant, per manus filiorum ſuorum, *Ottonis* videlicet Miſnenſis Marchionis, *Tiderici* Orientalis Marchionis, *Henrici* Comitis de Wittin, *Dedonis* Comitis de Rocheliz, & *Friderici* Comitis de Brene, offerri fecit, ne aliqua de his poſt mortem ejus quæſtio naſceretur. Eſt autem quantitas harum poſſeſſionum CXXCII. manſi & dimidius, exceptis quæ ad Numicenſem pertinent Eccleſiam, quorum numerus eſt LXX. & dimidius, & excepta ſilva, quam in diverſis locis noſcitur contuliſſe. Deinde filiorum vel hæredum quemlibet ſuorum ſeniorem poſt ſe Advocatum loci ordinarium hoc modo ſtatuit, ne advocatia ipſa nulli unquam jure feudi concedatur: & oe Advocatus aliquid ſervicii ſec laris extra placitum fratrum in rebus Eccleſiæ, quaſi ex jure, ſibi audeat uſurpare: & ut filii ejus, quod etiam ipſi promiſerunt, & miniſterales ipſorum, in hoc loco ſepulturam haberent; nimirum certus ex hac cauſa in temporalibus Eccleſiam maxime promovendam. His ita diſpoſitis, coram altari B. Petri veteris hominis veſtibus exutus, & regularis vitæ habitu per manus Archiepiſcopi *Wicmanni* veſtitus, voluntariam paupertatem pro amore Chriſti amplexus eſt, cum magno favore Principum, quibus etiam uberrimas devotio lacrymas extorquebat quod tantam in viro tali mutationem videbant, in quo videlicet divina gratia & miſericordia ſeoſum omnem ſupergrediens luce clarius apparebat. Tunc demum jam tyro Chriſti filios advocat eccleſiamque ſuam, cujus jam membrum effectus fuerat, gratiæ ipſorum commendat, ut ei tanquam in qua patrem ſuum ſive viventem ſive mortuum haberi ſcirent & matrem, & in qua cum ipſis requieturi eſſent, opem ſuam ubique prætendere non diſſimularent. Hæc acta ſunt die B. Andreæ Apoſtoli, quo die nemus in Orientali parte montis adjacens, extremam oblationem ſuam B. Petro obtulit. Vixit autem poſt converſionem menſibus duobus & diebus quinque. Nec hoc ſemper ſine ſpeciali Dei providentia actum credendum eſt, quod cum in initio converſionis ſuæ adhuc in ſervore ſpiritus exiſtente, de tentationibus hujus ſeculi Dominus liberare dignatus eſt. Timeri enim poterat ſecundum humanam fragilitatem, ne cum vidiſſet filios ſuos coram ſe principali gratia pollentes, & miniſteriales ſuos divitiis ſeculi, & mundiali pompa ſulgentes, ſi non actu, tamen animum a quiete monaſterii, quam elegerat, vel leviter revocaſſet. Unde convenienter de illo dici poterat, quod in libro ſapientiæ de talibus ſcriptum eſt: Conſummatus in brevi explevit tempora multa. Raptus eſt, ne malitia mutaret intellectum ejus. Placita erat Deo anima ejus, propter hoc eduxit illum de medio iniquitatum. Mortuusque eſt Non. Febr. anno vitæ ſuæ LIX. Sepultuſque eſt a *Wicmanno* Archiepiſcopo in medio Eccleſiæ, ubi in dextra ipſius uxor ejus, & poſt eam io eodem latere, ſoror ejus *Mechtildis*, mater Archiepiſcopi, cujus anniverſarius eſt XII. Kal. Feb. conſepultæ ſunt. Exequiis etiam ejus interfuit *Walo* Havelbergenſis Epiſcopus, & Albertus Marchio, & *Herimannus* filius ejus, omnesque filii ipſius præter *Ottonem* Marchionem, & alii multi. Qui quoniam tulerat crucem ſuam, & Chriſtum ſecutus fuerat, diſcipulum Domini fuiſſe nulli dubium eſt. Unde merito animam ejus in æterna requie collocare dignabitur: ſicut ipſe talibus promiſit dicens: Amen, Amen dico vobis, qui reliquiſtis omnia & ſecuti eſtis me, centuplum accipietis, & vitam æternam poſſidebitis.

Fridericus Imperator *Halverſtad* conventum habuit Kal. Maji. *Arnoldus* Colonienſis Archiepiſcopus obiit: cui ſucceſſit *Fridericus*. *Henricus* Dux *Freſiam* hoſtiliter ingreditur, ſed inacte revertitur. Imperator *Ratisbona* curiam celebrat, ubi ipſo mediante *Henricus* Dux Saxonum Ducatum *Bavariæ* obtinuit. *Henricus* Bavaricus marchiam illius terræ obtinuit. *Henricus* Dux habita cum Bremenſi Epiſcopo diſcordia, urbes & beneficia quæ voluit ab eo extorſit. Imperator io Pentecoſte reginam de *Burgundia* in uxorem duxit. *Hermannus* Comes Palatinus Rheni poſt longam guerram inter ſe & Epiſcopum Moguntinum in pace moritur. Relicta ejus ſeculo renuncians monaſterium petiit. *Henricus* Dux *Suenonem* Regem Daniæ expulſum reſtituit.

Anno MCLVII. *Evermodus* Præpoſitus de gratia Dei, cum eſſet vir bonus, ſuos præter uſum cogere voluit, ut in quadrageſima alternis diebus in pane & aqua communiter jejunarent. Propter hanc & alias cauſas, quibus eis gravis erat, amotus eſt. *Lambertus* Eccleſiæ illi Præpoſitus eligitur, vir tenuis ſcientiæ, ſed qui hanc inopiam virtutum copia redimebat. Præceſſerant tamen hanc electionem *Henricus*, qui poſtea *Rhode* factus Præpoſitus; & *Siboldus* poſt eum, qui fuit *Moguntia* major Præpoſitus, ſed quia nihil dignum in illa novitate fecerunt, prior eorum deponitur, *Siboldus* ſponte ceſſit, *Lambertus* confirmatur. *Brandenburg* a *Wichmanno* Archiepiſcopo & Saxonibus obſidetur & capitur, ubi occiſus eſt *Wernherus* Comes junior de *Veltheim*. Imperator cum Saxonibus *Poloniam* hoſtiliter ingreſſus ad deditionem eos compulit: *Burgundiam* jam ab imperio alienatam recepit. *Kanutus* Rex a *Suenone* dolo interimitur, *Woldemarus* vero vulneratus vix evadit. Non multo poſt factum eſt bellum inter *Svenonem* & *Woldemarum*: *Svenonis* pars vincit, & ipſe occiditur.

Anno MCLVIII. Imperator natalem Domini *Magdeburg* celebrat. *Ulricus* Halberſtadenſis Epiſcopus & *Albertus* Marchio cum uxore & aliis multis iter peregrinationis ad partes tranſmarinas ſuſceperunt. Dux *Bohemiæ* conceſſo ſibi ab Imperatore circulo rex nominatur. Imperator cum expeditione *Italiam* ingreſſus, *Mediolanum* obſedit. In hac expeditione *Anshelmus* Ravennenſis Epiſcopus obiit. *Eckebertus* Comes de Bavaria occiditur. In ipſa expeditione *Fridericus* Colonienſis Archiepiſcopus obiit. *Henricus* Dux cum exercitu Sclaviam ingreſſus, terram ferro & igne devaſtat.

Anno MCLIX. *Friderico* Colonienſi Archiepiſcopo ſucceſſit *Reinboldus* majoris Eccleſiæ Hildenſemenſis Præpoſitus & Cancellarius. *Henricus* Dux & cæteri Principes cum expeditione poſt Imperatorem Italiam ingreſſi ſunt. *Henricus* Dux propter Chriſtianitatis religionem propagandam Epiſcopos conſtituendi in *Sclaviam* & inveſtiendi poteſtatem ab Imperatore accepit. *Adrianus* Papa obiit. Poſt hunc *Rolandus* Cancellarius a quibusdam Cardinalibus electus eſt, mutato nomine *Alexander*, & a *Gallicana* Eccleſia ſuſceptus eſt & approbatus. Cujus electioni *Fridericus* Imperator, quia cum prius exoſum habuerat, tam crudeliter obſtitit, ut cum ſuis fautoribus *Octavianum* Antipapam e diverſo ſtatuerit, quem *Victorem* vocaverunt, in cujus papatum fere tota Eccleſia conſenſit propter favorem Imperatoris: qui etiam edicto publico præcepit, ut quicunque ad *Alexandrum* Papam pergentes inventi fuiſſent, detinerentur, ſpoliarentur, & ſupplicio ſubderentur. Cujus mandati executione multis malitioſe utentibus, plurimi iter agentium tanquam *Alexandrini*, non ſolum rerum perditionem, ſed etiam mortis periculum pertulerunt. Hinc itaque ſchiſma grave & diuturnum in Eccleſia exortum eſt.

Anno MCLX. *Arnoldus* Moguntinenſis Archiepiſcopus ab hoſtibus ſuis ejusdem urbis civibus in Eccleſia B. Jacobi occiditur, ipſaque Eccleſia cum omnibus ædificiis monaſterii igne conſumitur. *Henricus* Dux cum Marchione *Thiderico* terram Sclavorum devaſtavit, & principem eorum *Nicoloth*, qui & *Nicolaus*, trucidavit, & ipſos ſibi ſubjugavit. *Ulricus* Epiſcopus Halverſtadienſis in peregrinatione conſtitutus, propter favorem *Alexandri* Papæ ab *Everhardo* Cardinali Legato *Victoris* damnatur: in cujus locum *Gero* Præpoſitus ſurrogatur. Imperator cum *Mediolanenſibus* congreſſus ipſos vicit, multiſque eorum occiſis, vexillum *B. Ambroſii* abſtulit. *Henricus* Dux in *Sclavia* Epiſcopos inſtituit, *Geroldum* in Aldenburg, *Evermodum* in Ratisburg, *Beronem* in Magnopoli, qui translatus eſt in *Zverinenſem* urbem. *Lambertus* Præpoſitus de gratia Dei obiit, cui ſucceſſit *Guntherus*. Imperator generale concilium *Papiæ* indixit, cui *Wigmannus* Magdeburgenſis Epiſcopus, cum magna multitudine cleri ſui interfuit. *Wickerus* Brandenburgenſis Epiſcopus obiit. *Crema* capitur & deletur.

Anno MCLXI. Imperator jam tertio invitat contra Mediolanenſes, ubi *Bertoldus* Cizenſis Epiſcopus obiit, cui ſucceſſit *Udo*. Duo electi Moguntinenſes deponuntur, & *Conradus* Saltzburgenſis canonicus regularis ſubſtituitur. *Bruno* Hildenſemenſis Epiſcopus obiit, cui ſucceſſit *Hermannus*. *Gero* Halverſtadenſis Epiſcopus dignitatem ferendi pallium a *Victore* Antipapa accepit.

Anno MCLXII. Imperator *Mediolanenſes* longa obſidione ad deditionem coëgit, civitatem deſtruxit, habitatoribus uſquequaque diſperſis. Eo anno fames magna facta eſt. *Fridericus* Comes de *Sommerſchenburg* obiit. Imperator generale concilium *Biſunco* indixit, ubi nihil dignum memoria actum eſt.

Anno MCLXIII. *Henricus* Dux caſtrum Sclavorum *Werle* obſidens ad deditionem coëgit. Divortium inter Ducem & ipſius conjugem propter conſanguinitatem factum eſt, hoc ipſum Imperatore juramento firmante. Imperator *Moguntiæ* curiam celebravit, muros civitatis cum turri-

turribus deſtruxit, interfectores Epiſcopi quoſdam vita, quoſdam rebus ſpoliavit. *Henricus* Dux *Lubeke* congregationem clericorum inſtituit, eccleſiam ex lignis conſtructam in honorem S. Mariæ & S. Nicolai dedicari fecit, ubi pacis gratia principes *Rugianæ* inſulæ ad dedicationem venerunt. *Poloni* filium Ducis ſui expulſi receperunt, curia eis ab Imperatore indicta. Fluvii inundantes pericula gravia hominibus & animantibus intulerunt. Imperator *Alpes* tranſivit.

Anno Chriſti MC LXIII. *Wichmannus* Archiepiſcopus peregrinationem ad partes transmarinas ſuſcepit. Tonitrua & fulgura intempeſtiva cum vento vehementi v. Kal Martii extiterunt. Inundatio occidentalium fluminum multa hominum millia & animantium interfecit, & ædificia deſtruxit. In *Magnepoli* capta & occiſa eſt multitudo magna Chriſtianorum a *Sclavis* XIV. Kal. Martii. Diſcordia magna inter *Reineldum* Colonienſem electum & *Palatinum Rheni* facta eſt propter caſtrum *Rineke*. Eccleſia de *Dei gratia* dedicata eſt VII. Idus Octobr. a *Wichmanno* Archiepiſcopo cooperantibus *Gerungo* Miſnenſi. *Johanne* Merſeburgenſi & *Vdone* Cizenſi, Epiſcopis, in honorem Dei genetricis & S *Victoris* martyris & ſociorum ejus & S. *Peutiani* martyris, quem eodem die præfatus Archiepiſcopus ipſi Eccleſiæ dedit. *Victor* Antipapa obiit, cui ſucceſſit *Wido* Cremonenſis mutato nomine Paſchalis. *Conradus* III. Eccleſiæ Hallenſis Præpoſitus obiit: ſedit annis XIII. menſibus IX. diebus II. Huic ſucceſſit *Heidenricus* ejuſdem Eccleſiæ Canonicus.

Anno MC LXV. monaſterium Sanctimonialium *Heſe* incenſum eſt. In curia *Nurenberg* ſtipendia itineris in *Lombardiam* adjudicantur. Imperator *Lombardiam* intravit, ſed ſine effectu rediit. *Verona* rebellat. *Saxones* Pomeranorum provinciam vaſtant.

Anno MC LXVI. *Arnoldus* Abbas S. Johannis Baptiſtæ *Magdeburg* obiit, cui ſucceſſit *Sigfridus* de eadem congregatione per *Wichmannum* Archiepiſcopum intruſus. *Arnesberg* deſtruitur. *Wirceburg* ab Imperatore & Epiſcopis & Principibus Teutonicis obſidetur. *Paſchalis* Antipapa ſacramento præſtito confirmatur, & ab omni Clero, ut id fiat, decernitur. Milites Saxoniæ conjurant, ne jura anteceſſorum ſuorum infringi permittant. Factum eſt incendium Eccleſiæ Hallenſis. *Wichmannus* Archiepiſcopus & cæteri Principes Saxoniæ, contra Ducem *Henricum* provinciam turbant.

Anno MC LXVII. Filius *Conradi* regis filiam *Henrici* Ducis in matrimonium ſortitus eſt, cujus invitatione *Bohemus* in *Suevia* multa monaſteria & Eccleſias rapinis & incendio devaſtavit. *Wichmannus* Archiepiſcopus clauſtrum *Nienburg* & caſtrum *Vrakeleve* concambio ab Imperatore accepit. Idem Archiepiſcopus caſtrum, quod vocabatur vetus *Haldesleve*, & caſtrum *Niendorp* deſtruxit. Conradus Moguntinus Archiepiſcopus cum eſſet fautor *Alexandri* Papæ, propter vitandam communionem ſchiſmatici Papæ & Imperatoris malam voluntatem, relicta *Moguntia Sabinam* receſſit. Erat enim Sabienſis Epiſcopus, & Rom. Eccleſiæ Cardinalis. In ejus locum Imperator *Chriſtianum* Merſeburgenſem Præpoſitum ſubrogavit.

Anno MCLXVIII. *Reinholdus* Colonienſis Archiepiſcopus obiit. Hic ſchiſmatis autor & roborator præcipuus fuit, primusque Imperatorem, ut judicium Eccleſiæ de electione *Alexandri* Papæ contemneret, inſtigavit. Quem quidem talem futurum eſſe, ipſe de ſe cum puer eſſet, prophetante, ordinator omnium Deus modo mirabili declaravit. Fertur enim, quod, cum in ſcholis *Hildenesheim* puer nutriretur, quodam tempore Scholaribus, ut mos eſt, in meridie quieſcentibus, iſte inter cæteros dormiens repente hujuſmodi vocem emiſit: *Ego ſum.* Quod cum ſæpius repeteret, magiſter qui præſens erat, nec dormiebat, eum percontari ſtuduit, dicens: *Quis es tu?* Tunc ille reſpondit: *Ego ſum ruina mundi.* Exinde a coætaneis ſuis RUINA appellatus eſt. Huic Imperator, cum *Mediolanum* everteret, trium *Magorum* corpora, ibi reperta, dedit, quæ ille ad propriam ſedem, ſcilicet *Coloniam*, munus eximium deportavit. *Reinoldo* ſucceſſit *Philippus* Cancellarius. *Wichmannus* Archiepiſcopus cum multis auxiliatoribus caſtrum *Haldesleve* obſedit, in quo *Bernhardus* de *Lippa* cum multis aliis a Duce *Henrico* locatus provinciam civitati Magdeburgenſi adjacentem rapinis & incendiis devaſtabat, ita ut nonnunquam etiam ad muros civitatis accedere non timeret.

Anno MCLXIX. In *Syria* quædam civitas terræ hiatu abſorpta eſt. *Daniel* Pragenſis Epiſcopus obiit, cui ſucceſſit *Fridericus* de choro Magdeburgenſi aſſumtus.

Anno MCLXX. *Gerungus* Miſnenſis Epiſcopus obiit in infirmitorio fratrum in Sereno-monte. Hic etiam Eccleſiam Sereni-montis magno ſemper affectu coluit, multisque eam ſuæ largitatis beneficiis affecit. Sepultus eſt autem in Eccleſia Miſnenſi. Huic ſucceſſit *Martinus* ejuſdem Eccleſiæ Canonicus. *Albertus* Marchio de *Brandenburg* obiit.

Anno MCLXXI. *Everhardus* Nuemburgenſis Abbas obiit: cui ſucceſſit *Sifridus* Abbas S. Johannis *Magdeburg*, priori tamen

tamen dignitate pariter retenta. Verum quia de *Nuemburg* Eccleſia loquendi ſe præbuit occaſio, libet de exordio ejus aliqua hic inſerere, eum pro honeſtate ipſius Eccleſiæ, quia videlicet regularis vitæ veſtigia a viris Deum timentibus impreſſa in ea nec dum penitus deleta ſunt, tum etiam, quia ejus & Sereni-montis fundatores quædam conſanguinitatis ratio videtur copulare. Temporibus denique primi *Ottonis* Imperatoris duo fuerunt fratres *Gero* Dux & Marchio, & *Sifridus* Comes. Horum ſoror *Hidda* dicebatur. *Gero* filium habuit unicum *Sifridum*, qui in juventute obiit, de cujus morte pater adeo turbatus eſt, ut Romam petens coram altari B. Petri arma deponeret, impetratoque S. *Cyriacia* Pontifice brachio domum rediens, cum omni hæreditate ſua ad Chriſtum confugit, conſtruens Eccleſiam, quæ *Gerenrode* ejus nomine dicitur, filiique ſui viduam *Hetvvigam*, quam ille annis VII. habuerat, a *Bernhardo* Halberſtadenſi Epiſcopo velatam, eidem monaſterio præfecit: conſummatiſque feliciter omnibus XIV. Kal. Julii obiit anno DCCCCLXV. *Sifridus* quoque frater ejus in honorem B. *Viti* conſtruxit Eccleſiam, quæ *Groninge* dicitur: *Hidda* vero nupſit *Chriſtiano* Marchioni, qui genuit ex ea *Geronem* Colonienſem Archiepiſcopum, & *Dithmarum* Marchionem. Hi fratres & mater ipſorum defuncto patre fundaverunt monaſterium in honorem Dei genitricis in loco, qui *Dancmarisvelt* dicitur, & eſt in confinio caſtri *Anehalt*, congregatis ibi fratribus Deo juxta regulam B. *Benedicti* ſervientibus, & præpoſito eis Abbate, qui *Hageno* dicebatur, quem etiam Imperatoris conſanguinitas illuſtrabat. *Hidda* autem ſervandæ viduitatis habens propoſitum, & Deo devota exiſtens, Dominicæ paſſionis locum ſtudio devotionis petiit, ubi conſtituta, a Rege *Hieroſolymorum*, quia formoſa erat, adamata, in conjugium petebatur. Quod ipſa fortiter contemnens, cum regis inſtantia gravaretur, faciem ſuam, pro cujus decore moleſtabatur, dehoneſtare non timuit, naſumque ſibi mire truncans, terreno amatori deformem ſe ſtuduit exhibere, ſciens interiori ſuo decori, quo cœleſti ſponſo placere ſatagebat, nihil ex illius deformitatis vitio deperire. Hæc *Hieroſolymis* mortua & ſepulta eſt. Prius vero quam moreretur filiis mandavit, ut locum ſuæ novellæ plantationis Dei genitrici non placere: ſed eam alium elegiſſe, videlicet caſtrum ubi *Sala* & *Boda* fluvii convenirent. Verum quia caſtrum idem, quod tum *Northringen* dicebatur, de hæreditate fuit *Geronis* Marchionis avunculi ipſorum, quam ille totam Deo tradiderat, datis pro eo Eccleſiæ *Gerenrodenſi* IV. villis, quæ omnes uno nomine *Polige* vocantur, ipſum redemerunt. Contigit autem inter hæc caſtrum ipſum a *Slavis* trans-albinis capi, quod *Dithmarus* Marchio, multis quidem ſuorum perditis, recuperavit, qui occiſi partim ibi ſepulti ſunt: qui etiam noſtris temporibus crebro cum armis ſuis, ita ut nec calcaribus carerent, reperti ſunt. Tempore itaque *Ottonis* II. Imperatoris, Anno Domini DCCCCLXXV. *Dithmarus* Marchio & *Gero* Colonienſis Archiepiſcopus, congregationem ſuam de *Dancmarisvelde* tranſtulerunt in caſtrum *Northringe*, quod nunc *Niemburg* dicitur, ipſamque Eccleſiam, ut firmiori eam ſtabilitate promoverent, Imperiali majeſtati pro tuenda ejus libertate tradiderunt. Abbas vero ille *Hageno* cum aliis transferri non conſenſit, ſed Deo potius in ſolitudine ſervire volens, in loco priori remanſit. Erat circa locum ipſum venatio publica Imperatoris. Cum itaque Imperator aliquando ad locum ipſum venaturus veniſſet, ibi prædictum Abbatem reperit; cujus audita intentione & laudata, locum quendam ejuſdem ſolitudinis ad incolendum ibi dedit ipſi, quem ille *Hagenrode* de ſuo nomine appellavit: & eſt hodie præpoſitura attinens Eccleſiæ *Nienburgenſi*. Dedit quoque idem Imperator Eccleſiæ Niemburgenſi caſtellum *Grimmisleve* dictum, cum CCCC. manſis, quem ſecutus *Otto* III. dedit eidem Eccleſiæ civitatem, *Niemeze* vocatam, cum omni provincia ei attinente, quæ habet VII. millia manſorum. *Henricus* quoque hujus nominis II. Imperator dedit ipſi Eccleſiæ duas civitates, *Tribus* & *Lubicbob* dictas, iſtaſque ſuas donationes privilegiis firmaverunt. *Conradus* quoque II. & *Henricus* III. Imperator præfatæ Eccleſiæ libertatem privilegiis, ſicut hodie videri poteſt, roboratam, ſalvam reliquerunt. Poſt mortem vero iſtorum incertum, utrum ex negligentia Prælatorum, an ex oppreſſione Imperatorum, proveniens conſvetudo privilegiis ante datis contraria inolevit, ut Imperatori *Saxoniam* advenienti XX. talenta de ipſa Eccleſia redderentur, inſuper etiam regalis expeditio ei adminiſtraretur. Tempore vero *Friderici* Imperatoris *Wichmannus* Archiepiſcopus avaritia ſtimulatus iniquum cenſum XX. talentorum, & ſervitium, & jus patronatus, quod Imperator in præfata Eccleſia habebat, datis ei de proprietate ſua duabus in *Suevia* civitatibus, ab ipſo redemit, ſalvo tamen omni jure, quod Eccleſia in ſuis poſſeſſionibus uſque ad id temporis habuiſſet. Hoc itaque concambio vel mercatu facto, præfatus Archiepiſcopus in feſto Palmarum proximo, tanquam probaturus juga boum, quæ emerat, *Nienburg* advenit. Quale vero

vero ſervitium exhibitum ei tunc fuerit, ex eo perpendi poteſt, quod ipſo die ad matutinalem comeſtionem, quæ puerorum tantum eſſe ſolet xv. eſoces procurator Abbatis ſe aſſeruit expendiſſe. Accepto autem hoc guſtu mercatus ſui propter expenſas ſibi factas plurima Eccleſiæ ipſi bona ſuperfluere reputans, civitatem *Niemeze* & provinciam ei attinentem, præterea *Tribus* & *Lubichob* civitates abſtulit, eaſque Imperatori pro provincia, quæ *Dame* dicitur, dedit, promittens ſe ablata bonis aliis reſtituere velle: quod tamen minime cognoſcitur. Vereor autem, ne tanta injuria, quam intulit matri miſericordiæ, nunc ſit ei cauſa miſeriæ. Conſanguinitas vero inter Nienburgenſem & Sereni-montis Eccleſiarum fundatores ratio ſic eſt: *Dithmarus* Marchio duxit filiam *Hermanni* Ducis a *Luneburg*, *Suanehildam* nomine, ex qua genuit *Geronem* Marchionem, *Gero* genuit *Dithmarum*; *Dithmarus* genuit *Odonem*, qui ſine liberis obiit, & in eo poſteritatis propagatio ceſſavit. Hi omnes provinciæ *Luſizenſis* Marchiones fuerunt, quæ nunc *Orientalis Marchia* vocatur. *Odonis* Marchionis meminit *ſcriptura paſſionis B. Adelberti*, ubi dicitur: *Odo pugnax Marchio lanceis vexillis terga vertit*. Mortuo *Dithmaro*, *Svanehildis* ejus relicta nupſit *Ekkehardo* Marchioni filio *Guntharii* Marchionis de *Thuringia*, qui *Nuenburgenſem* fundavit Epiſcopatum, qui genuit ex ea plures filios & filias. Unam filiarum ejus, quæ ex matre ſoror fuit *Geronis* Marchionis, *Machtilden* nomine, duxit *Tidericus*, genuitque ex ea *Thiemonem* Comitem & fratres ejus. *Thiemo* vero genuit *Dedonem* Comitem & *Conradum* Marchionem Eccleſiæ Sereni-montis fundatores.

Anno MCLXXII. Eclipſis Lunæ facta eſt in octava Epiphaniæ in plenilunio, & luna per quatuor fere horas non comparuit. In Februario crebra micuerunt vulnera. *Ludevicus* Landgravius obiit.

Anno MCLXXIII. *Ludevicus* Monaſterienſis Epiſcopus obiit: cui ſucceſſit *Hermannus* de choro Wirtzburgenſi. *Willimarus* Brandenburgenſis Epiſcopus obiit, cui ſucceſſit *Sifridus Adelberti* Marchionis filius, de Eccleſia S. Mariæ Magdeburgenſi. *Wulradus* de *Griez* collecta tranſvonenſium militum copia *Zpurcie* venit villam ipſam deſpoliaturus: quibus *Fridericus* Comes de *Brene*, & *Conradus* Comes, filius *Tideri* Marchionis cum paucis ſupervenientes, opprobrioſe eos fugere compulerunt, multis eorum vulneratis, pluribus vero captis. Hoc accidit xv. Kal. Febr.

Anno MCLXXIV. Imperator poſt aſſumtionem S. Mariæ *Longobardiam* cum exercitu intravit. *Ekkehardus* Sereni montis Præpoſitus, deſtructo veteri ſanctuario, quod pro ſui brevitate congregationi erat inconveniens, (nam ubi modo chorum intrantes ad gradus inclinant, ibi ante majus erat altare) eam partem monaſterii, quæ eſt ab arcu crucis, ædificare aggreſſus eſt. Ad operis hujus promotionem *Otto* Miſnenſis Marchio Advocatus Eccleſiæ duo juga boum, & carratam ferri, & centum modios, & x. marcas, annis ſingulis, donec conſummaretur, de ſuis reditibus deputavit. *Dedo* Comes de Groitz monaſterium *Cillenenſe* in honorem Dei genitricis fundavit, cui primus præfuit *Tidericus* Sereni-montis Canonicus, ab *Ekkehardo* præpoſito miſſus, cui præfatus Comes ipſam Eccleſiam commiſerat promovendam.

Anno MCLXXV. (*Henricus* Dux *Aſcherſleve* incendit. Landgravius caſtrum *Helpede*, inſidiis circumventum, cepit) *Conradus* Comes, filius *Tiderici* Marchionis, in exercitio militari, quod vulgo *Torneamentum* vocatur, lanceæ ictu occiſus eſt xv. Kal. Decembris. Tum enim idem peſtifer ludus in partibus noſtris ita inoleverat, ut infra unum annum xvi. in eo referantur milites periiſſe, pro qua re *Wichmannus* Archiepiſcopus omnes eos frequentatores excommunicationis vinculo innodavit. Comperta autem præfati Comitis morte, tunc in *Auſtria* partibus conſtitutus, miſſis nuntiis eum a ſepultura præcepit Eccleſiaſtica ſeparari. Tempore vero procedente, cum Archiepiſcopus idem convocatis ſuffraganeis ſuis, cum magna cleri frequentia conventum in Eccleſia Hallenſi haberet, pater occiſi Comitis & fratres ejus, *Otto* videlicet Miſnenſis Marchio, *Dedo* Comes de Groiz, *Henricus* Comes de Witin, & *Fredericus* Comes de Brene, cum multis nobilibus viris & miniſterialibus advenientes pedibus Archiepiſcopi ac totius cleri, cum magno ejulatu ac fletibus provolvuntur, poſtulantes, ut occiſo communionem concederet fidelium ſepulturæ, aſſerentes conſtanter, eum ante finem ſuum poenitentem & abſolutum communionem Dominici corporis meruiſſe. Cum enim idem Comes vulnere debilitatus jaceret, contigit ſacerdotem quendam religioſum tranſire, qui petentibus amicis ejus ad vulneratum accedens, magna ab ipſo inſtantia rogatus eſt, ut poenitentiam ejus & confeſſionem ejus admitteret, & a vinculo eum excommunicationis abſolveret, fideliter promittens, ſi divina miſericordia ei vitæ ſpatium largiretur, nunquam ſe de cætero tali cauſa excommunicationis ſententiam meriturum, quin potius & de hoc, & de aliis ſuis peccatis, Deum ſibi modis omnibus placaturum. Super hoc autem ad militan-

dum Deo cruce ſignari devote petiit, ut ejus contritio maniſeſtius appareret. Sacerdos vero ille cordis in eo contriti ſigna percipiens, conſeſſione ejus audita, pœnitentia injuncta ab excommunicationis nodo eum abſolvit, ſicque reconciliatum Dominici corporis participem facieos, ſicut petierat, cruce ſignavit. Quibus peractis poſt modicum deſunctus eſt. Cum itaque hoc Principes prædicti coram Archiepiſcopo & clero aſſererent, ſacerdos horum omnium executor, cum prius eſſet juramento obligatus, hæc confirmare, ut nulla remaneret dubietas, rogabatur. Quod ille alacriter implevit. Ipſi præterea principes, exigente hoc ab eis Archiepiſcopo, *in reliquiis juraverunt a torneamento in perpetuum abſtinere*, nec uſquam in omoi ditione ſua hujusmodi exercitium permittere, hominesque ſuos & miniſteriales ab eo modis omnibus coercere. Sicque demum Archiepiſcopus mortuo ſepulturam conceſſit, ſalva tamen ſedis Apoſtolicæ auctoritate. Unde factum eſt, ut tam diu ſepultuta careret, donec unus militum, familiaris ejus, *Wernberus* nomine, cooſenſum de hoc ſummi Pontificis reportaret. Qui etiam transmarinam peregrinationem pro ipſo poſtmodum peragens, fidelem ſe ei maniſeſtis indiciis, declaravit. Sepultus eſt autem in Sereno monte xv. Kal. Febr. ante introitum Eccleſiæ majoris occidentalem, juxta quam *Wernberus* idem poſtmodum tumulatus eſt. Obtulit autem *Tidericus* Marchio pro anima filii ſui B. Petro X. manſos in villa, quæ *Marcgrevendorp* dicitur.

Anno MCLXXVI. Imperator cum Longobardis conflictum faciens, victoriam perdidit, licet multos eorum interfeciſſet.

Anno MCLXXVII. *Alexander* Papa in vigilia B Jacobi præſentibus Cardinalibus & infinita multitudine Epiſcoporum & Abbatum & Principum ſecularium & populorum *Venetiis* ante monaſterium S Marci Imperatorem in oſculo reconciliationis ſuſcepit, mortuo jam *Paſchali* anti-papa, & *Johanne* qui ei ſucceſſit depoſito. Et hæc dies reconciliationis ab ipſo Papa & Imperatore & clern & populo ſolemniſſime peracta eſt. Hujus autem concordiæ reformandæ præcipuus cooperator fuit *Wichmannus* Archiepiſcopus, cujus induſtria Imperatoris animoſitas ad tantam manſuetudinem deducta eſt, ut in condemnationem erroris ſui coram ſummi Pontificis pedibus proſterneretur. Fertur autem, quod cum ſublevandi eum Papa moram faceret, *Tidericus* Orientalis Marchio, qui cum Imperatore aderat, quaſi cum querela & tedargutione exclamavit, *cur imperialem auctoritatem tanta injuria ſubjeciſſet?* Papa vero idioma Teutonicum non intelligens, inquiſivit, quid diceret Alemannus? Quod cum didiciſſer, feſtinus accedens, Imperatotem ſublevavit, & ad oſculum ſuum erexit. Sequenti die concilio celebrato, ſchismaticos omnes, & a ſchiſmaticis ordinatos anathematiſavit; depoſitos quoque ſui cauſa in gradum priſtinum reſtituit. *Chriſtianum* intruſum Moguntinum mediante Imperatore confirmavit. *Conradum* vero Saltzburgenſi Eccleſiæ præfecit. *Ulricum* Halberſtadenſem *Gerone* depoſito reſtituit. Inter *Ulricum* & *Henricum* Ducem gravis diſcordia exorta eſt. Caſtrum *Horneburg* ab hominibus Ducis funditus evertitur.

Anno MCLXXVIII. *Alexander* Papa a Moguotinenſi & Wormatienſi aliiſque pluribus Epiſcopis, Principibus & viris nobilibus, quos Imperator cum ipſo direxetat, *Romam* reductus, honorifice ſuſceptus eſt. *Philippus* Colonienſis Archiepiſcopus cum iofinita multitudine ad repetendam hæreditatem *Ottonis* Comitis de *Aſſe*, ſui nepotis, & *Chriſtiani* Comitis de *Aldenburg*, contra *Henricum* Ducem venit: ſed *Wichmannus* Archiepiſcopus multo labore pacem inter ipſos reformavit. *Ulricus* Halverſtadenſis Epiſcopus, auxilio *Ottonis* Marchionis Miſnenſis & *Bernhardi* Comitis, urbem novam in quodam moote prope *Halverſtad* conſtruxit. Generale concilium ab *Alexandro* Papa indicitur.

Anno MCLXXIX. Concilium generale *Romæ* celebratum eſt ab Alexandro Papa, cui interfuerunt Patriarchæ tres, Archiepiſcopi, & Epiſcopi & Abbates diverſarum provinciarum, millenarium numerum excedentes: aliorum vero clericorum innumerabilis multitudo. Caſtrum *Horneburg* reædificatum eſt. *Halverſtad* ab hominibus Henrici Ducis cum omnibus Eccleſiis ſuis & monaſteriis exuſta eſt: in quo inceodio tres majoris Eccleſiæ Canonici, pluresque presbyteri, aliorumque ſcolarium magna multitudo. Laicorum autem tam virorum quam fœminarum, exceptis puellis mille & amplius, qui dignoſci non poterant, perierunt. *Slavi Lithevvizen* & *Pomerani* vocatione Ducis *Henrici* provinciam *Iuterbok* invaſerunt, ipſaque vaſtata, & multis ioterfectis plures captivos, viros & fœminas abduxerunt. Abbas etiam monaſterii, quod *Cinna* dicitur, qui & primus, tunc fuit interfectus. Henricus Dux *Calve*, & inde provinciam totam uſque *Vroſe* incendio vaſtavit.

Anno MCLXXX. *Ulricus* Halverſtadenſis Epiſcopus a Duce *Henrico* captivatua, multis pro abſolutione ſua & ſuorum feudis conceſſis & juramento firmatis dimiſſus

miſſus

miſſus & ad ſedem propriam reverſus eſt. Verum omnia quæ juraverat, Apoſtolica ſimiliter & Imperiali auctoritate, tanquam violenter extorta, irrita fieri juſſa ſunt. Imperator in octava Epiphaniæ *Herbipoli* curiam celebravit, ad quam *Henricus* tertio vocatus venire renuit. Quamobrem ex ſententia omnium Principum reus majeſtatis damnatus eſt; omnisque ei hæreditaria proprietas & beneficiaria poſſeſſio abjudicata eſt. Horum vero malorum cauſa fuit Duci ſuperbia ipſius. Fertur enim quod, cum Imperator *Mediolanum* obſideret, viribus ſuis jam valde attritis, Principes *Saxoniæ* ad locum, qui *Bartenkirke* dicitur, & eſt in introitu Alpium, evocavit, & ut negotiis ſuis auxilium ferrent, rogavit. Omnibus autem aliis hoc alacriter ſpondentibus, Dux, licet in prioribus expeditionibus fidelem ſe ei exhibuiſſet, hac tamen vice, quia jam cum *Longobardis* contra imperatorem conſpiraverat, ſuum ei prorſus auxilium denegavit. Imperator vero cum tanta humilitate, ei ſupplicavit, ut etiam pedibus ejus proſterneretur, cum quidem ille eum negligens, nec jacentem attolleret, nec in eo quod petebatur aliquatenus conſentiret. Quod factum Imperatoris ei odium acquiſivit, & utrum juſte an injuſte, lector judicet. Præter hæc autem inductu ejus *Sclavi* provinciam *Tiderici* Marchionis ingreſſi uſque *Lubin* omnia vaſtaverunt. Quidam vero miniſterialium ejus ad reſiſtendum collecti a *Sclavis* fugati, nonnulli capti, plures etiam occiſi ſunt. Inter quos & *Tidericus* de *Bejerſtorp* occiſus XIII. Kal. Octobr. in Sereno-monte ſepultus eſt. Hujus itaque vulneris dolore Marchio ſtimulatus, Ducem, tanquam qui contra imperatorem conjuraſſet, ad duellum coram Imperatore ſæpius provocabat. Sed ille, male ſibi conſcius, Imperatoris præſentiam declinabat. *Sifridus* Brandenburgenſis Epiſcopus filius *Adelberti* Marchionis, *Geilenhuſen* coram Legatis Apoſtolicis ad Archiepiſcopatum Bremenſem transiatus eſt. Frater quoque ejus *Bernhardus* Comes Ducatum *Saxoniæ* ab imperatore obtinuit. *Ludovicus* quoque Landgravius Turingiæ, Comes Palatinus effectus eſt. *Henricus* Dux congregato exercitu Saxoniam aggreditur, folles *Goslarienſium* incidit, officinas operis eorum deſtruxit, ipſosque cives fame, multisque aliis modis affixit. *Ludovicus* Landgravius & frater ejus cum CCCC. & eo ampiius capti ſunt. *Bernhardus* Dux cum cæteris fuga elapſus eſt. Caſtrum *Northuſen* & monaſterium Sanctimonialium in eo ſitum igne conſumtum eſt. *Sifridus* Abbas S. Johannis Baptiſtæ Magdeburgenſis & Nienburgenſis ad *Hersveldiam* Abbatiam electus eſt; cui in Eccleſia Magdeburgenſi ſucceſſit *Henricus* ipſius Eccleſiæ filius: In Nienburgenſi vero *Heidenricus*. Imperator poſt feſtum S. Jacobi cum Orientalibus & Saxoniæ principibus *Henricum* Ducem aggreditur, & caſtrum *Lichtenberg* obſeſſum ad deditionem coëgit. *Ulricus* Halverſtadenſis Epiſcopus obiit, cui ſucceſſit *Tidericus* de *Crozuc*, ipſius Eccleſiæ Canonicus, Plurimi fautorum Ducis in caſtris, quæ tenebant, timore Imperatoris ipſi ſe tradiderunt. Imperator Ducis urbes ædificare cœpit, unam in monte, qui dicitur *Biſchovesberg*, quæ ab Epiſcopo *Ulrico* incœpta erat, & intermiſſa: alteram *Hartisburg*, quæ olim ab Imperatore *Henrico* IV. ædificata, & a *Saxonibus* deſtructa eſt. Eodem tempore tradiderunt ei miniſteriales has urbes: *Henneberg*, *Lewenburg*, *Reginſtein*. & alias plures. Imperator vero a Saxonia tunc recedens in nativitate S. Mariæ, ſtatuto in *Bavaria* novo Duce, circa feſtum S. Martini diſpoſuit redire. Dux autem abſente imperatore collectis viribus, urbem Comitis Adolphi *Sigeberg* dolo cepit, cum pacem juramento firmaſſet, & velut confœderatus in caſtro receptus fuiſſet. Dehinc expulſa matre Comitis & qui cum ipſa erant, urbem ſuis fidelibus communivit. Imperatori reverſo in Saxoniam, *Hirceſberg*, *Stoufenburg*; viri etiam nobiles de *Waltingeroth*, de *Scartfels*, de *Dannenberg*, de *Ilfeld*, ſe cum caſtris ſuis tradiderunt. *Cazamirus* Sclavorum Princeps repentina morte defunctus eſt.

Anno MCLXXXI. *Wichmannus* Archiepiſcopus *Haldensleve* civitatem ſecunda obſidione vallavit, priori ex hujuſmodi occaſione ſoluta. Civitas eadem in palude ædificata erat, triplici vallo & muro forti munita. Palus autem circa civitatem porrecta, non patens ſed ſub ceſpite latens erat, & ceſpes ipſe non ſolidus ſed veſtigiis cedens, quaſi immerſionem deſuper ambulantibus minabatur. Super hunc machinæ multæ, diverſi generis, multo labore, & ſumtibus magnis, ad capiendam civitatem conſtruebantur. Interim vero hi, qui obſeſſi fuerant, ſtultum judicantes nihil per ſe agere, quoniam hujuſmodi materies flammæ admodum capax eſt, ceſpitem ex ea parte, qua extremo civitatis vallo jungebatur, obſeſſoribus ignorantibus incenderunt. Ignis autem ſubterraneo meatu ſerpens cito dilatatus eſt; qui cum ad locum machinarum veniſſet, ceſpes ſubter igne exeſus molem ſuperpoſitam ferre non valens repente ſubſidit, totaque illa ſtructura cadendo ſecuta, copioſum igni pabulum miniſtravit. Equi etiam plurimi in hujuſmodi cavernis ruentes

tes in igne debilitabantur. *Philippus* etiam Colonienſis Archiepiſcopus huic obſidioni fortis auxiliator acceſſerat. Quatuor enim, ut fertur, loricatorum millia, viribus ſuis confiſus, aliquid dominationis in hoc negotio præ ceteris principibus, qui ſimul aderant, ſibi arrogabat. Ideo Orientales Principes, *Otto* videlicet, Miſnenſis Marchio, & fratres ejus, faſtum illius non ferentes, cum ſuis omnibus receſſerunt, volentes maxime ei inſultum hoſtium provocare: quod tamen non evenit. Quatriduo enim poſt illos remanſit, & ſic demum nullo ſe impediente ad propria remeavit. *Wichmannus* autem Archiepiſcopus & machinarum perditione, & auxiliatorum diſceſſione debilitatus, obſidione ſoluta diſceſſit. Verum hi, qui in civitate erant, adhuc ſi poſſent eam amplius munire cogitabant. Cum enim fluvius *Ora* ex una eam parte præterfluens valde muniret, alium tamen fluviolum, qui *Bivera* dicitur, ad alteram ejus partem derivantes, inacceſſibilem penitus reddiderunt. Aquis enim circumquaque ſtagnantibus quaſi inſula videbatur. Sed hæc res civitati perditionem procuravit. Deprehenſum eſt enim ex hoc ſitu terræ conſiderato, quod ſi decurſus aquarum aggere jacto prohiberetur, civitas aquis ſurſum creſcentibus mergeretur. Hoc etiam ad obſidionem Epiſcopum mox revocavit. Labore itaque maximo infra tres menſes & duas hebdomadas aggere conſummato in tantum aqua excrevit, ut pene ſuper muros civitatis influeret. Tunc demum Epiſcopus naves armatorum plenas civitati juſſit applicari. Obſeſſi autem & jam captivati rebus ſuis deſperatis pacem ab ipſo petiverunt, & ſalvis rebus ſuis & corporibus civitatem ipſius tradiderunt poteſtati. Quod conſecuti, bono omine diſceſſerunt. Epiſcopus vero civitate potitus eam funditus evertit, utile nimis opus perficiens & valde ſuis poſteris profuturum. Inde *Magdeburgum* rediens cum magno gaudio cleri & populi, & divinis laudibus eſt ſuſceptus. *Henricus* Comes de *Witin*, filius *Conradi* marchionis, obiit III. Kal Septembr. ſepultusque eſt Sereno-monte ad ſiniſtram patris ſui. *Fridericus* Comes de *Brene* filius *Conradi* Marchionis obiit II. Non Januarii, ſepultus eſt ipſe poſt patrem ſuum ad occidentem.

Aono M GLXXXII. Dedicatum eſt altare in ſeptentrionali parte majoris Eccleſiæ Sereni-montis ab *Hugberto* venerabili Havelbergenſi Epiſcopo in honorem S. *Johannis* Apoſtoli, & Evangeliſtæ Kal. Auguſti. *Heidenricus* IV. Eccleſiæ Hallenſis Præpoſitus obiit III. Id. Julii. Sedit annis XIV. menſibus VI. diebus II. Huic ſucceſſit *Arnoldus* ejuſdem Eccleſiæ Canonicus.

Anno MCLXXXIII. Dedicatum eſt oratorium in auſtrali parte chori, Kal. Auguſti in hooorem Dei genitricis a *Wichmanno* Archiepiſcopo. *Henricus* Rex, filius Imperatoris, pro ſopienda diſcordia, quæ erat inter *Conradum* Moguntinum Archiepiſcopum, & *Ludevicum*, Landgravium Turingiæ, trahebatur, *Erfordiam* venit: ubi cum præfatis Principibus & aliis viris nobilibus ipſum negotium die B. Jacobi tractabat. Domus vero Præpoſiti Eccleſiæ Dei genitricis, in qua convenerant tribus manſionibus ſuper ſe viciſſim ædificatis diſtincta erat: in cujus ſuperiori parte colloquium agebatur. Plurimis autem ad audiendum ingreſſis domus, multitudinis pondere victa, ruptis trabibus repente ſubſedit, aliamque ſubterpoſitam dejiciens plurimos ſuperſtantium ad caſum traxit, ex quibus nonnulli quidem caſu vexati, quidam vero mortui ſunt, quorum nomina ſunt hæc; *Fridericus* Comes de *Aveberge*, *Henricus* Comes de Swartzburg: Hi duo in cloaca, quæ erat in extrema parte domus, merſi ſunt, *Goſmarus* Comes de Zigenhagen, *Ludovicus* Comes de Wartberge, *Goſmarus* Comes de Kirchberge, *Beringerus* de Meldinge. Iſte fuit miniſterialis, & quidam civitatis miniſterialis, qui Vrkbode dicitur. Rex autem & Epiſcopus, qui in feneſtra domus conſederant, ruinæ periculum evaſerunt, ſcalisque applicatis depoſiti ſunt. Landgravius quidem ruinæ particeps fuit, ſed ſioe læſione permanſit.

Anno MCLXXXIV. Kal. Auguſti, ſecundo dedicatum eſt monaſterium Sereni-montis in honorem B. Petri ab *Everbardo* Epiſcopo Merſeburgenſi, *Hugberto* Havelbergenſi, & *Balderamo* Brandenburgenſi, Epiſcopis. Ipſo die dedicatum eſt altare in ſeptentrionali parte chori a præſato Merſeburgenſi Epiſcopo in honorem S. Johannis Baptiſtæ. Eo anno Imperator in Pentecoſte feſtivitatem magnam celebravit *Moguntia*, in qua *Henricum* Regem filium militem fecit, multis illuc Principibus convocatis. Ibi *Tidericus* Orientalis Marchio, filius *Conradi* Marchionis, ægritudinem incurrit, qua longo tempore detentus eſt. In vigilia vero B. Thomæ in Montem-Serenum adductus, in infirmitorio clauſtri decumbens, ingraveſcente eadem moleſtia V. Id. Februarii defunctus eſt. Hic ab uxore ſua, quæ ſoror erat *Meſoconis* Ducis Poloniæ *Dobergana* nomine, quæ & *Lucardis* vocabatur, de qua filios ſuſceperat *Conradum* Comitem, & *Gerdrudem* Gerbeſtadenſem Monacham, longo tempore ſeparatus, aliam conjugem Conigundam nomine,

mine, Comitiſſam viduam *Bernbardi* de *Plozke*, quaſi ſuperinduxerat, ex qua genuit *Tidericum* EpiſcopumMerſeburgenſem. Hic etiam parochiam in *Hileburg*, &capellam ejuſdem caſtri, quæ in honoremB. Petri conſecrata eſt, (ad quam pertinet *Culſcē* villa,&ſilva quæ *Luch* dicitur,& duo molendina, *Goſtemize* villa, *Welpride* villa, *Nennewvizes* villa, & quinque manſi in *Ride*) Eccleſiæ Sereni-montis contulit, recipiens in concambio villam *Numik* cum parochiis ſuis, quas tamen paroachias cum VI.manſis in decimatione beato Petro reſtituit, exceptis curtibus majoris eccleſiæ, quas ad villam *Numik Conrado* de *Moſſiz* & uxori & filiis ejus jure feudali conceſſit. Molendinum etiam ſuper fluvium *Mildam*, in villa quæ *Groiz* dicitur, præfatæ eccleſiæ dedit. Civitatem *Schildoe* in fundo ipſius eccleſiæ ædificavit; & in adjacentibus villis LX. ut fertur, manſos de proptietate ejus abſtulit, quos tamen CXXX. manſis ſilvæ ad nigram *Aleſtram* reſtauravit. Affectu autem magno *Ekkehardum* præpoſitum & fratres Sereni-montis excoluit, quæ res eos a provincialium infeſtatione maxime tuebatur. Unde etiam idem præpoſitus inter cætera, quibus ei obſequioſus erat, vineam minorem in *Podegruz*, quæ *Marchionis* vocabatur, ad uſus ipſius ſingulis annis excolebat; quæ tamen eo defuncto ad eccleſiam reverſa eſt. Dedit etiam beato Petro dorſale quoddam magnum, & duas marcas & dimidiam, ad opus calicis unius; qui poſtmodum a Comite *Ulrico* de *Witin* apud Judæos *Hallis* impignoratus, cum quidam civitatis ipſius eoſdem Judæos latrocinio invaſiſſet, interfecto qui eum habebat, cum rebus aliis ablatus eſt. *Otto* etiam Miſnenſis Marchio, & *Dedo* Comes, fratres Marchionis prædicti, ad comparandos trium talentorum reditus, pro anima ipſius LX. marcas promiſerunt: cujus pecuniæ partem mediam *Otto* Marchio ſtatim ſolvit. Poſtmodum autem, cum *Ekkehardus* præpoſitus reditus quoſdam in villa *Kokere* a *Dedone*, tunc Orientali Marchione emerer, quam villam ille ab eccleſia *Pigavienſi* redemerat, idem Marchio de pecunia ſibi promiſſa XXX. marcas eccleſiæ & Præpoſito relaxavit. Sepultus eſt autem *Tidericus* Marchio poſt patrem ſuum in dextera *Friderici* Comitis fratris ſui. Hic fundavit eccleſiam *Ciſtercienſis* ordinis in loco, qui *Doberluge* dicitur. Caſtrum etiam, quod *Landuberg* dicitur, conſtruxit.

Anno MCLXXXV. V. Kal. Auguſti, dedicatum eſt altare S. Crucis in Sereno-monte a *Wichmanno* Archiepiſcopo. *Arnoldus* eccleſiæ Hallenſis præpoſitus, vir bonus, & ſecundum Deum ſimplicitati ſtudens, a ſeculi actionibus, quantum poſſet, abſtinens eſſe decreverat, ſapientiamque mundi, quæ nimirum apud Deum ſtultitia eſt, negligens, veram ſapientiam ſectari ſtudebat, de qua dictum noverat: *Qui minorabitur, actu eam inveniet.* Pro qua re ei tanquam deſidi, & commiſſæ adminiſtrationi minus idoneo, quidam de fratribus ſuis ei apud Archiepiſcopum detrahebant. Nec erat inefficax derogatio eorum. Quia Epiſcopus alium de fratribus *Hugoldum*, curiæ ſuæ Capellanum, in locum præpoſiti ſubſtituendi jamdudum habens propoſitum, ut tædium ipſi faceret, gravem ſe ei in cauſis quibuslibet exhibebat. Derogantes autem illi, Epiſcopi propoſito concordantes, promotionem *Hugoldi* modis omnibus adjuvabant, ita ut etiam incantationes & horribilia quædam arcana, negotii promovendi cauſa, tentare non abhorrerent, duce uſi matre ipſius *Hugoldi*, quæ uſum talium & peritiam habere ferebatur, juſto Dei judicio ad hanc devoluti miſeriam, ut qui talem virum, qualem non niſi a Deo datum pie quærentibus contemſiſſent, in quærendo alio non Dei, ſed adverſarii, ſe ſperarent auxilio gubernari: Præpoſitus autem, ſatis oſtendens dominandi cupidinem ſibi nequaquam dominari, cito voluntati Epiſcopi ſatisfecit, reſignatoque adminiſtrationis officio, ad privatæ vitæ quietem priſtinam eſt reverſus. Non autem ei ſucceſſit alius, niſi is, quem fratres illi talibus, quibus dictum eſt, ſtudiis meruerunt.

Anno MCLXXXVI. *Udo* Cizenſis Epiſcopus obiit, cui ſucceſſit *Bertoldus* Nüenburgenſis Eccleſiæ Canonicus. Imperator malam voluntatem circa ſe Epiſcoporum Teutonicorum intelligens, *Wormatiam* eos convocans, machinationem contra Imperium eis objecit. Sed illi negantes, juramento ſe, præter *Moguntinum*, purgaverunt. *Colonienſis* autem nec venit, nec per alium pro ſe ſatisfecit. Imperator offenſus, curiam ei *Straseburg* ſuper expurgatione indixit.

Anno MCLXXXVII. Pax inter *Urbanum* Papam & Imperatorem reformata eſt. *Saladinus* rex Damaſci, Ægypti & Syriæ, cum multitudine infinita paganorum, terram Hieroſolymitanam intravit. Cui occurrit Hieroſolymitanus Rex cum Templariis & Hoſpitalariis militibus, & aliis Epiſcopis terræ, & omni exercitu Chriſtianorum, *crucem Domini* habentes in comitatu. Divino autem judicio Chriſtiani victi ſunt. Patriarcha Rex & Epiſcopi cum toto fere exercitu occiſi ſunt, & crux Domini capta eſt. *Saladinus* victor totam ter-

ram obtinuit. Solam civitatem *Tyrum* filius Marchionis de *Monteferrato* de *Conſtantinopoli* adveniens ſalvavit. *Urbanus* Papa obiit, cui ſucceſſit *Gregorius* Cancellarius. Hic Imperatori & Principibus pro adjutorio terræ ſanctæ nuncios miſit. *Henricus* junior, Comes de *Wstin*, filius *Henrici*, filii *Conradi* Marchionis, obiit v. Kal. Januar. in caſtro *Gevekenſtein:* ſepultus vero eſt in Sereno-monte ad ſiniſtram patris ſui. Pro eo oblata eſt beato Petro villa *Terniz*, juxta villam *Nunik*, cum VIII. manſis; quam *Otto* Comes de *Brene* a *Waltero* præpoſito redemit, reditibus in villa *Clevvizz*, pro ipſa æquivalentibus, reſtitutis.

Anno MCLXXXVIII. Imperator, pro legatione Papæ, pro adjutorio terræ ſanctæ, curiam *Moguntia* celebravit, ubi *Colonienſis* Archiepiſcopus gratiam Imperatoris, ſe & civitate ſua omni conditione remota traditis, obtinuit. Imperator in præſentia *Albanenſis* Epiſcopi, Legati ſummi Pontificis, deinde filius ejus Dux Sueviæ, Landgravius, & multi Epiſcopi, Duces & Comites, cum multis aliis nobilibus, & quatuor millibus virorum electorum, cruce ſignati ſunt. Expeditio autem in annum integrum dilata eſt, & in die beati Georgii *Ratisbona* conſtituta. Civitas *Magdeburg* in vigilia Pentecoſtes pene tota exuſta eſt. Monaſteria etiam S. *Mariæ* & S. *Sebaſtiani*, cum parochiis & capellis XII. exuſta ſunt. *Otto* Sereni-montis canonicus eccleſiæ *Gerbeſtadenſis* præpoſitus efficitur. *Otto* Miſnenſis Marchio a filio ſuo *Alberto* captivatus eſt, pro cauſa hujuſmodi: Cum eſſet duorum pater filiorum *Alberti* & *Tiderici*, *Albertum*, qui major natu erat, Marchionem poſt ſe ordinaverat, juniori ſufficientibus aliis deputatis. Mater vero juniorem plus diligens, marito perſuadere conata eſt, ut feuda, quæ meliora habebat, ipſi aſſignaret. Ad poſtremum etiam, ut reſtamento mutato ordinationem de ſeniore factam in juniorem transferret. At hoc cum Marchio inclinatus facere intenderet, eo comperto ſenior filius conſilio, ut fertur, *Bernhardi* Ducis avunculi ſui, & aliorum quorundam amicorum fidelium, patrem captum, in caſtro *Devvinde* tenuit, teſtamenti ab eo prioris exigens confirmationem, deputatis ei cuſtodibus, quorum unus fuit. *Conradus* Comes, filius *Dedonis* Marchionis, fratris *Ottonis* Marchionis. Unde etiam præſumtum eſt, ipſum *Dedonem* captivationis ejus conſcium fuiſſe. Imperator vero rem geſtam audiens graviter accepit, certumque erat, quod morte *Alberti* factum vindicaturus fuiſſet, niſi eum peregrinationis ſuæ promovendæ intentio prohibuiſſet. Miſſa tamen legatione, ei ſub obtentu gratiæ ſuæ præcepit, ut patrem a captivitate relaxaret, monens etiam patrem, ut diſſimulato dolore in gratiam filium ſuum revocaret. Filio vero ſuo regi *Henrico* injunxit ſolicite, ne facti deteſtandi negligeret ultionem. Sicque Marchio ſolutus eſt theſauris ſuis, quos plurimos habebat, a filio ex parte jam maxima devaſtatis.

Anno MCLXXXIX. Imperator Henrico regi filio ſuo Imperii procuratione relicta, peregrinis, juxta condictum, die beati Georgii *Ratisbona* collectis, inde cum ipſis per *Auſtriam* & *Ungariam* profectus, in octava Apoſtolorum *Danubium* tranſiit, ubi Ungarorum & Græcorum regnum dividitur. Ubi in ripa fluminis tentoriis fixis, exercitum diebus aliquot requieſcere fecit. Deinde *Bulgariam* ingreſſus, maximis laboribus *Græciam* intravit. Rex autem Græciæ *Kirſach* nomine, *Saladino* regi paganorum contra Chriſtianos confœderatus, receptis ab eo DCCC. ſagittariis *Turcis* in auxilium, Imperatorem a tranſitu regni ſui modis omnibus prohibere intendebat, licet pax inter eos juramento firmata fuiſſet. Et primo quidem tranſeuntes ſilvam *Bulgarorum* peregrinos, latrociniis tam diurnis, quam nocturnis impetens, multis eos malis affecit: ad extremum vero fines *Græcorum* ingreſſus bello manifeſto invaſit. Propter quod Imperator ei tanquam perjuro, cum etiam legatos peregrinorum de pace miſſos non ſolum captivavit, ſed etiam incarceravit, nequaquam ultra parcendum decernens, *Græciam* totam cladibus implevit, igne eam & ferro devaſtans, innumerabileſque hominum cædes faciens. Cum itaque per ſex continuos menſes Græcia peregrinorum gladiis tradita vaſtaretur, tandem rex, perfidiæ ſuæ ſero pœnitens, Imperatori nuncios de pace direxit. Cum Imperator non aliter conſenſit, niſi juramento iterato obſides adderet. Quod ille gratanter accipiens, juravit & obſides dedit, viciſſim a nunciis Imperatoris ſolo juramento recepto. Hoc factum eſt Dominica *Invocavit*. Pace firmata, Imperator ad portum maris, quod *brachium S. Georgii* dicitur, cum toto exercitu venit, ubi naves CC. a rege paratas invenit. A die vero Cœnæ Domini, uſque ad tertiam feriam Paſchæ omnes proſpere tranſierunt, ita ut nec unus homo de tanta multitudine periret. Erat enim numerus bene armatorum, præter vulgus, C. millia. Ab eo loco Imperator miſit ad terram Teutonicorum, qui omnia quæ ſibi evenerant, *Henrico* regi filio ſuo, & cæteris Principibus, nunciarent. *Otto* Miſnenſis Marchio obiit XII. Kal. Martii; primuſque fratrum ſuorum,

rum,

rum, contra fidem patri datam, videlicet ut in eccleſia Sereni-montis omnes ei conſepelirentur, in eccleſia *Ciſtercienſis* ordinis, cujus ipſe fundator fuit, quæ *Cella* dicitur, ſepulturam accepit. Uxor enim ejus, cum aliquando in Sereno monte hoſpitio fuiſſet excepta, & inter loquendum cum fratribus, qui illi forte aderant, de Advocatia eccleſiæ ipſius audiſſet, eam ad Seniorem de progenie Conradi Marchionis, de conſtitutione ipſius Marchionis, pertinere; rediens ad maritum, mirari ſe dixit, cur eccleſiæ illi tantopere prodeſſe conaretur, cum filii ejus jus Advocatiæ in ea habituri non eſſent. Rectum ſibi potius videri, ut eccleſiam propriam ipſe conſtrueret, in qua tam ipſi, quam hæredibus ſuis, jus dominationis in perpetuum ſervaretur. Hacque occaſione eccleſia *Cellenſis* fundata eſt. Idem vero Marchio, cum eſſet advocatus eccleſiæ Sereni-montis tanto ei affectu erat obnoxius, tantopere eam gravantibus infeſtus, ut aliquando fratrem ſuum *Henricum* Comitem de *Witin*, qui *Ekkehardo* præpoſito gravis erat, locatis in itinere ejus inſidiis, captivare diſponeret: ſed ille præmonitus vix elapſus eſt. *Ekkehardus* etiam præpoſitus, cum bona quædam a *Friderico* Comite de *Brene* emeret, pro C. marcis, quas in continenti dare debebat, villam *Rochtendorp* uſque ad certum terminum ipſi impignoravit. Inſtante autem termino, cum pecuniam ipſam non haberet, ad Marchionem recurrit conſilium quæſiturus. Marchio vero Comitem, qui ipſi in C. marcis tenebatur, pro ſolutione debiti ſollicitavit, qui ei villam aſſignavit pro C. marcis, quam Marchio ad dotem altaris beati Petri in conſecratione ejus obtulit, ſicque ad eccleſiam reverſa eſt. Centum etiam marcas ad emptionem bonorum in *Lubariſdorp* eidem præpoſito dedit, præterea ad opus monaſterii, quod per x. annos tractum eſt, x. marcas annis ſingulis dedit, & c. modios frumenti, & carratam ſerri, & duo juga boum: in aliis etiam loco ipſi largitatis & benevolentiæ ſuæ monumenta plurima derelinquens, *Tidericus*. Cellenſis præpoſitus primus, obiit VII. Kal. Decembris. Huic ſucceſſit alter *Tidericus* Sereni-montis canonicus.

Anno MCXC. Imperator cum peregrinis *Laodicaam* veniens, quæ eſt terminus Græciæ, conſilio principum obſides honorifice remiſit. Inde *Turciam* Ingreſſus, *Soldanus* rex Turcorum & *Melchin* filius ipſum primo latrociniis valde afflixerunt, cum tamen ex illis multi ſingulis diebus interficerentur. Nam *Fridericus* Dux Sueviæ filius Imperatoris uno die CCCC. ex eis occidit; quadam vero die pluſquam C. millia repente proſtraverunt: aliis autem ut evaderent nox adjutorium tulit. Ex peregrinis autem tres tantum ſervi occiſi ſunt. *Melchin* autem, congregata omni multitudine ſua, ſexcentis videlicet millibus equitum, peregrinos aggreſſus valde vexabat. Illi autem fortiter reſiſtentes, adverſariorum ducentos occiderunt, alios autem in fugam verterunt. Imperator vero eos ſecutus, *Soldanum* cum multis nobilibus, qui *Meral* dicuntur, in *Iconium* compulit. Filius vero Imperatoris civitatem repente aggreſſus cepit, in qua innumerabilis multitudo hominum occiſa eſt. Imperator extrinſecus hoſtes invadens forti eos pugna vicit, quorum innumerabiles occiſi ſunt. *Soldanus* autem cum principibus ſuis in caſtro civitatis, quod erat fortiſſimum, receptus, nuncios Imperatori miſit, promittens, pacem ſe peregrinis per terram ſuam ſervaturum, ſi ipſe ab *Iconio* recederet. Quod Imperator amplexus, receptis ab eo obſidibus pacis, civitatem reliquit, tranſitaque tandem *Turcia Armeniam* intravit: occurreruntque ei legati *Leonis* Ducis Armeniæ, munera ei plurima deferentes. Tranſeuntes autem *Armeniam* venerunt ad quendam fluvium, quem propter aſperitatem viæ terreſtris Imperator tranſvadere cupiebat, ſed equo non ſatis confiſus, contra voluntatem omnium qui ſecum aderant, miſit ſe in fluvium, volens natando tranſire. Aliquandiu vero natans, victus aquæ impetu, in medio flumine merſus eſt IV. Idus Junii, luctum maximum omnibus peregrinis derelinquens. Tranſlatus eſt autem a militibus in civitatem *Seleph*, ubi & inteſtina ejus humata ſunt, corpus vero *Antiochiam* delatum ibique elixatum eſt, & caro quidem in ipſa civitate terræ tradita, oſſa vero *Spiram* reportata & tumulata ſunt. Porro *Fridericum* filium ejus Ducem *Sueviæ* exercitus omnis pro ipſo principem ſibi conſtituit, a quibus & militia, quæ de *Teutonica domo* appellatur, eodem tempore inſtituta eſt. *Henricus* rex ducendæ uxoris cauſa ad partes *Apuliæ* profecturus, *Dedonem* Orientalem Marchionem ſecum voluit proficiſci. Qui itineris illius aſperitatem & aëris qualitatem corpori ſuo, quia craſſus erat, contrariam ſciens, pro tollenda inteſtinorum arvina medico adhibito, ventris inciſione mortuus eſt, XVII. Kal. Septembris, & in eccleſia *Cillenenſi*, quam ipſe fundaverat, eſt ſepultus. Continet autem ſcriptura, quæ anniverſarium ejus repræſentat, quod oblatus ſit pro ipſo manſus unus beato Petro in Sereno-monte, & unus pro uxore ejus *Machtilda* Marchioniſſa, cujus anniverſarius dies eſt XIII. Kal. Febr. quod hac ratione verum eſt. *Ti-*

derricus Marchio, frater *Dedonis*, *Groiz* poſſeſſionem quandam ſuæ proprietatis ſuper fluvium *Mildam Cunigundi* Comitiſſæ & *Tiderico* filio ejus Merſenburgenſi Epiſcopo dedit, quamdiu viveret, poſſidendam. Eo vero mortuo, cum inter *Ottonem* Miſnenſem & *Dedonem* Orientalem Marchiones proprietatis ejus diviſio fieret, jus proprietatis præfatæ poſſeſſionis in partem *Dedonis* ceſſit, & poſt eum ad filios ipſius, *Conradum* ſcilicet, Orientalem Marchionem, & *Tidericum* Comitem de *Summerſchenburg* tranſivit. Tempore autem præcedenti, *Waltherus* poſſeſſionem memoratam a *Tiderico* Epiſcopo emit. Jus autem proprietatis a Marchione & Comite fratribus pro LX. marcis comparavit XXX. marcis ſingulis eorum deputatis: quorum tamen uterque X. marcas ſuæ partis remiſit, ut duo manſi poſſeſſionis ejuſdem pro parte & jure ipſorum aſſcriberentur, qui ſinguli manſorum illorum X. marcis conſtabant. *Conradus* Marchio etiam reliquas XX. marcas ſibi promiſſas Præpoſito relaxavit, cujus tamen factum laudadile frater imitatus non eſt. *Albertus* Marchio, filius *Ottonis*, audito, quod pater ſuus partem pecuniæ in *Cella* repoſitam moriens dimiſiſſet, ad locum venit, pecuniamque ipſe a Monachis exegit. Erant autem marcæ CCC. millia de juſtis omnino proventibus, & quæ nihil iniqui mammonæ admixtum habebant, quas Marchio pro remedio animæ ſuæ eccleſiis Dei deputaverat diſtribuendas. Monachi vero reſponderunt ſe depoſitum illud, ad quod prædictum eſt, conſervandum in fide ſuſcepiſſe, nec poſſe id tradere ad quodlibet inde faciendum, quin potius cum ipſo ad ejus aſylum velle confugere, cujus erat cuſtodiæ deputatum. Hoc dicto, pecunia tota in altari Dei genitricis poſita, eventum rei ſoliciti expectabant. Marchio vero, neglecta tantæ cuſtodis reverentia, ablatis omnibus diſceſſit. Nec mirum ſi mortuo patri violentus extitit, quem vivum non timuit captivare. Nec etiam fratri pepercit, ſed in bonis patris illius violentus exiſtens, paulatimque eum a caſtris, quæ ipſorum erant communia, excludens, exhæredare eum modis omnibus conabatur.

Anno MCXCI. *Henricus* rex a *Cœleſtino* Papa in Paſcha XVIII. Kal. Maii in Imperatorem conſecratur. *Tidericus* II. Cillenenſis præpoſitus obiit IV. Non. Aprilis. Hujus ſucceſſor factus eſt *Henricus* ex plebano eccleſiæ, quæ *Zvencove* dicitur. *Albertus* Leodienſis Epiſcopus occiditur, juvenis ætate, ſuis omnibus admodum carus; quia præter alia animi bona, quibus abundabat, ſingulorum moribus mirabili quodam moderamine ſe noverat conformare. Hic erat frater Ducis *Brabantiæ*, eratque vehemens opinio, interfectorem ejus Imperatori, ne durius aliquid dicatur, non diſplicuiſſe, quia timebat, ne Dux, ejus confiſus auxilio, novi aliquid contra Imperium moliretur. Tali autem opinioni etiam hoc fidem faciebat, quod Imperator mortem ejus non ſolum ultus non eſt, ſed etiam interfectores ejus a gratia ſua, poſt perpetrationem tanti ſceleris, non removit.

Anno MCXCII. *Wichmannus* XVI. Archiepiſcopus Magdeburgenſis obiit IIX. Kal. Septembris, vir gloriæ ſecularis appetitu detentus, quique in hac aſſequenda plurimum proſperatus eſt in comprimendis adverſariis quibuslibet. Victorioſus quippe, qui & viribus potens, & animo liberalis, & ad large dandum promptus erat, paci ſuorum temporum præcipue ſtudens. Obiit in poſſeſſione ſua, quæ *Couze* dicitur. In eo etiam veritas ſententiæ beati *Gregorii*, aſſerentis, *quod vis animæ ex ſubtilitate ſua natura nonnunquam futura præſentiat*, modo aliquo declarata eſt. Apud ipſum denique populus hiſtrionum magni favoris gratiam obtinebat, & præſentia eorum valde erat ei delectabilis & jucunda. Ante quinque autem fere menſes, quam ex hac vita diſcederet, quadam die *Calvo* poſitus, cum eſſet in prandio poſitus, quendam talium coram ſe intrantem conſpiciens, vehementer exhorruit, eique ut exiret, clamare cœpit. Ille vero ad Jocum ſecundum conſuetudinem hoc eum facere credens, ipſe quoque arridens ſe amplius ingerebat. Epiſcopus vero indignationis nimietate exagitatus, magno vocis ſtrepitu, manuumque agitatione, eum expelli præcipiens, omnes qui aderant in admirationem convertit. Mortuo autem eo, cum præſentibus, ut exenterari debuiſſet, viſum eſſet, quia craſſus erat; ille hiſtrio in corpore ejus carnificis officio functus eſt, ventremque ejus cultro aperuit, & inteſtina ejecit, quæ in prædicta poſſeſſione humata ſunt. Corpus autem ſale inſuſum, ne æſtu corrumperetur, *Magdeburg* adductum eſt. Sepultus eſt autem in majori eccleſia ante altare S. crucis. A morte autem *Friderici* Archiepiſcopi, cui ſucceſſit *Wichmannus*, uſque obitum *Wichmanni*, colliguntur anni XLIII. ita tamen, ſi duos menſes & XI. dies anni primi iſtius collectionis, qui reſtabant a morte *Friderici* uſque ad incarnationem Domini, totius anni appelles nomine: & rurſus quinque menſes & duos dies ultimi anni, qui fluxerunt ab incarnatione Domini uſque ad obitum *Wichmanni*, item totius anni nomine nuncupare velis. Poſt *Wichmannum* electus eſt *Ludolfus* majoris eccleſiæ Decanus. Cum eo autem

autem denominatus fuit *Rocberus* major præpoſitus a nonnullis canonicis; ſed *Romarus* quidam ipſius Concanonicus denominationi ejus vehementer obſtitit, cum irriſione aſſerens, *eum injuſte ad epiſcopatum denominari, qui tertia ante hanc die filiam ſuam nuptiis tradidiſſet;* quod quidem verum erat. Idem tamen præpoſitus, ſalva repræbenſibilium veritate, honeſtate præcipuus erat, ita ut in hoc ei nemo ſe facile comparaverit: cui aſſertioni quoddam ejus factum memorabile atteſtatur. Quadam namque die ſedente eo ad ludum ſcacorum puer familiaris intravit, miniſtro qui promptuario ejus præerat, eique tunc adſtabat, in aurem loquens, *nuncium cujuſdam mulieris paupercula, qua infirmabatur, modicum vini petere.* Præpoſitus autem caſu verbum exaudiens, eidem, ut petenti vinum daret præcepit. Quo reſpondente, ſe vinum non habere, niſi in uno vaſe, quod nondum eſſet initiatum, ille nihilominus, ut daret, cum inſtantia præcepit. Servus autem reniti pertinaciter non auſus, quaſi ut juſſioni ſatisfaceret, egreſſus, nuncium cum indignatinne vacuum rejecit. Vix autem horarum duarum ſpatio emenſo, ſonantibus circumquaque eccleſiarum ſignis, intelligens præpoſitus, hoc de exequiarum officio eſſe, miſit qui inquirerent, qui eſſet, qui obiiſſet. Reverſus nuncius indicavit, mulierem illam, quæ paulo ante vinum rogaverat, mortuam eſſe. Tunc præpoſitus, utrum vinum ei datum fuiſſet ſolicite inquirens, non datum eſſe cognovit. Unde valde turbatus, accerſito ad ſe vini miniſtro, ei ut dignus erat, cum vehementi indignatione exprobans præcepit, ut vinum omne quod haberet in terram decurrere faceret, dicens; *nihil de hoc unquam in ſuos uſus ſumendum, cujus pars minima Chriſto in paupere negata fuiſſet.* Ipſum denique miniſtrum a ſuo ſervitio removit, cum interminatione pœnæ ei indicens, ne unquam de cætero in ſua præſentia appareret. *Ekkehardus* quartus Sereni-montis præpoſitus obiit VII. Kal. Febr vir longævus & qui LXXX. exceſſerat. Verum diuturnitas vivendi corporis in eo robur valde attriverat, vigorique ſenſuum ejus non parum detraxerat, ita ut per V. annos, quos extremos in hac vita habuit, cum frequentiæ fratrum imbecillitas eum intereſſe non permitteret, extra clauſtrum privata manſione cum deputatis ſibi neceſſariis uteretur. Quæ res obſervantiæ regulari, quæ in annis prioribus cum ipſo laudabiliter viguit, defectum irreparabilem procuravit, praviſque moribus, tanquam remoto obice, irrependi aditum patefecit. Sedit annis XLI. menſibus. V. diebus XXIV. Incipit autem hæc computatio anno MCLII. die beati Jacobi minoris, quando videlicet idem præpoſitus primo in Sereno-monte receptus eſt: a quo die retrorſum uſque ad obitum præpoſiti *Meinheri* VII. menſes vacui relinquuntur, qui cum *Arnoldo*, qui ante ipſum electus fuerat, expenſi ſunt. Poſt mortem *Ekkehardi* præpoſiti, die ſequenti fratres ad electionem collecti inter ſe diviſi ſunt. Nam pars eorum major *Waltherum* unum de fratribus, pars minor alterum, *Gotfridum* nomine, elegit. Licet autem uterque ad hoc opus eſſet idoneus, *Waltherus* tamen pro quibusdam cauſis utilior videbatur. Quia a puero ab anteceſſore regulariter enutritus, bonis pollebat moribus, cum alter jam provectior de ſeculo ad monaſterium tranſiſſet; tum etiam quia in annis prioribus, cum in defectu eſſet præpoſitus *Ekkehardus*, ipſe ejus vicarius, ſtrenue exteriora adminiſtrans, univerſis provincialibus, præcipueque principibus, notus & acceptus erat. Unde, quia in minori ſtrenuus & fidelis apparuerat, etiam in majori futurus ſimilis ſperabatur. Cito autem & intra unius horæ ſpatium fratres, Dei gratia ſe præveniente, mediante *Ottone* Gerbeſtadenſi præpoſito, qui tunc aderat, ad concordiam ſunt reducti, cum etiam *Gotfridus* electores ſuos, ut ad conſenſum alterius partis, utpote ſanioris, redirent, inſtanter & fideliter hortaretur: ſicque *Waltherus* communiter electus, cum Dei laudibus eccleſiæ præſentatus & confirmatus eſt. Sepultus eſt vero die dehinc altera *Ekkehardus* præpoſitus, in Aquilonari parte eccleſiæ, ante altare S. Johannis Baptiſtæ, a *Conrado* Merſenburgenſi abbate, præſentibus etiam *Ulrico* S. Mariæ Magdeburgenſi, & *Hugoldo* Hallenſi, & *Ottone* Gerbeſtadenſi, præpoſitis, aliiſque pluribus eccleſiaſticis & ſecularibus viris, nobilibus & miniſterialibus. Tranſlata ſunt quoque eodem die oſſa *Meinheri* præpoſiti ab auſtrali parte chori, ubi dudum requieverant, & in ſiniſtra *Ekkehardi* præpoſiti tumnlata.

Anno MCXCIII. *Hugoldus* Hallenſis eccleſiæ præpoſitus a *Ludolpho* Archiepiſcopo deponitur, aſſignata ei ad privatos uſus eccleſia *Strouvene* cum ſibi attinentibus bonis. Huic ſucceſſit *Dudo*, de eccleſia S. Mauritii ejusdem civitatis translatus, cujus erat præpoſitus idem, & primus. Libet autem hic ejus occaſione *de principio eccleſia S. Mauritii* inſerere. Apparet enim in eo, quod Deus malis hominum voluntatibus ad impletionem ſuæ bonæ voluntatis utitur ordinate. Temporibus itaque *Heindenrici* præpoſiti, fuit in eccleſia Hallenſi frater quidam *Rudolfus* nomine, *Scholaſtici* agens officium. Huic quadam die ſcho-

lares ſui, quos provectioris ætatis plures habebat, manus injicientes, uſque ad fuſtigandum ipſum auſu nimis temerario proceſſerunt. Qui licet ultione emendatoria regulariter coërciti fuiſſent, quidam tamen divitum civitatis prædictæ fratres illius, quod acciderat graviter tulerunt admodum, nec tamen palam aliquid contra agere præſumentes, occultum ulciſcendi aditum perquirebant. *Wichmanno* enim Archiepiſcopo, opportunitate captata de amplianda ſcilicet civitatis ſuæ, ſcilicet *Hallenſis*, honeſtate, ſermonem intulerunt, modum etiam ſuggerentes; videlicet ut novam in ea eccleſiam conventualem inſtitueret, quia hoc & honeſtati civitatis proficeret, & inſuper ipſi æternæ retributionis Deum conſtitueret debitorem. Ne vero, ut ſolet, difficultas principii negotio dilationem pareret, de poſſeſſionibus ſuis ipſam ſe ordinaturos eccleſiam ſe promiſerunt. Valde tamen a ſimplicitate ſermonis eorum diſſonabat intentio, quoniam ipſi hoc facto nihil aliud, niſi detrimentum eccleſiæ *Novi-operis*, elicere conabantur, ſcilicet congregatione, ſicut volebant, noviter inſtituta, quicquid hujus incrementis accederet, hoc illi eccleſiæ deperiret. Tali igitur occaſione eccleſia S. Mauritii, quæ prius parochialis erat, tum in conventualem translata eſt a *Wichmanno* Archiepiſcopo anno MCLXXXIV. primuſque ei præpoſitus miſſus eſt *Dudo* de capitulo Novi-operis XIV. Kal. Junii, & cum eo alii fratres, quorum *Rudolphus*, de quo hic agitur, unus fuit. Tranſumto etiam *Dudone* ad matricem eccleſiam, *Rudolphus* idem ei ſucceſſit.

Anno MCXCIV. *Tidericus* Comes de *Wizenvels*, fratris ſui violentia diu preſſus, pro auxilio petendo ad *Hermannum* Turingiæ Landgravium ſe contulit: quem ille aliquamdiu ſuſpendit, dicens, ſe, ut Marchioni bellum inferret, occaſionem idoneam non habere. Habebat autem filiam jam nubilem. Comite vero petitionem jam ſæpius iterante, Landgravius reſpondit, *ſi gener ejus fieri vellet, ſe ei modis omnibus ſuccurſurum.* Quod ille primo quidem, quia puella oculis ejus propter ſui deformitatem diſplicebat, renuit, ſed neceſſitate coactus tandem conſenſit, conjugioque facto, ex hinc auxilio Landgravii fratre cœpit ſuperior apparere. Denique cum Marchio caſtrum novum in hoc, qui *Sibedenberg* dicitur, conſtrueret, Comes ſuperveniens ipſum ſugavit, plureſque ex militibus ejus captivavit. Cum itaque jam manifeſtis Landgravius inimicitiis Marchionem appeteret, ille in loco, qui *Reveninge* dicitur, militibus collectis, ipſe quoque hoſtem ſe Thüringis oſtendere modis omnibus intendebat. Cujus conatum Landgravius anticipans, caſtra ejus cum ſuis improviſus irrupit, turbatiſque omnibus, qui circa ipſum erant, eos ad ſugam coëgit, non paucis eorum, licet aliquandiu viriliter reſiſterent captivatis. Marchio vero cum tribus vel quatuor ſociis fugiens Serenum-montem venit, quorum equi horrendis vulneribus debilitati, ſigna certaminis oſtendebant. *Waltherus* autem præpoſitus equos alios procurans, ipſum Marchionem cappa clauſtrali pro diſſimulanda perſona indutum, aliquanto viæ ſpatio *Lipzke* tendentem proſecutus eſt. Verum Marchio, licet his adverſis, nihil a magnanimitate ſua alteratus reparandi belli firmum haberet propoſitum, non parum tamen eum Imperatoris, de qua erga ſe certus erat, dehortabatur indignatio, cujus miniſteriales ſpeciali eum bello jam appetere diſponebant. Neceſſarium itaque credens, ſi id efficere poſſet, Imperatoris primo gratiam recuperare, ad partes tranſalpinas, ubi tunc Imperator conſtitutus erat, profectus eſt. Sed cum non ſolum recuperandæ gratiæ omnimoda ei difficultas eſſet facta, verum etiam vitæ ſibi periculum impendere cognoviſſet, ſuis omnibus apud Imperatorem relictis, uno tantum comite ſumto, fuga quidem propter inſidias Imperatoris difficili uſus, ad propria reverſus eſt. Recogitans itaque, quoniam nulla niſi ardua virtus ipſi etiam Imperatori, ſi ſic neceſſe eſſet, repugnaret, diſpoſuit munitiones ſuas alias, præter *Lipzeke*, & *Chamburg*, & *Miſnam* deſtruere; has autem viris & victualibus bello præparare, finali conſilio ordinavit: certumque erat eum cladem maximam patriæ procuraturum fuiſſe, ſi non eum vitæ terminus præveniſſet. *Godfridus* Sereni-montis Canonicus *Rezowienſi* eccleſiæ præpoſitus datur.

Anno MCXCV. *Albertus* Marchio veneno, ut fertur, a quodam familiarium ſuoram *Hugoldo* nomine ſumpto ægritudinem incurrit. De *Vriberge* vero, uti ægrotare cœpit, *Miſnam* feſtinans, cum nec equo nec curru propter evidentiam morbi vehi poſſet, a viris in geſtatorio ad hoc ipſum compoſito portabatur. Verum emenſo unius milliaris ſpatio ingraveſcente moleſtia etiam portari non ſufferens in villa quadam *Henrichsdorff* depoſitus, ibique defunctus eſt IX. Kal. Julii. Sepultus vero eſt in cella juxta patrem ſuum. Uxor quoque ejus paucis evolutis diebus eodem veneno extincta eſt. *Henricus* Dux de *Bruneſwvich* obiit, ſepultusque eſt in monaſterio S. Blaſii, quod ipſe conſtruxit, juxta uxorem ſuam. Hæc fuit ſoror *Rikardi* regis Angliæ: de qua hos habuit filios, *Henricum*

ricum Comitem palatinum Rheni, *Ottonem* Imperatorem, *Willehelmum* de Lüneburg, *Luderum*, qui in adoleſcentia obiit. *Sifridus* Herſveldenſis abbas, Nienburgenſem abbatiam reſignavit, ad cujus adminiſtrationem *Heidenricus* electus eſt.

Anno MCXCVI. *Tidericus* Comes in partibus tranſmarinis morte fratris ſui cognita, cum redire diſponeret, Imperatoris inſidiis adeo arctatus eſt, ut publice navem ingredi non auderet, ſed a fidelibus ſuis lagena incluſus, & navigio illatus, ſicque, donec in altum navis procederet, occultatus eſt. Imperator denique Marchiam Miſnenſem ſuis reſervans uſibus, fidelibus ſuis eam commiſerat procurandam, quæ etiam uſque ad mortem Imperatoris per eoſdem adminiſtrata eſt.

Anno MCXCVII. *Cæleſtinus* Papa obiit, cui ſucceſſit Innocentius hujus nominis tertius. *Henricus* Imperator hujus nominis VI. moritur in Apulia anno Imperii ſui VII. regni vero X. Hic *Neapolim* & *Salernum* civitates prælio vicit, *Apuliam* & *Siciliam Calabriamq;* ſubegit: *Panormi* palatium obtinuit, theſauris infinitis refertum ex collectione Regum priorum Sicilienſium in tantum, ut priores divitias paupertatem putaret, filiam regis Græcorum ibi captam fratri ſuo *Philippo* uxorem dedit. *Tidericus* Comes ad patriam reverſus omnem hæreditatem paternam obtinuit & Marchiam Miſnenſem.

Anno MCXCVIII. *Philippus* ultimus filiorum Friderici Imperatoris in campis *Erpisfordia* a *Ludolfo* venerabili Archiepiſcopo, cæteriſque Saxoniæ, Sueviæ & Bavariæ principibus, in Regem eligitur Romanorum. Eodem tempore *Otto* Pictavienſis Comes, filius *Henrici* Ducis de Bruneſvvich, a Colonienſi Archiepiſcopo & Principibus Rheni ad Imperium evocatus eſt. *Odoacrus* rex Bohemiæ *Philippo* regi confœderatus, cum exercitu Moguntiam venit, tranſitoque *Moſella* fluvio, & *Ottone* rege, qui vadum ejus occupaverat, violenter pulſo, *Bunnam* civitatem, reliquaque oppida & contermina, depopulatus eſt.

Anno MCXCIX. Factum eſt incendium eccleſiæ Sereni-montis, in quo quidem præter utilium amiſſionem a pluribus ſuperfluis & noxiis ædificiis locus ipſe, purgatus eſt: atque utinam a cauſis incendii fuerit emundatus. Ut autem hi, qui hoc flagello caſtigati ſunt, earundem cauſarum recognitionem ignorare non poſſent, judex æquiſſimus eos, impendente jam hujus animadverſionis articulo, in exceſſu valde notabili labi permiſit, ut videlicet ſe intelligerent culpis non levibus provocaſſe, quos in tanto conatu pœna ſuperveniens inveniſſet. Quidam enim ex fratribus, cum eis potus communis diſplicuiſſet, die beati Felicis in cellarium ingreſſi violenter tantum inde vini abſtulerunt, ut & ſibi, & aliis ſumere volentibus, ad praodium & in cœna, ex eadem copia miniſtrarent. Die vero clauſo, & nocte ex parte aliqua jam tranſacta, cum adhuc vinum eſſet in ore ipſorum, ecce clamor factus eſt, qui incendium nunciaret. Ædificium enim quoddam manſionis præpoſiti ex lignea materia, infirmitorio clauſtri a parte occidentali adhærebat, in quo miles quidam eadem nocte receptus hoſpitio, cum propter frigus verſpertinum ignem copioſum conſtrueret, ipſum accendit, ita ut, priuſquam ipſe hoc ſentire potuiſſet, domus ignem conceptum a parte ſuperiori flammis erumpentibus eructaret. Ventus vero ſubinde tanquam ad negotium promovendum exſurgens tanta vi torquebat incendium, ut parte clauſtri proxima nec dum bene attacta, pars ulterior jam arderet. Sicque totam clauſtri & eccleſiæ majoris, præter turris ſuperficiem, & ædificia eis adhærentia, ignis depopulatus eſt. Vetus tamen capella in medio pene periculo conſtituta, non ſine admiratione multorum ſervata eſt. Poterat autem, ſi non Deus in ira miſericordiæ memor fuiſſet, grandis ex oppreſſione hujusmodi, ſub illa ruina trabium & ſaxorum, pro ereptione rerum quarumlibet, diverſantium miſeria proveniſſe, quorum omnium nemo, non dico periit, ſed nec leviter quidem læſus fuit, cum etiam luna clare ſplendens diſcurrentibus deſerviret. Aberat tunc *Walthérus* præpoſitus in partibus Poloniæ, ad colloquium quoddam a *Conrado* Marchione evocatus. Rediens vero & perſonas omnes a periculo per Dei gratiam ſervatas agnoſcens, de perditione ædificiorum parum doluit, ſed de exceſſu fratrum admodum turbatus eſt: quos nimirum bene agentes, male flagellari potius voluiſſet. Nec tamen factum, ſicut oportuerat, ultus eſt, tum propter numeroſitatem reorum, tum propter parentes unius ex ipſis, qui capitaneus facti erat, de quo ad dicendum in ſequentibus locus opportunior reſervatur. Ex eodem tempore, uſque ad reædificationem clauſtri, fere biennio *domus hoſpitum* fratribus præbuit manſionem. Nullum autem hujus occaſione mali neceſſariorum ſuorum defectum fratres ſuſtinere coacti ſunt: nec quenquam eorum ad locum alium, propter intolerantiam expenſarum, præpoſitus voluit deſtinare. Sed non ſimiliter religio clauſtralis integritate ſua gaviſa eſt: imo vero perditionem ædificiorum tanta ruina morum ſubſecuta eſt, ut veraciter quis religionem cum clau-

ſtro

ſtro dixerit conflagraſſe. Quia enim flagellandi noluerunt ſuſcipere diſciplinam, evenit modo miſerabili, ut ex medicamento, quo curari debuerat morbus, ſumeret incrementum. Horum autem probatio, qualesque ex his fructus provenerint, diligentiæ lectoris ex conſequentibus apparebit. *Conradus* Moguntienſis Archiepiſcopus de peregrinatione tranſmarina rediens, non biennio ſupervixit. Qui dum ante paucos obitus ſui dies languens ad menſam comeſturus conſediſſet, paulolum obdormiens & in extaſi factus, repente turbatis vocibus exclamavit, *indignum eſſe, ut Dominus Sifridus de Eppinſtein tales injurias præſumeret irrogare.* Cumque querelas iteraret, & circumſtantes de qualitate injuriarum eum interrogarent, manum ad ſinum reducens, *nunquid*, ait, *non videtis, quam dedecoroſa profuſione veſtem meam contaminaveris?* Qui ſtatim ad ſe rediens, futuri ſchiſmatis maculam, eccleſiæ ſuæ per ipſum *Sifridum* inſerendam, ſignificari prædixit. Mortuo deniqoe ipſo, *Luppoldus* Wormatienſis Epiſcopus pro eo eligitur: ſed quia *Philippo* regi favebat, cui ſummus pontifex adverſabatur, electionem ejus Papa caſſavit, & prædictum *Sifridum*, a tribus taotum electum, miſſo ei per nuncios ſuos pallio, conſecrari præcepit.

Anno M CC. *Albero* Præpoſitus de *Lufinitz* de dilapidatione rerum eccleſiæ ſuæ, & inceſtatione fœminarum, quibus præerat, multipliciter infamatus, a *Bertoldo* Nuemburgenſi Epiſcopo ab adminiſtratione remotus eſt, & ſucceſſit ei *Marcwardus* Sereni-montis Canonicus. *Henricus* tertius Cillenenſis eccleſiæ Præpoſitus obiit, cui ſucceſſit *Wilhelmus*, Sereni montis Canonicus. *Dudo* Hallenſis Eccleſiæ præpoſitus, fratrum ſuorum importunitatem non ferens, adminiſtrationem ſuam reſignavit, & deinceps uſque ad terminum vitæ ſuæ vixit privatus. In locum autem electi ſunt duo de eadem eccleſia, *Appollonius* præpoſitus de *Walbeke*, & *Conradus* cuſtos Hallenſis: ſed partibus concordantibus *Appollonius* obtinuit. *Conradus* Herbipolenſis Epiſcopus, *Henrici* Imperatoris, & poſt ipſum *Philippi* Regis Cancellarius, eidem regi in ſuſpicionem venerat, eo quod parti *Ottonis* Regis conſentire pro favore ſummi Pontificis ferebatur. Hinc occaſione & cooſequendi ſumpta fiducia, *Henricus* majoris eccleſiæ Magdeburgenſis Decanus Cancellarii officium ambiebat, & pro eo apud Regem cœperat negotiari: quod Cancellarium non latuit. Fertur autem quod comperto ejus conatu annulum ei aureum miſerit, mandans *gemmam ejus contra morbum perfidiæ multum valere.* Ille autem callide teſpondit: *mirari ſe, cur ea ipſe carere voluerit, qui maxime hoc remedio indigeret.* Cum iraque Decanus, prædictum agens negotium, die quadam ad Regem pergeret, *Gerhardus* frater Cancellarii, cognomento Uberbein, juxta clauſtrum *Haldisleve* ex inſidiis cum armatis ei occurrens, oculos ejus eruit, ut ad ſcriptoris officium, ad quod anhelabat, deinceps inutilis haberetur. Idem tamen *Gerhardus* præter pecuniariam, quam Decano poſtmodum exhibuit, ſatisfactionem (nam duas marcas ei ſolviſſe dicitur) tanta pœnitentiæ humilitate Deum placare ſtuduit, tantumque divinæ gratiæ conſecutus eſt, ut etiam diem mortis ſuæ feratur non ignoraſſe; quod ex facto illius colligi poteſt. Denique cum in monaſterio *Hilburgerodes*, quod ex proprietate majorum ejus fundatum erat, moriturus ægrotaret, die beatæ Mariæ Magdalenæ ad miſſæ celebrationem in eccleſiam ſe portari rogavit, ibique ſago ſuperpoſitus, cum in fine Evangelii legeretur: *Fides tua ſe ſalvam fecit, vade in pace*; animam reddidit. *Everhardus* Merſeburgenſis Epiſcopus obiit, pro quo electus *Tidericus* ejusdem eccleſiæ Canonicus, filius *Tiderici* Marchionis.

Anno MCCI. *Heidvvigis* comitiſſa, vidua *Friderici* Comitis de *Brene*, monaſterium fœminarum in villa *Brene* cepit, XIIX. Kal. Septemb. Hæc in annis prioribus, adhuc viro ſuo vivente, *Ekkehardi* Præpoſiti & fratrum Sereni-montis familiaritatem conſecuta, defuncto marito poſtulavit ab iiſdem, ut in parte aliqoa montis ædificium ſibi conſtruere permitterent, in quo ipſa a tumultu ſecularium tempore requieſceret opportuno. Sed quia hoc impetrare non potuit, pro eo quod famæ ſuæ negligens eſſet, & laſciviam ſectaretur, a priore voluntate alterata, cum prius iiſdem fratribus favorabilis admodum exitiſſet, extraneam ſe eis & malivolam cæpit exhibere; ac poſtremo ut repulſæ ſuæ permanentem rependeret ultionem, in detrimentum illius eccleſiæ novum hoc monaſterium inchoavit. Primus autem eidem monaſterio præfuit *Meingotus* de eccleſia Hallenſi. *Heidenricus* Nienburgenſis Abbas obiit, cui ſucceſſit *Hermannus* de eadem congregatione. Terræ motus fuit. *Waltherus* Sereni-montis Præpoſitus cum *Conrado* Marchione, qui pro *Philippo* Rege apud *Innocentium* Papam legatione functus eſt, Romam profectus, magnamque ſummi Pontificis gratiam conſecutus, privilegium exemptioois eccleſiæ ſuæ renovari petiit & obtinuit, fratribusque licentiam publici & communis uſus carnium impetravit. Eſt autem hoc ejuſdem licentiæ reſcriptum: *Innocentius Epiſcopus, ſervus ſervorum*

vorum Dei, dilectis filiis Præpoſito & Conventui Sereni-montis ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Expoſuiſti nobis, fili Præpoſite, in noſtra præſentia conſtitutus, quod cum eccleſia veſtra ſit in excelſi montis cacumine conſtituta, & diſtet non modicum a locis illis, in quibus piſcium conſuevit abundantia inveniri, non poteſt vobis congrue in eſu piſcium provideri: propter quod humiliter poſtulabas a nobis, ut vobis infra ſepta eccleſiæ veſtræ veſcendi carnibus licentiam præberemus, cum & neceſſitas poſtulet & utilitas hoc requirat, quia ſufficientiam piſcium abſq; magnis impenſis habere nequitis, & abſtinere tam a piſcibus, quam a carnibus graviſſimum reputatis. Nos igitur devotionem veſtram in Domino commendantes, quod ſine ſpeciali licentia noſtra conſuetudinem eccleſiæ veſtræ noluiſtis infringere, præſenti vobis pagina reſpondemus: quod cum regula beati Auguſtini, quam eſtis profeſſi, vobis eſum carnium non inhibeat, ſed concedat, vos ſecundum tenorem regulæ, niſi voto vos aſtrinxeritis ſpeciali, ab eſu carnium penitus abſtinere, carnes certis & ſtatutis diebus, dummodo ſine ſcandalo fiat, de noſtra licentia commendatis. Sic autem id moderate fieri concedimus, quod & regularis ordo ſervetur illæſus, & vos videamini non ad ſaturitatem, ſed ad neceſſitatem, potius poſtulaſſe. Datum Laterani XI. Kal. April. Pontificatus noſtri anno V. Ejus Romanæ profectiones ſocius *Tidericus* Merſeburgenſis electus, qui pro eo, quod non erat de legitimo matrimonio natus, non videbatur ſine licentia ſummi Pontificis poſſe promoveri. Sed interventu *Conradi* Marchionis Papa eum legitimavit, &, ut conſecrationem ab Epiſcopo *Hildenesheim* acciperet, præcepit: quia *Ludolfus* Magdeburgenſis Archiepiſcopus pro favore *Philippi* regis gratiam ſedis Apoſtolicæ non habebat. *Apollonius* Hallenſis eccleſiæ Præpoſitus adminiſtrationem illius eccleſiæ reſignavit, priori ſcilicet de *Walbeke* ſervata, & ſucceſſit ei *Conradus* cuſtos Hallenſis.

Anno MCCII. *Waltherus* Præpoſitus de partibus rediens tranſalpinis XVII. Kal. Junii Serenum montem advenit, privilegiumque exemtionis, quod obtinuerat, ſecum exhibens fratribus, tam de ſua ſalute, quam de proſpero ſucceſſu, magnæ lætitiæ cauſa effectus eſt. Elapſis inde paucis diebus, eis de licentia comedendi carnes innotuit, ut & ſub certa forma fieri hoc ordinavit: videlicet, ut tribus tantum diebus in hebdomada, die dominica, feria tertia, & quinta carnibus uterentur. Tribus autem hebdomadibus ante feſtum S. Johannis Baptiſtæ, ſi occurrerent infra ipſum & octavam Pentecoſtes, & a feſto S. Martini, uſque ad natalem Domini, a carnibus abſtinerent, diebus tamen Dominicis exceptis, & per totum *Adventum* ad nonam comedentes lacticiniis uterentur. In Dominica vero *Circumderunt* carnis-privium haberent, reliquis diebus uſque *Eſto mihi* lacticinia comedentes: & hanc formam requiſito omnium a maximo ad minimum beneplacito & conſenſu in perpetuum in ipſa ſervari Eccleſia diſtricte præcepit. *Conradus* Herbipolenſis Epiſcopus & Cancellarius occiſus eſt. Hic *Ekkehardum* quendam nobilem civem Herbipolenſem exaltaverat, cujus conſiliis in quibuſque negotiis, quia juſti tenax erat, eique fideliſſimus, utebatur. Duo quoque fratres, quorum nomina ſunt *Henricus* & *Bodo*, de *Ravensburg*, quorum avunculus erat *Henricus* de *Calatbin*, Marſchalcus regis *Philippi*, cives erant ejuſdem civitatis; inter quos & prædictum *Ekkehardum* diſcordia diu tracta hunc finem habuit, ut *Ekkehardus* idem ab iiſdem interficeretur. In cujus facti ultionem Epiſcopus, cum quidem illi perſonaliter evaſiſſent, ædificium ipſorum, quod in civitate habebant munitum, funditus evertit: vinum LX. ut dicitur carratas effudit, omniaque, quæ illorum erant, vaſtavit. Nec vero illi impune ſe lædi patiebantur, ſed e contra Epiſcopo, quæcunque poterant, damna vel contumelias irrogabant. Sed non erat dubium, Epiſcopum cum omnimodo illorum detrimento ſe ulturum fuiſſe, ſi non eum ipſorum audacia præveniſſet. Rebus enim ſuis deſperatis, cum nec regis quidem petitio Epiſcopum ab impetu cohibere potuiſſet, avunculo, qui vir erat crudelis ingenii, eos ad malum incitante, die quadam hora veſpertina cum aliquibus armatis clam civitatem ingreſſi, Epiſcopum ad Eccleſiam euntem aggreſſi, occiderunt, opus nimis temerarium perficientes. *Philippo* autem regi Herbipolim venienti occurrit clerus omnis cum multitudine populi de interfectione Epiſcopi conquerentes, & manum ejus, quam ille, cum occideretur, capiti oppoſuerat, & quæ obſciſſa fuerat, cum veſtibus cruentis oſtendentes, & cum multis lacrymis cantantes Reſponſorium: *Videns Jacob* &c. regiſque ſuper his judicium implorabant. Et rex quidem compaſſibiliter lacrymatus eſt, ſed tamen judicium facere diſſimulavit; aliis dicentibus, eum de morte Epiſcopi, propter hoc quod in parte *Ottonis* ſentire cœperat, non vere doluiſſe: aliis vero aſſerentibus, eum timore Marſchalci a ferenda contra homicidas ſententia impeditum. Non autem iidem maligni etiam cœleſtis regis judicium evaſerunt. Tempore enim ſchiſmatis quod inter *Innocentium* Papam & *Ottonem* Imp. ortum eſt, cum *Otto* Herbipolenſis Epiſcopus, ſicut & cæteri Epiſcopi, excommunicato Imperatori oppoſitus eſſet, illi

collectis in civitate armatis pluribus Epiſcopum expulerunt, juvenem quendam, Eccleſiæ ipſius canonicum, alterius ipſorum filium, pro eo auctoritate Imperatoris inſtituentes. Epiſcopus vero militibus collectis mature quidem civitatem recuperavit, illos autem, equis & armis, & omnibus quæ in civitate habebant, relictis, nudos fugæ præſidium quærere coëgit. Deinde caſtrum *Ravensburg* obſedit, cepit & deſtruxit. Omnibus autem, quæ illorum erant, rapinis & incendio devaſtatis, tam illi duo fratres malorum Capitanei, quam cæteri qui parricidii participes extiterant, vagi & profugi effecti, diverſis cladibus attriti ſunt; alii quidem interfecti, alii vero divinitus cœcati, ſeu aliis morbis gravibus correpti, & ad mendicitatem publicam deducti, miſerandum de ſe ſpectaculum præbuerunt. *Hermannus* Thuringiæ Landgravius *Philippo* regi fidelitatem juravit: deinde hortatu Innocentii Papæ ad *Ottonem* rediit, ſecumque regem Bohemiæ *Odocarum* a *Philippo* defendere perſuaſit.

Anno MCCIII. *Otto* Rex benedictionem regalem a quodam Cardinali Epiſcopo, Apoſtolicæ ſedis Legato, Coloniæ accepit. Idem vero Legatus *Ludolfum* Magdeburgenſem Archiepiſcopum multis comminationum literis ad partem Ottonis deflectere conatus eſt. Sed quia hoc efficere non potuit, exercitum Bohemorum & Thuringorum, cum aliis regis auxiliatoribus ad oppreſſionem Epiſcopi evocavit. Qui venientes in confinio Merſeburgenſis & Hallenſis oppidi conſederunt, & per IX. hebdomadas totam adjacentem provinciam depopulati, cœmeteria, Eccleſias, & eccleſiaſticas perſonas, multis damnis & contumeliis affecerunt. Tantus autem eorum timor omnes invaſerat, ut nec in civitate *Magdeburg* ſe tutos credentes, ad partes trans-albinas res ſuas cum uxoribus & filiis deportarent. Cum vero die quadam pars aliqua ipſorum ad prædandum *Vonam* fluvium tranſiſſent, *Otto* Comes de *Brene* cum paucis ſociis armatis, revertentibus in confinio caſtri *Landisberg* occurrens, CCCC. ex eis proſtravit, inter quos & nobilis quidam, quem valde planxerunt, occubuit, cæteri fugere ſunt compulſi; & ex illo die diſcurrere ceſſaverunt: Videns autem Cardinalis ſe contra Archiepiſcopum nihil proficere: cum & perſonaliter evocatum multis eum verborum contumeliis affeciſſet, inobedientiam ei exprobrando, & delirum ſenem appellando; illo, quia vir erat literatiſſimus, omnes aſſertiones ejus efficaciter evacuante, eum excommunicavit, ipſeque cum rege *Coloniam* rediens, cæteros ad propria quemque redire permiſit. *Conſtantinopolis* a peregrinis S. ſepulchri & Venetianis, ordinatione *Philippi* regis, propter ſocerum ipſius regem a Græcis expulſum, obſeſſa & capta, prædaque ejus inter victores diviſa eſt. Ibi *Conradus* Halverſtadenſis Epiſcopus, qui unus fuit peregrinorum, multiplicem ornatum Eccleſiaſticum in indumentis pontificalibus, & rebus aliis conſecutus, multis & maximis reliquiis ibidem acquiſitis, Halverſtadenſem Eccleſiam inſignivit: ad quarum venerationem dies proxime ſequens Aſſumtionem Dei genetricis deputata eſt, multis undique ad ipſam celebritatem concurrentibus: quando & reliquiæ ipſæ aſpectui omnium, vel etiam contactui, exponuntur, & advenientes peccatorum ſuorum, auctoritate Apoſtolica, conſequuntur remiſſionem. Ex eo tempore, captionis videlicet urbis, Græci ad communionem Romanæ Eccleſiæ redierunt. *Otto* comes de *Brene* obiit X. Kal. Junuarii ſepultuſque eſt a matre in Eccleſia *Brene*. Pro eo oblatus eſt beato *Petro* in *Sereno-monte* manſus unus in villa *Chlewiz*.

Anno MCCIV. *Philippus* Rex collecto forti exercitu *Wicenſe* obſedit omni circumjacente provincia depopulata. Landgravius autem Regem Bohemiæ ad auxilium ſuum multis precibus advocavit. Qui adveniens conſideratis copiis Regis, qui ab obſidione recedens, ei occurrebat, congrediendi fiduciam non habebat. Erant enim in exercitu Regis, præter milites qui ipſius erant ſpeciales, *Ludolphi* Archiepiſcopi expeditorum pugnatorum XXX. millia, *Tiderici* vero Marchionis Miſnenſis milites quidem MD. peditum autem CM. Accenſis itaque focis plurimis, quibus ſuam præſentiam mentirentur, relictis omnibus, quæ oneri eſſe poterant, Bohemi totam fiduciam ad fugæ præſidium contulerunt. Diluculo autem fuga eorum cognita, Rex electos pugnatores poſt eos occupandos direxit, qui ad undecimum milliarium inſequentes reverſi ſunt. Landgravius auxilio nudatus ad gratiam Regis ſe contulit, fidemque illi ſervare, datis obſidibus, juramento firmavit. *Philippus* Rex dimiſſis auxiliatoribus Goslariam cum ſuis regreditur; ubi cum Rex *Otto* militibus collectis cum ipſo congredi tentaret, *Henricus* Palatinus, frater ipſius, ad *Philippum* tranſiit, præſtitaque ei fidelitate, Advocatiam Goslarienſem ab eo promeruit. *Tidericus* Merſeburgenſis, electus *Hildenesheim* ab *Hartberto* Hildenesheimenſi, & *Dithmaro* Mindenſi, *Northerto* Brandenburgenſi, & *Hellemberto* Havelbergenſi, Epiſcopis, in Dominica poſt jejunium decimi menſis in Epiſcopum conſecratus eſt. Moram vero ejus conſecrationi fecerat, quod *Otto* Rex tranſi-

tranſitum ei noluit concedere, niſi epiſcopatum ſuum ab ipſo reciperet: a qua tamen conditione liber, poſtea conductum Regis per *Waltherum* Sereni-montis Præpoſitum, & *Rudolphum* Stiderburgenſem Præpoſitum, impetravit.

Anno MCCV. *Ludolphus* Magdeburgenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus obiit XVII. Kal. Septemb. Pontificatus ſui annn XIII. vir ſtrenuus & Eccleſiæ ſuæ utilitatibus efficaciter intentus. Gratiam vero ſummi Pontificis, priuſquam moreretur conſecutus, & ex ejus mandato communioni Eccleſiæ reſtitutus eſt. Poſteum, ex arbitrio *Conradi* Halverſtadenſis Epiſcopi, electus eſt *Albertus* majoris Eccleſiæ Magdeburgenſis Præpoſitus, eo tempore *Coloniæ* in ſcholis conſtitutus. *Philippus* Rex Aquisgrani a Colonienſi Archiepiſcopo, qui tunc in gratiam ejus rediit, & per quem ipſam civitatem recepit, benedictione Regali conſecratus eſt. Propter quod etiam idem Epiſcopus a Domino Papa excommunicatus eſt, aliuſque in locum ejus electus. *Albertus* Brandenburgenſis Marchio filiam *Conradi* Marchionis Orientalis; majorem, duas enim habebat, *Mechtildem* nomine, duxit uxorem; cujus nuptias *Tidericus* Comes de Summerſchenburg in caſtro *Groiz* cum magna gloria & expenſarum copia celebravit. His nuptiis *Waltherus* Sereni-montis Præpoſitus a *Conrado* Marchione vocatus interfuit, indeque rediens ſtatim ægritudinem incurrit, de qua & mortuus eſt II. Kal. Septemb. Sedit annis XII. menſibus VII. diebus V. Sepultusque eſt in dextera anteceſſoris ſui a *Tiderico* Merſeburgenſi Epiſcopo, Vir iſte plurimum a Domino gratiæ conſecutus, & ſi non uſquequaque irreprehenſibilis, talibus tamen, quales nunc eccleſia patitur, prælatis diſſimilis cognoſcitur exſtitiſſe. Fuit enim, prout ſe noſtrorum ſtatus habet temporum, laudabiliter religioſus, & quantum ab exteriorum occupatione negotiorum vacare potuit, in congregatione, chorn, & reſertorio, aſſiduus, nec aliud ſibi licere judicavit. De commiſſorum ſibi utilitate indeficienter ſolicitus, moribus temperatus, quales *diſciplinatos* vocare conſuevimus, quæ duo ſeveritatis aliquid moribus ejus admiſcuiſſe videbantur. Diſciplina enim & ſolicitudine gravis non facilis erat ad riſum, nec favores hominum verbis, quæ non intenderet, aucupabatur. Unde & a quibuſdam, qui hanc in eo cauſam perpendere neſciebant, ſuperbus judicatus eſt. Honeſtate non mediocriter pollebat, ſed plus aliis, quæ acceperat, verecundiæ in eo donum enituit, quæ etiam in eo ex vultu gratia, qua non carebat, modo quodam decentior videbatur. Poterat ejus induſtria religionis ruina maxima ex parte reſtaurata fuiſſe, ſi non eum & ſua & aliorum negotia, & maxime *Conradi* Marchionis Orientalis, cujus rebus promovendis valde erat deditus, retardaſſent. Emit autem Eccleſiæ ſuæ in villa *Ochmarudorp* V. manſos & pratum unum; *Kokere* III. manſos: *Groiz* IX. *Kobirshagen* VII. molendinum *Türgovve* conſtruxit, cujus fundum *Ulricus* Comes de Witin pro calice aureo, qui pro ipſo impignoratus apud Judæos Hallis perditus fuerat, Sancto Petro dedit. Allodia etiam *Groiz*, & *Lubaciudorp*, ædificavit, in quorum altero multitudinem armentorum, quorum numerus fuit CL. cum aliis pecoribus aggregavit, de quorum uſu commodum magnum fratribus præſtabatur. Vineam novam in *Podegrüz*, quæ major eſt, plantavit. Duæ enim aliæ anteceſſorem ipſius auctorem habuerunt. Omnia clauſtri ædificia poſt incendium reparavit. Ædificium curiæ, quæ *Præpoſiti* vocatur, conſtruxit. Ambitum emunitatis clauſtri muro amplexus eſt: a parte meridiana, ad cujus introitum primus portam fecit, cum prius uſque ad *Domum hoſpitum* & uſque ante *Dormitorium* fratrum, acceſſus tranſeuntibus patuiſſet. Parietem chori occidentalem cum omni ſuo opere ædificavir, & præter hæc multa opera utilia per diverſas Eccleſiæ poſſeſſiones fecit, quæ ſuperfluum eſt enumerare. Hujus viri terminus Eccleſiæ Sereni-montis multorum malorum principium fuit. Denique cum eo mortuo fratres omnes, quinque tantum exceptis, fratrem ipſius carnalem, *Johannem* nomine, in Præpoſitum elegiſſent; Illi excepti alium *Tidericum* nomine, qui tempore incendii in ablatione Vini capitaneus ſuerar, elegerunt. Erat iſte filius *Hermanni* Camerarii de *Landuberg* habebatque fratres clericos, *Bertoldum* Merſeburgenſem Præpoſitum, & *Henricum* ejuſdem Eccleſiæ Camerarium, qui fratri poſtmodum in Præpoſitura ſucceſſit. Laicos vero *Hermannum* de *Roſinvelt*, *Ottonem* de *Zvvirze*, & *Fridelhelmum*: univerſiſque miniſterialibus, qui de *Landuberg* appellabantur, aliiſque pluribus provincialium, conſanguinitate proxima jungebatur. Propter quod a primævo tempore a Prælatis & magiſtris cæteris delicatius enutritus, & in quadam ſui æſtimatione habitus, ipſe quoque ex alieno favore, non ex virtute propria ſe metiens, magnum aliquid de ſe jam dudum ſentire, & dominandi cupidine ſe teneri, ſignis quibuſdam erumpentibus declarabat; videlicet derogando majoribus, & de mala eorum adminiſtratione ratiocinando, & meliora de ſe, ſi unquam eum poſſe contingeret, promittendo. Si qui etiam pro

ſuis exceſſibus forte regulariter corriperentur, his quaſi compatiendo & nonnunquam pro eis litigando, & iniquitatem judicantium accuſando, commeſſationes & potationes ſui ſimilibus intempeſtivas procurando, & cum eis jucundis quibuſque & ludicris inſiſtendo, quibus rebus ſtultorum animi quam maxime capiuntur. Electus itaque, licet propoſitum obtinendi, propter ſuorum paucitatem, nullam haberet fiduciam, cum eis *Iohannes*, votis & ſolemnitate debita præcedentibus, prælationis honore, cum ſumma omnium gratia, potiretur, aliquandiu tamen reſtitit; donec amicorum ejus quibuſdam, præcipueque *Conrado* Hallenſis Eccleſiæ Præpoſito, adnitentibus, *Hoſpitalis pauperum* procuratione ſibi commiſſa, ad fratrum rediit unitatem; qui poſt electionem privatus remanere deforme nimis & contemtibile judicabat. Ad hoc primum tempus fratres Sereni-montis Appellationis, & verborum Decretalium, eis hactenus ignotorum, uſum habere cœperunt: quarum rerum præfati *Tiderici* electores, a *Bertelde* Merſenburgenſi Præpoſito, & *Henrico* ejus fratre informati, auctores fuerunt. Ad ſepulturam *Walthert* Præpoſiti ſuper ſigillo Eccleſiæ appellantes, ne quid videlicet vel pro parte adverſa, vel contra ipſos, nomine capituli ſcriberetur.

Anno MCCVI. *Johannes* Sereni-montis Præpoſitus adminiſtrationis ſuæ tædio fatigatus, cum onus ejus deponere cogitaſſet, ſingulis privatim fratribus ſuam aperire cœpit voluntatem, dicens, *Se, utpote procurationis prorſus inexpertum, tantis rebus gubernandis non ſufficere, nimisque dolere, ſi pro eo tantum, ut ipſe Præpoſiti nomine & honore gauderet, ſtatus Eccleſiæ laudabilis deperiret: pro quo divinum poſſet formidare judicium.* Licet autem pro ſe hæc allegaret, nulla tamen ratione ad reſignandum, niſi privatæ vitæ commodo, trahebatur. In omnibus enim, quæ curæ domeſticæ poſcit neceſſitas, in nullo fratre ſuo Præpoſito minor erat, excepto eo (ſi tamen etiam hoc in talibus neceſſarium judicatur) quod linguæ officium expeditum non habebat. Nam tantum balbus erat, præpropere, &, ut de talibus dici ſolet, in gutture loquens, in quotidiana locutione minus bene intelligebatur. Si autem cum mora aliquanta eum loqui contingebat, non valde in eo defectus hujuſmodi apparebat. Rogabat vero ſingulos, ut in locum ſuum *Rudolphum* Stiderburgenſem Præpoſitum eligerent, qui pro experientia rerum (nam illam Eccleſiam novem annos rexerat) eos poſſet ſe melius gubernare. Verum cum fratrum, qui eum in principio elegerant, nullus ei ad propoſitum conſentiret, adjecit: *Deponenda adminiſtrationis intentionem ſe indeclinabiliter concepiſſe, & ſi abſolute id faceret, gravem eis de electione prælati poſſe diſcordiam oboriri. Ideoque eſſet melius, ut in perſonam prænominatam, quia eſſet idonea, conſentirent.* Omnibus itaque ejus inſtantia pluribus tamen pro ejus reverentia & dilectione, qua eum nec in petitione prorſus irrationali contriſtare volebant, deflexis, nono a morte *Waltheri* Præpoſiti menſe, & ipſius menſis die XII. ſequenti videlicet Aſcenſionis Domini die fratribus a voti vinculo abſolutis, adminiſtrationem reſignavit, & *Rudolphus*, qui tunc præſens erat, pro ipſo, ut petierat, electus eſt. Huic in Eccleſia *Stiderburgenſi* ſucceſſit *Otte* de *Schoninge*, *Martinus* cuſtos campanam de L. centenariis ſudit, quam *Hellembertus* Havelbergenſis Epiſcopus conſecravit, *Petronellam* nominans. *Hellembertus* Havelbergenſis obiit, cui ſucceſſit *Siboto* de *Steintale* Decanus. *Ulricus* Comes de Witin, filius *Henrici*, filii Marchionis *Conradi* Senioris, dyſenteria laborans, obiit in caſtro *Witin*, IV. Cal. Octobr. relinquens filium *Henricum* ex filia *Bernhardi* Ducis, *Hetwige* nomine, ſepultuſque eſt in Sereno-monte in ſiniſtra *Friderici* Comitis patrui ſui de *Brene*: Pro eo oblati ſunt beato Petro agri in villa *Letbniz*.

Anno MCCVII. *Hermannus* Niemburgenſis Abbas adminiſtrationem ſuam reſignavit, in cujus locum *Fridericus* ejuſdem Eccleſiæ Præpoſitus eſt electus. Eccleſia major Magdeburgenſis cum clauſtro die Paraſceve, quæ fuit XII. Cal. Maji igne deleta eſt. Sequenti Sabbatho *Engelbardus* Nuenburgenſis electus in Presbyterum, & die Sancto Paſchæ in Epiſcopum, ab *Alberto* Magdeburgenſi Archiepiſcopo conſecratus eſt. *Tidericus* Comes de *Summerſchenburg*, filius *Dedonis*, filii *Conradi* Marchionis Senioris, cognito, quod *Ulricus* Comes de *Witin* adhuc vivens pecuniam uxori ſuæ & filio ſervandam in monte-Sereno depoſuiſſet, eam ablaturus hac ratione, quia tutor pupilli erat, feria ſecunda Paſchali ad locum venit, ſcrutatuſque eccleſiæ Secretaria, in quibus ipſam pecuniam ſe reperturum ſperaverat, non invenit, quia Rodolphus Præpoſitus molitione ejus præcognita, nocturno eam tempore inde ſublatam, fecerit diligentius occultari. Erat autem ſumma ut ferebatur CC. marcæ. Cum itaque inveniendi deſperatione ab inquiſitione ceſſans jam abire diſponeret, quidam de fratribus, quorum unus fuit *Tidericus* ſupra memoratus, ad eum accedentes, locum ei ubi, quod quærebat, occultatum erat, monſtraverunt. Qui inventum auferens depoſitum, *Herbipolim*, quo eum *Philippus* Rex cum aliis Principibus evoca-

verat,

verat, profectus eſt. Die dehinc quarta, ſeptimana Pentecoſtes, quæ fuit Idus Junii, mortuus eſt, ſepultuſque in Eccleſia Cillenenſi juxta patrem ſuum. Oblati ſunt pro eo tres manſi beato Petro in villa, quæ *Kukukiſdorp* appellatur. *Tidericus* Cellerarius novum organi inſtrumentum fecit: Vetus enim incendio eccleſiæ periit.

Anno M CC VIII. *Rudolphus* Sereni-Montis Præpoſitus, *Ilenburg* in domo parochiani ægrotans, obiit feria III Palmatum, quæ fuit IV. Non. April. Eodemque die domum reductus, die Cœnæ Domini ſepultus eſt in auſtrali parte chori ante lavatorium ſacerdotum. Hic a *Friderico* Comite de *Brene* XIV. manſos in villa *Niendorp*, partim pecunia, partim aliorum bonorum commutatione redemit, quod factum, etſi aliquid in perſolutione pecuniæ difficultatis, multum tamen utilitatis cognoſcitur habuiſſe. Ex eo enim tempore fratres longe melioribus quam prius pane & cereviſia uti coeperunt, beneficio tritici, quod de ipſis manſis ſolvebatur. Comes etiam eccleſiam ipſius villæ cum quatuor manſis ei attinentibus beato Petro dedit, hoc ſe velle inſinuans, ut defuncto *Hervvico* Merſenburgenſi canonico, qui etiam tunc tenebat, fratrum uſibus, modo aliquo qui eſſet conveniens, aptaretur. Emitit item Præpoſitus IV. manſos in villa *Groiz* ab *Ottone* de *Pouch* ſeniore. Poſt mortem ejus fratres omnes, exceptis electoribus *Tiderici*, iterato *Iohannem* concorditer elegerunt. Sed nec illi excepti vacabant, ſuum rurſus eligentes Præpoſitum, ab unitate recedere non timuerunt. Ipſe quoque electus, licet paucioribus quam prius electoribus niteretur, (hac enim vice tantum tres habebat) non tamen tam facile, ut antea, quieſcere paſſus, ſed ex officio hoſpitalis, cui præerat, equos habens, diſcurrere, & per ſe agere cœpit; adeo ut *Albertus* Archiepiſcopus *Conrado* Orientali Marchioni pro ipſo ſcriberet, admonens, ut favorem ſuum ipſi impenderet, aſſerens quod *trium ſacerdotum rationabilis eſſet electio.* Miror autem quare non & alterius partis rationabilem aſſeruerit electionem, quæ cum fratribus minoribus plus-quam XV. ſacerdotes habebat; niſi forte, quia illi præpoſitum, plenitudine poteſtatis utentem, jam habentes, ejus teſtimonio non egebant. Marchio itaque die quodam itineris occaſione ad locum veniens, habens in comitatu *Fridericum* Comitem de *Brene*, & plures ex *Tiderici* parentibus eorum inductus ſuaſione a præpoſito & conventu petitionem exegit, ut contra ipſum *Tidericum* & ei cohærentes nihil innovarent, donec per ſe ad negotium tractandum poſſet accedere, quia hoc ei ad præſens non vacaret, & ut illi medio tempore de his quæ ad regularem diſciplinam pertinerent, non ad Præpoſitum, ſed ad Priorem, reſpectum haberent. Sed cum pluribus elapſis diebus cauſam neglectui daret, & illi ſua libertate gaudentes pro velle viverent, & inſuper verbis ſæpe Præpoſito & fratribus injurioſi exiſterent, Præpoſitus *Tiderici* Marchionis Miſnenſis adjutorium, contra eorum inſolentiam poſtulavit. Qui miſſis nunciis, eos a conſortio fratrum fecit & ab eccleſia removeri. Quod factum *Conradus* Marchio, quia advocatus erat Eccleſiæ, non bene ferens, eos per ſuos nuncios remiſit. Poſtmodum tamen & ipſe perſonaliter acceſſit, adhibito ſecum *Tiderico* Merſeburgenſi Epiſcopo, multis opinantibus *Tidericum* propter expulſionis injuriam eo die Præpoſitum futurum. Fratribus autem petentibus ut privilegium, quod *Waltherus* præpoſitus ipſius adjutorio impetraverat, recitaretur, Marchio conſenſit: auditoque quod ibi contineretur, *quod is qui a fratribus omnibus, vel a parte majori & ſaniori, in præpoſitum electus fuerit, obtineat;* conſilio habito *Tiderico* & ſuis præcepit, ut in electione cæteris ſuis fratribus concordarent. Et hunc finem habuit ſecunda electio *Tiderici.* Veruntamen Præpoſito, uſque ad vitæ ipſius terminum adverſari, tam ipſe, quam ſui ſodales minime deſierunt. Inter hæc mortuo *Hervvico* Merſenburgenſi Canonico, *Iohannes* Præpoſitus Eccleſiam *Niendorp* uni de fratribus commendavit, volens eam juxta placitum donatoris fratrum uſibus applicare. Evoluto tempore aliquando Archiepiſcopus Eccleſiam ipſam *Walthero* cuidam Eccleſiæ majoris Decani filio conceſſit, dicens donationem ejus ad ſe deveniſſe, quia Præpoſitus eam infra legitimum terminum perſonæ tali, quali oportuerat, non locaſſet, quoniam curam parochialem habere clauſtralibus non liceret; eumque per archidiaconidia, *Conradum* videlicet Hallenſem Præpoſitum, in poſſeſſionem miſit, de quo erat opinio, quod ipſe ad hæc Archiepiſcopum incitaſſet. *Iohannes* vero Præpoſitus rumore comperto motus animo, mature die altero *Niendorp* venit, & Walthero jam abeunti occurrens, & cur eccleſiam ſuam contra jus occupaſſet, inquirens, manu injecta violenter eum de equo depoſuit, & niſi hi qui circa ipſum erant, eum continuiſſent, certum erat, quod nequaquam ſine gravi contumelia receſſiſſet. Ei tamen ire permiſſo interminatus eſt, ne de cætero occaſione ſimili villam ipſam intrare præſumeret, alioquin paſſurum, quod non ſperabat, veraciter affirmabat. Hoc facto permotus Archiepiſcopus contra Præpoſitum, tanquam pro violen-

violenta manus injectione in clericum in canonem incidiſſet, denunciationis gladium eduxit, quo eum ſine diſſimulatione ferire cœpit, qua-qua-verſum excommunicatum eum præcipiens denunciari. Eo tempore *Simeon* de *Dibele* miles capellam, quam in Sereno-monte ſupra ſepulturam uxoris ſuæ in Septentrionali parte majoris Eccleſiæ conſtruxerat, dedicare volens, Archiepiſcopum ad locum invitavit. Quem cum fratres cum proceſſione ſolemni vellent ſuſcipere, non conſenſit, niſi prius abſolverentur, præſtito juramento, quod ſtarent ejus mandato, quoniam excommunicatos eos, pro communione Præpoſiti aſſerebat. Qui mandato gravari timentes diu renuerunt; donec conſilio eorum qui aderant accedente, præcipue tamen *Simeone*, ne in expenſis quas copioſe procuraverat, damnificaretur, ſuppliciter rogante, conſentiente Præpoſito per *Sibodonem* Epiſcopum Havelbergenſem, ſine omni gravamine abſoluti ſunt: qui tamen Epiſcopus conſtanter dicebat, hoc ab eis exigi non debuiſſe, quoniam etſi præpoſitus juſte forſitan excommunicatus fuiſſet, conventum pro ejus communione hoc vinculo non teneri. Sicque acephala, id eſt ſine capite, Præpoſito videlicet, facta proceſſione, in ſuſcepto Archiepiſcopo, ab eodem Archiepiſcopo, & *Sibodone* Havelbergenſi & *Baldvvino* Brandenburgenſi, Epiſcopis capella dedicata eſt, II. Kal. Octobris. *Philippus* Rex a Palatino de *Witelingesbach Bavenberg* occiditur: necis ejus *Ekkehardus* Bavenbergenſis Epiſcopus, & frater ejus Marchio de *Andeſſe* conſocii ſerebantur. Sive autem hæc opinio vana ſuerit, ſive non, certum eſt Epiſcopum periculum a fidelibus Regis timentem, propter hoc diebus plurimis exulaſſe: fratrem vero ejus ſuis omnibus exſpoliatum, & Marchiam ejus a Duce Bavariæ occupatam. Palatinum vero *Henricus* de *Calatbin*, Marſchalcus Regis, poſtmodum interfecit. Poſt mortem *Philippi*, *Otto* Rex communi conſenſu Principum in Romanorum Imperatorem electus eſt. Ab hoc *Waltherus* protonotarii officium conſecutus, honoris novitate delectatus, eccleſiæ *Nieudorp* renunciavit, & *Iohanni* Præpoſito reconciliatus eſt. Archiepiſcopus etiam, priori indignatione depoſita, denunciationem ejus revocavit, & injuriam eum paſſum publice proteſtatus eſt. Sicque demum præpoſitus eccleſiam illam uni de fratribus conceſſit, qui eam ſine cujuslibet quæſtionis ſcrupulo poſſedit.

Anno MCCIX. *Tidericus* Miſnenſis Marchio colloquio in Sereno-monte quibuſdam fidelium ſuorum indicto ad locum venit. *Tidericus* vero ejuſdem Eccleſiæ Canonicus jam commemoratus, & quidam de fratribus ei cohærentes, *Arnoldo* cuidam clerico Marchionis non bono perſuaſerunt conſilio, poſſe eum eccleſiam *Nieudorp* adipiſci, ſi Marchio pro ipſo petitionem porrigere voluiſſet. Ille conſilio credulus, Marchionem ad petendum induxit; cui cum nec præpoſitus, nec fratrum aliquis acquieſceret, exceptis qui conſilium dederant, hi enim ſtatim conſenſerunt, indignatus vehementer inquiſivit, an ſciret quis eſſet, qui peteret, & utrum ei aliquid negare, ac per hoc malam ejus voluntatem mereri ſibi crederent expedire. Fratres autem reniti non valentes, quoniam petitiones Principum coactionem habent, Præpoſitum invitum admodum turbatum *Arnoldo* eccleſiam concedere permiſerunt. Conſiliatorum vero fuit intentio, ut conſenſu ſpeciali devotos ſe principi mentirentur, & ſi exauditus non ſuiſſet, ipſius ex parte una, ſi vero exauditus fuiſſet, Comitis ex parte altera offenſam Præpoſitus lucraretur, & in ultimo quidem intentione fraudati non ſunt. *Conradus* orientalis Marchio *Lubus* caſtrum ſoceri ſui *Wlodislai* Ducis Poloniæ, propter multas quas ab eo patiebatur injurias, obſedit. *Wlodislaus* vero obſidionem vi ſolvere volens, collecto exercitu copioſo, Marchioni mandavit, ſe ei altera die congreſſurum. Veſpere autem diei præcedentis *Oderam* fluvium cum ſuis omnibus transgreſſus, improviſus ſupervenire hoſtibus moliebatur. Unus vero eorum, qui *Supani* dicuntur, vehementer ei cœpit obſiſtere, monens ne tempus pugnæ ſtatutum præveniret, quia hoc factum nullius rectius, quam infidelitatis poſſet nomine appellari. Quem cum Dux timiditatis argueret, & fidelitatis, qua ei teneretur, commoneret, reſpondit: *ego quidem ad pugnam pergo, ſed ſcio me patriam meam de cætero non viſurum.* Habebat autem Ducem belli Pythoniſſam quandam, quæ de flumine cribro hauſtam nec defluentem, ut ferebatur, ducens aquam, exercitum præcedebat, & hoc ſigno eis victoriam promittebat. Nec latuit Marchionem adventus eorum, ſed mature ſuis armatis & ordinatis occurrens, forti congreſſu omnes in fugam vertit, Pythoniſſa primitus interfecta. Ille etiam Supanus viriliter pugnans cum multis aliis interfectus eſt. Et niſi hora tardior fugientibus præſidium attuliſſet, cruentam nimis victoriam fieri contigiſſet. Multi tamen ex eis cum fugerent, merſi in paludibus ſerebantur. Marchio vero poſt victoriam reverſus, caſtrum cepit, tutoribus ejus ſuſpendio condemnatis. *Otto* Rex ab Innocentio Papa III. in Imperatorem conſecratur. Primi prædicatores genti

Prute-

Digitized by Google

Prutenorum miſſi ſunt. *Elizabeth* Marchioniſſa, uxor *Conradi* Marchionis, ſoror *Wladislai* ducis, obiit IV. Non. Aprilis, ſepultaque eſt *Doberluge*. Hæc beato Petro præter multa alia bonæ voluntatis indicia XVIII. marcas obtulit.

Anno MCCX. *Conradus* Marchio Orientalis, filius *Dedonis*, filii *Conradi*, Marchionis ſenioris, obiit, II. Non. Maii, ſepultuſque eſt *Cillene* apud patrem ſuum: Vir audax & in armis ſtrenuus, largus & fidelitate præcipue famoſus. Eccleſia Sereni-montis turbatione non minima fluctuabat. *Tiderico* enim ejuſque ſociis machinationibus novis aſſidue Præpoſitum impetentibus, cum fratres alii, præcipue juniores, inconſulta animoſitate ſe eis opponerent, frequentes & aſperæ inter eos verborum pugnæ excitabantur. Illis quidem occaſionem nullam, ſi qua eis forte porrecta fuiſſet, omittentibus, quin Præpoſitum detractationibus lacerarent; de mala eum adminiſtratione culpantes: Iſtis autem obſequium ſe Deo præſtare arbitrantibus, ſi eum, quem injuriari certiſſime noverant, etiam litibus tuerentur. Sed non eo modo ſervitur Deo, quia in ſciſſura mentium Deus non eſt. Inter hæc unus de fratribus ſenioribus, qui quidem alias laudabilem ducebat vitam; ſed derogantibus facile credebat, cum petitionem ejus aliquam Præpoſitus non admiſiſſet, & pro hac re turbaretur, ad animum ejus turbatum acceſſit Tidericus ſæpe-dictus, perditionis filius, & fermentum omnis turpitudinis, docens nullo erga eum affectu teneri Præpoſitum, ſed ſolummodn voluntati juniorum inclinatum, qui ut pro eo litibus deſervirent, eos, ut ipſe poſſet perpendere, ad placitum vivere non vetaret; perſuaſit homini, & ita eum a priori intentione ſubvertit, ut palam adverſarium ſe Præpoſito demonſtraret. Non parum autem auctoritatis parti ſuæ apud extraneos, qui cauſam veraciter neſciebant, tali ſocio acquiſivit, quibus jam prorſus irrationabilis non videbatur ejus motus, quem talis viri probaret aſſenſus. Cum vero & alius quidam de junioribus ad partem ejus declinaſſet, tanta fiducia uti cæpit, ut ad *Tidericum* Marchionem Miſnenſem, ad quem advocatia loci mortuo *Conrado* Marchione devenerat, crebro curreret, & Præpoſitum accuſaret, petens, ut eccleſiæ illi mature conſuleret, alioquin in brevi ad extremum deſertum per negligentiam Præpoſiti foret ventura. Et ne forte a Præpoſito pro hujuſmodi diſcurſu gravaretur, literam quandam cum ſigillo Marchionis Præpoſito miſſam exhibuit, cujus tenor fuit, *velle Marchionem, ut Tidericus & ejus ſocii, qui ibi nominatim exprimebantur, pro eccleſia ſua negotiis libere ad ipſum irent & redirent, nec debere eos propter hoc quicquam gravaminis ſuſtinere.* Utrum autem hæc litera ſubreptitia fuerit, an vera, incertum eſt. Præpoſitus tamen propter illam nec plus nec minus patiens fuit, ſed eodem modo ſemper æquanimiter toleravit. Tanta autem inſtantia cooperantibus amicis ſuis accuſationem promovit, ut ad cognoſcendam cauſam Princeps accedere cogeretur. Verum quod illo tempore inter ipſum, & filios *Bernhardi* Ducis avunculi ſui *Henricum* Comitem Aſchariæ, & Albertum Ducem, diſcordiæ vigebant, cavens, ne eorum pateret inſultui, cum C. & XXX. militibus, die natali Apoſtolorum, Serenum-montem venit, ita contra Præpoſitum animo concitatus, ut nullus dubitaret eum adminiſtratione removendum. Aderant cum eo Epiſcopi duo *Tidericus* Merſenburgenſis & *Philippus* Raziſpurgenſis. Aderat quoque forte Præpoſiti adverſatrix conjunx Marchionis, contra ipſum ob querimonias *feminarum converſarum*, quæ *ſorores* appellantur, vehementer incitata, propter quoddam earum ædificium ſuperfluum & nocivum, & de quo non ſemel locus fuerat infamatus, quod Præpoſitus deſtruxerat, in quo grave eum feciſſe damnum eccleſiæ querebantur. Harum etiam apud Principem legatione *Tidericus* functus eſt. Quomodo non vir iſte flagellum in ſe Dei cognoſceret, contra quem etiam propter feminarum illarum deliramenta Principes commovebantur? Propter quod patientiæ ſemper ſtudebat, ne malitiæ alienæ per impatientiam auctor exiſtere videretur. Verum *Philippus* Epiſcopus, cum de toto negotio a fidelibus Præpoſiti plene fuiſſet inſtructus, veſpere ad Marchionem accedens, eum diligenter de ſingulis expedivit, oſtendens omnem eum motum illorum adverſus Præpoſitum non ex zelo Dei, ſed ex radice malitiæ principium ducere, eumque ab indignatione ex parte maxima revocavit. Veruntamen Marchio talia ſe de Præpoſito auditurum arbitrabatur, propter quæ non poſſet ab ejus gravamine temperari. Die ſequenti Præpoſito cum fratribus in domo capituli congregatis Marchio cum Epiſcopis & tribus nobilibus *Guncelino* de *Crozuc*, *Conrado* de - - - & *Buchardo de Manſuelde*, & quibuſdam miniſterialibus intravit. Conſedentibus autem omnibus, accuſatores iſti in medium procedentes, advocatum a Marchione petierunt *Ekkehardum* Merſeburgenſem canonicum, qui erat conſanguineus *Tiderici*, in quo etiam non parum, quia competenter literatus erat, confidere videbantur. Marchio reſpondens, inconveniens ſibi videri, ut *Ekkehardus*, cui ignota

ignota eſſet regularis ordinis diſciplina, cauſæ illius advocatus exiſteret; eligerent potius unum de fratribus ſuis, vel ipſi pro ſe, ut poſſent, melius loquerentur. Tunc frater ille ſenior jam dictus inquiſivit; an ſecundum jus eccleſiaſticum, eis juſtitiam de Præpoſito ſe promitteret exhibere? Marchio audiens jus eccleſiaſticum, veloci intellectu conjecit, quod erat verum, eos aliquid cauſæ criminalis objectare velle: & reſpoodit, ſe confeſſionis audiendæ officium ooo habere, nec de peccatis ſibi judicium uſurpare, ſed ſi de diſpendio rerum ſuarum aliquid haberent dicere, ut hoc ad emendatiooem veniret, ſe modis omnibus cooperaturum. Illi vero protulerunt ſcripturam, accuſatiooes Præpoſiti multiplices continentem, quarum aliquæ parum quidem rationis habebant, ſed tamen malitiam accuſantium non celabant: Quædam vero ſatis erant graves, ſed ad Præpoſitum noo pertioentes, licet ad eum violenter detorquerentur. Quis enim rectum ſapiens, ſi, verbi gratia, Prælati cujuſque ſubditus quilibet ipſo ignorante, & quantum poteſt prohibente, fornicationem, vel aliud peccatum grave, commiſerit, hoc Præpoſito dixerit imputandum, ita ut pro eo ipſe criminalis culpæ reus teneatur? Propter quod etiam audientibus cunctis accuſatiooes illi valde diſplicuerunt, ita ut diceret, eos digne tali loco detrudendos, in quo ſolis aſpectus eis per anni ſpatium negaretur. Omnibus autem objectis a Præpoſito diſſolutis, cum etiam Marchio noonulla ipſum præveoiens improbaret, conſiderans illos ad hoc niti tantum, ut, ſi fieri poſſet, Præpoſitus gravaretur; quia tamen de defectu præbendæ inter cætera non ſiluerunt, benigne Præpoſitum admonuit, ut de hoc quantum poſſet fratribus ſuis ſatisfaceret: tum quia ipſi hoc cotidiano Dei ſervitio mererentur, tum ut eis malignandi contra ſe accoſationem de cætero amputaret. Cum vero etiam Præpoſitus de illis querimoniam deponeret, reſpondit Marchio, rectius eum de ſubditorum exceſſibus in capitulo ſuo tractare ſecundum ſui ordiois diſciplinam: ſicque diſcedens illius colloquii fioem fecit. Præpoſitus conſiderans proterviam ſibi adverſantium ſua nutriri patientia, die altera fratres ipſos de his, quæ contra ipſum & eccleſiam ſuam commiſerant, in capitulo arguere cæpit. Illi autem contra ſtimulum calcitrantes, ad præſeotiam Marchionis appellaveruot, & cootumaciter de capitulo receſſerunt. Præpoſitus vero miſſis poſt eos fratribus benigne eoa commonere ſtuduit, ut ſe Deo pro ſuis exceſſibus humiliantes, ad pœnitentiam redirent, nec ſe a fratrum ſuorum conſortio amputarent. *Philippus* quoque Epiſcopus, qui poſt diſceſſum Marchionis in loco remanſerat, a Præpoſito & fratribus rogatus, ad melius eos exhortando diutius laboravit. Sed cum admonitione nullatenus flecterentur, Præpoſitus conſilio Epiſcopi excommunicationis contra ipſos ſententiam promulgavit, præcipiens etiam eis victualia denegari, ſicque pariter ab Eccleſia receſſerunt. Frater autem ille ſenior aliquaotis evolutis diebos cum humilitate reditum petens, cunctis gratulantibus receptus eſt, licet rancorem conceptum uſque ad finem viſus fuerit tenuiſſe: Cæteri aotem diverſis Tiderici amicis eos colligentibus, hoſpitia motantes diutius remanſerunt. Inter hæc Præpoſitus duos de fratribus ad gradum ſacerdotii promovendos *Alberto* Archiepiſcopo Magdeburgenſi deſtinavit, quod Tidericum non latuit, ſed etiam ipſe & duo ejus ſocii pariter affuere, rogantes Archiepiſcopum & capitulum, oe ordinarentur, dicentes, eos in ſuum judicium promoveri. Petebat autem pro eis *Albertus* Decanus, qui *Waltheri* filii ſui veterem adhoc videbatur io Præpoſito iojuriam vindicare. Conſilium autem capituli ſuit, ut Archiepiſcopus miſſos ordinaret, quia ſi hoc propter iſtorum vanam ſuggeſtionem non faceret, iſti ſecundum ſuum privilegium libertatem haberent a quocunque vellent Epiſcopo ordinari, quo facto tantum juris ei in illa eccleſia deperiret. Sicque remotis contradictoribus illi ordinati, & ab Archiepiſcopo cum literis commendatitiis ad ſoam eccleſiam remiſſi ſunt. Amici vero Tiderici minis multis Præpoſitum attentabant, qui etiam ab ejus injuriis, ubicunque ad eorum veniſſet præſentiam, videlicet in placitis provincialibus, vel aliis locis, ubi eum diverſari eccleſiæ ſuæ cogebat oeceſſitas, minime temperabant. Sed cum ille propter hoc in nullo a ſui rigore propoſiti laxaretur, cum nulla eis de Marchione fiducia remanſiſſet, tandem ad preces convertuotur, primo quidem hoc obtinere volentes, ut abſolute & ſine pœna qualibet reciperentur, & *Tiderico* Hoſpitalis officium redderetur. Quod cum penitus impetrare non poſſent, tandem eo contenti fueruot, ut cæteris cum diſciplina debita receptis, *Tidericus* tantum oudis pedibus & habitu nigro veniam petens, nihil pœnæ ulterius ſuſtineret. Poſt-inde autem multis pro eo petentibus, & præcipue Tiderico, Merſenburgenſi Epiſcopo, Præpoſitus ei officium hoſpitalis reddere coactus eſt. Sed cum necdum ab ejus vexatiooe ille quieſceret, tandem conſilio habito eum in parochiam *Ileburg* deſtinavit, fratre, qui eam prius tenuerat, in Hoſpitalis officio collocato. *Tidericus* Marchio Miſnenſis Marchiam orientalem pro xv.

milli-

millibus marcis ab Imperatore redemit, ex quibus x. millia ſolvit, quinque vero Imperator ei remiſit. *Hetvvigis* Comitiſſa de *Brene* obiit XI. Cal. Martii, ſepultaque eſt in Eccleſia ſua *Brene*, pro eo oblatæ ſunt beato Petro XV. marcæ.

Anno M.CC XI. *Conradus* Hallenſis Eccleſiæ Præpoſitus, cruce ſignatus ad partes trans-marinas proficiſcens in itinere obiit in portu, qui *Ancona* dicitur: ubi & *Albertus* Decanus Magdeburgenſis & multi alii ejuſdem peregrinationis ſocii, obierunt. Huic ſucceſſit *Poppo* ejuſdem Eccleſiæ canonicus. *Gothefridus* quoque Præpoſitus de *Rezovve*, adminiſtratione ſua reſignata, canonicus Sereni-montis, ad clauſtrum quoddam ſui ordinis *Lenin* nomine, non quidem in habitu, ſed in loco ſpecialiter ſibi deputato manens, ſe contulit, ubi & mortuus eſt. Pro qoo prædictus *Poppo* electus, & In præpoſituram inductus, audita morte Præpoſiti *Conradi* pedem retraxit, a voto ſororum, & cura ſuſcipienda interim ſe ſuſpendens, & attentans tam per ſe quam per alios, ſi forte in ejus locum ſibi daretur copia ſuccedendi. Quod conſecutus, ſuo promovit conſilio, ut Eccleſiæ, ad quam primo electus fuerat, unus de ſuis Canonicis *Ericus* nomine, quo libenter carebat, in Præpoſitum eligeretur. *Fridericus* Nienburgenſis Abbas obiit, cui ſucceſſit *Gernotus*. Hic in Eccleſia Elvvardiſdorp nutritus, inde recedens *Nienburg* hoſpes collectus eſt. Ubi cum pueris aliquandiu præfuiſſet, a *Friderico* Abbate in capellanum aſſumptus, & ab eodem Præpoſituræ officio prælatus, ei in abbatia advena ſucceſſor factus eſt. *Otto* Imperator cum in conſecratione ſua, ut fieri ſolet, juraſſet, ſe bona Imperii conſervare, & a quolibet detenta repetere velle, *Viterbium* & quaſdam alias civitates, quas anteceſſores ſui beato Petro contulerunt, hac ratione cepit impetere, quas etiam multis & gravibus damnis affecit. Præterea *Henricum* Regem Siciliæ, *Henrici* Imperatoris filium, perſequi & expugnare aggreſſus eſt, eumque regnum ſuum de manu ejus accipere compellebat. Pro his cauſis ab *Innocentio* Papa excommonicatus eſt. Fertur autem, cum in Sicilia moraretur, ſomnium vidiſſe, quod urſus parvulus lectum ejus, cum ipſe in eo quieſceret, aſcendiſſet, qui paulatim ita crevit, ut ipſum de lecto ejiceret, & ſolus lectum occuparet. Quod cum fidelibos ſuis retuliſſet, ipſi hoc ſuper eodem Rege Siciliæ interpretati ſunt, quod videlicet pro eo eſſet imperium habiturus. *Iohannes* Sereni-montis Præpoſitus ex multa animi turbatione, cujus ei cottidiana ſibi adverſantium inſultus cauſa fuerunt, ægritudinem incurrens decubuit. Cumque dietim deficientibus in eo viribus morbus augeretur, ſciens pulſanti Domino aperiendum eſſe, ad mortem æquanimiter ex ipſius voluntate perferenda ſe ſtuduit præparare. Cui etiam hoc præſentis vitæ tædium generaret, quod cum per eos, cum quibus, & pro quibus, ſalvari ſperandum ei fuiſſet, ad ſalutis periculum duceretur. Deinde memoria retinens, quoniam judicabit Dominus extrema terræ, hoc eſt, unum-quemque hominem, ſecundum ea, in quibus eum finis invenerit: faciem ejus devota & fideli confeſſione præveniens, evocatis ad ſe fratribus, omnes generaliter, deinde nominatim eos, quos adverſarios habuerat, ſoliciter rogavit, ut ea, in quibus per ipſum aliquando gravati fuiſſent, pro vera caritate ex corde ſibi remittere dignarentur, quod eis ſe facere fideliter teſtabatur, ac eum ſacri olei unctione & Chriſti corporis communione ad communem exitum præpararent. His cum devotione debita conſummatis, veſtiri ſe petiit & calciari, ſicque a circumſtantibus a lecto levatus, ipſis juvantibus ſupra cilicium cinere aſperſum ſternitur, in eo ſuæ vocationis horam deſiderans exſpectare. Cum vero in hoc ſtatu pernoctaſſet, & die ſequenti per ſigna ſudoris erumpentis evaſurus ſperaretur, fratribus rogantibus imo cogentibus, ad lectnm reduci ſe permiſit, qui ejus ſalutis deſiderio tenebantur. Tempore vero non longe ante hoc exacto, aliud in eo malum apparuerat, a quo tamen per Dei gratiam medici fidelis adjutorio liberatus eſt. In toto enim corpore, etiam in volis pedum, cutem per loca crebra rumpebat, & ipſæ rupturæ ſanie plenæ quaſi cauteria videbantur. Febre itaque per ſudorem terminata, naſus ab interiori parte paulatim nigreſcens, in hoc malo totus occupatus, & omnino a capite ſeparatus, magnæ deformitatis ſpectaculum intuentibus exhibebat. Nec deerant etiam medicinæ artis periti, qui veneni hæc eſſe ſigna manifeſta teſtarentur. Igitur com infirmari Præpoſitum *Ileburg* nunciatum fuiſſet, *Tidericus* ſtatum ejus cotidianis nunciis ſtuduit explorare, quem deſperari audiens, ipſe quoque perſonaliter advenit, & olim ſibi attentato negotio nunc totis viribus inſiſtebat, multis & diverſis promiſſionibus, parti ſuæ fautores conciliando; quorum etiam rebus proſpere cedentibus in tantum auctus eſt numerus, ut pene adhuc Præpoſito vivente confideret ſe eligendum. Verum, cum, ſicut dictum eſt, febre liberatus, naſo perdito victurus crederetur, hoc ei pro crimine cœperunt objicere, dicentes, ſe nolle habere Præpoſitun denaſatum. In quo tamen divinæ voluntati,

licet diverſa fuerit voluntatum qualitas, concordabat. Nam quod Deus quoque juſta & bona voluntate non eſſe diutius Præpoſitum voluerit, declaravit, quem tertio illius mutilationis die ab hac luce ſubtraxit. Obiit autem feria quarta hora veſpertina die martyrum Perpetuæ & Felicitatis; atque utinam ad perpetuam abierit felicitatem. Sedit annis III. menſibus XI. diebus IV. ſepultus vero eſt a *Poppone* Præpoſito in dextera *Waltheri* Præpoſiti fratris ſui. Hujus temporibus *Fridericus* Comes de *Brene* propter rancorem, quem de Eccleſia *Niendorp* habuit, quædam bona in villa *Lubariſdorp* & locis vicinis, quæ eccleſia *Sereni-montis* diu poſſederat, cœpit repetere, dicens, ea ſuæ proprietatis eſſe, & ſine ſuo conſenſu vendita fuiſſe. Pro his dedit ei Præpoſitus L. marcas. Ab eodem Comite emit tres manſos pro LXX. marcis. Magnam etiam partem pecuniæ, quam *Rodolphus* Præpoſitus pro villa Niendorp reddere tenebatur, ſolvit; & inter hæc domi omnibus bonis abundavit.

Poſt humationem *Johannis* Præpoſiti die ſequenti, quæ fuit ſexta feria ſeptimanæ *Lætare Jeruſalem*, fratribus in capitulo collectis, Prioris hoc fuit conſilium, ut exhortatio & electio, donec poſt ſolemnitatem Paſchalem differretur, ne forte ejus occaſione aliqua inter ipſos turbatio in ſacro tempore proveniret. Sed illi qui de *Tiderico* eligendo jam concordaverant, iſti conſilio non conſenſerunt. Sicque ad eorum inſtantiam electione facta fratres inter ſe diviſi ſunt. Prior enim & alii cum eo XII. unum de fratribus *Wichmandum* nomine elegerunt. Erant autem iſti, qui *Johanni* Præpoſito uſque in finem familiarius adhæſerunt: alii omnes vicenarium numerum excedentes, multiplicati enim erant ſuper numerum, *Tidericum* elegerunt. Iſti nihil aliud, niſi electionem ſuam ipſo jure roboratam indiſſolubilem judicantes, partem alteram, utpote infirmam, ad conſenſum ſuum deflectere conabantur, & inſtanter hoc agebant, adeo ut ſimul omnes coram illo procedentes eos ab electione ſua, quæ ſtare non poſſet, cedere poſtularent. Illi vero cum eis ſimilem reverentiam exhibuiſſent, ſimilia ab eis petentes, verentes tamen, ne numero confiſi aliquid violenter agerent, electionem ſuam appellatione ſua interpoſita munierunt, & ita ab invicem receſſerunt, uno ex eis, qui Tiderico a primo conatu ſuo cooperatores extiterant, dicente: ut conſiderarent, quod electus ipſorum vir talis, & cujus parentibus hac occaſione eccleſiæ obligatis, bonum maximum in commune eis procuraturus eſſet, jam tertio ab illis maxime, a quibus etiam nunc conventus, rejiceretur, ea ſola cauſa, quia ſcirent, ſe poteſtate, qua hactenus ſuper eos injuſte ſe extuliſſent, faciente ejus juſtitia carituros, & ut pro his etiam indignari addiſcerent, quod illi pauci tot inique opprimere molirentur. Alter vero hoc electum ſuum admonebat, ut memoria retineret, non ideireo eum ab illis electum, ut eum illi honoris cauſſa extiterint, poſtmodum confirmatus nunc ſibi adverſantes in dignitatibus & commodis agere, ſe autem privatos & abjectos vivere patiatur. Erat autem in parte altera Prior, & proximus ei ſenior Parochianus capellæ veteris, Hoſpitalarius qui electus, Cuſtos, Cellerarius, Parochianus de Numie, Parochianus de Zaubicke, ad quorum officia plerique iſtorum aſpirabant: nonnulli autem ipſorum non propter iſta ſed pro ſolo odio quorundam fratrum alterius partis in electione *Tiderici* conſenſerant, ſcientes eum Præpoſitum factum occaſione inventa ab eorum gravamine nullatenus abſtinere. Talibus cauſis, ſcilicet ſpe commodi vel honoris conſequendi, & pro privatis odiis vindicandis, vir ille electus; neque enim Dei cauſſa eligi potuit, qui Dei timore ſemper vacuus, & dominandi cupidine plenus fuit. Talem enim fuiſſe nulli melius quam electores ſui noverant, ſed eis ob cauſas prædictas maxime idoneus videbatur. Miror autem, conſiderantibus electionis rationem ſi non horrenda videtur ejuſmodi electio. Eligere namque aliquid, eſt ipſum optimum judicando e numero aliorum legere, id eſt *colligere*. Verbum vero electionis ſimile eſt verbo jurationis. Cum enim dicitur: *In nomine patris & filii & Spiritus ſancti, eligo talem in patrem ſpiritualem & Præpoſitum:* tale eſt, ac ſi diceretur: *dico per Patrem, Filium & Spiritum ſanctum, talem optimum hominum mihi videri ad eccleſiam regendam, tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus*; ut pater ſpiritualis ad ſpiritualium, Præpoſitus ad temporalium, proviſorem pertinere videatur. Quamvis in communi ſermone nomine Præpoſiti utrumque intelligere ſoleamus. Propter hoc væ aſſumenti nomen Dei ſummi in vanum, & per invocationem tanti nominis aliud quam gloriam Dei quærenti, & ob hoc inutilem & nonnunquam noxiam ſcienter electionem facere non timenti. Verum iſti licet finem cauſæ magnopere deſiderarent, tamen uſque ad Paſcha quieverunt. Interim diverſis *Tiderici* amicis partem alteram attentantibus, ſi ad compoſitionem faciendam eos vellent admittere, non conſenſerunt: ſed unum de numero ſuorum feria III. Palmarum ad *Tidericum* Marchionem deſtinantes rogabant, ut eis & eccleſiæ ſuæ in hoc negotio provide-

videret, electionem alteram impediendo, cum & ipſe virum illum ad regimen eccleſiæ minus idoneum non ignoraret, quod etiam Marchio fatebatur. *Tidericus* vero, metuens ne conatus ejus per Marchionem impediretur, die Paraſceve ad Priorem accedens dicebat, ſe cum dolore penſare, diuturnitatem illius diſſenſionis valde damnoſam eſſe, ſe omnino ad rei finem tendere & *Tidericum* Merſeburgenſem Epiſcopum, ut fini adeſſet, invitare velle; petebatque ut literas invitatorias ſigillo eccleſiæ ſigillaret. Prior vero nihil aliud his verbis ſignificari credens, niſi quod ab electione cedere vellet, & ſe conſilio Epiſcopi ſubmittere, literis illis ſigillum appoſuit: quod ille callide conſecutus, fratribus alterius partis ignorantibus, ad ſecundam feriam Paſchalem Epiſcopum ex parte capituli invitavit. Eo tempore *Albertus* Archiepiſcopus contra Imperatorem ſedis Apoſtolicæ legatus fuerat conſtitutus, ad quem duo de Electoribus Tiderici venientes petebant, ut parti ipſorum adjutor fieri dignaretur. Quo, de modo adjutorii ab eis inquirente, talem modum ſuggeſſerunt, ut electo ipſorum curam porrigeret, eique præpoſituram confirmaret, quia hoc cum ratione legationis ſuæ poſſe facere videretur. Archiepiſcopus reſpondit, ſe non ignorare, quantum juris in eccleſia ipſorum haberet, etſi hoc ipſi forſitan ſcire nollent, nec aliqua ratione jus ſibi ſummi Pontificis uſurpare.

Anno MCCXII. *Tidericus* Merſeburgenſis Epiſcopus a capitulo *Sereni-montis* ſe invitatum credens, feria II. Paſchæ ad locum venit. Eo anno ſolemnitas Paſchalis evenerat in die Incarnationis Chriſti. Die ſequenti, hora diei tertia, omnes *Tiderici* Electores, adjunctis ſibi pluribus laicis, fratres, qui omnes in parte ipſorum ſentiebant, ad Epiſcopum convenerunt, petentes, ut numeroſitate eorum conſiderata, electioni ipſorum favorem ſuum impenderet, addentes ſe, quod jure facere deberent, in facto ſuo velle præcedere, electo ſuo ſolemnitatem debitam impendendo. Epiſcopo autem hoc non eſſe ſui conſilii dicente, nimis ſtulte eos agere, & ut quieſcerent potius exhortante, illi ab eodem receſſerunt, & eodem itinere clauſtrum ingreſſi, ſecundum quod ipſe electis eis ordinaverat, aſſumptis ſcolaribus, quorum magiſter partis ipſorum erat, elevatis in cantum vocibus, electum ſuum ducentes, ad Eccleſiam feſtinabant. Quorum unus, qui tamen præcipuus negotii executor fuerat, neſcio unde corde motus, alteri cuidam loquens, *vereri ſe* dixit, *ne ille ſublimis cantus flendi eis cauſa fieret.* Tantus autem fuit eorum impetus, ut per duo oſtia eccleſiæ, quæ ad clauſtrum ducunt, ſimul irruerent, proceſſionis ordine non ſervato. Cuſtodes etiam tam ad oſtia quam ad ſigna de ſuo numero, ne quod a parte altera impedimentum ſurgeret, & unum fratrem laicum in pulpito, qui populum ad Dei laudes pro electo ſibi Præpoſito commoneretur, & ipſe primus canere inciperet, ordinarunt. Sicque clero & populo concurrente, & ſignis conſonantibus *Tidericus* ad faciem patrnni ante altare producebatur. Inter pſallendum vero clerici dextrum, & laici fratres ſiniſtrum chorum tenebant; quod monſtrum nunquam prius in eccleſia viſum eſt. Ad quod tamen figurandum illos fortaſſis antiquum Romanorum induxit exemplum, qui aliquando pro ſui paucitate ſervos ad militiam aſſumere ſunt coacti, licet iſti legitimarum perſonarum numero abundarent. Fratribus ſane laicis in electione Prælatorum nihil unquam juris fuit: nec ad ſolemnitates hujuſmodi admittebantur, tantum electo ſimpliciter obedientiam promittebant. Verum iſti numerum extrinſecus tantopere requirentes, parum ſe de cauſæ ſuæ juſtitia confidere declarabant. Fratres vero alterius partis, etſi poſſent, nihil tamen inepte contra agere molientes, quidam turbati ſe ſubtrahebant, quidam vero illis admixti finem negocii exſpectabant. Epiſcopus præſentiam ſuam ſupervacuam eſſe conſiderans, & ſe fraude quaſi ad ſpectandam ineptiam invitatum intelligens, graviter tulit, & refectione feſtive percepta diſceſſit. *Tidericus* itaque omnibus ſuis fœminis etiam ſororibus, per quas non parum adjutorii parti ejus acceſſit, voto ſibi obligatis, de cætero pro Præpoſito ſe gerebat. Denique Cellerario miſſo nuncio mandabat, ut claves cellarii & coquinæ, quas ille remotis eorundem officiorum fratribus, tulerat, ſibi præſentaret. Quod cum ille renueret, alium pro eo Cellerarium ordinavit, ſic quod per biduum in Præpoſiti dignitate ſe exhibens feria quinta *Ilenburg* profectus eſt. Nuncius interea hujus ſolennitatis ad fratrem illum qui alterius partis legatione apud Marchionem fungebatur, & necdum ab eo receſſerat, directus eſt. Marchio ſtatim rumore comperto fratrem ipſum ad quendam fidelem ſuum *Tidericum* de *Sladebach*, qui ab eo tempore caſtrum *Witin* tenebat, deſtinavit, mandans ei, ut perſonaliter accedens ad locum, omnia quæ a *Tiderico* innovata fuerant, irritaret, ipſumque ab omni præpoſiti excluderet poteſtate. Mandaverat etiam omnibus ejus fautoribus victualia denegari, a quo eum frater ille, ne hoc majoris diſcordiæ cauſa fieret, revocavit. Ille itaque juxta mandatum adveniens no-

vum Cellerarium ab officio removit, vetere reſtituto. Cui etiam claves cutiæ Præpoſiti præſentari fecit, rebus *Tiderici*, quæ illuc erant comportatæ, exportatis, fratribus etiam laicis in officiis conſtitutis præcepit, ut ſi gravamine carere vellent ei & non alteri obedirent. Hac itaque mutatione facta *Witin* reverſus, unum poſt ſe ſervorum ſuorum relinquens, per quem, ſi quid novi ſurgeret, ſcire poſſet. His autem *Ileburg* nunciatis, *Tidericus* videns difficultatem ſibi factam, ab acceſſu clauſtri interim ſibi abſtinere melius judicavit. Veruntamen quilibet adgredi quam ab incepto cedere, apud ſe irrevocabiliter diffinivit. Nec defuerunt inter hæc fratribus in clauſtro conſtitutis contentiones & pugnæ verborum, his qui erant partis ejus hoc fixe proponentibus, quod ſi eorum Præpoſitum aliquid, quod non ſperarent, a Marchione pati contingeret, nequaquam ſe ab alterius partis gravamine temperarent. Conſilio itaque fratris ſui *Henrici* Merſenburgenſis Præpoſiti & aliorum quorundam amicorum animum Marchionis per *Ekkehardum* Merſenburgenſem Canonicum ſuum conſanguineum attentare cœpit, ſi eum ad ſuum conſenſum poſſet aliquo modo inclinare. Quid multa, flexus Marchio Priori mandavit & capitulo, ut in Dominica qua cantabatur *Jubilate Deo*, ſex de partibus ſingulis *Lipzke* ad ejus præſentiam mitterentur, cum quibus de cauſa Præpoſituræ tractare vellet. Prior partis ſuæ quinque ſenioribus fratribus ſecum aſſumtis profectus eſt. Tidericus vero duobus tantum junioribus domi relictis aliis omnibus ſuis comitatus venit. Epiſcopi qui cum Marchione aderant, *Engilhardus* Nüenburgenſis, & *Tidericus* Merſenburgenſis de verbo Marchionis a partibus exegerunt. Quo compromiſſo collocuti Marchioni redierunt, *Tidericum* Præpoſitum eſſe debere ex arbitrio pronunciantes, & ut ab eis qui eſſent præſentes alterius partis in continenti eligeretur præcipientes, quod ſic factum eſt. Epiſcoporum ſane alter Merſenburgenſis, poſtmodum hujus arbitrii non parum pœnitens, pro voluntate Marchionis ſententiam ſe tuliſſe, cuidam familiarium ſuorum confeſſus eſt, eumque pro conſenſu ſuo accepiſſe pecuniam teſtabatur. Ipſe etiam Marchio, eo tempore quo *Ekkehardus* apud eum negociabatur, cuidam clericorum ſuorum LX. marcas ſibi pro Præpoſitura Sereni montis quaſi jocando retulit oblatas fuiſſe. Idem annis ſingulis vinum, quod fratribus ſupereſſe poterat, emere ſolebat, ex quo mercatu tempore quo *Iohannes* Præpoſitus obiit fere CCC. marcas reddere tenebatur. Cujus debiti cum ejus *Conradus* Epiſcopus de *Sichem* petente capitulo poſtea commoneret, totum ſibi dimiſſum eſſe reſpondit. In ipſo autem inſtanti quo arbitrium promulgandum fuit, cum cunctari aliquantum Marchio videretur, & familiares ejus ſecreto cum Tiderico crebro colloquerenrur, frater ille ſenior, quem Tidericus a familiaritate Johannis Præpoſiti averterat, cujus erat nomen *Hartmodus*, ſuſpectum habens negotium, an ſa familiaritatis quæſivit ab eo, quæ eſſet cauſa horum colloquiorum, & pro qua re Marchio cunctaretur. Ille autem, tum pro reverentia viri, tum etiam inquiſitionis inſtantia, verba quibus veritatem convenienter palliaret non inveniens, ægre quod verum erat reſpondit, cauſam, prout vellet, terminari non poſſe niſi in continenti C. marcas Marchioni promitteret ſe daturum. Hæc frater ille poſt modicum, rebus inter ipſum & Præpoſitum aliter quam tunc ſe habentibus; fatebatur. Uxorem etiam Marchionis & quoſdam familiares ipſorum expertes donationis non fuiſſe compertum eſt. Sed has omnes difficultates *Henricus* Merſenburgenſis Præpoſitus, utpote vir literatus & prudens, breviter abſolvit, dicens: *fratrem ſuum non Præpoſituram, ſed gratiam comparaſſe Marchionis, pecunia.* Viderit tamen ipſe utrum recte appellaverit gratiam, non gratis datam. Tidericus itaque Præpoſitus confirmatus, habens in Comitatu Ekkehardum Marchionis nuncium, domum venit, collectiſque fratribus ejus, qui de parte altera reſtabant, idem nuncius verbis Marchionis præcepit, ut in electione aliis concordarent, aut de loco ipſo ſibi emigrandum cognoſcerent. Illi conſortio fratrum ſuorum carere malum maximum judicantes licet contra ſuam conſcientiam, eligere quam recedere maluerunt. Poterat Eccleſia Sereni-montis alterum æque fortaſſis utilem & minori conſtantem pretio Præpoſitum habuiſſe; ſi non æquiſſimus ille rerum ordinator hujus importunitate victus, atque utinam non iratus, hoc nomen eum conſequi permiſiſſet.

Albertus Archiepiſcopus Apoſtolicæ ſedis legatus Imperatorem crebro excommunicatum denunciabat, & ne quis eum Imperatorem appellaret, ſub pœna excommunicationis prohibebat. Nec vero Imperator ei parcebat, omnia quæ illius & ſuorum erant quantum poterat devaſtando, quamvis & ipſe nonnunquam ex parte Epiſcopi damni aliquid pateretur. Tanta autem fuit & hujus in denunciando, & illius in devaſtando, conſtantia, ut recte quidam dixiſſe laudetur: *quod Epiſcopatus Magdeburgenſis ab Ottone Imperatore & Alberto Archiepiſcopo conſtructus, ab Ottone Impe-*

Imperatore & Alberto Archiepiſcopo deſtruetur. Æquivoci enim erant conſtructores & deſtructores: licet Archiepiſcopus non aliunde deſtructor fuerit, niſi quod occaſionem præbuit deſtruendi. Eo maxime tempore Eccleſia Magdeburgenſis *Ludolphi* Archiepiſcopi ſenſit induſtriam in ædificatione caſtri *Hunoldisburg*, quod præcipue excurſus Brunefwicenſium frenabat. Imperatore itaque, ut ſolebat, devaſtante *Magdeburg* adjacentem provinciam, Epiſcopus militibus collectis cum eo congredi tentavit. Imperator talium peritiſſimus, cum & audacia & corporis viribus parem non haberet, adventu hoſtium cognito paulatim ceſſit, eoſque inſequentes longius a civitate protraxit. Deinde cum impetu ad eos convertens omnes in fugam convertit ccc. fere militibus captivatis, quæ pugna maximum Epiſcopo damnum procuravit: cum ipſe pro captivis ſolvere cogeretur: & imperatore, quicquid ſolvere poterant, ab eis non negligenter extorquente.

Anno M CC XIII. Cum Eccleſia *Hilſeneburg* Abbate careret, *Albertus* Archiepiſcopus ratione legationis ſuæ, quia *Fridericus* Halverſtadenſis Epiſcopus, imperatori favens, excommunicationis jugum ferebat, in cujus diœceſi eſt illa Eccleſia, *Hartwicum* Pigavienſem Monachum ei Abbatem dedit. Quem cum monachi recipere nollent, Archiepiſcopus eos excommunicationis vinculo innodavit. Sed cum difficile inveniri potuiſſet, timore Imperatoris, qui ipſius ſententiæ literam Hilſeneburgenſibus exhibet, Hartuicus cognatum *Henricum* de *Rekkin* Sereni-montis Canonicum eum ad ſe tacito negocio vocavit, quem permittente Præpoſito ad ſe venientem cum eiſdem literis deſtinavit. Qui exhibitis literis factione monachorum captus, & ſuis omnibus exſpoliatus eſt. Interim monachi miſſo cum ſuis literis nuncio, *Tiderico* Præpoſito de Henrico conqueſti ſunt, quod Eccleſiam ſuam exhibitione illarum literarum, ad perturbationem maximam produxiſſet. Præpoſitus occaſionem non negligens, (nam Henricus unus fuerat electioni ſuæ adverſantium) eum, cum in caſtro *Wernigerode* captivus teneretur, communione ſua ſuſpendit, & ab ingreſſu clauſtri, ſi redierit, arceri juſſit; cum tamen regula nuſquam aliquem a ſocietate fratrum projici jubeat, niſi quis peccans emendatoriam vindictam non curaverit ſuſtinere. Henrico vero cum pace redeunte, Præpoſitus eum ab ingreſſu clauſtri prohibere conatus eſt. Quod cum implere non poſſet, eo quod plures de fratribus ei faverent, diſtricte eum præcepit ab omnibus evitari. Cujus motum ille mitigare cupiens, nudis pedibus in veſte nigra ſcopam ferens, cum Priore & quodam alio fratre ſeniore, pedibus ejus proſtratus petebat, ut ſi quid peccaſſe oſtenſus fuiſſet, de hoc eum in clauſtro pœnitentiam agere pateretur. Præpoſitus vero nihil his mitior factus, cum ille a clauſtro abeſſe nullo modo conſentiret, egit ut per *Hartmannum* quendam villicum Marchionis ab Eccleſia pelleretur. Qui veniens, & cum armatis clauſtrum ingreſſus, hora refectionis Henricum de refectorio protractum, extra clauſtrum a ſuis ſervientibus educi fecit: ſicque ille diſcedens magnam fratribus triſtitiam dereliquit, cum etiam eos, qui ei faverant, gravari a Præpoſito contigiſſet. Erat autem ſtudium ingens his qui Præpoſito adhærebant, ut eos, qui in electione diverſæ partis fuerant, a ſuo conſortio removerent, in qua intentione etiam eis Præpoſitus concordabat. Henricus itaque a *Sifrido* Pegavienſi Abbate patruo ſuo receptus, Archiepiſcopo quam paſſus erat injuriam initiavit, Archiepiſcopus vero, legationi ſuæ contumeliam in hoc irrogatam affirmans, cum occaſione facti ſui gravari illum contigerit, Præpoſitum de receptione ejus crebro ſtuduit commonere. Sed cum nec monendo nec petendo quicquam proficeret, ejuſdem legationis auctoritate excommunicationis contra eum & quoſdam collaterales ipſius, qui maxime ei in hoc facto cooperatores extiterant, ſententiam promulgavit.

Anno M CCXIV. *Henricus* de *Rekkin* Sereni-montis Canonicus expulſus, cauſæ ſuæ opportuno tempore captatæ in Sabbato Paſchali Præpoſito ad benedictionem foris aſtante venit, & prius appellatione interpoſita literam Archiepiſcopi excommunicationis ſententiam continentem ei porrexit, quam cum ille non reciperet, miniſtris ſimul adſtantibus & poſt eos ſingulis fratrum exhibere curavit. Nullo autem eam recipiente, ipſe in medio Eccleſiæ ſtans, excelſa voce recitare cœpit, Præpoſito e diverſo benedictionem foris ſublimiter pronunciante: Intellectum tamen eſt quid illa littera contineret. Poſt recitationem Henricus exüt, & finito baptiſmi officio Præpoſitus ad pulpitum eum excommunicatus excommunicavit, & omnes ei conſentientes, credens aliquos fratrum hujus facti conſcios extitiſſe. Henricus autem extra Eccleſiam occultatus, explorabat, utrum Præpoſitus poſt ſententiam celebraret; de quo certificatus itinere ſuo diſceſſit. Familiaribus vero Præpoſiti conſilium dantibus, ſequenti ſecunda feria *Magdeburg* ad præſentiam Epiſcopi veniens, ad cautelam abſolvi poſtulavit,

lavit. Quem ille juxta formam Eccleſiæ abſolvi fecit, ſed præſtito juramento: abſolutoque, ut Henricum reciperet, præcepit ſub debito juramenti, quod ipſe minime complevit. Henricus cum literis Archiepiſcopi, cauſam ſuam Papæ ſignificantibus, Romam profectus judices contra Præpoſitum impetravit. Eo tempore, indicto ab Innocentio Papa *Romæ* generali concilio, univerſi Eccleſiarum Prælati ad profectionem ſe parabant. Præpoſitus vero ſicut & plerique alii ad concilium prævenire cupientes, ut commodior ei copia fieret ſua negocia promovendi, cum a judicibus Henrici citatus fuiſſet, appellavit, & copioſa ſumta pecunia Romam profectus eſt. Et de cauſa quidem appellationis apud ſummum Pontificem ſiluit: referebat autem, ſe ſubditum quendam habuiſſe, qui cum officium cellerarii ſibi contra ejus voluntatem uſurpare voluiſſet, & ex hac cauſa lites concitare cœpiſſet, ipſe eum a conſortio fratrum & ab Eccleſia rejeciſſet: petebatque, ut ſi talis ad ejus veniret præſentiam, accuſationem ejus non reciperet, ſed potius eum ad Eccleſiam ſuam compelleret redire, quia eum pœnitentem recipere paratus eſſet, metuens ne, ſi Henrico audientia data fuiſſet, ejus ineptiæ publicarentur. Et ut efficaciter, quod intenderat, conſummaret, Notarium quendam non parva conduxit pecunia, ut huic negocio præeſſet, & ſe Henrico, ſi veniret, pro ſe adverſarium exhiberet. Cui etiam alium Marchionis Clericum de *Nieudorp*, qui præſens erat, & poſt eum in curia remanebat, adverſarium ordinavit. Aliorum autem quæ petiit nihil potuit impetrare. Erant autem hæc: *ut in die dedicationis Eccleſiæ ſuæ populus adveniens indulgentiam haberet: & ut Papa ei unum Epiſcoporum terræ ſuæ, quem eligere maluiſſet, vice ſua judicem ordinaret: & ut ei in cauſis Eccleſiæ ſuæ excommunicandi concederet poteſtatem.* Præpoſitus a curia recedens, Henricum ſe inſequentem *Boloniæ* invenit, miſſoque ad eum quodam civitatis magiſtro, tentabat ſi cum eo in concordiam redire poſſet: in quo ille nulla ratione voluit conſentire. Cum vero in præſentiam Apoſtolici veniſſet, volens Papa ut ad Eccleſiam ſuam rediret, literas, per quas reſtitueretur, ſuggerente Præpoſiti notario dari ei præcepit. Henrico autem inſtanter audientiam ſibi dari poſtulante, Papa motus ejus inſtantia & cauſa cognita juſſit, *ut literas datas dentibus ſcinderet.* quod literis caſſatis fieri ſolet; jam enim, aliis etiam referentibus, de ſtatu Eccleſiæ Sereni montis Papa cognoverat, & Henricum de ſingulis ſubtiliter interrogabat, ita ut expreſſe de nemore monti proximo, quod Præpoſitus nimis damnoſe incidi & vendi fecerat, an ita eſſet percunctari ſtuderet. De omnibus autem, quæ ille vera fatebatur, juramento ſibi fidem facere compellebat, ac ſic demum literas ei dari mandavit, quibus Præpoſitus redire ad concilium cogebatur. Alias etiam pro Abbate Pigavienſi contra Marchionem literas impetravit. *Arnoldus* vero Clericus Marchionis impedire eum volens & non valens, de eo quod adverſatus ei fuiſſet pœnitentiam agens, reconciliari, eum ſibi humiliter poſtulavit. Henricus de partibus rediens Trans-alpinis *Herbipolim* venit ibique *Arnoldum* qui ſe præceſſerat invenit. Cumque inde recederet, priusquam *Pigaviam* pervenire potuiſſet, ejus Arnoldi traditione ab hominibus Marchionis captus, & ſuis omnibus ſpoliatus atque in caſtro *Hagenesberg* incarceratus, aliquamdiu detentus eſt. Et hic caſus Præpoſitum a neceſſitate redeundi ad concilium liberavit.

Tempore quo Præpoſitus Romam proficiſci parabat, & cum eo *Willehelmus* Cillenenſis Præpoſitus, *Tidericus* Marchio *Zurbeke* conſtitutus, eis, ut in die profectionis ſuæ ad ſe venirent, mandavit, intendens ut ablatis omnibus quæ haberent, eos ab itinere prohiberet, quoniam hujuſmodi expenſas ſupervacuas aſſerebat. Præpoſitus conatu ejus per quoſdam ſuos amicos cognito, diem profectionis præveniens, ſolus ad eum acceſſit, diuque ei familiariter collocutus, eum ad ſuum placitum inclinavit. Exiit autem talis rumor quod XL. vini carratæ, quas Marchio de recenti ſolvere renebatur, Præpoſito licentiam impetraſſent. Denique cum poſt profectionem ejus Prior & capitulum unum de fratribus pro quibuſdam Eccleſiæ cauſſis ad Principem deſtinaſſet, ille rumoris veritatem explorare cupiens, eum tam de veteri quam de novo ſtuduit commonere. Marchio reſpondit ſe totum debitum perſolviſſe: quod autem nec ante, nec poſt ſolverit, & quod Præpoſitus nunquam exegerit, certum eſt. Imperator cum Rege Franciæ pugna commiſſa victoriam perdidit, multis ex parte ejus captis, & plurimis ex utraque parte occiſis: ex quo tempore nomen Teutonicorum ſatis conſtat apud Gallicos viluiſſe. *Wernherus* de Eccleſia S. Mauritii, Hallenſis primus Præpoſitus, *Lipzke* miſſus eſt. In civitate Hallenſi factus eſt concurſus ex hujuſmodi cauſſa. Presbyter quidam ex vicariis parochiani Eccleſiæ forenſis, *Petrus* nomine, egit arte quam ipſe noverat, ut ad imaginem quandam crucifixi, quæ in ipſa erat Eccleſia, ſanitates conferre ægris adventantibus putaretur. Quo rumore diffamato, provinciarum omnium circumjacentium populis ad civitatem confluentibus,

tanta

tanta fuit offerentium multitudo, ut infra paucos menſes, quibus illa duravit inſania, præter oblationes ceræ, ſupra CL. marcas ſit ſacrificium computatum. Ex his ceſſerunt in partem Archiepiſcopi, ut fertur, LXX. marcæ, reliqua in uſus Eccleſiæ *Novi operis* ſunt recepta. In tantum vero etiam prudentes viros eadem deluſio dementavit, ut non ſolum *Poppo* Præpoſitus aſſidua prædicatione virtutes quæ ibi fierent, populis intimaret, & contradicentes vel irridentes poſt excommunicationis quoque ſententiam prohiberet: ſed etiam *Conradus* de *Sichem* horum veritati publice in ſuis ſermonibus teſtimonium perhiberet. Interim ſervitii ſui tempore exacto, Presbyter a civitate receſſit, & omnis ille virtutum effectus cum eo pariter emigravit. Conſtat enim nihil ibi talium poſtmodum acciſſe.

Anno MCCXV. *Fridericus* rex Aquiſgrani die beati Iacobi coronatus eſt & cruce ſignatus. *Chriſtianus* primus poſt beatum *Adelbertum* genti Prutenorum Epiſcopus conſecratus eſt. *Tidericus* Epiſcopus Merſenburgenſis mortuus eſt IIII. Idus Octobr. pro quo ex arbitrio *Conradi* Epiſcopi de *Sichem*, & duorum Canonicorum Merſenburgenſium, *Ekkehardus* ejuſdem Eccleſiæ Canonicus electus eſt. Oratorium S. *Auguſtini* in *Sereno-monte* dedicatum eſt a *Conrado* Epiſcopo de Sichem V. Idus Octobris. Synodus Univerſalis Romæ in Eccleſia Salvatoris, quæ *Conſtantiniana* vocatur, menſe Novembri celebrata eſt, Præſide *Innocentio* Papa III. Pontificatus ejus anno XVIII. In qua fuerunt Epiſcopi CCCXII. inter quos erant Patriarchæ duo, Conſtantinopolitanus & Hieroſolymitanus. Antiochenus languore detentus miſit ſuum vicarium Anteradenſem Epiſcopum. Alexandrinus, ſub Sarracenorum dominio conſtitutus, fecit quod potuit, miſit pro ſe Diaconum germanum ſuum. Primates autem & Metropolitani fuerunt LXXI. Abbates & Priores ultra DCCC. Abſentium vero Archiepiſcoporum & Abbatum non eſt numerus comprehenſus. Legatorum vero, regis videlicet Siciliæ in Romanum Imperatorem electi, Imperatoris Conſtantinopolitani, Regis Franciæ, regis Hungariæ, regis Hieroſolymitani, regis Cypri, regis Arragonenſis, nec non aliorum Principum & magnatum & civitatum, aliorumque locorum ingens affuit multitudo. *Sifridus* Abbas Pigavienſis *Henrico* de *Rekkin* Montis-Sereni Canonico expulſo in concilio commiſſionem obtinuit, cujus exemplar hic inſerere libuit pro teſtimonio veritatis. *Innocentius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilectis filiis Præpoſito S. Nicolai A. Cellerario & H. Canonico Magdeburgenſi ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Cum olim ex literis venerabilis fratris Alberti Magdeburgenſis Archiepiſcopi Apoſtolicæ ſedis legati, quam ex conqueſtione dilecti filii Henrici Canonici Eccleſiæ montis-Sereni Magdeburg. diœceſis, noſtro fuiſſet Apoſtolatui reſeratum, quod Tidericus ipſius Eccleſiæ Præpoſitus eundem Henricum, pro eo quod noſtras & ejuſdem legati detulerat literas, ab eadem Eccleſia turpiter expuliſſet, faciens quoſdam laicos ad hoc ſpecialiter convocatos in eundem manus injicere violentas, & quoſdam de fratribus ſuis, quia noluerunt tyrannidi conſentire, punire graviter præſumſiſſet, & inſuper cum complicibus ſuis, poſt excommunicationem a præfato legato pro ipſo in eoſdem prolatam, divina non fuiſſet veritus officia celebrare, quodque, poſtquam a jam dicto legato fuit juxta formam Eccleſiæ abſolutus, memoratum Canonicum ad ſuam Eccleſiam revocare nullatenus voluiſſet, licet hoc ipſi ab eodem injunctum fuiſſet ſub debito præſtiti juramenti, vobis dedimus in mandatis, ut ſi res taliter ſe haberet, jam dictum præpoſitum ut Canonicum memoratum benigne reciperet & tractaret, monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione remota compellere curetis, ipſi & complicibus ejus pro præfatis exceſſibus pœnam Canonicam nihilominus inflicturi, ut ea docente cognoſcerent, quod temerarium eſſet contra ſtimulum calcitrare. Cum autem, ſicut ex veſtrarum intelleximus continentia literarum, Præpoſitum ipſum auctoritate mandati noſtri peremtorie citaſſetis, ut veſtro ſe conſpectui præſentaret, jam dicto Canonico ſuper his quæ præmiſimus reſponſurus, ipſe nec venit nec pro ſe miſit idoneum reſponſalem, veruntamen quidam Clericus, nullis tamen exhibitis literis, comparuit coram nobis, qui pro eo a vobis in nullo gravato ſedem Apoſtolicam appellavit. Licet autem appellationem ipſius reputaſſetis frivolam & inanem, quia tamen intellexiſtis, eundem ad ſedem Apoſtolicam acceſſiſſe, ut in præſentia partium plenius veritas appareret, jam dictum cum veſtris Canonicum literis proceſſum veſtrum continentibus ad noſtram præſentiam tranſmiſiſtis. Nos igitur ejuſdem Canonici compatientes laboribus & expenſis ipſum ad vos duximus remittendum, per Apoſtolica vobis ſcripta mandantes, quatenus ſi res ita ſe haberet ad locum & beneficium ſuum reſtituentes eundem, non permittatis ipſum ſuper his a quoquam indebite moleſtari, nihilominus Præpoſito a dictis & ſuis complicibus de illatis injuriis ſibi competenter ſatisfieri, facientes contradictiones per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita. Cæterum quoniam Præpoſitus memoratus de Simonia, dilapidatione, perjurio & aliis multis criminibus dicitur infamatus, & quod etiam excommunicatus divina celebrare præſumſerit, ac inſuper ante confirmationem a nobis obtentam adminiſtratione Eccleſiæ Montis-*

tis-Sereni, tam in Spiritualibus quam in temporalibus ſe impudenter ingeſſit, a quibuſdam de fratribus Eccleſiæ coram ſeculari judice obedientiam exigens & extorquens, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus inquiſita ſuper his diligentius veritate, quod canonicum fuerit, appellatione poſtpoſita, ſtatuatis, facientes quod ſtatueritis per cenſuram Eccleſiaſticam firmiter obſervari. Quod ſi non omnes &c. Acceptis itaque his litteris, Henricus, priusquam per eas aliquid agere potuiſſet, ſummi Pontificis morte præventus eſt.

Anno MCCXVI. *Ekkehardus* Epiſcopus Merſenburgenſis Electus, conſecratur die S. Bonifacii, qui tunc fuit in octava Pentecoſtes, ab *Alberto* Magdeburgenſi Archiepiſcopo, *Brunone* Miſnenſi & *Balderamo* Brandenburgenſi Epiſcopis, & *Conrado* Epiſcopo & Monacho de Sichem. Innocentius Papa III. obiit, vir ſtrenuus & literatus & qui in multis cauſſis honori & utilitati Eccleſiæ cognoſcitur præſuiſſe. Huic ſucceſſit *Honorius* III. Eccleſiæ montis-Sereni gravis turbatio nata eſt ex hujuſmodi cauſa: Tidericus Præpoſitus fratribus illis, quos in electione ſua adverſarios paſſus fuerat, importunum ſe conſueverat exhibere, & cauſas, pro quibus eos juſte perſequi videretur, nonnunquam confingere, ita ut aliquando in capitulo dicere non erubuerit, quod a quibuſdam amicis ſuis veraciter audiviſſet, timendum ſibi eſſe, ne ab his vitæ periculum ſuſtineret. Totus enim contra ipſos ejus motus facile ad minus in ſuperficie mitigari potuiſſet, ſi illi ſuo eum arbitrio in his, quæ agere voluiſſet relinquentes, mulcere adulationibus voluiſſent: quibus tantum delectabatur, ut per eas a ſibi faventibus ad permittendum eis quidlibet duceretur. Verum quia hoc ab iſtis conſequi non poterat, qui non ſolum ei non adulabantur, ſed etiam ubicunque contra utilitatem & honeſtatem Eccleſiæ aliquid agere voluiſſet, fiducialiter reſiſtebant, non ſolum ipſe eos perſequi, ſed & numerum eos impugnantium augere ſtudebat, juvenes immaturæ ætatis propter hoc ipſum emancipando, & ad ſacros ordines promovendo, quod tamen non uſquequaque pro ejus arbitrio procedebat: quia illorum nonnulli, poſtquam libertatem conſecuti fuiſſent, conſideratis cauſarum circumſtantiis, ei adverſantium numero jungebantur. Tanta autem erat libertas ad libitum vivendi his, qui ei contra non ſuos militabant, quod duo ipſorum, quorum alter fuit filius fratris ipſius *Hermanni de Roſiwelt*, in tantam exarſiſſe feruntur inſaniam, ut in cameram quandam, quæ erat in extremitate clauſtri a parte occidentali conſtructa, mulieres introducendi conſuetudinem facerent, ut ſecure poſſent ſuas miſerias augmentare, quæ res maxime Dei conſuevit iracundiam provocare. Talis enim iniquitas *ex adipe* prodire dicitur, hoc eſt, ex ſuperabundantia & ſecuritate. Quod cum non ſolum familiæ, ſed etiam provincialibus, notificari cœpiſſet, Præpoſitum latere non potuit, de quo etiam cum Priore & aliis quibuſdam ſæpe conquerendo tractabat, ita ut aliquando cum uno ipſorum ſecreto ad conſiderandum locum acceſſit, ubi mulieres fama vulgabat introduci. Diſſimulabat tamen ſicut de omnibus electionis adjutoribus, & quibuslibet ſibi adulantibus, facere ſolebat, vel memor beneficii, vel adulationibus delectatus, vel etiam, quod minus verum non eſt, ut ſi forte aliqui ipſorum contrariari ejus ſententiæ cœpiſſent, haberet unde ora eorum obtundere potuiſſet. Cum itaque aliquando a ſervientibus clauſtri diffamatum eſſet, mulieres ad locum illum introductas fuiſſe, rumore in tantum dilato, ut in villis & caſtris circumjacentibus de eodem facto etiam cantaretur, cum & mulier ipſa, ut conſuetudo talium eſt, quaſi pro jactantia, ad claſtrum ſe fuiſſe, cunctis audire volentibus teſtaretur: Præpoſitus die quadam fratribus in capitulo congregatis, nullo de hac re verbum movente, dicebat, inique agere eos qui fratres ſuos de cauſis turpibus mala voluntate compoſitis infamarent, quod nuper factum eſſet, declinans omnino rem verbis manifeſtioribus aperire. Quidam enim familiarium illorum, quos infamia pulſabat, ei ſuggeſſerant, rumorem illum a quibuſdam ſibi adverſantibus confictum pro odio eorum, qui libenter ei ſervirent. Licet autem Præpoſitus hoc non fictum, ſed potius verum eſſe crederet, volebat tamen ſibi ſuaderi, ut crederet fictum eſſe, & ut diſſimulationem ſuam, quæ nimirum erat damnabilis, ſibi excuſaret, conſcientiæ ſuæ vim faciens, ſe ipſum quod non credebat credere compellebat. Volebat vero per illum ſuum tractatum hoc efficere, ut his, quorum verebatur inſultum, de hac re quidquam loquendi audacia tolleretur. Sed aliter quam putabant evenit. Denique quidam ipſorum ex hoc magis moti, quod ipſe cauſam, de cujus correctione pro timore Dei & honeſtate Eccleſiæ ſuæ tractare deberet, ſupprimere conaretur, reſponderunt; fruſtra ſibi ſuper hac re ſilentium imponi, quæ per ora omnium provincialium volveretur, petebantque ut de camera illa vindictam Deo faceret, quia de ea frequenter infamia nata eſſet, quod ipſi non aliunde magis, quam ex ipſius

narra-

narratione didiciſſent. Præpoſito autem cum indignatione negante, ſe de hac re quicquam ſcire, nec aliquid ab eo de hoc auditum fuiſſe, illi eum Prioris, cum quo de hac re tractaverat, teſtimonio convicerunt. Unde magis motus, & pene quid ageret neſciens, dicebat conſcientiam puram declarare velle, quia judicio illorum hujus facti conſcius videretur, & ſtola ſumta reos tacitis nominibus excommunicationis vinculo innodavit, præcipiens Priori, ne in confeſſione ſecreta eorum reciperet, niſi peccatum ſuum publice faterentur. Ad ſe autem poſt iram reverſus, graviter tulit, ſe pro illorum inſtantia tuliſſe ſententiam, eoſque die ſequenti incuſavit, quod ipſi fratres ſuos infamaſſent, & ut de hoc Deo & ſibi & capitulo ſatisfacerent, præcepit. Illis autem pro eo, quod ſe non feciſſe ſciebant, pœnam ſuſtinere recuſantibus, eos excommunicavit, præcipiens eos a fratribus evitari. Hinc orta eſt inter fratres gravis diſſenſio, plurimis eorum dicentibus injuſte eos gravari, qui Dei cauſam exequi viderentur, nonnullis etiam, ut eos vitarent, nulla ratiune conſentire volentibus. Verum illi, ne turbationem augerent, a celebratione divinorum ſe ſubtrahere decreverunt. Hæc in adventu Domini geſta ſunt. Porro familiares eorum, quos npinio reos judicabat, in familiam illam falſa dicta eſſe cuntendebant, eamque excuſantes, alterius facti, de quo melius taceretur, veſtire pallio nitebantur. Neque vero ipſa ſibi excuſatio, diverſis diverſo modo excuſantibus concordabat, nec videbant excuſantes ſuis ſe conatibus impediri. Si enim nihil factum erat, quare excuſando laborabant, ubi enim mali conſcientia non eſt, excuſatio neceſſaria non eſt. Ubi vero excuſationem prætenderis, oſtendis te habere aliquid, quod excuſatione indigeat, colorari igitur aliquid factum erat. Sed cum excuſatio ipſa, præter hoc quod in rei veritate ſcitur, falſa fuiſſe etiam alio modo, ſcilicet ſui diverſitate, ſe ipſam impugnans, deſtrueret, nonne tibi videtur id quod fama clamabat verum eſſe. Fratrum vero illorum, qui a Præpoſito gravabantur, (erant autem tres) unus ad Marchionem profectus, de violentia Præpoſiti conqueſtus eſt, nec tamen cauſam gravaminis ei etiam cum inſtantia requirenti voluit indicare, ne fratres ſuos infamaſſe apud principem videretur. Petebat autem ut Præpoſitum per nuncium ſuum ab eorum vexatione compeſceret, per quem etiam poſſet ei cauſa competentius intimari. Marchio eum *Witin* ad *Tidericum* de *Sladebach* cum ſuis literis deſtinavit, mandans ei ut cauſam ſibi inſinuandam cognoſceret, & ſi poſſet amico fine terminaret, alioqui eam ſuæ juberet audientiæ reſervari. Prævenerat autem fratrem illum nuncius Præpoſiti de ipſo & ſociis ſuis Marchioni quærimoniam faciens, & petens, ut eos, quia ſibi obedientes eſſe nollent, ab aliorum præciperet conſortia removeri. Marchio reſpondit ſe neminem ejicere, nec ut ipſe quenquam ejiceret, pati velle. Militem vero de ſuis fidelibus, *Elegerum* nomine, qui cauſam, prout poſſet, convenientius terminaret, miſit: Sed ne fratres illi in aliquu gravarentur interdixit. *Elegerus* villiço quodam Marchionis, *Ulrico* nomine, cum aliis armatis, propter diſcordiam quæ inter Marchionem & Principes Transvannenſes vertebatur, aſſumto, Dominica qua cantatur *Gaudete*, ad locum venit, & ipſe inermis, cæteri vero armati, quidam etiam in nudis loricis clauſtrum ingreſſi, duos de fratribus illis, quia tertius a Marchione necdum redierat, coram Præpoſito & capitulo, pro qua cauſa Præpoſito inobedientes eſſent, minaciter percunctati ſunt. Illis autem pro ſe loqui volentibus, Præpoſitus audientiam non eſſe eis dandam dicens, iracundiæ præcipitatione impulſus, cauſam illam nudis verbis expreſſit, addens illos hoc de ſuis fratribus confinxiſſe, ſcilicet quod mulier ad cameram illam introducta fuiſſet, & hac occaſione miſera illa fabula tota in auribus laicorum illorum effuſa eſt. Conſilium autem Præpoſiti cum illis tale fuit, ut duos illos terroribus tentarent, quod facere non diſſimularunt, præcipientes eis ex parte Marchionis ut Præpoſito ſatisfacere maturarent, alioqui ſcirent fratrum ſuorum conſortio removendos vel certe incarcerandos, & Marchionis præſentiæ reſervandos. Cumque in hujuſmodi negotio magna diei parte conſumta illi nihil a ſuo Præpoſito remolliti, alter ad recedendum paratus eſſet, alter vero vim potius exſpectare velle ſe diceret; Elegerus fines mandati tranſire non præſumens, Præpoſitum cum nihil proficeret, ut ad concordiam cum eis rediret, & ab excommunicatione eos abſolveret, hortabatur. Præpoſito hæc ſe facere promittente, ſi jurarent ſtare mandatis ejus. Illi petebant ut a Priore & fratribus inquireretur, utrum eos talem abſolutionis modum anteceſſorum ſuorum auctoritas docuiſſet. Priore vero reſpondente, hæc ipſorum conſuetudinem non habere, nuncius, ut eos ſine juramento abſolveret, poſtulabat. Quod cum ſe nulla ratione facturum diceret, ille indignatus, cum ſuis diſceſſit, cauſa in medio remanente. Porro Præpoſitus conatum ſuum inanem eſſe videns, graviter tulit, ſeque jam de facili

contemni poſſe conſiderans, pro eo quod ejiciendi a clauſtro ſibi adverſarios copia ei videretur ablata, in quo maxime ejus erat ſundata fiducia, convocatis fratribus iracundia ſtimulatus, receſſurum ſe, nec de cætero quamdiu inobedientes illos & excommunicatos ibi eſſe cognoſceret rediturum, nec in aliquo eorum neceſſitatibus proviſurum, animi motum geſtu corporis exprimens, minabatur. Quia vero plerique de fratribus junioribus a communione illorum abſtinere nullatenus patiebantur, ut de his quoque vindictam caperet, quia erat in jejunio Decembris, alios eis inferiores in ſacris ordinibus ſupponere conabatur, quod tamen per Dei gratiam efficere non potuit, Epiſcopo Merſenburgenſi, a quo promovendi erant, cauſis aliis a faciendis ordinibus impedito. Duravit autem hæc diſſenſio uſque poſt circumciſionem Domini: poſt quod tempus Præpoſito jam de Merſeburg, ubi natalem Domini celebraverat, reverſo, *Tidericus* de *Sladebach* ipſum, & tres illos fratres, ut cauſam illorum, ſecundum Marchionis mandatum, cognoſceret, *Witin* evocavit; & adnitente *Poppone* Hallenſi Præpoſito, qui ibi aderat, negocium ad hoc usque tractando produxit, ut illi eo modo, quo Prior faciendum diceret, abſolutionem petentes Præpoſito abſolverentur, & hoc fine totam diſcordiam terminaret. Die ſequenti, quæ fuit vigilia Epiphaniæ Domini, Prior aſſumto Præpoſito Hallenſi, juxta condictum fratribus illis dixit, ut in habitu quotidiano venientes veniam peterent & abſolutionem. Deinde de ſuo tam ipſe quam Præpoſitus cum inſtantia eos rogabant, ut ſcopam pariter ſecum exhiberent. Et hoc facto tam ipſi quam hi, qui eis communicaverant, a Præpoſito abſoluti ad concordiam redierunt.

Anno MCCXVII. Hujus anni die primo, hoc eſt, IIX. Kal. Aprilis obiit *Henricus* puer, Comes de *Witin*, filius *Ulrici*, filii *Henrici*, filii *Conradi* Marchionis Senioris, anno ætatis ſuæ XII. ſepultusque eſt in monte-Sereno in ſiniſtra patris ſui. Pro eo oblati ſunt beato Petro duo manſi in villa *Richenbach*. Magna hunc puerum gratia Deus præveniſſe cognoſcitur, quia uſque ad vitæ terminum calculi morbo caſtigatus eſt, & priuſquam hæreditatis paternæ, quæ non uſquequaque juſta erat, dominatum acciperet, ex hac vita ſublatus eſt. *Tidericus* Sereni montis Præpoſitus gravi debitorum pondere, quod ipſe ſibi alligaverat, preſſus, ſtulto nimis & noxio cum quibuſdam ſibi familiaribus conſilio inito, XXIV. manſos, quos *Rodolfus* Præpoſitus a *Friderico* Comite de *Brene*, etſi difficulter admodum, tamen utiliter, emerat in villa *Niendorp*, eidem Comiti inconſulto capitulo obtulit redimendos hoc modo, ut ipſorum manſorum precio computato a CC. marcis quos Judæis reddere debebat, quoſque ignorantibus fratribus mutuo acceperat, eum abſolveret, & reliquam partem reditibus aliis compenſaret. Eo tempore caſtrum *Witin* ad jus Comitis, pacto inter ipſum & *Tidericum* Marchionem facto contigit devenire. Conventione autem inter Præpoſitum & Marchionem facta, Præpoſitus die quadam fratribus in capitulo inſinuare cœpit, quod Comes ei de bonis prædictis emendis inſtaret, quia eis ad caſtri ſui ſervitium carere non poſſet. Volens autem ut coactionem etiam quadam ex parte Comitis intelligerent, dicebat Comitem hoc aſſerere, quod tempore primæ emtionis illorum bonorum talis inter ipſum & conventum fuiſſet facta promiſſio, ut partem reſiduam conventus tempore emeret conſequenti, quod etiam privilegium contineret. Unde vellet, ut juxta promiſſum emtionem diutius non differret. Hæc autem a ſe ipſo ad ſternendam negotio viam, ut tamen ſalva Dei gratia exprimatur veritas, componebat. Quomodo enim eſt credibile, tam contrariis modis principem pro ſe agere voluiſſe? Si enim bona Eccleſiæ emere neceſſe habebat, cur bona ſua Eccleſiam emere compellebat? Fratribus vero dicentibus, illud privilegio non contineri, conſulto privilegio, illud ibi non haberi inventum eſt. Quaſdam præterea difficultates ab amicis ſuis expreſſas proferebat, quibus, quod amiſſio illorum bonorum eis Comite mortuo immineret, oſtendere conabatur. Inſuper advocatiam bonorum eorundem, quam bonis venditis, Comes ſe non vendidiſſe affirmabat, ipſum Comitem *Burggravio* de *Witin* conceſſiſſe dicebat: a quo utique gravem eſſent violentiam toleraturi. Sicut autem, qui pugili ſæpe congreditur, qua parte ferire velit ex ejus geſtu ſolet cognoſcere, ita fratres ex aſſiduis tractibus, quaſi ex congrediendi conſuetudine, omnes Præpoſiti conatus facile intelligentes, reſponderunt: quod ſi bona illa vendendi, ſicut ſibi videretur, haberet propoſitum, ſciret eos ſibi in eo nullatenus conſentire. Ille vero tale proprie ſe non habere dicebat, ſed tamen iſta eis, ut voluntatem Comitis & ſcrupulos in bonis ipſius latentes cognoſcerent, intimaret. Nec de hac re de cetero verbum movit: ſed inde ad Comitem abiens, juxta modum præſcriptum, negotium terminavit. Reditus autem alii, quos Comes recompenſavit, habentur in villa *Provoſtinhagen* & *Richenbach*. In *Szoberiz* quidem XXV. chori, hoc eſt *Wiſchepele* triticum, reliquis vero duabus VI. chori ſiliginis & XIX marcæ fertone minus. Porro

manſi

manſi de *Nienborch* in foribus eccleſiæ poſiti ſolvebant LXXX. choros de quatuor generibus frumenti, & ſervitium ruſticorum.

Anno MCCXVIII. Fames magna facta eſt, quæ priori anno inchoata tantum invaluit, ut modius ſiliginis, qui vulgo *Heimece* dicitur, tribus marcis & nonnunquam carius venderetur. Hujus temporis neceſſitatem eccleſia Sereni-montis præ cæteris experta eſt. Cum enim multæ provinciales eccleſiæ rebus hac longe inferiores nullum in ſe famis haberent veſtigium, in iſta tantum viguit, ut fratres die quadam panem quo ad prandium uti debebant mutuare in villis circumjacentibus cogerentur. Quadam vero veſpera pane deficientes, incœnati manentes, omnium vicinorum ſuorum fabula ſunt effecti. Tunc etiam hordeaceo & avenatico pane uti didicerunt: quibus priorum Prælatorum temporibus ſiligo nonnunquam intolerabilis videbatur. In aliis quoque eorum cibariis tanra erat tenuitas, ut, quod dictu verecundum eſt, eos non ſemel in die lacticiniorum ſolo pane cereviſia remollito, vel fece calida contenros eſſe oporteret. Quoddam vero verbum ferebatur, quod hi, qui ex ore Præpoſiti illud audiverant, recitare ſolebant, eo videlicet tempore quo electores ſibi conciliabat, illis eum promiſiſſe ſe, *quod ſi fieret Præpoſitus, ita eos procurare vellet, quod contra ipſum vociferari compellerentur.* In quo promiſſo hoc tempore verax apparuiſſe cognoſcitur, licet cum promitteret, aliter hoc intelligi voluiſſet.

Anno MCCXIX. Nova eccleſiam Sereni-montis quaſſabat turbatio, cujus principium tale fuit. Præpoſitus *Tiderico* parochiano Capellæ veteris officium Hoſpitalis, cum ille hoc appeteret, conceſſit, Parochiam vero ab eo receptam alteri juniori, *Ottoni* nomine, commendavit. *Otto* parochianus factus, *Tidericum* de quibuſdam parochiæ rebus ablatis, & nonnullis ſibi retentis, primo per ſe, deinde per Præpoſitum cœpit impetere, pro qua re ab invicem diſſiluerunt, cum prius ſpeciali concordia jungerentur. Marcam etiam unam, quam ex veteri conſuetudine Camerario in dedicatione eccleſiæ de ſacrificio ipſius diei Tidericus dare tenebatur, uſque ad tempus, quo ipſe a parochia receſſit, quod fuit circa feſtum Michaëlis, non dedit, ad cujus redditionem a Præpoſito arctabatur. Habebat idem unum de fratribus familiarem, qui cum timoris Dei & ſuæ famæ negligens eſſet, multipliciter excedebat, ita ut etiam ad villas circumjacentes noctibus eum fama diſcurrere teſtaretur; ſed patrocinio *Tiderici* tutus eſſe videbatur. Erat hic duorum alter, propter quos in cauſa Cameræ ſuperios poſita turbatio facta eſt. Hunc enormiter vivere Præpoſitus, multis eum accuſantibus, non ignorabat: ſed propter patrui ſui gratiam accuſationem diſſimulatione ſolita negligebat. Verum rancore inter Præpoſitum & *Tidericum* cauſæ *Ottonis* orto, Præpoſitus etiam hujus ineprias de cetero non diſſimulandas decernens, pro his eum diſponebat impetere, intendens etiam, ut erat opinio, eidem cauſæ, ſi poſſet, *Tidericum* involvere, quia de eo quoque propter omnimodam illius familiaritatem ſiniſtræ ſuſpicionis habere aliquid videbatur. Tidericus vero tum pro his, tum pro prioribus, non nihil ſolicitus, conatum ejus quem jam ſenſerat prævenire cupiens, fratribus illis quos Præpoſitus adverſarios deputabat, quoſqoe pro hac re continuis VII. annorum labore attriverar, a quibus ſe pro nonnullis, quæ per ipſum & propter ipſum paſſi fuerant, minus diligi certus erat, ſatisfactionis verbis per quoſdam alios interpoſitos reconciliatus eſt: eiſque quid haberet propoſiti indicavit, non aliud tamen ab eis petens, niſi tantum ne ſe ei adverſarios exhiberent. De quo certior factus die quadam, quæ fuit vigilia Apoſtolorum, cum Præpoſitus eum in capirulo de marca Camerario reddenda alloqueretur, in medium proceſſit, & ſuper damnis quæ Præpoſitus eccleſiæ ſuæ plurima intuliſſet, ad præſentiam ſummi Pontificis appellavit. Poterat Præpoſitus improviſo ejus inſultu in admirationem duci, vel etiam terreri, ſed litigandi conſuetudine, qua ſeipſum & ſibi ſubditos vexare conſueverat, appellationem quaſi familiare aliquod alloquium attendebat. Experimento autem ſciens, valde eum ex officio hoſpitalis ad agendum contra ſe adjuvari poſſe ipſum, officium ei interdixit, quod etiam in continenti fratri alteri commendavit. Sed tamen Tiderici diligentia præventus eſt. Duos enim equos de eadem domo ante horam capituli ad locum tutum, ſuis ſervandos uſibus, deſtinavit. Paucis evolutis diebus Tidericus de ſuo acturus negotio egreſſus eſt. Præpoſitus quoque Merſeburg, ut a ſuo fratre Præpoſito conſilium caperet, profectus eſt. Inde rediens, juxta datum conſilium, fratribus in capitulo collectis, ſcire ſe velle dicebat, qui eſſent ipſorum Tiderici faventes, quoniam ille hunc rumorem, quod majorem capituli partem ſibi faventem haberet, in locis pluribus divulgaſſet. Præcepitque ſingulis ſub debito obedientiæ, ut ſi appellationi ejus conſentirent, aut non, inquirenti ſibi, ita, vel non, ſimpliciter reſponderent. Cumque plures requiſiti ſe conſentire negarent,

qnidam contra ſuam conſcientiam abſolute negare nolentes, videri ſibi illum ſuper cauſa neceſſaria appellaſſe, & ſi quid communiter utile promoveri poſſet, in hoc ſe ei, & non alio, conſentire ſe reſponderunt. Præpoſito autem gladio præcepti imminente, ut abſolute negarent vel affirmarent, ad aliud reſponſum induci nullatenus potuerunt. Unde eos, tanquam illum, qui appellaverat, pro adverſariis habere cœpit: quos tamen in hac cauſa ſibi adverſantes nullo modo expertus fuiſſet, niſi diſtricta inquiſitione ſuam eos conſcientiam prodere coëgiſſet. Erant ipſi, non ſolum ex contradictoribus, ſed etiam ex primis electionis ejus fautoribus, adunati. Pluribus enim ſuorum jam dudum valde diſplicere cœperat, propter omnimodum tam exteriorum quam interiorum defectum, ex ejus culpa eccleſiæ impendentem: quod tamen plerique eorum callide occultabant: tum ne privatis forte commodis privarentur, tum per experientiam impetus ejus, quo inconſiderate contra adverſarios ſuos ferebatur. Nonnulli vero, quod deterius eſt, poſt tergum eum lacerantes, ſi forte, quod in cotidiano uſu erat, litem cum aliis eum movere contingeret, contra ipſos ei obliti verecundiæ aſſiſtebant: non quidem gratis, ſed ad placitum vivendi ſibi tali obſequio licentiam procurantes. Interim *Tidericus*, incertum vero, an audacis incœpti pœnitens, an amicorum ſuorum inductus conſilio, ad *Tidericum* Marchionem accedens, ei de Præpoſito & damnis eccleſiæ ſuæ conqueſtus eſt, ſimul etiam qnod ipſe ſuper his appellaverat, indicavit. Marchio ſuper appellatione indignatus, ne eam perſeqneretur, interdixit. Ad ejus vero inſtantiam *Conradum* Epiſcopum de *Sicbem* patruum ejus, & *Ekkebardum* Epiſcopum Merſenburgenſem ſuis rogavit literis, ut ad eccleſiam *Sereni montis* perſonaliter accedentes, de cauſa illa, prout eis videretur utile, ordinarent, mandans etiam Præpoſito, ut per eos terminari negotium conſentiret. Epiſcopi diem II Kal. Auguſti, qua petitioni Principis ſatisfacerent, ſtatuerunt. *Tidericus* quoque die illa proxime præcedente, hora jam tardiore, venit, ut in craſtinum Epiſcoporum ſe præſentiæ exhiberet. Præpoſitus vero adventu ejus cognito, equos, quos ille de hoſpitali ſumtos in ſuis habebat uſibus, auferre volens, cum fratribus ſibi familiaribus non ſine impetu excurrit. Videns autem eos per inermes auferri non poſſe, quoniam fratres Tiderici *Conradus* & *Iohannes* & ſervientes ipſorum, qui cum eo advenerant, evaginatis gladiis hoc prohibere parati erant: ipſe per ſe vocem, qua vulgari voce ad arma evocari populus ſolet, cum clamore ſæpius edere cœpit. Ad quam tota familia cum armis concurrit, necnon & inſtitore, qui juxta conſuetudinem ad celebrationem Dedicationis jam plures fuerant congregati. Quidam etiam juniores de numero fratrum *Tiderico* faventium tumultu evocati procurrentes e clauſtro, defenſoribus equorum juncti ſunt. Porro collaterales Præpoſiti, alii armis quibuſdam raptis, magnis perſtrepentes vocibus, ad tollendos equos eos, qui erant de familia, hortabantur. Tam vero illi quam hoſpites qui convenerant, fratres contra ſe altrinſecus diviſos videntes, ſimul etiam *Tiderici* fratres attendentes, a quibus occaſione hujuſmodi fortaſſis in poſterum gravari potuiſſent, violenter aliquid agere verebantur. Sicque illis quieſcentibus, & equos abduci ſinentibus omnis ille conatus Præpoſiti ad nihilum deductus eſt. Fratres vero qui cum Tiderico aderant, multis tam a Præpoſito quam a ſuis verborum contumeliis affecti, cum tumultu finito ad clauſtrum regredi voluiſſent, præcluſam ſibi januam invenerunt, ad hoc eorum æmulis nitentibus, ut ſi noctis tempore foris eos manere contingeret, & ipſi quietem perderent, & major contra eos Præpoſito daretur occaſio malignandi. Difficultate itaque facta unus ipſorum murum juxta infirmitorium fratrum tranſgreſſus per eccleſiæ januam ceteros intromiſit. Eo tempore *Albertus* Archiepiſcopus & *Ekkebardus* Merſeburgenſis Epiſcopus ad eccleſiam *Novi operis* acceſſerant, pro cujuſdam cauſa turbationis, quam hic inſerere non pigebit. Femina quædam inſaniæ non obſcuræ ad prædictam eccleſiam converſionis, quantum ad habitum, intentione veniens, primo, ut ad tempus aliquod more hoſpitis colligeretur, & cum ſororibus eccleſiæ, quarum una mater ipſius erat, manſionem acciperet, dato officialibus expenſarum pretio impetravit. Erat tunc ibi quædam Præpoſiti neptis *Popponis* de eccleſia quæ dicitur *Steterlingenburg*, cui illa obſequioſa cœpit exiſtere, ut per eam rei quam intendebat aditum præpararet. Evenit itaque aliquando de converſione ejus ſermonem moveri, Præpoſito ad conſenſum ejus & quibuſdam fratribus inclinatis. Quibus etiam, ut fertur, per quoſdam Archiepiſcopi notarios negotium promoventibus, ejus præcepto ad magnum eccleſiæ illius malum a Præpoſito recepta eſt. Verum cum receptioni ejus nonnulli fratrum vehementer obſiſterent, illa neptis Præpoſiti graviter ferens, quod poſt ejus conſenſum aliqui reclamare præſumerent, procaciter eis obloqui & verborum cœpit injurias

rias erogaret. Unde illi permoti legationi ſcriptæ ſigillum eccleſiæ, incertum unde illud habuerint, imprimentes, eamque conventui illius feminæ deſtinantes, de ea conqueſti ſunt, ut ad ſuam revocaretur eccleſiam poſtulantes. Quam literam illa a ſuo conventu cum ſigillo ſibi tranſmiſſam Præpoſito cum gravi querimonia & indignationis lacrymis demonſtravit. Præpoſitus magnæ iracundiæ ſtimulis mœſtatus, Archiepiſcopo de fratribus illis conqueſtus eſt. Quos ille inquiſitione facta confeſſos, de conſilio Epiſcopi Merſeburgenſis, cujus favorem ſibi Præpoſitus conciliaverat, qui eos falſarios dicebat, tanta diſtrictione punivit, ut præter alias quas ſuſtinere compulſi ſunt pœnas, toto corpore uſque ad femoralia nudi ſcopas ferentes diebus Dominicis cruces præcedere cogerentur, & per diverſas ſigillatim eccleſias ad agendam pœnitentiam diſtributi nunquam de cetero ad ſuam eccleſiam, niſi revocante Præpoſito, præceptum acciperent redeundi. Nunc ad propria recurrendum eſt. Præpoſitus ſequenti die tumultus prædicti, qui fuit vigilia Dedicationis eccleſiæ, mane *Hallis* profectus, Archiepiſcopo & *Merſeburgenſi* Epiſcopo ſe proſternens, cum gravi querimonia omnem *Tiderici* cauſam cœpit evolvere eumque multipliciter infamare: & cum ad locum tumultus heſterni veniſſet, dicebat, fautores *Tiderici* mores clauſtri tranſcendiſſe, & ſuper ſe armatos cultris & ſecuribus excurriſſe, pro qua re, ſi ipſi hoc dignum judicarent, celebrationem divinorum in præſentia ipſorum ſe velle ſuſpendere memorabat. Epiſcopi, ſi res ita ſe haberet, digne eum hoc agere reſponderunt. Inter hæc vero Tidericus advenit, Epiſcopum Merſeburgenſem, ut ad cauſam tractandam juxta condictum accederet, rogaturus. In quem ille propter ea quæ a Præpoſito audierat, vehementer infectus, dicebat ſe ad cauſam, ubi cultris & ſecuribus ageretur, nullatenus acceſſurum. *Conradus* interim Epiſcopus de *Sichem*, Tiderico de *Hallis* reverſo, adveniens, cum *Merſeburgenſem* venturum non eſſe didiciſſet, dolens quod conturbationem eccleſiæ poſt ſe relinqueret, diſceſſit. Præpoſitus autem a conſultatione Epiſcoporum rediens, cum jam veſpertinum celebrandum eſſet officium, fratres convocat, a celebratione divinorum eos ceſſare præcipiens, niſi ſe illi a quibus tantam fuiſſet paſſus contumeliam abſentarent; volens intelligi eos in Canonem incidiſſe. Quibus in hoc nulla ratione acquieſcentibus, tantæ ſolennitatis conſideratione, & multorum petitione, inter quos *Willebelmus* Cillenſis Præpoſitus coram ipſo proſterni volebat, induci non potuit, ut ſententiam revocaret. Sicque veſpertinum & matutinale officium nocte illa omiſſum eſt. Die tamen ſequenti miſſæ celebrationem fieri conceſſit, cui ſolus ille abſens fuit. Archiepiſcopus vero ipſo die adveniens veſpertinum officium cum fratribus præſente Præpoſito celebravit, quo peracto, convocatis eis dicebat, quod ſi voluntas eorum eſſet, ad informandam inter ipſos concordiam ſe vellet interponere; addens, quod, licet eccleſia illa juri ſuo pertinens non eſſet, tamen cum in annis prioribus ex oportuno ejus ſtatu diœceſis ſua admodum honeſtata fuerit, & ſui ipſius & multorum judicio nimis eſſe vituperabile, ſi ruinæ ejus jam jamque imminenti non aliquo conſilio ſubveniret. Præpoſito vero ad conſenſum veniente, ut per ipſum cauſa tractaretur: Tidericus & fratres partis ejus per hoc ſolum a conſenſu ſe retardari reſponderunt, quod cauſa ad Marchionis advocati ſui notitiam ex eorum querimonia veniſſet, & ignorarent, utrum per alium, quam per ſe tractari pateretur. Nam ſi hoc ei contrarium non eſſet, libenter ſe acquieſcere conſilio Pontificis affirmabat. Ille reſponſum eorum approbans, cauſam quandam Marchionis & *Sifridi* Abbatis *Pigavienſis* in aſſumtione Dei genetricis *Pigaviæ* tractandam memorabat, ubi ipſe adeſſe deberet, juſſitque ut permittente Præpoſito aliqui ipſorum die prædicta de hac re Marchionem conſulturi ad locum illum accederent. Sicque demum, ut medio tempore Præpoſitus in quiete & tranquillitate eos agere ſineret, ordinans, non parvum commodum eis præſtitiſſe viſus eſt. Porro iſti contentionis ſuæ cauſam conſiderantes, hanc videlicet, quod Præpoſitum damna eccleſiæ ſuæ multiplicia non ſine fratrum injuria irrogaſſe aſſerebant, ut ea primitus demonſtrare poſſent, ſingula ſcripto diſtinguere curaverunt. Erant autem hæc, quod inconſultis fratribus manſos eccleſiæ vendidiſſet, nemora ſuccidiſſet, vinum pro pecunia infœdaſſet, & de hoc privilegia occulte cum ſigillo eccleſiæ præbuiſſet. Ad hæc diligenti computatione facta oſtendere parati erant, quod in vino, quod annis ſingulis natum erat, & aliorum venditione bonorum, & pecuniam quam a diverſis mutuo acceperat, præter annuos eccleſiæ reditus, MM. & DCL. marcas in octo annorum ſpatio percepiſſet, exceptis aliis, quæ eorum notitiæ non patebant, & tamen fratres in rebus neceſſariis inopiam ſuſtinerent, adeo ut tam ſacerdotes, quam alios altaris miniſtros crebro ſine camiſiis & femoralibus contingeret miniſtrare: defectum ſimilem in aliis indumentis ſæpiſſime tolerantes. Die vero prædicta quidam ipſorum *Pigaviam* accedentes,

tes, Præpoſito etiam illuc adveniente, in præſentiam Marchionis venerunt. Qui cum verbo illi de Archiepiſcopo noluiſſet conſentire, ne forte occaſione tali aliquid in eccleſia illa juris ſibi impoſterum arrogaret, illi querimonias ſuas ei ad plenum verbo ſignificandi copiam non habentes, quod propriis impediretur negotiis, ſcripturam querimonias ipſas continentem ei porrexerunt, petentes ut otioſus ſibi eam faceret recitari. Marchio diebus aliquot eos detinens, cum cauſæ diſcutiendæ ſe vacare non poſſe conſpiceret, redire eos præcepit, promittens quod auditores eis *Popponem* Hallenſem, *Marquartum* S. Mauritii, ... Nuenburgenſem, *Willehelmum* Cillenenſem, & *Wernberum* de *Lipzke*, Præpoſitos deſtinaret & ſecundum ea, quæ ab illis audiret, inter eos proculdubio judicaret. Illi autem, quamvis per prædictos ſe potius impediendos quam promovendos certiſſime præviderent, quod etiam Marchioni exponere non neglexerunt, tamen ordinationi ejus obſtinatius reſiſtere non audentes, reverſi ſunt. Cumque negotium totum ad præſentiam illorum qui mittendi erant, crederent differendum, Præpoſitus repente eos, qui partis Tiderici in veſpertino illo tumultu de clauſtro exierant, cœpit impetere, eos, ad ſui læſionem aſſerens excurriſſe, novoque corrigendi modo, priuſquam reatum faterentur vel convincerentur, vel ſatisfactionem promitterent, continuato ſermone pœnam, quam nos ferre vellet, expoſuit. Intendens ſicut quidam judicabant, ut eos auditu pene territos contra pœnitentiam induraret, & conſequenter contra eos tanquam contumaces poſſet ſententiam jaculari. Illis autem de exitu quidem intempeſtivo ſatisfactionem promittentibus, de intentione vero eum lædendi omni modo, quo fratres ipſorum judicarent, ſe expurgare volentibus, ipſe purgationem eorum ſe non admittere cum indignatione reſpondit, & utrum pœnam, quam innotuiſſet, ferre vellent, minaciter inquiſivit. Renuentibus eis, ſtatim intentionem ſuam facto declarans, manu ad tergum porrecta, ſtolam ibi occultatam protulit, & priusquam appellationis clypeo ſe munirent, excommunicationis eos gladio percuſſit, tam in divinorum celebratione quam rebus aliis, a cæteris fratribus diſtricte eos præcipiens evitari. Accidit autem, fratribus a divinorum celebratione ceſſantibus, cum videlicet illi ſe abſentare voluiſſent, Comitem quendam de *Velſekke Erneſtum* nomine ad locum venire. Hic a quibuſdam Præpoſiti familiaribus inductus ad ſopiendam illam diſcordiam, ſe cœpit interponere, & tam Præpoſiti quam fratrum illorum animos ſuaſionibus attentans, tantum profecit, ut Præpoſitus promitteret ſe eos abſolvere, ſi tantum uno die pœnitentiam injunctam ſervare voluiſſent. Sicque illis in hoc acquieſcentibus, motus ille ſedatus eſt. Deinde *Tidericum* abſentem quidem & quaſi in perfectionis ſuæ promotione extra occupatum, Præpoſitus excommunicavit, pro eo quod equos hoſpitales abſtuliſſet, & vinum & quasdam res alias ad cibum pertinentes de domo illa vendidiſſet, quodque marcam illam, quam Camerario dare tenebatur, fratrum ſuorum uſibus ſubtraxiſſet. Et ne quis ei redeunti fortaſſis communicaret, diſtricte omnibus interdixit. Hæc circa feſtum nativitatis Dei genitricis geſta ſunt. Inſtante vero appellationis ejus termino, qui fuit in feſto S. Michaëlis, fratres illi, qui cauſam cum eo communem ſibi fecerant, judicantes eum tædio negotii profectionem ſuſpendere, hoc ſecum diffinierunt, ut ſi infra terminum præſcriptum proficiſci negligeret, ipſe eum tanquam excommunicatum cum ceteris evitarent. Quod ille intelligens graviter tulit, cito tamen conſilium, quo, ſicut dici ſolet, ſpinam de pede ſuo evulſam illis infigeret, invenit, mandans eis & ſuo & amicorum ſuorum judicio, bonum non eſſe ut ſolus illud iter acciperet, velle ſe ut ſocium de numero ſuo ei darent, quia & ex duorum ingenio plus elicitur conſilii; & ſi ipſe ægritudine vel alio caſu detentus fuiſſet, ille in promotione cauſæ ſuccederet. Præterea teſtis ei eſſet quo ſtudio ipſe in illo negocio deſudaret. Laudandum conſilium: intentio tamen ejus ſecundum illorum opinionem fuit, ut qui tanto labori ſe ſubjiceret, inter eos non invento, quod quaſi certum habebat, ipſe culpa in eos refuſa, ſe modo aliquo a cauſæ illius vinculo expediret. Verum illi ſecum collocuti omnem cauſæ circumſtantiam conſiderantes, quantum videlicet damni eccleſiæ ſuæ intus & extra ex culpa Præpoſiti proveniſſet, quantiſque ipſos ei reſiſtentes laboribus ſubjici contigiſſet, hocque ſolum perfectioni ſui operis deeſſe, quod querimoniam ſuam nec dum innocentiam ſedi Apoſtolicæ detuliſſent, quæ res per nullum melius quam per ipſum, utpote res habentem, impleri poſſet, labori ejus ſine magna difficultate ſocium invenerunt. Zelum enim Dei habebant, licet non ſecundum ſcientiam. Quid ſit enim *non ſecundum ſcientiam*, conſequentibus Apoſtoli verbis exponitur; *quia* ſcilicet *ignorantes Dei juſtitiam & ſuam volentes conſtituere, juſtitiæ Dei non erant ſubjecti*. Juſtitia enim Dei idem Deus juſtus peccatis exigentibus talem eis rectorem dederat, ſecundum quod dicit: *Dabo tibi*

reges

reges in furore meo: cujus juſtitiæ iſti voluntate ſubjecti non erant, quia ejuſdem rectoris ſui depoſitioni modis omnibus intendebant, ſua juſtitia hoc ſe facere juſte pro eo quod eſſet inutilis judicantes, magisque eligentes Dei ordinationi reſiſtere, quam ſeipſos accuſare; cum utique rectius eis fuiſſet de peccatis ſuis, quibus inutili ſubjici meruerant, pœnitentiam agere, eum tanqnam a Deo datum æqnanimiter tolerando, & ab ipſo datore remedium expectare. Ut enim dicit beatus *Gregorius* lib. moral. xxv. *Dum ſalva fide res agitur*, id eſt, quamdiu actio Prælati fidei contraria non eſt, *virtutis eſt meritum ſi quicquid prioris eſt toleratur.* Et ut ſubditis fortaſſis Zelum Dei habentibus ejuſdem zeli moderamine erga Prælatos tenendum oſtenderet, continuo ſubjecit: *Debet tamen humiliter ſuggeri, ſi fortaſſe valent, quod ſibi diſplicet, emendari. Sed curandum ſummopere eſt, ne in ſuperbiam tranſeat juſtitia inordinata defenſio, ne dum rectitudo incaute diligitur, ipſa magiſtra rectitudinis humilitas amittatur. Juxta hanc lineam ſe dirigant, qui Prælatis ſuis inordinate aliquid agentibus reſiſtere conſuerunt, ne ſi ab ejus rectitudine diſtorti inventi fuerint, inde pœnam ſibi acquirant, unde remedium expectabant.* Igitur *Tidericus* dato ſibi comite, & per eum excuſandi occaſione ſublata, vix tandem ægre expeditus die martyrum Sergii & Bachi profectus eſt. Eo tempore Papa, Romanis ab eo diſcordantibus *Viterbii* morabatur. Præpoſitus vero cum *Tidericum* prius, ut dictum eſt, excommonicaſſet, etiam ſocium ipſius, cum jam profectus eſſet, licet ante appellaſſet, eidem ſententiæ innodavit. Poſt horum duorum receſſum Prælati illi a Marchione miſſi advenientes, cum eis qui erant reſidui fratribus, de cauſa Præpoſiti & ipſorum tractare cœperunt. Auditis vero eorum querimoniis, & reſponſione Præpoſiti, commune ſibi cum Præpoſito hoc negotium reputantes, ut in illo ſe ipſos tuerentur, querimonias quidem, quibus tota conclamabat provincia nihil habere ponderis, eſſe vero difficile & prorſus intolerabile tam Præpoſito quam omnibus Prælatis, ut nihil præter ſubditorum ſuorum bene-placitum agerent, aut de ſingulis quæ egiſſent rationem ipſis redderent, judices æquiſſimi reſponderunt. Nec tamen cauſam in lite relinquere utile videbatur, ne ipſæ frivolæ & ſine pondere querimoniæ iterato ad Marchionis notitiam deferrentur, cujus nimirum de his ſuæ diſſimilem fore ſententiam verebantur. Ideoque fratribus illis ſuadebant, ut litigandi intentione depoſita, appellationis conſenſui renunciarent, & ipſis mediantibus ſe concordari cum Præpoſito paterentur. His vero ad compoſitionem quidem faciendam eorum voluntati acquieſcentibus, ut ſaltem uſque ad duorum, qui profecti erant reditum a vexatione Præpoſiti reſpirarent, ſed verbo renunciandi omnino contradicentibus, illi ipſum verbum, ne impedimentum eorum intentioni faceret, diſſimulantes, eiſque ut nudis pedibus ſcopas ferentes coram Præpoſito veniam peterent injnngentes, & e diverſo, ut Præpoſitus hac ſatisfactione contentus, eis reconciliaretur decernentes, illam viſi ſunt diſcordiam terminaſſe, & hæc quidem xi. Kal. Novemb. geſta ſunt. Porro *Tidericus* & ejus ſocius circa principium Februarii de partibus tranſalpinis cum mandato ſummi Pontificis redierunt, quo de *Walkinride* & de *Riddagerhuſin* & de *lapide S. Michaëlis*, Abbatibus injungebatur, ut de veritate eorum, quæ Præpoſito ab his objicerentur, inquirerent, & cauſam ipſam regulariter terminarent: revocantes in irritum, quicquid poſt appellationem contra prædictos, vel eorum fautores, a Præpoſito inveniſſent temere attentatum. Abbates, juxta quod in mandatis acceperant, miſſis Præpoſito literis præceperunt, ut fratribus ſuis convocatis die beati Geotgii ipſorum in eccleſia Sereni-montis præſtolaretur adventum, ubi de injuncto ſibi eſſent negocio tractaturi. *Gernodus* Nienburgenſis Abbas cum *Henrico* Comite *Aſcharia*, filio *Bernhardi* Ducis pro-advocatia eccleſiæ ſuæ longi temporis habens diſcordiam, ab hominibus ejuſdem Comitis oculis erutis cœcatus eſt: cui etiam cum iidem linguam conarentur abſcindere, recurvato eam ſagittæ ferro eique infixo trahentes, illo violenter retrahente, ſciſſam per medium reliquerunt. Unde cum poſtmodum prorſus impeditum haberet loquendi officium, adhibito medico partem linguæ ſciſſam truncari, eamque ad modum naturalem informari fecit. Antehac autem, tempore nuper elapſo, unus de fratribus eccleſiæ Nienburgenſis obierat, quem Abbas pro eo quod inter res ipſius, quas moriens dimiſit xix. nummos invenerat, extra cœmiterium ſepulturæ tradi juſſit, ipſoſque denarios ſuper eum jactari a dicentibus: *pecunia tua tecum ſit in perditione;* mandans inſuper, ne qnis pro eo orationem privatam vel publicam celebraret. Nocte vero, quæ diem mutilationis Abbatis antecedebat, frater idem mortuus alteri cuidam fratri in ſomnis viſus eſt in clauſtro deambulare, vas aliquod ferens prunis ardentibus plenum, cui cum caſu Abbas, ut videbatur, occurriſſet, prunas ipſas in faciem ejus jactavit & diſparuit. Die altera, viſione jam per plurimos divulgata, fra-

tres

tres inter ſe jocoſe quidem interpretationem ejus hanc aſſerebant, quod videlicet frater ille exacturus eſſet de Abbate de illata ſibi contumelia ultionem. Cum vero de caſu Abbatis nuncium accepiſſent, non ſine admiratione viſionis illius recordati ſunt. Hoc ideo commemorare libuit, ut intelligatis, non ſemper Prælatorum ſententiam Dei judicio approbari, ſed ipſos ſæpius pro eo, quod poteſtate ſibi a Deo commiſſa non ad corrigendos ſed ad gravandos, ut non dicam damnandos, ſubditos abutuntur, homines videlicet non peccata perſequentes ultionis divinæ ſententiam promereri. Ruſticum etiam quendam ex juſſu Abbatis captivatum, judex villæ Nienburgenſis in vinculis diu detinuit, cauſa tali contra ipſum compoſita, quæ mortis eſſet ſententia puniendæ; hoc Abbate intendente, ut timore ſententiæ rebus ſuis ſe redimere feſtinaret. Cum vero ille innocentiæ ſuæ conſcius ad dandum pro ſe aliquid induci non poſſet, & diu maceratus ad magnum corporis veniſſet defectum, judex de ipſo Abbati ſuggeſſit, petens, ut eum a vinculis relaxaret. Illo nolente, ſed potius, ut juxta cauſam contra ipſum compoſitam de eo judicaret, præcipiente, invito & plurimum dolente judice rota confractus eſt. In eodem autem campo, quo ille accepit ſententiam, Abbatem poſtmodum contigit excœcari, credo ut ex hoc intilligeret, ſe ad tanti reatus pœnitentiam commoveri.

Bernhardus Comes de Lippia, vir ſeculi actibus deditus, poſt multa bella, inter quæ rapinis & incendiis multis injurioſus extiterat, Deo inſpirante, animo habituque mutato, in quadam eccleſia novella, quæ primitus *Hoſevvinkele* dicebatur, primum Ciſtertienſis ordinis monachus, demum ejuſdem loci Abbas factus, ac deinde cuidam Provinciæ *Livonienſi* Epiſcopus electus, & a filio ſuo Epiſcopo de *Utrecht* conſecratus eſt. Cum quo etiam ſequenti anno alium filium ſuum *Bremenſem* Archiepiſcopum conſecravit.

Anno MCCXX Abbates de *Walkinride* & de *Lapide S. Michaëlis* die beati Georgii *Serenum-montem* venerunt tertio videlicet *Riddageshuſin*, quod intereſſe non poſſet, ſed quicquid illi rationabiliter agerent, hoc ratum haberet nuncio & literis affirmante. Quæ vero in horum præſentia geſta ſunt, ex ſcripto ipſorum, quod ſubjectum eſt, melius declaratur. *Fridericus Dei gratia de Walkinride, Conradus de Riddageshuſin & Tidericus de lapide S. Michaëlis Abbates, univerſis, ad quos præſens ſcriptum pervenerit, notum eſſe volumus, quod cum a ſummo Pontifice acceperimus in mandatis, ut ad reformandum ſtatum eccleſiæ Sereni-montis, ſuper quibuſdam articulis de Præpoſito ejuſdem eccleſiæ a ſuis ſubditis ipſius auribus intimatis, inquireremus diligentius veritatem, ad locum ipſum accedentes, partes ut ad bonum pacis redirent, multipliciter hortabamur, quæ tandem ſe poſt allegationes multimodas P. Novi-operis in Hallis & W. in Lipzke Præpoſitorum, H. monachi in Walkinride, & A. montis-ſereni canonicorum regularium arbitrio ſubmiſerunt, tam in noſtras quam ipſorum arbitrorum manus fideliter promittentes, vel quod omnes, vel eorum tres, partibus præciperent obſervandum, ipſi modis omnibus adimplerent: nobis nihilominus hac auctoritate conceſſa, ut per cenſuram eccleſiaſticam compeſceremus, ſi qua partium eorum ſtatutis præſumeret obviare. Nos igitur, ut in negotio liberius poſſent procedere arbitri memorati, excommunicationis vinculo innodavimus partem, quæ eorum arbitrio auſu temerario contrairet. Forma igitur arbitrii hæc: Dominus Tidericus Præpoſitus Sereni-montis quos ſe dicit excommunicaſſe, ad abundantem cautelam in continenti debent abſolvi ſine pœna. Reliquum arbitrii dominis delegatis & eorum fratribus, & hujus eccleſiæ conventui præſentibus promulgabitur in capitulo. Dominus T. & Dominus C. tam pro ſe, quam ſibi faventibus, coram Præpoſito venient petentes, & Dominus Præpoſitus levabit, & in oſculo pacis pro omnibus recipiet. Dominus Præpoſitus pro ſe ſigillum habebit: conventus pro ſe ſigillum habebit: ſub ſigillo eccleſiæ Præpoſitus nihil ſcribet ſine conſenſu conventus, & e converſo. Dominus Præpoſitus ſummam pecuniæ, quam Dominus Marchio debet huic eccleſiæ, vinum ſcilicet & manſos ſeu curtes ad conſilium conventus bona fide, quæ recuperare poteſt, recuperet. Inpoſterum vero poſſeſſiones eccleſiæ aut vinum, ſine conſenſu capituli inbeneficiare non præſumat. De perſonis in collegium fraternitatis recipiendis, tam in viris quam in fœminis, nullum recipere præſumat Dominus Præpoſitus ſine conſenſu capituli, maxime ſacerdotum. Dominus Præpoſitus de rebus eccleſiæ violenter ablatis in quoslibet laicos judiciariæ canonicam debet expetere ultionem. Dominus* Tidericus de Crozuk *comparavit quaſdam imagines ad ornatum altaris, quas ſi habet, bona fide reſtituat. Omnis rancor inter fratres ceſſare debet: & hinc inde objecta omnino ſint ſopita, & ſiquis ea revocare vel tractare præſumſerit, pœnæ arbitrii ſubjacebit, ſi fuerit convictus. Dictum eſt, quod Dominus Præpoſitus negligens fuerit circa diſciplinam clauſtralem. Ad hoc dicit arbitrium, quod nemo clauſtrum egrediatur ſine licentia Præpoſiti, vel Prioris, ad cavendam infamiam. Siquis egrediatur pro inobediente judicatur. Clauſuris & proprietatibus careant. Ianua clauſtri, cum janua ſcholarum, firmiter claudatur de nocte, clavis etiam mittatur Priori. Actum in Monte-Sereno Anno Dominicæ incarnatio-*

nationis. MCCXXVII. Kal. Maii. Hunc finem habuit contentio occaſione Tiderici excitata, quæ Sereni-montis eccleſiam decem menſibus inquietavit. Ex hoc quidem arbitrium ad reformandum in melius ejuſdem eccleſiæ ſtatum ſufficiens fuit, efficiens vero prorſus ad aliud non invenitur, niſi ut eis, pro quibus factum eſt, ſalutis ex eo periculum procreetur, quod tamen de ejus obſervatione non provenire certum eſt. Eccleſia autem major *Halverſtadenſis* conſecratur ſequenti die Aſſumptionis Dei genetricis a *Friderico Halverſtadenſi*, *Sifrido* Hildesheimenſi, *Conrado* Mindenſi, Havelbergenſi & *Chriſtiano* Pruciæ Epiſcopis, anno, poſtquam a Duce *Henrico* exuſta eſt, XLI. Caput S. *Mauritii* ab *Alberto* Archiepiſcopo ablatum e *Magdeburg*. Caſtrum *Tuch* ab eodem Archiepiſcopo contra *Tidericum* Marchionem ædificatum eſt. *Fridericus* Rex ab *Honorio* Papa III. in Imperatorem conſecratur Romæ, in die beatæ Ceciliæ cum ſumma pace. *Tidericus* Miſnenſis & Orientalis Marchio, filius *Ottonis*, filii *Conradi* Marchionis Senioris, obiit XIII. Kal. Martii, ſepultusque eſt in cella juxta patrem ſuum. *Albertus* Archiepiſcopus, rogatus a *Tiderico* Præpoſito, in quatuor temporibus quadrageſimæ primitus in eccleſia Sereni-montis clericorum ordines celebravit.

Anno MCCXXI. *Poppo* Hallenſis eccleſiæ Præpoſitus a Prælatis capituli Goslarienſis in patrem electis *Tidericum* Sereni-montis Præpoſitum excommunicavit pro hujuſmodi cauſa. *Tidericus* Marchio Orientalis, filius *Conradi* Marchionis ſenioris, hortatu *Ekkehardi* Præpoſiti Sereni-montis, ad ſervitium patrum jam dicti capituli, in die exaltationis S. crucis, reditus duorum talentorum dedit in villa *Storcviz*, ſua hac forma, ut per manus Præpoſiti Sereni-montis, qui pro tempore fuiſſet idem, reditus eis annis ſingulis miniſtraretur; & ſi celebrationem illius capituli quocunque modo deleri contingeret, eccleſia Sereni-montis ipſa bona libere poſſideret: & hoc factum privilegio confirmavit. Præter hæc autem quidam fidelium, pro bonæ voluntatis arbitrio, tantum de rebus ſuis ad idem opus annis ſingulis, quamdiu vixerunt, dare conſueverunt, ut ſumma V. marcarum colligeretur, de quibus eis, qui ad capitulum die prædicta conveniſſent, Præpoſitus ſerviebat. Annis vero pluribus evolutis, & eisdem datoribus mortuis, ſoli Marchionis reditus remanſerunt, de quibus cum *Tidericus* Præpoſitus aliquot annis juxta priorum ſuorum conſvetudinem ſervire negligeret, propter bonorum illorum, ut ipſe aſſerebat, a bellantibus devaſtationem, Prælati illi coram Patre capituli Præpoſito Hallenſi ſæpius conqueſti ſunt, injuriam tamen ei parte aliqua irrogantes, quoniam ab eo ſupra duo talenta etiam hoc, quod ab aliis fidelibus addi conſveverat, quodque eis defunctis dari ceſſaverat, exigebant. *Poppo* vero Præpoſitus, cum eum priori anno ab officio ſuſpendiſſet, quod tamen nunquam ei ſicut oportuit ſignificavit, ſequenti anno ad conquerentium inſtantiam hoc adjecto, quod biennio a capitulo ſe ſubtraxiſſet, excommunicationis contra eum ſententiam promulgavit, cujus rei poteſtatem eum habere Prælati illi aſſerebant ex quibusdam verbis, quæ in privilegio Eugenii Papæ, quod de confirmatione capituli Goslarienſis dedit, continentur, hæc probantes; quæ ita ſe habent: *Fratres quoque qui de noſtris clauſtris aſſumti in aliis eccleſiis ſunt conſtituti Præpoſiti, aut in poſterum ſtatuentur, ſi forte in ipſis, aut in religione, ſive in ordine canonico, deliquerint, aut circa ſuos ſubditos negligentes extiterint, licitum ſit Præpoſitis hujus conventus eos pro exceſſibus ſuis corrigendis monere, & ſi poſt eorum monitionem reprehenſibilia ſua mutare nullatenus voluerint, ſeverius corripere.* Hoc quod dicitur *ſeverius corripere*, illi ita interpretati ſunt, id eſt *excommunicare*. Quæ interpretatio etiamſi vera eſſet, tamen ex diligenti loci illius conſideratione longe ad aliud cognoſcitur pertinere. Diebus dehinc effluentibus, cum Præpoſitus Hallenſis denunciationem differret, quidam de fratribus Sereni-montis familiaritatem ejus habentes, de compoſitione inter ipſum & *Tidericum* Præpoſitum, non juſſi quidem, tractare cœperunt. Ad quod ille eis conſentiens, ad Serenum-montem venit, illisque mediantibus negotium tractare cœpit. Tidericus Præpoſitus de conſilio fratrum ſuorum compoſitionem libenter ſe admittere reſpondit, ſi tamen ille voce & ſcripto fateretur, ſuam quam contra ipſum tuliſſet ſententiam nullam eſſe, nec aliquid firmitatis habere potuiſſe. Præpoſitus vero Hallenſis qui hoc modo componere volebat, ut ille abſolutionem ab eo petens acciperet, a ſe iſtud exigi audens, graviter accepit, nec aliquatenus in hoc ſe aſſenſurum reſpondit, & *Tiderico* Præpoſito ad ſedem Apoſtolicam appellante, eum excommunicatum fratribus denunciavit. Verum *Ekkehardus* Merſeburgenſis Epiſcopus, comperto quod acciderat, utrumque ad ſe vocavit, & verbo illo cujus occaſione *Poppo* Præpoſitus excommunicandi autoritatem ſibi arrogabat, cum viris literatis diligenter excuſſo, oſtendit eum inanem ſententiam protuliſſe, & ad hoc produxit negocium, ut Præpoſitus

tus Hallenſis, & Pater Patrum capituli Goslarienſis, & viva voce, & literis fateretur; ſicque eos ad priorem concordiam revocavit. Porro forma literarum talis eſt: *Poppo Dei gratia Novi-operis in Halle Præpoſitus & Pater Patrum capituli Goslarienſis omnibus præſentem paginam inſpecturis gratiam in præſenti, & gloriam in futuro. Noverint univerſi, quod nos ſententiam excommunicationis, quam de conſilio capituli Goslarienſis in venerabilem fratrem noſtrum Tidericum Præpoſitum Montis-Sereni pertulimus, nulla præcedenti abſolutione, in præſentia Domini Ekkehardi Merſeburgenſis Epiſcopi, dicimus non tenere; & ad majorem rei certitudinem hanc noſtram paginam ſigillo Domini Epiſcopi petimus inſigniri.* *Henricus de Vrideberge* Halverſtadenſis eccleſiæ canonicus, clericatu rejecto miles factus, caſtrum quoddam in confinio civitatis *Quidelingeburg* ædificare cœpit, quod *Henricus* comes de *Regenſtein* obſedit & cepit, & XXIV. homines in eo deprehenſos decollavit. *Damiata* civitas a paganis recuperatur. *Breſuiz* caſtrum ædificatur. *Fridericus* Comes de *Brene*, filius *Friderici*, filii *Conradi* Marchionis ſenioris, in partibus transmarinis infirmatus, ad vitam *Templariorum* ſe transtulit, defunctusque eſt die beati Galli in civitate quæ Teutonice *Akris* dicitur. Reliquit autem duos filios *Ottonem* & *Tidericum*, & duas filias. *Wernherus* primus Præpoſitus de *Lipzke* obiit XVI. Kal. Martii: cui ſucceſſit *Willehelmus*, qui a capitulo Sereni-montis in numerum fratrum ſuſceptus eſt.

Anno MCCXXII. *Poppo* Novl operis, & *Otto* S. Mauricii Hallenſis Præpoſiti, XVII. Kal. Junii a Sereno monte in *Prutiam* profecti ſunt. *Henricus* Præpoſitus de Goslaria, cognomine *Minneke*, a *Conrado* Hildesheimenſi Epiſcopo de hæreſi Manichæorum convictus, depoſitus & in cuſtodia diutina detentus eſt. De inundatione aquarum ex pluvia in villa *Isleve*, & in vicinis villis, CCL. & amplius homines perierunt, II. Kal. Auguſti, & ædificia plurima everſa ſunt. *Gozwinus* Miſnenſis S. Afræ Præpoſitus obiit: cul ſucceſſit *Albertus* Sereni-montis canonicus. Clvitas *Miſna* incendio deleta eſt in vigllia S. Bartholomæi; Oratorium S. Mariæ Magdalenæ in Aquilonari parte majoris eccleſiæ Sereni-montis ab *Ekkehardo* Merſeburgenſi Epiſcopo die beati Galli dedicatum eſt. Colloquium inter *Honorium* Papam & *Fridericum* Imperatorem, in Epiphania Domini in *Verona* indictum eſt, ad quod multi de univerſis provincils, tam eccleſiaſtici quam ſeculares viri, inter quos etiam *Tidericus* Sereni-montis, & *Wilhelmus* Cillenenſis, Præpoſiti, XIV. Kal. Novembr. profecti ſunt. Sed cum colloquium in aliud tempus delatum fuiſſet, *Tidericus* Præpoſitus Romam proceſſit, commiſſionesque plures de eccleſiæ ſuæ negotiis impetravit. Quoddam etiam ſuis viribus majus tentare auſus eſt, videlicet, ut ei Pontificialibus uti Papa permitteret: quod nulla ratione potuit obtinere, licet magnis petitionem muneribus prævenifſet. Obtinuit autem indulgentiam XX. dierum, omnibus ad dedicationem eccleſiæ ſuæ, quæ eſt ad vincula S. Petri, advenientibus. Præterea poteſtatem excommunicandi omnes, qui eccleſiæ ſuæ violenti exiſterent. Sed hanc literam per *Henricum de Rekkin* Sereni-montis canonicum, quem Præpoſitus expulerat; contigit impedirl. Is enim Præpoſitum proficiſcentem inſecutus, ſed ægritudine in via detentus, cum jam Præpoſitus redire diſponeret, Romam venit; & per quendam Papæ Camerarium, ut ad reſpondendum ſibi detineretur, obtinuit; Præpoſitus vero intelligens, quia ſi litem cum eo ingreſſus fuiſſet, uſque ad finem negotii remanendum ſibi eſſet, inſuper carens, quippe qui in prædictis negotiis promovendis profuſus extiterat; XC. enim marcas tunc dicitur expendiſſe: Præterea conſcientia ſtimulante judicium reformidans, cum ea, quæ Henricus ei objicere parabat, non ignoraret, pet magiſtrum Jacobum pœnitentiarium, cujus ſibi favorem non paucis marcis redemerat, cum etiam infirmari videretur, ut a Camerario prædicto abeundi licentiam acciperet, impetravit, conſtituto tamen pro ſe procuratore *Johanne* quodam Epiſcopi Herbipolenſis clerico. Eo tempore Papa uſque ad deſperationem infirmabatur, ita ut a multis etiam mortuus diceretur, nec facile cuiquam ad eum erat acceſſus, quæ res maxime Præpoſito recedendi copiam procuravit. Henricus enim de verbo Apoſtolici eum detinere ſatagens, in præſentiam ipſius venire non potuit, licet tres marcas pro uno introitu cubiculariis obtuliſſet. Tanta autem ad recedendum Præpoſito fuit feſtinatio, ut literas prædictas, ſcilicet de indulgentia, & poteſtate excommunicandi, quæ ea die ad audientiam deferendæ erant, non expectaret, ſed nocte diſcedens cuidam magiſtro *Luthero*, Nuenburgenſis eccleſiæ canonico, relinqueret promovendas. Quas cum Henricus in audientia recitare audiret, literam quidem indulgentiæ modis omnibus amplexus tranſire permiſit: excommunicationis autem literæ, quæ in ejus præjudicium impetrata videbatur, contradixit. Tenor enim talis erat, quod Papa inter cætera affirmabat, ex inſinuatione Præpoſiti ſe didiciſſe, quod quidam Prælati terræ ſuæ ex-

excommunicatos ipſius manu tenerent, in ipſius præjudicium & gravamen, contra quos Præpoſito poteſtas ferendæ ſenteotiæ conferebatur, qui articulus Henrico ſuſpectus erat propter patruum ipſius *Sifridum* Abbatem Pigavienſem, qui eum expulſum collegerat, & hoc modo litera illa ſuſpenſa & ſequenti die a magiſtro contradictarum ſciſſa eſt. Præpoſitus vero paucis poſt feſtum Purificationis diebus domum reverſus eſt, abſolutione profectionis ſuæ in *Pruciam* ſub teſtimonio literarum pœnitentiarii impetrata, quia ad ſubſidium terræ illius cruce ſignatus erat. Modus autem abſolutionis erat, ut tres marcas annis ſingulis terræ illi ſolveret, donec xx. marcarum numerus expleretur. Terræ motus magnus per omnes trans-Alpinas provincias uſque *Romam*, præterea *Venetiis*, & in pluribus aliis maritimis civitatibus, factus eſt, qui die media Natalis Domini incipiens uſque in octavam ejus duravit, de quo multorum ædificiorum ruinas & hominum oppreſſiones contigit provenire. Sanguis etiam cum pluvia poſtmodum deſcendere viſus eſt.

Anno MCCXXIII. *Henricus* de *Rekkin* Sereni-montis canonicus, de conſenſu procuratoris Præpoſiti cauſæ ſuæ judicibus impetratis, ad Paſcha rediit de partibus trans-Alpinis cum mandato ſummi Pontificis, cujus continentia talis erat: *Honorius Epiſcopus Servus ſervorum Dei dilectis filiis S. Mariæ Magdalenæ & de Gratia Dei, diæceſis Magdeburgenſis Præpoſitis, & magiſtro Alberto canonico Miſnenſi, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Cum olim tam ex literis venerabilis fratris noſtri Magdeburgenſis Archiepiſcopi Apoſtolicæ ſedis legati, quam ex conqueſtione dilecti filii Henrici canonici montis-ſereni Magdeburgenſis diœceſis felicis recordationis Innocentii prædeceſſoris noſtri Papæ fuiſſet apoſtolatui referatum, quod Tidericus ipſius eccleſiæ Præpoſitus eundem Henricum, pro eo quod ipſius prædeceſſoris noſtri & dicti legati detulerat literas, ab eadem eccleſia turpiter expuliſſet, faciens quoſdam laicos & clericos ad hoc ſpecialiter evocatos in eundem manus injicere violentas, & quoſdam de fratribus ſuis, qui ejus noluerunt tyrannidi conſentire, punire graviter præſumſiſſet, ac inſuper cum complicibus ſuis, poſt excommunicationem a præfato legato pro ipſo in eoſdem prolatam, divina non fuiſſet veritus officia celebrare; quodque, poſtquam a jam dicto legato fuit juxta formam eccleſiæ abſolutus, memoratum canonicum ad ſuam eccleſiam revocare nullatenus voluiſſet, licet hoc ipſi ab eodem injunctum fuiſſet ſub debito præſtiti juramenti: præfatus prædeceſſor noſter dilectis filiis Præpoſito S. Nicolai A. cellario & H. canonicis Magdeburgenſibus ſuis dedit literis in mandatis, ut ſi ita eſſet, jam dictum Præpoſitum, ut canonicum memoratum benigne reciperet & tractaret, monitione præmiſſa per cenſuram eccleſiaſticam, remota appellatione, compellere procuraret, ipſi & complicibus ejus pro præfatis exceſſibus pœnam canonicam inflicturi, ut ea docente cognoſcerent, quam temerarium eſſet contra ſtimulum calcitrare. Cum autem, ſicut idem prædeceſſor noſter ex ipſorum intellexit continentia literarum, eidem judices Præpoſitum ipſum auctoritate mandati apoſtolici peremtorie citaſſent, ut eorum ſe conſpectui præſentaret, jam dicto canonico, ſuper his, quæ præmiſimus, reſponſurus, ipſe nec venit, nec miſit pro ſe idoneum reſponſalem. Verumtamen quidam clericus, nullis tamen exhibitis literis, comparuit coram eis, qui pro eo ab ipſis in nullo gravato ſedem apoſtolicam appellavit. Licet autem appellationem ejus reputaſſent frivolam & inanem, quia tamen intellexerunt eundem Præpoſitum ad ſedem apoſtolitam acceſſiſſe, ut in præſentia partium melius vel plenius veritas appareret, jam dictum canonicum cum ſuis literis proceſſum eorum continentibus, ad nominati prædeceſſoris noſtri præſentiam tranſmiſerunt. Sæpe ſatus prædeceſſor noſter, ut ejuſdem compatiens laboribus & expenſis, ipſum duxit ad eoſdem judices remittendum, dando eis per ſuas literas in præceptis, ut ſi res taliter ſe haberet, ad locum & beneficium ſuum canonicum reſtituentes, eundem non permitterent ipſum ſuper his a quoquam indebite moleſtari, nihilominus a dictis Præpoſito & ſuis complicibus de illatis injuriis ſibi competenter ſatisfieri, contradictiones per cenſuram eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo. Ceterum quoniam Præpoſitus memoratus de Simonia, dilapidatione, perjurio ac aliis multis dicebatur criminibus infamatus, & quod etiam excommunicatus præſumſiſſet celebrare divina, ac inſuper ante confirmationem obtentam in adminiſtratione eccleſiæ montis-ſereni tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus ſe impudenter ingeſſerat, a quibusdam de fratribus ejuſdem eccleſiæ coram ſeculari judice obedientiam exigens & extorquens; eisdem dederat in mandatis, ut inquiſita ſuper his diligentius veritate, quod canonicum eſſet appellatione poſtpoſita ſtatuerent per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari, ita quod, ſi non omnes mandatis exequendis poſſent apoſtolicis intereſſe, duo ipſorum ea nihilominus exequi procurarent. Dicti vero judices licet in præfato negotio uſque ad citationem partium proceſſiſſent, per eos tamen negotium ipſum terminari non potuit, propter ipſius obitum mandatoris. Quare præfatus canonicus fatigatus diutius laboribus & expenſis a nobis humiliter poſtulabat, ut ſuper his providere ſibi paterna ſolicitudine dignaremur. Nolgitur occaſione hujuſmodi juſtitia derogetur, diſcretioni veſtræ per apoſtolica ſcripta præcipiendo mandamus, quatenus in eodem negotio juxta*

ta jam dicti prædeceſſoris noſtri mandatum ſublato appellationis obſtaculo ratione prævia procedatis. Quod ſi non omnes his exequendis potueritis intereſſe, duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum III. Kal. Martii. Pontificatus noſtri anno VII. Harum auctoritate literarum priori die ante octavam apoſtolorum Præpoſitus a præſcriptis judicibus peremtorie citatus eſt, terminum habens octavam beati Laurentii, & locum monaſterium *Nienburg* prope *Salam*. Caſtrum *Breſuiz a Ludovico* Landgravio deſtruitur. *Woldemarus* rex Daciæ a comite *Henrico* de *Zvverin* cum uno filiorum ſuorum captus, & primo in caſtro *Lenszin*, poſtea *Danneberge* detentus eſt. *Sifridus* Pegavienſis Abbas vir ſtrenuus, & qui in multis eccleſiæ ſuæ cognoſcitur profuiſſe, maxime in conſervanda ejus libertate, tam in ſpirituali jure quam in ſeculari, pro quare multis deſudans laboribus etiam vitæ ſuæ periculum nonnunquam expertus, quorum omniom principium a falſis ejus conſtat fratribus pullulaſſe. Denique cum factus Abbas eos ad regularis obſervantiam diſciplinæ coarctaret, cogitans Deo ſe pro eis redditurum rationem illi in ejus odium excitati, eum apud *Everbardum* Merſeburgenſem epiſcopum de mala adminiſtratione frequentius accuſaverunt, ita ut pri eorum inſtantia, licet ei ſemper obſequioſus extiterit, ad ſuam eum præſentiam venire præciperet, adminiſtrationis ſuæ redditurum rationem, monachis nonnullis pariter evocatis. Eccleſia enim Pigavienſis, quamvis a prima ſua fundatione exempta fuiſſet & libera; Prælatis tamen ejus jure ſuo uti diſſimulantibus vel non audentibus, vel etiam quod ſalva eorum reverentia dictum ſit, neſcientibus, ſine obſtaculo Epiſcopis Merſeburgenſibus ancillabatur, donec veniret cui repoſitum erat opus iſtud, homo natus ad laborem *Sifridus* Abbas, ut, quamvis per multos labores, ejus induſtria in libertatem propriam reſpiraret. Monachis itaque querimonias ſuas contra eum exaggerantibus, intelligens ab epiſcopo ſe gravandum, priusquam ferlretur prætenſo clypeo ſe muniens, ad ſedem apoſtolicam appellavit ſeque & eccleſiam ſuam tuitioni committens ſummi Pontificis ſoluto colloquio diſceſſit. Porro epiſcopus ſuper novo ejus auſu in admirationem ductus, unum de monachis, quem familiariter diligebat, quo etiam Abbas pro capellano utebatur, qui Abbate diſcedente apud epiſcopum remanſerat, cui erat nomen *Thiemo* de *Colditz*, ſecrete & cum inſtantia rogavit, ut ſibi proderet, ſi ſciret, qua fiducia niſus Abbas appellare præſumſiſſet. Illo reſpondente quod fiducia exemptionis hoc feciſſet, cujus videlicet privilegium haberet. Epiſcopus majori rogabat inſtantia, ut de hoc eum certificaret, ipſum ei ſi poſſet privilegium exhibendo. Quod cum ille clavem ciſtæ in qua continebatur privilegium habens promiſiſſet, & promiſſum perſolviſſet, epiſcopus lectum privilegium, ut dicitur, in ignem projecit: de cujus exuſtione non parvum ſibi contentionis incendium ſuſcitavit. Præfatus autem *Thiemo* cum cuſtodis fungeretur officio, & alii quidam monachi officiales eccleſiæ Pigavienſis, conſilio cum Epiſcopo inito, duos currus ab Epiſcopo miſſos ornamentis ornantes eccleſiæ, omnia Merſeburg tranſtulerunt & Abbas monachos quidem illius facti auctores, ſuis privatos adminiſtrationibus, de cetero contra ſe invalidos reddidit. ipſe vero Romam profectus cum Epiſcopi nunciis contra ſe miſſis, qui eum contra jus a ſubjectione Merſenburgenſis eccleſiæ reſiluiſſe querebantur, longo tempore coram ſummo Pontifice contendit, tandemque de eorum conſenſu judicibus impetratis reverſus eſt. Epiſcopus vero judicum ſententia, ut omnia, quæ de eccleſia Pigavienſi ablata erant, ad locum ipſum reducere cogebatur, poſtmodum cum Abbate de jure ſuo litem habiturus, quod ille uſque quaque injurioſum reputans, ſed tamen contra ſtimulum calcitrare non valens ea ad *Portenſem* eccleſiam deduci fecit, judicibusque eum amplius cogere diſſimulantibus, a loco illo ab Abbate ſublata *Pigaviam* reducta ſunt. Verum quia privilegio non reſtituto eccleſia Pigavienſis adhuc exſpoliata oſtendebatur, Epiſcopi contra Abbatem conatus ſupervacuus videbatur. Contentione autem inter eos per annos plurimos perdurante, Abbati magnum rebus acceſſit divinitus procuratum. Contigit enim translationem fieri corporis *S. Ottonis* Bavenbergenſis Epiſcopi, cujus reliquias cum Abbas impetraſſet, & eccleſiam ex lignis in ejus honorem juxta civitatem Pigavienſem conſtruxiſſet, tantus illuc fidelium concurſus factus eſt, ut DCCC. marcæ de ſacrificio primi anni computarentur. Durat autem uſque hodie concurſus idem, etſi offerentium videatur numerus decreviſſe. Non autem Abbas circa tanti boni patronum negligens erat, ſed primo ipſum oratorium ligneum a duobus Cardinalibus, qui tunc apoſtolicæ ſedis legatione in Teutonia fungebantur, dedicari fecit: deinde paludem, in qua conſtructum erat, ſumtibus magnis deſiccans, circa ipſam eccleſiam decentem ex coctis lateribus ædificavit, reditusque quantos poterat tempore oportuno loco ipſi acquirens, regulares in eo canonicas inſtituere intendebat, habens de hoc ex promiſſione ſummi Pontificis poteſtatem. Fiducialiter itaque eo contra Epiſcopum agente ille

tantum expenſarum pondere laſſatus eſt, ut ad *Henricum* Imperatorem confugeret, & pedibus ejus proſtratus, adjuvari ſe contra Abbatem poſtularet, de multis eum accuſans, & etiam contra Imperatorem eum agere affirmans, tantumque ejus animum concitavit, ut latinis verbis, *mortis eum eſſe filium*, proclamaret, præcipiens quibusdam ſuis fidelibus, quorum unus *Cuono de Mincenberg* dicebatur, vir crudelitate famoſus, ut ubicunque inventus fuiſſet, eum perimere procurarent. Poſtmodum tamen conſilio & auxilio *Tiderici de Mulehuſen* Camerarii Imperatoris gratiam ejus recuperavit, qui Abbati conſanguinitate proxima jungebatur. Perpendens vero judices ſuos perſonæ Epiſcopi contra juſtitiam reverentiam habere, appellans de latere Papæ judices poſtulavit, miſſique ſunt ei Decanus de *Tridento* & magiſter *Praneſtinus*, quibus negotio diligentiam adhibentibus ad hoc productum eſt, ut ab utraque parte teſtes producerentur. Quibus auditis & atteſtationibus ſcriptis & utrique parti aſſignatis, priusquam in præſentia ſummi Pontificis publicarentur, *Everhardus* Epiſcopus & vivendi & litigandi finem fecit. Et ſciendum Abbatem inter iſta nequaquam malis domeſticis caruiſſe. Nam *Thiemo de Coldiz* monachus ſæpe dictus cuſtodia ſe privatum dolens, *Henrico* fratri ſuo ſecrete perſuaſit, ut miſſis armatis Abbatem captivaret, ſcilicet ut eum officio ſuo reſtitueret compellendum. Quod illi perficientes, & in vicino nemore ſeminudum & incibatum per triduum eum detinentibus, ut monachum reſtitueret, compellebant. Sed cum nec verbis minacibus, nec gladiis evaginatis promiſſionem ſaltem ab eo extorquere valuiſſent, quarto die peditem eum redire Pigaviam permiſerunt, confeſſi poſtmodum, factum iſtud Thiemonis conſilio conſummatum; propter quod a fratrum expulſus conſortio, dignam ſui facti mercedem conſecutus eſt. Alio de hinc tempore quidam monachorum, conſpicati domum quandam firmam in confinio clauſtri, fratrum uſibus ædificatam, occupaverunt, communemque cellarium exſpoliantes omnia ad victum pertinentia in eam contulerunt, militesque & ſervos armatos quos conduxerant in eo locantes Abbatem expellere nitebantur. Advocatia eccleſiæ Pigavienſis immediate ad Imperatorem pertinet, nec jure feudi cuiquam conferri poteſt, ſed habet poteſtatem eligendi Abbas, ad quantum temporis ſpacium voluerit, quemcunque ſibi viderit expedire. Quam libertatem *Sifridus* Abbas eccleſiæ ſuæ multis laboribus & expenſis primo a *Friderico*, poſtmodum a filio ipſius *Henrico*, & noſtris temporibus a *Friderico* Henrici filio, datis ſibi privilegiis acquiſivit. Tempore igitur, quo hæc gerebantur, *Fridericum* quendam *de Grouz* ex Imperatoris fidelibus advocatum habens, ejus auxilium contra monachos invocavit. Qui collectis auxiliatoribus ad dictum acceſſit Abbatem, ſed priusquam aggreſſionem faceret armatis qui intus erant collocutus perſuaſit, ut ablatis rebus ſuis abſcederent, quorum plerique ei hominio tenebantur. Monachi eorum præſidio nudati in nullo ſegniores apparebant, ſed per feneſtras domus pugnanter aſtantes, eos qui voluiſſent accedere lapidibus proturbabant. *Fridericus* vero cuppam altero ejus fundo excuſſo ſuper currum ſtabilitam lignis ſiccis repleri fecit pice & reſina & lardo pariter introjectis. Quibus ſuccenſis præcepit ſuis, ut currum ante ſe impellentes domui applicarent. Pugnatores vero illi incendio territi & fumo vexati, a parte altera, ubi domus aggerem habebat, terræ molliciis deſilientes, fuga elapſi ſunt, & hoc fine deſtructa domo, tumultus ille clauſus eſt. Verum monachi cum univerſaliter Abbatis odio tenerentur, & viderent, quod manifeſtis conatibus jugum ejus a cervicibus ſuis non poſſent excutere, de morte ipſius negotiari cœperunt. Nam die quadam Abbate cum ſuis ad prandium conſedente unus ipſorum, *Tobias* nomine, cibum aliquem delicate paratum ei attulit, ſed cum aliquantum a conſpectu ejus receſſiſſet, repente in gemitum cum fletu erupit. Quem cum Abbas revocari præcipiens, cur fleret interrogaſſet, reſpondit: ideo ſe flere, quia miniſterio cibi illius venenati mortem ei certiſſimam procuraſſet. Abbas vero ipſo cibo, de quo nondum guſtaverat, & omnibus quæ in menſa erant projectis, territus ſurrexit, monachum vero conſolatus eſt dicens: ſe ei pœnitenti hanc culpam remittere, quia ille non ſe facti illius auctorem, ſed aliorum fuiſſe nuncium fatebatur. De quibus tamen Abbas inquiſitionem facere non curavit. Præpoſitura eſt eccleſiæ Pigavienſis in loco qui *Zcholene* dicitur, cui Abbas monachum præfecit, ad quem cum aliquando veniſſet, ille gratanter, ut videbatur eum ſuſcipiens & diligenter procurans, inter cetera cibum delicate ipſi duntaxat ſoli præparatum ei appoſuit, de quo Abbas modicum guſtans, eum fratri ſuo *Henrico de Rekkin*, qui pater fuit *Henrici de Rekkin* Sereni-montis canonici, & ibi aderat, miſit, & ab illo ad alios pervenit: cujus effectum breviter omnes, qui inde guſtaverant experti ſunt. Et Abbas quidem ad deſperationem uſque infirmatus, *Dei* adjutorio evaſit. Frater vero ejus & duo cementarii & quatuor exinde pueri mor-

mortui ſunt. Monachum vero tanti, ut putatur, mali auctorem non ſolum ab illa adminiſtratione, ſed etiam ab eccleſia Pigavienſi Abbas removit, ipſe vero in cibis ſumendis poſtmodum cautior fuit. Numerati ſunt autem ultra XXVI. quos pro hujuſmodi cauſis, diverſis fertur temporibus expuliſſe, quorum pauciſſimi ante vitæ ejus terminum recipi potuerunt. Odii vero, quo erga ipſum tam pertinaciter movebantur, duplex fuit cauſa. Una quidem, quia illicitorum nulla eis ſub illo erat licentia: altera, quia officia eccleſiæ eos adminiſtrare nullo modo permittebat, quia, cum olim ea adminiſtraſſent, de his contra eum armati, multorum malorum cauſas & principia inventi ſunt procuraſſe. Sed nec ex *Everhardi* Epiſcopi morte ne impugnantium ſe monachorum expulſione malorum terminum ei habere conceſſum eſt. Denique poſt mortem *Henrici* Imperatoris, *Philippus* rex advocatiam Pigavienſem *Tiderico* comiti de Summerſchenburg, qui etiam de *Groiz* dictus eſt, contra privilegia ipſius eccleſiæ conceſſit, qui eam procaciter uſurpans, & cives Pigavienſes ſibi violenter ſervire compellens, nec ab ipſius Abbatis injuriis temperavit. Nam & ab hominibus ipſius aliquando captivatus eſt, & ab ipſo ab eccleſia Pigavienſi expulſus, per annum integrum in caſtro *Wirbene a Bernhardo* Duce *Saxoniæ* receptus, cum ſuis commoratus eſt. Accidit autem ut officiales comitis vinum de vinea Abbatis, quæ eſt in villa *Hilpertiz*, auferrent, *Groiz* ad caſtrum comitis deducendum. Quo comperto, Abbas eos, qui circa ſe erant armatos miſit, ut eos, ſi eſſet poſſibile, prohiberent. Habens vero dextrarium electum, qui etiam propter ipſum notiſſimus erat, unum ſervorum ſuorum, qui *Bruno* dicebatur, habitu ſuo hoc eſt cappa indutum, in eo miſit, præcipiens; ut ille ſignum ducens ceteros anteiret. Illis itaque cum vino jam recedentibus, viri Abbatis eos cum feſtinatione inſecuti ſunt. Quorum unus poſt tergum reſpiciens, & ſigniferum illum cappatum videns, equumque agnoſcens, Abbatem venire vociferatus eſt. Tantus autem repente metus cuſtodes illos invaſit, ut relictis curribus, priuſquam in aliquo hoſtes experirentur, ſolum fugæ præſidium quærerent, cum tamen eis, quos fugiebant, numero longe præſtantiores fuiſſent. Illi vero curribus cum vino ablatis, *Wirbene* reverſi, non ſine jucunditate ab Abbate ſuſcepti ſunt. Hæc ideo commemorare libuit, ut intelligatur, nomen Abbatis non nihil ponderis habuiſſe, cumque etiam hujuſmodi adjutoriis uti ſolitum fuiſſe, non tamen ad nocendum, ſed ad nocentes cavendum & repellendum.

Poſtmodo diſcordantibus inter ſe *Tiderico* Miſnenſe Marchione & *Tiderico* comite, Abbas ſavore Marchionis animatus *Pigaviam* reverſus eſt, militibusque in civitate locatis violentiæ comitis cœpit reſiſtere; Donec pertinaciter reluctando eum contra ſe redderet ſegniorem, quamvis eo vivente nunquam quieta gaviſus fuerit libertate. Mortuo comite *Conradus* Marchio frater ejus advocatiam Pigavienſem, quam cum ipſo a Rege *Philippo* ſibi conceſſam receperat, invaſit, ſed tamen a perſonalibus Abbatis injuriis abſtinuit, quia filium ejus in baptiſmo ſuſceperat; quod ipſum tamen multis marcis ſi eſſet poſſibile, ſe velle redimere adhuc vivente fratre dixiſſe fertur, omnibus hoc ita interpretantibus, quod ſi talis eum non tenuiſſet occaſio, a corporali ejus læſione nullo modo temperaſſet. Movebatur enim pro fratre carnaliter, quia ille in obtinendo propoſito Abbate inferior videbatur, maxime autem pro quodam verbo, quod Abbas minus caute protulerat, Comitem ſcilicet *apoſtatam* appellando. Idemque denique Comes eccleſiæ Magdeburgenſis canonicus exiſtens, etiam ad Subdiaconatus gradum promotus erat. Accidit autem cum in ſcholis eſſet Pariſiis, ut contentione inter Burgenſes & clericos orta, ſervientes ipſius ad auxilium clericorum ab eo miſſi homicidium committerent, pro qua re de ſua promotione deſperans, clericatum dicitur rejeciſſe. Poſt mortem *Conradi* Marchionis, qui triennio tantum fratri ſupervixit, *Tidericus* Marchio Miſnenſis modis omnibus ambiebat, ut ipſe eccleſiæ Pigavienſis advocatus eligeretur, quod cum Abbas ſibi non convenire ſciens facere negligeret, ille ex fautore & amico in hoſtem mutatus, valde eum vexare cœpit, multa & damna & injurias irrogando. Ad extremum vero ante caſtrum *Groitz*, quod ei hæreditario jure obvenerat, villam muniens, forum inſtituit telonium & monetam omnibusque provincialibus ab illa parte tam emere quam vendere volentibus, ne *Pigaviam* pergerent interdixit. Abbas vero judicibus contra eum a ſede apoſtolica impetratis, Epiſcopo & Decano & Scholaſtico *Herbipolenſibus*, omnem ejus conatum evacuavit. Iudices enim teſtibus ejus auditis pro ipſo tulerunt ſententiam eique *Brandenburgenſem* Epiſcopum executorem dederunt. Qui *Groitz* adveniens, convocatis caſtrenſibus & villanis, forum, teloneum & monetam, in loco illo haberi auctoritate apoſtolica interdixit, omneſque qui in ipſa villa ad jus forenſe reſidentiam facerent, eadem auctoritate excommunicationis vinculo innodavit. Verum cum adhuc Abbas Marchionem de damnis

mnis

mnis ab eo, & ab his quorum hæreditatem perceperat, ſibi illatis impeteret, quæ uſque ad VII. M. & D. marcas computaverat & propter hoc tota terra Marchionis interdicto ponenda eſſet, *Albertus* Archiepiſcopus partes ſuas interpoſuit, & ut ipſius & *Nuenburgenſis & Merſenburgenſis* Epiſcoporum, *Engelbardi* ſcilicet & *Ekkebardi*, arbitrio negotium committeretur, a partibus impetravit. Ipſique partibus convocatis arbitrium promulgantes, ſententiam de foro *Groitz* prolatam confirmaverunt, & Marchioni, ut Abbati pro damnis illatis D. marcas daret, ſub pœna excommunicationis præceperunt: Statuentes inſuper, ſi ita neceſſe eſſet, ſucceſſores ipſorum ab hæredibus Marchionis ſub eadem pœna pecuniam ipſam repeterent, Abbatis ſucceſſoribus perſolvendam; ſicque omnibus qui aderant gaudentibus, Marchio & Abbas ſe viciſſim in pacis oſculo receperunt. Et Abbas quidem a multis laboribus, quibus pro eccleſia ſua per XXX. & amplius annos decertaverat, ab hoc tempore reſpiravit, magnum inter omnia mala ſolatium favorem ſedis Apoſtolicæ ſemper habens. Nam & *Cæleſtino* primitus, & poſt eum *Innocentio*, ac demum *Honorio*, ſummis Pontificibus gratus admodum extitit & acceptus, quorum privilegiis eccleſiæ ſuæ libertatem ita munivit, ut omnibus eam expugnare volentibus redderet inacceſſam. Denique *Tidericus* Merſeburgenſis Epiſcopus, qui *Everhardo* ſucceſſit, hoc ita eſſe ſciens, toto tempore epiſcopatus ſui, quem ultra X. annos tenuit, induci non potuit, ut litem contra Abbatem, quam anteceſſor ſuus pendentem reliquerat, ſuſcitaret. *Ekkebardus* autem epiſcopus ei ſuccedens cum eſſet juvenis & juris peritus, contemtibile nimis judicans in toto negotium omittere virum experiri voluit, ſed accepto magnanimitatis ejus guſtu, cito a propoſito reſiluit. Tempore namque, quo *Gernodus* Nienburgenſis Abbas cœcatus eſt, *Albertus* Archiepiſcopus cum eodem Merſenburgenſi, & aliis ſuis ſuffraganeis epiſcopis, in hoc convenit, ut propter caſum memoratum in toto Archiepiſcopatu Magdeburgenſi divinorum celebratio omitteretur. Hac ratione præfatus Epiſcopatus Abbati literas deſtinavit, quarum principium tale fuit: *Ekkebardus Dei gratia Merſenburgenſis Epiſcopus Sifrido Abbati Pigavienſi ſalutem*, addito deinceps mandato, *ut, tam in monaſterio, quam in civitate celebrationem omitteret divinorum.* Abbas vero ei reſpondit in hunc modum & reſcripſit: *Domino Ekkebardo Merſenburgenſi Epiſcopo Sifridus Dei gratia Pigavienſis Abbas ſalt pur. ſalt & una avant.* Sunt autem hæc verba Gallica, & ſic ſonant in Latino: *Salutem pro ſalute & una plus.* Poſt ſalutationem vero adjecit: *Ex ſicca & cruda ſalutatione veſtra cognoſcimus, quid de his, quæ intrinſecus latent, perpendere debeamus. Sciatis autem non pro mandato veſtro nos a divinorum celebratione ceſſaturos, cum ab omni Epiſcopi jurisdictione ſimus exempti, ſed magis pro reverentia & dilectione Domini Archiepiſcopi, cui nos ſemper fideles exhibere volumus & devotos.* Licet autem epiſcopus his literis valde moveretur, tamen nec factum unquam publicavit, nec tale aliquid deinceps attentavit. Abbas ſane nulli voluptati ſeu levitati deditus erat, quippe quem nec iſtis vacare adverſitatum & negotiorum ſtimuli permittebant. Nam rebus utilibus ſemper intentus, licet interdum ab actione quieſcens dum agenda ſtudioſe diſponeret, etiam in otio negotio non carebat. Habitus ei tam in forma quam in genere cum ſubditis communis erat, qui in nullo ab exemplari veterum diſcrepabat, ut videlicet ſeculi conſormitatem prorſus abhorreret & religionem exprimeret & neceſſitati corporis non deeſſet, ut nec tegumento quidam capitis alterius modi quam ex ovium pellibus uſus fuiſſe inveniatur. Audiant quæſo hoc exemplum noſtri temporis Prælati, qui tot novitatibus, ut eas tædioſum & ridiculoſum ſit enumerare, primi tamen habitus ſimplicitatem non ſolum ipſi corrumpere, ſed etiam ſubditis permittere non verentur. Qui etſi pro Dei timore id non agant, tamen ut ſaltem Prælatorum ad ſubditos manifeſta eſſet diſtantia, miror cur eoſdem ſubditos a talibus non compeſcant. Sed utinam nos ſolius habitus deformatio accuſaret. Decubuit autem Abbas ultima ſua ægritudine die beati Jacobi patroni ſui, mortuuſque eſt IV. Non. Auguſti cum ſediſſet annos XXXIX. *Tidericus* Sereni-montis Præpoſitus ad dedicationem eccleſiæ ſuæ concurrentibus XX. dierum indulgentia impetrata, hoc quaqua verſum tam per ſe, quam per alios, ſtuduit divulgare: in quo ejus intentio, quam de eadem indulgentia obtinenda habuerat, conſiderare volentibus prodebatur. Rebus namque, quarum adminiſtrationi erat præpoſitus, ad infirmum ſtatum ex ejus maxime negligentia deductis undecunque ſibi providendum judicans, etiam de opere pietatis quæſtum facere aggreſſus eſt, ut videlicet occaſione prædicta creſcente concurrentium multitudine etiam offerentium numerus augeretur. Et in concurrentium quidem numeroſitate conſilii ſui effectu fraudatus non eſt: Utrum autem & offerentium, ipſe viderit. Conſtat enim CC. & XL. talenta ceræ hoc anno de conſueto ſacrificii pondere defuiſſe. Poſt mortem *Sifridi* Abba-

Salt pur, ſalt & una avant,

Abbatis Pigavienſis *Henricus de Rekkin* Sereni-montis canonicus, de conſilio amicorum ſuorum, mediante *Ekkehardo* Merſenburgenſi Epiſcopo, cauſæ ſuæ, quam contra *Tidericum* Præpoſitum habebat, poſt tres hebdomadas & x. annos quam inchoata fuerat, renunciavit, & Præpoſito reconciliatus eſt ſub hac forma, ut ipſe quidem ad eccleſiam ſuam rediens & in capitulo veniam petens, ſine omni pœna a præpoſito reciperetur: Præpoſitus vero ſe eum injuriaſſe excommunicationis tuliſſe ſententiam, ſed quia præceſſit appellatio ab ipſo apoſtolicam, legatione interpoſita, ſententiam noſtram nihil firmitatis dicimus habuiſſe. Hæc ſequenti die aſſumtionis beatæ virginis Mariæ geſta ſunt. Non parvum autem ex his erga ſubditos morum Præpoſiti datur judicium, quia videlicet utrum juſte an injuſte id ageret non curans, cito in eos excommunicationis ſententiam jaculabatur, tantum ut per hanc in cauſa qualibet eos ſibi ſubſterneret; unde eveniebat, ut ſententia ejus eadem facilitate contemneretur, qua proferebatur. Quidam Præpoſitorum Capituli Goslarienſis ſupra reditus, qui in privilegio *Tiderici* Marchionis expreſſi ſunt, ad ſervitium diei in quo capitulum celebratur, videlicet exaltationis S. Crucis, a *Tiderico* Præpoſito pecuniam exigebant, contra quos ille judicibus a ſede Apoſtolica impetratis eos citari fecit, ſibi ſuper exactione indebita reſponſuros. *Poppo* vero Hallenſis eccleſiæ Præpoſitus, ab eo petiit, ut uſque ad diem Capituli memorati a cauſæ executione quieſceret, promittens ſe elaboraturum, ut negotium ibi fine amicabili clauderetur. Partibus itaque ad Capitulum *Goslariam* convenientibus obtinuit, ut arbitrio ſe ſubmitterent, electique ſunt arbitri ex parte quidem Præpoſiti *Willehelmus* Cillenenſis & *Willehelmus* de Lipzke Præpoſiti, & *Gerhardus* Sereni-montis Canonicus: ex parte vero altera *Iohannes de Richenberge*, Rudolfus S. Johannis Halverſtadenſis & de *Bruneshuſin* Præpoſiti, qui concordantes tale protulerant arbitrium, ut præpoſitus, qui eo anno copioſum ei procuraverat ſervitium, ſequenti quoque anno, quaſi pro pœna defectus priorum annorum ſimile exhiberet; deinceps vero tam ipſe quam ſucceſſores ejus duas tantum marcas ad Capitulum venientibus præſentantes, nullam ſupra hæc exactionem a quolibet paterentur. In eodem capitulo ſtatutum tunc fuit, ut jejunium ſextæ feriæ nullius feſti occaſione ſolveretur, excepto feſto Natalis Domini, ſi in ea feria eveniret. *Henricus de Rekkin* Sereni-montis Canonicus *Romam* profectus eſt pro hujuſmodi cauſa: *Sifridus* Abbas Pigavienſis patruus ipſius olim eum novellæ *S. Ottonis* eccleſiæ Præpoſitum conſtituere volens, nunquam ejus conſenſum ad hoc potuit inclinare. Infirmitate vero ſua ultima detentus finem ſuum ſuſpectum habere cœpit, eum evocavit, & quibusdam amicis ſuis præſentibus, devotioni ejus, qua ei ſemper ſtudioſe & nonnunquam, periculoſe collaboraſſet, gratias agens petebat, ut bono eam fine terminaret, quippe cum ipſe eum relicturus in proximo videretur, nec petitionem ejus ultimam pro cauſa præmemorata duceret contemnendam, cum magno eum hujus rei teneri deſiderio certum haberet. Ille vero, quia amicorum morientium petitiones ad obtinendum efficaces ſolent exiſtere, conſenſurum ſe promiſit, tantum ne ei triſtitiam generaret. Abbas Deo gratias agens quod hoc obtinuiſſet, ſtatim eum eccleſiæ *S. Ottonis* Præpoſitum inſtituit, & in ſpiritualibus & in temporalibus, monacho cuidam *Henrico* nomine, qui procurationem ejuſdem eccleſiæ duduui commiſſam habebat, præcipiens, ut cum aliis, quos ſimul mittebat, eum in poſſeſſionem Præpoſituræ ſuæ duceret, omnemque eccleſiæ familiam ei utpote domino ſuo obaudire præciperet, cunctis ei tam eccleſiæ quam aliorum locorum clavibus aſſignatis. Hæc tertio ante mortem Abbatis die peracta ſunt. Abbate vero mortuo, præfatus *Henricus* monachus in Abbatem electus eſt, vir priori quidem prorſus diſſimilis, ſed qui monachis abſque jugo vivere volentibus idoneus videbatur, unde & in electione ejus tanta feſtinatione uſi ſunt, ut cum Abbas tempore noctis obiiſſet, ortum diei ad eligendum nullatenus expectarent: ipſe quoque quaſi viciſſitudinem eis reſpondens, officia eccleſiæ, ad quorum adminiſtrationem Abbas eos non admiſerat, ſtatim eis diſtribuit, quod etiam adhuc vivente Abbate dicitur promiſiſſe. Is itaque cum eiſdem ſuis electoribus conſilio, ne factum Abbatis de eccleſia S. Ottonis durare permitterent, per quod tanta bona eorum uſibus deperirent, præſertim cum ille hoc in ægritudine deſperata & jam pene moriens ordinaſſet, ideoque eſſet revocabile: quibuſdam ipſorum deſtinatis, Henricum de eccleſia S. Ottonis violenter eiecit, unum ex eis loci ipſius inſtituens proviſorem. Ad hoc etiam miſſo nuncio *Tidericum* Præpoſitum Pigaviam venire rogavit, ut Henricum excommunicationis ſubjacere ſententiæ quam olim contra ipſum tuliſſe dicebatur, ex ipſius confeſſione cognoſcens, inſtitutionem in tali perſona factam cauſam eſſe facilius demonſtraret. Præpoſitus venire non differens eum ſe excommunicaſſe

con-

confeſſus eſt, & ille conſequenter juxta ejus confeſſionem excommunicatum publice denunciabat. Sed illa feſtinatio Præpoſito confuſionis aliquid procuravit. Paucis enim evolutis diebus cum Henrico reconciliaretur eum famæ ſuæ, quam per illum confeſſionem læſerat, reſtituere compulſus eſt, miſſis eidem electo literis, quarum forma talis eſt: *Reverendo & in Chriſto dilecto Domino Henrico Electo & Capitulo Pegavienſi, Tidericus Præpoſitus Montis-ſereni cum devotis orationibus & obſequio ſinceram in Domino caritatem. Innotuit nobis, quod cum apud vos eſſemus, occaſionem ſumentes ex verbis noſtris, poſt diſceſſum noſtrum Dominum Henricum & confratrem noſtrum & Præpoſitum S. Ottonis, de excommunicatione graviter infamaſtis, eum tamen vobis eum non denunciaveritnus excommunicatum: hoc tantum vobis ſuggerentes, quod aliquando ſententiam excommunicationis contra eum tulerimus. Sed quia conſtat appellationem praceſſiſſe, legitime ab eo interpoſitam, idcirco dicimus ſententiam noſtram nihil firmitatis habere potuiſſe. Hinc eſt quod honeſtatem veſtram modis quibus poſſumus duximus exorandam, quatenus intuitu juris, & pro Domini Præpoſiti reverentia præfatum Dominum Henricum benigne & fraterne tractantes, ipſum tanquam virum honeſtum & catholicum habeatis, faveudo ei, quod ſemper apud vos orationibus noſtris & obſequio volumus promereri.* Henricus itaque ſuper violentia ſibi illata ad præſentiam ſummi Pontificis appellavit Præpoſito permittente, & cooperante: nam quatuor marcas ad ſupplementum expenſarum ei dedit. Romam tendens ſequenti die beati Mauricii a *Sereni-monte* egreſſus eſt. Rebus inter hæc eccleſiæ *Sereni-montis* dietim in pejus vergentibus *Tidericus* Præpoſitus de conſilio familiarium ſuorum aliquos de fratribus locis aliis partiri diſpoſuit pro conſervandis videlicet expenſis, aſſerens etiam illorum tranſmiſſione idonee ſe a colligendis hoſpitibus excuſari, quo tamen facto & ſuæ & ſubditorum ſuorum famæ non parvam maculam acquiſivit. Negotio interim in eo procedente, ut de eorum, qui transmittendi erant, manſionibus ordinaret, fama hujuſmodi circum quaque cito provincialibus cunctis innotuit, multis dolentibus quam maxime, eumque deſtructorem publice clamantibus, eique maledicentibus pro eo, quod talem eccleſiam, quam priores ipſius in magna honeſtate & rerum copia gubernaſſent, ipſe ad tantam deduxiſſet inopiam, ut ad Dei ſervitium in ea congregati ſuſtentationem de amplis ejus reditibus non haberent. Quia vero feminas quoque converſas emigrare propoſuerat, plerique hæc audientium conſueto laicis more loquentes dicebant, moniales illas a monachis ſtupratas eſſe, quibus jam pariendi tempus inſtaret, eas pro crimine occultando occaſione penuriæ ad loca alia deſtinari. *Ottonis* autem Comitis de *Brene*, qui tunc advocatus loci erat, miniſterialium quidam cum ipſo Comite adhuc puero ad locum accedentes, fratribus convocatis Præpoſito tunc abſente propoſitum ejus valde eſſe reprehenſibile demonſtrabant, ipſoſque rogabant & hortabantur, ne ei ad recedendum aliquatenus conſentirent, quibuſdam ipſorum, qui in congregatione feminarum conſanguineas habebant, dicentibus, ſe nullo modo, ut ad ſe pertinentes quoquam tranſmitteret, permiſſuros. Præpoſitus dehinc rediens fratres ad conſilium illorum inclinatos &, quæ ab illis dicta fuiſſent, intelligens, latenter quidem pavidus, ſed audaciam verbis prætendens dicebat, nunquam ſe illorum timore a propoſito receſſurum: nec tamen diu ſimulatæ inhærens conſtantiæ, ſed ſtatim ſermone in aliud converſo, illos quoque ſibi conſuluiſſe aſſerebat, ut expenſas minus ſumtuoſas tam in cibo quam in potu habere aſſueſceret, quod etiam facturum ſe pollicitus, in promiſſo verax inventus eſt. Denique cum jam dudum fratrum ſervitia, quæ ſic vocare conſuevimus anniverſariis fidelium & diebus ſanctorum feſtivioribus deputata libere ſubtraxiſſet, nunc etiam quotidianæ eorum procurationi cœpit detrahere, carneſque, quas in eſum diebus alternis ſolebant percipere, eis diebus tantum Dominicis ſemel & tenuiter miniſtravit. Potus vero modis variis alterabatur, interdum videlicet de coctione baccarum lauri, qui modus feſtivior erat, nonnunquam radicum urticæ, crebro enulæ campanæ, præcipue cujuſdam herbæ ignotæ, quam Præpoſitus myrtum appellabat, quam tamen myrtum non eſſe omnes, qui myrtum noverant, teſtabantur. Alii herbam mortiferam eſſe dicebant. Alii nec herbam, ſed ſurculos radicum arboris, qui vulgariter vichtin dicitur, quia in locis colligebantur, ubi hujuſmodi arborum ſylvas fuiſſe conſtabat. Quicquid vero illud eſſet, decoctione ejus fratribus uti neceſſe fuit, vel ſitis miſeriam ſuſtinere. Ejus vero ſapor ita extitit extraneus, ut plures ex fratribus antequam uſum habere potuiſſent, decoctione aquæ ſimplicis uterentur, neque enim ut quondam vini habebanr remedium, quod Præpoſitus, eis prorſus irrequiſitis, ita pro ſuo detrahebat arbitrio, ut ſi quo anno non ultra L. vel LX. carratas vinea attuliſſet, vini eos nec meminiſſe quidem, ut ſic dixerim oportetet. Hinc itaque crebræ inter eos diſſenſiones oriebantur, quoniam hujuſmodi defectum experientia non omnibus uſque qua-

quaque communis erat, ſed eis tantum, quos adverſarios Præpoſitus deputabat, ſi qui videlicet ſuper his in querelæ vocem erumpere præſumſiſſent, cum his quoque qui Præpoſito familiarius adhærebant, cauſas diſcordiæ cumularent. Quidam enim ipſorum, quorum capitaneus erat fratris Præpoſiti filius, cujus ſupra in cauſa cameræ mentio facta eſt, pro ſuo viventes arbitrio ceteris fratribus, tam junioribus quam ſenioribus graves ſolebant exiſtere, ut in eos nòn ſolum verbis ſed etiam manibus excederent, quibuſdam etiam interfectionem, quod dictu eſt horribile, minitantes, nec ipſum quidem Priorem, ſi vel occulte quicquam de eorum tractaſſet exceſſibus, expertum talium relinquentes. Hæc quidem de junioribus intolerabilia ut erant, judicantes, maxime cum Præpoſitus illos a talibus oon compeſceret, hujuſmodi conſenſum inter ſe fecerunt, ut contra illorum violentiam opera ſe vicaria tuerentur. Unde factum eſt, ut quoniam illi ab iſtis duplici numero vincebantur, a priori animoſitate penitus repreſſi nihil de cetero talium attentarent: ſed tamen ipſa ſua repreſſione acrius incitati contra eos, qui ſe repreſſerant, quia ſuis non poterant Præpoſiti viribus utebantur. Quicquid enim a quoquam illorum propter quotidianum defectum murmurantium dictum fuiſſet, quod derogationem Præpoſiti vel tenuiter redoleret, ſtatim ejus notitiæ deferebant, de quo ille vindictam ſumere quantum poterat non negligebat. Singulorum etiam exceſſus, quos ante plures annos cognitos diſſimulaverat, ut juſtam videretur ultionis habere materiam replicando, nonnunquam vero etiam falſis eos criminibus infamando. Maxime vero id agebat, ut unanimitatem eorum, per quam ſuos deſpectui haberi videbat, terrore diſſulveret, eoſque cum illis ad concordiam revocaret: ſed propoſitum non obtinuit, quoniam iſti quanto magis impetebantur, tanto ſibi ſtrictius adhærebant, ne diviſi malis quibuslibet vel ab eo vel a ſuis illatis facilius ſubderentur. Concordare autem cauſis diſcordiæ non ceſſantibus, difficile eis videbatur, cum videlicet neceſſaria & conſueta tam in victu & in veſtitu ſibi ſubtrahi, hiſque alios delicioſe uti, illorum quoque mala non modica a Præpoſito non ſolum diſſimulari, ſed etiam defendi, ſua vero interdum minima exaggerari, ſeque pro his gravari conſpiceret. Præterea cum ipſi pro talibus a querelis temperare non poſſent, illique eaſdem querelas, delationis habentes materiam, inceſſanter contra ipſos Præpoſitum incitarent, ad hoc etiam impatientia ſtimulati, eumque, quem ut patrem honorare debuerant, contemnebant, graves non nunquam ipſi verborum contumelias irrogantes, ejusque interdum juſtæ correctioni contumaciter repugnantes. Licet autem ipſe ad gravandum eos occaſione qualibet ex ſe ipſo promtus ſemper exiſteret, certum tamen eſt, eum familiarium ſuorum delationibus ad malum ſæpius incitatum. In his præcipuus eſſe credebatur cellerarius Otto nomine, cui magno favore Præpoſitus erat obnoxius, vir elatæ mentis & dubiæ veritatis, ſed qui hæc ipſa animi vitia verbis mollibus occultare noverat, & cui ad hoc agendum vox ipſa naturaliter infirma ſatis utiliter ſerviebat. Hic cum primum ad tale promotus fuiſſet officium, ſicut a non nullis conſideratum eſt, favorem fratrum ſtudioſe ſibimet cœpit conducere, rerum mutationem jam tunc cogitans, eorum procurationi tam cotidianæ quam feſtivæ diligenter intentus, adeo, ut aliquando die feſtiviori ferculorum, quæ eis miniſtrabat, usque ad denarium numerus tenderet, ad quod perficiendum parochiæ quoque cui præerat officio juvabatur. Fratrum vero juniorum animos his rebus ita ſibi devinxit, ut, quod ei erat valde delectabile, crebro circa ipſum collecti providentiam ipſius collaudarent, ejuſque proviſioni gratias agerent, quorum plerique tempus venire, quo ipſe Præpoſitus fieret exoptabant. Verum poſt modicum hac ejus ficta benevolentia cum rebus quibus præerat deficiente, illorum quoque erga eum devotio laſſabatur, & dilectio paulatim tranſibat in odium & contemtum, quoniam & in aliis rebus eum alium, quam ſe oſtenderet, experiebantur. His enim, quos dudum aliis graves extitiſſe prædictum eſt, patronum ſe exhibebat, Præpoſito pro eis contra alios ſuggeſtiones faciendo, eoſque occulte, ut dicitur, animando & conſilia miniſtrando. In his itaque, licet magnopere latere deſiderans, experimento cognitus, tempore procedente, cum neceſſaria fratribus præſcripta modo ſubtrahi cœpiſſent, eis in querelam publicam contra Præpoſitum excitatis, ipſe quoque palam adverſarium ſe eis exhibuit, non ſolum quia inſolubili quadam obligatione ipſe & Præpoſitus quaſi cohærebant, ſed etiam, quia ab eis, quorum favorem maxime expetierat ſe contemni graviter ferebat, eos vero qui partis erant Præpoſiti colligens, eisque rerum omnium quas aliis ſubtrahebat copiam exhibebat, contra alios Præpoſitum variis dilationibus incitabat. Ne autem ipſe cum aliis gravamina procuraret, hujus ſtudii mercede, Deo judice, fraudatus eſt, imo confuſionem ex eo viro prudenti & qui honeſtatem diligeret importabilem reportavit. Nam cum exer-

citio

citio aleæ omniſque generis ludorum deditus fuiſſet, tempore, quo de bona promiſſione laudabilis videbatur, alios quoque de fratribus in rebus ſocios ſibi ſtuduit adhibere. Ipſe vero cum quibuslibet tam domeſticis quam extraneis, qui ſimilibus ſtudebant, diebus crebro noctes continuans, damnoſe nimis talibus inſiſtebat. Denique alii xv. quidam xx. non nulli xxx. marcas ludo eum perdidiſſe infra unius anni ſpacium affirmabant. Qui rumor per cunctorum ora provincialium cum volveretur, Præpoſitum quoque non latuit, ſecularibus quibuſdam viris eum redarguentibus, cur talia non compeſcendo eccleſiam ſuam dehoneſtari non minus, quam damnificari permitteret, cum quidem ipſe hæc ſurdis auribus pertranſiret. Fratres enim tam Prior qam alii ſermones de his & ſimilibus ad ejus familiares pertinentibus cum eo quicquam tractare ſuperfluum judicabant, ſciens eum accuſantibus, quam accuſatis potius indignari. Cum itaque aliquando unus de fratribus, cujus præ cæteris in præfato negotio familiaritate Cellerarius uſus fuerat, ſed quem tunc intenſius perſequi videbatur, ipſo de quadam Præpoſiti derogatione accuſante gravare diſponeret, & ille quoniam teſtibus idoneis convinci non poterat, accuſationem ipſam per obedientiam requiſitus negando diſſolviſſet, de exceſſu alio, in quo eum olim ſe deprehendiſſe aſſerebat, videlicet de ludo aleæ, eum cœpit impetere ſatisfactionis ab eo debitum repetendo. Manſio ſane, quæ coria Præpoſiti appellabatur, ipſo quoque digrediente, eo tempore quaſi gymnaſium fuit alea, ſcacchis, teſſeris globisque ludentium, *Ottone* ſignifero & quod his ſtudiis competebat, quodam ejus ſerviente vini vel medonis venalitatem ibidem inſtituente, quaſi taberna publica videbatur. Ubi die quadam frater ille, non tamen ludens, deprehenſus, ſuſpicionem ipſam a ſe protinus abſtergere curavit, Præpoſito, cujus tunc favore potiebatur, ne ſibi indignari deboiſſet, neve ſiniſtram de ſe ſuſpicionem habere vellet, humiliter ſupplicando, ipſo eum ut ſecurus eſſet hilariter adhortante. Igitur a Præpoſito ſibi malum paratum intelligens, ut ejus auctorem non neſciens, culpatus omnem illam inſignem narrationem de cellerario cœpit evolvere, dicens eum potius arguendum & puniendum, qui tale damnum rebus communibus intuliſſet. Præpoſito autem ut taceret præcipiente, cum non acquieſceret, excommunicationis contra eum ſtatim ſententiam promulgavit. Fratribus autem, qui, ut jam dictum eſt, contra familiarium Præpoſiti violentiam ſe viciſſim tuebantur, quorum hic unus erat, ſententiæ reclamantibus, tumultu facto Præpoſitus a conſenſu ſe abripiens, relicto capitulo egreſſus eſt, Quem cum *Otto* ſequeretur, illi inordinatis in eum vocibus uti cœperunt, alii furem, alii ſacrilegum, alii Iudam traditorem, alii aleatorem publice inclamantes. Sequenti die Præpoſitus auctores tumultus illius manſuete ſatis redarguens, monens ut a talibus temperantes eſſent; contra opinionem quidem omnium & ſuam conſuetudinem, cum & prolatam excommunicationis ſententiam pridie facillime relaxaſſet, non communi paci, ſed cellerario tantum hac lenitate conſulens, ne forte diſtricta facti illius examinatione motu aliquo concitato ille infamis amplius redderetur. Et ut ab omni parte plenam ſecuritatem procuraret, eidem in virtute præcepit obedientiæ, ne quis de cætero criminationes illas, quas ille injuſte paſſus fuiſſet, præſumeret iterare. Hoc autem ejus ſtudium pro tuendis familiarium ſuorum exceſſibus, ex alio quoque ejus facto cognoſci poteſt. Unus fratrum, quos adverſarios deputabat, in congregatione feminarum ſororem habens carnalem, cuidam familiarium ejus indecenter adhærentem, naturali zelo ductus Præpoſito de hac re non ſemel conqueſtus eſt, petens ut eandem ſororem ſuam a familiaritate, in qua eſſet mali ſuſpicio, coerceret. Præpoſitus vero aliud quam ille petebat exſequens, ab inſtantia conquerendi, cum verbis non poſſet, verberibus coercere curavit, dicens eccleſiam ex illis querelis damnum incurriſſe, cum ille, ut pro ſe aliquid diceret, eloquentiæ adjutorium non haberet. Nec defuit inter iſta fratribus odiorum infelicitas, quibus ita contra ſe altrinſecus accenſi erant, ut quidam partis Præpoſiti in divinorum celebratione proximis ſibi in choro alterius partis fratribus pacis oſculum publice denegarent. Tales eo tempore fructus peccatis exigentibus eccleſia Sereni-montis de Prælati ſui, filii peccati, moribus colligebat. *Henricus de Rekkin* Sereni-montis Canonicus x. Kal. Martii. de itinere Romano reverſus, literas eccleſiæ ſuæ a ſede Apoſtolica impetratas attulit, quarum exemplum ſubjectum eſt. *Honorius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei venerabilibus fratribus Magdeburgenſi, Mogontino & Colonienſi Archiepiſcopis & eorum ſuffraganeis & dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Præpoſitis & aliis eccleſiarum Prælatis per Magdeburgenſem & Colonienſem provinciam conſtitutis ſalutem & Apoſtolicam benedictionem; Non abſque dolore cordis & plurima perturbatione didicimus, quod ita in plerisque partibus eccleſiaſtica cenſura diſſolvitur, & canonica ſententia ſe-*

veritas enervatur, ut viri religioſi, & hi maxime, qui per ſedis Apoſtolicæ privilegia majori donati ſunt libertate, paſſim a malefactoribus ſuis injurias ſuſtineant & rapinas, dum vix invenitur, qui congrua illis protectione ſubveniat, & pro fovenda pauperum innocentia ſe murum defenſionis opponat. Specialiter autem, dilecti filii, Præpoſitus & canonici monaſterii Montis-Sereni ordinis S. Auguſtini, quod ad Romanam eccleſiam nullo pertinet mediante, tam de frequentibus injuriis, quam de ipſo cotidiano defectu juſtitiæ conquerentes, univerſitatem veſtram literis petierunt Apoſtolicis excitari, ita ut videlicet eis in tribulationibus ſuis contra malefactores eorum promta debeatis magnanimitate conſurgere, quo ab anguſtiis quas ſuſtinent & preſſuris veſtro poſſint præſidio reſpirare. Ideoque univerſitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus atque præcipimus, quatenus illos, qui poſſeſſiones vel res ſeu domos prædictorum, Præpoſiti & canonicorum, vel hominum ſuorum, irreverenter invaſerunt, aut ea injuſte detinuerunt, quæ ipſis ex teſtamento decedentium relinquuntur, ſeu in eos contra Apoſtolicæ ſedis indulta ſententiam excommunicationis ſeu interdicti preſumſerint promulgare, vel decimas laborum de terris habitis ante concilium, quas propriis manibus aut ſumtibus excolunt, ſeu nutrimentis eorum, ſpretis Apoſtolicæ ſedis privilegiis extorquere monitione præmiſſa, ſi laici fuerint publice candelis accenſis excommunicationis ſententia percellatis: ſi vero clerici vel canonici regulares ſeu monachi fuerint, eos appellatione remota ab officio & beneficio ſuſpendatis, neutram relaxaturi ſententiam, donec jam dictis Præpoſito & canonicis plene ſatisfaciant, & tam laici quam clerici ſeculares, qui pro violenta manuum injectione anathematis vinculo fuerunt mandati, cum diœceſani epiſcopi literis ad ſedem Apoſtolicam venientes, ab eodem vinculo mereantur abſolvi. Villas autem, in quibus bona prædictorum Præpoſiti & canonicorum vel hominum ſuorum per violentiam detenta fuerint, quamdiu ibi ſunt, interdicti ſententiæ ſupponatis. Datum Laterani Nonis Jan. Pontificatus noſtri anno IIX. Willehelmus ſecundus de *Lipzke* Præpoſitus ad Præpoſituram *Drubicenſem* translatus eſt, cui in priori eccleſia ſucceſſit *Ekkehardus* ejusdem loci Canonicus.

Anno M CC XXIV. *Sophia* Quedlinburgenſis Abbatiſſa filia *Friderici* Comitis de *Breno*, filii Marchionis *Conradi* Senioris, magnorum & non paucorum exceſſuum rea deponitur. Viros enim quosdam malignos & latrocinantes in caſtro *Quedlingeburg* pro ſua ut dicebat, tuitione colligens, turresque monaſterii inſtar caſtelli munitas pro domicilio eis permittens, impudenter his res eccleſiæ impendebat, & fœda conferebat, cum illi pacem provincialium cotidianis incurſibus perturbarent. Civium præterea Quiddelingeburgenſium ditiones pro ſuſpicione, quod civitatem *Hojero* Comiti de *Valkinſtein*, cum quo ipſa de advocatia ejusdem civitatis litigabat, tradere vellent, captivatos tamdiu afflixit, donec filios ſnos conſervandæ ei fidelitatis obſides dari coacti ſunt, quorum plures, cum ipſa, pro eo quod erat animi inclementis neceſſaria ſubtraheret, mortis periculnm incurrerunt. Adhoc etiam de dilapidatione, nec minus de lapſu carnis & neglectu religionis multipliciter infamata, omnibus circumquaque de ſe loquendi materiam miniſtrabat. *Friderico* autem Imperatore pro expugnandis paganis longo tempore in Siciliæ partibus occupato, Rex juvenis filius ipſius cum deputatis ſibi principibus, Cis-Alpinum imperium gubernabat. Cui *Northuſen* curiam celebranti, *Henricus* Comes *Aſcharie* filius *Bernhardi* Ducis, & *Hojerus* Comes de *Valkenſtein*, & alii plures nobiles & miniſteriales, de præmiſſis Abbatiſſæ exceſſibus illa abſente conqueſti ſunt. Præcipue obſidum mortuorum patres, qui cum clamore vulgari, quo ad arma convocatio fit, juſtum contra eam judicium poſtulabant; quam Rex, ut de objectis ſatisfaceret, ad proximam curiam *Egere* per ſententiam evocavit. Quo cum illa muliebri ſuperbia venire contempſiſſet, omni eam ſuæ dignitatis jure ſeculari, ſententiantibus qui aderant, Principibus, ſpoliavit. Deinde inquiſitione contra eam a ſede Apoſtolica facta, inquiſitorum ſententia ita depoſita eſt, ut ad eandem dignitatem in aliqua eccleſia de cetero eligi non valeret. In locum vero ejus electa eſt *Bertradis* ſoror quondam *Conradi* Halverſtadenſis Epiſcopi & *Guncelini & Friderici de Crozuc*. Accidit in civitate *Hallenſi* ut parochianus S. Gertrudis *Wirmannus* nomine, *Novi-operis* canonicus die quadam ad morientem aliquem vocaretur. Qui veniens, invenit, hominem ex his, quibus eſt coquendi ſalis officium, qui ſe in ſartaginem ſui operis bullientem injecerat, niſi quod lingua adhuc vivaciter utebatur: a quo dum caſus illins miſerandi cauſam modumque requireret, ille presbyterum auditu recognoſcens, quia viſu non poterat, oculis ſcilicet de coctionis vaporibus obſcuratis & cute turgeſcente compreſſis, rogabat ut ſubmotis aliis ſoli ei loqnendi ſibi copia præſtaretur. Quod conſecutus cœpit dicere: ſe magna peccatorum ſuorum pœnitudine ad opus illud addnctum, nec tamen ad hoc ſine conſilio acceſſiſſe, Presbytero vero dicente, non bono eum uſum conſilio, cum illicitum ſit, ut pro quacunque cauſa nobismet ipſis mortis periculum inferamus, & quis tale ei mini-

ſtras-

ſtraſſet conſiliom ſciſcitante, reſpondit: Ante dies aliquot cum me peccatorum meorum recordario triſtem admodum reddidiſſet, repente ubi eram intrantes ad me vidi viros albis indutos veſtibus, qui me alloquentes, & ſermonem mecum miſcentes, inter alias cauſas a me triſtitiæ requirebant. Quas cum eis ſimpliciter aperuiſſem, me videlicet ex ſcelerom meorum memoria triſtari, pro quibus ſemper augmentum capientibus æterno me non ambigerem ſupplicio deputandum: illi recte & utiliter me triſtari aſſerentes, conſilium tale mihi ſe daturos dicebant, quo ad plenam peccatorum indulgentiam pervenirem: ſcilicet ut me ipſum Deo ſacrificarem, & ſalis in ſartagine buliente corpus meum, cujus miniſterio Deum offendiſſem, illis ſervoribus injicerem cruciandum; affirmantes hoc Deo modis omnibus placiturum. Ego vero conſilium amplectens cum illi a me receſſiſſent, cœpi obſervare tempus, quo id perficerem, ne me cujusquam præſentia impediret. Hodie vero cum ſolum me eſſe contigiſſet, illi iterato mihi apparentes ſvadebant, ut ad propoſitum accederem, addentes, quod periculoſa eſſet dilatio, cum mors incerta tam conſilium utile poſſet annullare. Ego nihil moratus, quod monebant implevi, & neſcio utrum ex hoc mihi juxta illorum promiſſum indulgentia ſit ſperanda. Imo vero perpetuam per hoc damnationem, ait presbyter, timere debes, niſi pœnitentiæ adjutorio redimaris; demumque eum inſtruens, ut conſilium illud Diaboli, & qui ſibi apparuerunt Dæmones fuiſſe intelligeret, ad peccatorum ejus confeſſionem inſtantius hortabatur, immenſitatem divinæ miſericordiæ, & quam ſit paratus Deus ſuſcipere pœnitentes, ei ſæpius inculcando. Ille deceptum ſe animadvertens, & ad tantam non ſolum infroctoſe ſed etiam periculoſe ſe veniſſe conſiderans, a fundo cordis ingemuit & ſceleris ſeipſum commiſſi ſe pœnitere modis omnibus ſarebatur. Deinde peccatorum ſuorum vulnera fideli prorſus & devota confeſſione aperiens, ea pœnitentiæ lacrymis inſundebat. Poſt confeſſionem jam bonæ ſpei factus, presbytero ut tranſitum ſuum, qui jam adeſſe videretur, euchariſtiæ perceptione muniret admonente, reſpondit hoc quidem valde eſſe deſiderabile, ſed fieri non poſſe, quoniam inflato gutture glutiendi copiam non haberet. Rogabat autem ut presbyter corpus Domini ſummis contingens digitis, eorum ablutionis aquam ſibi ſumendam porrigeret, pro teſtimonio fidei ſuæ quam de illo Sacramento firmiter retineret. In hac actione illis occupatis, ſubito presbyterum, an aliquid audiret, interrogavit. Quo reſpondente, nihil, ſe niſi ipſum audire: eumque quid audiret viciſſim interrogante, reſpondit: voces ſe multorum quaſi ſub terra audire lugentium & flentium, viderique ſibi illorum eſſe, quos ante modicum conſiliarios habuiſſet. Nec multo poſt Deum, ut ſui miſereretur crebro invocans, animam reddidit, eccleſiaſticaque eſt conditus ſepultura. De hoc cum fatendum ſit, cum peccatis aliis hoc quoque, quod ſe ipſum illicite punivit, fortaſſe credi poteſt, quod eadem pœna per ipſam pœnitentiam ut ſic dicam purgata ipſi purgatoria ſit effecta: ſicut latroni illi beato poſt confeſſionem pœna ſcelerum non inepte creditur contuliſſe martyrium.

Haldisleve civitas ab hominibus *Alberti* Archiepiſcopi reædificatur, ipſo in partibus *Lombardiæ* ſervitio Imperatoris jam per triennium occupato. Diſcordia, de qua ſuperiori locutione ſatis dictum eſt, inter fratres eccleſiæ Sereni-montiis nec dum ſopita. *Tidericus* Præpoſitus die Paraſceve in communi capitulo in virtute præcepit obedientiæ, ut ſi quis rancorem contra alterum retineret ab altaris obſtineret communione. Poſt capitulum vero a quibusdam fratribus ſenioribus contra ſuum propoſitum inductus, tam eos, qui ſui ſavoris erant, quam illos, quos adverſarios deputabat, privatim ad concordiam hortabatur, continuato ſermone ſubjungens fruſtra eos carnium & aliarum rerum exactionem facere, quoniam ipſe tantis expenſis ſufficiens non valeret. Illi vero quos per excommunicationis verbum notaverat, reſponderunt, ſe diſcordandi cauſam non habere, niſi neceſſariorum defectum & eo ſublato quiete ſe acturos: manente autem nullo modo poſſe querimonias cohibere. Quo reſponſo motus Præpoſitus ab interdicto quidem communicationis ſtatim ſuos abſolvit, tanquam parati & concordiæ in nullo reluctantes, illis vero introitum eccleſiæ diſtincte interdixit, quaſi per ipſos pax & concordia turbaretur. Cum autem in hoc animi motu ad divinorum celebrationem accederet, quidam de fratribus eum rogantes ut pro reverentia feſtivitatis inſtanter indignationem compeſceret, vix a ſententia reduxerunt, & communionem quidem tunc illis indolſit, verum peracta feſtivitate cum quibusdam ipſorum ſe minatus eſt aliter tractaturum. Hoc enim artificio in omni pene caſu, quo ei gravandi ſubditos occaſio proveniſſet, uti conſueverat, ut in deciſione cauſæ partem aliquam non relaxatam reſervaret, de qua oportune ſe tractaturum dicere ſolebat, ut ſic eos ſuſpenſos teneret, & trepidis ſuſpicionibus,

quaſi impendente adhuc gravamine, ſatigaret. Verum paucis poſt feſtivitatem elapſis diebus novam quandam illi turbationem hujusmodi occaſio procuravit. Quidam fratrum laicorum, quos *barbatos* vocari uſus obtinuit, coquinæ officium commendatum habens, fratribus tam verbis quam factis injurioſus eſſe conſueverat, præſertim hic quos a Præpoſito noverat non amari. Inter cetera ſiquidem illorum temporum mala conſuetudo dolenda irrepſerat, ut quoniam carnes fratribus diebus ſtatutis in communi non miniſtrabantur, iſti nummos invicem conſerentes & ad fora vicina tranſmittentes carnes emerent, quibus irrequiſito Priori extra refectorium uterentur. Unde fiebat, ut in hujuſmodi diebus vix duo vel tres præter Priorem fratrem hora refectionis in refectorio invenirentur. In hoc quoque negocio frater ille coquinæ præpoſitus malæ voluntatis his aliquid oſtendere non negligebat, modo videlicet ad hæc neceſſaria denegando, modo cocos a præparatione rerum ad eos pertinentium prohibendo, eos vero qui partium erant Præpoſiti, tam in congregatione virorum quam fœminarum modis omnibus honorabat, eisque ſupra communem procurationem de rebus ſui officii quicquid deſideraſſent impendebat. Erat hic de familia eccleſiæ ex eo genere hominum, qui *Zinurdones* appellantur, tantæ ſuperbiæ, ut mirum eſſet ruſticam mentem auguſtis rebus & paupertati aſſuetam tantum inflari potuiſſe, cum fratres quoque ipſius carnales & cognati cotidiano congregationis ſervitio in concoquenda cereviſia dediti, & ex eodem ſervitio ſordidi ſæpe vultus & habitus effecti, generis ſui abjectionem ejus frequenter oculis præſentarent. Verum idem cum *Ottone* Cellerario ex magno dilectionis calore undecumque conflato, in unam, ut ſic dicam, animam confluxerat. Præpoſitum vero obſequio, quod ſuis & maxime ſorori ejus, quæ in congregatione fœminarum in ſeculari habitu vivebat, ſtudioſe admodum impendebat, ita ſibi devinxerat, ut querimonias fratrum, etiam Prioris, quas crebro de ipſo proferebant, prorſus negligeret, eum tamen ipſe quoque elationi ejus nonnunquam teſtimonium perhiberet. Accidit autem die quadam, ut unus fratrum ex junioribus lignum unum ex his, quæ *per ſexagenas* numerari ſolent, ut operis quippiam ex eo faceret, petiturus, illo abſente coquinam intraret, & ſervis, qui aderant, licentiantibus lignum tolleret & abiret, cui ille ſuperveniens, quoniam hic ex eorum numero erat, quibus omnis boni principium negabatur, ut lignum redderet cum faſtu verborum edixit. Quo nolente eum inſecutus detinuit, & reluctantem etiam per capillos, ut ille fatebatur, retinere conatus eſt, qui tamen violenter ſe abripiens retento ligno receſſit. Sed cum Præpoſitus eidem de lata contumelia conquerenti nihil ſatisfactione dignum factum eſſe judicaſſet, tam ipſe, quam quidam ejus ſocii, impatientia ſtimulati, & ex præſenti facto præteritas recolentes injurias, opus opinione majus aggredi fratremque illum non verbis ſed verberibus corripere ſtatuerunt. Itaque oportunitate die quadam captata, Præpoſito abſente eum aggrediuntur, quos ille cultello fixorio, quo dudum eos ſuſpectos habens ſe munierat, facile a ſe ſubmovit, cum ad eum vacuis manibus acceſſiſſent. Erant autem quatuor numero. Unus tamen eorum ſuſtem habens aliquot ei plagas impoſuit, cujus animoſitate & inſtantia territus & armaturæ ſuæ oblitus exclamavit & in fugam verſus in coquinam ſe recepit, ac per feneſtram ſecretam aliquem famulorum alloquens, feſtine cellerarium vocari fecit. Cui venienti quod ſibi acciderat confuſe expoſuit, addens, quod pro illius hortatu, quo eum confidere & nihil tale timere crebro perſuaſerat, honoris ſui & pene vitæ periculum incurriſſet. Nec domo palam prodire auſus ſe in ſecretiori parte uſque ad veſperam continuit, ſicque per cellerarium eductus ad allodium *Lubacüdorp* diſceſſit, ut illic Præpoſiti reditum expectaret. Præpoſitus rediens ubi factum comperit, more ſuo iratus animi motum agitatione corporis & verbis minacibus fatebatur. Deinde cum reos in capitulo plagis virgarum ſingulos e duobus emendari feciſſet, adjecit præcipiens, ut fratrum omnium ultimi eſſent, donec ipſe eos ad loca propria revocaret. Erat eo die vigilia Aſcenſionis Domini, quando videlicet ad proceſſionis ſolennitatem adjacentium villarum numeroſior ſolet populus convenire. Illi reputantes quod Præpoſitus ultimatione eos oſtentui habere vellet, ut in præſentia populi confuſionem publicam oſtenderent, reſponderunt ſe illi præcepto obedire non poſſe. Quos ille ſtatim a communione fratrum ſuſpendit, præcipiens eos ab omnibus evitari. Superiores ſane Præpoſitos ad interdicendum & excommunicandum non ita faciles fuiſſe conſtat, ſed ſi quando, ut aſſolet, correctioni aliquem reluctari contigiſſet, dilatione interpoſita aliis fratribus id operis injungebant, ut admonitione fraterna eum ad obedientiam rovocarent. Sic demonſtrant eſſe peccantium emendationem quærere, non gravamen. Unde fiebat ſæpiſſime, ut tales, eorum oppreſſi manſuetudine, erubeſcerent non

obedire

obedire his quos non vindictæ, ſed ſuæ ſalutis, cupidos agnoviſſent. Hunc autem diverſo modo agentem diverſus ſequebatur effectus, dum exrurbatis & præcipitatis ejus ſententiis ſubjecti ad majorem proterviam raperentur. Quippe qui eum ſuo tantum gravamini ſtudere experimentis pluribus didiciſſent, quod ſicut aliis pene omnibus, ita in hac quoque cauſa cognoſcitur eveniſſe. Denique illi quos vitari præceperat, plures a fratribus ſuæ communionis participes habentes, interdicti ſententiam contemnebant: verum quibusdam amicis ſuis eos admonentibus ne & ſibi & aliis, qui pro ipſis ſoliciti eſſent, majus aliquod gravamen, occaſione illius cauſæ, quæ in nulla ſui parte eſſet ſavorabilis procurarent, difficulter licet, ut facerent, quod ſibi injunctum ſuerat, conſenſerunt. Sicque eisdem apud Præpoſitum pro eis intercedentibus in vigilia Pentecoſtes cauſæ illius vinculis abſoluti ſunt. At ſrater ille coquinæ magiſter a loco ad quem diſceſſerat negotio pendente redire pertimuit, nec etiam poſtmodum reverſus ſaris ſecurus ſuit, nimirum experientia priorum territus, quoniam ei jam poſſibile videri cœperat, quod prius nec quidem cogitabile videbatur, cum etiam illi, quos nuper male expertus ſuerat, ei niſi ab officio, in quo eis & aliis irrogaſſet injurias abſtineret, pejora prioribus minarentur. Unde factum eſt, ut per plures dies nec juſſione Præpoſiti, nec hortatu cellerarii ad ſuum poſſet officium revocari. Inter hæc ſilentio premendum non eſt, quibus modis Præpoſitus defectum rerum, quas adminiſtrabat ſubſidia parare tentaverit, ſiquidem, ut prædictum eſt, & indulgentiam hac ratione obtinuit, & fratres locis aliis partiri diſpoſuir, licet in his fortuna noluerit ei arridere. Eſt villa Epiſcopi Miſnenſis ſupra *Mildam*, miliari ſpacio diſtans a villa *Numik*, quæ *Lubaniz* dicitur. Hanc concambio acquirere, & in ea novum clauſtrum conſtruere, & illuc congregationem traosſerre voluit, affirmans, quod in loco priori manentibus pro difficultate vecturæ & aquæ penuria extremæ inopiæ periculum ei immineret, quaſi ei neceſſaria ad illum locum ventorum eſſent miniſterio deferenda. Nec defuerunt de fratribus, qui ei de hoc aſſentirent, & quidem ſeniores, licet pauci & tales qui pro privatis ſuis commodis & ejus favore ad quidlibet conſenſiſſent. Civitatem etiam in campo, qui ab occidente monti adjacet, ædificare propoſitum habuit, affirmans omnes ſuos conſanguineos & plures alios prudentes viros, illud conſilium approbaſſe. Adhæc proventus omnes poſſeſſionum eccleſiæ in tres partes dividere voluit, ut duas ex his fratres ad ſuos uſus reciperent, ipſe vero de tertia ſibi & hoſpitibus provideret. Alias quoque diviſionum ſpecies interponens. Erant enim hæc ſigna animi inſtabilis & perturbari & conſilium non habentis, exemplo ægroti, qui febribus vexatus nunc de latere in latus convertitur, nunc ſupinus jacet, nunc vero in ventrem regyratur, mutatione ſe ſperans requiem invenire. Fratribus autem, qui nihil eum ſimpliciter agere arbitrabantur, cum certum quoque ſit, infirmas res diviſione non roborari, ſed magis infirmari, contradicentibus, eique ad hoc ita reſpondentibus, ut duabus illarum partibus cum tertia ſua compoſitis ipſis neceſſaria de omnibus miniſtraret, ait ſe eorum indigentiæ culpa non teneri, cum conſtaret eos propriis utilitatibus reluctari. Sed cum die quadam in capitulo defectum ſuorum ei commemorationem facientes, eosdem peterent emendari; Reſpondit eos non juſte aliquid a ſe exigere, quibus facultatem, ut ſeipſos copiose procurarent de duabus ſcilicet poſſeſſionum ſuarum partibus, obtuliſſet: quod nunc quoque ſi vellent eis permitteret, vel ſi magis id eligerent, totam eis adminiſtrationem ex integro reſignaret: quod quidem non ex intentione adjecit, ſed quodam fervore loquendi, verbis ut plerumque contingit incaute procurrentibus, putans eos hoc nullo modo recepturos. Illis autem, ſi id fieret communis utilitatis ſpes nata eſt, & deliberandi de hoc uſque poſt prandium induciis poſtulatis & acceptis. Facto prandio ipſo interim in ſua manſione quieſcente convenerunr & ut totam adminiſtrationem ſuſciperent coosenſerunt. Quidam tamen familiarium ejus, quibus illud factum quædam Præpoſiti dejectio videbatur, qui ſe quoque privatis per hoc commodis privandos ſentiebaot, licet propter communem conſenſum palam reclamare erubeſcerent, mutationem hanc æquanimiter non ferebant, quod etiam non uſque quaque poterant occultare. Denique unus ipſorum filius fratris ejus, qui jam ſæpius commemoratus eſt, Priorem & quosdam ſeniores, qui ad vocandum Præpoſitum exierant, curſu præcedens, eumque quieſcentem inveniens, ut ſurgeret clamare cœpit, dicens eum ut verbo ejus utar, præbendarium futurum, qui Præpoſiti nomen hactenus habuiſſet. Uſque vero, etſi grata ei pro ſe ejus erat æmulatio, propter præſentes eum redarguens, indignari ejus irreverentiæ videbatur, ad fratres autem ejus perveniens hoc quod elegerant ſibi placitum videbatur. Deinde cauſæ ſtatum ordinaturus primo xxx. marcas ad ſuos & ſibi ſervienti-

tum

um privatos uſus ſingulis quatuor annorum, quos illam ordinationem durare volebat, ſibi dari conſtituit, præter adminiſtrationem victus, qui ei de communi juxta ſolitum exhibendus. Tribus quoque, qui adminiſtrationi præeſſent ejus permiſſu a fratribus electis, his inſuper debita ſua ſolvenda impoſuit, & unum ex ipſis Ottone ceſſante Cellerarium ordinavit. Hæc vigilia Apoſtolorum geſta ſunt. Pluribus itaque etiam extraneis viſum eſt commune bonum eccleſiæ Sereni-montis ex hoc principium accepiſſe, ſi tantum Præpoſitus fidem negocio conſervaret. Verum ipſe quo animo factum illud acceperit, non multo poſt etiam ad oculum demonſtravit. Erat quidam de fratribus laicis quem negociis ſuis agendis præfecerat, qui duos equos habebat ſuis uſibus deputatos. Hos pro eo quod negotiis jam abſolutus, negotiatore opus non haberet, adminiſtratoribus illis ad communes uſus petentibus denegavit hac ratione, quod eos ſua, ut dicebat, pecunia comparaſſet, unde factum eſt, ut unus illorum die proximo cauſam aliquam eccleſiæ acturus pedibus ſuis iter agere cogeretur. Fratrem vero illum laicum contra ordinationem priori die factam, in poſſeſſiones eccleſiæ præmittens, hominibus placitum, quod vulgari verbo **Gedinck** dicitur, juſſit indicere, quem ipſe ſubſecutus nullo illorum trium præſente, placito præſedit cauſas judicando, eo modo & aliis quibus villici negociantur, aliquid pecuniæ cupiens expiſcari. Altera autem ordinationis iſtius die, eo ad menſam cum familiaribus conſedente, & de his quæ acta fuerant ſermocinante, unus aſtantium pro favore ejus, ut aliquid ſolicitudinis pro ipſo ſe habere oſtenderet, dixit: quod in xxx. marcis ſibi dandis ſibi expenſis non ſufficienter ſuo judicio providiſſet. Cui ſubridens reſpondit, ſe infra anni ſpatium, ſi viveret, illis xxx. alias lucraturum. Unde quis non videat, & in illis xxx. marcis exigendis, & in iſtis ut ſperabat lucrandis, eum rebus communibus deprædandis, & ſuis privatis, quibus non egebat, augendis, ingenio miſerabili intendiſſe. Alium item equum, quo tempore aliquando vehi conſueverat, quemque, cum ei propter incommoditatem inceſſus diſplicuiſſet, in opus allodii, quod in pede montis poſitum eſt, locaverat, ipſo die, quo mutatio illa facta eſt, abſtulit, ſatis oſtendens, ſe communis utilitatis, quæ per alios promovenda foret, invidia non carere. Fertur etiam quod familiares ſuos hortatus fuerit, ut ſervitia quæ diebus feſtis & in anniverſariis fidelium exhiberi conſueverunt, quæ tamen ipſe ante plures annos eiſdem negaverat, exigerent, ſpondens, quod adhoc eis adjutorio potirentur; quod quidem de eo verum eſſe illi probare viſi ſunt, eadem ſervitia exigendo. Illorum ſane trium qui adminiſtrationi erant præpoſiti tale fuit propoſitum, ut primo & præcipue congregationi neceſſaria providerent, ac demum extraneis & hoſpitibus juxta quod eis eſſet poſſibile miniſtrarent. Præpoſitus vero dicebat, hoſpites etiam invitandos eſſe, quod ſe quoque facturum aſſeruit, quorum procurationi ſuo deberent exemplo diligentiam adhibere. Et quidem eum ab hoſpitibus frequentatum conſtat, ſed maxime a ſuis conſanguineis, quibus omne ſtudium neglectis fratribus impendebat. Verum illi qualitatem animi ejus erga ſe & commiſſum ſibi negocium ſignis præmiſis & quibusdam aliis colligentes non aliud expedire viderunt, niſi ut mature ab adminiſtratione recederent, quoniam eo ſibi obnitente, quanto diutius in ea ſtare contenderent, tanto majorem confuſionem, nihil utilitatis proficientes, inde reportarent. Itaque xiv. ab inſtitutione iſta diebus elapſis malæ voluntatis ejus coram fratribus judicia proponentes, onus impoſitum ſimul depoſuerunt, cum ille nec propriam conſcientiam, nec ea per quæ detectus erat, veritus ac bona fide ad factum illud ſe acceſſiſſe juramentis horribilibus affirmaret. Licet autem ipſi adminiſtrationi renunciantes nihil extra placitum ejus egiſſent, non tamen ſtatim eos abſolvere voluit, contentioſe affirmans, ſe velle, ut quod ordinatum fuerat permaneret; nimirum hac in eis ſuſpenſione punire volens hoc, quod quaſi ad ipſum de mala adminiſtratione infamandum illud eos ſuſcepiſſe miniſterium judicabat. Denique poſtmodum uni eorum ſibi familiariter adhærenti confeſſus eſt, ſe propter hoc eiſdem non mediocriter indignatum. Tandem rebus ad priorem ſtatum revocatis, Otto Cellerarius, ne vel ipſe vel Præpoſitus trium illorum propoſito impares apparerent, ſimul etiam diuturnæ pertæſus diſcordiæ, Præpoſito perſuaſit, ut carnes fratribus, quas pene per annum eis negaverat, miniſtraret. Præpoſitus vero indignanter ferens, quod id quaſi coactus facere videretur, quippe per actionem talium qui juniores eſſent & fratrum infimi (erant autem iſti, de quibus ſuperius dictum eſt, quod contra violentiam familiarium Præpoſiti ope ſe vicaria tuerentur:) ut ſalſamentum ad carnes adderet, arctioris eos cœpit diſciplinæ vinculis innodare. Sed cum in capitulo de ordinis obſervantia edicta proponeret, illi, contra quos ſpecialiter his armis utebatur, ad hæc ſervanda ſe paratos dicebant, dummodo generaliter omnes

mnes

mnes eisdem legibus ſubjugaret. Quod ipſe virtutum omnium ſcrupulus, ac fœdiſſimæ pravitatis diſpoſitor, confuſionum omnium & diſcordiarum promtiſſimus reparator, filius peccati, beſtia perditionisque Præpoſitus propter eos qui ſuæ partis erant dictum intelligens, quos nimirum ea nequaquam ſervaturos noverat, reſpondit ſe poteſtatem habere quos vellet a coactione liberos relinquendi; miſerandus, quod eum ad tale reſponſum neceſſitas compuliſſet, quo ſe de poteſtate jactaret, quo poſſet ſuis dilectoribus perditionis aditum aperire. O more canem, o totius in omnia ſceleris adamantem. Cur repentina morte non occiditur, qui tantæ abominationis ut ſæpius dictum eſt princeps extitit. Inſtabat tamen coactioni pro eo quoque, quod eos videlicet diſcordiæ pertinacius inhærentes a ſe procedente pro ſe propter fratrem illum coquinæ magiſtrum, qui eorum timore officium ſuum recipere declinabat. Dedicationis autem eccleſiæ feſtivitate transacta, *Alberto* Præpoſito S Afræ Miſnenſis mediante, omnes ad concordiam redierunt: qua reconciliatione etiam magiſter coquinæ participans, ad officium ſuum timore rediit abſolutus. Exinde omnis ille rigor de ordinis obſervatione inductus cœpit lenteſcere, & ad diſſolutionem priſtinam inclinare. Inter hæc nova quædam adverſitas nata eſt hujuſmodi occaſione. Tempore quo *Albertus* Archiepiſcopus ſub *Innocentio* Papa, ejusdem Pontificis legatione functus eſt contra *Fridericum* Halverſtadenſem Epiſcopum, pro eo, quod a favore Imperatoris excommunicati recedere nolebat, excommunicationem ſuam promulgavit. Quem dum pene omnium eccleſiarum, quæ ſub ipſius adminiſtratione erant, juxta mandatum præſcripti legati vitandum decreviſſent, *Sifridus* Abbas Ilſenburgenſis ab ejus communione nequaquam credidit abſtinendum. Pro quo dum idem legatus eundem non renitentem depoſuiſſet, monachis ipſius monaſterii alterum pro eo eligendi legitimas inducias non negavit. Quibus, ut ipſe teſtabatur, exemtis, cum alium non elegiſſent, *Hartwicum* Pigavienſem monachum eis Abbatem inſtituit benedictione confirmatum: illis pro eo, quod ipſum recipere nolebant, excommunicationis ſententia involutis. Verum cauſæ procuratoribus ab utraque parte ad præſentiam ſummi Pontificis deſtinatis, Papa ex eorum narratione factum agnoſcens reſpondit, quod nec legati ſui factum irrogare vellet, nec monachis juſtitiam denegare. Vnde dato mandato monachos abſolvi fecit ſub hac forma: *ut Hartvicum Abbatem reciperent eique obedientiam facerent, habentes poſtmodum contra ipſum pro jure ſuo licentiam proponendi, rebus eccleſiæ intactis interim reſervatis.* Quod cum illi facere contemſiſſent, ex ipſius mandato ſententia denegationis lata eſt in eosdem, a qua ipſo vivente conſtat eos nullatenus abſolutos. Poſt mortem *Innocentii* monachi prædicti ſucceſſori ipſius *Honorio* aliud pro alio ſuggerentes, contra *Hartvicum* Abbatem & *Rochmannum* quendam monachum Ilſeneburgenſem, qui ei adhæſerat, judices impetrarunt, facientes illos per eosdem excommunicationis ſententia infamari. *Sifridus* ſane Abbas Pigavienſis *Hartvvico* Abbati, qui ejus erat conſanguineus, cellam quandam, *Zcolene* dictam, aſſignaverat, de cujus reditibus ſuis poſſet neceſſitatibus providere. *Hartvvico* interim Abbate mortuo, *Rochmannus*, quem Abbas Pigavienſis in ſua receperat, *Romam* profectus, executores obtinuit Præpoſitum Brandenburgenſem & Abbatem Pigavienſem, qui monachos Ilſeneburgenſes præfatum monaſterium relinquere, & ad præſentiam ſummi Pontificis gratiam petituros venire compellerent, ſibique de rebus illius eccleſiæ convenienter facerent provideri. Illis non ea, qua volebat, vigilantia in executione mandati utentibus, ſecundo Romam profectus aliud mandatum obtinuit, cujus continentia talis: *Honorius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, Abbati & Priori Pigavienſi Merſenburgenſis diœceſis & Præpoſito Brandenburgenſi ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Dilectus filius Rochmannus, monachus monaſterii de Ilſenburg Halverſtadenſis diœceſis, in noſtra propoſuit præſentia conſtitutus, quod venerabilis frater noſter Albertus Magdeburgenſis Archiepiſcopus, dum in partibus illis legationis officio fungeretur, Siffridum tunc monaſterii prædicti Abbatem a regimine illius canonice removeris, exigentibus culpis ſuis, & Hartvvicum monachum eidem monaſterio præfecerit in Abbatem, monachis ejusdem loci pro eo, quod dicto Hartvvico exhibere obedientiam ac reverentiam debitam renuebant, excommunicationis vinculo innodatis. Eisdem pertinaciter in ſua contumacia perdurantibus, de ſpeciali Apoſtolica ſedis mandato lata fuit degradationis ſententia in eosdem, exceptis quibusdam valetudinariis & pueris, circa quos fuit hujusmodi ſententia temperata. Verum iidem monachi tam degradationis quam excommunicationis ſententiam contemnentes, unum ex ſe in Abbatem eligere præſumſerunt, cum quo ipſum monaſterium obtinentes, celebrare divina officia non verentur. Unde nos bonæ memoriæ Brandenburgenſi Epiſcopo ac vobis filii Abbas & Præpoſite dedimus in mandatis, ut ab ipſo monaſterio eiiceretis hujusmodi præſumtores, & tam diu degradatos & excommunicatos, pulſatis campanis & candelis accenſis, nunciaretis eosdem & nunciare face-*

faceretis in partibus convicinis, donec dimiſſo monaſterio ſæpe dicto cum literis veſtris rei ſeriem continentibus ad Apoſtolicam ſedem accederent miſericordiam petituri, adjecto, ut ad eiiciendum eos ſi opus eſſet, aſſumeretis auxilium brachii ſecularis, & præfatum Rochmannum ab ipſorum moleſtiis defendentes, faceretis eidem de bonis monaſterii ipſius congrue provideri. Ac demum vobis præfatis monachis & fautoribus eorum plus debito deferentibus, & prætextu quorundam exemptionum malitioſe objectarum ab eis differentibus procedere in negocio memorato, vobis in virtute obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, ut ſi vera eſſent, quæ de ipſorum monachorum degradatione ac contumacia ſunt expreſſa, non admiſſis eorum exceptionibus non tardaretis procedere in negocio ſæpe dicto. Nuper autem præfatus Rochmannus propoſuit coram nobis, quod ipſo Epiſcopo viam univerſæ carnis ingreſſo, & ſucceſſore ejus extra provinciam commorante, vos in ipſo negotio procedere non valetis, pro eo, quod in literis noſtris expreſſum, quod ſi non poſſetis omnes executioni negocii intereſſe, dictus Epiſcopus cum altero veſtrum procederet in eodem. Quare jam dictus Rochmannus nobis humiliter ſupplicavit, ut ſuper hoc providere ei miſericorditer dignaremur. Nos igitur te fili Prior præfato epiſcopo in executione jam dicti negotii ſubrogantes per Apoſtolica vobis ſcripta in virtute obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus humano amore ac mundano timore poſtpoſitis in negocio ipſo juxta literarum tenorem præfato Epiſcopo ac vobis filii Abbas & Præpoſite ultimo directarum ſublato appellationis obſtaculo, procedere non tardetis, pro certo ſcientes, quod ſi prædictus monachus pro defectu ad nos amplius fuerit laborare compulſus, poteritis merito formidare, ne vos ſimilis laboris anguſtias oporteat experiri, nullis literis obſtantibus ſi quæ apparuerint a ſede Apoſtolica impetratæ, quæ de ipſorum culpa & pœna plenam & expreſſam non faciant mentionem. Quod ſi non omnes his exequendis poteritis intereſſe, duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani XII. Kal. Febr. Pontificatus noſtri anno VII. Siſrido itaque Pegavienſi Abbate jam defuncto, *Henricus*, qui pro ipſo electus erat & ſui conjudices Tiderico Præpoſito miſſis literis præceperunt, ut juxta formam in mandato expreſſam monachos ſæpe dictos excommunicatos & degradatos nunciaret & in ſua jurisdictione faceret nunciari. Qui licet mandato obedieos, quod juſſum fuerat impleviſſet, ipſorum tamen communioni in colloquio & convivio & divinorum celebratione non timuit implicari. Simile quoque mandatum iidem dederunt executores *Ekkehardo* Merſenburgenſi Epiſcopo & *Popponi* Hallenſi Præpoſito præfatos monachos denunciandi, eosque obedire nolentes excommunicationis vinculo ligaverunt. At monachi uno ſuorum miſſo mandatum pro ſe Apoſtolicum impetraverunt in hac forma: *Honorius epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilectis filiis Abbati & Priori de Walkinrid & Præpoſito de Northuſin Moguntienſis diœceſis ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Sua nobis Abbas & conventus Ilſeneburgenſis petitione monſtrarunt, quod cum Rochmannus quondam monachus ipſius monaſterii falſo nobis ſuggerens, quod ipſi excommunicati & degradati divina temere celebrabant, cauſam ſuper his & aliis Abbati & Priori de Pigavia & Præpoſito Brandenburgenſi obtinuiſſet a ſede apoſtolica delegari, quia dicto Abbate interim viam univerſæ carnis ingreſſo, Hartwicus monachus, qui ſe in locum ejus proponit electum, & præfatus Prior contento tertio conjudice volebant in eadem cauſa procedere ex parte dictorum Abbatis & conventus fuit excipiendo Præpoſitum coram eis, quod cum prænominatus Rochmannus eſſet excommunicatus tempore quo tales literas impetravit, prout erant in continenti probare parati, nec exinde in literis mentio haberetur, ipſi earum auctoritate procedere non poterant nec debebant. Sed quia dicti judices hanc exceptionem eorum denegabant admittere, ipſi ad noſtram audientiam appellaverunt. Ideoque diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ſi ita eſt revocato in ſtatum debitum, quicquid poſt hujuſmodi appellationem inveneritis temere attentatum audiatis cauſam & appellatione remota fine canonico terminetis, facientes quod decreveritis per cenſuram eccleſiaſticam firmiter obſervari, alioquin partes ad priorum judicum remittentes examen, appellantem in expenſis legitimis condemnantes. Quod ſi non omnes &c. Datum Laterani XIII. Kal. Decemb. Pontificatus noſtri anno VIII.* Eodem tempore *Henricus* Pigavienſis electus Romam profectus pro ferenda benedictione rediit confirmatus. *Rochmannus* vero qui cum ipſo abierat quibusdam impedimentis aliquantum remorari coactus poſtmodum reverſus hujusmodi literis impetratis: *Honorius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilectis filiis Abbati & Priori Pegavienſi Merſenburgenſis diœceſis & Præpoſito de Brandeburg ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Dilectus filius Rochmannus monachus monaſterii de Ilſeneburg ſua nobis petitione monſtravit, quod cum poſt commiſſiones varias bonæ memoriæ prædeceſſori tuo fili Abbas, & vobis fili Prior & Præpoſite dederimus in virtute obedientiæ in præceptis, ut monachos præfati monaſterii, qui per venerabilem fratrem noſtrum Magdeburgenſem Archiepiſcopum, dum in partibus illis legationis officio fungeretur, propter ſuos pravos exceſſus excommunicati fuerant, ac demum creſcente ipſorum contumacia degradati, tam diu pulſatis campanis & candelis accenſis excommunica-*

tos

tos ac degradatos nunciare publico curaretis, & facereeis arctius evitari, donec dimiſſo monaſterio præfato cum literis veſtris ad Apoſtolicam ſedem accederent, miſericordiam petituri, & defendentes præfatum Rochmannum a moleſtatoribus eorundem, faceretis eidem de bonis ipſius monaſterii congrue provideri, & præfata excommunicationis ſententia innooata fuerit poſtmodum & publicata in partibus convicinis, Præpoſitus Novi-operis in Halle Magdeburg, diœceſis, qui a nobis acceperat in mandatis, ut præfatas ſententias faceret in partibus ſuis firmiter obſervarè, deſerens hominem contra Deum non ſolum noluit easdem ſententias publicare, verum etiam ipſis excommunicatis impudenter communicare præſumie, propter quod tuliſtis excommunicationis ſententiam in eundem, qua contemta divina officia celebrare non veretur, in famæ ac ſalutis ſuæ diſpendium, & eccleſiaſticæ diſciplinæ contemtum. Cum ergo tu fili Abbas prædeceſſori tuo ſuccedere debes in hujusmodi onere, cum literæ prædictæ commiſſionis non expreſſis perſonarum ſed locorum nominibus fuerunt impetratæ, diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus firmiter præcipiendo, quatenus juxta prædicti mandati tenorem ſic diligenter in negocio procedatis eodem, quod veſtræ rectitudinis zelus inde poſſit merito commendari, nullis literis obſtantibus harum tenore tacito a ſede Apoſtolica impetratis. Quod ſi non omnes &c. Datum Laterani II. Non. Maii Pontificatus noſtri anno IIX. Igitur judices monachorum Ilſeneburgenſium ex eorum probationibus ſibi conſtare affirmantes, injuriam eis in ſæpe dicto negocio irrogatam, abſolutos eſſe pronunciarunt: contra *Rochmannum* vero excommunicationis ſententiam protulerunt: *Henr cum* Abbatem pro eo, quod ipſum foveret eidem ſententiæ involuentes: & *Tiderico* Præpoſito dantes in mandatis, ut eandem ſententiam cum inſtantia publicaret. Nec multo poſt Abbatis quoque & ſuorum judicum recepit mandatum, ut monachos Ilſeneburgenſes excommunicatos & degradatos cum ſolennitate in literis Apoſtolicis expreſſa publice nunciaret. Ipſe vero mandato priori obedientiam ſervare decernens, ſtudioſe illud exſequebatur, Abbatem & Rochmannum excommunicatos ſæpius denunciando. Quod cum aliquando in conventu quodam Nuenburgenſis & Merſenburgenſis Epiſcoporum & aliorum plurium clericorum & Abbate quoque præſente faceret, erubeſcendum de ſe uterque ſpectaculum præſentibus præbuerunt conviciis ſe viciſſim turpiter infundentes. Non autem Abbas & ejus conjudices auctoritatis ſuæ contemtum æquanimiter acceperunt, ſed Præpoſitum excommunicationis ſententiam ferentem hanc primo in capitulo Goslarienſi promulgari fecerunt, ac ea poſtmodum iterata miſſis in vigilia beati Andreæ literis, fratribus quoque ut a communioue ejus ſe ſubtraherent præceperunt. Literarum vero continentia talis fuit: *Henricus Dei gratia Abbas, Henricus Prior Pigavienſis, & Albertus Præpoſitus de Brandenborg, Dn. Tiderico dicto Præpoſito montis Sereni ſpiritum conſilii ſanioris. Si eccleſiæ membrum utile fuiſſetis, Ilſeneburgenſium, quos & ipſe præciſos ab corpore publicaſtis, morbo communionis inſici caviſſetis. Verum quia ſicut peccator, qui in profundum malorum devenit adeo Dei reverentiam contemſiſtis, ut in nos excommunicatus excommunicationis adjiceretis blaſpemia protervire, pro eo, quod Domini Papæ præceptum in virtute obedientiæ nobis injunctum omittere non audemus, & vos ejusdem præcepti clauſula, quæ dicit nullis literis obſtantibus, harum tenore tacito, a ſede Apoſtolica impetratis, a noſtra non ſufficit potentia defenſare, nos iteoato qua fungimur auctoritate ſententia oos excommunicationis involvimus, licet inviti & vobis in Domino conſulimus, ne clavium poteſtatem, quas a Domino Papa recepimus, vilipendere penitus præſumatis, & ſententias iniquitatis, quas in nos temere promulgaſtis, in proximo feſto S. Andreæ, ſicut publice protuliſtis, ſic & publice per vos corrigere maturetis, non ſolum ponderis nullius, ſed etiam pleniſſimo erroris ſententias oſtendentes, alioqvin ex tunc, quia creſcente contumacia creſcere debet & pœna, coatra oos durius procedemus.*

Dei gratia Henricus Abbas, Henricus Prior, Pigavienſes, & Albertus Præpoſitus de Brandenburg executores ſedis apoſtolicæ delegati, Venerabilibus Dominis Priori totique conventui Montis ſereni eum timere, qui poſtquam occiderit corpus, poteſt & animam perdere in gehennam: Cum juxta mandatum Apoſtolicum monachos de Ilſenburg excommunicatos & degradatos publicaverimus & fecerimus per omnes ipſorum vicinias publicari, Montis ſereni Præpoſitus inter ceeeros qui noſtrum recepere præceptum, qui dictos ſacrilegos, quos & ipſe ſolenniter nunciarat, recepit ad divina, cum & talium dictis judicibus, imo certius, ſeductoribus, Abbati ſcilicet & Priori de Walkenrid eodem excommunicationis vinculo innodatis, non ſolum in crimine communicat criminoſis, verum etiam pro ipſorum favore in nos pro juſtitiæ caſtris ſtantes excommunicationis blaſphemia proterve præſumſit. Et quia, cum ex noſtra commiſſionis reſpectu jurisdictionem talium nullam eſſe debueris perpendiſſe, & ſicut de mandato ſedis Apoſtolicæ degradatio Ilſeneburgenſium monachorum proceſſit, ſi nec abſolutionem ipſorum ab ejusdem ſedis Apoſtolicæ expreſſo mandato & ipſorum culpæ & pœnæ mentione potuerint admiſiſſe, quia idem tenebris lucem, & lucem tenebras æſtimare non verecur, auctoritate qua fungimur ipſum ejusdem ex-

communicationis vinculis, quia facinus quos inquinat aquat, ſolenniter innodamus, ut vel hac diſtrictione Sathanas deſeras emendatum vel ſi ipſum vas ſue proceſſionis invenerit, vos, quia in fructu operum elegiſtis filii Dei eſſe, juxta timorem Domini patrem catholicum eligere mereamini. Ideoque diſtrictioni veſtra ſub eadem excommunicationis pœna diſtricto pracipiendo mandamus, ut ſtatim poſt literas noſtras viſas hujusmodi arrepticium evitetis, ſcituri, quod omnes qui poſt hoc mandatum receptum dicto praſumtori communicare praſumſerint, ſimilem excommunicationis vindictam nominaliter ſortientur. Fratrum *tamen nullus pro hujusmodi mandato ab ejus ſe communione ſubtraxit, quidam pro ejus favore, non nulli vero, quoniam ſtipendio ſuo defraudari & a loco emigrare, quod videlicet, eis qui hoc facere voluiſſent, ſolum reſtare videbatur, pondus importabile judicabant, praſertim, cum non deeſſent viri literati, qui eos non teneri ad obediendum praceptis talibus faterentur, quo eis excuſari deſiderantibus ut ſe excuſatos eſſe, etſi non crederent, ſaltem ſe credere ſibimet fingerent, ſuadebatur.*

Duo novæ converſationis in provincia & præcipue in ipſa civitate *Magdeburg* haberi cœperunt, unus eorum, qui ſanctos *Pradicatores* ſe nominant, alter eorum, qui *minores fratres* appellantur, de quibus ferunt, quod ante hoc tempus xx. annis inſtituti & ab *Innocentio* Papa fuerint confirmati: & prior quidem clericorum tantum eſt: Sequens vero & clericos & laicos recepit, quem dicunt ab inſtitore quodam principium accepiſſe. Quid autem eſt hujusmodi novitatum introductio, niſi quædam exprobratio neglectæ & ocioſæ converſationis eorum, qui in ordinibus conſtituti ſunt, in quibus Eccleſia primitus eſt fundata. Denique beatiſſimus *Auguſtinus & Benedictus*, qui ita docuerunt, ut vixerunt, ad quantum ſanctitatis culmen ex ſua converſatione pervenerint, notum eſt, quorum præceptis ſi quis obedientiam ſervare voluerit, nullis novis inſtitutionibus videtur indigere. Nam ſi eisdem novis inſtitutionibus ſanctitas quæritur, illa poſſet ſufficere, ad quam dicti fratres ſanctiſſimi ſecundum ſuas vivendo regulas pervenerunt. Non enim facile credi poteſt, quod quiſquam vel ex ordine ſanctorum Prædicatorum vel minorum fratrum Auguſtino vel Benedicto ſanctior ſit factus. Abſit autem, ut quorumlibet bonis ſtudiis derogando, hæc dixerim, ſed quia dolendum eſt, & valde dolendum, quod primitivi ordines ex eorum qui eoſdem profeſſi ſunt, inordinata converſatione ad tantum deducti ſunt contemtum, ut ſeculo renunciare volentibus ad ſalutem ſufficere non credantur. Si enim poſſe ſufficere putarentur, nunquam novi alii quærerentur.

Presbyter quidam *Widego* nomine plebanus villæ, quæ *Selevvene* dicitur, hæreditatem quandam a *Tiderico* Præpoſito repetens, Abbatem & Priorem Pigavienſem judices ſuper hoc a ſede Apoſtolica impetravit. A quibus Præpoſitus peremtorie citatus eſt, cum die ſtatuta non veniſſet, fratrem autem unum ad appellandum tantum pro ſe miſerat, excommunicatus eſt, literasque in vigilia Natalis Domini recepit ipſam ſententiam continentes. *Rochmannus* monachus tam pro ſuis negociis, quam pro eccleſia Pigavienſi, quam *Ekkehardus* Merſenburgenſis Epiſcopus ſuæ juriſdictioni ſubjicere conabatur, cum nuncio Abbatis Romam profectus eſt, cum eum Epiſcopum jam diebus xv. vel amplius eodem itinere præceſſiſſet.

Anno MCC XXV. *Conradus* quondam Halverſtadenſis Epiſcopus monachus in *Sichem* obiit XI. Kal. Julii: ante quem frater ipſius *Guncilinus* de *Crozuc* eodem anno mortuus eſt. Cardinalis quidam Ciſtercienſis ordinis natione Teutonicus, cujus pater Comes de *Vradegeno* dicebatur, Portuenſis & S. Rufinæ Epiſcopus, ad omnes eccleſias Galliæ & Teutoniæ a ſede Apoſtolica deſtinatus, circa principium Auguſti Miſnam venit. Cujus adventus, pro eo quod juſtitiæ tenax & munerum contemtor dicebatur, *Tiderico* Præpoſito ſibi male conſcio non parvæ trepidationis cauſa fuit, cum fratres quoque ſuos, ſi poſſibile eis fieret, accuſationem contra ſe inſtituturos minime dubitabat. Ita miſſo nuncio *Willehelmum* Cillenenſem & *Albertum* Miſnenſem S. Afræ Præpoſitos rogavit, ut ipſi de eccleſia Sereni-montis legato ſuggeſtionem facientes orarent, ut eidem miſericorditer provideret, quoniam impune & a quolibet vaſtaretur, hoc procurare intendens, ut ſi forte de malo ſtatu eccleſiæ ſuæ legatum audire contingeret, de hoc non ipſe ſed magis alii culpabiles tenerentur. Et illi quidem quod rogaverat executi ſunt, verum quidam qui legatum comitabantur & canonicorum Miſnenſium nonnulli, qui cauſam eccleſiæ bene noverant *Sereni-montis*, ipſum familiari colloquio plenius inſtruxerunt, commemorantes eidem, qualiter eccleſia jam dicta in annis prioribus in omni honeſtate & rerum copia floruiſſet, nunc vero per negligentiam & improvidentiam Prælati ſui extrema & rerum & honoris inopia laboraret, hortabanturque, ut, quoniam eccleſia ipſa immediate ad ſedem Apoſtolicam pertineret, eam perſonaliter, non negligeret viſitare. Igitur a *Miſna* digreſſus ſequenti die Aſſumtionis S. Mariæ *Hallis* venit, ubi

cum

cum per biduum moraretur, innovatis de *Tiderico* Præpoſito accuſationibus, ſimulque accuſatoribus multiplicatis, extraneis tamen, contra ipſum incitatus eſt. Certumque erat eum ab eccleſia Hallenſi recedentem ad Serenum-moutem iturum, ſi non a capitulo Halverſtadenſi invitatus propoſitum mutaſſet. Interea fratres Sereni montis diverſis pro expectatione adventus ejus animorum motibus agebantur. Et Præpoſitus quidem & qui partis ejus erant verum timorem fictæ lætitiæ ſecuritate palliabant. Alii vero qui multorum malorum finem per eum ſe inventuros ſperabant pro diverſitate refereutium, quibusdam videlicet eum veuturum affirmantibus, quibusdam negantibus, nunc ſpe alacres nunc triſtitia dejecti & trepidi videbantur. Sed cum verus rumor exiiſſet, quod *Rudolfum* Præpoſitum S. Johannis Halverſtadenſis pro querimonia fratrum ſuorum depoſuiſſet, & horum aucta fiducia & illorum ſimulata lætitia repreſſa eſt. Et jam de contemnendo ejus mandato, ſi aliquid ſimile contra Præpoſitum attentare voluiſſet, mutuo conferebant. Non autem accuſantes Præpoſitum Halverſtadenſem defuerunt, ſed aucti numero legatum in admirationem non modicam adduxerunt, ita ut easdem querelas depoſitione Præpoſiti indubitanter permitteret terminandas. Eodem tempore *Ekkehardus* Merſeburgenſis Epiſcopus de partibus rediit trans-Alpinis. De *Halverſtad* vero progreſſus legatus die beati Egidii *Magdeburg* venit, ubi tribus hebdomadibus remoratus eſt. Eccleſia quædam eſt canonicorum ſecularium, quæ *Bivera* dicitur, cujus erat Præpoſitus *Wildebrandus*, frater Archiepiſcopi Magdeburgenſis. In hac præbendam vacantem legatus cuidam dedit, Præpoſito iuconſulto: cui cum Præpoſitus in faciem coutradiceret, eique exactiones, quibus eccleſias ad ſerviendum ſibi compelleret, contumaciter exprobraret, eum excommunicavit, & ita verbis in audientia totius cleri & populi in eundem invectus eſt, ut *garrionem* & ſicut plerique ſe audiviſſe fatebantur, *leccatorem* publice appellaret. Sequenti die beneficiis eccleſiaſticis, quæ plura habebat, eum ſpoliare cœpit: & primo præpoſitura de *Bivera*, dicens, quod ſingulis diebus uuo eum beueficio uſque ad ultimum nudare vellet, ita ut nec uomen ejus in eccleſia Magdeburgenſi remaneret: Sed vix ei ab Archiepiſcopo & ceteris qui aderant, Epiſcopis, venia impetrata eſt, cum prius ipſe diſcalceatus & ſcopam ferens legati ſe pedibus poſtraviſſet. Sabbato quatuor temporum, quod in hoc anno in vigilia beati Matthiæ evenerat, *Hermannum* Herbipolenſem electum presbyterum, & ſequenti die Epiſcopum conſecravit. Nocte beati Maurizii ad matutinas octo Epiſcopi hoc eſt *Eſtonienſis*, *Caminenſis*, *Havelbergenſis*, *Brandenburgenſis*, *Merſenburgenſis*, *Hildenesheimenſis*, *Herbipolenſis & Magdeburgenſis* octo lectiones legerunt, legatus nonam, prius tamen benedictionem: *Deus miſereatur noſtri & benedicat nobis*, & dicto a circumſtantibus, *Amen*, ſic demum legit. Eo tempore de præpoſitura *Rezovienſi* quæſtio vertebatur. Tempore namque, quo *Albertus* Archiepiſcopus in partibus trans-Alpinis ſervitio Imperatoris occupatus morabatur, defuncto *Johanne* Præpoſito *de Rezovve*, qui *Erico* ſucceſſerat, *Albertus* Miſnenſis eccleſiæ canonicus in locum ejus electus eſt, eccleſiamque illam plus, quam per anuum in ſeculari manens habitu gubernavit. *Albertus* Archiepiſcopus reverſus *Alexandro* canonico *Novi-operis* Præpoſituram dedit dicens, donationem ejus ad ſe devolutam, quonia infra terminum electioni præſcriptum legitimam perſouam, hoc eſt *regularis ordinis*, conventus eligere neglexiſſet. Hæc ante adventum Cardinalis geſta ſunt, verum poſtmodum adveniente *Albertus* Præpoſitus eum adiens ſupplicavit, ut cauſæ ſuæ favorem ſuum impendere dignaretur, quod in ſe factum fuerat confirmando. Quod cum legatus facere paratus eſſet, conſilio ſuorum revocatus eſt, dicentium, audientiam Archiepiſcopo concedendam. *Ekkehardus* quoque Merſeuburgenſis Epiſcopus ab *Alberto* Præpoſito pro eodem rogatus uegotio devotum mox ſpopondit adjutorium cum magna *Alexandri* derogatione adjiciens, quod nullius ei loci Præpoſitura conveniens eſſet, niſi forte alicujus amœni nemoris ſpecioſas meretrices habentis & cui taberna de proximo ſit adjuncta. Legatus Archiepiſcopum de cauſa conveniens cum tenacem ſui juris inveniſſet, dixit, nou oportere eum de Præpoſitura *Rezovienſi* prænominato canonico obtinenda tantopere ſolicitum eſſe, cum ipſe aliam videlicet *Sereni-montis* in promtu haberet, qua poſſet ipſum honeſtius inveſtire. Verum epiſopus Merſenburgenſis hoc rumore comperto, timens ne cognatus ſuus *Tidericus* inhoneſte deponeretur, *Alexandri* colloquium petit, hortaturque ne donationem Archiepiſcopi legitimam negligendam duceret, immo conſtanter ad obtinendum inſtaret, promittens ſe ei modis omnibus ſuccurſurum. Archiepiſcopo deinde ad voluntatem ſuam inclinato, uterque legatum adeunt, eumque a propoſito agendi contra Præpoſitum reducunt. *Alexander* vero, paucis evolutis diebus Præpoſituram Rezovienſem obtinuit. Igitur

legatus miſſis literis, duobus diebus, hoc eſt, Matthiæ & Mauricii, procurationem ſibi de eccleſia Sereni montis præcepit exhiberi, in qua ſex marcæ expenſæ ſunt, tribus thuribulis argenteis pro eisdem impignoratis. Intellexit tunc Præpoſitus malum quod evaſerat, ipſo ſibi legato dicente, quod durc contra eum acturus fuiſſet, ſi non interceſſores ipſius, quos plures & fortes haberet, eum a ſententia revocaſſent: ſciret tamen ſe nequaquam ſine examine relinquendum. Præpoſitus vero malum ſibi a fratribus ſuis procuratum conjiciens, quod etiam non uſquequaque falſum erat, omnem in eos cauſam cœpit refundere, multis eos apud legatum accuſationibus infamando, ac ipſe, Præpoſito a ſe recedente, ad viſitationem Serenimontis ordinavit *Conradum* Hildenesheimenſem Epiſcopum, & *Godfridum* quendam monachum Ciſtertienſis ordinis, ex his qui eum comitabantur. Quam tamen ordinationem *Otto* majoris eccleſiæ Magdeburgenſis Præpoſitus impedivit. Is enim *Sophia* Quedlinburgenſis Abbatiſſæ dudum depoſitæ judices, a quibus reſtitueretur Mageburgenſem & Hildenesheimenſem & Merſenburgenſem Epiſcopos a ſede Apoſtolica impetraverat, timens, quia ne reſtitutio ipſa occaſione viſitationis prædictæ per abſentiam Hildenesheimenſis dilationem acciperet, factum illud petiit immutari. Reſtituta vero Abbatiſſa ipſe eam uſque *Quidelingeburg* proſecutus eſt, atque inde rediens ægritudine occupatus, novem diebus decubuit, ſicque demum immatura morte vitæ terminum conſecutus eſt. Cui in Præpoſitura ſuccedens *Wildebrandus* frater Archiepiſcopi, inopinata mutatione veritatem illius ſententiæ ſatis probaſſe viſus eſt, qua dicitur, quod humiliationem elatio & gloriam humilitas antecedat. Igitur cum circa finem Septembris legatus de civitate *Magdeburg*, itinere, qund juxta Serenum-montem ducit Nuemburg profecturus eſſet, magna rurſus fratres pro expectatione ejus ſolicitudine tenebantur, crebroque ad loca unde procul videri poterat procurrentes ſpeculabantur: ſi forte ad eos occaſione itineris declinaret. Ipſe quoque Præpoſitus ſuſpicionibus trepidus, quippe quem conſcientia ſecurum eſſe non patiebatur, cum nullo adhuc nuncio venturum didiciſſet, equitando tamen eidem tanquam jam venienti occurrens, eccleſiam ornari, vexilla crucibus appendi, aliaque receptioni ejus convenientia parari præcepit, atque ſub hac expectatione biduum exactum eſt, illo minime veniente. Accidit vero inter hæc patrem ejus advenire filio collocuturum, quem in Serenomonte reperturum audierat, quem caſum multis viſum eſt a caſu Præpoſitum liberaſſe. Siquidem procurationi Comitis omnem impendens diligentiam, hoc meruit, ut eidem ad filium poſtmodum veniens eum pro ſe Præpoſito gratiarum actionem rependere poſtularet. Nec inefficax fuit ejus poſtulatio. Denique legatus Serenum-montem præteriens cum *Nuemburg* veniſſet admonitus, ut ſæpius, ne eccleſiam ſæpe dictam abſque proviſione relinqueret, *Ekkehardum* Merſenburgenſem, ſciens & certus ipſum eſſe cognatum Præpoſiti, viſitatorem dedit, ad hoc tantum, ut Præpoſitum a gravamine cuſtodiret adjunctis ei Epiſcopo Brandenburgenſi & Abbate Portenſi, ut etiam pro eccleſia aliquid feciſſe videretur. Verum Brandenburgenſis vicem ſuam *Erneſto* Scholaſtico Merſenburgenſi agente Præpoſito commiſit. Abbas vero pro ſe jam dictum *Gotfridum* monachum deſtinavit. Hi itaque cum Epiſcopo Merſenburgenſi ad locum venientes, die xi. M. virginum coram altari beati Petri, convocatis primum eis, literas legati recitari fecerunt, quarum continentia talis eſt:

C. divina miſeratione Portuenſis & S. Ruffinæ epiſcopus Apoſtolicæ ſedis legatus venerabilibus in Chriſto Merſeburgenſi & Brandenburgenſi Epiſcopis & Abbati de Porta Ciſtercienſis ordinis Nuemburgenſis diœceſis ſalutem in Domino Jeſu. Ad aures noſtras noveritis perveniſſe, quod Mons-ſerenus negligatur in multis & in magno defectu ſit rerum atque diſciplinæ. Quia vero ipſe locus ad ſedem Apoſtolicam reſpectum habet nullo mediante, nobisque ſpecialiter incumbit providere, ne pereat, auctoritate legationis, qua fungimur, vobis mandamus quatenus accedentes ad locum ipſum viſitationis officium proſequamini diligenter, & ſtudioſe reparationi ejus intendentes plenam habentes poteſtatem ſtatuendi & ordinandi quæcunque videritis expedire, atque contradictores per cenſuram eccleſiaſticam coercendi. Datum Nuenb. Kal. Octobris. Lectis literis, cum Epiſcopus modum viſitationis ſe ignorare diceret, quamvis modum, ſecundum quem ipſe procedere diſpoſuerat, non ignoraret, *Gotfridus* monachus, quoniam in ordine Ciſtertienſi uſitata res eſt viſitatio, modum ejus talem eſſe aſſeruit, *ut ſinguli fratrum jurati dicerent veritatem de omnibus, quæ vel a Præpoſito vel ab aliis in eccleſia ſua fieri certum eſſet.* Epiſcopus licet hunc modum commodum Præpoſito non eſſe ſentiret, callide tamen laudavit eum & tenendum eſſe dixit. Unus vero de fratribus *Henricus de Rekkin*, cujus jam ſæpius mentio facta eſt his auditis, credens inquiſitionem contra Præpoſitum faciendam, cartam, in qua plura & majora, in quibus eccleſiam damnificaverat, continebant-

bantur, Epiſcopo porrexit. At Epiſcopus ad id, quod ipſe facere propoſuerat tendens, ad Priorem & fratres converſus, ſi aliquid contra Præpoſitum vellent proponere a ſingulis requirebat, qui modus ab illo, quem prius laudaverat, & quem tenendum dixerat modis omnibus diſcrepabat. Quomodo judicia æquitatis inveniuot, qui pro judice lupum voracem ſub agnina pelle recipiunt. Verebatur enim, ne viſitatio vel inquiſitio ſuo modo procederet, hoc eſt, ſub juramento & in ſecreto Præpoſitus numeroſitate contra ſe teſtantium gravaretur Neque enim Præpoſitus ipſe de omnibus, qui ſuæ partis eſſe videbantur, ſatis ſecurus erat, quos tamen, ſi publice & ſine juramento requirerentur, nihil contra ſe dicturos, minime dubitabat, cum adverſarios quoque ſuos a libertate dicendi publica poſſet inquiſitio refrenare. Verum iſti, ut modum viſitandi ſibi præſcriptum teneret cum inſtantia petentes, impetrare nullo modo potuerunt. O tantum Prælatum, juſtitiæ naufragium, nefandæ violentiæ principem, ſimulatæ ſanctitatis & Simoniacæ dignitatis infula ſublimatum. Quomodo ille proderit, qui divini Spiritus ſanctæque conſcientiæ inanis extitit! Priore itaque aliisque pluribus dicentibus, quod nihil vellent proponere, alii qui ſive palam ſeu occulte requiſiti quod verum erat non tacere decreverunt, quique continentiam literæ, quam *Henricus* exhibuerat, non ignorabant, dolum tamen, qui in verbo proponendi latebat, non iotelligentes, ſed hoc quoque ad inquiſitionem pertinere ſimpliciter credentes, præſertim, quia in capite illius literæ ita ſcriptum erat: hæc ſunt, *de quibus inquiratis*. Quidam quidem, pro tædio, non nulli vero etiam pro inopia verborum, ut brevi reſponſo ſe abſolverent, hoc ſe proponere, reſponderunt, quod litera contineret. Recitata igitur ab epiſcopo litera Præpoſitus ad reſpondendum, interloquendi copiam petiit & accepit. Sicque viſitatio in actionem litis mutata eſt. Interlocutus autem cum ſuis reſpondit, plura contra ſe propoſita, quæ tempore arbitrii in quæſtione fuiſſent, & quæ arbitrium perpetuo ſilentio tradidiſſet. Ex qua re probare nitebatur, eos, qui propoſuerant, in crimen perjurii cecidiſſe, & conſequenter pœnæ arbitrii, hoc eſt, excommunicationi ſubjacere; addens, eos contra ſe quod ex uniformi reſponſo eorum poſſet colligi, conſpiraſſe. Epiſcopo præterea, ejusque ſociis dicentibus, quod iis, quæ olim propoſita arbitrium intacta reliquiſſet, ipſi ad diſcutiendum manum non apponerent: ea, quæ de novo adjecta fuerant, facile diluit, cum non ſolum Epiſcopus & *Erneſtus* Scholaſticus, ſed etiam *Henricus* Merſenburgenſis Præpoſitus frater ejus, & quidam Juriſperitus *Johannes* nomine, quos Epiſcopus ad illum tractatum admiſerat, patronos ſe ei exhiberent, non tamen reſponſiones ejus qualescunque ſufficere judicantes, ſed etiam ipſi pro eo reſpondentes, eumque ne forte incautius aliquid diceret, allocutionem ipſius ſæpius compeſcentes. Fratres, ubi ad reſiſtendum arctari ſe viderunt, *Gotfridum* monachum, in quo non parum fiduciæ habebant, ad privatum petentes colloquium, conſilium flagitabant. Ille male cum ipſis actum eſſe proteſtatus, in tale cum eis conſenſit conſilium, ut *Henricum de Rekkin*, qui tempore arbitrii a clauſtro exſulabat, & alii, qui nondum emancipati arbitrio ſtare non promiſerant dicentes, ſe vinculis arbitrii ſuo judicio, non teneri, magis autem ſub pœna arbitrii, propterea, quanquam ipſorum non eadem, quia prior Præpoſitus illud non ſervaſſet, qui & poſſeſſiones eccleſiæ ſine conſenſu fratrum poſtea abalienaverat perſonas etiam pro rebus receperat, debita eccleſiæ cum inſtantia & ſub teſtimonio fratrum a Marchione non exegerat, violenter ablata non requiſierat, privilegium de quodam contractu ante arbitrium ſine conſenſu capituli facto cum ſigillo capituli, ignorante capitulo, poſt arbitrium dederat: ſuſpicionem vero conſpirationis, ſi neceſſe foret, ſe poſſe detergere juramento. Itaque regreſſi, quod in conſilio placuerat, reſponderunt. Ad horum principium ita reſpondit Epiſcopus, quod non ſolum illi præſentes arbitrium ſervare promiſerant, ſed etiam omnes qui in ipſa eccleſia uſque in finem futuri eſſent, eodem adſtricti vinculo tenerentur. Contra ea vero quæ de transgreſſione arbitrii poſita ſunt, quia veritate roborata excuſari impudenter non poterant, viciſſim ab illis inquirere ſtuduit, utrum & ipſi arbitrium bene ſervaſſent, quia prius audierat eos clauſuris & proprietatibus non carere. Quibus dicentibus, quod arbitri diſcretioni Præpoſiti & Prioris hæc diſpenſanda reliquerint, ut eorum licentia talibus uterentur. Reſpondit, eos non hoc excuſare, quod ſcriptura arbitrii non haberet. Illud tamen, quod de perſonis pro rebus receptis dictum erat, ita excuſavit, ut diceret, quod ſi aliqui ſine conditione verbis expreſſa aliquo reciperentur, tales pro rebus non recipi ſed cum rebus. Quidam ſane Juris peritorum hujusmodi negotium *velatam Simoniam* vocant, credo propterea, quod homines lateat, quaſi bona providenda non ſint potius coram Deo,

quam

quiam coram hominibus, coram quo indubitanter Simonia committitur, cum quis in clauſtrum ſuſcipitur, quia ſi non daret aliquid, non ſuſciperetur. Iterata poſt hæc interrogatione Epiſcopus de obſervantia religionis & qualitate obedientiæ Præpoſito & de procurarione fratrum a Priore & cæteris in virtute obediente requirens, ſingula horum emendatione ſatis comperit indigere, pluribus cauſam in Præpoſitum reſundentibus in tantum, ut Prior publice fateretur, eſſe quoſdam fratrum, quos ſpeciales Præpoſiti appellabat, quos nec Præpoſitus per ſe corrigere, nec ab eo corrigi vellet, qui pro arbitrio ſuo viverent, & quorum exemplo aliis maie vivendi occaſio præſtaretur. Præpoſirus vero narrationem, quam ipſe texuerat, ſcriptam proferens recitari fecit, in qua fratres non ſuæ partis quosdam ipſorum nominatim exprimens, nimis indecenter laceravit, ita ut aliquos ipſorum non minus falſis quam deteſtandis conaretur criminibus infamare. Multa quoque de eorum inobedientia & contumacia conqueſtus, plures exceſſus, quos ipſe correxerat, replicabat, plurima quæ ſcripturæ deerant verbis ſupplens, quorum non pauca veritatis eſſe vacua notum erat. Aiiam prætærea conſcriptionem recitari fecit, expenſas quas per annos xiv. ſe feciſſe dicebat, & damna, quæ ab aliis eccleſia ſuis pertuliſſet temporibus, continentem, per quam ſcilicet cauſas inopiæ, qua inpræſenti premebatur eccleſia, a ſe voluit ſubmovere. Epiſcopus his patienter auditis nullam fratrum, qui accuſati fuerant, excuſationem volensadmittere, conſcriptiones illas recipiens apud ſe retinuit ac deinde cum ſociis viſitationis interloquitur, & dicebat, quod ſtatum illius eccleſiæ talem inveniſſet, ut de ejus reformatione non poſſent ſine prudentum virorum conſilio pertractare. Ideoque ſe ad præſens receſſuros ſed in octava beati Martini cum pleno conſilio redituros, monebatque, ut ipſi cauſam ſuam cum Præpoſito medio tempore ita componerent, ut eorum deinceps præſentia non egerent; obedientiam quoque Præpoſito debitam exhiberent, religionem, quam ipſis teſtantibus valde infirmam conſtaret, ipſi per ſe ad emendationem reducerent, neque hoc opus aliis reſervarent, ſcientes indubiranter quemlibet illorum, religioni non ſtudentem, aut inobedientem repertum, ita ab illa eccleſia removendum, ut ad eam regreſſum de cætero non haberet. Sicque conventus ille ſolutus eſt. Majori vero, quam noſtris temporibus viſa fuerit, diligentia in eccleſia Serenimontis religio ſervari cœpit, & nova quædam rerum facies repente apparuit, dum fratres omnes, exceptis, quos officia excuſabant, quotidie ſimul horis canonicis ad eccleſiam procederent, ſimul in refectorio reficerentur, intra parietes clauſtri ſe cohiberent, mox ut ſignum ad veſperas datum ſuiſſet, omni opere poſtpoſito, ad conventum concurrerent, ad collationem ſederent, & tempeſtive ad dormitorium convenirent. Inſtabat quoque Præpoſitus coactioni, non tamen cum dilectione, ſed ut de ſuis accuſatoribus ſe vindicaret, religione pro gladio utebatur. Cujus rei probamentum fuit, quod unum ex ipſis ſacerdotem, pro eo quod una vice hora tertia primo ſigno ſonante ad conventum non occurreret, virgarum verberibus emendaverit. Neque enim uniformirer circa omnes eandem diſtrictionem ſervabat, ſed etiam quod ſibi faventibus vellet parcere non celabat; quæ res aliis malum intolerabile videbatur. Intentionem quoque ejus incitabat familiarium ſuorum inſtantia, qui pœnam ei divinitus irrogari precabantur, ſi in cogendo illos, qui in derogationem ipſius defectum religionis accuſaſſent, tepidus extitiſſet. Denique Epiſcopus, incertum utrum ex induſtria an tædio interrogandi, de hoc articulo e pauciſſimis eorum, qui erant ex parte Præpoſiti, requiſivit. Cum itaque illorum qui coactione arcebantur vita in amaritudine eſſet conſtituta, de hoc crebro inter ſe conferentes ingemiſcerent, quibusdam ipſorum utile viſum eſt, ut Præpoſitum ſatisfactione placantes, cum ipſo & aliis ei ſaventibus concordarent, ira enim poſſe fieri, ut rigorem ſuum circa eos æque ut circa alios temperaret. Conatum enim ſuum contra eum, quod multis jam experimentis didiciſſent, inanem eſſe, ut ipſi captioſe ad religionis obſervantiam cogerentur. Alios quoque quotidie ſub oculis viderent ſibi juxta ſuum viventes placitum inſultare. Hoc autem conſilium quantum eis commodi & utilitatis procuraſſet, ſi illud ſecuti fuiſſent, poſtea cognoverunt. Verum quia pleriſque eorum ignaviam & timiditatem redolere videbatur rejiciendum judicabant, cum tamen ipſi nullum, in quo fidendum eis eſſet, poſſent ſolatium demonſtrare: unde factum eſt, ut, quamvis ægre, ad viſitatorum reditum inſtantem ſibi cum ſuis Præpoſitum tolerarent. Qui die conſtituta aliis eos cauſis detinentibus veniri prohibiti, venturos ſe die beatæ Ceciliæ mandaverunt. Quo die cum Epiſcopo & Scholaſtico Abbas quoque Portenſis adſuit, quia *Gotfridus*, ut ipſe poſtmodum teſtatus eſt, propter iniquitatem prioris tractatus ſequenti noluit intereſſe. Igitur in hoc loco, quo ſupra, fratribus convocatis, Epiſcopus ab illis qui in literam *Henrici* conſenſerant,

qui

qui erant xi. numero, requiſivit, utrum cum Præpoſito ad pacem & concordiam redire vellent, an cum eo de jure contendere. De qua re illi cum Abbate ſolo collocuti ejus conſilio Epiſcopum & Scholaſticum rogaverunt intereſſe. Quod conſecuti, dicebant, quod ſe & cauſam illorum conſilio & mandato vellet ſubmittere, dummodo querimoniis ipſorum, priusquam ad audientiam venirent, præmiſſis, neceſſitatibus eccleſiæ providerent. Epiſcopus vero eos etiam hortabatur, ne aliquid eorum quæ dicenda eſſent, ſupprimerent, dicens, hoc & ſibi & illis expedire, quia nequaquam bene poſſent de rebus incognitis ordinare: adjecitque, quod conſanguinitatis, qua teneretur Præpoſito, vellet illa die penitus oblivisci. His animati cuncta quæ vel a Præpoſito, vel a ſuis paſſi fuiſſent, fiducialiter exponebant: præcipueque ſuſpicionem conſpirationis, a qua ſe immunes noverant, volentes abſtergere, unanimitatis ſuæ cauſam non celabant, hanc ſcilicet; quod Præpoſitus & familiares ſæpius in eos non ſolum verbis, ſed etiam manibus exceſſiſſent, quosdam ipſorum etiam interficere minitantes, taliſque eos ad concordiam, qua ſe viciſſim tuerentur, & de qua Præpoſitus eos infamaret, neceſſitas adduxiſſet. *Hactenus codex Freberianus.*

Annexa hæc ſuperioribus erant in Codice MSto Cl. Meibomii.

In diebus primi *Ottonis* Imperatoris, fuit quidam *Tidericus* egregiæ libertatis vir. Hic genuit duos filios *Dedonem & Fridericum* Comites. In diebus autem tertii *Ottonis* Imperatoris, mortuo *Bione* quodam Merſenburgenſi Comite, *Giſlerus* Archiepiſcopus Comitatum ejus, qui inter *Wipperam & Salam & Willebeke* fluvios ſitus eſt *Dedoni* acquiſivit. Duxit præterea uxorem *Thiebergam* filiam *Tiderici* Marchionis, genuitque ex ea filium nomine *Tidericum.* Interfecit autem eundem Tidericum *Wernizo* Marchio: filius autem *Tidericus* Comitatum patris & omne beneficium dono regis obtinuit. Marchia vero *Wernizonis*, & quicquid a Rege tenebat, *Bernhardo* Comiti, avunculo *Tiderici* Marchionis, conceſſum eſt. Accepit itaque *Tidericus* Comes uxorem filiam *Ekkehardi* Marchionis, qui in regia curte, quæ *Police* dicitur, interfectus eſt, *Machtildem* nomine, ſororem *Hermanni & Ekkehardi* Marchionis & ex matre *Geronis* Marchionis. *Gero* autem fuit filius *Diethmari* Marchionis, qui cum fratre ſuo *Gerone* Colonienſi Archiepiſcopo *Nienburgenſem* Abbatiam, juxta *Bodam & Salam* fluvios conſtruxit. *Fridericus* vero Comes, *Friderici* Comitis patruus, frater *Dedonis*, cum non haberet mares filios, ſed tres filias, *Hileburg* civitatem ſuam eidem *Tiderico* moriturus dedit, ut de conſenſu ſuo, quia hæres ejus fuit, prædium omne quod remanſerat, filiabus ſuis traderet. Obiit autem in eadem civitate in ſacra nocte Epiphaniæ Domini. Hujus Comitatum, & ſuper pagum *Suſeltz* poteſtatem, prædictus Comes *Tidericus* Imperatoris munere ſuſcepit. Genuit itaque *Tidericus* Comes hos filios *Fridericum*, *Dedonem*, *Thiemonem*, *Geronem*, *Conradum*, *Riddagum* & filiam *Hiddam*. Primus filius *Fridericus* fuit Præpoſitus majoris Magdeburgenſis eccleſiæ, poſtea Magdeburgenſis Epiſcopus. Secundus filius *Dedo* Marchiam *Hodonis* Marchionis obtinuit, qui hæredem non habuit, & duxit uxorem *Odam* matrem *Ottonis* Marchionis de *Orlamünde*, genuitque ex ea *Dedonem* juniorem, qui in pueritia per poſteriora confoſſus interiit, & duas filias, quarum una *Adelheidis* nupſit *Ernuſto* Marchioni de *Bavaria* genuitque ei *Luppoldum* Marchionem. Altera *Agnes* nupſit *Friderico* Comiti, peperitque ei tres filios, *Adelbertum* Archiepiſcopum, *Dedonem & Fridericum*, Palatinos Comites, & filiam *Odam*, quam *Adelbertus* quidam nobilis, cognominatus *Seveke de Summerſcheburg* accepit uxorem, genuitque ex ea *Fridericum* Comitem Palatinum ſeniorem. Defuncto vero *Ottone* Marchione & matre ipſius *Oda*, prædictus *Dedo* Marchio viduam ejus *Adelam* duxit uxorem. Hæc fuit nata de *Brabantia* ex caſtello quod dicitur *Levene*, erantque fratres ejus *Henricus* Comes & *Reiberus*. Genuit autem ex ea *Dedonem*, *Henricum* Marchionem de *Hileburg*, & *Conradum* Comitem, qui a paganis occiſus eſt. Idem Marchio *Henricus* genuit ex *Gertrude*, quæ erat de *Brunesvvig*, Marchionem *Henricum* Iuniorem. *Thiemo* Comes duxit uxorem *Idam* filiam *Ottonis* Ducis de Northeim, genuit ex ea *Dedonem* Comitem, & *Conradum*, & filiam nomine *Machtildam*, quam *Gero* Comes de Bavaria accepit uxorem, genuit ex ea *Wichmannum* Archiepiſcopum & *Conradum.* Illoque defuncto, accepit eam *Ludevvicus* Comes de Bavaria, præter *Ludovvici* Abbatis Merſenburgenſis, & *Ludovvici* Comitis, patris *Conradi* Præpoſiti. Quartus filius *Gero* Comes duxit *Bertam* viduam cujusdam *Popponis*, genuitque ex ea tres filios *Tidericum* Comitem & *Willehelmum* Comitem de *Camburg*, & *Guntherum* Zeicenſem Epiſcopum, & filias *Willam*, Abbatiſſam de *Gerbarſtide & Thieburgam* Præpoſitam de *Gerenrode*. Hujus Popponis frater fuit *Cuno* ſenior de *Wippera*. Quintus filius *Conradus* duxit ſororem *Tiderici* ſenioris de *Katbelenburg*, quæ *Othilhildis* dicebatur, peperitque ei filiam *Berthradam*, quam *Beringerus* Comes, frater *Ludovvici* Comitis ſenioris de *Thuringia* accepit uxorem, genuitque ei filium *Conradum* & filias quatuor, quarum unam *Cunegundam* accepit *Thimo*

de Wippera, quæ genuit ei *Ludewicum*. *Riddagus* mortuus eſt ſine liberis, *Hidda* nupſit Duci *Bohemico* & genuit *Guntherum* patriarcham & matrem *Wichmanni de Cella*. Omiſſis aliis, *Thiemonis* genealogiam perſequamur. *Dedo* filius Thiemonis duxit uxorem *Bertham* filiam *Wiperti de Groiz*, genuitque ex ea filiam nomine *Machtildem*, quæ nupſit Comiti *Rabodoni* Bambergenſi Advocato. Idem *Dedo* eccleſiam in honore beati Petri Apoſtolorum principis initiavit, quam præventus morte fratri ſuo *Conrado* conſummandam reliqoit. Habens enim votum viſitandi ſepulchrum Domini, uxorem ſuam *Bertam*, quam repudiaverat, Epiſcoporum conſilio & judicio recepit, ſicque profectus in terram peregrinationis ſuæ, obiit, & lignum Domini eccleſiæ, quam in *Monte-Sereno* fundare primus cœperat, transmiſit, quod uſque ad præſens ibi habetur, & fidelium frequentatione honoratur. *Henricus* autem junior Marchio de *Ilenburg*, *Conradum* fratrem prædicti *Dedonis* toto inter eos bello captivavit, & lecto ferreo in *Kirchberg*, multisque malis oppreſſit. Poſt mortem autem *Henrici* captivitate ſolutus, anno MCXXVII. liberalitate *Luderi* imperatoris Marchiam *Miſnenſem* ſuſcepit, cui etiam *Luſicenſem*, quæ Orientalis nunc dicitur, idem Imperator poſtmodum conceſſit. *Conradus* itaque Miſnenſis & Orientalis Marchio accepit uxorem *Lucardem* filiam cujusdam nobiliſſimi de *Svevia* nomine *Alberti*, quæ peperit ei hos filios, *Henricum*, qui in pueritia obiit, *Ottonem* Miſnenſem Marchionem, *Tidericum* Orientalem Marchionem, *Dedonem* Comitem de *Rochelitz*, *Henricum* Comitem de *Witin*, *Fridericum*, Comitem de *Brene*. Filias quoque genoit ſex, quarum tres *Gerberſtat* monachas fecit, *Odam & Bertam* Abbatiſſau Gerberſtadenſem, *Agnetam* Quiddelingeburgenſem Abbatiſſam: Quarta nupſit Palatino Rheni *Gertrudis*, quæ viro defuncto Chriſtum hæredem faciens eccleſiam in honore *Theodori Bamberg* conſtruxit, ibique monialibus Deo ſamulantibus ſe ſocians, in ſancta converſatione vitam finivit. Quinta *Adela* copulatur Danorum *Sweni*, qui genuit ex ea *Luccardam*, quam duxit *Bertoldus* Marchio de *Bavaria*; qui cum genuiſſent *Popponem* Bambergenſem Præpoſitum & *Bertam* Gerberſtadenſem, conſenſu Epiſcoporum propter notam adulterii ſeparantur. Occiſo a Danis *Sveuono*, viduam ejus *Albertus* Comes *Alberti* Marchionis filius, duxit uxorem, genuitque ex ea *Gertrudem Waltheri de Arnſtein* conjugem. Sexta *Sophia* nupſit *Gebehardo* Comiti de Bavaria, filio ſororis *Luderi* Imperatoris. *Conradus* igitur Marchio eccleſiam a fratre ſuo inchoatam in honorem beati *Petri in Sereno-monte* a fundamentis erexit, largisque ſuæ proprietatis prædiis ditatam, in jus & proprietatem Romanæ eccleſiæ tradidit, & clerum canonicorum regularium ibi Deo famulaturum inſtituit. Quibus & ipſe omnibus mundi pompis ex integro renuncians, pauper pauperibus pro veris divitiis aſſociatur II. Kal. Decembr. converſus, & in ipſo anno Non. Febr. defunctus. Moritur autem anno MCLVI. a *Wichmanno* Magdeburgenſi Archiepiſcopo & *Bolone* Havelbergenſe Epiſcopo, præſentibus filiis ſuis & *Alberto* Marchione pluribusque liberis & miniſterialibus condigne in eccleſia beati Petri ſepelitur. Anno MCXVI. Kal. Ianuarii obiit *Iudita* uxor *Wiperti* Marchionis. *Wipertus* Marchio Pigavienſis eccleſiæ fundator, cujus filiam *Dedo* Comes duxerat, anno MCXXIV. XI. Kal. Iunii moritur, relinquens hæredem *Henricum* Marchionem. Quo ſine hærede mortuo Anno MCXXXV. II. Kal. Ianuarii Imperator Marchiam ejus, quæ Orientalis dicitur, *Conrado* Marchioni conceſſit, cui etiam Miſnenſem prius conceſſerat. *Berta* Comitiſſa filia *Wiperti*, uxor *Dedonis* Comitis, proprietatem ſuam *Groitz* dedit *Dedoni*, filio *Conradi* Marchionis, quem filii loco nutrierat. Ipſa autem obiit anno MCXLIV. XVII. Kal. Ianuarii. *Otto* Miſnenſis Marchio duxit uxorem *Heidwigem*, filiam *Alberti* Marchionis de Saxonia, ex qua genuit filios *Albertum & Tidericum*, & filias *Adelam & Sophiam*. *Sophia* nupſit *Olrico* Duci Bohemorum, qui genuit ex ea - -

Reliqua hujus additamenti, eaque perpauca, periere.

INCIPIT

LIBER DE FUNDATIONE MONASTERII GOZECENSIS,

ab anno Chriſti CIↃ XLI. ad annum CIↃ C XXXV.

ANno Dominicæ incarnationis milleſimo quadrageſimo primo, regnante Hinrico III. anno regni quarto facta eſt inchoatio cœnobii *Gozecenſis*. Facta eſt autem in honorem Domini ac Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, ejusdem

dem genetricis ac perpetuæ virginis Mariæ, beatique Michaëlis Archangeli, per ALBERTUM, ſanctæ Metropolitanæ eccleſiæ Bremenſis Archiepiſcopum: perque fratres ejus DEDONEM & FRIDERICUM Palatinos Comites, & regalium decretorum maximos Principes. Verumtamen ut certiſſime conſtet, hunc locum illo in tempore ad eos hæreditario jure pertinuiſſe: qualiter Bremenſi Eccleſiæ poſtmodum ſit ſubditus, ut ſcripturarum & veracium virorum atteſtatione didicimus, paucis pandere curabimus.

Comes FRIDERICUS fama referente hujus nominis primus, de nobiliſſima antiquorum Saxonum & Francorum proſapia originem ducens, nobilitatis gradu non inferiorem Dominam *Agnam*, procerum de *Wimare* filiam ſibi in conjugio ſociavit: ex qua prædictos tres fratres, ſororemque eorum *Udam* generavit. Et quoniam eadem domina *Agnes* more antiquorum tam literis, quam diverſarum artium diſciplinis apud *Quidelenburg* pulchre fuit inſtructa, hinc *Adelpertum* in Halberſtadenſi Eccleſia Canonicum fecit: *Dedonem* ſub rege *Henrico* in rebus militaribus implicavit; *Fridericum* Abbati Fuldenſi N. nepoti ſcilicet ſuo nutriendum commendavit. Iis in ſenectute bona defunctis, foris eccleſiam S. Simeonis ab ipſis conſtructam, in aquilonari videlicet plaga utrorumque rogatu ſepeliuntur: ſuper quorum tumulum a ſucceſſoribus ſuis nunc oratorium B. protomartyris Stephani conſtructum conſpicitur. Ubi tempus eorum luctus tranſierat, filios, prædictos ſcilicet fratres, hæreditas æqua lance dividenda reſpiciebat. Unde contigit, ut medietas, hujus montis pars videlicet orientalis, in qua caſtrum antiquiſſimum conſtructum habebatur, eis deveniret: porro plagam occidentalem propinqui eorum obtinerent. Igitur quoniam primævi circa cultum divinum erant devotiſſimi, quod dudum pari mente conceperant, nacta opportunitate ad unguem perducere feſtinaverunt. Ubi hunc locum monaſticæ religioni aptum proſpexerunt, caſtro ſubverſo templum hoc a fundamentis erexerunt: monachicamque vitam *Borchardi* Epiſcopi Halverſtadenſis conſilio hic inſtituentes, de diverſis locis quosque perfectiores monaſticæ religionis viros advocaverunt: quibus ſinguli pro parte ſua, quantum ſufficere poſſe ſperabant, prædiorum contulerunt.

Anno autem incarnationis milleſimo quadrageſimo tertio, *Adelbertus* Epiſcopatum *Bremenſem* metropolitanæ Eccleſiæ adeptus, fratribus ſuæ partis ceſſit jure hæreditatis: eo ſcilicet pacto, quatenus hic locus cum omnibus ad ſe pertinentibus Bremenſis Eccleſiæ ſubjaceret ditionibus. Itaque quendam monachum vocabulo *Bennonem*, huic loco ordinaverunt Abbatem, qui unde, vel quis fuerit, aut ubi finierit, incertum habemus. Hoc ſolum antiquorum memoria referente cognovimus, quod non amplius quam tribus annis præfuerit. Poſt hunc *Thiemonem* Bavaricum, *Adamundenſis* cœnobii monachum, ſubſtituerunt Abbatem. Hujus inthroniſationis anno III. incarnationis autem Dominicæ M XLVI. Non. Novembris dedicata eſt crypta cum utriſque altariis in honorem B. Dei genetricis ac perpetuæ virginis Mariæ, a venerabili *Adelberto* Bremenſis Eccleſiæ Archiepiſcopo. Ipſa die fundatores tres villas Potelitze, Pozieſte & Laute, hoc contulerunt, quibus eandem cryptam canonice dotaverunt. Abbas *Thiemo* primo quidem ſe imitabilem præbuit; in brevi vero monachicam religionem non ſolum ipſe poſtpoſuit, verum diſcipulos ſuæ exemplo irreligioſitatis a regularis diſciplinæ tramite deflexit. Unde crebro a Domino *Friderico* Comite Palatino, qui plus cæteris hunc locum incoluit, nunc modeſte, nunc aſpere admonitus, dum non corrigitur, tandem cum vix quinque annis præfuit, unde advenerat, in locum remittitur. Quem tantæ poſtmodum perfectionis virum fama retulit, ut de *Ratisponenſi* præſulatu ad apicem *Salzaburgenſis* metropolitanæ Eccleſiæ conſcenderit. Cui juſte & pie vivendo poſtquam annis multis præfuit, in pace dormiens ibidem locum requietionis obtinuit. Hujus poſt diſceſſum eligitur quidam Bavaricus *Hiltinus*, tam religione quam literarum ſcientia non mediocriter ornatus. Cujus ſuſcepti regiminis anno quinto, incarnationis autem Dominicæ anno M LIII. tertio Kal. Octobris, dedicatum eſt templum iſtud in honorem Domini & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, ejuſque genitricis ac perpetuæ virginis Mariæ: pariter in honorem B. Michaëlis Archangeli a venerabili *Adelberto* Bremenſis Eccleſiæ Archiepiſcopo, præſentibus Epiſcopis, videlicet *Burchardo* Halberſtadenſi, Wyntero Merſburgenſi, *Eppone* Czizenſi, fratribus ac ſorore ſua, aliiſque innumerabilibus utriuſque ſexus fidelibus. Qui dum verbum præſenti ſolemnitati congruum faceret in populo, privilegium huic Eccleſiæ tradidit, quod hunc modum continens in omnium audientia per ſeipſum recitavit, & recitatum expoſuit.

Notum ſit omnibus tam futuris quam præſentibus Chriſti fidelibus, quod ego ADELBERTUS, ſancta Bremenſis Metropolitana Eccleſia Archiepiſcopus fratreſque mei DEDO, FRIDERICUS, Palatini præſides, hoc cœnobium GOZEKA, quod in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti

& in honorem ſanctiſſimæ Mariæ Virginis, Genitricis Dei, & B. Michaëlis Archangeli, pro remedio animarum noſtrarum, & patrum noſtrorum vel parentum ex patrimonio noſtro conſtruximus, cum omnibus pertinentiis ſuis, ſanctæ Bremenſi Eccleſiæ tradidimus: hoc videlicet ſtatuentes, & officii noſtri autoritate confirmantes, ut ordo monaſticus, quem ſecundum B. Benedicti regulam hic inſtituimus, futuris perpetuisque temporibus inviolabiliter conſervetur. Præterea fratres hic Deo ſervientes ſecundum timorem Dei, & regulam B. Benedicti, liberam habeant electionem; Sed electus Bremenſi Archiepiſcopo præſentetur, & per eum huic loco præponatur. Decrevimus inſuper, ut quisquis in hac ſtirpe noſtra laicus cæteris ætate provectior fuerit, hac noſtra inſtitutione huic loco Advocatus conſtituatur. Si vero evenerit, quod abſit, ut talis de ſtirpe noſtra deficiat, quemcunque Abbas cum conſilio fratrum ad defenſionem & utilitatem loci expetierit, hunc Archiepiſcopus Bremenſis Advocatum conſtituet. Qui Advocatus non quæ ſua ſunt quærat: nec populum ſuæ tuitioni commiſſum violentiis aut injuſte opprimat, ſed omnia cum conſilio Abbatis agat atque diſponat, nec extra ejus voluntatem aliquid in populo præſumat. Ordinamus etiam & ſtatuimus, ut in monimentum & confirmationem hujus dedicationis ad ſupplementum monachorum hic Chriſto regi miniſtrantium quadraginta libræ argenti Friſicæ monetæ levioris, & totidem lanei panni ex ærario Bremenſis Archiepiſcopi annuatim perſolvantur. Ut autem hæc rata & inkonvulſa permaneant per ſuccedentem generationem in teſtimonium poſteris, literis juſſimus commendari & ſigilli noſtri impreſſione firmari. Teſtes hujus rei ſunt iſti: Burchardus *Halberſtadenſis Epiſcopus,* Eppo *Zizenſis Epiſcopus,* Wynterus *Merſburgenſis Epiſcopus,* Haroldus, Adelbertus, Sindigerus, Adolfus; *Canonici Bremenſes:* Dedo *Marchio & fratres ejus* Gero & Vemo *Comites de* Brene. *De liberis hominibus* Rudolfus *de* Goſtilice, Fridericus *de* Liznec, Helinpertus *de* Wideſſendorp, Sigebodo *de* Stüvere. *Miniſteriales Bremenſes* Sibecko *& frater ejus* Gerungus, Godeſchalcus, Mecelinus, *Data III. Kal. Octobr. anno incarnationis Domini 1053. indictione III. Epiſcopatus Domini* Adelberti *Archiepiſcopi anno VIII. Actum* Gozeka *in Chriſti nomine. AMEN.*

Itaque Archiepiſcopus ubi privilegium hoc modo recitando finivit, hæc quoque intulit: Notificamus etiam tam vobis hic in Chriſto hodie convocatis, quam cunctis per ſuccedentem generationem fidelibus, quod conſenſu omnium propinquorum noſtrorum Deo ac ejus genitrici perpetuæ virgini Mariæ, ſanctoque Michaëli Archangelo, quos præcipue hic hodie patronos eligimus & ſtatuimus, ex communi patrimonio noſtro ſubjectas poſſesſiones offerimus: Rothe, Abiſtide, Stiernene *cum pertinentiis ſuis omnibus, in* Gerenſtede *territorium unum: in* Lochteſtide *ſeptem manſos: in* Zcortrege *IV. manſos: in* Ploime *XV. Iugera: in* Alſorſtide *XII. manſos: in* Velteggelethe *territorium unum.* Igitur peracto ſermone, innumerabilem vulgi multitudinem, quæ confluxerat, Archiepiſcopus benedicens in pace dimiſit; Epiſcopis Abbatibus, Principibus, cæteriſque qui invitati fuerant, utriusque ſexus nobilibus perſonis hanc ſolemnitatem dedicationis per octo dies continuos magnifice celebrantibus. Octava demum peracta die magnificis honorati muneribus cum pace & lætitia ad ſua ſinguli redierunt.

Anno incarnationis Domini ML. III. Non. Maii, *Dedo* Comes Palatinus apud pagum Poiethe a quodam clerico, quem ob crimina ſibi objecta a fratre ſuo Bremenſi Epiſcopo cuſtodiendum ſuſceperat, ſimulato obſequio aggreditur, & in inguina, dum ſcandit equum, occultato enſe perfoditur. Clericus vero a militibus accurrentibus comprehenſus, Palatino jam ſemivivo eſt præſentatus; quaſi ad percunctandum, qua morte eſſet puniendus. Ubi ab eo conſpicitur, mirum dictu, manibus extenſis, oculis ſurſum levatis, voce qua poterat, hæc verba B. Protomartyris Stephani dixiſſe perhibetur: *Domine Jeſu Chriſte, accipe ſpiritum meum, & ne ſtatuas illi hoc peccatum.* Quo dicto, tam dictu quam rogatu ipſius Palatini nonſolum non læditur, verum libere abire permittitur. Et ille hoc quidem ordine defunctus, Imperatore *Henrico* Goslariæ jubente luctu & planctu maximo eſt cumulatus. Hic erat vir bonus & juſtus, & circa cultum Dei devotiſſimus. Spirituales qualeſcunque perſonas ac ſi dominos venerabatur, cum viduarum & orphanorum non niſi pater diceretur. Præterea rebus militaribus adeo fuit aptiſſimus, ut ſuis temporibus nemini videretur eſſe ſecundus. Unde in expeditione Hungarica per Regem *Henricum* in anno incarnationis Domini 1040. facta, quia cunctis virtute militari ſe prætulit, primus ſtirpis ſuæ monarchiam palatii a rege promeruit. Nam ejus ductu & ingenio fluvium *Rabam* rex tranſvadavit, & tres urbes maximas cepit, vaſtavit, atque ſuccendit. Huic etiam *Henricus* rex villam Stirnene, quæ ad regem pertinuit, in proprium tradidit, quam huic Eccleſiæ die dedicationis ſuæ, extra fratres ſuos per ſe ſpecialiter obtulit. Eo defuncto, quia filium legitimum non habuit, monarchiam Palatii dominus *Fridericus* germanus ejus a rege ſuſcepit. Ipſis in temporibus Abbas *Hilebinus* per Archiepiſcopum in Dacia Epiſcopus ordinatur, & *Sindrammus*, qui & *Sinzo*, natione Thuringus, vir ut cre-

creditur, bene religioſus loco ejus eſt ſubrogatus. Verum Abbas *Hiltbinus* Epiſcopus factus, cum per duos fere annos arguendo, obſecrando gregi ſibi credito invigilaret, nec tamen verbo & exemplo præeunti conſentientem perſpiceret; ſuſcepti regiminis pondera ſero licet ſibi doluit impoſita, & verens, ne dum diutius in iis laboraret, ſuæmet ſalutis curam negligeret, virgam paſtoralem Epiſcopo reddidit, & unde venerat, huc ſe recepit. Fertur quod plures in Saxoniæ & Thuringiæ partibus poſtea conſecraverit eccleſias. Item eccleſia noſtra in Rothe per eum creditur eſſe dedicata. De cætero ubi vel quomodo vitam finiverit, notitiæ noſtræ non ſuccurrit.

Anno Domini MLXII. felicis memoriæ Abbas *Sindrammus* ordinationis ſuæ anno II. Kal. Maji. moritur, & coram altari S. Benedicti ſepelitur. Hic bibliothecam noſtram magna parte librorum augmentavit; orientales muros clauſtria fundamentis erexit: manſiones fratrum in eis ordinavit. Siquidem ad ejus uſque tempora fratrum habitacula apud oratorium S. Simeonis quoquomodo fuere diſpoſita. Fuit etiam, uti ſuperius memoravimus, vita, moribus, converſatione, placens Deo & hominibus, ſed unde aſſumtus ignoramus. Merito igitur in Eccleſia tam ſpectabili fruitur ſepultura, ubi omnium juſtorum pro memoria jugiter Chriſto perſonat laus & gloria. Poſt hunc dominus *Fridericus*, *Dedonis* Palatini filius, hujus congregationis monachus, pater eligitur: electus *Bremis* conſecratur.

Anno MLXXII. Dominus *Adelbertus* Archiepiſcopus morbo & ætate exhauſtus XII. Kal. Aprilis *Goslariæ* debitum perſolvit conditionis humanæ. Corpus ejus in ſedem epiſcopatus ſui delatum, in medio cryptæ B. Mariæ virginis honorifice eſt humatum. De hoc fertur, quod, dum rex *Henricus* adhuc juvenis Paſcha Wormatiæ celebraret, in ſacrarum miſſarum ſolemnia debitum tantæ ſolemnitati ſermonem faciens; dæmoniacum curaverit, fuſis pro eo tam ſuis, quam totius populi, qui aderat, precibus. Ibi etiam permiſſione ejuſdem Archiepiſcopi rex primum arma bellica ſe ſuccinxit. Erat enim præ cæteris principibus regi acceptiſſimus, atque ad illius nutum regni pendebant gubernacula. Fuit etiam vir admirandæ compunctionis, & præcipue, dum ſalutarem Deo hoſtiam offerebat, totus in lacrymas effluebat. Præterea ore fuit facundiſſimus, corpore caſtiſſimus. Denique, ut ferebatur, virgo ab utero matris permanſit. Dominus *Fridericus* Comes Palatinus, poſt obitum fratrum ſuorum, ubi ſuperſtes ſolus remanſit, qua mentis devotione hunc locum præ cæteris reſpexerit, nunc voti ſui compos effectus, indiciis evidentibus aperire ſtuduit. Denique tanto magis hujus Eccleſiæ utilitatibus poſtmodum invigilavit, quanto liberior extitit, de ſuis ordinare quod voluit. Sed ne vel ad modicum talis devotionis ejus refrigeſceret ſtudium, velut incitamentum quoddam dominum *Fridericum* Abbatem divinitus illi credimus adhibitum. Is etenim novellæ vineæ Domini ſibi creditæ omni hora ſollicite inſudavit, & quod per ſe minus potuit, ad hoc dominum Palatinum adhortando indeſinenter excitavit. Quo facto, quod dominus fidelem ſe diſpenſatorem ſuper familiam ſuam conſtituerit, manifeſtis documentis declaravit. Hoc quidem bonorum operum ejus exordium fuit: muros auſtrales clauſtri noſtri a fundamentis erexit, manſioneſque diverſis uſibus noſtris pernecesſarias, in eis diſpoſuit: monaſterium noſtrum pictura decoravit: vineam, quæ adjacet ſanctuario, primus incoluit; quam poſſeſſionem ejus quidam Domini Palatini conſanguineus, *Hieroſolymam* orationis gratia profecturus, pro ſui itineris proſperitate, noſtræ contulit eccleſiæ.

Anno MLV. Dominus *Fridericus* Comes Palatinus, cum multis Saxoniæ Principibus, Regi *Henrico* IV. pro perdita ejus gratia abſque omni exceptione ſe dedit. Quem rupto fœdere, nam benignum ſe exhibiturum humiliato nunc jurando firmavit, Papiæ relegavit: unde poſt annum & dimidium recepta regis gratia repatriavit. Ubi dum adhuc in arctiſſima cuſtodia detineretur, & non tantum reditus, verum etiam ejus vita deſperaretur, quantus in eo ardor dilectionis circa hunc locum flagraverit, lectoris diſcretio penſare poterit. Nam quicquid pecuniæ, in vitæ ſubſidium de hac terra ſibi tranſmiſſæ, indigentiæ ſuæ ſubtrahere potuit, res mira! cura ſui poſtpoſita in utilitatem hujus expendit eccleſiæ. Denique bibliothecam ex integro, *Moralia, Job, Paſſionale* unum, nonnulloſque alios codices, digna pecunia comparavit: quos aſinis portantibus huc deferri mandavit.

Igitur Dominus Palatinus *Fridericus* filiorum ductus amore, Dominam *Hadevvigam* de *Bavaria* oriundam, nobiliſſimam genere, jam dudum uxorem duxerat, ex qua filium procreaverat, quem ſicut diviciarum, ſic etiam nominis ſui hæredem exoptavit, unde *Fridericum* nuncupavit. Cui cum vix pueriles annos tranſcendit, filiam *Udonis* de *Alerslephe* conjugem ſociavit. Hæc *Adelheis* fuit dicta, tam genere nobiliſſima, quam forma pulcherrima. Sub hoc tempore Abbas *Fridericus* interventu Domini

Pala-

Palatini Abbatiam *B. Georgii* in *Nuenburg* a rege *Rudolfo* Saxonico regendam ſuſcepit. Illo tempore Zicenſis Eccleſia ſuo orbata fuit antiſtite. Itaque junior Palatinus *Fridericus*, dum acceptæ conjugis vix annis quatuor frueretur amplexibus, quadam die juxta curiam ſuam *Aplice* dictam more ſecularium venatione delectabatur. Militibus autem, ut fieri ſolet, per ſilvam huc atque illud diffuſis, accidit ut juvenis equo reſidens canes adhortando ſolus inſequeretur. Et ecce duo fratres *Theodoricus* & *Udalricus* de Debenleibe, & *Reinhardus* de Minſtide, de inſidiarum locis inſurgentes juvenem occiderunt, & nefario opere audacter perpetrato impune evaſerunt. Hi cum nullam cauſam mortis erga eum habuerint, quare vel cujus hoc flagitium commiſerint conſilio, noſtro non patet judicio. Sed quia digreſſionem fecimus, ad inceptum redeamus. Milites hujus facinoris neſcii, equum per campos & ſilvas laſcivientem & abſque ſeſſore ferri conſpicientes, ſtupore ac metu perculſi, laxis frenis, calcaribus ſubditis, circumvolant, dominum quæritant: quem demum occiſum repererunt. Quod quali mentis aſpexerint oculo, ne prolixitas ſit legenti faſtidio, quiſque perpendat animo. Igitur cadaver feretro imponentes huc perduxerunt, quod *Wernherus* Mersburgenſis Epiſcopus & Abbas *Fridericus* in conventu noſtro luctu & planctu nimio terræ commendaverunt. Acta ſunt hæc anno Domini 1087. Non. Febr. Porro in loco occiſionis ejus lignea crux miræ altitudinis poſita perhibetur, quæ uſque hodie occiſionis ejus facinus in memoriam revocare videtur: quam prætereuntes quoque nos vidimus, ejuſque pro requie Dominum exoravimus. Dum iſta geruntur, Dominus Palatinus ſenior circa Albiam fluvium commoratur, qui ſiniſtris nunciis excitatus filii exequiis intereſſe primo quidem diſpoſuit, ſed communicato conſilio ab incepto declinavit. Triceſima vero depoſitionis ſuæ die huc veniens, memoriam ejus per ſex dies continuos magnifice celebravit. Præterea ut perpetuo hic ejus floreat memoria pro requie ejus, non ſolum uxoris & nurus ſuæ, ſed & omnium propinquorum ſuorum aſſenſu, curtim ſuam Vindorp dictam, cum omnibus pertinentiis ſuis, in præſentia multarum utriuſque ſexus nobilium perſonarum huic tradidit Eccleſiæ, quam traditionem, ne in perpetuum infirmare quiſquam præſumat, poſtmodum rogatu ipſius Palatini, Imperator *Hinricus* hujus vocabuli *quartus* ſui auctoritate privilegii confirmavit. Hujus exemplar hic inſeruimus, ne geſtæ rei lector ſit dubius:

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis HINRICUS, divina favente clementia Rex, Notum facimus omnibus tam futuris quam præſentibus Chriſti fidelibus, quod Fridericus *Comes Palatinus* Gozecenſi *Eccleſiæ, quam in honorem ſanctæ Dei genetricis Mariæ, ſanctique Michaëlis Archangeli, coadjutorio fratrum ſuorum, videlicet* Dedonis *Palatini, &* Adelberti *Bremenſis Archiepiſcopi ſub monachali regula conſtruxit, conſenſu omnium propinquorum ſuorum pro remedio animæ ſuæ filiique ſui interfecti, hortatu & rogatu* Liemari *Bremenſis Archiepiſcopi, cujus diœceſi eundem locum* Gozeka *vendicaverat; nec non &* Friderici *ejusdem loci Abbatis ad ſupplementum monachorum inibi Deo famulantium, omne prædium ſuum, quod in villa,* Vindorp *dicta, paterna hereditate habuit, in proprium tradidit cum omnibus pertinentiis ſuis: ſcilicet mancipiis utriusque ſexus, terris cultis & incultis, areis, agris, ædificiis, pratis, paſcuis, campis, vineis, ſilvis, aquis, aquarumque decurſibus, piſcationibus, molis, molendinis, viis & inviis, exitibus & reditibus, quæſitis & inquirendis, & penitus cum omni jure & utilitate, quæ ullo modo inde provenire poterit, ea ſcilicet ratione, ut quicquid ejuſdem loci Abbas, cum conſilio fratrum ſuorum, pro utilitate Eccleſiæ ſuæ inde faciendum diſpoſuerit, liberam habeat poteſtatem. Quod ut ratum & firmum omni permaneat ævo, hanc eandem dedicationem in præſentia* Witzilonis *Moguntini Archiepiſcopi,* Liemari *Bremenſis Archiepiſcopi,* Bucconis *Halberſtadenſis Epiſcopi,* Wernheri *Merſburgenſis Epiſcopi confirmatam, rogatu ipſius* Friderici *Comitis Palatini literis juſſimus annotari notatamque in teſtimonium poſteris ſigilli noſtri impreſſione firmari. Hujus rei teſtes ſunt:* Hinricus *Marchio,* Udo *Marchio,* Fridericus *Comes. De liberis hominibus ipſius Palatini,* Folmarus *de Walckenreit,* Tidericus *de* Walhell, Godeſcalcus *de* Wydeſendorp. *De miniſterialibus etiam,* Tiemarus, Walemannus, Adelbertus. *Data II. Idus Junii, anno incarnationis Domini* CIↃ *LXXXV. Indictione VIII. anno autem ordinationis Domini* Henrici quarti *Regis XXXI. regni vero XXVIII. Actum* Quidelinburg *in Chriſti nomine feliciter, AMEN.*

Hujus luctus tempore tranſacto *Adelheid* Palatina filium genuit, quem ex nomine patris *Fredericum* appellavit. Non multo poſt illuſtri viro Comiti nupſit *Ludewvico*. Horum extitere filii *Raſpo Heinricus*, tum primus & genere & nomine Comes provincialis *Ludewvicus*: inter quos puer prædictus *Fridericus* quoadusque Pythagoricæ literæ bivium attingeret, eſt educatus. Dominus quoque Palatinus Senior *Fridericus*, herili orbatus pignore, & jam confectus ſenio, ſine ſpe exiſtens ſobolis procreandæ, quod unicum ſalutis ſuæ arbitrabatur ſolatium, interioris ſui hominis

ſtudi-

ſtudium omne convertit ad Dominum. Enim vero quamdiu ſubſtitit in corpore, omnimodis profectibus huic invigilavit eccleſiæ. Quod autem per ſe minus potuit, per extraneos, ſupplere ſummopere procuravit. Hortatu namque illius, quidam *Retherus* de Thuringia oriundus, omne patrimonium, quod in Holzegglide ad ſe pertinuit, cum omni utilitate huic procuravit. Miniſterialis quidam Domini Palatini, nomine *Amolungus*, a quodam *Adelberto* de Studerenheym excœcatus, manſis quinque in Nicſtide & quatuor in Travinckele ab eo ſuſceptis, eſt illi reconciliatus; quem Dominus Palatinus ipſo rogante, cum eisdem manſis noſtræ contulit Eccleſiæ. *Sigifridus* etiam vir fortis & ſtrenuus, pro honore Domini Palatini, in quadam inſula *Albia* fluminis paganum giganteæ magnitudinis duello triumphavit: quem pro recompenſatione Palatinus *III.* manſis & dimidio in Gerenſtide remuneravit. Qui poſtmodum Palatini inſtigatus amore cum prædicto prædio huic ſe tradidit eccleſiæ. Nec hoc prætereundum exiſtimamus, quod *Rudolphus* & *Hermannus* de Goſtilize, pro quodam *Everhardo* hujus eccleſiæ homine occiſo, metu Palatini magnam partem prædiorum & mancipiorum huc contulerunt. Præterea Palatinus extra fratres ſuos ſeptem manſos in Grotleſte, tres in Sideze, quatuor in Gevendorpe, duos in Locſtede majori, & unum in *Tyrungia* adhuc juvenis huc ordinaverat, quos die ſepulturæ ſuæ propinqui eorum teſtibus confirmaverunt.

Anno Domini M LXXXIIX. Sidus eximium occubuit, quod in illo tempore clarius huic loco ſole refulſit. Nam Dominus Palatinus vir bonus & juſtus aliquando vi febrium fatigatus in provincia Batboge naturæ ſolvit debitum plenus dierum VII. Kal. Junii migravit ad Dominum. Hic quamdiu in corpore vixit, unica ſpes noſtra, ſolamen & gloria fuit. Ex quo diſceſſit, qui mentis affectu hunc locum reſpexerit, eheu poſt eum non ſurrexit. Memoranda dicemus. Seculari ſic uſus fuiſſe perhibetur potentia, ut Domini imperio miſericordiam ſuperexaltans judicio, magis temerarios & ſceleſtos coërceret lenitate & miſericordia, quam ſeveritate judiciaria. Ferunt etiam, quod literarum ſcientia in curia Fuldenſi adeo inſtructus fuerit, ut epiſtolas transmiſſas per ſe legeret & intelligeret, ac Capellanos in divino officio errantes corrigeret. Itaque corpus ejus cum gloria magnarum exequiarum perducitur, & per Abbatem *Fridericum* ad ſiniſtram partem filii ſepelitur. Quorum memoria ut jugiter nobis ſit coram poſita, hos verſiculos tumulis eorum æſtimamus adſcribendos. Horum ſumma ſub octonario numero conſtringitur, ut ſpiritum eorum æterna beatitudo poſſideat, quam ut credimus, hic numerus ſignificat.

Ecce Palatinus Comes & ſpes germinis ejus,
Filius atque pater ſunt poſiti pariter.
Sub pacis ſpecie Frideric eſt dictus uterque,
Ergo mori juvenem contigit ante patrem.
Hic nulli nocuus eſt inſons fraude peremtus
In Februi nonis occidit atque juvenis.

Igitur Dominus Palatinus ubi de hac vita tranſiit, qui bona huic loco proſpiceret Abbas *Fridericus* ſuperſtes ſolus remanſit: qui quoniam boni agricolæ more novellæ plantationi Domini pervigil inſudavit, cooperatorem ſe Dominus offerens, tam ſtudia, quam cuncta opera ejus dirigebat. Hinc eo præſidente conjux *Wilhelmi* Comitis de Bamburch, quæ Geve nuncupatur, in crypta noſtra, Dei genetricis illi ſuccurrente clementia, a dæmonio curatiſſime liberatur. Hujus curationis pro gratia ſex *Chorvvede* huic conferuntur, hoc videlicet ſtatuto, ut exinde in eadem crypta luminaria jugiter provideantur. Per idem tempus Abbas *Fridericus* a *Cunone* Comite de *Bigliggen* exoratus Abbatiam in Holdeslebe regendam ſuſcepit, quam, quia laboris piguit, poſt paucos annos memorato Comiti reſignavit. Eodem quoque tempore ſoror Domini Palatini *Uda* apud curtim ſuam *Zurbavijo* dictam moritur, & in conventu noſtro terræ commendatur. Hæc proprio nomine dicta fuit *Hilaria*, ſed quia lingua Teutonica non facile promit Latina vocabula, nomen mutavit *Uda*. Quæ quoniam propriæ ſaluti conſuluerat, quatuor manſos apud Grodeſſe, dum adhuc viveret, huc contulerat. Quos ea mortua filius ejus Comes Palatinus de Sumerſenburch ea conditione coram teſtibus hic confirmaſſe perhibetur, ne quis unquam iis inbeneficiaretur. Ejusdem Abbatis *Friderici* temporibus *Hildigardis* Comitiſſa, cujus frater Comes fuit *Ludovvicus*, filium ſuum Domino vovit *Gebehardum*, ſcilicet ſub regulari diſciplina quousque viveret hic Domino militaturum. Qui bonæ indolis, ubi primæ juventutis flore nituit, pro ſpe hæredis voti pœnituit. Unde habito conſilio duo mancipia pro eo offerens Domino, *Gebehardum* extraxit de monaſterio. Quod quia Domino diſplicuit, immatura morte occiſus interiit; Sed & mater mortua hic eſt ſepulta. Quoniam felicia viri hujus ſunt diſpoſita tempora, plura ſub eo huc collata ſunt prædia, quæ in memoriali noſtro reperiuntur notata.

Nos

Nos ea ſummatim hic perſtringere moroſum exiſtimamus, quandoquidem ad alia feſtinamus. Ipſis temporibus *Guntherus* Zizenſis Epiſcopus moritur, & omnis clerus coadunatus, quem longe ante exoptaverant, Abbatem *Fridericum* pari conſilio elegerunt, & electum cum ingenti tripudio in cathedram tunc temporis epiſcopalem *Zize* perduxerunt. At ubi ex eccleſiæ illius impenſis primum neceſſaria ordinat, idoneis tam clericorum quam laicorum perſonis aſſumtis poſt Regem *Hinricum* IV. pro inveſtitura properavit. Hic eo tempore apud civitatem Bavariam & Longobardiam dividentem morabatur: quæ a Latinis *Verona*, a Teutonicis **Berne** nuncupatur. Hanc civitatem transmontanam *Theodoricus* quondam Rex Hunorum, ut ab indigenis accepimus, primum condidit, & a ſitu & natura loci *Veronam*, ſcilicet a *vere* vernali vocabulo nuncupavit. Eſt enim locus aëre ſalubris, flumine jucundus, civium numeroſitate refertus. A meridie, occidente & aquilone planities ſpatioſiſſima per tres fere diætas extenditur: ab oriente montana cœlo contigua aſpiciuntur. In eadem civitate domum prægrandem exſtruxit, quod Romuleo theatro mire aſſimulavit. Hæc per oſtium unum intratur & exitur, & per gradus circumductos, cum ſit miræ altitudinis, facile aſcenditur: in qua dum multa hominum millia contineantur, ſinguli a ſingulis audiuntur & videntur. Neve quiſquam conditoris hujus incertus habeatur, uſque hodie *Theodorici domus* appellatur. Huc a civitate *Auguſta*, per vallem Terdentinam labore nimio, grandi periculo, vix die octava dum pervenit, ut dictum eſt, Regem *Hinricum* reperit. Qui ubi cauſam itineris ejus audit, ægre tulit, quod ſine permiſſione ipſius electus fuerit. Illo quippe tempore libertas Eccleſiæ ſub regia poteſtate periclitabatur: Epiſcopos, Abbates, non virtutum merita, ſed commendabat pecunia. Cui minor erat numerus, ad regimen minus erat idoneus. Itaque Zizenſis Eccleſiæ reſponſalibus pro electo Regem interpellantibus, dure reſpondetur his ſermonibus: *quandoquidem contra anteceſſorum decreta Auguſtorum, ad injuriam Romani Imperii qualemcunque perſonam eligere præſumſiſtis, tam regnum quam perſonam noſtram offendiſtis: Pro hoc quidem ſecundum leges Auguſtorum pœnas ſolvere merebamini temerariorum. Sed ne poteſtate videamur uti potius, quam pietate, electionem factam quidem ignoſcimus, ſed irritam prorſus cenſemus. Quod non ad injuriam Eccleſiæ veſtræ, vel electæ perſonæ fieri noveritis, verum ne in regno exemplo ſitis talis ac tantæ præſumtionis.* Hoc Zizenſes perturbati reſponſo, non tamen ab incepto deſiſtebant, ſed a feſto B. Andreæ, uſque ad Nativitatem Domini pro electo ſuo fideliter laborabant. Et ut opinabamur, Regis ſententiam importunitate ſua immutaſſent, ſi Dei ordinationi reſiſtere potuiſſent. In ipſa enim nativitate Domini *Herovoldenſis* cœnobii ſupervenere legati, virgam paſtoralem afferentes, Abbatem obiiſſe nuntiantes. Rex igitur honeſta accepta occaſione, qua *Zizenſium* electionem caſſaret, ſententiamque ſuam confirmaret, omni ſatagebat ingenio, quatenus Abbatem *Fridericum* prædicto præficeret monaſterio. Verum illo reclamante, duobusque ſe cœnobiis præeſſe non poſſe aſſerente: tandem importunitate tam Regis quam Principum devictus, aſſenſum licet invitus præbuit. Quid labyrintheo tardamus in antro? ſub eadem feſtivitate B. videlicet protomartyris Stephani die, memoratum cœnobium per regale ſceptrum ſuſcepit regendum, ſicque Zicenſium quoque legatis ſe comitantibus ad *Herovoldiam* tunc reflexit. Quo circa purificationem B. Mariæ perveniente, Regis imperio per *Fuldenſem* introducitur, & cum magna veneratione & honore ab omnibus ſuſcipitur. Suſcepto autem in honore ſtabilitus, Abbatiam in **Nüenburg** proprio reliquit arbitrio, cum Herovoldenſi huic noſtræ præeſſe deſiderans: Quippe legitimæ ſponſæ fidem ſervaturus. Sed cum jam ſenio gravaretur, & nunc laboris, nunc longi itineris tædio afficeretur, utriusque cœnobiis præeſſe detrectans, Heroveldenſem relinquere apud ſe diſpoſuit, ſed tali ejus propoſito terror regiæ majeſtatis obſtitit. Itaque hortatu ejus & conſilio *Conradus* Bawaricus monaſterii B. Georgii in **Nüenburg** præpoſitus, hic eligitur, *Bremisque* transmiſſus ad Archiepiſcopum anno Domini MXC. Abbas conſtituitur.

Hic natione fuit Ratisponenſis, profeſſione Bambergenſis. Cujus inſolentiam quia conventus fratrum tolerare non potuit, in monaſterium B. Michaëlis **Hildesheim** declinavit. Ubi a nepote ſuo ejusdem cœnobii Abbate, cui nomen erat *Memunardus* hoſpitalitatis gratia eſt ſuſceptus. Hic per tempus dum moratur Abbas *Fridericus*, per eum locum Bremis ſæpius ibat ac revertebatur. Cui in quibus potuit, quia *Conradus* devote miniſtravit, in oculis ejus glorioſus apparuit. Idcirco **Nüenburg** eum ſecum adduxit, brevique elapſo tempore inibi Præpoſitum conſtituit: ac demum, ut dictum eſt, hujus cœnobii moderamina ſuſcepit. Qui per quatuor fere annos gregi ſibi commiſſo laudabiliter dum præfuit, bonum ſe paſtorem ſed ſpecietenus demonſtravit. Hinc contigit, ut Abbate *Memunardo* defuncto,

per

per *Udonem* Antiſtitem, præſati B. *Michaelis* monaſterii regimen quoque illius committeretur magiſterio. Quo ſuſcepto, ut ad altiorem dignitatem conſcenderet, omni ſtudio ambiebat. Nam, ut etiam amiciſſimi ejus referebant, quamdiu ſubſtitit in corpore, pro Epiſcopio Hiltenesheimenſis laborabat eccleſiæ. Quapropter quem primum gradum credidit, aſpectibus hominum omnibus modis placere ſtuduit. Quorum captando benevolentiam, quæ corradere potuit, favorabiliter eis diſtribuit. Hinc curæ ſuæ creditas utraſque ſubſtantiis privavit eccleſias. Fecit & hoc, eccleſiarum iſtius videlicet & Hildeoesheimenſis, vectigalibus & apparitoribus primus miniſteriales inſtituit, liberorum hominia ſuſcepit, & tam illos, quam iſtos, ſtipendiis fratrum inbeneficiavit. Unde promtuaria noſtra noo plena, ſed pene vacua eſſe videntur: ſiquidem a quibusdam usque hodie, libere poſſidentur. Et quia conſortio & frequentia ſecularium delectabatur, hujus loci cura poſtpoſita ſæpius *Hildesheym* morabatur. Hinc religio, quæ ejus usque ad tempora hiç admodum viguit, pro rectoris abſentia non mediocriter viluit, cum quisque ſibi regula fuit. Dum vero poſt annum vel biennium militum caterva ſtipatus advenit, omnem apparatum in brevi conſumſit; ſed quid forte ſuperfuit, in nummos redegit, marſupia repievit, ſecum aſportavit Abbas autem *Fridericus* Heroſeldenſi eccleſiæ glorioſe præſidens, ubi hæc facta ejus comperit, nimis ægre tulit, & per ſe, perque internuntios de iis eum frequenter commonuit. Dum non profecit, de ejus depoſitione attentius tractare cœpit.

Eo tempore Comes *Ludowicus* huic principabatur provinciæ & quoniam *Friderici* Comitis Palatini occiſi filium nutrivit, quoadusque arma ſuccinxit, ejus vice huic advocatiæ præfuit. Hic Abbatem *Conradum* familiariſſimum habuit, isque ad omnem voluntatem ſuam paratiſſimus extitit. Quamobrem omni quo poterat ingenio, cunctis illi fuit præſidio. Tandem vero cum Abbatem *Fridericum* prorſus offendere timuit, a cauſa ejus ſe alienavit. Abbas igitur *Conradus*, ubi hoc experimento didicit, Abbatis *Friderici* perterritus timore, Nonis Februariis ab hoc loco diſceſſit, unoque ſe comitante ſervulo *Hildesheim* rediit feſtinato. Poſtquam diſceſſit, qui pridem, Abbas *Fridericus* huic loco præfuiſſe dinoſcitur. Per eundem Abbatem, non ad inanem gloriam, ſed ad tutelam Heroveldenſem, etſi regis imperio, caſtrum reſtauratur, quod ex antiquo *Warſenburg* nominatur. Hujus plurimorum & frequentum militum potentia tota Turingiæ contremuit provincia; ubi quoniam hinc hoſtium, hinc fraudulentorum comprovincialium inſidias verebatur, licet ſumtuoſe frequentius morabatur. Itaque æſtivo tempore dum more ſolito advenit, die poſtera ægrotare cœpit. Qui dum a phyſicis vitæ quærit remedium, heu! mortis incurrit exitium. Siquidem venam minutus, die tertia, quod flendo dicimus, carne eſt ſolutus. Corpus ejus honorabilibus exequiis *Heroveldiam* delatum in principalis monaſterio coram principis Apoſtolorum altario condigne eſt tumulatum. Siquidem id vivens expetiverat, hoc nimirum intuitu, ut credimus, quatenus ejus interventu æterna illi cedat requies, cui dictum eſt, remitte ſeptuagies ſepties. Nec, ut ſperamus, ingrati erimus, ſi quorundam inſipientum ſuſurro reſponderimus. Dicebat enim: *Cujus apud Deum meriti Abbas iſte fuerit, liquido exitus declaravit. Quippe cujus tam repentinus, cujus tam improviſus obitus extitit.* Qui hæc ſuſurratis, o quidam temerarii, o quam præſumtuoſi eſtis: qui de occultis & incertis non temere judicandum legiſtis. Aut non legiſtis, aut lectum minime intellexiſtis. Hinc quidam cecinit:

Non intellectam fallis ſententia rectam.

In ſcriptura divina clamitat ſapientia in platea: *Juſtus quicunque morte preventus fuerit, in refrigerio erit.* Et D. loquitur Auguſtinus: *Non eſt dicenda mors miſera, quam bona præceſſit vita.* Vir iſte, ut a plerisque venerabilibus comperimus, converſatione fuit optimus, corpore caſtiſſimus, conſilio providus, circa divina devotiſſimus, quamvis decretis regalibus & curis militaret ſecularibus. O talis quam rarus, & quam fere nullus noſtris temporibus! In commiſſo quoque fideliſſimus extitit, licet ſuper hoc ei detraxerint, quod hunc locum deſerendo, prioris ſponſæ fœdera violaverit. His talibus reſpondetur: quia hunc locum non deſeruit, ſed ad tempus mutavit. In eo ſi quid forte a rectitudinis limite deviavit, adhuc vivens digna pœnitudine recucurrit. Denique tempore quo de hac vita diſceſſit, ſuo ſub regimine hunc locum tenuit. Et ſub perſona Domini dictum; *qualem te invenero, talem te judicabo.* Item in evangelio: *Qui perſeveraverit usque in finem, hic ſalvus erit.* Deſiſtant ergo obloquentes virum præjudicare, cujus innocentiam ipſe judex juſtus non dedignatur approbare. Attendant illud evangelii præceptum: *Nolite judicare & non judicabimini.* Sed damnando reos, utinam ne rei ſimus inter eos. Qui ſi ſaperent, nequaquam nos repreheoderent, imo inſipientiæ ſuæ garrulitatem reputarent. Quam ſapientes extitiſſent, ſi vel patulo ori ſilentii ſupatum injeciſſent. Hoc ſapientiſſimus Rex Salo-

Salomon teſtatur: *Stultus*, inquiens, *etiam ſi tacuerit, ſapiens reputatur*; & quidam ſapientum: *Si tacuiſſes, Philoſophus eſſes.* His talibus reſponſum eſſe credimus. Itaque Abbas *Fridericus* annis XXVIII. huic præfuit Eccleſiæ. Octavo vero poſtquam Heroveldenſis cœnobii gubernacula ſuſcepit, ſcilicet incarnationis Domini anno M XXXVIII. de hac vita migravit. Hactenus lectione vel relatione comperta diſſeruimus; nunc quæ fama didicimus dicturi ſumus; quippe quorum contemporanei fuimus. Sed prolixitate impoliti ſermonis ne minus grati videmur benevolentiæ lectoris, hic parti primæ præſentis opuſculi metam ſtatuere decrevimus. Nam ut organon S. Spiritus nos inſtruit Beatiſſimus Papa Gregorius: *Pabula quæ minus ſufficere creduntur, avidius ſumuntur.* Itaque præſentis opuſculi pars prima terminatur: Secunda in craſtinum recitanda differatur.

Præfatio ſecundæ Partis hujus Libelli.

Divinarum ſcripturarum exhortatione informamur, ut dum qualibet vota fecerimus, ſummopere perſolvere feſtinemus. Sic quippe in patribus legimus: *Vovete & reddite.* Et quare votum mox reddendum præcipiatur, alias ſcriptura interpretatur: *Melius eſt non vovere, quam poſt vota non ſolvere.* Quapropter quod heſterno ſolvendum hodie vovimus, maturare quoque noſtro judicio debemus. Sed ob nimiam incurialitatem ſermonis optamus, ne urbanitatem benevoli offendamus lectoris. Quin potius apoſtolaris meminerit allocutionis Pauli egregii gentium doctoris: *Libenter*, inquit, *ſuffertis inſipientes, cum ipſi ſitis ſapientes.* Quid expectatur? juxta condictum ad narrationis ordinem accedatur: ſolummodo audientia concedatur; alioquin in caſſum diſputatur. Abſque audientia, qs. ſurdis narratur fabula.

Igitur defunctis, qui pro hujus Domini vineæ putatione ſingulos denarios acceperunt, multi continuo ſurrexerunt, qui velut aper de ſilva eam devaſtaverunt. Ea tempeſtate Comes *Lodevvicus* advocatiæ hujus, ut ante dictum eſt, vicariam tenuit: quem quidam ex noſtris convenientes pro Abbate *Conrado* interpellaverunt, eumque tam Archiepiſcopo Bremenſi, *Humberto* videlicet, quam fratribus inconſultis, non reipublicæ, ſed ſuæ utilitatis gratia huc revocaverunt. Sed & ille non Deo, ſed placere ſtudens hominibus, iſdem, qui ante perſeveravit & vita & motibus, ut liquide pateſceret omnibus, eorum hunc eſſe numero, de quibus ait Dominus: *Ipſi regnaverunt, ſed non ex me principes extiterunt, & non cognovi.* Hujus itaque miſerrima ſub euſtodia prædia noſtra in provincia *Dueene* amiſimus, pro quibus in præſentem diem ingemiſcimus. Palatini Comitis oecifi filius *Fridericus* factus juvenis arma ſuccinxit, paterna hereditate donari voluit, vitricus ex parte matris ei multis reſtitit. Præterea Comes *Fridericus* de Sumerſenburg, licet conſanguineus ejus fuerit, *Palatina Comitia* adhuc infantulum exhæredavit; quam quia alio ingenio non potuit, ferro expetere diſpoſuit, ſed ſano amicorum conſilio ab hac intentione ſe abſtinuit. Verum inter ſe & vitricum inimicitia publica exorta eo usque proceſſit, ut tam pro ſui injuria, quam pro patris interfectione, duello apud Merſeburg eum appetiſſet, niſi Imperatoris *Hinrici* autoritas intercepiſſet. Hinc pace inter eos reformata, ſed in brevi ab utrisque ea violata; iterantur rapinæ, homicidia & incendia. Unde Palatinus habito conſilio ad regem ſe contulit, cujus auxilio vitricum Principesque Saxoniæ plurimum infeſtavit. Siquidem eo tempore ingentes inter eos excreverant inimicitiæ. Et quoniam his diebus abundavit iniquitas, Palatinus *Fridericus* prædiis in Minderp eccleſiam noſtram privavit, quibus *Fridericum* cognomento *Colſon* inbeneficiavit. Cujus deteſtandi operis querimoniam Abbas *Conradus* Halberſtadii quidem ventilavit, ſed minime perſeverans in vanum laboravit. Non multo poſt Comiti *Lodovvico* Abbas *Conradus* exoſus redditur, quippe qui temporis loco iſto, utpote caſtro ſuo Nüenburg adjacente poteſtative abutebatur. Cauſa fuiſſe perhibetur, quod Palatini partem plus ſua tueretur. Sed Comes hoc diſſimulavit, & morum levitatem vitæque irrationabilitatem ei oppoſuit. Abbas itaque neceſſitate coactus, quod unicum ſalutis ſuæ arbitrabatur remedium, quorundam Comitis auriculariorum hominia ſuſcepit, quibus etiam ex ſtipendo fratrum beneficia minus damnoſa conceſſit. Sed quia *maledictus homo, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium ſuum, & a Domino recedit cor ejus*: Hoc ejus conſilium non ſolum inimicorum, verum etiam amicorum ſuorum convertit in odium. Unde cum nec per ſe, nec per ſubmiſſas perſonas Comitis animum poſſet mitigare, de ſuo tandem diſceſſu cœpit attentius meditari. Itaque collectis omnibus, quæ vel adhuc corradere potuit, inſuper codicibus, privilegiis, ad extremum SS. reliquiis, abiit, receſſit, & ubi pro adipiſcendo epiſcopio jamdudum ſpei ſuæ anchoram fixerat, *Hildenſem* rediit: ubi in brevi ſpe ſua fruſtratus moritur, & ſuper inductam B. Michaëlis ſepelitur.

Digitized by Google

litur. Ad xxiii. annos ſub eo fluctuabat hæc eccleſia. Hæc dum aguntur, Comes *Ludovvicus* neceſſitate ductus Imperatori *Hinrico* traditur, captivatur, incarceratur. Cujus loco filii ejus *Ludovvicus* & *Raſpo Hinricus* ſurrexerunt, vicemque ejus favorabiliter ſuppleverunt.

Anno MCXVI. apud Wulfelſholz illato bello Saxonibus vincitur, fugatur Rex *Hinricus*. Hoc eodem tempore quidam monachus, *Anno* vocabulo, natione Suevus, hujus cœnobii gratia a domino Palatino huc eſt directus; quod inſciis fratribus quia nequaquam fieri debuit, factum nimirum omnibus diſplicuit. Ille ubi hoc experimento didicit, itinere quo venerat feſtinato rediit. Sed adhuc inunanimitas fratrum electionis fit impedimentum. Quo tempore quidam, cui *Rudgerus* vocabulum erat, ſimulative monaſterium intraverat: laicus erat, ſe tonſoraverat, ſe cucullaverat. Huic *Conradus* quidam Nyenburgenſis cœnobii monachus erat familiariſſimus; cumque fratres de electiooe diſcordantes perſpexit, convocatis eis audientiam petiit; qua conceſſa, vultum dejecit, poſtremo ſuppreſſa voce hæc intulit: *Reverendiſſimi fratres & Domini; cauſam, ſi placet, veſtra pandam ſanctitati. In Weſtphalia partibus eſt nobilis conſanguineus annorum numeroſitate confectus, inſuper ob diutinam infirmitatem jam corpore præmortuus. Is divitias poſſidet innumeras, incertus, quis poſt ſe obtineat eas. Itaque ſi diſcretioni veſtræ expedire videtur, quantocius eatur, huc que cum omnibus divitiis deferatur. Siquidem plerumque me convenit, & hæc vobiſcum agere peroravit.* Placuit ſententia fratribus, ut ad præſens ire debeat una voluntas omnibus. Nec mora; benedictionem petiit, accepit, abiens benedicite dixit. Sed qui agit dolum in liogua ſua, nunquam accipiet benedictionem a Domino. Igitur uno ſe comitante ſervulo egreſſus, *Bremam* eſt profectus, Archiepiſcopum adiit, fictitias literas obtulit, ex parte coo ventus jam dictum *Conradum* expetiit rectorem. Quid plura? Archiepiſcopus dictis fidem præbuit, quod petebatur annuit, *Conradus* ut quantocius ad ſe vocetur præcipit. Ille machinatioois ſuæ de proceſſu gaviſus epiſcopati auctoritate roboratus in Thuringiam cum feſtinatione eſt digreſſus. Ubi ejusdem *Ludovvici* propinquos, oobiles quidem viros coadunavit, & quæ egerat, capitulatim expoſuit. Qui conſurgentes quoſdam eccleſiæ noſtræ homines nunc blanditiis, nuoc promiſſionibus alliciunt, *Conradumque* de monaſterio evocatum ad Archiepiſcopum perduxerunt. A quo honorifice eſt ſuſceptus, virgaque paſtorali donatus, idoneis legatis ſe comitantibus, fratribus prorſus ignorantibus huc eſt introductus. Quibus ut ante reniti meditantibus, minime præſumſerunt, quandoquidem Palatini Comitis aſſenſum in hiſce perſenſerunt. Huic enim propinqui ejus militabant, benevolentiamque ejus ſuper iis captaverant. Sic plerumque deluduntur, qui adverſus domeſticas inſidias minus cauti feruntur. Verum *Conradus* hoc ordioe Abbas conſtitutus a *Reinbardo* Halberſtadenſi Epiſcopo eſt conſecratus. Hic a puero clauſtralibus tantum curis occupatus in exterioribus minus erat exercitatus. Quapropter dum nec interioribus perfecte invigilavit, circa exteriora prorſus dormitavit. Hinc eccleſiæ ſubſtantia citius eſt diſſipata. Simplicitatem omnino prætendebat; ſed omne quod eſt nimium, vertitur in vitium. Exceſſus fratrum nimis diſſimulavit, eccleſiæ famulos plus juſto extulit, beneficiis cumulavit. Præterea propinquorum ſuorum frequentia gloriabatur. Unde eccleſia, ut pene exhauſta, nimis gravabatur. His diebus junior *Ludovvicus* fraterque ejus *Raſpo Hinricus*, capto *Hinrico* quodam regiæ tyrannidis capitaneo, a captivitate patrem expedierunt, cui ſociati denuo, adverſus regem arma coortulerunt. Palatinus quoque *Fridricus Agnem Hinrici* Ducis de Lintburg filiam uxorem duxit, ex qua duos filios *Hinricum* & *Fridericum* generavit. Quibus adultis, *Henricum* pro ſpe hæredis militiæ aptavit, *Fridericum* apud Parthenopolim canonicæ profeſſioni aſſociavit. Sub eodem tempore Palatinum *Fridericum*, Comitemque *Ludovvicum* fidelium ſuorum interventu reconciliavit, ingentique a vitrico accepta pecunia, nonnullis prædiis, hujusque eccleſiæ advocatia ſe Palatinus abdicavit. Isdem Palatinus Conradi Abbatis importunitate pulſatus, decem argenti libras expetiit, & ab invaſione prædiorum in Tundorp ſe ceſſare ſpopondit. Quod uxor ejus ut comperit, diſſuaſit, unde allatam pecuniam ſuſcipere recuſavit. Abbas etiam *Conradus* duorum manſorum precio, omnisque hujus familiæ auxilio, *Chriſtiano* & *Edelgero* xxx. talenta perſolvit, quibus quinque manſos in Salenbrunnen eccleſiæ ablatas redemit. Sub ejusdem regimine aquilonaris hic turris corruit, quam itidem a fundamentis erectam nequaquam conſummavit. Eo tempore *Fridericus* Palatinus, regio fretus auxilio montem Ruffeſe occupavit, impoſitoque præſidio, viris fortiſſimis locavit. Geſtæ rei fama excitati Principes Saxoonum convenerunt, & auctore Duce *Ludgero* montem denominatum arta obſidione ceperunt, ſuccenſaque munitiooe terræ coæquarunt. His tranſactis ſenior *Ludevvicus* apud Reyn-

Hynneſburnen ex Comite factus monachus in brevi defunctus, & in baſilica B. Dei genitricis ſepultus eſt. Quod cœnobium iſdem Comes in honore B. Johannis Evangeliſtæ conſtructum, ſub apoſtolicæ ſedis auctoritate libertavit. Defuncto patre filii ſucceſſerunt, & partes ſingulas, ſinguli hæreditaverunt: unde *Henricus*, qui minor erat, hujus eccleſiæ advocatiam tenuit. Sed & *Hedevingam* Comitis *Giſæ* viduam; frater vero ejuſdem nominis filiam conjugem duxit. Verum illo ſine liberis obeunte, *Ludovvicus* duos filios genuit, quos ſuo fratriſque nomine nuncupavit.

Reynhardus Halberſtadenſis Epiſcopus dum moritur, *Otto* Magdeburgenſis Eccleſiæ Canonicus ſubſtituitur. *Fridericus* Palatinus internorum inciſione infirmatus, per internuncios conjugem abſentem exoravit, quatenus pro animæ ſuæ remedio Gozecenſi Eccleſiæ **Tundorp** reſtituat. Sed & hoc petiiſſe perhibetur, ut ſi vita decederet, patribus ſuis appoſitus ibidem ſepeliretur. Quas ejus petitiones illa ſe expleturam tunc quidem ſpopondit, ſed poſtmodum etiam audiſſe negavit. Ita Palatinus apud **Tiggulſted** moritur, & *Ottonis* antiſtitis imperio **Halberſtad** ſepelitur. Miro Dei actum judicio, ut qui primus patrum ſuorum temeravit inſtituta, primus quoque eorum privaretur ſepultura. Iſdem *Otto* Halberſtadenſis de eccleſiæ noſtræ deſolatione pro fratrum libertate, ſed & ſæpius Abbatem de negligentia *Conradum* videlicet, frequenter vocavit, vocatum corripuit: non proficiens tandem ab officio ſuſpendit. Non multo poſt moritur, & ante eccleſiæ valvas deforis tumulatur. Guerra nimia omne regnum tenuit, & eccleſia hæc aliquandiu tum quoque rectore caruit. Cum quidam congregationis noſtræ Præpoſitus Eccleſiæ quibuſdam famulis conductis, quibuſdam conſanguinitatis affinitate ſe comitantibus, Abbatiæ [illegible]jus gratia ad *Bremam* iter arripuit; res penitus fratres latuit. Iam fere medium iter agitur, & ecce detinetur, fugatur, ſpoliatur: vix tandem vel nudi redire merentur. Quorum via quoniam prava, quoniam Domino fuit contraria; quos ambitio eduxit nimia, non minor reduxit ignominia. *Agnetis* Palatinæ filius *Henricus* puer moritur, & apud **Suge** tumulatur. Vnde *Fridericus* frater ejus germanus, de monaſterio fraudulenter extractus, gladio accingitur, cuique *Sizzonis* Comitis filia deſponſatur.

Anno Dominicæ incarnationis M C XXVI. Imperatore *Henrico* apud *Trajectum* defuncto, apud *Spiram* vero ſepulto, veritas de terra prodiit, & juſtitia de cœlo proſpexit. Siquidem curia generaliſſima apud *Maguntiam* VIII. Kal. Septembris habita, *Ludegerus* Dux Saxonum regni gubernacula ſuſcepit: *Lotharius* quoque nomen mutavit. *Rokerus* Parthinopolitanenſis Archiepiſcopus vita diſceſſit, cui regis gratia *Norbertus* vir religioſus ſucceſſit. Hic quoniam creditæ ſibi Eccleſiæ honoribus invigilavit, pro Domini *Friderici* revocatione omnibus modis laboravit. Sed & ille, licet ejus exhortationi animum clam inclinavit, in manifeſto tamen reclamavit, eo quod deſponſatæ ſibi virgini fœderatus eſſet, inſuper & fidejuſſores ſtatuiſſet.

Anno primo *Lotharii* Regis magna nobilitas Saxoniæ bello corruit Boëmiæ. Eo tempore eccleſiæ B. Georgii in **Nuenburg** *Bertoldus* Svevus præfuit, quique ab *Albrone* Bremenſi Archiepiſcopo fratrum conſenſu & hanc noſtram eccleſiam gubernandam ſuſcepit, licet regula eccleſiaſtica hoc prohibuerit. *Raſpo Hinricus* immatura morte defunctus, viam univerſæ carnis ingreditur, ſepultuſque apud **Reinheresbrunnen** conſpicitur. Qui, uti memoravimus, quia ſine liberis diſceſſit, frater *Ludovvicus* hæreditario jure ſucceſſit. His diebus *Eilica* Comitiſſa *Magni* Ducis filia, provinciam hanc inhabitavit, & in *Murbinenſis* caſtri fundatione laboravit. Hæc accepta oportunitate Dominum *Alberonem* Bremenſem adiit, hujuſque eccleſiæ advocatiam ab eo impetravit, data fide, quoad viveret, ſecundos advocatos excluderet. Cujus rei cauſa inter eam & Comitem *Ludovvicum* odia gravia oriuntur, quæ amicorum ſuorum interventu in amicitias tandem commutantur. Itaque advocatia ſub Comitiſſæ ditione eſt firmata.

Annus quartus *Lotharii* regis computatur, cum generalis curia *Quedlinburg* in Pentecoſte celebratur. Hic *Hermannus* de Winziburg provinciali, honoribus, dignitatibus, principum judicio, abdicatur: **Winziburg** obſidetur, capitur, incenditur, funditus ſubvertitur. Cauſa fuiſſe dicitur, quia *Burchardum* de **Lucken** regis quidem conſiliarium, hominem vero ſuum, pro cujuſdam caſtri extructione fraude circumvenerit, & fide violata occiderit. Cujus principatu Comes *Ludovvicus* ſublimatur, quippe qui Regi, ut fidelis, ut prudens, cariſſimus habebatur. Sed & reginæ propinquus fuiſſe narratur. Per idem vero tempus eccleſiæ *B. Georgii* cura Abbas *Bertoldus* ab *Vdone* Epiſcopo Zicenſi eſt ſuſpenſus. Modicum temporis evolvitur, cum & *Eilica* Comitiſſa manifeſtis odiis eum proſequitur. Ad hoc ventum eſt, ut in facie eum appellaret, & de multis &

nefandis criminibus accuſaret. Sed ejus teſtimonio, ut pote fœminæ adverſus Abbatem repudiato, majori exarſit in eum odio. Nec mirum. Quem enim Deus humiliare diſpoſuit, parcere nec ei femina potuit. Et quid faceret? omnium odia adverſus eum concitavit, calumniis & opprobriis dehoneſtavit. Poſtremo minis & terroribus de loco exturbavit, unde ille omni reverſionis ſpe compoſita *Lauriſamum* declinavit: Quædam ejus operum memorantur, quæ ſubternotari jucundum eſſe arbitramur. Quaſdam officinas noſtras reſtauravit, aquæ ductu locum lætificavit: ſeptem circiter annis hic præfuiſſe dinoſcitur. Ex quo piæ memoriæ Abbas *Fridericus* Heroveldenſis Eccleſiæ apicem conſcendit, ſi quis ſortaſſis advertere curaverit, annos LV. huc uſque computaré poterit. Omne per hoc tempus dum minus idoneis rectoribus eccleſia hæc inhabitabatur, diverſarum tribulationum turbinibus ſine ceſſatione quatiebatur. Dum enim quiſque ſua, non quæ Dei ſunt quæreret, proh dolor deſuit, qui labenti manum extenderet. Jam jamque ædificia alia funditus corruerant, alia jam ruinam minabantur. Omnis eccleſiæ ſubſtantia cujuslibet conditionis hominibus facta eſt in direptionem, cultoribus exturbatis, terra verſa in ſolitudinem, annuis fratrum reditibus extranei fruebantur: ipſi licet pauci inediam patiebantur. Unde quinque valentiores receſſerunt, reliqui aut perniciei aut imbecillitatis neceſſitate quaſi fidem ſervaverunt, quibus ullius religionis cura minima fuit, unde quod cuique libuit, cuique regula fuit. Jam nihil reſtabat, præter, quod ab extraneis locus inhabitaretur, aut in Babylonicam deſolationem redigeretur. Sed pater miſericordiarum & Deus totius conſolationis, qui quos flagellat & corripit non in fine derelinquit, in ſupremo periculo conſtituto, clementiæ ſuæ non defuit præſidio. Enim vero quemadmodum per Judith ſanctam civitatem ſuam Jeruſalem de vaſtatione Holoſernis liberavit: ſic facto mirabili & hunc locum de imminentis ruinæ præcipitio per feminam relevavit, unde digreſſi ſumus; ſed ad narrationis initium redeamus. Igitur poſt diſceſſum Abbatis *Bertoldi Eilica* advocatiſſa tanto circa eccleſiæ profectum ſollicitabatur, quanto de Abbatis expulſione a quibuſdam incuſabatur. Utriuſque profeſſionis viros religioſos convenit, & de ejus Abbatis ſubſtitutione conſuluit, quem & ſapientiæ nitor decoraret, & vitæ meritum commendaret. Tempore plurimo hoc flagrabat ſtudio.

Anno Dominicæ incarnationis M C XXXIII. Rex *Lotharius* tranſcenſis Alpibus manu valida *Romam* intravit, expugnatiſque circumquaque præſidiis Lateranis nativitatem Domini celebravit. Cui ſolemnitati interſuit & Papa *Innocentius*, per quem Rex conſecratur Imperator Auguſtus. Ubi poſtquam regni negotia diſpoſuit, circa Auguſtum Alemanniam repetiit. His diebus prædia Comiti *Sifrido* de **Ertheneburg** in his partibus pertinentia juſto concambio imperator obtinuit, quæ itidem *Eilica* Comitiſſa ſimili conditione ab eo promeruit. Inter hæc quidam ſupervenit, qui Abbatem *Bertoldum* migraſſe ſignificavit. De quo poſtmodum a quibuſdam percepimus, quia cum veſpere ſanus fuerit, nocte media vita diſceſſit. Itaque *Eilica* Comitiſſa diu exoptata oportunitate accepta *Bigangiam* abiit, & quem multorum conſilio jamdudum ſuſpectum habuerat, *Nentherum* bonæ converſationis virum, Gozecenſis Eccleſiæ rectorem expetebat. Hic a primis ferme annis militiæ Domini mancipatus ſub monachica profeſſione pie fuerat converſatus. Unde non ſolum fratres, ſed & ipſius loci defenſores miro affectu eum diligebant, & omnimodis Comitiſſæ petitionibus contra ire ſatagebant. Sed & ille multas licet occaſiones prætenderet, hoc præcipue tamen affirmabat, eccleſiam ſcilicet, cui ſemel ſe ſubjugaverat mente & corpore alterius reſpectu nulla ratione debere, ſed nec velle deſerere. E contra Comitiſſa convenientia ſatis teſtimonia oppoſuit. Sed eorum propoſitum ſæpius attentatum, cum nec prece nec ratione immutare potuit, Domini non immemor præcepti: *Petite & dabitur vobis*; omnium exauditorem Dominum ſuper his exorare ſtuduit. Quid per laudabilem hujus fœminæ devotionem niſi Evangelicæ Cananitidis miramur actionem? Pro filia dæmoniaca illa egreſſa clamitabat, pro eccleſia orbata iſta exiens rogitabat. Illa cum Domino præſumtuoſa diſputavit: hæc ut cum legiſperitis diſputando certavit. Non deſiit orare muliercula a Domino quando injuriatur: non ceſſavit Comitiſſa etiam a Monachis exacerbata. Ergo quia pari affectu utraque petiit, pari affectu utraque quod petit accepit: Illa ſanitatem filiæ, iſta commiſſæ eccleſiæ.

Eo tempore dignæ memoriæ Abbas *Wyndolfus* eccleſiam illam gubernabat, cujus virtutum mirus odor longe lateque fragrabat. Hic vir Deo plenus, utriſque zelo Dei partes proprias juſtificantibus medium ſe obtulit, & primo ad conſuetum pacis & concordiæ portum revocare ſtuduit. Deinde paterna qua ſolebat dulcedine omnes affatur, & ad Comitiſſæ explendum deſiderium exhortatur. *Non*, inquit, *fra-*

tros ſanum nobis æſtimamus, ut tanta autoritatis ac potentiæ non dico feminam ſed terræ noſtræ principem offendamus. De ea concedatur ut ſileamus, vel eccleſiæ profeſſionis noſtræ condeſcendamus. Itaque de dilectione præſumentes conſulimus, hortamur, exoramus, ut ad humilimam ejus interceſſionem, quod juſte petimur, juſte concedamus. Nec dum ſermonem complevit, cum ecce omnis pia illa fratrum tumultuatio, veluti divinitus imperatis conquievit. Quid plura? Deſiderium Comitiſſæ fieri cenſetur: Sed vi Dei modis omnibus adhuc fruſtra renititur. Nam conditor rerum Deus, quod fieri diſpoſuit quis unquam infirmare potuit? Itaque velit nolit electus frater *Nentherus* adducitur, *Bremam* dirigitur, ab Archiepiſcopo honorifice ſuſcipitur. Quem licet ob nimiam occupationem Comitiſſa non deduxerit, attamen eunti & redeunti ducatum præbuit, ſumtus tribuit, devote miniſtravit. Ubi aliquantis diebus familiariter detentus, præſente clero eccleſiæ hujus donum ſuſcepit, ſicque tandem in pace dimiſſus, per virum venerabilem *Bertoldum*, monaſterii *B. Pauli* Abbatem ad Comitiſſam remittitur: per quam etiam eccleſiæ familia convocata ſumma devotione huc introducitur. Poſt perceptam Archiepiſcopi legationem, poſt Advocatiſſæ ſereniſſimam allocutionem, omnis populus in ejus laudem conclamavit, ſe devotos, ſe fideles illi promittentes. Sed & fortunatos ſe futuros profitentur, qui tanti taliſque teſtimonii virum rectorem habere mererentur. Cum iſtis, iiſque ſimilibus diu conclamatum fuit, ut quique ad ſua redeant Comitiſſa præcipit. Sed & ipſa unde venerat lætiſſima rediit, agens gratias largitori omnium bonorum Deo, qui ſuo ſe non defraudavit deſiderio. Geſta ſunt hæc anno MCXXXIV. Dominicæ incarnationis ſub die VIII. Kal. Decembris.

Igitur Abbas *Nentherus*, ubi jugo Domini cervicem inclinavit, mandatorum ejus per viam more ſolito ambulavit, neque ad dextram, neque ad ſiniſtram declinavit. Quod ne quis dubia aure concipiat, operum ejus ab exordio argumentum capiat. Horrea, cellaria vacua prorſus reperit; unde vel una die vivendum fuit, ſuper incertis accommodari debuit. Sed & emtionis pretium deerat, & eccleſiæ theſaurus jam pridem conſumtus fuerat. Cum tantæ penuriæ incommoditatibus quiſque merito poſſit anxiari, iſte non ſolum æquanimiter pertulit, ſed mirum dictu, veluti plenis promtuariis confidens fratrum magis paucitatem indoluit, quippe quorum neminem præter unum adveniens reperit. Quapropter tota animadverſione de eorum tractabat augmentatione, certus tanto ſe futuros locupletiores, quanto in omnipotentis Dei laudibus fierent numeroſiores. Et quid ageret? De *Bigaugia*, aliiſque circumquaque poſitis monaſteriis, boni teſtimonii fratres accivit, quibus ſociatis, veteris conſuetudinis fermento expurgato, Hirſaugienſis ordinis aſperſione locum emundavit: in cujus obſervatione nimirum ſecundus extitit. Sed & illi amoris divini fervore ſuccenſi, ut tirones invicti ducis cœperunt imitari. Præterea Abbas quos jam in ſtadio currere conſiderat, nunc conſolando, nunc exhortando ad promerendum bravium incitat, illudque B. Tobiæ frequentius replicando commemorat: Memores eſtote filii, quoniam pauperem vitam gerimus, ſed multa bona habebimus, ſi Dominum Deum timuerimus. Hinc illi magis magiſque proficientes, mundi prorſus inquinamenta devitabant, & per quoſque virtutum gradus incedere ſtudebant. Sed & Dominus in nomine ſuo congregatis medius aderat, omniaque eorum opera dirigebat. Facultates ampliavit, fratrum collegia augmentavit, adeo ut in brevi duodenarium excedentes numerum in hymnis & confeſſionibus benedicerent Dominum. Sub eodem tempore hortatu *Norberti* Archiepiſcopi Dominus *Fridericus Agna* Palatinæ filius rebus militaribus exuitur & *Parthinopolim* rediens armis ſpiritualibus reinduitur. Annus a partu virginis MCXXXV. computatur, cum per *Lotharium* Imperatorem Spiritus S. adventus Merſeburg celebratur.

INCIPIT
PROLOGUS IN LIBELLUM DE FUNDATIONE COENOBII BIGAUGIENSIS,
a temporibus HENRICI III. ad annum Chriſti MCCXII.

Geſta quorumque præſtantiſſimorum literis mandare veterum ſagacitas his de cauſis duxit commodum, ne qua videlicet vetuſtatis aut oblivionis obli-

obliteratione favorabilis eorum vita per ſuccedentia tempora mortalium animis excideret. Quin potius ſi qua fortia vel honeſta facta attigiſſent, in his audientium mentes oblectarentur, ad imitationem quoque eorum jugi recordatione inculcata proficerent. Cum igitur paganis & veræ fidei penitus extraneis, id poriſſimum fuerit ſtudii, ut non ſolum propria, ſed etiam prædeceſſorum ſuorum geſta probabilia, ſcriptis ob commendationem perpetuam vel ædificationem, (conficta licet nonnulla) poſteris transmitterent: cur non potius nos Chriſti fidelium non tantum honeſta, ſed & felicia geſta ſcriptis & omnium laudum præconiis non efferimus, quorum vita multo probabilior, geſtorum memoria longe delectabilior, executio etiam piorum operum effulſit fructuoſior. Igitur de fundatione Bigaugienſis cœnobii intendentes ſcribere, primo quidem progeniem fundatoris, ſcilicet Domini *Wicperti* Comitis in *Luzizi*, altius ordientes, a proavis incipiamus, deinde inſtitutionis ejus occaſionem divinitus acceptam, geſta fortia inſtitutoris, ejusque finem in eodem cœnobio, aperiemus.

Incipit Collectum ex Libello ſupernominato.

Emelricus Rex Teutuniæ fratres habuit *Dietmarum* Verdumenſem, & *Herlibonem* Brandenburgenſem, &c. *Herlibo* tres filios habuit, *Emelricum*, *Vridelonem* & *Herlibonem*, qui ex filia Regis de *Urvveghe* procreavit filios *Zventibor* & *Wolfum*. *Wolfus* Pomeranorum principatum adeptus, inde ad Regem Danorum confugit, a quo gratioſe ſuſceptus, ejusdem Regis filiam accepit uxorem. Deinde fratres puellæ invidia moti perſecuti ſunt *Wolfum*, qui livori cedens, cum paulo poſt ſocer obiiſſet, reverſus occidit Regis filios, regnumque, uti gener Regis, ſolus obtinuit. Ex uxore ſua inde tres genuit filios, ſcilicet *Ottonem*, *Hermannum*, *Wicpertum*: Balſamorum etiam regio dominio ejus ceſſit. *Wolfus* iſte bellicoſiſſimus defunctus eſt; corpus barbari more ſuo in templum Deorum ducentes, exequias flebiles agebant. Eo defuncto, avunculus eorum, quos *Wolfus* in Danorum provincia occiderat, filios ipſius de finibus ſuis ejecit: Otto in Græciam declinavit; *Hermannus* in Ruſciam: *Wicpertus* autem in Balſamorum regionem, quæ ei paterna hæreditate provenerat, ſeceſſit, prælia plurima geſſit. Quod cernens Dominus *Goſvvinus* Comes de *Leige*, filiam ſuam, nomine *Sygenam* in conjugem ei tradidit, &c. Ex ea *Wicpertus* genuit filium *Wicpertum* longe praſtantiorem paternis virtutibus. Duas etiam filias ex eadem *Sigena* ſuſcepit, quarum unam *Henricus* de *Leige* duxit; alteram *Wernerus* ſenior dem **Velthem**; ex qua is filios habuit *Wernerum* & *Adelgotum*, Magdeburgenſem poſtea Archiepiſcopum. Huic *Wernero* villæ Bigaugienſis pars ceſſit hæreditatis jure. *Wicperto* mortuo immature, ſuperſtite *Wicperto* filio parvulo Domina *Sigena* nupſit *Friderico* Comiti de **Lengenfeld**, ex quo filium *Fridricum* ſuſcepit; & filiam quoque, quam *Ruggerus* vel *Rutgerus* Comes ducens, *Rutgerum* Magdeburgenſem poſtea Archiepiſcopum, & *Fridericum* Comitem procreavit. Sed *Fridericus* genuit filiam, quæ nupſit *Ottoni* Palatino de Winlisbach, genuitque *Ottonem* Palatinum patre defuncto, & *Fridericum* Comitem.

Hinricus Imperator filius *Conradi* regebat tunc imperium, ſub quo reſpublica pace fruebatur; ſub quo Princeps *Udo* Marchiam Stadenſem regebat. *Wicbertus* ergo patre orbatus hunc accedens ab eo donec adoleſceret educatus eſt, ſimulque gladio militari ab eo accinctus, urbe *Tangermunde* ab eodem Udone inbeneficiatur. Crevit conſilio & audacia in tantum, ut formidabilis etiam notis efficeretur. Ideoque *Udo* eum dimittens, municipium quod habuit juxta *Elſtram* fluvium nomine *Groyſta* cum omnibus artinentiis eidem tradidit pro commutatione *regionis Balſamorum*. Pro *Tangermunda* vero ei alia beneficia ad *Nortmachiam* ei reſtituit. Ille ibidem alios impugnans, ab aliis fugatur; venitque ad Ducem Bohemiæ *Wratislaum*, perſuaſit illi, ut regium nomen acquirere ſatageret ab Imperatore: illeque conſenſit eidem.

Hinricus tunc rex, ſuperioris *Hinrici* filius, imperabat, qui *Saxones* impugnabat. Qui cum in Italiam ire diſponeret, *Wicpertus* ipſum accedens, ſuum illi cum LX. militibus promiſit ſervitium. Quod ille acceptans, ſubjunxit *Wicpertus* ſuum conſilium, perſuadens ut Ducem *Wratislaum* in Regem exaltaret, at ille quatuor millia talentorum gazis regiis appenderet: inſuper & filium ſuum cum trecentis armatis cum ipſo in Italiam deſtinaret. Acquievit Cæſar, ac *Wicpertus* effecit, quod promiſerat. Jubente ergo Cæſare, per Moguntinum Archiepiſcopum ac præſules Wirziburgenſem & Conſtantienſem, *Wratislaus* coronatur in Regem, qui aurum perſolvit, filiumque ſuum *Boſvvinum* cum apparatu bellico Cæſari deſtinavit, commendatum fidei *Wicperti*, ut cum Cæſare pergeret in Italiam; de qua expeditione alibi require. Venit enim *Mediolanum*, obſedit inde civitates per quatuor annos & cepit: Obſedit *Romam* inde triennio. *Wicpertus* ad omnia pericula primus Regem a

mor.

morte liberat; Romam tandem cepit, Papa fugiente cum *Petro Leonis*. Papa capitur cum avunculo ſuo *Petro*, &c. cuſtodiæ deputatur *Wicperti*, effuſo ſanguine plurimo intra Dei templum, fluente inſtar Tibris. Tandem poſt multas controverſias Papa reconciliatur Cæſari, templum Domini reconſecratur, Rex imperiali benedictione ſublimatur: nova lux oritur: ex militibus *Wicperti* XI. veneno perierunt, dolo a militibus Romanis confecto. Revolutis ſeptem annis hujus expeditionis ac belli ex ſexaginta *Wicperti* militibus tantum quinque ſupererant; & ex Bohemis trecentis ſolum IX. adeo in præceps more barbarico ad omnia pericula ruentibus. Affuerunt Cæſari Moguntinus & Colonienſis, Halberſtadenſis & Monaſterienſis Epiſcopi; Fuldenſis & Hersfeldenſis Abbates, aliique Principes plurimi, cum Boëmico adoleſcente. Cæſar audaciam & fortitudinem *Wicperti* male experiri tentans, contra eum leonem improviſe adduci fecit: quem pugna fugavit; Cæſarem dire corripuit, ut erat irato animo; abire voluit; vix placari potuit. Tandem pacifice, multis ei promiſſis a Cæſare & Epiſcopis, cum *Boſvvino* abceſſit, acceptis etiam donis regalibus pro *Boſvvino* ad ſuum patrem honorifice remittendo. *Wicpertus* autem nil tunc ſe petere aut accipere velle reſpondit Cæſari: tempore autem congruo poſtulare.

Gosvvinus Bohemicus literis Imperialibus patri commendatus, ac muneribus, cum *Wicperto* ad Bohemiam revertitur, occurrentibus ſibi Principibus & populo cum gaudio. Commendavit adoleſcens patri ſuo *Wicpertum*, quanta illis feciſſent bona, &c. Rex plurima precioſa xenia *Wicperto* obtulit; nil horum, nec parum quid recepit. Iterum plurima: tertio plurima. Ille ut prius non recepit præter quædam quæ ibi exprimuntur. Perſuadet filius patri, cum nil recipere vellet, ut filiam ſuam *Judith* nomine elegantem illi in conjugem traderet, quod illi plus prodeſſe poſſet, quam ſi ipſam *Ruſſenorum* vel *Ungarorum* Regi ſociaret. Aſſenſit hilaris, illamque ornatam regiis induviis *Wicperto* tradidit in conjugem. Quam ille libenter ſuſcipiens, cuncta xenia illius fidei commendavit. Conjugi ſuſceptæ *Juditha* Wicpertus urbem conſtruxit Schworgen nomine, quæ tutum ei foret præſidium. Impatiens vero pacis, infeſtabat & infeſtabatur. *Hinricum* etiam Marchionem Miſnenſem, alioſque, offendit. Item quendam *Hagenonem* fugientem in Baſilicam S. Jacobi, cum egredi nollet, proh dolor! cum Baſilica concremat. Hæc fuit cauſa, quod poſtmodum compunctus in honorem S. Jacobi fundat cœnobium Pegaw.

Anno Domini MLXXVIII. bellum fuit inter *Hinricum* & *Rudolfum*, ubi Saxones terga vertunt. Ibi *Wratislaus* Dux & Rex Bohemiæ regalem lanceam adeptus *Rudolfi*: qui exinde permiſſione Imperatorum ſemper quemvis illius gentis ducatu inſignem, in omni feſtiva proceſſione præcedit. Huic bello interſuit *Wicpertus* bellicus.

Anno MXXC. Rex Boëmiæ conſilio *Wicperti* & ducatu *Saxones* invaſit, non tamen impunitus. Imperator ab Italia rediens, apud *Ratisbonam* curiam tenet: iterum Saxones invadunt, ubi *Rudolfus* Saxonum Rex vulneratus fuit. *Wicpertus* reduxit Cæſarem in Boëmiam, &c. *Ecbertus* Marchio Brunſvicenſis, æmulus *Wicperti* fuit: qui tandem in molendino ſuo poſt bella inter ipſos turpiter occubuit.

Wicpertus ex ſua conjuge ſuſcepit filios, *Wicpertum* ſcilicet, & *Hinricum*, & filiam *Bertam*. Formidabilis efficiebatur cunctis, etiam Cæſari, qui oblitus beneficiorum ejus a ſtatu ſuo tantæ felicitatis ipſum conabatur evertere. At *Wicpertus* tandem ad cor rediens, memor malorum quæ fecerat, maxime *Romæ*, & exuſtione S. Jacobi in *Ziza* compunctus dolore, acceſſit *Hartvvigum* & *Wernerum* Magdeburgenſes Archiepiſcopos pro ſalubri conſilio ſalutis animæ ſuæ. Mittitur ab eis *Romam* ad limina Apoſtolorum, paucis ſecum aſſumtis; ubi humi proſtratus, limina Apoſtolorum, quæ olim ſanguine fœdaverat, nunc lacrymis rigavit. Ad pedes Apoſtolici præſentatus, cauſam itineris ſui & peccatorum ſuorum enormitatem ex ordine confitetur cum ſumma devotione. Erat tunc Patriarcha Hiſpanenſis, vir merito vitæ etiam Papæ admirabilis, & Apoſtolicæ auctoritatis: ad hunc direxit Papa pœnitentem hunc Wicpertum: ut ſcilicet gravioris itineris laborem ſubiret. Ad quem ardenti deſiderio properans, monita ſalutis ab ipſo recepit, auditiſque cauſis ejus conſuluit, ut Deo templum in honore *S. Jacobi*, cujus Baſilicam combuſſerat, ædificaret illucque famulantes Deo, quantos poſſet, congregaret. Acceptat id Wicpertus, inquirens, ſi ſufficeret, pro ſex fratribus fundare cœnobium. At ille Patriarcha: *qui parce ſeminat, parce & metet*, &c. & quia tenor diſciplinæ regularis in tam paucis obſervari non poteſt; ad hos totidem adde. Acquievit, & promiſit, vita comite, Deo dante, id ſe facturum. Patriarcha dat illi reliquias, hoc eſt: *S. Jacobi pollicem*, & Eccleſiæ reconciliatum abſolutumque in pace dimiſit.

Reverſus *Wicpertus* in urbem ſuam *Liznich* divertit, ſuſceptus a ſuis cum gaudio.

Conſi-

Conſilium cum ſuis iniit, ubinam in ſua ditione locus cœnobio conſtruendo aptus inveniretur. Circuiens pervenit in *Groytſh*, ibi ſimiliter a ſuis læte ſuſcipitur in caſtro videlicet ſuo; concilium quærit a ſuis. Pervenit tandem ad locum divinitus prærordinatum, ad occidentalem plagam Bigaugienſis villæ: ubi cœnobium fundare ſtatuit.

Anno itaque Domini MXCII. ad opus tantum auxilium a ſocero ſuo *Fratulao* rege Bohemiæ quæſivit. Qui laudans propoſitum generi tam ſanctum, liberaliter ſeptingenta eidem ad manus talenta dedit: utque fiducialiter ageret, ad honorem Dei & S. Jacobi, plurima promiſit. Qui reverſus domum *Hartvvigum* Magdeburgenſem Archiepiſcopum adiit, flagitans, ut loco conſiderato, fundamenti & cimeteriorum benedictiones daret: cum quo etiam *Wolramum* Zizenſem, & *Albuinum* Merſburgenſem, Epiſcopos corrogavit. Qui ſuaſerunt *Wiperto* ut propriis humeris per duodecim angulos fundamenti, exemplo *Conſtantini* Cæſaris devotiſſimi, totidem cophinos lapidum deferret. Paruit ille libeos, ſuosque tanto accendit laboris ardore, ut non ſicut aliarum Eccleſiarum fundatio mercenariorum fit labore, ſed manu militari ac illis obſequentium inſtantia certatim ferverer opus, ita ut infra triennium uſque ad cacumen turrium ſine intermiſſione aſſurgeret: curiam ſibi interim conſtituens operi contiguam, ubi nunc hoſpitale eſt ſitum, in qua Capellam S. *Nicolao* conſtruxit.

Inquirens hinc aliquem religioſum virum prudentem, qui fratribus ſibi ſociatis officinas conſtitueret, &c. cœnobium Schwartzea dictum adiens, dominum *Beronem* alioſque tres fratres tanti laboris conſortes impetravit, cui ſui cœnobii curam commendavit. Qui cum ſimplex eſſet, fratrum numerum non augmentat.

Anno Domini MXCIII. *Wicpertus* denuo miſit ad ſocerum ſuum *Fratiſlaum* pro ſubſidio: qui iterùm ei trecenta talenta in ſupplementum operis inchoati transmiſit. Obiit eodem anno *Fratiſlaus* Rex Bohemiæ, quinque relinquens filios, *Borivi*, qui poſt patrem ducatum ad tempus tenuit: *Udalricum*, qui poſtea Lothario regnante præfuit eidem.

Anno Domini MXCVI. conſtructis ædificiis per Abbatem *Beronem*, perfectiſque, dedicatum eſt cœnobium Bigaugienſe per Dominum *Hartvvigum* Magdeburgenſem Archiepiſcopum, cooperantibus eidem *Albuino* Merſenburgenſi & *Walramo* Zicienſi, Epiſcopis, *Ezelinoque* Havelburgenſi: in præſentia domini *Wicperti*, fundatoris, filiorumque ejus *Wicperti* & *Hinrici*. *Juditta* uxot ejus Comitiſſa, filia regis Bohemiæ *Fratiſlai* cotonata adornata proceſſit eodem die, obtulit pretioſa plurima. Sicque VII. Kal. Auguſti dedicatum eſt monaſterium in honorem *S. Trinitatis*, *S. Mariæ Virginis*, *Sanctique Jacobi Apoſtoli*, dotatumque magnifice. Singulis quinque diebus tempote dedicationis domina Comitiſſa in aliis veſtibus & aliis proceſſit.

Anno Domini MC. Dominus *Bero* Abbas primus obiit in Domino, ſepultus VII. Kal. Jan. Vigebat eo tempore in Saxonia apud *Corbejam* Abbatiam regalem, regulari diſciplinæ diſtrictio, quæ ſecundum Hirzaugienſem inſtitutionem jam laudabiliter propagari cœperat. Præfuit tunc Corbejæ Abbas *Marquardus*. Hunc Wicpertus adiens, petiit ab eo virum, qui cœptam ibi religionem promovetet amplius. Datur illi Dominus *Wundolfus* monachus, ad tantum opus idoneus, vir religioſus, doctus & ſtrenuus, fidelis & prudens: junguntur eidem & alii fratres in adjutorium. Dantur & libri pro divino officio & reliquiæ de S. Vito, quæ omnia gratanter *Wicpertus* ſuſcipiens, venit cum Abbate *Wyndolfo* ad Bigaugiam: fecitque ipſum paſtorali benedictione per Moguntinum Archiepiſcopum, *Rotardum* nomine, ſublimari, adductum ſecum in *Erpfurt*. &c. Inde reverſus *Pegavv* ſuſcepit curam, emendavit omnia, fratrum adauxit numerum, uſque ad quadraginta, gratia Dei adjutus per omnia.

Anno Domini MCV. Comes *Wicpertus* monaſterium *Luczke* fundavit in diœceſi Mersbutgenſi de conſenſu Epiſcopi *Albnini*, & capituli Eccleſiæ ejus, contiguum monaſterii Bigaugienſi, & ſubjectum eidem. Quem locum eſſe voluit patochiam omnium circumjacentium villarum, pto ſex ſaltem fratribus, quibus cella fieret, &c.

Anno Domini MCVI. *Wicpertus* de conſilio Abbatis *Wyndolfi* miſit ad Romam, ſupplicans, ut locus *Pegavv* per Papam eximeretur a poteſtate cujuslibet alterius, &c. obtinuitque ſigilli robore privilegium ſequens: *Paſchalis Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, fidelibus per Saxoniam ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Deſiderium &c. Wicpertus ſiquidem, Saxonicæ gentis illuſtris Comes in Merſeburgenſi parochia, in loco prædii ſui, quod* Bigawia *dicitur, monaſterium &c. quod obtulit S. Petro, &c. & Apoſtolicæ ſedis juri in perpetuum mancipavit: Advocatiam tamen monaſterii ipſe habiturus excepit.*

Anno Domini MCVII. *Hinricus* Cæſar obiit, filius ejus *Hinricus*, Rex quintus, ſucceſſit. Qui Moguntiæ Principes convocans, etiam *Wicpertus* cum filiis *Wuperto & Hinrico* affuit: ſed ibidem nuntium triſte

ſte de conjugis ſuæ *Juditta* obitu ſuſcepit. Qui cito remeandi obtenta licentia dilectam ſuam in Bigaugienſi cœnobio honorifice ſepeliri fecit, Epiſcopis tribus præſentibus, Bohemiæ, & aliis Principibus & nobilibus.

Anno Domini MCX. Poſthæc Dominus Comes *Wicpertus* aliam duxit uxorem, relictam ſcilicet *Chunonis* Principis de *Bichlinge*, nomine *Kunighundem*. Ejus etiam filiam ejusdem nominis filio ſuo *Wicperto* deſponſat. Celebrarunt ergo nuptias ſimul binas. Habebat hæc Domina Abbatiam in confinio Saxoniæ & Thuringiæ *Oldesleibe* dictam, cujus res ſub Abbate *Luperte* perierant. Hanc ſuſcepit rogatu *Wicperti* Abbas *Wyndolfus* reformandam, ſed pertæſus, impetravit a *Corbeja* Dominum *Hildelinum* in Abbatem: qui cum eo dudum fuerat miſſus Prior ad Bigaugiam. Hic pro tempore præfuit ibidem utiliter, & obiit in Hieroſolymitana profectione ſub *Conrado* Cæſare, in comitatu *Bernardi* Comitis de *Plozeka*. Nobilis quidam *Vizo de Wyzenborch*, conſanguineus *Wicperti*, moriens ipſum prædiorum ſuorum ſtatuit hæredem. Is congregationem Sanctimonialium in eodem caſtello inſtituerat. Quo defuncto, *Wicpertus* venerabilem matrem ſuam Dominam *Sigenam*, jam ſecundo viduatam, ibi pauſare uſque ad finem vitæ in ſancta converſatione conceſſit. Qua mortua, ibidemque ſepulta, cum religioſitas ibidem omnis deperiſſet, *Wicpertus* conſilio *Ottonis* Epiſcopi *Balbergenſis* in vicinio ejudem caſtelli, juxta fluvium *Unſtrod*, monaſterium monachorum inſtituit, in loco qui *Reyndorp* dicitur; cui Abbas *Wyndolfus* fratrem *Ludigerum de Corbeja* revocatum in *Bigaugiam*, Abbatem inſtituit.

Anno Domini MCXI. *Hinricus* junior Cæſar filium *Fratislai*, *Borvvi* nomine, regno privavit, & quendam *Svvetpoldum* inſtituit. De quo *Wicpertus* dolens, regem rogavit pro reſtituendo *Boſvvi*, nec obtinere potuit. Anno ſequenti Cæſar in Bohemiam exercitum ducens, *Wicpertum* etiam advocavit: qui ſumtis duobus millibus profectus eſt. Cum ergo pro *Boſvvi* Cæſarem haberet infenſum, *Zvetepol* cum Cæſare clam de *Wiperto* tractabat; quod *Wicpertum* non latuit. Cumque nocturno tempore ab hujusmodi conſiliis *Zvvetepol* a rege ante *Wicperti* tentoria rediendo tranſiret, *Wicpertus* juſſit uni militum ſuorum, ut ſic clam pertranſeuntem *Zvvetepol* cuſpide transfigeret. Et fecit ſic, fugitque ad tentorium *Wicperti*. Exorto clamore mortuo duce Bohemi fugiunt & Cæſarem in grandi timore relinquunt. Rogavit igitur *Wicpertum*, ut ſe a Polonia reduceret. Pollicetur id *Wicpertus*, ſi Cæſar *Boſvvi* in paternum principatum reſtitueret. Annuit Cæſar neceſſitate conſtrictus, imperavitque *Wicperto* reducere *Boſvvi* in ſedem paternam. Rex *Hinricus* feſtinus *Wicperto* præduce Polonia deceſſit: ſed *Wicpertus* junior patre jubente interim *Boſvvi Pragam* in ſedem paterni principatus reduxit. Rex cum in Teutuniam uſque *Nurenberch* veniſſet, comperto quod *Wicpertus* junior *Boſvvi* reduxiſſet, & adhuc in Bohemia moraretur, favens *Ladislao* fratri *Zvvetepole*, quem *Wicperto* inſcio pro fratre doloſe in principatum provexerat, eodem inſtigante Bohemiam ingreditur, inſequiturque *Wicpertum* juniorem & *Boſovi* doli inſcios, amboſque captivos abductos in *Hamerſteyn* cuſtodiæ mancipavit. Wicpertus hæc audiens & dolens, aliter filium liberare non potuit, donec urbem *Lizink*, & pagos *Inſen & Budiſſen*, una cum urbe Morunge regi tradidit: quæ omnia ſtatim Cæſar *Hogero* Comiti de *Mansfeld*, ſibi familiariſſimo in beneficium conceſſit. *Wicpertus* junior laxatus non multo poſt cum Cæſare in *Thuringiam* venit, ubi cum municipio quodam Elersberg dicto inbeneficiat.

Anno Domini MCXIII. rex *Hinricus* manifeſto jam odio *Wicpertum* ſeniorem inſectatus, *Ladislao* auxilium ſibi ferente *Groyſtam* deliberavit invadere. *Wicpertus* quoque junior Nuenborch urbe ſperans ſe inbeneficiari, regi contra patrem ſuum fuit auxilio. *Wicpertus* autem electiſſimos in urbem congregavit, cumque obſideretur, *Lodeslaus* amiſit ultra quingentos ſuorum. Ideoque rex omittens obſidionem, poſt octo dies inde tranſiit, urbe Nuenborch alium inbeneficiavit: ſicque *Wicpertus* ab eo deficiens, ad patrem ſuum rediit. *Wicpertus* regis denuo adventum præcavens, amicitiam iniit cum *Sigifrido* Comite Palatino de *Orlamunde*, & cum *Ludovico* Comite de *Turingia*. Quorum conventione apud Warenſtede comperta, cum ccc. inſperatus advenit; *Ludevvicus* effugit, *Sigefridus* occiditur, *Wicpertus* vulneratus captivus abducitur, & in *Litzinich* cuſtodiæ mancipatur. Dein in Wirtzenburch regi præſentatur, ab omnibuſque capitali ſententiæ adjudicatur. Miles *Conradus*, cui decollandus traditus fuit, cum juſſa moraretur perficere, expectans meliorem a Rege nuntium: ſuggeſſerunt Principes cuncti *Wicperto* juniori, ut *Groyſtam* cum omnibus attinentiis pro patris liberatione regi devotus offerret. Quod cum feciſſet, *Wicperto* vitam indulſit, ſed in urbe ſua *Druk* per triennium ſervari ipſum mandavit. Quo comperto filii ejus *Wicpertus & Hinricus* contra Regem ad Saxones ſe contulerunt, & ob hoc cum

Lude-

Ludevvico Comite rei majeſtatis adjudicantur. Patre ergo per triennium in captivitate detento, filii ſilvarum latibulis, hominum deſtituti ſolatiis, ſe ſuosque tuebantur.

Anno Domini MCXV. *Hinricus* Rex ſoſolens, Principes Saxoniæ infeſtabat graviter, privavitque dignitatibus ſuis Epiſcopum Halberſtadenſem, venerabilem *Reinhardum*, Comitem Palatinum de Sommerskenborch, *& Fridericum* de Arnsborch, *ac Rodulfum Nortmarchia* potitum; ſubſtituitque pro eis alios ſibi faventes. Qua injuria commoti, cum *Lothario* Duce Saxoniæ, cum *Wicperto* juniore ac *Hinrico* fratre ejus, & cæteris injuriatis ab eo, conglobati juxta Cruceborch fœdus inierunt contra Regem. Inde proficiſcentes, caſtrum quod Wallebek dicitur, ad injuriam Regis ædificaverunt: ex quo *Hogerum* Comitem infeſtabant. *Wicpertus* juoior juxta Guntorff nemoris latibulo ſe occulens, ex invaſione adverſariorum neceſſitati propriæ ſubveniebat. Menſe autem Novembri foliis deficientibus, opaca ſilvarum illuſtrabantur. Miſit ergo nuntium ad *Adelgotum* Archiepiſcopum Magdeburgenſem, avunculum ſuum, petens, in aliquo ſuo municipio cum ſua conjuge & paucis militibus recipi ad hyemandum, quem bruma non fineret ſub divo latitare. Cui compatiens Epiſcopus, ipſum cum ſuis ultra Albiam, in urbe, quæ Lûbborch dicitur, collocari fecit: Cujus loci præfectus *Priborn* adhuc fere erat paganus, eo quod ultra Albiam illis temporibus. Audiens hæc *Hinricus* Cæſar, citavit *Adelgotum* Goslariæ ad curiam ſoam, cum quo *Wicpertus* miſit legatum ad reſciendum, ſi quid ibidem de eo Archiepiſcopus doli neſcius aviſatur a quodam, quia non ſolum deponere ipſum, ſed & capere rex intenderet. Ideoque noctis tenebris clam celeriter aufugit, Magdeborch cum ſuis pervenit. Cæſar mane factum audiens, graviter contemtum regiæ majeſtatis tulit. Querimonia de iis coram principibus habita, quorum favore illius fovebatur audacia, Archiepiſcopus abſens deponitur, & ultio fieri de Saxonibus reipublicæ contemtoribus illico decernitur. Adunatur exercitus apud Walhuſen, Saxonesque ad bellum præparantur. Venitur ad pugnam in Welpsholt. *Reynhardus* Epiſcopus Halberſtadenſis inter miſſarum ſolemnia ſermonem fecit ad populum, eos monens divinam implorare clementiam. Præſtolantes itaque regis adventum, ad defenſionem libertatis & patriæ ſe viriliter cohortabantur. Imperator adveniens ſuas ordinavit acies, & primo congreſſu *Hogerus* cum ſuis locatus, prior omnibus a ſuis paulutum cum quodam *Ludolfo* remotus, audaciæ jactantiam jungens, ſolus equo deſiliit, & manu exertum gladium gerens, io Saxones præceps accurrit. Quem *Wicpertus* juoior, duobus ſibi ſociatis *Conrado & Hermanno*, fratribus viribus valde præſtantibus, nil moratus aggreditur, forti niſu cuſpide in pectus ejus vibrata. Qua per *Ludolfum* confeſtim extracta, *Hogerus Wicpertum* enſe commotus impetiit, ſed ictus clypeo eum protegente caſſatur: ſtatimque gladio per mediom caput reverberatum *Hogerum* proſtravit, & nitentem exſurgere lumbo loricæ nudatum gladio transfodit. Sublato ergo clamore cunei utriuſque partis conſequuntur; & Saxones pro ſe patriaque viriliter agentes, hoſtes nec ſpe nec timore nitentes, quaſi oves tanto furore aggreſſi ſunt, ut xxx. vel xx. ex uno Saxone occumberent. Tota die pugnatum eſt, & nox interveniens bellum diremit. Rex itaque victus, fugatus in Bavariam abiit; victores Saxones læti ad ſua redierunt. *De bellis iſtis quinque cum Saxonibus ſatis habetur in Chronica Magdeburgenſium Epiſcoporum & alibi. Sed nuſquam legi, niſi hic, quis iſtum occiderit Hogerum de Mansvelt, totius mali incentorem. Nec clare habetur ibi, quod hic ſequitur de fundatione Novi-operis prope Hall, quod mirum eſt.*

Anno Domini MCXVI. fundatum eſt monaſterium Hallenſe a venerabili *Adelgoto* Archiepiſcopo Magdeburgenſi, (cujus genealogia & ſucceſſoris ejus *Rutgeri*, deſcripta eſt io principio hujus libelli) Cœnobium, inquam, Hallenſe, quod dicitur ad *Novum opus*. *Lodevvicus* Comes a vinculis abſolvitur: *Evervvinus* Comes monachus effectus eſt. Archiepiſcopus Moguntinus liberatur rege coacto.

Wicpertus junior rogavit *Dedonem de Crozuch*, ut reciperetur ſaltem in atrium Eccleſiæ. Ædificat ſibi aſylum tutum infra xiv. dies ſibi & ſuis. Novem dehinc tranſactis hebdomadibus urbem Dewyn per inſidias occupavit. Tantam ibi rerum diripuit abundantiam, ut milites ſuam exinde levarent inopiam. Inde xxiv. ſubegit municipia circumpoſita. Deinde obſedit *Groyſtam* & obtinuit, auxiliante *Adelgoto & Gertrudo* Marchiſa, quæ fuit mater reginæ *Richinza* uxoris *Lotharii*. *Adelgotus* Magdeburgenſis, cum *Reynhardo* Halberſtadenſi Epiſcopo & *Frederico*, Comite Palatino, *Wicperto* etiam & *Ludovvico*, Nüenborch obſidione vallavit. *Hinricus* autem quidam, dictus *cum capite*, inſidias parabat vagantibus pro pabulo in circuitu. Hunc perſecuti in *Arnsburch* comprehenderunt, & ad Epiſcopos duxerunt. Quo audito Nüenborch tradiderunt. Imperator coactus pro hujus redemtione relaxavit

Wicpertum ſeniorem, *Ludewicum & Burchardum de Miſna.* *Wicpertus* ergo dimiſſus *Groyſtam* revertitur. Exinde **Ligindy** petiit, viquerecepit. Idem ab *Adelgoto* Magdeburgenſi Epiſcopo præfecturam mille clypeis & quingentis talentis præditam in beneficium ſuſcepit. Omnibus ergo ſuis ei reſtitutis ad curiam *Wormatia* indictam perrexit, & Imperatori pro ſuorum recuperatione grates perſolvit, & ut Marchia *Luzenſi* ab eo inſigniretur, promiſſis duorum millibus talentorum exoravit & impetravit. Indeque ab Imperatore inter reliquos Principes par habetur, cappa Dalmatica pretioſa ab eodem dotatur, quam *Burcardus* Epiſcopus Monaſterienſis Imperatori obtulerat. Sicque proſperis ſuccedentibus *Wicpertus cum gaudio* ad propria remeat.

Anno Domini MCXVIII. *Paſchalis* Papa nbiit, a quo privilegium Bigaugienſi cœnobio obtinuit fundator *Wicpertus*, Marchio poſtmodum in *Luziz*. *Gelaſius* ſucceſſor obiit XIX. *Kalixtus* Papa Synodum apud Remenſium urbem a CCCCL. Epiſcopis & Abbatibus vocavit.

Anno Domini MCXX. *Fulda* convocantur Principes ſuper diſſenſione regni: ſed Rex diſtulit. *Welpho* Dux Bavariæ obiit, & *Fridericus* Palatinus de Saxonia obiit. Antea obiit XIX. *Adelgotus*.

Anno Domini MCXXII. *Hinricus* apud Wormaciam per Cardinales duos a *Calixto* Papa miſſos Eccleſiæ reconciliatur, & ſuis. *Raynhardus* Epiſcopus Halberſtadenſis obiit MCXXIII. *Otto* pro eo conſtituitur. *Tidericus* Epiſcopus Zitienſis occiditur improviſe. *Richwinus* ſuccedit. *Ludewicus* Comes fundator Reynsbornenſis cœnobii, factus ibidem monachus, obiit. *Hinricus* Marchio junior obiit (*forte erratur ut ſit Wicpertus junior*) pro quo *Hinricus* Rex inſtituit *Wicpertum* Divitem, & *Hermannum* de Wincborg. Sed *Albertus & Conradus* Comites de Saxonia, adjutorii *Lotharii* Ducis Saxonum, illis pulſis eorum invadunt loca & dignitates.

Wicpertus Marchio, fundator Bigaugienſis, Anno Domini MCXXIV, obiit XI. Kal. Junii. Hic invaluerat prædiis & beneficiis in provincia noſtra, quæ *Swvorbia* dicitur, (ait autor hujus) Monarchiam quoque in *Luziz*, ac præfecturam in *Magdeborth* principalem obtinuerat. Cum enim in villa **Halle**, ubi advocatiæ cauſas adminiſtrabat, pernoctaret, expergefactus ignem accenſum pedibus nudis extinxit: ſemiuſtus inde lectum repetiit. Infirmatus ex hoc, jubens ſe in ſuam *Groyſtam* reduci, prius *Bigaugiam* divertit, tanquam aſylum ſuum. Ad breve tempus ibi commoratus, ne fratres contriſtaret deſolatos, miſit ad Epiſcopum Magdeburgenſem *Ruggerum* filium ſororis ſuæ, ad *Arnoldum* Mersburgenſem, *Richwinum* Czizenſem, *Godeboldum* Miſnenſem, Epiſcopos, *Wyndolfum* etiam Abbatem. Quibus advenientibus, conſilium eorum requiſivit de ſalute animæ ſuæ. Conſuluerunt illi, *ut religionis habitum ſuſciperet*. Qui promtus obediens, in præſentia eorum cum deditione gladii, tam militaria omnia quam ſecularia abdicavit. Sequenti die *Bigaugiam* allatus, habitum ſuſcepit, profeſſionem fecit. Obedientiam inde ſervavit integram, cæteraque monaſtica, ut nec cibum nec potum ſumeret, nec proprio filio ſe videndum, ſine permiſſione Abbatis, ſineret. Silentio vacabat & animæ ſuæ indeque obdormivit in Domino, Epiſcopis & aliis exequias ejus peragentibus & ſepulturæ tradentibus, inter uxorem & filium in medio Eccleſiæ **Pegaw** ſepelitur (*Oportet ergo Wicpertum præmortuum.*) Succeſſit ejus filius Comes *Hinricus*: ſed Comites *Adelbertus* & *Conradus* Marchiam ejus invadunt, quam *Adelbertus* ad tempus tenuit. *Luthario* regnante, *Hinricus* in ejus gratiam rediens, eam recepit.

Anno Domini MCXXV. Obierunt Rex *Hinricus*, Papa *Calixtus*, Epiſcopus Czizenſis *Richwinus*, pro quo *Udo* conſtituitur, cujus optima fuerunt principia. *Lotarius* Dux Saxonum anno MCXXXV. Rex eligitur apud Moguntiam, *Otto* quidam, conqueſtus apud Regem privatum ſe Ducatu Bohemiæ. Rex vocatum ad ſe *Udalricum* tunc Ducem Bohemiæ, filium *Fratislai*, cum non comparuiſſet, bellum contra eum ſuſcepit, in quo iſte *Otto* occubuit. *Udalricum* Rex in gratiam recepit MCXXVII. in *Mersborg* Pentecoſtes feſto, filiumque ejus de ſacro fonte levavit. Rex caſtrum obſidet **Nürenberch**, habens ſecum Ducem & exercitum Bohemorum. Rex inde per *Conradum* fratrem *Friderici* fugatur, inflatus ex hoc nomen ſibi regium aſſumſit. Ideoque *Conradus* excommunicatur a Papa *Honorio*. Sed tandem humiliavit ſe regi & ſubdidit. Anno Domini MCXXIX. Halberſtadenſes duo Epiſcopi eliguntur ſimul. *Hinricus* de Staden Marchio obiit. *Udo* Comes de Saxonia occiditur. Papa *Honorius* obiit, 1130. *Hinricus* Comes frater *Ludewvici* obiit anno 1131. *Hermannus* de *Wincenburg* per regem cuſtodiæ in **Blankenborg** mancipatur; *Winciburg* deſtruitur. Rex in Daciam profectus ſubdidit rebellem. Synodus apud *Leodium* ſub *Innocentio* congregatur; ibi præſente *Lotario Otto* Epiſcopus Halberſtadenſis reſtituitur. Ibi *Adelbertus* Marchio de Saxonia deponitur, & *Hinricus* filius *Wicperti* pro eo Marchio in *Luſiz* conſtituitur, qui hucusque ab *Adelberto* excluſus fuerat violenter. *Godehardus* Epiſcopus Hilden-

denſemenſis de terra levatur ab obitu anno Domini 1132. Rex cum *Rickinza* & exercitu mille & quingentorum pergit in *Italiam* ad reducendum illuc *Innocentium* Papam: quod & fecit: benedictionemque imperialem ab eodem in *Roma* ſuſcepit 1133. Vide alibi.

Anno MCXXXIV. Rex in Halberſtad Pentecoſten celebravit. Ibi *Magnus* filius *Nicolai* regis Danorum gratiam invenit pœnitens, & coronam regni ſuſcepit ab Imperatore. Sed rediens, cum abuſus gratia ingratus, filio patrui *Erico*, cujus fratrem occiderat, bellum indiceret, obſedit eum in *Lundina* cum xx. millibus armatorum. *David Erici* ſororis filius erumpens civitate cum ccc. armatis turbat exercitum. *Magnus* relinquitur ſolus in terra proſtratus: quem *David* ut Judam proditorem occidit. *Nicolaus*, pater *Magni*, fugit, ſed perimitur doloſe, &c. Imperator *Suveviam* ingreditur contra *Fridericum* & *Conradum*. *Ulma* evertitur, & tanta clade Suevia opprimitur, ut nunquam poſt taliter.

Anno MCXXXV. *Fridericus* gratiam Cæſaris impetrat. Imperator curiam apud *Mersborg*, habuit, ubi ex præcepto Dux Polonorum affuit, qui nunquam antea ad alicujus Imperatorum curiam venire voluerat, nec precibus nec minis. Affuit & Dux Boëmorum *Ulricus* ibi Polono Duci per *Lotarium* conciliatus. Advenerant & a *Græcia* miſſi Dux & Epiſcopus, cum legatis Ducis *Venetiæ* conquerentes contra *Ruggerum* Comitem *Siciliæ*, eo quod Græcis abſtuliſſet *Africam* paganis auxiliantibus: *Venetiam* ſpoliaſſet: de imperio Romano totam *Apuliam* & *Calabriam* ſubtraxiſſet. &c. Affuerunt Regis *Hungariæ* nuntii obedientes &c. Curiam iterum habet Cæſar in Mülhuſen circa Michaelis feſtum. Ibi *Conradus* Dux in gratiam ſuſcipitur, cumque reſtituiſſet omnia, in pace dimittitur. Hinricus Marchio in *Luſiz* eſt Præfectus Magdeburgenſis.

Anno Domini MCXXXVI. Lapis magnus, ut caput hominis, juxta Olrensleben cecidit de nubibus, penes abbatiam, quæ ibidem cuſtoditur a fratribus. Imperatore in Quedelingborg exiſtente plura prodigia viſa ſunt in cœlo: crux rubea de cœlo deſcendiſſe, in aere pependiſſe & reaſcendere. *Lupoldus* Marchio in venatione occiditur. Imperator ſecundo in Italiam profectus, *Apuliam* reſtituit ſedi Apoſtolicæ. *Bruno* Colonienſis obit: ſepelitur apud *Barum* Apuliæ. De iſtis plenius feci ſcribi antea ex geſtis *Lotarii* Cæſaris, ubi habetur Chronica Sclavica. Anno Domini 1137. Moguntinus Epiſcopus *Adelbertus* obiit, & *Adelbertus* alter ſucceſſit patruelis ejus. Imperator de Italia revertitur, ſed in via obiit: cujus corpus a *Rickinza* in Lutter ſepelitur. *Sigefridus* Comes de Wallebecke ſagitta percuſſus interiit in expeditione *Lotharii* ſuperius.

Conradus frater *Friderici* Ducis Suevorum in regem eligitur poſt *Lotharium* MC XXXVIII. Fuit nepos *Hinrici* quarti ex ſorore, vir bonus. Paſſagium fecit 1147. cum cruce ſignatis contra Saracenos circiter LX. millia, imperavit annis quindecim; amicus S. Bernhardi. Anno Domini 1139. obiit *Hinricus* Dux Bavarorum & Saxonum, qui *Catulus* dicitur, reliquit filium, *Hinricum* ſcilicet Leonem. Diſcordia inde oritur pro ducatu Saxoniæ, quem Cæſar dedit *Adelberto* Marchioni. Saxones defendebant puero ducatum. Anno 1140. obierunt *Otto* Bambergenſis Epiſcopus, *Godfridus* Dux Lovaniæ, *Ludevvicus* Comes provincialis, *Olricus* Dux Bohemorum & *Wilhelmus* Comes Palatinus. Cæſar habet curiam *Wormatiæ*; ibi *Ludevvicus* adhuc puer Provincialis efficitur. Caſtra deſtruuntur Anahalt, Groningen, Gebelizi, Wittecko. Imperatrix *Rickinza* obiit, & *Albertus* Epiſcopus Moguntinus. Cui ſucceſſit *Marcolfus* Aſtanienſis Præpoſitus, qui cito moriens *Hinricum* habuit ſucceſſorem. *Conradus* Epiſcopus Magdeburgenſis obiit: *Fridericus* ſucceſſit. *Gerdrudis* Duciſſa obiit, 1142. Anno 1148. *Udo* Czizenſis Epiſcopus ab Jeroſolymis rediens naufragio periit; pro quo *Wichmannus Conradi* Marchionis ſororis filius ſequitur. Pomeranorum princeps *Rodibernus* fidem ſuſcipit.

Anno MCXLIX. Imperator revertitur a Jeruſalem. *Bucco* Wormatienſis Epiſcopus obiit. Anno ſequenti 1150. Dominus *Wyndolfus* Abbas Pigaugienſis, peractis in regimine annis quinquaginta & amplius, multo ſenio & laboribus attritus, ſponte ſe abbatia abdicavit, habito conſilio *Reynhardi* Epiſcopi Merſburgenſis & *Adelberti*, Abbatis de *Porta* & *Gerungi* Abbatis de *Poſovv*, & aliorum. Inde deſtinatur in cellam *Stolen*, cum iis qui ei ſubminiſtrarent. Obiit LVI.

Hinricus ejusdem Eccleſiæ nobilis juvenis ſucceſſit *Wyndolfo*; qui in principio multis adverſitatibus preſſus, anno ſcilicet Domini 1150. Poſt ea debile principium melior fortuna ſecuta eſt. Hic contemtor honoris, quamvis ab omnibus amaretur, & rebus afflueret omnibus, tertio tamen conabatur deſerere Abbatis officium, filiosque ſuos fratres, licet reclamantes & flentes, precibusque ipſum retinentes relinquere. Sed tandem detineri non potuit; ſed anno ordinationis ſuæ XVI. Domini autem 1168. cum magno ſuorum dolore ſanus

& juvenis, nullo conſulente, ſpiritus tamen impetu magis quam carnis ductus, Abbatiam reſignavit. Obiit LXX.

Anno MCLI. obierunt *Arnoldus* Colonienſis Archiepiſcopus. *Arnoldus* Cancellarius ſucceſſit. Obiit *Wernherus* Monaſterienſis. *Fridericus* ſubſtituitur. *Ludevvicus* de *Wipera* obiit 1152. *Lambertus* obiit. *Hermannus* de Wincenborch cum *Luchardi* conjuge inſidiis ſuorum in domo propria occiditur III. Kal. Febr. *Conradus* Imperator obiit, & *Fridericus* filius fratris ejus eligitur: & *Fridericus* Magdeburgenſis Epiſcopus obit, *Wichmannus* ſuccedit.

Anno MCLIII. *Fridericus* Rex in Saxoniam venit. *Hinricus* Moguntinus Epiſcopus deponitur a legatis Papæ, cui ſucceſſit *Arnoldus*. *Hinrico* Mindenſi depoſito ſucceſſit *Wernharus*. *Bernhardus* Hildesheimenſis Epiſcopus relaxatur & moritur: *Bruno* ſuccedit. Papa *Eugenius* obiit: *Anaſtaſius* ſuccedit. *Anaſtaſius* obiit 1154. *Adrianus* ſucceſſit; a quo *Fridericus* imperiali benedictione ſuſcepta a Romanis evaſit. *Sueno* Danorum rex fugatur: cujus regnum occupant nepotes ejus *Knutus* & *Woltmarus*.

Anno MCLVI. obit *Arnoldus* Colonienſis. *Fridericus* ſequitur. Dux *Hinricus* Friſiam hoſtiliter ingreditur. Ducatum Bojoariæ a *Friderico* Ratiſponæ poſito obtinuit. *Hinricus* anteceſſor marchionatum in Oſterich obtinuit. *Conradus* Marchio obit, converſus in Monte-ſereno, cujus fundator ipſe fuit S. Petri. *Wyndolfus* Abbas Pigaugienſis obiit. Dux *Hinricus Suenonem* in regnum Daciæ reduxit. Anno 1157 *Knutus* Rex a Suenone interimitur, & *Fridericus* Cæſar Poloniam hoſtiliter ingreditur. *VVoldemarus* congreſſus *Suenonem* interficit. Anno 58. *Willsboldus* Corbejæ Abbas obit in Græcia. *Reinoldus* obiit Colonienſis Archiepiſcopus mortuo Friderico. Anno 59. *Adrianus* Papa obit. *Henricus* Dux *Leo* inſtituit in Sclavorum regione Epiſcopatus *Luybeg*, *Svvrin*, *Razesburch*, *Rudenburch*. Monaſterium Pigaugienſe crematur.

Anno MCLX. *Arnoldus* Moguntinus a ſuis civibus occiditur. *Hinricus* Leo vaſtat terram Slavorum. Depoſuit *Ulricum* Epiſcopum Halberſtadenſem auxilio Cardinalis ex parte *Victoris* Papæ: cujus electioni Epiſcopi conſentire nunquam voluit. *Gero* ſubſtituitur Anti-Epiſcopus Halberſtadenſis. An. 61. *Brunoni* Hildesheimenſi ſucceſſit *Hermanus*. An. 62. guerra inter *Henricum* Leonem oritur & principes Saxoniæ in periculum Saxoniæ annis XV. *Radeboto* abbas Pigaugienſis *Hinrico* abſoluto ſubſtituitur anno Domini 1169. *Waldemarus* Rex Danorum Rugianos ad Chriſti fidem coëgit: ſed Doctorum defectu relapſi ſunt. *Hinricus* filius Imperatoris quinquennis in regem eligitur in *Babenberg*, *Chriſtiano* Moguntino proloquente, MCLXX. *Adelbertus* Marchio obiit. Dux *Hinricus* mare tranſiit.

Anno MCLXXII. rex Bohemiæ per *Fridericum* deponitur, Zibislao datur. Obiit *Ludevvicus* Epiſcopus Monaſterienſis: *Hermannus* de *Wincinburg* ſucceſſit. Obiit Brandenburgenſis Epiſcopus *Willimarus*; ſuccedit *Sifridus* filius Marchionis *Adelberti*. Anno 1177. reconciliantur Papa *Alexander* & Imperator. *Chriſtianus* Moguntinus ob petitionem Imperatoris confirmatur a Papa, cæteris dejectis: *Conradum* inde ejectum conſtituit in Epiſcopum Saltzburgenſem. *Ulricum* etiam Halberſtadenſem Epiſcopum reſtituit, *Geronem* removit. Dux *Hinricus* Leo & *Otto* Marchio *Dimin* capiunt. Inter *Hinricum* & *Ulricum* lis oritur.

Anno MCLXXVII. *Alexander* Papa duce *Chriſtiano* Moguntino Romæ honorifice reſtituitur in quadrageſima. Legatos Cæſaris cum muneribus Papa remiſit, & ipſi Imperatori xenia miſit. *Philippus* Colonienſis Epiſcopus uſque ad *Weſeram* omnia vaſtat, quæ *Hinrici* Ducis ſunt, nec Eccleſiis parcens. *Wichmannus* Magdeburgenſis & *Everhardus* Merſburgenſis obviam amice venientes eos cohibent. *Ulricus* Halberſtadenſis auxilio *Ottonis* Marchionis de Miſna juxta *Boſcofesheym* contra Ducem aciem inſtruxit: ſed *Wichmannus* eos ſedavit. Urbs tamen combuſta fuit; iterum reædificari cœpta. Comes interim Palatinus de Sommerſenborg cum militibus Ducis ſupervenit: contra illos Comes de *Anhals Bernardus* irruit, &c. Signifer Ducis Palatinus fugiens aliis fugæ cauſam dedit. Ex militibus Ducis plusquam CCCC. capti ſunt: quidam in palude ſubmerſi.

Anno MCLXXIX. Imperator Wormatiæ filios ſuos hereditate propria & aliorum beneficiis ditavit. *Alexander* Papa *Romæ* concilium habuit generale cum tribus patriarchis, prælatisque uſque mille, poſt paſcha. Pace indicta ſingulos remiſit. Imperator Magdeborg curiam tenet feſto Baptiſtæ cum Imperatrice *Beatrice* & filio coronatis. Poſtea in Nüenborg. Sed Dux *Hinricus* nec hic nec ibi citatus comparuit. Tertiam in Wyne caſtello *Hinrico* indixit: cumque non veniſſet *Leo*, contra eum expeditio indicta eſt. *Ulricus* Epiſcopus Halberſtadenſis reverſus, & honorifice a clero & populo ſuſceptus: *Geronis* ordinata caſſavit. Caſtrum Horneborch ædificavit. Sed Imperatore abeunte Dux *Leo* intrat *Halberſtad*, cremans omnia. Eccleſias etiam SS. Stephani, Mariæ, Pauli

Pauli & Johannis ignis voravit. Mille homines, tres Canonici presbyteri &c. qui in ſacra loca fugerunt, occiſi, ſpoliati vel capti ſunt. Epiſcopus cum ſuo *Rumaro* captus abducitur. Væ unum abiit: duo ſequuntur. *Wichmannus* Epiſcopus caſtrum Ducis Haldensleve obſedit: ad cujus auxilium non tantum noſtri principes, ſed Epiſcopus Colonienſis cum duobus Ducibus & octo Comitibus, IIII. millia armati, ad deſtructionem illius caſtri convenerunt. Sed heu! ad ultimam deſolationem totius Saxoniæ Cœnobium Haldensleve vaſtatur. Orta inde diſcordia in exercitu diſceſſerunt vaſtantes in via obvenientia. Dux illis digreſſis ſupervenit, circa *Bodam* fluvium omnia comburens & vaſtans, *Calve* curiam Epiſcopi exuſſit.

Anno MCLXXX. Imperator *Ulmæ* nativitatem Domini peregit: Olricus & ſui capti relaxantur. Conditio tamen, quam fecit Epiſcopus captus cum Duce, a Papa caſſatur & Cæſare. Iterum *Hinricus* curiam in Wirtzenburch tenet: *Hinricus* non venit. Reus ergo majeſtatis adjudicatur, omniſque hæreditas, quam ab Imperatore vel Epiſcopis tenuit Dux, eidem abjudicatur. Imperator inde Ingelenheim curiam tenet in quadrageſima, præſentibus Legatis Papæ duobus Cardinalibus. Ibi *Sifridus* transfertur ab epiſcopatu Brandenburgenſi ad Bremenſem. *Bernhardo* Comiti, fratri Epiſcopi ducatus Saxoniæ ex omnium ſententia adjudicatur circa orientalem plagam fluminis *Weſera*. Ducatum vero ad occidentalem plagam in *Weſtfalia* Epiſcopus Colonienſis obtinuit. *Ludevvicus* Comes provincialis efficitur loco *Adelberti* de Sommerisborch, qui ſine hærede obiit. Expeditio contra Ducem *Hinricum* indicitur. Poſt Paſcha Dux *Goslaria* folles &c ejusdem civitatis in Cæſaris injuriam evertit, civibus annonam inferri prohibuit. Northuſen concremavit: ibi etiam monaſterium Sanctimonialium exuſtum eſt. Cui occurrunt *Lutvvicus* & *Bernhardus*; ſed capti ſunt *Lutvvicus* & *Hermannus*; *Bernhardus* fugatus. Dux fugientes Thuringos uſque in Molhuſen perſecutus eſt, omnia devaſtans. Imperator tenet curiam *Ratispona*, feſto Baptiſtæ. Ibi *Hinricus* Leo privatur Ducatu Bavariæ. Caſtrum Ducis Lichtenberg capitur. *Olricus* Halberſtadenſis Epiſcopus obiit: *Tidericus* ſucceſſit. Imperator apud Werle omnes fautores Ducis ab eo diſcedere mandat, & niſi ad gratiam Imperatoris ante Martini redeant, ipſi & filii eorum jure hæreditatio abjudicarentur. Hartzborg & Biſcofichen conſtruxit Imperator ad oppreſſionem Ducis: veniensque Aldenburg adjudicavit ducatum Bavariæ *Ottoni* Palatino de Wicilingesbach. Urbes Ducis traduntur & Cæſari, Heimenburg, Lawenburg, Regenſtein &c. Dux obſedit Sigheberch urbem Adolfi Comitis, doloque cepit contra juramentum. Imperatori traduntur Goslariæ poſito, Hartesberg, Scopenberc, Sciltberc, urbes Ducis egregiæ: multique nobiles prius Ducis fautores, tradiderunt ſe Imperatori; ſcilicet Comites de Waltenrath, de *Scartfeld*, de Hilfeld; & in gratiam ſuſcipiuntur. *Razamarus*, Princeps Sclavorum ſubito interiit.

Anno Domini MCLXXXI. obiit *Radeboto* Pigaugienſis Abbas: cui ſucceſſit *Ekelinus Mirabilis* prior ibidem. *Wicmannus* Magdeburgenſis iterum obſedit Haldesleve caſtrum Ducis mirabili arte opprimens: & tandem cepit & Magdeburgenſibus traditum deſtruxit. *Thidericus* Epiſcopus Halberſtadenſis obſedit Blankenborch in quadrageſima: quæ ſola manſerat Duci fidem ſervans Leoni. Colonienſis *Philippus* deſtinatur ab Imperatore juxta Brunswyk, ne qua fieret excurſio à militibus Ducis. Imperator Bartwic pertexit. *Hinricus* Dux in Ertineborg cognito adventu Cæſaris, deſtitutus a ſuis, incendit caſtrum, & navigio evaſit. Omnes urbes ejus Imperatori panduntur. Duciſſa quæ in Lüneborg remanſerat, & eandem urbem dotem ſuam eſſe aſſeruit, eam ſibi annuente Imperatore libenter conſervat. Imperator movit exercitum in Lübeck, occurrente illi in pace rege Danorum & Ducibus Slavorum: Omniaque obtinuit celeriter, quæ in illis partibus Ducis fuerant, & victor rediit.

Anno Domini MCLXXXII. Omnes principes regni Teutonici pacem ſe ſervaturos jurabant. *Hinricus* Dux de Brunſwyk, qui *Leo* vocabatur, ſicut juraverat egreſſus Saxonia ad ſocerum ſuum regem Angliæ divertit. Hic, dum abeſſet Cæſar, intravit Thuringiam, cremavitque Molhuſen & Northuſen. Landgravius Thuringiæ *Ludvvicus*, & frater ejus *Hermannus*, cum cæteris, quos Imperator Goslariæ reliquerat, bello inito contra Ducem, victi ſunt & capti. Audiens hoc *Fridericus* Imperator, grandi exercitu terram Ducis funditus vaſtat, cremat. Lübek oppugnat civitatem. Deinde Dux gratiam Imperatoris promeruit. Inde ſecuta eſt curia, qua major nunquam fuit, in Thuringia. De iſto *Hinrico Leone*, Duce Brunſvicenſi vide in Chronica Sclavica in Teutonica. Multa fecit bona: multa mala.

Anno Domini MCLXXXIII. obiit *Ekelinus* Abbas Pigaugienſis, *Rudolfus* ſucceſſit. Anno 1184. obiit *Adelheidis* Abbatiſſa in *Ganderſem* & *Quedelingborg*: *Agnes* ſoror *Ottonis* Marchionis de *Miſna*, de *Gerbſtad*

ſumta

ſumta eligitur in locum ejus. Imperator Moguntiæ Pentecoſten celebravit cum regina & cunctis principibus. Duos ibi filios ſuos gladio accinxit. Ibi Dux *Hinricus* nullam gratiam impetravit.

Anno MCLXXXV. Abbas *Rudolfus* Pigaugienſis obiit: ſucceſſit Dominus *Sifridus*. Anno 86. translatio S. Ottonis facta eſt, in qua Abbas Sifridus interfuit, & inde reliquias S. Ottonis attulit, eique Eccleſiam conſtruxit. Diſcordia inter ipſum & Epiſcopum Mersburgenſem orta eſt, qui eccleſiam ſibi ſubjectam affirmabat. Abbas ad Apoſtolicam ſedem appellabat. &c. Anno 87. obiit *Udo* Nüenburgenſis Epiſcopus: *Bertoldus* ſuccedit. Imperatrix obiit. Schiſma oritur inter Papam & Cæſarem. *Jeruſalem* capitur a Saracenis, & Chriſtianorum ultra quinquaginta millia pugnatorum occiſa. Jeruſalem autem ſuperna a ſuis hic civibus occiſis pie credentibus poſſeſſa eſt.

Anno Domini MCLXXXVII. Conſecratum eſt monaſterium (*Puto Pigavv*) a *Hugone* Cardinali Hoſtienſi. Interim Epiſcopo & Abbate litigantibus, Abbas ad curiam accedens, quædam privilegia *Paſchalis* mutari per *Cæleſtinum* nunc Papam obtinuit; & eccleſiam S. Laurentii, in qua jus Epiſcopus exercuit, Papa exemit ab omni jure Epiſcopi. Sit autem Abbatis & monaſterii, nec contra eorum voluntatem Epiſcopus juris quippiam exerceat. Eccleſia etiam S. Ottonis exemta fuit ab omni jurisdictione epiſcopali. *Urbanus* obit. *Gregorius* obit 88. *Clemens* mandat ulciſci Jeruſalem.

Anno MCLXXXIX. Imperatore *Nurenbuach* exiſtente, miſſi ad eum legati a rege Græcorum, a Soldano, a rege Arabum. Sed dolus patuit ſubinde. *Otto* Miſnenſis Marchio a filio ſuo *Adelberto* capitur. Hic erat filius *Conradi* Marchionis de *Witin* & poſt de *Miſna* & *Luzane*: fundatoris *Montis-ſereni*, monaſterii S. Petri. Poſtea relaxatus: cum compoſitio pacis ſibi non placeret, bellum filio indixit. Hinc rapinæ & incendia, Oppida Iſenberg, Libitz & alia læſa. Interim Dux Bohemiæ *Otto* nomine, qui de Mererin tranſpoſitus fuerat, *Miſnam* venit, depopulatur regionem; theſaurum Marchionis ultra XXX. millia marcarum tulit, & rogatus abceſſit. *Henricus* rex curiam habet in Wirtzenborg. Ibi *Otto* & filius ejus reconciliati ſunt poſt damna plurima. Idem *Henricus* filius Cæſaris curiam in Mersburg habuit. Ibi expeditio indicitur contra *Hinricum* Ducem Leonem, & contra Brunſwik, pro querimonia *Bernhardi* Ducis. Convenerunt in Saxonia prope Hornebog, omnia circa Brunſwik devaſtabant iterum conventuri.

Anno MCLXXXX. Imperator *Fridericus* in Græcia fuit. *Henricus* filius ejus a *Cæleſtino* coronatur. Tertio anno regnum *Siciliæ* cepit; *Neapolin* obſedit, &c. Regnum *Apuliæ* ſibi ſubjugat *Hinricus* anno 94. *Albertus* Miſnenſis obit. *Cæleſtinus* Papa obit, 96. *Innocentius* tertius ſuccedit. Anno 1198. *Tidericus* Marchio Miſnenſis, avus *Diderici* ultimi, reverſus de *Jeruſalem*, recuperat hæreditatem paternam adjutorio ſoceri, & poſſedit ipſam annis XVII. Diſſenſio orta inter Electores: una pars eligit *Ottonem* filium *Henrici Leonis*; alia pars *Philippum*. Per IX. annos fit de regno contentio. *Philippo*, quia Dux, *Sueviæ* favebat. Sed Papæ diſplicuit, quia *Hinricus* frater contra Eccleſiam fuerat. *Ottoni* favebat *Innocentius*, & ipſum coronari fecit *Aquisgrani* in regem Almaniæ, etiam *Philippo* renitente; quem etiam excommunicavit Papa. Anno Domini 1209. *Otto* fuit coronatus Romæ a Papa in baſilica Petri. Sed quia intrarat *Apuliam*, auferens regnum *Siciliæ* *Friderico*, Papa excommunicat Ottonem. Anno Domini MCCXII. *Fridericus* eligitur contra *Ottonem* Cæſar. Qui Romam veniens ab *Innocentio* & populo honorifice eſt ſuſceptus. Dein in Almaniam veniens contra *Ottonem* triumphat.

FUNDATIONES
QVORUNDAM GERMANIÆ MONASTERIORUM, COLLECTÆ QVONDAM
per Monachum Benedictinum, ſed anonymum.

FUNDATIO MONASTERII
VVISSENBURGENSIS PER DAGOBERTUM FRANCORUM REGEM.

DAGOBERTUS divina favente clementia Francorum Rex, omnibus regni ſui primatibus, imo cunctis fidem Chriſtianam profitentibus, tam futuris

futuris, quam præſentibus. Votum quo Deo vel Sanctis ejus ſe quis obligaverit, ſine macula reatus irritum fieri non poterit, & quanto major & dignior eſt is, cui vovetur, eo ſerietur graviore judicio voventis & non reddentis præſumtio. Debemus igitur & volumus nos quoque reddere, quod vovimus Domino Deo terribili, & ei qui aufert ſpiritus Principum apud omnes Reges terræ. Qui qualiter in brachio ſuæ virtutis terruerit & qualiter percutiens & ſanans rurſus nos viſitaverit, omnibus ad exemplum correctionis notum fieri duximus; præcipue, ut quiſque fidelis audito noſtro periculo ab Eccleſiarum Dei vaſtatione ſe contineat, & honorem congruum rebus Deo dicatis exhibeat. Primum ergo de divina ſuper nos habita terribiliter examinatione; poſtea de voto & voti noſtri redditione breviter exponemus. Patre meo *Clotario* felicis memoriæ defuncto patrii regni curam ſuſcepi; ſed vivendi ductus levitate, dominandique cupiditate diſtractus, regalis officii debitum neglexi, nihil exhibens commiſſis ſolicitudinis, vel diligentiæ nihil faciens, vel judicans manſuetudinis aut Zelo juſtitiæ. Inter alios exceſſus meos Eccleſiarum Dei deſtructor & diſſipator eſſe cœperam, quarum defenſor & ſublimator eſſe debueram, nec divinæ majeſtatis oculos, nec hominum veritus acclamationem. Tandem Dei benignitas obſtinatæ mentis ſuperbiam conterens, virga correptionis iniquitates meas viſitavit, & caſtigato mihi veniam non negavit. Nam raptus in ſublime, divinæque majeſtati inter choros Sanctorum in habitu judicantis ſedenti præſentatus a ſanctiſſimis Eccleſiarum Patronis pro rebus Eccleſiaſticis per rapinam deſtructis a me & conſumtis, graviter & conſtanter ſum accuſatus, maxime a ſanctiſſima Dei genitrice *Maria*, & beatiſſimis *Petro* & *Paulo* Apoſtolorum Principibus. Cumque conſcientia gravatus non auderem delicta defendere, occurrit mihi tandem ſpecialis patronus meus martyr Dionyſius, qui precibus ſuis & inſtantiis pœnæ dilationem & pœnitentiæ mihi tempus obtinuit. Idem ipſe quaſi modum ſtatuens pœnitentiæ, in hoc mihi ſpem plenæ poſuit indulgentiæ, ſi ad honorem Dei & SS. prædictorum, quos magis offenderam, domum divinis aptam ſervitiis extruerem. Qua permiſſione lætatus, libens vovi, dimiſſusque a ſuperis redii. Igitur ſub certa ſpe remiſſionis & indulgentiæ peccatorum noſtrorum reddentes alacri ſtudio votum quod fecimus, Eccleſiam in honorem *S. Trinitatis*, & *S. Mariæ* perpetuæ virginis, & SS. Apoſtolorum *Petri* & *Pauli* in loco, qui dicitur WISSENBURG, conſtruximus, quam ſublimare & regali munificentia ditare decrevimus. Donamus ergo & in perpetuum datum eſſe volumus de rebus fiſci noſtri illic adjacentibus, quicquid ad nos ſpectat, tam in villis, quam mancipiis, vineis, campis, pratis, paſcuis, aquis, aquarumve diſcurſibus, & omnia hæc in uſu fratrum ibidem ſub monaſtica profeſſione Deo ſervientium libera traditione redigimus. Et ut hujus noſtræ donationis auctoritas in omne tempus perſeveret ſtabilis & firma, terminos & circumjacentium nomina locorum ſubnotare curavimus. Verſus orientalem plagam extenditur *Marcha*, quam tradidimus uſque ad *Morchohoven*, & ad *Aldenberden*, & inde ad *Oboldeſvvege*, & inde ſubter vadum Lutre. & inde ad *Guozdigenburſt*, & inde ad limitem, qui ſtat in ſummitate vallis *Juvenesdal*, & inde ducit ad meridianam plagam ſuper Warsbach, & inde ad *Bodemloſestaphs*, & inde ad Sebach, & inde ad Kirchdale, & inde ad Ingoldeaczabe, & inde ad ſilvoſos montes uſque Bedebur; Ad occidentalem vero plagam uſque Lutenbach & Berenbach, & inde ad Erlebach, & inde ad Brünenbrunen, & inde ad Otterichesſcheit; ad Septentrionalem plagam uſque ad Echenerenberch. Locum autem ipſum, quem ſingulari amplectimur amore, nunc & deinceps ab omni ſervitutis oppreſſione liberum ſub regali volumus eſſe tuitione: ita videlicet, quod nullus publicus judex, nullus ex judiciaria poteſtate, quicquam poteſtatis, vel negotii in ipſa *Marcha* ſine patris monaſterii licentia exercere, vel habere, præſumat: nec homines ipſius loci vel conſtringere, vel ad cauſas audiendas aut freda aut tributa ſolvenda, poſtremo nihil penitus ab eis audeat exigere. Illud etiam pari decrevimus auctoritate, ut nullus Pontificum *Nemetenſis* civitatis vel reliquorum Epiſcoporum aliquam damnandi ibidem, vel quaslibet cauſas agendi habeat poteſtatem; ſed ſub noſtræ emunitatis defenſione omnia illuc pertinentia Pater monaſterii cum fratribus ſuis libere & quiete poſſideat. Ad hæc monetam habentem in ſe imagines & literas, expreſſamque ſimilitudinem Nemetenſis monetæ eidem loco concedimus, parique noſtræ auctoritatis donatione ratum & firmum eſſe volumus; ut homines ejusdem Eccleſiæ per omnes fines regni noſtri libere negotiis ſuis inſerviant; ita videlicet, ut nulli debitum telonii perſolvant, & nullus judex ſeu quælibet cujuscunque ordinis perſona, in hujusmodi cauſa violentiam eis aliquam inferre præſumat. Fratribus autem ibidem Deo ſervientibus, ut eo devotius & tranquillius ſanctæ converſationis ordinem cuſtodiant, liberam inter ſe eligendi ſibi Abba-

Abbatem donavimus poteſtatem; cui Abbati, omnibuſque ſibi ſuccedentibus, hoc ſpeciale concedimus privilegium dignitatis, ut in ordinem & jus poſſit promovere Miniſterialium, quemcunque de familia tali honore dignum iudicaverit. Omnes etiam miniſteriales ejusdem Eccleſiæ ex Domino Abbate accipiant beneficium, ſolique Abbati ſerviant, nec aliquam poteſtatem ſuper eos Advocatus exercere audeat, niſi forte ex aliqua inobedientia, quaſi rebelles, illos Miniſteriales conſtringendos Abbas Advocatum invitet. Reliqua vero familia legitimo loco & tempore ter in anno pro juſtitia facienda ad placitum Advocati debet convenire, & in p:ovicium Advocati, ſi præſens eſt, ſinguli ſingulos denarios ſolvere, exceptis his, qui ſunt in emunitate. Quod ſi in his placitis abſens fuerit Advocatus, nihil ei ex his denariis debetur, niſi in ſervitio Regis eſſe probetur. Ut autem hæc noſtra traditio, & juris, & conceſſæ dignitatis inſtitutio, ſtabilis & inconvulſa jugiter permaneat, chartam hanc inde conſcriptam adjectione ſigilli noſtri roboratam ſignavimus. Quod fecimus in ipſo monaſterio menſe Majo die XI. anno regni noſtri XXIII in Chriſti nomine feliciter AMEN. Anno Domini DCXXIV.

Fundatio S. Petri in Erphurdia.

E Gratia Sanctæ & individuæ Trinitatis Ego *Dagobertus* Francorum Rex notum facio, tam clero quam populo, tam Chriſtianis quam paganis, quod urbem noſtram **Merwigesburg**, quæ nobis hæreditario jure ab ipſo avo noſtro *Mervvigo*, fundatore videlicet ejuſdem urbis in *Thuringia* obvenerat, S. *Petro* & ſuis Monachis Deo inibi ſervientibus, a quo & ipſe mons poſt fundationem monaſterii, quod in honorem præfati Apoſtoli conſtruxi, vocabulum ſumſit, deleto paganico prius nomine avi noſtri, S. *Petri* mons vocitatus, cum omnibus ſervitiis ſuis poſt finem meam poſſidendam regali potentia dedimus. Quali autem id Dei ordinatione factum ſit, indicabimus. Fuit in præfata urbe juxta Eccleſiam S. *Baſilii* martyris homo Dei nomine *Adeodatus*, rogatu meo a Mogontino Epicopo *Rigiberto* incluſus. Qui incluſus ob periculum animæ nolens uti communione clericorum uxoribus & armis utentibus, ſæpe me rogavit, ut de aliquo meo monachum clauſtro, a quo divinum officium & verbum veræ fidei audiret, & communionem ſacri myſterii perciperet, ſibi evocarem. Hujus ego ob intimam familiaritatem petitioni annuens, miſi ad monaſterium monachorum, quod ſimili modo conſtruxi in **Selſenburge**, & venerabilem ſeniorem monachum nomine *Truckindum* inde evocans præfato *Adeodato* incluſo doctorem & rectorem direxi. Qui eo perveniens, cœpit paulatim ex ejus doctrina, & ſuaſione incluſi numerus credentium multiplicari, tum converſione paganorum ad Baptiſmum, tum clericorum & laicorum ad monachicum habitum. Hoc ego cernens & divinum in hoc favorem intelligens, tradidi ſæpe dictam urbem meam cum omnibus ſibi pertinentibus, S. *Petro* & ſuis monachis, ibidem monachicam religionem ſtatuendam & Abbatiam meo auxilio faciendam. Dedi præterea S. *Petro* & ſuis monachis ad uſus diverſos ſilvam, quam ab numero ferarum cervorum **Hirsbrulis** vocant, a meridiana plaga urbis verſus orientem, uſque ad terminos regionis **Orlaw**, quam regionem *Pipinno* Palatino Comiti in beneficium tradidi. Dedi nihilominus ad ſupradictum cœnobium villas a Sclavis in eadem ſilva factas, ſcilicet **Tunecdorpff, Tugebrachteſtet Tuttelſtet, Neukenrod, Hochdorff**, & alias plures, & aquam *Geram* ad captum piſcium monachis, a meridiana parte urbis uſque ad terminum curiæ miniſterialis mei *Girboti*. Dedi etiam de curia mea ad uſus fratrum C. modios tritici, C ordei, & totidem avenæ, & cætera omnia mea in *Thuringia*. Ad hunc mihi dilectum locum continendum dedi miniſteriales meos, cum omni eorum ſobole & poſſeſſione, quorum hæc ſunt nomina, *Gubotum*, *Gilbertum*, *Ekkehardum*, *Wolffholdum*, **Hiſen, Egenen, Wolgiſur**, *Omarum*, *Sigibertum*, *Tueodbertum*, *Theodoricum*, *Adelbotum*, *Adelgolfum*, *Gelſtatum*, *Infridum*, *Hunzelinum*, *Guntterinum*, & cæteros omnes famulos meos & famulas in Thuringia. Ut hæc traditio Domino meo Jeſu æternaliter firma maneat, literis noſtris ſtabilire fecimus, & banno *Rigiberti* Epiſcopi Mogontini confirmari rogavimus, & annulo noſtro colligavimus, & ſigillo noſtro adhibito complevimus. Acta *Mogontiæ*, Kalendis Martii, in præſentia *Rigiberti* Epiſcopi. Signum invictiſſimi Regis *Dagoberti* Francorum.

Teſtes omnium harum cauſarum ſunt hi: *Pipinnus* Major domus, & filius ejus *Karolus*, Moguntinus Epiſcopus *Rigibertus*, *Guntterinus* paganus Comes, *Ekebi* Comes, & omnis Eccleſia in *Thuringia* & circa *Renum* in *Moguntia*. Acta ſunt hæc anno Dominicæ incarnationis DCCVI. Indictione IX.

S. BLASII monaſterium erectum eſt a *Reginberto* Barone de *Feldenberen*, tempore *Ottonis* III. Anno Domini MXLVI. & fuerunt ſolum *Heremitæ*: ſed per mineralia ditati erexerunt Abbatiam. Abbas *Georgius*, qui modo præeſt, in numero Abbatum eſt viceſimus ſextus.

Mona-

Monaſterium S. TRUTPERTI in *Briſogia* fundatur per *Otpertum* Comitem de *Habſpurg* & Landgravium *Alſatiæ* tempore *Gregorii* Magni, anno videlicet Dominicæ nativitatis DCVIII.

Monaſterium OTTENBUREN a *Suevo* Duce fundatur *Tudone* Canonico Viennenſi, cujus pater *Sylachus* dictus eſt; anno Domini DCCLXIV.

Cœnobium S. PETRI in NIGRA SILVA fundatur a *Berchtoldo* ſecundo Duce *Zaringiæ*, Anno Domioi MXCIII & habuit ibi ſepulturam communem, demto *Berchtoldo* III, conſtructore civitatis *Friburgenſis*, qui jacet in domo Capituli: qui fuit vir prudens & bellicoſiſſimus.

Cœnobium DE VINEIS, i. e. Weingarten, in monte S. *Martini* fundatur per *Gvelphonem* tertium, Comitem in *Aitdorff* & Ducem *Noricorum*; & monachi, qui prius fuerant ab Altenmönſter traſnlati ad Altdorff, ſunt ad montem S. *Martini* tranſlati.

ALPERSPACH monaſterium fundatur anno Domini MCLV. a tribus Comitibus, de Zolrn, Sulcz, & Huſen; quorum primus ordinem monaſticum ingreſſus, Abbaſque primus factus, & dictus *Albertus*, inde & a quo dictum & vocitatum eſt monaſterium *Albertiſpachium*.

Monaſterium MORBACH ſundavit Dux *Eberhardus* aono Domini DCCCXXXI. Accepit autem monachos ex *Augia* majori.

Monaſterium CÆSARIENSE, id eſt, Kayſersheim, fundatur ab *Henrico* Comite in Lechſgmind, anno Domini MCXXXIV. Nunc præeſt Abbas *Conradus*, in numero Abbatum viceſimus quartus. Sepulturam habent in iſto cœnobio Domini de Helffenſtein, Hiffen, Graiſpach, & Marſcalci de Bappenheim; Kaiſersheim nuncupatur, non Perg.

Cœnobium TRUTENHUSEN Canonicorum Regularium de obſervantia, in diœceſi Argeotinenſi, ſitum in pede montis S. *Ottiliæ*, reformatum, ut dixi, de capitulo *Windemenſi*: fundatum eſt a veneranda *Herranda* Abbatiſſa *Hoënburgenſis* Eccleſiæ, montis videlicet S. *Ottiliæ*, anno Domini MCLXXXI. Monaſterium certe admodum inſigne & amœniſſimum, in quo cum Dei cultu & regulari diſciplina maxima viget hoſpitalitas & humanitas.

REBDORF monaſterium Canonicorum etiam regularium de obſervantia unione & capitulo *Windemenſi*, ſundavit *Fridericus* I, cognomento Barbaroſſa Anno Domini MC...

Monaſterium S. GEORGII in *Nigra ſilva* fuodatur a Comite *Hettelone* in allodio proprio, ubi tandem monachus factus fuit. Erat autem prius Advocatus in *Augia* majori. Anno Domini MLXXXVIII.

Cœnobium Zwifalten; quod communiter Latine AD DUPLICES AQVAS appellatur, inſtituitur per Abbatem Hirſaugienſem *Wilhelmum*, virum ſanctum, anno Dominicæ nativitatis MXCI.

PETRI DOMUS, vulgo Peterhuſen, prope *Conſtantiam* ſundat S. *Gebhardus* Epiſcopus Conſtantienſis, natus Comes Brigantius, Anno Domini DCCCCLXXX.

EBERBACH, fundatur anno Domini MCXXVI.

LORCH, fundatur per *Fridericum* Seniorem Ducem Sueviæ.

KEMPTEN, monaſterium fundavit *Hildegart* illuſtris femina, in quo & tumulata quieſcit. Primus Abbas S *Andegarius* frater *Rolandi* fuit. Hæc vera ſunt omnino & ſolida.

Anno Domini MCXXXIII. *Dyopoldus* Marchio Vorburg, dedit monachis Ciſtercienſis Ordinis in Waldſachſen aream, in qua conſtructum eſt monaſterium eorum, & de ſilva, quantum ipſi fratres per unum diem poterant in circuitu periuſtrare. Unde ipſe eſt fundator eorum. Hocce monaſterium tempore belli Bojoarici furens edaxque flamma voravit, eo videlicet tempore funeſto, quo & Lympurg igne arſit. Nunc reparatur.

Anno Domini MCCLVI. *Ludwicus* Dux Bojoariæ, Comeſque Palatinus Dominam *Mariam* conjugem ſuam, ſororem Ducis Brabantiæ, in Werd Sueviæ decollari fecit. Miſerat equidem ipſa binas literas, unas Duci, qui tunc in partibus Rheni erat, alteras *Henrico* Comiti Hirſuto; quæ ex ertore marito præſentatæ fuerant. Pro emenda vero conjugis occiſæ, Abbatia in Fürſtenfeld ab eo conſtruitur & fundatur.

Adelbertus filius ſororis *Henrici*, primi hujus vocabuli regis, patris *Ottonis Magni*, matrem habebat *Babam* nomine, a qua *Babenburg* caſtellum ejus nominatum eſt. Hinc dictus eſt *Albertus* ille, vir fortis & ſtrenuus, *Comes Rabenbergenſis*. Fundator extitit monaſterii *Tharis*, noſtri ordinis in diœceſi Herbipolenſi, ubi & ſepultus quieſcit. Hunc *Adelbertum* proditorie blandis verbis eductum & ſeductum *Hatto* Epiſcopus Moguntineoſis in manus Imperatoris *Ludovici* dedit, qui & ipſum *Albertum* decollari fecit. Ego de illo Imperatore a certo nomine dubito mirorque: nam ratio temporis aliquem *Ludovvicum* Imperatorem tum fuiſſe, non admittit. Scripſi quemadmodum reperi in exemplari.

Monaſterium Ordiois fratrum Ciſtercienſis, quod Jorgenthal, i. e. *Vallis Georgii* nuncupatur, prope nemus Thuringiæ, Comites fundaverunt de Kafferu-

THA. Ego in dictis monaſteriis non fui, ſed quæ poſui tranſcripſi ex quadam collecta Cronicula in *Ratisbona* ad S. *Emeranum.* Quare & ego vehementer dubito de dictis, quoniam topographias & originales dictorum non vidi cœnobiorum. Quin imo & nomina confuſa ſunt & tranſpoſita, ut plerumque filius ponatur pro patre, & pater pro filio; videlicet *Thaſſilo* pro *Otilone*, & e diverſo.

Sane & alio quodam in libro ſic exaratum comperi: Otilo prius Rex, poſt, *Bavaria* in provinciam redacta, Dux, *Altha* monaſterium fundavit ex ſuo allodio, & ſepultus eſt cum uxore ſua in **Oſterhoven**, quod nobiliſſimum monaſterium ſub regula S. *Benedicti* egregie ſatis Dux ipſe conſtruxerat. Legi etiam ut ſupra, quod filius ipſius *Thaſſilo* Dei amore ſeculum reliquerit, & monaſterium **Lorsheim** intraverit, & in eodem religioſiſſime vixerit, & tandem beate obierit. Legitur nihilo tamen minus & aliter in quibusdam Chronicis, & *Lupoldus* ſimiliter refert in Epitomate de rebus Germanorum veterum quod *Thaſſilo* ob rebellionem & inobedientiam ab *Carolo Magno* una cum filio ſuo *Thedone* in monaſterium truſus ſit & in monachum tonſoratus, & hoc ex gratia, alioqui mortis ſententiam non evaſiſſet. Cæterum & hanc dubitationem auget, quoniam non unus tantum, verum plures, & ad minus duo *Thaſſilones* fuerunt.

Fundatio Monaſterii Montis S. Petri prope **Roſenheim.**

ANno Domini MCVII. *Bertholdus* nobilis Comes de *Purgeck* & *Otto* junior Comes de *Scheurn*, qui caſtrum habuerunt dictum quondam **Glanck**, nunc **Uſenhoffen**, vel *Mons S. Petri*, cui caſtro renunciantes Monaſterium in honore *S. Petri* conſtruxerunt & fratres de **Viſpachaw** ibidem collocaverunt.

Fundatio Monaſterii Benedictenpuern.

ANno Domini DCCXL. indictione VIII. ſub *Zacharia* Papa, tempore quo S. *Bonifacius in Francia, Friſia, Auſtraſia, Bavaria* fidem Chriſti ſeminabat, cum jam jam Eccleſiæ & monaſteria in *Bavaria* conſurgerent, in loco & in ſolitudine invia condiderunt & fundaverunt primum monaſterium, dictum **Benedictenburn** tres fratres viri clariſſimi, **Latfried Waldam, Ellant**, tam virtutum quam divitiarum inclyti primates regni, & regis *Caroli*, patris *Carolomanni* & *Pipini*, conſobrini.

Anno Domini MCXLVII. & circa illud tempus *Welpho* Dux Bavariæ ſenior complura fundavit monaſteria, videlicet **Raitenpuch, Aldorff**, quod modo **Weingarten** vocatur, **Altenmünſter**, & Eccleſiam *Racenſem*; & his peractis *Hieroſolymam* verſus proficiſci cœpit, III. Kal. Aprilis.

Anno Domini DCCCCLXXVI. Dominus *Gero* Colonienſis Archiantiſtes conſtruxit GLADEBACENSE cœnobium, quo ſitum eſt in diœceſi *Colonienſi*, ſed in dominio & terra *Juliacenſi*: & viget ſub *unione Burſveldiana.*

CAMPIDONE monaſterium conſtruitur per *Andegarium*, qui etiam Abbas effectus eſt ibi, Anno Domini DCCLII.

OPHO Angliæ Rex, avus maternus S. *Williboldi*, primi Epiſcopi *Eichſtetenſis*, monaſterium fundavit SCHUTTERENSE in *Mortnavia*, unde usque hodie dicitur OPHONIS CELLA Anno Domini DCCXVII.

BUCHAUGIENSE cœnobium fundatur a nobili Comitiſſa *Adalinda*, Uxore *Hattonis*, cujus tres filii nequiter occiſi in eodem monaſterio conſepeliuntur, ſcilicet **Beringer, Regrimof**, & *Gerardt.* Anno Domini DCCCCII.

AUGESNOVEN fundatur a *Bernhero* Comite de **Haſpurg** & Domino in **Ortenberg**, anno Domini .....

SCHAFHUSEN monaſterium *Omnium Sanctorum*, fundatur per Comitem *Gebebardum* de **Nellenburg.** anno .....

Monaſterium REICHENBACH fundavit *Diepoldus* Marchio, dictus de **Vochpurg**, ad petitionem matris ſuæ *Luckardis*, & uxoris *Adelheydis*, temporibus *Henrici* Imperatoris quarti.

ETALL cœnobium fundatur per *Ludovicum* Imperatorem quartum, & ponitur per eum primus lapis, Anno Domini MCCCXXX. in die Vitalis martyris. Primus Abbas *Fridericus* **Lentichreuter** ſumtus ex **Reichenbach.**

VISPACH cœnobium monialium fundatur per *Haiskam*, filiam regis *Arragoniæ* viduam, & relictam *Ottonis* Comitis de **Scheürn**, anno Domini milleſimo, ſeptuageſimo ſeptimo.

HIRSAW fundatur ab *Henrico* IV. Imperatore, genero *Conradi* Imperatoris, in loco nativitatis ſuæ, in *Hircinia* ſilva, *Tempe cervorum*, anno Domini MIII.

Monaſterium ETTENMUNSTER fundatur ab *Hugerno* Epiſcopo Argentinenſi. Alii dicunt ab *Etbone*, qui primus fuit Abbas in *Augia* majori, etiam condidit **Ettenheim.** Anno Domini DCCXXXIII.

Circa annos Domini DCLXX. in partibus Noricorum erant duo fratres, *Albertus & Ockarius*, ex patre *Burgundi*, ex matre *Bavari*, divitiis præpollentes, Deumque timentes, conſanguinitatis affinitate proxi-

Digitized by Google

mi *Pipino* Regi, patri *Caroli* Magni, fundaverunt Monaſterium **Tegernſee** noſtri ordinis; *Albertus* novem comitatus in Bavaria poſſedit; *Ockarius* ducatum tenuit in Burgundia.

Anno Domini DCCCL. *Ratbardus* presbyter & Dei famulus apud **Pienſee**, quod ob ſonitum aquæ ibi decurrentis nomen accepit, monaſterium S. *Georgii* martyris conſtruxit, ibique Canonicos regulares, &c.

Anno Domini DCCCC XXXIV. *Eberhardus* Comes præpotentiſſimus, fraterque ejus *Adelhero* in caſtro EBERSBERG monaſterium Canonicorum regularium fundarunt. Poſtea tamen *Udalricus* filius dicti Comitis Adelheronis ordinem regularium Canonicorum in monachos noſtri ordinis commutavit.

Anno Domini DCCCCXCVII. *Gebehardus* primus hujus nominis Epiſcopus Ratiſponenſis quendam locum **Pruel** dictum, monachicæ vitæ aptum elegit, & monaſterium conſtruxit. Dotatum eſt per *Ottonem* M. magnifice & privilegiatum.

Anno Domini M LXII. ſeptem fratres *Scoti*, quorum nomina ſunt hæc: *Marianus, Mathantinus, Murchertachus, Clemens, Gervaſius, Isaac* & *Donatus* Ratisponam venerunt, & ſicut in Chronicis legitur, quendam mortuum nuper in patibulo *Zandolphum* nomine ibidem reſuſcitaverunt, ac tempore *Ottonis* Epiſcopi tunc temporis locum, ubi nunc eſt *Prioratus S. Petri* extra muros civitatis inhabitare cœperunt.

Eberhardus Comes de *Ebersberg* ſupra dictus ſuper flumen *Ilmum* monaſterium etiam conſtruxit **Geyſenfeld**, ordinis noſtri, anno Domini DCCCCLIII. & circa.

Hiſtoria Fundationis Monaſterii Boſaugienſis.

ANno Domini milleſimo centeſimo decimo, ſub *Henrico* Imperatore hujus nominis quarto, ſed in ordine regum quinto, auctoriſante in Eccleſia militante poſt *Urbanum* II. viro Apoſtolico *Paſchali*, Dominus *Theodoricus* Zitzenſi Eccleſiæ digne præficitur, vir vere commendandus, literis apprime eruditus, contra ſchismata, quæ nonnunqnam ſuo tempore pullulabant, propugnator Catholicus, & in omni paſtorali ſolicitudine commiſſæ ſibi Eccleſiæ deſudans utilitatibus. Hic tertio Epiſcopatus ſui anno, ſcilicet anno Domini milleſimo centeſimo quarto decimo, cum eſſet *B. Mariæ* Dei genitrici ſpecialiter devotus, quendam Sclavum penitus illiteratum, eidemque B. Virgini æque devotum in ſua curia habebat. Cui Sclavo B. Vitgo Maria tunc apparuit adhortans, ut præfato Epiſcopo diceret, ut clauſtrum ſuo honori conſecrandum non longe a ſuburbano ſeu tetritorio ſuæ civitatis, in colle, quem antiquitas *Boſaugia* nominaverat, conſtrueret, & pro indicio veritatis inſinuaret, quod ſecrete dicere ſolitus eſſet ante inchoationem horarum B. Virginis hanc antiphonam: *Nativitas tua Dei genitrix*, &c. Quæ cum idem Sclavus Epiſcopo nuntiaſſet, & Epiſcopus ſuum ſecretum illi revelatum cognoſceret, quod Domina noſtra ſibi dilectiſſima virgo Maria voluit, quantocius adimplevit, & montem qui *Boſauugia* dicitur, primum occupavit ac fruticetis & ſpinetis mundavit, & menſe Septembri VI Idus ejusdem menſis ligneam capellam in eodem monte conſtructam in honore S. Dei genitricis & perpetuæ virginis Mariæ dedicavit, ipſumque montem cum aliis prædiis in uſum fratrum inibi Deo in perpetuum ſecundum regulam beatiſſimi Patris *Benedicti*, Nigrorum monachorum ſerviturorum aſſignavit. Nam de monaſterio *Hirſauugienſi* Spirenſis diœceſis, pro tunc in regulari obſervantia, ſecundum *Cluniacenſium* ſtatuta nominatiſſimo, Abbatem poſtulavit, & quendam *Erkenbertum* virum venerabilem, quem primum huic loco Abbatem præfecit, una cum aliis fratribus acquiſivit. Secundo dehinc anno, qui eſt annus Domini milleſimus centeſimus quintus decimus, Baſilicam hanc a fundamento erexit, & octavo abhinc anno, qui eſt annus Domini milleſimus centeſimus viceſimus ſecundus, conſummavit, duoque altaria, unum in dextrali plaga in honore Apoſtolorum *Petri & Pauli* ſexto Idus Septembris, alterum vero in ſiniſtrali in honore Apoſtolorum *Philippi & Jacobi* Kalendis Maji dedicavit. Hic etiam quendam nobilem, nomine *Brennonem* de vicina Soraborum gente inconverſum recepit. Qui cum vere perverſus exiſteret, & ab Abbate ſæpe correptus emendare nollet, Abbas ad ejus directionem etiam Epiſcopum advocavit. Qui cum prædictum durius, ut dignus erat, argueret, idem *Benno* cuncta impatienter ferens in tantam malitiam devenit, ut eundem Epiſcopum in oratione ante principale altare procumbentem latenter cultello perfoderet. Unde poſt triduum venerandus Dei ſacerdos quinto Kal. Octobr. anno Domini MCXXIII. migravit ad dominum in eodem loco ſepultus, quo occiſus. Ipſe vero *Brenno* non converſus ſed perverſus mox vivus a Dæmone raptus, nuſquam comparuit. Altero abhinc anno, qui eſt annus Domini M CXXIV. ſeptimo Idus Septembris, dedicata eſt hæc baſilica a Domino *Richvvino*, venerabili Domini *Theodorici*, noſtri fundatoris ſucceſſore, ordinarionis ejus anno primo, & ab *Arnoldo* Merſeburgenſis Eccleſiæ Epiſcopo, & quinque altaria ipſo die, principale quidem altare in honore B. & perpetuæ Virgi-

Digitized by Google

Virginis *Mariæ* & S. *Iohannis* Baptiſtæ, ſanctique Iohannis Evangeliſtæ; altare ante chorum in honore *S. Crucis*; altare poſt ſummum in honore *S. Benedicti*; in honore *S. Georgi* martyris in dextra parte: In ſiniſtra vero parte in honore *SS. undecim millium virginum*, &c. Feliciter. Amen.

Fundatio Monaſterii Prumienſis per Pipinum Seniorem, qui fuit Pater Caroli Magni Imperatoris.

PIpinus Francorum Rex, cum eſſet in venatione in *Ardnenna* ſuper flumen quod vocatur *Prumia*, venatores ſuos & canes a ſe dimiſſos ita perdidit, ut nulla ratione potuerit ſcire, quorſum divertiſſent, aut in qua parte eos ſequi debuiſſet. Stupefactus ergo in ſinum armigeri caput reclinavit, & ecce angelus Domini in ſimilitudine hominis aſtitit, & dixit ei: *Ecce ego nuntius Dei ad te venio, ab eo miſſus qui mandat tibi, ut ſicut ego ſigna poſuero, ita jacto & poſito fundamento ei templum in hoc loco ædifices, & locum ipſum S. Salvatoris nomine in perpetuum appelles. In craſtinum vero cum equitaveris, duos pauperes monachos Græcos obvios habebis. Hos rogabis, ut illud, quod ferunt, tibi pro amore Dei dare velint, promittens eis retributionem magnam, cumque acceperis, eos huc adducere debes, & monaſterium, ſicut me vides ponere ſigna, ita ædificare jube, poſitis ſanctis reliquiis in hoc loco. Dabis ergo impenſas ad ædificandum eis & cuncta neceſſaria vitæ. Ferunt enim Innocentium corpora tria; partem dentis Apoſtoli Bartholomæi, & multas alias ſanctas reliquias. Venatores, de quibus ſolicitus es, ad te venient veſperi; & ſic, ut imperatur a Domino, facere grato animo procura.* Pipinus autem animo hilari, ut imperata fuerunt, ita fecit, ubi & curtes plurimos, & theſauros magnos conſerre ſtuduit, & eo mortuo trinepos ejus *Lotharius* Imperator magnifice conſummavit: Ubi & ſepultus in pace quieſcit.

Fundatio Monaſterii Selgenſtadenſis.

HEinardi Cancellarius *Caroli* Magni Imperatoris, vir egregiæ dignitatis, qui in puerili ætate cum eo nutritus fuerat, & miro ac ineffabili amore ſe dilexerant, cujus & conſilio palatinum tunc regium gubernabatur. Hic itaque *Heinardus* ſuper *Mogonem* fluvium Abbatiam inſignem fundavit, & Selingſtat appellavit, & de *Roma* ſanctos *Marcellinum* & *Petrum* apportari fecit, & ibi eos collocavit, & eam Abbatiam regno dimiſit, & ſe & dominam *Immam* uxorem ſuam, prædicti *Caroli* filiam, poſt mortem tumulari fecit.

Fundatio Monaſteriorum duorum in Quedelburg, *& cœnobii S. Johannis Baptiſtæ prope* Magdeburg.

HEnricus primus Saxo genere, pater *Ottonis* Magni, qui cœpit anno Domini DCCCCXVIIII. ædificavit & fundavit Abbatiam de *Quetteleburg* regalem utique, & in omni *Saxonia* præcipuam. Illic Abbas moniales poſuit, cui loco contulit decem & octo millia manſa, & theſaurum pergrandem; advocatiam & monetam, teloneum & militam, ubi & ſe ſepeliri mandavit. Hujus uxor *Machtildis* regina ſanctiſſima illi ad latus conſepulta & poſita eſt in crypta ejusdem monaſterii. Hujus filius fuit *Otto Magnus*, Imperator hujus nominis primus, qui & *Rufus* dictus eſt. Iſte *Otto* Abbatiam magnificentiſſimam & ditiſſimam conſtruxit extra muros civitatis magnæ Magdeburg, in honore *S. Johannis Baptiſtæ*, in quo poſuit monachos Ordinis S. *Benedicti*. Item conſtruxit in *Quetteleburg* monaſterium Nigrarum monialium ordinis S *Benedicti*, dedicans Eccleſiam in honore B. Virginis.

Conradus primus natione *Francus* eligitur in Regem anno Domini milleſimo viceſimo quarto. Iſte Abbatiam Nigrorum monachorum glorioſam & famatiſſimam ſub regula S. *Benedicti* conſtruxit & fundavit, quæ LINTHBURG dicitur anno Chriſti 1038.

Luiboldus Archiepiſcopus Mnguntinus monaſterium S. JACOBI propriis expenſis exſtruxit *Moguntiæ* foris murum in monte qui dicitur *ſpecioſus*, tempore *Henrici* Imperatoris IV. Anno Domini CIↃ LIX. obiit prædictus Archipræſul, cui *Sifridus* Abbas Fuldenſis ſucceſſit.

Fundatio Monaſterii B. Virginis Mariæ in Schuttern.

ANno quinque milleſimo DCCLXXIII a creatione mundi, ab incarnatione vero Domini noſtri Jeſu Chriſti DCIII. regnante *Phoca* Imperatore Romanorum, anno regni ejus primo vivente adhuc ſanctiſſimo Papa *Gregorio*, gubernante Franciam Rege *Theodorico*; *Offo* Rex Angliæ divina motus inſpiratione, cœpit ædificare & conſtruere hoc ſolenne cœnobium Schuttern, cum adjutorio & conſilio S. *Pirminis* Epiſcopi, ex cujus diſcipulis creduntur fuiſſe primi monachi inhabitantes hoc cœnobium in honore glorioſiſſimæ Virginis Mariæ. Illud poſtmodum glorioſe ditavit multis muneribus & privilegiis magnificus Francorum Rex *Dagobertus*, anno Domini DCCXLII. Collapſo autem priori cœnobio, illud iterum

iterum reædi[illegible]vit, privilegiis & cenſibus ampliavit, ſanctiſſimus & glorioſiſſimus Romanorum Imperator *Henricus II.* anno Domini MXVI. Deinde anno Domini. MCCCC LXXXIX. in die S. *Eliſabeth* inchota eſt obſervantia vitæ regularis hoc in loco, ſecundum laudabilem unionem *Burſfeldenſem*, per venerabilem Abbatem hujus cœnobii Dominum *Iohannem Full*; cooperatus eſt ſibi ad hoc opus ſanctum venerabilis Pater & Dominus *Blaſius*, Abbas Hirſaugienſis, qui primos reformatores de monaſterio ſuo huc adduxit. Deus dedit initium, dabit etiam incrementum.

Fundatio Monaſterii Canonicorum Regularium in Kyrbgarten *Prope Wormatiam.*

ANno Domini MCCXXXII. fundatum eſt monaſtetium ortus glorioſæ virginis Mariæ prope urbem Vangionum nominatum Kyrbgarten, per reverendiſſimum & gratioſum Dominum *Henricum* Comitem de Saraponte, Epiſcopum Wormatienſem, pro monialibus Ciſtercienſium, &c. Anno autem Domini MCCCC XLIII. reformarum eſt præfatum monaſterium, a monialibus Ciſtercienſibus deſolatum, per Canonicos regulares, opera Domini gratioſi *Friderici* Poneck Epiſcopi Wormatienſis, ac Illuſtriſſimi Principis Electoris *Ludevvici*, comitis Palatini.

Fundatio Monaſterii S. Walpurgæ in Sacra Silva

ANno Chriſti milleſimo ſeptuageſimo quarto, ætate *Gregorii* VII. & *Henrici* III. fundatum eſt a *Theodorico* Comite montis Peligardi cœnobium S. *Walpurgi* ordinis D. Benedicti: cujus Abbati *Bertolfo* poſt plurimos annos *Fridericus* Sueviæ Dux cum uxore Judenta, dooavit prædia, quæ intus & extra foreſtam, quæ *ſancta* ouncupatur. *Bertolfus* primus Abbas hujus loci fuit; *Wolfgangus* ſecundus; *Dietmarus* tertius; quartum invenire non poterant, quo oomine dicitur. Item, quæſitum eſt in antiquiſſimo martyrologio hujus loci, & nullus inventus eſt Abbas, qui *Wolfframus* dictus ſit; quamobrem arbitrantur *Wolfgangum* eſſe, & erratum eſſe in nomine. Item, ante primum Abbatem *Bertolfum* leguntur longe fuiſſe duo monachi in hoc loco, qui fundatores primi in martyrologio dicuntur: ſic cum legitur *Wibertus* monachus primus fundator hujus loci obiit V. Kal. Auguſti. *Martius* confundator III. Kal. Decembris. Hi tamen creduntur habitaſſe tanquam eremitæ in parvulo monaſterio ſive cellula: verum annus Domini, i. e. quo tempore fuerunt, incertum eſt. Nota tamen, quod hic fuit mihi oblatus liber antiquiſſimus, ibi legi, quod præfatus frater *Wibertus* ſuſcepit primum privilegium monaſterii, a *Henrico* Imperatore quinto anno Domini milleſimo ſexto. Item: *Fridericus* Dux Sueviæ pater fundatoris hujus loci. Sic *Walpurgus* fundat monaſterium S. Benedicti Lorch, prope Schwäbiſchen münde, in quo ſepelitur, &c. Item monaſterium Præmonſtratenſium *Adelberg*.

Fundatio Monaſterii Künigesberg, *Sanctimonialium.*

ANno Dominicæ incarnationis MCLXVII. Indictione XI. Epacta nulla, tempore *Alexandri* Papæ, regnante *Friderico* Romæ Imperatore, ſub *Agnete* hujus loci Abbatiſſa VIII. Idus Julii dedicatum eſt hoc monaſterium a venerabili *Bernone* Zwirinenſi Epiſcopo; & eadem die dedicatum eſt altare principale in honore S *Mariæ* perpetuæ virginis, &c. *Fridericus Barbaroſſa* eſt fundator.

Ex Topologia Novientenſis i. e. Ebersheimenſis cœnobii.

MOnaſterium *Novientenſe* ſive *Eversbemenſe* ſitum eſt in Germaniæ finibus inter *Rhenum* & *Voſagum* in pago Alſatienſi in comitatu *Thronic* & in Epiſcopatu Argentinenſi, in inſula *Ylbæ* fluminis, nemoribus coofitum, perſpicuis ſontibus irriguum, pratis amœnum, agroruin fertili cultura circumdatum, vineis non longe adjacentibus lætum, piſcationibus & venationi commodum, ac vatiis commeatibus utile ac oportunum, Cum enim pagus idem Alſatienſis primitus ab exercitu *Trebete* poſſeſſus fuiſſet, & excultus, ipſi cultores fanatici & idololatræ ſanum culturæ Deorum ſuorum, & in ipſo aram *Dianæ* & *Mercurii*, conſtruxerunt & ludis ſceniciis dedicaverunt. Sed cum poſt multa temporum curricula tota Germania, & idem pagus a Romanis, temporibus *Julii Cæſaris*, ſubacta fuiſſet; *Julius Cæſar* Deum placare, *Mercurium* videlicet, qui a Theutonicis colebatur, quoniam Deus facundiæ dicebatur, inſulam ingreſſus, ipſum fanum jam vetuſtate collapſum renovavit, ac Donariis honoravit, nomenque mutans *Novientum* nominavit. Nam antiquitus a primo poſſeſſore ſuo Stanebruch vocabatur, unde etiam hactenus ſaltus adjacens eo nomine nuocupatur. Deinde ad munimen Romani exercitus caſtella in circuitu munivit: primum ſcilicet ſuper lacum ipſius *Ylla* fluminis, quod *Brunduſium* nominavit: ſed poſt ab accolis renovatum *Branneburg* eſt nuncupatum. Alterum vero juxta villam, quæ *Hilzheim* vocatur, conſtruxit, quod hactenus *Ertburg* vocatur: Tertium

vero

vero juxta villam **Rogenheim**, quod nunc **Altenburg** dicitur: Quartum nihilominus trans flumen juxta montana conſtruxit, ipſumque ab alto ſitu *Apicam* nominavit. Horum itaque caſtrorum caſtella cum finitimis populis ipſius pagi, ſingulis menſibus ad fanum ſupradictæ inſulæ venientes, ſacrilegos ſacrificiorum ritus cum ludis ſcenicis celebrabant, & ille quidem ritus gentilitatis usque ad tempora *Neronis* Imperatoris ibidem permanſit. Eo tempore Chriſti videlicet ab aſcenſione decimo anno beatiſſimus Apoſtolorum princeps *Petrus* adjuncto ſibi *Paulo* Apoſtolo Evangelium Chriſti in urbe Roma prædicabant. Qui cum per Spiritum S. tempus paſſionis ſuæ ſciret inſtare, convocatis diſcipulis, quos idem fervor prædicationis incenderat, tali eos ſermone alloquitur: *Videte nunc fratres mei, quanta ſit meſſis dominica ſationis, & quam pauci operarii. Nunc igitur memores verborum Domini noſtri Jeſu Chriſti, quando ait: Ecce ego mitto vos ſicut agnos inter lupos,* &c. *& quia dignus eſt operarius mercede ſua.* Deinde ſingulis imponens manus dedit eis poteſtatem ligandi & ſolvendi & dimiſit eos; mittens quidem B. *Apollinarem* in *Ravennam* civitatem, S. vero *Martialem* in Aquitaniæ partes, Sanctum autem *Saturninum* in Toloſanam civitatem, B. autem *Maternum* Epiſcopum, cum duobus presbyteris *Euchario* & *Valerio* in Tranſalpinas Germaniæ partes deſtinavit. Qui transmiſſis Alpibus Penninarum, venerunt in ſupradictum Germaniæ pagum qui *Alſatia* dicitur, cœperuntque incolis prædicare verbum Dei, quos & ſermonibus & miraculis ad fidem converterunt, deſtruentes fana eorum, ex quorum lapidibus Eccleſiam in honore *B. Petri* conſtruxerunt. Poſt hæc B. *Maternus* Argentinam civitatem cauſa prædicationis ingreditur, & eos de cultura idolorum arguere cœpit, &c. ſed ab incolis non eſt receptus, imo ex urbe pulſus; qui pulverem pedum in eos ſpargens, ad relictum ſolitudinis locum repedavit. Cumque in itinere eſſent conſtituti, B. *Maternum* repentina febris invaſit: quem cum in humeris ſecum ferre tentaſſent, ſpiritum exhalavit. At illi rerum inopia ac labore fatigati, ſimulque barbaræ gentis ferocitatem metuentes, flumen *Illam* tranſierunt, ipſumque in loco deſerto ac ſolitario cum maximo luctu & fletu ſepelierunt; unde etiam usque in hodiernum diem locus idem *elegium*, propter elegos, qui ibi profuſi ſunt, eſt vocitatus. Manſit denique in præfato loco S. *Maternus* ſepultus xxx. dies, i. e. usque ad reditum B. *Eucharii* de Roma, cum baculo S. *Petri*, per quem etiam meritis B. *Petri* fuit reſuſcitatus, & vixit ex poſt xxx. annis. In hoc loco longa poſt temporum curricula *Dagobertus* Rex Franciæ ex arce *Rubiaca* veniens, dum venationi inſiſteret, aper miræ magnitudinis canibus & clamoribus provocatus, filium Regis ſedentem in equo invaſit, unde equus perterritus rapidis curſibus totus in præceps actus denſiſſimam ſilvam petiit. Sed puer non volens reſidere cecidit, & manſit uno pede in ſtrepo pendens, & tractus tandem ſemi mortuus eſt repertus, & die altera expirat. Dicunt etiam puerum ab apro percuſſum. Hinc ipſe Rex prædictam inſulam *Novientum* mutato nomine **Ebersheim** i. e. manſionem aprorum nominavit, & locum in magna reverentia habuit: nam puer per *Arbogaſtum* Epiſcopum Argentinenſem reſuſcitatus fuit. Ideoque Rex & Regina gaviſi valde S. *Arbogaſto* & B. *Virgini* dederunt *Rubiacum* & multa alia. Hæc latius vide in Legenda Arbogaſti.

SLESIA BRESLA

Seu

Totius Sleſiæ: primo in generali: deinde Urbis VVratislavienſ. Svidnicenſ. Stregonienſis cæterarumque urbium & oppidorum in circuitu adjacentium pulcherrima & ſingularis deſcriptio.

Auctor ad Lectorem

Præſens vultureas Liber Camœnas
Membratis digitis apertus offert:
Non frontem excutiat Legens minacem,
Et naſum pigeat plicare rugis:
Eſſe error poterit latens alumnum
Clius: quem indiciis volo protervis
Non defendere; dic eum Poëta:
Nox dicetur Homerus ille dormit.

Panegyricus Sleſiacus.

FRatris Pancracii Vulturini Eremitæ de Monte Cervino, quem ipſe olim in Italia ſtudendi cauſa Paduæ agens edidit anno ſcil. Domini 1506. quando adhuc aurea quaſi ſecula currebant, & tempora his longe feliciora. Igitur excuſatus erit autor, ſi forte jam ſecus quam ipſe tunc ſcripſerit, aliqua ſeſe habeant, cum in proverbio dicatur:

Tempora mutantur, ſic nos mutamur in illis.

Quem etiam panegyricum vix & non ſine magno Monaſterii noſtri rogatu ab eo, ut imprimeretur, obtinuimus: Non enim amplius vult verſifex haberi, ut ipſe idem jocoſe locutus eſt (aut poetaſter, ſed potius gradus & facultatis ſuæ) cum ipſe ſacræ Theologiæ Lector ſit ſequax ſtudioſior. Hæc ad lectorem ego Frater Michael Schwarzpeck Eremita de Niſſa: Nunc vero & auctorem ipſum audiamus.

Panegyricus Sleſiacus Pancrac. Vulturini.

ANnus adeſt ſextus quingentis mille peractis
Vaſta Cleonai torquet dum tergora monſtri
Et lates Auguſto Sol ardens æquore menſe
En ſequitur præceps ignitum Phoſphorus agmen
Inſolitum cogens de Cœlo ſydus in undas,
Nam timor heroum crinitis flamma Cometis
Apparent: radios germanum fundit ad Iſtrum
Hunc ego conſpiciens Patavina cultor in urbe
Gymnaſii ſidos ſpectatim duco ſodales.
Et cauſant inter mirandum dicta timorem
Fit verbo verbum, cujus ſe vertit ad oras
Lingva ſub patria Germania dicitur ingens,
Quisque ſui laudare ſtudet Laris advena mella
Aſt Ego disjunctus tacite loquor ordine verba.
Mergitur Oceano Titanis gurgite lampas
Lucifer æquoreis redit illam prævius undis:
Per clarumque vagis Hecate volat æthera bigis
Biſſeno radians recretis cornibus igne
Et varient ut ſigna vices errantia mundus
Præcipiti labente gradu circum movet axes.
His ſuper haut miror, miror ſub tempore lapſo
Nullum Sleſiacos vatem celebraſſe penates
Gaudia cum præſtent & manans lacte cubile:
Sed ſua forte aſſis voluerunt non aliena:
Dicere, & a noſtra procul eſt urbs condita Roma
Hæc igitur nullo ſumta eſt provincia vate.
Sed Sleſita canam patria non immemor almæ.
Bis poſuit jam bruma nives, & meſſor ariſtas
Bis ſecuit, toties maduerunt dolia botris
Quod terit Iliaco ſtructos Antenore vicos,
Pes meus, & longo ſcribendi ductus amore
Quis mea Caſtaliis intinget labra fluentis
Ajo: quis aut valido, quos ungula propulit ictu
Oſtendet Latices, Parnaſſi, neſcio, Culmen.
Eſt ubi in Euganeis Petrarchæ *vallibus urna*
Tres illis ſculptor fatali tegmine verſus
Virginus ante Domum, numquid legiſſe juvabit?
Frigida Franciſci Lapis hic tegit oſſa Petrarchæ
Et quondam doctis illuſtria ſepta Camenis.
Auguſtique Laris placidiſſima limina Phœbo
Ruris in aprici gremio quas dextera vatis
Excoluit vites, daret ut ſibi pampinus uvas,
Laurigeras fruticos vidiſſe juvabit & undas,
Quas ille Aonio ſacravit carmine Nymphis
Accedat titulis hinc Vratislavia noſtris
Nomine quam proprio ſignaſti conditor urbem
Sceptra gerens inter lex Vratislae Boemos
Et latio dulcis celebretur Sleſia verſu
Mœnia, caſtra, duces, quorum hæc moderantur habenis
Phœbus eris quem virgo parens huic edidit orbi
Chriſte ſalus hominum, tua poſco numina Cantor
Principium huic operi felix da fine beato.
Te ſine namque poteſt nemo comprendere metam
Quam quis præſtituit, ſtudio et ſi fungitur omni.
Quis Patriæ mundi peragravit climata cultor
Aut quis luſtravit germanas advena terras
Et non Sleſiaci *felicem cardinis orbem*
Diceret aut cœli ſuper alti tolleret axes?
Summa illic virtus iratum ſæpe tonantem
Gens flexit pietate placens, inimica ſuperbis
Faſtibus eſt habitans leſtraa palacia Virgo.
Proponit juſtas æquo ſub faſce querelas,
Nullius aſpicitur facies tremebunda, nec ima
Pauperies promitur non mulcent judicis aures,
Sunt quibus arcanis precioſa numiſmata ciſtis.
Et digitis tetigiſſe crucem jurando nefas eſt,
Non odium ſed amor, non triſtis Erynnios ira
Regnat, ubi poſitis concordia litibus ardet
Bacchus largus adeſt, Cereris dant munera campi
Largius, ut Libycis ubi meſſor plurimus arvis,
Illic æthereo ſurgentes culmine montes
Mirantur ſegetum velut Ida Gargara ſpicas,
Luſtrat dum Phœbus Nemeæ prope ſideris pectus
Atque gregi frutices dat opimaq; pabula paſtor
Invenit, optata minans in rupe capellas
Quique pecus fluidas ſelis comitatur ad undas,
Hinc ubi tardus adeſt creſcentibus Heſperus umbris
Ipſe pedo ſaturum fumantes pellit ad ædes.

Pin-

Pingue ſolum ſcindis curvo telluris aratro
Ruſtice, conſurgit tibi plurima ſemine radix.
Plena gerit ſtabulis pulcherrima ſilia mulctra
Hinc tibi non modico candeſcit lacte catinus
Gens illic jucunda manens, & triſtia ſpernent,
Dum venions variis petis advena mercibus
urbes
Inſtitor ad patrias aget ut miretur honores
Orbita reſtauret tua nonas Phœbe Calendas
Sunt quæ dum torquet ferventi ſidere cancrum
Atque diem prodat Lux, feſtum craſtina Divo
Baptiſta, venit mox candida turba choreas
Virgineas ducens & lætas concinet odas:
Sternet humi flores, & multo limina fronde
Poſtesque ornabit, noſtri gaudete Joannis
Feſta dies cantabit adeſt, ubi flammeus axem
Extulerit nitidum vaſto de gurgite priſcus
Templa frequentabit ſi venerit obvia ſponſe
Salve ſponſa ſuum depromens ore venuſto
En dicat rediere dies, & ſidere fauſto
Tempus adeſſe velit, quo limina noſtra frequen-
tes
Hi mores illis hac conſuetudo diebus
Hinc feſſos iterum currus ubi mergit in undas
Gente redire parat bene fultum gramine limen
Virgineus coetus, Paphios qui ſentit & ignes
Occurrit ſponſus redimitus vertice fronde
Dantque manus manibus, ſit & ingens undique
circlus
Cantor adeſt & voce tonat dum maſculus ulla
Hæ quod amans cecinit, muliebri voce recan-
tant,
Inque domum geſtat ſertum ſua præmia Can-
tor
Feſta vices iterat feſtis hac turba diebus
Irradiant Phœbi, donec te virgo quadriga:
Barbarus hæc laudat, quæ barbara ſunt (ait
oſor)
Quæ ſequitur Latios gens non eſt barbara
mores
Inquio, nunc mites cetricosque habet hæc mea
tellus
In patriam mitis gens eſt crudelis in hoſtes,
Hæc fecitque olim numquid Romana Iuventus?
Doctos Roma Viros & amavit & expulit ar-
mis
Quos habet hæc, habuit coluit nec perdidit
heſtis
Hinc plures dicat tellus habet Itala Doctor,
Tullius ajo dicat, Senecam Nero ſtravit ini-
quus
Nullus Vergilius, nullus Philiſtratus illud
Eloquii culmen, non vades Actius inter
Temnit ad ingreſſum conſurgere Cæſaris aula
Sed modo & in Latio doctos comitantur inertes
Unus prudentum reperitur in agmine ſtultus.
Quæ ſunt Sleſiaco cecini communia vulgo
Jamque viros memoro munitaque mœnia valle.
Metropolis prima ſtat Vratislavia fronte
Mercibus omnimodis locuples dita metallis
Urbs veneranda, potens, triplici circumdata
muro

Vallibus inſignis, & montibus aucta [illegible]coris:
Turre nitens varia, ſpecioſis inclyta templis,
Quam celer ingens præterfluit Odera ripa
Mitius Olavius interlabentibus undis
Non proles Cadmea, nec hac fælicior urbe
Ilios Aſſyria Babylon celſiſſima turre
Armis Thebarum, ceſſerunt Pergama Grajis
Aſt illa humanis occidit ſublimior auris,
Obruta cuncta jacent, datque annua gramina
ceſpes
Cautibus evulſis ſegetum dat terra maniplos
Sunt ubi Pyramidum ſulerat quæ fama ſub
aſtris
Lumina cernentes Memphitica templa Colo[illegible]?
Pars ingens periit, ſtant urbis mœnia noſtra,
Cui ſint perpetuo fortes in prælia vires
Utque diu fecit validis gerat ilibus arma
Quæ numeroſa trium deterruit agmina regum
Ne jaceret prohibens hoſtilis circinus ignes,
Quem ſprevit cogens invictos linquere muros,
Apparens nitidis urbs formoſiſſima tectis
Culminibus celſis renitet Carthaginis inſtar;
Viſceribus cujus placet alto pectore concors,
Conſilium, quibus eſt decus ingens aurea vir-
tus
Ædificant muros & multo flumina ponte
Invia reſtaurant, eſt tutus ab hoſte viator
Inter habet proceres horum præſentia nomen
Grande ſonant; ſiſtunt vel eques ſtealco fati-
gant,
Hisque Johanniſeris Carthago ſubdita paret
Altera, Sleſiacis adjungens viribus ulmos.
Urbibus a reliquis ſummo venerantur honore
Hos tituli nomen, hoc virtus poſtulat ingens Breslaw Leb
Nobile prudenti regitur moderamine vulgus
Opprimitur nullus lætatur divite pauper,
Exigua defert alimenta clientulus ære,
Emta foro, reperis ſpatioſis omnia circis,
Nec quæras alibi, quod Vratislavia neſcit
Civibus altiloquis domibus conſtructa ſuperbis
Cæſareis laribus pulchrisq; ornata plateis
Hanc tu Laurenti doctis Corvine Camœnis Laurentius Corvinus.
Eloquii illuſtras jubar, & virtute perenni
Ornas, hinc ultos dabit hic tibi verſus hono-
res
Dum Lacheſis torquet felicia ſtamina vati
Materna infuſum eulabant viſcera fœtum
Non erat æterna donata Tibi ab Jove vita
Dum ſacrum voluit numen dare Phœbus amb-
cus
Cingeret ut doctam laurus tibi delphica
frontem
Pallentisq; hedra fierent tua ſerta Corymbi
Nec fidei cultrix, pia relligionis alumna
Largiter exſtruxit miris undena ſacellis
Clauſtra, colens picto ſublimia tegmine
templa
Hac inter duo ſunt titulis præclara decoris
Elegis Pannonici ſoboles habet inclyta pri-
mum
Eliſabeth, turri quod mire præminet alta
Et celebre advenimus cui Laurentalia feſtum

Sed ſibi ſacratum mulier tenet illa ſecundum
Quæ ſuo contrito plorabat crimina corde
Chriſto quando pedes utroq; rigarat ocello
Quiq; cruce optata pendens a judice tolli
Noluit Andreas, tituli eſt collega potentis
Et domus eſt ingens altis erecta columnis
Qua reſides urbis decus a Dorothea perenne
Hanc ſtruis, hanc reparas ſolici Crappe Johannes
Auſpicio; ſoclas extendit Grommel ad ædem
Viros, & multos inclinat uterq; favores
Ad Chriſti ſamuloc, qui ſunt mea gloria fratres
Augmentent igitur vobis rogo penſa ſorores
Vertice virgineo medio pallacia circo
Gaudent egregio multum veneranda ſacello
Et tu cui ſacra eſt Vincenti deforis ædes
Relliquias viſura ſuas pede limine fixo
Turba fatigatis membris populoſa quieſcit
Tertia ſervandi dum Paſchatu hebdomas inſtat
Sit vel in Augaſto Domini Lux ultima menſe,
Et veſtra ſancti, quorum ſacra templa per urbem
Reſplendent, magnis venerantur cultibus aræ.
Ad ſummum Patriæ ſupereſt veniamus honorem
Porta jacet comitans Jacobi limina clauſtri
Ad liquidas illis noſter patet exitus undas
Directo petimus ſuſpenſum tramite pontem
Proſequimur greſſus ſacramque venimus in ædem
Chriſti ſera inſignem titulo genetricis harena
Hanc radiis opus egregium vibrantibus ornat
Quod pater ille ſenex ſtatuit venerandus ad aram
Thomas Att. *Cui Thoma ſucceſſor ades, pater optime, dignus*
Religionis honos & non exemplar inane
Virtutum ingenio amplectens faciendo perito
Sedque alium ſubito quem prodit dextera pontem
Scandimus; & præbens urbs ſe velut altera plantis
Docta ſacerdotum ſpacioſo limina fundo.
Arx fluidis munita vadis, illuſtior altis
Turribus, & multo ſeptem celeberrima templis
Vox illic laudum repetitis inſonat horis
Debita ſupremo perſolvit munia regi
Cura ſacerdotum divini conſcia cultus
Sacra domus gemino præfulget laude Johanni
Sublimis titulis cathedrali inſignis honore
Relliquiis divum fulvo locupletior auro
Qua prodire ſolet multo comitante miniſtro
Faſciolis humeros leni frequentibus ictu
Puniceâ inſignis vita præclarus & oſtro
Aurata Paſtor ſuſtentans brachia virga
Et præeunte foco ſolenni altaria pompa
Pro grege cœleſti ſublimia vota tonanti
O quoties altè penetravit ſidera mundi

Quem ſacer Antiſtes jactatis thuribus ade
Miſit in excelſis curvato poplite ſumum,
O quoties cæli voluit placarier arce
Juppiter omnipotens averſa protinus ira
Dum ſtetit ante ſuam præſul ſolenniter aram
Nam reſonante choro non diſcors intonat aure
Clamor & a Docto procul eſt laſcivia clero
Veſte ſuper rubra donati vellere pulchro
Canonici patres, aris antiſtite coram
Stante pio, celebri complentq; ſedilia ritu
Ora fatigantes prece blanda, at æthera concors
Aſſiſtens reſonansque chorus modulamine multo
Dulci ſonos, dignis implens concentibus aures
Altithroni hinc præſul voti redit agmine compos.
Hinc crucis ære potens inſtar domus eminet arcis
Et gradibus gaudens & poſtibus alta ſuperbis
Aſt illic multo redolent altaria thure
Templigeros arcus & ſubtus crypta columnas
Oſtendens, auget ſacros Hedvvigis honores.
O urbem ingentem & felicibus extollendam
Laudibus, æternum tribuunt cui templa decorem.
Aurea, & orbivolum dant invictiſſima nomen
Munia, perpetuum cui ſunt decus ædibus altis
Excelſa & rubro luſentia tecta colore
Funde tuas Baptiſta preces aquilineq; conſorc
Flecte genu, dictam ſancti defendite plebem
Cui veſtri in ſummo Lux eſt uatalis honore.
Jamque etiam reliquas dicemus partius urbes,
Sunt quæ Sleſiacis honos atque penatibus ingens
Gloria, & inſignis ſe primo Svidenis *apro*
Offert belli potens aperit qua ponte relapſo
Cardinibus verſis municas cive fideli
Portas emergit Titan ubi flammiger undis
Hanc duplex longe murorum circinat orbis
Hac plateis amplis atque ædibus aucta venuſtis
Pane places nitido ſi veneris hoſpes in urbem
Dant nivæas Tibi virgo manus ii vaſe recepto
Et portat media gelidis æſtate cavernis
Optima qualongo reſplendent pocula vitro,
Hæc cor triſte levant, & tollunt hauſta cerebrum
Tradit Ariſtarchum puerisque Palæmona Doctor
Pallas adeſt in voto ſuis optata magiſtris
Provida majeſtas, electa & ſancta ſenatus.
Conſilia in cunctis ducunt moderamina rebus.
Et cum pulchra tuis intra Stregonia *cervis*
Vallibus apricis ſaturi qui cornua jactant
Et vacui tondens longæve gramina dente
Urbs Mavorte potens, & clave inſignis & enſe

Te cecuis in forma quod habent tua viſcera templum
Quo nilegregius nil eſt ſpecioſius, arte
Erectam mira, templum Salomonis ad inſtar
Per populos reddit longe lateque celebrem
Atque hoc exornat moderaris conſule ſano
Vive valeque diu, calamus te deſerit, ecce
Lychnu iniro parat oeniens & Nyſa dicellum
Utraque tollenda primo oelis ordine ferri
Utraque digna coli, primum neſcimus honorem
Cui demus ducis hac, at Præſulis illa ſubinſert
Iura, ſed hoc Nyſa minime concludis inepte,
Urbs ego ſum primi Ducis, ego prima locabor
Lignis *abi contenta, placet concluſio* Nyſæ
Dicimus hanc primam, canimusque eris ipſa ſecunda
Niſa'*Decus Patriæ formoſis lucida tellis*
Tu oirtute potens, te Pallados ambit alumnam
Murorum firmis ſeries longiſſima valvis
Atque suum fauſte maturi temperat agmen
Conſilii Rector, cui ſunt & Lilia parmis
Candorem mentis ſignantia Agnes
Æternum veneranda decus, quam thure beato
Solicitas, magnis extructa ſumtibus æde
Hanc tibi parentem Dux optime Turzo Johannes
Et dignus poſitis Antiſtes honore cathedris
Illuſtrem reddis moderans virtutibus urbem
Tu, fueraus patrii cui Norica tecta penotes
Dignus Johanni Succeſſor, dignus & amplis
Culminibus, quemque auriſluis ſtirps candida tellis
Eccleſiæ fructum felici protulit hora,
Sed cum digna petas promiſſi Lignis *honoris*
Munia, te celebri venerari differo laude
Ut ſi fata ſinant, alio prolixius ævo
Dicam, & quæ ducis bone reſtaurator ad aras
Jam tua Lignis adeſt extollere mœnia tempus
Jamque tuis lar-bus locuteſt & turribus altis
Nyſa *prior reſonanda fuit nunc teque ſecundum*
Tramite firmamus præfixo, laſimus, ero
Parcas non eſt laus veniens ex ordine ſera
Urbs ſane memoranda jaces, o Lignis & alma
Fertilitas ubi Sleſiaca telluris inundas
Et bene fæcundis ubi gaudet ruſticus arvis
Qui tua quadrijugis & onuſta mœnia curru
Rore petit labente, poli dum Phoſphorus ignes
Minat in ima vagas; hinc dum nimis omne rubeſcit.
Aurora liniente rotas ſtat frigidus ante
Limina, claoigeros expectans, pontibus inde
Submiſſis ſtimulante regens animalia calce
Invehit, advecta Cereris Largiſſima pandens
Dona; quibus repleſ porrectis ſcrinia nummis
Ille liquore lares repetit ſatiatus agreſtis
Et reſidens vacuis tua cantans pocla quadrigis
Tu rubicunda nites, te cœli Janitor alti
Clavibus illuſtrat, cujus faſtigia templi
Te lato immenſis extollunt arcubus orbe
Suntque ornamento, quæ cætera templa relucent
Et quæ petricola pretioſo chure frequentas
Tuta diu oivas fauſto ſub Principe vitam
Cujus in adverſo virtus interrita marte,
Subſtet, ut æquata curat res bellica lance.
Nunc precor aſpires te Calliopæa Sacerdos
Nunc mihi Pierides ſacratos pandite rivos
En video noſtram Cervini Montis *alumnus*
Urbem & mellifluis ſunt obvia tecta labris
Quæ quondam veſtro tribuebant lactea vati
Cum ſacri penitus neſciret pocula fontis,
Pandite Pierides ſacratos pandite rivos
Ut celebrem dulci jam Patria limina verſu;
Salve pulchra parens, genetrix ſalveto fidelis
Spes mea dulce decus, nutrix chariſſima ſalve
Urbs oculis ſpectanda meis calcandaque plantis
Bella canant alii deſtructaq; munia Troja
Et Romam celebrent, & inani carmine Thebas
Ta jucunda places toto venerabilis ævo
Tu mihi Roma potens eris & mihi Troja perennis
Quas ingens Vatum cecinit tuba fortius urbes
Hinc ſine cantari dignos tibi mater honores
Quis te non docto Muſarum carmine cultor
Diceret? hæc geminis tua cum ſpectaret ocellis
Mœnia, quæ longus duplici regit ambitus orbe
Aut ea per gyrum comitantes undiq; valles,
Tu ſecura die retractis viſcera portis
Nocte ſub obſcura vigili cuſtode gubernas,
Dum vaga ſurgenti dant Phœbo ſidera terga
Mox bene muniti ferrato cardine poſtes
Clave patent multa, dum vibras ponte catenas
Ruſticus ante ſuas perfuſus rore quadrigas
Lætus equum ſcandens arreptas flectit habenas
Calce latus ſtimulans in apertam provehit urbem
Importans tibi grana foro Cerealia largo,
Conſilii mens ſana boni, te Pompa celebrem
Oſtendit Larium & tua virtus pectora complens.
Conſuevit calido tepidis in fonte ſcatebris
Balneolum præbens morboſis undula membris
Ebullire ſolo, quod non ſine ſumtibus amplis
Sæpe petit varius te ditans advena nummis
Circuituq; jacens obſervat te undiq; tellus
Gotſchica, cui præſtat bene ſanguine clara propago
Innocuam quæ ducit ovem caſtrenſibus armis.
Sit mulier, cui caſta favens Lucina dolores
Partus eripuit, dominarum turba diebus
Mox veniet feſtis, optabit & ore ſalutem

Ingreſſa, has prolem reſidens enixa cubili
Undiq; contecta nitido velamine ſponda
Excipiet gaudens, hinc trito farre catino
Quisq; infuſit, & torto deniq; libo
Convivas hilares ſublimis adeſſe rogabit
Atque bibent puro gratiſſima pocula flamno
Greſſibus hinc longo repetent ſua tecta pudicis
Ordine, portantes placidis pia dona maritis
Ad ſacram donec revocaverit hebdomas adem
Sexta repurgandam, cernes hoc ordine turbam
Aſt alia gaudet urbs conſvetudine felix
Hebdomas Octobris dum prima recurrit adortus
In ferias ſeptem tu relligioſa diebus
Patribus impendis, venerans altaria donis
Et cruce geſtata tua figis lumina templis
Tunc placidis pueris indulget jure magiſter
Qui ſimul in patrios excedunt agmine campos
Geſtantes galeas clypeo ſubeunte coruſcas
Vociferant, & ſaxa petunt in montibus alta
Seque ipſam ſubito puerilis dividit atas
Qui tua felices ſuxerunt ubera nati
Parte manent una ſed & advena turba ſecundam
Sortitur partem ſtans ambo in rupibus altis
Hinc ubi tempus adeſt evulſo ceſpite multo
Fortiter accurrens illam petit altera partem
Ut videat valido victrix clamore per urbem
Exoritur mirum vibrato ceſpite bellum
Terra volat caſtris, hic ceſpitis excipit ictum
Hujus pulvureum perturbat gramen ocellos,
Aſt ille excuſſos arcens umbone lapillos
Ceſpite collecto ſimulatum vibrat in hoſtem,
Hac tribus inſtaurant putri ſua caſtra diebus
Qua dicenda fuit ſtans conſuetudo per annos
Tequis Cervigeram vidit proſtrarier hoſte
Aut bello validis armis conſpexit inertem?
Tu quatiens haſtas & fortia brachia palmis
Exercere ſoles, invicto pralia Marte,
Tu gladios, enſes tu extento ſpicula cornu
Nec venerandа times medios vibrare per hoſtes
Tuque animo concors ſpecioſi altaria templi
Quo tunc ignipotens gaudet Pancratius *aris*
Et colis & multo venerаris thure cremato
O quoties hic ſæpe fugans incendia tectis
Civibus infeſtos præſens deterruit hoſtes
O nimium felix urbs, o dicenda per avum
Exulta gaudens hoc undique defenſore
Hoc duce Marte potens repetes tua mœnia victrix
Irrueris quoties in tetrica milite caſtra
Vos manibus fauſti concuſſis plaudite cives
Pancratico vobis præſente domeſticus ades
Ignis non rapiet, quem ſemper propulit ipſe
Sed quia prata virent, & Bobera *tabuit unda*
Vere tepente recens glacie prius horrida dura
Murmure jam ſolito ſub apricis ingruit hortis
Piſcoſo amne fluens invictas ex eo portas
Hinc ſubito fontes & multo gramine flores
Quos ad Titanis vicinos protulit ortus
Splendifica veniens Ver fronte, & vincula ſolvens
Fluminibus, latique apparent vertice montes
Aureus ille Tagus nec habet nec dives Hydaſpes
Delicias tot ferre homini quot Bobera præſtat
Nec qui Pactolus Smyrnaos irrigat agros
En ibi caſta ſuas reperiſſet Delia ſylvas
Illic umbriferis potuiſſes ſaltibus apros
Retibus extenſis agilesq; impellere Cervos
Ille Dea flagrans, caſtorq; ſuperbus Orion
Quem petiit quondam directo Scorpius ictu
Nunc niteт enſe ferox perturbans Nerea mundo
Auritos illic lepores habuiſſet in antris
Quem violentus aper Veneri proſtravit Adonem
Te ſi delectet volucrum contentus & umbra
Sunt ſcopuli ſunt & montes aviumque ſuſurrus
Inſonat opacatum fruticum dabit umbra quietem
O urbem dulcem, o manantia mœnia lacte,
Sleſiacumque decus telluris gloria noſtra
Te celebrare meis volui dilecta Camœnis
Omnia non dixi, cum reſtent plura canenda
Dicam mihi vita manet, dum ſpiritus hos regit artus
Jamque Leonegeri *ſuccedunt carmine cives* Lembergk.
Urbs quibus illuſtris facili non pervia ſtrage
Conſurgit templo domibusq; ſtupenda novellis
Hos animi virtus ingens ſublimis & ornat
Conſilium pectus, quod forte velut Leo geſtant
Et quia clementi pietate ſuis bene præſunt
Eſt in eis veri concordia nominis ad rem
Namq; Leonigeri norunt imitarier illum
Parcere proſtratis cujus ſcit nobilis ira
Quique aliquando juba veſtitos erigat armos
Sed tibi nec vilis vetus eſt Jorawia *fama*
Tu neque in Thyreis etiam ſuperanda ſagittis
Et bene graminea redimiri digna Corona
Nam faves oratum patria commune levamen
Quod Martinus habet concedere menſe Novembri
Dum ſua feſta die peragit ſolennia ſacro
Hinc te nobiscum merito cantando melodem
Jungis, ubi canti veniunt hac ſacra Patroni
Quod ſequitur carmen modulis promtura canoris
In Martinaa modulemur carmina luce
Et chorus hic noſter prorumpat latus in odas
Cantica pontifici reſonemus dulcia divo
Hic noſtram placido replet nidore culinam
Torret ubi in verubus jam ſus occiſa coturnix
Dat volucrum teneros gyrata cuſpide pullos
Ipſe novi fundit laticis de vate liquorem
Et fumant nitidis, jam pinguia fercla catinis
Noſtra volat ſubito ſine pennis anſer in ora
Sed gaudent dulci perfuſaque viſcera Bacho
In Martineo modulemur cantica feſto.
Tuque jacus urbs nomen habens a divite Ripa

O ut-

O utinam felix, atque ævum dives in omne
Auxilio Tibi Cappadocum ſit ſancta frequenti
Gloria, quam Majus nono celebrare Calendas
Laudibus altiſonis ſtrevisti, fundere vota
Dicens ſanctus opem ferat ipſe Gregorius alto
De Cœlo famulis, noſtras defendes & ades
Hoc tibi Patrono ſemper ſperare triumphos
Et bello poteris, cupto quoque ſidere Marti
Eventus varios, qui expertus miles in armis
Fortiter haſtatus devicit & enſe draconem
Qui eſurient homines Libycis habitabit in undis
Templi Brega eui ſanctum venerare decorem
Cujus ſacra dies octavo volvitur idus
Menſe Decembrino miſeris jactaſſe puellis
Rem turpem execrans, auri tria pondera fertur
Hujus enim jugi tua ſunt ope munia tuta
Sic quoque Lumnifer defendit Blaſius Olam
Tu quoque Michaëlem Glotgowia firma memento
Percolere, hic etenim valeas, ut granditer hoſtes
Propulſare juvat, quia parent agmina Cœli
Dum omni ipſe ſalue & dexter adeſſe rogatus
More Deum ſolito timeat fidiſſima Gloga
Nec tibi (crede mihi) deerit pax urbe beata
Olſna pari modulo fas cum duce fida celebri
Sicque frui vobis contingat pace perenni
Urbe Boleslava Cereris commendo liquorem
Qui longum per iter reliquas deductus ad urbes
Triſte hominum caput exhilarat Bacchus velut alter
Sed Maria cultrix meliorem Hanovia potum
Hoſpitibus fundit, levior quia nulla cerebro
Damna biventi infert, urinam provocat ipſe.
Nunc usque ad Solymos peregrinus detulit olim.
Exequitur leges urbs ſtricte Strel ca jure
Hoc Crux plena reti oſtendit deforis atra
Juſtitia hac cultrix toto laudetur in orbe
Excolit auriſluos opulenta Oppavia fundos
Illuſtri a ſuperis conceſſo Principe gaudens,
Principis Hedwigeo de ſanguine Lubena creti
Tu quoque fertilibus colis optima jugera cupis
Eſt & terra ferax ubi Bacchica Croſna Lyæo
Gaudet abundantiæ, quam duplex alluit amnis
Nam ibi Bobraio grandis coit Odera fluctu
Parchwvitium tenet oppidulum vir candidus Otto
Fungi illic multi, vaccinia nigra leguntur
Inſignis Rotula vetus eſt tibi Sora moneta
Quæ quia firma viget, tua ſtat Reſpublica ſalva
Et tua in hoc magnam meruit conſtantia laudem
Arcis Nymptſch inſtar urbs & Tranſteinica Fortis
Et quæ monte monſtri eſt validis habitata colonis
Quæq; jacet velut ad patriam Nanislavia Clavis
Wartenberga quoque & Wolavia, Freyſtad & Auroſſ
Canth Freyberg, & cum viridi Suebiſſena monte
Arma viroſque tenent, quibus eſt Mars dexter ubique
Teſchen honoranda eſt ſimul & Radbora verſu,
Marticolis quia cum ducibus non ſegniter arma
Concutiunt, ubi tela volant, ſi aut ferreus aſſit
Accurrens hoſtis velocior utraque Tigri
Maſſagetes ſitiens inciſa pocula plantæ
Calce fugaret equum veniens ne occurrerit illis.
Sic Styna ſic Rauden ſimili ſunt ſorte notanda
Trachenberga. quibus merito componitur æquo
Prausnicum robur non extat ab his alienum
Et quæ alia ingenuo Curtzbach regit oppida ductu
Sed latet & virtus inter Landshuttia montes
Maxima ſublimi cui Pulchanovia collo
Tuta jacens & amans vires impendit alacres
Sic patria infeſtos memori pietate Latrones
In cruce plectendos juſto ſub judice tollunt
O virtus ingens probitas o clara virorum
Otmochowviaco reguntur antiſtite Patſchka
Incedit gracilis maturo hic fœmina greſſu
Illud & oppidulum nomen cui a divite Saxo eſt
Laudibus eſt præſtans, aurique celebre fodina
Hoc nos alme Deus jubeas ditarier auro
Ut Reichſtein dicatur populo dicatur in omni
Mons tua ſecla diu cuſtodis aureus inter
Sleſiacos proceres Mavortia caſtra frequentans
Hac in te laus eſt mens proſpicit aurea rebus
Et Neumarcht laudis primum meruiſſet honorem
Ni ſubjecta forent urbi ſua mœnia primæ
Hac etenim Carthago dedit oclus altera magnam
Huic olim patria potuit quam nemo ſalutem
Turcas dum atroces ſtravit, ſævoſque Tataros
Utque brevi tandem ſtringamus cætera laude
Gorlica quis lacero diffudit viſcera Marte?
Syttica quis minuit? quibus eſt fortiſſima bello
Virtus, invadens adverſas impete turmas
Urbs, quis reliquas potuit devincere terror?
Obice robuſto firmantes undiq; valvas
Eſt quibus äereis ingens cuſtodia muris
Atque animant validas in prælia claſſica vires
Quas inter ſunt præcipuis titulis memoranda
Troppa Deo dilecta ſeni, Carnovia divum
Reliquiis gaudens, & mons quoque Gry pedis Hernſtadt
Liebſchicz, & Vinzig, Bernſtad, Creuczbergaque, Pytſchen
Frauenſtadt ventis molis circumdata deniq; multis
Et Cererem vendens alto ſub monte Czotena

Qui

Qui patria magnum mons ille ſilentibus olim
Dictus ab excelſa ſatis intulit arce timorem
Nunc autem in campos Comes eſt viatoribus omnes
Planicies etenim tanta eſt ibi quanta nec unquam
Liveola recta ſeſe objeciſſet in annis
Euclidis terra metiri qui docet orbes
Quemque ubi productum, Megaris tulit, adjacet Iſthmo
Villicus omnis adeſt dimiſſus ſavus aratro
Dum tuba terribilem ſonitum taratantara dicit
O urbes validas, quibus ingens robur honores
Confert, o patriam pietate per æthera notam
Hanc o diva diu precor has Hedvvigis & urbes
TREBNIZIUM *defende decus longosque per annos*
Qua tibi componunt reddent altaria fumum
Tu ſuperumque pater, cui ſtellitur atere poples
Et cui terra genu medio librata fatigat
Quemque horrenda tremunt æternum tartara regem
Vultibus inflexis ſolio precor aſpice ſancto
Et patriam, cecidit quanullis hactenus armis.
Tu ſubito defende pius protector ab hoſte
Et tibi non modicus mittetur fumus ab aris
Cuſtodi o Jeſu Ludevicum Rex pie Regem.
Hanc ut Neſtoreos felix moderetur ad annos
Annus erat ſextus quingentis mille peractis.

Diſtichon

Pro patria pugnaſſe velim, cui ſanctio legum
Præcipit obſequio ſubdita cuncta fore.
ff. de juſ. & jure

Hendecaſyllabum

Dixi Sleſiacos amator urbes
Non vana ſtatui novare Troja
Planctus, non miſeras referre Thebas
Aſt alter tumidos canat triumphos,
Quos Roma in viridi ſuperba fronde
Dignum Cæſaribus locare duxit
Dixi, Sleſiacos amator urbes
Dixi, finis adeſt, valete Cives!

Ode Dicolos Tetraſtrophos ad geminum Johannem

Major in natis & bonos Eremi
Alme præcurſor decus atque vatum
Et fati verbi ſtupidus colende
Tinctor in undas.

Tuque Johannes Aquilinæ conſors
Nuntians pacem calamo profundo
Et Jovis magni volitans per alta
Armiger aſtra.

Deditam vobis patriam viroſque
Cernite; & juſtis precibus ſavete
Repetat noſtras violenter ictus
Hoſticus urbes.

Hinc diu laudes reſonabit amplas
Urbe Vradlava chorus ille Veſter
Ara per longum redolebit auctis
Thuribus ævum.

Heptaſtichon, quo Sleſiam ſuam alloquitur:

O cantata Parens Getbicoſis durior Hamo
Arma movens, ſed Parthaſia ſit lentior axe
Pes tuus in vitium; ſuperis tua vota rependens
O vagabunda nimis requie quoque ceſſera gaude
Sic nive Taygeti, triſti & Maotbidos amne
Frigidius lapſum cor habebunt pectore Turca
Vano Marte sui ſitiunt qui ſanguinis undam.

Vincentius Buzalla in Autorem:

Sleſia huic parilis non floruit hactenus alter
Tanta ſuæ patria munia laudis agens.

Parcendum nonnunquam erit calcographorum vitio.
Anno Domini M. D. XXI.

EXCERPTA EX ANDREÆ HOPPENRODII ANNALIBUS GERNRODENSIBUS

GRatitudo eſt bene meritorum Principum memoriam obſervare, qui Eccleſiam Chriſti propagarunt, ac barbaros ad Evangelii doctrinam amplectendam adduxerunt.

Quare recitabo hiſtoriam laudatiſſimi Marchionis Geronis, qui ante annos ſexcentos hanc Eccleſiam Gernrodenſem ad gloriam Dei æterni, & veritatis propagationem & ſalutem publicam & privatam omnium tam ſuorum, quam externorum conſtituit, ac ordinavit.

Natus fuit e celeberrima proſapia ſtirpis Comitum Stadenſium, quorum ea ætate præcipua fuit celebritas in Saxonia. Ad ſtudium militare eum fuiſſe inſtitutum

&

& aſſueſactum, oſtendunt inſignes ejus Victoriæ, quæ celebratæ fuerunt temporibus duorum ſummorum Imperatorum Henrici primi & Ottonis primi. Nam Henricus Auceps, cum Brandeburgum aſperrima hyeme expugnaſſet, profligatis Henetis & Sorabis Anoo Chriſti noningenteſimo viceſimo ſeptimo limitum præſides deſignavit, quos Marchiones nominamus, ut Marcas ab hoſtium incurſioolbus cuſtodirent. Marchiam igitur Brandenburgenſem commendavit Duci Sigefrido, fratri conjugis Mechtildis: Marchiam autem Luſatiæ Duci Geroni. Hi duo Duces, primi Marchiones in Germania, novam dignitatem ab Imperatore Henrico acceptam, ſumma cum laude ac utilitate Saxoniæ defenderunt: præſidio firmo, hoſtiles populationes Sclavorum ad Albim & Salam cohibuerunt, & armis propulſarunt.

Deceſſerunt autem ex hac mortali vita eodem tempore, Imperator Henricus & Sigefridus Marchio Brandenburgenſis. In Imperio igitur cum Anno Chriſti noningenteſimo triceſimo ſeptimo, Henrico Aucupi ſucceſſit filius Otto, qui propter rerum geſtarum amplitudinem, poſtea dictus eſt magnus: Marchiam Brandenburgenſem poſt obitum Marchionis Sigefridi, quia non reliquit hæredem, Tanguardus frater Ottonis ex Patre, non vero matre, hæreditario jure petivit. Sed Gero Marchio Luſatiæ, ob virtutem, ſapientiam, & felicitatem in rebus bellicis Henrico Aucupi præſtitam, admirationem peperit, & conciliavit favorem Imperatoris Ottonis Magni tantum, ut Marchiam Brandenburgenſem, invito fratre Tanguardo, illi deſtinaverit ac regali donatione conceſſerit. Tanguardus indigne ferens Marchionem Geronem ſibi præferri, qui fuerit, Jure ſucceſſionis, mortuo Marchioni proximus, bellum movit contra fratrem Ottonem, ac in belli ſocietatem concitavit Eberhardum Franconiæ Ducem & Giſelbertum Lotharingiæ Ducem, ſed ſtatim pœnas dedit rebellionis. Nam in oppugnatione Heresburgi in templo, juxta altare (ut ſcribunt Urſpergenſis & Crantzius) a copiis Ottonis eſt perſoſſus.

Gero Marchio Luſatiæ, Deo ſic fortunante conſilia & conatus ordinariæ & legitimæ poteſtatis, habitus eſt ab Ottone Magno, primus inter omnes ſuos Duces, & opera atque conſiliis ejus ad magnas res in gubernatione, plurimum uſus eſt. Obtinuit igitur Marchiam Braodeburgenſem & hanc conjunxit cum Marchia Luſatiæ eo tempore, per decennium ab ipſo, antea glorioſe adminiſtratæ. Anno noningenteſimo quadrageſimo primo Otto Imperator, ex ſacro fonte baptiſmatis, Marchioni Geroni ſuſcepit filium, quem in memoriam Sigefridi Marchionis, nominavit Sifridum. Memorabilis eſt liberalitas, & munificentia Ottonis, in ſacro baptiſmate recens oato Marchioni Sigefrido exhibita, quam ipſius oſtendit decretum in Eccleſia Gernrodenſi, Dei beneficio in hodiernum diem conſervatum: cujus decreti tenor talis eſt:

Decretum Ottonis Magni, roboratum Marchioni, Anno Chriſti 941.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Otto divina opitulante gratia Rex, comperiat omnium fidelium noſtrorum tum præſentium quam futurorum induſtria, quod nos flagitationibus dilectiſſimi Marchionis noſtri Geronis ceterorumque Comitum noſtri ejuſdem Geronis filio, noſtro autem ſpirituali filiolo, videlicet Sifrido, quem ſacri baptiſmatis fonte levavimus, in Comitatu prælibati patris ejus, in pago Suevon nuncupato, obtemperantes, conceſſimus in proprium totum ſcilicet, quod Marchio Gero in villis Oſter-Egeln, & Weſter-Egeln dictis noſtri tenuit beneficii. Hoc ſolum excepto, quod de prædio ſancti Wigberti ad Abbatiam Heris-Veldenſem pertinet, præſtitum et habuimus has villas, cum omni proprietate quam intra illam Marchiam hactenus habuimus. Eidem ſupra dicto Sifrido jure perenni in proprium hoc Regali præcepto tribuimus, cum novo caſtello in Oſter-Egeln conſtructo & omnibus appendiciis ſuis, illuc legaliter aſpicientibus, mancipiis, agris, pratis, paſcuis, ſylvis, aquis, aquarum decurſibus, molendinis, piſcationibus, viis & inviis, terris cultis & incultis. Præterea ſylvam in Saltu Kakel dictam illi dedimus, quam Bardo prius in beneficium tenuit, juxta villam Coſtede. Inſuper duodecim mancipia, quorum nomina ſubternotata ſunt, Paulus Wendo, Bone, Acbtet Chriſtan, Wernburg, Henricus, Rutger, Henno, Hille, Acbe, Ditmer. Juſſimusque hoc decretum conſcribi, per quod regia poteſtate ſancimus, ut memoratus Sifridus de his omnibus noſtro dono ſibi in proprium collatis liberrimam habeat poteſtatem habendi, vendendi, donandi, commutandi, ſ. quicquid exinde ſibi placuerit, faciendi. Manu noſtra ſubtus ſignatum, & annuli noſtri impreſſione roboratum: Datum 8 Idus Junii. Anno Incarnationis Domini 941. indictione 13.

Otto Imperator cum ſuis præfeciſſet exercitibus Geronem, Marchionem Brandenburgenſem & Luſatienſem: Vagrii, Hevelli, Obotriti, Uchri & Zuſiki conſilia communicarunt de interficiendo Gerone, inſignem ob virtutem, ſapientiam & felicitatem, quæ formidabilis fuit cun-

ctis Barbaris. Iraque convenerunt triginta barbarorum Duces, ut conjunctis viribus magno numero militum ſtipati, impetum in eum facerent atque trucidarent. Sed Marchio Gero poſtquam terribilem illorum adventum cognoviſſet, intrepido animo ac magna celeritate cum copiis ſuis, nocte irruit in eos & tringinta barbarorum Duces oppreſſit, ac una nocte omnes extinxit. De illa magna ſtrag Principum barbarorum reperti ſunt Wittebergæ in celeberrima Bibliotheca, illuſtriſſimi Principis, Ducis Saxoniæ, Electoris Friderici hi Rithmi Germanici:

> Zu Laußnitz erſter Fürſt was ich
> Drißig Wendiſcher Herren tödtet ich
> Stifftet Gernrode von eigner Hab
> Do ſelbſt man ſieth noch heut mein Grab.

Witichindus Monachus, qui deſcripſit res geſtas Ottonis primi tertio libro geſtorum Saxonicorum, his verbis laudat Geronem: Erant quippe in Gerone multæ artes bonæ, bellandi peritia, in rebus civilibus bona conſilia, ſatis eloquentiæ, multum ſcientiæ, & qui prudentiam ſuam opere magis oſtenderet quam ore: in acquirendo ſtrenuitas, in dando iargiras, &, quod optimum erat, ad cultum divinum bonum ſtudium. Quæ poteſt major laus de Principe, induſtria militari & bellica laude clariſſimo, dici aut cogitari? Hæ virtutes in Marchione Gerone enituerunt in bellis, ab Ottone Imperatore geſtis contra Vandalos, Francos, Lotharios, Danos, & Sclavos, Ottonem ter in italiam ſecutus eſt, ac maximæ Ottonis Magni res geſtæ ſunt Geronis auxilio & virtute.

Debellatis tot barbaricis Principibus circa annum Domini noningenteſimum quadrageſimum quartum a Gerone Marchione conſcripri milires, cum crebra expeditione fuiſſent attenuati, nec præmiis & ſtipendiis adjuti & ornati, eo quod paſſim tributa eſſent denegata, & publicæ penſiones diſturbatæ: exarſerunt in Ducem, & diripere atque prædare ejus provincias tentarunt. Otto dum in Alſatia bello contra Henricum fratrem eſſet diſtentus, ſeditione intellecta, Geronem ſibi dilectiſſimum noluir deſerere. Magnis igitur confectis itineribus, ſedirionem volens reprimere, milites odia in ipſum Imperatorem converterunt. Sed Otto fideliſſimorum bellatorum manu ſtipatus, graviter in autores animadvertir, & reliquos qui in præliis Marchionis Geronis ſtrenue pugnaſſent, regalibus donis ornavir ac ditavir. Expectus eſt in hoc conflictu ſuorum militum Marchio Gero, verum eſſe, quod de ſuis civibus ſeditioſis Thucydides inquit: πᾶσα ἰδέα κακῦ ἐςιν ἐν ςάσει; Omnis ſpecies mali eſt in ſeditione. Ita quanquam fuit in magnis difficultatibus, divina tamen protectione eſt ſervatus, & incolumis evaſit. In civilibus autem bellis Germaniæ, denuo crevit potentia barbararum Gentium. Nam Obotriti Henricum Ducem Ottonis, cum ingenti exercitu deleverunt. Tali ſucceſſu ferociores facti inhiarunt limitibus Marchionis Geronis, jam pridem temporibus Henrici primi amiſſis. Igitur Imperator Otto cum animadvertiſſet, non ſufficere Geronem contra omnes illas nationes Barbaricas, conjunxit ſuum exercitum cum copiis Marchionis Geronis, qui Obotritos adeo proflixerunt, ut non potuerint impoſterum vires colligere, rantum etiam terrorem cœteris barbaris incuſſerunt, ut ad Chriſtianam fidem ſeſe converterint, & impetrata pace arma depoſuerinr. Ludolphus filius Ottonis Magni, in præmium virtutis & laudis bellicæ, Anno Chriſti noningenteſimo quinquageſimo ſecundo, omnem regionem Sermunr, quam liberalitate Parentis acceperat, Marchioni Geroni conceſſit & donavit, ut tali Regali munere, glorioſiſſimum Ducem ornarct, atque ſibi perpetua amicitia devinciret.

Teſtantur illud hæ literæ Ottonis

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Otto, Dei favente clementia Rex. Notum ſit omnibus noſtris fidelibus præſentibus & futuris, quod nos omnem Regionem Sermunt nuncupatam, filio noſtro Ludolpho in proprietatem donavimus. Filius vero noſter, Conradi Ducis, noſtrique Marchionis Geronis interventu, tres Marcas ejusdem prædictæ regionis, cum omnibus appendiciis & adjacentiis ſuis, jure perenni ſupra nominato Marchioni in proprietatem donavit. Poſteaque prædicti noſtri nos obtemperantes petitioni, probationique, juſſimus inde hoc præſens præceptum conſcribi, per quod volumus firmiterque jubemus, ut prænotatus Marchio noſter Gero de his omnibus noſtro dono in proprium ſibi conceſſis, a modo & deinceps omni tempore liberrimam teneat poteſtatem, habendi, donandi, vendendi, & quicquid placuerit ſibi ea inde faciendi. Hæc noſtra conceſſio ut obtineat vigorem, manu noſtra ſubtus eam firmavimus, & annuli noſtri impreſſione inſigniri juſſimus. Datum 5. Calend. Auguſti, Anno Dominicæ incarnationis 952. indictione octava. Regnante pro Ottone Rege anno 15. Actum Walahuſen in Dei nomine feliciter, Amen.

Anno ſequenti Imperator Otto, Victor ex Italia cum rediiſſet, conſpirarunt contra eum filius, gener, Arnolphus Schirenſis comes,

Digitized by Google

comes, & Epiſcopus Moguntinus, propterea quod duxiſſet in uxorem Adelheidin viduam Lotharii Regis Italiæ. Igitur Imperator cum Gerone Marchione, qui in fide ſua antiqua permanſerat, obſedit rebelles Moguntiæ. Sed poſt quadraginta dies, obſeſſi, clam Imperatore, nocte auſugerunt, cum expeditis copiis Ratisbonam, & urbem nihil hoſtiliter metuentem, occuparunt ac præſidio impoſito firmarunt. Imperator illos inſecutus, Ratisbonæ occidentalem partem cum inſtructo exercitu ipſe obſedit, orientalem vero Marchio Gero Cum per multos dies fortiter utrinque pugnatum eſſet, fames oppidanos urgere cœpit, Egreſſi ergo ad pugnam, intus inſtructa acie, pedites equitesque impetum fecerunt in caſtra Geronis, tot victoriis quot prœliis clarum, pugnatum eſt eo die a tertia usque ad nonam horam noctis, in quo conflictu Arnolphus telis perfoſſus & armis exutus occubuit. Vide Crantzium lib. 4. cap. 5. Urſpergenſis dicit, Ludolphum tentaſſe Geronem, tot victoriis, quot pugnis clarum. Tam continentibus bellis Marchio Gero implicitus, Uchri rati potentiam ejus & vires Saxoniæ exhauſta, eſſe, irruperunt populabundi intra limites Geronis. Contra hos copias ſuas duxit Marchio Gero, ac prælio commiſſo, ſumma gloria & virtute eos devicit. Anno Chriſti, noningenteſimo, quinquageſimo quarto. In eo prælio fuit ei præſidio, Dux Conradus, gener Imperatoris, cum valido equitatu ab Imperatore in auxilium miſſus. Prædam ingentem de hoſtibus duxiſſe, & hac victoria lætitiam magnam Saxoniæ exortam fuiſſe, Witichindus ſcribit. Parta de Uchris Victoria, Marchio Gero ſecutus eſt Imperatorem Ottonem in bellum Ungaricum, quod incidit initio Auguſti, Anno Chriſti noningenteſimo, quinquageſimo quinto, & trium dierum continenti prælio duravit. In quo prælio Dux Conradus gener Imperatoris, & multi præſtantes viri ceciderunt. Interea Sclavi vario eventu, cum Duce Hermanno, in defenſionem Saxoniæ relicto, trans Albim pugnarunt. In depopulando autem immanem ſævitiam Cocareſcemis exercuerunt. Urbem enim, contra fidem datam civibus, funditus everterunt, ac nullum ex propugnatoribus ſuperſtitem reliquerunt. Ideo Imperator Otto debellatis Ungaris, hoc ſcelus ulturus, per illorum improbiſſimorum hominum regiones eſt reverſus, ferro & igne omnia vaſtans, uſque ad Raxam fluvium tranſitu propter paludes difficillimum. Ubi ab hoſtibus fuit circumfuſus, & prohibitus ab opere & itinere. Fuit a tergo arborum robore & armatorum manu vallatus: ex adverſo fluvius fluvioque contigua palus. Dum Imperator in his anguſtiis per plures dies eſſet, ac exercitus morbo ac fame periclitari cœpiſſet, miſſus eſt Marchio Gero, ad Stoineſgerum principem barbarorum, colloquendi gratia: Si ſe Imperatori dederit, amicum non hoſtem fore. Igitur Gero ſuper paludem & flumen principem barbarorum ſalutavit. Cui Sclavus æqualia reſpondit. Ad quem Marchio: ſatis tibi eſſet, ſi bellum gerens contra unum noſtrorum de ſervis Domini mei, & non contra Dominum meum Regem. Quis tibi exercitus? quæ arma ut talia præſumas? Si aliqua vobis virtus, ſi artes, ſi audacia adſit, date nobis locum ad vos tranſeundi, ſive vobis huc veniendi; ut æquato loco fortitudo pugnatoris appareat. Sclavus barbarico more frendens, & multa convicia evomens, irriſit Imperatorem videns cum multis & magnis moleſtiis & incommodis aggravatum. Sed Marchio Gero ad hæc commotus, ut fuit animi ardentiſſimi. In Heroicis enim Viris Nemeſis dominatur: Craſtinus, inquit, dies declarabit, tu & populus tuus fortes viribus ſitis, an non: Nam cras vobiscum congredientes, procul dubio nos videbitis! Reverſus in caſtra, retulit Marchio Gero quæ audierat. Imperator itaque nocte conſurgens, juſſi ſagittis & aliis machinis bellicis hoſtem ad pugnam provocare, & quaſi vi flumen ac paludem velle tranſcendere. Sclavi autem nihil aliud, niſi terrorem excitari, heſterna comminatione ſimilem, rati; iter totis viribus defenderunt. At Gero cum paucis miliare ferme unum a caſtris diſcedens, hoſte ignorante, tres pontes celeriter conſtruxit, ac miſſo nuncio ad Imperatorem, totum exercitum revocavit. Ottonis legiones cum perveniſſent ad pontes, obviare illis barbari contenderunt. Sed pedites barbarorum longiorem viam currentes, & inopinatum certamen ineuntes fatigatione diſſoluti, militibus Imperatoris ceſſerunt, atque fuga præſidium quæſiverunt. Stoineſgero colle eminentiori cum equitibus eventum belli exſpectante, ſocios inire fugam cernens, fugit & ipſe, abdiditque ſe cum duobus ſatellitibus in ſylvam quandam, in qua repertus, a militibus eſt occiſus. Poſtea Marchio Gero eduxit in prælia, filium ſuum Sifridum ſedecim annorum adoleſcentem, ut paternæ virtutis & ſpectator & imitator eſſet. Statim autem Heroica natura in eo ſeſe exſeruit, in rebus geſtis contra Wichmannum patruum Imperatoris, quem tribus magnis præliis Gero ſuperavit, Anno Chriſti, noningenteſimo, quinquageſimo ſeptimo. Is ob hanc cauſam exarſit in Ottonem, quod in imperio ad ſummos honores eveheret tantum bene meri-

meritos duces, & conſilia cum illis communicaret, ſe excluſo, qui cognatione ei proximus, & jure ſucceſſionis hereditatibus ampliſſimis ornatus. Totis igitur viribus bellum movit contra Marchionem Geronem, eo tempore virtute bellica & victoriis celebratiſſimum, ut illo expugnato, omnem laudem victoriarum in ſe transferret ac immortale nomen ſibi compararet. Sed duobus prælüs cum Marchione Gerone, tertia vice victus, dedit ſe in fidem Geronis, & filii ſui Sifridi, obſecrans, ut intercederent pro eo apud Imperatorem patruum ſuum, & culpam deprecarentur. Interpoſita ergo fide pro ſupplici, apud Ottonem vix pater & filius obtinuerunt, ut ei concederetur cum Imperiali Gratia, in patria degere & conjugis patrimonio frui. Non coactus ſacramentum terribile Geroni videri dedit: ſe contra Imperatorem atque Imperium Ottonis nunquam aliquid perverſe conſilio aut re ſacturum. Dimiſſus vero fidem datam infregit, & ad rebellionem ſolicitavit Haroldum Danorum Regem, qui non cito ob perfidiam, volens ſibi ſociare Wichmannum, etiamſi bellum adornaſſet contra Ottonem, dolum ejus patefecit. Marchio igitur Gero non immemor juramenti, eum Wichmannum accuſari & reum eſſe cognoviſſet, expulit illum patria, in quam eum reſtituerat ac ad barbaros relegavit. Ab illis libenter ſuſceptus, cum denuo arma contra Imperatorem ſumpſiſſet, ſpiritum in magnis anguſtiis & miſeriis exhalavit. Ita Deus divinitus perfidiam Wichmanni ultus eſt, Nam univerſaliter omnes perjuros horrendæ pœnæ obruunt, ut dicitur in Tibulli verſibus, qui ex Homero ιλ: δ. ſumti ſunt:

Ab miſer, & ſi quis primo perjuria celat,
Sera tamen tacitis pæna venit pedibus.

Duo magna prælia deinde Miſca Rex Zucicavicorum, cum Marchione Gerone commiſit, circa annum Chriſti noningenteſimum quinquageſimum nonum: perſuaſus, ſe attriturum potentiam & vires Victoris tot Sclavorum populorum, ſi propulſaverit duabus vicibus impetum & vim Marchionis. Omnem enim ejus fortitudinem & ſapientiam in celeritate & ſelicitate ſitam eſſe. Diviſit igitur populum ſuæ poteſtatis & ſtipendiarios milites in duas partes: Primam pugnam fratri ſuo, viro ſtrenuo commiſit, alteram ipſe Rex duxit, ut in priori pugna copiis Geronis deſatigatis & enervatis, eo facilius hoſtem compeſcere poſſet. Sed cohortes Marchionis Geronis, cum in prima acie fratrem Regis trucidaſſent, & ejus exercitum profligaſſent, elatiori animo victores alteram pugnam aggreſſi, Regem Miſca ceperunt, ac exercitum ejus funditus deleverunt. Præterquam quod prædam magnam victor exercitus invenit, Gero a debellato Rege, magnam vim pecuniæ extorſit. Poſtremum bellum geſſit Marchio Gero contra barbaricos Sclavorum populos, qui dicti ſunt Zuſici, hos etſi jugo imperii ſubdidit, & fidem Chriſtianam accipere coegit: tamen hæc victoria parta eſt non ſine ſuo diſcrimine ac periculo vitæ. Nam in eo prælio Sifridus filius Geronis, & multi in Saxonia præclari viri, nobilitate generis & virtute præſtantes, fortiter pro patria pugnando occubuerunt. Gero victor etiam graviter vulneratus in brachio fuit: tamen nunc quoque divinitus eſt ſervatus, Deo fortiſſimum propugnatorem orbis Chriſtiani protegente & liberante, juxta promiſſionem in Sacris Bibliis ſæpe repetitam: Bonos Principes Deo curæ eſſe, & ex multis periculis & miſeriis, non ope humana vel conſilio, ſed a ſolo Deo liberari. Marchio Gero poſt caſum filii Sifridi, ſeſe convertit ad cultum divinum, atque curam Marchiarum depoſuit. Marchiam Luſariæ quadraginta duobus annis fortiter defenſam, propter affinitatem deſignavit Duci Chriſtiano, qui e Sorore Geronis filium Ditmarum reliquit: Brandenburgenſem vero Marchiam triginta duobus annis ſumma cum gloria gubernatam, obtinuit Brunnico, cujus ſepulchrum extat Brandenburgi in monte Harlungorum. Ante interitum Sifridi, ſenex pater amiſit ætate immatura filium Geronem, ac dilectum conjugem Magdalenam, filiam Alberti Urſi, quam non dubium eſt, fuiſſe ex antiquiſſima & celeberrima familia principum Aſcaniæ, quæ tunc vicinam oram Albi & jugis Herciniæ poſſedit, atque fortiter annis defendit. Superſtitem habuit Marchio Gero unicam filiam Hathwigam, a tenera ætate ad agnitionem veri Dei, ad invocationem, modeſtiam & caſtitatem, poſt obitum matris Magdalenæ, educatam a Mechtilde filia Imperatoris Henrici primi, quæ fuit prima Abbatiſſa in Quedlingburg. Paulo enim ante mortem Henrici Aucupis fundata fuit ab ipſo Imperatore Abbatia Quedlingburgenſis.

Trigeſimo ergo anno poſt fundationem Abbatiæ Quedlingburgenſis inchoavit Marchio Gero fundationem Abbatiæ Gerodenſis. Locus dictus fuit ante fundationem Rode. Huic appellationi fundator nomen ſuum, in memoriam fundationis præpoſuit, ut Abbatia a nomine ſuo nomen retineret, Gerode. Conſtruxit ædem ſacram Anno Chriſti noningenteſuno ſexageſimo, in qua docerentur ſcri-

pta

pta Prophetica & Apoſtolica, ac decantarentus a cœtu fidelium Pſalmi ut legentem vel audientem poëma Davidis tanta rerum, verborum & ſententiarum gravitate & elegantia ornatum, moveret ad doctrinam Chriſtianam, & cultum divinum. Attribuit etiam Abbatiæ pagos, prædia, ſylvas, agros, piſcationes & certos reditus, quibus pauperes familiæ, virgines & Miniſtri Eccleſiæ alerentur. Imperator Otto magnus memor dicti Eſaiæ, Reges erunt nutritores tui, fundationem Marchionis Geronis publico Imperii decreto approbavit, ac Regaliis, privilegiis & donationibus ornavit & con .rmavit. Deinde exſtructis ædificiis Gero profectus eſt Romam, reverentia autoritatis Pontificiæ, & ſacram ſuam conſtitutionem, de more & conſuetudine illius ætatis Romanæ Eccleſiæ exhibuit, tempore Johannis duodecimi, a quo Papales bullas, peractis precationibus, in Baſilica Petri & Pauli pro ſalute animæ ac filiorum habitis, petiit, & datis muneribus impetravit.

Fundatio Gerodenſis Deſcripta a Marchione Gerone.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii & Spiritus Sancti. Temporibus Domini Johannis ſummi Pontificis duodecimi Papæ. Regnantibus Dominis Sereniſſimis ac piiſſimis Imperatoribus, Ottone ejusque æquivoco filio, Anno Imperii ejus ſecundo & regni filii tertio. Ego Gero, divina diſpenſante gratia, Marchio, poſt acerbam mortem filiorum meorum, Sifridi & Geronis, ſtruxi Monaſterium puellarum, in quo Abbatiſſa Hathvvich præeſſe dinoſcitur, in honorem beatæ Mariæ, Genetricis Domini noſtri Jeſu Chriſti & beati Petri Principis Apoſtolorum, cui Dominus poteſtatem contulit ligandi atque ſolvendi, in cœlo & in terra, ut ipſi maneant placata in perpetuum pro redemtione animæ meæ & filiorum meorum, qui de hac terrena luce juvenili flore migraverunt. Ob hoc paulo poſt accepta licentia Imperatoris, limina Apoſtolorum Petri & Pauli adii, & idem Monaſterium cum omnibus pertinentiis & annuis reditibus Deo in perpetuum ſubdidi. Accepi autem Pontificialis privilegii paginas, poſtea Imperatorum meorum ſeria mandata. Nunc etiam per hujus privilegii mei textum præcipio, ut nullus cohæredum meorum poteſtatem habeat, vel dominandi, ſeu de rebus, Deo dicatis alienandi aut donandi. Sed volo atque conſtituo, ut omnia integra & illibata permaneant. Quapropter humo proſtratus, deprecor Vos, duo luminaria magna, Petrum Paulumque: Ut poſt funera carnis animæ meæ Paradiſi januas aperiatis & in futuro examine protectores ac defenſores mei, ante Dominum maneatis, ut, poſt judicium, liceat vobis cum cœleſtibus manſionibus perfrui & ſine fine gaudere, annuente Domino noſtro Jeſu Chriſto, qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit & gloriatur Deus per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

Hæ literæ germanicis & latinis verbis, manu Marchionis Geronis ſcriptæ hactenus Dei beneficio, in Eccleſia, ab ipſo conſtituta & inchoata, in memoriam fundationis ſunt reſervatæ. Indicant initio non obſcure fundationem, quam peractam fuiſſe teſtantur, temporibus Johannis duodecimi, qui a Pontificatu ob turpitudinem vitæ & perfidiam, Anno Chriſti noningenteſimo ſexageſimo ſecundo, ab Ottone fuit remotus, Imperii autem Ottonis ſecundo, & regni filii ejus tertio additur, quia priori anno ante hanc expeditionem Italiæ Geronis, Otto ab eodem Johanne Pontifice Romæ Imperator fuit ſalutatus, cum antea Regnum tenuiſſet viginti quatuor annis. Filius vero Imperatoris, tertio anno ante quam Marchio Gero, Abbatiæ confirmandæ gratia iter Romam verſus ſuſcepit, a Patre Ottone Magno in conventu Ratiſponenſi fuit Rex declaratus. Ex his conſtat Eccleſiam Gernrodenſem auctoritate Pontificia & Imperatoria, confirmatam eſſe, Anno Chriſti noningenteſimo ſexageſimo primo.

Invocatio in fine addita, confidit meritis ſanctorum, quibus nihil conſequi poſſumus. Nam ſola fiducia in Chriſtum, qui pro peccatis generis humani ſatisfecit, accepti ſumus Deo. Ac propter illius meritum & obedientiam, hæreditatem vitæ æternæ conſequimur. Sicut Filius Dei docet, cum ait: Sic Deus dilexit mundum, ut Filium ſuum unigenitum daret, &c.

Romæ Marchio Gero obtulit Johanni Pontifici triginta libras argenti, quæ conſtituunt quadringentos octoginta Joachimicos ſeu Taleros.

Fundatio Gerorodenſis deſcripta a Fundatore Saxonicis Literis.

IN deme Nahmen der heiligen Dreyvaldichheit des Vaders und des Sohnes und des heiligen Geyſtes, Amen. Ek Marchgreve Gero von der Gnade Goddes do witlick allen Chriſten Lüden, de nu ſint oder noch werden geboheen in tokommende Tyden, dat nicht lange na deme Tode meiner Kinder Sifride und Geronis den Münſter tot Gernrode gebuet hebbe, und doech der Sake Willen toch ick an den Stul to Rome, und dat ſulve Münſter der Jungfrowen to Gernrode mit alle deme, dat dar toebehöret opperde. Und derſelver Breve van dem Paveſt mit rechten Bullen beſelt vm Beſtedinge des Gudes dat the na is beſchreven und genömet, dat Gut von mi-

nen Keſeren vor Eigendum geven, und mit eren Breven wol beveſtet is; alſo wie ok dat ſelve Gutt dat meck torigent, und gefriet is mit guden Willen to der Ere Goddes ewigliken.

Hie benoeme ich dat Gud dat eck geve

De Steede dar dat Goddes Huß to Geenrode up gebuwet is und den dorp mit alle deme dat dar to hetzen

De Marckeeken mit allen Cappellen.

Dat Goddes Huß to Vroſe mit dem Torpe und mit twe Pacren/ de darinnen liggen:

Groten Alßleven und lütteken Alßleve mit der Cappellen und mit twen Pacren.

Woldee mit dee Cappellen, dee Ebdiſchen und mit der Parren.

Geſeen mit der Parren.

Drodet mit dre Pareen.

Eggelmgrod mit der Paeren,

Bohem, Walbeke, Gwezendorp, Balberge, Bremmendorp, Allenboech.

Hove landes to Hackenborn, Hinelgſtorp, Alckendoep, Weſtee-Egeln, mit dem Huſe dat darin gebuet is und mit alle deme dat dar to gehöeet an Ackee, Wiſchen, Weide, Holt und Water, Mölen und Viſterien, Wege und Vorwege, Wecken, Acker und Nawecken, Voet mee ſo is ein Wolt de is geheten Hackel de dar lit by dem Toepe to Cocſtede den Bardo von uns vor tho lene hedde und der to twolff Denſtüde, der Namen hie na beſcheeven ſtan, ꝛc.

Hove landes to Geoeningen, Bleckendörp, Alckendoep, bie Hadmeeſchleven, tho Ammendoep, Herckſtede, Weſterhuſen, Aensdorp, Wellendoep, Melendorp, Enmelitz, Niendorp, Strotznitz, Aßmersleven, Zeechewitz, Droſege, Cocſtede, Padelitz, Hießleve, Weddeeſtede, Winnigen, Schadeleven, Hadmersleven, to Alden-Gatersleven, Windoep, Wiedersſtoep, Detcorp, Daldorp, Reinſtede, Wippere, Alversleve, Rodelevesboeg, Sulten, Keemoesleve, Menſte, Schoeleve, Burgewitz, Luntze, Letter tho Thederzingrod, Wandelmeresborch, Mandorp, Cophen to Abbered.

Eck Maeckgrave Gero mit guden Willen und mit gantzer Begeeinge de ick to Goddesdienſte hebbe, geve alle dit vorbeſcheeven Gue mit alle deme dat darto behöet, dieſem vorbenömten Goddes-Huſe, dar min leve Dochter Hedewich de erſte Ebdiſche inneis und allen deren Süſtern, de dar nu gegenwertig ſind und alle den de noch na ehn tokommende ſind ewigliken in tokommenden Tiden alſo dat ſie das mit gemake bruken ſulle und davan leven ſullen und, Godde truwliken dienen ſullen ewigliken one allerley Hindernüſſe. Torinre Belüchniſſe diſſee vorbeſcheevenen Dinge hebbe eck diſſen gegenwertigen Brieff beſegelt, geven mit meinen angehengenden Jnſegele, na Goddißbort negen hundert Jar, in deme vier und feſtigeſten Jarr.

Fundatio Gerorodenſis in Monumentis Veteribus ita annotata:

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, Flii & Spiritus Sancti Amen. Ego Marchio Gero, divina favente Clementia omnibus Chriſti fidelibus, tam præſentibus quam futuris notum eſſe volo: Quod non longo tempore, poſtquam filii mei Sifridus & Gero viam univerſæ carnis eſſent ingreſſi, conſtructoque exinde Monaſterio puellarum in Gerode, ſanctam ſedem Apoſtolicam adii, ipſumque Monaſterium cum omnibus ſuis pertinentiis ubicunque poſitis, ſedi Apoſtolicæ obtuli, ac ditioni ipſius humiliter ſubdidi, Literisque ac veris bullis Papalibus pro confirmatione dictæ Eccleſiæ ac omnium bonorum nominatim ſubſcriptorum, ibidem impetratis & obtentis. Imperatorum vero meorum pace perenni Regalibus præceptis, mihi ad rogatum meum liberaliter & litteraliter attributis. Ipſa quidem bona omnia in honorem genetricis Dei, ſemper Virginis Mariæ, & beati Ciriaci Martyris, ob remedium animæ meæ, & animarum filiorum meorum liberaliter donavi, & dono tribui & tribuo Monaſterio ſupradicto volens atque conſtituens, ut omnia mihi appropriata ac libere donata, integra: cum omni proprietatis jure perpetuis temporibus, ad ipſum Monaſterium Gernrod, illibata permaneant, quæ duxi propriis nominibus explicanda. Locum ipſum præfatum, in quo Monaſterium eſt ſitum cum omnibus pertinentiis ſuis

Forenſem Eccleſiam cum Capellis & villa.

Monaſterium in Froſa cum ipſa villa & duabus parochiis poſitis ibidem.

Alesleve majorem & minorem cum Capella, & duabus Parochiis.

Waldalen cum Capella Abbatiſſæ & Parochia.

Badeburne cum duabus Eccleſiis.

Heceborn cum Parochia.

Nachterſtede cum Eccleſia.

Jeſer cum Eccleſia.

Serentz cum Eccleſia.

Probel cum Eccleſia.

Bernecingrod cum Eccleſia.

Ecchenlingrod cum Eccleſia.

Bebem.

Wellebecke.

Gnezendorp.

Balberge.

Bennendorp.

Ammendorp.

Hinrichsdorp.

Harsdorp.

Bleckendorp.

Weſter-Egeln.

Oſter-Egeln cum novo caſtello inibi conſtructo, cum omnibus appendiciis ſuis illuc legaliter adſpicientibus, mancipiis, agris, pratis, paſcuis, ſylvis, aquis,

aqua-

aquarum decurſibus, molendinis, piſcationibus, viis & inviis, curtibus, locis & ædificiis, terris cultis & incultis, quæſitis & inquirendis.

Præterea ſylvam Hakul, juxta Cocſtede, quam Bardo prius a nobis in beneficium tenuit. Inſuper duodecim mancipia, quorum nomina ſubter notata ſunt: Aliquot manſos in Groning, Malkendorp prope Bodam, Hakeborn, Ereſtede, Uveſterhuſen, Alkendorpe prope Salam, Reinsdorp cum Eccleſia, Uvallendorp, Molendorp, Cumelitz, Niendorp, Aſmersleve, Zockevvitz, Stronitz, Proſege, Coeſtede, Padelitz, Sinsleve, Wedderedorp, Puldorp, Reinſtede, Wippere, Almensleve, Rodolevesborch, in Sulten, Rechmersleve, Menſtede, Scoleve, Burgevvitz, Lere, Tederzingrod, Wendelmeresborg, Mandorp, Cophen, Abenrod, Croppenſtede, Hondorp, & omnem Regionem Sermunt.

Ego Marchio Gero, ad divini cultus incrementum, pium in animo gerens affectum Eccleſiæ ſeu Monaſterio ſupra dicto Gerenrod, cui Hedvvigis filia mea, mihi tenere dilecta, Abbatiſſa prima præeſſe dinoſcitur, omnia bona ſuperius expreſſa cum ſuis appendiciis perpetuo cupio commanere. Ad cujus Abbatiſſæ & Sororum ejus, tam præſentium quam futurarum, ſeu jam Succedentium, quam in perpetuum ſubſtituendarum, ſuſtentationem, victum ſeu uſum, omnia integra conſervare. Ita ut nullus hominum memoratas puellas ſeu virgines, in aliquo audeat ſeu debeat moleſtare, inquietare, ſeu perturbare. Sed earum commodis, uſibus & utilitatibus, ſicut eis conceſſa ſunt, exiſtant omnimodo profutura. In quorum robur omnium præmiſſorum & evidentius teſtimonium præſens ſcriptum ſigilli mei appenſione, Eccleſiæ ſæpe dictæ, tradidi communitum.

Hæ literæ teſtantur munificentiam Marchionis Geronis, quantas opes Abbatiæ Gernrodenſi, in prima conſtitutione conceſſerit, & quanto pietatis ſtudio, hanc donationem imperialibus & Pontificiis literis, ornaverit ac confirmaverit: adeo ut nemo omnium ordinum hominum niſi in iram & perpetuam indignationem incurrere non vereatur, poſſit hanc ſacram fundationem infringere, turbare aut labefactare. Affiximus valvis templi hos verſus anno a Nato ex Maria Virgine 1560.

Condidit hoc templum Dux magnus, Marchio Gero,
Princeps Stadenſis, Luſatiaque decus.
Henrici Primi fortiſſima prælia geſſit,
Magnique Ottonis gloria magna fuit.
Pugnavit quoties, toties hic victor abivit,
Turpiter, & nullo tempore terga dedit.
Ter deuis Ducibus trucidatis nocte ſub una,
Slavorum populis, triſtia damna tulit.
Virginibus miſeris certum conſtruxit Aſylum,
Ut laudes Chriſti virgo pudica canat.
Ergo, gnate Dei, nos inter collige cœtum,
Æterno qui te cum genitore colat.
Hinc procul Harpyjias nobis depellito fœdas,
Ne cupide ſacras depopulentur opes.
Annos ſexcentos protexit nos tua dextra:
Perdere nos poſthac non ſinat illa malis.
Harcinias etiam jam reſpice mitis in oras
Graſſantes pœnas mitiga, Chriſte, precor.

Vixit ad annum a nato Chriſto Salvatore 965. diem 14. Cal. Jul. Qua die vitam in terris ſuam clauſit illuſtriſſimus Marchio Gero, Dux Saxoniæ & Comes Stadenſis, confectus ætate, curis & laboribus bellicis, cum gubernaſſet Marchiam Luſatiæ quadragintaduos annos, Imperium Romanum feliciſſime gubernante Ottone Magno, qui conſtituit ex tempeſtate, conſortem imperii, filium ſuum Ottonem ſecundum, ut propter Italicas expeditiones, per abſentiam patris invictiſſimi Saxoniam regeret & armis defenderet. Animam commendavit Patri, Filio & Spiritui Sancto, cujus veri Dei conſpectu & conſuetudine fruitur cum Eccleſia cœleſti juxta dictum: Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Exuvias certiſſima & firmiſſima ſpe reſurrectionis futuræ condidit filia Hathvvigis, prima Abbatiſſa Gernrodenſis, in Sandapilam ex plumbo confectam, quam in templum ad arcem ante altare depoſuit, ſolvens patri & fundatori munificentisſimo, benigniſſimo & cariſſimo gratitudinis & pietatis officium poſtremum. Non autem Sandapila plumbea terra eſt humata; ſed corpus in Sandapila conditum, ſuper pavimentum templi, Saxo polito tectum & quam honorificentiſſime ſepultum eſt. Mortui Marchionis effigies, ut antea in toga viventis, ſaxo quod exuvias tegit, in armis depicta & inſculpta fuit, cum imaginibus Apoſtolorum ac tali inſcriptione: *Anno Domini 965. die 14. Cal. Julii obiit illuſtrisſimus Dux & Marchio Gero, hujus Eccleſiæ fundator, cujus anima requieſcat in pace, Amen.*

Artiſex in clypeo depinxit Leonem, ſed pro ſiymbolo uſus eſt tauro rubicundo, habente per medium album circulum, quod fuit olim inſigne veterum Saxonum.

De morte hujus Marchionis cum increbuiſſet, Imperatorem Ottonem Magnum illo tempore in Italia belligerantem dolorem talem oſtendiſſe Witikindus ſcribit,

ut

ut propter obitum hujus præſtantiſſimi Ducis Saxonum, reliqvum vitæ genus in anguſtia degerit. Gerone, ſine ſuperſtite prole maſcula, mortuo, hæreditatem ejus in Saxonia attribuit Otto Hermanno Bilichio, quem creavit ducem Saxoniæ. A quo defluxerunt Duces Saxonæ usque ad Henricum Quartum, qui Magnum ultimum Ducem ſqualore carceris necavit. Hujus fundatoris univerſariam celebrationem Abbatia in Gernrod habere conſuevit die 18. Martii: ut ad gratam memoriam hoc etiam modo præſtandam mortuo pietatem atque reverentiam ſuam erga beneficos & ſalutares Eccleſiæ & Reipublicæ Principes, tam vivos, quam mortuos, declararet.

Epigramma in memoriam fundatoris hujus Eccleſiæ ſcriptum.

Sub hoc Saxo continentur exuviæ Marchionis Geronis, hujus Eccleſiæ fundatoris, qui fuit natus e veterum Saxonum proſapia, ſui temporis illuſtriſſima, Patre Gerone Comite Stadenſe & Harezfeldenſe, Anno 890. Ab Henrico aucupe, cum primo conſtituiſſet in Germania Marcas, creatus Marchio Luſatiæ Anno 927. Poſtea mortuo Marchione Sigfrido, Otto ob admirationem virtutis & ſapientiæ addidit ei Marchiam Brandeburg. Anno 938. Uxorem duxit Magdalenam, filiam Comitis Alberti Anhaltini, ex hac ſuſcepit duos filios & unicam filiam. Filius Gero immatura ætate mortuus eſt. Sigefridus pro patria fortiter dimicans, viceſimo ætatis anno in acie a Slavis & Sorabis occiſus eſt, Anno 959. Filia Hethvvigis complexa ſacrum ordinem, prima Abbatiſſa ordinata fuit in Gernrode Anno 961. Vixit fundator usque ad annum Chriſti 965. quo confectus ætate, curis ac laboribus bellicis exſpiravit cum vera & ardenti invocatione Dei Patris, Filii & Spiritus Sancti. 14 Cal. Julii Anno Imperii Ottonis Magni 8. Regni ejus 29.

Hadvvigis Filia Marchionis Geronis.

Cum Dei beneficio, Abbatiam Gernrodenſem Matchio Gero extruxiſſet, & annuis reditibus liberaliſſime ornaſſet, delegit duodecim virgines ex illuſtribus ac generoſis familiis ortas, pietate, caſtitate & aliis virtutibus ornatas: Ut incipetent perpetuis laudibus in Eccleſia a præfato Marchione conſtituta, Deum celebrare & invocate. Ex illis creavit Abbatiſſam, Præpoſitam ac Decanam, quas voluit convocato Collegio præeſſe, & bona dicata Deo & in uſus divinos recte adminiſtrare, & tanquam Eleemoſynas omni tempore poſteris bene collocare: Nec in alium uſum prophanum, hanc ſacram conſtitutionem ordinare aut transferre. Hoc ut fieret, omnes in collegio ſibi juramento obligavit, & annuas penſiones authoritate pontificia & imperatoria communivit ac ſtabilivit, ne quisquam ex poſteris licentiam aut immunitatem uſurpare poſſit illas infringere aut quoquo modo mutare. Ordinavit etiam annuos reditus Sacerdotibus, qui Sacra & Ritus divinitus ordinatos adminiſtrarent & in publicis congreſſibus piorum ſicut a prima uſque antiquitate in Eccleſia fuit uſitatum, Sacris concionibus & cantilenis, populo divinas promiſſas, conſolationes pſalmodias & gratiarum actiones proponerent & commendarent. Sicut monet Apoſtolus Paulus Epheſios: in pſalmis & hymnis cantantes & pſallentes Domino. Non ut more Monachorum aut Monialium, Latinas Lectiones & cantiones ſine intellectu legerent aut deblaterarent, ſicut pro dolor! fit in multis locis, qui idololatricos cultus & pontificios errores ſtabiliunt & ſummo conatu defendunt. Conceſſerat Otto Magnus antequam Imperium Romanum, filio Ottoni ſecundo, propter ſuſceptam Expeditionem Italicam commendaverat, libertatem & potentiam Abbatiæ Gernrodenſi tantam, ut ſolius Romani Imperatoris jurisdictionem agnoſcat, & villas ac fundos ſuos a ſolius Imperatoris beneficio accipiat. Nec expectare cogatur inveſtituras Romanorum pontificum, ſicut poſtea temporibus Henrici Quarti accidit: cum Germania arderet inteſtinis bellis & labefactata Imperatorum Majeſtate, jus conferendi Epiſcopatus & Abbatias pontifices ad ſe transferrent, ac regna & Epiſcopatus quibus vellent, traderent & adimerent. Hanc libertatem Otto Secundus, tali Decreto promulgat ac primam Abbatiſſam Hathvvigam confirmat Anno 961.

Decretum Ottonis Secundi.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis: Otto Dei gratia Rex. Notum ſit omnibus fidelibus noſtris, præſentibus ſcilicet & futuris: Qualiter nos, annuente genitore & æquivoco noſtro sereniſſimo Imperatore Auguſto, per conſultum omnium fidelium noſtrorum cujusdam fidelis noſtri Geronis ſcilicet Marchionis Monaſterium puellarum, ubi Abbatiſſa Hathvvig præeſſe videtur, in loco proprietatis ſuæ, qui Roide dicitur, in honore ſanctæ Mariæ Virginis, beatique Petri conſtructum, ſub noſtri mundiburdii ſuſcepimus tuitionem. Ita videlicet, ut nullus ſucceſſorum noſtrorum, aliquam ipſius ſibi vindicet poteſtatem. Totam vero hæreditatem, quam Gero & ſuus filius Sigefridus adhuc vivens uterque illorum, cum conſenſu alterius, ad præfatum monaſterium

tradi-

tradiderunt Regali condonatione, conceſſimus. Ipſius hereditatis nomina ſunt hæc:

Gerenrode
Paleborne
Froſe
Nachterſted
Alsleve major & minor
Egeln.
Ntenburg cum omnibus appendiciis.

Electionem vero inter ſe eligendi Abbatiſſam, ex noſtra Regia autoritate in perpetuum habeant. Nullus vero Epiſcoporum, Ducum vel Comitum nullaque major & minor perſona inquietudinem illis facere præſumat. Advocatum pro utilitate Monaſterii, quem voluerint, habeant. Ut vero verius credatur, & firmius obſervetur, manu propria ſupter firmantes annulli noſtri impreſſione roborari juſſimus. Actum anno incarnationis Dominicæ noningenteſimo ſexageſimo primo Domini vero piiſſimi Regis Ottonis II. indictione tertia. Actum Wallahuſen feliciter. Amen.

Hoc decreto confirmata eſt prima Abbatiſſa ab Ottone primo & ſecundo fundatore adhuc vivente, qui (ut ſonant literæ) eo tempore fuit cum Ottone ſecundo in Wallhuſen ad Hatciniam, quod eſt oppidum diſtans quatuor milliaria Germanica ab Abbatia Gernrodenſi ubi Marchio Gero petivit & impetravit conſtitutæ a ſe Abbatiæ, Romani imperii patrocinium ac immunitatem: Deinde jus eligendi inter ſe ſucceſſores idoneos: Tertio advocatum ſ. tutorem pro arbitrio Collegii conſtituendum, qui vice imperii tutelam ſuſcipiat & Abbatiam contra manifeſtam vim & injuriam defendat. Hethvvigis igitur nata Marchionis Geronis & delecta Abbatiſſa prima accepta licentia Imperatorum, poſt obitum illuſtriſſimi & piiſſimi patris: quem Anno 965. expiraſſe diximus, deſignavit Advocatum Abbatiæ, Echardum Marchionem Saxoniæ, pronepotem Ottonis Magni: quem filii Hermanni ducis Saxoniæ Anno 1002. defuncto Ottone tertio interfecerunt, propterea quod Electioni agnati ſui Henrici Sancti adverſaretur. Is in memoriam fundatoris, bene de tota Saxonia meriti, fidelem operam & defenſionem Abbatiæ præſtans interceſſione ſua coram Imperatore Ottone tertio, alio teſtimonio primam abbatiſſam ornavit ac confirmavit.

Decretum Ottonis III.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Otto ſuperna favente clementia Romanorum Imperator. Notum ſit omnibus fidelibus noſtris, præſentibus atque futuris, Qualiter nos ob petitionem Eggibardi Comitis, noſtrique dilecti fidelis filii Goteſcalti, maxime vero ob Dei amorem omnipotentis, Monaſterio ſancti Dei Martyris Cyriaci in loco Gernrode dicto, & univerſis ſanctimonialibus inibi Deo ſervientibus, liberam donavimus licentiam & poteſtatem imperterritam, ut quandoque Abbatiſſa Hartwig, quæ in ejuſdem Conventus coenobii, congregatione præeſſe cernitur, & gubernatrix habetur, vel alia ſibi & in ejus locum ſuccedentes Abbatiſſæ, hujus ſeculi homines exuerint, ipſius Monaſterii ſanctimoniales alteram Abbatiſſam eligant idoneam, ad illum honorem laudabiliter probatam ac divino cultui fideliter mancipatam. Abbatiſſam vero eligere licentiam jus & fas obtineant, qualem usque in hodiernum diem præcipua noſtra Monaſteria obtinent, videlicet Quedlinburg, Minecis & Ganderesbem. Et ut hæc noſtra imperatoria Majeſtatis pagina omnium Regum, Imperatorum, ſive omnium hominum objectione remota, nunc & in futuro ſtabilis & incommutabilis permaneat, hanc ſupter manu propria corroborantes, cum hujus plumbi bulla ſignari & inſigniri præcipimus. Data 2. Cal. Auguſti Anno Dominicæ incarnationis 999. indictione 12. Anno Regni tertii Ottonis 16. Actum in Monaſterio S. Benedicti.

Magnum pondus apud omnes hoc Decretum Ottonis tertii habere debet, quia eo tempore promulgatum eſt, quo omnia ſapienter & graviſſimo conſilio in imperio conſtituit & ordinavit, ſicut oſtendit inſtitutio ſenatus ſeptem Electorum, quam biennio ante finem vitæ ſuæ peractum eſſe, ſcriptores vetuſtiores tradunt. Monaſterium Benedicti, Crantzius in Saxonia lib. cap. 25. ſcribit ſervare nomen parum detorto vocabulo Balingsſtede, quod Otto Urſus, Comes Aſcaniæ conſecravit. Qui cum conjuge Heliche ſive Heilicke, filia Magni ducis Saxoniæ in habitavit antiquam arcem Aneholt. Echardus ſive Eggihardus Marchio Saxoniæ, primus abbatiæ advocatus, geſſit in clypeo duos erectos Leones. Cujus inſigne exſculptum eſt in ſaxo, quo tecta eſt Marchionis Geronis ſandapila. Cum contra recentem conſtitutionem de eligendo imperatore ab Ottone tertio ſancitam affectaſſet Regnum, repudiato Henrico ſancto, filii Hermanni ducis Saxoniæ eum anno milleſimo ſecundo trucidarunt. Et cum e conjuge ſorore Eſici Urſi comitis Aſcaniæ conditoris arcis in Berneburg & Anhalt, maſculam ſobolem non ſuſcepiſſet, provinciam ejus conceſſione & beneficio Cæſaris, occupavit Bruno Marchio Saxoniæ, maritus Giſelæ, quæ defuncto hoc Brunone tertias nuptias celebravit cum Imperatore Conrado Saliqvuo. Sed capitulum in Gernrode in locum defuncti Advocati Marchionis Echardi, delegit Eſicum Urſum Aſcanienſem, principem Anhaltinum,

nepotem avunculi Hathvvigis Abbatiſſæ. Paulo ante mortem Echardus Marchio teſtamento locupletavit abbatiam Gernrodenſem, ordinans Eccleſiæ in jugis Herciniæ Guntersleбo, Weſthuſen, Morore, Richbertingerod, Windhuſen Ecgihartingerod, Doubenrod, & Haſſelfeld. Hanc conſtitutionem poſt quadraginta quatuor annos Henricus rertius innovavit & corroboravit Helichæ abbatiſſæ. Valde autem conſentaneum eſt, quia Henrico Secundo, quem Sanctum Scriptores nominant, ſeſe oppoſuerit Echardus Marchio Saxoniæ, a quo Abbatia per triginta ſeptem annos, poſt fundatorem Marchionem Geronem patrocinium & defenſionem habuit: eo tempore fuiſſe Abbatiam in magno diſcrimine, nec præſcripta legata Echardi, poſt mortem ejus illico rata fuiſſe. Sicut apparet in Decreto Henrici tertii, quod anno milleſimo quadrageſimo ſexto, Eccleſiæ Gernrodenſi conceſſum eſt. Eodem tempore Abbatiſſa in Ganderſem Sophia Soror Ottonis tertii, non fuit ſine periculo, dum contempto Epiſcopo Hildesheimenſi, a quo educatus & inſtitutus fuit Henricus Sanctus, præfecit pro Advocato ſuo, Archiepiſcopum Moguntinum. Ideo Imperator perceptorum beneficiorum memor, Hildeshemenſem defendit, & Abbatiam anno milleſimo ſeptimo, priſtinum Advocatum agnoſcere coëgit. Herhvvigis vero Abbatiam, a patre Marchione laudatiſſimo fundatam, ſubinde illuſtriorem reddidit: ac ſecundum inſtitutionem Veterum collegiorum, quæ tunc doctrinarum ſcholæ fuerunt, Virgines ad pietatem educavit atque informavit: in cujus gubernatione conſiderandum eſt, quod Deus initio dedit & adhuc dat, aliquas pias & ſalutares Principes, quarum gubernatio Abbatiæ eſt felix & ſalutaris. Deceſſit ex hac vita prima Abbatiſſa Hethvvigis circa annum milleſimum viceſimum. Nata eſt in comitatu Stadenſi illuſtriſſimis parentibus Anno 940. Patre Marchione Gerone, hujus Abbatiæ fundatore, Matre vero Magdalena filia Alberti urſi comitis Aſcaniæ, venit in Abbatiam a patre fundatam Anno 960. Cum præfuiſſet circiter ſexaginta annos, condita eſt prope patrem. Hujus anniverſariam memoriam Abbatia celebravit 4. Julii.

Albeidis Marchioniſſa.

SEcunda Abbatiſſa in Gernrode, nata fuit Patre Marchione Luſariæ Ditmaro, nepote e ſorore Marchionis Geronis. Educata & inſtituta fuit a conſanguinea Hathvvige prima Abbatiſſa. Apparet autem ante impetratam a Conrado Imperatore, confirmationem, aliquot annos eam præfuiſſe, & propterea non prius extorſiſſe licentiam imperatoriam, quia tunc in recenti memoria fuit, quod Marchio Echardus abbatiæ primus Advocatus & Abbatiſſæ agnatus, oppoſuerit ſe Henrico ſecundo prædeceſſori ac patri Conradi. Sed anno 1029. Imperator in Walhuſen acquievit precibus Reginæ Giſelæ, quæ fuit affinitate conjuncta Adelheidi, propter Brunonem, cum quo Giſela primas nuptias celebraverat. Ac tali Edicto Abbatiſſam confirmavit:

Decretum Conradi.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Conradus divina favente clementia Romanorum Imperator Auguſtus. Omnium Dei noſtrorumque fidelium, tam præſentium quam futurorum pia devotioni notum eſſe volumus. Qualiter venerabilis Abbatiſſa, ſerenitatis noſtræ clementiam obnixe poſtulavit, ut abbatia Gernrod dicta, cui ipſa Deo donante præſidet, & ſanctimonialibus inibi Deo, ſanctoque Cyriaco Martyri ſervientibus, talem libertatem ac jus concederemus, qualem ab anteceſſoribus noſtris Regibus vel Imperatoribus hactenus habuerunt. Cujus rationabili petitioni pium præbentes aſſenſum, ob interventum dilectiſſimæ conjugis noſtræ Giſelæ imperatricis Auguſtæ, & amantiſſimæ noſtræ prolis Henrici Regis, ejusdem loci ſanctimonialibus licentiam concedimus inter ſe eligendi abbatiſſam, quotieſcunque mortali neceſſitate uſus & opus exegerit, omneſque res & loca ad eandem abbatiam pertinentia, quæ vel nunc poſſidet vel deinceps ejus ipſius loci divina pietas augeri voluerit, hoc noſtro imperiali præcepto illuc ſtabilientes, confirmamus. Ea ratione, ut nemo de his aliquid minorare, aut abalienare, vel milites inde beneficiare, aut in quamlibet partem declinare præſumat, niſi ad uſum ejusdem congregationis. Ad hæc & imperiali poteſtate firmiter præcipimus, ut nullus publicus judex, vel quislibet ex judiciaria poteſtate in loca præfati Monaſterii, noſtris & futuris temporibus ingredi audeat ad cauſas faciendas, vel freda aut tributa ſeu conjectos aliquos exigendos, aut fidejuſſores tollendos, aut homines ipſius Eccleſiæ conſtringendos, ſive ullas occaſiones illicitas requirendas, vel teloneum ſeu paraſredas, ab ipſis hominibus exigendas, aut ipſos homines ſervos vel liberos ad malleum convocandi, aut ullam poteſtatem exercendi, niſi advocatus, quem abbatiſſa ejusdem loci, communi conſenſu ſororum ſuarum, ad hoc opus elegerit. Sed hoc ipſum monaſterium, cum omnibus ſuis pertinentiis, ſicut alia Regales abbatiæ, ſub libertatis & immunitatis tuitione permaneat. Ut hoc verius credatur, diligentiusque per futura annorum curricula, obſervetur, hanc chartam manu propria corroborantes, ſigilli noſtri impreſſione muniri juſſi-

juſſimus. Datum & actum Walabnſen. 10. Cal Sept. Anno incarnationis Domini 1029.

Gubernavit abbatiam Gernrodenſem per annos viginti. Tandem implorata numinis divini miſericordia, ſuum Spiritum Deo commendavit Anno 1043. Die 3 Novembr. imperante feliciter Henrico tertio, protegente abbatiam Eſico, urſo, comite Aſcaniæ & Ballenſtet.

CASPARIS HENRICI GRAUNII
DALEMINCIA SLAVORUM,
ex Antiquitate Miſnica eruta.

I.

I. PRopoſui mihi *Dalemінciam* recenſere, quæ & amœniſſimos Miſniæ campos comprehendit, & poſt Cæſarum e Caroli M ſtirpe procreatorum tempora crebro memorata fuit. Qua in parte antiqua Præſulatus Miſcnenſis Diplomata, & Scriptores habeo teſtes, qui Hiſtoriam Germanicam poſteris proditam reliq.erunt.

II. II. *Ditmarus*, Merſeburgius Antiſtes, inquiſivit in origines vocabulorum, quorum quod primo loco poſitum conſpicimus, e Germania derivat. Nam ſic ille texere orditur ſuam de Henrico recitationem: *Isq; a Patre ſuo in Provinciam, quam nos Teutonice* Dalemince (*a*) *vocamus, Slavi autem* Glomaci *appellant, cum magno exercitu miſſus, devaſtata eadem multum atq; incenſa, victor rediit.*

III. III. Dalmatæ, de quibus Strabo obſervavit, ipſis a Dalminio urbe appellationem obtigiſſe, huc non ſpectant. Quanquam enim accidere potuerit, ut Dalmatarum quidam cum Sorabis has in regiones proficiſcerentur, tamen e Ditmaro fuit intellectum, Germanorum eſſe, notionem illam, utpote a ſe profectam ac impoſitam, interpretari.

IV. Hoc ſi *Gemblacenſem* latuir, certum eſt, eum gravi ſe errori implicuiſſe, quando de Henrico ſic expoſuit: *Rex Henricus* Gana *urbem Dalmatiæ capit, & Dalmatis tributum imponit.* (*b*) Demus enim, Dalmatarum populum, qui in ora Illyrica ſibi domicilium figebat, e *Wendorum* ſanguine fuiſſe, tamen *Dalemincios* nil attinere, cunctis, ut opinor, ſatis liquet. Quare *Uſpergenſis* Abbas, & *Kranzius* juxta ac *Cuſpinianus*, dum in ſcopulum eundem ſcriptione ſua hic impingunt, eadem, qua *Sigebertus*, cauſa atque culpa continentur. IV.

V. Quæ

(*a*) Non diſplicent, qui rationem explicandi a vallibus petunt, quaudoquidem ſi tota regio in montium juga non aſſurgit, nec in valles idcirco porrigitur, evenire tamen potuit, ut peculiari e loco cauſave hoc, quale eſt nomen, ad appellandam eam uſurparetur. Quamobrem ſequor hic Meibomium, facientem recte conjecturam, potius quam alios, qui ab hominibus præſtanti corporis forma præditis nominatam fuiſſe exiſtimarunt. Not. ad Witichind. L. I. Plane aliena loquitur Eraſmus Stella, quando Helmanticos ex ingenio fingit, qui olim Helmiones dicti ſint, quoniam Helmionem ferantur eſſe ſecuti. Inde aram ab ipſis cultam Helmoniam audiiſſe, ſive Helmanticam, & populum Delmanticorum, quo de nobis agere eſt inſtitutum, hinc ſimiliter fuiſſe. Nam perinde ut Garzo Bononienſis, & Erneſtus Brotufius, aliive, quos allegare ſupervacaneum duco; tum Gentes more Monachorum haud recte arceſſit, tum Slavicos incolas cum antiquis Germaniæ civibus, a Ptolomæo & Tacito memoratis, ridicule permiſcet. Vid Stella in Commentario de populis & rebus priſcis oræ inter Salam & Albim Part. I. Garzo in hiſt. Friderici Aenorſi pridem Germanice verſa. Brotufius Annal Merſeburg. L. I. c 3.

(*b*) Haud inficias eo, variam pronunciationem obſervari. Monachus enim Corbeienſis, quando Henrici Aucupis facta enarrare incipit, hæc inter alia conſignat literis: Pater autem videns prudentiam adoleſcentis, & conſilii magnitudinem, reliquit ei exercitum,

V. V. Quæ Glomaciæ, Venedicæ Gentis vocabuli interpretationem attingunt, juxta ſeriem perſequi compellor. De qua nemo quidem dubitat, qui Ditmarum inſpexit, ſic in chronico pergentem ſcribere: Sed qualiter pagus iſte nomine hoc ſignetur, edicam. Glomazi *eſt fons, non plus ab Albi quam duo milliaria poſitus, qui de ſe paludem generans, mira, ut incolæ pro vero aſſerunt, oculisque approbatum a multis, ſæpe operatur*.

VI. VI. Hæc a graviſſimo Scriptore prodita *Joachimus Joannes Maderus* integre recenſuit, & ante ipſum *Meibomius* complevit, uſus Codice MSto, quanquam editio a *Reineccio* curata ea omitteret, quæ ad cauſam hanc inprimis pertinebant. Non offendor multiplici vocis lectione, quanquam ubi in vetuſtioribus libris *Glomuzi* eſt, vel *Zlomizi* interdum, ibi in excuſis nuper codicibus *Glomaci* ferme occurrat. (c) Id duntaxat animadverto, apertiſſime conſtare, quod fons cum fuſa genitaque hinc palude, oppido pariter & regione nominis præbuerit occaſionem capiendi.

VII. Alias in regione trans-Albina quæ orientem reſpicit, arx ſupereſt quædam, in arcis *Hoënſteinia* vicinia, quæ *Loma* dicitur, *Birchiorum* de *Dauba* Baronum olim Sedes, antequam locum mutare, & *Mülbergum* ad Albim proficiſci cogerentur. In Præfectura vero Altenburgica pagus continetur, *Endiorum* aliquando familiæ addictus, *Lomaviaq;* vocatus. Jam a Monacho Pirnenſi memoriæ proditum eſt, bene multis abhinc annis Dynaſtas nobiles floruiſſe, *Clommeniorum* ſtirpe ſatos, qui *Wileuam* arcem haud procul *Rupe Regia*, altiſſima ad Albim ſpecula, domicilium habuerunt. Novi ego plures pagos, qui partim a Miſniæ finibus haud longiſſime recedunt, partim in ipſa poſiti ſunt, & illuſtribus clientelis comprehenduntur, nomine cum oppido fere ſimili gaudentes. Quos omiſſos eſſe a Scriptore Miſenenſis chronici vehementer miror, (d) inprimis cum ipſi hoc propoſitum fuerit, ut cognata ſimileve quid habentia vocabula commemoraret. VII.

VIII. Redeo ad *Daleminciam*, in qua populus Venedicus *Dalemicinorum* ſedit, quos qui VIII.

citum, & militiam adverſus Dalamantiam, contra quos diu ipſe militavit. Dalamanti vero impetum illius ferre non valentes, conduxerunt adverſus eum Avares, quos modo Ungaros vocamus, gentem bello aſperrimam. L. I. Annal. Witichindi. Alias formas Diplomata Imperatorum adhuc ſervant, quando id, quod ab Henrico IV. anno 1074. promulgatum eſt, provinciam Talemenche, quod anno 1090. compoſitum fuit, regionis Thalaminci meminit, quæ Henrici Marchionis Comitatum ambitu ſuo fuit complexa. Bertholdus vero, Epiſcopus Numburgenſis, in tabulis anno 1159. publicatis, quo tempore Otto Marchiam Miſnenſem habuit, Dalminzam pagum nominavit. Qua ex voce nihil reliquum invenio, niſi fortaſſe vallis quædam, ſed literis tranſpoſitis, Mincidala, & pagus ei adjacens, cum oppidulo Dalem, pervetuſtam appellationem proſequantur. Vid. Georg. Fabric. Annal. Miſn. L. I. p. 16. Sigeb. Gembiacenſ. ad ann. 928. cum Strabone L. VII. Conf. Aventin. L. I. Hiſt.

(c) *Lummaciam* apud priſcos inveniri, fruſtra eſt, qui opinatur, utpote quæ ſecuto ævo cœpit ita frequentari, veteres origines non repudians tamen aut obſcure præ ſe ferens. Equidem foret pulcherrimum intelligere, natales vocis utriusque complicari in ſignificandi inſtituto. Quippe ſi Wendorum lingvam conſulas, fieri potuit, civitatem a profundis viis quæ conſpiciuntur ibi, nomen quondam ſuum retuliſſe. Eſtenim *Lummati* unum e vocabulis Slavunicis, rumpere notans, ſive frangere; ſicut & Rochlitium a rupturis & cavernis nuncupari quidam volunt. Ideo qui Daleminciam exponunt, ſe ad vallium anfractus valebunt recipere, præſertim ſi monſtrare poſſent, ſic olim eſſe dici ſulitam, cum quæ populo domicilium præbuit, regionem, tum in ea præcipuam iſtius temporis urbem. Quod ſi fons reſpiciendus fuerit modo, haud perinde quidem iſtud certum erit, nil oberit tamen, quo minus e Venedico idiomate & Germanorum lingua oriundas appellationes percunctemur, ſtudioſiſſimeque invicem componamus. Vid. autor libelli de Heroibus Saxoniæ, in quo Fabricii annales, velut in compendium redacti legi queunt, p. 184. ubi Dalemiociam Wendorum civitatem vocat. Conf. quæ de Delbenda in Annalibus Francicis reperiuntur, quæ tamen ad Daleminciam oppidum accommodare non audeo, etſi nihil mihi jucundius accidere poſſet, alioquin intelligenti, conjecturam Albini non multum abludere p. 92. Ceterum de exemplari multis locis deficienti queritur Reineccius Proœm. in Ditmarum. Quo enim conf. Meibom. ad Witichind. p. 56.

(d) Æque interpretor, quod nullus animadvertit, Ditmarum ſic loqui de Provincia, quaſi a Caminizi fluvio nomen inſuper quoddam derivatum habuerit. Cujus verba inſpici cupio, & de ipſis diligenter cogitari, prout extant L. I. chron. p. 1. Vid. Petr. Albin. in Comment. rer. Miſn. tit. VII. p. 80.

qui a Vandalis arceſſunt, Sarmatasque advenas cum Germanis pari loco æſtimant, miſere hallucinari habent neceſſe. Fecit id *Albertus Cranzius*, ſi recte *Conringius* judicavit, popularis erroris autor & princeps, cui ſe ſuperiori ſeculo, & inſecutis temporibus plurimi applicuere, gentes ita diverſas non ſatis caute idoneeque diſcriminantes.

IX. IX. Utut vero res aliter habeat, eque *Diodori Siculi, Appiani, Plinii, Procopiiq;* monumentis ſit quam facilis oſtenſu, tamen probo *Albini* modeſtiam, a quo *Philippi*, Germaniæ Præceptoris effata non acerbe perſtricta, ſed ſtudioſe recenſita fuerunt. Quemadmodum idem *Georgium Fabricium* notavit, ut honorifica pleraque laudis mentione haud pateretur Virum optimum carere. At vero hoc indulſit Venerationi, qua *Reineccium* proſequebatur, ut ſiquidem eadem culpa foret implicitus, (*e*) ſuperſederet nihilominus nominatim eum confutare.

X. Refert alioqui, ut ſciamus, qui populi *Dalemincios* præceſſerint, & quibus appellati fuerint modis, quando neque fundamentum intelligitur, neque ordo hujus rei ſatis perſpicitur, ſi nolimus diligentius id explorare. Sic autem *Petrus Albinus* recenſuit, e *Reineccii* ſententia, qui Miſnicam terram coluere, & ſeriem ab ipſo contextam hanc invenimus. X.

Aſca-

(*e*) Nam hoc abeſt, ut Commentarius latinus accurate exponat, quando oppidum *Lummaciam* Vandalorum Metropolin fuiſſe tradit, ut in eo graviter impingat. Præſertim quia non repudiat errorem, aut abjicit agnitum, ſed continuo periculoſius ruit. Sic enim de Slavis ſermocinatur, eorum nomen Vandalicis Sarmaticisque populis generatim eſſe impertitum; Vandalos autem, qui Miſniam occupaverint, diuque habuerint in poteſtate, peculiari Soraborum nomine ab aliis diſcerni conſveviſſe. Vid. Comment. de Origin Miſenorum, ab Elia Reuſnero latine verſus. Albin. lib cit. p. 56. ſeq. In univerſum Herm. Conring, de Finib. Imper. c. 16. ubi Daniæ Regum jura in Venedorum terras & Nordalbingicam Saxoniam exquirit p. 244. Quod reliquum eſt, Reineccius fatetur, Miſniam ſub Henrico Aucupe, quocum Ditmarum non bene connectit a Teutonibus *Talemınciam*, a Slavis autem *Lummaciam* fuiſſe nuncupatam. Etſi probe intelligat hoc rebus ſuis haud conducere, ut qui ante Dalemincios Slavos Myſos floruiſſe opinetur, a quibus Miſnenſes docte & ingenioſe derivat. Enimvero cauſæ eſt ſatis, quandoquidem Henrici temporibus nil Myſorum reliqui fuerit, quapropter ſtatuamus, Miſnenſium nomen non a Myſis, ſed ab urbe Miſna: urbis autem ipſius a fluvio Septentrionem verſus eam præterlabente, deſcendiſſe. Quod Ditmarus in Annal. Merſeburg. diſerte pronunciavit his verbis: Hic montem unum juxta Albim poſitum, & arborum denſitate tunc occupatum excoluit, ibi urbem faciens. Cui de rivo quodam, qui in Septentrionali parte ejusdem fluit, nomen Miſni impoſuit. Lib. I p 9. edit. Mader. Quæ cum ita ſint non moratur tamen, ſed pro ſe Reineccius exponit, & nequaquam ſibi adverſari confirmat. Etſi enim hoc admittat, aliud Miſniam a Vandalis, (ſic Slavos Dalemincios appellat) aliud a Germanis nomen reportaſſe, quod novorum populorum adventu ſubinde ſoleat accidere; imo quanquam largiatur, civitatem Miſnam circa principium a fluvio vocatam eſſe, amnem tamen ipſum a Myſis nomen ducere, non modo ipſe judicat, ſed ut alii ſibi ſinant quoque perſvaderi, mirifice laborat. Secus enim regionis vocabulum e Vandalica, ut loquitur, ſeu Slavonica lingua explicandum nobis linqvi. Vid. contra eum Phil. Cluver. de Germ. antiq. L. I c. 3. p. 29. Conſ. Summi Polyhiſtoris C. S. Schurtzfleiſchii Diſſertatio de Matchia Miſnenſi, Ego id e dictis noto, nondum eſſe ad liquidum perductum, utrum Miſnia, quam late porrigitur, Dalemincia audiverit, ſiquidem cum in fines inquiro, & Ditmarum inſuper ſedulo perſcrutor, vix patior a me impetrari, ut aliud quam partem regionis, pago iſto comprehendam. Porro ſi vernaculum exemplar, a Reineccio evulgatum, Wendorum, ubi ad ipſos delabitur, mentionem injicit, non Vandalorum; vitium non Autori, ſed interpretis incuriæ cauſa eſt cur imputemus. Vid. lib. cit. p. 212.

Aſcanes
I
Hermiones
I
Hermunduri horumque accolæ
I
Myſi (*f*)
I
Slavi, ſive Wendi,
I
Coloni Saxones Franci, &c.

VVendorum nomina exhauriunt
I

omnem Gentis latitudinem, ut:
I
Venedorum, Sarmatarum, Slavorum,
magnæ alicujus nationis, ut Soraborum. (*g*)

partem duntaxat, ſuntque
I
I
I
populorum, ipſa comprehenſorum, ut Glomaciorum,
Daleminciorum, (*h*)
Milzenorum, (*i*)
Niſanorum, (*k*)
Luzicorum, (*l*)

XI. Poſt-

(*f*) Non patitur inſtituti hujus ratio, ſingula, quæ in ſchemate ſunt, reſecare ad vivum, quandoquidem quo ordine gentium natales ſe excipiant, & a fonte ſoo fluant, accuratius jam pridem demonſtratum fuit. Id de Myſis habeo monere, horum, qui ex Aſia in regionem hanc veniſſe eos cupiunt, Melanthonem fuiſſe Ducem, & eorum conjecturas elegantes auctoritate ſua non mediocriter corroboraſſe. Vid. epigramma græcum a Fabricio latine editum. Conf. uratio de regione & gente Myſorum a Joanne Homilio recitata.

(*g*) De Sorabis liquet, ipſorum complexu omnes populos ambiri, qui e Venedico ſanguine olim Miſniam obtinuerunt. Ideo ſob ipſis Dalemincii fuere, tanquam præcipua & nobiliſſima gentis portio, quorum qui a capite ordiuntur res evolvere, principio Sorabicas antiquitates, poſt Wendorum in univerſum migrationes & progreſſus recognoſcere, oportet. Conducunt ad hoc inſtitutum, præter vetuſtiſſimos ſcriptores, quæ Jornandes annotavit, & ex Adamo Bremenſi Helmoldus Presbyter accepit, cum Arnoldo Abbate, Kranzio & Chytræo. Quibus addimus Martinum Cromerum, Hiſtoriæ Polonicæ Conditorem, in Germanicum idioma rudi charactere olim verſum. Non obeſt quidquam Sorabicus limes, vel longius protractus interdum, vel arctius viciſſim circumſcriptus & concluſus. Nam a Sala ad Svevum a quibusdam extenditur, a quam plurimis vero Albis ripa terminatur. Monachus Pirnenſis inter Muldam & Pliſſam conſtringit: alii inter Salam & Eliſtrum. Quoniam enim vox autiqua eſt, & a Caroli M. ævo frequenter uſurpari cœpit, antequam Daleminciorum fieret mentio, populi quem ſignavit, variam ſecuta eſt fortunam, & perinde ut de illo conſtat, vel manavit latius quandoque, vel ſe contrahi ſivit, & anguſtiores terminos accepit. Vid. cum Ad. Viennenſi Aimon. L. IV. c. 74. 81. 102.

(*h*) Dalemincios Slavos Soraborum effeciſſe partem, nemo, ut opinior ego, dubitat. Quam in ſententiam Henrici III. Cæſaris Diploma allegatur, Burgwardum quendam ſive Præfecturam donantis, in Daleminciа jacentem, & Serebetz nominatam. Alibi Aimonius de hoſte quodam Imperatoris loquitur: Ludevicus ad Sorbos, quæ natio magnam Delmatiæ partem obtinere dicitur, fugiendo ſe contulit. Qua in recitatione offendit, quod Delmatiam cum Sigeberto & Urſbergenſi expreſſit, quæ Daleminciæ non eſt affinis; & quod partem tenuiſſe prodidit, qui omnem Miſniæ oram rapuerunt, armisque aliquando ſubjugarunt. Quod ſi noſtros hæc non tangunt, equidem teſtimonio caremus, at non argumento omni, Sorabos toti Miſniæ incumbentes, & imperio ſuo graves conſtituente. Vid. cum chronico Goſicenſi Coſmas Pragenſis, e quo id compertum eſt, Miſniam a Bohemis Sirbiam fuiſſe dictam, pro qua Spangenbergius Sorbiam legi oportere judicavit.

(*i*) Haud capio, quod Albinus conſignavit, Ditmarum Præſulem Sorabos in Dalemincios, Slavos, ac Milcienos diſpertiri. Perinde ac ſi plures populi non eſſent præſto, qui æque quidem, ut hi duo, Soraborum in cognatione partibusque numerantur. Etſi hæc

Digitized by Google

XI. XI. Poſtea vero quam natales viſi ſunt Wendorum incolarum, ad fines *Daleminciæ* appropinquamus, & quaqua verſus antiquitus deſcriptos cum cura ac diligentia in poſterum ſcrutamur. Sic autem *Ditmarus* in chronico ſuo delineare eſt aggreſſus: Et hæc provincia ab Albi uſque in *Caminizi* fluvium porrecta, vocabulum ab eo trahit derivatum. Sed non longe a prædicto amne in pago *Chutizi* dicto. Quæ nemo propemodum aliter accepit, quam *Caminizi* eſſe fluvium, in Sudetum radicibus ortum, qui a fonte ſuo manans ad *Chemnitium* urbem deſcendit, eamque prætetlapſus abſolvere curſum ſuum pergit, donec paulo infra, ubi *Wechſelburgum* eſt, in Muldam *Zviccavienſem* recipitur.

XII. Ex

hæc ſapientius ſcribat, quam id eſt, quod forte cuipiam in mentem venire poſſet, Daleminci‹s & Milcineos unam inſediſſe regionem, nec diverſas extitiſſe gentes. Secus efficit, ut ſentiamus, chronicon Merſeburgenſe Ditmari, in quo ambas quidem nationes inſtar diſtinctarum memorari, tum Milcenos ibi poni intelligimus, quo Daleminciis non potuit patere acceſſus, aut porrigi ipſorum fines Sic enim de Henrico Cæſare, a Bohemia expeditionem moliente, expoſitum eſt ibi: Ipſe vero cum Bejemorum Duce novo Milzineos, qui dum ſibi fuere proximi, terminos per ineffabilem itineris difficultatem adiens, Budiſſinam urbem poſſedit Lib. VI. p. 132. Quæ cum lego, incredibili voluptate afficior, quoniam eum his, quæ Celeberrimi Scriptores commentantur, conſentire animadverto. Tradit Joannes Dubravius Epiſcopus Olomuzenſis, antiquitus Serbios eſſe nominatos, quorum pars fuere Milciani, notatione ſitus a ceteris diſtinctis, & pago Niſeni & Budeſin, unde poſtea Marchia Budiſſinenſis dicta eſt, comprehenſi. Adeoque non potuit eſſe immemor Diplomatum, ab Imperatoribus Saxonicis & Salicis datorum, in quibus ſignantur Milciani, haud ſane alii, quam qui hodie Luſatiam ſuperiorem colunt. Lib. II Hiſt. Bojem. p. 14. quemadmodum apud C. S. Schurtzfleiſchium eſt, in elegantiſſima ac perquam erudita diſſertatione, quæ de Luſatia inſcribitur. Proinde jam abſterreor, ne Reineccio me dedam, in quantum Sorabos Slavos Milcienos modo a priſcis, modo Daleminicios fuiſſe dictos putat. Sicut ex his Gentibus cum Daleminicios Henrici Aucupis ævo, Milcienos autem Henrici II. temporibus floruiſſe ſcribit, fidem haud meretur. Aliud namque Ditmarus indicat, quoties Henrici Regis & Imperatorum ſequentium ætati Milcienos aſſignat eumque aliis Wenderum innectit. Vid. Procem. in Ditmar.

(k) Falſo creditur, Daleminicios & Milcienos Soraborum Gentem exhauſiſſe, ſiquidem Niſani pari jure iſtuc ſpectant, & Glomazios Wendos quam proxime attingunt. Patet e Diplomate Pontificis, quo Præſulatus Miſnenſis terminos deſignavit, his inter alia verbis uſus: Ubi caput & fons eſt aquæ, quæ dicitur Odera, inde quaſi recta via uſque ad caput Albeæ, inde deorſum ad occidentalem partem, ubi diviſio duarum regionum eſt, Behem & Niſen. Et vero in literis, ab Henrico IV. Cæſare profectis, Burgwardus quidam nominatur, in Provincia Niſeni, qui Gozebudi pagum habuit, quem Coſtebaudam eſſe hodie, ſatis luculenter mihi conſtat. Ad hæc Diœceſis Niſicenſis Archi-Diaconi, cujus in Epiſcopatu illo extitit peculiaris dignitas, ſic ſignata eſt, ut Briſnicium, Kotſenbrodam, Dreſdam, plurimosque circum pagos comprehenderit, limiteque ſuo terminarit. Præterea in tabulis Brunonis, Antiſtitis Miſnenſis, territorii cujuſdam mentio facta eſt, quod N ſen audiit, caſtellumque Scharfenbergium finium complexu incluſit. Quibus quando hæc adjungo, quæ in chronico Pegavienſi de Viperto Comite narrantur, ipſum dotis loco Budiſſin & Niſin a Bohemis tenuiſſe, haud eſt, quod ulterius requiram. Liquet enim ſatis, Niſenorum oram, ubi Dalemincia finivit, habuiſſe initium, tum verſus Budiſſinam, tum ad agrum Bohemicum quam longiſſime porrectam. Conſ. literas Henrici II. anno 1013. & alias Bennonis ac Witigonis, anno 1071. & 1269. conſignatas. Add. Ditmar. L. IV. p. 16. & L. VI. p 134.

(l) De Luzicis exploratum debet eſſe, utrum populis Sorabicis accenſere, utrum vero a Niſanis & Daleminciis divellere oporteat, quo ſic ineptæ tractationi ſatisfiat, & via ad ſequentem felicius communiatur. Enimvero ad dijudicandum utile eſt, quod in præcedentibus adduxi, Joannis XIII. Diploma, in limitum enumeratione porro hæc recenſens: & ſic ſurſum ultra Provinciam Niſici, ad ipſum terminum: nec non in altera parte Luzicii & Selpoli, & ſic uſque ad civitatem Sulpize, illam videlicet infra eundem ſurſum uſque ad caput ejus. Præſules Miſenenſes indicat verſus orientem uſque ad Luzicos poteſtatem ſuam porrigere, quorum pagum a Selpoli & Niſici regionibus manifeſto diſcrimine ſejungit. Quod ſi mihi conceditur, Merſeburgii Præſulis, e quo harum rerum antiquitates maximam partem haurire oportet, teſtimonium adducere, illuſtrem invenio characterem, quem ſignavit ratione ſequenti: Exercitum autem

noſtrum

XII. XII. Ex his manifeſtum evadit, ***Dalemincia*** limites verſus orientem quidem Albim reperiri, ad meridiem vero lineam, paulo ſupra Miſnam incipientem, & ad amnis fontem in ***Zwenicium*** perductam. Adde ipſum fluvium a *Ditmaro* nominatum, atque aliam inſuper lineam, ab oſtio ejus ad ***Leiſnicium*** oppidum, longiusque protractam, & ſic oram hujus Provinciæ non modo verſus occaſum Solis, ſed & juxta Septentrionis plagam circumſcribi & concludi deprehendes. (*m*)

XIII. XIII. Quanquam vero ea certa ſint, tamen obſervari adhuc debet, Scriptores Chronicorum, Viros pios alioqui & diligentes, in eo ſibi non conſtare, quod infra Ileburgum ***Grunam*** arbitrantur extitiſſe, ***Daleminciorum*** civitatem. Ipſi enim Provinciæ terminos hos deſignarunt, qui eo usque protenſi eſſe ac patere nequiverunt. Facilius aſſentiremur de Kora, arce ad ***Gnanſteinium*** poſita, ſi teſtimoniis veterum probari poſſet, ad regionem, quam deſcribendam ſumſimus, pertinuiſſe, & a Ducibus ***Glomaziorum***, quod illi inquiunt audacter, ædificatam & inſeſſam eſſe. (*n*)

XIV. ***Petrus Albinus*** Nivemontius in finibus Dalemınciæ circumdandis contrariam rationem fuit ingreſſus, quam verbis manifeſtis aperuit, tum argumento non uno (*o*) confirmavit ibidem ac ſtabilivit. Utut enim liberaliter hoc fateatur, ſe antea quam diligentius de propoſito negotio cogitaſſet, haudquaquam diſſenſiſſe, & *Chutici* pagum Chemnicio fluvio ob eam rem appoſuiſſe, tamen ad Ditmarum redeuntem neceſſario inquit ſententiam ſuam immutare, & amnem longe nobiliorem ſignificari, ſtatuere fuiſſe compulſum. XIV.

XV. An-

noſtrum cum proſperitate ad locum, qui Dobraluh dicitur in pago Luzizi venientem, Henricus & Jaromirus Duces ad ſupplementum ejusdem cum ſuis properantes lætificant, majoreque conſilii ac fortitudinis ſpe roborant. Et paullo poſt illa: Inde Provinciam Nice vocatam itinere attingentes juxta Sprewam fluvium caſtra metatus eſt. Ditmar L. VI. p. 134. Huic commemorationi acquieſco, id ex ea ſuſpicari contentus, Luzicos ultra Albim, ubi qui Luſatiam inferiorem tenent, hodie reperiuntur, ſedem ſibi ſtatuiſſe. Quapropter ſi hoc verum eſt, quod Viri Summi perſcripſerunt, utrinsque cum ſuperioris regionis, tum inferioris populos; Soraborum nomine fuiſſe inſignitos, Luzicos equidem a Luticiis, ac ipſis procul conſtitutis, non a Daleminciis noſtris, quibuscum communem ortum ſervant, removere in univerſum neceſſe habemus. Vid. Albert. Kranz. Sax. L. I. c. 1. Meibom. in pag. Luzici. Conf. Adam. Bremenſ. L. I. c. 34. Helmold. L. I. c. 7. ubi de Suſis ſunt verba, quos quidem Luſos maluiſſent legere, Luzicosque ſunt interpretati. Addatur denuo Ditmar. p. 155. ubi Geroni, Luſatiæ Marchioni, urbs quædam in pago Luzici poſtea tribuitur.

(*m*) Vid. chron. Mogellanum, ubi Spangenbergius refellitur, & limites regionis conſimili ratione ſtatuuntur. Quippe ſecundum eam Daleminicia a Miſniæ confiniis ad Chemnicium, e regione vero ad Leiſnicium ſe porrexit, Mogellam & Oſſacium ambiens, nec non ad Mutinenſem & Wurcenum Comitatus fines ſuos extendens.

(*n*) Tradit quidem iſtud, quemadmodum id, quod de Gruna recenſuimus, Optimus Vir, a quo Mogellæ memoria æternitati conſecrata fuit, ſed Autorem, quo ſe muniat, non adducit. In reliquis autem commode ſentit, & Fabricium opinionis ſuæ habet Patronum: Annal. Urbis Miſniæ ad ann. 928. ubi Ditmarum in eandem ſententiam allegat & interpretatur.

(*o*) Et vero non probari ipſi potuit, cum fines Dalaminciæ verſus Thuringiam indicandi forent, Chemnicium amnem ad id fuiſſe adhibitum, qui exiguus eſt, & vix octavum lapidem ab ortu ſuo abſolvit. Quo pacto Daleminicia non adipiſcitur ſufficientem deſcriptionem, quoniam longius decurrebat, & alio fluvio manante ulterius inſigniri habebat neceſſe. Adhæc commodum eveniebat Albino, quod Ditmarus meminit, de Præſulatu Merſeburgico, cum is diſcerperetur, Antiſtitem Miſnenſem conſecutum fuiſſe partem, qua intra Albim & Caminizi fluvios conſtringebatur. Nam quia Merſeburgica Diœceſis nequaquam huc pertingebat, ſed perinde ut Præſulatus Citizenſis ripa Muldæ terminabatur, oportere ait ea ex cauſa, ut amnis conſtituatur alibi, longiusque ad occaſum flectat. Vid. Ditmar. L. III. p. 55. ubi hæc eſt invenire: Volcoldo autem Miſnenſis Eccleſiæ Antiſtiti pars illa conceditur cum adpertinentibus villis, Wiſſeburg & Luſtata una, quæ ad Chutici Orientalem pertinet, ac fluviis Caminitz Albique diſtinguitur. Alius character a Ditmaro eſt exhibitus, quando quæ Ottonis Cæſaris munificentia Boſoni Merſeburgico attribuebat, ſic in chronico ſuo perſequitur: Imperator huic paucas villas conceſſit, ad prædictam urbem pertinentes, & in pago Chutici poſitum quoddam caſtellum, quod Medeburc vocatur. Jam id a

Brotu-

XV. XV. Antea vero, quam hæc *Albini* perquiramus, *Brotuſio* oportet ſatisfieri, *Daleminciæ* fines ſic ordinare olim aggreſſo, quaſi ad utramque Muldæ ripam protenderentur, *Liſnicenſis* Comitatus territorium, intervallo ad *Lupfurdum* ſive Miſnam urbem perducto, ambientes & complexi. Quæ aſſeveratio teſtimoniis caret, & alioqui terminos anguſtiores comminiſcitur, quam fieri conveniebat. Ideo illam non operoſe argumentis jam refellimus, ſed ſilentio duntaxat confutamus. Quod ſi laxius oporteat intelligi, quæ de Muldæ ripis commendatur, non omnino inficior, eum veri limitis rationem propemodum fuiſſe aſſecutum.

XVI. Cæteroqui pondere valent, quæ *Albinus* conquiſivit, ad muniendam ſuam opinionem, etiamſi talia non ſint, quibus evertendis machinæ non ſint præſto, aut nequeant a nobis admoveri. Nam præterquam quod auctoritate caret inventum Viri doctiſſimi, omneſque experitur ſibi adverſarios, etiam rationibus manifeſtis (p) oppugnatur & convellitur. Quin imo ipſe hoc non poſtulat, qua eſt modeſtia, ut ſine tergiverſatione confeſtim ab omnibus recipiatur, ſed Antiquitates Miſnicas ſcrutantibus propoſuit, ut hinc occaſionem explorandi diligentius, meliuſve quid inveniendi adipiſcerentur. XVI.

XVII.

Brotuſio eſt annotatum, ſupereſſe pagum quendam, Pliſam verſus & Eliſtrum, haud procul a Rætavia, Friſinrum clientela, ſitum, qui Medeburn vocetur. E quo iſtud porro colligitur, Chutici pagum non ad fluvium Chemnicium, ſed Eliſtri ripas eſſe poſtea quærendum. Si enim probe ponderetur, quid Chutizi toties commemoratum, aut Gutizi ſibi velit, non plane nihil id perſvadet, Sceudicium eſſe, quemadmodum nunc appellamus: præſertim ſi inſpiciantur, quos crebro jam adduximus, Annales Ditmari L. IV. Cum quibus conf. Brotuſ. L. II. c. 3. Tandem Loſſatæ commemoratio, quæ Albino Lauchſtadium eſt, & Grana ad inferiorem Muldam poſita, ſingula eo pertinent, ut multo, quam in ſchemate deprehenditur, ampliorem regionem nobis relinquant. Vid. Albin. p. 432. ſeq. chron. citat.

(p) (1) Id eſt manifeſtiſſimum, Eliſtrum, vel Pliſam Ditmaro non veniſſe in mentem, cum fluvium Caminizi commemoraret, quia non modo ſeparatim amnes nominat, ſed in diſpertitione Diœceſeos Merſeburgenſis, partem Eliſtro, Milda & Sala comprehenſam, ab ea, quam Albis & Caminizi ſepſerunt, valde luculenter diſtingvit. Sic enim ſonant, quæ ibi loquitur: Pars Epiſcopatus noſtri, quæ jacebat inter Salam & Eliſtram & Mildam fluvios, & Pliſni, Vedu, & Tuchurinn pagus, cum villis paſſim & piſcinis, Friderico Cizenſi datur Epiſcopo. Reliqua ad Volcoldum Præſulem pervenerunt, quemadmodum in ſequentibus, jam a Nobis allegatis, hoc aperte eſt perſcriptum. (2) Haudquaquam veri ſpeciem, aut ſimilitudinem aliquam habet, pagum Chutici, qui exiguam Miſniæ partem claudit, fluviis late fuſis, longiſſimeque a ſe invicem recedentibus, circumdatum a Ditmaro deſcriptumque fuiſſe, qui alioqui accurationi ſtuduit, & propinquæ terræ ſpatium diligenter exquiſivit. (3) Non inſolitum novumque fuit, ſi Antiſtitum Merſeburgenſium ditio ſe extenderet ad limites in ſchemate repræſentatos, quandoquidem ipſe Albinus Epiſcopatuum duorum, Merſeburgii nimirum & Citicenſis, terminos ita ſtitit conſpectui noſtro, ut linea ad Wechſelburgum pertingens, & ibi angulum faciens, ipſos mutuo ſepararet: Quapropter deſinat mirari, portionem exiguam, in pago Gutici inveniendam, etiamſi ad Chemnicium appropinquaret, tamen Merſeburgiorum, non Præſulum Miſnenſium imperio curæque ſubjectam fuiſſe. (4) Veritati conſentaneum non eſt, terram ad Eliſtrum jacentem, dilaceratis a Giſilero & diſtractis poſſeſſionibus, Diœceſi Miſnenſi accreviſſe, cum alii Præſules propiora ei acciperent, & juxta Mildam poſita naniſcerentur. Quæ cum e Ditmaro expendo, non patior me induci, ut removeam ad Pliſam vel Eliſtrum; quæ ad alteram plagam & ſuperiorem Miſniæ regionem procul dubio vergebant. (5) Quod de Mulda fuit dictum, ſic interpretor, ipſum quidem Præſulatus iſtos diſcriminaſſe, verum non ſic exacte, quemadmodum Albinus judicavit. Contrarium perſpicitur e recenſione Ditmari, quam ſequentia abſolvunt verba: Sibi autem retinuit Giſilerus undecim urbes, quarum ſunt hæc nomina: Scudici, Cutug, Worzin, Bigni, Ilburg, Dibni, Pug, Liubanici, & Gezeriſca. Wurcena ergo Merſeburgicis obtemperavit, priuſquam in Præſulis Magdeburgenſis poteſtatem conceſſiſſet, quam vero civitatem ad ulteriorem Muldæ ripam pertinere, nemini non eſt compertum. Hæc igitur legens non mediocriter afficior, & in ſententia priori confirmor, præſertim quando librum ſeptimum evolvo, ubi talia reperiuntur conſignata: Tunc Imperator & Archi-Antiſtes juſſerunt mihi, ut parochiam in Orientali parte Mildæ fluminis jacentem, i. e. in Burchwardis Bichini & Wurcin Eilhardo concederem, & quam ille in occidentali ripa tunc teneret, mihi, hoc nunquam deſideranti,

XVII. XVII. Præterquam autem, quod ſic animadverſum eſt, *Wiſſeburgum* & *Loſtatam*, cum *Gana* urbe munitiſſima, (q) *Daleminciæ* civitatibus caſtriſque annumerari, alias inſuper vel urbes, vel munitiones expromemus, quarum cum ſitum dubitatione vacare perſpicimus, tum mentionem præclaram vetuſtiſſimorum Scriptorum monumenta feciſſe invenimus. Pertinet autem ad hanc recitationem inclytum regionis hodie

relinqueret. En! poſſeſſionum permutatio, quæ antequam ſuſciperetur, Epiſcopus Mersburgenſis ripæ Solis ortum reſpicienti, Miſnicus vero occidentali adjacentem parochiam habebat, quam Ditmarus invito animo ſuſcepit, & cum ſua permutari ſivit. Vid. vita ejus, e Codice quodam MSto a Reineccio publicata p. 259. (6) Regionem Pliſia & Eliſtro terminatam, & pagos ad ipſam ſpectantes, alibi enumerari videmus, verbis neque difficilem intelligentiam habentibus, neque ſinentibus quidem dubitare, hæc & Caminizi amne circumfuſa ad diverſas plagas tendere, penitusque inter ſe diſcrepare. (7) De Chutici vero percommodum accidit, quod Præſul ſæpe laudatus, & ex eo Albinus prodidit, duos eo nomine ſignificari pagos, quorum alter orienti magis vicinus fluvio prædicto irrigatur, alter vero ad occaſum declinans Medebur comprehendit, quem, niſi ineptiat, nemo amplius oppoſiturus eſt, aut eo velut argumento quodam adverſus nos pugnaturus. (8) Idem habeo reſpondere ad Loſtatæ commemorationem, quæ ſi non una extitit, quemadmodum Ditmarus indicabat, alteram quidem ad Daleminciam referemus, cum Wiſſeburgo pari modo in hiſtoria recenſito, alteram vero Lauchſtadiam eſſe patiemur, quæ procul abeſt ab hac ora, cive apponi vel includi nequaquam debet. (9) Quanquam vero quæ adducta a nobis fuerunt, controverſiam non continuo ſopiant, aut rem in vado locent, tamen validum haud dubie eſt argumentum, quod ab expreſſa Caminizi fluvii mentione deſumitur, cum invertat omnem ſecus cogitandi rationem, & ad Eliſtrum vel Pliſiam confugientes aſſeverationis falſæ manifeſto reos evincat. (10) Ad hæc exploratiſſimum eſt, Daleminciam a Ditmaro non ſic extendi, quaſi ad inferiorem Miſniæ oram patuerit, vel terminos ſuos Thuringiam verſus latiſſime habuerit ſtatutos & prorogatos. Aliud, ſaltem vaſtatio ſignificat, a Bohemorum multitudine, barbara feritate graſſantium, illata, qua unius diei intervallo univerſus pagus miſere direptus fuit ac depravatus. Vid. Ditmar. L. V. p. 116. ubi hæc inveniuntur; Totus hic pagus, qui Glomaci dicitur, in una hac die, igne, gladio, & habitatoris eductione flebiliter deſolatur. (11) Longe illuſtrius teſtimonium idem Scriptor ſuppeditat, quando de Henrici Ducis itinere ſequentia exponit: Poſt hæc Henricus Bozlaum, Ducem Bojemorum, cum ſuis adiit, honorificeque ab eo ſuſceptus, cum exercitu ejoſdem a finibus ſuis per Niſeni & Daleminci pagos usque ad Mogelini ducitur. L. V. p. 65. E qua narratione conjectura fieri poteſt, Dalemincia finiente, Mogelini pagum, vel novæ regionis oppidum, iter illac facientibus occurriſſe. Unde Grona Daleminciæ caſtrum appellari nequit, ſiquidem infra Ileburgum ſitu ſuo removeatur. Et vero (12) de Grona ſic exiſtimamus, ſi in Annalibus recte legitur, ubi Kietæ faciunt mentionem, vel Kietni porro oculis ſubjiciunt, vel de Eraſmi Stellæ ſententia, Gietanam conſignatam nobis ſiſtunt, præpoſteram non fore expoſitionem, quæ de Geita id interpretaretur, quod oppidum veteram Daleminciam contingebat, & etiamnum hodie ſic appellatur. Sin vero Gemblacenſis potior eſt, cum Ganam nominat, urbs fuit prope Janam fluvium fortaſſe, cujus memoriam fieri poteſt, ut pagi ad hunc diem exiſtentes, e veteri calamitate & excidio ſervarunt. Et quidem, ſi id fateamur, Gronam eſſe retinendam in lectione, quandoquidem ut plurimum ſic inveniatur, tamen nulla cogit nos neceſſitas, ut infra Ileburgum Urbis rudera quæramus, cum argumentum iſtud ſvadens imbecillius ſit, quam ut cauſæ hujus dijudicationem eidem permittamus. Vid. Eraſm. Stella lib. allegat. Spangenberg. apud Albin. p. 78. conf. p. 95. & 145. Adde Ursbergenſem, aliam lectionem ſuppeditantem, apud Meibomium, qui arcem Gronde ad Viſurgim, cum Grona Daleminciorum nil commune habere, tempeſtive & ſapienter annotavit.

(q) Firmam & propugnaculis munitam adverſus hoſtium impreſſiones H. Mutius teſtatur, qui hanc cauſam pertinaciæ ferociæque incolarum fuiſſe ſcribit, quæ animum Henrici exacerbavit, ſic ut iracundia ejus non niſi ſangvine reſtingui poſſet & ſatiari. Chron. Germ. L. XII. Reliquos eo nomine pagos, Daleminciæ limitem ingredientes, ſupereſſe adhuc hodie videmus, alterum prope Miſnæ ſuburbia, in Schleiniziorum clientela comprehenſum; alterum verſus Mogellam poſitum, & itinere Caroli V. Cæſaris, cujus caſtra ibi biduum durarunt, in hiſtoria celebratum. Sic enim in Ephemeride itinerum hujus Imperatoris, ad annum 1547. Menſ. April. quo tempore in Joann. Fridericum, Electorem Saxoniæ, ducebat, annotatum reperio. 22. Hoven & Ganam pagus ad IS. Qua & ipſa die fuere ad nonam uſque nebulæ. 23. Ibidem perman-

hodie caput, (*r*) in Pontificis Diplomate *Daleminciæ* attributum; & quæ olim urbium princeps extitit, *Lomacia*, (*ſ*) Wendorum Dynaſtarum celeberrima cultiſſimaque ſedes, quam palus admirandæ antiquitatis evexit, & ad omnem poſteritatis memoriam nobilitavit. His adjungo Burgwardos veteres, *Zadili*, *Boruz*, & alium in Diplo-

manſum eſt, fueruntque & ea die usque ad decimam tenebroſæ & perdenſæ nebulæ. Conf. Thuan. L. III. Hiſt. p. 68. ſeqq. ubi iter magna diligentia recenſet, ſed vocabulis valde inflexis, & interdum plane corruptis, ut vix agnoſci queant.

(*r*) Verba in Diplomate Pontificio concepta ſequentia obſervatu fuere digna: Iidem Glorioſiſſimi Imperatores poſtularunt a Nobis, quatenus Monaſterium, quod pro remedio animarum ſuarum primitus conſtrui, & in honorem Beati Joannis Evangeliſtæ conſecrari fecerunt, ſuper ripam fluminis, cui nomen eſt Albea, in civitate Miſna, ſita videlicet in Provincia, quæ dicitur Dalemincia. Ideoque Miſnam ad Daleminciam referri oportet, quam dubium non eſt adverſus Daleminciorum Gentem, quæ circumfundebatur, ab Henrico conditam fuiſſe. Quod enim de Milzenis dicitur, quemadmodum Viros ſummos non prohibuit exiſtimare, & Bohemorum & Polonorum excurrentium immanitatem, ſuſcepti conſilii, & fundatæ civitatis cauſam extitiſſe; ita nullum affert impedimentum cupientibus aſſeverare, Henricum ſimul in animo habuiſſe Daleminciоs a ſe repreſſos hoc quaſi freno coërcere, & hoſtiles ipſorum impetus per militem præſidiarium, e caſtro munitiſſimo deinceps propulſare. Ceterum ſapienti conſilio a ſur. iſſimo Rege, in medio duorum populorum, inimicis animis irruentium in ſe, urbs locata & conſtructa fuit, ut limites adverſus utrumque firmaret, eque uno latere Milcenos perſpiceret, Niſanis miſtos atque incluſos, alterum vero Daleminciis oſtenderet, quorum regio ad Scharſenbergium caſtellum, ut in priſcis tabulis eſt, deficiebat penitusque claudebatur.

(*ſ*) Principem voco, quæ nomen a palude ſortiens univerſæ regioni impertivit, obque eam rem ſic poſt exſplenduit, ut Daleminciorum Slavurum metropolis non immerito habeatur. Itaque quæ in populum honorifice dici queunt, hoc oppidum præcipue afficiunt, & ad amplificandam ipſius celebritatem apposite referuntur. Quanquam Scriptores temperare ſibi debeant, ne quod univerſam provinciam attingit, perinde accipiant, quaſi civitatem unam ſpectet. In qua parte neque Chronica debitam ſemper cautionem adhibuerunt, neque celeberrimi Commentatores exiſtimationi ſuæ fideique hiſtoriæ conſuluerunt. Exempli cauſa, cum Ditmarus memoriæ prodit, Boleslaum Bohemum pagum Glomaci depopulatum eſſe, eque priſtino cultu & abundantia in ſolitudinem ac vaſtitatem redegiſſe, non modo Georg. Fabricius in Annalibus ſuis, ſed & Petrus Albinus in Commentario rerum Miſnicarum de oppido Lomacio interpretantur. Sic enim prior ad annum 1017. Lomacinm oppidum, & villa Zerena in aditu Cheleboſcii cremantur. Hic autem ſimilia refert p. 119. & 260. Quem ſecutus autor chronici Lomacienſis non modo calamitatem prædictam, ſed & cultum de toto pago intelligendum, ad urbem unice reſtringit. Ceterum vera eſt, quam faciunt illi, conjectura, urbem & primordia ſua, & incrementa atque ſplendorem a fonte admirabili duxiſſe, cum fieri nequiverit, quin tam certis crebërrimisque portentis ibi viſis, magna hominum ethnicorum multitudo ad eum locum conflueret, & ſacrorum celebratione, fortaſſe etiam conventuum Reipublicæ cauſa inſtitutorum frequentia, non mediocriter illuſtraret. Sive itaque e pago civitas aliqua repente exurgeret, ſive Wendorum opera prorſus nova egrederetur, perinde quidem accidit, ut ſuperiori tempore meminimus Interdum eveniſſe, quando miracula conficta,* hominumque miſerorum ſuperſtitio, & monaſteriorum magnificis ſtructuris, & pagis juxta ac civitatibus originem largiebantur, ſubitosque progreſſus efficiebant. Vid. chron. Lomacienſe & Mogellanum, quorum Editores recitationum ſuarum fundamenta ab Albino deſumſerunt. At vero primus & antiquus hac in parte Scriptor, cujus & ſententiam explorare, & autoritatem ſequi nos oportet, Ditmarus Merſeburgius habetur, qui de Glomaci fontis, & paludis hinc ſtagnantis natura, in chronico ſuo ſic diſſerere perrexit: Cum bona pax eſt indigenis profutura ſuumque hæc terra non mentitur fructum, idem tritico & avena ac glande refertus, lætos vicinorum ad ſe crebro confluentium efficit animos. Quando autem ſæva belli tempeſtas ingruerit ſanguine & cinere, certum futuri exitii indicium præmonſtrat. Hunc omnis incola plusquam Eccleſia, ſpe quamvis dubia, veneratur & timet. Eadem e Ditmaro refert Eraſmus Stella, paludem hanc ad duodecim paſſuum millia ab Albi ſejungens, quam ſecundo tamen lapide a fluvio illo poſitam eſſe, Antiſtes idem confirmat. Enimvero Chronicon Lomacienſe non habuit, cur Ditmarum incuſaret, propterea quod intervallum haud

Diplomate Conradi Marchionis, ad *Ganam* amnem collocatum. (*t*) Tandem caſtellum *Cirin*, ubi hodie pagus eſt, epigrammate *Taubmanni* facete aliquando notatus, hanc recenſionem, ob id quod Ditmari tempore notiſſimum fuit, (*u*) ſubire debet & locupletare.

XVIII. XVIII. Vel limitem ſignant, vel in confinio *Daleminciæ* ſunt poſitæ, de quibus exponendum mihi reſtat. (*w*) Et vero *Strelam* impreſſio Poleniorum, & oppugnatio a *Guncelino* Marchione tentata, & conventio dotalis, qua in Bohemorum Ducis Filiæ peculium perveniebat, antiquitus ipſi celebritatem circumdederunt. Eodem vero tempore *Mogelina* caput erexit, cujus ſitus ex itinere patuit, fortitudo autem habitatorum ex deleta Bohemorum legione, quam cum aſtu primum deluſiſſent, poſtea ferro aggreſſi ad interneccionem ceciderunt. Quod quemadmodum ad *Mogilinæ* commendationem pertinet, ſic ad laudem civitatis exiguæ procul dubio iſtud vergit, quod eandem virtutem in bello Germanico, adverſus varias hoſtium machinationes demonſtravit, veteresque laudes egregie renovavit, & cedentibus munitiſſimis oppidis, invicta nihilo ſecius perſti-

rectè fuerit dimenſus, longiusque pronunciaverit, quam fieri oportuiſſet. Ego autem Præſulem excuſo, quem ratio metiendi ætate ipſius recepta, & terminus deſignatus, ripa nimirum Albis, omni culpa liberat, facilique negotio abſolvit. Alioqui hujus pulcherrimæ narrationis, præter Georgium Fabricium, & Matth. Dreſſerum, opportune recordatur Petrus Albinus, qui paludem inclytam a pago contermino Polzenſem hodie nominari, vere & prudenter obſervavit. Mihi autem quod natales præbuit, Strigenicium, cum proxime a palude dicta abeſt, ad quam jactus tormenti minoris facile pertingit, ſpatiumque interpoſitum emetitur, tum agro ſibi aſſignato ad eandem ſe obvertit, ſituque pariter & diſtrictu viciniam propinquam ſervat. E regione vero ejus Derſenicium comparet, eodem poſitu reſpiciens paludem, neque longius ab ea diſcedens, qui pagus utrum clauſtro Monialium antiquitus excelluerit, Siſerodam poſtea tranſlato, quemadmodum in catalogo cœnobiorum Miſniæ recitatur, diſpiciendum aliis relinquo. Id interea e vocum terminatione, & aliis inſuper characteribus recte conficitur, hos & reliquos complures, qui circum magna multitudine ſeſe ſiſtunt, ob pingviſſimum videlicet ac fertiliſſimum ſolum, a Venedica gente excultos fuiſſe, cui rei profectiones ad fontem ſuſceptas, & hominum concurſum eo factum profuiſſe, mihi admodum probabile veroque ſimillimum videtur. Quamobrem incredibilem ex eo capio voluptatem, quoties contueor antiquiſſimis Scriptoribus celebratum & portentoſum fontem, qui quanquam ea profunditate hodie non ſit, quam Albinus ipſi tribuit, nec venis hujuſcemodi quidem gaudeat, quæ exſiccari ipſum non patiuntur, tamen ob mirabiles eventus & vetuſtatem ſuam, memoriamque multarum rerum, quas in animum revocat, jucundiſſimum adſpectum præbet, nutrificasque cogitationes gignit.

(*t*) Burgwardum Zadili, qui Ecberti Marchionis Comitatui innexus fuit, Diploma Henrici IV. anno 1074. Provinciæ Talemenche aſſignat. De quo reliquam videmus arcem, ad Albis ripam, infra Miſnam civitatem ſitam; Burgwardi Boruz prope fluvium, qui Albea dicitur, tabulæ donationis meminerunt, quibus Otto II. Præſulatui Miſnenſi ipſum tradidit, cujus appellationem pagus quidam ad Epiſcopatus bona ſpectans, in hunc diem conſervavit. Ceterum Gana rivus etiam hodie durat, & prope Riſam oppidulum, olim cœnobio, nunc Nobilium Sede clarum, in Albim exoneratur. Quo de Merſeburgici Annales ſic prodiderunt, dum militum Polonorum excurſiones referunt: Qui depopulantes, & ubi ignis inveniebatur, omnia usque ad Gana fluvium concremantes, ſero laſſis revertuntur equis. Lib. VII. p. 196.

(*u*) Zerenam memorant Annales, quando expeditionem Bolitzlavi perſequuntur, ſequentibus quidem verbis: nec mora, exercitus juſſu Ducis in quatuor dividitur, & ad Cirin caſtellum veſpere convenire præcipitur. L. V. p. 115.

(*w*) Limes Septentrionalis non æque accurate explorari potuit, ut alter verſus meridiem, ideo de his urbibus haud ſimplici locutione ſententiam noſtram declarare viſum fuit. Ceterum quæ de Strela ſcripſimus, inclytæ Pflugiorum Gentis ditioni hodie ſubjecta, apud Ditmarum continentur, L. V. p. 108. & 115. L. VI. p. 153. De Mogilinenſium aſtu & felicitate ſingulari vid. idem Scriptor L. V. p. 16. De virtute autem in bello Germanico contra Svevorum aſſultus & oppugnationes, chron. Mogell. paſſim, quod legens Antiquitatis recordatione afficior, & ad comparanda priſca cum recentibus factis inſtigari me perſentiſco. Roehlitium Burgwardum Annales citati memorant L. VIII. p. 245. Urbis autem juxta Mildam flumen poſitæ, & incendio conſumtæ, mentio ab ipſis facta eſt L. VI. p. 153. Quod reliquum eſt, de Belegora ad Geronis prædia ſpectan-

te,

perſtitit. *Rochlicium*, vetus *Hermanni* & *Eccardi* Marchionum Burgwardus, priſco illo ævo ſimiliter jam fuit notus; nec minoris quidem celebritatis urbs ipſa ex Scriptoribus comparet, *Guncelini* juſſu, qui a Strela cum contumelia diſceſſerat, animumque ultionis avidum explere cupiebat, in cineres redacta. Vetuſtiorem tamen iſtis univerſis, & hybernis Caroli Junioris nobilitatem, Belogoram Annales nobis ſiſtunt, quam tabulæ *Ottonis* II. civitatis nomine inſigniunt, Diploma vero Conradi Marchionis pagi appellatione impertit, in quo Burgvvardum *Treſcovvo* nominat, & huic *Schremſeniciam*, quod hodie *Schirmenicium*, Thuano autem corrupte *Schermerſerum* audiebat, ſubfuiſſe ſignificat. In hac civitate, expeditionibus adverſus Boleslaum ſuſceptis, copiæ Cæſaris ut plurimum conveniebant, indeque per Luſatiam & Sileſiam proficiſcebantur, quæ Polonico Imperio, latius multo, quam hodie ad nos porrecto, iſtis ſeculis obſequebatur.

XIX. XIX. Ex his, quæ de civitatibus dicta ſunt, ad Remp. progreſſus argumenta pariter & indicia licebit ſumere. Enimvero Slavorum populus non abhorruit a ſocietate cultuque humano, ſed ordinem, quem imperandi leges ſanciunt, animo non illibenti ſapientiſſimoque conſilio eſt amplexus. Proinde neque Regum Majeſtatem revereri grave ſibi duxit, neque Ducum imperium, ſi moderatum eſſet, pati non ſuſtinuit, & licentiam immodicam, quæ in populari ſtatu viget, civili unius potentia temperavit ac repreſſit. Quod quemadmodum de Venedis univerſe cognitum habemus, ſic de Soraborum multitudine, Ducibus ſuis parere haudquaquam detrectante, ſimiliter ex Annalibus liquet; qui quanquam adſtrictius gubernari haud facile ſe paterentur, tamen libertatem ſic tenebant, ut obſequium & venerationem cum faſcibus ultro ad ipſos deferrent. Equidem amplificandæ felicitati *Glomaciorum* magnopere conduxit, quod non modo regionem per ſe opimam ac fertiliſſimam fuiſſent nacti, ſed ut exſplendeſceret præterea, cultuque florentiſſima efficeretur, (x) nulli rei nulliſque laboribus ſuperſederent. Ut igitur fortunis ſuis conſulerent, & Soraborum juxta conſuetudinem Rempublicam ſuam ordinarent, imperium unius minime pertimuerunt, (y) ſed Ducali faſtigio inſignitum, obtemperandi juribus communire, & exemplis a ſe profectis roborare ſunt aggreſſi. XX. In-

te, in eadem hiſtoria aliquid perſcriptum extat, L. VI. p. 155. quo in loco vocabulum exponitur, quaſi pulcher mons per illud ſignificaretur, cum tamen Venedicæ linguæ gnari ſic interpretentur, ut album montem ipſis denotet. Conf. p. 162. nec non L. VII. p. 222. ubi hæc eſt legere: neque tacendum eſt, quod alii milites Bolizlavi urbem Belegori dictam, XVIII. Cal. Sept. aggreſſi, & bello eam impugnantes diutino, Deo gratia, nil proficiebant. De expeditione Karoli Junioris, vid. præter Adonem Viennenſem, Aimon. L. IV. c. 81. a quo Karolo ſtatuam Rolandi adhuc hodie reliquam eſſe, ingenti magnitudine e lapide confectam, & ad curiæ latus in oppido iſto erectam, Albinus judicat p. 88. Lib. cit. Cujus rei vel veritatem, vel cauſam indagare cupientes, ad Hermannum Conringium viſere oportet; qui de ſtatuis Rolandorum pereruditе diſſeruit, Exercit. III. de Rep. Imp Germ. p. 107. ſeq. Ceterum Schermeſſeri recordato, in mentem venit de juvene ruſtico, qui Cæſari copias transmiſſuro & vadum indicavit, & viæ ducem ſponte ſe præbuit, quo injuriam a Saxonicis acceptam ulciſceretur. Cujus hominis poſteritatem adhuc hodie ſupereſſe, a Viro Illuſtri accepi, utpote qui aliquem vidiſſet ipſe per literas ſupplices in aula petentem, quo ſibi beneficium quoddam impertiretur, ſiquidem a ſtirpe ejus deſcendat, qui Familiæ Electorali, hodie rerum apud nos potienti, inſignem fidem exhibuiſſet. Vid: Thuan. Hiſt. L. III. p. 70.

(x) Teſtimonio ſuo id confirmat Præſul elogiis noſtris major, quando calamitatem a Boëmorum graſſatione profectam his verbis deſcribit: *Totus hic pagus, qui* Glomaci *dicitur, optime tunc excultus, in una hac die flebiliter deſolatur.* Vid. loc. allegat.

(y) Boleslaum, Delmantiæ Ducem, inter alios qui Henrico Aucupi præſto fuerunt, quo tempore decretoria pugna cum Hungaris confligere parabat, recenſuit Chronicon Saxonicum, ab antiquo Monacho concinnatum, & a Joh. Pomario primum, poſt a Matthæo Dreſſero auctius & caſtigatius editum p. 85. ubi Boleslaus octavus & ultimus inter Duces comparet. Hanc recitationem vero e Spangenbergio deſumtam eſſe, & chronicon ipſum fatetur, p. 80. At vetuſtiores inter, qui de prœlii hujus fortuna & eventu tradiderunt, eminent Luitprandus L. II. c. 9. Otto Friſingenſis L. VI. c. 18. nec non Liber Ludorum Trojanorum, quos Sidonius Apollinaris agones Drepanitanos nominat L. II. epiſt. 2. Ceterum Duces Regesque Slavinos in Annalibus Francicis eſt obſervare, ad ann. 805. 806. 871. &c. ut & penes Albertum Stadenſem & Helmoldum In chr. Slav. L. V. c. 12. Cum quibus conf. quod Albinus de Miliducho, Soraborum Duce, ex iiſdem monumentis annotavit. p. 89.

XX. XX. Ingenium *Daleminciorum* & religionis curam Slavica Gens univerſim viſa nobis ſiſtit, cui & Aſiaticum quid, & græcum aſſignare quamplurimi ex Antiquitatis teſtimonio (z) non dubitarunt. Itaque in periculis & calore pugnæ magnanimos atque feroces, in conſilio capiendo peritos & callidos, in Reip. adminiſtratione æquitatis ac juſtitiæ ſtudioſos, in religione vero, quam præſcripſerant ſibi ipſi ſequendam, vehementer pertinaces atque devotos, & ut verbo dicam, in barbarie Sarmaticis populis familiari non prorſus barbaros ipſos depinxerunt, qui mores quanquam cultu ad ſuperſtitionem flexo, multitudine Numinum confictorum (a) portentoſis fœdiſſimisque ceremoniis non mediocriter contaminarentur, tamen pietatem ipſis curæ fuiſſe, & Cyclopicam immanitatem diſplicuiſſe ſignificant. Enimvero difficillimos experiebatur, qui a priſca fide ipſos abducere, & ab erroribus ad veram de religione ſententiam revocare cupiebat, cum neque opinionem, quam ſemel imbibiſſent, libenter deponerent, neque legem ſibi dictam, etiamſi extrema alioqui perferenda forent, reciperent vel ſervarent. Idque nusquam forte manifeſtius perſpiciebatur, quam apud *Daleminciorum* populum, (b) quippe qui talia ad limpidas fontis aquas deſignaret, qualia reliqui ſanguinis & ſtudiorum affinitate ipſis conjuncti, in lucorum umbris & conſecratis nemoribus præficiebant. Adeo & purioris cœtus conſortium aſpernabatur, & præſtigias ludoſve Dæmonum oraculorum fidei longiſſime præferebat, & meliora docentes capitali odio velut acerbiſſimos inimicos perſequebatur.

XXI. Ce-

(z) Dubium illud eſt, quod ex Homero petitur teſtimonium, ſiva quiſquis eſt, cui Strabo L. XII. adſcribit. Quanquam enim Philippo mirifice placuerit, & ab omnibus, qui ſe ipſi permiſerunt, propemodum receptum fuerit, tamen & de Paphlagonibus incertum eſt, & de Henetis in Argonautico carmine, nec non ab ipſo Homero commemoratis, minime perveſtigatum oſtenſumque liquido, Venedos attinuiſſe. Quo de argumento Phil. Cluver. evolvi debet in Germ. antiqv. De Scriptoribus vero, qui cum pro altera ſententia, tum ad rationem nominis in univerſum cognoſcendam allegari ſolent, conſulatur Chytræus in Vandalia ſua, ubi tum Ptolemæum, Tacitum & Plinium nominat, hic potiſſimum inſtituto ejus inſervit. L. XXXVII. c. 3. Vid. Homer. Iliad. β. cujus ſententiam Strabonis interpres feliciter expreſſit. Herodot. τερψ. 15. Germania Taciti, a Philippo illuſtrata, in chron. Peucer. ab initio.

(a) De Slavinorum idolis vid. Joh. Lindenerus, quem vulgo Monachum Pirnenſem vocant, in Onomaſtico, ſeu chronico ſuo juxta numerum concinnato; item autor chron. Saxon. p. 208. ubi Flinſium, & p. 216. ubi Prononen, Ridegaſtum & Siebam depingit. Conf. Helmold. L. I. c. 53. L. II. c. 25. Ad. Bremenſ. L. I. c. 6. De Svantevicio & Zernebogo commentatur Emſerus in vita Bennonis c. 19. De Trigla vero Sabinus in libello de Brandenburgo, Marchiæ Metropoli.

(b) Non caret ratione, quod Eraſmus Stella prodidit, ad inclytam paludem Wendorum Diis fuiſſe ſacrificatum, quorum & nomina extiterunt fœdiſſima, & forma prorſus fuit terribilis, & ſignificationes futurorum eventuum deplorandos errores in animis miſerorum hominum vehementer ſtabiliverunt. Sic enim Ditmarum interpretor, quando indicat, Slavinos huic fonti plus eſſe ſolitos tribuere, quam ipſis Eccleſiis, eumque ſanctiſſima ceremonia venerari & colere conſveviſſe. Ceterum quid vetat, quo minus ad Dalemincios referam, quod item Præſul de Arno Wirtzeburgenſi Antiſtite narravit, ipſum in pago Chutici a Slavis fuiſſe trucidatum. Sic enim habent, quæ de Martyris calamitate recitat. Sed non longe a prædicto amne, in pago Chutizi dicto, Arnus, Epiſcopus Sanctæ Wirceburgenſis Eccleſiæ IX. cum ab expeditione Bojemorum reverſus juxta plateam in parte ſeptentrionali, fixo ſuper unum collem ſuimet tentorio, miſſam caneret, hoſtili circumvallatus agmine, præmiſſisque omnibus per martyrium ſuimet cum ſociis ſemet ipſum obtulit Deo Patri DCCCXCII. Dominicæ Incarnationis anno, temporibus Arnolphi Imperatoris, cum oblationibus conſecratis in ſacrificium laudis. Ubi hodie ſæpe accenſa videntur luminaria: & ſanctos Domini Martyres hos eſſe nec Slavi dubitant. L. I. p. 1. & 2. Conf. p. 8. 39. 56. 223 &c. ubi plurima invenies ad capita & fervorem religionis Deorumque cultum, in Slavorum populo ſpectantia. De ſacris vero chriſtiano ritu ordinatis apud eandem gentem vid. Chyræus L. I. p. 35. & ſeqq.

(c) Pro-

XXI. XXI. Ceterum bellicoſum fuiſſe *Glomaciorum Wendorum* ingenium, cum argumento a fortitudine totius populi accepto, tum variis expeditionibus in eos indictis, ac denique Marchia adverſus eorum impetum & ferociam conſtituta, efficitur planum, facilique negotio demonſtratur. Qua in parte cum ſibi ipſis non ſatisfacerent aliquando, barbaros homines in fœderis ſocietatem adſciſcebant, inque Germanicum ſanguinem, ſibi vehementer ſuſpectum & inviſum, graſſandi non faciebant prius finem, quam ductu & auſpiciis Henrici, horumque Principum, qui limitaneo magiſtratu fungebantur & potentia ipſorum paulatim frangeretur, & eo res ad ultimum deveniret, ut frenum diſcerent mordere, jugumque moderate ferre, a quo tantopere abhorruiſſent, & cui propulſando ſanguinem pariter & opes ſuas diu fruſtra inſumſiſſent. (c)

(c) Prohibet inſtitutum hujus tractationis, ut, quæ ex Annalibus in eam ſententiam afferre poſſum, ſingula copioſius perſequar, aut commentatione prolixa lucem ipſis affundere laborem. Quapropter Witichindi Monachi recitatione contentus ero, & autoritate teſtimonii graviſſimi in capite præſenti utar, ſeriemque rerum geſtarum ita quidem ex eo pertexam, quemadmodum ipſe exemplo ſuo mihi demonſtravit. Et vero poſteaquam Henrici Aucupis militiam impetumque in Dalemincios expoſuiſſet, ſic de Hungarorum copiis, in ſubſidium ab hoſtibus evocatis, perſeverat explicare: Prædictus igitur exercitus Ungarorum a Slavis conductus, multa ſtrage in Saxonia facta, & infinita capta præda, in Dalamantiam reverſi, obviam invenerunt alium exercitum Ungarorum, qui comminati ſunt bellum inferre amicis eorum, eo quod auxilia eorum ſpreviſſent, dum illos ad tantam prædam duxiſſent. Unde factum eſt, ut ſecundo vaſtaretur Saxonia ab Ungaris, & priori exercitu in Dalamantia ſecundum expectante, ipſa quoque in tantam penuriæ miſeriam ducta ſit, ut aliis nationibus eo anno, relicto proprio ſolo, pro annona ſervirent. En calamitoſum fœderis exitum, & perfidiam barbarorum immanem! Quibus Dalemincios noſtrates parem poſtea retuliſſe gratiam, Witichindus eodem libro ad hunc modum eſt perſecutus: Avares igitur agentes per Dalamantiam, ab antiquis opem petunt amicis. Illi vero ſcientes, eos feſtinare ad Saxoniam, Saxonesque ad pugnandum cum eis eſſe paratos, pingviſſimum pro munere eis projiciunt canem. Et cum non eſſet injuriarum vindicandi locus, ad aliam pugnam feſtinantibus, cum ridiculoſa ſatis vociferatione longius proſequuntur amicos. Hæc ſane & mutuo tunc & impune ipſis facere licebat. At vero peſſime ceſſit, quam Henrico, Hevellorum jam victori, opponebant audaciam, quam quemadmodum caſtigaverit, ex Annalium Corbeienſium Scriptore porro audiamus: Cumque illa urbe potitus (Brennaburgum intelligit,) & omni regione, ſigna vertit contra Dalmantiam, adverſus quam jam olim reliquit ei Pater militiam: & obſidens urbem, quæ dicitur Grona, vigeſima tandem die cepit eam. Præda urbis militibus tradita, puberes omnes interfecti, pueri ac puellæ captivitati ſervatæ. Eodem modo H. Mutius de expugnatione urbis differit, Henricum diſpoſitis Brenneburgi rebus, continuo in Daleminciam duxiſſe, qua ne potiretur tota, cum Gronam ſibi obſtare animadverteret, admoto exercitu poſtulaſſe deditionem, fore enim, ut æqua conditione, vita & facultatibus ſalvis, paciſcerentur. Quod cum illi non acciperent, munitioni urbis fiſi, & non modo ſuperbius reſponderent, ſed tela in hoſtem ejaculari, crebrisque eruptionibus inferre cladem minime ceſſarent, irritatum Regem militibus ſuis edixiſſe, ut omnes puberes ex utroque ſexu interficerent, pueris modo & puellis ſervatis, urbeque ipſis in prædam conceſſa. Sic igitur repreſſis populi viribus, jam non amplius mirabile videri cuipiam poterit, quod & Witichindus Monachus & Ditmarus Præſul conſenſione quadam ſtili perſcripſerunt, Daleminciam Henrico tributariam eſſe factam, & libertatem ſuam amiſiſſe. Vid. Witichind. Annal. L. I. H. Mutius in chron. Germ. L. XII. Ditmar. L. I. p. 6. Ceterum finiente Republica, neque ceſſavit regionis nomen, quod circa extrema ſeculi XI. uſurpatum eſſe certo ſcimus, neque Venedi deſierunt habitare pulcherrimas ſedes ſuas, donec multitudine colonorum, civiumque Miſniæ veterum, vel oppreſſi & extincti, vel in anguſtias præcipitati obſcurive redditi, vel moribus ad elegantiam compoſitis emolliti & manſuefacti, vel expulſi denique & in alia domicilia tranſlati, patriam noſtram peregrini ſanguinis commercio liberarent, & Germanica ſtirpe ſatos emergere rurſus, ac poſſeſſionem ſibi debitam recuperare paterentur.

D. O. M.

APPENDIX
DIPLOMATUM
ATQVE
DOCUMENTORUM
HISTORIAM LUSATIÆ ILLUSTRANTIUM ET CONFIRMANTIUM.

I.

Privilegium eccleſiæ in Dobirluch a Theodorico Marchione Miſnenſi datum CIↃCC.

IN nomine ſancte & individue trinitatis. Theodericus Dei gratia Miſnenſis & Orientalis marchio. Eccleſiarum poſſesſiones, que a viris principibus ſeu ab aliis quibuslibet perſonis ſub eorum poteſtate agentibus ob remedium peccatorum ſuorum locis deo ſacratis collate ſunt, facile paterent direptioni, ſi non ab eis vel heredum ſuorum ſucceſſione legitima tuerentur a violentia. Hac igitur uti volentes benevolentia tam preſentibus quam ſuturis notum eſſe volumus, eccleſiæ in Dobirluch, que a predeceſſoribus noſtris marchionibus ſcilicet pie memorie patruo noſtro Theodorico & patre noſtro Ottone, itemque patruo noſtro Thedone fundata, ſuſtentata atque defenſa eſt, jure defenſionis, que nos pro parte hereditarie ſucceſſionis contingit, proprietatis, etiam a nobis ob evitandum eſtum adverſitatis deberi umbraculum defenſionis. Ut autem noſtre intentioni firmius robur accederet, de terminis eccleſie preſate, quos majores noſtri laudabiliter ſtatuerunt, certitudinem capere voluimus & per viros honeſte fame, Hertvvicum ſcilicet Prebisk & Thidoldum de Belgoro ſub obteſtatione fidei, qua nobis tenebantur, firmam rei veritatem cognovimus. Accipiunt itaque initium predicti termini a Jawer per directum ad Wyſſok, a Wyſſok per directum ad Swynſtege & pontes Mudelitz usque ad vadam Schariſchowe, a Schariſchowe per aſcenſum fluvii usque Bork, a Bork per directum usque ad ſeptem fontes, a ſeptem fontibus usque ad paludem Drezke, & diriguntur deorſum ad alveum Telnitz & inde ad locum qui Jamnitz vocatur, venientes per Wellenoz ad originem cujusdam rivuli Wewerſcilz deſcendunt, & cum eo usque ad amnem Primiſnizam delabuntur: trans ripam vero ejusdem fluminis Primiſniz octo manſos Ilandrenſes ipſis terminis adjecimus, & inde per deſcenſum ejusdem amnis quousque ingrediatur trocken Elſter, ſiccam Aleſtram. Inde vero regreditur per directum ad priorem terminum Jawer. Ut autem hæc noſtra & parentum noſtrorum donatio apud preſentes & poſteros prefato cenobio & inibi Deo ſervientibus integra illibataque permaneat, præſentis pagine inſcriptione & ſigilli noſtri impreſſione idoneorum teſtium annotatione corroboravimus. Sunt autem hi, Pertramus Miſnenſis canonicus, Matheus abbas de Cella, Tammo prior & Gerardus cellarius ibidem, Hermannus burgravius de Hartburg, Meynerus burgravius Miſnenſis, Henricus burgravius de Donyn, Gerardus burgravius de Greutſch, Erkenboldus de Grizlav, Henricus de Corun, Albertus de Dreuze, Henricus de Koldiz, Herdegenus de Lyznik, Albertus dapiſer de Borne, Ludoldus de domo Grymme, Guntherus de Rochſperg, Henricus de Starmberg. Acta ſunt hec anno ab incarnatione Domini milleſimo ducenteſimo, Indictione III. in provinciali palatio noſtro Colmiz, VI. Kal. Maji regnante in celo & in terra Domino noſtro Jeſu Chriſto.

Sigillum huic deſcriptioni appenſum eſt de Sigillum.
cera viridi, oſtendit formam equi, cui inſidet quaſi vir nudo capite tectus clipeo, monſtrante inſignia Dominii de Landsberg, habens ſcriptum in circumferentia: THEODORICUS DEI GRATIA MARCHIO MISNENSIS ET ORIENTALIS.

II. *Pri*

II.

Privilegium Monaſterio Dobirlucenſi a Conrado Marchione orientali datum CIↃCCX.

IN nomine ſancte & individue trinitatis. Conradus Dei gratia Orientalis marchio. Cum omnia que ſub ſole geruntur, alta ſoleat ſepelire oblivio, ſicut apud nos nulla eſt aut modica priorum memoria, idem nobis de noſtris poſteris relinquitur expectandum, niſi forte in aliquibus cauſis, que ad Deum pertinent, noſtram valeamus alligare memoriam. Proinde nos quatinus ad fratres in Dobirlug Deo & ſancte Marie ſervientes noſtra & dilecte conjugis noſtre inibi ſepulte cotidiana ſit recordatio, in villa noſtre proprietatis, que dicitur Lubſch XVI. manſos cum omni utilitate ac libertate ipſis aſſignavimus. Inſuper & partem illam, que pro capitali reatu & pro effuſione ſanguinis noſtro juri competebat, in ipſis bonis prorſus abdicavimus, & abbati libenter relinquimus. Decimam quoque vinee, que eſt in Belgora, decimam vinee in Zlauwrendorf loco prefato in elemoſinam contulimus. Iſtasque donationes idcirco & preſentis & futuri temporis inſinuamus hominibus, ut omnes eis adverſantes ſine cauſa repellamus, & a virorum illorum impetitione arceamus. Unde & preſentem paginam conſcribi eamque ſigilli noſtri appoſitione & ydoneorum teſtium confirmatione communiri volumus, quorum hæc ſunt nomina: Gerardus de Volkolderode, Raymundus monachus, Johannes notarius noſter, Conradus capellanus, Adolſus comes de Schowenburg. Wernerus de Satem, Enſridus pincerna, Otto de Pout, Bruno de Wyſirz & plures alii. Acta ſunt hæc in villa Wardenbruke anno ab incarnatione Domini milleſimo duceteſimo decimo, indictione XIII. XV. Kal. Januarii ſub Alberto abbate feliciter.

Sigillum. *Sigillum huic donationi appenſum habet quaſi virum ſedentem in equo ferentem vexillum in manu dextra habentemque mitram in capite & ejus circumſcriptio literis initialibus: CUNRADUS DEI GRATIA ORIENTALIS MARCHIO &c. de cera viridi ipſum ſigillum pendens in zona ſericea.*

III.

Privilegium Monaſterio in Dobirlug a Theodorico marchione Miſnenſi datum CIↃCCX.

IN nomine ſancte & individue trinitatis. Theodericus Dei gratia Miſnenſis & Orientalis marchio. Licet omnium hominum paci atque ſecuritati pro noſtri ratione principatus proſpicere nos conveniat, eorum tamen tranquillitati & quieti ſollicitius intendere nos oportet, qui ſe propter Deum ab hujus ſecularis vite ſequeſtravere tumultibus, ne ſi eos indebite ab importunis & malis hominibus inquietari permiſerimus, gladium ſine cauſa portare inveniamur. Hujus rei gratia notum eſſe omni homini volumus, quod in noſtrum voluntarium aſſenſum atque tuitionem accipimus ea, que dilectus cognatus noſter Conradus marchio, ad commodum fratrum noſtrorum in Dobirlug, benivole exhibuit, in eo videlicet, quod eis decimam de vinea, que eſt in Belgora, nec non & in Zlauvvrendorff contradidit, & ſuper hæc in villa, que dicitur Lubs XVI. manſos pro anima uxoris ſue Deo ibidem obtulit, & quicquid in ipſis manſis de ſanguinis effuſione ſive de capitali reatu ad eum pertinuerat, abbati reſignavit. Preterea cauſam, que inter predictos fratres & Hartpertum plebanum de Wartenbruke verſabatur, ſicut ad commiſſionem domini Theodorici Miſnenſis epiſcopi mediante ipſo marchione coram prefato ſacerdote & fratribus de cœnobio aliiſque honeſtis viris terminata eſt, finitam eſſe conſentimus. Ita videlicet, ut Eccleſia Dobirlucenſis in univerſis terminis ac villis ſuis, & in ipſarum villarum eccleſiis & in earum ſacerdotibus ab omni hominum pulſatione ſeu exactione immunis & libera perſeveret. Et quiſquis locum preſcriptum in cauſis quas prelocuti ſumus, inquietare preſumſerit, & noſtra & omnium, qui nobis adjuncti ſunt, amicitia & favore careat, & ſuper hoc Dei cuncta cernentis iram non effugiat niſi a temeritate ſue ineptie reſipiſcat, atque ut ad cor quantocius redeat, privilegium preſens noſtrique ſigilli impreſſionem & idoneorum teſtium ſubſcriptionem reſpiciat, quorum hæc ſunt nomina: Bertramus canonicus Miſnenſis, Burckhardus ſacerdos in Wardenbruke, Albertus de Dreuz, Heinricus de Corum, Albertus dapiſer, Cunradus pincerna, Sifridus Ditoldus, Otto de Legendorſ, Heinricus Marſcalcus & plures alii. Anno ab incarnatione Domini MCCX Acta ſunt hæc in villa Wardenbrucke XIV. Kal. Januarii.

IV.

Privilegium Monaſterio in Dobirlug a Theodorico marchione Miſn. datum CIↃCCXVII.

IN nomine ſancte & individue trinitatis. Theodoricus Dei gratia Miſnenſis & Orientalis marchio. Multos eſſe, qui cotidianis

dianis honeſtatis & fidelitatis defectibus perturbant quietem, multa etiam eſſe, que in conſpectu interni cognitoris deformant rationem noſtram, quanto videmus in eminenti, tanto eſt in evidenti. Ita ut nec malignantium conſiliis occurrere, nec Deo digne noverimus ſatisfacere, niſi forte ad placandam faciem ejus nobis vel ex parte ſuffragetur, ſi ea, quæ ad illorum utilitatem proficiunt, qui ei die ac nocte deſerviunt, benigno proſequamor ſavore, ut quod noſtris meritis non valemus, eorum auxilio aſſequamur. Inde eſt, quod & preſenti & future hominum generationi notum eſſe volumus factum cognati noſtri Friderici Comitis de Brene circa fratres noſtros in Dobirlug eſſe cum noſtro beneplacito. Hoc videlicet, quod pro coocambio Ciſoice manſos XII. in Cucuxdorf, itemque manſos ſeptem & dimidium in Munchistorf eis dimiſit, & quod villas has id eſt Fredrichstorf & Kamenitz pro pecunia vendidit, nec non & villam Valkenberg, quam de conſenſu ipſius Johannes de Grodiſch eis vendidit, ſed & ſeptem manſos in villa Airena, quos Sifridus miniſterialis noſter eis donavit. Hæc omnia fratribus ipſis in bona parte permaneant, ubi & hoc adjicimus, quod judicium de effuſione ſanguinis & pro capitali reatu in ſupradictis bonis nulli niſi abbati & ſuis recognoſcimus. Ut autem hæc omnia & commutatio ſcilicet & emtio atque donatio noſtraque recognitio a nullo impoſterum convelli valeat ſive immutari & preſentis privilegii ſignatio, & idoneorum virorum teſtium, qui ſubſcripti ſunt, cooperabitur aſtipulatio: Bruno Miſnenſis Epiſcopus, Ulricus Wurcioenſis præpoſitus, Nicolaus Canonicus Miſnenſis, Henricus præfectus de Donyn, Henricus ſenior, & Heinricus junior de Corum, Fridericus de Turgow, Volradus de Landisberg, Otto & Bodo fratres de Ylburg, multi alii. Acta ſunt hæc anno domini MCCXVII. in villa Bichin.

V.

Privilegium Monaſterio Dobirlucenſi ab Ottone & Theoderico comitibus de Bren datum CICCXXVI.

IN nomine ſancte & individue trinitatis. Otto & Theodericus Dei gratia comites de Bren omnibus in perpetuum. Cum a nobis quod juſtum eſt petitur, ipſa petitionis honeſtas & ordo exigit rationis, ut id per ſtudium noſtrum ad debitum perducamus effectum. Ea propter notum eſſe volumus tam preſentibus quam futuris Chriſti fidelibus univerſis, quod nos ad petitionem dilecti nobis in Chriſto domini Alberti venerabilis Abbatis in Dobrilug predia, que eccleſia Dobirlucenſis ac anteceſſoribus noſtris ſive a patre noſtro per donationem obtinuit ſive comparavit, eisdem vel a quoquam alio, qui de manu ipſorum feudali jure obtinebat, ipſi eccleſiæ & conventui ejusdem preſentium autoritate in perpetuum confirmamus. Specialiter autem villas Fredrichſtorf cum pertinentiis ſuis, quas a patre noſtro pro rebus ſuis comparaverunt, nec non & Valkenberg cum pertinentiis, quam a Johanne de Grodiſch de permiſſione & voluntate domini Theodorici pie memorie dilecti conſanguinei noſtri marchionis Miſnenſis, & patris noſtri pecunia ſuæ eccleſiæ redemerunt, quam etiam idem marchio & pater noſter monaſterio in Dobirlug liberaliter contulerunt. Predium etiam, quod vendidit ipſi Dobirlucenſi eccleſiæ Wilhelmus & frater ejus Hermannus de Reno, quod vulgariter Windiſchemarke appellatur, quod ad inſtantiam & petitionem dilecti domini noſtri & venerabilis in Chriſto patris Alberti Magdeburgenſis Archi-epiſcopi dicte eccleſiæ cum pertinentiis ſuis omnibus contulimus liberaliter & graranter & omni utilitate, que nunc predictis villis ineſt, vel ineſſe impoſterum poterit in perpetuum ullo modo, hoc eſt, ſilvis, pratis, paſcuis, aquis aquarumve decurſibus, molis & molendinis, piſcationibus & venationibus in omni utilitare apum cum vindicta ſanguinis & ſententia capitali, & cum omni libertate & utilitate, ſicut eas pater noſter in ſua habuit poteſtate. Ita nos ipſas ſupradicte Dobirlucenſi eccleſiæ preſentis ſcripti confirmamus teſtimonio. Medietatem præterea vinee in Zlaboreſtorf & totam vineam in Belgora, quas ex donatione patris noſtri & marchioniſſe Miſnenſis habet eccleſia memorata, nec non & XII. manſos in Cucuxdorf, & ſeptem & dimidiom in Münchiſtorf preſentium autoritate prefate eccleſiæ cum omni utilitate, ſicut prædictum eſt, duximus in perpetuum confirmanda. Ut autem ſepe dictam Dobirlucenſem eccleſiam ſive conventum ejusdem in villis prenominatis & bonis, ſeu in juribus eorundem nemo unquam aggravet vel moleſtet, ſeu etiam preſumat aliquatenus perturbare, hanc ſcedulam inde conſcribi & ſigilli noſtri impreſſione juſſimus communiri. Hujus rei teſtes ſunt reverendus pater & dominus noſter Albertus Magdeburgenſis Archiepiſcopus, Heinricus prepoſitus de Mildeoſe, Martinus plebanus de Mulberg, Albertus de Arneſtein, Hermannus Burggravius de Wittyn, Ulricus de Pak, Gevehardus de Surbech, Fridehelmus de Poch, Bodo de Ylburg, Otto & frater

ejus

ejus de Ragatſch, Ulricus & Heinricus frater de Archintel, Thimo de Su beche. Acta vero ſunt hæc in Lovene in præſentia pre dicti domini Alberti Archiepiſcopi Magdeburgenſis eccleſiæ feliciter tunc preſidentis & teſtium prenominatorum anno ab incarnatione Domini MCCXXVI.

Sigillum. *Sigillum de cera viridi monſtrat ymaginem viri ſtantis armati circum amicti quaſi pallio ſuper arma, habetque vir ille clipeum cum tribus foliis lacualibus in ſiniſtra, & in dextra tenet lanceam, cui infixum eſt vexillum pendens deorſum, & eſt talis circumſcriptio: SIGILLUM OTTONIS ET THEODERICI COMITUM DE PRENE.*

VI.

Privilegium Monaſterio Dobirlucenſi a Brunone epiſcopo Miſnenſi datum CIↃXXIIX.

IN nomine ſancte & individue trinitatis, Bruno ſecundus Dei gratia Miſnenſis epiſcopus. Cum inter cetera virtutum opera elemoſina ſic premineat, ut in ſinu pauperis abſcondita pro erogatore ſuo ad Dominum celi oret & ad ſuſtentationem eorum, qui ut Chriſti diſcipuli eſſent, poſſint propria relinquentes in monaſteriis Domini ſe mancipant ſervituti, liberaliter erogata orationum pariter & laborum conſortia mereatur: noverint univerſi tam noſtri temporis quam futuri cultores nominis Chriſtiani, quod nos ad preces honorabilis viri domini Alberti de Dobirlug abbatis de conſilio & conſenſu fratrum noſtrorum Miſnenſium Petri decani, Conradi Wurcinenſis prepoſiti, Everhardi archidyaconi Luſicenſis, Lamperti Miſnenſis & Budiſſinenſis canonici ob anime noſtre remedium & ſalutem & noſtri ad Deum memoriam jugiter in Dobirlug obtinendam, decimas omnes de villis Kemenitz Windiſchemarcke, Valkenberg, cum fructibus & utilitatibus univerſis fratribus & conventui ejusdem cœnobii dedimus in perpetuum poſſidendas. De novalibus etiam, que per illuſtrem principem Theod. Orientalem marchionem proprium fundatorem locus idem noſcitur aſſecutus, que vel fratres vel coloni eorundem ſuis expenſis hactenus coluerunt aut excolent in futurum, damus & dedimus decimas provenientes aut in antea proventuras cum integritate & plenitudine juris omnis. Unde nequis noſtrorum impoſterum ſucceſſionem eandem noſtram donationem tam piam poſt tempora noſtra mutet aliquatenus aut infirmet, autoritate Dei omnipotentis & noſtra pacem firmamus in eisdem decimis eccleſiæ ſupradicte, preſentis eam ſcripti & ſigilli noſtri teſtimonio munientes. Actum Dobirlug v non. Maji anno Domini MCCXVIII pontificatus noſt. ixx Teſtes hujus rei ſunt, Johannes Scholaſticus Budisſinus, Ulricus, plebanus de Chitteliz Waldfogil de Strune, Walterus de Luge Arnoldus de Lyndenoroe, Walinundus de Orevvelitz ſacerdotes, Volcmarus camerarius, Lambertus frater ejus, Lutegarus Chriſtianus de Gompitz & frater ejus peregrinus, Aroolduſ de Zukerade, laici & alii quam plures.

Sigillum de cera viridi oſtendit ymaginem quaſi epiſcopi ſtantis in pontifi calibus, baculum tenentis in manu ſiniſtra & ba ulum in dextra, & circuit eum quaſi ſpera lata ad latitudinem calami oblonga juxta formam ſigilli, extra quam ſperam expreſſus videtur litteris initialibus titulus iſte: BRUNO II. DEI GRATIA MISNENSIS ECCLESIÆ EPISCOPUS. Sigillum.

VII.

Privilegium Monaſterio Dobirlucenſi a Theoderico Marchione de Landesberg datum CIↃCCLXVII.

NOS Theodoricus Dei gratia marchio de Landisberg omnibus in perpetuum. Ut ea, que religioſam vitam eligentibus a fidelibus in tranquillitatem pacis ſue fideliter offeruntur, a ſtrepitu malignantium conquieſcant, ſcripti teſtimonio & fidelium atteſtionibus omnibus in evum temporibus perennantur. Noverit igitur tam præſens hominum etas, quam in Chriſto poſteritas ſucceſſura, quod nos ob reverentiam nominis Jeſu Chriſti, nec non in remisſionem omnium peccatorum pie recordationis genetricis noſtre, & pro remedio carorum noſtrorum omnium omnia bona noſtri dominii monaſterio de Dobirlug a noſtris progenitoribus vel quibuscunque fidelibus hactenus ſunt collata, preſentis ſcripti teſtimonio confirmamus, volentes, ut hæc noſtra confirmatio ab omnibus noſtris heredibus heredumque noſtrorum ſucceſſoribus irrefragabiliter conſervetur. Nec igitur his premisſis per quempiam modis aliquibus impoſterum valeat obviari, preſentem ſcedulam conſcribi fecimus & impresſione noſtre ymaginis communiri cum aſſertione teſtium ſubſcriptorum, quorum nomina ſubſequuntur: dominus Albero Abbas de Porta, dominus Mathias Abbas de Cella, dominus Guncelinus Abbas de Dobirlug, Wiricus prior de Cella, Otto nobilis Arnshouge, Heidenricus decanus Merſeburgenſis, Thimo de Otoloeſtorf. Datum anno Domini MCCLXVII III. idus Maji.

Sigillum pendens in hac confirmatione eſt de Sigillum.

ceraglauca oſtendent virum in equo habentem galeam in capite, in cujus cono ſtat quaſi in ſtipite quedam conglomeratio pennarum ut videtur de pauonibus ad modum cujuſdam perizomatis, in quo in ſtipite apparent tres tractus ab ante & tres a retro & vir ipſe fert uexillum in manu dextra & a ſiniſtris tectus eſt clipeo preferente figuram leonis cum cauda comata & habet talem circumſcriptionem: S. Theodorici dei gratia marchionis de Landesberg literis initialibus expreſſam.

VIII.

Privilegium de bonis in Schakow ſites monaſterio Dobirlucenſi ab Henrico marchione Miſnenſi venditis CIↃCCLXXI.

IN nomine Domini amen. Henricus Dei gratia Miſnenſis & Orientalis marchio univerſis preſentes literas inſpecturis in perpetuum. Quia omnium habere memoriam potius divinitatis quam humanitatis exiſtit, ne bene & ratiunabiliter geſta in oblivionem deveniant, perennari ſolent obſequio literarum. Hinc eſt, quod tenore preſentium poteſtamur, quod cum dominus Guncelinus Abbas totusque conventus in Dobirlug bona univerſa & ſingula, que habuimus in Scakow & que a nobis olim tenebantur titulo caſtrenſis feodia nobis comparaverint pro ſumma LX. marcarum argenti. Nos eadem bona cum omnibus attinentiis, agris cultis & incultis, ſilvis, nemoribus, aquis aquarumque decurſibus, viis & inviis, molendinis, pratis, paſcuis & omni utilitate, que de eisdem bonis jam provenit vel provenire poterit in futurum, predictis fratribus & monaſterio in Dobirlug ob remedium anime noſtre ac dilecte quondam noſtre conjugis domine Agnetis bone memorie in proprium damus, tradimus & tradidimus jure proprietatis perpetuo poſſidenda volentes, ut domini Abbas & monachi judicium in eisdem bonis habeant, & quod nullus advocatorum noſtrorum ipſos in eisdem bonis de cetero audeat perturbare. Ne autem predicta donatio a nobis liberaliter facta impoſterum ab aliquo immutari valeat aut infringi, eandem literam domino Abbati & fratribus in Dobirlug in teſtimonium dari fecimus ſigilli noſtri patrocinio communitam.

Datum Wyſtin anno Domini MCCLXXI. IV. idus novembris preſentibus infra ſcriptis noblibus viris, Johanne de Wittyn, Meynero de Miſne burgraviis, Henrico de Waldoro, Ottone de Rotewitz & aliis quam plurimis fide dignis.

IX.

Fundatio Monaſterii Marienſtern prope oppidum Camenz.

In Nomine ſanct. & individuæ Trinitatis. d. Anno 1264. 16. Caleud. April.

NOs Johannes & Otto, DEI Gratia Marchiones Brandenburgenſium omnibus ſalutem in perpetuum. Quoniam juris æquitas hoc requirit, ut quo pro ceteris hominibus in ſorte terrenæ Subſtantiæ videmus amplius accepiſſe a Domino Creatore de ipſis rebus a Deo nobis collatis ſtudeamus & famulantibus impertiri. Quamvis nos, qui cura temporalium a via divini obſequii frequentius impedimur devotorum hominum precibus, ac meritis Deum propitium habeamus. Hinc eſt, quod preces honorabilium Virorum Witigonis, Burchardi fratrum dictorum de Camenz, novellam plantationem cœnobii eorum, quod Stella S. Mariæ dicitur ordinis Ciſtercienſium Miſnenſis diœceſis, ſub noſtram ſuſcipimus protectionem. Et omnia ejusdem Eccleſiæ bona habita pariter & habenda, ut ab omni incurſione ſemper tuta maneant & illæſa, univerſas autem poſſeſſiones, quas dicti viri a Nobis fundali jure poſſederunt & nunc pro ſalute animarum ſuarum & in remedium animarum progenitorum ſuorum, de noſtro & hæredum noſtrorum conſenſu & favore, eidem Clauſtro devotione debita obtulerunt, ſanctimonialibus, ibidem Deo ſervientibus, cum proprietate, qua ad nos pertinere dignoſcitur, libero conferimus animo & donamus. Volumus etiam, ut ſecundum petitionem ipſorum tum Fratrum omnia bona, quæ ad noſtram donationem pertinent, nec non ſimul univerſæ poſſeſſiones, quas dictum cœnobium habet, vel habebit in poſterum, ab omni advocatia & exaltione, atque cujuslibet ſervitutis onere, & ab omni judicio alieno imperturbate permaneant perpetuæ & illæſæ; omne vero Judicium de quacunque cauſa parva ſive magna ubicunque accidit in villis, vel in molendinis, ſeu alias in bonis ſæpe dictæ Eccleſiæ ad nullum omnino pertinebit: Seu clauſtrum ſolummodo autoritatem habebit de iis omnibus judicare. Nomina autem poſſeſſionum dicti cœnobii ſunt hæc: Ipſa Area, ubi Clauſtrum conſtructum eſt, cum duobus mulendinis adjacentibus, etiam hortum & pratum cum piſcationibus, & paſcuis, & allodio adjacenri, cum omnibus ſuis attinentiis; & unica Villa in monte Sanctæ Kunigundis: & allodium in prato cum attinentiis ſuis. Iterum eadem villa, quod pratum dicitur, reditus quatuor Marcarum & ſex ſolidorum. Item

juxta

Juxta eandem villam in molendino ſeptem ſolidi. Item de Manſionario Clauſtri verſus orientem dimidiam Marcam. Item Sylva juxta clauſtrum cum attinentiis. Item villa Jehowo cum ſuis attinentiis. Item villa Reinhardtsdorff, de molendino quatuor ſolidi. Item in Civitate Camenz parochia eum omnibus attinentiis; Item in eadem Civitate quatuor macella &c. Iſta, quæ nominata ſunt, ſæpe dicti tres fratres a Nobis in feudo habuerunt. Sed hæc, quæ ſubtribuuntur, ipſorum propria ſuit hæreditas, videlicet Wittiginowe, cum ſuis attinentiis, Döringshauſen villa dimidia, & totius ejusdem villæ decimæ, juxta Wittiginowe nova villa dimidia: Item Cottynes villa dimidia, & totius ejusdem villæ decimæ: Item Radewiz villa dimidia, item Cruſtiz villa dimidia & ipſius villæ cum attinentiis ſuis, item Kokowe villa dimidia, item Schafftiz villa dimidia, quæ vero nunc ſubſequuntur, ſupra memoratum Cœnobium ſua pecunia a Dominis prædictis comparavit jure proprietatis liberrime poſſidendo. Datum Kopeniæ (Guben) Anno Domini 1264. XVI. Calendas Aprilis, præſentibus Domino Wilhelmo Lubecenſi Epiſcopo, fratre Amone, Magiſtro Generali Teutonicorum fratre Hermanno, Priore de Schuzberg, Burggravio de Quernutze, Burchardo Utz, Walthero de Burbaqa, Bodone de Turgone, Ludolpho de Eſebeck, Ulrico de cruce, & aliis quam pluribus. Et ut noſtra donatio inviolabiliter perſeveret dicto Cœnobin præſentes noſtras Literas Sigillorum noſtrorum munimine roboraras, incurdens teſtimonium & robur validi duximus erogandas. Datum per Manus Johannis Notarii die Gertrudis Virginis.

X.

Ottonis & Conradi Privilegium Civitati Budisſinenſi collatum de domo mercatoria ædificanda Anno 1284. feria 4ta ante Feſtum Palmarum.

OMnibus in perpetuum. Otto & Conradus, Dei Gratia, Marchiones Brandenburgenſes univerſis has literas inſpecturis ſalutem in perpetuum. Ne ea, quæ geruntur, cum tempore ſimul labantur cum fluxu operis, utile eſt, ea poni in linguas Teſtium & literarum teſtimonio confirmare; Ad notitiam igitur univerſorum noſtrorum fidelium volumus præſentibus literis pervenire, quod nos fidelibus noſtris Burgenſibus Civitatis Budiſſin & Communitati ejusdem liberam dedimus facultatem, ſive licentiam in prædicta noſtra Civitate Budiſſin conſtituendi & ædificandi domum mercatoriam, quæ in vulgari ein Kophuß dicitur, in loco ubi ipſis Burgenſium Magiſtris videbitur expedire, & prænotatæ ſimiliter Civitati; Volentes, ut univerſi proventus dictæ Domus ad uſus perveniant Civitatis, nec ad nos de his aliquid pertinebit, ſed cum omni jure hæc eadem Domus ad Civitatem pertinere debebit, utpote aliæ domus in aliis Civitatibus, mercatorum videlicet, pertinere ad Civitates alias videbuntur. Pro hujusmodi licentia Burgenſes prædictæ Civitatis nobis decem mareas argenti Stenzalienſis & ejusdem ponderis perſolverunt. Ne igitur ſuper hujusmodi licentia in poſterum alicui dubietatis ſerupulus oriatur, & ne a noſtris ſucceſſoribus annullari valeat vel infringi, præſentes fieri juſſimus, & ſigillorum noſtrorum appenſionibus dedimus admuniri.

Teſtes hujus rei ſunt Johann a Lemgart, Magiſter Domus de Irekceslenſe, Teto de Panniwitz, Weiner de Buark, Hund de Wartenberg, Otto de Pulsniz, tunc Advocatus in Budiſſin, Luterus de Palalbet, & alii plurimi fide digni. Acta & data ſunt hæc Anno Domini MCCLXXXIV. in 4ta feria ante Feſtum Palmarum.

XI.

Privilegium de jure patronatus in manaſterium Dobirlucenſe ab Henrico Marchione Miſnenſi & Orientali ſuſcepto ac terminis ejusdem monaſterii CIↃCCLXXXV.

IN nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Heinricus Dei gratia Miſnenſis & Orientalis marchio omnibus in perpetuum. Rationis & juſticie convenimur legibus, eo nos ordine ſeculi adminiſtrare miliciam, ut Deo militantium tranquillitati & paci vigilanter inſtemus, quatinus noſtre ſtatum imperfectionis ex aliorum perfectione erigamus. Proinde tam preſentium quam futurorum deſtinamus notitie, quod ad pias petitiones venerabilis domini Abbatis Guncelini cœnobium Dobirluch in noſtram ac ſucceſſorum noſtrorum tuitionem propter Deum jure patronatus ſuſcepimus. Inſuper & terminos poſſesſionum, quas ſuo dilecti & pie memorie patris noſtri, patruo Marchione Theodorico asſignatas accepimus, & eidem loco ab hominibus veracibus & ſub fidelitatis debito per nos obſtrictis, videlicet Bodone dicto advocato de Ylburg & Alberto dapiſero dicto de Burnis, preſentibus foreſtariis noſtris Hermanno ſcilicet dicto de Promnitz & Schiban militibus in Sachun commorantibus ex novo diſtingui fecimus ipſos terminos lucidius decla-

declarantes. Accipiunt ita initium prædicti termini a Jawer per directum ad Wizok, qui & Hovvarte dicitur, a Wizok ſive Hovvarte per directum ad Svvynſtyge & pontes Mutelitz usque ad vadum Scharisſchovve, a Scharisſchovve per aſceoſum fluvii usque ad Bork, a Bork per directum usque ad ſeptem ſontes, a ſeptem fontibus usque ad paludem Drezke, & diriguntur deorſum ad alveum Telnitz, & inde ad locum qui Jamnitz vocatur, venientes per Wellenotz ad originem cujusdam rivuli Wever ſcilicet deſcendunt, & cum eo usque ad amoem Prioznizam delabuntur. Trans ripam vero ejusdem fluminis Prinznitz octo manſos Flandrenſes ipſis terminis adiecimus, & inde per deſcenſum ejusdem amnis, quousque ingrediatur ſiccam Aleſtram. Inde vero regreditur per directum ad priorem terminum Javver. Proficiat itaque ad ſecuritatem domus Dobirlug atque omnium inibi Chriſto ſervientium hæc noſtra corroboratio cunctisque fidem integram ad eos conſervantibus favor ſit a nobis & a Deo ſalus & benedictio. Quisquis autem terminos preſcriptos transgredi & ipſos in ſuis poſſeſſionibus anguſtare ſeu inquietare preſumſerit, ſi commonitus non reſipuerit, quicquid meretur ſacrilegus aut iniquus invaſor ac predo, & hic recipiat in futuro. Ut autem ampliorem accipiat vigorem ooſtra confirmatio, ſigilli noſtri impreſſionem & fidelium virorum apponimus teſtimonium, quorum nomina ſunt hæc: Otto dictus burggravius de Wittyn cancellarius noſter, Miſnenſis canonicus & archidyaconus Luſaciæ, Bodo ſenior de Ilburg, Albertus dapiſer dictus de Burnis, Bodo & Otto fratres Juvenes de Ilburg, Henricus dictus de Sydun milites, & quam plures alii fide digni. Acta ſunt hæc datumque in Dreſden anoo incarnationis dominice milleſimo ducenteſimo LXXXV. iodictione 2. III. nonas Martii.

Sigillum. *In hac confirmatione pendet ſigillum magnum de cera viridi, in quo apparet figura viri ſedentis in equo habentisque galeam in capite ſuo, in qua videtur quaſi ſtipes ſtans & habens ex utraque parte tres -- tus, ſuperius vero apparet quaſi quedam congeries de plumis pavonum, ut videtur, & eſt rectus clipeo, in quo apparet quaſi leo cum cauda comata, & videtur tenere vexillum in manu dextra, & eſt in dicto ſigillo duplex circumſcriptio continens hunc titulum: Sigillum Henrici Miſnenſis & Orientalis marchionis, Thuringorum Landgravii & Saxonum comitis palatini.*

XII.

Privilegium monaſterio Dobirlucenſi a Friderico marchione de Landesberg omnes proprietates & donationes antiquas eidem confirmante datum CIↃCCLXXXV.

Fridericus Dei gratia marchio de Landesberg univerſis preſentes literas inſpecturis ſalutem & omne bonum. Cum ea, que fiunt in tempore, breuitur labantur a memoria, niſi literarum teſtimonio perennentur, expedit acta digna memoria ſcripturarum elucidatiooe ſic ſervari integra, ut usque in futurum circa geſta veritatis euidentia pateat incorrupta. Ad notitiam igitur tam preſentium quam futurorum cupimus pervenire, quod precibus religioſorum virorum & in Chriſto nobis dilectorum, Domini Guncelini toriusque conventus fratrum in Dobirlug, Ciſterctienſis ordinis, Miſnenſis dioceſis inclioati, moti multimodo caritatis hoſpitalitatis nobis pluries & omnibus tranſeuntibus indifferenter exhibito beneficio, aſſiduo & ſolemni divinorum officio, omnes proprietates libertates & jura in villis, pratis, paſcuis, nemoribus, piſcationibus, judiclis & quibuscunque etiam nominibus cenſeantur, ab illuſtri principe domino Henrico, avo noſtro dilecto, Miſnenſi marchione, & quibuscunque aliis noſtris progenitoribus dicto clauſtro in Dobirlug intuitu eleemoſine datas ob hooorem glorioſe Dei genetricis Mariæ pro remedio anime & ſalutis noſtre ſubſidio ratas & gratas habentes renunciantes omni juri, ſi quod in predictis nobis competere videtur, dictas donationes memorato clauſtro autoritate preſentium confirmamus. Ut autem noſtra donatio, rarihabitio & confirmatio rara & inconvulſa permaneat, nec ab aliquo ſucceſſorum noſtrorum ſuper ea ſuſcitari queſtio valeat nocitura, preſens ſcriptum deſuper conſcriptum ipſi dedimus atque damus, ſigilli noſtri munimine communitum. Acta ſunt hæc in Dreſden anno Domini MCCLXXXV. nono Kal. Junii. preſentibus teſtibus, quorum oomina ſunt hæc: Bodo de Ylburg, Bodo de Turgow, Albertus dapiſer de Burnis, Ulricus de Pak, milites & Conradus prothonotarius noſtre curie & quidam alii viri quam plurimi fide digni.

Sigillum patet per omnia iu immediate ſe quenti privilegio, excepto quod equus in iſto ſigillo videtur faleratus & habet hanc circumſcriptionem: S. Friderici Dei gratia marchionis de Landesberg. Sigillum.

XIII.

XIII.

Privilegium monaſterio Dobirlucenſi ab Alberto Thuringorum Landgravio & Saxoniæ Comite palatino bona & prædia ab Henrico patre illi data confirmante ac juri ſuo renuncianre datum CIↃCCLXXXV.

ALbertus Dei gratia Thuringorum Landgravius & Saxonie comes palatinus univerſis preſentes literas inſpecturis ſalutem & omne bonum. Cum ea que fuerunt in tempore, breviter labantur a memoria, niſi ſcriptis perhennentur, expedit acta digna memoria ſcripturarum elucidatione ſic ſervari integra, ut usque in futurum circa geſta veritatis evidentia pateat incorrupta. Ad noticiam igitur tam preſentium quam ſuturorum cupimus pervenirè, quod precibus religioſurum virorum & in Chriſto nobis dilectorum domini Guncelini Abbatis totiusque conventus fratrum in Dobiriug Ciſtercienſis ordinis, Miſnenſis diœceſis inclinati moti multimodo caritatis, hoſpitalitatis nobis pluries & omnibus tranſeuntibus indifferenter exhibito aſſiduo & ſolemni divinorum officio omnes proprietates, libertates & jura in villis, pratis, paſcuis, nemoribus, piſcationibus, judiciis & quibuscunque etiam nominibus cenſeantur ab illuſtri principe domino Heinrico patre noſtro dilecto Miſnenſe marchione & quibuscunque aliis noſtris progenitoribus dicto clauſtro in Dobriluch intuitu elemoſine datas ob honorem glorioſe Dei genitricis Mariæ pro remedio animæ & ſalutis noſtræ ſubſidio gratas & ratas habentes, renunciantes omni juri, ſi quod in predictis nobis competere videretur, dictas donationes memorato clauſtro autoritate præſentium confirmamus. Ut autem noſtra donatio, ratihabitio & confirmatio rata & inconvulſa permaneat, nec ab aliquo ſucceſſorum noſtrorum ſuper ea ſuſcitari quæſtio valeat nocitura, præſens ſcriptum ſuper ea conſcriptum ipſi dedimus atque damus ſigilli noſtri munimine communitum. Acta ſunt hæc in Dreſden anno domini milleſimo ducenteſimo octogeſimo quinto, nono Calend. Julii, præſentibus teſtibus quorum nomina ſunt hæc: Bodo de Ilburg, Bodo de Turgow, Albertus dapifer de Burnis, Ulricus de Pak, milites & Mathias prothonotarius curiæ noſtræ, & quidam alii viri quam plurimi fide digni.

Sigilli deſcriptio. Huic confirmationi appenſum eſt in corda ſericea ſigillum de glauca cera, habens imaginem quaſi viri ſedentis in equo gladio ſuccincti, cujus corpus tegit clipeus præferens leonem cum cauda comata, habetque imago illa quaſi galeam in capite cum inſigniis principatus Thuringiæ, & videtur quaſi tenere lanceam in dextra, a qua dependet vexillum per retro imaginem illam in cujus ſigilli circumferentia titulus iſte inicialibus literis expreſſus videtur: Albertus Dei gratia Thuringorum Landgravius ac Saxoniæ comes palatinus.

XIV.

Privilegium a Theodorico Juniore, landgravio Thuringiæ, Orientalis ac Luſatiæ Marchione, ab invaſione foreſtariorum terminos monaſterii Dobirlucenſis defendente datum CIↃCCLXXXIX.

IN nomine domini, amen. Theodericus Dei gratia junior, landgravius Thuringorum, Orientalis & Luſatiæ marchio, dominusque terræ Plyſnenſis univerſis præſentem literam inſpecturis in perpetuum. Quoniam omnium habere memoriam potius divinitati quam humanitati aſcribitur, ea, que ab hominibus rite & rationabiliter aguntur, ut ad notitiam ſuturorum perveniant fidelium, adinvenitur diſcretio hominum apicibus perhennari. Hinc eſt, quod notum eſſe volumus Chriſti fidelibus vite preſentis & future, quod cum monaſterium in Dobirlug in quibusdam nemoribus & foreſtis, eidem monaſterio quondam a cariſſimo avo noſtro felicis memorie, domino Henrico, illuſtriſſimo principe ac Orientali marchione & ſuis progenitoribus pietatis intuitu collatis & confirmatis, prout per privilegia ejusdem avi noſtri & progenitorum ſuorum deſuper data demonſtrari poterunt, a ſuis foreſtariis & hominibus frequentius impedirentur, & ob hanc cauſam Abbas & conventus ejusdem monaſterii ſæpius ad eundem avum noſtrum ſuas deferrent querelas, finem hujusmodi querelis & impedimentis prædictis avus noſter cupiens imponere, fidelibus ſuis Bodoni de ylburg, & Alberto dapiſero de Burnis ſenioribus dedit in mandatis, & eorum fidei commiſit, ut perſonaliter ad predictum locum accederent, & diſtinctiones terminorum inter ejusmodi avi noſtri foreſta & dicti monaſterii inſpicerent & viderent. Qui ad ipſius revertentes preſentiam ſub fide ſibi preſtita affirmabant, prefatum monaſterium in ſubſcriptis terminis jus habere, qui incipiunt a colle comportato prope ſiccam Aleſtram juxta villam Grunovv, & protenduntur mediantibus aliis ſignis uſque ad locum cruce lignea aſſignatum, a quo loco ſimiliter aliis mediantibus ſignis uſque ad montem, qui Howarge dicitur, protenduntur. Cumque idem

avus

avus noſter ad aſſertionem fidelem prædictorum Bodonis & Alberti vellet præfatum monaſterium dictis terminis gaudere libere & quiete, per ſua privilegia ſæpe dicto monaſterio Dobirlug eosdem terminos confirmavit & per Henricum militem dictum de Medegowe renovavit. Quare cum Bodo de Ylburg noſter fidelis inſeſtationes & impedimenta in terminis ſupra dictis de novo eidem monaſterio inſerat, dictos terminos auſu temerario deſtruens, venit ad nos reſerendus Dominus Guncelinus abbas ſæpe dicti mooaſterii cum ſuis conſratribus, ſupplicans nobis humiliter & devote, ut cum cura & tutela ejusdem monaſterii ſit jure hæreditario devoluta, idem monaſterium ſuum ab hujusmodi impedimentis tueri & ordinationem avi noſtri cariſſimi ſupradictam ratam gerere & confirmare ſimiliter dignaremur. Nos igitur jura ejusdem Monaſterii conſervare & augmentare cupientes, temporibus vitæ noſtræ ſupradictos terminos cum omnibus nemoribus & foreſtis, cum omnibus aliis bonis eisdem terminis intcriunctis, ob honorem ſancte & individue trinitatis & glorioſisſime Dei genitricis & virginis Mariæ, cum omni jure & utilitate ſe predicto monaſterio Dobirlug damus, & tenore præſentium confirmamus, volentes & ex nunc mandantes, ut nullus hæredum noſtrorum ſoreſtariorum & hominum noſtrorum antedictum monaſterium impoſterum impediat in terminis memoratis. Præterea omnia privilegia progenirorum noſtrorum de quibuscunque bonis eidem monaſterio tradita & collate rata gerere cupientes, ipſa nihilominus tenore præſentium confirmamus. Ne autem ſuper premiſſis alicui impoſterum dubium oriatur, præſens ſcriptum dari ſecimus dicto monaſterio Dobirlug in teſtimonium evidens ſigilli noſtri munimine roboratum. Datum Luckovve, anno domini millcſimo ducenteſimo octogeſimo nono, pridic nonas Junii, præſentibus teſtibus iofra ſcriptis, Henrico, præfecto noſtro de Aldenburg, Theodorico de Turgovv, Johanne de Sunnenvvalde, Tymone de Chorum, Theoderico de Gerſtenberg, Friderico de Hopſengarten, Rudegern de Geylnovv, Johanne de Cranchovv, & aliis quam plurimis fide dignis. Datum per manus fidelis noſtre curie notarii Johannis.

Sigillum. In hoc privilegio pendet ſigillum in cedula pergameni preferens figuram quaſi viri ſedentis in equo falera tecto, in qua tam ante in pectore equi, quam tetro in ejus femore apparet figura leonis, ſed & ipſe precinctus videtur gladio, & tectus clypeo, preferente quaſi formam leonis cum cauda comata, & tenet in manu dextra vexillum, in quo ſimiliter apparet ſpecies leonis, & habet io capite galeam habentem criſtam landgraviatus Thuringie & circumſcriptio ſigilli de magnis literis talis eſt: Theodoricus Dei gratia landgravius Thuringie & dominus terre Miſnenſis.

XV.

Rudolphi Romanorum Regis literæ, quibus Marchionatum Luſatiæ Wenceslao Regi Bohemiæ jure feudali confert. d. Anno 1289.

Rudolphus DEI Gratia Romanorum Rex, ſemper Auguſtus univerſis S. R. I. fidelibus præſentes literas inſpecturis gratiam ſuam & omne bonum.

AD univerſitatis veſtræ notitiam cupimus pervenire, quod veniens ad Celſitudinis noſtræ præſentiam, *Illuſtris Fridericus Miſnenſis, & Orientalis Marchio, hæres terræ Luſatiæ, Illuſtris quondam Henrici Marchionis Miſnenſis, junior filius, fidelis noſter dilectus* nobis humiliter ſupplicavit, quatenus ſuarum Precum intuitu omnium bonotum ſuorum feudalium, quæ tenet ab Imperio ubicunque ſitorum reſignationem ad manus noſtras recipere dignaremur. Nos ſuis devotis precibus inclinati dictam reſignationem, ad manus noſtras recipere dignabamur, dictoque Marchioni ſinceris hæc affectibus deprecanti dicta bona nobis reſignata, inclyto *Wenceslao Regi Boëmiæ Principi & filio noſtro* conceſſimus jure feudali; quibus ſic ordine peractis, idem Marchio denuo noſtro culmini ſupplicavit, quod permutationes factas, de terris, oppidis, caſtris, argenti fodinis ſeu quibuscunque aliis rebus ad ipſum jure proprietatis pertinentibus, ſive ex paterna vel materna ſucceſſione, ſeu donatione, vel quocunque titulo ad ipſum pervenerint, ratificaremus; cujus votis favorabiliter annuentes dictas permutationes, ratificamus & approbamus per omnia præſentium teſtimonio literarum. Teſtes hujus rei ſunt, *Venerabilis Conradus Argentinenſis Epiſcopus, Illuſtres Rudolphus Dux Auſtriæ, filius noſter chariſſimus & Nobiles Viri: Ludovicus de Ottingen & Emicho de Leiningen. Comites, Johannes de Leichtenberg & Valerius de Geroldſeck. Strenui Viri, Otto Burggravius de Horin, Karnoldus de Nemaus, Hermannus de Grunbach, Hermannus de Malticz & Hermannus* notarius alius, & alii quam plures, cujus rei præſens teſtimonium & ſcriptum Majeſtatis noſtræ ſigillo juſſimus communiri. Datum *Egræ* Tertio Idus Martii. Indictione 2. Rudolphus I. Imp. hæc ſcribit.

Anno

Anno M. CCLXXXIX. Regni noſtri anno 14.

XVI.

Privilegium a Theoderico landgravio Thuringiæ & marchione Luſatiæ, monaſterio Dobirlucenſi duos lacus Strus & Witſch confirmante, datum CIↃCCXCV.

IN nomine domini, amen. Nns Theodericus Dei gratia Thuringiæ landg. avius, Orientalis Luſatiæ marchio recognoſcimas publice per præſentes, quod de conſenſu dilecte cunjugis noſtræ Jutte & omnium quorum conſenſus fuerit merito requirendus, pia mnti intentione, duos lacus ſitos apud civitatem noſtram Luberoſe ſcilicet Strus & Witſch, cum proprietate & omnibus pertinentiis & juribus ſuis domino Hermanno abbati & conventui in Dobirlug, pro remedio animæ noſtræ & progenitorum nnſtrorum contulimus libere & devote, ab ipſis & eorum ſucceſſoribas jure proprietatis quiete perpetuo poſſidendos. Igitur in hujus noſtrædonationis evidens teſtimonium, & ne præſatus conventus pro eadem ab aliquo debear impoſterum moleſtiam ſuſtinere, præſentem literam inde conſcriptam ſigilli noſtri juſſimus munimine roborari. Teſtes hujus rei ſunt Fridelinus; Fridehelmus de K debuz, Bernhardus de Strele; Ulricus dictus Schoſ, Henricus de Gnannſteyn. milites; Heyſo dictus Tzegenuras, hoſpes noſter in Gubyn, & alii quam plures fide digni. Datum anno domini MCC nonageſimo quinto, xv. Cal Octobris.

Sigillum. *Huic privilegio appenſum eſt ſigillum, in quo apparet forma equi, cui inſidet quaſi vir accinctus enſe, tectus clypeo ad ſiniſtram, in quo expreſſa videtur figura leonis cum cauda comata. In dextra tenet vexillum, habens in capite galeam ſigno landgraviatus inſignitam, cujus ſigilli duplex eſt circumſcriptio, que talis eſt: S. Theodorici Dei gratia junioris, Landgravii Thuringorum, Orientalis & Luſatia marchionis.*

XVII.

Privilegium a Theoderico, landgravio Thuringiæ, marchione Orientalis ac Luſatiæ, monaſterio Dubirlucenſi villam Fricherichſtorf donante datum CIↃCCXCVII.

IN nomine domini, Amen. Nos Theodericus Dei gratia junior landgravius Thuringiæ. Orientalis & Luſatie marchio, omnibus Chriſti fidelibus preſentem paginam inſpecturis in perpetuum. Facta modernorum momentanea & caduca cum temporis tranſitione tranſeunt, & a labili hominum memoria citius excidunt & penitus evaneſcunt. Quamobrem ut huic fragilitati posſit ſubveniri, ratio dictat ſapientius & perſuadet, ut facta preſentia, que futuris & futurorum memorie exigunt commendari, literarum imprimantur apicibus & ſigillis autenticis confirmentur. Hinc eſt, quod univerſis Chriſti fidelibus vite preſentis & future, quibus preſens ſcriptum oſtenditur, cupimus eſſe notum, quod fidelis & dilectus nobis, Otto junior de Y.burg, noſtra comparens in preſentia, villam Frederichſtorf, quam a nobis jure feudali tenuit, nobis libere reſignavit, petens & cum diligentia nobis ſupplicans, ut dictam villam cum omnibus ad ipſam pertinentibus, fratribus & conventui Ciſtercienſis ordinis in monaſterio Dobirlug jure proprietatis poſſidendam donaremus, principaliter propter Deum. Nos autem divine remunerationis meritum propenſius intuentes, ipſius precibus annuimus, ipſamque villam Fredrichſtorf damus & aſſignamus jam dicte eccleſiæ & ipſius conventui jure proprietatis perenniter poſſidendam, cum omnibus, que ad ipſam villam pertinent, agris cultis & incultis, ſilvis pratis, paſcuis, cum aquarum decurſibus, cum molendinis locatis ſive locandis, cum viis & inviis, ſemitis, orcis, arboribus. arbuſtis, cum piſcationibus & piſcinis. Hæc univerſa & ſingula Otto ex parte ſua & omnium heredum ſuorum dicto monaſterio a nobis dari petiit, in remisſionem ſuorum peccaminum, ad hunorem Dei & ſue puriſſime matris Mariæ virginis glorioſe omniumque ſanctorum, quorum memoria in prædicta eccleſia celebratur. Ita, ut nullus heredum ſeu officialium ſuorum in dictis bonis memoratos fratres aliquo modo audeat moleſtare. Præterea cum ſæpe dictus Otto ab hujus carnis ergaſtulo naturæ ſolvens debitum, de medio fuerit ſublatus, miſericordia Dei omnipotentis ſibi ſuffragante particeps ſit omnium beneficiorum, quæ in dicta fiunt eccleſia, in vigiliis, in jejuniis, in orationibus, in miſſarum devotionibus & in omni divinorum cultura. Ut autem hæc donario noſtra rata maneat & ſtabilis perſeveret, præſentem paginam noſtro ſigillu juſſimus ſigillari, & dari ſæpe dicte eccleſiæ pro cautela perpetua & munimine ſempiterno. Hujus teſtes ſunt, Gunterus & Johannes fratres de Geylnow; Henricus de Rydeburg, milites & fideles noſtri; frater Henricus de Haliis; Johannes cellerarius in Dobirlug; magiſter Johannes noſtre curie notarius & alii quam plures fide digni. Acta ſunt hæc

Luckow VII. Idus Auguſti in die beati Donati, martiris & pontificis, & data anno Domini MCCXCVII.

Idem privilegium ejusdem Theoderici landgravii de eadem villa Fredrichſtorf ſub eodem ſigillo, & per omnia eisdem verbis, usque ad illa verba: (& omnium ſanctorum, quorum memoria in predicta eccleſia celebratur) poſt hæc ſequuntur iſta: Et ut predictos fratres ipſorumque conventum in Dobirlug gratia videamur confovere & proſequi ſtudio ampliori, volumus, ut in predictis bonis Fredrichſtorf omni libertate & gratia gaudeant & fruantur, ſicut & in aliis bonis, que ipſis deſerviunt, & que ipſis proprietatis titulo liberaliter ſunt aſſcripta. Adjicimus etiam, quod nullus advocatorum noſtrorum, ſive officialium in ſepe dictis bonis quicquam percipere debeat exigere vel mandare. Præterea cum ſepe dictus Otto &c. uſque ad finem, per omnia ſicut in proxime precedenti privilegio.

XVIII.

Privilegium ab Alberto, duce Saxoniæ, Angariæ & Weſtphaliæ, duas villas Oppilwain & Schadewiz monaſterio Dobirlucenſi confirmante, datum CIↃCCXCVII.

IN nomine Domini, amen. Albertus Dei gratia Saxonie, Angarie & Weſtfalie dux & Comes de Pren omnibus Chriſti fidelibus preſentem paginam inſpecturis in perpetuum. Cum quodque donum juſte & rationabiliter collatum propter infirmam & labilem hominum memoriam ſæpius in dubium & oblivionem ſoleat devenire, juſtum & cautum eſt, ut donationes, que memorie ſunt revocande, tam ſcripti demonſtratione, quam idoneorum teſtium profeſſione evidentius exprimantur. Igitur tenore preſentium univerſis tam preſentis quam futuri evi fidelibus innoteſcimus, quod venerabilis Johannes Abbas & conventus fratrum cenobii Jeſu Chriſti & beate Mariæ ſemper virginis in Dobirlug, ordinis Ciſtercienſis, Miſnenſis diœceſis ad emendationem & ad uſus jam dicte eccleſie duas villas, quarum una Oppilivain, altera Schadewitz nuncupatur, nec non partem nemoris, ſilve ac morice cum omni jure & utilitate ac proprietate, pro ducentis ſeptuaginta quinque marcis Frybergenſis argenti libere & abſolute a Bodone milite dicto de Ylburg de conſenſu omnium hæredum ſuorum juſto emptionis & venditionis interveniente titulo compararunt. Termini autem nemoris ſive merice circa predictas villas a nominato Abbate & conventu fratrum comparati incipiunt a ſigno, quod eſt ſitum juxta fluvium, qui Thorineke vocatur, dehinc multis aliis ſignis interlacentibus iisque per magnam Welkenoz aut usque ad vadum, quod vulgariter vort vocatur. Ab iſto loco pleriſque aliis ſignis mediantibus usque ad locum, qui Lug nuncupatur. De iſto loco usque ad locum qui Slavica lingua Gork, quod theutonice Horſt vocatur. Inde vero usque Rachoz, quod etiam dicitur Horſt. Ab hinc per deſcenſum usque ad locum, quem Sclavi Mort, quod interpretatur diviſio, vocant, que ſcilicet diviſio, dividit agros villarum inter Gordan & Oppilwaln. Ab iſto loco proceditur usque ad ſtratam publicam, que directe ducit usque ad dictam villam Gordan. Inde tranſitur per ſuperiorem viam, que diebweg vocatur directe per diſcenſum usque Bruſe, quod apud nos Vort vocatur. De iſto loco usque ad agros ville, que dicitur Tſchyſovve. Inde deſcenditur mediantibus aliis ſignis usque ad aquam, que deſcendit ſuper molendinum, quod eſt ante villam Schadevvitz collocatum. Ab iſto molendino tranſitur directe per deſcenſum ejusdem aque usque ad ſiccam Aleſtram. De Aleſtra vero directe verſus eandem aquam usque ad aliud ſignum, quod eſt retro villam Schadevvitz, in monte ſuperius collocatum. De iſto tranſitur ſigno ad alium montem haud procul ab eo poſitum. Noviſſime vero multis aliis ſignis mediantibus in via ſuperiori directe per deſcenſum conſtitutis usque ad crucem. Nos vero poſt liberam reſignationem predictarum villarum ac terminorum a dicto Bodone milite de Yiburg in manibus noſtris factam ob honorem glorioſiſſime Dei genetricis & virginis Mariæ & pro remedio anime noſtre ac dilecte conjugis noſtre, nec non progenitorum noſtrorum, predictas duas villas cum terminis preſcriptis, cum judicio tam in ipſis villis quam in campis ad eas pertinentibus, nec non cum jure & utilitate, quibus ipſas dominus Bodo & ejus progenitores dinoſcuntur ab antiquo poſſediſſe, videlicet cum agris cultis, lignis, pratis, paſcuis, mellificiis, molendinis jam conſtructis & impoſterum conſtruendis eidem monaſterio Dobirlug contulimus, tradidimus proprietatis titulo perpetuo poſſidendas. Ruſtici vero predictarum villarum in mellificiis habitis & habendis, exſtruendis & preparand in merica dicti Bodonis omnem libertatem habebunt, quam dinoſcuntur hactenus habuiſſe. Adiicientes quod nullus hæredum ſeu ſucceſſorum in predictis villis ac terminis proceſſu temporis ſibi valeat aliquid juris vendicare. Ut autem hæc

noſtra

noſtra donatio rata permaneat & robur perpetue firmitatis obtineat, hanc paginam ſuper premiſſis confectam prædictis, domino Johanni Abbati & conventui memorati monaſterii Dobirlug dari fecimus, in teſtimonium ſigilli noſtri munimine roboratam. Datum in Clodene, anno Domini MCCXCVII. in die Mauricii & ſociorum ejus, ſanctorum martirum, præſentibus hys teſtibus, Ottone de Ylburg cognomento Sclavvus; Ottone de Ranys, Conrado dicto Pil, Conrado Globoc; Conrado de Peyersdorf; Hermanno de Kiekevvitz, militibus & fidelibus noſtris; Florentio capellano noſtro, & Martino notario noſtro & pluribus aliis fide dignis.

Sigillum. *Sigillum demonſtrat ſimilitudinem viri ſedentis in equo, gladio accincti, galeam habentis in capite quaſi pileo tectam, ſuper quam apparet quaſi quedam colligatura pennarum, & protenditur usque ad ſperam ſuperſcriptionis, & videtur vir ille tenere dextra quaſi quoddam vexillum, & eſt tectus clipeo bipertito, in cujus parte ſiniſtra apparent inſignia ducatus Saxonie, in altera medietate videtur expreſſa dimidia aquila & habet ſigillum ipſum duas ſperas circumſcriptionis, que talis eſt: S. Alberti Dei gratia ducis Saxonie, Angarie, Weſtfalie & Burggravi in Magdeburg.*

XIX.

Friderici Marchionis Miſniæ & Luſatiæ horum Marchionatuum Translatio a ſe ſuisque Heredibus ad Wenceslaum Regem Bohemiæ de Anno 1299.

In Nomine Domini, Amen.

NOtum ſit in perpetuum univerſis & ſingulis, tenorem præſentium inſpecturis. Quod ego *Fridericus Dei gratia Miſnenſis & Orientalis Marchiæ Princeps & Heres Terræ Luſatiæ, Magnifici quondam Dni Henrici, Miſnenſis & Orientalis Marchionis junior filius*, de maturo & deliberato meo & amicorum fidelium meorum conſilio, eosdem meos *Marchionatus, & ipſum principatum & Terram Luſatiæ*, ac ſpecialiter *Terram meam Miſnenſem* per prædictum *Dominum & Patrem meum* de expreſſa voluntate & conſenſu fratrum meorum, *Domini Alberti Landgravii Thuringiæ*, & *Domini* quondam *Theodorici* fidelis memoriæ Marchionis de *Landeberg*, ſpecialiter mihi traditam, & donatam, necnon titulum, & dignitatem & honorem ipſorum Marchionatuum & terrarum & de nomine Caſtrum *Scharfſenberg*, civitatem & caſtrum *Dreſden*, caſtrum & Civitatem *Perne*, caſtrum *Doniz* inſeudatum, cum ſuis attinenriis, caſtrum *Tharant* cum *Proresza*, & ſuis pertinentiis, caſtrum *Boreſtſtein*, oppidum *Diepoldeswalde*, Caſtrum *Wnowenſtein* inſeudatum, Caſtrum *Lewenſtein*, Caſtrum & civitatem *Seydowe*, Civitatem *Heyn*, & omnia bona & Poſſeſſiones in diſtrictu, ſeu judicio ejusdem civitatis *Heyn* ſita, inſeudata & non inſeudata. Item Caſtrum *Stadim* inſeudatum, Caſtrum *Ty enovve*, Villam *Summavvy Ferz* cum ſuis perrinentiis inſeudatam, Caſtrum *Radeberg*, inſeudatum, Caſtrum *Lybenteil*, Caſtrum *Vy n*, Oppidum *Radeberg*, munitionem Luſenitz, Caſtrum *Sachſenberg* inſeudatum, item omnia bona, illa caſtra videlicet & Civitates, Oppida & villas, quas ipſe Dominus Pater meus claræ memoriæ ab Eccleſia Herveldenſi renuit, & quæ mihi in ſeudum ab ea 'em Eccleſia ſunt collata, & omnia alia Caſtra, Civitates, Oppida & Villas, nemora, montes, argenti ſodinas, flumina, lacus, valles & eisdem Marchionatibus *Luſatiæ & Miſnenſibus* ſodinis & terris contenta, ſeu ſunt nota, ſeu non cum Caſtris, Civitatibus Oppidis, Vallis ac aliis locis, ac bonis intermediis & cum Judiciis, Juribus, utilitatibus, proventibus & pertinentiis univerſis, ad dictos Marchionatus, Terras, Caſtra, Civitates nominatas, & non nominatas & loca prædicta ſpectantes, qui & quæ mihi debentur, in quantum ad me & heredes meos pertinent; tam ex ſucceſſione & donatione paterna, quam ex quocunque alio Jure, mihi ſuper his & eorum aliquo ſpecialiter vel generaliter acquiſitis & generaliter cum omni Jure, alio. quo mihi & heredibus meis competit, & in futurum poteſt competere, vel debetur in prædictis Marchionatibus, Terris, Caſtris Civitatibus & aliis omnibus ſupra dictis & ipſorum quolibet, ſentiens in hoc conditionem meam, poſſe fieri meliorem, do, trado, & permuto jure proprio in perpetuum meo, & omnium heredum nomine meorum *Sereniſſimo Domino Wenceslao Regi Boëmiæ præfato & Marchioni Moraviæ*, & cum eo recipiente a me in permutandum, pro ſe, & univerſis heredibus ſuis Marchionatus, Terras, Caſtra, Civitates & omnia alia prænotata, ad habendum, poſſidendum, & quicquid deinceps ſibi ſuisque heredibus de ipſis vel eorum aliquo placuerit, perpetuo faciendum transferens in his ſcriptis in eundem *Dominum Regem & ejus heredem*, omne Jus & Dominium, poteſtatem & omnem Jurisdictionem, quæ mihi & heredibus meis competunt, competebant & poſſent in futurum de conſvetudine competere, vel de Jure in ipſis Marchionatibus, Terris, Caſtris, Civitatibus, Oppidis, Villis &

& aliis prædictis & in ipſarum terrarum Baronibus, Miniſterialibus, militibus, infeudatis & non infeudatis & in aliis habitatoribus, tam Nobilibus, quam Popularibus, univerſis tradens ſibi & promittens tradere, omnia privilegia & Inſtrumenta, tam *Excellentisſimi Domini mei, Domini Rudolphi Regis Romanorum, quam Fratrum meorum*, & omnia alia mea Privilegia, mihi ſuper dictis Principatibus, terris, dominiis, & aliis omnibus & ſingulis, quæ continentur ſuperius, a quibuscunque vel quocunque acquiſita, conceſſa, tradita & donata, ſibi & nunc ſuisque heredibus cedens libere de promiſſionibus, & de ipſis Privilegiis & Inſtrumentis, ita ut eisdem Privilegiis & Inſtrumentis & Jure meo & heredum meorum, quod ſibi & heredibus ſuis in prædictis Marchionatibus, Terris, Caſtris & Civitatibus & aliis omnibus dedi, tradidi, & in eum ac ſuos heredes tranſtuli, ſicut ſuperius eſt expreſſum, tam in Judicio, quam extra Judicium, ipſe *Dominus Rex Boëmiæ & heredes ſui* contra quemlibet hominem. & ſpecialiter contra fratrem meum *Albertum Turingiæ* Landgravium, *Fridricum & Thyczmannum* ejusque filios, & contra patruelem meum *Fridericum* prædicti quondam *Theodorici* fratris mei Marchionis de *Landesberg* filium, & heredes libere uti poſſint. Promittentes nihilominus traditionem, donationem & permutationem, prædictas, Domino Regi Romanorum innoteſcere, per me, vel per literas meas & ejus conſenſum & confirmationem ſuper eadem traditione, donatione & permutatione, cum diligentia implorare, & hæc nominatim, pro caſtris & munitionibus *Fürſtenberg, Palycz, Landescrone, Landesberg, Ortha, Muta, Solim, Wiſchemu & Knor, Hoënſtadt, Hoënſtein, Zwickavia* & pro annuis reditibus aſſignandis mihi *per eundem Dominum Regem* vel alios aut aliud, quos vel quem *idem Dominus Rex* loco ſui & nomine ad hoc duxerit, deſtinandos, ad quantitatem *quatuor millium & quingentarum Marcharum Argenti* Uſualis & Ponderis Pragenſis, in eisdem caſtris & munitionibus, poſſeſſionibus ac aliis bonis, rebus ac Juribus, & in omnibus atque ſingulis proventibus, judiciis, officiis, fructibus, reditibus, utilitatibus & aliis, ad caſtra, munitiones, bona & poſſeſſiones prædictas ſpectantibus & provenientibus, de eisdem recuperandis, habendis & recognoſcendis, perpetuo per me, & meos heredes legitimos ſexus maſculini in feudum & jure feudi ab ipſo Domino Rege Boëmiæ ac a ſuis heredibus & heredum ſucceſſoribus ab ipſo in perpetuum deſcendentibus univerſis, eo proviſo nihilominus, & expreſſo, quod quilibet Laneus poſſeſſoribus, in quibus mihi ſunt prædicti reditus aſſignandi, talis *per ipſum Dominum Regem* vel per illos aut illum, quibus, vel cui ſemper in hoc commiſerit vices ſuas, pro unius Marcæ Argenti reditibus deputetur & aſſignetur, de quo Marca argenti annuatim nunc provenit, vel retroactis proveniebat temporibus, aut ante Quadriennium poterat provenire; Proviſo etiam, quod ſi in Caſtris, munitionibus, bonis, poſſeſſionibus, judiciis, officiis, utilitatibus & aliis prædictis quatuor millium & quingentarum Marcharum argenti reditibus non poterunt deputari aut deſignari ſervato modo de Laneis aſſignandis proxime jam expreſſo, ex tunc ipſe Dominus Rex de Vicinioribus poſſeſſionibus, aut bonis cum ipſarum poſſeſſionum aut bonorum munitionibus, quas bona fide ſine dolo nominaverint & ſignaverint, arbiter videlicet *Zdeslaus de Sternberg Burggravius Pragenſis & Hiroco de Dube*, pro parte ipſius Domini Regis: Pro mea vero parte *Nobilis Vir Otto Burggravius de Donin & Otto de Illeburg*, & pro utraque parte communiter frater *Hermannus de Holo, Prior Domorum Hoſpitalis S. Joannis Bapt. Hieroſolymitani, per Bohemiam, Poloniam & Moraviam*, ad hoc electi, & ad ipſorum arbitrium vel majoris partis mihi faciet prædictorum redituum ſupplementum, ſi vero plures reditus quam *quatuor millium & quingentarum Marcharum Argenti* in caſtris, munitionibus, bonis, poſſeſſionibus & aliis prædictis poterunt deputari vel haberi. ex tunc illud Domino *Regi Boëmiæ* de prædictis caſtris, munitionibus, poſſeſſionibus, reditibus, aliisque prædictis remanebit, quod prædicti arbiter vel eorum major pars juſſerint & juſſerit remanendum. Silvis ad caſtra, munitiones & poſſeſſiones ſpectantibus, in quibus magnarum ferarum venationes ſunt habitæ ab antiquo, duntaxat exceptis, quæ non debent mihi in prædictis reditibus computari, præterea hominibus & habitatoribus bonorum & poſſeſſionum prædictarum, quæ ad me per commutationem hujusmodi devolventur, Jus ſi quod deinceps dedero, illud ipſe *Dominus Rex* dignabitur approbare. Contulit mihi inſuper & heredibus meis Advocatiam in Litomiſſl in idem Cœnobium, & promiſi nulla ſervitia, aut petitiones graves contra Abbatis, & fratrum ejusdem Monaſterii voluntatem exigere ab eisdem. Volens igitur, affirmans & proteſtans tenore præſentium permutatione hujusmodi me fore contentum, plene pacatum & bene ſolutum, & abſolvens, & abſolutos eſſe volens, omnes & ſingulos Barones, Miniſteriales, milites, & alios omnes & ſingulos Nobiles & populares ipſarum Terrarum, Civitatum & Caſtrorum infeudatos & non infeudatos a fidelitate & homagio, quibus mihi

mihi & heredibus meis tenentur, tenebantur vel tenerentur, & mandans eis & eorum cuilibet, ut ipſi Domino Regi & heredibus ſuis tanquam Dominis eorum de cætero intendere debeant & obedire. Promitto in his ſcriptis jurando in ligno Crucis Dominicæ & Jurantibus ac promittentibus, mecum, & pro me prædicto *Ottone ab Ileburg & Adolpho notario, meo*; quod decimo die intrante proxima Quadrageſima eidem Domino Regi, vel ſuis nunciis ad hoc per eum ſpecialiter deſtinatis, tradam aſſignabo, diſtrigabo & auctorizabo, literas, caſtra, civitates & alia, quæ per me in permutationem hujusmodi ſunt ducta, ſibique vel ſuis poſſeſſionem aſſignabo plenariam eorundem excuſatione & ditatione qualibet procul motis: Hein & Perne Civitatibus & Tyſenovve caſtro & aliis caſtris infeudatis exceptis, in quibus ſibi poſſeſſionem facti non valeo aſſignare in termino memorato; Jus tamen & Dominium, quod mihi & hæredibus meis in eisdem caſtris & civitatibus competit, competebat & competere poterit in futurum, eidem *Domino Regi & ſuis hæredibus*, dedi, tradidi, do & trado, & a me & meis hæredibus transtuli & transfero in eosdem ſicut & ſuperius de eisdem & aliis eſt expreſſum. Promitto etiam ſtipulatione ſolenni ſub præſtito juramento, contra prædictas donationem, traditionem, permutationem & ceſſionem meas, & omnia alia & ſingula, quæ in præſenti continentur contractu non venire, nec facere per me, aut alium, vel alios tempore nullo unquam, ſed habere, tenere & firmiter adimplere, ipſe quoque Dominus Rex, a me prius & per me terrarum caſtrorum & civitatum, ac aliorum omnium bonorum meorum, quæ ſibi per commutationem prædictam dedi & tradidi, plene poſſeſſione recepta, ſtatim de *Drezden* cum Domina & Matre mea *Beneſſium Camerarium de Wartenberg*, vel alium Baronem ſuum ad aſſignandum & præſentandum dictæ Dominæ & Matri meæ, loco, & vice mei poſſeſſionem caſtrorum, munitionum & redituum prædictorum, diriget & transmittet, qui aſſignabit & præſentabit eidem Dominæ ac Matri meæ, loco mei & mihi poteſtatem de *Drezden* cum eodem *Domino Rege*, vel ſine eo rediero, caſtra, munitiones & reditus, prædictos debite diſtrigatos. Quos ſi ante Paſcha Domini primo venturum, ipſe Dominus Rex, vel Beneſſius Camerarius, vel alter, quem ad hoc transmiſerit, non aſſignaverit, vel præſentaverit, mihi, vel Matri meæ, proinde civitatem *Grecz*, & ſi non ipſa civitas *Grecz*, pro quantitate & valore caſtrorum, munitionem & reddituum aſſigoandorum tunc *Chrudin* civitatem cum eadem civitate *Grecz* mihi, aut matri meæ nomine meo in pignore ipſe Dominus Rex ſtatim poſt Paſcha proximum obligabit, quam vel quos uſque ad aſſecutionem caſtrorum, munitionum & poſſeſſionum, in quibus ſunt prædicti reditus deputandi, mihi loco pignoris retinebo. Ad hæc ſi ipſe Dominus Rex nec civitates prædictas dare in pignore, nec caſtra, munitiones, & poſſeſſiones prædictas, quæ mihi debentur, vellet ſicut tractatum & ordinatum eſt, aſſignare & præſentare, ex tunc Viri Nobiles *Adalbertus de Seberg, Marſchallus Regni Bohemiæ cum Caſtro, & Civitate Cadano & Ranwaldus de Nymancz, Burggravius in Lapide, cum eodem caſtro Lapide & Caſtro Racem*, qui proinde, & pro Domino Rege, ut adimpleret prædicta jurando in ligno Domini corporaliter promiſerunt, mihi obedire & intendere tenebuntur, quousque ea, quæ per ipſum Dominum Regem fieri & adimpleri debuerant, prout tractata ſunt, debite compleantur.

Zdeslaus etiam de Sternberg, Pragenſis Burggravius, & Hincko de Dube, pro obſervandis & adimplendis prædictis per ipſum *Dominum Regem*, jurando in ligno Crucis Dominicæ pro ipſo Rege promiſerunt. Cæterum ipſum *Dominum* Regem ex nunc in Dominum meum recipio & ſibi ac hæredibus tanquam meis & feudi Dominis obedire & intendere promitto, ipſumque & hæredes ejus juvare & ſibi aſſiſtere contra quemlibet Principem, & quemlibet hominem fideliter omni poſſe, quandocunque & quotiescunque per ipſum vel hæredes ſuos fuero requiſitus. Hoc expreſſo, quod ſi infra terminos terrarum ſuarum in ſuo ero conſtitutus ſervitio, mihi tunc & meis, in ſuo manentibus ſervitio expenſas, & natalia tradere non teneatur: ſi vero extra terras ſuas cum meis & in ejus ſubſidium & ad ejus ſervitia cum eodem Domino Rege vel ad Mandatum ejus proceſſero ſine eo, tunc mihi Dominus Rex ſubveniet in expenſis. Hoc ipſum hæredes mei, ipſi Domino Regi & hæredibus ſuis facere tenebuntur, quandocunque & quotiescunque fuerint requiſiti, damna quoque, ſi quæ ego, vel hæredes mei, aut homines in ſervitiis ſuis receperimus, & viſum ſibi fuerit dignabitur compenſare; inſuper ſi ſine filiis legitime Maſculini ſexus (quod abſit!) decedere me contingeret, caſtris, munitionibus & poſſeſſionibus meis aliis prædictis, ex nunc ad ipſum *Dominum Regem* & ſuos hæredes redeuntibus ipſe *Dominus* Rex Dotem, quæ Lype Zedingen vulgariter dicitur, matris & uxoris mearum, quam in eis bonis & munitionibus prædictis aſſignavero, & dimiſero, patie-

tur eas per vitæ ipſarum tempora pacifice poſſidete, feuda etiam, quæ in eisdem bonis meis hominibus contulero, ipſe *Dominus Rex* poſt mortem etiam meam non caſſabit, nec indebite violabit. Hoc mihi promiſſo ſpecialiter per eundem Regem, ſi eum (quod abſit!) mihi ſine heredibus præmori con tingeret, quod mihi & hæredibus meis in amplioribus reditibus & bonis, prout in ejus gratia fuerit, & ſibi placuerit, gratiam faciet largiorem. Præterea ſi ipſe Dominus Rex caſtra & munitiones, quæ mihi ab eo debentur ex permutatione prædicta omnes ante Paſcha Domini proximum, ſicut tractatum eſt, mihi præſentare nequiverit, pro eo forſitan, quia per alios detinentur, ad illarum tamen præſentationem tenebitur, quas nunc habet, vel quas in ipſo termino Paſchæ nunc proximo in ſua habuerit poteſtate. Pro aliis autem, quas præſentare non poterit, *Grecz* & *Crudim*, civitates ſuas juxta formam ſuper obligatione ipſarum expreſſam ſuperius, loco pignoris mihi obligabit. Promiſit inſuper ipſe Dominus Rex de bonis prædictis ad me per commutacionem hujusmodi devolutis ereare & facere Principatum ſibi & Regno ſuo, ac ejus heredibus perpetuo ſubditum & ſubjectum, meque facere ſuum *Principem ad eundem Principatum*, & de ipſo Priocipatu me ſuum, & ſibi *ac Regno ſuo ſubditum Principem*, ad Jura & conditiones feudi, ac in feudum, & ad ſervitia expreſſa ſuperius inveſtire, recepto prius a me per eundem Dominum Regem & homagio & fidelitate ſibi & ſuis heredibus præſtaodis & tenendis corporali denuo ſacramento, admiſit etiam Domious Rex prædictus & liberam mihi tribuit facultatem, munitiones prædictas mutandi & melius formandi, ſicut expediens ſuerit & mihi placuerit, & novas ſi placuerit conſtrucndi. Item, ſi *Burggravii de Borſenſtein & Saydowe* contra fidem mihi præſtitam veniendo ex quacunque cauſa nollent mihi eadem caſtra reddere, ipſo Domino Regi, ſicut promiſi, & teneor præſeotanda, quicquid *Otto de Ileburg*, *Hincho de Duba*, & *Raynwaldus de Nymanitz*, ſuper eo, erga *Dominum Regem* facere juſſerint, faciam & intendo. Præmiſſis quoque completis, de caſtrorum per me *Domino Regi* & per ipſum *Dominum Regem* mihi aſſignandorum Privilegia, hinc inde data (amputatis his, quæ de fidcjuſſoribus, obligationibus & aliis ſupetfluis dicta ſunt & conſcripta) renovari volumus, prædicta quoque omnia & ſingula promiſit ipſe *Dominus Rex* tenere & adimplere bona fide, ſicut per me ea quæ ſibi promiſimus ſuerint adimpleta. In quorum omnium teſtimonium & robur præſentes exinde fieri fecimus literas & eas meo conſveto ſigillo ſigillatas ipſi *Domino Regi* tradidi ad cautelam. Actum & Datum *Pragæ* Anno Domini MCCXCIX. Octava idus Februarii, Indictictone ſecunda.

XX.

Privilegium a Conrado, marchione Orientali, monaſterii Dobirlucenſis fines confirmante, datum CIↃCCIC.

IN nomine ſancte & individue trinitatis. Conradus Dei gratia Orientalis marchio, ecclesie ſancte Mariæ io Doberluc in perpetuum. Rationis & juſticie convenimur legibus, eo nos ordine ſeculi adminiſtrare militiam, ut deo militantium tranquillitati & paci vigilanter inſtemus, quatinus noſtre ſtatum imperfectionis ex aliorum perfectione erigamus. Proinde tam preſentium quam futurorum deſtinamus noticie, quod cœnobium Dobirluc in noſtram ac ſucceſſorum noſtrorum tuitionem propter Deum jure patronatus ſuſcepimus. Inſuper & terminos poſſesſionum quas a fundatore ſuo, patruo noſtro marchione Theoderico ab hominibus veracibus & ſub fidelitatis ſive debito per nos obſtrictis eidem loco asſignatas accepimus, pagine preſentis inſcriptione declaramus atque firmamus. Accipiunt itaque initium predicti termini a Jawer per directum ad Wizok; a Wizok per directum ad Swynſtyge & pontes Mutelitz usque ad vadum Schariſchovve; a Schariſchovv per aſcenſum fluvil usque Bork; a Bork per directum usque ad ſeptem fontes; a ſeptem fontibus usque ad paludem Drezke & diriguntur deorſum ad alveum Telnitz & inde ad locum, qui Jamnitz vocatur, venientes per Wellenoz ad originem cujusdam rivuli Wevverſcilitz aſcenduot, & cum eo usque ad amnem Primznizam delabuntur. Trans ripam vero ejusdem fluminis Primzniz octo manſos Flandrenſes ipſis terminis adjecimus, & inde per deſcenſum ejusdem amnis quousque ingrediatur ſiccam Aleſtram. Inde vero regreditur per directum ad priorem terminum Javver. Proficiat itaque ad ſecuritatem domus in Dobirluc atque omoium inibi Chriſto ſervientium hæc noſtra corroboratio cunctisque ſedem integram ad eos conſervantibus favor ſit a nobis, & adeo ſalus & benedictio. Quisquis autem terminos preſcriptos transgredi & ipſos in ſuis poſſeſſiooibus anguſtare ſeu inquietare preſumſerit, ſi commonitus non reſipuerit, quicquid meretur ſacrilegus aut iniquus invaſor ac predo & hic recipiat & in futuro. Ut ampliorem accipiat vigorem noſtra confirmatio, ſigilli

ſigilli noſtri impreſſionem & fidelium virorum apponimus teſtimonium, quorum nomina ſunt hæc: Waltherus prepoſitus de monte; Conradus cappellanus prepoſiti; Hartbernus ſacerdos in Wartenbruke; Godeſridus ſacerdos de Dolen; Alexander capellanus curiæ; Hermannus notarius; Thymo de Godebuzi; Johannes caſtellanus de Lubyn; Wernerus de Dobin; Oſvvaldus de Hagen; Henricus Rabilt; Otto de Svvertz; Wernerus de Saten; Fridericus de Lynavv; Guncelinus de Pulgora; Ensfridus pincerna; Otto & Bodo de Ylburg. Acta ſunt hæc anno dominice incarnationis milleſimo centeſimo nonageſimo nono, indictione III. Kal. Martii in villa Wartenbruke.

Sigillum litere appenſum in corda ſeri cea eſt de cera viridi, in cujus medio apparet figura equi, habentis caput verſus dextram, in quo ſedet quaſi vir habens mitram in capite, tenensque in dextra vexillum dependens, per retro caput & tamen habet ſuperſcriptionem: Conradus Dei gratia Orientalis marchio.

XXII.

Theodorici Junioris Thuringiæ Landgravii Orientalis & Luſatiæ Marchionis venditio terræ ſ. Marchiæ Luſatiæ Burchardo Archi-Epiſcopo Magdeburgenſi, & ejusd. Eccleſi.; ubi diſtinctæ continentur limites Marchiæ praeſ.

Anno 1301.

Nos Theodericus Junior Thuringiæ Landgravius Orientalis & Luſatiæ Marchio. Recognoſcimus præſentibus lucide proteſtantes,

QUod nos cum *Venerabili in Christo Patri, Domino Burchardo Sanctæ Magdeburgenſis Eccleſiæ Archi Epiſcopo* & ſuæ Eccleſiæ, *terram* ſeu *Marchiam Luſatiæ* cum proprietatibus Inibi exiſtentibus & cum omnibus ſuis juribus & pertinentiis, cum bonis infeudatis, & non infeudatis, cum munitionibus, Oppidis, Caſtris, inferius annotatis in eadem terra ſeu Marchia exiſtentibus; Item in diſtrictibus, diſtinctionibus, viis & inviis, molendinis, agris cultis & incultis, ſilvis, lignis, nemoribus, pratis, paſcuis, aquis, aquarumque decurſibus, piſcationibus, advocatiis, Theloneis, monetis, & cum omnium prædictorum juriſdictionibus, uſibus, utilitatibus, fructibus, ad prædictam *terram* ſeu *Marchiam Luſatiæ* attinentibus pro ſex millibus Marcharum Argenti vendidiſſemus, & ejusdem terræ ſeu Marchiæ proprietates donaviſſemus, prædictamque terram, ſeu Marchiam cum Luſatiæ attinentibus omnibus & ſingulis prænominatis; Inſuper cum Miniſterialibus, Vaſallis & mancipiis, & aliis hominibus, cujuscunque conditionis exiſtant in jam dicta terra ſeu Marchia commorantibus, in ſupradictum Dominum Archi Epiſcopum & ipſius Eccleſiam libere & perpetuo poſſidenda transtuliſſemus. Iidem *Dominus Burchardus Magdeburgenſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopus, dictam terram S. Marchiam*, cum omnibus & ſingulis prenominatis, nobis in verum & juſtum vel rationabile feudum rationabiliter contulit, idem feudum ſeu jus feudale utilis Dominii, quod ad nos nunc dignoſcitur pertinere, ex tunc ad eundem *Dominum Burchardum* & ipſius Eccleſiam Magdeburgenſem libere devolvetur, ut idem *Dominus Burchardus Archi Epiſcopus*, & ſua Eccleſia terram ſeu Marchiam prædictam, cum Miniſterialibus, Vaſallis, Municipiis, ac omnibus juribus & pertinentiis ſuis ſupra nominatis, omni impedimento remoto, habeat & poſſideat, non ſolum quo ad Dominium, ſed etiam quoad poſſeſſionem libere & pacifice, pleno jure, ex tunc, etiam Miniſteriales, Vaſalli, mancipia, & homines cujuscunque conditionis exiſtant in iſta terra dicta ſeu Marchia commorantes immediate ad eundem Archi Epiſcopum ipſiusque Eccleſiam pertinebunt. Ex quibus ſiquidem Miniſterialibus & Vaſallis nonnulli ipſi Domino Archi-Epiſcopo nomine ſuæ Eccleſiæ jam homagium præſtiterunt. Item præſentibus proteſtamur, & bona fide promittimus, quod bona, Jura feudalia, infeudata & non infeudata, terræ ſeu *Marchiæ* prædictæ, prædicto Domino Archi-Epiſcopo, & ipſius Eccleſiæ, a nobis vendita & reſignata, & per nos in ipſum translata, abſque omni dolo & fraude tenebimus, quæ ſiquidem bona idem Dominus Archi-Epiſcopus jam fidelibus & miniſterialibus ſuæ Magdeburgenſis Eccleſiæ, feudali titulo contulit ſuæ Eccleſiæ poſſidenda. Principatum vero *Domino Romanorum Regi*, ad manus prædicti *Archi-Epiſcopi, & ſuæ Eccleſiæ* reſignabimus, cum ab eodem *Domino Archi Epiſcopo*, aut *a ſuo* Succeſſore fuerimus requiſiti. Quem quidem *Principatum* prænominatus *Dominus Archi Epiſcopus aut ſuus ſucceſſor*, nobis conferet, & conferre tenebitur, prout Principatus conferri principaliter conſueverunt. Inſuper recognoſcimus per præſentes & nos præſentibus obligamus: Nos procuraturos, & facturos, quod *Dominus Albertus* dilectus *Pater noſter* & *Dominus Fridericus Dilectus frater noſter*, venditioni, donationi proprietatum, & traditioni hujusmodi ſuum conſenſum adhibebunt, liberum & expreſſum. & venditionem, donationem & traditionem, prædictas a nobis gratas

Bona feudalia vendita Domino Archi-Epiſcopo, ſed non Principibus.

gratas & factas habebunt, firmiter ratas, ita quod prædictus *Dominus Albertus Pater noſter* infra hinc & proximum exſtans *feſtum Natalis Domini*, ſuas patentes literas ipſius ſigillo ſigillatas conſenſum & ratihabitionem hujusmodi continentes per ſuum miniſterialem, qui vulgariter appellatur Jugebarvv Deneſtman, utpote per pincernam, Dapiferum, Camerarium, aut Marſchalcum ipſius eidem Domino Archi-Epiſcopo, & ſuæ Eccleſiæ deſtinabit. Hoc idem etiam facit, & eodem modo frater noſter jam prædictus infra ſubſequentem Annum a data præſentium numerandum. Ut autem conſenſum & ratihabitionem Patris & fratris noſtri prædictorum, infra terminos prædictos afficere & procurare teneamur, nos Oppidum, ſeu munitionem Chubin *Schideloooe*, cum hominibus & bonis infeudatis & non infeudatis cum omnibus juribus, & pertinentiis ſuis, etiam ab illa parte aquæ, quæ *Sprevva* dicitur, in qua quidem parte prædictum oppidum Chubin ſitum eſt, obligavimus, & præſentibus obligamus, ita videlicet, quod ſi utriusque ſeu amborum conſenſum & ratihabitionem & literas ratihabitionem & conſenſum continentes hujuſmodi minime procuraverimus, et eſt dictum, ex tunc idem Oppidum & Caſtrum cum omnibus juribus, & attinentiis prædictis, quoad Dominium & poſſeſſionem perdere debemus, & ipſi Domino Archi-Epiſcopo & ſuæ Eccleſiæ acquiri debet & libere præſentari, ut idem *Dominus Archi-Epiſcopus & ſua Eccleſia* prædictum *Oppidum & Caſtrum* cum ipſorum pertinentiis habeat ac poſſideat perpetuo pleno jure. Item recognoſcimus per præſentes, quod ſi feudum, ſeu jus ſeudale noſtrum, quod in Marchia prædicta habere & retinuiſſe dignoſcimus, aliqua neceſſitate cogente, utpote propter captivitatem noſtram, aut noſtrorum hominum, aut propter gverras habitas, vel habendas, vel propter rerum inopiam, aut propter onera debitorum neceſſe haberemus vendere, vel infeudare, aut modo quolibet alienare, hoc prius prædicto *Domino Archi-Epiſcopo* & ſuæ Eccleſiæ denuntiare debemus, & ipſis comparanda ſeu emenda exhibere. Quod ſi idem *Dominus Archi-Epiſcopus* & ipſius *Ecclefia* ea comparare ſeu emere voluerint, hoc facient ad æſtimationem, ſeu arbitrium *Richardi de Alsleve Magdeburgenſis Curia Dapiferi*, *Henrici de Alsleve*, *Hermanni de Wederden* dicti de *Warmpoderp* Miniſterialium Magdeburgenſis Eccleſiæ, necnon *Friderici de Cholchenburg*, *Friderici de Iſtrele*, *Ottonis de Ilborch* dicti Slavi Miniſterialium Eccleſiæ, qui, ad æſtimandum valorem juris noſtri, quod in dictis bonis habemus, & ad ordinandum terminum, ſeu diem ſolvendæ pecuniæ per prædictum *Dominum Archi-Epiſcopum*, & ſuam Eccleſiam, & per nos ſunt communiter deputati, & ſi aliquem de prædictis noſtris arbitris ab hac vita decedere contigerit, in locum defuncti ſubſtituemus, æque dignum infra proximum menſem, poſtquam ſuper hoc per prædictum *Dominum Archi Epiſcopum* fuerimus requiſiti; hoc idem debet facere & faciet *Dominus Archi-Epiſcopus* ſupra dictus, quod ſi non fecerimus, *Lipsk* intrabimus, prædictus vero Dominus Archi-Epiſcopus Magdeburgenſis ad Jacendum intrabit, inde nulla nocte exibimus, donec per nos, aut per jam dictum *Dominum Archi-Epiſcopum* in locum defuncti æque dignus fuerit ſubrogatus, ſi autem dictus *Dominus Archi Epiſcopus* & ſua Eccleſia Jus noſtrum, quod habemus in prædictis bonis, nollent emere vel non poſſent, poſtquam ipſis a nobis eſſet exhibitum, vel per ſex dictos Miniſteriales fuerit æſtimatum, ex tunc aliis ſeu alii in feudum conferre, vendere, obligare, vel alio modo alienare, licite poterimus cuicunque, dummodo juri dicti *Domini Archi-Epiſcodi*, & ipſius Eccleſiæ in nullo præjudicium generetur. Nomina vero Caſtrorum, Oppidorum, munitionum, terminorum, diſtrictuum prænominatæ terræ ſeu *Marchia Luſatia* ſunt hæc: prædicta enim terra ſ. *Marchia Luſatia* incipit ab illa parte aquæ *Damis*, & continet in ſe terram *Zarovve*, item prædicta terra incipit ab *Oelſtera* nigra & protenditur uſque ad *Oderam*, & ab *Odera* uſque ad fluvium *Stube*, & a fluvio *Stube* uſque ad fluvium *Bobera*, & ſpecialiter in ſe continet terram *Sarovve*, quæ ex *Stubo* usque ad fluvium *Bobera* extenditur usque ad terminos *Polonia*, & usque ad terminos terræ *Budiſſinenſis*, Idem continet in ſe curiam *Prelutz* & Oppidum *Trebule*, item Caſtrum Golſchin, & Oppidum, & Caſtrum *Lucovve*, Oppidum *Chubin*, & Oppidum & Caſtrum *Lubratz*, Caſtrum *Schodolove*, Oppidum & Caſtrum *Sprevenberg*, curia *Dannenrode*, Oppidum *Kalooe*, & novum Caſtrum apud *Kobebutz*, cum Oppido & Caſtro *Kobebutz*, Caſtrum *Lubbenovv*. Item Caſtrum & Oppidum *Vredeburch*, Caſtrum & Oppidum *Scheikendorp*, Caſtrum & Oppidum *Trebiz*, curia *Zianicz*, Caſtrum *Rychenvvalde*, curia *Reinervvalde*, cum Villis, molendinis, ſilvis, nemoribus, fluminibus, & aliis ibidem attinentiis, prout ſuperius eſt expreſſum. In cujus rei evidens teſtimonium præſens ſcriptum inde confectum noſtri ſigilli munimine fecimus communiri. Teſtes ſunt honorabiles viri *Bernhardus* Præpoſitus dictus de *Welpia Robertus de Mansfeld Camerarius*, *Otto de Bezerma Cantor*, *Burchardus de Schrapelo* Magiſter, *Heidenricus de Zupz*, *Henricus de Prun-*

Obligationes mutuæ emtoris & venditoris.

Termini Luſatiæ recenſentur accurate.

Prunenberg, Canonici Magdeburgenſis Eccleſiæ. Nobiles Viri *Conradus de Wersberg*, *Heningus de Phala* dictus *Strutz*, *Richardus de Alelevve*, *Hermannus de Wederden*, dictus de *Warmpoter*, *Ghereckus Landbouc*, *Joannes de Wreselevve*, *Joannes Burggravius de Lynorch*, milites & Miniſteriales ſupradictæ Magdeburgenſis Eccleſiæ, nec non *Otto*, & *Budo de Tiborch* junior, *Fredebelinus* & *Bernhardus* fratres *de Pach*, *Joannes* & *Hermannus Burggravii de Gholſyn* fratres *de Landesberg*, *Albertus Knuth*, *Joannes* & *Guntherus* fratres *de Ghelnovve*, milites & Miniſteriales noſtri & quam plures alii fide digni Actum & datum in *Damis* Anno M. CCCI. In inventione Beati Stephaoi Proto-Martyris.

Teſtium multitudo.

XXIII.

Privilegium monaſterio Dobirlucenſi a Witegone, epiſcopo eccleſiæ Miſnenſis & tutoribus filiorum Hermanni, burggravii de Golſin occiſi datum CIↃCCCXVIII.

NOs Withego Dei gratia eccleſiæ Miſnenſis epiſcopus tutor puerorum olim nobilis viri domini Hermanni burggravii de Golſyn; Henricus & Thimo fratres germani de Colditz; Johannes de Senſtenberg, Richardus & Henricus de Damis, confratres: Otto de Wittyn, cum fratre ſuo, Otto de Burnis & Otto de Ylburg junior cum ſuis fratribus, amici & conſanguinei dictorum puerorum, tenore preſentium recognoſcimus & publice profitemur, quod concordiam veram & integram ſuper morte & damnis in perſona præfati Domini Hermanni Burggravii, perpetratis inter nos nomine dictorum puerorum & amicos & conſanguineos eorundem ex una, & reverendum virum dominum Ulricum abbatem & conventum in Dobrilug ac omnes, qui ſunt ſuſpecti de morte & rapinis prædictis ex parte altera factam, promittimus bona fide & ſine omni arte mali ratam & gratam ac inviolabilem obſervare, nec contra eam aliqualiter per nos vel alios de jure vel de facto aliquo tempore venire, renunciantes per præſentes omni juri, quod nobis & dictis pueris nunc & inpoſterum poſſet competere de facto vel de jure pro morte & damnis prædictis. Et nos Withigo, Miſnenſis Eccleſiæ epiſcopus, tutor eorundem puerorum ſpecialiter promittimus bona fide præſato domino Ulrico abbati & conventui ſuo pro dicta concordia ſtare & pro poſſe pro ipſa nos opponere contra omnem hominem eandem de jure volentem impugnare coram Domino noſtro Woldemaro, Brandenburgenſi Luſatiæ marchione, vel alio judice legitimo quocunque, uſque ad legitimam etatem pueri ſenioris inter prædictos pueros, ſecundum marchionatus Luſatiæ conſvetudinem ſive morem, quem tunc ſtatuemus coram dicto domino marchione Woldemaro, vel alio judice legitimo, ad obligandum ſe pro ſe & fratribus ſuis per ſuas patentes literas, quod preſatam concordiam bona fide & ſine omni dolo ratam & gratam ac inviolabilem obſervabit, nullo tempore per ſe vel alios ſeu alium violandam, quo facto ab obligatione prædicta debemus & volumus eſſe abſoluti. Item tenore præſentium recognoſcimus, proteſtantes, quod dictus Dominus Ulricus, abbas & ſuus conventus pro emenda de nece & damnis in predicto Domino Hermanno, Burggravio perpetratis ſine conſenſu & juſſu & voluntate penitus ejusdem Domini Ulrici, abbatis & ſui conventus, dederunt & ſolverunt nobis Wit. epiſcopo Miſnenſi nomine dictorum puerorum trecentas & triginta ſexagenas groſſorum Pragenſium monete in uſum & utilitatem eorundem puerorum & non in aliud convertendas. Nomine vero teſtamenti pro remedio anime ejusdem Domini Hermanni Burggravii dictus Dominus Ulricus, abbas & ſuus conventus in monaſterio Dobirlug facient capellam de lateribus & in ea conſtruent unum altare in loco, quem ipſis nos Wit. oſtendemus. In quo dicti domini Hermanni, Burggravii memoria perpetua debet haberi. Nomen etiam ipſius in noſtrorum rotulo conſcribetur mortuorum & ſuo tempore in capitulo recitabitur, ubi tunc pro ejus animo fratribus dicenda injungetur oratio ſpecialis. Inſuper totius ordinis Ciſtercienſis fraternitatem ejus animæ procurabit, ut particeps ſit omnium bonorum actuum in miſſis, vigiliis, elemoſinis, que in eodem ordine ſolent fieri jugiter pro defunctis. Sed & uxori ejuſdem Domini Hermanni ac ſuis liberis univerſis præſati ordinis plenarium participium bonorum operum ordinabit, ut omnium conſortes ſint in vita pariter & in morte. Acta ſunt hæc anno Domini M CCC XVIII. proxima quarta feria poſt dominicam qua cantatur: jubilate. Teſtes hujus rei ſunt dominus Johannes de Landesberg, Guntherus de Tzynnitz, Conradus de Opin, milites, ſamuli ſunt Nicolaus de Battanſtorf: Fridericus de Grunrode, nec non dominus Conradus præpoſitus in Damis, dominus Guntherus, plebanus in Kirchhain; Johannes, dictus de Schakow, plebanus in Sunnenwalde & alii quam plures fide digni. In cujus rei teſtimonium præſentem literam conſcribi fecimus ac noſtris ſigillis duximus roborandam.

Sigillum epiſcopi invenies ſupra. Secundum ſigillum haber clipeum eum dimidin leone, infra quem ſunt quidam tractus inclinati & eſt ejus ſuperſcriptio: S. Timonis de Colditz. Tertium habet formam clipei cum tribus magnis roſis. Quartum eſt Ylburg, ſed circumſcriptio quarti talis eſt: S, Johannis de Landiſperg.

XXIV.

Henrici Ducis Sileſiæ Domini de Jaur, & Furſtenberg reſignatio Johanni Regi Bohemiæ in perpetuum & renunciatio communium Jurium, quæ habebat in Marchiis, Provinciis, terris & Poſſeſſionibus Luſicenſi, Lubacenſi & Budisſinenſi d. An. 1319.

Henricus Dei Gratia Dux Sileſiæ, Dominus de Jauer & Fürſtenberg, omnibus in perpetuum.

Joannes Rex Boh. acquiſit Jauroviam & Fürſtenberg in feudum.

UT modus & ordo geſtorum noſtrorum; qui efficaci permanentia perpetuo oportet & debet ſubſiſtere, & ſolide permanere, in Memorialibus recondantur & redigantrur jugiter valituris, vigor æquitatis & ordo poſtulat rationis. Hinc igitur eſt, quod nos Henricus Dux prædictus ad perpetuam rei memoriam præſentibus recognoſcimus, quod matura deliberatione præhabita, & omnium & ſingulorum fidelium & conſiliariorum noſtrorum conſilio accedente, & dando & reſignamus, & dedimus, & reſignavimus, quinimo præſentibus reſignamus, damus, & donamus omnia & ſingula Jura, quæ, ſive ex origine noſtræ * Civitatis & ſanguinis quorumcunque progenitorum noſtrorum, vel ex ſucceſſione legitima ſive ſeudali titulo, *a Sacro Imperio vel Romanorum Rege* vel a quocunque alio dependeant Domino, nobis *heredibus & ſucceſſoribus noſtris in Marchiis, Provinciis, terris, & Poſſeſſionibus, Luſicenſe, Lubacenſe & Budisſinenſi*, ac etiam in civitate *Franckvverd*, ſita prope Ripam fluminis dicti Odera, vel ad eas, vel ad alteram earum unquam competierunt, competunt, vel in futurum competere poterunt, quocunque titulo ſive modo cum omnibus & ſingulis *Civitatibus, Oppidis, Caſtris, Caſtellis, munitionibus, foris, Villis, Allodiis, Comitibus, Libertinis, Baronibus, Miniſterialibus, Vaſallis, inquilinis, & accolis, ad prædictas Marchias, Provincias, terras & poſſeſſiones, & ad Civitatem Franckenvverd* prædictam vel jure vel conſuetudine, quocunque modo vel titulo ſpectantibus *Sereniſſimo Principi Domino Joanni Bohemiæ, & Poloniæ Regi, Lucemburgenſi Comiti, Marchiaque Budiſſinenſis Domino, heredibus, & Succeſſoribus* ejus in perpetuum tenenda, poſſidenda, pariter & habenda. Expreſſe nos *præfatus Henricus*, nullum hæredem ſuperſtitem habentes, *hæredum & ſucceſſorum noſtrorum* nomine renunciantes in his ſcriptis omni Beneficio cujuscunque Juris, quo quis reſignationem, dationem & donationem per ſe factam retractare poterit poſtulare. Teſtes, coram quibus tractatus hujusmodi ſunt habiti ac ordinati, ſunt: *Venerabilis in Chriſto Pater Dominus Witko Miſnenſis Epiſcopus, Illuſtris Princeps Dominus Nicolaus Dux Oppaviæ; Nobiles Viri Domini, Petrus de Roſenberg, Willhelmus de Peruſtein, Hinc dictus Percka, de Dube, Thymo de Koldicz, Fridericus & Hermannus Witko fratres de Schönberg, Beneſſius de Michelsberg, Ulricus de Meudico, Fridmannus de Schamm, Orto dictus Haidem de Donnin, Albertus de Lisnick, Stephanus de Parckvvisz, Siffridus de Boruch, Lutherus de Schreibendorff, & Chriſtianus Gersdorff.* In cujus rei teſtimonium præſentes literas fieri & ſigillo noſtro majori juſſimus muniri. Datum in Caſtris prope *Olsnitz*, 10. Calendas Octobris Anno Domini MCCCXIX.

* Hic mendum ſubeſt.

XXV.

Regis Bohemiæ Iohannis Privilegium & Promiſſum, quod nec per ſe, nec per heredes aut ſucceſſores Marchia cuique quovis nomine concedi, vendi aut ullo unquam tempore permutari debeat, d. A, 1319.

JOhannes DEI Gratia Bohemiæ & Poloniæ REX, Lucenbergenſis Comes, & Marchiæ Budiſſinenſis Dominus, omnibus in perpetuum. Sollicitudo jugis curæ gubernationis & Adminiſtrationis Reipublicæ, qui inceſſanter premimur, nos excitat adeo, quod circa Celſitudinem gloriæ Majeſtatis regnorum, heredum, & ſubditorum noſtrorum quiete mente verſantes noctes inſomnes ducimus, ut regnorum noſtrorum integritatem, honorem heredum & ſubditorum noſtrorum proſperitatem pro futuris & efficacibus fulcimentis procurare valeamus,

Sane Marchiæ & Provinciæ terræ Budisſinenſis Incolis noſtræ Serenitati, juxta puritatis ſuæ fidei debitum ſe benevole recommendantibus & recommittentibus, nobis fidelitatis homagia præſtantes & Corporali fide eorum Procuratorem interpoſita facientes, ſe & ſua una cum tota Marchia & Provincia Budiſſinenſium noſtræ dirioni *ſpontaneo* ſubmiſerunt jure ſoli æquum, & juxta Celſitudinis noſtræ Regiæ Majeſtatis benignitatem dignum, ac rationi conſentaneum fere cenſemus, dictos Mar-

chiæ

chiæ & Provinciæ Budiſſinenſis incolas talium *prærogativarum Privilegiis* inſigniri, & ſinceritatem fidei ipſorum condignarum gratiarum viciſſitudinibus recompenſare, ut ipſi de noſtræ Regiæ Majeſtatis Dominio digne poſſint & merito debeant gratulari. Ut igitur perpetuæ fidei firmitatis fundamentum &c. dictæ Marchiæ & Provinciæ Budiſſinenſis, erga nos heredes & Succeſſores noſtros, eo amplius & perfectius per diuturnorum continuationem temporum ſuſcipiat incrementum, qua minus abinmediato regimine noſtro heredum & ſucceſſorum noſtrorum fuerunt ſequeſtrati, ipſius Budiſſinenſis Marchiæ & Provinciæ incolis promittimus: Quod nec per nos, nec per heredes aut Succeſſores noſtros, ipſa Marchia & Provincia Budiſſinenſis, ſed nec præcipue Civitates Budiſſin, Camentz, & Löbau, cujus quovis nomine concedi, conferri aut committi, nec obligari, nec vendi aut permutari ullo unquam tempore debeant, ſponſione noſtra regia perpetuo valitura adjicientes, quod dictæ Marchiæ & Provinciæ Budiſſinenſis incolæ ad nullas petitiones, Steuras, nobis, heredibus aut Succeſſoribus noſtris erunt aliquatenus obligati. Inſuper ut Barones, Nobiles & Vaſalli dictæ Provinciæ & incolæ, ſe noſtro gaudeant ſubeſſe regimini & Dominio, lætabundi ipſos & quemlibet ipſorum in eorum Juribus, quibus a divis Regibus Bohemiæ Prædeceſſoribus noſtris felicium recordationum, ſe munitos aſſerunt plenius & gratioſius conſervare promittimus, ipſorum ſiquidem Jus eſſe conſervandum fatemur. Quod infra metas Marchiæ Budiſſinenſis prædictæ & non extra nobis heredibus & ſucceſſoribus noſtris promtæ fidelitatis obſequium facere tenebuntur. Verum quia Caſtellani Caſtri Budiſſinenſis perpetuati aſſeruntur, & ſpecialium Privilegiorum denotati gaudere, quod nec de Caſtronenſibus feudis dicti Caſtri Budiſſinenſis nec de aliis poſſeſſionibus, quas obtinent, aut in futurum obtinebunt, aliquovis Servitii genere teneantur obnoxii: Huic aſſertioni, juxta noſtrarum benignitatum pias confidentias, *aut et credulas* præbentes, eidem omnia & ſingula Jura & Privilegia ipſorum Caſtellanorum immunitates prædictas, prout eis hactenus *rite* uſi ſunt, de noſtræ Celſitudinis gloria & Majeſtate præſentibus confirmamus. Amplius autem ut fida & merito commendanda & extollenda Præconii dilectorum noſtrorum fidelium Burgenſium Civitatis Budiſſinenſis fidelitatis eximietas eo ſpecialius inſigniatur, juxta noſtræ Regiæ munificentiæ liberalitatem, præ ceteris libertatum, beneficiorum & gratiarum muneribus, quo ipſos *præ Ceteris* ad noſtræ Celſitudinis gloriam ampliandam novimus initiaſſe, & laborioſis conatibus inſudaſſe, & ut etiam ex eo ſpecialis commodi fructum conſequantur & obtineant, quo ſub titulo prædictæ Civitatis Budiſſinenſis tota Marchia prædicto diſcretivo nomine ſe tanquam a digniori gaudet ipſam Civitatem & ejus Burgenſes in perpetuum de noſtra Regia liberalitatis munificentia, talium libertatum Privilegium inſignimus. Quod omnia Allodialia, infra unius dimidii miliaris ſpacium ab ipſa civitate Budiſſin immediate menſurandum, quæ ipſi Cives, aut alter ipſorum jam juſto ſufficient titulo, aut in futurum, aut quemlibet ipſorum legitime poſſidere contigerit, Jure Succeſſionis hereditariæ, eis appropriandа duximus & incorporanda, per ipſos aut alterum ipſorum juſto titulo perpetuo poſſidenda; Hoc adjecto, de noſtræ Regiæ munificentiæ gratia fulcimento, quod ipſi Cives, aut alter ipſorum, quando & quoties dicta Allodia infra metas prædictas ſita inter ſe mutuo emerint & vendiderint, Venditores reſignare, Emtores vero debito modo ea recipere, & per manum Judicis Civitatis Budiſſinenſis, qui pro tempore fuerint inveſtiri dilecti ad eadem perpetuo tenebuntur: In cujus Teſtimonium præſentes literas fieri & Sigillo Majeſtatis noſtræ juſſimus communiri. Datæ Pragæ, per manus venerabilis Johannis Wiſegradenſis Præpoſiti, Regni Bohemiæ Cancellarii Principis noſtri dilecti, 2 Cal. Decemb. Anno Domini Milleſimo trecenteſimo decimo nono, Regnorum vero noſtrorum Anno nono.

XXVI.

Henrici Ducis Sileſiæ Fundatio Cœnobii in Lauban de An. 1320.

IN nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis Amen! Homo natus de muliere brevi vivens tempore neceſſario debet conquirere præmia, quibus auxiliatus meretur percipere futurorum gaudia, quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec unquam ſenſus interioris hominis comprehendit. Nos igitur Henricus DEI Gratia Dux Sileſiæ, Dominus de Fürſtenberg & in Jauer, cupientes imitari præſcripti Elogii verbum omnibus in perpetuum tam præſentibus, quam futuris præſentia intuentibus volumus fore notum, quod conſiderata & intuita aſſiduitate devotarum orationum dominarum ſeu ſanctimonialium ordinis S. Mariæ Magdalenæ in Neumburg degentium Vratislai Diœceſis, quibus ob ſalutem univerſorum eorum benefactorum diligentius invigilent, decrevimus divina nobis inſperante gratia devotionisque ſpecialis cauſa cultum

cultum earum per amplius dilargiri, ac omnium bonorum operum, quæ per ipſas in Vigiliis, jejuniis & orationibus exercentur fieri, participes ipſis Sanctimonialibus præfatis in Neumburg & ipſarum ſequacibus omnibus de principatus noſtri munificentia, Jus Patronatus Eccleſiæ in Civitate noſtra Lubano legitima ex Succeſſione ad nos devolutum Miſnenſis Diœceſis cum omnibus juribus, paſcuis, pratis, agris, cultis & incultis, virgultis, cenſu, Decimis, Bancis ac omnibus Eccleſiæ ejusdem aliis & ſingulis Libertatibus, Legationibus, Donationibus, Exactionibus, Contributionibus, Steuris & gratiis dictæ Eccleſiæ per antigenitores noſtros & affines Brandenburgenſes Marchiones promiſcui ſexus collatis. Et prout ipſe diſcretus *Vir Dominus Chriſtianus* pronunc ibidem plebejanus tenet & poſſidet. Conferimus, approbamus & donamus ob reverentiam Omnipotenti DEI ac laudem glorioſiſſimæ Mariæ Virginis genitricis ejus, præcipue demumque ob remedium animæ noſtræ noſtrorumque progenitorum ac ſucceſſorum animarum ſalutiferum ac ſalutare antidotum perpetuique teſtamenti nomine poſſidendum, absque omni allocutione ſeu impugnatione juris vel facti & tenendum pacifice in perpetuum ac quiete; Sic tamen quod vacante dicta Eccleſia in Lubano præfatæ Sanctimoniales ad regendam ipſam Eccleſiam ac dotem ejus & pro collegio ac conventu ſpeciali diſtinctum a Neumburg habendo ſubintrent & inhabitent & ſtructum novi Cœnobii pro ampliatione cultus divini ac aliorum bonorum operum ſeu Virtutum exercitatione, in quo quidem Cœnobio regulari etiam diſciplina juxta Statuta ordinis imitentur devotius ac inſideant. Et ne in caſſum præmiſſa omnia per nos rite celebrata per quempiam noſtrorum Succeſſorum ſeu Subditorum quorumcunque deducantur ac lenius impugnentur: Injungimus quantum ad nos pertinere videtur ſequacibus noſtris univerſis ſub ira omnipotentis DEI ac vindicta, ut tanquam Zelatores beatorum operum ac pœnitentium hominum ſæpe dictas ſanctimoniales, quæ pro tempore in Luban fuerunt, manu teneant & in ſinu ſpecialis protectionis ac dilectionis confoveant, juraque ipſarum univerſa ſeu donationes ipſis factas non minuant ſeu minui permittant, ſed potius ad augmentum Collegii, Conventus & Cœnobii accreſcentiam operam promotionis efficacem & auxilii exhibeant & charitativas in Domino Eleemoſynas largiantur. Ut autem hæc noſtra collatio ac collationis proteſtatio robur obtineat perpetuæ firmitatis, præſentes ſcribi & noſtri Sigilli munimine ex noſtra certa ſcientia fecimus communiri. Actum in Görlitz Anno incarnationis Domini 1320. præſentibus teſtibus ad hoc vocatis & rogatis avunculo noſtro Gebhardo de Querfurt, Chriſtiano de Gerſtorff milite Apezkone de Rackevvitz milite Bernhardo de Dcodelitz, Magno de Baranewiz, Siefrido Senecker, Petro de Ottendorff noſtræ curiæ protonotario ac multis aliis fide dignis. Datum per manus Joannis de Guvvitz noſtri Notarii VI. Idus Januarii.

XXVII.

Henrici Ducis Sileſiæ, Domini de Fürſtenberg & in Jauer venditio & commutatio Johanni Regi Bohemiæ & ſuis hæredibus & ſucceſſoribus Bohemiæ Regibus, Civitatis Gorlicenſis facta d. Anno 1329.

In Nomine Domini, Amen.

NOs Henricus DEI Gratia Dux Sileſiæ, Dominus de Fürſtenberg, & in Javor recognoſcimus, quod de liberatione matura, & conſilio diligenti nobis cum amicis quoque & fidelibus noſtris præhabitis, eorum favore & conſenſu expreſſis, accedentibus, Civitatem noſtram & terram *Görlitz*, quam ab Imperatoribus, aut Romanis Regibus nos, & prædeceſſores noſtri recipere conſuevimus, cum omnibus ſuis juribus & pertinentiis quocunque vocentur nomine, aut quibuscunque cenſiſtant, exceptis: *Lubano* Civitate & territorio ejusdem Civitatis, *Reſna* Oppido *Forenſi*, *Caythovv*, & *Svveta* Caſtris cum ſuis appendiis, nominatim exceptis etiam: *Jaurovv* Civitate, *Trybnl*, & *Prybus* Caſtris & Oppidis, cum omnibus ſuis Juribus, Dominiis & pertinentiis omnibus, feudis & feudalibus, quæ in terra *Luſatia* habere dignoſcimur expresſis & non expreſſis *Principi Magnifico, Domino de Joanni Bohemiæ & Poloniæ Regi ac Lucenbergenſi Comiti, ſororio noſtro chariſſimo vendidimus*, & in alia bona vitæ noſtræ duntaxat poſſidenda temporibus mutavimus, nobis de medio ſublatis, relictis per nos, hæredibus & expreſſis, vel non expreſſis, & actione quibuslibet remotis ad *Regnum Boëmiæ* libere reverſuris, etiamſi Caſtrum aliquod in bonis eisdem noſtris inſtauraverimus laboribus ac expenſis. *Trautenovv* videlicet, & Curiam cum omnibus ſuis appendiis, bonis feudalibus, & hominibus ſalvis omnibus eorum, quibus ad nos pervenerunt Juribus, in tantum etiam quod nec Collectum nec Steuram generalem, quæ Berna vulgariter dicitur, de eisdem, niſi per Regem ipſum aut ſuos officiales impo-

ſita

ſita fuerit *Regno Boëmiæ*, & tunc taxationem illam, quæ colligitur in Bohemia recipere debeamus, ſecum commutavimus, ſibi hæredibus & ſucceſſoribus ſuis Boëmiæ Regibus jure hæreditario præſentibus teſtibus ſubnotatis reſignavimus, noſtro hæredum & ſucceſſorum nomine noſtrorum prædictorum. Exceptioni doli mali, in factum actioni, beneficio reſtitutionis in integrum, omni Juris auxilio, tam Canonici, quam Civilis, literisque quoque a Papa, Imperatoribus aut Romanorum Regibus impetratis, vel etiam impetrandis, ac alteri quovis adminiculo, vel per Succeſſionem hæreditariam, aut infeudationem Imperialem, velalium quemcunque modum, nobis, hæredibus, vel ſucceſſoribus noſtris ante dictis competeret vel competere fortaſſe poſſet, per quod nobis ſuſtiagium ferri, *Regi vero, hæredibus aut ſucceſſoribus ſuis* ſæpe dictis, diſpendium vel impendium aliquod poſſet generari renunciantes. Promittentes omnia & ſingula noſtra ſcripta ſupra, firmiter obſervare, & contra ea, vel eorum alterum, in toto vel in parte, nullo unquam tempore ſive caſu, dolo, fraude vel ingenio aliquo de Jure vel facto, per nos ipſos, alium, aut per alios facere, aut venire.

In quorum omnium teſtimonium & cautelam præſentes fieri fecimus literas ſigilli noſtri munimine roboratas. Teſtes ſunt Venerabilis Pater Dominus *Wirko* Epiſcopus Miſnenſis, Illuſtres Principes & Domini: *Rudolphus* ſcilicet *Saxoniæ*, *Henricus* Wratislavienſis, *Boleslaus* Lignicenſis, *Botko* Falckenbergenſis, *Borko* Oppolienſis; *Henricus & Conradus* fratres Glogovienſes Duces, per nos rogati, ſigilla ſua præſentibus appendere, in teſtimonium promiſſorum, Et nos *Witko* D. G. Miſnenſis Epiſcopus, *Rudolphus* Saxoniæ, *Henricus* Wratislavienſis, Boleslaus Legnicenſis, *Bolko* Falckenbergenſis, *Bolko* Oppolienſis, *Henricus Conradus* fratres Glogavienſes Duces, & teſtes ſupraſcripti, venditioni, emtioni & commutationi, prædictis præſenraliter adſuimus, & ſigilla noſtra rogati, & juſſi per Principem noſtrum Dominum Dominum ſupradictum, ſotorium & conſanguineum noſtrum chariſſimum duximus in teſtimonium & robur firmius appendenda. Datum & Actum Wratislaviæ in die Inveotionis Sanctæ Crucis Anno Domini M. CCC. XXIX.

XXVIII.

Privilegium de villis Trebiz & Dubrau monaſterio Dobirlucenſi a Rudolpho electore Saxoniæ datum CIↃCCCXXIX.

IN nomine D mini, amen. Rudolfus Dei gratia Dux Saxoniæ, Angariæ, Weſtfaliæ & comes in Bren, burggravius in Magdeburg, ſacrique imperii archi-mareſcalcus, univerſis Chriſti fidelibus, preſentibus & futuris ſalutem in perpetuum. Ne acta hominum a memoria ſucceſſorum evellantur, teſtimonio literarum ca ſo ent perennari. Univerſis ergo preſentis & ſuture etatis cupimus fore notum, quod religioſis viris dominis, domino abbati totique conventui fratrum ordinis Ciſtercienſis in Dobirlug, de maturo heredum noſtrorum conſilio vend dimus proprietatem villarum Trebitz & Dubraw, cum jure patronatus univerſaliter cum omni jure, quo ad nos pertinebant, ab enunciantes omnibus & ſingulis, quoad poſſeſſionem & proprietatem, quoad nos heredesque noſtros ſolenniter in hys ſcriptis Etiam omni juri, quod nunc nobis in premiſſis competit, vel poſſet competere in futurum ex cauſa quacunque, & omni ei, de quo foret ſpecialis mentio facienda, quod in clauſulam non incidit generalem. Ne igitur hæc ordinatio aliquibus impoſterum dubium inferat, hanc preſentem paginam noſtro ſigillo fecimus roborari. Et ſunt teſtes, Boto de Ylburg, de Libenwerde, Henricus, pincerna de Schendorf Bernardus Curtus de Strel, noſtri milites, Rupertus de Glubarzk, Hartmannus Magir, Johannes & Johannes in Beltz & in Nymik plebani, & plures alii fide digni. Datum Wittemberg anno Domini M CCC XXIX. dominica Invocavit.

In hoc privilegio videtur ſigillum preſerens equum ſalcatum tectum & in pectore & in femore equi apparent duo clipei unius forme, videlicet cum tribus foliis lacualibus & apparet in equo quaſi vir ſedens habens ad ſiniſtram clipeum, qui habet per latitudinem ſive per transverſum quinque tractus elevatos & quatuor depreſſos, quos cancellat unus tractus, veniens de ſuperiori cornu dextro ipſius clipei, & habet in manu dextra vexillum ejusdem formæ cum clipeo, & habet vir ille galeam in capite & ſuper galeam pilleum, in cujus cono apparet quaſi ſit aggregatio pennarum & eſt in ſigillo duplex circumferentia literarum, que faciunt verba hæc: Rudolfus Dei gratia Dux Saxonie, Angarie, Weſtfalie, comes in Bren & burggravius in Magdeburg.

XXIX.

Privilegium a Sigismundo eccleſiæ S. Petri Budiſſinenſi datum CIↃCCCXXXI.

SIGISMUNDUS &c.

AD perpetuæ rei memoriam pi ecelſa re- gie

gie majeſtatis gloria & ejus virtus magnifica tam amplioribus laudibus decoratur tantoque latioribus bonorum titulis adornatur, quanto gratioſius benigniora munera ſuderit in ſubjectos: & licet de innata virtutis clementia generaliter erga quoslibet ſacri Romani imperii fideles bene meritos liberalis exiſtat, ad illos tamen munificentiæ dexteram liberalius dignatur extendere, qui quotidianis orationibus pro noſtra, progenitorum & ſucceſſorum noſtrorum Bohemiæ regum animarum ſalute, apud altiſſimum omni devotione intercedunt. Cum igitur eccleſia collegiata S. Petri Budiſſinen. ſub noſtre ditione majeſtatis ab olim laudabiliter erecta & honore digna, ab ipſius inſtitutione ſelici univerſitate virtutum ſemper emicuit, & tanta claritate meritorum oculis divine memorie progenitorum noſtrorum Bohemiæ regum frequenter inſulſit, ut propter hæc eis votivum & delectabile fieret incrementum dictam eccleſiam interno & efficaci amore in Deo diligere & ſinceriori proſequi voluntate multis ipſam extollendo preſidiis & fovendo beneficiis opulentis. Nos eorundem progenitorum pia veſtigia piis imitantes affectibus, corde percepimus, ut ſicut ipſa in divinis laudibus & quotidiana veneratione nominis Dei & ſanctorum ejus, ſpecialia dictis progenitorum noſtrorum temporibus gratiſſima recepit incrementa, quod itaque & terrenis condotetur bonorum facultatibus, ſine quibus in inſtitutis pro divini nominis gloria officiis deficeret, nec ſuis humeris impoſita ſufficeret onera ſupportare. Ex poſitum prætérea regiæ noſtræ majeſtati ſuit pro parte honorabilium, devotorum noſtrorum dilectorum, præpoſiti, decani & totius capituli ſupradictæ Budiſſ. eccleſiæ, qualiter & a retro actis temporibus in dicta ſua eccleſia nonnulla eccleſiaſtica beneficia ſeu vicariæ perpetuæ nec non certe adminiſtrationes & diſtributiones in certis anni ſolennitatibus ſeſtorum & anniverſariis deſunctorum & etiam in ſupplementum aliorum beneficiorum inibi & ad eam ſpectantium ſundatorum inſtituta & inſtitute fuiſſent, quorum reditus, cenſus & proventus annui in bonis noſtris vaſalliticis ſeudalibus, ſeu ſaltem ad coronam regni noſtri Bohemiæ ſpectantibus, comparati ſeu aliis condotati & deputati noſcuntur. Et ut eadem petitio ſubiungebat, quod quia dictis contractibus & donationibus pro tempore ad eccleſiam & beneficia ac miniſtrationes ſupradictas factis ſupra memoratorum progenitorum pro tempore aut noſter de certa ſcientia conſenſus & expreſſa voluntas non intervenit, dubitat contractus hujusmodi ſive emtionum ſive venditionum, donationum & approbationum, quecunque fuerint, non omnino juribus poſſe ſubſiſtere, & temporum transcurſu in petitionum & retractionum periculis veriſimiliter ſubjacere, que tandem, abhorrendum foret, non abſque gravi chriſticolarum ſcandalo cederent, & divini cultus & eccleſiaſtici juris notabile derogamen votis detraheretur fidelium & procaſſarentur teſtamenta multorum, propter que regie munificentie humiliter ſupplicarunt, iidem præpoſitus, decanus & capitulum Budiſſin. ſibi & eccleſiæ prædicte pro tantis cavendis periculis & pernicie de oportuno remedio provideri. Nos vero pro divini nominis attollenda gloria fructus eccleſiaſtice ſervitutis per multiplicia gratiarum dona ita ampliare geſtientes, prout oportunum fuerit in donis creſcentes alia in melius reformemus, & piis ordinata affectibus in pleno conſervemus vigore, dictas preces nobis humiliter porrectas de innata nobis clementia & affectione ſincera, qua ad dei honorem & divini cultus augmentum ſedulo afficimur, ad exauditionis gratiam duximus admittendas, omnes & ſingulos contractus emtionum, venditionum, donationum, commutationum, approbationum & alios quoscunque in perpetuum vel ad tempus & ſub pacto de revendendo ſeu reemendo aut in quemcunque eventum aut certis conditionibus reſcindendos pro dicta eccleſia S. Petri Budiſſinenſis aut ſingularibus perſonis ac beneficiis, vel adminiſtrationibus in eadem cum quibuscunque perſonis & inter quascunque perſonas in bonis nobis in ſeudum aut alias a corona regni Bohemie dependentibus celebratos, ratos, gratos, pro eadem eccleſia & perſonis beneficiatis ac beneficiis, in eadem habentes, liberum noſtrum conſenſum & aſſenſum ac expreſſam voluntatem pariter & auctoritatem gratioſe prebemus & damus, addicimus & impartimur eisdem, decernentes de certa noſtra ſcientia, qua potimur Romanorum & Bohemie regie auctoriali poteſtate, eosdem contractus in plena roboris efficacia & firmitate temporibus perpetuis ſubſiſtere debere & perinde valere, quam ab initio contractus cujuscunque predictorum dictus noſter conſenſus ac plena auctoritas & voluntas, aut cujuſcunque clare memorie chariſſimorum progenitorum noſtrorum aut quondam domini Wenceslai germani noſtri Romanorum ac Bohemie regum & alias prout decuiſſet interveniſſet, quos & que omnia etiam quaſi de novo approbamus, ratificamus, confirmamus, concedentes nihilominus de dono gratie ſpiritalis, ut in omnem eventum, quo quemcunque contractuum predictorum via reemtionum aut revenditionis

tionis reſolvi contingeret, quod pecunie acquiſitæ aut bona commutata talis reſolutionis occaſionem - - - - impendi & commutari valeant, in & pro aliis bonis reditibus & cenſibus ſimiliter a feudo noſtro & dicto regno Bohemie dependentibus ad utilitatem dicte eccleſiæ & perſonarum ejus & beneficiorum premiſſorum totiens, quotiens eidem eccleſiæ & perſonis ſupradictis hoc expediens viſum fuerit & quomodo libet oportunum. Ad que ex tunc prout nunc pro nobis & ſucceſſoribus noſtris quibuscunque libere & liberalitatis gratia ſpeciali conſentimus expreſſe autoritatemque noſtram de plenitudine utriusque regalis poteſtatis predictis omnibus interponimus & decretum, ſupplentes etiam eadem poteſtate omnem defectum, ſi quis interceſſerit in premiſſis, non obſtantibus, quod contractus hujusmodi ac bona & poſſeſſiones, reditus & proventus ac perſone contrahentes ſpecifice & nominatim preſentibus literis non ſunt expreſſe, nec quibuscunque aliis, de quibus mentio quavis lege, vel jure, privilegio, ſtatuto, vel conſvetudine foret facienda ſpecialis, per que effectus preſentium quomodolibet impediri poſſet vel differri. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtri conſenſus, approbationis, ratificationis, conceſſionis, confirmationis, autoritatis & decreti infringere. &c. Datum Prage anno Domini milleſimo quadringenteſimo triceſimo primo.

SIGISMUNDUS.

XXX.

Henrici Ducis Sileſiæ Domini de Fürſtenberg & in Jauer reſignatio Johanni Regi Bohemiæ ac ſuis hæredibus & ſucceſſoribus Bohemiæ Regibus Civitatis Luban cum oppido Fridberg, Jarovv & Tribul d. A. 1337.

Nos Henricus DEI Gratia Dux Sileſiæ Dominus de Fürſtenberg, & in Jaurovv ad univerſorum notitiam tenore præſentium volumus pervenire.

Luba in Luſatia reſignatur Joanni Boem. Reg.

QUod cum *Sereniſſimus Dominus Joannes Boëmiæ Rex, ac Lucenburgenſis Comes ſororius noſter chariſſimus Civitatem Glogoviam* & diſtrictum ad vitæ noſtræ tempora nobis dederit, Nos viceverſa pro noſtro poſſe, pro nobis his impenſis beneficiis recompenſam nos immerito ubi poterimus facere cupientes, Civitatem noſtram *Lubam* cum Oppido noſtro *Fridberg, Jarovv & Tribul*, cum Caſtris & Vaſallaribus, juribus videlicet: & *Senftemberg, Zachovv & Zimes* cum earundem omnium poſſeſſionibus, reditibus & Dominio & rebus aliis in quibuscunque ſitis, ad *prædictum Dominium* pertinentibus omni eo jure, quo hucusque tenuiſſe & nos dignoſcitur pertinere, dicto *Domino Regi, hæredibus & ſucceſſoribus ſuis Boëmiæ Regibus* præſentibus aſſignamus, & Nobilibus Viris *Hinconi Berca* de Dube, *Henrico de Lippa, Thimoni de Koldicz,* & *Ulrico Plugoni* ſeu aliis, quos ad hoc ipſe Dominus Rex deputabit, ipſius *hæredum & ſucceſſorum ſuorum* nomine per ante dictos homines in prædictis Civitatibus *Luban, Fridberg, Zarovv & Zvvet*, Caſtris, & Dominio reſidentes fidelitatis homagium facere ſtatim tenebimur, & procurare, ſi, (quod abſit) ſine herede maſculo nobis decedentibus, ut ex tunc prædicta omnia ad ſupradictum *Regem heredes & ſucceſſores ſuos ad Regnum Bohemiæ* devolvantur habitis vero legitimis heredibus maſculinis & poſt nos relictis, tunc omnia prænotata nobis & eisdem remanebunt. In cujus rei teſtimonium præſentes literas ſcribi, & ſigillo noſtro majori communiri juſſimus. Datum *Wratislaviæ* Anno Domini M. CCC XXXVII. dn. Octava Innocentium.

XXXI.

Ejusd. Henrici Ducis litera, quomodo Joannes Rex Bohemiæ ei indulſit, a Civitate Sittavienſi exactionem exigere d. Anno 1337.

Nos Henricus DEI Gratia Sileſiæ Dux Dominus de Fürſtenberg & Javvor, univerſis preſentes literas inſpecturis, volumus eſſe notum.

QUod cum magnificus Princeps Dominus *Joannes Boëmiæ Rex* nobis indulſerit, & a Civitate, & bonis Civium & hominum Sittavienſium de marca qualibet unum Lothonem groſſorum nomine exactionis exigeremus; Promittimus firmiter, & tenemur, quod nos medietatem totius pecuniæ illius exactæ nomine dicti Domini Regis, & pro eo in ſumma duorum millium Marcharum, in quo certa bona & poſſeſſiones ad caſtrum *Kant*, ſpectantia, & diſtrictum ibidem, ſunt obligata pignori, pro exolutione eorum defalcare debemus in ipſa ſumma partem mediam, ipſum Dominum Regem contingente totaliter deducendam. Harum ſerie literarum. Datum *Wratislaviæ*, Anno Domini M CCC XXXVII. 7. die, Dominica qua canitur: *lætare*.

Joannes Rex Henrico Duci Sileſiæ ad vitam cedit Glogaviam majorem.

XXXII. E-

XXXII.

Ejuſd. Henrici Ducis Donatio Civitatis Gorlicenſis cum pertinentiis univerſis Joanni Regi Böemiæ d. A. 1337.

Nos Henricus DEI Gratia Dux Sileſiæ, Dominus de Fürſtenberg & Javvor ad univerſorum notitiam tenore præſentium volumus pervenire,

QUod cum *Magnificus Princeps Dominus Joannes Boëmiæ Rex, ac Lucemburgenſis Comes Sororius noſter charisſimus Civitatem* ſuam *Glogoviam* cum *diſtrictibus & territoriis ſuis* & univerſis pertinentiis earundem nobis dederit ad tempora vitæ noſtræ. Nos vice verſa in ſpecialis indicium Amicitiæ *Civitatem Görlicenſem* cum diſtrictu, & territorio, ſuis Dominiis, Jurisdictione, Jure, honore, fortalitiis, theloneis, Caſtris, Oppidis, Villis, Vaſallis, & eorum Incolis, Judæis; Silvis, nemoribus, Jure Patronatus Eccleſiarum, & univerſis ſuis pertinentiis, damus ſibi, & hæredibus ſuis & libere, & ſponte & bona voluntate, noſtro hæredum noſtrorum habendorum ſeu aliorum propinquorum noſtrorum quocunque nomine, condeſcendimus, & cedimus de eisdem. Renunciantes pro nobis, hæredibus, habendis, ſeu propinquis noſtris quibuscunque omni Juri, & actioni, tam Canonici quam Civilis, ſi quæ nobis vel heredibus noſtris habendis ſeu propinquis, ut præmittitur, competunt, vel competere poſſent quomodolibet in futurum, & ſi quas literas, vel *Privilegia a Rege Roman. vel Imperatore, Principibus, Civibus*, vel aliis quibuscunque habemus forſitan, per quos, vel quæ ſecuturo tempore ipſi *Domino Regi, heredibus & ſucceſſeribus ſuis Bohemiæ Regibus, per nos aut heredes noſtros habendos*, aut propinquos, actio, vel quæſtio de Civitate, territorio vel diſtrictu prædictis poſſet aliqualiter ſuboriri de Jure, vel de facto, caſſas, vacuas eſſe volumus, & inanes, nec alicujus habere roboris firmitatem, promittentes ſincere & bona noſtra fide præſtito juramento, contra promiſſa omnia & ſingula per nos, heredes noſtros, aut propinquos noſtros habendos, vel habere, vel venire, nec etiam modo aliquo attentare, de Jure, vel facto, nec quovis ingenio, ad impediendum, quæ promiſſa ſunt, opem aut operam ad hoc dare: In cujus rei teſtimonium præſentes literas fieri, & noſtro ſigillo juſſimus muniri. Datum *Wratislaviæ* Anno Domini MCCC XXXVII. In Octava Innocentum.

XXXIII.

Vidimus literarum Joannis Epiſcopi Olomucenſis & Rudolphi Ducis Saxoniæ, Henrici Ducis Sileſiæ, Domini Jaur & de Fürſtenberg, reſignationes & renunciationis Marchiarum Budesſinenſium & Civitatis Franckenfurt ad Oderam de Anno 1339.

NOs Joannes DEI Gratia Olomucenſis Epiſcopus, & per eandem gratiam Rudolphus Dux Saxoniæ. Recognoſcimus Domini *Ludovici* Romanorum Regis literas ſuæ Majeſtatis ſigillo roboratas, non cancellatas, vitiatas, non abraſas, ſed in prima & integra ſua figura exiſtentes, quarum tenor per omnia eſt talis, nos vidiſſe.

Nos Ludovicus DEI gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, ad univerſorum notitiam præſentibus volumus pervenire. Quod nos *Illuſtris Joannis Boëmiæ & Poloniæ Regis ac Lucemburgenſis, Comitis, Principis & affinis noſtri charisſimi* affectum & jugem ſollicitudinem, quam circa nos & Imperium gerit aſſidue advertentes, ipſumque *Joannem* ad proſequendum commodum, & honorem Imperii aliquarum retributionum repenſa allicere cupientes, *ſibi heredibus & ſucceſſeribus ſuis Bohemiæ Regibus Marchiam, & terram Budisſinenſem & Civitatem Camenz ac univerſum Dominium* earundem, quæ ad Imperium ex eo, quod quondam *Woldemarus Marchio Brandenburgenſis* ſine herede deceſſit, fuerant devoluta, damus, concedimus & donamus ex certa noſtra ſcientia in feudum, & jus feudi tenendum & poſſidendum perenniter cum *Civitatibus, Cenſibus, Caſtris, Munitionibus, Oppidis, Villis, Molendinis, ſilvis, venationibus, rubetis, pratis, paſcuis, aquis, aquarum decurſibus*, & univerſaliter cum omnibus & ſingulis Juribus, quocunque nomine cenſeantur, & in quibuscunque rebus conſiſtant, quæ ad ipſam terram *Budisſinenſem & Civitatem Camenz* pertinere dignoſcuntur. Volentes, ut ipſe *Joannes, heredes & ſucceſſores ſui Reges Bohemiæ*, terram & civitatem prædictas, cum univerſis pertinentiis & Juribus ſuis prænotatis habere, Jure Dominii tenere & poſſidere perpetuis temporibus debeant, nobisque & Imperio debita fidelitatis obſequia, ut Jus Feudorum exigit de terra & civitatibus prædictis, præſtare teneantur. In cujus rei teſtimonium præſentes literas fieri & ſigillis Majeſtatis noſtræ juſſimus communiri. Datum in Caſtris prope Villam *Hatlach*, Idus Sept. Anno Domini MCCCXX. Regni vero noſtri Anno 6. In cujus evidentiam ſigilla noſtra præſenſibus duximus appendenda. Datum Pragæ Anno

Anno Domini M CCC XXXIX. Sabbatho ante Dominicam, qua cantatur: Miſericordias Domini.

XXXIV.

Regis Joannis Privilegium Incorporationis de A. 1339. Gorlicenſi Civitat. conceſſum.

NOs Joannes DEI Gratia Bohem. Rex, & Lucemburgenſis Comes, univerſis & ſingulis, Nobilibus, Feudalibus, Vaſallis, militibus, Clientibus, Civibus, Incolis & hominibus Terræ Görlicenſis, ſeu alibi undicunque conſtitutis, quibus præſentes exhibitæ fuerint, ſalutem. Et ſubſcriptorum notitiam, præſentibus ad vos volumus devenire atque promittimus bona noſtra fide, ſincere & conſtanter, quod quicunque hominum, cujuscunque conditionis, ſtatus ſeu Præeminentiæ fuerint, ſe ſub nos & Regnum, ſeu Dominium noſtrum cum ipſorum bonis ſeu aliter qualitercunque duxerint, & receperint ac noſtri homines & Vaſalli eſſe voluerint, quod eos perpetuis, ut antea, temporibus nunquam a Nobis ſeu Regno & Dominio noſtro, per obligationem, donationem, per mutationem, ſeu alios modos quoscunque ſeparabimus, alienabimus ſeu permutabimus, quovis modo, & nos etiam promittimus, ab omnibus injuriis & moleſtiis defendere, cuſtodire & favorabiliter conſervare, committimus etiam Capitaneo noſtro Budiſſinenſi & Görlicenſi, qui nunc eſt, ſeu pro tempore fuerint, quatenus prædictos homines conſimili modo auctoritate noſtra ab omnibus moleſtiis & gravaminibus manutenendo protegere debeant & tueri. In cujus rei teſtimonium præſentibus noſtrorum ſigillum eſt appenſum, & ad illorum cautelam & memoriam pleniorem, præſentem literam civibus noſtris Görlicenſibus eluximus committendam. Datum Prag. ſecund die Menſ. Junii. Anno Domini M. CCC XXXIX.

XXXV.

Privilegium Johannis Bohemiæ Regis de Anno 1341.

NOs Johannes Dei gratia Bohemiæ Rex ac Lucemburgenſium Comes, notum fecimus tenore præſentium omnibus; Quod inter fideles noſtros dilectos Cives, Civitatum noſtrarum Görlicenſem, ſupertranſitu ſtratarum per Sydenberg & Scön, in diſtrictu Gorlicenſi & quibusdam juribus litis controverſia ſuborta extitit, ad cujus ſopitionem prædictis civibus utriusque Civitatis terminum ad noſtram præſentiam præſignando deputavimus, in quo prædicti Cives noſtri Görlicenſes coram nobis jure & antiquo teſtimonio Marchionum Brandenburgenſium demonſtrarunt rationabiliter, quod etiam in antea perpetuis temporibus ſaoximus & ſtatuimus, a ſingulis mercatoribus & vectoribus, cum quibuscunque rebus tranſeuntibus, infallibiliter obſervari. Videlicet, ut omnes mercatores, vectores & quilibet de Saxonia, Polonia vel aliunde tranſeuntes, ut prædictum, cum diſtrictum Görlicenſem att gerint, principaliter trans Civitatem noſtram Görlicenſem tranſire & ſingula jura & conſuetudines ibidem debitas, ſui ab antiquo obſervatas obſervare debeant & explere. Inhibemus itaque & inhiberi mandamus, ut nullus quodammodo, ſtratas per Friedland cum quibuspiam mercibus ſeu aliis rebus tranſire debeat, prout indignationem regiam & corporum ac rerum periculum voluerit evitare. Committimus igitur illuſtri Carolo, Marchioni Moraviæ, primogenito noſtro chariſſimo & cæteris noſtris hæredibus & ſucceſſoribus & mandamus univerſis noſtris officialibus præſentibus & futuris, Quatenus prædictas cives noſtros Görlicenſes in prætactis gratiis, juribus & conſuetudinibus conſervare & prædictas ſtratas trans Friedland cæterasque in diſtrictu Görlicenſi prohibitas Inhibeant, & per alias ſtratas ad dictam civitatem noſtram Görlicenſem tranſire, ſingulos arceant & compellant, ſecusque facientes in rebus & corpore noſtra autoritate pervenire debeant, gravi pœna. Harum quibus noſtrum majus ſigillum appendendum duximus teſtimonio literarum. Datum Pragæ Feria Sexta ante Trinitatis, Anno Domini milleſimo trecenteſimo, quadrageſimo primo.

XXXVI.

Litera Johannis Bohemiæ Regis, quod Vaſalli Terræ Budiſſinenſis, de quolibet manſo agrorum, Duodecim groſſos Pragenſes & unam menſuram ſigillis cujuslibet anni Walpurgis & Michaelis Cameræ Regiæ ſolvere teneantur Anno 1345 feria quinta infra Feſtum Penteceſtes.

NOs Johannes Dei gratia Bohemiæ Rex, ac Lucemburgenſis Comes. Ad univerſorum notitiam tenore præſentium volumus pervenire: Quod cupientes terræ noſtræ Budiſſinenſis conditionem fieri meliorem, de maturo & deliberato conſilio fidelium Vaſallorum & feudalium noſtrorum ejusdem terræ Budiſſinenſis perpetuis temporibus obſervandum ſtatuimus, ſancimus & ordinamus:

Ut univerſi ejusdem terræ Budiſſinenſis Vaſalli & incolæ precationem ſeu petitionem, videlicet, de quolibet manſo agrorum duodecim GroſſosPragenſes & unam menſuram ſiliginis, & duas menſuras avenæ ex nunc, ut antea, in duobus Terminis cujuslibet anni, videlicet medietatem ejusdem precariæ ſeu petitionis in Feſto S. Walpurgis, & aliam medietatem in Feſto ſancti Michaëlis deinde ſequenti ſolvere nobis & Cameræ Regiæ perpetuis temporibus teneantur; Mandantes & diſtricte præcipientes Carolo, Marchioni Moraviæ, & Joanni, Duci Carinthiæ, filiis noſtris, nec non Capitaneo, Advocato, officialibus & conſulibus Budiſſinenſibus, qui nunc ſunt, aut pro rempore ſuerint, quatenus contra prædictam noſtram gratiam oon præſumatur quicquam in contrarium facere vel attentare, in indignarionem Regiam & pœoam graviſſimam, ſi qui contra ſecerint, ſeu cauſa temerario cootrarie præſumſerint, ſe noverint irremiſſibiliter incurſurus. In cujus teſtimonium Sigillum noſtrum præſentibus eſt appenſum. Datum Sittaviæ feria quinta, inſra ſeſtum Pentecoſtes; Anoo Domini Milleſimo treceoteſimo quadrageſimo quinto.

XXXVII.

Johannis Regis Bohemiæ Privilegium diſtrictus Gorlicenſi datum, quod præter ſervitia debita nil aliud ſolvere teneantur incolæ, die Hippoliti Martyris Anno 1341.

NOs Joannes DEI Gratia Bohemiæ, Rex, ac Lucenburgenſis Comes, notum facimus tenore præſentium univerſis. Decet Excellentiam Principis, ſuorum fidelium invigilare commoditatibus, ne per decurſum temporis ſingula ab Hominum memoria deducendis io ſuis Juribus & libertatibus, quomodolibet defraudenrur. Cum itaque fideles noſtri dilecti Homagiales ſeu ſeudalis diſtrictus Gorlicenſis ſumma promtitudine noſtris beneplacitis confirmare ſtudiorum ſervitiis indeſeſſis, ipſorum benevolentiæ de munificentia Regia prout dignum decernimus, duximus occurrendum, volentes & ſtatuentes, decreto perpetuo, ut ipſi & quilibet eorum, omnibus juribus, gratiis & libertatibus ipſis per Illuſtres Principes Marchiones Brandenburgenſes & Nos, juxta ipſorum & noſtrarum litetarum continentiam datis & conceſſis potiri debeant perpetuo, & gaudere, & iisdem Juribus, libertatibus & immunitatibus bona quælibet ipſorum in antea poſſidere debeant, quibus ea hactenus poſſederunt, de ipſisque, preter ſervitia debita nil aliud quam nomine petitionis in Feſto B. Michaëlis de quolibet lanco, qui vulgariter Schoß-Hube dicitur 6. groſſos Pragenſes, unum modium ſiliginis, & duos modios avenæ, conſvetæ & uſitatæ ejusdem diſtrictus menſuræ annis ſingulis ſolvere teneantur. Quibus ſolutis ab omoibus aliis gravaminibus ſoluti ſiot, & eſſe debeant penitus & exempti. Committimus igitur Illuſtri Carolo, Marchioni Moraviæ primogenitn, & cæteris noſtris heredibus ac ſucceſſoribus, & mandamus univerſis Capitaneis, Advocatis ac quibuslibet noſtris officialibus & fidelibus, præſentibus & futuris, quatenus prædictos Homagiales feudales & vaſallos noſtros, tam milires quam ſervos contra tenorem literarum ipſis a quondam Marchionibus Brandeburgenſibus felicis memoriæ, & a nobis ſuper quibuscunque Juribus, libertatibus, dunationibus, obligationibus, conceſſionibus, ac quibuslibet aliis gratiis & conditionibus, datarum, & etiam contra tenorem præſentium non impediant nec ſinant quempiam impedire, ſed potius circa omnia in eisdem expreſſa manuteneant noſtro nomine & conſervent. Si quis vero auſu temerario huic noſtro mandato contraire præſumſerit, indignationem Regiam, & grave rerum ſuarum diſpendium ſe noverir incurſurum. Harum quibus noſtrum Majus Sigillum, appendendum duximus teſtimonium literarum. Actum & Datum Pragæ in præſentia & ſub teſtimonio noſtrorum fidelium dilectorum, Conradi de Sleidadidrici de Heinrichen, Hermanni de Brandenburg, Chriſtiani & Rudlini Dominorum de Gersdorff, Johannis de Gorgenicz & Alberti Notarii, Anno Domini Milleſimo trecenteſimo quadrageſimu primo in die B. Hypoliti Martyris, petitumque a nobis eum inſtanti ſuit, ut prædictas literas & contenta in eis de innata nobis libetalitatis munificentia ratificare, approbare & confirmare dignaremur. Nos itaque animadvertentes prædictorum Homagialium ac vaſallorum noſtrorum fidei Advocationis paritatem nec non obſequiorum immotam conſtantiam, quibus erga dictum genitorem noſtrum, ac Majeſtatem noſtram cum grandi ſolicitudine ſructuoſa experientia docente cognovimus, caruerunt, volentes ipſas regalibus beneficiis & ſavoribus non immerito prævenire, præſatas literas ſeu Privilegia, & omnia in eis cuntenta, prout præſentibus inſeruotur, ratas & firmas ſedentes de Regia plenitudinis poteſtate ratificamus & approbamus, innovamus, & præſentis ſcripti patrocinio cnnfirmamus, ipſasque ratas, firmas & incomputabiles a perpetuis temporibus decernimus & volum9 permanere.

Nulli

Nulli igitur omnino hominum cujuscunque ſtatus, gradus, dignitatis, officii ſeu præeminentiæ exiſtens liceat hanc noſtræ confirmationis paginam infringere, aut ei auſu temerario quomodolibet contraire. Si quis autem contra ſecerit, indignationem Regiam & pœnam graviſſimam ad arbitrium proprium infligendam ſe noverit irremiſſibiliter incurſurum, in cujus rei evidentiam præſentes fieri, & noſtræ Majeſtatis ſigillo ſecimus communiri.

Datum 16. Octobr. Anno 1347. Regnorum noſtrorum Anno ſecundo.

XXXVIII.

Johannis Bohemiæ Regis Privilegium ſuper emptione quadraginta Lancorum agrorum & Silvæ Regalis d. A. 1345.

NOs Johannes DEI gratia Bohemiæ Rex, atque Lucemburgenſis Comes, ad univerſorum notitiam tenore præſentium volumus pervenire. Videlicet, quia pro fructibus & meliorationis incremento Civitatis & Civium noſtrorum Syttavienſium plurimum intendentes, ipſis Civibus & Civitati, qui huc usque pro LANCORUM termino agrorum admenſuratorum ad ipſam Civitatem decem & novem in numero uſi ſunt, ad ipſam Civitatem pertinentium, quos amplificare cupientes ipſis de innata nobis clementia concedimus favorabiliter & donamus, ut QUADRAGINTA UNUM LANCOS de vicinis ſuis quibuscunque pro eorum pecunia poſſint emere vel comparare ad ipſam Civitatem perpetuo pertinentes. Et promittimus ſincere, quod a dictis LANCIS ſic comparatis illo unquam tempore ſubſidium, ſeu Bernam generalem petere nolimus perpetuis temporibus, nec etiam debeamus, ſed ipſi Cives & Civitas hujusmodi LANCOS, ſic ut præmittitur comparatos, teneant libere, pacifice & quiete. Præterea ad majoris noſtræ gratiæ cumulum & favorem, atque etiam ob ipſius Civitatis Sittavienſis incrementum continuum, ipſis Civibus, præſentibus & futuris, SYLVAM noſtram REGALEM, prope ipſam civitatem ſituatam, a dato præſentium, ut antea regendam, cuſtodiendam duximus & locandam, absque præjudicio tamen foreſtariorum ab antiquo ibidem locarorum, ſic quod ipſi Cives dictam Sylvam, ex nunc, ut antea habeant poſſidere, reſervare, & eam in omnibus loco & ex parte noſtri fideliter cuſtodire; hoc adjecto, quod quotiescunque, quod abſit, per voraginem ignis ipſis Civibus pro recuperandis & conſtituendis denuo ipſorum domibus, aut etiam pro ſabrica pontium Civitatis ipſius, neceſſitas ingruerit, quod tuto poſſint ibidem de Sylva ligna ſuccidere, & convertere in ædificationem domorum ſuarum prædictarum, plenariam concedimus facultatem. Mandantes itaque omnibus Officialibus noſtris, præſentibus & futuris, cujuscunque conditionis, ſeu ſtatus præeminentioris extiterint, quatenus præfatos Cives & Civitatem Syttavienſem prædictam contra præmiſſam noſtram gratiam non debeant in aliquo aggravare ſeu etiam perturbare. Harum noſtrarum, quibus ſigillum noſtrum præſentibus duximus appendendum, fide & teſtimonio literarum. Datum Pragæ feria quinta proxima poſt beati Bonifacii Anno Domini 1345.

XXXIX.

Caroli IV. Imp. Auguſt. Conſtitutio de Incorporatione Ducatuum Poloniæ & Sileſiæ & Marchionatus Luſatiæ, quod perpetuo Regno Bohemiæ ſint indiviſibiliter counitì, uti & terra Glacenſis d. A. 1355. 7. Octobr.

In Nomine Domini Sanctæ & Individuæ Trinitatis.

Carolus DEI Gratia Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, &c.

AD perpetuam rei memoriam. Inſignes laudabilis famæ titulos moderni temporis meretur glorioſa poſteritas, ſi quid prædeceſſorum Illuſtrium circumſpecta pridem inſtauravit provisio, vigilanti cura proſequitur & gratæ ſolicitudinis munit officio, ut fructuoſi laboris ſolertia perenni ſucceſſorum commendentur memoriæ, & ex perfectione bonorum operum, quaſi ex relucenti ſpeculo vetuſtatis ſurgat de felicibus mortuis felix memoria rediviva. Sane licet pridem recolendæ memoriæ *Divus Fridricus Romanorum Imperator Auguſtus, prædeceſſor noſter*, de ſingulari ſuæ benignitatis munere, claræ recordationis *Illuſtri Uladislao* quondam *Boëmiæ Duci*, qui *Regnum Bohemiæ* ante *Coronationem* ſuam regebat, & ſuis *heredibus Bohemiæ Regibus cenſum de terra Poloniæ*, quem *anteceſſores* ejus *Duces Bohemiæ a Polonia* multis temporibus accipere conſveverant, quemque *Poloniæ & Sileſiæ Duces ſacro Imperio* ſolvere tenebantur, prout in literis *Imperatoris* præfari evidenter exprimitur, liberaliter duxerit erogandum. Ipſi quoque *Duces Poloniæ & Sileſiæ*, eundem cenſum *Illuſtribus progenitoribus & prædictis noſtris Bohemiæ Regibus* in ſignum ſubjectionis debitæ & in recognitionem *ſui ſuperioris Domini* rite perſolverint multis temporibus retroactis: tamen abundantioris cautelæ præſidium

In Archivo Carlſteinenſi referuntur omnium Sileſiæ Ducum in particulari literæ Bohemicæ Coronæ ſe ſubjicientium.

Nota, de Cenſu Sileſiaco Regibus Bohemiæ pendendo.*

tractu temporis dicti *Duces* ſuorum *heredum & ſucceſſorum* nomine atque vice, *Principatus, terras ac dominia* ſua a Claræ memoriæ *Illuſtri Joanne quondam Bohemiæ Rege, genitore noſtro chariſſimo* defuncto & a *Coronæ Regni Boëmiæ* præſtiterunt ſolemnitatis, obedientiæ, homagii, ſubjectionis & fidelitatis debitæ juramenta corporalia.

Nota, Sileſiæ Duces juramento ſe obligarant Regibus Bohemiæ.

Et licet inſignis *Ducatus Vratislavienſis & Sileſiæ*, cum ſuis omnibus pertinentiis, ad utilem & immediatum *Dominum Illuſtrem* quondam *Boëmiæ Regem*, *progenitorem noſtrum & Coronam Regni* Boëmiæ ſpectaverit ab antiquo, ſicut hoc literæ recolendæ memoriæ *Domini Rudolphi Romanorum Regis, prædeceſſoris noſtri*, oſtendunt. In quarum prima quandam ordinationem inter *Illuſtrem Ottocarum*, quondam Boëmiæ Regem, proavum noſtrum cariſſimum ex una, & Henricum Ducem Uratislavienſem parte ex altera; videlicet quod dictus *Ottocarus Rex* eidem Henrico Duci jam ſublato de medio, prædictum *Regem Ottocarum* heredes & ſucceſſores ſuos, Reges Boëmiæ, *de Ducatu Uratislavienſi & Sileſiæ*, terris & dominiis præfatis, tanquam *altis vacantibus*, propter multa grata ſervitia, quæ *Illuſtres Bohemiæ Reges Sacro Romano Imperio* fecerant, *ſolenniter inveſtivit*, lucidius atteſtantur: tamen Illuſtris quondam *Joannes Bohemiæ Rex*, *genitor noſter* præfatus cum *Henrico ſeptimo* & ultimo *Uratislaviæ & Sileſiæ Duce*, ſororio noſtro, dum uterque ipſorum vitam ageret in humanis, quandam ordinationem iniit & tractavit, videlicet quod dictus *Dux Henricus terram & Diſtrictum Glacenſem* cum vaſallagiis, feudis, dominiis & aliis omnibus pertinentiis ſuis, de Conſenſu dicti *Genitoris noſtri* ad vitæ duntaxat tempora habere deberet, ut tamen eo moriente, Ducatus ſui, (puta *Vratislavienſis & Sileſiæ*) ac prædictum *Glacenſe Dominium* ad uſum & poſſeſſionem *Genitoris noſtri, heredum & ſucceſſorum* ipſius *Regum & Coronæ Regni Bohemiæ* ſine difficultate qualibet revenirent: Sicut hoc proceſſu dierum ad finem pervenit intentum. Eoque dictus *Genitor terram Glacenſem* præfatam tenuit & poſſedit, & Nos utrumque de præſenti, velut Bohemiæ Rex, in poſſeſſione tenentes, utrobilibet dominamur.

De Ducatu Wratislavienſi ſolennes tractationes referuntur.

Et quamvis *Marchiæ Budiſſinenſis & Görlicenſis*, quæ cum ceteris civitatibus, oppidis & pertinentiis ſuis ad regnum & *Coronam Bohemiæ* ab antiquo pertinuerunt, per *Illuſtrem Ottocarum* quondam *Bohemiæ Regem proavum noſtrum*, in perſonas quondam *Illuſtrium Brandeburgenſium Marchionum* ex certis cauſis & rationibus alienatæ fuerint; aliquando tamen *Marchionibus* prædictis, abſque ſexus maſculini heredibus decedentibus ex hac vita, *Nobiles, Milites, Clientes, Cives*, univerſique incolæ *Marchiæ Budiſſinenſis & Gorlicenſis* præfatæ, miadverſione debita cognoſcentes, qualiter ad *Coronam & Regnum Bohemiæ*, tanquam ad immediatum & naturalem Dominum dudum pertinuerant, ad ſubjectionem & obedientiam Illuſtris *Joannis*, quondam *Bohemiæ Regis*, *genitoris noſtri*, tanquam ad ordinarium, legitimum & naturalem Dominum ſuum, & ad *Coronam Regni* Bohemiæ, de cujus gremio jam dudum conſtiterant, ut præfertur, deliberatione non improvida redierunt.

De Marchia Budiſſinenſi & Gorlicenſi.

Nos igitur indefeſſam ſolicitudinis operam & diligentiam exquiſitam quam ſæpe dicti *Proavus*, Pater ac progenitores noſtri cariſſimi *Boëmiæ quondam Reges*, ad obtinendum ſubjectionis vaſallagium, & obedientiam *Illuſtrium Sileſiæ & Poloniæ Ducum*, videlicet *Lignicenſis*, *Brigenſis*, *Münſterbergenſis*, *Olsnenſis*, *Glogovienſis*, *Saganenſis*, *Oppolienſis*, *Falckenbergenſis*, *Strolicenſis*, *Teſchinenſis*, *Olsnenſis*, *Buthanienſis*, *Stenavienſis*, *Oſuetienſis*; *Principatus Maſoviæ*, *& Ducatus in Plotzka*, *Principum & fidelium noſtrorum*, *Principatus ſeu Ducatus*, *Vratislavienſis & Sileſiæ*: *nec non Civitatis videlicet Vratislaviæ*, *Novum forum*, *Franckenſtein*, *Stinaviam*, *Gravo*, *& mediam partem Glogoviæ* & pertinentiarum ipſius, & etiam *Budiſſinenſem & Görlicenſem Marchiam*, ut præfertur, non abſque magnis impenſis & infinitis laboribus habuerunt, *in noſtræ Majeſtatis* acie continuo revolventes, ut virtutum ipſorum frequentia & ſollicitudo laborum, præterita, ſub felici noſtro regimine ſolidetur, ſicut dudum de plenitudine *Romanæ Regiæ poteſtatis* ſtatuendum duximus, ita & nunc ex certa ſcientia ſtatuimus de *noſtra Imperialis* plenitudine poteſtatis, quod omnes ſupradictæ ſententiæ, & *Clementiæ Imperialis*, *& Regalium literarum*, quas ad probationem dictarum intentionum adduximus, ſemper & ubique in judicio & extra, & in ſingulis actibus publicis, & privatis, quoties tenorem præſentium legi & publicari contigerit, ejuſdem efficaciæ, vigoris & auctoritatis exiſtant, ac ſi in ſignis propriis originalia viderentur; & præcipue cum eadem originalia per nos ac nonnullos *Sacr. Imper. Principes, Barones, Proceres*, auſcultata & examinata fuerint diligenter, & demum communicato ſuper omnibus præmiſſis nonnullorum *Sacr. Imper. Principum*, *Baronum & Nobilium Conſilio* ſpeciali prædictis omnibus de Verbo ad Verbum, prout ſuperius exprimitur intellectis, & in examine deliberatæ & providæ diſcuſſionis adductis, ne ex interpretatione ſiniſtra quorumlibet, *noſtris heredibus & ſucceſſorum noſtrorum Regum Bohemiæ*

Enumerantur Principatus Sileſiæ regno Bohemiæ obnoxii.

miæ & Corona Regni ejusdem, juribus, honoribus & ſtatui valeat in poſterum derogari: *auctoritate Imperiali* dictos *Sileſiæ*, *Poloniæ*, & cæteros prædictos *Duces*, noſtros *Principes & Vaſallos*, cum Principatibus, feudis, & vaſallagiis ipſorum, præſertim cum *a Corona Regni* præfati immediate dependeant: dictum quoque *Ducatum Vratislavienſem*, *cum Civitate Vratislavia*, *Noviforenſi*, *Frankenſtein*, *Steinavienſi*, *Gorenſi*, *Glogavienſi & cæteris oppidis ibidem: nec non Marchiam Budisſinenſem & Görlicenſem cum Vaſallis*, *vaſallagiis*, *feudis*, *feudariis*, *utilitatibus*, *fructibus*, *obventionibus*, *jurisdictionibus*, *judiciis*, *honoribus*, *juribus*, *conſuetudinibus*, & omnibus dictorum *Ducatuum & Marchiæ* pertinentiis, velut utile & *immediatum Dominium noſtrum & Regni Böemiæ* præfati, eidem Regno & ejus *felici Coronæ* in perpetuum adjungimus, incorporamus, inviſceramus, adſcribimus, appropriamus, & indiviſibiliter conjungimus, counimus.

Principes Sileſiæ vaſalli Regum Bohemiæ.

Speciali etiam ex nomine interpretamur, pronuntiamus, definimus, proteſtamur & dicimus, ac de certa noſtra ſcientia declaramus, quod præfati *Duces Sileſiæ & Poloniæ*, *hæredes & ſucceſſores* ipſorum, in perpetuum, quoties *Ducatus* eosdem aut alterum ex eis vacare contigerit, ipſos vel ipſum a nobis *hæredibus & ſucceſſoribus noſtris Bohemiæ Regibus*, *& Coronæ ejusdem Regni* homagii, obedientiæ, fidelitatis, ſubjectionisque debitæ teneantur ac debeant præſtare & facere corporalia juramenta, ſupplentes omnem defectum, ſiquis in literis vel privilegiis dictorum *Imperatorum & Regum Romanorum* memoriæ recolendæ, aut etiam in ordinatione ſeu tractatu dicti *genitoris noſtri*, quem cum præfato *Henrico* ſeptimo & ultimo *Vratislavienſi & Sileſiæ* Duce habuiſſe dignoſcitur, ſeu in reditu *Nobilium*, *Militum*, *Clientum*, *civium & incolarum Budisſinenſis*, *& Görlicenſis Marchiæ*, *qui ad Regnum Bohemiæ*, ut præmittitur, ex cauſſis legitimis redierunt, vel in præſentibus noſtris literis verborum defectus, interpretatione dubia, ſententiarum obſcuritate vel alia quavis occaſione, compertus fuerit, de certa noſtra ſcientia, ac de prædicta imperialis plenitudine poteſtatis, non obſtantibus legibus, conſuetudinibus, uſibus, obſervantiis, juribus municipalibus, vel communibus, ſtatutis ſeu edictis, publicis vel privatis, factis & editis in contrarium quibuscunque; quas & quæ, quantum ad hæc, ac ſi nominatim de verbo ad verbum præſentibus inſcripta & inſerta conſiſterent, etiamſi de his Jure vel conſvetudine deberet fieri mentio ſpecialis, revocamus, caſſamus, irritamus, annihilamus & de prædictæ Imperialis poteſtatis plenitudine decrevimus firmitatis fore nullius penitus & momenti.

Nulli ergo hominum liceat hanc noſtræ adjunctionis, appropriationis, conjunctionis, incorporationis, inviſcerationis, adſcriptionis, interpretationis, pronunciationis, definitionis, proteſtationis, declarationis, decreti, defectus ſuppletionis, revocationis, caſſationis, irritationis & annihilationis paginam infringere. Contrarium vero facientes, ſiqui fuerint, quod abſit, ultra indignationem noſtræ *Celſitudinis*, quam ob hoc ſe noverint incurſuros, *mille marcas auri puri* noſtro & *Romani Regni* fiſco componant: ipſarum videlicet medietatem noſtræ, ſeu ſucceſſorum noſtrorum Curiæ ſeu Cameræ, reliquam paſſis injuriam irremiſſibiliter applicandam.

Pœnæ transgreſſorum.

Signum Sereniſſimi Principis ac Domini, Domini Caroli IV. Romanorum Imperatoris ſemper Auguſti.

TEſtes hujus ſunt Venerabilis *Erneſtus Pragenſis Archi-Epiſcopus: Illuſtris Rudolphus Senior Dux Saxoniæ, Sacri Imperii Archimarſchallus, avunculus noſter, ac Venerabilis Preszlaus Uratislavienſis Cancellarius aulæ noſtræ, Joannes Olmicenſis, Joannes Lubomislenſis, Theodoricus Mindenſis, Henricus Lubecenſis Epiſcopi: Illuſtres Rudolphus Junior Saxoniæ, & Joannes Opaviæ Duces: Spectabilis Burghardus, Magiſter Curiæ noſtræ, Burggravius Magdeburgenſis & Albertus de Anhalt Comites: & Nobiles, Joannes de Roſenberg, Joannes de Seernberg, Zbincko de Haſenburg, Gonſlaus de Schwanberg, Buzko de Cuuſtae, Dionyſius de Lomnitz & Ulricus de Uſta*: Et alii quam plures noſtri fideles, præſertim ſub *Bulla aurea*. Datum *Pragæ*, Anno Domini MCCCLV. Indictione 8. ſeptimo Idus Octobris. Regnorum noſtrorum Anno X. Imperii vero primo.

Teſtes ad prædicta.

XL.

Gerlacus Archi-Epiſcopus Moguntinenſis tanquam Princeps Elector confirmat incorporationem & declarationem Domini Caroli Imperatoris factam ſuper Ducatibus Poloniæ & Sileſiæ & Marchionatu utriusq. Luſatiæ d. Anno 1355.

Nos Gerlacus DEI Gratia Sanctæ Moguntinenſis ſedis Archi-Epiſcopus, & ſacri Imperii per Germaniam Archi-Cancellarius ad perpetuam rei memoriam.

SEreniſſimus ac Inviſtiſſimus Princeps & Domi-

Dominus, Dominus Carolus divina favente Clementia *Romanorum Imperator ſemper Auguſtus & Boemiæ Rex* Dominus noſter gratioſus, provida ſua circumſpectione advertens, qualiter inſignes & laudabiles famæ titulos moderni temporis meretur glorioſa poſteritas, quod prædeceſſorum Illuſtrium circumſpecta pridem inſtauravit proviſio, vigilanti cura proſequitur, ac gratæ ſolicitudinis munit officio, ut fructuoſi laboris ſolertia, perenni ſucceſſorum commendetur memoriæ, & ex conſequentia bonorum operum, quaſi ex relucenti ſpeculo vetuſtatis reſurgat de felicibus mortuis felix memoria rediviva.

De cenſu ex Sileſia.

Licet pridem recolendæ memoriæ *Sereniſſimus Princeps, Dominus Fridericus Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, prædeceſſor* præfati Domini Noſtri *Imperatoris*, de ſingulari benignitate claræ recordationis, *Illuſtri Principi Domino Wenzeslao* quondam *Boëmiæ Duci*, qui *Regnum Boëmiæ* ante coronationem ſuam regebat, & ſuis *heredibus Regibus Boëmiæ*, cenſum de *terra Poloniæ*, quem anteceſſores ejus *Duces Boëmiæ a Polonia* multis temporibus accipere conſveverunt, quemque *Poloniæ & Sileſiæ Duces Sacro Imperio* ſolvere tenebantur, prout in literis Domini *Friderici Imperatoris* præfati evidenter exprimitur, liberaliter duxerit erogandum. Ipſi quoque *Duces Poloniæ & Sileſiæ* eundem cenſum *Illuſtribus Progenitoribus & prædeceſſoribus prædicti Domini noſtri Imperatoris in Regno Boëmiæ, ejusdem Regni Boëmiæ Regibus* in ſignum ſubjectionis & in recognitionem ſui ſuperioris dominii rite perſolverint multis temporibus retroactis; tamen ad abundantius cautelæ præſidium tractu temporis dicti *Duces*, ſuo, heredum ac ſucceſſorum ſuorum nomine ac vice, Principatus, Terras ac Dominia a claræ memoriæ Illuſtri *Principe, Domino Joanne*, quondam *Boëmiæ Rege, genitore dicti Domini Noſtri Imperatoris* dum viveret, & demum ab eodem *Domino noſtro Imperatore Carolo tanquam Bohemiæ Rege*, præfato ipſius *Genitore defuncto*, & a *Corona Regni Boëmiæ*, in feudum cum ſolennitate debita ſuſceperunt, dictoque *Domino* Imperatori, ac ipſius genitori, dum viveret, *tanquam Boëmiæ* Regibus, & Coronæ Regni Boëmiæ, præſtiterunt ſolemniter obedientiæ, homagii, ſubjectionis & fidelitatis debitæ corporalia juramenta.

De Ducatu Wratislaviensi & Glacensi.

Et licet inſignis *Ducatus Vratislaviæ & Sileſiæ*, cum omnibus ſuis pertinentiis, ad utile & immediatum *Dominium Illuſtrium quondam Böemiæ Regum, progenitorum, & prædeceſſorum antedicti Domini Noſtri Imperatoris & Coronam Regni Böemiæ* ſpectaverit ab antiquo, ſicut hoc literæ recolendæ memoriæ *Sereniſſimi Principis Domini Rudolphi*, quondam *Romanorum Regis, prædeceſſoris dicti Domini Noſtri Imperatoris*, in quarum prima quandam ordinationem inter *Illuſtrem Principem Dominum Ottocarum* quondam *Bohemiæ Regem*, proavum ipſius Domini Noſtri *Imperatoris* ex una, & *Domini Henricum Ducem Vratislavienſem* parte ex altera: videlicet quod dictus *Rex Ottocarus* eidem *Domino Henrico Vratislavienſi & Sileſiæ Duci*, in caſu ſi *Ducem* præmori contingeret, in præmiſſo *Ducatu Vratislavienſi & Sileſiæ* terris, & omnibus Dominiis ſuis, ſuccedere, pro ſe factum adſerit. Et in ſecunda ipſarum dicto *Domino Henrico Duce* jam ſublato de medio, prædictum *Regem Ottocarum*, hæredes & ſucceſſores ipſius, *Bohemiæ Reges, de Ducatu Vratislavienſi & Sileſiæ* terris & Dominiis præſatis, tanquam actu vacantibus, propter multa grata officia, quæ *Illuſtres Bohemiæ Reges ſacro Romano Imperio fecerant*, ſolemniter inveſtivit, lucidius atteſtantur. Cum *Illuſtris quondam Joannes Boëmiæ Rex genitor* dicti *Domini noſtri Imperatoris* præſatus, cum *Illuſtri Domino Henrico Septimo & ultimo Vratislavienſi & Sileſiæ Duce*, ſororio ipſius *Domini noſtri Imperatoris*, dum uterque ipſorum vitam ageret in humanis, quandam ordinationem iniit & tractavit, videlicet quod dictus Henricus terram & diſtrictum *Glacenſem*, cum Vaſallagiis, feudis, dominiis & omnibus pertinentiis ſuis, de conſenſu *genitoris dicti Domini noſtri Imperatoris*, ad vitæ ſuæ duntaxat tempora habere deberet, ut tamen eo moriente Ducatus ſui, *Vratislavienſis & Sileſiæ*, ac prædictum *Dominium Glacenſe* ad uſum & poſſeſſionem dicti *Genitoris Domini noſtri Imperatoris*, hæredum & ſucceſſorum ipſius, *Regum Boëmiæ, & Coronæ Regni* ejusdem ſine difficultate qualibet revenirent, ſicut hæc proceſſu dierum ad finem pervenit intentum: eo quod prædictus *Rex Joannes*, præfati *Domini Noſtri Imperatoris genitor*, dum viveret, moriente Duce præfato, & *Ducatum Vratislavienſem & terram Glacenſem* præfatam tenuit & poſſedit, & ipſe *Dominus Imperator* de præſenti, velut *Bohemiæ Rex*, poſſeſſionem tenens utrobilibet dominatur.

De Marchionatu Budiſſinenſi & Gorlicenſi.

Et quamvis *Marchia Budiſſinenſis & Görlicenſis*, quæ cum cæteris civitatibus, oppidis, & pertinentiis ſuis ad *Regnum & Coronam Boëmiæ* ab antiquo pertinuerunt, per *Illuſtrem Dominum Ottocarum quondam Boëmiæ Regem*, proavum dicti *Domini* noſtri, in perſonas *Illuſtrium Principum & Dominorum quondam Brandenburgenſium Marchionum*, ex certis & rationabilibus cauſis alienatæ fuerant; aliquando tamen *Dominis Marchionibus* prædictis, absque hæredibus ſexus Maſculini decedentibus ab hac vita, Nobiles, Milites, Clientes, Cives, & uni-

versi

verſi incolæ, *Marchia Budiſſinenſis* & Görlicenſis præfatæ, animadverſione debita cognoſcentes, qualiter ad *Regnum & Coronam Bohemiæ*, tanquam ad immediatum, & naturale Dominium dudum pertinuerant, ad ſubjectionem, & obedientiam dicti *Illuſtris Domini Joannis quondam Boëmiæ Regis, genitoris antedicti Domini Noſtri Imperatoris*, tanquam ad ordinarium, legitimum & naturalem Dominum ſuum, & ad *Coronam Regni Boëmiæ*, de cujus gremio dudum conſtiterant, ut præſcribitur, deliberatione non improvida redierunt.

De ceteris Principibus Sileſiæ. Supradictus itaque *Dominus noſter Carolus Imperator* exquiſitam diligentiam & ſolicitudinem, quam ſæpe dicti proavus, pater & progenitores ſui quondam *Boëmiæ Reges*, ad obtinendum ſubjectionem, Vaſallagium, & obedientiam *Illuſtrium Principum Dominorum Sileſiæ & Poloniæ Ducum*, videlicet, *Lignicenſis*, *Brigenſis*, *Münſterbergenſis*, *Olsnenſis*, *Glogovienſis*, *Saganenſis*, *Oppolienſis*, *Falckenbergenſis*, *Strelicenſis*, *Teſſinenſis*, *Gozlenſis*, *Butuenſis*, *Stinavienſis & Oſvvicenſis*: *Principatus Maſoviæ & Ducatus in Plozk*, *Principum & fidelium ejuſdem Domini Imperatoris*, tanquam *Regis Bohemiæ*: *Principatus ſeu Ducatus Vratiſlavienſem & Sileſiæ*: nec non *Civitates*, videlicet *Vratiſlaviam*, *Novum forum*, *Franckenſtein*, *Stinaviam*, *Soravo*, *Glogovviam*, *Nambslavoiam*, & pertinentiarum ipſarum, & etiam *Budiſſinenſem & Görlicenſem Marchiam*, ut præfertur, non abſque magnis impenſis, & infinitis laboribus habuerunt, in ſua mentis acie, intima meditatione revolventes, ut virtutis ipſorum frequentia, & ſicut dudum cum plenitudine *Romanæ Regiæ poteſtatis* ſtatuendum duxerat, ita & nunc ex certa ſcientia ſtatuit, & de ſuæ Imperialis plenitudine poteſtatis, quod omnes ſupradictæ ſententiæ & clauſulæ imperialium & regalium literarum, quas ad probationem dictarum intentionum adduxit, ſemper & ubique in judicio & extra, & in ſingulis actibus publicis & privatis, quoties tenorem præſentium legi ſive publicari contigerit ejuſdem efficaciæ, vigoris & auctoritatis exiſtant, ac ſi in figuris propriis originalia viderentur: eo præcipue, cum eadem originalia per eundem Dominum *Imperatorem*, *Nos ac nonnullos Sacri Romani Imperii Dominos*, *Principes*, *Barones*, *Proceresque* auſcultata & examinata fuerint diligenter, ac demum communicato per eundem dictum *Dominum noſtrum Imperatorem* ſuper omnibus præmiſſis, noſtro & nonnullorum *Sacri Imperii Principum*, *Baronum* & Nobilium conſilio ſpeciali prædictis omnibus de Verbo ad Verbum, prout ſuperius exprimuntur, & in examen deliberatæ & providæ diſcuſſionis adductis, ne ex interpretatione ſiniſtra quorumlibet prædicti *Domini noſtri Imperatoris*, tanquam *Regis Bohemiæ*, *hæredum & ſucceſſorum ſuorum*, *Regum Böemiæ & Coronæ Regni* ejuſdem juribus, honoribus & ſtatui valeat in poſterum derogari, ipſe *Dominus Imperator* auctoritate Imperiali dictos *Sileſiæ & Poloniæ* & ceteros prædictos *Duces*, ipſius tanquam *Regis Boëmiæ Principes & Vaſallos*, cum Principatibus, feudis & vaſallagiis ipſorum, præſertim cum a *Corona Regni* immediate dependeant: dictum quoque *Ducatum Vratiſlavienſem*, *Glogovienſem* & cetera oppida ibidem: nec non *Marchiam Budiſſinenſem* & Görlicenſem, cum Vaſallis, Vaſallagiis, feudis, feudatariis, utilitatibus, fructibus, obventionibus, juriſdictionibus, judiciis, honoribus, juribus, conſuetudinibus, & omnibus dictorum *Ducatuum & Marchiæ* pertinentiis, velut utile & immediatum Dominium ſuum & *Regni Boëmiæ* præfati, eidem *Regno & ejus felici Coronæ*, in perpetuum noſtro & aliorum Dominorum Principum Electorum accedente conſenſu, adjunxit, incorporavit, inviſceravit, adſcripſit, appropriavit, indiviſibiliter & inſeparabiliter counivit.

Specialiter etiam & ex nomine prædictus Dominus noſter *Imperator* interpretatus eſt, definivit, pronunciavit, proteſtatus eſt, & dixit, ac de certa ſcientia ſua declaravit, quod *Præfati Duces Sileſiæ & Poloniæ*, *hæredes & ſucceſſores* definitioni, proteſtationi, declarationi, decreto, defectuum ſuppletioni, revocationi, caſſationi, irritationi, annihilationi, pœnarum adjectioni & omnibus aliis, quæ expreſſantur, aut ſunt expreſſa ſuperius, velut *Archi-Epiſcopus Moguntinenſis*, *Sacri Romani Imperii per Germaniam Archi-Cancellarius & Princeps Elector*, animo deliberato, & ſano præcedente conſilio, noſtrum benevolum conſenſum & aſſenſum præſentibus adhibemus; ac ſupradicta omnia, & eorum quodlibet, ſingulaque in omnibus ſuis tenoribus, ſententiis, punctis, & clauſulis, de verbo ad verbum, prout ſupra, evidenter expreſſa, ex officii noſtri debito, laudamus, approbamus, & de certa noſtra ſcientia confirmamus pleniſſime perpetuis temporibus valitura, præſentium ſub noſtro ſigillo teſtimonio literarum. Datum in *Nürnberg*, Anno Domini MCCCLV. in die Beatæ Luciæ Virginis. Feudum a Ducibus Sileſiæ, exigiturque juramentum ab iis.

XLI.

Caroli IV. Imperat. litera venditionis ſuper Sylva Königswald de Anno 1365.

CArolus Quartus, divina favente clementia, Romanorum Imperator ſemper

per Auguſtus, & Bohemiæ Rex, notum ſacimus tenore præſentium univerſis, etſi noſtræ Majeſtatis circumſpecta benignitas univerſorum Saluti de innata ſibi clementia dignatur intendere, ad illa tamen præcipue ex quadam ſpecialis favoris inclinatione meditari inclinatur, quæ Civitatum atque Univerſitatum utilitatem reſpiciunt, & profectum; præſertim illarum, quas intemeratæ fidei immota conſtantia & indeſeſſi laboris grata obſequia claris teſtimoniis recommendant. Sane conſideratis multiplicibus ſtudioſis obſequiis, quibus Judex, Jurati, totaque Communitas Civitatis Zittavienſis ſollicita probitate noſtræ Celſitudini placuiſſe noſcuntur, & tanto uberius placere poterunt in futurum, quanto ſe a Noſtro culmine perſpexerint generoſius proſecutos, ipſis, & Communitati Civitatis præcedente animo deliberato, Principum, Baronum ac Procerum noſtrorum accedente conſilio, non per errorem aut improvide, ſed de certa noſtra ſcientia Sylvam noſtram Regalem, dictam *Kunigswalde*, ſitam inter villas Heinrichsdorff & Oderwitz, Zittavienſis diſtrictus, rite ac rationabiliter vendidimus, cum omnibus lignis ſtantibus, creſcentibus, viridibus, aridis, jacentibus, & aliis quibuscunque cum venationibus, aucupationibus, mellicidiis, pratis, paſcuis, aquis aquarumve decurſibus, piſcaturis, & omnibus ſuis pertinentiis, quibuscunque ſpecialibus nominari porerunt vocabulis, prout in ſuis limitibus & gradibus circumſerentialiter diſtincta exiſtit, ac prout Nos, Progenitores noſtri, Reges Bohemiæ illam hucusq; poſſediſſe dignoſcimus, pro quingeotis ſexagenis groſſorum Pragenſium numeratis effectualiter & ſolutis. Cupientes igitur ex præſato venditionis contractu ſupra dictæ civitatis Zittavienſis conditionem fieri meliorem, Sylvam prædictam cum omnibus ſuis pertinentiis ſuperius expreſſatis & non expreſſatis, ſupra nominatis Judici, & Juratis, ac toti Communitati præfatæ Civitatis concedimus, conſerimus, & auctoritate Regia Bohemiæ appropriamus habendam, tenendam, poſſidendam, ac in ſuos uſus & utilitates, prout ipſis congruentius & melius expedire videbitur, libere convertendam perpetuis temporibus affuturis; volenres nihilominus ipſis eandem ſylvam evincere, liberare & ab impugnationibus ac arreſtationibus quorumlibet, cujuscunque etiam ſtatus præeminentiæ aut conditionis exiſtant, effectualiter disbrigare. Mandamus igitur univerſis ac ſingulis Burggraviis, Camerariis, Sub-Camerariis, Capitaneis, Officialibus, Judicibus atque omnibus, ad quorum notitiam præſentes pervenerint, fidelibus noſtris dilectis, gratiæ noſtræ ſub obtentu, quatenus hanc paginam noſtræ venditionis, conceſſionis ſeu collationis & apptopriationis nullatenus infringere præſumant, aut uſu temerario contraire. Siquis autem contra hanc paginam & noſtrum mandatum quicquam attentare præſumſerit, indignationem noſtram graviſſimam & cum hac pœnam centum Sexagenarum groſſorum Pragenſium ſe noverit irremiſſibiliter incurſurum. Quarum medietatem Regali noſtræ Cameræ & aliam medietatem præſatæ civitati Zittavienſi Juratis, & Communita ipſius annumerari paſſis, applicari volumus & præſentibus declaramus. Præſentium ſub noſtræ Majeſtatis Sigillo teſtimonio literarum. Datum Pragæ Anno Domini Milleſimo Trecenteſimo Sexageſimo quinto Indictione III. VII. Kalendar. Martii, Regnorum noſtrorum anno decimo nono, Imperii vero decimo.

XLII.

Wenceslai Confirmatio præcedentis venditionis d. A. 1365.

WEnzeslaus DEi Gratia, Bohemiæ Rex, Brandenburgenſium, Luſatiæ & Budiſſinenſis Marchio, Sileſiæ & Lucemburgeniis Dux, & Comes in Sultzbach. Notum facimus tenore præſentium univerſis, quod attendentes multiplicia, probitatis merita, quibus Judex & Jurati, nec non tota Communitas Zittavienſis Civitatis claris teſtimooiis commendantur, nec non grata fidelitatis obſequia, quibus noſtris progenitoribus complacere poterunt & debebunt, ipſis venditionis contractum de Sylva *Kunigswalde* ſita inter villas Henrichsdorff & Oderwitz, Zittavienſis diſtrictus, cum Sereniſſimo Principe & Domino, Carolo Romanorum Imperatore ſemper Auguſto & Bohemiæ Rege, Illuſtri Domino & genitore noſtro percharisſimo initum, quam quidem Silvam ab eodem Domino & genitore nnſtro pro quingentis Sexagenis groſſorum Pragenſium & numeratis & ſolutis rite & rationabiliter compararunt, deliberato animo Procerum noſtrorum, accedente conſilio, & de certa noſtra ſcientia, auctoritate Regia approbamus, & omnes literas præfati Domini & genitotis noſtri ſuper eodem contractu venditionis confectas, atque eis traditas ratificamus, & tenore præſentium in omnibus ſuis tenoribus, punctis & clauſulis de verbo ad verbum, prout præceſſerunt, provide confirmamus, præſentium ſub majori noſtro Sigillo, teſtimonio literarum.

Datum Pragæ Anno Domini Milleſimo, Trecenteſuno, Sexageſimo quinto XIV. Calend.

Calend. Martii, Regni noſtri anno Secundo.

XLIII.

Caroli IV. Imperatoris Romani fundatio Cœnobii Cœleſtinorum in Oybin d. A. 1369.

KArolus quartus, divina favente clementia Romanorum Imperator ſemper Auguſtus, & Bohemiæ Rex, ad perpetuam rei memoriam. Etſi de innatæ nobis benignitatis clemenria, & attributæ nobis divinitus Regiæ dignitatis officio, curam omnium gerat noſtra ſerenitas, ad hoc tamen diligentiore ſolertia rite dignatur intendere, qualiter ad laudem DEI & divini cultus augmentum eorum, qui ſpretis mundi blanditiis, & tranſitoria voluntate contemta ſub regulari obſervanria DEo jugiter ſerviunt, noſtræ proviſionis officio, ſtatus & virtus feliciter augeatur. Sane attendentes odorem famæ laudabilis & bonæ converſationis ſtudia, quibus ad honorem DEI Ordo beati Benedicti ſub ſtaturis Sancti Petri confeſſoris, Papæ Cœleſtini quinti claret ubique, & autore Domino, continuis devotionum proficit incrementis, ad ipſius ordinis dilatationem & incrementa felicia, tanto inclinamur attentius, quanto certiore ſpe & virtuoſis operibus & devotionum ſtudiis, quæ aguntur in illo, noſtræ & progenitorum noſtrorum ſalutis confidimus compendia procurari. Igitur non improvide neque per errorem, ſed animo deliberato, maturo Principum, Baronum. Nobilium & procerum Regni noſtri Bohemiæ accedente conſilio ad honorem & reverenriam omnipotentis DEI, Sancti Spitirus, beatæ Mariæ Virginis, Sancti Wenzeslai Martyris, & Sancti Petri confeſſoris, Inſtitutoris dictæ Religionis poſtea Cœleſtini, autoritate Regia Boëmiæ, in caſtro noſtto Oybin, infra regni noſtri Boëmiæ limites, & in Pragenſi diœceſi ſituato. novum Monaſterium ordinis prædicti fundavimus, fundamus, ereximus & erigimus, cum omni jure, honore, privilegio, libertate & decentia, ſicut cætera monaſteria dicti ordinis alibi erecta ſeu fundata noſcuntur. Decernentes, quod area in caſtro modo in prædicto, in quo manaſterium prædictum erigitur, fundo, uſibus, officinis & neceſſitatibus Monaſterii prædicti immediate ſubſerviat & ſubjecta ſit omnimodo Eccleſiaſticæ libertati, & ſubſit etiam atque incorporatum exiſtat idem Monaſterium Venerabili Monaſterio Sancti Spiritus de Sulmona, principali monaſterio ſancti ordinis, ſicut cætera alia Monaſteria dicti ordinis ſunt, ſubjecta, incorporata ac unita eidem. Caſtrum vero prædictum noſtri & ejusdem coronæ Regni Poſſeſſioni, proprietati, titulo honoris & uſibus in perpetuum reſervamus, Area præfata per nos dicto ordini & Monaſterio Sancti Spiritus de Sulmona, donata, conceſſa & incorporata eidem duntaxat excepta: quam ſicut præmittitur, plena volumus & integra Eccleſiaſtica libertate gaudere, & eidem caſtrum reſervarum, ut præmittitur matura deliberatione prævia fratribus ordinis ſupradicti, qui in provincia degunt ibidem, & eorum Succeſſoribus, autoritate Regia Bohemiæ, ad noſtrum & heredum, ac Succeſſorum noſtrorum Regum Boëmiæ beneplacitum, de certa noſtra ſcientia duximus committendum; Et ut fratres prædicti ejusdem ordinis degentes ibidem ſucceſſivo tempore proviſione congrua ſuſtententur, animo dorandi, & dotis nomine monaſterio prædicto in perpetuum bona intra ſcripta, videlicet villam Herwigsdorff vulgariter nuncuparam, conſiſtentem prope Zittaviam, & allodium Drozendorff, cum ipſorum villæ & allodii juribus, reditibus, dominio proventibus, libertatibus & pertinentiis univerſis, prout eadem hactenus habuiſſe & poſſediſſe dignoſcuntur, libera & exemta donavimus, conceſſimus, donamus, concedimus, appropriavimus, unimus, incorporamus, & inviſceramus. Et eadem bona cum omnibus ſuis pertinentiis prædictis & omnibus collectis, ſteuris, tributis, vectigalibus, angariis, par-angariis, oneribus realibus ac perſonalibus, quibuscunque nominibus appellari valeant, Berna Regia Boëmiæ duntaxat excepta, auctoritate præfata, & de certa noſtra ſcientia in perpetuum quittamus, abſolvimus, & per omnia liberamus. Judicia Sanguinis & plexionis capitis & membrorum ac ſuperioritatis Dominium, in bonis eisdem nobis, heredibus ac ſucceſſoribus noſtris Boëmiæ Regibus, & ejusdem Regni Coronæ nomine, & de certa ſcientia reſervantes. Civilia vero judicia ad cognitionem Prioris loci, officialium ſuorum, quibus hæc committenda duxerit, volumus pertinere. Et ut juris forma prædicta omnia, & infra ſcripta valeant firmiora conſiſtere, dicta omnia & ſingula ex cauſa & titulo donationis, conceſſionis, incorporationis & traditionis, venerabili & religoſo Johanni de Aquila, Abbati dicti Principalis Monaſterii Sancti Spiritus de Sulmona & totius ordinis prædicti, præſenti coram Majeſtate noſtra, & præfata omnia & ſingula & eorum quidlibet nomine & vice præfati Monaſterii Sancti Spiritus de Sulmona & totius ordinis prædicti recipienti & acceptanti eadem, dedimus, conceſſimus, da-

mus, & concedimus cum effectu. Et volumus, quod illuſtres Boëmiæ Reges, heredes & ſucceſſores noſtri, qui pro tempore fuerint, nullo unquam tempore caſtrum prædictum vendere, obligare, permutare, donare, ſeu alio quovis titulo alienare debeant, quibuscunque Principibus, Baronibus, Nobilibus, ſeu perſonis aliis cujuscunque gradus, ſtatus, præeminentiæ ſeu dignitatis exiſtant, ſed potius idem caſtrum erga Coronam & Regnum Boëmiæ reſervabunt perpetuis temporibus affuturis. Item auctoritate Regia præfata decernimus edicto: quod illuſtres Reges Bohemiæ, heredes, & ſucceſſores noſtri in perpetuum prædictos fratres, tanquam ſingulares & privilegiatos Capellanos ſuos, bona, prædia, homines & poſſeſſiones eorum, quibus ad præſens gaudere noſcuntur, & quæ Regum Boëmiæ beneplacito aſſecuti fuerint in futurum, manu teneant, defendant, & a quibuscunque violentiis, atque injuriis magnifice tueantur. Decernentes etiam & hoc Regio Boëmiæ perpetuo valituro ſancientes edicto, ne quis, cujuscunque etiam ſtatus, gradus ſeu conditionis exiſtat, Religioſos, Priorem & Fratres, qui pro tempore fuerint, Conventum, locum ipſum, poſſeſſiones, bona, prædia, homines, ac ſubditos ipſorum adverſus privilegia, libertates, immunitates, regulares obſervantias, religioſas & honorabiles conſvetudines, Statuta, jura gratias ordinis ipſius ab antiquo tempore a Sacro-Sancta Sede Apoſtolica obteota, ſeu obtentas, vel adverſus præſentis noſtræ ordinationis, liberationis & exemtionis ſeriem inquietare, impedire, turbare, ſeu moleſtare præſumat. Siquis autem attemptare præſumſerit, præter indignationis noſtræ aculeos pœnam centum marcarum auri puriſſimi ſe noverit incurſurum, quam ab eodem toties quoties contra factum fuerit, irremiſſibiliter exigi volumus, & ejus medietatem noſtri Regalis ærarii ſive fiſci, reſiduam vero partem injuriam paſſorum uſibus applicari. Signum Sereniſſimi Principis & Domini, Domini Karoli quarti Romanorum Imperatoris inviictiſſimi & glorioſiſſimi Boëmiæ Regis. Teſtes hujus rei ſunt Reverendiſſimus in Chriſto Pater, Dominus Gvido, Portuenſis Epiſcopus, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis, pro Majeſtate noſtra Cæſarea in partibus Italiæ Locum tenens: & Generalis Vicarius. Venerabilis Joannes Olomucenſis Imperialis Aulæ noſtræ Cancellarius, Robertus Cameracenſis, Lambertus Spirenſis, Waltherus, Auguſtan. Agapitus de Columna, Eſculan. Wilhelmus, Lucaous & Joannes Spolitan. Eccleſiarum Epiſcopi, Illuſtres, Rupertus, Legnitzenſis, Heinricus, Lithauniæ, Duces, Joannis Montisferrati, & Joannes dictus Sobieslaus, Moraviæ Marchiones. Spectabiles Neapuleo de Urſinis Manupelli, Joannes de Aſperg, Matthæus de Buberio & Franciſcus de prato, Comites Nobiles, Nicolaus Spinalli de Zavenocio, Regni Siciliæ Cancellarius, Ludovicus de Turri, Ambaſiator Florentinorum. Egregii Legum Doctores, Petrus de Wartemberg, Imperial. Curiæ noſtræ Magiſter, Bozko de Wilharitz, Imperialis Curiæ noſtræ Mareſcallus, Andreas de Duba, Imperialis Cameræ noſtræ Magiſter, Franciſcus de Vico, Præfectus almæ urbis, Bernhardus & Jaroslaus, Fratres Burggravii de Donyn & alii quam plures noſtri & Imperii Sacri Nobiles & fideles Provinciæ ſub Imperialis noſtræ Majeſtatis Sigillo Teſtimonio literarum. Datum in civitate noſtra Lucana. Anno Domini Milleſimo triceuteſimo, ſexageſimo nono, Iodictione ſeptima XVI. Kalend. Aprilis Regnorum noſtrorum, anno viceſimo tertio, Imperii vero quarto Decimo.

C. R. ta. per Dominum Johannem Olomucenſem Epiſcopum Cancellarium.

XLIV.

Martini V. Pontificis Confirmatio Erectionis & Dodationis Monaſterii S. Spiritus in Oybin d. A. 1370.

MArtinus Epiſcopus, Servus Servorum DEI. Ad perpetuam rei memoriam. Ea quæ religionis cultum, devotionis ardorem, divinæque laudis augmentum reſpiciunt, Sedes Apoſtolica conſuevit benigne conſovere, illaque favoribus proſequi opportunis. Sane petitio dilectorum filiorum, Prioris, & Conventus Monaſterii Sancti Spiritus in Oybin, Ordinis Sancti Benedicti, Pragenſis Diœceſeos, ſecundum inſtituta beati Petri Confeſſoris viventium, nobis nuper exhibita continebat, quod dudum divæ memoriæ Carolus IV. Imperator Romanorum, ac Bohemiæ Rex ad honorem DEI, Sancti Spiritus, beatæ Mariæ, Sancti Wenceslai Martyris, & ejusdem beati Petri, Monaſterium Ordinis Sancti Benedicti in ſuo Caſtro in Oyvvin ejusdem Diœceſeos fundavit & erexit, cum omni jure, honore, privilegio, libertate & decentia, ſicut cætera Monaſteria dicti Ordinis alibi erecta noſcebantur, decernens, quod area dicti Caſtri cum fundo, uſibus, officinis & neceſſitatibus dicti

cti Monaſterii, Eccleſiaſticæ libertati ac Monaſterio de Salmona ejusdem Ordinis, Valvenſis Diœceſeos ſubjecta foret, ipſumque Monaſterium erectum diverſis bonis, videlicet Villis, Allodio, Dominiis, Juribus, Reditibus ad ipſum regem legitime pertinentibus dotavit, illaque ipſi Monaſterio libere applicavit, & ab omnibus collectis, tributis, vectigalibus, Angariis, Oneribus realibus & perſonabilibus in perpetuum abſolvit, ac etiam liberavit, & circa hæc multa & diverſa alia ordinavit, decrevit & voluit, prout in literis autenticis, ipſius Imperatoris Sigillo munitis plenius continetur. Cum autem, ſicut eadem petitio ſubjungebat, Prior & conventus prædicti, etiam poſt fundationem, erectionem & dotationem præfatas, de bonis hujusmodi ſe intromiſerint, illaque tenuerint in uſus proprios eorundem, pro parte Prioris & Conventus prædictorum fuit nobis humiliter ſupplicatum, ut fundationi, erectioni, dotationi, applicationi, decreto, voluntati, abſolutioni, liberationi & ordinationi præfatis ac omnibus aliis in ipſo literis contentis, nec non privilegiis, indultis, & gratiis quibuscunque etiam per prædeceſſores noſtros, Romanos Pontifices eis, ſeu eidem Monaſterio de Salmona, ac aliis ſibi ſubjectis quomodolibet conceſſis, robur Apoſtolicæ Confirmationis adjicere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur hujusmodi ſupplicationibus inclinati, nec non conſideratione chariſſimi in Chriſto filii noſtri Sigismundi, Romanorum & Bohemiæ Regis Illuſtris, nobis ſuper hoc etiam humiliter ſupplicantis, literas prædictas, & omnia contenta in eisdem, nec non conceſſionis earundem tenores præſentibus pro expreſſis illa quoque & quæcunque inde ſecuta, rata habentes, & grata, auctoritate Apoſtolica ex certa ſcientia confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus, ſupplentes etiam omnes & ſingulos defectus, qui in præmiſſis quovis modo intervenerunt. Præterea quod Prior & Conventus præfati, & perſonæ degentes cum eisdem, eorumque membra, & ab eis etiam Monaſteria immediate dependentia omnibus libertatibus, exemtionibus, privilegiis, indulgentiis & gratiis, quibus prædictum de Sulmona & alia Monaſteria ſecundum inſtituta hujusmodi fundata, ac fratres & perſonæ degentes in eisdem, ex conceſſionibus Apoſtolicis vel alias quomodolibet gaudent, ſive potiuntur, etiam gaudere, ſive potiri debeant, de ſpecialis dono gratiæ concedimus per præſentes. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ rati- & grati habitionis, confirmationis, communicationis, ſuppletionis & conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præſumſerit, indignationem omnipotentis DEI, & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam majorem X. Kalend. Novembr. Pontificatus Noſtri Anno Septimo.

Bulla plumbea cum effigie Apoſtolorum Petri & Pauli.	Subſcriptum de mandato Domini noſtri proprio

In facie *averſa* Martinus P. P. V.

Joh. de Tremoſnicz.

XLV.

Emtio Marchionatus Luſatiæ & Dominiorum Milberg, Strel, Werdenheim cum ſuis pertinentiis a Carolo 4to Romanorum Imperatore ut Rege Bohemiæ d, A. 1370.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS feliciter. Amen.

Carolus IV. divina favente Clementia Roman. Imperator ſemper Auguſtus & Bohemiæ Rex, ad perpetuam rei memoriam; Inter meditationes alias, quæ noſtræ mentis oculis occurrunt variis modis, ad hoc præcipuæ conſideratio noſtra dirigitur, qualiter ad honorem Omnipotentiæ DEI, & Sacri Rom. Imperii decus & gloriam, Regnum & Corona Bohemiæ augmento felici proficiant & noſtræ diligentiæ laboribus augeantur. Ut in hoc celebris & recolendæ Memoriæ Progenitorum noſtrorum imitemur veſtigia & noſtros heredes ac poſteros conſolari poſſimus & Magnificatis Regno & Corona prædictis, ſub Magnifici Regis potentis regimine ſubjectis nobis populus in amœniſſimæ Pacis ſpecioſa pulchritudine conquieſcat.

Sane quum alias inſignis Principatus Marchionatus Luſatiæ cum certis aliis conterminis eidem & vicinis regionibus ex præſidentium debili quidem & inordinato Regimine, adeo guerrarum, ſeditionum & aliarum tempeſtatum gravarentur periculis, in manifeſtam circumadjacentium Dominiorum perniciem, ut etiam ex his præfatorum Regni & Coronæ Boëmiæ deberent non immerito gravia diſpendia formidari: Nos ad procurandum Commoda quietis tranquillæ ſupradictum Marchionatum Luſatiæ nec non Dominia, videlicet Milberg, Strel & Werdenheym cum ſuis perti-

pertinentiis a veris atque legitimis Principibus, Dominis ac poſſeſſoribus eorum comparavimus & emimus noſtra pecunia ad gloriam S. Romani Imperii & Regni noſtri ac Coronæ Boëmiæ commoda pariter ac tutelam. Ideoque animo deliberato, ſano Principum, Comitum, Baronum ac Procerum S. Imperii fidelium noſtrorum accedente conſilio, de Imperialis poteſtatis plenitudine ac de certa noſtra ſcientia inſignem atque illuſtrem Principatum antedictum Marchionatus Luſatiæ, nec non Dominia Milberg, Strel & Werdenheym cum omnibus Civitatibus, Oppidis, Vallis, diſtrictibus, territoriis, Comitibus, Baronibus, Militibus, Clientibus, Vaſallis Vaſallatibus, Feudis, Feudatariis, Judicibus, Schultetis, Civibus, Ruſticis, Emphytevtis & ad glebam adſtrictis, & univerſitatibus Civitatum, Oppidorum, villarum & locorum quorumlibet, cum agris cultis & incultis, viis, inviis, ſilvis, nemoribus, virgultis, rubetis, paſcuis, pratis, venationibus, aucupationibus, aquis, aquarumve decurſibus, Stagnis, lacubus, paludibus, piſcinis, piſcaturis, molendinis, ceoſibus, redditibus, proventibus, obventionibus, utilitatibus, honorantiis, emolumentis, teloniis, conductibus, Ungeltis, Talliis, Exactionibus, Judiciis, Juriſdictionibus, altis & baſſis, pœnis & mulctis de Judicio provenientibus ſeu alias undecunque, monetis & auctoritate cudendi monetas, auri, argenti, groſſorum Hallenſium ſeu alterius coni, impreſſionis ſive characteris cujuscunque.

Quam quidem auctoritatem per antea dictum Marchionatum Luſatiæ & Dominia Mülberg, Strel & Werdenheym & eorum pertinentias univerſas plene extendi volumus. Ubicunque etiam nos, hæredes, proheredes, poſteri aut Succeſſores noſtri Boëmiæ Reges, qui pro tempore fuerint, ſtatuere ac ordinare decreverimus antedictam monetam cudendam fore ſeu quomodolibet faciendam, nec non metis, gadibus, granitiis, limitibus & omnibus circumferentialiter ſunt diſtincta, Dominiis directis & utilibus, Homagiis, Homagialibus, atque auri, argenti, ſtanni, cupri & alterius cujuscunque metalli mineris, Judæis quoque Cameræ noſtræ ſervis, tributis & ſervitutibus eorum & omnibus aliis in ſub & ſuper terra exiſtentibus, quibus etiam poſſint ſeu valeant ſpecialibus vocabulis deſignari, antedicto, Regno noſtro Boëmiæ, & ejusdem Regni noſtri Boëmiæ felici coronæ Majeſtatis noſtræ heredibus, proheredibus, poſteris ac ſucceſſoribus noſtris Boëmiæ Regibus in perpetuum, auctoritate Cæſarea, & de Imperialis poteſtatis plenitudine adjungimus, attribuimus, incorporamus, inviſceramus & unimus perpetuo & irrevocabiliter ſub modo jure & forma, ſicut hoc unquam facere poſſumus meliori. Deceroentes & hoc Imperiali perpetuo ſtatuentes edicto, quod non liceat quavis ratione aut cauſa alicui Illuſtr. Regum Bohemiæ heredum & Succeſſorum noſtrorum antedictum Marchionatum Luſatiæ in Milberg, Strel & Werdenheym Dominia nec non caſtra, Civitates, Munitiones, Terras, Oppida, Villas, Vaſallagia, Dominia & pertinentias eorum, ut præmittitur, in toto vel in parte, quibusvis etiam ingenio, excuſatione ſeu colore quæſitis, vendere, alienare, ſcindere, obligare, permutare, dividere, vel alio quovis modo a poteſtate & Dominio Regum, Regni & Coronæ Boëmiæ removere. Et quod ſi quis Illuſtrium Regum Bohemiæ in contemtum hujusmodi Imperialis Edicti, & in præjudicium Regni & Coronæ Bohemiæ, antedictum Marchionatum Luſatiæ nec non Milberg, Strel & Werdenheym, Dominia, Civitates, Caſtra, Munitiones, Vaſallos, Vaſallagia, Jura, Juriſdictiones & alia, quæ exprimuntur ſuperius, in toto, vel in parte quibusvis ingeniis, titulis ſeu coloribus quæſitis, venderet, ſcinderet, obligaret, alienaret, permutaret, ſeu a regno & Corona Boëmiæ removeret, nulli pœnæ corporali reddatur obnoxius, cum non ſit conveniens, quod Regiam Majeſtatem corporalis pœna conſtringat, ſed ipſum Regem pœnam & notam perjurii ipſo facto incurriſſe decrevimus. Principes vero, Barones eorum in perpetuum quoties Ducatus eosdem, aut alterum ex eis vacare contigerit, ipſos vel ipſum a præſato *Domino noſtro Imperatore*, tanquam *a Rege Bohemia, ac heredibus & ſucceſſoribus ſuis Boëmia duntaxat Regibus, & a Corona Regni Boëmia* præfati, absque renitentia ſeu difficultate in feudum teneantur ſuſcipere, dicto Domino Imperatori, tanquam *Regi Boëmia, heredibus & ſucceſſoribus ſuis Bohemia Regibus & Corona* Regni ejusdem homagii, obedientiæ, fidelitatis & ſubjectionis debitæ teneantur & debeant præſtare & facere corporalia juramenta. Supplevit etiam præfatus *Dominus noſter Imperator* omnem defectum, ſi quis in literis & privilegiis, aut etiam ordinatione ſeu tractatu dicti Genitoris, quem cum præſato Domino *Henrico* VII. & ultimo *Vratislavienſi & Sileſia Duce* habuiſſe dignoſcitur: ſeu in reditu Nobilium, Militum, Clientum, Civium, incolarum *Budiſſinenſis & Görlicenſis Marchia*, qui ad coronam *Regni Boëmia*, ut præmittitur, ex cauſis legitimis redierunt: vel in conſiliis, tenore, literis ſuis, verborum defectu, interpretatione dubia, ſententiarum obſcuritate,

ritate, vel alia quavis occaſione compertus fuerit, de certa ſua ſcientia, ac de prædicte Imperialis plenitudine poteſtatis, non obſtantibus legibus, conſvetudinibus, uſibus, obſervantiis, juribus municipalibus vel communibus, ſtatutis ſeu edictis publicis vel privaris, factis & edictis in contrarium quibuscunque, quas & quæ quanrum ad hæc, ac ſi nominatim de verbo ad verbum ſuis literis ſcripta & inſerra conſiſterent, etiamſi de his jure vel conſvetudine deberet fieri mentio ſpecialis, revocavit, caſſavit, irritavit, annihilavit, & de dictæ Imperatoriæ poteſtatis plenitudine decrevit firmiter, fore nullius penitus momenti.

Inhibuit etiam præfatus *Dominus noſter Imperator Carolus*, quod nulli hominum liceat ſui *Imperialis* indulti ſuper præmiſſa edicti paginam infringere, ſeu ei quovis auſu temerario contraire. Et voluit auctoritate ſua contra facientes quoslibet pœnam *mille marcarum puri auri* incurrere, & earum medietatem *fiſco Romani Imperii*, reſiduam vero *Regni Boëmiæ & ſucceſſorum ſuorum Cameræ* irremiſſibiliter applicari, ſicut in originalibus literis dicti *Domini noſtri Imperatoris*, quas *ſub Bulla aurea* typario ſuæ Majeſt. deſuper erogaſſe dignoſcitur; plenius & diſtinctius eſt expreſſum.

Nos igitur, qui ſupra, *Gerlacus ſedis Moguntinenſis Archi-Epiſcopus*, ex iisdem rationabilibus & evidentibus cauſſis, quibus antedictus *Sereniſſimus Princeps Dominus noſter Imperator Carolus*, circumſpecta ſua providentia motus dignoſcitur, & ex omnibus prædictis, tanquam ex motivis legitimis, *Sacri Romani Imperii* ſtatum & augmentum proſpicientibus, propenſius animati, ſupradictis adjunctioni incorporationi, inviſcerationi, adſcriptioni, appropriationi, communioni, interpretationi, pronuntiarioni, & Nobiles alii quicunque, cujuscunque dignitatis, gradus, conditionis vel ſtatus exiſtant, qui ad vendirionem ſciſſionem, obligationem, alienationem, permutationem ſeu remotionem hujuſmodi quomodolibet niterentur auxilium, conſilium, favorem, adjutorium ſeu conſenſum præſtiterint, ipſo facto ſint & reddantur infames & cadant ab omnibus ſuis juribus, privilegiis & honore, & univerſa bona ipſorum, mobilia & immobilia, poſſeſſiones & prædia, ubicunque ſeu in quibuscunque rebus conſiſtant, ad uſus Regum, Regni & Coronæ Boëmiæ confiſcentur, ac ipſi tanquam proditores infideles, rei læſæ Majeſtatis Criminis, turbatores pacis & quieti fidelium diſſipatores, Regni & Coronæ Boëmiæ & honoris Regalis contemtores ſint, ab omnibus impune usque ad mortem incluſive & finale ſupplicium perſequendi, atque ad hujusmodi perſecutionem ipſorum omnes indifferenter Regnicolæ præfati Regni ad Coronæ Bohemiæ teneri debebunt, & ad perſecutionem eorum modo prædicto intendere diligenter ſub pœna perdirionis omnium Jurium, Privilegiorum, libertatum, gratiarum & honorum, quibus unquam eis Regum Bohemiæ Liberaliras providit hactenus & duxit providendum. Teneantur etiam Reges Bohemiæ, qui pro tempore fuerint & ſint, virtute hujus Imperialis Edicti ad hoc ſpecialiter obligati, ut videlicet hunc Articulum de non vendendis, ſcindendis, alienandis, permutandis ſeu etiam removendis prædictis omnibus jurent in Principum, Baronum & Nobilium, Regum Bohemiæ prædicti præſentia, tactis corporaliter ſacroſanctis Evangeliis prius & antequam de manibus venerabilis Archi-Epiſcopi Pragenſis, ſub alterius Epiſcoporum Regni Bohemiæ præfati noſtrorum Principum coronati fuerint, ſeu Sacram Regiam acceperint unctionem, & prædictis pœnis per nos inflictis, ſervatis vel non ſervatis, prædicta nihilominus omnia & eorum quodliber, prout ſunt expreſſata ſuperius, in ſuo robore perſeverent. Præterea omnibus & ſingulis in prædictis, Marchionatu videlicet Luſatiæ, nec non Milberg, Strel & Werdenheym, Dominiis, Civitatibus, Caſtris, Terris, Munitionibus & pertinentiis ſuis reſidentibus, ſeu qui pertinent ad eadem, hac edictali Cæſarea lege diſtrictius inhibemus, ne quis cujuscunq; conditionis exiſtar, occaſione debitorum ſeu cujuscunq; cauſe alrerius in bonis, prædiis ſeu poſſeſſionibus alterius auctoritate, imu verius temeritate propria pignorare ſeu pignora præſumant accipere, niſi auctoritate in hujusmodi coram noſtris Judicibꝰ per definitivam ſententiam obtinuiſſe noſcatur. Cujus tamen ſententiæ vigore ad receptionem talium pignorum nolumꝰ aliqua ratione procedi, niſi in præſentia corporali judicialis nuncii, quem noſtri Judices. quorum interſuerit, ad executionem talium duxerint deſtinandum. Habitatores etiam præfati Marchionatus Luſatiæ, nec non Dominiorum Milberg, Strel & Werdenheim & pertinenriarum quarumlibet, vel qui Caſtra, Munitiones, Curias, Domus aut poſſeſſiones ibidem habuerint, non audeant præſumtione quacumque quibuslibet occaſione ingenii ſeu colore quæſitis adverſus Marchionatum Luſatiæ prædictum, nec non in Milberg, Strele & Werdenheym Dominia noſtra & cæteras Regni & Coronæ Bohemiæ pertinentias aliqua quæ in damnum S. diſpendium Regni, Regnicolarum & Terrarum vergere poſſent, quomodolibet attentare. Nulli etiam talium habitantium ſeu poſſidentium Bona, Caſtra, Domus Municiones ſeu prædia in Marchionatu Luſatiæ prædicto, nec

non Milberg Strel & Werdenheym Dominiis noſtris & eorum pertineotiis, etiam ſi talia hæreditatis, proprietatis ſeu quovis alio titulo poſſiderent, aliqua ratione liceat de bonis & rebus hujusmodi ſitis infra limites Marchionatus Luſatiæ & Dominiorum Mülberg, Strel & Werdenheym expreſſatorum ſuperius, ſe alicui alteri dominio S. Domino, cujus etiam præeminentiæ, Status ſeu Nobilitatis exiſtant, Vaſallagio, Homagio, Feudo, aut alio quovis Titulo ſubjicere, ſub pœna perditionis omnium bonorum ſuorum, quæ tunc temporis in eisdem Principatu ac Dominiis noſtris quomodolibet obtinerent. Ut etiam inſignis Marchionatus Luſatiæ præfatus, nec non in Milberg, Strel & Werdenheym, Dominia, Caſtra, Civitates, Terræ, Munitiones & loca quælibet, quæ de pertinentiis eorum aliquo reſpectu conſtituunt, eo ubetiori proſperitate gaudeat & augmentis proſperentur felicibus, quo eadem contigerit. Virtuoſa juſtitia, deliberatione virtuoſi Principis attentios decernimus & de hoc Edicto Cæſareo dignum duximus perpetuo ſtatuendum. Quod nullus Princeps Elector ſeu alter Princeps, Dux, Marchio, Comes, Baro, Miniſterialis, Miles, Cliens, Clericus ſive Laicus, Civis aut Civilis, Univerſitas ſive Clericale Collegium, ſeu alia quæcunque perſona Eccleſiaſtica vel Secularis, cujuscunque dignitatis, excellentiæ, præeminentiæ, nobilitatis ſeu conditionis exiſtat, quoscunque homines Noſtros Marchionatus Luſatiæ & Dnminiorum expreſſatorum ſuperius, cujus etiam gradus, ſtatus aut conditionis exiſtant, pro quacunque cauſa civili, criminali ſeu mixta, ad alia quæcunque judicia ſecularia quorumcunque judicum extra Marchionatus Luſatiæ præfati & Dominiorum prædictorum diſtrictus, judicia ſeu territoria citare ſeu evocare præſumat, ſeu quemcunque hominem etiam reum notorie aut quem in ipſo maleficio actuali fugitivo pede conantem evadere fuerint perſecuti, de prædictis Marchionatu atque Dominiis & eorum judiciis potenter auferre præſumant, aut illum alibi judicare niſi de Judicum & Officialium noſtrorum ibidem quorum interſuit, mandato, ſcientia ſeu licentia ſpeciali. Inhibemus etiam auctoritate præſata omnibus & ſingulis in præfato Marchionatu Luſatiæ, nec non in Milberg, Strel & Werdenheym Dominiis & eorum pertinentiis reſidentibus, ne ſuper bonis, poſſeſſionibus & rebus quibuscunque ſitis in terris, diſtrictibus, territoriis & pertinentiis Marchionatus & Dominiorum hujusmodi alibi præterquam noſtris judicibus quorum interſuerit, Conſiſtoriis & ſcamnis judiciorum noſtrorum audeant reſpondere Quodque omnes & ſinguli cujuscunque ſtatus, gradus, præeminentiæ ſeu conditionis exiſtant, qui ſe adverſum noſtros ſubditos jus aut actiooem habere contenderint, ibidem & non alibi teneantur accipere juſtitiæ complementum, in defectum vero Juſtitiæ, puta, ſi Judices noſtri in adminiſtranda juſtitia (quod abſit) negligentes redderent, aut ſi propter iniquitatem ſententiæ ſe aliquis conquereretur oppreſſum, ex tunc liceat ei, cujus interſuerit in caſum dictorum gravaminum ad noſtrum, heredum ac ſucceſſorum noſtrorum Regum Bohemiæ auditorium appellare, qui demum cauſam ſive cauſas hujusmodi delegare poterunt alicui fide digno ex ſuis. ſubditis, ſine juridico terminandum, a cujus tamen ſic delegati ſententia non alias, niſi ad illuſtrium Bohemiæ Regum, qui pro tempore fuerint, Regalem Cameram, aliqua ratione concedimus appellari. Reſervata nihilominus nobis, heredibus & ſucceſſoribus noſtris Regibus Bohemiæ, facultate & poteſtate libera, quoscunque homines Marchiooatus Luſatiæ in Milberg, Strel & Werdenheym Dominiorum & pertinentiarum omnium dum & quoties nobis placuerit, quacunque ratione ſeu cauſa pro noſtro beneplacito ad noſtrl præſentiam evocandi ſeu per judices noſtros citari, conſtituendi & in judicin rali juxta morem procedendi, ſicut Regni Bohemiæ antiqua & dudum obſervata tenet cnnſvetudo? Si quid autem adverſus prædicta, ſeu alterum ipſorum in contemtum Imperialls noſtri decreti, nec non in Regum, Regni & Corooæ Bohemiæ præjudicia fieret, per quemcunque in quacunque dignitate vel ſtatu manentem, Nos omnia & ſingula attentata ſeu attentanda quoquo modo ſeu qualitercunque fierent, annullamus, caſſamus, deſtruimus & auctoritate Imperiali ac de certa ooſtra ſcientia viribus vacuamus & pro non factis haberi volumus, neque ex his aliquem ad obſervantiam, ſatisdationem, ſeu quodcunque aliud quomodolibet volumus obligari. Si quis vero in terra noſtra prædicta reſidentiam faciens, aut bona, res & poſſeſſiones habens ibidem, ſe in præjudicium noſtri Marchiooatus Luſatiæ & Dominiorum, quæ ſunt expreſſa ſuperius, ad aliena judicia traxerit ſeu alibi Reſidens de poſſeſſionibus ſuis ſitis ibidem ſub alterius cujuscunque judicio duxerit reſpondendum, aut ſi quis perſona & rebus ad dictum Marchiooatum Luſatiæ & prædicta Dominia noſtra pertinens homines noſtros ad aliena judicia ci averit, decernimus, & hoc Imperiali perpetuo ſancimus Edicto, quod Citatores ejusmodi, & qui ſe voluntarie citari ſuſtinuerint, nec non

non procuratores, Judices & Cauſidici, qui ſe alterius cujuscunque protectioni commiſerint, ſeu qui tales in protectionem ſuſceperint, ut quilibet eorum ſpecifice & ſingulariter quadraginta Marcas puri Auri nomine pœnæ componant, ab eisdem & eorum quolibet, quoties contra factum fuerit, irremiſſibiliter exigendas, quas Illuſtrium Regum & prædicti Regni ac Coronæ Bohemiæ uſibus decernimus applicandas, non obſtantibus quibuscunque Privilegiis, literis, ab Imperio ſacro ſeu aliunde obtentis libertatibus, exemtionibus ſeu indultis, ſtatutis, Reformationibus & Juribus communibus municipalibus ſeu privatis, editis ſeu edendis in poſterum loquentibus in contrarium. Quibus omnibus ſi & in quantum præſentibus adverſari cenſentur, ſub quibuscunque etiam verborum expreſſionibus dici vel enucleari valeant. Ac ſi etiam de his jure vel conſvetudine deberet in præſentibus de verbo ad verbum fieri mentio ſpecialis aucturitate Imperiali & de Cæſareæ poteſtatis plenitudine ac de certa noſtra ſcientia derogamus. Nulli ergo penitus hominum liceat hanc noſtræ attributionis, incorporationis, inviſcerationis, unionis, decreti, inhibitionis, Statuti, pænarum adjectionis & derogationis paginam infriogere, ſeu ei quovis auſu temerario contraire ſub pœna mille Librarum auri puri, quas ab eo & ab his, qui quavis præſumtione contravenerint, ſuper omnes pœnas ſuperius adjectas, quas in ſuo robore manere noſtra decrevit Serenitas, ſtatim & immediate componi & irremiſſibiliter exigi volumus toties, quoties fuit contra factum & earum medietatem Imperialis ærarii ſive fiſci, reſiduam vero partem Regum Bohemiæ, qui pro tempore fuerint, Cameræ ſeu uſibus applicari.

Signum Sereniſſimi Principis,

Et Domini — Dumini Ca-
roli Roman. — Imperat. In-
victiſſimi & — glorioſiſſimi
Bohemiæ — Regis &c.

Teſtes hujus rei ſunt Illuſtres, Rudolphus Dux Saxoniæ, Sacr. Romani Imper. Archi-Mariſchallus, Otto Marchio Brandenburgenſis, Sacr. Roman. Imper Archi-Camerarius, Principes, Electores, venerabiles, Joannes Pragenſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopus, Apoſtolicæ ſedis legatus, Albertus Magdeburgenſis Archi-Epiſcopus, Joannes Olumucenſis Epiſcopus, Sacræ Imper. Aulæ noſtræ Cancellarius, Lambertus Spirenſis & Petrus Luthomislenſis, Eccleſiarum Epiſcopi Illuſtres: Joannes Marchio Moraviæ, Ruppertus Lignicenſis, Joannes Oppavienſis, Bolko Opplienſis & Henricus Lichtwaniæ Duces, Spectabiles, Fridricus Burggravius Nürnbergenſis, Joannes & Ulricus Landgravii Leuchtenbergenſis, Ulricus de Helfenſtein, Johannes & Burchardus de Pecz, Engerandus de Chuſſin, Dominus in Bedefort & in Soyſſan, Comites, Nobiles: Petrus de Wartenberg, Imperialis curiæ noſtræ Magiſter, Borſo de Riſenburg, Capitanei terrarum noſtrarum Bavariæ & Franconiæ, Thymo de Coldyck, Capitaneus terræ noſtræ Poloniæ, Andreas & Beneſſius Fratres de Duba, Haſſo & Zwireticz, Imperialis Cameræ noſtræ Magiſtri, Wanko de Wartenberg, & Paulus Cameræ noſtræ Regalis Bohemiæ Notarius & alii quam plures noſtri & Imperii Sacri Nobiles & fideles, præſentium ſub Imperialis noſtræ Majeſtatis Sigillo teſtimonio literarum. Datum Pragæ, Anno Domini 1370. Indict. 8. Cal. Aug. Regnorum noſtrorum Anno Roman. 21. Bohem. 24. Imperii vero 16.

XLVI.

Alberti Archi-Epiſcopi Magdeburgenſis, Primatis Germaniæ & Capituli ejusdem Eccleſiæ literæ, quibus profitentur, quod venditio & contractus ratione Marchionatus Luſatiæ Magdeburgenſis Eccleſiæ per Theodoricum Juniorem Landgravium Thuringiæ facta unquam in effectum realem fuerit deducta, quod idem Marchionatus legitime a Marchionibus Brandenburgenſibus per Carolum Regem Bohemiæ & ejusdem Regni Coronam ſit emptus, renunciantes in perpetuum omni impetitioni & actioni in prædicto Marchionatu Luſatiæ d. A. 1371.

NOs Albertus DEI gratia ſanctæ Magdeburgenſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopus, Germaniæ Primas, nec non Hermannus Præpoſitus, Gerhardus Decanus, & totum Capitulum ejusdem Magdeburgenſis Eccleſiæ, Notum facimus tenore præſentium univerſis. Licet a longis retroactis temporibus recolendæ memoriæ quondam *Venerabilis in Chriſto Pater Dominus Burchardus* pro tunc *Magdeburgenſis Epiſcopus* prædeceſſur noſter quendam emtionis contractum cum Illuſtri claræ recordationis Domino Theodorico Juniore, Thuringiæ Landgravio Orientali, & Luſatiæ Marchione pro Dominio & terra Marchionatus Luſatiæ ac eorundem pertinentiis pro quibusdam certis pecuniis, ſex Millibus videlicet Marcharum Argenti feciſſe & iniiſſe dicatur. Tamen conſiderantes & pertinenter

ter attendentes, quod contractus ejusmodi ex defectu notabilium & certarum conditionum in ipſo notanter expreſſarum, in effectum nunquam deductus, neq; rationabiliter conſummatus dignoſcitur, & præſertim quod antedictus *Landgravius Theodoricus*, *Principatus & Dominium Marchionatus Luſatia* prædicti Divis quondam *Regibus Roman. Imper. & Imperio* Sacro ad manus prædictorum *Archi-Epiſcopi*, ſucceſſorum ejus, & Eccleſiæ Magdeburgenſis, nullo unquam tempore reſignaverit, ſicut hoc in forma contractus hujusmodi nominatim & ſingulariter eſt expreſſum, eo enim quod exinde prædictus Archi-Epiſcopus prædeceſſor noſter, ſucceſſores ſui, nos ipſi, & præſata Magdeburgenſis Eccleſia in poſſeſſionem realem Principatus & Dominii, ſupradicti Marchionatus nunquam miſſi ſumus, nec ipſam adepti, vel ejus gubernatione functi quomodolibet, ſeu potiti. Perpendentesque ratione prævia, qualiter idem Marchio *Theodoricus* Marchionatum prædictum, Marchionibus Brandenburgenſibus ſuppradicti Langravii *Theodorici* legitimis ſucceſſoribus, & ejusdem Dominii veris & quietis poſſeſſoribus ceſſerit, nunc *Sereniſſimus Princeps & Dominus Dominus Carolus IV. Divina favente Clementia Romanorum Imperator ſemper Auguſtus & Bohemiæ Rex Illuſtris Dominus noſter gratioſus Marchionatum* prædictum præſente piæ recordationis quondam *Domino Theodorico Archi-Epiſcopo* ejusdem Eccleſiæ immediato *noſtro prædeceſſore*, & de ejusdem ſcitu & conſilio rite & rationabiliter comparaverit, ipſumque tanquam *Rex Boëmiæ, ſibi, & Illuſtri Principi Domino Wenceslao Bohemiæ Regi, ejus filio, heredibus & ſucceſſoribus ſuis Boëmiæ Regibus*, & ejusdem Regni Coronæ juſto venditionis titulo vendicaverit, qui etiam ex ſuperabundante benignitatis ipſius clementia, ne nos & *Eccleſiam Magdeburgenſem* in perditione pecuniarum ſex millium videlicet Marcharum Argenti prædictarum diſpendioſe remanere contingeret, licet ad hoc faciendum non teneretur, ſupradictas *ſex mille Marchas*, nobis Eccleſiæ reſtituit, & donavit in integrum & complete. Idcirco pro nobis & Eccleſia Magdeburgenſi, noſtris ſucceſſoribus, necnon omnibus & ſingulis præſentibus & futuris, quorum intereſſe poterit, conſideratis præmiſſis omnibus, & in examen rationis rite deductis, animo deliberato, diligentique & ſolemni tractatu communiter, & ſæpius inter nos, & in noſtro Capitulo habito, noſtris nihilominus & Eccleſiæ Magdeburgenſi Miniſterialibus & Privilegiis recenſitis nobis & ſucceſſoribus noſtris a quæſtionibus & vexationibus præcavere volentes, recognoſcimus publice proteſtantes contractum prætatum, ſicut hoc etiam ex præceſſis omnibus perfecte colligitur, nullius fore ſimpliciter, nec unquam fuiſſe roboris, vigoris vel efficaciæ, Nosque Eccleſiam Magdeburgenſem prædeceſſores vel ſucceſſores noſtros quoscunque, nullum penitus in principatu, proprietate, vel *Dominio Marchionatus Luſatiæ* antedicti aliquod jus habere, habuiſſe, ſeu unquam ex contractu hujusmodi poſſe habere perpetuis temporibus adfuturis. Renunciantes expreſſe pro nobis & Eccleſia Magdeburgenſi prædicta & omnibus ſucceſſoribus noſtris in perpetuum omni impetitioni, arreſtationi ſeu actioni, quas adverſus ſupradictos *Dominum Imperatorem, velut Regem Bohemiæ Dominum Wenceslaum, ejus filium Bohemiæ Regem, eorum heredes & ſucceſſores, Bohemiæ Reges & ipſius Regni Coronam* ratione *Principatus, Marchionatus* & Dominii prædictorum unquam facere vel habere poſſemus quocunque ingenio, indicio, colore per nos vel per alios directe vel indirecte, tacite vel expreſſe, in eundem. In teſtimonium omnium præmiſſorum, noſtrorum & Capituli noſtri ſigilla præſentibus ſunt appenſa. Datum *Magdeburg* Anno M. CCC. LXXI. in die Aſſumtionis Beatiſſimæ Virginis Glorioſæ.

Cauſæ, ob quas prædictus contractus, qui legitur in Epiſtola priore, fuerit invalidus.

Amor Juſtitiæ in Carolo IV.

XLVII.

Ludovici Hungariæ & Poloniæ &c. Regis & Eliſabethæ conſortis ſuæ literæ, quibus promittunt ſub Juramento pro ſe & futuris Regibus Hungariæ & Poloniæ in perpetuum, quod nunquam ad Regnum Bohemiæ & Principatus ejusd. Regni Coronæ velint aſpirare, aut eos ſibi quocunque modo vendicare & præcipue Ducatus Wratiſlaviæ & alios Ducatus ac terras in literis eorum contentas &c. nec quemquam ex ſubditis Regum Bohemiæ ad protectionem & ſubjectionem recipere de A. 1372.

Nos Ludovicus DEI Gratia Rex Hungariæ, Dalmatiæ, Poloniæ &c.

NOtum facimus univerſis, quibus intereſt, vel intereſſe poterit in futurum, per præſentes; quod ob ſingularem internæ charitatis ardorem, quo *Sereniſſimum ac Invictiſſimum Principem & Dominum Dominum Carolum IV. Romani Imperii ſemper Auguſtum, & Boëmiæ Regem Illuſtrem, Sereniſſimam Principem Dominam Eliſabetham*, Romanorum Imperatricem & *Boëmiæ Reginam* ſororem noſtram, & Illuſtrem ac *Magnificum Principem Dominum Wenceslaum Boëmiæ Regem præfati Domini Imperatoris filium, ac Illuſtres Principes, Dominos Joannem & Jodocum*

tum ejus Primogenitum, Marchiones & Dominos terra Moravia fratres noſtros chariſſimos, cæteroſque filios & heredes ipſorum, pio fraternoque ſinceritatis Zelo complectimur ipſis, animo deliberato, non per errorem, aut improvide, ſed maturo Principum Eccleſiaſticorum & Sæcularium, Comitum, Baronum, & Nobilium noſtrorum, fidelium ad hoc accedente conſilio, & ex certa noſtra ſcientia pro nobis ac *Sereniſſima Principe Domina Eliſabeth conſorte noſtra chariſſima, Hungaria, Polonia, Dalmatia &c. Regina*, nec non *heredibus, heredum heredibus & ſucceſſoribus noſtris Hungaria, Polonia, Dalmatia, &c.* Regibus in perpetuum promiſimus, & promittimus bona fide, dolo & fraudibus quibuslibet procul motis, & ſub eo Juramento corporali, quod nos & prædicta Domina conſors noſtra chariſſima Regina Hungariæ ſuper lignum vivificæ Crucis, & ſuper DEI Evangelia in manus Reverendi in Chriſto Patris Domini Joannis *Patriarcha Alexandrini*, Apoſtolicæ ſedis legati præſtitimus, quod tam nos quam eadem *Domina Regina, heredes & ſucceſſores noſtri*, unquam nos vel heredes noſtri, & heredum heredes & ſucceſſores aſpirare debemus, nec volumus ad vendicandum, aut uſurpandum nobis vel ipſis, aut alicui ex nobis *Regnum Boëmia, Principatus ſeu Principes, aut Pralatos Eccleſiaſticos ſive ſeculares.* Et ſignanter, ſpecifice & expreſſe ejusdem *Regni, & Corona Boëmia Principes Principatus, & Ducatus videlicet Wratislavia, Suidnicia, Jaurenſis, Münſterbergenſis, Lignicenſis, Bregenſis, Olsuicenſis, Glogovienſis & Craſſis, Saganenſis, Oppolienſis, Falckenbergenſis, Strelizenſis, Theſinenſis, Ratiborienſis & Oppavia, Koslenſis, Byſonenſis, Uſvicenſis, Stmavia, & Gorenſis*, nec non *Marchionatus Moravia, Luſatia, Budiſſinenſis & Görlicenſis* ſeu alios eorum quoscunque *Principatus, Ducatus, terras, homines, Dominia, Civitates, Caſtra* ſeu quaslibet pertinentias eorum communiter & diviſim in genere, ſeu in ſpecie, ſive in *Boëmia, Moravia, Sileſia, Polonia, Saxonia, Bavaria, Franconia*, ſeu alias ubicunque locorum exiſtant, vel ad vendicandum ſeu uſurpandum nobis, quascunque vel alicujus eorum metas, granitias, Gades ſeu Terminos, aut Jura, libertates, pertinentias, conſuetudines, vel obſervantias, quæ ſeu quas ad præſens tenent, habent & poſſident, ſeu authore Domino adipiſci, habere, tenere, obtinere vel poſſidere poterunt, aut debebunt, quomodolibet in futurum. Seu etiam quæcunque alia ad ipſos quovis modo ſpectantia, ubicunque ſita, quæ non ſunt numinatim incluſa præſentibus, etiam ſi talia forent, de quibus hic fieri deberet vel poſſet mentio ſpecialis. Et in eum caſum, ſi hujusmodi eorum *Principes, Principatus, Ducatus, Duces, Comites, Barones, Nobiles, Milites & Clientes, Cives, Civitates, Oppida, Caſtra, aut univerſitates terra ſeu homines*, aut eorum aliquis, vel aliqui ſe voluntarie, ſeu ſponte, libere offerrent, offerre vellent, vel quovis modo deliberarent, ſubdere, ſubjicere, vel offerre, quod ex nunc, prout ex tunc, promittimus & ſpondemus, pro nobis & omnibus & ſingulis ſupradictis ſub Juramento & fide præſtiti, tales vel talem nullatenus aſſumere, recipere, ſeu aliquatenus acceptare, quibuscunque adinventionibus, ingenio vel colore quæſitis. In cujus rei teſtimonium præſentes noſtræ Majeſtatis & ejusdem Dominæ *Regia*, conſortis noſtræ chariſſimæ Sigillis authenticis, ſimplicibus appenſione juſſimus communiri. Datum in *Wyſſegrad* in feſto *Sancta Trinitatis* Anno Domini M. CCC. LXXII.

XLVIII.

Privilegium a Carolo IV. Imperatore monaſterio Dobirlucenſi Datum CIↃCCCLXXIII.

IN nomine ſancte & individue trinitatis feliciter amen. Karolus quartus divina favente clementia Romanorum imperator ſemper Auguſtus, & Boëmiæ rex ad perpetuam rei memoriam. Etſi de imperialis benignitatis innata nobis clementia & aſſumpte dignitatis faſtigio univerſorum fidelium & devotorum noſtrorum commodis & ſalute dignamur intendere, ad ea tamen quadam ſpeciali prerogativa favoris noſtra ſollicitatur intentio, que miniſtrorum Dei & religoſarum perſunarum, precipue que mundi deliciis ſapienter abjectis in ſimplicitate ſpiritus ſuo ſerviunt creatori, utilitatem & commodum proſpiciunt. Tum quia per hoc cultus divinus adaugetur feliciter, tum quia animabus predeceſſorum noſtrorum & utriuſuis hominis noſtri ſucceſſibus deſuper celeſtis throni fulgore ſalus & benedictio preparatur. Sane pro parte religioſorum, Abbatis & conventus monaſterii in Dobirlug ordinis Ciſtercienſis Miſnenſis dioceſis ad nos velut regem Boëmiæ pretextu marchionatus Luſatiæ pertinentis & ſub ejusdem peculiaris noſtri marchionatus temporali dominio, nec non tuitionis preſidio conſiſtentis devotorum nobis dilectorum majeſtati noſtre extitit humiliter ſupplicatum, quatinus ipſis & dicto noſtro monaſterio privilegia ſeu literas confecta ſeu confectas ſuper infra ſcriptis bonis, nec non bona tam in dicto peculiaris marchionatus Luſatiæ, quam etiam aliorum noſtrorum & imperii ſacri principum territoriis conſiſtentia videlicet villas Kirchhayn, Wediroldishayn, Franckinowe,

Munchehuſen,Heymerſdorf, Lug,Eychholtz,Viſchvvazzer,Fredrichſtorf,Lyndenow, Grunow,Nickerſtorf, Schonenborne,Dobraſtro,Nunzſedil, Dreſik,Schollyn, Fredri hſtnrf prope Lucka Schakoro, Koſmatitz,antiquum Borevv, Nou Boren, Franckendorf,Trebus,Arnaldishayn,Lichtenovv,Dubrovv, Priezen, Buckevvyn, Nitraſtorf,Schilden,Drewitz, Schadewitz, Oppilſwayn,Stupuſch,Sornow,Kemenitz, Valckenberg,Knuſſyn, ſilvas ſeu mericas dictas Marggravenheyde, item grangias ſeu curias, videlicet parva curia Schultz, Grawtitz,Cuntzenwerdir,Wiſitz,& curiam in civitate Lucaw, nec non univerſa & ſingula alia privilegia ſeu literas a divis Romanorum imperatoribus & regibus, predeceſſoribus noſtris ſacro imperio, principibus, ducibus, marchionibus, nobilibus civitatum & locorum communitatibus & aliis Chriſti fidelibus obtinuerunt,nec non donationes, largitiones, ceſſiones, conceſſiones, jura, libertates, gratias, contractus, emptiones, pacta, acquiſitiones, exemptiones, juriſdictiones, conſvetudines, villas, predia, agros & bona, cum omnibus ſuis pertinentiis quibuſcunque ſpecialibus poſſint vocabulis deſignari, in eis contentas ſeu contenta, approbare, ratificare, innovare, confirmare, atque ab omnibus ſteuris, exactionibus, collectis, precariis, angariis, perangariis & aliis impoſitionibus realibus & perſonalibus quibuſcunque ſpecialibus nominibus valeant nuncupari,eximere & libertate gratioſius dignaremur. Nos igitur præfatorum abbatis & conventus marchionatus noſtri predicti propter ſincere devotionis affectum, quem ad idem monaſterium noſtrum gerimus, favorabiliter inclinati, præſertim cum juſte petentibus non ſit denegandus aſſenſus, animo deliberato, non per errorem & improvide, ſed ſano principum, comitum, baronum, procerum & aliorum noſtrorum & ſacri imperii fidelium accedente conſilio,de certa noſtra ſcientia & de Imperatorie plenitudine poteſtatis dicti monaſterii marchionatus noſtri Luſatiæ privilegia, autenticas ſcripturas & literas, quæ & quas præfati abbas, conventus & monaſterium noſtrum ſive a divis Romanorum imperatoribus ſeu regibus & ſacro imperio, nobis velut marchione Luſatiæ necnon quibuſcunque principibus, ducibus, comitibus, nobilibus, miniſteriallbus, militibus, clientibus, civitatum aut locorum communitatibus, ſeu quovis hominum gradu ſeu genere obtenta ſeu obtentas, nec non libertates, gratias, contractus, emtiones, pacta, acquiſitiones, exemtiones, juriſdictiones, conſvetudines, villas, predia, agros & bona omnia & ſingula ſupradicta ac etiam alia ad ipſos ſpectantia, tam in dicto noſtro marchionatu Luſatiæ, quam & alibi conſiſtentia, in quorum juſtis poſſeſſione & titulo ſunt & prout in eorum metis, gaderibus & limitibus circumferentialiter ſunt diſtincta, cum omnibus eorum pertinentiis in eis contenta ſeu contentas quibuſcunque poſſint ſpecialibus vocabulis deſignari, in omnibus ipſorum punctis, clauſulis, ſententiis & tenoribus ac ſi de verbo ad verbum eorum ſeu earum tenores diſtincte & ſeriarim preſentibus inſerti conſiſterent, ſicut digne poſſumus auctoritate ceſarea approbamus, ratificamus, innovamus & etiam confirmamus, ea que ab omnibus ſteuris exactionibus, collectis, precariis, angariis, perangariis, impoſitionibus & gravaminibus quibuſcunque eximimus & preſentis ſcripti patrocinio gratioſius libertamus. Nulli ergo omnino homini liceat hanc noſtre approbationis, ratificationis, innovationis, exemptionis, libertationis & confirmationis paginam infringere, ſeu ei quovis auſu temerario contraire. Si quis autem contrarium quovis modo attemptare preſumpſerit, indignationem noſtram graviſſimam & penam centum marcarum auripuriſſimi toties quoties contrafactum fuerit ſe incurſurum noverit, quarum medietatem imperiali erario ſive ſiſco, reſiduum vero injuriam paſſorum uſibus decernimus applicari: (Hic cadit ſignum) Teſtes hujus rei ſunt illuſtris Wenceslaus Saxoniæ & Lunemburg dux, ſacri imperii archimareſcallus, venerabiles Johannes Pragenſis archi-epiſcopus, Apoſtolice ſedis legatus, Lampertus Argentinenſis epiſcopus, illuſtres Henricus Bregenſis & Przemko Teſchnenſis duces, nobiles Petrus de Wartemberg imperialis curie magiſter, Johannes de Wartemberg, burggravius Pragenſis, Beneſchius de Wartemberg, dictus de Weſſil, Buſco dictus Zeſtrenitz de Ezchnitz & alii quam plures noſtri & imperii ſacri nobiles & fideles preſentium ſub imperialis noſtre majeſtatis ſigillo teſtimonio literarum. Datum Mulberg anno Domini Mmo CCCmo ſeptuageſimo tertio, indictione undecima, quarto Kalendarum Februarii, regnorum noſtrorum anno XXVII. imperii vero XVIII.

Signum domini imperatoris, quo ſignata eſt ipſa confirmatio. Infra iſtud ſignum fuit ſcriptum groſſiori litera textuali; ſignum ſereniſſimi principis & Domini, Domini Karoli quarti Romanorum imperatoris invictiſſimi & glorioſiſſimi Boëmie regis.

Inferius vero in margine reflexa ſcriptum fuit alia ut videbatur manu: Ad mandatum domini

domini imperatoris Theodericus Dameron, canonicus Warmienſis.

Sigillum huic confirmationi appenſum ſpericum eſt de cera glauca, & imaginem prefert domini imperatoris ſedentis in amictu ſue imperialis majeſtatis, & habet in capite ſuo coronam & in corona infulam quaſi epiſcopalem, quam infulam circuit ſurſum elevatus & circulus incipiens ab una parte dicte corone & definit in altera ejus parte, habens crucem parvulam in ſummo, de qua corona quaſi a retro tracte ſunt due linee usque ad humeros hinc & hinc. Et tenet ipſa ymago in dextra ſua ſceptrum, & in ſiniſtra globum ſive pomum, ſupra quod apparet parva crux. Item ex utraque parte ipſius ymaginis ſtant due aquile, quaſi erecte habentes dorſa verſus ymaginem & quelibet habet unam alam applicatam corpori ſuo & alteram ſurſum extentam usque non longe a capite ipſius ymaginis. Colla vero & capita reflexa ad ipſam ymaginem & in roſtro cujuslibet earum dependet clipeus quaſi in annulo, quorum ille, qui a dextris eſt, prefert aquilam, qui a ſiniſtris leonem habentem caudam bipertitam. In circumferentia autem ipſius ſigilli expreſſus eſt talis titulus litera textuali: Karolus quartus divina favente clementia Romanorum imperator ſemper Auguſtus & Boemie rex. Porro in dorſo dicti ſigilli impreſſum eſt parvum ſigillum de cera rubra ſimiliter ſpericum, exhibens aquilam expaſſis alis & quaſi erectam, in cujus circumferentia ſcriptum eſt literis initialibus: Juſte judicate filii hominum.

XLIX.

Decretum Nicolai Epiſcopi Miſnenſis de eccleſia parochiali in Kirchhayn monaſterio Dobirlucenſi gravibus de cauſis annexa & incorporata, conditum CIↃCCCLXXIX.

Nicolaus Dei gratia Miſnenſis epiſcopus apoſtolice ſedis nuncius, univerſis Chriſti fidelibus ſalutem perpetuam & ſinceram in domino caritatem. Quoniam ad ſingula pietatis opera tanto promptiores merito aſſurgimus, quanto ex noſtri gradus celſitudine ad ſerviendum creatori noſtro obligatiorem nos minime ignoramus. Cum igitur Abbas & conventus monaſterii Dobirlug ordinis Ciſtercienſis noſtre dioceſis varia & innumera continue ferre cogantur gravámina, intolerabilesque bonorum ſuorum direptiones deſperatiſſime ſuſtinere, tum quia ſub diverſorum conſtituti dominio principum, quibus ſuis urgentibus crebris exactionibus ſæpius, que nequaquam tenentur exolvere compelluntur, quorum ſiquidem potentatus, ne dixerim tirannidis importunitate dicti Abbas & conventus ipſorumque ſubſides usque adeo opprimuntur gementes, ut nullius blandimento conſolationis valeant reſpirare, tum etiam quia gravi hoſpitalitatis frequentia nimirum in viarum faucibus locati intermiſſione omni ceſſante indeſinenter corrodantur, in tantum etiam, ut niſi monaſterio predicto ſalubri ocius conſulatur remedio, ipſum in deſolationem vergere & monachorum inibi degentium diſperſionem minari videatur miſerandam. Quare predictorum Abbatis & ſuorum monachorum devotis inclinati precibus, certaque & multa edocti experientia usque ad compaſſionis viſcera nos provocante & ipſis condeſcendendo eccleſiam parochialem in Kirchhayn & altare ſanctæ Mariæ in eadem, quorum jus patronatus & preſentatio ad Abbatem & monachos pertinere dinoſcitur, & ſui fructus eccleſiæ videlicet ad octo marcas, altare vero ad duas, ſecundum taxam noſtri epiſcopalis regiſtri ſe extendunt, poſt mortem Domini Petri dicti eccleſiæ plebani & Domini Nicolai vicarii altaris ſupradicti, in aliquale ſaltem relevamen dicto monaſterio pure propter Deum autoritate noſtra ordinaria, de conſilio & conſenſu totius capituli eccleſiæ noſtre Miſnenſis, incorporavimus & preſentium vigore incorporamus. Juribus tamen & conſuetudinibus noſtris & noſtrorum ſucceſſorum, nec non archidyaconi Luſicenſis, qui nunc eſt & pro tempore fuerint, ſalvis & illeſis, rite conſervatis in beneficiis memoratis. Concedentes ſepedictis Abbati & monachis in perpetuum, ut unum ex ſuis, quem ad hoc magis idoneum cognoverint, vel etiam ſacerdotem ſecularem archidyacono Luſatienſi pro tempore preſentatum legitime & admiſſum, relicta ſibi pro victu & hoſpitalitate portione debita vicarium perpetuum vel temporalem, quomodo ipſis magis expedire viſum fuerit, in eccleſia ſupradicta ad ipſam, populum Dei & altare prædictum regendum inſtituere debeant, quando & quotiens fuerit oportunum. In quorum omnium evidens teſtimonium & robur ſempiternum preſens ſcriptum ſigilli noſtri autentici appenſione duximus muniendum. Datum in caſtro noſtro Stolpen anno Domini MCCCLXXIX. viceſima die menſis Maji.

Poſt hæc ſcripta ſunt alia manu ea, quæ ſecuntur. Et nos Nicolaus decanus totumque capitulum eccleſiæ Miſnenſis predicte eccleſiæ parochialis in Kirchhayn & altaris ſanctæ Mariæ in eadem incorporationi & inſtitutioni per reverendum in Chriſto patrem & Dominum noſtrum Nicolaum epiſcopum Miſnenſem predictis Dominis Abbati & conventui in Dobirlug, ut premittitur, factis noſtrum adhibuimus & pre-

ſentibus adhibemus aſſenſum pariter & conſenſum. In cujus rei teſtimonium cum ſigillo prædicti Domini noſtri epiſcopi Miſnenſis ſigillum noſtri capituli majus preſentibus duximus appendendum.

Sic ergo duo ſigilla huic incorporationi ſunt appenſa, quorum primum eſt oblongum, de cera rubea cere glauce impreſſum, in quo apparent due ymagines quaſi epiſcoporum ſolempnis & alti ciborii, quod protenditur usque ad ſummitatem ſigilli, quarum una ſtat erecta, altera quaſi flexis poblitibus videtur ſtanti ſupplicare, & ex utraque parte dicti ciborii apparent duo clipei, in quorum uno apparet quaſi agnus Dei, ſigna alterius deleta ſunt, ut videri omnino non poſſint, & eſt hæc ejus ſuperſcriptio: S. Nicolai epiſcopi eccleſiæ Miſnenſis. Alterum ſigillum magnum eſt & rotundum de cera viridi preſſum in ceram glaucam & habet ciborium ſive quaſi quandam ſtructuram cum ſeptem turribus quaſi campanalibus longis feneſtris feneſtratis & videtur illa ſtructura inniti cuidam columne ſtanti in medio directe ſub media turre & habet ipſa columna capitellum quaſi lilium, in cujus utraque parte videntur due ymagines quaſi ſanctorum, ſedentes quelibet in ſeſſorio ſuo, quarum illa, que in textra parte ſedet, videtur quaſi librum tenere in manu ſiniſtra, & ramum palme in dextra, & videtur ſcriptum hinc & hinc: Johannes evangeliſta, quæ vero in ſiniſtra ſedet parte, apparet epiſcopus quaſi dextra dans benedictionem tenensque baculum in ſiniſtra, ad quam etiam videtur ſcriptum: Donatus & habet ipſum ſigillum ſupraſcriptionem valde apparentem, utpote literis longe ab invicem poſitis & eſt talis: S. capituli eccleſiæ Miſnenſis.

L.

Sigismundi Hungariæ Regis literæ, quibus cedit Juri ſuo quoad ſucceſſionem in Regnum Bohemiæ Johanni Duci Gorlicenſi & Marchioni Luſatiæ Fratri ſuo, atque in ſuis literis mentio quoque fit de Succeſſione in Regnum Filiorum Regum B. D. de A. 1388.

SIGISMUNDUS DEI Gratia Rex Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. Marchio Brandenburgenſis, &c. Univerſis & ſingulis Principibus Eccleſiaſticis, Nobilibus, Baronibus, Clientibus, Judicibus, Magiſtris Civium, Conſulibus, Juratis, Ruſticis, Villanis, & Incolis Civitatum, Oppidorum & Villarum & Locorum quorumcunque, nec non omnibus & ſingulis ſubditis & Fidelibus Regni Bohemiæ cujuscunque Status, Conditionis vel Præeminentiæ fuerint, aut quibuscunque ſpecialibus vocabulis nuncupentur, præſentibus & futuris Nobis ſincere dilectis Salutem & omne Bonum.

QUia pridem *Sereniſſimo Principi Domino Wenceslao Romanorum Regi ſemper Augusto, & Boëmiæ Rrgi Illuſtri Fratri Noſtro Chariſſimo* bona & ſufficienti deliberatiune præhabita ſpecialiter propter ſingularis amoris affectum, quem ad *Illuſtriſſimum Principem Dominum Joannem Ducem Görlicenſem & Marchionem Luſatiæ Fratrem noſtrum Chariſſimum*, naturæ quadam inclinatione tenemur, ad ejus etiam honores & profectus augendos ex vinculo ſanguinis obligamur, ſcientes indulſimus, annuimus, conſenſimus, & plenam ac omnimodam facultatem, poteſtatem & libertatem conceſſimus & donavimus, ut ipſe *Inſigne Regnum Boëmiæ* & ejusdem Regni Coronam, in quo Nobis ex donatione paterna ac ſucceſſionis ordine, tanquam poſt dictum Dominum Wenceslaum Fratrem Noſtrum, ſeniori Divi imperatoris Noſtri Filio in caſu quo ipſum (quod abſit) legitimis heredibus non relictis, præmori contingeret, plenum Jus competit ſuccedendi, uni Noſtrum videlicet inter Nos & præfatum Dominum Ducem Joannem, qui ſibi ex Nobis magis placuerit, & ad quem propria & ſpeciali affectione ac libera voluntate trahetur, ſine alterius, ex nobis & ſignanter Noſtri reclamatione & renitentia aliquali in vita vel in morte, quoniodo, vel quando ſibi placuerit date, donare, legare, & eundem ex nobis, cui legaverit ſeu dederit *Regnum* præfatum, coronari facere & ſubjectionem & fidelitatem quorumvis ſubjectorum *Regni Bohemiæ* ſibi fieri diſponere, & ordinare valeat ac poſſit; Prout hoc ipſum in aliis *Noſtræ Majeſtatis Literis dicto Domino Wenceslao Fratri Noſtro datis* deſuper ſufficientibus continetur; Idcirco in caſum quo ipſe *Frater Noſter Dominus Wenceslaus Romanorum Rex* in vita vel in morte præfato *Noſtro Fratri Domino Duci Joanni Regnum Boëmiæ* prædictum concederet, vel donaret, & non Nobis, ex tunc vos omnes in genere, vel veſtrum quemlibet in ſpecie animo deliberato & de certa ſcientia, ac noſtra libera Voluntate de omnibus & ſingulis promiſſionibus juramento Nobis factis, quibus Nos ex fide facta, vel alias quomodolibet ex ſucceſſionis ordine, ſive Jure aſtricti tenemini quoquo modo abſolvimus, liberos dicimus & dimittimus, ac tenore præſentium liberamus; Mandantes vobis virtute præſentium ſerio, quate-

Si moreretur Rex & Caſar Wenzeslaus, quis ei ſuccederet in Regno Bohemiæ.

quatenus, ſicut præmittitur, dictus *Dominus Wenceslaus dicto Domino Duci Regnum Boëmiæ* concederet vel donaret, quod ex tunc ad eundem *Dominum Ducem Joannem*, ad quem vos ex nunc, prout ex tunc transducimus, tanquam *verum & naturalem & ordinarium Dominum veſtrum & Heredes ſuos legitimos*, & ad nullum reſpectum habere, & eidem fidelitatem, Juramenta & ſubjectionem facere & parere, & obedire modis omnibus debeatis. In caſu vero, quo vos omnes vel aliqui ex vobis præſentia mandata noſtra literalia non curaretis advertere, nec eisdem forſitan obedire, ex tunc promittimus ſine dolo bona fide Noſtra, quod vos omnes, & veſtrum quemlibet, dum ad Nos perſonaliter veneritis, aut nuncii, aut Procuratores veſtri mandatum veſtrum ac poteſtatem habentes veſtro nomine venerint, de juramentis, promiſſionibus & fidelitatibus, quibus Nobis aſtricti tenemini, quocunque vivæ noſtræ vocis oraculo abſolvemus, & liberos dimittemus. Præſentium ſub Regiæ Noſtræ Majeſtatis Sigillo Teſtimonio Literarum. Datum *Sempha* Anno Domini M CCC LXXXVIII. Die 3. Menſis Junii.

LI.

Privilegium a Wenceslao imperatore monaſterio Dobirlucenſi datum CIↃCCCXCVII.

WEnceslaus Dei gratia Romanorum rex ſemper Auguſtus & Boëmiæ rex. Notum facimus tenore preſentium univerſis, quod pro parte honorabilis Waltheri, canonici eccleſiæ Magdeburgenſis devoti Poponis & Cunradi fratrum ſuorum de Kokeritz fidelium noſtrorum ſerenitati noſtre extat humiliter ſupplicatum. Quoniam cum ipſi in ſuarum ac progenitorum ipſorum animarum remedium villam ſuam Lezk nuncupatam in marchionatu noſtro Luſatiæ ſitam cum collatione jure patronatus eccleſie ibidem jurisdictione alta & baſſa, hominibus, cenſibus, agris cultis & incultis, rubetis, pratis, paſcuis, piſcinis, molendinis, piſcationibus, venationibus ac omnibus & ſingulis aliis juribus, honoribus, pertinentiis, uſuſructibus queſitis & inquirendis, prout ipſi eandem villam hucusque tenuerunt & poſſederunt, que a nobis & corona regni Boëmiæ dependet in feudum religioſis Abbati, conventui & monaſterio in Dobirlug, ordinis Ciſtercienſis, Miſnenſis diœceſis, devotis noſtris dilectis, ubi præfatorum ipſorum progenitorum corpora requieſcunt, pia largitione dederint & donaverint, quatenus donationi & largitioni hujusmodi benignius conſentientes villam præſatam cum omnibus, ut premittitur, pertinentiis, predictis Abbati & conventui ac monaſterio in Dobirlug libertare, applicare, appropriare, incorporare, confirmare, annectere & unire gratioſius dignaremur. Nos præſatorum Waltheri, Poponis & Conradi fratrum petitionibus utpote rationabilibus benignius annuentes, ad laudem omnipotentis Dei intemerateque ejus genitricis glorioſe virginis Mariæ gloriam & honorem, nec non divini cultus augmentum, non per errorem aut improvide ſed animo deliberato, ſano fidelium noſtrorum accedente conſilio & de certa noſtra ſcientia, præfatæ noſtræ donationi conſentiente, benignius villam Lezk preſcriptam jure feudi & ſervitiis ſingulis, quibus nobis tanquam Regi Boëmiæ & ipſius regni noſtri coronæ hactenus erat obnoxia, abſolvimus, & cum omnibus & ſingulis ſuis pertinentiis præſatis Abbati, conventui & monaſterio in Dobirlug & ipſorum ſucceſſoribus in perpetuum libertavimus, applicavimus, incorporavimus, coofirmavimus, annexuimus & univimus, libertamus, applicamus, appropriamus, incotporamus, confirmamus, annectimus auctoritate regia Boëmiæ preſentibus gratioſius & unimus, decernentes expreſſe, ut predicti Abbas conventus ac monaſterium & ſucceſſores eorum villam Lezk predictam cum omnibus ſuis pertinentiis, prout ipſis per præfatos de Kokerirz data & donata exiſtit, habere, tenere & ſub ea libertate eccleſiaſtica, jure, proprietate, forma & modo, quibus alia bona ipſorum tenent & poſſident, poſſint & debeant perpetue pacifice poſſidere. Mandantes univerſis & ſingulis, principibus eccleſiaſticis & ſecularibus, baronibus, nobilibus, militibus, clientibus, capitaneis, burggraviis, officialibus cæterisque univerſis & ſingulis noſtris ſubditis & fidelibus, cujuscunque gradus ſeu conditionis exſtiterint, firmiter & diſtricte, quatenus præſatos Abbatem, conventum & monaſterium in Dobirlug & ſucceſſores ipſorum in poſſieſſione & uſuſructione ville præſatæ & pertinentiis ejus nullatenus impediant, quin potius ipſos circa eandem noſtro nomine manuteneant, protegant efficaciter, & deſendant, prout gravem indignationem voluerunt arcius evitare, præſentium ſub regie noſtre majeſtatis ſigillo teſtimonio literarum. Datum Prage anno Domini MCCCXCVII die penultima Martii, regnorum noſtrorum anno Boëmiæ triceſimo quarto, Romanorum vero viceſimo primo.

In cujus privilegii plica, in qua pendet ſigillum, exterius ſcripta ſunt eadem manu, ut videtur, per D. Wilh. marchionem Miſnenſem: Nicolaus de Gewitz. Sigillum

hys ſcriptis appenſum in cordula duplici ſericea ex filis nigris & glaucis contorta magnum eſt ad latitudinem manus virilis, de glauca cera & prefert ymaginem quaſi regis ſedentis, qui in dextra tenet quaſi ſceptrum in ſummitate habens formam quaſi lilii, in ſiniſtra vero quaſi globum ſive pomum, ſuper quod videtur figura crucis. Et videtur ipſa ymago quaſi pallio ſuperamicta. Seſſorium, in quo ſedet vir, valde artificioſum eſt, habens ex utraque parte ymaginis duas columpnas, unam altiorem, alteram breviorem, & ſtant in pede ipſius ſeſſorii & inter quaslibet columpnas videntur quaſi tres feneſtre oblonge, oblique dependentes ab altioribus columpnis ad inferiores in ſuperiori parte ſeſſorii. In inferiori vero parte ſimiliter tres feneſtre hinc & hinc ejusdem forme, inter quas feneſtras ſuperiores videlicet & inferiores prope columpnas altiores apparent due roſe & per retro ymaginem apparent quaſi cacumina ſimilium feneſtrarum. Ex utraque autem parte dicti ſeſſorii videntur quaſi duo clipei pendentes in collis duorum parviſſimorum animalium, que ab exterioribus columpnis protenduntur, videturque in eo, qui a ſiniſtris eſt clipeo quaſi figura leonis cum duplici cauda, in eo vero, qui ad dextram, ſpecies quaſi aquile volantis. Et eſt ipſum ſeſſorium tanto ornatum magiſterio, ut ipſum ad plenum deſcribere neſciverim, ſed reliqui hoc meliori me. Porro ſuperſcriptio ſigilli eſt de literis initialibus & eſt hæc: Wencesiaus Dei gratia Romanorum rex ſemper Auguſtus & Boëmiæ rex. Sub qua ſuperſcriptione apparet alia ſperula ad ornarum facta, quam deſcribere non magnopere curavi. Sed & in dorio dicti ſigilli impreſſum eſt parvum ſigillum de cera rubra, in quo videtur figura quaſi aquile volantis & duo capita habentis. In cujus aquile medio apparet quedam circumferentia, in qua videtur leunculus cum duplici cauda.

LII.

Documentum Pietantiarum de A. 1414.

IN Nomine Domini Amen! Nos Frater Henricus de Novadomo, Prior Generalis Ordinis S. Johannis Hieroſolymitani, Domurum per Bohemiam & Poloniam &c. ad notitiam univerſorum & ſingulorum cupimus pervenire, Quod ad noſtram accedens Provinciam, Venerabilis, & Religioſus Frater Nicolaus Queppel, Commendator Domus noſtræ Zitravienſis, nec non noſtrum Locum tenens per Poloniam, nobis cum debita precum inſtantia ſupplicavit, quatenus noſtrum daremus Conſenſum ad donationem Cenſus ſedecim Marcarum Polonicalium, quem dederunt & donaverunt prudentes & circumſpecti, Henricus Jenckwitz & Margaretha Soror ipſius, mentibus & corporibus bene-ſani, non per errorem aut improvide; ſed bona deliberatione præveniente, Cupientes ſibi facere theſauros immarceſcibiles, quos nec ærugo nec tinea demolitur, in & ſuper Conrado, Henrico, Friderico Fratribus dictis Kyau & ſuper bonis Oderwitz, nec non ſuper Benedicto de Ybau, & omnibus ipſorum bonis, & hoc ſub reemptionis titulo. Quem quidem Cenſum ad tempora duntaxat Vitæ ipſius Frater Nicolaus Queppel ſupra ſcriptus tollere & levare debet, & non ultra. Poſt deceſſum vero ipſius Fratris Nicolai Cenſus præfatus rite & rationabiliter ad Magiſtros Pietanziæ & Conventum noſtrum Zittavienſem devolvatur, ſine Proceſſus Contradictione, pro panno albo, tela & calceamentis, prout in literis Originalibus deſuper confectis, & inſtrumento publico clarius continetur. Inſuper Magiſter Pietaoziæ pro dictis ſedecim Marcis Cenſus pro fratribus degentibus, cuilibet fratri circa Feſtum S. Michaëlis ſeptem Ulnas panni albi, unam ulnam pro 4. groſſis computando, & viginti ulnas telæ, quamlibet ulnam pro uno groſſo computando, & in quibuslibet quatuor temporibus cuilibet fratri duplicia Calceamenta præſtabit; adjecto tamen, quod ille Frater, qui novam velit habere tunicam, antiquam Pietanziario præſentabit, quas antiquas tunicas inter ſcholares degentes diſtribuere debebit, in quibus Conſtituriones ipſorum ſunt oneratæ. Mandamus igitur omnibus & ſingulis Fratribus Pietanziarum præſentibus & futuris, quatenus Fratri Nicolao Queppel, noſtrum locum tenenti præſcriptum cenſum, videlicet Sedecim Marcarum, ubicunque locorum fuerit, in Ordine ad tempora Vitæ ipſius diviſum, perſolvant de Domo noſtra Zittavienſi, Annis ſingulis in omnem Eventum occaſione & dilatione qualibet quieſcente. Si vero Frater præſcriptus ratione obedientiæ, ut debetur nobis, exhibendæ, per diſtantiam longinquam in aliqua domo ordinis noſtri fuerit conſtitutus, & a Pietanziario domus in Zittavia, qui pro tempore ibidem fuerit, Cenſum præſcriptum recipere ſ. repetere non valeret, ex tunc Fratri Ordiois, quem quidem Frater Nicolaus præfatus nomine ſuo duxerit eligendum, Pietanziarius domus præfatæ, qui pro tempore fuerit, ipſum Cenſum in terminis præfixis, totaliter debebit & tenebitur præſentare. In caſu vero, quod abſit, quo Pietanziarius domus prædictæ præſens vel futurus Cenſum præſcriptum intermi-

nis

his præfixis, anno quocunq; ex Fratribus Ordinis ipſe Frater Nicolaus recipiendum deputaverit ſolvere, contumax fuerit, ex tunc mox eo facto Pietanciarius domus Zittavienſis, ac omnes fratres Conventuales, ibidem qui pro tempore fuerint, tanquam Fratres inobedientes, ab omnibus Fratribus Ordinis deinceps debent reputari, tam diu, donec hujusmodi Cenſus totaliter perſolvatur. Volumus igitur præſentem ordinationem & donationem Cenſus præfati, quem, ut in literis originalibus & Inſtrumento publico continetur, de Conſilio noſtrorum Seniorum Commendatorum, pro tunc nobis aſſiſtentium, præſentibus confirmamus & ratificamus, noſtro & ſucceſſorum noſtrorum nominibus inviolabiliter obſervari. In quorum evidentiam & robur magis valiturum præſente Sigillo noſtro majori de certa noſtra ſcientia juſſimus communiri. Datum & actum in domo noſtra Straconiczi, fer. Sexta poſt Sti Galli, Anno Domini Milleſimo quadringenteſ. decimo quarto.

LIII.

Epiſtola Huſitarum ad quendam principem & ad Luſatiæ populos. A. 1421.

CONRADUS Pragenſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopus & Apoſtolicæ ſedis Legatus, Zencko de Wertenberg, alias de Weſsle, Henricus Berka de Duba, Ulricus de Hardetz, Ityneck Cruſſina de Lichtenberg, Alzo Scopeck, Joannes de Kalsko, Mikes de Sampach, Henricus de Wartenberg, Victorinus de Cunſtatt, Hermannus de Broten, Joannes de Lichtenberg, alias Cruſſina, Henricus Latzenbock de Ochlim, Wenceslaus de Sweyretitz, Joannes de Opotzna, Gnual de Sternberg, alias de Holitz, Ameſtus de Richenberg, Joannes de Chlum, Wenceslaus de Genſenſteyn, Nicolaus de Valſtein, Nicolaus de Monachu, Zdenick Modeck de Teynitz: Magiſtri civium atque Communitates inclytæ civitatis & invictæ in veritate urbis Pragenſis, Joannes Ziska de Botznau, Civitas & Communitas de montibus Cutnis, una cum aliis nobilibus, Baronibus, Militibus, Clientibus, civitatibus & communitatibus Regni Bohemiæ.

Illuſtri & Magnifico Principi, nec non Terrigenis civitatibus *Budiſſin, Gorlitz, Sittavia, Luban & Camentz*, fautoribus noſtris, ſervitutem paratam cum deſiderio omnis boni. Illuſtris Princeps, nec non Nobiles, Barones, Milites, Clientes, ceterique civitatum communitates, noveritis, qualiter inclytum Regnum coronæ Boëmiæ, innumeras & atroces injurias, & injurioſas calumnias, vaſtationem & exuſtiones villarum & oppidorum, inhumanasque & crudeles occiſiones virorum pariter & mulierum & parvulorum, una cum aliis innumeris detrimentis (quæ gemebundum cor abſque lacrumis nec videre nec narrare poteſt) hactenus ab invaſoribus & crudelibus exterarum gentium hoſtibus perpeſſum eſt & patitur, pro dolor! in pericula atque damna omnium noſtrorum pariter & detrimenta: ideoque veſtram Illuſtrem Magnificentiam & Generoſas Nobilitates, providasque prudentias veſtras, nos omnes unanimi deſuper compaſſione ex intimo corde commoniti, conſtanter petimus: Immo prout de jure debemus, requirimus, & monemus, quatenus non veluti viri DEUM & famam negligentes, ſed veluti viri ſtrenui, memores veſtrorum juramentorum, quibus jure feudi & Homagiali, Coronæ Regni Boëmiæ præcipuo eſtis obligati, & ad ipſam protegendam, & ab omnibus invaſoribus & hoſtibus tuendam, prorſus de jure aſtricti. Contra ipſam amplius non inſurgatis. Immo inſurgere quoslibet, velut fideles ipſius Coronæ tutores, pro poſſe prohibeatis, prout honoris veſtri puritatem, & juramenti præſtiti integritatem, diligitis firmius obſervare. Alioquin contra vos & quemlibet hujusmodi ſecus facientem, velut contra honoris neglectorem & juramenti præſtiti corruptorem, juxta jura Regni, remedio opportuno durius procedemus.

Significamus inſuper vobis graves exceſſus & culpas Sereniſſimi Domini Sigismundi &c. Regis, quas ab ipſo paſſi præſentibus incluſas, vobis deſtinamus. Datum in plena congregatione Baronum, terræ Boëmiæ & Moraviæ, & Dominorum inclytæ Civitatis Pragenſis, nec non Militarium & Clientum, Civitatum & Communitatum in Gaslavienſi civitate. Anno Domini M CCCC XXI. Sabbatho poſt Marcelli.

LIV.

Caſpari Epiſcopi Miſnenſis Vidimus literarum Sigismundi Romanorum Regis, Monaſterio Veteris Cellæ Sanctæ Mariæ, Ciſtercienſis Ordinis Diœceſis ſuæ Datarum &c.

CAſparus DEI Gratia Eccleſiæ Miſnenſis Epiſcopus, tenore præſentium publice recognoſcimus & proteſtamur, quod literas Regales olim Sereniſſimi Principis, ac Domini, Domini Sigismundi Romanorum Regis

gis ſemper Auguſti & Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. Regis ſigillo Majeſtatis communitas, non abolitas, non cancellatas, nec in aliqua, ſui parte vitiatas, ſed ſigillo & filo ſalvas, per Religioſos ac DEO devotos *fratres Joannem Priorem, ac Magiſtrum Nicolaum Torsmed, Profeſſos Monaſterii Veteris Cella, Sancta Maria Ciſtercienſis Ordinis, noſtra Diæceſis, ex* parte *Venerabilis in Chriſto Patris ac Domini, Domini Joannis Abbatis*, totiusque Conventus, jam dicti Monaſterii exhibitas vidimus & audivimus, & coram nobis legi fecimus ac diligenter examinavimus. Ideoque quod vidimus aut audivimus, ac manus noſtræ contractaverunt, hoc publice poteſtamur & perhibemus. Tenor autem literarum earundem ſequitur & eſt talis. *Sigismundus DEI Gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, ac Hungaria, Dalmatia, Croatia &c. Rex*, Notum facimus tenore præſentium univerſis ad perpetuam rei memoriam: Tunc inæſtimabilis decoris colligere Margaritas videbimur copioſas, dum Eccleſiarum & Monaſteriorum per noſtros in Imperio *Prædeceſſores, & alios Principes Chriſtianos* mirificas ſundationes per fidei noſtræ hydrias balſamo charitatis aſpicimur recreaſſe, dum Eccleſiaſticarum, notanter Religioſarum perſonarum quietem, ſub regalis protectionis umbra conſervare laboramus. Sane per venerabilem *Vincentium Abbatem Veteris Cella, Ordinis Ciſtercienſis, Miſnenſis Diæceſis*, nobis oblata petitio continebat, quatenus ſibi ſuis ſucceſſoribus, & conventui ejusdem Monaſterii, omnia & ſingula Privilegia, Jura, literas & libertates, & ſignanter nonnulla privilegia eorundem Abbatis, & Conventus anteceſſoribus, & ipſis per aſſertos divos Romanos Imperatores & Reges conceſſa & donata, ac conceſſa & donata confirmare dignaremur gratioſe. Quorum quidem Privilegiorum videlicet unius primo tenor ſequitur, & eſt talis: *Wenceslaus DEI Gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus & Boëmia Rex.* Notum facimus tenore præſentium univerſis, quod pro parte Religioſorum, *Abbatis & Conventus* Monaſterii in *Cella ordinis Ciſtercienſis*, Miſnenſis Diœceſis, devotorum noſtrorum dilectorum Majeſtati noſtræ humiliter ſupplicatum exiſtit: quatenus quædam Privilegia ſeu literas ipſis & eorum Monaſterio per *Sereniſſimos Principes quondam prædeceſſores noſtros Boëmia Reges*, & ſignanter: *per Sereniſſimum Principem quondam Dominum Carolum Romanorum Imperatorem ſemper Auguſtum & Boëmia Regem, genitorem noſtrum chariſſimum*, ſuper nonnullis eorum bonis, libertatibus, gratiis, & indultis, tradita & conceſſa approbare, ratificare, innovare & confirmare de benignitate ſolita gratioſius dignaremur. Quorum quidem Privilegiorum ſeu literarum tenores hic ſequuntur & primo primi tenoris eſt talis: *Carolus DEI Gratia, Romanorum Rex ſemper Auguſtus & Bohemia Rex Magnificus.* Qui facit mirabilia magna ſolus, ſupremi diſpenſatione conſilii, ad hoc nos quamvis inſufficientibus meritis miſericorditer evocavit, ut Auguſtalis potentiæ dignitati feliciter præſidentes inter ceteras ſollicitudinum curas, quibus pro ſubditorum ſalute inceſſanter diſtrahimur, ad ea ſingulariter quadam ſpecialis prærogativa favoris ſumus intenti, quæ divinæ laudis augmentum & gloriam ac ſanctarum Eccleſiarum proſpiciunt commodum & honorem. Sane Religioſorum, *Abbatis & Conventus Monaſterii in Cella ordinis Ciſtercienſis, Miſnenſis Diæceſis*, devotorum noſtrorum, nuper Majeſtati noſtræ oblata, ſupplicatio continebat, quatenus eisdem literas divi *Adolphi* olim Romanorum Regis, prædeceſſoris noſtri, approbare, ratificare & confirmare, de benignitate Regia dignaremur. Quarum tenor ſequitur in hæc verba: *Adolphus DEI Gratia* Romanorum Rex ſemper Auguſtus univerſis Sacri Romani fidelibus præſentes literas inſpecturis, gratiam ſuam & omne bonum Regalis dignitas a ſupremo, & præcipuo Creatore videlicet, cum ſuam recipiens dignitatem nullius inſcius, quæ illius fulcitur robore, cujus potentia & virtute omnia ſuſtineri dignoſcuntur, nec eſt fas dicere, aut mente concipere, quod impenſum eidem cujuscunque devotionis aut devotæ fidelitatis ſervitium perſonis Eccleſiaſticis, ſeu ipſorum locis, divino cultui deputatis, aliquatenus vacuum reputatur, quin potius ad præſentis felicitatis effectum impetret & futuræ. Hinc eſt quod tam præſentibus notum eſſe volumus quam futuris: Quod cum divæ recordationis, *Fridericus I. & II. quondam Romanorum Imperatores*, nec non *Philippus, Henricus, Rudolphus Reges Romanorum Monaſterio de Cella ordinis Ciſtercienſis, Miſnenſis Diæceſis* duxerint concedendum, quod quæcunque bona in partibus ipſis obligatione inſeudatorum Imperii ſeu Miniſterialium ipſius, ipſum Monaſterium contingeret adipiſci, illa poſſet poſſidere licite & habere ratificantes nihilominus, & confirmantes villas, & omnia bona, quas & quæ piæ recordationis olim *Otto, Theodoricus, Henricus, Theodoricus & Henricus* Miſnenſes & Orientales Marchiones, qui eas & ea ab Imperio ſeudaliter obtinebant, eidem Monaſterio *Cellenſi* tradiderunt, & donaverunt cum omnibus pertinentiis eorundem, prout in Privilegiis Prædictorum Imperatorum & Regum Romanorum ſuper his confectis plenius eſt

exptes-

expreſſum. Nos devotis Religioſorum virorum Abbatis & Conventus Monaſterii antedicti ſupplicationibus favorabiliter inclinati prædictum Monaſterium, cum perſonis omnibus Domino famulantibus quidquid juſtis modis, poterunt adipiſci in noſtram & Sacri Imperii protectionem recipimus ſpecialem, & præſcripta Privilegia prædictorum Imperatorum & Regum Romanorum, & omnia contenta in eis, nec non conceſſiones, donationes, Jura & libertates, a quibuscunque aliis eis factas & conceſſas, prout rite & provide facta, & conceſſa ſunt, autoritate Regia innovamus, ratificamus, & præſentibus confirmamus. Eo tantum moderamine adhibito, quod quoad bona Miniſterialium & Infeudatorum Imperii jam acquiſita dicto Monaſterio, hujusmodi noſtra confirmatio tantummodo ſe extendat, & quod de gratia noſtra adhuc centum Marcharum redditibus in bonis hujusmodi licite valeant adipiſci, quos tamen retinendi, per ſolitum curſum terræ, *nos & ſucceſſores noſtri in Imperio* facultatem liberam nobis reſervamus. Præterea ut affluentiam noſtræ gratiæ ſibi uberius ſentiant adfuiſſe: Volumus, autoritate præſentientium ſtatuentes, ut quod adduxerimus, nullus officiatorum, ſeu Judicum noſtrorum, aliquas ſervitutes vecturas ſeu exactiones vel alia gravamina imponendi ipſius Monaſterii bonis, aliquam habeat facultatem, noſtra tamen ſalva in his omnibus poteſtate; Nulli ergo hominum liceat noſtræ conceſſionis, confirmationis, ratificationis paginam infringere, vel ei auſu aliquo contraire. Quod qui attentare præſumſerit gravem noſtræ dignitatis offenſam ſe noverit incurſurum. In cujus rei teſtimonium præſens ſcriptum exinde conſcribi, & Majeſtatis noſtræ ſigillo fecimus communiri. Datum in *Altenburg*, Decimo octavo Calendas Maji Indictione Nona, *Anno Domini Milleſimo Ducenteſimo Nonageſimo Sexto*; Regni vero noſtri Anno Quarto. Nos igitur ad prædictorum Abbatis & Conventus ſupplicationis inſtantiam, ob reverentiam & honorem omnipotentis DEI, & intemeratæ Virginis Matris ejus, præſertim cum Jure petentibus non ſit denegandus aſſenſus, prædictas literas, cum omnibus ſuis tenoribus, titulis, ſententiis & remiſſionibus, de verbo ad verbum, prout præſentibus ſunt inſertæ, prout rite & providæ proceſſerunt, de certa noſtra ſcientia & gratia ſpeciali approbamus, ratificamus, & per omnia confirmamus. Mandantes univerſis & *ſingulis Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, Ducibus, Marchionibus, Landgraviis, Comitibus, Baronibus, Nobilibus, Militibus, Clientibus*, Civibus, indifferenter cujuscunque gradus, præeminentiæ, ſeu dignitatis exiſtant, noſtri & ſacri Imperii devotis & fidelibus, firmiter & diſtricte, ne prædictos Abbatem, & Conventum Monaſterii Cellenſis devotos noſtros dilectos adverſus noſtræ præſentis approbationis, ratificationis, & confirmationis indultum damnificare, inquietare ſeu moleſtare præſumant, aut aliquas ipſis, eorum Monaſterio, bonis & hominibus ipſorum, injurias, ſeu violentias irrogare, ſub pœna noſtræ indignationis, quam qui ſecus attentare præſumſerit ſe cognoſcat graviter incurriſſe, præſentium noſtræ Majeſtatis ſub ſigillo teſtimonio literarum. Datum in Drezden Anno Domini M CCC XLVIII. Indictione t. 6. Idus Decembris Romanorum noſtrorum Anno 3.

Secundum eſt talis tenoris.

CArolus DEI Gratia Romanorum Rex ſemper Auguſtus & Boëmiæ Rex, ad perpetuam rei memoriam. Etſi Regiæ dignitatis circumſpecta benignitas omnes fideles ſuos ex innata Clementia pio favore complectitur, ad illorum tamen profectus & commoda ſpeciali quadam prærogativa favoris vigilanter intendit, qui ſub profesſione & habitu regulari, ſeculi vanitate dimiſſa, nituntur Altiſſimo in ſimplicitate mentis & corporis jugiter famulari. Sane quia Religioſorum, *Abbatis & Conventus Monaſterii, Cellæ Ordinis Sanctæ Mariæ Ciſtercienſis Miſnenſis Diœceſis*, devotorum noſtrorum, nuper majeſtati noſtræ oblata ſupplicatio continebat, quatenus ipſis & Monaſterio ipſorum poſſeſſiones, Villas, in *Regno Boëmiæ* ſitas, nec non Privilegia, libertates, gratias, Jura, conſuetudines, immunitates, ipſis a claræ memoriæ Illuſtribus, *Ottogaro & Wenceslao* prædeceſſoribus noſtris, nec non *Joanne* genitore noſtro, quondam Boëmiæ Regibus hactenus indulta, ſeu indultas approbare, ratificare, & confirmare, de ſolita benignitate Regia dignaremur. Nos igitur ad ipſorum ſupplicationis inſtantiam, & reverentiam & honorem Omnipotentis DEI & intemeratæ Virginis Matris ejus, præſertim cum juſta petentibus non ſit denegandus aſſenſus, & quia ipſos ſub alas noſtræ protectionis aſſumſimus, de noſtræ Celſitudinis gratia ſpeciali, ipſis Villam, quæ Lowosqcz dicitur cum curia ibidem & cum navigio concedimus, ita quod duas naves, quæ vulgariter Prame dicuntur, & Cymbam, quæ vulgariter Lod' habere poſſint, & cum ipſis libere & ſine impedimento transducere, ; & quod nullum navigium infra curiam *Lauſchitz*, & Civitatem *Lythomerziez* ſuper flumen Albia aſcendendo ad trans ducendum eſſe vel fieri

fieri debet, quam navigium Curiæ ſupra dictæ, & quod duas tabernas, & unum fabrum, & unum ſartorem licite tenere poſſint & habere in Villa prædicta. Villam etiam *Sonieczeck*, cum Curia, & molendino, & curiam in *Sulevicz* & Villam, quæ *Milbalt*, ſeu *Niederſchein* nominatur, & Villam *Weſels* cum omnibus Juribus, uſufructibus, libertatibus, corporalibus & incorporalibus, ad præfatas Villas pertioentibus, ac Judiciis tam in caſu Civili, quam criminali, Capitalis ſanguinum, qualiscunque fuerit perſona ejusdem Villæ, ac aliorum bonorum prædictorum, aut poſſeſſoribus delinquente præſidendis aut judicandis.

Caroli IV. liberalis confirmatio Villarum in Boh. quas Cœnobium Cellenſe a Reg. Boh. acceperat.

Nec non univerſis cæteris prædictarum & Curiarum attinentiis ſeu pertinentiis, terris cultis & incultis, pratis, paſcuis, viis & inviis, nemoribus & vinetis, vallibus, montanis, rupibus, rubetis, aquis, aquarumve decurſibus, navigiis atque vadis piſcariis, ac cæteris aquarum uſibus, ripis quoque, litoribus ex utraque parte fluminis, inſulis quoque in flumine natis, nec non cæteris nunc apparentibus, vel in poſterum revelandis & quod annonam ſive Bladum, vel frumentum in prænominatis villis pertineat, in navigio ſuper flumine Albia aſcendendo vel deſcendendo futuris temporibus ſine quovis impedimento ducere, & in uſus proprios convertere, libere poterunt pro ipſorum libito voluntatis. Uoiverſa inſuper Privilegia & literas Abbatis & Monaſterii prædictorum, ipſis a ſupradictis Illuſtribus *Ottogaro & Wenceslao prædeceſſoribus noſtris, ac Joanne* genitore noſtro quondam *Boëmiæ Regibus* ſupra quibuscunque Juribus, gratiis, conſuetudinibus, libertatibus, & immunitatibus, conceſſa ſeu conceſſas, ſicut & indulta, quæ conceſſa vel conceſſiſſe noſcuntur, in omnibus ſuis tenoribus, clauſulis & ſententiis, de verbo ad verbum, prout ſcripta ſunt, ac ſi tenores Privilegiorum ſeu literarum hujusmodi præſentibus diſtincte & ſeriatim incluſæ eſſent; ſingulis *Capitaneis, Camerariis, Advocatis, Judicibus, Juſtitiariis, Officialibus, Vice officialibus Regni noſtri Boëmiæ*, qui pro tempore fuerint fidelibus noſtris dilectis, firmiter & diſtricte mandantes, ne ſupradictos, Abbatem & Conventum Monaſterii prædicti adverſus præſentis noſtræ approbationis, ratificationis, & confirmationis ſeriem impediant, vel moleſtent, ſeu impediri vel moleſtari permittant, imo ipſos potius ſtudeant favorabiliter promovere, ſub pœna noſtræ indignationis graviſſimæ; Nec non ſub pœna Centum Marcharum auri puriſſimi, quam qui ſecus attentare præſumſerit, & toties quoties contra factum fuerit, ſe cognoſcat graviter incurriſſe, quarum medietatem Imperiali Camerario & fiſco, reliduam vero injuriam paſſorum uſibus decernimus applicari. Præſentium ſub noſtræ Majeſtatis ſigillo teſtimonio literarum. Datum in *Drezden* Anno Domini milleſimo Trecenteſimo, Quadrageſimo octavo, Indictione prima, Septimo Idus Decembris, Regnorum nuſtrorum Anno Tertio. Nos eorum petitionibus annuentes, ut temporibus noſtris feliciter conſerventur, non per errorem, aut improvide, ſed animo deliberato, *Sano Principum, Comitum, Baronum, Procerum & aliorum noſtrorum & Imperii Sacri fidelium* accedente conſilio, ut de certa noſtra ſcientia præſcripta Privilegia, ſeu literas in omnibus eorum articulis, punctis & clauſulis, prout de verbo ad verbum expreſſantur ſuperius; Nec non univerſa & ſingula alia Privilegia ipſis & eorum Monaſterio per præfatos prædeceſſores noſtros *Boëmiæ Reges*, aut quoscunque alios fideles pia devotione conceſſa, & in quantum rite & rationabiliter præceſſerunt, approbamus, ratificamus, innovamus, virtute præſentium autoritate Regia gratioſius confirmamus. decernentes ipſa obtinere debere perpetuam roboris firmitatem, præſentium ſub Regiæ noſtræ Majeſtatis ſigillo teſtimonio literarum. Datum in Carlsſtein Anno Domini 1395. Die penultima Aprilis &c. &c.

Nos igitur præfati Abbatis ſupplicationibus ſavorabiliter inclinati, animo deliberato, non per errorem, aut improvide, ſed ſano Principum, Comitum, Baronum & Nobilium ac aliotum accedente conſilio, & ex certa noſtra ſcientia ſupra inſerta, & inſertas, ac quæcunque alia, & alias Privilegia, ſive literas præfati Abbatis prædeceſſoris, & ipſi Abbati & Conventui, per quoscunque Romanorum Imperarores & Reges, ac Bohemiæ Reges, ſive Principes alios quoscunque, omnesque libertates, immunitates, donationes & conceſſiones ac jura & jurisdictiones, altas & baſſas, ipſis per eosdem Imperatores & Reges ſeu alios Principes donata & conceſſa, ac datas, elargitas & conceſſas, de verbo ad verbum prout rite proceſſerunt, confirmavimus, approbavimus, innovavimus, roboravimus, & de novo conceſſimus, confirmamus, approbamus, innovamus, roboramus, & auctoritate Romana Regia præſentibus de novo concedimus gratioſe. Volentes etiam, & hoc Regio ſtatuentes edicto, ut nullus cujuscunque ſtatus, gradus vel conditionis exiſtat, in Advocatiam præfati Monaſterii ſe intromittere auſu quovis præſumat, præterquam Marchiones *Miſnenſes* pro tempore exiſtentes, ſic tamen, quod hujusmodi Advocatiam reſpectu, per eosdem Marchiones absque emolumento ſine gravamine dicti Conventus pure propter DE-

UM

um in ſpem futuri præmii exerceant cum effectu. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc noſtræ confirmationis, approbationis, innovationis, robnrationis, de novo conceſſionis, voluntatis & ſtatuti paginam infringere, vel ei auſu temerario contraire; ſiquis autem hoc attemptare præſumſerit, indignationem noſtram Regiam, & in ſupra inſertis literis pœnam contentam, medietatem Imperiali ærario ſeu fiſco; reſiduam vero partem ſupradicto Abbati, vel ejus ſucceſſoribus & Conventui applicandam, ipſo facto ſe noverit incurſurum, Præſentium ſub noſtræ Majeſtatis ſigillo teſtimonio literarum. Datum *Conſtantiæ*. Anno Domini, Milleſimo, Quadringenteſimo decimo ſeptimo octava die Menſis Junii, Regnorum noſtrorum: Anno Hungatiæ Trigeſimo ptimo, Romanorum vero ſeptimo. Poſt quarum quidem Regalium literarum viſionem, auditionem, lectionem, & diligentem examinationem fecimus per præfatos Religioſos & DEO devotos fratres, *Joannem Priorem* & Magiſtrum *Nicolaum*, ex parte ſupradicti Domini Abbatis, & totius Conventus præfati Monaſterii, Principales, in eisdem Regalibus literis privilegialiter nominatis, debita cum inſtantia requiſiti, quatenus per inſertas Regales literas per publicum Notarium transſcribi & tranſumi mandaremus, ac dectetum noſtrum interponi dignaremur, ut eisdem literis tranſumptis, tanquam originalibus fides adhibeatur. Nos igitur *Caſpar* Epiſcopus præſatus attendentes hujusmodi requiſitionem fore juſtam, conſonam rationi, autoritate noſtra paſtorali decretum noſtrum interponimus, in quorum omnium & ſingulorum fidem & teſtimonium præmiſſorum atque robur & firmamentum perpetuum per inſertas regales literas, *Michaeli Pfortern* Notario Publico, dicti Domini Abbatis, & Conventus tranſumi & transſcribi, & per Notarium noſtrum publicum infra ſcriptum ſubſcribi & publicari, ſigilloque noſtro roborari mandavimus. Datum & actum in Caſtro noſtro *Magelin*, Anno Domini Milleſimo, Quadringenteſimo, Quinquageſimo Tertio, Indictione ptima, die Jovis; Quinta decima vero Menſis Novembris, hora veſperarum vel quaſi ſub *Pontificatu Sanctiſſimi in Chriſto Patris ac Domini Domini Nicolai Divina providentia Papa quinti.* Anno ejus ſeptimo præſentibus ibidem Nobili Domino *Vito de Kamenck, ac honorabili Viro Domino Andrea Braxatorio Magiſtro Curiæ in Magalin, necnon Chriſtophoro de Maltiez, & circumſpecto Nicolao Spir, teſtibus ad præmiſſa.*

Et ego Caſpar Melicz publicus Imperiali autoritate & Curiæ Epiſcopalis Miſnenſis, *Notarius* ac Reverendiſſimi in Chriſto Patris ac Domini Caſpari Epiſcopi Miſnenſis ſcriba. *Quia memorata requiſitioni, tranſumto, petitioni, ac decreto, interpoſitioni omnibus & ſingulis præmiſſis, dum ſic, ut promittitur, agerentur & fierent, una cum prænominatis teſtibus, præſens interfui, ideo præſens publicum Inſtrumentum eum transſumti continens per alium fidelem feliciter ſcribi procuravi. Hic me manu propria ſubſcribens, publicavi, & in hanc publicam formam redegi, ſignoque nomine & cognomine meis ſolitis & conſuetis conſignavi, & ipſe* Reverendus in Chriſto Pater & Dominus Caſpar Epiſcopus Miſnenſis, *Sigilli ſui majoris ſigno de voluntate ſua conſignari fecit, in evidens teſtimonium eorundem rogatus & requiſitus.*

Ladislai Regis Conceſſio Nundinarum Budiſſ. Dominic. Palmar. d. d. 26. Decembr. 1455.

LAdislaus DEI Gratia, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex, Auſtriæ & Lucenburgenſis Dux, nec non Moraviæ & Luſatiæ Marchio &c. Notum facimus univerſis: Quod volentes Civibus & incolis Civitatis noſtræ Budiſſinenſis fidelibus noſtris dilectis benignitate Regia commodum cum honore tribuere, quorum fides erga Coronam hujus noſtri Regni Bohemiæ firma ſemper & inconcuſſa permanſit, non per errorem, aut improvide, ſed deliberate, & cum ſano conſilio noſtrorum procerum & fidelium, de certa noſtra ſcientia, autoritate Regia Bohemiæ ipſi Civitati dictisque Civibus & incolis ac eorum ſucceſſoribus liberaliter & gratioſe in perpetuum damus, impertimus ac concedimus annuas nundinas, ſive forum quarta feria poſt Dominicam Judica, quæ ſive quod dictæ quarta feria incipiant & uſque ad proxime ſequentem diem Sabbathi duntaxat incluſive permaneat. Voluimusque ac decernimus dictam Civitatem ac Cives & incolas ejus in dictis nundinis ſive foro uti, frui, & plene libereque gaudere omnibus immunitatibus, libertatibus, gratiis, prærogativis, & juribus univerſis, quibus vicinæ ſibi Civitates in ſuis annuis nundinis ſive foro utuntur, fruuntur & gaudent.

Mandamus igitur omnibus ſubditis noſtris, cujuſcunque officii, dignitatis aut ſtatus exiſtat, & præſertim Advocato noſtro diſtrictus terræ ſex Civitatum Budiſſio, Gorlitz, Zittau &c qui nunc eſt vel in futurum erit, ne præſatam Civitatem, cives & incolas ipſius ſub pœna indignatinnis noſtræ in ſupra dictis eorum annuis nundinis ſive foro vexent, turbent, aut aliqun modo impediant, quin potius eam atque ipſos defendant, tueantur & protegant,

præſertim ſub noſtri Regalis ſigilli appenſione teſtimonio literarum. Datum Wratislaviæ die vigeſima ſexta menſis Decembris, Anno Domini milleſimo quadringenteſimo quinquageſimo quinto, Regnorum noſtrorum Anno Hungariæ &c. quinto decimo, Bohemiæ vero ſecundo.

ad relationem Dn. Procopii de Rabenſteio Cancell.
Nicolaus Liſeuis Legum Doct.

LV.

Privilegium ſuper Teſtamenta a Civibus confecta vigeſima quinta Octobr. A. 1501. Budiſſinenſ. conceſſum.

WLadislaus, DEI Gratia, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Romaniæ, Serviæ, Gallicæ, Ludomiriæ, Cumaniæ, Bulgariæque Rex, Marchio Moraviæ, Dux Sileſiæ & Lucemburgenſis, ac Marchio Luſatiæ &c. Memoriæ commendamus, tenore præſentium, quibus expedit, univerſis: Quod nos intelligentes, Cives, incolas & habitatores Civitatis noſtræ Budiſſinenſis, aliquando infirmitate conſtitutos & etiam alios, per nonnullas perſonas, plerumque non ſine fraude, dolo ac ſioiſtra circumventione, hactenus ad teſtandum eſſe inductos, nunc quos induci, debitis ſolenoitatibus inibi minime adhibitis, in heredum ac aliorum legitime ſuccedentium non modicum damnum & præjudicium. Similiter etiam quod Eccleſiaſticæ ac aliæ perſonæ ſe aliquando in execuciones teſtamentorum, ſeu ultimarum Voluntatum vigorem deputari procurrant in Executionem teltamentorum ſeu ultimarum occultationem & intermiſſionem, & protelatiunem; unde ſæpe numero variæ lites, rixæ, ac controverſiæ ſuboriuntur, aut ſuboriri timentur, in grave damnum ac jacturam Reip. jam dictæ Civitatis. Quibus fraudibus, dolis ac periculis animarum obviare, futuraſque lites, rixas, controverſias ac errores præſcindere volentes, ſupplicationibusque humilibus dictorum Civium, incolarum & habitatorum inclinati, cupienteſque eis in tot & tantis gravitatibus conſtitutis de certo & opportuoo remedio providere. Hoc Privilegio nunc futuris & perpetuis temporibus duraturo & valituro, auctoritate noſtra Regia Bohemiæ decernimus, ſtatuimus & ordinamus, non improvide, ſed maturo conſilio & certa deliberatione præhabita, certaque ac firma conſcientia ac voluntate noſtra accedente. Quod in quibuscunque Teſtamentis, Codicillis, vel qualibet alia ultima voluntate, ſeu donatione cauſa mortis, relictis ac legatis quibuscunque etiam ad pias cauſas per Cives, incolas & habitatores jam dictæ Civitatis ſive ſanos, ſive in infirmitate conſtitutos nunc & pro tempore fiendis & ordinandis, ad minimum duo jurati ex conſulibus dictæ Civitatis, nec non ipſorum Conſulum ſcriba ſeu notarius etiam juratus, ad hoc rogati, in majus robur & firmitatem præmiſſorum intereſſe debeant & teneantur; Alioquin Teſtamenta, Codicilli, ultimæ voluntates, inſtitutiones hæredum, ſive ſubſtitutiones vulgares ſive pupillares donationes, ſeu legata, quocunque aliter per quoscunque in dicta Civitate ordinatæ & inſtitutæ, nullius penitus ſint roboris nec momenti. Indulgemus etiam prædictis Civibus & habitatoribus, quod ſi contingeret, aliquem teſtari voleotem contagioſo morbo laborare, & tunc proconſul dictæ Civitatis pro tempore exiſtens, poſſit & valeat duos fide dignos cives deputare, ut Teſtamento ſic ægrotantis interſint, ipſum audiant & acceptent: Veram quoque relationem de Teſtamento ipſo ad conſulatum ſub juramento per ipſos nobis & conſulatui dictæ Civitatis præſtito, fideliter faciant, habeatque Teſtamentum hujusmodi ſic conditum & ordinatum idem robur, eandemque vim ac firmitatem, ac ſi ut præmittitur, coram duobus de conſulatu & Notario dictæ Civitatis factum fuiſſet. Volentes autem teſtameota ſeu ultimas voluntates ſuas coram judice ac Scabinis ibidem congregatis majorem ſolennitatem adhibendo facere & ordinare, Teſtamenta ſeu ultimas voluntates hujusmodi faciendi & ordinandi liberam habeant facultatem. Per præſentes volumus inſuper, ut Proconſul ſæpe dictæ Civitatis cum adjunctis ſibi conſulibus diligenter reſpiciant, quantum poſſunt, conentur, atque ſolicitent, ut Teſtamenta hujusmodi, ut ultimæ voluntates, ſic, ut præmittitur, ordinatæ & factæ, debitæ executioni demandentur. Nolumus tamen clericis aut aliis perſonis Eccleſiaſticis, in ſuis Teſtamentis ſeu ultimis voluntatibus condendis ſive ordioandis, per præſentes in aliquo derogari.

Nolumus ſimiliter neque intendimus, per hujusmodi noſtras literas ſtatutis, & aliis literis ac privilegiis dictæ Civitatis per nos & Anteceſſores noſtros, Imperatores Romanorum & Reges Bohemiæ quomodo libet admiſſis, conceſſis & indultis aliquatenus derogari. Quin potius volumus, ut ſemper in ſuo robore & firmitate ſolita integra & illæſa conſerventur ac permaneant.

ant. In ejus rei teſtimonium fecimus eas ſigilli noſtri regalis & appenſi munitione firmare. Datæ Budæ vigeſima quinta Octobris. Anno Chriſti 1501. Regnor. noſtror. Hungariæ 12. Bohemiæ vero 31.

Ex mandato proprio Majeſtatis Regiæ per Johannem Schlechtam, Secretarium Maj. ſuæ Cancellariæ Bohemicæ.

LVI.

Rudolphi II. Imp. Aug. Edictum de Pace Religionis conceſſa Bohemis, & conjunctarum Provinciarum incolis, Sileſiis, Moravis, Luſatis, &c. Anno 1609.

RUDOLPHUS II. Dei Gratia Imperator Auguſtus, Rex Hungariæ, Bohemiæ &c. Notum facimus & teſtamur ad æternam rei memoriam. Poſtquam omnes tres Regni noſtri Bohemici Status, qui corpus & ſanguinem CHRISTI JESU, ſub utraque ſpecie in Cœna participant, ſubditi noſtri dilecti, in Comitiis Anno 1608. in arce Pragenſi habitis, id humili obſervantiæ ſtudio petierunt, uti Confeſſionem ſuam Auguſtanam ab aliquibus dictam, & Maximiliano Cæſari, noſtro feliciſſimæ memoriæ parenti exhibitam, ab eoque Ordinibus permiſſam retinere, & Religionem ſuam libere exercere ſibi permitteretur; Nos vero tum propter negotia alia, quorum cauſa Comitia iſta inſtituta fuerant, quæque procraſtinationem & dilatationem nullam pati potuerant, petitionis iſtius approbationem & ratificationem ad hæc usque Comitia differre, conſultum judicaverimus: Ordines iſti & ſtatus jam denuo congregati, petitionem iſtam ſuam repetentes, indeſinenter, adhibitis etiam Illuſtrium quarundam perſonarum interceſſionibus, ſatisfieri ſibi cupiverunt, & uti, qua ratione tam ſub una quam ſub utraque ſpecie communicantibus noſtris ſubditis in Regno Bohemiæ conſuleretur, deliberationem cum Conſiliariis noſtris inſtitueremus, tandem effecerunt. Cum igitur voluntas ſvaſit, ut inter omnes omnium trium Regni Bohemiæ Statuum ſubditos, tam ſub una, quam ſub utraque ſpecie communicantes, his & futuris temporibus, pax & amicitia pro amplificando Regno iſto conſervetur, utraque pars religionem ſuam, unde ſalutem æternam conſequi ſeſe poſſe ſperent, libere & absque nullo impedimento exerceant, & receſſato (quo ordines iſtos ſub utraque communicantes, & Confeſſioni iſti ſubſcribentes pro fidelibus noſtris ſubditis, ad quos jura & communitates Regni Boëmici pertinent, agnovimus & etiamnum agnoſcimus) per omnia ſatisfiat, de communi Conſiliariorum aliorumque Officiariorum Regni iſtius conſilio, decernimus, ut & ſub una & ſub utraque ſpecie communicantes, concorditer & amice invicem vivant, & pars altera alteram nec injuria afficiat, nec calumniis proſcindat, propoſita ſecus facientibus, quæ in Jure Municipali expreſſa eſt, pœna.

Deinde cũ ſub una ſpecie communicantes libero per omnia religionis ſuæ exercitio in Bohemiæ Regno fruantur, poteſtatem facimus & volumus, ut ſub utraque etiam ſpecie communicantes, ſtatus nimirum Evangelici omnes, cum omnibus, qui confeſſionem Bohemicam, Maximiliano quondam Cæſari, Parenti noſtro, in Comitiis publicis A. 1575 celebratis, & nobis jam denuo exhibitam, amplectuntur, religionis ſuæ exercitium ubique & in omnibus Regni iſtius locis habeant, & absque ulla alicujus turbatione, donec univerſalis in univerſo regno religionis unio & diſſidiorum omnium compoſitio conſtituatur, retineant. Præterea hanc etiam Evangelicis ſtatibus præſtamus benevolentiam, quod Pragenſe Conſiſtorium inferius illis permittimus, poteſtatemque illuc juxta Confeſſionem ſuam conſtituendi facimus, ut ſacerdotes ſuos tam in Bohemica, quam in Germanica lingua ordinare, & Eccleſiis ſuis absque ullo Pragenſis Archi-Epiſcopi impedimento, præficere jure optimo poſſint. Quin & Academiam Pragenſem, quæ a multis annis ad ſtatus ſub utraque pertinuit, illis reſtituimus, facta ipſis poteſtate eam iterum aperiendi, doctis & eruditis ſuæ Confeſſionis viris exornandi, honeſtis legibus condecorandi, & certos ex ſuo conſortio Defenſores tam Conſiſtorio quam Academiæ præficiendi, quos nobis a ſtatibus deſignatos & electos nos, ſine ulla vel cunctatione & mora, vel alia, quam a ſtatibus acceperint, inſtructione & informatione, in officio iſto confirmare & pro legitimis Defenſoribus declarare volumus, ita tamen, ut ſi interveniente forſitan graviorum quorundam negotiorum impedimento, id duarum ſeptimanarum ſpatio non poſſit, Defenſores ibi nihilominus maneant, & demandati ſibi officii munere æque ac ſi confirmati in officio iſto fuiſſent, fruantur. Quin & uno atque altero ex eorum numero demortuo, alios in eorum locum ſtatibus ſufficere & ſi præter ea, quæ jam tenent & poſſident templa, plura adhuc alia, Scholasve aliquas pro inſtituenda juventute erigere & ædificare velint, facere id ipſis tam in urbibus,

quam in oppidis & pagis, libere & absque ullo impedimento liceat.

Quandoquidem porro etiam in aliquibus Regni Bohemiæ civitatibus, utriusque religionis homines, h. e. tam ſub una, quam ſub utraque ſpecie communicantes conjunctim habitent, mandamus & volumus, ut pro pace & tranquillitate conſervanda, pars quælibet religionem ſuam libere colendo & ſacerdotibus ſuis optemperando, alteram partem nullo modo vellicet vel conturbet; multo minus vero ſepulturas in templis & Cæmiteriis, cum capanarum pulſu & ſonitu peragere prohibeat, aut aliquem cujuscunque ſtatus & conditioois ſit, ſive in civitatibus ſive in oppidis & pagis habitet, a religione ſua avertere, & per vim in ſua caſtra ſuamque ſententiam pertrahere ſatagat.

Nos enim id ſpectamus unice, ut pax & tranquillitas conſervetur, & amor mutuus inter omnes tres ſtatus vigeat, quo fine quidem pro nobis *& heredibus noſtris, ſubſequentibusque Bohemiæ Regibus*, hæc omnia ſtatibus Evangelicis, ad quos communis etiam iſta pax, quam vocaot Religionis, tanquam ad Principale Imperii membrum pertinet, fruſtra vel politicis, vel Eccleſiaſticis perſoois quibuscunque repugnantibus, inviolabiliter perpetuis temporibus ſervatum iri, in fide & verbo Regio affirmamus & pollicemur, ita quidem, ut nullum mandatum contrarium vel a nobis vel ab ullo heredum & ſucceſſorum noſtrorum adverſus ſtatus Evangelicos publicetur, vel publicatum ab aliquo, ratum & validum habeatur. Inſuper etiam omnia adverſus ſtatus iſtos ſub utraque ſpecie communicantes, publicata hactenus Edicta, invalida, annihilata & ſublata omnino hisce literis pronunciamus; nec quicquam eorum, quæ, dum confirmationem hujus articuli quærerent, facta a ſtatibus Evangelicis ſunt, in malum ipſis cedere, & vitio verti a quoquam in æternum volumus.

Mandamus igitur omnibus cum imperio paſſim in Bohemia conſtitutis, ut trium iſtorum ſtatuum, omniumque Confeſſionem iſtam Bohemicam amplectentium patrocinium & defenſionem ſuſcipiant, & nec moleſtiam ipſis circa religionis ſuæ exercitium creeot, nec ab aliis creari patiantur. Nos enim *& futuri Bohemiæ Reges* in omnes contra has Majeſtatis noſtræ literas, quas ad futuram memoriam actis Comitialibus publicis inſeri volumus, delinquentes, ſive Eccleſiaſtici illi ſint ſive politici, tanquam in pacis publicæ perturbatores graviſſime animadvertemus.

Datum Pragæ, die 11. Julii.
Anno 1609.

FINIS.

INDEX

Scriptorum Rerum Luſaticarum Univerſalis, Locupletiſſimus,

Politica, Eccleſiaſtica, Scholaſtica, Literaria, Hiſtorica, Genealogica, Geographica, & Juris Luſatici Principia, ad formam Locorum communium referens.

Obſervabit haud gravatim Benevolus Lector Lit. adjectam T. denotare Tomum. A. Columnam paginæ primam, B. ſecundam, Syllabas vero VIP. vitam Viperti, GARZ. Libros Garzonis, Idyll. Peuceri Idyllium, Manl. D. Manlii Deigma, Man. C. Manlii Commentarios, Haugw. Prodr. Haugwitii Prodromum.

A.

a ſeq. a.

Aronis Moſisque hiſtoriam in fabulas convertunt gentiles. Tom. II. pag. 184. a.
Abbas Celleuſis Fürſtenberg. poſſidet Manl. Com. L. I c. 12. §. 10. p. 122 a.
primus monaſterii Gozecenſis. T. IV, pag. 107. b.
Abbatiæ Quedlinburgenſis fundatio. ib. pag. 148. b.
Gerodenſis fundatio ib. p. 148. b. 149. a. b. 150. b.
Abſolon Daniei belli dox. T. II. p. 136. a.
Abſolone Archiepiſcopo Lundenſ. præſente Suantoviti Idolum dirutum eſt. ib. p. 105. a.
Abſolutiſſimum diſciplinæ ac doctrinæ Scholaſticæ Gorlicenſ. corpus. ib. p. 395. a. leges ſcholaſticæ. ib. ejus operis concinnatio. ib. publicatio. ib.
Abutens jure ſuo, merito eodem eſt privandus. T. III. Diſ. p. 143. a.
Academia Francofurtenſis Cotbuſium transfertur. T. Manl. Com. L. VI. c. 140 pag. 422. b.
Lipſienſis ad Polon. nationem refert Luſatos ib. L. I. c. 39. §. 2. p. 145. b.
Lovanienſis ex Colonienſe traducitur a Johanne Brabantiæ & Lucemburgi Duce. ib. L. VI. c. 34. § 6. & 10. pag. 328. ſeqq.
Prageo:ſis velut colonia ex Pariſienſi deducitur. ib. L. VI. c. 22. §. 1. p. 314.
Academiæ præter conſiſtorium ſupremum nullum forum competens agnoſcunt. T. III Diſ. p. 86. a.
Academiæ cura olim Epiſcopis commiſſa fuit. ib.
Academiam Gorlicii eſſe Malletus ſcribi. T. II. p. 39. a.
Academicis honoribus decorati num jurisdictioni civitatis ſubjecti ſint. T. III. Diſ. p. 122. b.
honoribus inſtructos inter & magiſtratum Budiſſ. lis. ib. p. 122. b.
Achilles Germanicus cognominatur Albertus Brand. T. I. Manl. L. VI. c. 86. §. 1. p. 370. a.
Adalbero Antiſtes Hamburg. ib. c. 3. §. 5. p. 248. a.
Epiſcopus Baſileens. obit. T. IV. p. 36 a.
Adalbertus Luſatiæ Marchio Wenceslaum Bohemiam occupaturum intercipit. T. I. Manl. Com. L. III c. 35. §. 3. p. 224. a.
ejus pagus venditur. ib. L. VI. c. 22. §. 1. p. 313. b.
Adela, Dedonis Marcb. Miſn. uxor, T. III. Diſ. p. 58. a.
Cunradi Marchionis Miſnenſis & Orientalis filia. T. IV. p. 106 a. omni Marchiona animoſior & implacatior. T. p. 354. §. 26. b. copulatur Danorum Svenoni. T. IV. p. 106. b.
Heidwigis filia. ib. p. 106. b.
Adelbertus ſuccedit Conrado Marchion. ib. p. 35. b.
Marchio obit. ib. p. 126. a.
Archiepiſcopus Moguntinus a vinculis abſolvitur T. I. Vip. c. 11. §. 15. p. 25. b. mors. ib. p. 26. & T. IV. p. 73. a. p. 125. a.
ſuccedit patrueli Adelberto Epiſcopo Moguntino. T. IV. p. 125. a. obit. ib. b.
Comes de Saxonia. T. I. Vip. c. 11. §. 29. p. 27. a.
Marchiam recipit. T. IV. p. 35. a. Danos devicit. ib. Marchiam Hinrici invadit. ib. p. 124. b. eamque ad tempus tenet. ib. deponitur. ib. in Cæſarem rebellis fugatur, T. I. Manl. L. III. c. 36. §. 1. p. 224 a.
de Sommerſeld ſine herede obit. ib. p. 127. a.
Adelgotus gener Viperti I. T. I. Vip. c. 1. §. 9. p. 7. b.
Archiepiſcopus Magdeburg. Henrici V. inſidias effugit. ib. c. 11. §. 6. p. 24. b. citatur ad Henricum T. IV. p. 37. a. & p. 123. a. clam celeriter iterum aufugit. ib. fundator novi operis monaſterii Hallenſis ib. b. obit. p. 124. a.
Com. Leyenſis, Magdeb. antiſtes Burg-

grav. concedit Viperto. I. Manl. L. III. c. 8. §. 7. p. 199. b.
Adelheidis Dedonis I. filia nupſit Erneſto Bavariæ Marchioni. ib. L. II. c. 25. §. 1. p. 184 & T. IV. p. 105. b.
Abbatiſſa in Ganderſem & Qvedelingborg obit. T. IV. p. 127. b.
Ademptionis Species. T. III. Diſ. p. 113. a. cauſæ. ib. p. 114. a.
Ado ſ. Oda Uxor Dedonis I. T. I. Man. L. II. c. 25. §. 1. p. 184. b.
Adoleſcens inſolitæ proceritatis Gorlicium venit. T. I. Part. II p. 78 b.
Adolphus Imperat. invadit Oſtlandium & Miſniam. T. Manl. L. IV. c. 24. §. 1. p. 262 b. in acie cadit. ib.
an arma intulerit in Luſatiam, incertum eſt. T. II. p. 258 §. 40. b.
Adoratio idol. ib. p. 112 a.
Adrianus fit Papa, T. IV. p. 40 b. moritur, ib. p. 42. a.
Adventus Slavorum in Germaniam incertus. T. II. p. 228. a.
Muſarum in Luſatiam. ib. p. 362. b,
Adulphus, Naſſovienſis Cæſar, emit Miſniam. T. I. Garz. c. 1. p. 43. a. ejus invaſio in Miſniam. ib. p. 44. a. occumbit. p. 50. a. clades. ib. Luccam obſedit fruſtra. T. I. Manl. D. c. 15. §. 16. p. 88. b. & T. I. Manl. Com. L. IV. c. 23. §. 1. p. 260. b, emit Thuringiam. T. I. Manl. Com. L. IV. c. 23. §. 1. p. 260. b. alii Miſniam emiſſe aſſerunt. ib. Thuringiam exercitu petit. ib. §. 2. in acie cadit. ib. c. 24. §. 2. p. 262. b,
Adulterii puniti exemplum. ib. c. 29. §. 1. p. 266.
Advocati modeſte & ſine convitiandi temeritate res proponant. T. III. Diſ. p. 127 b. munere an ſenat. or fungi poſſit ib. p. 107. b. non debent ſubditos adverſus Dominos ſuos concitare. ib. p. 196. a.
Advocatorum Budiſſ. Juramentum. ib. pag. 129. a.
ordinariorum (Amts-advocaten) inter & Budiſſ. Senat Lis. ib. p. 122. ſeqq.
Advocatus injurioſis incarcerari poteſt Budiſſ. ib. p. 127. b.
Scripta ſua ſubſcribere debet. ib,
Ædes Petrina fulmine tangitur. T. I. Part. II. p. 9.
inſignis Gorlicenſium Petrina aliaque Templa Gorlicii extructa. T. I. Manl. L. VI. c. 52. p. 34 b. ſeqq.
Ædificiorum publicorum Zittavienſium reſtauratio. T. I. Part. II, p. 134.
Æditui a D. Petri & obſtetricis domus ædificata. ib. p. 54. b.
Ægyptiorum vanus ac inſanus Polytheiſmus. T. II. p. 381. b.
Ælia Coſroë Perſa diripitur. T. I. Manl. L. VI. c. 95. §. 1. p. 377. a.
Turcæ potiuntur. ib. c. 96. §. 1. p. 377. b.
Saladinus occupat. ib.
Cordinus vaſtat. ib. 378. a.
Fridericus II. Imperat. inſtaurat. ib.
Æliam vicum Imperator Ælius Adrianus condidit. T. I. Part. II. p. 123.
Ælius Hadrianus condit vicum Æliam. ib.
Æmilius (Geor.) T. I. Manl. Com. L. I. c. 2. §. 6. p. 110. b. ejus verſus de Qviſſo. ib. c. 22. §. 3. p. 131. a.
Ænobarbus M. (Franciſcus) Gorlicenſ. reformator. ib. c. 26. §. 1. p. 133.
Æquitas. T. I. Vip. c. 4. §. 22. p. 13. a.
Æquivocatio Nominum. T. IV. p. 69. a.
Æſtas ſolito frigidior. T. I. Part. II. p. 48. a. & p. 88. a.
ſiccior. ib. p. 49. b. multum damni affert. ib. p. 79. a.
Æſticampium. i. e. Sommerſeldum. T. II, p. 23. b.
Æſtus permagnus. T. I. Part. II. p. 34. b.
Afflictis afflictio non eſt inferenda. T. III. Diſ. p. 142. a.
Affraneamentum. ib. p. 193. b.
Africa Græcis auſertur. T. IV. p. 125. a.
Aganoria. T. II. p. 98. b.
Agnes Dedonis I. filia nupſit Friderico. T. I. Manl. L. II. c. 25. §. 1. p. 184. b.
S. Hedwigis mater. T. I. Manl. D. c. 15. §. 7. p. 87. a.
marchioniſſa exſpirat. T. IV. p. 37. a.
Vidua Bulconis III. Fürſteubergenſis Principis. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 31. §. 6. p. 324.
Agneta Quiddelinburgenſis Abbatiſſa, Conradi Marchionis filia. T. IV. p. 106. a. & p. 127. b.
Agricultura Luſatiæ. T. II. p. 228. §. 23.
Ahenum fullonum poſt 27. annos in Niſſo reperitur. T. I. Part. II. p. 86. a.
Akris civitas. T. IV. p. 82. a.
Alba græca oppugnatur. T. I. Manl. L. VI. c. 81. §. 2. p. 385. b.
Albero Ducis Henrici frater. T. IV. p. 30. b.
Præpoſitus de Luſinitz removetur. ib. pag. 56. a.
Albertus Archiepiſc. Moguntin. obit. T. IV. p. 36. b.
Archiepiſcopus Bremenſis fundator Monaſterii Gorlicenſis. T. IV. p. 107. a. moritur Goslariæ. ib. p. 109. a.
Auſtriacus Adolfi hoſtis. T. I. Garz. c. 4. § 2. p. 49. b. Cæſar. ib. p. 50. b. Miſniam invadit. T. I. Manl. D. c. 15. §. 17. p. 88. b & c. 18. §. 10. p. 94. b. Rex Boh. tria regna inter ſex menſes accipit. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 20. p. 358 b. venit Gorlicium. ib. c. 71. Vratislaviam petit. ib. pedem frangit. ib. c. 72. moritur. ib. p. 359. artium Baccalaureus. ib. c. 72. ejus uxor filiæque. ib. p. 359. a. fit hæres Regni Bohemici & Luſatiæ.

T. II.

T. II. p. 239. expellit Bohemia Henricum Carinthiæ Ducem. T. I. Manl. Cum. L. VI. c. 2. §. 2. p. 295.

Degener, inſidiæ ejus in uxorem. T. I. Manl. D. c. 15. §. 10. p. 87. b. bellum contra filios. ib. §. 15. p. 88. a. accipit Aldenburg. & Pliſnenſ. terram. T. I. Manl. Com. L. IV. c. 20, §. 1. p. 258. b. conjugem ſuam ſpernit. ib. in extrema egeſtate moritur. ib. §. 1. p. 265. b. c. 28. p. 265. b. Thuringiæ Landgravius. ib. c. 19. §. 2. p. 228. a. conjugi inſidias ſtruit, quæ fuga ſibi conſulit. ib. c. 20. Cunegundæ Iſenberg. amure captus. ib. c. 20. Apicio deſtinat Thuring. c. 22. Thuringiam vendit Adolpho Naſſ. c. 23. p. 269. tres uxores habuit. ib. §. 2. Friderici admorſi Marchionis Luſatiæ inferioris pater, ſceleratiſſimus Princeps. ib. c. 28. §. 1. p. 66. Filios ſuos Tizmannum & Fridericum admorſum Thuringia privare vult. T. II. p. 258. §. 40. b.

Thuringiæ Landgravius. T. I. Garz. p. 30. §. 4 & T. I. Manl. D. c. 15. 10. ſeqv. Uxor & liberi. ib. vendit filiorum ditiones ib. p. 43. a. obitus. ib.

Albertus Ditterici II. Frater quoque Luſatiæ Marchio vocatur. T. I. Manl. L. II. c. 16. §. 2. p. 256. a.

II. Elector X. Brandb. T. I. Manl. Com. L. V. c. 3. §. 1. p. 273. b. uxor & liberi. ib. mors. ib. §. 3.

Leodienſis Epiſcopus occiditur. ib. p. 52. a.

Marchio de Brandb. moritur. T. IV. p. 43. b. uxorem ducit. ib. p. 59. a Conradus Marchio Luſatiæ filiam ſuam ipſi collocat. T. II. p. 257. §. 35. a.

Marchio Hildegisburg. T. IV. p. 34. b.

Marchio Saxoniam turbat. ib. p. 40. b. cum uxore ad partes marinas proficiſcitur. ib p. 42. a.

Marchio moritur. ib. p. 54. b. uxor ejus veneno extincta eſt. ib.

Magiſter Equitum Hieroſol. T. II. p. 329. a.

Imperator Bohemiam fruſtra bello perſequitur. T. I. Manl. Com L. III. c. 48. §. 4. p. 234. b. cæditur ib. L. IV. c. 27. §. 2. p. 265. b.

Slico. T. I. Part. p. 5.

Urſus. T. I. Idyll. p. 51. Elector Brandeb. VII. T. I. Manl. L. V. c. 1. §. 4. p. 272. Uxor ejus & Liberi. ib. §. 5.
dulcis amicitia com S. Bernhardo ib §. 5.
expellit Slavos ex marchionatu Brandenburgico. T. II. p. 251. §. 12.
conditor trium ampliſſimarum familiarum. T. I. Manl. L. IV. c. 6. §. 1. p. 249. b.
Slavos bello proſequitur. ib.
fit Elector & Marchio Brandeb. ib. L. V. c. 1. §. 4. p. 272. a.

Albertus. T. IV. p. 18. a. Miſnenſis obit. ib. p. 128. b.

II. T. I. Idyll. p. 68.

III. T. IV. p. 18. b.

II. & III. Auſtriæ Duces. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 23. §. 3. p. 315. a.

ad Albim veteres accolæ. T. I. Idyll. p. 61.

Albinus (Adrianus) J. V. D. Domus Brandeburg. Senator intimus. T. I. Manl. L. VII c. 28. §. 1. p. 454. b.
in nova Marchia Cancellarius, & Laubæ natus Scholæ Laubanenſi augendæ & reſtaurandæ ſumtus ſuppeditat. T. II. p. 370. b.

(Johannes) Gorlicenſis Organicus. T. I. Manl. L. VII. c. 29. §. 6. p. 456. b.

Albis pontibus jungitur. ib. L. I. c. 42. §. 5. p. 149. a.

Albus eqvus Svantevico ſacer. T. II. p. 115. a. Soli tribuitur. ib.

Aldenburgum, Urbis opulentia. T. I. Garz. c. 1. §. 6. p. 44. b. deditio ib. p. 54. a.

Alerſen (die Kleine) jugulat mulierem. T. I. Part. II. p. 65. b. ejus Supplicium. ib.

Alexander (alias Rolandus) fit Papa. T. IV. p. 42. a. Romæ honorifice ſuſcipitur. ib. p. 46. b. cum Imperatore reconciliatur. ib. p. 126. b. reſtituitur. ib. Xenia mittit Imperatori. ib. Romæ concilium habuit. ib.

III. Friderici I. Barbaroſſæ Collom petit. T. I. Manl. Com. L. IV. c. 12. §. 1. p. 254. a.

Rezovienſem obtinet Præfecturam. T. IV. p. 101. b.

Alexius Bohem. Dux belli. T. I. Manl. L. III. c. 18. §. 1. p. 212. b.

Alheidis, Marchioniſſa ſecunda Abbatiſſa in Gernrode. T. IV. p. 154. a.

Alienæ virtutes non alto ſupercilio deſpiciendæ ſunt. T. II. p. 327.

Alienare feuda ſine Domini & agnatorum conſenſu non licet. T. III. Diſ. p. 17. a. p. 19. a. p. 62. b.

Alienatio indicanda eſt officialibus. ib. p. 71. a. de ejusdem modo. ib. p. 73. a. ſeqq.

Alieni tantum fundi proprio poſthabito non curandi. T. II. p. 343 a.

Alimentorum ingens penuria graſſatur Gorlicii. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 146 p. 420.

Allodiales res minoris ſunt momenti, quam feudales. T. III. Diſ. p. 5. a.

Alperspach monaſterium fundatur. T. IV. p. 131. a.

Ambitioſi alios etiam inflammant. T. I. Vip. c. 2. §. 7. p. 8. b.

Ambitus murorum cingentium Gorlicium. T. I. Part. II. p. 99. b.

Amor juſtitiæ Caroli IV. T. IV. p. 108. a.
Patriæ. T. II. p. 326. a. b.

Amts-Haupt-Leute. T. II. Haugw. Prodr. p. 16. a.

Das Görlitziſche Amts-Hauptmanns Curia feudalis. T. III. Haugw. Prodr. p. 25. a.

Anabaptiſtæ concionantur, ruſtici hoc permittentes puniuntur. T. I. Part. II. p. 30.
nullam in foro Eccleſiæ curam externam neceſſariam eſſe ſutoniant. T. II. Diſ. p. 88. b.
Anaclens Papa. T. IV. p. 35. a.
Anhalt Caſtrum deſtruitur. ib. p. 125. b.
Anaſtaſins (Conradus) fit Papa. ib. p. 40. 6. p. 126. a.
Ancilla incendii autor zu Deutſch Oſſig comburitur. T. I. Part. II. p. 69. a.
An Civitates municipales gaudeant poteſtate L L. condendi. T. III. Diſ. p. 118. b.
An Conjux Conjugi ſuccedat. ib. p. 154 b.
Andechſianorum Cumitum potentia T. I. Manl. Com. L. III. c. 13. §. 7. p. 207. a. Stirpis Conditor Arnolphus in Ottone Epiſcopo deficit ib §. 8. 9.
Andreadis Cenutaphium Chriſti deſcriptum. T. I. Part. II. p. 115. ſeqq.
Anehalt deſtruitur. T. IV. p. 37. a.
An geos absque cultu Deurum? T. II. p. 65. a.
Angina graſſatur Gorlicii. T. I. Part. II. p. 88. a.
Angli Jurisd. Eccleſiaſticam exerceotin Curia Chriſtianitatis. T. III. Diſ. p. 92. b.
Anhaldinus Princeps primus. T. I. Manl. Com. L. V. c. §. 6. p. 272. b.
An hodie Jure Civitatis frui poſſint homines proprii I glebæ adſcripti? T. III. Diſ. p. 119 b.
Animus hominis delectatur rerum varietate. T. II. p. 380. b.
An in poteſtate judicis ſit, an vero in creditorum arbitrio curatoris electio? T. III. Diſ. p. 145. a.
An Luizenſes in circulo Bohemico Saatz confederint? T. I. Manl. Com. L. I. c. 45. §. 1. p. 150. a.
Anna Regina Angliæ. ib. L. VI. c. 34. §. 3. p. 327.
Regina Cæſaris uxor Gorlicium venit. T. I. Part. II. p. 33. a. obit. ib.
Wadimiri conjux Chriſtianiſmo favens. T. II. p. 175. b.
Annales Gorlicenſes T. I. Part. II. p. 101. ſeqq.
Annonæ caritas. ib. p. 7.
caritas magna Gorlicii. ib. p. 15. p. 80. 6. p. 86. a. b. a Senatu Gorlicenſi medela fertur. ib. p. 85. b.
caritas T. I. Manl. Com. L. VI. c. 22. §. 2. p. 314. a. c. 39. § s. p. 335. a. c. 76. §. 4. p. 357. a. c. 68. §. 2. p. 335. a c. 4. §. 1. p. 296. b.
Caritas Goldbergæ. ib. L. VII. c. 5. §. 6. p. 439. b.
Vilitas T. I. Part. II. p. 11. Gorlicii. ib. p. 81. b. 89. b.
menſura lapidea ſponte rumpitur Gorlicii. ib. p. 86. a.
Annus fertilis. ib. p. 80 b.
An per pacta etiam acquiri poſſint hæreditates? T. III. Diſ. p. 155. b.
An Senator Advocati munere fungi queat? ib. p. 107. b.
An Senatores & Judices Hexapolitani poſſint eſſe Nobilium Juſtitiarii ib. p. 107. a.
An Senatus Oppidani membra adverſus Jur. & Med. Doctores Jure proëdrias uti poſſint? ib. p. 106. b.
Anshelmus Havelbergens. Epiſcopus ad Eugenium mittitur. T. IV. p. 39. a. fit Archiepiſcopus Ravennæ. ib. p. 40. b. moritur. ib. p. 42. a.
Vamieoſis Epiſcopus deſtruit Curchum ejusque quercum. T. II. p. 201. b.
An Statuta dentur, quæ non in ſcripturam ſunt redacta? T. III. Diſ. p. 119. a.
Aotechſianorum Comitum potentia. T. I. Manl. D c. 12 §. 1. p. 83. b.
An Teſtamentum extra judicialiter factum ſubſiſtat? T. III. Diſ. p. 158. a.
An Thalamus areſto poſſit adſtringi. ib. p. 140. a.
Athyrius Alexandri Miles, Mechleb. Principum autor creditur. T. II. p. 77. a. fabula eſt. ib. p. 83. b.
Antiquiſſimus Luſatiæ Status T. II. p. 247. §. 20. b.
Antium quænam ſit urbs & ubi ſitá? T. I. Manl Com. L. I. c. 10. §. 5. p. 118. b.
Antonii Brabaotini uxores. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 34 §. 6. p. 328. a.
ἀνθρωπο θυσία gentilium. T. II. p. 108. a.
Antympus, Laeuum, fluviorum & fontium Deus ib. p. 189. b. etymon, figura, cultores, cultus, ib. p. 190. b. deſtructio. ib. p. 191. a.
Aphneus. ib. p. 162. b.
Apitius fax belli Glogavienſis. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 120. §. 31. p. 400. a.
Apollo. ib. p. 98. a.
Apollonius nothus Thuringiæ Landgravius. T. I. Garz. p. 51. b.
Præpoſitus de Walbeke. T. IV. p. 56. a. fit Hallenſis Eccleſiæ Præpoſitus ib. reſignat. ib p 57. a.
Apophtegmata quædam. T. I. Manl. Com. L. VII. c. 27. §. 2.
Appellationis forma in Luſ. Judiciis. T. III. Diſ. p. 26. a. 37. a.
Apulia ſubtrahitur de Imperio Romano. T. IV. p. 125. a.
Sedi apoſtolicæ reſtituitur. ib. eam Henricus VI. ſubegit. ib p. 55. a.
Aquæductoria machina Budiſſ. T. II. p. 28. a.
Aquæductus Budiſſinæ fabricatur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 132. §. 1. p. 411. a.
Aquarum eluvio. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 133. p. 4. a, T. I. Part. II. p. 37. b.
Aquila rubra inſigne Marchiæ Brandeburg. T. I. Manl. Com. L. II. c. 11. §. 1. p. 170. b.
Aræ gentilis rudera. T. II. p. 31. a.
Arbiter fati vitæque eſt Deus. ib. p. 352. b.

Arbur

Arbor argentea. T. I. Manl. Com. L. IV. c. 17. §. 5. p. 257. a.
Arbores Diis dicatas Cruore immolatorum conſpergunt Gentiles. T. II. p. 175. a.
Arcem Weiſſenſebum diruunt Zittavienſes. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 21. §. 2. p. 312.
Arces prædatoriæ incenduntur. T. I. Part. II. p. 9. omnes in Budiſſ. & Gorlicenſ. territoriis incenduntur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 20. §. 6. p. 311. b. ſeqq.
duæ validiſſimæ in monte Cornua regionis dicto (Lands-Cron) ſitæ diruuntur. T. II. p. 289.
Tollenſtein & Schönbuchum expugnant Zittavienſes. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 10. §. 2. p. 304.
Archiepiſcopus Colonienſis excommunicatur. T. IV. p. 59. a.
Arcbona Sedes Idoli Svanteviti. T. II. p. 72 b. Danis in fidem venit. ib. p. 74. a.
Arcis in Berneburg & Anhalt conditor. T. IV. p. 153 b.
Per Areſta creditor jus reale & prioritatem conſequitur jure ſtatuario, non vero jure communi. T. III. Diſ. p. 139. a.
Areſta Jure communi ſunt prohibita, permiſſa vero Jure ſtatuario Budiſſ. ib. p. 138. b.
An Areſto adſtringi poſſit thalamus. ib. p. 140. a.
Arkon, Rugiæ urbs, deſcriptio. T. II. p. 105. b.
ad Arma, Rom. formula. ib. p. 132 b.
Arm-Bruſt-Schützen-Hauß ædificatur. T. I. Part. II. p. 35. a.
Arnoldus Abbas Magdeburg. moritur. T. IV. p. 43. a.
fit Archiepiſcopus Colonienſ. ib. p. 36. b. moritur. ib. p. 40. a. 41. b. 126. a.
Cancellarius ſuccedit Arnoldo Colonienſ. Epiſcopo ib. p. 40. a. 126. a. Henrico ſubſtituitur. ib. b. occiditur. ib. p. 42. b. 126. a.
Chriſtophorus J. V. D. moritur. T. I. Part. II. p. 29. b.
Epiſcopus Merſeburgenſis occiditur. T. IV. p. 32. b.
(Joh.) Conſul obit. T. I. Part. II. p. 28.
fit Præpoſitus montis-Sereni. ib. p. 39. a. dolis capitur, ſicque Præpoſiti munus amittit. ib. b.
fit Præpoſitus Luppoldisberg. ib. p. 39. b.
Moguntinus Epiſcopus eligitur. ib. p. 126. a. occiditur. ib.
de Arnsberg Fridericus. T. I. Vip. c. 11 §. 6. p. 24. b.
Arnsberg deſtruitur. T. IV. p. 43. a.
Ars excuſoria S. typographica inventa. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 44. §. 2. p. 340.
Artes aulicæ. T. I. Garz. c. 4 §. 10. p. 50. b.
tandem aliquo in Loco juſtos reperiunt exiſtimatores. T. II. p. 353. b.
& Scientias probe tenere, & alios easdem feliciter docere, raro invenimus in uno. ib. p. 340. b.
Mathematicæ in ſummum fere faſtigium eluctatæ hodie videntur. ib. p. 356. b.
Arx Brandeburgum. T. II. Haugw. Prodr. p. 12. a.
Budiſſinenſis reædificatur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 115. p. 394.
Carlsfried conditur. ib. c. 20. §. 6. p. 312.
Corſa diruitur. ib. §. 3. p. 311.
Gorlicenſis ubi olim ſita fuerit. T. I. Part. II. p. 8.
Arx montana, quam coronam provincialem vocant. (Lands-Cron) impoſita. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 51. §. 1. p. 344. diruitur. I. Part. II. p. 13. quam Senatus Gorlicenſis deinde emit. ib. ib.
Neuhofen conditur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 31. §. 1. p. 323.
Oyvinum offertur Cœleſtinis. ib. c. 27. §. 5. p. 316. ejus nomen & fata ib. c. 28. p. 317. ſeqq.
in Parnaſſo. T. II. p. 356. a.
Pragenſis proditione in Huſſitarum poteſtatem venit. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 48. §. 4. p. 343. a. a Sigismundo recuperatur. ib.
Aſchenatz primus Celticæ gentis Conditor. T. II. Haugw. Prodr. p. 9. b.
Aſchersleve incenditur. T. IV. p. 45. b.
Aſciburgium T. I. Manl. Com. L. I. c. 31. §. 2. p. 139. b. quid minuat. ib. §. 3. p. 139. b.
Aſciburgius. T. I. Manl. D. c. 5. §. 6. 7. p. 79. a.
Aſelges nobilis Italiæ. T. II. p. 362. a. ejus oratio ib. facinus audax. ib deliberatio ib. interitus. ib.
Aſtronomicæ Doctrinæ amans & cupidus fuit Rudolphus IV. Dux Auſtriæ. T. I. Manl. Com. L. VI c. 24. §. 3. p. 315.
Aſtus Polentii. ib. c. 53. §. 8. p. 347. a.
Aſtutia Gorlicenſium, qua ad evertendum vicum Neuhofum, in ſocietatem ſuerunt pertractæ cæteræ urbes fœderatæ. ib. c. 31 §. 3. & 13. p. 324. & ſeqq.
Aſylum ſibi ædificat Wiepertus Junior. T. IV. p. 123. b.
Athanaſii Verba de Gentilium πολυθεότητα. T. II. p. 204. a.
ἀθέως gentes fuiſſe explic. ib. p. 86 b.
Avaritia omne officium pervertit. T. I. Garz. c. 4. §. 9. p. 51. a.
Auctorum Catalogus in Deigmate a Manlio adhibitorum. T. I. Manl. D. c. 20. p. 97. b.
Audax vir & vehemens inſtaurandæ religionis incrementa magis retardat, quam promovet. T. II. p. 330. a.
Auerbachius ſecuri percutitur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 37. §. 2. p. 333. b.

Auguſtini in Sereno-monte excipiuntur. T. IV. p. 38. a.
Auguſtum Gymnaſium Gorlicenſe. T. I. Manl. Com. LV. c. 28. §. 1. p. 290. fundatur. T. I. Part. II. p. 36. b. ejus primi Præceptores. T. I. Manl. Com. LV. c. 28. §. 2. p. 290. T. I. Part. II. p. 36. b.
Avis alata famæ hierographum. T. II. p. 127. a.
peregrina ſclopato trajicitur. T. I. Part. II. p. 85.
Aula Præſidis conflagrat. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 125. §. 8. p. 403.
Aulæis exornantur fana. T. II. p. 106. a.
Aurea bulla Meti condita in Comitiis Norimbergenſibus promulgatur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 33. §. 4. p. 326.
Vitis, ſub qua Perſarum Reges ſedentes populis ſuis jura dederunt. ib. c. 17. §. 5. p. 257.
Auream Vitulam ſ. Vetulam, idolum conſulunt Ruſſi calamitatibus preſſi. T. II. p. 161. b.
Aureum Vellus. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 34. §. 8. p. 328. b.
Ordinis ejus Auctor. T. I. Manl. D. c. 18. §. 6. p. 94. a.
ejus effigiem pro Symbolo geſtat familia militaris. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 34. §. 8. p. 328. b.
Auſcetus vid. Auſchweitus.
Auſchweitus ægrotantium & bene valentium Deus. T. II. p. 220. b. nomen, etymon, figura, cultores, deſtructio, ib. p. 221. a. b.
Auſiga Bohemiæ oppidulum. T. I. Manl. Com. L. VI. ib. c. 54 §. 1. p. 357. a.
Auſpicia per equum ſumuntur. T. II. p. 117. a.
Ausſchuß-Verſammlungen. T. II. Haugw. Prodr. p. 17. b.
Ausſtattung. T. III. Diſ. p. 47. b.
Auſtriæ primus omnium Exarchus nominatus eſt Rudolphus IV. Dux Auſtriæ. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 24. §. 3. p. 315.
Autor eccleſiæ in monte Sereno. T. IV. p. 31. b.
ordinis ſ. familiæ militaris, cujus ſocii pro Symbolo geſtant aurei Velleris effigiem. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 34. §. 8. p. 328.
Autumnus ſiccus. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 143. § 2. p. 421. a.
calidior. T. I. Part. II. p. 43 a.

B.

Babergenſis Epiſc. Otto. T. I. Vip. c. 9. §. 9. p. 23. a.
Baculus (halebarda) potentiæ Symbolum. T. II. p. 145. a.
in cujus ſummitate manus erat figura Hennili. ib. p. 202. b.
Balderamus Epiſc. Brandenburg. T. IV. p. 43. b.
Balenæ maxilla in templo Petrino ſuſpenditur. T. I. Part. II. p. 55. a.
Balſamer-Land. T. I. Vip. c. 1. §. 4. p. 7. a.
Balſamorum regio. T. I. Vip. c. 1. §. 4. p. 7. a.
Banneriani milites Gorlitium veniunt. T. I. Part. II. p. 92. a.
hoſpitium capiunt. ibid.
Baptiſterium renovatur. T. I. Part. II. p. 38. a.
cancellis ferreis circumdatum. ib. p. 81. a.
Bapurgius (Jacob) fit Papa ſub nomine Johannis XXII. T. I. Manl. L. VI. c. 5. §. 11. p. 298. b.
Barbæ tonſio interdicta eſt Slav. ſacerdotibus. T. II. p. 111. a.
Barbarorum ritus funebres T. I. Vip. c. 1. §. 6. p. 7. b.
Baro de Birca Zittav. interficitur. T. I. Manl. L. III. c. 48. §. 1. p. 234. b.
Baro de Cotbus; Richardi tumulus T. I. Manl. L. I. c. 13. §. 4. p. 122. b.
Barones Biberſteinii. T. I. Manl. L. I. c. 12. §. 2. p. 120. a. eorum potentia ibid.
Barones in Camentz. T. I. Idyll. p. 60.
Baro Donenſis Zittaviæ ſecuri percutitur. T. I. Manl. L. VI. c. 10. §. 5. p. 304. ejus gentiles a Zittavienſibus apud pontem Grotenſem profligantur. ibid.
Baro de Rodern. T. I. Manl. L. I. c. 9. p. 115.
Baro de Schöneich. T. I. Manl. L. I. c. 9. p. 115.
Baronatus Beſcovienſis T. I. Manl. L. I. c. 12. §. 4. p. 120. b.
Storchovianus. ibid.
Baronius (Cæſar) pleraque ex centuriis Magdeburg. compilavit. T. II. p. 336. b.
in Barſtucias i. e. ſpiritus Puſceto attribuunt imperium Pruſſi. T. II. p. 207. b.
Barſtucci & Marcopeti i. e. dæmones adminiſtratorii. T. II. p. 234. nomen, cultus, deſtructio. ib. p. 235.
Barth Marchio Drebcaviam obſidet. T. I. Manl. L. VI. c. 36 §. 7. p. 332. b.
Bartholdus Marchio de Bavaria uxorem ducit Luccardam. T. IV. p. 106. b. ſeparatur propter notam adulterii. ibid.
Bartholomæus Monſterberg. Dux perit in Danubio. T. I. Manl. L. VI. c. 143. §. 1. p. 421. a.
Baruth T. II. p. 24. a.
Βασανιστήριον ædificatur. T. I. Part. II. p. 49. a.
Baſilica Cizenſis in bello igne deleta T. I. Vip. c. 4. §. 31. p. 13. b.
Baſilicæ cœnobii Oyvinenſis deſcriptio & conſecratio T. I. L. VI. c. 27. §. 13. p. 317.
Baſileenſis Synodus T. I. Manl. L. VI. c. 64. §. 2. p. 354. a.
Batini T. I. Manl. L. I. c. 31. §. 2. p. 139. a.
Bavaria Ottoni Sax. ablata Welpho datur. T. I. Manl. L. III. c. 14. §. 5 p. 209. a.
Baucis anus paupercula uxor Philemonis T. I. Manl. L. I. c. 6. §. 3. p. 113.
a Budiſſin (Chriſtiana) Abbatiſſa Mariæſtellæ. T. I. Manl. L. I. c. 8. §. 3. p. 115. a.

Beatrix Friderici Imp. uxor. T. IV. p. 126. b. obit. ib. p. 118. a.
Beatrix Ottonis pii Uxor. T. I. Manl. L. V. c. 5. §. 7. p. 275. a.
Becker (Joh.) Senator obit. T. I. Part. II. p. 70. a.
Beichlingi Thuringiæ arx. T. I. Manl. L. II. c. 30. §. p. 189. a.
Bein-Bruch T. II. p. 26. b.
Belbocus T. II. p. 78. b.
Belegorum T. II. p. 24. b.
Belgern. T. II. p. 24. b.
Belgor, Belgern, urbs. T. I. Vip. c. 4. §. 10. p. 13. b.
Belgradum oppugnatur. T. I. Manl. L. VI. c. 81. §. p. 385. b. ejus varia nomina. ib. p. 386. a.
Bella Luſatorum & Miſnicorum, quomodo ſint geſta cum Polonis. T. I. Manl. L. II. c. 20. §. 1. p. 178.
Bella varia contra Sorabos. T. I. Manl. L. I. c. 43. §. 2. p. 147. ſeqq.
Belli auctorum fata cruenta. T. I. Vip. c. 5. §. 5. p. 14. a. & T. I. Garz. c. 5. §. 2. pag. 52. a.
Bellicoſi viri Luſati. T. II. p. 248. §. 22. a.
Belli in templa injuria. T. I. Vip. c. 4. §. 6. & 31. p. 13. b.
Bellum a Polonis in Luſatia geſtum T. II. p. 253. a.
Franci cum, quo occubuit Johannes Rex Bohemiæ T. Manl. L. VI. c. 14. p. 306. & ſeqq.
Glogavienſe T. I. Manl. L. VI. c. 120. §. 1. ſeqq. p. 397. ſeqq.
Huſſiticum T. II. §. 50. a. p. 263.
quod Poloni Luſatiæ inferunt. T. II. p. 186.
inter Ladislaum & Matthiam. T. I Manl. D. c. 18. §. 13. p. 95. a.
Belſchwitz T. II. p. 24. b.
Belſtius (Nicol.) curiæ magiſter T. I. Manl. L. VI. c. 31. §. 12. p. 325. a.
Belvitia (Barbara) Vallis Marianæ Abbatiſſa. T. I. Manl. L. II. c. 8. §. IV. p. 115. a.
Belvitium T. II. p. 24. b.
Benechonıæ T. I. Manl. L. I. c. 31. §. 2. p. 139. a.
Benedictus (Barth.) in Niſſum ſe præcipitans miſere perit. T. I. Part. II. p. 69. b.
Beneſchaviæ conventus. T. I. Manl. L. I. c. 4. §. 2. p. 112. a.
Benno Epiſcop. Miſnenſ. T. II. p. 120. b. ejus vita T. I. Part. II. p. 153. b.
Benno Monachus Abbas ordinatur Gozecenſis monaſterii. T. IV. p. 107. b.
Benochemæ T. I. Manl. D. c. 5. §. 6. p. 79. a.
Berchtoldus II. Dux Zaringiæ fundator Cœnobii S. Petri T. IV. p. 131. a.
Berco (Sedislaus) Dominus de Duba &c. Præfectus Luſ. ſup. T. I. Manl. L. VI. c. 125. §. 20. p. 406. a.
Berga T. II. p. 24. 48. b.
Beringerus de Meldinge moritur. T. IV. p. 48. b.
frater Lodovici Comitis ſenioris de Thuringia. T. IV. p. 105. b. liberi ejus. ibid.
Berna a Bohemis vocatur pecunia. T. I. Manl. L. VI. c. 30. §. p. 323. a.
Bernam Bohemi Steuram vocant. T. I. Manl. L. VI. c. 112. §. 15. p. 393 a.
Berneburg caſtrum incenditur. T. IV. p. 36. b.
Bernhardus S. Abbas primus Clarevallenſis T. I. Manl. L. III. c. 29. §. 1. p. 219. b. vitæ ejus & doctrinæ integritas. §. 2. ib. σύγχρονοι ejus. §. 3. p. 220. a. elogium. ibid. cum D. Pauli doctrina convenientia. ib. hujus rei exempla. ib ejus ſcripta Carolus Imp. ſenex legit. ibid.
Bernhard Comes de Plozeka. T. I. Vip. c. 9. §. p. 22. b.
Bernhardi civitas. T. II p. 25. b.
Bernhardus Claravallenſis Abbas. T IV. p. 38 a.
Bernhardus Comes Ducatum Saxoniæ ab Imperatore obtinet. T. IV. p. 47. a. & pag. 127. a.
Comes de Lippa fit Monachus, demum Abbas ac deinde Epiſcopus. T. IV p. 80. a. a filio ſuo conſecratur. ibid.
de Lippa provinciam quandam devaſtat. T. IV. p. 43. b.
Dux Saxoniæ. T. II. p. 129. a. fuga elabitur. T. IV. p. 47. a.
Elector Saxoniæ. T. I. Garz. c. 4. §. 3. p. 40. b T. I. Manl L. I. c. 36. §. 4. p. 143 b.
Hildeſemenſ. Epiſc. moritur. T. IV. p. 40. b & p. 126. a.
Lüneb. Dux nuptiis Miſtivoju denegatis Slavos irritat. T. I. Manl. L. II. c. 5. §. 1. p. 153. b.
(M. Ambroſius) T. II. p. 364. b.
ſ. Eugenius fit Papa. T. IT. p. 37. b.
S. hominem per fidem juſtificari docet. T. I. Manl. D. c. 13. § 7. p. 85. a.
ſuccedit Bertholdo. T. IV. p. 34. b.
Bernsdorff. T. II. p. 26. a.
Bernſtädel. T. II. p. 25. b. & T. I. Manl L. I. c. 8. §. 3. p. 115. a.
Bernt (Joh.) Imperatoris Somatophylax Gorlicii perit. T. I. Part. II. p. 56. a.
Bernt (M. Ambroſius) Gorlicius, Viteberg. Academiæ Profeſſor. T. I. Manl. L. VII. c. 112. §. 1. p 444. b. ejus vita religioſa & obitus ibid. §. 2.
Bero primus Abbas Bigaugienſis monaſterii. T. I. Vip. c. 7. §. 1. p. 17. a. obit. T. IV. p. 121. b.
Bero Slavorum Epiſcop. T. IV. p. 42. b.
Beroſæ antiquitates. T. I. Manl. L. I. c. 35. §. 1. p. 142. a.
Berta Abbatiſſa Gerberſtadienſis Conradi Marchionis filia. T. IV. p. 106. a.
Comitiſſa, Dedonis uxor moritur. T. IV. p. 37. b.

Wiperti filia. T. IV. p. 31.b. ejus maritus, filia & obitus, ib. p. 106. b.
Berthrada Conradi filia nupſit Beringero Comiti T. IV. p. 105. b.
Bertislaus Pomeraniæ Dux baptizatur. T. I. Manl. D. c. 12. §. 1. p. 83. b. & Com. Lib. III. c. 13. §. 3. p. 205. a.
Bertoldus Cizenſis Epiſcop. obit. T. IV. p 42. b.
Epiſcop. Hildesheim. moritur. T. IV. p. 34. b.
fit Epiſcopus Nuenburgenſ. T. IV. p. 128. a.
Nuenburgenſis Canonicus fit Epiſcopus Cizenſis. T. IV. p. 49. b.
Svevus præeſt Eccleſiæ B. Georgii in Nüenburg. T. IV. p. 116. b. ab Udone ſuſpenſus eſt. ibid.
Bertrandus Remenſis, natione Gallus. T. I. Manl. L. V. c. 19. §. 7. p. 285. a.
Bertrudis in Abbatiſſam eligitur. T. IV. p. 92. c.
Bertsdorffium. T. II. p. 26 a.
Berwigius moritur. T. IV. p. 37. b.
Beſcovia T. II. p. 26. b.
Beſau. vid. Baſcovia.
Bettelsdorff. T. II. p. 26. a.
a Biberſtein (Ulricus) arcem Lands-Cron inſtaurat. T. II. p. 356. a. b.
Biberſteinii Bar. inſignia. T I. Manl. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. b. & p. 120. nummus p. 121. a. eorum familia illuſtris unde ortum trahat, ib. c. 12. §. 2. p. 120.
Biberſteinius (Udalricus) clam indicat adventum Huſſitarum Gorlicenſibus. T. I. Manl. L. VI. c. 66. §. 2. p. 355.
Biberus (Johann.) Scholæ Gorlicenſ. collega. T. I. Part. II p. 36 b.
Bibliotheca Zittavienſis erigitur, augetur, novam manſionem invenit, T. II. p. 374. b.
Bichelingum caſtellum Cæſar recipit. T. I. Manl. L. II. c. 25. §. 7. p. 186. a.
Biela. T. II. p. 25. b.
Bieleſckca, Bieloſchka. T. II. p. 26. b.
Bier-Kegel wird eingeführet. T. I. Part. II. p. 59. b.
Bieſigium. T. II. p. 27. a.
Bieſniga. Bieſnitz. T. II p. 27. a.
Bigaugienſis monaſterii fundatio. T. IV. pag. 118. fundator ejus ib p 120. b. 121. a. quando dedicatum ib. p. 121. b. 128. a. crematur. p. 126.
Bigavienſis villa. T. I. Vip. c. 1. §. 9. p. 7 b.
Bilichius (Hermannus) creatur Dux Saxoniæ. T. IV. p. 152. a.
Bion Comes Merſeburgenſ. T. IV. p. 105. a.
Birckenhain (M. Job) Miniſter Eccleſiæ Gorl. T. I. Part. II. p. 38. b.
Biſcofſchen conſtruxit Imperator. T. IV. p. p. 127 a.
Biſchovesberg (urbs) ædificatur. T. IV. pag. 47. b.
Bithynienſis Comes primus Miſniæ Præfectus, T. I Manl. L. II. c. 9. §. 1. 159. a.
S. Blaſii monaſterii fundator. T. IV. p. 130. b.
Blaſius (Chriſtoph) egregius & felix fuit Poëta. T. II. p. 327.
Blaſſenburgum expugnatum, T. I. Manl. L. I. c. 11. §. 4. p. 119 a.
Blech (Gregorius) T. II. p. 331. ejus ſcripta, inprimis Lexicon, notanda, ibid.
Bober & Quiſſus fluv. T. I. Idyll. p. 62. & Manl. L. I. c 22. § 3. p. 131. a.
Bobſcinum t. Bobeltz. T. II. p 27. a.
Bogahah (Gottes-Baum) arbor apud Celan. ſacra & frequens. T. II. p. 206. a.
Boh, generale nomen Slav. Deorum. T. II. p. 66. b.
vocis uſus ibid.
Boh. Slav. i. e. ſummus Deus. T II. p. 91. a.
ex Bohemia ſecundo flumine Albi in mare Balthicum navigationam molitur Carolus IV. T. I. Manl. L. VI. c. 21. §. 15. p. 313.
Bohemia negligit ſcholarum erectionem. T. II. p. 371. b.
Bohemiæ amnes tres, Luſuntius, Saxona & Miſa. T. I. Manl. L. I. c. 38. §. 1. p. 145. a.
antiqvum inſigne, aquila, novum, Leo, T. I. Manl. L. III. c. 32. §. 3. p. 222. a.
Bohemiæ Ducatus fit Regnum. T. I. Vip. c. 3. §. 6. p. 9. b.
Dux Borivorius fit Chriſtianus. T. I. Manl. L. I. c. 45. §. 1. p. 150. b.
Rex nominatur. T. IV. p. 42. a.
Interregnum finitur. T. I. Manl. L. III. c. 37. §. 3. p. 225. a.
Leonis inſigne apte collocatur. T. I. Manl. L. III. c. 32. §. 3. p. 222. a.
Pocillatoris Imperii Character ei tribuitur. T. I. Manl. L. VI. c. 33. §. 4. p. 326.
priſcorum Ducum, ac Regum Genealogia. T. I. Manl. L. III. c. 48. p. 236. ſeqq.
Reges & Duces Luſatiam ſuperiorem tenentes. T. I. Manl. L. III. c. 14. §. 1. p. 208. a. ſeqq.
Rex primus, ib. c. 16. §. 1. p. 210. b.
Electoris VII. dignitatem conſequitur. T. I. Manl. L. VI. c. 33 §. 4. p. 326.
Regi Luſatia jure feudali confertur. T. IV. p. 176. b. ſimul Miſnia, ib. p. 179. a.
Regnum ab Electoratu debet diſtingui. T. II. p. 169. a. §. 9.
Regia dignitas per LX. annos ceſſavit. T. I. Manl. L. III c. 32. p. 222. a.
Bohemiæ Regem Imperator exauctorat, T. I. Vip. p 23.
Bohemiæ regnum dilatatur. T. I. Manl. L. VI. c. 16 §. 1. p. 307.
tertio reſtituitur & continuo durat. ib. L. III. c. 27. §. 3. p. 225. a.
Bohemiam nunquam in provinciam redegerunt Romani T. II. Hangw. Prodr. p. 6. b.
Zechus occupat. T. I. Manl. L. I. c. 18. §. 4. p. 137. a.

Bohemi invadunt Saxoniam pugna. T. I. Vip. c. 5. §. 23. p. 14. a.
acquirunt Luſatiam inferiorem ſ. Luſatiæ partem. T. I. Manl. D. c. 11. §. 1. p. 82. b. c. 15. §. 23. p. 90. a. & c. 16. & ſuperiorem. ib. c. 16. §. 3. p. 91. b. & T. I. Manl. L. II. c. 28. §. 1. p. 188. a. b. p. 189 b.
Bohemi Regium nomen non uſurpant, ib. L. III. c. 21. p. 214. a. ejus cauſæ ibid.
Germanos ab officiis lege excludunt. T. II. Haugw. Prodr. p. 7. b.
condunt Budiſſinam. T. I. Idyll. p. 58.
ſubigunt Sorabos & Dalmantes, ibid
per Caſtellaneos Luſatiam gubernant. T. II Haugw. Prodr. p. 11. b.
a Lutzanis profligantur. T. I. Manl. L. I. c. 45. § 1. p. 150. b.
Svanteviti deleti memoriam ſervare ſtudent. T. II. p. 74. b.
priſci idola habent. T. II p. 87. b.
multos colunt Deos, ib. p. 88. a. eorum nomina. ib.
ſacrificiis annuis colunt Deaſtros. ibid.
fere eandem cum Slavis religionem habent, ib. p. 87. b.
populantur Luſatiam. T. I. Manl. L. III. c. 36. §. 3. p. 224. b.
Luſatia inferiore potiuntur. T. Manl. L. IV. c. 29. §. 1. p. 266. a.
Miſniam acquirunt. T. I. Manl. T. II. c. 28. §. 1 p. 188. a. b. p. 189. b.
Bohemi (Joh.) diſſidia cum Goriicenſibus de non vendenda cerevisia extranea. T. I. Part. II. p. 21. ejus obitus ibid.
Bohemico ſub regimine partim fundatæ partim inſigniter auctæ ſunt civitates Luſatiæ ſup. T. II. p. 260. §. 43. b.
Bohemis Sileſia & Brandeburg. Marchio accedit. T. I. Manl. D. c. 18. p. 93. b.
Bohemorum regno adjicitur Luſatia, Moravia, Sileſia & Polonia. T. II. Haugw. Prodr. p. 14 a.
virtus bellica in Italia. T. I. Vip. c. 3. §. 8. p. 9. b.
Bohemus multa devaſtat monaſteria in Svevia. T. IV. p. 43 a.
Bohemus (Job.) Paroœcus deponitur & reſtituitur. T. I. Manl. L. VI. c. 130. §. 1. 2 p. 410. a.
Böhm (Abraham) Medicus moritur. T. I. Part. II, p. 66. a.
Boſus. T. II. p. 91. a. Slavorum ſummus Deus. ibid.
Bohoviam. T. II. p. 27. a.
Bohuslaus a Lubkowitz laudat & commendat Patres Oywinanſes. T. I. Manl. L. VI. c. 28. §. 11. p. 319.
Bojoariæ nobiles habent jurisdictionem. T. III. Diſſ p. 13. a.
Ducatum obtinet Hinricus. T. IV. p. 126. a.
Bolco Dux Svidnicus. T. I. Idyll. p. 20.
Boleſlai filius Ludovicus Legnicenſis. T. I. Manl. L. VI. c. 25. §. 1. p. 315. b.
Boleslaus auctor Piaſtarum. T. I. Manl. L. III. c. 39. §. 2. p. 226. a.
Dalmantiæ Dux. T. IV. p. 166.
Calvus Leignicenſis Dux. T. I. Manl. L. I. c. 5. §. 2. p. 113. a. oppignorat Lubeſcenſem tractum. ib. L. III. c. 42. §. 2. & 4. p. 229. b. joculare ejus factum. ib. §. 4. mors, ib.
Boleslaus Poloniæ Dux T. I. Manl. D. c. 12. §. 1. p 83. b.
Boleslaus I. Poloniæ Rex. T. I. Manl. D. c. 10. §. 2. p. 81. b.
Boleslaus II. Chobrius Polonorum Dux Marchiam Luſaticam invadit. T. II. p. 253. § 21. a. & p. 284. b. Rex creatur. T. I. Manl. L. II. c. 20. §. 2. p. 178. b.
Boleslaus Crivouſtus Pomeranos domat. T. I. Manl. L. III. c. 13. §. 2. p. 204. b.
Boleslaus. III. Dux Polonorum. T. I. Manl. L. II. c. 21. §. 2 p. 226. b.
Boleslaus Chabri ſ. Chobri occupat Luſatiam T. I. Manl. L. II. c. 21. §. 1. p. 179.
Boleslaus parricida. T. I. Manl. L. I. c. 46. §. 1. p. 151. b.
Bolizlaus Ducis Polon. Legatus. T. IV. p. 35. b. & p. 36. b
Bombardarum inventor. T. I. Manl. L. IV. c. 44. §. p. 339. ſupplicio afficitur. ibid.
a Bömsdorff (Petrus) T. II. p. 332. b.
Bona feudalia vendita Domino Archi-Epiſcopo. T. IV. p. 183. b.
Boni mores ex bonorum conſvetudine incrementum capiunt. T. I. Manl. L. IV. c. 28. §. 11. p. 319.
Boravia. T. II. p. 27. a.
Boricium. T. II p. 27. a.
Borivojus primus Chriſtianus Princeps Bohem. T. I Manl. L. I. c. 45. §. 1. pag. 150. b.
Borivojus II. Dux Bohem. in locum Bratislai ſufficitur. T. I. Manl. L. III. c. 23. §. 1. p. 214. Heinricum IV. honorifice excipit. ib. ejus ſucceſſores c. 24. p. 215. Pragam recuperat. ib. §. 2. expellitur. ibid. fruſtra recuperare nititur. ibid. capitur. ibid obit. ib. c. 26 p. 216.
Born. Oppidum. T. I. Garz. p. 44. a. b. 47. a. 49. b.
Bornſtet. Mansfeld. Reſidentia. T. I. Manl. L. III. c. 8. §. 7. p. 199. b.
Borwus, Vratislai Regis Bohem filius, expeditionem Italicam ſuſcipit. T. I. Vip. c. 3. §. 5. p. 9. b. regno privatur. ibid. p. 23. ejus captivitas. ib p. 23.
Bos ruber inſigne Luſat. March. T. I. Manl. L. II. c. 11. § 1. p. 171. a.
Luſatiæ inferioris inſigne. ibid.
Boſanium. T. II. p 27. b.
Boſanckwitz. T. II p. 27. b.
Boſcoſesheim comburitur. T. IV. p. 126. reædificatur. ibid.

Boſejus & Mutina exules fiunt. T. I. Manl. L. III. c. 22. §. 1. p. 214. a.
Boſneoſes. T. I. Manl. L. II. cap. 1. §. pag. 152. a.
Boſvinus Vratislai filius in Italia militat. T. I. Manl. L. III. c. 4. §. 3. p. 195. a.
Boſwi Wratislai filius regno privatur. T. IV. p. 122. a. & T. I. Manl. L. III. c. 4. §. 3. p. 195. a. reſtituitur in ſedem paternam. ib. b.
Botelſtenius (Joh.) percuſſor Wenceslai Regis. T. I. Manl. L. IV. c. 1. §. 3. pag. 295.
de Botznau (Joh. Siſca) Dux Huſſitarum. T. I Manl. L. VI. c. 47. §. 1. 342. a. ejus cognomina. ibid.
Bougo, Bohemus. T. I. Vip. c. 2. §. 8. pag. 9. a.
Brachium S. Georgii nominatur Portus maris. T. IV. p. 50. b.
Eccleſiaſticum. T. III Diff p. 85. a.
Brambachius (Joh) artis medicæ D. T. I. Manl. VII. c. 35. §. 4 p. 462. a
Brandenburg obſidetur a Wicmannno, T. IV. p. 42. a.
Brandenburgenſes Luſatiæ feudum vexilli habuerunt, T. I. Manl. L II. c. 13. §. 1. p. 173 b.
utramque poſſident Luſatiam. T. II. p. 260. §. 44. b. quibus modis acceperint. ibid. p 287.
Luſatiam ſuperiorem quamdiu poſſederint. T. I Manl. L. IV. c. 3. §. 3. p. 296.
Brandenburgenſis Marchia contra Henetos inſtituta. T. I. Manl. L. II. c. 8. §. 1. p. 157 a. primi Marchiones. ibid.
Brandenburgenſibus Luſatiam adimit Rex Bohem Georg. T. I. Manl. D. c. 18. §. 11 p. 94. b.
Brandenburgenſium Marchionum ſeriem exhibet. T. I. Manl. L. V. c. c. 34. pag. 271. ſeqq.
Brandenburgum præcipuum & valida Henetorum arx ab Henrico Aucupe occupatur. T. I. Manl D. c. 5. §. 11. p. 79 b. & T. II. p. 252. §. 15. a. expugnatur. T. I. Manl. L. II. c. 4. §. 1. p. 153. b. ejus ſitus ib. diverſi poſſeſſores. ibid. cap. 5. p. 153 b.
Breitenbachi (Bernhard) iter ſacrum. T. I. Manl. L. I c 2. §. 10. p. 122. a.
Breitendorffum. T. II. p. 27. b.
Bremæ fratrum & ſororum liberi prohibentur a Senatus collegio. T. III. Diſſ. pag. 128. b.
Breodelius (Ambroſius) e Gorlicio pellitur. T. I. Part. II. p 18. & T. I. Manl L. VI c. 103. § 5. p. 384. a.
Brennapurgum. T. I. Manl. L. II. c. 4. §. 2. p. 153. b.
Brennoois arx. i. e. Brandeburgum. T. I. Idyll. p. 56.
Breſcius (Zacharias) T. II. p. 332.
Breſena. T. II. p. 27. b.
Breſcoius (Aodreas) inſignis Poëta. T. II. p. 328.
Breſvitz caſtrum ædificatur. T. IV. p. 82. a. a Ludovico Landgravio, deſtruitur. ib. p. 84. a.
Breßler Joh. T. IV. p. 139. b.
Bretislaus Boh. Dux Henricum III. profligat T. I. Manl. L. III. c. 15. §. I. p. 209. b victus tributarius fit. ibid. ad Ladislaum profugit. T. I. Manl. L. III. c. 19. §. 1. p. 213. b. excluditur a ſucceſſione. Ib. §. 2.
Bretislaus II. Dux Boh. XXII. T. I. Manl. L. III. c. 21. §. 1. p. 214 a. Regis titulo non utitur. § 2. ibid. Mutinam & Boſejom exules facit. c. 22. §. 1. ibid. expirat. ib. §. 2. b. tumuli inſcriptio. ibid.
Bretſchius (Balthaſar) proſcribitur. T. I. Manl. L. VI. c. 117. §. 1. p. 395. a.
Brieſmannus (Joh.) D. Cotbuſ. Paſtor. T. I. Manl. L. I. c. 26 §. 6. p. 134. b. T. II. p. 328. a. refutandi cauſa legit Libellum Lutheri & ipſe colluſtratur. ibid. ejus laudes & præclara facta. ibid, p. 330. a.
(Joh.) Luccavienſis. T. II. p. 333.
Brieſmannus inſtaurator emendatioris in Boruſſia doctrinæ. T. II. p. 333. b.
Brizo ſomniorum vates. T. II. p. 177. a.
Brix (Joh.) T. II. p. 333.
Brotuſi opinio de Voldemaro. T. I. Manl. L. V. c. 21. §. p. 287. b.
Brunnenſes tractationes pacis inficiuntur. T. I. Manl. L. VI. c. 112. §. 1. p 391.
Bruno. T. IV. p. 20. b.
Archi-Epiſcop. Colon. moritur. T. IV. p. 36. b. & p. 125. a.
Hildenſemenſis Epiſcopus eligitur. T. IV. p. 126. a.
moritur. ib. p. 42. b.
primus Saxoniæ Dux. T. IV. p. 15. a.
II. Miſn. præſul templum Budiſſinenſe fundat. T. I. Manl. L. III. c. 38. §. 1. p. 225. b.
Succedit Bernhardo Epiſcopo Hildenſ. T. IV. p. 40. b.
Succeſſor Friderici Archi-Epiſcopi Colon. T. IV. p. 135. a.
Bruxa Bohemiæ oppidum conflagrat. T. I. Manl. L. VI. c. 143. §. 4. p. 421. a.
Bucco Wormatienſis Epiſcop. obit. T. IV. p. 125. b.
Bucholcerus (Godofredus) moritur. T. I. Part. II. p. 72. b.
Buchwaldom. T. II. p. 27. b.
Buddou apud Ceilam idolum. T. II. pag. 206. a.
Budeſin & Niſen pagi. T. I. Vip. c. 4. §. 4. p. 13. b

Budiſſa.

Budiſſa. T. II. p. 28. a. & p. 317. §. 4. ejus etymon. ibid. ſex memorabilia oſtendit. ib. obſidetur ab Electore Saxoniæ. T. I. Part. II. p. 83. b. tradit ſe Electori, ib. eam expugnat Polonus. T. II. p. 284. b. ab Huſſitis fruſtra oppugnatur. T. I. Manl. L. VI. c. 57. §. 1. p. 347. b.

Budiſſæ prohibentur Senatores coram Senatu cauſas agere. T. III. Diſſ. pag. 110. a. p. 128. a.

domus mercatoria extruitur. T. I. Manl. L. V. c. 10. §. 1. p. 277. a.

diſſidia inter Senatum & Cives ib. L. VI. c. 29. §. 7. p. 320. b.

trigiota ſeditioſus capite plecti jubet Wenceslaus. ib. §. 25. b. Budiſſæ Tragœdia vere tragica agitur. T. I. Manl. L. VI. c. 39 §. 1. p. 335.

Budiſſen pagus traditur Regi Hinrico. T. IV. p. 122. b.

Budiſſina urbs. T. I. Idyll. p. 55 ejus ſitus deſcriptio. ib. p. 57. a Bohemis condita. ib. p. 58. a. a Polonis expugnata. T. Manl. D. c. 10. §. 2. p. 81. b. ejus prærogativa & privilegia. T. I. Manl. L. I. c. 3. §. 1. p. 111. a. nomen ib. c. 3. p. 113. reformatio impedita. ib. c. 26. §. 4. pag. 113. a. renovatur. T. I. Manl. L. III. c. 28. §. 1. p. 218. a. imperialis olim fuit Bohemica. ib. c. 32. §. 5. p. 222. b. donatur Uladislao. ib. diſſidia ejus de cereviſiæ coctura. T. I. Part. II. p. 12. ejus Dominus. T. I. Manl. L. III. c. 5. §. 4. p. 196. b. a Brandenburgis ad Bohemos redit. ib. L. VI. c. 5. §. 17. p. 299. a. Luſatiæ ſuperioris Metropolis T. II. p. 245. § 11. a. a Polonis occupata. ib. p. 256. §. 31. a. a Sobeslao inſtauratur. ib. p. 260. §. 43. b. conflagrat. T. I. Manl. L. VI. c. 74. §. 1. p. 360. a.

Budiſſina ex mente Melanchthonis cuſtos eſt bonæ diſciplinæ & humanitatis. T. II. p. 370. b.

Budiſſinæ Conventus Marchionum Brandeb. T. I. Manl. L. V. c. 7. §. 1. pag. 276. a.

ſeditio ib. L. VI. 36. §. 9. p. 332. b. ſeditioſos ſecuri percutere jubet Wenceslaus. ib. p. 333. b. Peſtis ſævit. ibid. c. 116. §. 1. pag 395. a. c. 133. §. 3. p. 411. a.

Budiſſinam venit Wenceslaus ac lites componit. T. I. Manl. L. VI. c. 37. §. 1. pag. 333. b. Georgius. ib. c. 86. §. 4. pag. 370. b.

fruſtra tentant Huſſitæ. ib. c. 57. §. 4. pag. 349. Poloni obſident. T. I. Manl. L. II. c. 21. §. 3. p 180. a.

Budiſſinenſe cœnobium fundatur. T. I. Manl. L. V. cap. 27. §. 5. p. 290. a.

incendium. T. I. Manl. L. VI. c. 36. §. 9. p. 332. b.

Budiſſinenſem magiſtratum inter & Acad. honoribus inſtructos lis. T. III. Diſſ. p. 122. b.

Budiſſinenſes ſeditioſi puniti. T. I. Manl. L. VI. c. 46. §. 1. p. 335. a.

vectigalia a Sigismundo accipiunt. ib. cap. 64. §. 1. p. 354. a.

contra filios Georgii arma expediunt, ib. c. 101. § 8. p. 382. b.

Canonici Præſuli Miſnenſi adverſantur, ib. c. 119. §. 11. p. 397. a.

cameræ regiæ de manſis agrorum ſolvere debent, quot? vid. T. IV. p. 193. b.

erigunt ſcholam quo anno? vid. T. II. p. 370. b.

Budiſſinenſi tormento potitur Glogovienſis. T. I. Manl. L. VI. c. 120. §. 14. pag. 398. a.

Budiſſinenſis & Gorlicenſis Marchia incorporatur regno Bohemico. T. I. Part. II. pag. 9.

Baſilica fundatur. T. I. Manl. L. III. c. 38. §. 1. p. 225. b.

& Gorlicenſis Marchiæ Brandenburgenſibus alienatæ. ib. c. 43. §. 5. p. 231. a.

Conſulis annotatio quædam. T. I. Manl. L. V. c. 26. §. 4. p. 289 b.

Præpoſitus fit Epiſcopus Miſnenſis. T. I. Manl. L. VI. c. 32. §. 1. p. 325. b.

arx a plebe obſeſſa. ib. c. 36. §. 13. a. pag. 333.

Eccleſiæ S. Petri privilegium. T. IV. pag. 189. b.

Decani in Donationem cœnobii Gozeicenſis conſenſus. T. II. p. 387.

& Nyſenenſis Præfectura. T. I. Manl. L. III. c. 5. §. 4. p. 196. b.

Budiſſinenſium advocatorum juramentum. T. III. Diſſ. p. 121. b.

Conſulum afflictiones. T. I. Manl. L. VI. c. 117 p. 395.

Nundinarum conceſſio T. IV. p. 219. b.

Opificum tribus amittunt privilegia. T. I. Part. II. p. 12.

Privilegium de domo mercatoria T. IV. p. 173. a.

ſeditio ſenatum eligendi cauſa orta. T III. Diſſ. p. 121. b.

ſtatutorum (ſ. Juris ſtatutarii) collatio cum jure civili & Saxon. Com. T. III. Diſſ. p. 116. a.

Bugenhagii opinio falſa de cauſa Germanici belli. T. I. Manl. L. IV. c. 11. §. 3. pag. 254. a.

Bugislaum Pomeraniæ Ducem baptizat Otto Epiſcopus. T. I. Manl. L. III. c. 13. §. 4. p. 205. b.

Büh. T. II. p. 91. a.

Bulco III. Sileſiæ Dux, Fürſtenberg Svidnicenſis, Jawrenſis & Marchio Luſatiæ. T. I. Manl. D. c. 19. §. 5. p. 96. b. & Comm. L. VI. c. 31. §. 1. p. 323. b.

damnoGorlicenſium ædificat arcem & vicum Neuhoff.T.I.Part.II.p.9. &T. I. Manl. L. VI. c. 31. §. 1. p. 323. b. ultimus Svidnicenſis & Javorienſis Dux. T. I. Manl. L. VI. c. 9. §. 5. p. 302. b. Luſatiæ Marchio vocatur ibid. §. 9. §. 17. p. 303. b. obit die Matthiæ. T. I. Manl. L. VI. c. 9. §. 10. p. 302. b. & c. 31. §. 2. p. 323. b.

Bulla Imperatoria Donationum inter maritum & uxorem. T. I. Manl. L. VI. c. 66. §. 7. p. 350.

Bullæ Impp aureæ, quæ aſſervantur in curia Gorlicenſi. T. II. p. 320. ſeqq. earum idem eſt pretium, eadem figura ac inſcriptio, quæ eſt Caroli IV. Francofurti ad Mœnum aſſervata. ib. p. 320. ejus origo, ſignificatio & acceptio hujus loci. ib p. 321. §. 1. & 11. ejus definitio. ib. §. 3. ſpecies. ib. §. 4. figura. ib. p. 322. §. 5. pondus. ib. § 6. inſcriptio. ibid. §. 7. 8. 9. 10. earum figuræ inſculptæ. ib. c. 2. §. 1. p. 323. impreſſæ metallo aut ceræ. ib. §. 2. aliquando auro. ib. §. 3. 4. 5. earum typi. ib. §. 6. p. 324.

Bullata diplomata ob merita a Carolo IV. T. II. p. 324. §. 7. a Sigismundo. ib. p. 325. §. 8. a Carolo V. Gorlicio data. ib. §. 9. de Bullis Pontificum judicium. ib. §. 2 p. 325.

Bunicium. T. II. p. 31. a.

Bunna civitas depopulata. T. IV. p. 55. a.

Bunnewitz. T. II. p. 31. a.

Burchardus de Luckenam occiditur. T. IV. p. 35. a.

Burchardus ſuccedit Henrico in comitatu Magdeburg. T. IV. p. 36. a.

Burckendorffii. T. I. Manl. L. I. c. 12. §. 10. p. 122. a.

de Burgberg Barones. T. I. Manl. L. VI. c. 28. §. 3. p. 318. a.

Burgbergenſes primi poſſeſſores. T. I. Manl. L. VI. c. 28 §. 3. p. 318. a.

Burggravius a Dohna. T. I. Manl. L. I. c. 8. §. 1. p. 114. b. c. 9. §. 1. p. 117. unde genus ducant iſti. ibid.

Burggraviatum Magdeburg. vel Præfecturam 1000. clypeis & 500. talentis præditam conſequitur Wigbertus. T. I. Vip. c. c. 11. §. 20. p. 26. a & T. I. Manl. L. III. c. 8. §. 7. p. 199. b.

Burg Lehne. T. III. Diff. p. 25. b.

Burgorum Magiſtros h. e. Senatum conſtituebat vel eligebat olim Princeps. T. III. Diff. p. 101. a.

Burgundiam recipit Imperator. T. IV. p. 42. a.

Borgwaodum Zadili. T. IV. p. 166.

Burſerus (D. Georg.) moritur. T. I. Part. II. p. 40. a.

(Leopold) Scholæ Gorlic. collega moritur. ib. p. 39. a.

Büttner (Elias) obit. T. I. Part. II. pag. 71. b.

C.

Cacoæelia perpetua Satanæ. T. II. pag. 382. a.

Caczoa, mons altiſſimus. Tom. II. pag. 31. a.

Cadavera edunt homines præ maxima fame. Manlius. T. I. L. VI. c. 4. §. 2. p. 296. b.

Cæſareæ turmæ equitum veniunt Gorlicium. T. I. P. II. p. 18. a.

Cæſarei Commiſſarii Gorlicium veniunt. ib. P. II. p. 34. a. novum Senatum creant. ib. b.

Cæſarei milites Gorlicium veniunt. T. I. P. II. p. 75. b. in pagos diſtribuuntur. ib.

vincunt Fridericum V. Regem. ib. pag. 84. b. Luſatos miſere tractant. ib. 88. a. Gorlicium deſerunt. ib. 88. b. 89. b. Gorlicium capiunt & populantur. ib. p. 89. b. exſpoliatum relinquunt. ib. p. 89. a. in ſuburbio Gorlicenſ. domos incendunt & vicinos aliquot pagos. ib.

& Electores Commiſſarii Gorlicium veniunt. ib. p. 91. n. re infecta diſcedunt. ib.

Cæſarei Strigonium occupant. T. I. Part. II. p. 80. b.

Cæſares duo poſt mortem Henrici VII. T. I. Manl. L. VI. c. 5. 3. 4. pag. 298. a.

Cæſaris Ferdinandi uxor Gorlicium venit. T. I. P. II. p. 33. a. obit. ib.

Calabriam ſubegit Henricus VI. T. IV. p. 55. a. ea de Imperio Romano ſubtrahitur. ib. p. 115. a.

ad Calbam clauſtrum religioſum erectum. T. I. Manl. C. L. II. c. 10. §. 5. pag. 170. a.

Calcerenteros inter & Polentios lis de Lubenavo arce. T. I. L. I. c. 12. §. 9. p. 121. b.

Calenbergum. T. II. p. 31. b.

Calendarium Gregorianum publice introducitur. T. I. Part. II. p. 44. a. a multis Statibus Germaniæ rejicitur. ib. b.

Calicem inſigne Seideoberg exhibet. T. I. Manl. Com. L. I. c. 8. §. 4. p. 115.

de Calis Rex vocatur Primislaus R. Bohemiæ. Lib. VI. cap. 2. §. 3. pag. 296.

Caliſtus Papa II. obiit. Tom. IV. pag. 31. b.

Calix venenatus. Tom. I. Manl. D. c. 17. §. 3 p. 91. b.

Calliſia quænam fuerit. Manl. Com. L. VI. c. 2. §. 3. p. 296.

Calixtus

Calixtus Papa. F. I. Vip. C. II. §. 23. p. 26. b.

Calixtus II. Papa. T. I. Manl. D. c. 12. §. 1. p. 83. b.

Von Callenberg (Curt Reinicke.) T. I. p. II. p. 15. Electoris Saxon. Legatus Gorlicium venit. ib. p. 91. b. Luſatiæ ſuper. Pro-Marchio renunciatur. ib. p. 93. b.

Calo oppidum obſeſſum. T. 1. Garz. c. 5. §. 3. p. 52. b.

Caloria T. II. p. 319. §. 45.

Calovia l. Calva. T. I. Manl. Com. L. I. c. II. §. I. p. 118. b. T. II. p. 31. b.

Calucones T. I. Garz. c. 3. §. I. p. 37. b. Luſatiæ populi. T. I. Manl. D. c. 5. §. 7. 8. p. 79. b. Luſatiam incolunt. T. I. Manl. Com. L. I. c. 33. §. I. pag. 140. b.

Calva incendio vaſtatur. T. IV. p. 46. b. Curia Epiſcopi exuritur. ib. pag. 127. a.

Cambialis ordinatio in Luſat. introducta. T. III. Diſs. p. 141. a.

Camburgenſis comes. T. IV. p. 105. b.

Camburgum arcem & oppidum Thuringiæ accipit Vipertus. T. I. Manl. L. III c. 4. §. 6. p. 169. a.

Camentia deſcribitur T. II. p. 248. §. II. a. & p. 318. §. 8.

Camentium. T. II. p. 31. b.
Ejus inſignia. ib. p. 32. b.
Schwartz ausgeſprengte Flügel. ib.

Camentz. T. II. p. 31. de Camenz. Baro. inſignia ib. p. 32. b.

Caminizi fluvius. Tom. IV. pag. 159. & 161.

Camitiana ſeditio. T. I. Manl. L. VI. c. 138. §. I. p. 416. b.

Camitium. Tom. I. Idyll. p. 62. antea drey Kretzſchmen dictum. T. I. Manl. Com. L. I. c. 5. §. 3. p. 113. a. Ejus Nobiles ib. L. VI. cap. 57. §. 12. pag. 350. b.

Cammanum, i. e. Friburgum, ejus argenti vena, Tom. I. Garz. cap. 2. §. 3. pag. 47. b.

Cammer Güter Luſatia non habet. T. III. Diſs. p. 21. b.

Campana Petronella nominata. Tom. IV. p. 60. b.

Campana turris Marianæ Gorlicii fuſa. T. I. P. II. pag. 27. ſuſpenditur. ib. pag. 28.

Campana Gorlicenſis, Maria, fuſa, Tom. I. Manl. L. VI. c. 146. §. I. 422. T. I. P. II. p. 25.

vetus, dicta Suſanna, funditur, Tom. I. Part. II. p. 18. & Tom. I. Manl. L. VI. c. 108. §. I. pag 387. b.

Horologii ſuſpenditur Gorlicij. T. I. P. II. p. 35. b.

major refuſa ſuſpenditur. ib. pag. 63. b. Ejus inſcriptiones. ib.

tota moles. ib.

Campi Luſatiæ jucundiſſimi T. II. p. 348. §. 23.

Cauarium novum forum impetratur. Tom. I. P. II. p. 62. a.

Canalis Gorlicenſis celebratiſſimus. Manl. Com. Lib. VI. cap. 106. pag. 386.

Candelabrum in templo Petrino ſuſpenſum decidit, Tom. I. Part. II. pag. 66. a. novum ſuſpenditur. pag. 67. a. aliud in choro templi. ib.
Altari decidit. ib. p. 79. a.

Canitium. T. II. p. 32. b.

Canitz (Bernhardus) Conſul primus in Faſtis, Tom. I. Part. II. pag. 12. a.

Canonicorum regularium ordo per Saxoniam derivatus. Tom. IV. pag. 37. a.
Collegium in oppido Naumburgo conditur. Tom. I. Manl. Lib. II. c. 25. §. 6. p. 186. a.
Collegium in Briga fundatur. Tom. I. Manl. L. VI. cap. 25. §. 4. pag. 316. a.

Cantando, qui e diſcipulis ante reformationem Lutheri ſuis Magiſtris adeſſe poterant, eruditiſſimi ſunt habiti Tom. II. p. 369. a.

Cantilena Zittaviæ â quodam gnaro concipitur, Tom. I. Manl. L. VI. c. 134. §. 7. p. 412. a.

Cantiones Germanicæ in templo Petrino Gorlicij canuntur. Tom. I P. II. p. 90. a.

Canutus, Dan. Angliæque Rex Coronam ſuam Chriſti ſimulacro imponit. T. II. p. 143. b.
Aſſentationum hoſtis, ib p. 142. a.

Canutus Lawardus Obotritar. Rex T. II. p. 131. a.

Canutus Rex interimitur. Tom. IV. pag. 42. a.

Capella Præpoſiti. Tom. IV. p. 38. b.

Capelus (Joh.) Trocedorffij Collega. T. I. Manl. L VII c. 4. §. 5. p. 438. b. & c. 19. §. 2.

Capiſtrano (Johann. de.) Minorita miraculis & vitæ probitate clarus. T. I. P. II. p. 15.

Capiſtranus (Johann.) Franciſcanus Gorlicium venit. T. I. Manl L. VI. c. 79. §. 1. p. 361. b. ibique concionatur. ib. venit Laubam. ib. ejus curriculum vitæ. ib.

  Viennam, Olomuncium, Norinbergam proficiſcitur. ib.

  Misniam, Vratislaviam, Svidnicium, Jauraviam, Cracoviam petit. ib. pag. 362.

  Belgradum defendit. c. 81. §. 5. pag. 366. b.

  moritur. ib. §. 1. a. p. 367. ejus mira dulcedo. T. I. Part. II. p. 105. b.

Capitaneus Provincialis (Landes-Hauptmann.) Tom. II. Haugw. Prodr. p. 16. a.

Capitis oriſve obvelatio. Tom. II. pag. 112. a.

Cappa Dalmatica. Tom. I. Vip. c. 11. § 22. p. 26. a. & T. I. Manl. L. III. c. 9. §. 1. p. 199. b.

Capti hoſtes immolantur Diis. Tom. II. p. 174. a.

Captura per Commiſſoriale. T. III. Diſſ. p. 141. a.

Cara (Karn) ob urnas nobilis pagus. T. Manl. Comm. L. I. cap. 23. §. 1. pag. 131. b.

Cardinalis Ciſtercienſis ordinis Misnam venit. T. IV. d. 100. b. inde Hallas venit. ib. deinde Magdeburgum. ib. pag. 101. a.

Cardinalium ora claudendi mos. T. II. pag. 112 b.

Carentia Rugiæ urbs. Tom. II. pag. 135. b.

de Carinthia (Otho.) Henrico, Johannis filio, litem movet. T. I. Manl. L. VI. c. 5. §. 12. p. 298. b.

Caritas ingens Gorlicii. T. I. P. II. p. 80. b. 86 a. b.

Carlsdorff pro anima Wigberti traditur. T. I. Vip. c. 12. § 6. p. 28 b.

Carlsfried arx Carolinæ pacis conditur. T. I. Manl. L. VI. c. 20. §. 6. pag. 312. a. Senatus Zittavienſ. accipit. ib. ib. c. 23. p. 314.

Carmentes. T. II. p. 98. b.

Carnis eſus fratribus pene per annum negatur. T. IV. p. 96. b.

Carnium eſus per totam Sileſiam tempore quadrageſimali propter ſummam eduliorum inopiam permittitur. Manl. Comm. L. VI. c. 7. §. 2. pag. 300.

Caroloſteinium unde nomen habeat. Manl. Comm. L. VI. c. 53. §. 2. 3. pag. 346. fruſtra obſidetur. Tom. I. Manl. L. VI. c. 53. § 2. d. 346. b. per Johannem Polentium defenditur. ib. ſolvitur. ib.

Carolovitius (Nicol.) e Gorlicio pellitur. Tom. I. Part. II. pag. 18. & T. I. Manl. L. VI. c. 103. §. 5. pag. 384. a.

Carolus M. in Luſatia. Tom. I. Idyll. p. 56. ſubjugat Sorabos. Tom. III. Diſ. p. 55. b. Claves ſepulchri Domini accipit. Tom. I. Manl. L. VI. c. 95. §. 3. pag. 377. a. primus extitit, qui Slavis ſeſe animoſa oppoſuit. Tom. II. dag. 283. a. ejus tempore Venedi fuerunt Clariſſimi. ib. pag. 301. §. 4. vincit Venedos. ib §. 5. an unquam trajecerit copias ſuas Albim in Luſatiam. Manl. Comm. L. I. cap. 42. §. 4. pag. 148.

Carolus, Münſterberg. & Oelsnenſis Princeps. T. I. P. II. p 5.

Carolus, Dux Monſterberg. Præfectus. Tom. I. Manl. L. VI. c. 125. §. 20. p. 406. a.

Carolus IV. Imp. Tom. I. Idyll. pag. 67. & Rex Bohemiæ, antea Moraviæ Marchio. Manl. Comm. L. VI. c. 16. §. 12. p. 307. b.

  Gorlicenſes novo decorat Sigillo. T. I. P. II. p. 6.

  fidem dat Voldemaro. Tom. I. Manl. L. V. c. 18. §. 10. p. 283 a. eumque incitat. ib. §. 12.

  Ejus odium contra Ludovicum. ib. a. §. 12.

  Marchiam occupat. ibid. c. 25. §. 1. pag. 289. a.

Carolus IV. Imp. Rex Bohemiæ XI. ib. L. VI. c. 16 §. I. pag. 307. b. Bonnæ Rex Romanorum coronatur. ib. pag. 308. Uxor ejus. ib. Regno Bohemiæ Sileſiam Luſatiam & Brandeburg inſerit. ib. §. 2. 3. & 4. pag. 307. b. it. L. III. c. 16. §. 26. pag. 211. & L. V. cap. 26. §. 2. 3. pag 289. ejus incorporatio Super. Luſatiæ. ibid. Literæ incorporationis. ibid. L. VI. cap. 16. §. 4. item Tom. IV. pag. 195. b. Amplificat Bohemiam. ibid. c. 17. pag. 310. b. it. Tom. IV. pag. 195. b. oppignorat Sittaviam Rodolpho Saxoni. ibid. cap. 18. §. 2. pag. 311. a. Romæ corona Imperiali coronatur. ibid. cap. 20. §. 3 pag. 311. venit Budiſſinam. ibid. §. 6. redimit Sittaviam a Saxone. ibid. pag. 312. a. Sprembergam emit. ibid. cap. 21. §. 1. pag. 312. a. Pragenſem academiam deducit. ibid. cap. 22. §. 1. pag. 314. a. Venceslao Bohemiæ coronam imponit. ibid

ibid. §. 3. pag. 314. Rulandum emit. ibid. cap. 22. §. 4. pag. 314. ejus io Marchiam expeditio. ibid. Luſatiam redimit. ibid. cap. 26. §. 1. pag. 316. ad Urbanum V. Poutif. M. in Galliam proficiſcitur. ib. cap. 27. §. 1. pag. 327. a. Subditis gravis. ibid. cap. 29. pag. 320. a. Zittaviam venit. cap. 21. §. 16. pag. 313.. cap. 2. moritur Pragæ. ibid. cap. 33. §. 3. pag. 326. a. bullam auream promulgat. ibid. §. 4. hereditatem inter filios partitur. ibid. §. 8. b. ejus præſagium. ibid. §. 7. de filiis ſuis. ibid. Incorporationis Luſatiæ confirmatio ab Archi-Epiſcopo Moguntino facta. Tom. IV. pag. 197. b. ejus fuodatio Cœuobii io Oybiu. Tom. II. pag. 261. §. 46. & Tom. IV. pag. 201. ejus amor juſtitiæ. ibid. pag. 208. liberalis confirmatio Villarum, quas Cœnobium Cellenſe acceperat. ibid. pag. 218. a. regnum Bohemiæ acceſſioue Luſatiæ inſigniter auctum a Johanne accipit. Tom. II. pag. 261. §. 46. b. Luſatiam conjungit cum corona Bohemica. ibid. pag. 262. §. 47. & pag. 288. b. ejus ſtudium in regno Bohemiæ dilatando & exornando. ibid. pag. 288. b. utramque Luſatiam ornat. ibid. Zittaviam adjungit cœteris Civitatibus Luſatiæ. ibid. impenſe diligebat Luſatiam. ibid. pag. 324. 7. moritur. Manl. Comm. L. VI. cap. 33. §. 3. pag. 326. a. & c. 23. in Sacro Baptismate dictus fuit Wenceslaus. ibid. ejus in finibus Regni Bohemici propogandis ſtudium indefeſſum. ibid. cap. 17. pag. 310. venit Zittaviam & domum ſuam foſſa cingi jubet. ib. c. 21. §. 16. p. 313.

Carolus XII. Rex Sveciæ Gorlicii. 1706. cœuotaphium Chriſti viſitat. Tom. I. Part. II. p. 118.

Garpatus eſt mons Sarmatiæ Europæ. Manl. Comm. L. I. cap. 21. §. 2. p. 129.

Carſtenus, Marchio Lûſatiæ. Tom. I. Manl. Comm. L. II. cap. 16. §. I. p. 175. b.

Caſimirus, Pomeraniæ Dux, baptizatur. Tom. I. Manl. D. c. 12. §. 1. pag. 83. b. & Tom. I. Manlii L. III. c. 13. §. 3. p. 205. a.

Caſimirus, Leſchi filius, Luſ. regulus. T. II. Haugw. Prodr. p. 11. b.

Caſſubii Veneda familia. Tom. I. Manl. Comm. Lib. II. cap. 1. §. 2. pag. 152. b.

Caſtrum Wallebeche ædificatur. T. I. Vip. c. 11. §. 7. p. 24. b.

Catalogus autorum, quibus Manlius uſus fuit. Tom. I. Maol. D. cap. 20. pag. 97. b.

Catalogus Luſatiæ utriusque Dominorum. T. I. Manl. Comm. L. II. c. 10. pag. 162. ſeqq.

Marchiouum Luſatiæ. ibid. L. II. c. 9. § 1. p. 252.

Imperatorum, Ducum & Marchionum tam inferioris, quam ſuperioris Luſatiæ. ibid. L. II. cap. 10. pag. 162. ſeqq.

Catharina, Caroli IV. filia, a quibusdam Rudolphi uxor vocatur. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 24. §. 3. pag. 315. a.

Georgii filia, Matthiæ Corvioi uxor. T. I. Manl. L. VI. c. 105. §. 8. pag. 386. a.

Catlovia pagus. T. I. Maul. Comm. L. I. c. 13. §. 9. p. 124. a.

Catti. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 33. §. 4. p. 141. a.

a Cattwitz (Chriſtoph.) officio judicis aulæ fungitur. T. I. Manl. L. VII. c. 20. §. 2. p. 448. b.

Cattwitzius (Georgius) moritur. Tom. I. Manl. L. VII. cap. 20. §. 1. pag. 447. b. ſeqq.

Cazamirus Slavorum Princeps moritur. T. IV. p. 47. b.

Cazianus e cuſtodia Viennenſa elabitur. Tom. I. Manl. L. VI. c. 126. §. 6. pag. 407. a.

Celeſtinorum cœnobium primum io Germanunia. Tom. I. Manl. L. VI. c. 27. §. 1. p. 316. b.

Cella nova cœnob. T. I. Maul. Comm. L. I. c. 18. §. 1. p. 126. b.

Cella nova Monaſterium conditur. Tom. I. Maul. D. c. 15. §. 8. p. 87. b.

Cellæ novæ fundator. ib. p. 332. b.

Cellæ veteris monaſterii literæ datæ. T. IV. p. 215. b.

Cellarius, (Joh.) Paſtor Budiſſ. Tom. I. Manl. Comm. L. I. c. 26. §. 5. pag. 134. b.

Ceuotaphium Chriſti deſcriptum. Tom. I. Part. II. pag. 115. ſeqq. ejus ambitus, ib. p. 117.

Ejus ſimilitudo, ſitus & tractus cum Hieroſolymitano. ib. p. 119.

Cenotaphium Chriſti æmulum. ibid. pag. 125.

Ceuotaphii Gorlicenſis deſcriptio. Tom. I. Manl. L. VI. cap. 98. pag. 379. ſeqq.

Ejus locus. ib. tiliæ. ib.

Tamplum S. Crucis. ibid. triclinium. ibid.

pelluvli longi magnitudo. ib.

tabella tituli. ibid. imago Mariæ. ibid.

ejus conſimilia Cenotaphia. ibid. cap. 100. §. 1. ſeqq. p. 380. b. ſeqq. T. I. Part. II. p. 17.

Centuriarum Magdeburgenſium quinam autores. T. II. p. 336. b.

Cera rubra utendi in ſigillis indulgetur Senatui Laubanenſi. Manl. Comm. L. VI. c. 11. §. 3. p. 305.

Cerevifia extranea non vendi debet Gorlicii. T. I. Part. II. p. 21.

Cereviſiariis de cauponis transactio inter nobiles & Budiſſinam. Manl. Com. Lib. VI. cap. 32. §. 2. pag. 325. b.

Cereviſiæ venalis ſigna introducuntur. T. I. P. II. p. 59. b. ſecundariæ ſignum novum. ibid. pag. 81. b.

penuria Gorlicii. ib. p. 86. a. b.

Certamen cum baliſtis inſtituitur. T. I. P. II. p. 52. b.

ſolenne bombardis & baliſtis habetur. ibid. p. 79. b.

Cervus in foſſa urbis puerum enecat. T. I. P. II. p. 64. a.

Chalcographiæ ars inventa. T. I. Manl. L. VI. c. 44. §. 2. p. 340.

Charilæi arguta reſponſio. Tom. II. pag. 107. a.

Charoldus Com. Flandriæ occiditur. T. IV. p. 33. a.

Charta ſignata, Stempel-Papier. T. III. D. p. 121. a.

Chaſen Solem notat. Tom. II. pag. 88. a.

Chemnitium. T. II. p. 32. b.

Cheotmanus (Johann.) Medicinæ. D. Tom. I. Manl. Lib. VII. c. 35. §. 4. p. 462.

Chetz, türck Prieſt. Tom. II. pag. 106. b.

Choinanus, (Johann.) Tom. II. pag. 333. b. adornat hiſtoriam lingvæ Sorabicæ & Grammaticam. ibid. pag. 334. a. ad eum Welleri Epiſtola. ibid. p. 334. b.

Choreæ diebus feſtis inſtitutæ. Tom. II. pag. 88. b.

Chorinenſe cœnobium fundatur. Manl. Comm. Lib. V. cap. 4. §. 3. pag. 274. a.

Chorus muſicus ordinatur Zittaviæ. T. II. p. 370. a.

Chriſti effigies ex Argilla confecta ſuspenditur. T. I. P. II. p. 43. b.

via doloroſa quot paſſus. Tom. I. Part. II. p. 119.

crucem Helena Imperatrix reperit. ibid. d. 124. Heraclius Imperator Hieroſolymam reduxit, ib.

Chriſtiani immolantur Idolis Slavorum. Tom. II. pag. 73. b. 77. b. 83. a. 87. b. 90. a.

donis proſeqvuntur Svantoviti Idolum. T. II. p. 107. b.

a Slavis occiſi. Tom. IV. pag. 43. a.

Chriſtianorum acceſſu Lucos pollui Slavi credebant. T. II. p. 70. a.

Chriſtianorum acceſſu lucos & fontes pollui credunt Pruſſi. Tom. II. pag. 173. b.

Chriſtianus I. Luſatiæ Marchio II. Tom. I. Manl. D. cap. 9. §. 1. pag. 81. a. & Tom. I. Manl. Lib. II. cap. 16. §. 1. pag. 125. b. ejus Sepulchrum. ibid.

Chriſtianus I. Luſ. March. T. I. Manl. D. c. 9. §. 2. p. 81. a.

Luſatiæ Marchio Secundus. T. II. p. 252. §. 19. b

Chriſtianus Merſeburg. Præpoſitus fit Archi-Epiſcopus Mogunt. Tom. IV. pag. 43. b.

primus Prutenorum Epiſcopus conſecratur. ib. p. 71. a.

Moguntinus confirmatur a Papa. ibid. p. 126. b.

Chriſtoph (der Schwartze.) T. I. Manl. L. VI. c. 135. §. 2. p. 413. b.

Chriſtophorus, Burggravius Donenſis. T. I. P. II. p. 5.

Chriſtus hiſpanice veſtitus & gladio cinctus. T. II. p. 107. a.

Chronicon Laubanenſe ſcripſit M. Johan. Coqvus. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 138. §. 4. p. 417. a.

Oybinenſe hodie nullum ſupereſt. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 8. §. 1. pag. 300.

Chronicon Zittavienſe latinum quis ſcripſerit. T. II. p. 372. b.

Chrvortz typhonem notat. Tom. II. pag. 88. a.

Chunradus. T. IV. p. 16. a.

Chunradus III. Tom. IV. pag. 17. a.

Churina arx diruitur. Tom. I. Manl. L. III. c. 8. §. 2. p. 198. b.

Chy-

Chytræus (Samuel) Tom. II. p. 335. a.

Cicerum collectio in templis & deportatio. T. II. p. III. a.

Ciconiarum ingens multitudo. T. I. P. II. p. 47. a.

Cigneos & Camaonos, qui juris imperii ſemper fuerunt, ſubjicit Fridricus. T. I. Garz. c. 5. §. 10.

Cillenenſis Monaſterij fundator. T. IV. pag. 45. b.

Cinnenſis primus] Abbas interficitur. Tom. IV. p. 46. b.

Circipari. T. I. Manl. Com. L. I. c. 36. §. 2. p. 143. b.

Circuitus Corporis Chriſti Budiſſinæ inſtituitur. T. I. Manl. L. VI. c. 108. §. 2. p. 387. b.

Cirin Caſtellum. T. IV. p. 164.

Ciſelitium T. II. p. 32. b.

Cislingius (M. Bartolomæus) Tom. II. p. 366.

Ciſtercienſis ſectæ fundator. Tom. I. Manl. L. V. c. 2. §. I. p. 272. b.

Ciſterna lapidea ædificatur. Tit. I. P. II. p. 30.
& imago juſtitiæ Gorlicij renovatur. ib. p. 82. b.

Citlitium. T. II. p. 33. a.

Civitas quædam in Syria abſorpta eſt. T. IV. p. 43. b.

an Civitates municipales gaudeant poteſtate LL. condendi. Tom. III. Diſſ. p. 118. b.

Civitates ſuperiorem recognoſcentes abnſive municipales appellantur. T. III. Diſ. p. 107. a.
Luſatiæ ſuperioris arctiſſimo nexu conjunguntur. T. II. p. 288. b.
Græci certant de Homeri natali ſolo. T. II. p. 344. b.

Civitatis jure quinam excludantur? T. III. D. p. 119. ſeqq.

Civitatum æraria in ſuorum debitorum bona habent jus legale. Tom. III. Diſſ. p. 144. b.

Civitatum fœderatio. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 4. §. 4. p. 113. a.

Ciza, Dea nutrix. Tom. II. pag. 162. a. Nomen, ib.
Etymon, ibid.
Figura ib. p. 163. a. Cultores, ib.
Cultus ib. 164. a. Deſtructio. ib.

Ciza, idol. Tom. II. p. 81. b. deſtruitur ib. p. 82. a.

Cizenſem Epiſcop. condidit Carolus M. T. II. p. 82. a.

Clades Gallorum & Johannis R. Bohem. ad Creſſim. Manl. Com. L. VI. c. 14. §. 5. p. 307.

Cladronenſe cœnobium extruitur. Tom. I. Manl. L. III. c. 26. §. 2. p. 217.

Clandianum (Klöden) T. I. Manl. Com. L. 5 p. 231. b.

Claudianus Poëta num Chriſtianus. T. II. p. I. c. 22. §. 67. b.

Claves ad quercus depoſitas deſerre, devictorum mos eſt. T. I. Garz. c. 5. §. 10. p. 54. a.
duas Laubenſes in inſignibus habent. T. I. Manl. L. VI. cap. 11. §. 2. pag. 305. a.

Clauſius (Chriſtophorus.) Tom. II. pag. 335. a.

Clauſtrum religioſum ad Calbam Tom. I. Manl. Com. Lib. II. cap. 10. §. 5. pag. 170. a.
ad Salinas Saxon. ib. 169. b.

Clemens mandat ulciſci Jeruſalem. T. IV. p. 128. a.

Clenodium civitatis Lanbanenſis, h. e. Chronicon in præſenti rareſcit. II. Manl. Com. L. VI. c. II. §. 2. p. 305.

Clericis ſolis Jorisd. Eccleſ. jure Pontif competit. Tom. III. Diſ. p. 88. ib.

Clicendorſiam arcem condidit Bulco I. T. I. Manl. L. VI. c. 9. §. 2. p. 302.

Clientelares leges ferè abſolvunt capita juris publici ſingularis. T. III. Diſs. pag. 5. a.

Climba Boh. domeſticus Deus. Tom. II. pag. 88. b.

Cnemiander (M. Joach. ſenior) moritur. Tom. I. Manl. L. VII. cap. 27. §. 6.

Cnemiander, (M. Joach.) Superiotendens Cotbuſianæ Diœceſeos. T. I. Manl. L. VII. c. 27. §. I. peſte extinguitur. ib.

Cnemiander (Martinus) Citij Ludimoderator. Tom. I. Manl. L. VII. c. 27. §. 3. pag. 453. b.

Cneminander (D. Petrus) Domus Brandeburgiæ Aſtronomus. T. I. Manl. L. VII. c. 27. §. 1. ib. a. ejus Epigrammata. ib. §. 4.

Cnemiander, (Joach.) T. I. Manl. Com. L. I. c. 5. §. I. p. 113. a.

Cobali in Anglia, Tom. II. pag. 36. b.

a Cobersheino (Stephano) emerunt Laubanenſes Juriſdictonem ſuperiorem. Manl. Comm. Lib. VI. c. 13. §. 2. pag. 306.

Coceritij. Tom. I. Manl. Com. L. I. cap. 12. §. 7. pag. 121. b. Nobiles plus LXV. acie cæduntur. T. I. Manl. L. VI. c. 54. §. 3. p. 347.

Coceritii Præſuli Misnenſi bellum indicunt, Tom. I. Manl. L. VI. c. 131. §. 1. p. 410. b.

Coceritios (Liſtius) a Sacerdote Grodenſe lethaliter vulneratur. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 131. §. 1. pag. 410. b.

Cochlæus (Johann.) oratione excipit Ferdinandum. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 25. §. 4. p. 133.

Cocu, i. e. idolum terræ oracula edit. T. II. p. 110. a.

Codanus Sinus. T. I. Manl. Com. L. II. c. 2. §. 1. p. 152. b.

Codex publicus a Zittavienſibus ſenioribus conficitur. ibid. Lib. VI cap. 119. p. 311. a.

Cœleſtinorum ordo inſtituitur. Tom. I. Menl. Lib. VI. cap. 28. §. 10. pag. 319. a.

in Bohemia propagatur. ib. c. 27. §. 1. p. 316. b.

de Cœleſtioorum inſtitutione & fundatione variæ ſcriptorum ſenteutiæ. ib. c. 28. §. 12. p. 319.

Cœleſtini Monachi excipiunt Scholaſticos. T. II. p. 369. a.

Cœleſtium Slav. Deorum nomina. T. II. p. 88. a.

Cœleſtinus Papa obit. T. IV. p. 37. it. 55. a. & p. 128. b.

Cœli temperies in Luſatia. Tom. I. Manl. Comm. Lib. I. cap. 24. §. 1. pag. 132. b.

Cöln, pagus T. II. p. 33. b.

Cœua Domini ſub utraque ſpecie diſtribuitur. Tom. I. Part. II. pag. 27.

Cœnæ S. verba germanice leguntur. ib. pag. 31.

Cœnobia Luſatiæ. Tom. I. Manl. Comm. Lib. I. c. 18. §. 1 p. 126. b.

ſuperioris. T. II. p. 319. §. 10.

Cœnobii Pegavienſis fundatio. Tom. I. Vip. cap. 6. §. 9. pag. 17. a. dedicatio. ibid. poſſeſſiones. ibid. pag. 18. exſtructio non mercenariorum labore, ſed manu militari. ibid. pag. 17. a. incrementa. ibid. pag. 19. §. 23. Sedi romanæ ſubjectio. ibid. p. 20. §. 31.

Gorlicenſis fundatio. Tom. I. Part. II. p. 7.

ampliſſimo ſenatui facta donatio. T. II. p. 386. a.

Cœleſtinorum in Oybin fundatio. ibid. pag. 201. confirmatio. ibid. p. 202.

Doberlugenſis conditor fuit Dittricus Luſatiæ Marchio. Tom. II. pag. 256. §. 33. b. augetur illud privilegiis & reditibus. ibid. pag. 257. §. 87. b.

Reinberunnenſis fundator. T. I. Vip. c. 11. §. 29. p. 27. a.

Cœnobiorum ortus & incrementa. T. II. p. 383. a.

Cœnobium Nova cella conditur ab Henrico illuſtri. ibid. pag. 257. §. 37. b.

Cladronenſe inchoatum perficitur. Tom. I. Manl. Com. L. III. c. 26. §. 2. pag. 217. a.

Aulæ regiæ fundat Venceslaus. ib. c. 48. §. 7. p. 218.

Gozecenſe vid. monaſterium.

Gorlicenſe vid. Gorlicenſe cœnobium.

Laubanenſe fundatur. Tom. I. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 12. §. 1. pag. 305. & ſeqq. it. Tom. IV. accipit jus patronatus Eccleſiæ paræcialis in civitate Laobana. ib.

Mariæ ſtellæ. Tom. I. Idyll. pag. 66.

ad Colbergum Trigla colitur. Tom. II. pag. 79. b.

Collegæ in Schola Zittavienſi a præcipua functione dicuntur Scribæ. Tom. II. pag. 369. b.

Collegarum numerus in Schola Zittavienſi, cum naſceretur Gymnaſium, fit octogenarius. T. II. p. 373. a.

nomina eorum. ib.

Collegarum Scholæ Salaria augentur. T. I. P. II. p. 87. a.

Colloquia cibis potiunculisque interpoſita delectant diſcendi cupidos. Tom. II. p. 320.

Colloquium Wormatienſe. Tom. II. pag. 290.

Colma. T. II. p. 33. a.

Colm weiß und ſchwartz. ib.

Colo (Apicius) Gubenenſis, Johannis Cancellarius. Tom. I. Manlius Lib. VI. cap. 120. §. 16. pag. 398. a.

Colobratius, (Benedictus.) Tom. I. Part. II. pag. 4. Luſatiæ ſuper. Præfectus. Tom. I. Manl. L. VI. c. 111. §. 15. p. 393. a.

Colonia (pagus.) Tom. II. pag. 33. a.

Coloniæ novæ ducuntur in Slavonicas terras. Tom. I. Manl. D. cap. 14. §. 4. p. 86. a.

in Venedorum Soraborumque Provincias ducuntur. T. I. Manl. L. IV. c. 6. p. 250. a.

Cols.

Colsbeima Stoderan. ſedes. Tom. I Manl. Com. L. 1. c. 34. §. I. p. 141. b.

Colsheinium Tom. I. Manl. D. c. 5. §. 9. pag. 79. b. T. 1. Manl. Com. L. I. c. 12. §. II. p. 122. b.

Coltki ſ. Kobali. Tom. II. pag. 235. b. cultus ib.

Columbæ Delphicæ. Tom. II. pag. 135. a.

Columbarum natura. Tom. I. Part. II. pag. 126.

Columnæ ferreæ in fluminis ripis erectæ victoriæ ſignum ſunt. Tom. I. Manl. Lib. II. cap. 20. §. 3. b. pag. 179. a.

Comes Eruinus fit monachus. T. I. Vip. c. II. §. 15. p. 25. b.

Comes Glichovienſis Ludovicus. T. I. Garz. c. 4. §. 10. p. 51. b.

Comes Hermannus de Winoiburg. Marchio. Tom. I. Vip. c. II. §. 29. pag. 27. a.

Comes de Leige. vid Leige.

Comes Ludovicus Monachus, T. I. Vip. c. II. p. 27. §. 29.

Comitis Palat. Cæſar. privilegiis utitur Conſul Reg. Zittavienſ. Tom. III. Diſ. p. 112. b.

Comes Scrinnenſis Peter Danus Tom I. Manl. Lib. IV. cap. 8. §. I. pag. 252. a.

Comes Vinariæ. T. I. Garz. c. 4. §. II. p. 51. b. captus. ib. §. 12.

Cometa Gorlicij apparet. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 81. §. 10. pag. 367. a. & Tom. I. Part. II. pag. 820. magnus. Tom. I. Part. II. pag. 40. b. viſus Gurlicij. ib. pag. 42. a ejus deſcriptio, ib. & 43. mediocris magnitudinis. ib. pag. 49. b. de hoc ſcripto quædam ib. p. 41. a.

Comites Provinciales jurisdictionem civilem habent. T. III. Diſ. p. 13. a.

Comites de Solms Sonnenwaldum tenent. Tom I. Manl. Com. L. I. c. 12. §. 10. p. 122. a. Johann. in itiner. e ſacro moritur. ib.

Stadenſes primam conſtituerunt claſſem Marchionum Luſaticorum. T. II. p. 284. a.

Groicenſes tertiam conſtituunt claſſem Marchionum Luſaticorum. T. II. p. 285.

Comitia Sprembergæ habita Tom. I. Manl. Com. L. I. c. II. §. p. 3. p. 119.

Comitum Vetinienſium Genealogia. Tom. I Manl. L. 2. cap. 9. §. 3. p. 160. & L. IV. c. 2. §. 3. p. 247.

Commerſtadiorum Genealogia. T. I. P. II. p. 31.

Commerſtadius (Hiobus) vir doctus. T. I. Part. II. pag. 30. it. Tom. II. p. 365. a.

Eques Luſatus. T. I. Manl. L. VII. c. 14. §. I. p. 445.

Commerſtadius (Joh.) Conſul creatur. T. I. P. II. p. 30. & T. I. Manl. L. VII. c. 14. §. I. p. 445.

Commerſtadius, (Georg.) Jure-Conſultus D. Tom. I. Manlij L. VII. c. 14. §. 2. p. 445. Conſiliarius quatuor Ducum Saxoniæ. ib.

(Theodoricus.) Misnæ defunctus ib. c. 14. §. 2. p. 445. b.

(Hieronymus) D. Canonicus Marsburgenſ. ib. p. 445. b.

Commigrationes gentium inprimis Slavorum fiebant ſub Imperio Valentiniani. T. II. p. 282. a.

Commiſſarij Cæſarei veniunt Gorlicium. T. I. P. II. p. 33. a. nuvum ſenatum creant. ib. b.

Commiſſarij Gorlicium veniunt. ib. p. 91. a. re infecta diſcedunt. ib.

Commune jus varium. Tom. III. Diſ. pag. 5. 6.

Communicantes cur olim ſcholaſtici ſic fuerint nominati. T. II. p. 369. a.

Commorovium. T. II. p. 33.

Compellatio ſtudioſæ juventutis. T. II. pag. 305.

Collegij Scholaſtici. ib.

Patrum Reipubl. Gorlicenſ. Civiumque ib. §. I. p. 341.

Conceſſio nundinarum Budiſſinenſium T. IV. p. 219. b.

Concilium Conſtantienſe celebratur. Manl. Com. Tom. I. L. VI. cap. 46. §. 1. pag. 341. b.

Baſilienſe. ib. c. 64.

Piſanium. ib. §. 2.

Generale iudicit Romæ Innocentius. T. IV. p. 70. a. celebratur 71.

Romæ ſub Alexandro Papa habitum. T. IV. p. 126. b.

Conciones habentur in templo S. Annæ. T. I. P. II. p. 87. b.

Funebres ceſſant ob peſtem. ib. p. 88. b. iterum habentur. ibid.

Concordia violata inter Ericum & Vitigonem, Tom. I. Manl. L. V. c. 10. §. 2. p. 277. a.

omnis & omnis conſtantia expirare viſa fuit Wittebergæ Luthero defuncto. T. II. p. 351.

Concurſus Proceſſus, Tom. III, Diſſ. pag. 144. a.

Conditio terræ Luſatiæ. Tom. II. pag. 248. §. 23.

Conegunda Tiderici uxor. Tom. IV, pag. 48. b.

Confeſſio fidei notabilis a muliere edita. T. I. P. II. p. 52. a. & b.

Confirmatio de venditione Sylvæ Regialis. T. IV. p. 200.

Imperatoris traditionis Cœnobii Gorliceuſ. T. II. p. 386. b.

Congregatio Clericorum Lubeke inſtituta. T. IV. p. 43. a.

Conigswart. T. I. Manl. Com. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. b.

Conispurgum. Tom. I. Manl. Comm. L. I. cap. 8. §. 1. pag. 114. a. ejus incendium. ib.

Conjuges inter communio honorum obtinet. T. III. Diſ. p. 146. b.

Conjuges nulla inter ſe diſſidia alant. T. III. Diſſ. p. 143. b.

Conjunctio infauſta Saturni & Martis. T. I. P. II. p. 53. b. ſeqq.

Luſatiæ cum corona Bohemica non diuturna fuit. Tom. II. pag. 262. §. 48.

Conjuratio in Senatum Gorlic. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 26.

an Conjux conjugi ſuccedat? Tom. III. Diſ. d. 154. b.

Cono? Ratiſpon. moritur. Tom. IV. pag. 35. a.

Conradi Imperatoris Decretum. ibid. pag. 154. b.

Conradus Archi-Epiſcopus Moguntinus redit. T. IV. p. 56. a.

Conradus Archi-Epiſcopus. Tom. IV. pag. 35. b. Magdeburg. ibid. pag. 37. a. caſtrum Berohardi Comitis Plötzka obſidet. ib. p. 125. b.

Conradus Bavaricus Abbas conſtituitur. ibid. pag. 112. b. moritur. pag. 113. a.

Conradus I. Bohemiæ Dux XXI. moritur. Tom. I. Manl. L. III. cap. 20. §. 1. pag. 213. b.

Conradus de Cize, Parochianus in Sereno-monte. T. IV p. 34. a.

Conradus Comes a Paganis occiditur. T. IV. p. 105. b.

Conradus Comes de Saxonia. T. I. Vip. cap. 11. §. 29. p. 27. a.

Conrados Comes Marchiam Henrici invadit. T. IV. p. 124 b.

Conradus Comes, Tiderici filius lanceæ ictu occiditur. Tom. IV. pag. 45. b.

Conrados cuſtos Hallenſis. Tom. IV. pag. 56. a. fit Præpoſitus Hallenſis. Apollonio reſignato. pag. 57. a. moritur in itinere. p. 65. a.

Dedonis frater multis malis opprimitur. ibid. pag. 106. a. tandem liberatus Marchiam Miſnenſem & Luſicenſem accipit. ibid. ejus uxor & liberi. ibid. tres filias monachas fecit. ibid. Eccleſiam in honorem B. Petri erigit in Sereno-monte. ibid. pag. 106. b. 128. a. capitur a filio Adelberto. pag. 128. a. moritur. 106. b.

Cooradus de Eckſtide occiditur. Tom. IV. p. 34. b.

Conradus, Timonis filius, Marchio Miſn. T. I. Manl. D. cap. 10. §. 8. pag. 82. a. Luſatiæ. ibid. cap. 14. §. 1. pag. 85. b. ejus potentia & expeditio Aſiatica, §. 3. Marchio Luſatiæ. Tom. II. pag. 256. §. 32. a. ejus liberi. ibid. Tom. II. pag. 256. §. 32. a. filiam collocat Alberto Brandenburgenſi. ibid. pag. 257. §. 35. a. Princeps fuit ſanctus & religioſus. ibid. pag. 256. de eo memorabilis eſt in Chronico Montis ſereni narratio. ibid. pag. 256. §. 32. a. moritur. ibid.

Conradus, Epiſcop. Saltzburgenſis conſtituitur. ib. p. 126. b.

Conradus, Eqves quidam Thuringus, Wenceslai III. percuſſor creditur. Manl. Com. L. VI. cap. 1. §. 3. pag. 295.

Conradus Frater Friderici in Regem eligitur. T. IV. p. 36. b.

Conradus, Friderici Ducis Svevor. frater, in Regem eligitur. Tom. IV. pag. 125. b. Saxoniam dat Adelberto Marchioni. ibid. Curiam habet Wormatiæ. ibid. contra Saracenos iter facit. ibid. revertitur a Jeruſalem. ib. excommunicatur. ib. p. 33. a. & p. 124. b. obit. p. 126. a.

Conradus Herbipolenſ. Epiſcopus parti Ottonis conſentire videtur. ibid. pag. 56. a. occiditur. ibid. pag. 57. b.

Conradus Comes de Hohnſtein moritur. T. IV. p. 37. b.

Conradus Magdeburg. Epiſcopus obit. T. IV. p. 37. a.

Conradus I. Marc. Luſ. T. II. Haugw. Prodr. p. 12. b.

Conradus Marchio Miſniæ Hieroſolymam proficiſcitur. Tom. IV. pag. 36. a. Provinciam Rochelez accipit. ibid. pag. 37. a. monaſterium petit. ibid. pag. 41. a. poſſeſſiones ſuas partitur. ibid. a. moritur. ibid. & pag. 86. b. ipſi conſertur Luſatia. Tom. I. Manl. Lib. III. cap. 12. §. 4. pag. 203. b.

Conradus, Marchio Orientalis obit. Tom. IV. pag. 63. a. & pag. 126. a. fundator S. Petri in Monte - ſereno. ibid.

Conradus, Marchio de Plötzke. Tom. IV. pag. 35. a. in Italiam proficiſcitur. ibid. b. Sagitta transfigitur. ibid. ſepultus eſt ibid.

Conradus, Nyeoburgenſis cœnobii Monachus. T. IV. p. 115. a.

Conradus Rex Germanorum & Rex Franciæ redeunt. Tom. IV. pag. 38. b.

Conradus idem venit Magdeburgum. ibid. pag. 37. b. regali modo nun ſuſcipitur. ibid. cauſa. ibid. conventum habet. ibid. pag. 38. a. ad partes transmarinas proficiſci diſponit. ibid. obiit. p. 40. a.

Conradus de Riddageshnſin Abbas venit Serenum - montem. Tom. IV. pag. 80. a.

Conradus II. Salicus, Imperator. Tom. I. Manl. D. cap. 10. §. 2. pag. 82. a.

Conradus Epiſcopus de Sichem. Tom. VI. pag. 85. b. pag. 71. a. obiit. pag. 100. b.

Conradus Succeſſor Friderici Præpoſiti. Tom. IV. pag. 40. b. moritur. ibid. p. 43 a.

Friderici Comitis filius. ib. p. 105. b. ejus uxor. ib.

Conradus ex Tribu Dedii natus. Tom. I. Manl. Lib. III. cap. 1. §. 2. pag. 193. a.

Conradus, Comes de Wettin. Tom. IV. pag. 31. b. fundator Eccleſiæ in Monte - ſereno vocatur. ibid. benignior ejus fortuna. Tom. II. pag. 286. a.

Conſecratio templi Gorlic. Mariani. T. I. P. II. p. 7.

Conſiliarii tres Cæſarei ex feneſtris præcipitantur Pragæ. Tom. I. Part. II. p. 82. a.

Conſilium crudele. Tom. I. Vip. cap. 10. §. 1. pag. 23. b. Tom. I. Garz. c. 2. §. 8. p. 37. b.

de deſtructione Neuhofii. Manl. Comm. L. VI. c. 31. §. 3. p. 324.

per Conſiſtoria in Saxon. & Brandeb. exercetur Jurisd. Eccleſiaſtica. Tom. III. Diſſ. p. 92. b.

Conſiſtorium Luſatiæ ſuperioris. Tom. II. p. 247. §. 16. a.

inferioris. ib.

Conſtantia lenitatis cuncta ſunt perferenda. T. II. p. 330. a.

Conſtantiæ & fortitudinis probatio inhumanior. Tom. I. Vip. cap. 4 §. 12. 14. ſeqv.

Conſtantienſe Concilium celebratur. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 46. §. 1. pag. 341. b. cauſa concilii. ibid Huſſus & Hieronymus cremantur. ibid. §. 3.

Conſtantinopolis obſidetur & capitur. T. IV. p. 58. b

Conſvetudinem ſuperioris confirmatio firmat. T. III. Diſſ. p. 143. b.

Conſvetudo concipitur, naſcitur, perficitur & roboratur. Tom. III. Diſſ. pag. 143. b.

Conſul cives hortans. Tom. II. pag. 359. a. b.

Conſulis Budiſſinenſis cujusdam annotatio. Tom. I. Manl. L. V. cap. 26. §. 4.

Conſus Deus. T. II. p. 89. b.

Contentio ob villas aliquot in Diœceſi Niſana. Tom. I. Manl. L. IV. c. 3. §. 1. p. 247. a.

Continentia a donis oblatis. T. I. Vip. c. 4. §. 24. p. 13. a.

Converſio Soraborum aliorumque Venedorum. Manl. Comm. Lib. II. cap. 15. §. 2. p. 175.

Conventendi Methodus Luſatios & Pomeranos. Manl. Com. L. III. c. 13. §. 6. p. 206.

Conventus Eckſteinenſis. T. I. Vip. c. 11. §. 25. p. 26. b.

Sittavienſis fundator. T. I. Manl. L. III. c. 44. §. 3. p. 231. b.

... primus Gorlicii. T. I. Manl. L. V. c. 27. §. 4. p. 290. a.

habentur Cotbuſii de fœdere adverſus Georgium. T. I. Manl. L. VI. c. 85. §. 6. p. 396. b.

Conventus generales, Land-Täge, Speciales ſ. ſingulares, Ausſchuß-Verſammlungen. T. II. Haugw. Prodr. p. 17. a. b.

Conventus ordinarios & extraordinarios ſtatus Luſatici quotannis exercent. T. II. p. 247. §. 15. a.

Conventus Imperii Fuldenſ. T. I. Vip. c. 11. §. 26. b.

Conventus Lipſienſis. Tom. I. Garz. cap. 2. §. 6. pag. 37. a.

Lœbavienſis fundator. T. I. Manl. L. VI. c. 7. §. 1. p. 300. a.

Conviviorum luxus mandato generali per Luſatiam interdictus. T. III. Diſſ. p. 41. b.

Coppera & Reutenicia pagi exuruntur. Manl. Comm. Lib. VI. c. 110. §. 2. p. 390.

Copulationes renovatæ. Tom. I. Part. II. p. 91. b.

Coqvus (M. Johann.) ſcripſit Chronicon Laubanenſe. Manl. Comm. Bib. VI. cap. 138. §. 4. pag. 417. a.

Corbeja regalis Abbatia Saxoniæ. T. I. Vip. c. 7. §. 13. p. 18. b.

nova in Saxonia ad Viſurgim extructa. Tom. II. pag. 68. b. Tom. II. pag. 103. b.

Vetus in Picard. ibid. pag. 69. a.

Corcontes. Tom. I. Manl. D. cap. 5. §. 6. p. 79. a.

Corconti. T. I. Manl. Comm L. I. c. 31. §. 2. p. 139. b.

Cordinus Æliam vaſtat. T. I. Manl. Lib. VI. c. 96. §. 5. p. 378. a.

Coributhus in Bohemiam mittitur. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 53. §. 1. pag. 346. a.

(Sigismundus) Vitoldi Lithuani Ducis nomine Boh. poſſeſſionem adit, ibid.

Cornax. (Matthias) Medicinæ Doctor. Tom. I. Manl. Lib. VII. cap. 10. §. 2. pag. 443. & Tom. I. Part. II. p. 38. b.

Cornelius Tacitus. T. I. Manl. Com. L. I. c. 1. §. 3. p. 108. a.

Cornices tres albæ capiuntur. T. I. Part. II. p. 68. a.

Cornix tribus pedibus capitur. Tom. I. P. II. p. 68. a.

Cornu Cervinum Comites, vel Hirſchhorn & inſignia T. I. Manl. Comm. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. b.

Cornu Cervinum exhibet inſigne Biberſtein. Tom. I. Manl. Comm. Lib. I. cap. 12. §. 5. pag. 121. a. Comitum cornuum cervinorum. ib. pag. 115.

Coronæ Provincialis arx diruitur. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 51. §. 1. pag. 344. a. ejus deſcriptio. ibid. §. 2. Gorlicenſes arcem emunt. ibid. §. 3.

Corpus Conſtitutionum Saxonicarum novum. T. III. Diſſ. p. 8. b.

Corſa arx munita Tom. II. pag. 34. a. diruitur. Tom. I. Manl. L. VI. c. 20. §. 3. p. 311. b.

ex Corticibus tiliarum homines tenuiores pinſunt panem. Manl. Comm. L. VI. c. 4. p. 296.

Corvinus (Matthias) ſibi tribuit titulum regium regni Hungarici. Tom. II. p. 289.

Corvinus (Johannes) filius Matthiæ naturalis. ibid. cap. 122. §. 9. pag. 401. b.

Coſaci Bohemiam tranſeuntes metum Gorlicenſibus incutiunt. Tom. I. Part. II. p. 87. a.

Coſala. T. II. p. 34. a.

Coſelius M. (Paulus) primus Budiſſ. Paſtor. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 26. §. 4. p. 134. a.

Coſmi Prag. Decani Annales Bohem. manuſcripti. T. I. Manl. D. c. 13. §. 2. p. 84. b.

de Cotbus Barones condunt Cotbuſ. Tom. I. Manl. Comm. Lib. I. cap. 13. §. 2. p. 122. b. inſigne Cancer aſt. ibid. Tumulus lapideus Richardi. ibid. & cap. 13. §. 4. pag. 123. a. Fridebalm. ib. §. 5.

Cotbuſiani exhibent Diploma a Duce Gorlicenſe Johanne impetratum. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 34. §. 17. p. 319.

Cotbuſiani nummuli. T. I. Manl. L. VI. c. 115. §. 5. p. 394. b.

Cotbuſiani jurant in verba Brandeburgii. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 77. §. 1. pag. 336. b. & in verba Joh. Elector. Brandeburg. cap. 118. §. 4. p. 395. b.

Cotbuſianam nobilitatem fruſtra ad defectionem ſollicitat Pribuſienſis. ib. c. 3. §. 3. p. 390. b.

Cotbuſianum incendium. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 104. §. 2. pag. 385. a. alterum. ibid. cap. 113. §. 1. pag. 393. b.

territo-

territorium iterum depopulatur Pribuſienſis, ibid. cap. 112. §. 3. pag. 391. a.

Cotbuſium conditur & privilegia. Tom. I. Manl. Comm. Lib. I. cap. 13. §. 2. pag. 122. b. ab Huſſitis vi expugnatur. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 57. §. 13. pag. 350. b. occupatur. ibid. cap. 77. §. 1. pag. 360. b. obſidet Georgius, ope Hexapolitanorum. ibid. cap. 86. §. 4. pag. 370. b. & Sternbergius cum Bohemis. ibid. paret Marchionibus Brandenb. Manl. I. Manl. Deig. cap. 14. §. 2. pag. 124. b. & Manl. Comm. L. 6. cap. 86. §. 3. p. 370.

Baron. de Cotbus tenent. Tom. I. Manlii Comm Lib. I cap. 13. §. 2. pag. 122. b. deſcribitur illud. T. II. Fr. Nom. p. 34.

transfertur Academia Francofurtenſis. T. I. Manl. L. VI. cap. 140. §. 2. pag. 412.

reformatio. Tom. I. Manl. Deig. cap. 26. §. 6. pag. 134. b. a Joh. Duce Saganenſi obſidetur. Tom I. Manl. Lib. VI. cap. 3. §. 1. pag. 390. a. peſtilentia ibi graſſatur. ibid. cap. 133. §. 2. p. 411. a.

Cotbus Caſtellaneorum Bohem. ſedes. T. II. Haugw. Prodr. p. 11. b.

Cotbuſius, (Johann.) Sacerdos Laubæ patibulo affixus. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 41. §. 2. pag. 336. b.

Cotevitius, (Caſpar) ſecuri percotitur. Tom. I. Part. II. pag. 24. & Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 143. §. 1. pag. 420. b.

Cotevitius, (Chriſtophorus) Eqves ſecuri percutitur. ibid. & Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 143. §. 1. pag. 240. b.

Cotevitii emunt coronam provincialem, (Lands-Crone.) T. I. Manl. c. 51. §. 2. p. 344. b.

Craſatina Bohem. domeſt. deus. Tom. II. p. 88. b.

Craterum uſus. T. II. p. 113. a.

Crebræ Dominorum mutationes fiunt cum ſubditorum oneribus. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 147. §. 4. pag. 428. b.

Crema capitur & deletur. Tom. IV. pag. 42. b.

Creſſis, apud quam prœliatus eſt fortiter & occubuit Johannes Rex Boh. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 14. §. 3. p. 306.

Crive Pontificum nomen. Tom. II. pag. 174. a.

Croatæ a Slavis orti. Tom. I. Manl. Comm. Lib. II. cap. 1. §. 1. pag. 152. a.

prædantur in ſuburbiis Gorlicii. Tom. I. Part. II. p. 89 a. nonnulli capiuntur & occiduntur. ib.

Crocus occupat Poloniam. Tom. I. Manl. Comm. Lib. I. cap. 28. §. 4. pag. 137. a.

Croſinam colit Lidmila. Tom. II. pag. 88. b.

Croſna conflagrat. Tom. I. Part. II. pag. 20.

Crucem Chriſti Helena Imperatrix reperit. ibid. pag. 124. Heraclius Imperator Hieroſolymam reduxit. ibid. p. 124.

Cruces & Clavi Chriſti & Latronum reperiuntur. T. I. Manl. L. VI. c. 91. §. 3. d. 374.

Cruciburgenſe fœdus Saxonum contra Henricum V. T. I. Vip. L. II. §. 7. pag. 24. b.

Crucigerorum domus Zittaviæ deſtruitur. T. II. p. 372. b.

Crucis dominicæ pars ligni. Tom. IV. pag. 31. b.

domus Zittaviæ eo loco ſtetit, quo jam Rectoris habitatio. Tom. II. p. 372. a.

pomo ſuper impoſita figura ſignum Saxonum iſi armis & veſtibus fuit. Tom. I. Manl. L. II. cap. 23. §. 3. p. 182. b.

Crugerius, (Pancratius) Tom. II. pag. 335. b. verſatus fuit in arte poëtica & lingva græca. ib.

Crux nigricans in cœlo conſpecta. T. I. P. II. p. 69. a.

rubea de cœlo deſcendit & rurſus aſcendit. T. IV. p. 125. a.

Cüchlerus (M. Elias) fit Gorlicii Rector. Tom. I. Part. II. pag. 28. b. peſte obit. ibid. pag. 88. b. & Tom. II. p. 393.

IV. Gymnaſii Gorlicenſis Rector. Tom. II. p. 393. a.

Culſoë (villa) pertinet ad Parochiam in Hilſeburg. T. IV. p. 49. b.

Cultus Deorum Slavicus. Tom. II. pag. 63. b.

Cultu Deorum num gens expers eſſe poſſit. T. II. p. 65. a.

Cuniguoda, Dieterici uxor. T. I. Manl. D. c. 15. §. 5. p. 87. a.

Cunigunda Iſenb. T. I. Manl. L. IV. c. 20. §. 1. p. 258. b.

Cunigunda vidua Cunonis Principis de Beichlingen nubit Vigberto. Tom. I. Vip. cap. 9. §. 12. pag. 22. a.

Cunigundæ Principis de Beichlingen viduæ filiæ nuptiæ cum Vigberti filio. Tom. I. Vip. cap. 9. §. I. pag. 22. a.

Cunina, Dea. T. II. p. 98. b.

Cuno ſenior de Wippera Popponis frater. T. IV. p. 105. b.

Cunovia. T. II. p. 35. b.

Cunradus I. Bohemiæ Dux. Tom. I. Manl. Lib. III. cap. 20. §. 1. pag. 213. b.

Cunradus II. Bohemiæ Dux XXX. Tom. I. Manl. Lib. III. cap. 34. §. 3. pag. 223. in obſidione Neapolis peſte periit. ib.

Cunradus Criſpus Henrici I. Barbati filius Croſnam, Sagam & Luſatiam accipit. Tom. I. Manl. L. III. c. 39. §. 8. 9. p. 227. Eidem

Cunrado Criſpo Luſatia obvenit. Tom. I. Manl. Lib. III. cap. 39. §. 8. pag. 227. a. cum fratre bellum gerit, fugit Glogaviam. ibid. b. §. 11. in venatione cervicem frangit. ibid. §. 12. b.

Cunradus Diterici March. Luſat. filius in ludo equeſtri perit. T. I. Manl. D. c. 15. §. 3. p. 87. a.

Cunradus I. Elector Brandenburg. XIV. Tom. I. Manl. Lib. V. c. 11 §. 1. pag. 277. a. uxor ejus atque liberi. ib. moritur. ib. b.

Cunradus, (Georgius) vitricum ſuum confodit, hincque capite plectitur. T. II. P. II. p. 33. b.

Cunradus II. Imp. Tom. I. Idyll. pag. 64.

Cunradus III. Imper. expeditionem ſacram ſuſcipit. Tom. I. Manl. D. c. 14. §. 2. pag. 85. b.

Cunradus II. Luſat. March. Tom. I. Manl. D. cap. 15. §. 7. pag. 87. a. & Tom. I. Manl. Lib. IV. c. 14. §. 1. p. 255. b. ſine hærede obiit. ib. c. 15.

Cunradus XI. Luſ. Marchio princeps potens & opulentus. T. I. Manl. L. IV. c. 2. §. 4. p. 247. a. Aſiaticæ illi expeditioni infelici intereſt. ibid. cap. 3. §. 2. ibid. Idem in terram ſanctam proficiſcitur. ib. c. 3. §. 3. p. 248. moritur. ib. c. 4 §. 1. b.

Cunradus Marchio Miſniæ Tom. I. Idyll. pag. 65. primum poſſidet Miſniam. Tom. I. Manl. Lib. IV. cap. 2. § 1. p. 264. b. fit Marchio Luſatiæ ib. & T. IV. p. 36. a.

Cunradus tyrannus excommunicatur. ibid. pag. 35. a.

Cunradus Comes de Wetin capitur. Tom. IV. pag. 32 b. Marchiam Miſn. obtinet. ibid it. Tom. I. Manl. Lib. IV. cap. 2 §. 1. p. 246. b Marchio Luſatiæ quoque creatur. ibid. ejus poſſeſſiones ampliſſimæ. ibid. §. 4. ejus expeditio in Syriam. ibid. cap. 3. obiit. cap. 4. pag. 248. b. ejus liberi. cap. 10. pag. 253. a. hereditas. ib.

Cuntze (Petrus) Conſul Gorlicii. T. I. P. II. p. 13.

Cur ante Moſem non fuerit Lex ſcripta. T. II. p. 94. b.

an Curatoris Electio in poteſtate judicis ſit; an vero in Creditorum arbitrio. T. III. Diſſ. p. 145. a.

Cureus. Tom. I. Manl. Com. L. I. c. 27. §. 10. p. 135. b.

Curche, Pruſſorum Deus. Tom. II. pag. 170. a.

Curchus, id eſt Demenſi ſive portionem ſuam cuilibet diſtribuens Deus. Tom. II. pag. 198. a. nomen, etymon. ibid. pag. 199. b. figura, cultores & cultus, ibid. pag 200. a. perpetuus ipſi ſervatur ignis. ibid. ſeqq.

Curchus & Pergubrius num diſtincti fuerint Dii. ibid. pag. 200. b. §. 3. ipſorum deſtructio. Tom. II. pag. 201. b.

Curia feudalis Gorlicenſ. des Amts-Hauptmann. Tom. III. Diſſ. pag. 25. a.

Curia feudalis Luſ. Tom. III. ibid. pag. 23. b.

Curiæ pares. Tom. III. ibid. pag. 23. b. 25. b.

turris renovatur. Tom. I. Part. II. pag. 40. b.

Zittavienſis ipſa ſchola fuit Seminarium, T. II. p. 371. a.

Cuſpinianus (M Alexander) Ludimagiſter Gorl. Tom. I. Part. II. p. 20. & Tom. I. Manlii L. VII. c. 4. §. 3. p. 438. a.

Cuſtos majoris Eccleſiæ. Tom. IV. pag. 37. a.

Cyclas. Tom. I. Vip. cap. 7. §. 10. pag. 18. a. templo dicata. ibid. §. 11.

Cygnea. Tom. I. Garz. cap. 2. §. 3. pag. 47. b.

Cygneam cum territorio Vipertus dono accipit. Tom. I. Manl. L. III. cap. 8. §. 2. p. 198. b.
Cyſter, (Ulricus) arcem Pacis Carolinæ nomina condit. Tom. I. Manl. L. VI. c. 6. §. 20. p. 312. a.
Czernebog. Slav. malus Deus. Tom. II. pag. 78. a
ater Deus. ib. p. 229.
nomen, figura, cultores 131. deſtructio 232.
Czernybog. T. II. p. 91. a.

D.

Dæmon Meridianus Moſcowitarum DEus. T. II. p. 236.
Dagobertus. Tom. I. Idyll. p. 56.
Franciæ Rex facit tributariam Luſatiam. Tom. II. Haugw. Prodr. pag. 11. b.
monaſterii Weiſſenborgenſis fundator. T. IV. p. 128. b.
Dalemincia Slavorum. Tom. IV. pag. 155. a.
Daleminciæ (Vocabuli) ortus ibid. pag. 155. ſeqq. ſitus ib. p. 160. fines. ib. p. 160.
Dalemincii. Tom. IV. p. 158. 159.
Dalemineiorum ingenia & religio. ibid. pag. 166.
Civitas. ib. p. 160.
Dalmatæ a Slavis orti. Tom. I. Manl. Comm. L. II. cap. 1. §. 1. pag. 152. a.
a Dalminio urbe ſic nominantur. Tom. IV. p. 155.
Damaſcum obſidetur. ib. p. 38. b.
Dame Wichmannus accipit. ibid. pag. 45. a.
Damiata a paganis recuperatur. ibid. pag. 82. a.
Danemarus vid. Tanquardus.
Danduti. Tom. I. Garz. cap. 3. §. 1. pag. 37. b.
Daniel Epiſc. Pragenſis obit. Tom. IV. pag. 43. b.
de Danneberg Imperatori ſe dedit. ibid. pag. 47. b.
Dannebergæ Woldemarus Rex Daciæ captus tenetur. ib. 84. a.
Dantes Alligerius in memoriam Tizmanni ſcribit Epitaphium. Tom. II. p. 259. §. 40. a.
Danus (Petrus) multa condit templa Tom. I. Manl. Comm. Lib. IV. c. 8. §. 1. p. 252. a.
Comes Scrinnenſis in Polon. LXXVII. templa condens. ib.
Daren. T. II. p. 35. b.
Darinum. Tom. II. Fren. Nom. pag. 35. b.
Daubena. T. II. p. 35. b.
Daubitium. ib. p. 35. b.
David Erici ſororis filius Magnum Nicolai Regis Danorum filium occidit. T. IV. p. 125. a.
Dea obſtetrix, Slota Baba, Tom. II. pag. 159. a.
nutrix Ciza. ib. p. 162. a.
eſus potusque Educa. ibid. pag. 166. a.
Serenitatis Podoga. ib. p. 177. b.
Poli, Soli ſalisque Trigla. ibid. pag. 203. a.
Stimula. ib. p. 98. b.
Deaſtris ſabulisque Ethnicorum non indulgendum in Carminibus Chriſtianis. ib. p. 337. b.
Debitor doloſus carceri includi poteſt. T. III. p. 142. b.
Debſchicium. T. II. p. 35. b.
Debſchiziorum inſigne ib. p. 36. a.
a Debſchütz Gersdorfii. Tom. I. Manl. Comm. Lib. I. cap. 8. §. 4. pag. 115. a.
Decani Budiſſinenſis in donationem cœnobii Gorlicenſis conſenſus. Tom. II. p. 397. a.
Decimæ in Luſatia. Tom. I. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 18. §. 3. pag. 258. a
de Decimis tumultus Turingicus. T. I. Vip. c. 11. §. 30. p. 27. a.
Decretum Ottonis II. Tom. IV. pag. 152. b. ſeqq.
Ottonis III. ib. p. 153. a.
Conradi Imperatoris. ibid. pag. 154. b.
de Eccleſia parochiali in Kirchhayn monaſterio Dobrilucenſi incorporata. ib. p. 211.
Dedo Croſſius. Tom. I. Vip. cap. 11. §. 16. p. 25. a.
Dedi I. T. IV. p. 16. a.
Dedi II. ib. b.
Dedi III. ib. p. 17. a.
Dedo Comes de Groitz fundavit monaſterium Cillenenſe. Tom. I. ibid. pag. 45. b.
Comes Palatinus monaſterii Gocezenſis fundator. ibid. pag. 107. a. a Clerico perſoditur. ib. p. 108. b.
Comes de Rochelitz. ib. 41. a. Conradi Marchionis Miſniæ & Orientalis filius. ib. p. 106. a.
Luſ. Marchio. VI. Tom. I. Manl. D. c. 10. §. 7. pag. 82. a.
Luſ. ad eum devolvitur. ibid. cap. 15. §. 6. p. 87. a.
Dedo I. Luſ. Marchio VI. Tom. I. Manl. Comm. Lib. II. cap. 25. §. I. pag. 184. b.

ejus uxor prima atque liberi. ibid.

uxor altera. ibid. §. 5. muritur. ibid. cap. 30. §. 1. pag. 189. a. ejus Genealogia. ibid. pag. 185. a. Henrico IV. Imperatori bellum parat. ibid. pag. 186. a. ſe ſubmittit. ibid. ejus filius Dedo junior occiditur. ibid. decedit. ibid. cap. 28. §. 1. pag. 187. b. cum poſteritate ſua extinctus. ibid. L. III. c. 1. §. 192. a.

ſimul poſſedit Miſniam. Tom. II. p. 254. §. 25. a. eſt inter conjuratores adverſus Imperatorem Henricum. ibid. pag. 254 §. 26. b. obiit, ibid. §. 27. a. eo decedente Marchia Luſatica ab Imperatore Henrico III conceditur Duci Bohemiæ. ibid. tres filios relinquit. ibid. pag. 255. §. 27. & 28.

Dedo II. Marchio Luſatiæ XIII. Tom. I. Manl. Comm. L. IV. cap. 14. § 1. pag. 255. a. & T. II. p. 311. §. 8. moritur. Tom. I. Manl. Comm. L. IV. cap. 15. §. 1. a. ejus Genealogia. ib d. fuit avus S Hedwigis, proavus S. Eliſabeth, & abavus Cunegundæ. ibid. cap. 15. §. 2. pag. 255. b.

Dedo Miſniæ Marchio. Tom. I. Manl. D. cap. 10. §. 7. pag. 82 a. ab Henrico III. Imperatore factus fuit Marchio Luſatiæ. Tom II. pag. 258. a. parum gratiæ retulit pro beneficio exhibito ibid. defeuditur. ibid. ejus Uxor Adela iracunda. ibid. cum Henrico Imperatore in gratiam redit. ibid.

Dedo Marchio Orientalis moritur. T. IV. p. 51. b.

Frater Timonis Miſniæ March. & Luſatiæ. Tom. I Manl. Comm. Lib. II. c. 18. §. 1. p. 176. b.

Dedonis filius occiditur. ibid. c. 25. § 8. pag. 186. b.

Ditterici filius. Tom. IV. pag. 22. a. b. vivit apud Rodacum. ibid.

Comitis filius Marchiam Hodonis Marchionis obtinet ibid. pag. 105. b. ejus uxores. ibid. maſcula prole carebat, frater acquirit Luſatiam. ib. p. 256. §. 34 b. mors ib.

Junior in pueritia per poſteriora confoſſus interit. ib. p. 105. b.

Dedo Thimonis filius uxorem ducit Bertham ibid. pag. 106. a. quam repudiat. ibid. recipit. ibid. proficiſcitur & obit. ibid.

Deficiunt Venedi f. Luſati a Religione & Idolum Flyns erigunt. Tom. II. pag. 305. §. 9. a. ejus cauſa. ibid. §. 10.

Dehſa Tom. II. Fren. Nom. pag. 36. a.

Dei colendi modum non præſcribit natura. ibid. pag. 93. b. Verba Lutheri. ibid. p 95. a.

exiſtentia gentibus cognita fuit, non quidem aſſentia. ibid. pag. 82. a.

O. M. nomina in S. Scriptura ipſis tributa. ib. p. 101. a.

Delenum. Tom. II. Fren. Nom. pag. 36. a.

Delubri Sorab. rudera. ibid. pag. 31. a.

Delubrum diis dedicatum. ibid. pag. 88. a.

Demortuorum vitæ extra invidiam ſunt poſitæ. ib. p. 326. b.

Dencwitium. Tom. Fren. Nom. pag. 36. a.

Deorum Romanorum multitudo. ibid. pag. 67. b.

Slavorum multitudo. ib. a. ſeqq.

varia nomina illorumque explicatio ib. p. 89. a.

Pruſſorum tres ordines ibid. pag. 208. b.

Deos armatos colunt Lacedæm. ibid. pag. 107 a.

multos eſſe, & delectari victimis credunt Slavi ib. p 90. a.

Deum eſſe gentibus innotuit. Tom. II. pag. 86 b.

eſſe natura conſtat. ib. b. ſeqq.

unum eſſe Slavi credunt. ibid. pag. 80. b. Semideos de Sanguine ejus proceſſiſſe ibid. illum cœleſtia tantum curare. ibid.

Deus, qui cuncta gubernat, ſuos nunquam deſerit. T. II. p. 290

Fulminis Occopirnus & Percurnus. ib. p. 169. a.

Victus atque amictus Potrimpus. ib. pag. 164. b.

venti, nautarum, piſcatorumque. ibid. p. 176. b.

auroræ Juterbogus. ib. p. 178. b.

Lucis ignisque Zvicyius. ibid. pag. 180. a.

excubitor Hennilus. ib. p. 202. a.

Lucorum ſacrorum Puſcetus. ibid. 207.

Zuttiberus. ib p. 209.

Deus religionis neglectæ vindex Püſtricius, ib. p. 211.

duplex, bonus & malus, a multis creditur gentibus. ibid. pag 229. b. Manetis hæreſis idem ſtatuit. ibid. pag. 230. b.

Dewyn

Dewyn per inſidias occupetur. Tom. I. Vip. cap. 11. §. 17. p. 25. b. T. IV, p. 123. b.

a Dhona (Chriſtoph.) obit. Tom. I. Manl. Comm. L. VI. cap. 125. §. 22. pag. 406. a.

Diabolum Dei Simiam eſſe negat Spencerus, T. II. p. 109. b.

Diabolus Slavorum Deus. Tom. II. pag. 231. nomen, figura, cultores. ibid. cultus & deſtructio. ibid. pag. 232.

Diagoras ἄθεος ib. p. 68 b.

Dianæ tria ora aſſignantur. ibid. pag. 79. b.

Diblick Vertam notat. ib. p. 88. a.

Dicaſteria Præfecturarum Budiſſ. & Gorlic. Tom. II. Haugw. Prodr. pag. 16. p.

Dicemannus, Alberti filius. Tom. I. Garz. cap. 1. §. 2. p. 35.

in imperio Friderici Socius. ibid. pag. 36. §. 1. p. 2. elogium ibid. pag. 39. cædes. ib. p. 52. a. T. I. Manl. D. c. 15. §. 14. - 19. p. 88.

Luſatiam indipiſcitur ab Henrici illuſtris obitu. T. II. p. 258. §. 39.

Dies fatalis. Tom. I. Manl. Comm. L. VI. c. 14. §. 6. p. 307.

Differentiæ juris communis & Luſatici in legitima atque dote. (diſſert.) T. III. Diſ. p. 38.

juris feudalis communis & Luſatici. ibid. p. 5. b.

Dii Pruſſorum. Tom. II. pag. 192. a. 195. b.

Stygii, terreſtres aquatici Slavorum. ib. p. 88 a.

Dimacharum (Dragoner) cohors exauctoratur. Tom. I. Part. II. pag. 94. a.

Dimin capitur. T. IV. p. 126. b.

Diminuin ſ. Deminuun. Tom. I. Manl. Comm. Lib. I. cap. 36. §. 2. pag. 143. b.

Dimiſſio. T. III. Diſ. p. 113. a.

Diploma equeſtre. Tom. I. Part. II. pag. 16.

Diplomata Hiſtoriam Luſatiæ illuſtrantia. T. IV. p. 168. ſeqq.

Diplomata M. S. T. de cœnobio Dobrilugeoſi proſtant Jenæ. T. II. p. 257. §. 36. a.

Dipnoſophiſtarum mos. ibid. pag. 310.

Diſcordia inter fratres Sereni-montis. T. IV. p. 89. ſeqq.

Diſputatio hiſtorica de Serbie, Wenden. T. II. p. 237.

Diſſenſio inter Electores. Tom. IV. pag. 128. b.

Diſſertatio de conſenſu ſucceſſionis ab inteſtato Zittavienſ. cum Juris Civil. & Saxon. Tom. III. Diſſ. pag. 160.

de Differentiis juris feudalis Communis & Luſat. in legitima & dote. ibid. p. 38.

de Differentiis juris ſtatutarii Zittavienſ. a Jure Civili. ib. p. 113.

de Feudis Luſatiæ ſuperioris. ibid. pag. 54.

de hominibus Glebæ adſcriptis Luſ. ſuper. ib. p. 184.

de jure circa honores ſenatorios Senetibus Hexapolitanis competente. ibid. p. 98.

de Jurisdictione eccleſiaſtica. ibid. pag. 84.

de Morgengabe Zittavienſ. ibid. pag. 174.

de ſtatutorum Budiſſin. collatione cum Jure Civili & Saxon. Com. ibid. pag. 116.

Budiſſinæ inſtituta de Miſſa. Tom. I. Manl. Comm. Lib. I. cap. 26. §. 4. pag. 134. b.

de Differentiis. T. III. Diſſ. p. 152. b.

Diſſertationes tres hiſtoricæ de Idolis Slevorum T. II. p. 63. a.

Diſſidie de coquenda cereviſia. Tom. I. P. II. p. 12.

Diſſidium inter Gorlicenſes & Sileſ. de valore novorum Groſſorum. ibid. pag. 23.

inter Senatum Zittavienſem & quædam opificum Collegia. Tom. I. Manl. Comm. L. VI. cap. 29. §. 2. & ſeqq. p. 320.

Ditgremus. T. IV. p. 19. a.

Ditivonia hoc eſt Luſatia Polonis ſubeſt. Tom. I. Manl. Deigma cap. 1. §. 4. p. 77. a. & Manl. Comm. L. I. cap. 44. §. 1. p. 150. a.

nomen Luſatiæ apud Polonos. Tom. II. p. 263. b.

Ditmarus. Tom. IV. p. 18. b. Ditgremi filius. ib. p. 22. a.

Marchio Svanehildam uxorem ducit. ib. p. 45. a. confundit Lariſcum cum Radigaſto. ib. p. 68 b.

I. Marchio Luſat. T. I. Manl. Com. L. II. c. 17. §. 2. p. 176. a.

II. Marchio Luſat. ib. p. 176.

III. Marchio Luſat. Tom. II. pag. 253. §. 21. a.

V. fuit Luſat Marchio. ibid. pag. 254. §. 22. Senior & junior. ibid. pag. 310. §. 6.

IV. Merſeburg. Epiſc. Ecberto March. Miſn. litem intendit de interverſo ſaltu Zvencabienſe. Tom. I. Manl. Comm. Lib. II. cap. 14. §. 1. pag. 174. b.

Dittrich. (Johann.) Eccleſiaſtes obit. Tom. I. Part. II. pag. 75. b. ejus vita. ibid.

(Elias) ſenatorio ordini aſſcribitur. ibid. p. 93. b.

Dittricus I. Marchio Luſat. XII. Tom. I. Manl. Comm. Lib. IV. cap. 11. §. 1. p. 253. p. ira in Papam commotus. ibid. cap. 12. §. 1. pag. 254. a. Landsbergum arcem exſtruxit. ibid. c. 13. §. 1. p. 254. b.

Dittricus II. Luſ. Marchio XV. Comes Weiſſenfelſ. Tom. I. Manl. Comm. Lib. IV. cap. 16. §. 1. pag. 256. a. emit Luſatiam. ibid. veneno extinguitur. cap. 17. §. 1. b. & Lib. V. cap. 10. p. 87. b. fundat Lipſiæ ædem D. Thomæ. ib. L. V. c. 15. §. 8. p. 87. b.

III. pinguis ſ. Theodorus Marchio Luſat. XVII. ibid. Lib. IV. cap. 19. §. 2. p. 258. a. condit Dobrilug. ibid. cap. 11. §. 1. p. 253. b. Imperat. in Ital. Comes. ibid. c. 12. ejus liberi. ibid. cap. 13. ejus ditiones. ib. ad fratres devolvuntur. ib. Præſul Miſniæ antea Budiſſ. Præpoſitus. ibid. L. VI. c. 32. §. 1. p. 325. b.

Miſniæ & Luſat. Marchio. ibid. cap. 19. §. 2. p. 258. a. adoptat Fridericum admorſum & Tiſſemannum. ibid. c. 21. §. 1. obiit. §. 2.

Cunradi filius Marchio Luſ. Tom. I. Manl. D. c. 15. §. 1. pag. 86. b. Liberi & uxor ibid. Luſatiam, Misniam & Libonotriam tenet. T. I. Garz. c. 1. §. 1. 2. p. 35.

Franciæ Rex. T. I. Idyll. p. 56.

Wettinenſis. T. IV. p. 22. a. b. Uxor & liberi ejus. ib.

28. Antiſtes Magdeburgenſium venit Zittaviam litem componendi cauſa. T. I. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 21. §. 3. p. 312.

Diva Edulia. T. II. p. 98. b.

Potina. ib.

Rumina. ib.

Divinationes Svantoviti Idoli. Tom. II. pag. 74. a.

Diviſio Luſatiæ. ibid. pag. 250. §. 7. b.

Diviſionis Luſatiæ in ſuperiorem & inferiorem origo. ibid. pag. 244. §. 6. b.

Divitiæ veræ & optimæ. Tom. I. Part. II. p. 136. a.

Dobergana, Meſoconis Ducis Polon. ſoror, Tiderici uxor. Tom. IV. pag. 48. b.

Doberlochius ager. T. I. Garz. c. 3. §. 8. p. 39. a.

Doberlug cœnobium erigitur. Tom. II. p. 286.

Dobrelok quid ſignificet. Tom. I. Manl. Comm. Lib. I. cap. 33. §. 1. pag. 140. b.

Dobrilucenſi monaſterio eccleſia parochialis in Kirchhayn eſt incorporata. T. IV. p. 211.

Dobrilucenſis monaſterii privilegia. ibid. p. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 178. 182. 185. 189. 209. 213.

Dobrilucha Cœnobium conditur. T. I. Manl. D. c. 15. §. 2. p. 86. b.

de Dobrilugo Controverſia. Tom. I. Manl. L. IV. cap. 11. §. 2. p. 253. b. conditur. ib. T. II. p. 37. a. deſcribitur. ib. pag. 246. §. 12. a.

Dobrilugum cœnob. tenent Gersdorffii hypothecæ nomine. Tom. I. Manl. Com. Lib. I. cap. 12. §. 11. pag. 122. b. & cap. 18. §. 1. pag. 126. b. Bohemis ſubjectum eſt & Saxon. ibid. Lis de eo inter Elect. Sax. & Cæſar. ibid. unde bellum Germaniæ exortum eſſe conjicitur. ib.

Doctores & Paſtores Luth. in Luſatia. ib. c. 26. §. 1. p. 133. a.

Doctrina & Scientia exornandæ ſunt vitæ pietate, morum integritate, dictorum atque factorum honeſtate. T. II. pag. 338. ſeqq.

Evangelica ſpargi cœpit per Luſatiam tempore Ferdinandi I. ibid. pag. 290.

Doctrinæ Chriſtianæ capita, quæ docuit S. Otto, Luſatorum Apoſtolus Barbaros. T. I. Manl. Comm. L. III. c. 13. §. 6. p. 206.

Documenta ob religionis libertatem & ſecuritatem an. 1717. publicata. ibid. L. VI. c. 147. §. 1. p. 423. ſeqq.

Documentum Pietantiarum. Tom. IV. pag. 214.

von Dohna Abraham. Tom. I. Part. II. p. 5.

a Dhona Burggravii unde genus ducant. T. I. Manl. Comm. Lib. I. cap. 8. §. 1. p. 114. b.

Burggravius Chriſtophorus. ibid. & pag. 117.

Domania Luſatiæ deſunt. Tom. III. Diſ. p. 21. b.

Dom-

Dombravam vel Danbraweam Regis Bohem. filiam in matrimonium ducit Polonorum Dux Mieslaus vel Micislaus, & Luſatiam ſuperiorem accipit in Matrimonium. Tom. II. pag. 310. §. 17.

Domeſtica non ſuperbe ſpernanda & exteris poſtponenda, ib. p. 326.

Dominatus & municipia Luſat. infer. ib. pag. 319. §. 17.

Domini varii in Luſatia. ibid. pag. 244. §. 7. b.

hodierni. ib. & p. 309 §. 1.

e gente Saxonica. ib. §. 13.

e Domo Electorali Sax. ibid. pag. 319. §. 14.

in Luſatia antiqni. medii & recentiores. Tom. I. Manl. Com. L. II. c. 10. pag. 161. ſeqq.

in Luſat. ante Henricum Aucupem. ibid. §. 2. p. 168.

an etiam fuerint Poloni. ibid. cap. 21. §. 1. p. 179. eorum mutatio, ibid. c. 28. §. 1. p. 188.

quæ non ſine ſubditorum oneribus accidit. Manl. Comm. Lib. VI. c. 147. §. 4. p. 428. b.

Dominica Lætare in Polon. & Sileſ. celebratur a pueris. Tom. II. pag. 82. a.

Dominicæ atræ origo. ib. b.

Domus hoſpitum & fratrum manſio. T. IV. p. 55. b.

Præfecti ædificatur, Tom. I. Pars. II. pag. 42. a.

Donatio inter conjuges. Tom. III. Diſ. pag. 94. a.

Gorlicenſis Civitatis. Tom. II. pag. 192. a.

Cœnobii ampliſſimo ſenatui facta. ibid. pag. 386. a. ipſius Traditionis confirmatio Imperatoria. ibid. pag 386. b. in eam conſenſus Decani Budiſſinenſis. ib. p. 387. a.

Donationum inter maritum & uxorem bulla imperatoria, Tom. I. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 66. §. 7. pag. 356.

Donavium, T. I. Idyll. p. 60.

Donina arx. Tom. I. Manl. Comm. L. III. c. 27. §. 2. p. 217. b.

per Uladislaum occupata ib.

Dorganum, Torga. Tom. I. Garz. c. 4. §. 5. p. 41. a.

Dornavius (D. Caſpar) fit Rector Gorl. Tom. I. Part. II. pag. 74. b. & Tom. III. pag. 391. a. reſignat. Tom. I. Part II. pag. 78. b. ejus laus. Tom. II. p. 391. a. Ethopraxia. ib. Eloquentia, ib.

Dornbergum arx & oppidum Thuringiæ. Tom. I. Manl. Comm. Lib. III. cap. 4. §. 6. pag. 196. a. accipit Vipertus. ib.

Dornburg Vigberto conceſſa. T. I. Vip. c. 4. §. 19. p. 12. b.

Dornſpachius (Nicolaus) ad Zittaviæ gloriam unice natus videtur. Tom. II. pag. 371. b. ejus officia, quibus ſumma cum laude defunctus eſt. ibid. Facit, ut Domini Crucigeri nobiliſſimo Senatui relinquant Domum, quæ Templi & Scholæ incrementis obſtabat. ibid. pag. 371. b. ejus præclara facta. ibid. pag. 372. b. mors. ib.

Dos & legitima ex feudo Luſ. filiabus. T. III. Diſ. p. 39. a.

ex feudo Luſat. ſolvenda filiæ in cœlibatu. ib. p. 46. b.

Dotalitius diſtrictus Luſatiæ. Tom. II. pag. 36. b.

Dotem ex Luſatiæ feudis pater filiæ diviti poteſt legare. Tom. III. Diſſ. p. 40. 4.

Dragomiſſa Vladiſlai Uxor. T. I. Manl. D. c. 19. §. 3. p. 96. a

fuit Luticenſis, non Bohema Tom. I. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 27. §. 9. 317. a.

Drebcaviam **Barth**, Marchio obſidet. ib. c. 36. §. 7. p. 332. b.

Drebcovia. Tom. I. Manl. Comm. Lib. I. cap. 12. §. 7. pag. 121. b. Tom. II. p. 37. b.

Drebnaw I. Drenow villa juxta Niſam flumen. Tom. I. Manl. D. cap. 13. §. 4. p. 84. b.

Drebnitium. T. II. p. 37. b.

Drebnovia. ib.

Drehſeri (Davidis) Symbolum. Tom. I. Manl. Comm. Lib. VII. c. 11. §. 1. p. 444. a.

Dresda conditur. Tom. I. Manl. Comm. L. I. c. 43. §. 1. p. 150. a.

Drevonia, vetuſtiſſima villa. Tom. I. Manl. Comm. Lib. I. cap. 13. §. 1. p. 84. a.

Drey-Kretſchmen. Tom. I. Manl. Com. L. I. c. 5. §. 3. p. 113. a.

Drohnum Bohemiæ arx occupatur. ibid. L. VI. c. 77. §. 1. p. 360. b.

de Duba &c. Sedislaus Baro, Dominus Leipenſis. Tom. I. Part. II. pag. 5.

Dubravia pagus monaſterio datus. Tom IV. p. 159. 2.

Ducatus Gorlicenſis. Tom. I. Manl. Com. Lib. VI. cap. 31. §. 10. pag. 327. ejus Capitaneus fuit Chriſtophorus de Luttiz. ib.

Ducis Luſatici Oratio, Tom. II. pag. 357. b.

Duderſtade Marcha. T. I. Vib. c. 11. §. 30. p. 27. a.

Dudo Hallens. Eccleſiæ Præpoſitus. Tom. IV. IV. pag. 53. b. reſignat. ibid. pag. 56. a.

Duiticiorum Deæ. T. II. p. 83. b.

Duo ſimul eliguntur Epiſcopi Halberſtadenſes. T. IV. p. 124. b.

Dux Gorlicenſis. Tom. I. Manl. D. cap. 18. §. 4. pag. 93. b. Tom. I. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 33. §. 8. p. 32. b. ibid. c. 34. §. 23. p 330.

Dyrſa, Böhem, domeſticus Deus. Tom. II. p. 88. a.

Dyſenteria graſſatur Gorlicii. T. I. Part. II. p. 64. a. & p. 88. 8.

Dzidzielia id eſt Venus. Tom. II. pag. 89.

Dziewanna. id eſt Diana. ib.

Dea ferarum ſilveſtrium ſylvarumque. ibid. pag. 187. b. etymon, figura, cultores, cultus. ibid. pag. 188. a. peſtilentiæ remedium. ibid. pag. 188. b. Lipſiæ olim colendi mos ſimulacrum ejus fuit ibid. Deſtructio. ibid.

E.

Ebbeko, Parochianus in Monte-Sereno. T. IV. p. 33. b.

Eberhardus Comes Virtembergenſis Carolo IV. movet bellum. Tom. I. Manl. Comm. Lib. VI. cap. 21. §. 1. pag. 312.

Eberbardus Dux Monaſterium Morbach fundat. T. IV. p. 131. a.

Eberhardos Princeps Anhalt. Cheruſcorum & Aſcaniæ. Tom. I. Garz. cap. 4. §. 3. pag. 40. a. bellum gerit cum Miſnicis ibid. capitur. pag. 41. libertati reſtituitur. ib. p. 43. b.

Ebrietas apud Slavos laudabilis. Tom. II. p. 74. a.

Ecbertus Epiſcop. Monaſterienſis moritur. T. IV. p. 35. a.

Marchio Brunſvic. Viperti æmulus. Tom. I. Vip. cap. 5. §. 79. pag. 14. b.

Ecbertus Marchio Miſniam occupat. Tom. I. Manl. Lib. II. cap. 29. §. 1. pag. 188. b. depellit Bohemos. ibid. bellum infert Viperto. ibid. Lib. III. c. 6. §. 1. p. 197. a. trucidatur in moletrina. ib.

Eccardiperga arx condita & denominata a quo? T. I. Manl. L. II. c. 17. §. 2. p. 176. a.

Eccardus. Tom. IV. pag. 20. a. feliciter pro Ottone multa conficit bella. ibid.

Eccardus Hermanni frater oppugnat Guncelium. T. IV. p. 21. b.

Eccleſia dominica Budiſſ. & Fürſtenberg. Tom. I. Manl. Lib. I. c. 19. §. 1. pag. 127. a.

Magdeburg. fundatur. T. IV. p. 35. a. ejus Præpoſitus primus. ibid.

Moguntinenſis igne conſumitur. Tom. IV. p. 42. b.

Major Halverſtadenſis conſecratur. Tom. IV. p. 81. a.

Niſicenſis fundatur. T. II. p. 263. b.

Eccleſia Ruſſa Sileſ. locus ob commiſſum prœlium ſic appellatur. T. I. Manl. L. III. c. 39. §. 11. p. 227.

ab Eccleſia V. T. Gentilium ſacrificia & πολυθεότης ſunt ſumta. Tom. II. p. 94. a.

Eccleſiæ Ciſtercienſis ordinis Doberlugii fundator. T. IV. p. 49 a.

S. Stephani Viennæ fundator. T. I. Manl. L. VI. c. 21. §. 5. p. 315

S. Pragenſis fundator. ib. c. 34. §. 3. p. 327. b.

Eccleſiæ in Pomerania & Luſatia conſtruuntur ac conſecrantur. T. I. Manl. D. c. 12. §. 2. p. 84.

Sorabis Venedisque conduntur. T. I. Manl. L. II. c. 15. §. 1. p. 175. b. p. 180. a.

miniſtrorum ſalaria duplicantur. Tom. I. Part. II. p. 87. a.

in Dobriluch privilegium. T. IV. p. 168. 169. a.

S. Petri Budiſſinæ privilegium datur. ibid. p. 189. b.

Eccleſiæ multæ Halberſtadenſes igne delentur. T. IV. p. 126. b.

Eccleſiaſtica advocatia. T. III. Diſſ. p 85. b.

Eccleſiaſticæ cauſæ quid ſint? Tom. III. Diſſ. p. 86. a.

ad Eccleſiaſticum judicium trahendæ ſunt ſcholæ & academiæ. Cauſas vid. T. III Diſſ. p. 86. a.

Eclipſis Lunæ. T. I. Part. II. p 45. a.

Eclipſis ſolis. T. IV. p. 31 b. & 35. b. p. 38. a. T. I. Part. II. p. 38. b.

Echardiberga arx Viperto donatur. Tom. I. Manl. L. III. c. 8. §. 4. p. 199. a.

Echardus III. Marchio Miſn. T. I. Manl. D. c. 10. §. 2. p. 81. b.

Eckebertus Comes de Bavaria occiditur. T. IV. p. 42. a.

Eckebardus Sereni-Montis Præpoſitus partem monaſterii ædificare aggreditur. T. IV. p. 45. b.

Eehardus Marchio Sax. fit primus Abbatiæ Gernrodenſis Advocatus. T. IV. p. 143 a. b. ejus inſigne. ib. trucidatnr ib.
Eckersberg. T. I. Vip. p. 24.
Edictum de paee Religionis. T. IV. p. 221
Edilbardus, T. IV. p. 14. b.
Edueæ & Potinæ eſus potusque præſides. T. II. p. 166. a
Edulica diva. T. II. p. 98. b.
Eduliorum ſumma penuria T. I. Manl. L. VI. c. 7. § 2. p. 300
Effigies nova Chriſti ſuſpenditor Gorlicii T. I. Part. II. p. 43. b.
Regis Mattbiæ ſupra portam arcis Budiſſinenſ. poſita. T. I. Manl. L. VI. c. 115. p. 394. b
Egilbertus Arehi-Epiſcop. Trevirenſis. T. I Mant. D. c. 11. § 1. p. 82. b.
Ebrenbergius (Laurcotius) Notarius Gorlic. mittitur ad Imperatorem Sigismnndum T. I. Manl. L. VI. c. 66. §. 5. p. 355. qui domum revertens ſcurriliter eacipitur. ib. §. 7. p. 355. b
Eichler (Gregor) Diaconus obit. T. I. Part. II p. 76. a
Der Eignische Creyß. T. II. p. 36. b
Eilbergus vendit Carolo Rulandnm. T. I Manl. L. VI. c. 82. §. 4. p. 314. a
Eilbertus ſucceſſor Ottoois Bamberg. Epiſcopi. T. IV. p. 37. a
Eileobergius (Guilielmus) T. I. Part. II. p. 5. in Præfecturam eligitor. T. I. Manl. L. VI. c. 125. §. 19. p. 405. b
Einſidelii, illuſtris alias Familia Miſoica in noſtra Luſatia, poſſident Dominatum Seidenbergenſem. T. I. Maol. L. I. c. 8 §. 4. p. 115. & 116
Eiſemannus Germaniæ ſuper. Parens. T. I Manl. L. I. c. 35. §. 2. p. 142. b
Ekehardberk municipium. T. I. Vip. c. 10. §. 6. p. 24
Ekehardus, Hallenſis Caoonicus. T. IV. p. 39. a
Ekelinus fit Abbas Bigaugienſis. T. IV. p. 127 b. obit. ib
Ekkehardus Sereni-Montis clauſtrum conſtruere aggreditur. T. IV. p. 40. b
Epiſcopus Merſeburg. electus conſecratur. V. IV. p. 72. Popponem & Tidericum ad ſe vocat. ib. p. 81. b. eosque ad priorem concordiam revocat. ib. p. 82. a. Romam proficiſcitur ib. p. 100. b. redit de partibus transalpinis. p. 101. a
Ekkebardus IV. Sereni-montis Præpoſitus moritur. T. IV. p. 53. a
Ekkelious Merſeburg. Epiſc. moritnr. T. VI p. 37. a
Ἐκςατικοὶ homines. T. II. p. 349. a
Electori Saaoniæ a ſtatibus Luſatiæ homagium præſtatur. T. I. Pag. II. p. 87. 4. 91 b. ejus edictum de geouino valore monetæ, ib
Eleemoſynæ peecata redimunt, ſicut igois aquam eatingvit. T. I. Vip. c. 5. §. 18. p. 15. b
pro Zittavienſibus iocendio depreſſis Gorlicii colliguntur. T. I. Part. II. p. 74. b
Elephas Gorlicii ſpectandus exhibetur. T. I. Part. II. p. 94. a
Elevatio poli urbium Loſatiæ ſuper. T. I. Manl. L. I. c. 9 §. 2. p. 117. a.
Eliſabethæ Andreæ Regis Hungariæ ſaoctimonia. T. I Manl. L. IV. c. 14. §. 2. p. 255
Eliſabethæ Andreæ II. filia. T. I. Manl. L. III. c. 5 §. 2. p. 196. b
Eliſabeth Cooradi Marchionis uxor obiit. T. IV. p. 63. a
Johsnnis Filia primo Antonio Brabantino nupta. T. I. Manl. L. VI. c. 34. §. 7. p. 328. a. ſecundus maritus. 9. ibid. b
Romanorum Imperatrix. ib. §. 7
Eliſabethæ onmiſma. ib. §. 13. p. 329. a
Eliſter niger fluv. Luſat. differt ab Eliſtro Miſn. T. I. Manl. D. c. 4. § 8. p. 78. b. & Manl. Comm. L. I. c. 22. § 5. p. 231. b
Elſter. T. II. p. 53. b. Svevus fluvius. ib. p. 246. §. 13. b
Eluvil (Janus) Gorlicio bellnm indicit. T. I Manl. L. VI. c. 5. §. 20. p. 299. a. p. 9. T. I. Part. II. cum Gorlicenſibus in gratiam redit. ib. § 22. coofoditur. ibid
Eluviones aqvarum magnæ T. I. Msnl. L. VI c. 133. p. 411. it. cap. 143. §. 6. p. 421. a T. I. Part. II. p. 37. b
Elyſii ſ. Illingi aut Luſati ſunt aut Sileſii. T. I Manl. D. c. 5. § 2. p. 78. b. Comm. L. I c. 27. §. 4. p. 135. b. quam partem Luſatiæ inhabitarint. T. II. p. 251. §. 9 a
Semnonibus debent originem. ib. p. 282.
Elyſter. Svevus fluvius. T. II. p. 246 §. 13. b
Elyſtra deſcribitur. T. II. p. 246 a
Emelricus Rex Teutoniæ. T. I. Vip. c. 1. § 1 p. 7. a. ejusd. Fratres & Herlibo. ib. & T. IV. p. 119. a
Præpoſitus Eccleſiæ Magdeb. T. IV. p. 35. a
Emerici (Joh.) Epitaphium. T. I. Part. II. p. 41. b. laudes ejus. ib. p. 106. b
Emericorum inſignia. T. I. Manl. L. VI. c. 137 p. 416. T. I. Part. II. p. 125.
Emericna (Caſp.) Georgii Filius J. U. D. Decanus Budiſſ. T. I. Manl. L. VI. c. 137. § 9. p. 415. b. moritur. ibid.
(Georg) Conſul Rex Gorlicenſ. vocatur. T. I. Part. II. p. 16. ejus nativitas, ſtudia, Laurea, Peregrinatio. ib. p. 120. & T. I Manl. L. VI. c. 89. §. 1. p. 372. a. Conſulatus. T. I. P. II. p. 121. peregrinatio iterata. ib. ejus ſeveritas ib. & T. I Manl. L. VI. c. 137. §. 5. 6. 7. p. 415. b varia cognomina & divitiæ. ibid. Hieroſolymæ fit Eques auratus. T. I Part. II. p. 16. Chriſti Cenotaphium condit. T. I. Manl. L. VI

c. 89. §. 1. p. 372. b. Dreſdam mittitor. ib. c. 129. §. 4. p. 409. b. Xenodoebium fundat. c. 137. §. 2. p. 415. a. fontem Salomonis extruxit. ib. altare quoddam poſuit. ib. §. 3. ajus obitus. T. I. Part. II p. 17. & 24. p. 120. & T. I Manl. L. VI c. 137. §. 1 p. 414. b. epitapbium. ib. p. 415. a. familia & vita ejus. T. 1. Parr. II. p. 41
(Joach.) Scabinua moritur. T. I. Pars. II. p. 63. a.
(Joh.) fit Scabinus. ib. p. 77. b. Cooſul p. 81. a. 83. b
(Nicol.) capite plectitor T. I. Manl. L. VI c. 103. §. 2. p. 384. a.
Emporium glaſti. T. I. Manl. Comm. L. VI c. 129 §. 1. p. 409
Eocomia urbis Gorlicenſis T. I. Manl. C. L. I. c. 2. §. 3. & ſeqq. p. 209. & ſeq. T. I. Part. 2. p. 2. item p. 94.
Eocomium Luſatorum. T. II. p. 247. §. 21. b
Eoder (Michaël) moritur. T. I. Part. II 54. b
Endermanous (Georg) Conſul eligitur. T. I Part. II. p. 39. b
Engelbardus Nüenburg in Epiſcopum cooſecratur. T. IV. p. 60. b
Engelbuſii (Dieterici) Chronodiſticbon de annooæ caritate. T. I. Part. II. p. 8
Engelmanous Danorum, Pruſſorum, Pomeranorum & Polooorum parens. T. I. Maol. L. I. c. 35. §. 1. p. 142. a
de Engern Ducum Genealogia. T. IV. p. 14. a
Epidemialis morbus Gorlicii ſævit. T. I. Part. II. p. 61. a
Epiſcopalis jurisdictio qvid? T. III. Diſſ. p. 55. a audieotia, ib. p. 85. a
Epiſcopatus Magdeb. conſtructores & deſtructores. T. IV. p. 68. b
Epiſcopi Halberſtadenſes duo ſimul eliguotur. T. IV. p. 124 b
booi officium eſt non tam corporibus quam aoimis civium proſpicere. T. II p. 330. b
Epiſcopis olim cura ſebolarum & academiarum commiſſa erat T. III. Diſſ. p. 86. a
Jurisdictio Eccleſiaſtica (derivativa) cooceſſa erat. ib. p. 92. a
Epiſtola ab Husſitis ad Luſatiæ popolum exarata. T. I. Manl. D. c. 18. §. 5. p. 93. b. & Com. Manl. L. VI. c. 50. p. 344.
Epitaphium in æde ſacra Leopoldishaineoſium T. I. Part. II. p. 52
Epitome hiſtoriæ Luſaticæ. T. II. p. 249. §. 1
Epko Repkovius autor Juris provlocialis Saxon. T. III Diſſ. p. 116. b
Eqveſtre diploma T. I. Part. II. p. 16
Eqvites aurati. T. I. Garz. c. I. §. 3. p. 43. b
Subſidiarii mittuntur Cæſari. T. I. Part. II p. 56. a
Eqvus albus Svaotevito ſacer. T. II. p. 115. a ſoli triboitur. ib. offertor Percuooldolo ibid. p. 174. b
Eqvus niger Triglæ ſacer. T. II. p. 80. a
Eqvus ſignum ſolis. T. II. p. 73. b
Luitiiiorum. ib. p. 236. b
von Erbfällen Zutav. Statut. T. III. Diſſ. p 161. a
Erb-Gerichte habeot Loſat. Nobiles. T. III Diſſ. p. 13. a
Ereofridus Turing. Rex T. I. Idx. II. p. 56
Erfurtenſes Fridricus Admorſus vincit T. I Garz. c. 5. §. 5. p. 53. a
Ericus obſidetur in Luodina. T. IV. p. 125. a
Eris Pſeudo-Deus. T. IV. p. 38. b
Erkenbertus ædificium capello novo muro fulcit. T. IV. p. 33 b
Erlingus, Wiceburg. Epiſcop. T. I. Vip. c. 11. §. 27. p. 26. b
Erneſtus. T. IV. p. 18. b
Erpesfurt. Erfurt. T. I. Vip. c. 11. §. 30. p. 27. a
Error geographicus in Michael Neaodro ootatus T. II. p. 345. a
Errores alii geograpbici. ibid.
Errores Eruditorum de initio Marcbiæ Luſatiæ. T. I. Manl. L. II. c. 9. §. 1. p. 159
Eruditi in Luſatia inferiore nati. T. II. p. 327. a
Eruinus Comes fit Mooscbus. T. I. Vip. c. 11 § 15. p. 23. b
Ethnicarum ſuperſtitiooom licentia. T. II p 383. a
Etzel (Jobann) decollatur. T. I. Part. II p. 13
Etzelius (Caſpar) ob mala facta capitor. T. I. Manl. L. VI. c. 103. §. 4. p. 384. a
Evangelica Concio prima in templo Monaſterii Gorlicenſis. T. I. Part. II. p 38. b
Evangelicæ doctrinæ compendium aliqvod T. II. p. 328. b
Evangelii prædicatio per disſidia impeditur T. I. Manl. L. I. c. 25. §. 2. p. 133. b
Eucbariſticum feſtum, Gorlicium ſoleooisſime celebratur. T. I. Part. II. p. 90. b p. 94. a
Eudoſi T. I. Garz. c. 3. § 1. p. 37. b
Everbardus Abbas. T. IV. p. 36. a
Everhardus Epiſcopus Merſeburgenſ. T. IV p. 48. b. moritur. ib. p. 56. b. & p. 85. a
Evermodus Epiſcopus Raceburg. T. II. p 156. b
Slavorum Epiſcopus. T. IV. p. 42. b
Evermodus T. IV. p. 35. a
Præpoſitus amovetur. ib. p. 42. a

Euge-

Eugenius (alias Bernbardus) fit Papa. IV, p. 37. b
Rhemis concilium celebrat. T. IV. p. 38 b. moritur. ib. p. 40. b
Exactiones publicæ ab Hexapolitanis pendendæ. T. I. Manl. L. VI. c. 45. §. 1 p. 341. a
bellicæ Gorlicii. T. I. Part. II. p. 91. b
Excommunicandi poteſtas Præpoſitorum. T. IV. p. 81. 82 b
Excubiæ conſtitutæ in portis Gorlicenſibus & in torri. T. I. Part. II. p. 76. b
novæ Gorlicii conſtituuntur. ibid. p. 82. b.
Executio juſticiæ ſevera Gorlicii. T. I. Part. II. p. 2
Pragenſis. ib. p. 85. a
Exedræ lapideæ in templo Petrino exſtructæ. T. I. Part. II. p. 63. a
Exempla virtutis & morum a viris eruditis ſumenda. T. II. p. 326. a
Fortius movent quam vel optima præcepta. ibid.
Exemplorum notitia inſtructus & rerum uſu confirmatus eſſe debet, qui civitati præeſſe cupit. T. II. p. 337. b
Exemplum μεγαλοπρεπείας. T. I. Manl. L. IV c. 17. §. 4. p. 257
Exercitus tres cruce ſignati Conrado Svevo imperante colliguntur. T. I. Manl. L. IV. c. 3. §. 4. p. 248. a
Exordia Zittavienſia. T. I. Manl. L. III. c. 46 §. 1. ſeqq. p. 232. a. b
Expeditio ſacra in Syriam infeliciſſima. T. I. Manl. L. IV. c. 3. §. 6. p. 248. a
Expiatio eccleſiaſtica ſ. papalis. T. I. Vip. c. 5 §. 13. p. 15. a
Exteri in Luſatia ſtodia tractare cœperunt. T. II. p. 371. b
Exundatio Niſſ. T. I. Part. II. p. 55 a. 59. b. 75. b. 77. b. 79. a. 86. a
Eylica Comitiſſa T. IV. p. 36. b. avia Bernhardi comitis ibid. moritur. p. 37. a
ab Eytzinis (Michaël) T. I. Manl. L. I. c. 45. §. 1. p. 150. b
Ezlerus (M. Leonhardus) Gymnaſii Zittavienſis Rector. T. II. p. 373. a

F

Faber (Franciſcus) T. I. Manl. Com. L. I. c. 23 §. 2. p. 129. a
Faber (Johann) Viennenſ. præſul T. I Manl. Comm. L. I. c. 25. §. 4. p. 133. a
Faber (Thomas) Rector Budiſſin. T. II. p. 372. a
Fabri Theſaurus b. e. Lexicon Latinæ linguæ aliis præfertur T. II. p. 136. b
Schurzfleiſchii de eo Lexico judiciom. ibid
Lexici hujus eziſtimatores & amplificatores. ib. p. 336. b
Fabritius (D. Paulus) Viennæ gradu doctorali coronatur T. I. Manl. L. VII. c. 25. §. 1. p. 451. ejus Scripta ib. §. 3
dedit ſe artibus Mechanicis ibid §. 4. p. 452
Dono mittit inſtrumentum Mathemat. Bibliothecæ Zittavienſi conſecrandum T. II. p. 374. b.
Facta Seculi XVI. & XVII. præcipua & notabiliora. T. I. Manl. Comm. L. VI. c. 147. §. 1. p 413
ex decurſu anni 1717. notata ib.
Falckenhain (M. Joh.) Collega Scholæ obit. T. I. P. II. p. 78. b
Falconis, nobiliom Capitanei obitus T. I. Manl. L. V. c. 8. §. 3. pag. 276. b
Falderenſis pagus. T. II. p. 178. b
Fames in Caſtris ſæva T. I. Vip. c. 3. §. II. p. 10. a
Fames magna. T. I. P. II. p. 15. & T. IV. p. 42 b. & p. 75. a
qua Luſatia, Sileſia & Polonia fuerunt preſſæ T. I. Manl. C. L. VI. c. 4. §. 1 p. 296
ejus famis tempus latet in voce CUCULLUM ib. §. 3. p. 297
premit Gorlicenſes ibid. c. 146. pag. 420
Familiæ Luſat. equeſtres. T. I. Manl. L. I. c. 20. §. 7. p. 128. b
Faſti primi Gorlicenſes. T. I. P. II. p. 12
Fata Luſatiæ. T. II. p. 247. §. 19
Favor liberalitate conciliatus T. I. Vip. C. I § 10. p. 7. b
Favor Magnatum ex virtute ac fortitodine proveniens T. I. Vip. C. I. §. 2. & 8. p. 7 c. 2. §. 6
Febris matribus familias fatalis. T. II. Fr. Nom. p. 246
Felem ſignis militaribus præferunt Alani, Burgund. & Svevi. T. I. Manl. C. L. II §. 12. p. 572. b
Felices invidioſi T. I. Vip. c. 1. §. 3. p. 7. a. C. II. p. 8. a
Felicitatis opinio. ibid. §. 5. pag. 7. a
Felix (Bohuslaus) T. I. P. II. p. 5. a Lobcowitz & Haſſenſtein &c. T. I. Manl. L. VI. c. 126. §. 2. p. 406. b
Felizo idol. Zomblianorum. T. II. pag. 161. b
Ferberus (Johannes) Civis Gorliceoſ. cum uxore ſua obit. T. I. P. II. pag. 81. a

Ferdinandi Cæſaris uxor Gorlicium venit. T. I. P. II. p. 34. a
abit. ibid.
Ferdinandus I. Imp. T. I. Idyll. p. 69
Ferdinandus Rex Budiſſam veniens ordinibus Cathol. Relig. commendat. T. I Manl. C. L. I. c. 25. §. 4. pag. 133. a
Ludovici Succeſſor. T. I. Manl. L. VI. c. 147. §. 1. p. 422. b
Gorlicium venit. T. I. P. II. p. 29
honorifice ſuſcipitur. ib. p. 30
alloquitur diſcipulos eum excipientes. T. II. p. 370. b
Diſtichon ipſi oblatum. ib.
Ferdinandus Archidux Gorlicium venit. T. I. P. II. p. 34. a
Archidux Auſtriæ Pragæ Rex deſignatur & coronatur T. I. P. II. p. 81. a
venit Gorlicium ib.
Cæſar eligitur p. 82. b
a Statibus Bohemiæ rejicitur ib.
Ferdinandus II. Rex Bohem. accipit regnum hoc confuſum. T. II. p. 290. b
Ferri vena ſ. ferrariæ officina. T. I. Manl. C. L. I. c. 20. §. 4. 7. p. 128. a
Ferrum probationis, Prob-Eiſen. T. II. p. 143. b
proceſſus deſcribitur. ib. p. 144. b
in Luſatia maximo numero cuditur ib. p. 248. §. 23
Fertilitas Luſatiæ. T. II. p. 248. §. 23
Feſtum Scholaſticum Gregor. celebratur T. I. P. II. p. 45. b
Feuda alienare non licet ſine Domini conſenſu T. III. Diſ. p. 17. a. 62. b
Feuda beneficiata & oblata T. III. Diſ. p. 5. b
Landſaſſorum num acqvirere liceat civibus T. III. Diſ. p. 11. a
Luſatiæ. T. II. Haugw. Prodr. p. 8. alienari poſſunt. T. III. Diſ. p. 17. a. 19. a 63. a. pœnæ originem debent. ib. p. 10. b
nobilia qvæd. T. III. Diſ. p. 11. a
propria. T. III. Diſ. p. 9. b
quæ liceat civibus ex plebe acqvirere? T. III. Diſ. p. 11. a
Sileſiæ recedunt a communi feudorum natura. T. III. Diſ. p. 58. a
Vexillorum Saxoniæ Septem. T. I. Manl. C. L. II. c. 13. §. I. pag. 136. b
Feudales cauſæ majoris ſunt momenti, quam res allodiales T. III. Diſp. p. 5. a
Feudalia jura multiplicia in provinciis Germ. T. III. Diſ. p. 5. b
Feudalis juris communis & Luſatici differentiæ T. III. Diſ. p. 3
Feudi inauguratio fieri poteſt per procuratorem T. III. Diſ. p. 18. b
Feudis nullum jurisdictionis genus adnexum eſt T. III. Diſ. p. 13. b
in Feudo ſucceſſionis infinitas T. III. Diſ. p. 16. a
Luſat. Bamberg. Boruſſic. ſucceſſio limitata ib. p. 16. a. b
Feudorum jura in Teſtamentis ibid. pag. 17. b
Feudum nec acquirere, nec in eo ſuccedere poteſt fœmina. Tom. III. Diſput. pag. 12. b
Feudum omne præſumitur proprium ibid. pag. 9. b
denotat ſalarium ib. p. 57. b
a Ducibus Sileſiæ, exigiturque ab iis juramentum T. IV. p. 199. b
Ficenus (Michael) fit Eccleſiaſtes Gorlicenſ. T. I. Part. II. p. 73. a
Fictitii homines T. I. Manl. L. V. c. 19. p. 284. ſeqq
Fictitiis de bis Magnatum nomen, perſonam & mores ſimulantibus. T. I Manl. Lib. V. cap. 19. pag. 284 ſeqq
Fidelis ſubditi exemplum erga Dominum T. I. Manl. L. IV. cap. 24. §. 1. pag. 261. b
Fides divinorum Oraculorum per Meſſiam exhibitum liberata ib. L. VI. c. 17. p. 430. ſeq.
Figulus (Job.) Juris inſtitutiones docet. T. I. ibid. L. VII. c. 5. §. 4. pag. 439. a
Filii Ottonis pii ex Beatrice nati. ib. L. V. c. 5. §. 7. p. 275. a
Fines Dalaminciæ T. IV. p. 160. a
Luſatiæ hodierni T. II. p. 205. §. 5. b. & T. T. II. p. 266 §. 8. b
Luſatiæ antiqvæ incerti. ibid. pag. 281. b
Finſtervvaldum T. II. Frenc. Nom. pag. 37. b
oppidum Luſat. infer. qvidam Miſniæ, alii Luſatiæ annumerant. T. II. p. 335. b
Flacius (Matth.) Illyricus reſpondet Laſio. T. I. P. II. p. 29
Flämmiſche Länderey in Schwartzburg-Stolbergiſchen territorio unde nomen habeat. T. II. p. 212. a
Flagellorum colluvies in Germaniam venit. T. I. Manl. L. VI. c. 20. §. 1. p. 311. a
initium, eorumque proceſſus prohibitus. ib. §. 3. p. 311. b
Flinſii etymon. T. II. Frenc. Nom. p. 80. b
Figura ib.
patronus morientium ib.
Flintz. Sorab. idol. deſtruitur T. II. Frenc. Nom. p. 80. a

Flie-

Fliegel Schwartzausgebrannter inſigne Camentii. T. II. ejusd. p. 32. b
Florſchütz (Georg.) Vratisl. Collega Scholæ Gorlic. T. I. Manl. L. V. c. 28. §. 2 p. 290. b. & T. I. P. II. p. 36. b
Flumen ſangvineum T. IV. p. 38. a
& Piſcinæ T. I. P. II. p. 149. a
Fluvii Luſatici T. I. Idyll. p. 62. T. I. Manl. D. c. 4. §. 1 p. 78. a. & Tom. II. p. 250 §. 6. Sprea S. Svevus ibid. §. 2 Niſſos §. 7. Eliſter niger. ibid. §. 8. Qviſſus. §. 9. Vitigius. §. 10
3. memorab. Bohemiæ. T. I. Manl. D. C. I §. 2. p. 76. a. & T. I. Manl. C. L. I. c. 21. ſeq
in immenſum effuſi ibid. L. VI. c. 64. p. 354
Fluviis Salæ & Albi præſidia imponuntur T. I. Manl. C. L. I. c. 42. §. 4. pag. 148. a
Flyniſum, Luſatorum Idolum deſtruxit Lotharius Cæſ. T. I. Manl. D. c. 14. §. 1 p. 85. b
eſt DEus excitans mortuos. T. II. pag. 225
etymoo, ib. p. 227. a
figura ib.
cultores 228. a
cultus & deſtructio ib. p. 229. a
Flyns Luſatiorum pagaoorum DEus T. I. Manl. L. II. c. 32. §. 1. p. 109. a
ejus deſcriptio ib. §. 2. b
pictora ibid. b
a Lothario deſtruitur ib. §. 3
Slavorum idolum deſcribitur T. II. p. 283. a
deſtruitur ib.
Fœdera civitates ineont in Luſatia & Sileſia T. I. Manl. C. Lib. I. c. 4. §. 4. pag. 112. a
Fœderati qvidam contra Albertum I. ib. L. V. c. 9. §. 3. p. 276. b
Fœminæ ab acqviſitione & ſucceſſione feudorum excluduntur. T. I. Diſ. pag. 12. b
Fœminæ licet acquirere fenda Luſ. T. II. Diſ. p. 12. b
non io illis ſuccedere. ibid
Fœminarum converſarum ædificium deſtruitur T. IV. p. 63. b
Fœtus in utero a qvanam corporis parte increſcat. Philoſoph. ſententiæ T. II p. 157. a
Fonteja obſeſſa T. I. Garzon. c. 4. §. 1. pag. 49. b
Fontes gentil. memorabiles T. I. pag. 190. a
fuerunt ſacri ib.
Forſta, um. T. II. Frenc. Nom. p. 38. a
Luſat. inferioris metropolis. ib. p. 246 §. 12. a
Förſterus (Franciscus) mercator Conſul Gorl. eligitur Tom. II. P. II. pag. 89. a 91. b
obit, 93. ib
Förſterus (Carolus) fit Reip. Gorlic. Notarius. T. I. P. II. p. 91. b
Forſtum. T. I. Manl. C. L. I. c. 120. a
Urbis inſigne ib
Fortitudo contumeliam perpetinoo poteſt. T. I. Vip. c. 4 § 12. a
Luſatorom bellica. T. II. pag. 248. §. 22. a
Fortuna barbata. T. II. p. 98. b
reverenter utendum, inverſabilis eſſe debat. ib. p. 185. b
quod nobis negat, compenſare debemus induſtria & eruditione ib. pag. 337. a
Fortuna improba fortiſſimis viris ſemper eſt inviſa T. I. Garz. p. 49. § 9
qoibus affulget, ii nullo egent conſilio. ib. c. 5. §. 9. p. 53. b
Fortunæ cedere prudentia eſt T. I. Vip. C. 2 §. 6. p. 8. b
olla T. I. P. II. p. 67. a
Fortunam adorant Windelici. T. II. pag. 112. b
negatur p. 113. a
Forum novum panarium & carnarium impetratur. T. I. P. II. p. 62. a
diplomate Cæſareo confirmatur ibid. p. 67. a
Franci ad Oderam traducti primum in Sileſia & Luſatia vites terræ immittunt. T. I. Manl. Lib. IV. cap. 6. §. 5. pag. 250. a
Franciſcanorum introitus in Germaniam ib. p. 384
eorum receptio. ib.
receptioois cauſæ ib.
eorum in Gorlicenſ. cœnob. dogmata. ib. p. 385
eorom in Cœnob. Gorlic. ultim. ibid. p. 386. a
ortus & progreſſus T. II. p. 383. b
Franciſcani Monachi parum profuerunt Gorlicii & Zittaviæ Juventuti educandæ T. II. p. 369. a
Francofurtenſes vincunt Huſſitas T. I. Manl. L. VI. cap. 63. §. 1. pag. 353. b
Francofurtenſis Academia Cotbuſium transfertur ibid. c. 146. §. 2. pag. 422. b
Franckfurts Urſprung T. II. Frenc. Nom. p. 53. b
Francofurti ad Oderam privilegia conceſ-

ſa T. I. Menl. L. V. c. 12. §. 4. p. 278. a
Francofurtum obſidetur T. I. Manl. L. V c. 18 §. 15. b
  ſolvitur ab obſidione. ib. §. 15. b
Francones Luſ. infer. incolæ. T. II. Haugw. Prodr. p. 15. b
Francus (Job.) T. II. p. 337. a
Francus (Andreas) Camitianus Poeta celebris T. I. Manl. L. VII. c. 2. §. 1. p. 436. a
  ejus curriculum vitæ ib. §. 2
  obitus ib. p. 437. a
Fraudem & artes non diu tegunt, qui fidem ſemel decoxeruot T. II. pag. 351. b
de Frauenberg (Joh.) Conſul creatus T. I Part. II. p. 18
  Glaſti vecturam conſervat. ibid. pag. 19
  ejus Symbolum ib.
  obitus ib. §. 3
  mira reſponſio ib. §. 4
Fraus Bonifacii VIII. qua decepit Cœleſtinum P. Max. T. I. Manl. L. VI. c. 28 §. 13. p. 319
Frencelius (Abraham) lingvæ Vendicæ purioris cultor T. II. pag. 300 §. 6
  (Joach.) Eqves auratus T. I. Manl. L. I c. 8. §. 4. p. 115. a & Tom. 1. Manl. L. VII. c. 13. §. 2. p. 445. a
  uxorem ducit. T. I. P. II. p. 30
  (Simon Fridericus) T. II. p. 338. e
  ejus ſelectioris materiæ diſputationes ib. p. 359. a
Freygansdorff T. II. Fr. Nom. pag. 31. a
Frey-laß-Brieffe T. III. Diſ. pag. 193. b
Freyſtadienſe incendium. T. I. P. II. pag. 34. b
Fribergæ obſeſſio, expugnatio. T. I. Garzon. c. 2. §. 4. p. 48. a
  immunitate donata ib. p. 51. a
  vi capta ib. p. 53. a
Fridberg reſignatur Joanni Regi Bohem. T. IV. p. 191. a
Fridelandum prope Zittaviam T. I. Manl. L. VI. c. 20. §. 3. p. 311. b
Friedens-Feſt wird gefeyert. T. I. Part. II p. 90. b. 94. a
Fridericus Abbas eligitur ib. p. 109. a. moritur. ib. p. 110. a
Friedericus Admorſus Alberti Filius T. II p. 287. T. II. Garz. c. 1. §. 9. p. 35. a & T. I. Manl. C. L. IV. c. 32. §. 3. p. 268. a
  unde Admorſi Cognomen. T. I. Manl. L. IV. c. 20. §. 6. p. 259. a
  a Patre capitur & liberatur ib. c. 20. & 22 & c. 30. §. 2. p. 266
  Luſatiæ, Miſniæ & Liboootriæ heres ib. c. 20. §. 1. p. 36
  bellum cum Patre, Adolph. Naſſau. & aliis ib. c. 23. 24
  ditione exuitur ib. c. 24. §. 1
  recuperat omnia & feliciter pugnat. ibid cap. 24. ſqq.
  Luſat. inferiorem Bohemis cedit. ibid. c. 29. §. 1. cap. 30. pag. 266. a
  capitur a Brandenburg. ib. c. 30. §. 2. p. 266
  renunciare cogitur Luſat. inferiori, ibid.
  renunciat Luſatiæ Inferiori ſuo heredumque nomine ib. c. 30
  moritur ib. c. 31. p. 267. b
  uxores ejus & tres liberi, ib. c. 33. §. 7. p. 269. b
  periculum ejus vitæ ib. c. 20. p. 50. b. T. I. Manl. D. c. 15. §. 12. pag. 88. a
  ſtrenue ſe defendit contra Albertum Imperat. T. II. pag. 258. §. 40. b
  ſi non poſſeſſione, jure tamen fuit Marchio Luſatiæ ibid. pag. 259. §. 41. b
  ejus Titulus ib.
  bella cum Brandenburgenſibus, quibus captus renunciat Luſatiæ ib.
  morbi & mors ib.
Fridericus Archiepiſcopus percutit fœdus, cum quo? T. IV. p. 38. b
Friedericus Arnoldi Succeſſor Archiepiſcopus Colonienſ. T. IV. p. 41. b. & p. 126. a
  moritur ib. p. 42. e
Fridericus de Arnsborch dignitate ſua privatur T. IV. p. 123. a
  fœdus iniit cum Lotbario Duce Saxoniæ ib.
Fridericus Auguſtus Rex Poloniarum & Elector Saxon. Religionis Lutherano-Evangelicæ libertatem & ſecuritatem in Miſnia & Luſatia novis literis Regiis denuo clementiſſime ſtabilivit & roboravit. T. I. Manl. C. L. VI. c. 147 p. 423. ſqq.
Fridericus Auſtriacus a quibusdam Cæſar dicitur T. I. Manl. L. VI. c. 5. §. 4. p. 297. b
Fridericus I. ſive Barbaroſſa. T. I. Idyll. pag. 63
  contumelia ipſi a Papa illata. T. I. Manl. D. c. 15. §. 3. p. 86. b
  regem Bohemiæ declarat. T. I. Manl. C. L. III. c. 32. §. 3. p. 222. a

in

in expeditione Saxon. obit. ib. c. 33 §. 3
Rex Saxoniam intrat. T. IV. pag. 40. b
ab uxore ſeparatur ib.
Romam proficiſcitur ib.
ubi ab Adriano Pont. M. in Imperat. conſecratur ib.
Aquisgrani coronatur ib. p. 71. a
ab Honorio Papa in Imperat. conſecratur ib. p. 81. a
Imperator eligitur. T. IV. p. 116. a
in Saxoniam venit ib.
Poloniam hoſtiliter ingreditur ib.
Imperator & Papa reconciliantur ib. b. & p. 46. a
Wormatiæ filios ſuos hereditate propria dirivit ib.
Curiam tenet Magdeburgi, dein in Nürenbourg ib.
Tertiam curiam tenet in Wyne caſtello ib.
Quartum in Würtzenburch ibid. pag. 127. a
Deinde in Ingelenheim, tandem Ratisbonæ ib.
Hartzburg & Biſcofichen conſtruit. ibid
Aldenburg venit ib.
multas immo plurimas Ducis urbes obtinet. ib. b
in Græcis fuit ib. b
eligitur contra Ottonem. ibid. pag. 128. b
Romam veniens honorifice ſuſcipitur ibid
triumphat contra Ottonem in Almania ibid
conventum habet Halverſtad T. IV. p. 41. b
uxorem ducit ib.
Poloniam ingreditur ib.
ad deditionem compellit ib.
Burgundiam recipit ib. 42. a
cum Longobardis conflictum facit, perditque victoriam ib. 46. a
Henricum Filium ſuum militem facit ib. p. 48. a
merſus eſt ib. p. 51. b
Fridericus II. Imperator dictus. T. I. Manl. L. V. c. 19. §. 18. pag. 286. a
cognomento placidus Saxoniæ Septem-Vir, Guilielmi frater. ib. L. VI. c. 72 §. 5. p. 359. a
bellum in Luſatia gerit ib.
Fridericus II. Saxon, Palatin. fraude uxoris ſuæ a Ludovic. II. Com. Thuring. tollitur T. I. Manl. L. II. c. 25. §. 1. p. 184. b
Cædis memoriam inſcriptio quædam ſervat ib.
Fridericus V. Pragæ in Bohemiæ Regem coronatur T. I. P. II. p. 81. b
venit Gorlicium p. 83. a
ei præſtant Gorlicii homagium ib.
ejus filiolus venit Gorlicium ib.
Rex ad Pragam vincitur. ibid. pag. 84. b
Fridericus V. T. IV. p. 18. a
VIII. ib.
IX. ib.
X. ib.
XI. ib.
Fridericus I. Lignic. T. I. P. II. p. 4
Super. Luſat. Præfectus. T. I. Manl. VI. c. 125. §. 12. p. 404
obit. ib. c. 120. §. 11. p. 398. a
Fridericus II. Hallenſis Eccleſ. Præpoſitus moritur T. IV. p. 40. b
Fridericus Bellicoſus
ejus honores. T. I. Garzon. C. I. p. 34 § 2
poſteritas ib. p. 35. § 3
Fridericus de Choro Magdeb. fit Epiſc. Pragenſ. T. IV. p 31. b
Fridericus Colonienſis Epiſc. moritur T. IV. p. 35. a
Fridericus Comes de Arnsberg moritur T. IV. p. 48. b
Comes de Averberge in cloaca merſus eſt T. IV. p. 48. b
Comes de Brene T. IV. p. 41. a
Wulradi copiam compellit ibid. pag. 45. a
fit Templarius & obit. ibid. pag. 81. a
ejus liberi relicti ib.
eſt filius Conradi ib. p. 106. a
Fridericus Comes Palatinus, fundator Monaſterii Goſecenſ. T. IV. pag. 107. a
ejus conjux ib.
Comes de Sommerſchenburg moritur T. IV. p. 42. b
Comes Wetbini, Conditor Marchionum Miſniæ T. I. Manl. L. II. c. 9. §. 2, 3 p. 160. a
quo loco obierit? T. IV. pag. 105. b
ejus filiæ ib. p. 37. a
Fridericus de Crozuc capitur & a carcere mirabili quodam modo educitur T. IV p. 34. a
Fridericus Conradi frater excommunicatur T. IV. p. 35. a
Fridericus Cuſtos majoris Eccleſiæ ib. pag. 37. a
Fridericus Dux Bohemiæ XXVIII. T. I. Manl. L. III. c. 33. §. 1. p. 223

Fridericus Dux Lignicenſ. Gorlic. commoratur T. I. P. II. p. 33. b
Principatum Bohem. obtinet. ib. L. VIII. c. 34 §. 2. p. 223
antea expulſus ib. c. 33
obit. ib. c. 34 §. 3
Fridericus Dux, Sveviæ Princeps militum conſtituitur T. IV. p. 51. b. & pag. 223. a
Fiiderieus & Ditgiemna fratres ſeqvuntur Wittekindum II. T. II. pag. 310 § 5
Fridericus Eccleſiæ Nlemburg. fit Abbas T. IV. p. 60. b
Fridericus Elector Biandeb. acquirit Cotbuſium. Tom. I. Manl. L. I. c. 13. §. 9 p. 124. b
Fridericus Frater Conradi fit Epiſcopus Magdeb. Tom. IV. pag. 125. b
obit ib. p. 126. a
Fridaricus Gratus, Groticherus Gorl. boſtis & prædo captus ſuſpenditur Tom. I. Manl. L. VI. c. 61. §. I. pag. 352. a
Fridericus Gravis Admorſi Filius ibid. Lib. IV. cap. 31. §. 2. pag. 268. a
Fridericus Juoior confdoitur ib. L. II. c. 25 §. 1. p. 184. b
Fridericus Luſatiæ Marchio XIX. ib. L. IV c. 32. §. 1 p. 268. a
Fridericus (Matthæus) Gorl. Paſtor Seböob. ibid. L. VII. cap. 13. §. 1. pag. 445 T. II
Frenc. Nom. pag. 55. b. moritur T. I. P. II. & T. II. p. 364. b. & pag. 35. b
ejus ſcripta ib.
Fridericus Miſniæ Præfectus Tom. IV. pag. 65. a
Niemburgenſis Abbas obit. ib.
Palatinus de Saxonia. T. I. Vip. C. II. §. 26. p. 26. b
eligitur Rex Bohem. Tom. II. pag. 290
vincitur, regno exuitur, & maximas poſt ſe relinquit turbas ib.
Fridericus Pulcher, Auſtr. Anti - Cæſar captus Tom. I. Manl. D. c. 17. §. 3. 5 p. 92. b
Cæſar a quibus deligitur? Tom. I. Manl. C. Lib. VI. cap. 5. §. 4. pag. 298. a
prælio victus capitur a Ludov. Bavaro. ib. §. 8
Fridericus Sapiens Cæſaream dignitatem ſibi oblatam noo accipit. T. I. Manl. L. V. c. 16. §. 8. p. 282. b
Fridericus Succeſſor Lamberti Præpoſiti T. IV. p. 37. b
Fridericus Tiderici Comitis filius fit Magdeb. Epiſc. T. IV. p. 105. a
de Walkinride Abbas Serenum - Montem venit. ib. p. 80
Werneri ſucceſſor p. 40. a
Fridler. (Fridricus) ſecuri percutitur Tom. I. Manl. L. VI. cap. 37. §. 2. p. 333. b
Friedland. Tom. I. Manl. Lib. I. cap. 12 §. 3. p. 120. b. & Tom. II. Fr. Nom. p. 38. b
anſis Baronatus. T. I. Naol. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. b
Friedlandus Tiocendorffius (Valentinos) Tom. I. Manl. Lib. VII. c. 4. §. 1. p. 437. b
naſcitur ibid. ejus nominis deductio ib. § 2
Præceptor ejus primus ibid. pag. 438. §. 3
Baccalaureus Philoſoph ib.
diſcit lingvam Hebraicam. ibid. §. 4. a
fit Rector Goldbergæ. ib. §. 5.
ejus collegæ. ibid. cap. 5. §. 4. pag. 439
ad verba matri obtemperat. ibid. §. 12.
moritur ib §. 8. b
ejus epitaphia. §. 9. ſeqq. pag. 440. a.
vocationes alias recuſat. ibid. §. 13. b.
Græcorum mores imitatur ibid. c. 6. §. 2. p. 441
ejus Symbolum. ibid. §. 7. pag. 442. a
ejus effigies cum inſcriptiona in templum Petrinum reponitur Tom. I. P. II. p. 51. a
Frigus aſperrimum. T. I. Part. II. p. 30. & 79. a
Fritſchius (D. Thomas) Phyſicus Gorl. ordinarius Tom. I. Manl. L. VII. c. 24. §. 2. p. 451. a moritur T. I. P. II. p. 68. b
Fritſchius (Ambroſius) Typogr. obit. T. I P. II. p. 56. a
(Hieronymus) juvenis mutus repente loquitur ib. p. 63. a
Fröhnen, Frohndienſte qvid ſint? T. III. Diſ. p. 188. a
Fruges poſt lectas ſolennem inſtituunt Slavi cultum. Tom. II. pag. 110. b.
Frumenti penuria in Luſat. ib.
Frumenti penuria Gorlicii. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 4. §. 1. pag. 296. b
Fuga Muſarum e Græcia in Italiam. Tom.

Tom. V. pag. 351. b. & pag. 360. b
ex Italia. ib. p. 361. a. in Luſatiam ib. p. 362. a
Fuldæ convocantur Principes ſuper Regni diſſenſione. Tom. IV. pag. 124. a
Fullonum abenum in Niſſo reperitur. T. I P. II p. 86. a
Fulmen pro DEo colunt Lithuani. T. II. p. 89. b
Fulmine duo viri tanguntur T. I. P. II. p. 68 b
ædes quædam tanguntur ib. b
turris monaſterii tangitur ibid. pag. 71. b
Fulminis ictus Gorlicio damnum affert. T. I. P. II. p. 82. a
Fulminum & ventorum damna T. I. P. II p. 54. b
Fulradus Viti reliqvias colligit. Tom. II. p. 103. b
Funccius (Chriſtian.) IX. Gymnaſii Gorlic. Rector. T. II p. 394. b
Fundandis in cœnobiis locus aptus Tom. I. Vip. cap. 6. §. 4. 5. 6. pag. 16. b
Fundandis in cœnobiis ſolennitas ib. p. 17 §. 8. 9. 10
Fundatio cœnobii Gorlicenſ. Tom. I. Part. II. p. 7. monaſterii Gozecenſ. T. IV p. 10. ſeqq.
Bigaugienſis ib. p. 118. ejusd. cauſa ib. p. 120
novi operis cœnobii Hallenſis. ibid. pag. 123. b
monaſterii Luezke ib. p. 121. b
monaſterii Wiſſenburgenſ. ib. p. 118. a
fundator ib. b
Fundatio monaſterii Selſenburgenſis T. IV p. 130. b
S. Blaſii p. 130. b
S. Trutperti p. 131. a
Otterburen ib. a
S. Petri in nigra Silva. p. 131. b
de Vineis ib.
Albertiſpachii ib.
Morbach. ib.
Cæſarieoſ. ib.
Trulentuſen. ib.
Rebdorf. ib.
S. Georgii ib.
Zwiefalten ib p. 131. b
Petri Domus ſ. Peterhuſen ib.
Eberbach. ib. p. 131. b
Lorch. ib.
Kempten. ib.
Jorgenthal. ib.
Ichterhuſen. ib. p. 131. a
Cellæ Paullinæ. ib.
de And. ib.
Althe. ib. b
Matze. ib.
Manſen. ib.
Eusdorff. ib.
Besheim ib. p. 133. a
Montis S. Petri. ib.
Benedicten-Burn. ib.
Raiten-Buch. ib. p. 133. b
Alldorff. ib.
Weingarten. ib.
Altenmünſter. ib.
Gladebaceoſis. ib.
Campidonis. ib.
Schutterenſis. ibid. pag. 133. b. & pag. 135. b
Buchangienſis. ib. p. 133. b
Angesnoven. ib.
Schaffhuſen. ib.
Omnium Sanctorum ib.
Reichenbach ib.
Etall. ib.
Fundatio monaſterii Viſpach. ib
Hirſaugienſis ib.
Ettenmünſter ib.
Ettenheim ib. p 133. b
Tegernſee ib. p. 134. a
S. Georgii ib.
Geyſen-Feld. ib.
Boſangienſis ib.
Prumienſ. ib. p. 135. b
S. Job. Baptiſtæ ib. b
Kyrb-Garten ib. p. 136. a
S. Walpurgæ in Sacra Silva 136. a
Adelburg. ib. b
S. Bened. Lorch. ib. p. 136. b
Küniges-Berg ib
Noviennenſis. ib.
Everſhemenſis ib.
Marienſtern. ib. p. 172. b
Fundatio Abbatiæ Qvedlinburgenſ. ibid. p. 148. b
Gerodenſis ibid. pag. 148. b. 149. a 150. b
Cœnobii in Lauban. ib. p. 187. b
Monaſteriorum duorum in Qvedlinburg ib. p. 135. b
Fundator Eccleſiæ in monte Sereno. T. IV p. 31. b
Fundatores Cœnobii Gozecenſis. ibid. p. 107. a
Fundatrix monaſter. Trutenhuſen. ibid. p. 131. a
Funebres conciones ob peſtem ceſſant. T. I. P. II. p. 88. b. iterum habentur ib. p. 89. b
Funebria Barbarorum T. I. Vip. c. I. § 6. p. 7. b
Funeris ſumtus omnibus præferuntur creditorum debitis. Tom. III. Diſ. p. 145. b

Fünftervvalde. T. I. Manl. C. L. I. c. 16. §. 2 p. 126. b

Fures ut ablata reſtituant, compellit Puſcetus T. II. p. 208. b

hujus rei ceremonia ib.

Fürſtenbergum. T. I. Manl. C. L. I. c. 12. §. 10. p. 122. a

in feudum Joannes Rex Bohem. acqvirit T. IV. p. 186. a

Fürſteovvaldum alii Marcbiæ, alii Loſatiæ aſſignant. T. I. Manl. C. L. I. c. 16. §. 1 p. 125. b

ad Lebucenſem Epiſcop. pertinuit. ibid.

Eccleſiæ Dominic. direpta ib. c. 19. §. 1 p. 127. b

G

Gadebuſchi templ. & ſtatua Radegaſti T. II. p 76. b

Galeati Zittavienſes fortiter pugnant. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 21. §. 1. pag. 312

Gallus miles in Thuringia T. I. Garz. c. 5. §. 3. p. 51. b

Gambrivius Germaniæ Rex. T. I. Manl. L. I. c. 35. § 4. p. 143. a

Gana amois. T. IV. p. 156. a

Gardzotes, i. e. Perdoitus Deus. T. II. p. 176. b

Gardoztes nautarum Deus (Rom. Portunus) T. II. p. 192. a

Garzonis (Job.) hiſtoria, nec familiam Friderici, nec diſſidii cum patre belli que cauſas recte exponit. Tom. I. pag. 19. §. 5. ſeqq. a

Gaſtri (Abraham) annales Gorliceenſes. T. I Part. II. p. 101 ſeq.

Gaſt-Recht T. III. Diſſ. p. 127. a

Gaterslebi oovi obſeſſio. T. I. Manl. L. V. c. 8. § 1. p. 276. b

Gauſſiga. T. II. p. 38. b

Gebebardus Comes de Bavaria oxorem ducit Sophiam. Tom. IV. p. 106. b

Gebeltzi caſtrum deſtruitur Tom. IV. pag. 125 b

Gegen-Händler. Tom. II. Haugw. Prodr. p. 56. a

Geißler-Rotte Germaniam pervagatur. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 20. §. 1 p. 311. a

Gelaſius II. Papa. T. 1. Vip. c. 11. §. 23. p. 26. moritur T. IV. p. 124. a

Gelu acerrimom. T. I. Manl. L. VI. c. 143. §. 2. p. 421. a

inſolitum, Tom. I. Part. II. p. 78. b. 79. a 81. b

Genealogia Ducum de Engern Tom. IV. p. 14. a

Marchionum de Within. ib. p. 14. a

Comitum Vetinenſium. T. I. Manl. L. IV. c. 2. §. 3. p. 247. a

priſcorum Bohem. Ducum ac Regum. ibid. Lib. III. cap. 48 §. 1. pag. 136. ſeqq.

Marchionum & Electorum ante Albertum Urſum. ib. L. V. c. 18. p. 291. a ſeqq.

Ducum Saxoniæ, Landgraviorum Thuringiæ & Marchionum Miſniæ ib. L. IV. p. 170

Marchionom & Electorum Brandeburgicorum, ibid. Lib. V. pag. 291. ſeqq.

Generoda Cœnobii locus T. I. Manl. Lib. II. c. 10. §. 3 p. 160. b

Generoſi animi exemplum. T. I. Manl. L. IV. c. 12. §. 1. p. 254. a. b

Geneſ. XLIV. 75. explic. Tom. II. pag. 113. a

Gens duriſſima fuerunt Luſati. T. II. p. 266 §. 7. b

an Gens abſque cultu Deorum. Tom. II. p. 65. a

de Genſenſtein (Joh.) Pragenſium Antiſtes Tom. I. Manl. L. VI. c. 31. §. 7. pag. 324. b

Gentes fana vel templa mira reverentia proſeqvuntur T. II. p. 210. b. purgant ſæpe, ibid. p. 111. a

Gentes fuiſſe ἄθεες, quomodo explicandum. T. II. p. 86. b

Gentibus cognitum fuit eſſe Deum. T. II. p. 86 b

Gentiles tot Deos crediderunt, qvot in ſcripturis ſunt Dei attributa, vel nomina, ſymbola atque opera. Tom. II. pag. 97. a

num reſurrectionis notitiam habuerint. ib. p. 226. a

Gentilium ſacrificia & πολυθεία ſunt abſurda, nec ex naturæ præſcripto cognita T. II. p. 90. a

ſunt ab Eccleſia V. T. prava æmulatione ſumta. ib. p. 94. a

Theologiam e veri Dei cultu ortam eſſe, multi negant. T. II. p. 109. b

Georgium Regem agnoſcunt Hexapolitani. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 85. pag. 369

Georgius. T. IV. p. 18. b

Georgius Ottingenſis. Tom. I. Garz. cap. 5. § 8. pag. 46. b

Georgius Podiebratius Regni Bohemici gubernator. Tom. II. pap 289. Tom. I. Idyll. pag. 68. Manl. D. cap. 18. § 10. p. 94. b

ope

ope Hexapolitanorum obſidet Cotboſium Tom, I. Manl. Lib. VI. c. 86. §. 4. pag. 370. b. venit Budiſſinam, ib. a Pontifice M. Pio II. excommunicatur. ibid. cap. 87. §. 5. pag. 371. a & cap. 101. §. 1. pag. 381. ſeqq. ad Budiſſinam & Gorlicium oppugnandum exercitum mittit ibid. cap. 101 pag. 382. moritur. cap. 105. §. 5. pag. 385. b. ejus filii ibid. §. 7

Gerada quotuplex ſit? Tom. III. Diſſ. pag. 151. a

Geræ arx conditur Tom. I. Manl. Lib. III. c. 5. § 4. p. 196. b

Geræ Dominus, Vipertus Tom. I. Manl. Lib. III. cap. 5. §. 4. pag. 196. b. ejus conditor. ibid.

Getbigius (Georg.) confoditur T. I. Part. II. p. 33. b

Gerenroda cœnobium Veſtalium Tom. I. Manl. D. c. 8. §. 3. p. 81. a

Gerenrodæ eccleſia conſtruitur Tom. IV. p. 44. a

Gereo Comes Stadenſis Luſatiæ primus Marchio & Brandeburg. & Magdeb. Burggravius T. I. Manl. D. cap. 8. §. 2. 3. pag. 80. b ejus uxor ibid. § 4. pag. 81. a. Saxonum Dux creditur. §. 5. ibid. ejus poſteritas Luſatiam utramque regit T. I. Manl. Lib. VI. cap. 147. §. 2. p. 423. b

Gereo Epiſcopus Colonienſis T. I. Manl. c. 8. §. 4. p. 81. a

Præſul Colonienſis T. I. Manl. L. II. c. 10 §. 6. p. 170. a

Gerhardus Rude Advocatus Sambienſis a Pruſſis captus pro victima offertur Diis T. II. p. 174. a

Gerhardus Eccleſiæ montis-Sereni libros ſcripſit T. IV. p. 36. b

Gerhardus fit Papa T. IV. p. 37. a

Gerhardus Magdeburgenſis Præpoſitos T. IV. p. 40. ad Eugenium Papam mittitur ib. p. 39. a

Uberbein moritur T. IV. p. 56. b

Gerlachii (Melchioris) Oratio de incendio Zittavienſ. Tom. I. Part. II. pag. 126

in Germania civitates multæ debent originem Venedis Sorabisque Tom. II. p. 324. a

Germaniæ pars a quodam ad Galliam numeratur Tom. I. Manl. Lib. II. cap. 28. §. 3. pag. 188. b

primi populi Tom. I. Manl. Lib. I. cap. 25. §. 4. pag. 142. b

primi Reges & parentes ibid. §. 1. a

primus Marchio T. IV. p. 145. a

Germanicus ſermo in Luſatiam introducitur Tom. I. Manl. D. cap. 14. §. 6. pag. 86. a. & Tom. I. Manl. Lib. IV. cap. 7. §. 1. pag. 250. b

Germani olim res præclaras potius gerere, quam deſcribere laborarunt Tom. II. pag. 326

Germanorum antiquorum laudes ob religionem Tom. II. p. 63. b

Germon, Nortmannorum Rex cum Henrico Aucupe bellum habet Tom. I. Manl. Lib. II. cap. 15. §. 1. pag. 175. a

Gernrodus Nienburgenſis Abbas cœcatur T. IV. p. 79 b

Gernrodenſes annales Tom. IV. pag. 144 ſeqq.

Gero Marchio primus Luſatiæ Tom. II. pag. 252. §. 18. b. pag. 275. & pag. 284. ejus ortus ibid. & Tom. IV. p. 144. obtinet Marchiam Brandenburgenſem Tom. IV. pag. 145. a ejus filium Imperator ex baptiſmo ſuſcipit. ibid. pag. 145. triginta barbarorum Duces ſimul opprimit. ibid. pag. 146. a. tandem incutit barbaris terrorem, ut ſe ad chriſtianam fidem convertant. ibid. pag. 146. b. ſumma gloria ſemper vicit. ibid. pag. 147. a. Stoineſgerum Barbarorum Principem opprimit. ibid. b. filium ſuum juvenem educit in prælia. ibid. vincit Wichmannum. ibid. pag. 148. a. magnam pecuniæ vim a Rege Zuciaviorum extorquet. ibid. b. bellum contra Zuſicos gerit. ibid. b. graviter vulneratur. ibid. convertens ſe ad cultum divinum curam Marchionum deponit. ibid. uxor ejus. ibid. Tom. I. Manl. Lib. II. cap. 16. §. 5. pag. 169. fundat abbatiam Gerenrodenſem ibid. Romam proficiſcitur. ibid. pag. 149. multa donat abbatiæ bona ibid. pag. 150. b. ejus munificentia. ibid. pag 150. ſeqq. obiit. ibid. pag. 151. b. Tom. II. pag. 284. b. ejus inſignia ibid. in ejus memoriam epigramma ſcriptum. ibid. pag. 152. a ejus virtutes & præclara geſta. Tom. II. pag. 284. b. ejus epulæ ſ. convivium quo 30. Slavorum principes interfecit. ibid. ſucceſſores. ibid. ille non fuit Dux Brandenburgicus. ibid. pag. 279. a

Gero poſſedit Sigefridi ditionem Tom. I. Manl. Lib. II. cap. 10. §. 1. pag. 161 a. Gerenrodæ cœnobium fundat. ib. §. 5. pag. 169. b. Dux Saxoniæ num fuerit. ibid. §. 7

Gero II. Luſatiorum IV. Marchio Tom. II. pag. 253. §. 21. a. contra Polonos dimi-

dimicans occumbit ibid. & Manl. L. II. c. 19. p. 178. b
Gero ſit Epiſcopus Halberſtadenſis Tom. IV. pag. 42. b. pallium a Victore Papa accipit. ibid.
Gero Colonienſis Archiepiſcopus Abbatiam Nuenburgenſem conſtruxit cum fratre ſuo T. IV. p. 105. a
Gero Comes Tiderici Comitis filius viduam duxit Poponis Bertam ibid. ejus liberi ibid.
Diethmari filius Tom. IV. pag. 105. a cum fratre ſuo Abbatiam Nüenburgenſem conſtruxit. ibid.
Dux & Marchio Tom. IV. p. 44. a
Gerodenſis Abbatiæ ſundatio. T. IV. p. 144 b. 149. a. b. 150 b
Geroldus Altenburgenſ. Epiſcopus. Tom. II. pag. 84. a. deſtruit idolum Prono. ibid. p. 88. a
Sclavorum Epiſcopus Tom. IV. pag. 42. b
Gersdorff. T. I. Idyll. p. 59
Caſp. Tom. I. Manl. Lib. I. cap. 8. §. 4. p. 115. b
a Gersdorff (Gottfried) Epiſcopus Tom. I. Part. II. p. 156. b
(Bernhard) Abbas Andronitidis S. Galli apud Helvetios fit Legatus ibid. pag. 157. b
(Eraſmus) Præpoſitus Numburgenſis ib. p. 157. a
(Wilhelmus) Medeburgi Præpoſitus capituli ibid.
(Joachimus) Regni Danici Magiſter & Plenipotentiarius ib. p. 157. b
(Rudolphus) Conſiliarius S. Cæſar. Majeſt. ad Electorem Brandeb. miſſus p. 157. b
(Sigismundus) ab Imperatore Friderico III. ad Turcam mittebatur ibid. pag. 158. a
(Chriſtianus) Regis Daniæ Cameræ Conſiliarius p. 158. b
(Chriſtoph. Fridericus) Regi Polon. a Conſiliis Legationum & Appellationum. ibid.
(Conradus) Friderici III. Imp. ſupremus aulæ Conſiliarius. ibid.
(Fridericus) Regis Daniæ Conſiliarius ſtatus intimus. ibid.
(Georgius) S. Cæſar. Majeſt. Conſiliarius ibid.
(Georg. Rudolph.) apud ſupremum Sileſiæ tribunal Conſiliarius ibid.
(Gottlob Friedrich) Aulæ Electoralis Conſiliarius ibid.
(Wolff Abraham) Regis Polon. & Elector. Saxoniæ Conſiliarius ibid. pag. 159. a
(Nicol.) S. Roman. Imperii Bandereſius & Liber Baro pag. 157. b. Director ſanctioris Senatus Regis Polon. pag. 158. b. Præſes ſuperioris Luſatiæ p. 159. a
(Adolph.) Præfectus Luſatiæ ſuperioris p. 159. a
(Hans) S. Cæſar. Majeſt. Conſiliarius ibid.
(Nicolaus) Comitatus Glacii Præfectus ibid.
(Rudolph.) Præfectus Luſatiæ inferioris ibid.
(Rudolph.) in Græditz &c. Luſatiæ ſuperioris Budiſſ. Præfectus p. 159. a
(Wolff Abraham) Superioris Luſatiæ Gorlicii Præfectus p. 159 a
(Caſpar Chriſtoph.) in Zimpel &c. ſenior p. 159. a
(Chriſtoph. Heinrich) Lib. Baro Ducatus Svidnicenſ. Senior ibid. b
(Sigismundus) Superioris Luſatiæ Senior ibid. b
(Wigand. Adolph.) Senior Luſatiæ electus Gorlicii ibid.
(M. Andreas) Rector Academiæ Lipſienſis ibid.
(Hans) Mathematicus excellens ib.
(Melchior) Philoſophiæ Baccalaureus creatur ibid.
(Melchior) Jur. Utr. Doct. creatur ibid.
(Erneſtus) Vir ſpiritus ingentis pag. 160. a
(Chriſtoph.) Vir militaris ibid.
(Hans Chriſtoph.) Regiæ Danicæ Majeſtatis Præfectus primarius ib.
(Hans Hieronymus) Cammer-Juncker und Obriſt-Wacht-Meiſter ib. b
(Nicol.) Capitaneus & Arabarches in urbe Flandriæ ibid.
(Sigismund.) Cæſar. Centurio ibid.
(Wenceslaus) Cohortis Præfectus ib.
(Henricus) Præfectus cohortis domeſticæ Regis Daniæ ibid
(Chriſtoph.) in bello ſe fortiſſimum gerit ibid.
a Gersdorff Nobilium inſigne Tom. II. p. 39. a. & Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 125 §. 5. p. 403. b
(Sigismund.) in Capitaneum Gorl. eligitur Tom. I. Part. II. p. 86. a
Gersdorffia (Charlotta Juſtina) varias poſſidet linguas Tom. I. Part. II. pag. 159. b
Gersdorffii a Debſchütz Tom. I. Manl. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. a
Cœnobium Dobrilugum hypothecæ nomine tenent ibid. cap. 12. §. 11. pag. 122. b

Corooam provincialem poſſident Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 51. §. 2. pag. 344. b
Gersdorffiorum origo Tom. I. Part. II. pag. 155. b
Gersdorffius, (Otto) Tom. I. Maol. Lib. VI. cap. 125. §. 4. p. 403. b
Gertrud, Luderi Filius. T. IV. p. 33. a
Gertrude Marchiſa, mater Richoiſæ Regioæ Tom. I. Vip. cap. 11. §. 17. pag. 25. b
Gertrudis Cooradi Marchionis Miſn. filia T. IV. p. 106. a
Gertrudis Duciſſa moritur Tom. IV. pag. 37. a
Gertrudis Luccardæ filia oupſit Walthero de Aroſtein T. IV. p. 106. b
Gerungus Miſoenſ. Epiſcop. obit Tom. IV. pag. 43. b
Gibellini Tom. I. Maol. D. cap. 17. §. 7 pag. 93. a
Gilbertos Trevirorum Antiſtes Tom. I. Manl. Lib. III. cap. 16. §. 1. pag. 210. b
Giſera (Johannes a Brandeſio) Ladislai poſthumi partes tuetor Tom. I. Maol. L. VI. c. 73. §. 3. p. 359. b
Giſelbertus ſcripta ſua defendit, Tom. IV. pag. 38. b
Gislerus Archi-Epiſcopus comitatum acquirit. T. IV. p. 105. a
Givekenſtein caſtrum. Tom. IV. pag. 37. b
Glacium obſidetur a Saxonicis militibus, T. I. Part. II. p. 85. b
Gladio militari aliqvem cingere. T. I. Vip. c. 1. §. 1. p. 8. a
Glaſti emporium Gorlicio Haynam Miſniæ transfertur. T. I. Part. II. p. 20. & T. I. Manl. L. VI. cap. 129. §. 1. pag. 409. a
æſtimatio Gorlicii conſervata, a quo? ibid. Lib. VII. cap. 30. §. 1. pag. 457
Glebæ adſcriptorum io Luſatia ſuper. cooditio. T. III. Diſſ. p. 184. a ſolotio ib. p. 193. a
Glicbius (Gottfried) fit Syodicos Gorlicenſis. Tom. I. Part. II. pag. 78. a
Globos Marianæ turri imponitur. T. I. Part. II. p. 91. b
Glogavia conflagrat. Tom. I. Part. II. pag. 13. & pag. 16. penitus ibid. p. 79. a
major Henrico Sileſiæ Duci ceditor. T. IV. p. 191. b
Glogaviæ peſtis. T. I. Part. II. p. 11.
Glogavienſe bellum. Tom. I. Maol. Lib. VI. cap. 120. §. 1. ſeqq. pag. 397 ſeqq.
Glomazi fons ad Albim Sorab. memorabilis, futura indigaos. Tom. II. pag. 190. a
Glycbii (Johaoo. junioris) Coojux moritur. T. I. Part. II. p. 52. a
notabilis coofeſſio fidei paulo ante obitum edita de Sacramento Cœoæ. ib. a. & b
Glycius (Job.) Conſul T. I. Part. II. p. 40 a. reſignat, ibid
Glyck (Joh.) Conſul moritur. T. I. Part. II. p. 67 a
Glyo (Joh.) reſignat officium ſuum. T. I. Part. II. p. 55. a
Gooſdeca arx inſtauratur. T. I. Manl. D. c. 11. §. 2. p. 83. a
Gobelenze deſtruitur. T. IV. p. 37. a
Gobyoum ab Huſſitis deſtruitur. Tom I. Manl. Lib. VI. cap. 62. §. 12. pag. 353.
Godavum pagus T. I. Manl. L. I. cap. 19. § 1. p. 127
Godebaldus Epiſcopus Miſn. obit, Tom. IV p. 37. a
Göde pagus. Tom. I. Manl. cap. 19. §. 1 p. 127
Godefridus Ducis Lovaniæ Legatus. Tom. IV. p. 35. b
Godefridus Dux Lovaniæ obit. Tom. IV. p. 125. b
Rezovvienſi Eccleſiæ Præpoſitos datur. T. IV. p. 54. b
Godehardi S. corpus levatur. Tom. IV. p. 35. a
Godehardus Epiſcopus Hildenſemenſis do terra levatur ab obitu, ibid. pag. 124 b. ſeqq.
Godeſcalcus Obotritorum Princeps. Tom. I. Maol. L. I. c. 36. §. 4. p. 144. a. & Tom. II. p. 129. a
Godevaldus Præſul Miſnenſis T. I. Maol. L. III. §. 10. §. 3. p. 202. a
Gœritz (M. Johaon.) Judex Lipſienſis moritur. Tom. I. Manl. L. VII. §. 16. § 1 p. 446. b. & T. I. Part. II. p. 34. a. T. II. p. 365
Goldammeros (Melchior) Aritbmeticus inſignis. Tom. I. Maol. L. VII. cap. 29. §. 5. pag. 456. & Tom. II. pag. 365. moritur. Tom. I. Part. II. pag. 40. a
Goldbergæ triplex calamitas T. I. Manl. L. VII. c. 5. §. 6. 7. p. 439. b
Goldbergenſe incendium. Tom. I. Part. II. p. 34. b
Goldtraumium T. II. p. 39. a
Golſena. Tom. I. Maol. Lib. I. §. 12. §. 11. pag. 122. b. & c. 34. §. 1. pag. 141. b
Golshaimum. T. II. p. 350. a

Goltdbergs. T.I. Idyll. p. 62.
Goltvedetenſis Marchia T.I. Msnl. L. II. c.2 §. 1. p. 152. b
Gorlica ſ. Gorlicinm falſo vocatur orbs Sileſiæ. T. IV. p. 143. b
Gorlicenſes arcem Neuhof. evertunt. T. I. Part. II. p. 10
accuſantur ob hoc factum ibid. Pragæ captivi detinentur. ibid. expœna Budisſinenſium, ſaperere diſcnot. ibid. pag. 11
homagium præſtant Regi Bohem. Johanni Georgio Podiebratio. ibid. pag. 16
callide urbium ſociarum auxilium petnnt. ibid. p. 9
novo ſigillo ornantur a Carolo IV. ibid. pag. 6
Lutheranam amplectnntur religionem. ibid. p. 26
ſuperſtitioſca qvosdam ritus abrogant, ibid.
nondinæ, Tom. I. Manl. L. V. cap. 27 § 3. p. 296
privilegiis a Wenceslao donati. ibid. L. VI. c. 40. §. 1. p. 355. a
pannifices ſeditioſi ibid. b
dolore Budisſinenſium ſuo carere diſcunt. ib. § 6. p. 354. a
Thaboritas vincunt. ib. cap. 66. §. 2. p. 355. a
Gorlicenſes Hnſſitas iterum vincunt. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 67. §. 2. pag. 356. b
a nobilitate vicina accuſantur. ib. c. 80. § 5. p. 365. b
armant ſe contra Georgium. ib. c. §. 8. 102 p. 383. b
Senatores Georgio adhærentes ad ſupplicium rapiuntur. ibid. cap. 103. §. 1. pag. 384
a Johanne Olnicio prædone affliguntur. ibid. c. 110. §. 2. p. 390. a
Steininm dedncuot. ib. c. 123. §. 2. pag. 401. b
Georgii exeqvias celebrant. ib. b
Romam citati ad inſtantiam Johannis Bohemi Parœci. ibid. c. 130. §. 1. pag. 410. a
groſſi. ibid. c. 141. §. 1. pag. 420. a
nummos cudunt nigros. ibid cap. 144. §. 1. p. 421. a. excoqvunt & dealbant. ibid. b
Regi Friderico homagium præſtant. T. I. Part II. p. 83. b
annales. ib. p. 101. ſeqq.
qvi præcipue in ſtudiis liberalibus floruerint. T. II. p. 364. ſeqq.
accipiunt ſcholam a Catholicis poſſeſſam ib. p. 370. a
coronam provincialem emunt. T. I. Manl. L. III. c. 51 § 4. p. 344 b. antea arcem diruunt. ib §. 1
Gorlicenſe forum ſalis venalis coofirmatur. Tom. I. Manl. L. V. cap. 25. § 6. pag. 279. a
Gymnaſium Auguſtum. ibid. cap. 28. §. 1. p. 290. b. ejus primi Præceptores ib. §. 2
Mioorıtarum ſ. Franciſcanorum cœnobium. T. II. p. 384. a. ejus extruendi occaſio prima, ibid. b. extructio & ortus. ib. p. 385. ſubita ejus mutatio in meliur ib. p. 386. ejus in Gymnaſium Auguſtum converſio. ibid. pag. 387.
Gorlicenſibus nova dat inſignia Sigismundus Imp. T. I. Part. II. p. 6
Johann Georg. Marchio Brandeburgicus ſubſidio venit ib. p. 83. b
viæ regiæ jus confirmatur. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 33. §. 1. pag. 325. b
Gorlicenſis arx, obi olim ſita fuerit. Tom. I. Part. II. pag. 8. capitur a Johanoe. Tom. I. Manl. L. VI. c. 5. §. 15. pag. 298 b
& Budisſioenſis Marchia incorporata Regno Bnhemiæ. Tom. I. Part. II. pag. 9
Cœnobii fundatio. T. I. Manl. L. V. c. 5. §. 6. p. 275. a
Conventus fundatur. ib. c. 27. §. 2. p. 290. a
Marchionatus fit Ducatus. T. I. Manl. L. VI. c. 33. §. 10. p. 327. a
plebis ſeditio, cujus autores partim decollantnr. ibid. cap. 40. pag. 336. a
Senatus pannicularios qvosdam decollare jubet. ib. §. 5
templi Petrini fundator. ibid. c. 52. §. 1. p. 344 b
ſuburbii ſeptum argillaceum. ib. c. 110. §. 2. p. 380. a
Ducatus & tota Luſatia tempore Jodoci Moraviæ Marchionis manet juris Bohemici. T. II. p. 262. §. 49. b. cum vendicat Jodocus ibid.
Gorlicenſis Curia trium Cæſarum Diplomata bullis anreis aſſervat. Tom. II. pag. 320. ſeqq.
Gorlicenſium lis componitur. Tom. I. Part. II. p. 10. tumultus componitur. Tom. I. Msnl. L. VI. cap. 37. §. 4. pag. 334. a
de cereviſis ſua cum vicinis urbibus controverſia. T. I. Part. II. p. 11. & Manl. L. VI. c. 134. p. 412. privilegia contra oobiles. T. I. Part. II. p. 23. de cere-

cereviſiæ coctione, T. I. Manl. L. VI. c. 34. §. 16. p. 329. b
pugna felix & vota. ibid. c. 6. §. 1. pag. 299. b
inſignia, vetere galea clauſa. ib. c. 66. §. 6. p. 356. a
Lis eum Adamo Svevo. ib. c. 127. §. 1. p. 408. a
& Sileſiorum diſſidium. ib. c. 135. §. 1. ſeqq. p. 413.
ingenia felicia. T. I. Manl. L. VII. c. 6. §. 7. p. 441. a
Gorlicenſium civium hoſpitalitas. Tom. II p. 395
murorum ambitus. Tom. I. Part. II. p. 99. b
inſolentiæ in Agnetir viduæ ſubditos. Tom. I. Manl. L. VI. cap. 31. §. 3. p. 324
Gorlicii templi Mariani conſecratio. Tom. I. Part. II. p. 7
Budiſſinæ, Sittaviæ & Vratiſlaviæ diſſidia de Cereviſiæ coctura. ibid. pag. 12.
incendium. Tom. I. Manl. L. III. c. 28. §. 6. p. 219. a. T. I. Part. II. pag. 16. Tom. I. Manl. L. I. cap. 27. §. 2. pag. 133. b. L. VI. c. 81. §. 1. pag. 365 b
natalem inveſtigaturus autor. T. I. Manl. L. III. c. 28. §. 2. p. 218. a
(nominis ſcil.) derivatio. ib. L. III. c. 28. §. 5. ſeqq. p. 219. & c. 30. §. 1. p. 220 a. & Tom. I. Manl. D. c. 13. §. 8. p. 84. a
celebritas & fama. Tom. I. Manl. L. I. c. 2. §. 3. p. 109. b.
rigor in graſſatores ib. §. 4. privilegia. ibid.
ſeditio & conjuratio in Senatum. ibid.
encomium. T. I. Part. II. p. 2. ſevera juſtitiæ executio. ib.
inſignia. ib. p. 5. ſeqq.
Gorlicii origo. ib. p. 7
eccleſia fratrum minorum conſecrata. Tom. I. Manl. L. V. c. 27. §. 3. pag. 290. a
penuria frumenti. ib. L. VI. c. 4. §. 1. p. 296. b
literas fundationis dat Hinco. ib. c. 12. §. 2. p. 306. a
peſtis. ib. c. 116. §. 2. p. 395. a. ſævit. ib. c. 133. §. 2. p. 411. a. & cap. 140. §. 1. p. 419. ſeqq.
deſcriptio. Tom. I. Part. II. pag. 94. ſeqq.
laus atque cultus ib. p. 99. b. ſeqq. & p. 148
ſpectata fides in publicis calamitatibus. T. II. p. 324. §. 7.
Conditor. ib. p. 356. a. b
Cœnobium fundatur. T. I. Manl. L. V. c. 5. §. 6. p. 275. a
Gorlicii ſchola aperitor. T. I. Manl. L. V. c. 28. §. 1. pag. 290. b. ejus Præceptores. ibid.
ædes Petrina exſtruitur. ib. L. VI. c. 52. §. 1. p. 344. b. conſecratio ib. §. 2. ejus deſcriptio. ibid.
ædis S. Nicolai, quando fundamenta poſita ſint? ib. §. 4. p. 345. a. conſummatur. §. 5.
ædis D. Mariæ fundamenta jacta. ib. §. 4. imperfecta manſit. §. 5. de eorum inſtructione lege Meiſteri verſus. ib. §. 5.
Gorlicio collata via Regia. T. I. Manl. L. VI c. 33. §. 1. p. 315
Gorlicium Idyll. T. I. p. 61. & T. II. pag. 318. §. 5. conditur. T. I. Manl. D. c. 13. §. 1. p. 84. a. inſtauratur a Sobeslao ex ruinis villæ Dreboviæ. Tom. I. Manl. L. III. c. 28. §. 1. p. 218. a. impetrat Ialis forum liberum. Tom. I. Part. II. pag. 7. a Conjuratis invaditur, ſed mox liberatur. ib. p. 9. evehitur in Ducatum. ib. p. 11. Jubila ſolemnia celebrat. ib. p. 14. novis inſignibus donatur. ib. p. 14. oppignorat Boleslaus. Tom. I. Manl. L. III. c. 42. §. 2. p. 229. b. dialectum Germanorum inferiorum retinet. Tom. I. Manl. L. IV. c. 7. §. 3. p. 251. b. ſe Bohemo dedit. ibid. L. V. c. 16 §. 2. p. 280. a. ad Bohemos redit. ib. L. VI. c. 7. §. 1. p. 297. a. & Tom. I. Part. II. p. 8. penitus exuritur. Ibid. §. 2. recuperat Johannes Boh. Rex. ibid. Friderico gravi ſubeſt. ibid. ὑποθήκης nomine tenent Marchiones Brandeburgenſes. ibid. ab Huſſitis obſidione cingitur. Tom. I. Part. II. p. 13. & Tom. I. Manl. L. VI. c. 57 §. 3. pag. 349. b. apud exteros in ſuſpicionem Calviniſmi cadit. Tom. I. Part. II. p. 53. a. adoriri ab Electore Sax. veretur. ib. p. 84. a. novi milites morbo Hungarico urbem infieiunt. ibid. milites veniunt Saxonici. ibid. b. a Cæſareis impetu expugnatur & exſpoliatur. ibid. p. 89. b. impetrata pace ſe recolligit. ib. p. 91. a. a Svecis occupatur. ib. pag. 92. a. Saxonibus & Cæſareis ſe tradit. ib. p. 93. a. Heroas tulit. ib. pag. 120. vocatur urbs Sileſiæ, ſed falſo. T. IV. pag. 143. b. donatur Johanni Regi Boh. ib. p. 192. donatio. ibid. deſcribitor. Tom. II. p. 248. §. 11. a. nomen accipit a vetere caſtro. ib. p. 260. §. 43. b. ad regnum Bohemiæ revertit. ib.

ib. p. 261. §. 45. a. Bullarum aurearum cimeliis nobilitatum eſt. Tom. II. p. 320. non eſt urbs Sileſiorum, neque imperii Romano - Germanici libera. ib. pag. 345. a. de origine urbis. Tom. I. Manl. L. III. cap. 28. §. 5. p. 218. a. Izorelik antea dictum. ib. §. 7. de Gorlicii ſignificatione. ibid. c. 30. olim Saxnnum fuiſſe, verſus dneeot, ibid. L. VI. cap. 5. §. 3. pag. 297. a. periodus annorum ducentorum urbi eſt fatalis. ib. §. 2. Juriſdictiooem defendit. ib. cap. 5. §. 19. p. 299. a. iocorporatur Bnhem. ib. c. 7. §. 3. pag. 300. a ante iocorporationem jam habuit Marchiæ titulum. ib. L. VI c. 33. §. 10. p. 327.

Görtz. T. II. p. 39. a

Goſmarus Comes de Kirchberge moritur, T. IV. p. 48. b

Goſmarus Comes de Ziegentragen mortuus T. IV. p. 48. b

Goſtemize (villa) pertioet ad parochiam Hilcburg. T. IV. p. 49. a

Goſuwinus Comes de Legi Viperto deſpondet filiam Tom. I. Vip. c. 1. §. 8. pag. 7. b

Goſwinus (Siegfried) Magiſter Civiom Gorlicii. Tom. I. Part. II. pag. 18. & 20.

Gotfridus Monachos Ciſtercienſis ordinis Tom. IV. pag. 102. b. in qvo fratres non parum habent fiduciæ. ibid. p. 103. b. tractatui euidam intereſſe noo vult ib. p. 104. b

Gotha capta. Tom. I. Garz. p. 51. b

Luſatiæ vicus. T. II. p. 42. b

Gotte. T. II. p. 42. b

Gottes-Baum (Bogahah) arbor apud Ceilanenſes freqvens. Tom. II. pag. 206. b

Gottica natio i. e. Germana. Tom. I. Maol. Lib. I. cap. 29. §. 2. pag. 137. b

Gozecenſis monaſterii fuodatio. Tom. IV pag. 106. ſeqv. fundatores ejus. ibid. pag. 107. a. Abbas primus, ibid. b. privilegium ibid.

Gozones vel Gotſchia gens. T. I. Manl. L. I a. 8. §. 4. p. 115. a

Gozwious Miſnenſis S. Afræ Præpoſitus obit. T. IV. p. 82. a

Gozzelo Lotharingiæ Dux. Tom. I. Manl. L. II. c. 28. § 3. p. 188. a

Gradus (Fridericus) capitur ac ſuſpeoditur. Tnm. I. Manl. L. VI. cap. 61. §. 1. p. 372

Græcorum mos io erudiendis jovenum animis ibid. L. VII. cap. 6. §. 1. pag. 441. a

in Græciam Otho Wolffi filius ex Dania declinat. Tom. I. Vip. cap. 1. §. 7 pag. 7. b

apud Græcos templum adire non omnibus licet. Tom. II. p. 110. b

von Gräfenſtein edle Herren. Tnm. II. p. 31. b

Gragius (Heoricus) magnum dat Gorlicenſibus damnum. T. I. Manl. L. VI c. 143 §. 1. p. 420.

Grando magna. ibid. cap. 128. §. 1. pag. 408. a. Tom. I. Part. II. pag. 77. b

Gratia Dei ſuos habet progreſſus & ſucceſſiva iocrementa. Tom. II. pag. 386. b

Gratia Magnatum ineonſtaos. T. I. Vip. c. 5 §. 10. p. 15. a

Gravius i. e. Judex T. I. Maol. D. c. 6. §. 2. p. 80. a

qvid ſigoificet? T. I. Manl. L. II. c. 7. §. 1 p. 156. a

Granoii (Caſp. Heinrici) Dalemincia Slavorum. T. IV. p. 155

Greffenſteinum obſident Hexapolitani T. I. Manl. Lib. VI. cap. 77. §. 3. pag. 361. a

Gregorianæ emendationis ratio. T. I. Part. II. p. 44. a

Gregorianum calendarium poblice iotroducitur. Tom. I. Part. II. pag. 44. a. a moltis Germaniæ ſtatibus rejicitur. ibid.

Gregorii feſtum ſcholaſticum celebratur. T. I. Part. II. p. 45. b

Gregorius Cancellarius fit Papa. T. IV. p. 50 a. obiit. ib. p. 128. a

Magous capitur. Tom. I. Manl. L. III. c. 4 §. 3. p. 195. b

Gregnrius VII. Papa jus cooferendarum Epiſcoparum & ſacerdotiorum ſibi vindicat. Tnm. I. Manl. L. III. c. 14. § 3. p. 208. b

Greinzius (Criſtianus) T. II. pag. 340 ejus patria, ſtudia, officium, judicium & memoria ibid.

Grevenſteinium T. I. Manl. L. I. c. 9. §. 1 p. 117. a

Grimmisleve caſtellum Hugeooni datur. T. IV. p. 44. b

Gripswaldum T. I. Manl. L. I. c. 36. §. 5. p. 144. a

Groſdeca arx inſtauratur. T. I. Manl. L. III c. 18. §. 12. p. 212

Groicenſis Comitatus ubi fuerit? Tom. I Manl. L. III. c. 3. §. 1. p. 194. b. ejus inſigne ib. §. 5

Groiſca cum Balſamorum reginoe permotatur. Tom. I. Vip. cap. 2. §. 3 p. 8. b

Gro-

Groningæ Eccleſia conſtructa. T. IV. p. 44. a
Groningen caſtrum deſtruitur. ibid. pag. 125. b
Groſcbius (Caſp.) rebellis rota punitur, T. I. Part. II. p. 42. a
Groſſi Gorlicenſes. T. I. Manl. L. VI. c. 141 p. 420
Groſſulorum Polonicorum pretium minutum. T. I. Manl. L. VI. c. 142. p. 420
Groyſta pro liberatione Wieperti Regi offertur. T. IV. p. 122. b. obſidetur & obtinetur. ib. p. 123. b
Grymin. T. I. Garz. c. 3. §. 8. p. 49. a
Gryphones T. II. Haugw. Prodr. p. 12. a. Pomeranorum Duces dicuntur. T. I. Manl. L. II. c. 2. §. 2. p. 153
Gryps inſigne Regni Venedorum. T. I. Manl. L. II. c. 2. §. 2. p. 153. a
Gubena. T. II. p. 42. b. Luſatiæ inferioris Metropolis ib. p. 246. §. 12. a. p. 319. §. 13 T. I. Manl. L. I. c. 11. §. 1. p. 118. b. falſo Luſatiæ ſuperiori tribuitur. T. II. p. 28 a. vi expugnatur ab Huſſitis, T. I. Manl. L. VI. c. 57. §. 13. p. 350. b
Gubenæ de Luſatia inferiore cedit Georgio Fridericus Brandeb. ib. c. 86. §. 3. p. 370. b
Gubenenſes privilegium habent Johannis Ducis Gorlicenſis de cereviſia coqvenda ib. c. 34. §. 16. p. 329
Gubenenſe Cœnobium T. I. Manl. L. I. c. 18 §. 1. p. 126. b. & Salina. ibid. c. 20. §. 6 p. 128. b
Gucegovium, T. I. Manl. L. I. c. 36. §. 5. p. 144. a
Guelphi T. I. Manl. D. c. 17. §. 7. p. 93. a
Guelpho Comes in Altdorff & Dux Noricorum, fundator monaſterii de Vineis T. IV. p. 131. a
Guerra ſ. diſſenſio inter Henricum IV. & Saxones. T. I. Vip. c. 3. §. 1. p. 9. a
Gumbertus Epiſcop. Havelberg. obit. T. IV. p. 32. a
Guncelinus ſeditioſus contra Hermannum T. IV. p. 20. b
Guncilious de Crozue moritur T. IV. p. 100. b
Gunf (Joh.) decollatur. T. I. Part. II. p. 13
Güntherus geſſit multa pro Ottone bella. T. IV. p. 19. b. 20. b
Lamberto Præpoſito ſuccedit. T. IV. p. 42. b
Patriarcha a qvo genitus, ib. p. 106. a
Schvvartzburgenſis Imperator Rom. pharmaco a Medico dato periit. T. I. Manl. L. VI. c. 19. §. 1. p. 311
Günzelius (Nicol.) Conſul. T. I. Manl. L. VI c. 51. §. 3. p. 344. b
Gürchus vid. Curchus T. II. p. 209. b
Güſtrow unde nomen habeat T. II. p. 128. a
Gymnaſium Auguſtum Gorlicenſe. T. I. Manl. L. V. c. 28. §. 1. p. 290. b
ejus primi Præceptores ib. §. 2. & T. II. p. 389
ortus & progreſſus T. II. p. 379. ſeqq.
ſolemnis inauguratio ib. p. 387
appellatio vindicatur ibid.
munifica dotatio ib. p. 388
ſub Joachimo Meiſtero & Laurentio Ludovico fauſtus progreſſus. ib. p. 389
tertius Rector fuit Ludovicus ibid. pag. 390
ampla laus, ibid.
mira incrementa ib. p. 391. b
miſeri caſus, ibid.
triſtior facies ib. p. 393. a
interregnum ibid.
alter Duum-viratus ibid.
nova incrementa ib. p. 393. b
novus in eo diſcentium confluxus ib. p. 394
auditores & alumni ſat multi, ibid. pag. 372. a
ex cœnobio originem trahit ib. p. 387
ſolemniter inſtituitur ib. p. 371. b
Gymnaſium Viennenſe conditur. T. I. Manl. L. VI. c. 23. §. 3. p. 315
Gymnaſii Zittavienſis Jubilæum primum T. II. p. 368. a. de hoc hiſtoria plena ortum & progreſſum ſiſtens ib. p. 372. b
Gymnaſio Zittavienſi bellorum ſtrepitus, annonæ caritas, & peſtis florem detrahunt, ib. p. 375. a. refloreſcit, ibid. b. ejus claſſes & parietes renovantur ibid. ſex diverſis agitatur periodis ibid. p. 376. a

H

ab Hasg (Jacobus) arcis Oyvinienſis Præfectus T. I. Manl. Com. L. VI. c. 28. §. 15. p. 350
Hachelbergius (Joh.) Gorlicenſis Eccleſiæ Miniſter Diaconus T. I. Part. II. p. 58 b. obit. ib. p. 77. b
Hændl (Jacob) Muſicus præſtantiſſimus T. I. Part. II. p. 51. b
an Hæreditates etiam per Pacta poſſint acqviri? T. III. Diſ. p. 155. b
Hæretici primi T. II. p. 385. a
Hæreticiſmus. T. II. p. 385. a
Hagana obſeſſa & fortiter defenſa, Tom. I. Garz. c. 4. §. 2. 3. p. 39. b
Hagedorn (Joh.) Medicin. Doctor T. I Part. II. p. 91. b. apoplexia moritur. ib. p. 93. a
Hageno Abbas T. IV. p. 44. a
Hagenrode traditur Hagenoni ibid. pag. 44. b
Haindorfium pagus ſupra Fridelandum T. I. Manl. Lib. VI. c. 20. §. 3. p. 311

Hainitium Tom. II. Frenc. Nom. p. 43. a
Hainum Huſitæ Tom. I. Manl. Lib. VI. c. 55. §. 6. p. 348. b
Glaſti emporium Gorlicio transfertur ib. c. 129. §. 1. p. 409. a
Halbendorff T. II. Frenc. Nom. p. 27. a
Halberſtad crematur Tom. IV. p. 126. b
Halberſtad, Epiſcopus Reinhard dignitate privatus T. I. Vlp. C. II. §. 6. p. 24. b
obit pag. 27
Otto ſuccedit ib.
Halberſtadenſes Epiſcopi ſimol duo eliguntur T. IV. p. 124. b
Haldesleve vetus deſtruitur T. IV. p. 43. b
reædificator ib. p. 93. b
obſidetur ib. p. 127. a
altera vice. ib. b
Haleces duæ capiuntur characteribus ignotis inſignitæ T. I. Part. II. p. 48. a
de his varia ſcripta ib. b
Haliartus (Valentinus) Notarius Cotbuſ. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 34. §. 17 p. 329. b
Halitus nec capitur, nec emittitur Tom. II. p. 112
Halla, villa Tom. Vip. c. 12. §. 2. p. 27. b
Hallenſe monaſteriom dedicatur a Conrado Archi-Epiſcopo Magdeburg. Tom. IV. p. 35. b
Halverſtad cauſts T. IV. p. 46. b
Halverſtadenſis major eccleſia conſecratur T. IV. p. 81. a
Hammerſtein T. I. Vip. C. 16. §. 5. p. 23. b
Hammeros (M. Michael) Gymnaſ. Zittav. Rector T. II. p. 373. a
Hänisch (Christoph.) Protonotarius obit T. I. Part. II. p. 77. b
Harlungi quinam ſic dicti Vip. cap. 1. §. 1. p. 7. a
Harlungi, Franci T. I. Idyll. p. 58
Hartesberg Cæſari traditur T. IV. p. 127. b
Hartisburg reædificatur Tom. IV. p. 47. b
Hartmannus (Philippus) T. II. p. 341
Hartwicus Pegavienſis Monachus fit Abbas Hilſeneburg. T. IV. p. 69. a
Hartenſteinius Baro in Lytrſchne Luſ. Infer. Præfect. Tom. I. Manl. Com. Lib. I. cap. 11. §. 3. p. 119. a
Spremberg ut feudum impetrat. ib.
Haſſus (Joh) Reipubl. Gorlic. Notarius, Tom. I. Part. II. pag. 18. & Tom. II. pag. 365. a
fit Conſul ib. p. 28. 31
ejus Epitaphia, Tom. I. Manl. Lib. VII. c. 32. §. 1. p. 458
(M. Joh.) Syndicus & Conſul moritur Tom. I. Part. 2. p. 33. a
Ejus Epitaphium ib.
(Valentinus) Conſul creatur T. I. Part. II. pag. 34. a
Hathuigis Gereonis filia Tom. IV. pag. 148. b
prima Germodenſis Abbatiſſa ibid. pag. 151. b. 152. a
moritur pag. 154. a
Haubitz (Matthias) Campanarum fuſor T. I. Part. II. p. 18
Haſtati (Gleffen) Miſnenſes cædibus & ruinis infeſtant Territorium Zittavienſe Tom. I. Manl. Com. Lib. VI. cap. 10. §. 3. & 8. p. 304
Haſtati nomine quot Equites intelligantur ib. §. & 4. p. 304
Havelberga capitur T. IV. p. 36. a
Havelbergus Epiſc. Ezelinus Tom. I. Vip. c. 7. § 9. p. 17. b
Havelus Tom. I. Idyll. pag. 25
Haugvitius (Nicolaus) Tom. I. Garz. c. 2 §. 3. p. 47. b
ab Haugwitz (Adolphus) Libellum edidit T. I. Part. II. p. 148 b
Haugwicii T. I. Idyll. p. 59
Hayn Miſn. rudera idoli exhibet T. II. p. 101. b. & p. 210. b
Hazzo Decanus Majoris Eccleſiæ Magdeburg. T. IV. p. 40. a
Hectorisbergum, i. e. Eccardsberga T. I. Garz. c. 4. §. 12. p. 52. a
S. Hedwig T. I. Manl. D. c. 5. §. 7. p. 87. a
ejus vita a quonam deſcripta T. I. Manl. Com. L. II. c. 14. §. 1. p. 174
Hedwigis uxor Henr. Barb. pietatis ſtudio celebris Tom. I. Manl. Lib. III. c. 39 §. 7. p. 226. b
in Sanctorum numerum poſt mortem refertur, ibid.
Heer-Geräthe T. III. Diſp. p. 150. b
Heidenreichius (D. Eſaias) definitionem reprehenſam Cœnæ queritur in Theoria T. I. Manl. L. VII. c. 29. §. p. 455. b
Zittaviæ primus evangelicæ doctrinæ præco T. II. p. 370. a
Heidenricus fit Abbas Herſveldenſis T. IV p. 55. a
Heidenricus fit Abbas Nienburg. T. IV. p. 47. b
Heidenricus Hallenſis Eccleſiæ Præpoſitus T. IV. p. 36. b. & p. 43. a
obit ib. p. 48. a
Heidwigis monaſterium fœminarum in villa Brene cœpit. Tom IV. pag. 56. b
filia Alberti Marchionis de Saxonia cui nupſerit? vid. T. IV. p. 106. b
Heldreich (Georgius) Conſul eligitur T. I. Part. II. p. 79. a
in vivis eſſe deſiit Tom. I. Part. II. pag. 81. a
Helena Imperatrix duo fundat templa T. I. Manl. Lib. VI. c. 93. §. 1. p. 376. a
crucem Chriſti reperit T. I. P. II. p. 124

HellembertusEpiſcopusHavelbergenſis obit. T. I. V. p. 60. b
Helmondi Errores Hiſtor. T. II. Frenc. Nom. p. 69. b. 70. a
Helpede caſtrum capitur T. IV. p. 45. b
Helveti jurisdictionem exercent in dem Enon-Gerichte T. III. Diſ. p. 92. b
Helvvigius (Andreas) fit Archi-Diaconos Gorlic. Tom. I. P. II. p. 82. b
fit Primarius ib. p. 91. b
moritur. ib. b
Helvvigius (Gottbard) novus Symmyſta ib. p. 91. b
fit Arcbidiaconus p. 83. b
Hempelius (Henricus) eqvo delapſus perit T. I. Manl. L. VI. c. 74. § 1. p. 363. a
Henedi ex Aſia in Europam veniunt. T. I. Manl. Com. Lib. II. cap. 1. §. 1. pag. 152. a
Henetæ ab Henrico Aucupe devicti. Tom. I Idyll. p. 58
Heoeti, Slavica gens, Luſat. tenent. T. I. Manl. D. c. 5. §. 3. pag. 79. a & Tom. I Maol. Com. Lib. I. p. 28. §. 1. p 136
occupant Luſatiam T. I. Maol. Com. L. I c. 28. §. 1. p. 136. a
ſuos babeot Regulos Tom. II. Haugvv. Prodr. p. 11. b
innundant magnam partem Germaniæ T. II. p. 251. §. 10. a
Sarmatæ communi oomine dicuntur Slavi. ib.
eorum præcipua arx fuit Brandenburgum ib. p. 252. §. 15. a
Henilo, Idol. T. II. Freoc. Nom. p. 81. a
Etymon ibid.
Hennersdorffii incendium. Tom. I. Part. II p. 34. a
Hennilus excubitor, Deus, T. II. p. 202
nomen, etymon, cultores, figura, cultus, deſtructio ib.
Henningius (Cœleſtinus) primum Cantor, poſtea Senator & Conſul Zittavienſis T. II. p. 371. a
Henrici Schœubergi παῤῥησία T. I. Garz. C. 2. § 7. p. 37. a
tempore ad Luſatiæ Dominos Marchiones accedunt T. II. p. 310. §. 7. b
Henricum Javorienſem legitimum ſuum Dominum Laubenſes agnoſcunt T. I Manl. L. V. c. 15. §. 7. p. 279. b
ejus Majores, ib. L. VI. c. 9. §. 1. pag. 302. a
eſt totius Luſatiæ ſuperioris Dominus ib. C. II. §. 1. p. 304
Henricus Auceps Slavos aggreditur, T. I. Manl. D. c. 5. §. 11. p. 79. b
conſtituit Marchias, ib. c. 6. §. 1. pag. 80. a
Bella ejus cum Sorabis, T. I. Idyll. p. 58
conſtituit marcas aliqvas, ibid.
Subjicit Heoetos Sorabos, T. I. Manl. Com. L. II. c. 6. § 1. p. 154. b
Conſtituit Marchiones, ib. p. 155. b
Cum Dania bellum habet, conſtituit contra March. Sleſvicenſ. ib. c. 15. §. 1. p. 275. a
Sorabis Eccleſias condit. ib
Compeſcit Slavos eorumque fœtus T. II. p. 252. §. 12. & p. 281
condit Marchias ſ. præfecturas limitaneas, II. p. 252. §. 16. a
conſtituit Marchiones ib.
tres Marchias condit ib. p. 273
Sorabos rebelles ad obſeqvium redigit. ib. p. 302. §. 8 a
Qvo anno? ib. § 9
Henricus II. Sileſiæ Dux in Prælio cum Tartaris occubuit T. I. Manl. L. III. c. 41. §. 1. p. 228. a
Henricus II. Imp. expulit Polonos Luſatia T. II. p. 253. §. 21. a
II. Pius, Dux Sileſ. T. II. Manl. L. III. c. 41. § 1. p. 228
in prælio cum Tartaris occubuit ib. 35
Henricus III. Imp niger. T. I. Vip. c 2. §. 2 p. 8. a. & T. I. Manl. D. c. 10 § 5. p. 87. a. & Tom. I. Idyll. p. 64
Cladam patitur a Luiticis T. I. Manl. Com. L. II. c. 22. §. 3. p. 180. b
ex angore animi die ſuo natalitio moritur. ib.
Spiræ ejus monumentum, ib.
Luſatiam conceſſit T. II. p. 285. a
Clementem Papam cooſtituit. Tom. I Manl. III. cap. 14. §. 3. pag. 208
jus eligendi Papam Imperatori vindicat. ibid.
Henricus IV. Imp. T. I. Manl. D. c. 11. §. 1. 2. pag. 82. b. & Tom. I. Idyll. p. 64
expeditio Italica & præclare geſta Tom. I Vip. c. 3. §. 10. 11. ſeqq. p. 10. a
Rudolpbum Svevum vincit bello Tom. I Manl. L. III. c. 14. §. 5. p. 209
Dedonem Luſat. March. ex Cuſtodia dimittit. T. I. Manl. L. II. c. 25. §. 8. p. 86. a
multi Germaniæ Priocipes (Saxones) contra Henricum conſpirant. ib. c. 26
Saxunes vincit ad Unſtrum ib. c. 27. pag. 187. b
cum Gregorio M. bellum habet Tom. I Manl. Lib. III. cap. 4. §. 3. pag. 195. a
Papam capit & Petr. Leonem belli Autorem. ib.
Veronam capit. ibid. §. 6. p. 196. a. ex-

communicatur ibid. c. 14. §. 4. pag. 209. a
Rudolphum Anti-Cæſarem viocit ib.
Heoricus V. Imp. T. I. Idyll. p. 64
Borvvum regoo privat. T. I. Vip. c. 10. §. 1. p. 23. a
ejus expeditio Polooica ibid. §. 2
Odium in Vigbertum ib. p. 24
In Saxones injuriæ ib. §. 6
Conſpiratio ib. §. 7
Excommuoicatio p. 17
Obit T. IV. p. 32. a. & T. I. Manl. L. II. c. 25. §. 4
Expeditio in Polonia T. I. Manl. Lib. III. c. 8. §. 2. p. 148. b
A Lothario vincitur ibid. §. 5. pag. 199. a
Henricus VI. Imp. moritur in Apulia. T. IV p. 55. a & p. 86. a
Henricus VII. Imp. calice venenato obiit Tom. I. Manl. Com. L. VI. c. 5. §. 4 p. 297. b
Henricus VII. Lucemborg. Imp. Tom. I. Manl. Diſ. cap. 17. §. 3. pag. 92. b
pacem reſtituit. T. I. Manl. L. IV. c. 34. §. 1. p. 270
Luſatiam ioferiorem Bohemis per transactionem confirmat. ib.
in expeditione Italica extingvitur Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 5. §. 4. pag. 291. b
Henricus Imp. ptincipibns imparii ſecuodam in Saxoniam expeditionem indicit. T. I. Manl. L. II. c. 28. §. 1. pag. 187. b
Henricus Imp. moritur Tom. IV. pag. 11. a
a veneno in ipſa ſacra euchariſtia præbito io Italia ſublatos Tom. II. p. 262 §. 45. a
Henricus Abbas Mindenſis Tom. IV. pag. 37. a
Henricos fit Abbas Magdeburgenſis Tom. IV. p. 74. b
Henricus Alberti Ducis filius Tom. IV. pag. 18. a
Henricus Antiſtes Pragæ Dux XXXII. T. I Manl. Lib. III. cap. 36. §. 2. pag. 224. a
moritur. ib. § 4. b
Henricus Archi-Epiſc. Mogunt. deponitur T. IV. p. 40. b
Henricus I. Barbatus Vratislav. Luſatiæ Dominus T. I. Manl. L. III. c. 39. §. 7. p. 226. b
inter filios dividit regiones ibid. §. 8. 9
unde cognomen Barbati ib. §. 13
Sanctitas & mors ib.
Autoritas ib. §. 14
Henricus Brunovicenſis Voldemaro obviam venit T. I. Manl. L. V. c. 18. §. 2. pag. 282. a
Henricus Burggravius Miſnenſis T. I. Part. II p. 5
Henricus Cillenſis Præpoſitus Tom. IV. p. 5. 6. a
Henricus Carintb. Boh. regno ejicitur. Tom. I. Manl. L. IV. c. 34. § 2. p. 270. b
Henricus Carinth. Dux, Rex Bohem. eligitur, ſed mox expelitur, ibid. c. 2. §. 1. pag. 295. b. & cap. 3. §. 1. pag. 296. a
Henricus XXX. annos ab uxore abſens obit. Tom. I. Maol. L. III. c. 39. §. 13. pag. 219. b
Henricus Comes, frater Ludovici occiditur T. IV. p. 35. a
Henricus Comes in Lechsgrund, fundator Monaſterii Cæſarienſis Tom. IV p. 131. a
Henricus Comes de Racisburg T. II. pag. 156. b
Henricus Comes de Schvvartzburg in cloaca merſus eſt Tom. IV. pag. 48. b
Henricus Comes de Wettin Tom. IV. pag. 41. a
moritur p. 48. a
junior obit. ib. p. 50. a
Henricus de Wittin Conradi Marchionis Miſn. & Orient. filius ibid. pag. 166. a
Henricus cum capite captus; Tom. I. Vip. Cap. 22. §. 15. pag. 25. b
Henricus Dux tanqvam reus Majeſtatis damnatur. T. IV. p. 47. a
Henricus incendiis Saxoniam turbat. Tom. IV. p. 40. b
Henricus Dux Saxoniam aggreditur T. IV p. 47. a
Henricus Dux ingreditur Friſiam Tom. IV. pag. 41. 6. Bavariam obtinet ibid.
Slaviam devaſtat. ib.
Henricus Dux Bavarorum Tom. IV. pag. 33. a
Uxorem ducit ib.
nudis pedibus Imperatorem adit. ib. p. 35. b
Henricus Dux de Brunsvvick obit Tom. IV p. 54. b
Dux Javoricenſis Zittaviæ fit Domious. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 8. §. 3. pag. 301. b

ejus

ejus Majores c. 9. p. 302. a
mors. ibid. cap. 14. §. 11. pag. 306. b
Dux Saxonum & Bavarorum occiditur T. IV. p. 37. a
Elector Brandenburgic. Tom. I. Manl. Com. Lib. V. cap. 14. §. 1. pag. 278. b
Eaul Elect. XVII. T. I. Garz. c. 3. §. 2. p. 35. a
Viperti Comitis Croicenſis filius non felicior eſt Parente, nam Luſatiam amittit. Tom. II. pag. 285. b.
illuſtris ſ. munificus, Miſniæ & Luſat. XVI. Marchio. Tom. I. Manl. Diſ. cap. 15. §. 8. pag. 87. b. & Tom. I. Manl. Lib. IV. cap. 17. §. 1. pag. 256. b
moritur Dreſdæ. ibid. cap. 18. §. 1. pag. 257. b
uxores ejus atque liberi ibid. c. 19. pag. 258. a
ferreus in Sittaviam venit. Tom. I. Manl. Lib. III. cap. 48. §. 6. pag. 235. a
Henricus Laudgravius Thuringiæ Tom. IV. p. 17. b
Henricus Leo Tom. I. Idyll. pag. 61
Bavarorum & Saxonum Dux Tom. I. Manl. Diſ. cap. 14. §. 4. pag. 86. a
Deſtruit idolum Sivvæ. Tom. II. pag. 83. a
Slavos expellit Wagria & terra Meclenburgica ibid. pag. 251. §. 12. b
Parens Ducum Brunſvvic. & Lüneburg. Tom. I. Manl. Lib. IV. c. 6. §. 1. pag. 249. b
Sorabos bello proſeqvitur ib.
Henricus Dedonis I. Filius Gertrudim uxorem ducit. Tom. I. Manl. Lib. II. cap. 25. §. 3. pag. 185
non potandus Marchio Luſatiæ T. II. p. 285. b
Henricus junior Dedonis filius poſthumus T. I. Manl. Lib. II. c. 25. §. 3. pag. 185. a
infert bellum Cuorado Wettinienſi, ibi moritur ſine heredibus ibid. §. 4
Henricus, Cunradi filius in pueritia moritur Tom. IV. pag. 106. a
Henricus 8. Luſat. Marchio. Tom. I. Manl. Diſ. cap. 13. §. 1. pag. 84. a
moritur Tom. IV. pag 106. b
Henricus Merſeburgenſis Præpoſitus Vir prudens Tom. IV. pag. 6. 8. b
de Ilenburg Conradum Dedonis fratrem multis malis opprimit Tom. IV. p. 106. a
Mindenſ. Epiſc. deponitur. Tom. IV. p. 40
Miſn. Marchio Tom. I. Vip. cap. 4. §. 31. pag. 13. b. & Tom. IV. pag. 32. a
Coci filius appellatur ibid. pag. 32. a
cauſa hujus cognominis ib.
dejicitur Tom. I. Manl. Diſ. cap. 10. § 7 pag. 82. a
moritur Tom. IV. pag. 32. a
Henricus Monachus in Abbatem eligitur Tom. IV. pag. 88. b
Romam proficiſcitur p. 89. a
Henricus munificus & illuſtris dictus fuit Marchio Luſat. Tom. II. pag. 257. c. 37. b
jungit Luſatiæ & Miſniæ Thuringiam ib.
ejus uxores ib.
condidit Cœnobium Luſatiæ Inferioris novam Cellam ib.
ejus Titulus ib.
qvem iterum mutat ib.
ejus filii Albertus degener & Theodoricus ib. 11
hereditatem diſtribuit ib.
moritur ibid. pag. 258. §. 38. a
ab eo Luſatiam adeptus eſt Theodoricus ſ. Dicemannus vel Dizmannus ibid. pag. 258. §. 39
Henricus Plauenſis, Præfect. Luſat. Inferior Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 126. §. 10. pag. 407. b
Præpoſitus Succeſſor Marcolphi T. IV. p. 37. a
Præſul Pragenſis Princeps Bohemiæ creatus Tom. I. Manl. Lib. III. cap. 36. §. 1. pag. 224
obiit. ib.
Henricus Rex, Imp. Filius, Erfordiam venit Tom. IV. pag. 48. b.
coronatur in Imperatorem. ibid. pag. 52. a

Rex IX. Bohem., Tom. I. Manl. VI. cap. 3. §. 1. pag. 296. a

Henricus Rex Slavorum factus Tom. I. Maol. Com. Lib. I. cap. 36. §. 5. pag. 144. a

coriam babet in Würtzen-Bürg *T.* IV. p. 128. b

Henricus ex plebaoo (Zvencove) fit Præpoſitus Cellioenſis. Tom. IV. pag. 32. a

Rhodenſis Præpoſitus Tom. IV. pag. 42. a

Henricus de Rekkin Romam proficiſcitur Tom. IV. pag. 70. a. 82. b

tertia vice, ib. p. 88. a

redit literas qvasdam afferens ibid. pag. 91

Henricus Rixoſus Sax. & Bavar. Dux. Tom. I. Manl. Com. Lib. II. cap. 10. §. 2. pag. 168. a.

Henricus Dives Miſn. & Luſ. Marcb. Tom. I. Manl. Com. Lib. II. cap. 10. §. 2. pag. 266. b.

Thuringiam obtinet ib.

Cognomina clara ib.

Divitiæ ſtupeodæ ib. §. 4. 5

Eqveſtre certamen Nortbuſ. ibid. §. 4

mors c. 18. p. 257

Lis cum Conrado Miſn. Præſule de Decimis ib. c. 18

Uxores & Liberi ibid. cap. 19. §. 1. pag. 288. a

inter qvos ditiones dividit. ibid. §. 2

Henricus Sanctus Imp. Tom. I. Idyll. pag. 59

Henricus Sileſiæ Dux creatus. *T.* I. Manl. Lib. VI. cap. 105. §. 7. pag. 305. b

Henricus ſtella Lipſienſis caſtra hoſtium ingreditur *T.* I. Garz. cap. 4. §. 8. p. 41

Henricus Wratislav. Tom. I. Manl. Com. Lib. I. cap. 5. §. 2. pag. 113. a

Henricus Wiperti Groicenſis filius excommunicatur. Tom. V. pag. 35. a

Patri ſucceſſit Tom. II. pag. 256. §. 31. a

moritur 16. p. 36. a

Heraclius Cæſar Chriſti crucem Hieroſolymam reduxit. Tom. I. Part. II. p. 124

Herbsdorffum oovo cœnobio dotis nomine addicitur. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 27. §. 9. pag. 317. a

Herbsdorffum Tom. II. Frene. Nom. p. 43. a

Heringen-Amt, allda trifft man noch eine Art Götter an. Tom. II. pag. 212. a

Herivvo Bob. Miſn. Saxon. Parens. Tom. I. Manl. Com. L. I. c. 35. §. 2. pag. 142. b

Herlibonis Brandenburgenſis tres filii Harlungi cognominantur. T. I. Vip. c. 1. §. p. 7. a

Hermannus Abbas Numburg. adminiſtrationem reſignat. Tom. IV. pag. 60. b

Hermannus Auguſtenſis obit. Tom. IV. p. 35. a

Hermannus de Billigen & Auckesgehorn, Dux Sax. & Luneb. Tom. I. Manl. Com. Lib. II. cap. 5. §. 1. pag. 153. b

Hermanous Bobemiæ, Miſn. Saxon. parens. T. I. Manl. Com. Lib. I. c. 35. §. 1. 2. p. 142. b

Hermanous Cnautus. fides & παῤῥησία. Tom. I. Garz. cap. 1. §. 7. 8. pag. 44.

Hermannus Comes Palatin. Rbeni moritur. T. IV. p. 41. b

Hermannus Comes de Wincenburg occiditur T. IV. p. 40. a

Hermannus Dux Saxon. Burggr. Magdeburg. Tom. I. Manl. Diſ. cap. 9. §. 2. pag. 81. a. & Tom. I. Maol. Com. L. II. c. 16. §. 2. pag. 176. a

ejus filia Mechtilds ib.

Hermannus Eccardi Filius. Tom. IV. p. 21. a

Wilhelmo Comiti Vimariæ bellum facit. ibid.

Hermannus Elect. XX. Tom. I. Manl. Lib. V. cap. 15. §. 3. pag. 279. a

Hermannus Epiſcop. Hildeſienſ. T. IV. p. 42. b

Hermannus (Jonas) oaſcitur Tom. I. Manl. Lib. VII. cap. 12. §. 1. pag. 443. b

ejus varia munera. ibid. §. 6. pag. 444. b

Symbolum §. 1. ib. b

Poeta celebris. Tom. I. Part. II. pag. 29

Laurea donatur Viennæ ibid. & Tom. I. Manl. L. VII. c. 11. §. 2. pag. 444. a

ejus obitos ibid.

Hermaonos (Joh.) P. L. Tom. II. pag. 364. b

Hermannus Landgravins Thuringiæ Philippo Regi fidelitatem jurat. Tom. IV. p. 58. a

ad Otronem redit. ib.

Hermannus Præſul Papebergenſis. Tom. I. Manl. Lib. IV. cap. 10. §. 4. pag. 253. b

Prag. Præſul capitur. Tom. I. Manl. Lib. III. cap. 24. §. 4. pag. 215. a

Hermannus in Ruſſiam e Dania abit. Tom. I. Vip. cap. 1. §. 7. pag. 7. b

Hermannus de Würtzburgenſi choro fit Epiſc. Monaſter. Tom. IV. pag. 45. a

Hermannus de Winzenburg mancipatur. Tom. IV. p. 124. b

In domo propria occiditur cum Conjuge. ib. p. 126. a

Hermoldus Eccleſiæ Gerbſtadienſis Præpoſitus. T. IV. p. 31. b

Exemtionis privilegium eccleſiæ Sereoi montis affert ibid. pag. 33. a.

moritur. ib.

Hermio V. Germanor. Rex. diſciplinam militarem inſtituit. Tom. I. Manl. Com. Lib. I. cap. 35. §. 4. pag. 142. ib.

Hermiooes T. I. Manl. Com. Lib. I. c. 35. §. 3. p. 142. b

Hermuoduri Tom. I. Manl. Diſ. cap. 5. §. 4. pag. 79. a. Tom. I. Manl. Com. Lib. I. cap. 1. §. 3. pag. 108

Svevica gens. Tom. I. Manl. Com. Lib. I. cap. 30. §. I. pag. 138. a

oppreſſa fuit a Sorabis Tom. I. p. 251. §. 13. b

Heroas Gorlicium talit. Tom. I. Part. II. p. 120

Herranda Abbatiſſa Hoenburgenſis fundat Monaſterium Trutenhuſen. Tom. IV p. 131. a

Herthanæ Tom. I. Garz. cap. 3. §. 1. p. 37. b

Hesla. T. I. Manl. Com. L. I. cap. 5. §. 3. p. 113. a

Hetſe, Monaſterium Sanctimonialium incenſum, Tom. IV. pag. 43. a

Hettvvigis Comitiſſa de Brene moritur ib. p. 65. a

Hau (Georgius) Lauban. Paſtor primus. Tom. I. Manl. Com. Lib. I. cap. 26 §. 1. p. 133

Hexapolis Luſatiæ inferior. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 136. pag. 414

die Sechs-Städte. Tom. II. pag. 450. §. 7. b

Hexapoleos nomen unde? Tom. I. Idyll. p. 62. 68

Hexapolis tractus & nomen. Tom. I. Manl. Com. Lib. I. cap. 2. § 1. pag. 109

Qvoiæ ſteurarum ibid. cap. 7. pag. 114

Luſatiæ inferioris Tom. I. Manl L. VI. c. 5. 8

Hexapolitanarum civitatum & nobilitatis Controverſia ib. cap. 141. §. 2. pag. 420

Hexapolitani Neuboſum demoliuntur. Tom. I. Manl. Lib. VI. c. 31. §. 3. pag. 324. a

Huſſitas oppugnarunt ib. c. 50. §. 1. p. 344

arcem Bohemiæ occupant ib. c. 77. §. 1 p. 360. b

in verba Ladislai jurant. ib. c. 80. §. 2. p. 365. b

in Georgii verba jurant. ib. c. 88. §. 2. p. 371. b

occupant Hoyersvverdam, ib. c. 104. §. 1. p. 385

Pragam citantur, captivi ibi tenentur, & ob Neuboſum deſtructum mulctam ſolvere jubentur. Tom. I. Manl. Com. Lib. VI. c. 31. pag. 324. & ſeqq.

Hexapolitanus Senatus gandet Juris dictione Eccleſiaſtica Tom. III. Diſ. p. 95. a

modo acqviſitionis ibid.

quæ vero amitti poteſt. ibid. pag. 97. b

Hexapolitani Senatus numerus T. III. Diſ. p. 106. a

Hexapolitanorum jus circa honores ſenatorios. Tom. III. Diſ. pag. 98. a

nominandi, eligendi & conferendi ib. p. 101. b. 103. a

etiam ademtionis ibid. pag. 112. b. 125. a

hoſtes Tom. I. Manl. Lib. VI. c. 143. §. 1 p. 420. b
Hidda ſ. Hilda. Ottonis Comit. de Laocmingen filia Tom. I. Maol. D. c. 8. §. 4. p. 81. a
Geroois & Siegfridi ſoror, Tom. IV. p. 44. a
nopſit Chriſtiano Marchiooi, ib.
duos parit filios ib.
in conjugium Hieroſolymorum petebatur. ib.
exemplum pudicitiæ ib.
moritur ibid.
Friderici Comitis filia, nopſit Duci Bobemico. Tom. IV. pag. 106. a.
genuit Gyntherum patriarcham & matrem Wichmanoi de Cella. ibid.
Chriſtiani Marcb. Luſ. uxor, podicitia inſignis. Tom. I. Maol. L. II. c. 19. §. 2 p. 177. b
Hiemis ingeos rigor. Tom. I. Manl. Com. Lib. VI. cap. 38. §. 1. pag. 334. b
belli patiens Tom. I. Maol. D. c. 5. §. 11. p. 79. b
calida. Tom. I. Part. II. pag. 30. & p 88. a
aſpera. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 38.
aſperrima ibid. cap. 143. §. 2. pag. 421. a
nivoſa & aſpera ibid. cap. 142. §. 1. p. 420. b
rigida. Tom. I. Part. II. pag. 65. a. id. p. 14. b. 83. a. & pag. 83. a. 34. b. 85. b
Hieroſolyma a variis occupatur. Tom. I Manl. L. VI. c. 96. §. 1. ſeqq. pag. 396. b
Hieronymos Pragenſ. Conſtantiæ crematur. Tom. I. Manl. Com. L. VI. c. 46. §. 3. p. 342. a
Hieroſolymam cur profectus ſit Emericus ? Tom. I. Part. II. pag. 16.
Higelſtadt. Tom. I. Vip. cap. 7. §. 20. p. 19. a
Hilda ſ. Hidda Ottonis Com. Ravenmingenſis filia uxor Geronis March. Luſat. Tom. I. Manl. Com. Lib. II. cap. 10. §. 15. pag. 169. b
Hildebrand Antiſtes Magdeburgeoſis bellum cooflat. Tom. I. Manl. Lib. IV. cap. 33. §. 4. pag. 267. a.
vincitur ad Beſſam fluvium. ibid.
Hildebrandus Papa Henricum VI. Imp. diris devovet. Tom. I. Manl. Lib. III. cap. 14. §. 4. pag. 209. a.
Hildevvard III. Miſenæ Epiſcop. deſtruit Zuttiberi idolon. Tom. II. pag. 210. b
Hilbertize villa. Tom. I. Vip. cap. 7. §. 13. p. 18. a
Hildebertus Franciæ Rex Luſat. facit tributariam. Tom. II. Haugvv. Prodr. p. 11. b
de Hilfeld Cæſari ſe traduot Tom. IV. p. 127. b
Hiltinus Bavaricus fit monaſterii Gozecenſis Abbas, Tom. IV. pag. 107. b
deinde Epiſcopus factus ibid. pag. 109
Hinco Dux Javorienſis Zittaviæ fit Dominus. Tom. I. Manl. Com. L. VI. c. 8 §. 3. p. 301
ejus Majorea ibid. cap. 9. pag. 301. a
mors. ibid. cap. 14. §. 1. pag. 306. b
Laubæ & totius Luſatiæ Dominus ibid. c. 11. §. 1. p. 304
Hinricos Mindeoſi depoſito ſuccedit Werobarus. Tom. IV. pag. 126. a.
Hinricus ſuccedit patri Henrico Cæſari ib. p. 121. b
Vratislai filium regoo privat. ibid. p. 122. a
Principes Saxoniæ graviter infeſtat multosque digoitatibus ſuis privat. ibid. p. 123. a
Victus a Saxonibus fugam capit. ib. p. 123. b
Obit. p. 124. a
Hioricus Wicberti filius ſuccedit patri. T. IV. p. 124. b
Marchio in Luſiz conſtituitur ib.
fit Præfectus Magdeborgenſia ibid. pag. 125. a
Hinricus de ſtaden Marchio obit T. IV. p. 124. b
Hinricus Comes frater Ludovici obit. ibid.
Hioricus Dux Bavar. & Sax. obit. ibid. p. 125. b
Hioricus Epiſcopus Moguntinus ibid. 135. b. deponitur. 126. a
Hioricus ſuccedit Wiodolfo in Abbatia. ib. 125. b
obit. ibid. p. 126. a

Hir-

Hircesberg Imp. ſe dedit T. IV. p. 47. b.
Hirci ſacrificaodi mos apud Sadavios. T. II. p. 197. b.
Hirsfeldum. T. I. Manl. Com L. I. c. 8. §. 3. p. 115. a. T. II. Frenc. Nom. p. 43. a.
Hirshao, Teutooicos eqves crematur a Pruſſis. T. II. p. 174. b.
Hiſtoria patriæ primum tractanda. T. II. p. 249. §. 1. a.
 Loſatica per Epitomeo tradita. ib.
 Luſaticæ ſcriptores. ib. 265. §. 4.
 xerum Loſaticarum antiqva media & nova. ib. p. 281.
 Luſatica medii ævi incipit cum Henrico Aucupe. ib. p. 204. a.
 Luſatiæ oovisſima incipit cum Joh. Luzelburgico. ib. p. 288. b.
 Gymnaſii Zittavieoſis ib. p. 368. b.
Hoccius (Joh.) ſecuri percutitur. T. I. Manl. L. VI. c. 37.
Hochkirche T. II. Frenc. Nom. p. 43. a.
Hoërswerda. T. I. Idyll. p. 60. & T. I. Manl. Com. L. I. c. 8. §. 2. p. 114. b.
Hoërswerdum occupaot Hexapolitaoi. T. I. Manl. L. VI. c. 104. §. 1. p. 385.
 cooflagrant ib. c. 143. §. 3. p. 421. a.
 ſecunda vice. ib.
Hoff-Gerichte. T. II. Haugw. Prodr. 17. a.
Hoffmanns-Gerichte. T. III. Diſ. p. 13. a.
Hoffmann. (Sebaſt.) Conſul creatur. T. I. Part. II. p. 56. a.
 moritur. p. 70. a.
Hoff-Richter. T. II. Haugw. Prodr. p. 16. a.
Hogero Comiti de Mansfeld Leisnikium, Niſen & Budiſſin io beneficium conceditur. T. I. Vip. C. 10. §. 6. p. 24. a.
 Cædes. p. 25.
Hogerus proſternitur. T. IV. p. 123. b.
 totius mali inventor. ib.
 Mansfeld Vipertum capit. T. I. Manl. L. III. c. 8. §. 5. p. 199. a.
 occiditur io acie. ib.
Hohebocum. T. II. Freoc. Nom. p. 43. a.
Hohenkirch deflagratur. T. I. Part. II. p. 85. a.
Hoheswerda. T. II. Frenc. Nom. p. 43. b. ſ. Hoierswerda.
 deſcribitur, ib. p. 246. a.
Hojerus, Comes Mansfeldeoſis accipit terram Luſaticam. T. II. p. 285. b.
Holzati. T. II. p. 82. b.
Homagium Ladislao Regi præſtatur a ſtatibus. T. I. P. II. p. 16.
 Electori Saxooiæ præſtatur a ſtatibus Luſat. ib. p. 87. a.
Homilius (Joh.) T. IV. p. 158. a.
Homioes manus mortuæ qvid fiot. T. III. Diſ. p. 184. b.
Homioes Diis ſois offeruot Gentiles. T. II. p. 174. a.
 herbas & gramina vorant. T. I. L. VI. c. 12.
 ἐσαστικόν. T. II. p. 349. a.
 de Homioibus glebæ adſcriptis Luſat. Superior. diſſert. T. III. Diſ. p. 184.
Hominum glebæ adſcriptorum Origo & natura. T. III. Diſ. p. 184. a.
Honor ſummus. T. I. Part. II. p. 136. a.
Hooorius II. Papa. T. IV. p. 31. b.
 moritur. ib. p. 34. b.
 III. ſoccedit Innocentio in Papatu. ib. p. 72. a.
 inter ſe & Fridericum indicit Colloqvium. ib. p. 82. a.
 Mandatum edit. ib. p. 83. a.
 Ejus Continentia. ib.
 excommunicat Cooradum. ib. p. 124. b.
 obit. ib.
Hopp. (M. Joh.) Syndicus Reip. Gorlicenſ. obit. T. I. Part. II. p. 44. a.
Hoppenrodii Aonales Gernrodenſes T. IV. p. 144. ſeqq.
Horæ precatiooom inſtituuntur. T. I. Part. II. p. 87. a.
Horta, pagus. T. I. Vip. C. 4. §. 19. p. 12. b.
Horneburg caſtrum funditos evertitur. T. IV. p. 46. b.
 reædificatur. ib.
Horologii Campana Gorlicii ſuſpeoditur. T. I. Part. II. p. 35. b.
Horologium Gorlic. ædificatur. T. I. Part. II. p. 25.
 ejus inſcriptio. ibid.
 dimidium abrogato Bohemico ſubſtituitur. ib. p. 45. a.
Horſtius (D. Dethardus) creat Doctorem & Licentiatum. T. I. P. II. p. 77. b.
Horti Luſatiæ amoeniſſimi. T. II. p. 248. §. 23.
Hortus & Curifugium. T. II. p. 369. a.
Hoſmannus (Abraham) Scriptor Loſaticus. T. II. p. 265. §. 1. a.
 ejus Epiſtola ad Ampliſſimum Senatum Zittavienſem. T. II. p. 370. a.
Hoteraous poos dejicitur. T. I. Part. II. p. 84. a. reſtauratur. ib. p. 85. b.
Hottomannus (Georgius) Gorlic. Scholæ Rector, deiode civitatis Syodicus & Conſul. T. II. p. 371. a.
 facit, ut ultimus Monachorum Franciſcanorum Frater Senatui Monaſterium transſcribat. ib. p. 371. b.
Hugbertus Havelbergenſ. Epiſcop. T. IV. p. 48. b.
Hugo Cardinalis Hoſtienſis, T. IV. p. 128. a.
 conſecrat monaſterium. ib.
Hugo Archi-Epiſc. phlebotomatus obit. T. IV. p. 36. b.
Hugo Brunoois Succeſſor. T. IV. p. 36. b.
 Pallium a Papa ſuſcipit. ib.
Hugo dictus de S. Victore σύγχρονος Bernhardo. T. I. Manl. L. III. c. 29. §. 3. p. 219. b
Hugo de S. Victore Theol. Pariſ. T. I. Maol. D. c. 13. §. 7. p. 85. a.

Hugo Præfectus Aldenburg. T. I. Garz. p. 44. b.
Presbyter natione Saxo. T. I. Manl. L. III. c. 29. §. 1. p. 219. b.
Abbas Galliæ clarus ob integritatem vitæ. ibid.
Hugoldus Hallenſis Eccleſiæ Præpoſitus deponitur. T. IV. p. 53. b.
Hunniades fulminans Turcarum terror. T. I. Manl. L. VI. c. 76. §. p. 360. b.
Belgradum defendit ib. c. 81. §. 3. p. 366.
moritur. ib.
ejus filii ib. c. 82. §. 1. p. 367. a.
Hunniades (Joh.) Præſes ac Gubernator regni Hungarici. T. II. p. 289.
Hundsfeld T. I. Idyll. p. 64.
Hundisburg, caſtrum exædificatur. T. IV. p. 69. a.
Huſari in Luſatiam a Matthia immittuntur. T. I. Manl. L. VI. c. 109. §. 17. p. 389. b
Huſſitæ ducunt exercitum in Sileſiam. T. I. P. II. p. 13.
excurſionem in fines Gorlicenſium parant. ib. p. 14.
obſidione cingunt Gorlicium. ib. p. 13.
prædantur. ib. p. 15. a.
a Gorlicenſibus vincuntur. ib.
epiſtolam ad Hexapolitanos mittunt. T. I. L. VI. Manl. c. 50. §. 1. p. 344.
Inſcriptio Epiſtolæ. ibid.
eorum Epiſtola ad Luſatiæ populos. T. IV. p. 215. a. & T. I. Manl. Com. L. VI. c. 50. §. 1. p. 344. a.
Laubam expugnant. ib.
evertunt ib. c. 55. §. 2. p. 348. a.
aliasque urbes devaſtant. ib.
ad Zittaviam vincuntur. ib. c. 56. §. 1. p. 349. a.
Miſenenſia ſuburbia & templa cremant. ib. c. 58.
totam provinciam devaſtant. ibid. §. 1. p. 350.
eqvites qvadringentos cædunt prope Grimmam. ib.
Gubenam diripiunt. ib. c. 59. §. 1. pag. 351. a.
Cellam novam evertunt. ib. §. 2.
Reichenbachum captum vaſtant. ib. §. 3. b
Vratislaviam fruſtra oppugnant, & ſuburbana igne & ferro populantur ib. c. 60. §. 1. p. 351. b.
Trebnicenſe Monaſterium exurunt. ib. §. 2.
ad rudera & reliqvias Laubæ redeunt. ib. c. 62. §. 1. p. 352.
in Luſatia ſuperiore vias reddunt infeſtas. ib. §. 5. b.
Lubenam exurunt. ib. §. 9. p. 353. a.
Loebaviam occupant. ib. §. 11.
Marchiam invadunt. ib. §. 12. a.
Gubinum deſtruunt. ib.
a Marchione expelluntur. ib.
Francofurti ſuburbium exurunt. ib. c. 63. §. 1. p. 353. b.
ad Mulroſam a Francofurtenſibus vincuntur. ib.
Caſtrenſes ad Hirſchfeldum a Gorlicenſibus iterum vincuntur. c. 67. §. 2. p. 356.
diſſipantur & prorſus extingvuntur. ib. c 68. §. 1. p. 357. a.
ſ. Bohemi Joh. Huſſi mortem ulciſcuntur. T. II. p. 289.
penetrant in Luſatiam, aliaqve finitima loca. ib.
eorum violentia & rabies. ib.
eorum crudeliſſima, qvam Laubæ & Loebaviæ exercuerunt. ib.
eorum vis & crudelitas inhibetur pacis legibus. ib.
eorum irruptio T. II. p. 357. a.
ſeditionem movent. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 47. §. 1. p. 342. b.
Ducem ſibi eligunt. ib.
Thaborum condunt muniuntqve. ib.
unicam veram religionem eſſe aſſerunt. ib. §. 3.
in Luſat. excurrunt. § 4.
arcem Pragenſem proditione occupant. ib. c. 48. §. 1.
iisdem artibus recuperat eam Sigismundus. ib. §. 2.
finitimas petunt regiones. ib.
Saxones cruento prælio vincunt ad Auſſigam. ib. c. 54. §. 3. 5. p. 347. a.
a Niſſan. Sileſ. & Zittav. vincuntur. ib. c. 56.
in Sileſia capiunt urbes. ib. c. 57. §. 2.
Oywinum, Gorlic. & Budiſſ. fruſtra oppugnant. ib. c. 57. §. 1. 1. 3. 4. pag. 347. a.
multa utriusqve Luſatiæ oppida expugnant, vaſtantqve. ib. c. 57. §. 11. 12. c. 59. §. 1.
Hoſſus (M. Joh.) Gorlic. Reipubl. Notari. T. I. Manl. L. VI. C. 103. §. 9. p. 384. b.
(Johannes) adverſus Pontificis ambitionem libros vulgat. T. II. p. 289. crematur. ib.
Hydromyla Budiſſ. celeberrima. T. II. Frenc. Nom. p. 28. a.
Hyems aſperrima T. I. Part. II. p. 65. a.
rigida ib. p. 74. b. p. 81. b. 83. a. & p. 88. a.

I.

Iacobus Schönberg, belli dux. T. I. Garz. c. 2. p. 38. §. 4.
Jäger-Hauß in rupe poſtea oybinum dicta. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 28. §. 1. & ſeqq. p. 318.

Jäger-Hauß Johannis Ducis Gorlicenſis. ib. c. 34. §. 2. p. 327.
Janimarus. T. II. p. 136. b.
Janitius (M. Caſpar) primum Scholæ Laubànenſis, poſtea Gymnaſiii Zitav. Rector. T. II. p. 372. a. ejus Ludus ſcenicus & ſolennis introductio. ib. ejus Collegæ, qvorum numerus fit octonarius. ib. p. 373. a. Zittavia diſcedit. ib.
Janus Eluvil. Gorlicio bellum indicit. T. I. Part. II. p. 9.
Jarow reſignatur Johanni Regi Bohem. T. IV. p. 191. a.
Jauch (Samuel) Concionator. T. I. Part. II. p. 36. b.
Jauroviam Johannes Rex Bohemiæ in feudum acqvirit. T. IV. p. 186. a.
Jaurinum Turcis proditur. T. I. Part. II. p. 56. a. a Cæſareis recuperatur. ib.
Jaxas Zerbiæ I. Serborum Dux. T. I. Manl. Com. L. IV. c. 8. §. 1. p. 252. a.
Iconiom aggreditur Imperator in Turcia. T. IV. p. 51. b.
Idideehindus M. familiæ Saxonicæ conditor. T. I. Garz. C. 1. §. s. p. 35. a.
Idioma Luſaticum. T. II. p. 247. §. 18. a.
Idola Luſatorum. T. I. Part. II. p. 152. b.
Slavinorum. T. IV. p. 166.
de Idolis Slavorum diſſertationes tres. T. II. p. 63. a.
Idolis Slevorum Chriſtiani immolantur. ib. p. 73. b. 77. b.
Idololatriæ vanitas cognita fuit Philoſophis. ib. p. 67. a.
in Luſatia reliqviæ. ib. p. 80. a. p. 81. a.
Origo. ib. p. 95. b.
Idyllium Caſpar. Peuceri. ib. p. 265. §. 2. b.
Jeruſalem capitur a Saracenis. T. IV. p. 128. a.
Jeſſa. i. e. Jovis. T. II. p. 88. b.
Ignis æternus ſ. perpetuus. T. II. p. 89. b.
alitur Percuno aliisqve Idolis. ib. p. 173. a. 182. a.
Lithuani eum colunt. ib. p. 89. a. Ruſſi. ib. p. 89. b.
qvem extingvere piaculum eſt. ib.
Ignobiliorum Parentum filii ſuo labore & Moecenatum ſubſidiis ſibi gloriam parunt. ib. p. 388. b.
Ihis colitur a Svevis. ib. p. 163. a.
Ilburgum. T. I Garz. c. 4. §. 4. p. 40. b.
de Ilfeld. Imperatori ſe dedit. T. IV. p. 47. b.
Ilingæ. T. I. Manl. Com. L. I. c. 27. §. 3. p. 135. a.
Ilingi Elyſii tenuerunt Luſatiam. T. I. Manl. Com. L. I. c. 31. §. 2. p. 139. a. T. I. Manl. D. c. 5. §. 1. p. 78. b.
creduntur inhabitaſſe Luſatiam ſuperiorem cum parte Sileſiæ. T. II. p. 282.
Imago Mariæ. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 98. §. 7. p. 380. a.
ad qvam olim concurrit populus in Luſatia. ib. c. 19. §. 1. p. 311.
Peregrinationes ad eam Principes interdicunt. ib. §. 2. aboletur. ib.
Imperator ſupremus Advocatus & Præfectus Eccleſiæ dicitur. T. III. Diſ. p. 89. a. ipſi competit in Rom. Imper. Jurisd. Eccleſiaſtica. ib.
Imperatoria domus ante urbem Zittaviam ædificatur, & foſſa circa eam deducitur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 21. §. 1. ſeqq. p. 312. a. ſeqq.
Imperii ſtatibus competit Jurisdictio Eccleſiaſtica vi ſuperioritatis territorialis. T. III. Diſ. p. 89. b.
Imperio Romano incorporati ſunt Serbi tempore Henrici Aucupis. T. II. p. 242. b.
Imperium mixtum & merum. T. III. Diſ. p. 86. b.
Incendia excitantur ab hominibus. T. I. Part. II. p. 129. fulmine. ib.
Incendii cauſa. ib. p. 138.
Incendiarius qvidam cum vetula qvadam comburitur vivus Gorlicii. T. I. Part. II. p. 79. a. & 81. a.
Incendio 9. ædes pereunt. ib. p. 66. b.
Incendiorum cauſæ particulares. ib. p. 128. b. ſeqq. cauſa princeps. ib. p. 130. a. ejus teſtes. ib.
Incendium zu Deutſch-Oſſig. ib. p. 69. a. ejus cauſa. ib. ejus autor comburitur. ib. p. 69. a.
Gorlicenſe. T. I. Manl. Com. L. I. c. 26. §. 2. p. 133. b. & T. I. P. II. p. 16. 26. 28. p. 129. magnum. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 81. §. 1. p. 365. b. T. I. Part. II. p. 44. a. mature ſopitum. ib. p. 81. a. 82. multas domos & templum Nicolai devorat ib. p. 93. a. b.
Budiſſinæ & ſeditio. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 36. §. 4. p. 332. b.
Goldbergenſe. ib. L. VII. c. 5. §. 7. p. 439. b. & T. I. Part. II. p. 34. b. & p. 129. b.
Hennersdorffii. T. I. Part. II. p. 34. a.
Laubanum. ib. p. 34. a. & p. 129. b.
Zittæ. ib. p. 74. b. & p. 129. ſeqq. 1422. exortum. T. II. p. 369. a. ejus Chronodiſticha. T. I. P. II. p. 146. horrendum 1608. qvingentæ civium habitationes perierunt. T. II. p. 374. b.
Incendium Freyſtadii. T. I. Part. II. p. 34. a.
Lœbavienſe ib. p. 129. b.
Camicianum. ib. p. 129. b.
Biſchoffswerdæ. ib.
Cottbuſii. ib. p. 129. ſeqq.
ex fulgore ortum. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 113. p. 393.
Incolæ Luſatiæ utriusqve. T. II. p. 250. §. 8. b.
moderni ib. p. 298. §. 10.
Inconſtantiæ & ficti in religione candoris exemplum. ib. p. 351. a.
Incorporatio Caroli IV. T. IV. p. 195. b. b. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 16. §. 4. p. 308. a. ejus confirmatio. T. IV. p. 197.

Incorporatio Luſatiæ Bohemicæ coronæ. T. II. Hang. Prodr. p. 14. a. & T. III. Diſ. p. 23. a.
Incorporationis Literæ Caroli IV. ſuper Sileſia & Luſatia Regno Bohemico. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 17. §. 4. p. 308. a.
Incrementum Bohemiæ. T. I. Manl. Com. L. IV. c. 34. §. 3. p. 270. b.
Iodorum Orientalium de Adami lapſu & reſtitutione traditio. T. II. p. 154. a.
Indulgentia peccatorum bonis operibus impetrata. T. I. Vip. c. 5. §. 21. p. 16. a.
Infans monſtroſus naſcitur. T. I. Parr. II. p. 61. a.
in utero vagit. ib. p. 145.
Infantulorum in utero cuſtodia. ib. p. 134. b.
Ingævones. T. I. Manl. Com. L. I. c. 35. §. 3. p. 142. b.
Ingenia Gorlicenſium felicia. ib. L. VII. c. 6. §. 7. p. 442.
Sublimia non diu latere poſſunt. T. II. p. 328. b.
præclara ſæpe ut ſol patiuntur Ecclipſin. ib. p. 335. a.
Ingenium verſipelle. T. *I.* Garz. c. 4. §. 6. p. 50. b.
Initium Marchiæ Luſatiæ. T. *I.* Manl. Com. L. II. c. 9. §. 1. p. 159.
Injuriarum animus memor. T. *I.* Vip. c. 1. §. 10. p. 7. b.
Innocentius II. fit Papa. T. IV. p. 35. a. Synodum Rhemis celebrat. ib. moritur. ib. p. 37. a.
III. fit Papa. ib. p. 55. a. 128. b. excommunicat Ottonem Imperatorem. ib. p. 65. a. Concilium generale Romæ indicit. ib. p. 70. a. Obit. ib. p. 72. a. favet Ottoni. ib. p. 128. b. excommunicat Philippum. ib. p. 128. b.
Inſcriptio globo turris Curiæ Gorlicenſis impoſita. T. *I.* Part. *II.* p. 40. b.
Inſcriptiones quædam. ib. p. 19.
antiquæ & recentiores. T. *I.* Manl. Com. L. VII. c. 30. §. 5. & 6. p. 458.
in templo S. Crucis. T. *I.* Part. *II.* p. 41. b. ſeqq.
in globum turris Nicolaitanæ impoſitæ. ib. p. 64. b.
Inſcriptiones in globum turris monaſterii repoſitæ. ib. p. 73. b.
ſacri ſepulchri Hieroſolymitani. T. *I.* Manl. Com. L. VI. c. 97. p. 378
Inſidiæ. T. *I.* Garz. p. 45. a. §. 7. p. 50. b. §. 7.
Inſigne Bohemicum. T. *I.* Manl. Com. L. III. c. 32. §. 4. p. 222. a.
Luſatiorum. T. *I.* Manl. D. c. 18. §. 13. p. 95. a.
Marchiæ Miſnenſis. T. *I.* Manl. Com. L. II. c. 11. §. 1. p. 171. a.
Marchiæ Brandenburgicæ. ib. Luſatiæ. Superioris, & Inferioris. ib.
Inſignia Hirſchhorn, Biberſtein, Seidenberg. ib. L. *I.* c. 8. p. 115.
Spremberg. ib. c. 11. §. 2. p. 118. b.
Comitum de Solms. ib. c. 12. §. 10. p. 122. a.
Urbis Gorlicenſis. T. *I.* Part. II. p. 5. ſeqq.
nova Gorlicenſibus donantur. ib. p. 14.
hodierna Gorlicenſium deſcripta. ib. p. 15.
regis Matthiæ ſuper januam curiæ inciduntur. ib. p. 20.
Viperti Marchionis Luſatiæ. T. *I.* Manl. Com. L. III. c. 10. §. 1. 2. p. 200.
Johannis Polentii. ib. L. IV. c. 48. §. 2. p. 343. a.
Gorlicenſium vetere galea clauſa. ib. c. 66. hodierna. ib.
Pentaigiorum. ib. L. VI. c. 125. §. 4. p. 403. a.
Gersdorffiorum. ib. §. 5. b.
Wartenbergiorum. ib. §. 11. p. 404. a.
Schreibersdorffiorum. ib. §. 17. p. 405. b.
Emericorum. ib. c. 13. §. 12. p. 416. b.
quæ Laubanenſes accepere ab Hincone. ib. L. VI. c. 11. §. 2. p. 305. eorum acceptionum occaſio. ib.
Inſtauratores Literarum in Germania fuerunt Joh. Caſp. Reuchlinus & Joh. Rhagius. T. II. p. 353. a.
Inſtrumentum Mathematicum Paulus Fabritius dono mittit Dornſpachio Bibliothecæ Zittavienſi conſecrandum. ib. p. 374. b.
Inventio rupis Oybinenſis per Urſum. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 28. §. 12. & 14. p. 317.
montis St. Angeli per taurum armentalem ib. §. 14. p. 319.
coenobii Trebnicenſis in Sileſia per Cervum. ib. p. 320.
Bombardarum. ib. c. 44. §. 1. p. 339.
Inventor bombardarum & pulveris ſupplicio afficitur. ib. L. VI. c. 44. §. 1. p. 339. b.
Typographiæ. ib. §. 2. p. 34. b.
Invidiæ & Livoris vitio freqventer laborant, qvos ſupra vulgarem evexit conditionem benignior fortuna. T. II. p. 340. a.
Inundatio fluminum. T. I. Vip. c. 11. §. 24. p. 62. b.
Spreæ. T. I. Manl. Com. L. I. c. 21. §. 5. p. 135. b.
Niſſi. T. I. Part. II. p. 8. & p. 86. a. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 4. §. 5. p. 297. a.
prodigioſa. ib. p. 55. b.
aqvarum ib. p. 64. a.
magna aqvarum ex pluvia orta. T. IV. p. 82. a.
multa evertit ædificia. ib.
Inundationes fluviorum Luſaticorum horrendæ. T. *I.* Manl. Com. L. VI. C. 64. p. 354.
Joachimus (Johann. Major) D. Theol. & Poëta Laureatus. ib. L. VII. c. 21. §. 2. p. 448. b.

Jocus

ocus duorum Scholaſticorum Zittavienſium. T. II. p. 369. b.

Johannes Achillis Filius in Luſatia belligeratur. T. *I.* Manl. L. VI. c. 112. §. 4. p. 391. b.

Johannes Bavariæ Dux Conſtantiam venit, & feudum ab Imperat. Sigismundo accipit. T. *I.* Manl. & VI. c. 34. §. 13. p. 329. a. Epiſcopatum reſignat. ib. §. 11. p. 329. a. ducit uxorem. ib.

Burgundiæ Dux & Flandriæ. ib. c. 34. §. 8. p. 320. b. a Turcis capitur. ib. & T. *I.* Manl. D. c. 18. §. 6. p. 94. a. liberatus eqveſtrem aurei velleris ordinem inſtituit. ib. T. *I.* Manl. Com. L. VI. c. 34. §. 8. p. 320. b.

Lucenburgicus Cœcus Rex Bohem. T. *I.* Idyll. p. 63. 76. *T. I.* Manl. D. c. 17. §. 4. ſeqv. p. 92. b. & *T. I.* Manl. Com. L. VI. c. 3. §. 1. p. 296. a. ad oppidum Bavariæ Muldorfium cum copiis accedit. ib. c. 15. §. 3. p. 306. b. capit Henricum placidum Auſtriaci fratrem Germanum. ib. c. 14. §. 4. p. 307. a. Rex Bohem. Conſenſu Procerum conſtituitur. ib. L. IV. c. 34. §. 2. p. 270. Sittaviam recuperat. ib. c. 48. §. 7. p. 235. b. Jauroviam & Fürſtenberg in feudum acqvirit. *T.* IV. p. 186. a. ejus privilegium, qvod Marchia nunqvam vendi debeat. ib. cedit Glogaviam majorem Henrico Sileſiæ Duci. ib. p. 191. b. Gorlicium aliaqve Superioris Luſatiæ oppida recuperat. *T. II.* p. 261. §. 45. a. ejus tempore poſt varios fortunæ caſus Luſatia ad Regnum Bohemiæ devolvitur. ib. p. 284. a. Luſatiam ſibi ſubjicit. ib. p. 288. in prælio occubuit. *T. I.* Manl. Com. L. VI. c. 14. §. 3. p. 306. b. Cracoviam fruſtra obſidet. ib. §. 7. Uxor ejus atqve liberi. ib. c. 15. §. 1. p. 307. b.

Johannes, Dux Gorlicii. *T. I.* Idyll. p. 67. *T. I.* Manl. D. c. 18. §. 4. p. 93. b. *T. II.* p. 262. §. 48. b. naſcitur. *T. I.* Part. *II.* p. 11. & *T. I.* Manl. Com. L. VI. c. 32. §. 1. p. 325. ſeqq. flagitioſus homo. ib. ejus monumentum Pragenſe. ib. Sigillum ib. eſt Caroli IV. filius natu minimus, fit Dux Gorlicenſis. *T. II.* p. 288. b. ejus dictio ib. p. 262. §. 48. b. effrenata libido & inſolentia, ib. Gorlicio excluditur. ib. eo mortuo Jodocus Moraviæ Marchio ſibi vendicat Ducatum Gorlicenſem. ib p. 262. §. 49. b. patri Caroli IV. in Bohemiæ regno ſucceſſiſſe dicitur. *T. I.* Manl. Com. L. VI. c. 34. §. 20. p. 330. a. ejus in Wenceslaum fratrem pietas & fides. ib. §. 16. p. 329. Sigillum. ib. Titulus ib. & c. 33. §. 8. p. 326. ſeqq. Diplomata & Privilegia data. ib. §. 16. 17. 18. 19. ipſe Patri Carolo IV. in Regnum Bohemiæ nunqvam ſucceſſit. ib. c. 34. §. 20. 21. p. 330. ipſi Ducatus Gorlicenſis attribuitur. ib. c. 32. §. 1. p. 325. de ejus vita, morbo & morte. ib. c. 34. §. 6. p. 328. b. Inferioris Luſatiæ etiam Dominus fuit. ib. §. 19.

Johannes I. Elector Brandeburg. XI. Luſatiam inferiorem vaſtat. *T. I.* Manl. Com. L. V. c. 3. §. 1. p. 273. b. moritur. ib. uxores ejus atqve filii. ib. c. 6. §. 1. p. 273. b.

II. Elect. Brandeburg. XII. moritur. ib. c. 6. §. 2. fundator Cœnobii fratrum Prædicatorum Primislaviæ. ib. §. 3. jungit ſe cum Alberto Thuringo. ib. c. 6. §. 3. p. 275. b.

Johannes III. Elector. Brandeburg. XV. ib. c. 11. §. 1. p. 277. a. liberi ejus & mors. ib.

IV. Elector. Brandeburg. XIX. ib. c. 14. §. 2. p. 278. b. cæditur apud Creſſim ab Eduardo III. ib. §. 3. p. 306.

V. Elector. Brandeburg. XXI. ib. c. 16. §. 6. p. 279. b. ſine prole deceſſit. ib.

Johannes V. Papa ſacris interdicit Abbatibus Cellenſi, Buchano & Dobrilugio. ib. c. 114. §. 1. p. 393. ejus cauſa. ib.

XXII. Pontifex novam militum religionam inſtituit in Luſatia. ib. c. 5. §. 7. p. 297. a.

Johannes Comes Stadenſis & Hertzfeldenſis Marchio Brandeburg. T. *I.* Manl. D. c. 7. §. 3. p. 80. b.

Johannes III. Epiſc. Miſn. T. *I.* Manl. Com. L. VI. c. 37. §. 5. p. 334.

Epiſcopus Mechlenb. captus a Slavis trucidatur. T. II. p. 90. b.

Epiſcopus Vardienſis. T. *I.* Part. II. p. 4.

de Monte Abbas. V. IV. p. 35. b.

Huſſus in Concilio Conſtantienſi crematur. T. *I.* Manl. Com. L. VI. c. 46. §. 3. p. 342. a.

Succeſſor Paſchalis Antipapæ. T. IV. p. 46. a.

(Georgius) Marchio Brandeburg. Gorlicenſibus ſubſidio venit. T. *I.* Part. II. p. 83. b.

Georgius I. & II. Luſatiam utramqve accipiunt. T. II. p. 263. §. 52. ſeqq.

Johannes a qvibusdam in Præpoſitum Sereni-montis eligitur. *T.* IV. p. 59. b. Fratres ejus. ib. reſignat. ib. p. 60. b. denuo eligitur. ib. p. 61. a. morbus ejus & obitus. ib. p. 65. ſeqq.

Johannes Fribuſienſis Cotbuſium obſidet. *T. I.* Manl. Com. L. VI. c. 111. §. 1. p. 390. a. Cotbuſianam nobilitatem & Sprembergenſem fruſtra ad defectionem ſolicitat. ib.

Johannes a Confeſſione Reginæ Boh. a Wen-

ceſl. aqva ſubmerſus. ib. c. 43. §. 4. p. 338. a. ejus epitaphium. ib.
Hunniades Præſes ac Gubernator regni Hungarici. T. II. p. 289.
Dux Saganenſium emit arcem Parnaſſi. ib. p. 357. a. moritur. ib. p. 359. a.
de Geſenſtein Bohem. Vicarius. T. I. Maol. Com. L. VI. c. 31. §. 2. p. 324. b.
Jonas & Ramfeldus Reitenbergii fratres Zittavienſibus de Sylva regia litem intendunt. T. I. Maol. Com. L. VI. c. 30. §. 3. p. 323.
Iris Lunaris. T. *I.* Part. *II.* p. 69. b.
Irmigardis Marchioniſſa obit. T. IV. p. 40. b.
Jſenberg Oppidum læditur. ib. p. 128. b.
Iſtævones. T. *I.* Maul. Com. L. *I.* c. 35. §. 3. p. 142. b.
Jubilæum Gymnaſii Zittavienſis primum. T. *II.* p. 368. a.
Lutheranorum ſecundum celebratur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 147. §. 1. p. 427. & 428.
Judæus baptizatur. T. *I.* Part. *II.* p. 28.
Judex cauſarum qvis inter dominum & Vaſallum. T. *III.* Diſ. p. 25. b.
feudalis in Luſat. & Præſes Proviociæ. ib. p. 23. b.
Judices hereditarii ſ. ſtatuti juris dicendi munere fungebantur reſpectu civium. ib. p. 100. a.
Regii, Land-Richter. ib. p. 100. a.
uode ſoleaot dici Scabini. T. *I.* Manl. Com. L. VI. c. 10. §. 6. p. 304.
Judicium de Luſatiæ Urbibus. T. II. p. 28. a.
Heroicum qvid? T. III. Diſ. p. 27. b. in deſvetudinem venit, ibid. p. 28.
ordinarium Luſ. T. II. Haugw. Prodr. p. 16. b.
Judicum munus orbium Seoatibus cooceditur. T. III. Diſ. p. 100. a.
Juditha Vratislai Regis Bohem. filia, Viperti conjux. T. *I.* Vip. c. 5. §. 10. p. 14. b. Corooa & cyclade inſigoita. ib. c. 7. §. 10. p. 18. a. obit ib. c. 8. p. 21. exeqviæ, ib. & T. *I.* Manl. Com. L. III. c. 5. §. 1. p. 196. a. T. IV. p. 106. b. 122. a. Viperto in matrimooium datur. T. II. p. 285.
Jüterbog, Slav. idol. T. II. p. 78. a.
Julini Trigla colitur. ib. p. 79. b.
Julinum deſcribitur, ib. p. 139. a.
Junckoikelius Scholæ Zittavienſis Rector. ib. p. 371. fit Senator & Cooſul Zittavienſis. ib.
Juoii 25. dies olim ſolemnis. ib. p. 88. b.
Junius (M. Samuel) Rector Gymnaſii Zittavienſis. ib. p. 374. a.
Juno. ib. p. 98. a.
Jupiter. ib. p. 98. a.
Jura Luſatica. ib. p. 271. §. 11. a.
Jurandi ritus Ceylon, oleo fervido & fimo vaccino uteotium. ib. p. 144. a.
de Jure circa honores ſenatorios, ſenatibus in genere ſpeciatimqve Hexapolitanis competente. T. III. Diſ. p. 98. a.
Juris ambiguitas reipublicæ nocet. ib. p. 4. b.
- variis modis tollenda. ib. p. 5. a.
differeotiarum doctrina opus eſt. ib.
Luſaoci Codex ineditus. ib. p. 8. b.
de Juris patrii Ignorantia qværelæ. ib. p. 3. a
Sileſiaci - - ib. p. 3. b.
Saxonici - - ib. p. 4. a.
Luſatici - - ib.
Juriſdictio civilis qvæ ſit? ib. p. 13. b.
in manibus Comitum proviocialium fuit. ib. p. 13. a.
ſuperior Laubenſium. T. *I.* Manl. Com. L. V. c. 11. §. 1. p. 277. a. ab Hincone coofirmatur. ib. L. VI. c. 13. §. 1. p. 306. a.
criminalis T. III. Diſ. p. 13. b. conceſſione acqviritur. ib. p. 87. a. Clero interdicta eſt. ib.
eccleſiaſtica Principi competit. ib. p. 88. a. Principibus nullum competere jus Pontif. aſſerit. ib. p. 88. a. competit Imperatori io Rom. Imper. & Imperii Statibus in ſuo Territorio. ib. p. 89. a. b. oon vero Pontifici Rom. ib. p. 90. b. obi exerceatur in Anglia, Helvetia & Saxon. ib. p. 91. b. ſæpe competit Poſſeſſoribus dynaſtiarum. ib. p. 92. b. incertum Magiſtratui Municipali. ib. p. 93. b. eam acqvireodi tres modi. ib. competit Magiſtr. Hexapolit. ib. p. 95. a de ea Diſſert. ib. p. 84. qvatenus Magiſtratui municipali & in ſpecie Hexapolitano comperat. ib. p. 84. a. ejus poteſtate ſe abdicavit Populus. ib. p. 87. b.
Juriſdictio ordinaria eſt delegata. ib. p. 87. b.
ſuperior Laubanenſibus conceſſa, confirmata, empta, adempta & reddita. T. *I.* Manl. Com. L. VI. c. 13. p. 306.
Jus braxandi & Opificum exercere ſimul oon licet Budiſſ. T. III. Diſ. p. 152. a.
Jus feudale commune multiplex eſt. ib. p. 5. b
Loogobardicum oon ſcriptum, qvid ſit? ib. pag. 8. a. repudiat Sileſia. ib. p. 61. b.
Jus Civitatis Germanicæ Luſatiæ competens. T. II. p. 273. ſeqq.
Patronatus Eccleſiæ paræcialis Laubaneoſis accipit cœnobium Laubanum. T. *I.* Manl. Com. L. VI. c. 12. §. 1. 2. p. 305. ſeqq.
προτιμήσεως der Vor-Kauff. T. III. Diſ. p. 20. a.
proemptionis num habeat Domious in feudo. ib. p. 21. a.
retractus. ib. p. 20. b. p. 67. b.
Sacrorum aliqvod Principi debetur. ib. p. 88. a.

Jus Saxonicum in Loſatia introductum. ib. p. 57. a. & qvoqve feudale. ib. p. 59. T. *I*. Maol. Com. L. II. c. 11. §. 1. p. 173. a. uſurpat Sileſia, T. III. Diſ. p. 58. a.
Juſtitia Dei explicatur. T. II. p. 121. a.
eſt patriæ fidæ columna ſuæ. ib. p. 146. a.
Senonum T. I. Manl. Com. L. I. c. 27. §. 3. p. 135. a.
a Juſtitia nunnuoqvam abeas io parvis, ſi ſalvam illam velis io magnis. T. III. p. 117. b.
Juſtitiæ Imago Gorlicii reoovatur. T. *I*. Part. *II*. p. 82. b.
divinæ exemplum. ib. p. 132. b.
amor in Carolo IV. T. IV. p. 208. a.
Juſtitiariorum officium contrarium eſt Præfectorum muneri. T. III. Diſ. p. 107. a.
Juterbogus auroræ Deus. T. *II*. p. 178. b. nomen, etymon, figura, cultores. ib. p. 179. b. cultus & deſtructio. ib. p. 180. a.
Jutterboh qvid denotet? ib. p. 67. a.
Jütterbok a Pomeranis iovaditur. T. IV. p. 46. b.
Juveoia Dea. ib. p. 98. b.
Juvenum meſſis eſt in herba. T. I. Maol. Com. L. VII. c. 29. §. 6. p. 457.

K.

Kahlenberg T. *II*. Frentz. Nomenclat. p. 31. b
Κακοζηλία Satanæ. T. *II*. p. 106. a.
Kalixius Papa Synodum apud Remenſium urbem convocat. T. IV. p. 124. a.
Kalow. T. *II*. Fr. Nomencl. p. 31. b.
Kanitz. T. *II*. Fr. Nomencl. p. 32. b.
Kanutus Lawardus Obotritarum Rex T. *II*. p. 131. a.
Karentia Rugiæ urbs. T. *II*. p. 135. b.
Katzſchka. T. *II*. Fr. Nom. p. 31. a.
Kauff-Hauß Budiſſinæ ædificatur. T. *I*. Manl. Com. L. V. c. 10. §. 1. p. 277. a.
Keimann (M. Chriſtiao) Gymnaſii Zittav. primum Con-Rect. poſtea Rector. T. *II*. p. 375. a.
Kelhra oppidum Püſtricio Idolo ioclutum. T. *II*. p. 216. a.
Keppleri (Joh.) Epiſtola de Cometa qvodam ad qvem vid. T. *I*. Part. *II*. p. 71. a.
Kirchaoa T. *II*. Frentzel. Nomencl. p. 43. b.
Kirſach Rex Græciæ T. IV. p. 50. b.
Kirſchau T. *II*. Fren. Nom. p. 34. a.
Kiſelitz T. *II*. Fr. Nom. p. 32. b.
Kislingus (M. Barth.) obit. T. *I*. Part. *II*. p. 61. b. ejus mortis præſagia. ib. morbus. ibid. epitaphium. ib.
Kitlicii Barones. T. *I*. Idyll. p. 60.
Kittlitz T. *II*. Frenc. Nom. p. 33. a.
a Kittlitz Nobil. inſigne. T. *II*. Fr. Nom. p. 33. a.
Kitlicius (Otto) Sprembergum hæreditarie poſſidet. T. *I*. Manl. Com. L. VI. c. 38. §. 6. p. 334. b.
de Kittlitz (Johann) Epiſcopus Miſuenſ. moritur. T. I. Maol. Com. L. VI. c. 37. §. 5. p. 334. a.
Baro Sprembergenſem baronatum vendit. Manl. Com. L. VI. c. 139. §. 5. p. 418. b
a Kittliz (Caſpar) coronam a Senatu Gorlicenſi accipit. T. I. Manl. Com. L. VII. c. 6. §. 4. p. 441. b.
Κιτζα, i. e. Eliſter Miſniæ. T. I. Maol. Com. L. I. c. 22. §. 5. p. 131. b.
Klemme (cognomen) derivatio vocis. T. I. Maol. L. IV. c. 19. §. 4. p. 258. b.
Knippios (Joh.) T. II. p. 341. b.
Knutus Daniæ Regnum occupat. T. IV. p. 126. a. a Svenone ioterimitur. ibid.
Kobali. T. II. p. 235. b.
Cultus, deſtructio eorum. T. II. p. 236. a.
a Kolowrath Jaroslaus. T. I. Part. *II*. p. 5.
Komoran. T. II. Fr. Nom. p. 33. b.
Königsbrück T. II. Fr. Nom. p. 54. b. deſcribitur T. II. p. 246. a.
Königsbrück in Ditione habuere liberi Barones de Schellendorff Jurisdictionem Eccleſiaſticam exercentes. T. III. p. 92. b.
Königsburg T. I. Idyll. p. 60.
Königsholtz emunt Zittavienſes. T. I. Maol. Com. L. VI. c. 26. §. 3. p. 316. adimitur ipſis. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 20. §. 8. p. 312.
Königswart. T. I. Idyll. p. 56. item T. *I*. Fren. Nom. p. 44. a.
Koſela. Tit. II. Fren. Nom. p. 34. a.
Korbuſiſche Schmerlen. T. I. Manl. Com. L. I. c. 21. §. 3. p. 130. a.
Kottwitz. T. II. Fren. Nom. p. 35. a.
Kriwaitæ, i. e. Sommi Pruſſorum Pontifices ſeoio confecti Diis patriis ſeſe devoveor. T. II. p. 90. a.
Krügerus (Joh.) T. II. p. 342. a. ejus Scripta. ibid.
Kuhna. T. II. Freo. Nom. p. 35. b.
Kuniguode Vidua nupſit Wicperto. T. IV. p. 122. a.
Kupffer-Mühle brennet zu Görlitz ab. T. I. Part. II. p. 49. b.
Kybelum villa exuritur. T. I. Manl. Com. L. III. c. 18. §. 2. p. 212. b.
Kyhalam Deam colit Banca Bojema priſca. T. II. p. 88. b.
Kyzini. *T. I*. Manl. Com. L. *I*. c. 36. §. 2. p. 143. b. it. *T. II*. p. 129. a.

L.

Labiſcus (Otto) uſurpat Regni Bohemici adminiſtrationem. *T*. II. p. 287.
Lacedemonii omnes Deos ſuos colebaot armatos & venerem. ib. p. 107. a.
Lactoo, i. e. Pluto. ib. p. 88. b.
Ladislaus. *T*. I. Idyll. p. 68. Bohemiæ Dux & Zuelipolci frater. *T*. I. Vip. p. 23. §. 4. *T*. I. Manl. Com. L. III. c. 8. §. 4. p. 199. a. ſub Friderico I. primus regium titulum uſurpat. *T*. I. Idyll. p. 66.

Ladislaus Poſthumos Rex Boh. T. I. Manl. D. c. 18. §. 10. p. 94. b. Naſcitur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 73. §. 1. p. 159. b. Hungariæ Rex declaratur. ib. c. 76. §. 2. p. 360. b. Rex Bohem. XV. coronatur. ib. c. 78. §. 3. p. 361. a. venit Gorlicium. T. I. Part. II p. 15. homagium ei præſtatur. ibid. Laubam venit. ib. c. 80. §. 4. p. 365. b. moritur. ib. c. 83. §. 2. p. 368. de morte ejus narrationes qvædam falſæ. ib. §. 5. b. conceſſio ejus nundinarum Budiſſ. T. IV. p. 219.
Ladislaus Hunniades filius capite plectitur. T. I. Maol. Com. L. VI. c. 82. §. 3. p. 367. b.
Ladon, Martem notat. T. II. p. 88. a.
Lambertus comes moritur. T. IV. p. 40. a. p. 126. a.
(Lucius) fit Papa. ib. p. 37. a.
Abbas Ilſeneburg. occiditur. ib. p. 36. b.
Præpoſitus novi operis, ib. p. 37. b. p. 42. a. obit. ib. b.
Lamena. ib. p. 98. b.
Lanæ & Lini tractatio in Luſatia eſt freqventiſſima. ib. p. 248. §. 23.
Lancea Bohemorum Ducibus in proceſſionibus prælata. T. I. Vip. c. 5. §. 1. p. 14. a.
Landesbergæ caſtrum exſtruxit qvis? T. IV. p. 49. a. Dittericus. T. I. Manl. Com. L. IV. c. 13. §. 1. p. 214. b.
Das Land-Gerichte. T. II. p. 247. §. 17. a.
Land-Plagen drey. ib. p. 121. b.
Land-Richter exercent jurisdictionem conceſſive. T. III. Diſ. p. 14. a. juris dicendi munere fungebantur qvoad nobiles. ib. p. 100. a.
Land-Schöpffen exercent jurisdictionem conceſſive. ib. p. 14. a.
Lands-Beſtallter. T. II. Haugw. Prodr. pag. 16. b.
Lands-Elteſten. ib. p. 16. b.
Lands-Hauptmann. ib. p. 16. a. ejus officium. ib. & T. III. Diſ. p. 24. b.
Lands-Kron diruitur. T. I. Part. II. p. 13. T. II. p. 356. a. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 51. §. 1. p. 344. a. inde nomen Gorlicium. ib. L. III. c. 30. §. 2. ſeqq. p. 220. a.
Land-Täge. T. II. Haugw. Prodr. p. 17. b.
Land-Vogt Luſ. ib. p. 15. b. T. III. Diſ. p. 23. b.
Land-Voigtey des Zittauiſchen Weich-Bildes. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 24. p. 314. b.
Langenaw ſenatus Gorlicenſis emit. T. I. Part. II. p. 44. a.
Langſchneider (D. Ludovicus) T. II. p. 365. a
Langus (Joh.) Trocendorffii Succeſſor in ſchola Goldbergenſi. T. I. Manl. Com. L. VII. c. 5. §. 2. p. 439. a.
Lansbergum ſ. Lansberga arx exſtruitur. T. I. Maol. D. c. 15. §. 2. p. 86. b. T. I. Manl. L. IV. c. 14. §. 1. p. 254. b.
Lapicida fulmine exanimatur Roskopff. T. I. Part. II. p. 43. b.
Lapidum in monte cumulus, aræ gentilis rudera ſ. ſignum. T. II. p. 31. a. p. 80. a.
Lapis erigitur ad altare in cœnobii templo. T. I. Part. II. p. 21.
magnus cadit de nubibus. T. IV. p. 125. a.
Laſſus (Chriſtoph.) Rector Gymnaſii Gorlicenſis. T. I. Manl. Com. L. VII. c. 31. §. 1. p. 458. T. I. Part. II. p. 28. varia ſubit munera Eccleſiaſtica, ſimulqve fata ſiniſtra, ib. ſcribit contra Flacium. ib. varia ejus opuſcula. ib. T. II. p. 370. a. excipit Gorlicii Ferdinandum. ibid. b.
Latinæ lingvæ puritas Scholis in Germania reſtituitur a Baſilio Fabro. ib. p. 336. b.
Latitudo Luſatiæ. ib. p. 296. §. 8. a.
Latonia Lauban. T. I. Manl. Com. L. I. c. 20. §. 5. p. 128. b.
Latrones Zittaviæ ignem hinc inde ſubjiciunt. ib. p. 374. b.
Lauba. ſ. Laubanum. T. I. Idyll. p. 62. T. II. p. 44. b. p. 318. §. 1. conditur. T. I. Manl. Com. L. V. c. 12. §. 7. p. 278. deſcribitur. T. II. p. 245. §. 11. a. ab Hermanno munita. T. I. Maol. Com. L. V. c. 15. §. 4. p. 279. b. a Voldemaro Brandeburg. diu fruſtra obſeſſa. ib. L. VI. c. 11. §. 2. p. 305. a. ab Huſſitis everſa & ſolo æqvata. ib. c. 55. §. 2. p. 348. inſtauratur. ib. c. 69. §. 2. p. 357. iterum habitari coepta. ib. c. 71. §. 2. p. 358. b. & c. 56. §. 1. p. 348. a. a Georgii filio pecunia mulctatur. ib. c. 102. §. 3. p. 383. a. ab eodem obſidetur. ib.
Laubæ nominis variæ derivationes. T. II. p. 44. b.
a Monachis incenſæ miſerabilis conflagratio. ib. c. 119. §. 1. ſeqq. p. 396. a.
Oenopolio ad feneſtrarum latera 4. Monarchiarum auſpices & alii cum ſuis ſinguli apophthegmatibus picti ſunt. T. I. Manl. Com. L. VII. c. 27. §. 7. p. 454
peſtis graſſatur. ib. triennium. ib. c. 133. §. 2. p. 410. a.
reſpublica inſtauratur. ib. c. 56. §. 4. p. 348. a.
Laubam venit Ladislaus. ib. c. 80. §. 4. p. 365. b.
Lauban arx. i. e. Lubuſſa. ib. L. I. c. 5. §. 2. p. 113. a.
Laubanus (Adamus) T. II. p. 343. a.
Laubanenſia Chronica, qvæ Manlius evolvit. T. I. Manl. Com. L. VII. c. 27. §. 5. p. 454.
Laubenſe cœnobium. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 12. §. 1. p. 305. b. ejus fundatio. T. IV. p. 187.
incendium. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 119. §. 1. p. 396. a. T. I. Part. II. p. 34. b.

Lau-

Laubenſes Henricum Javorienſem legitimum ſuum Dominum agnoſcunt. T. I. Manl. Com. L. V. c. 15. §. 7. p. 279. b.
Scholam erectam diſcentibus commodiorem reddunt. T. II. p. 370. b.
Inſignia accipiunt Claves duas. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 11. §. 2. p. 305. a. augentur a Ferdinando I. ib. §. 3.
Opifices in Senatum inſurgunt. ib. c. 36. §. 3. p. 332. b.
Interdicto Eccleſiaſtico (Banne) perculſi. ib. c. 41. §. 1. p. 336. b. Cauſa hujus edicti. ib.
Legitimo ſuo Domino Henrico Javorienſi claves portarum præſentant. ib. c. 11. §. 2. p. 305. a.
Laubenſibus vectigalia reſignat Hermannus. ib. L. V. c. 15. §. 6. p. 279.
publicum ſalis venalis forum conceditur ab Hinconе. ib. L. VI. c. 13. §. 1. p. 306. a.
jurisdictio ſuperior conceditur. ib. L. V. c. 10. §. 3. p. 277. a. 278. a.
Laubenſis conventus fundatio. ib. c. 7. §. 2. p. 276. a.
Seditio ib. L. VI. c. 36. §. 3. p 332.
advocatio cum judiciis venditur Opitio. ib. c. 13. §. 1. p. 306. Senatui confertur in feudum perpetuum. ib. §. 3. ipſi adimitur jurisdictio ſuperior, ib. §. 6. redditur eadem. ib.
Laubenſi Senatui indulgetur jus utendi cerà rubra in Sigillis. ib. c. 11. §. 3. p. 305.
Laubinga, i. e. Lauba. ib. L. I. c. 5. §. 1. p. 113. a. ejus origo incerta. ib.
Laurnburg Cæſari traditur. *T.* IV. p. 127. b.
Laus & Cultus Gorlicii. T. I. Part. II. p. 99. b. ſeqq.
Lauſitz. Ampt. *T.* III. Diſ. p. 26. b.
Lauſitz, confirmirte Lehns-pacta. ib.
Lauſitz-Ritter-Taffel. ib. p. 35. a.
Lauſnicia. *T.* I. Manl. D. c. 1. §. 4. p. 76. b.
Lauterbachius (Martinus) decollatur. T. I. Part. II. p. 17. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 103. §. 7. p. 384. b. in quatuor partes diſſecatur. ib.
(Johannes) Lobav. Lauream poeticam accipit. ib. L. VII. c. 25. §. 2. p. 451.
(Hieronymus) Viennæ Matheſin docet. ib. c. 26. §. 1. p. 452.
Lechi filii. *T.* II. Haugw. Prodr. p. 11. b.
Lecho Neclanus Slavorum Dux poſſidendum dat agrum Budisſinenſem jure beneficiario. *T.* II. p. 283. a. ejus filiam Svantanam Wittikindus Saxonum Dux in matrimonium ducit. ib.
Lechus Neclani Slavorum Ducis filius peritiſſimus fuit belli Præfectus. *T.* II. p. 283. a.
Legati violati. *T.* I. Garz. p. 44. b. fides. ib. p. 45. a.
Legatus Pontificius Gorlicium venit. T. I. Part. II. p. 18. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 105. §. 1. p. 385. a.
in Legenſeld comes Fridricus. T. I. Vip. c. 1. §. 11. p. 8. a.
Leges ſumtuariæ publicantur. T. I. Part. II. p. 73. b.
de Legitima ſororis & Luſat. feudo fraterno. T. III. Diſ. p. 50. b. 76. a.
in Legitima & dote differunt jus Comit. & Luſ. ib. p. 38. b.
filiarum ex feudis. ib. p. 41. b. ſqq.
Lehens-pacta Luſ. confirmata. ib. p. 29.
Lehn-Probſt. ib. p. 23. b.
Lehns-Kammer qvis conſtituat in Luſatia. ib. p. 24. b.
von Lehns-Pflicht. Theil Differt. ib. p. 38. a.
Leichnam. T. II. p. 45. b.
Leipa conflagrat. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 143. §. 5. p. 421. a.
Leipenſib. Dominis paret Zittavia. ib. L. III. c. 48. §. 2. p. 234. b. T. II. p. 288.
Leipenſis Baro Sittaviam in feudum accipit. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 8. §. 1. p. 300.
Leipenſium homagiales ſ. Clientes & beneficiarii. ib.
Leipzig Sermone Venedorum denotat Tiliarum urbem. T. II. p. 334. ib.
Leiſentricius (Joh.) Decanus Budiſſ. Succeſſor Ruperti. T. I. Manl. Com. L. VII. c. 3. §. 2. p. 437. b. diploma dat. T. I. Part. II. p. 37. a. moritur. ib. p. 47. a.
Leiſnicenſem urbem & Burggraviatum accipit Vipertus. T. I. Manl. Com. L. III. c. 4. §. 6. p. 196. a.
Leiſnik caſtellum. T. I. Vip. c. 4. §. 19. p. 12. b.
Letum & Poletum (Caſt. & Polluc.) Poloni pro Diis colunt. T. II. p. 88. b. nomine eorum in compotationibus adhuc Poloni utuntur. ib.
Lemures ſ. Tityri in Luſatia. T. II. p. 36. b.
Leninum monaſterium fundatur. T. I. Manl. Com. L. V. c. 2. §. 1. p. 272. b.
Lenitatis conſtantia cuncta ſunt perferenda. T. II. p. 330. a.
Lenszin caſtrum, in qvo Woldemarus Rex Daciæ captus tenetur. T. IV. p. 84. a.
Leo (Johannes) T. II. p. 343. a.
Leo in lævo Flyniſii humero, mortuos excitare credit Soraborum ſuperſtitio. ib. p. 227. b.
dimidiatus Colditiorum ſtemma. T. I. Manl. Com. L. I. c. 13. §. 5. p. 123. a.
Dux armeniæ Imperatori munera magna defert. T. IV. p. 51. b.
niger, inſigne March. Miſn. T. I. Manl. Com. L. II. c. 11. §. 1. p. 170. b.
cum cauda duplicata inſigne Spremberg. ib. §. 1. p. 170. b.

Leo ab inermi victus. T. I. Vip. c. 4. §. 12. p. 12. a.

Leoberga. T. I. Idyll. p. 62.

Leopurgeoſium Ducum ſtemma. T. I. Manl. Com. L. V. c. 1. §. 6. p. 272. b.

Leſcus III. Ditivoniæ imperat. ib. L. II. c. 21. §. 2. p. 180. a. ejus poſteri imperant Luſat. ib. L. I. c. 44. §. 1. p. 150. a.

Levana Dea. T. II. p. 98. b.

Leuba. ib. p. 45. b.

Λευκόθεα colitur. ib. p. 179. a.

Libaminum munera offerendi ritus. ib. p. 113. a.

Liberorum numerus in Luſatia non excuſat a tutelis. T. III. Diſ. p. 15. a.

Liblig oppidum læditur. *T.* IV. p. 128. b.

Libonotria i. e. Oſterlandia. *T.* I. Garz. c. 2. §. 5. p. 37. a. unde nomen ib. §. 6. incolæ. ib. c. 3. §. 1. p. 37. qvæ regio ſit. *T.* I. Manl. Com. L. III. c. 3. §. 1. p. 194. b.

Libram publicam inſtituere decernunt Scabini Sittavienſes. ib. L. VI. c. 21. §. 9. p. 313. a.

Licentia Ethnicorum ſuperſtit. *T.* II. p. 383. b.

Lichanum. ib. p. 45. b.

Lichtenberg caſtrum Henrici Leonis obſeſſum Fridericus ad deditionem cogit. *T.* IV. p. 47. b. & p. 127. a.

Lichtnerus (Chriſtoph.) fit Eccleſiaſtes Gorlicenſis. T. I. Part. II. p. 89. b. in caſtra hoſtis abit. ib. p. 92. b. fit Primarius. ib.

Licicavici. T. I. Manl. Com. L. I. c. 37. §. 3. p. 145. a.

Lictiani. ib. §. 2. p. 144. b.

Liebroſa Luſatiæ inferioris Metropolis. T. II. p. 246. §. 12. a.

Ligniſium. T. I. Idyll. p. 63.

*L*ignitium ſervatur. T. *I.* Manl. Com. L. III. c. 41. §. 2. p. 229.

*L*inck (Joh.) fit collega docentium in Schola Gorlic. T. I. Part. II. p. 69. a. moritur. ib.

*L*indnerus (Franciſcus) Prætor Gorlicenſis. ib. p. 34. a. fit Conſul. ib. p. 35. a.

*L*ingva Germanica purior eſt in ſuperiori *L*uſatia, qvam in inferiori. ib. p. 299. §. 5. b. in *L*uſatia cum novis incolis introducitur. T. I. Manl. L. IV. c. 7. §. 1. p. 250. b. antea Illyrica ſ. Slavica freqvens. ib. §. 2.

Illyrica uſi ſunt Slavi, Dalmatæ, Bohemi, Poloni & *L*ithuani. ib. §. 2. p. 251.

Luſatorum differt ratione dialectorum. ib. p. 240. b. ejus dialectus in *L*uſatia ſuperiori. ib. ejus dialectus in *L*uſatia inferiori. ib.

Miſnicorum Germanica ſua elegantia per univerſam Germaniam Principatum ſibi acqviſivit. T. II. p. 299. §. 5. b.

*L*ingva Semnonum fuit Germanica. ib. p. 299. §. 1. a.

Serborum. T. II. p. 240 a. neqve eſt nova neqve mixta. ib. ejus affinitas cum aliis lingvis. ib. p. 240. b.

Slavonica latiſſime patet. ib.

Sorabica Luſatis uſitata Slavicarum lingvarum facillima eſt. ib. ratione conſtructionum accedit ad Germaniſmum. ib. non penitus extirpata fuit per *L*uſatiam, ſed adhuc hodie per utramqve *L*uſatiam manet. ib. p. 279. §. 4. b. ejus uſus. ib. p. 240. b.

Venedica utuntur in *L*uſatia Venedi. ib. §. 2. b. diverſa eſt in *L*uſatia ſuperiori & inferiori. ib. p. 300. §. 6. a. eſt antiqviſſima & per Europam latiſſima. ib. §. 7. *L*ingvæ Germanicæ lepori comparando operam impendit Chriſtianus Pudor. ib. p. 351. b.

*L*ippen villa. T. I. Vip. c. 4. §. 31. p. 136.

*L*ipſiæ Templum D. Thomæ fundatur. T. *I.* Manl. Com. *L.* IV. c. 16. §. 1. & ſeqq. p. 256. a.

*L*is Collegiorum opificum cum Senatu Gorlicenſi. T. I. Part. II. p. 12. inſalutato Cæſare componitur. ib. p. 13.

Zittanis illata de Sylva regia. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 30. §. 1. & ſeqq. p. 323.

*L*itania in Eccleſia monaſter. primum canitur. T. I. Part. II. p. 38. a.

*L*iteræ patentes, qvibus in *L*uſatia religionis *L*utherano Evangelicæ libertas & ſecuritas ſtabilitur roboraturqve. T. I. Manl. Com. *L.* VI. c. 47. §. 1. p. 423. & ſeqq.

*L*iteræ Alberti ad Miſnenſes. T. I. Garz. p. 36. Reſponſio. ib. §. 4.

Johann. Brandenb. ad Eberhard. Anhalt. ib. p. 40.

Majeſtaticæ a Rudolpho conceduntur & a Matthia annihilantur. T. II. p. 290.

in Oriente tutum domicilium qværunt. ib. p. 352. b.

elegantiores virum qvidem ſummum non faciunt, mirifice tamen ornant. ib. p. 337. b.

*L*iteras Majeſt. accipiunt *L*uſati. ib. p. 306. §. 17.

manſvetiores ſeqvi debet Juvenis, non negligere Senex. ib. p. 337. b.

cum *L*iterarum auſteritate conjungenda eſt civilis elegantia, vitæqve politioris notitia. ib. p. 374. a.

*L*ithewizen Slavi invadunt. T. IV. p. 46. b.

*L*itium protractionis l. prolixitatis. T. III. Diſ. p. 128. a.

*L*itomeritiæ Conventus. T. I. Manl. Com. *L.* I. c. 4. §. 2. p. 112. a.

*L*itzi. ib. c. 37. §. 2. p. 144. b.

*L*obaviæ conventum agunt Hexapolitani. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 31. p. 324.

a *L*obco-

a *Lobcowitz* (Bohuſlaus) in Haſyſteina Baro Bohem. ib. c. 28. §. 11. p. 319. a.
(Sigismundus) Rector Academ. Vitebergenſis. ib. c. 126. §. 2. p. 406. b.
Loca regia in Luſatia inferiori. ib. L. I. c. 12. §. 11. p. 122. b.
Lochmannus (Joachimus) artium liberalium Magiſter. ib. L. VII. c. 18. §. 1. p. 447. a. moritur. ib. §. 2. & T. I. Part. II. p. 36. a. T. II. p. 365. a.
Locuſtarum ingens multitudo ex oriente. T. I. Part. II. p. 31.
omnia abſumit in Bohemia. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 10. §. 7. p. 304. a.
Löbau lat. Lœbavia antiqviſſima. ib. L. I. c. 2. §. 1. p. 109. b. incendio conſumatur. ib. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 57. §. 11. p. 353. a.
T. II. p. 46. a. proverbium de ea ib. deſcribitur. ib. p. 245. §. 11. a. p. 318. §. 9. eam occupat Saxo. T. I. Part. II. p. 84. a.
Lœbavienſis conventus fundatur. T. I. Manl. Com. L. VI c. 7. §. 1. p. 300. a.
a Lœben l. Lœbius (Melchior) Præfectus Pyzæ. ib. L. I. c. 14. §. 2. p. 124. b. & Luſatiæ inferioris. ib. L. VI. c. 126. §. 10. p. 407. b. T. I. Part. II. p. 5. venabulo trucidatur. ib. copiarum Matthiæ ductor. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 109. §. 9. p. 388. b.
Lœbiorum inſingnia. ib. §. 10.
Λοιμός, λιμὸς πόλεμος, mala communia. T. II. p. 121. b.
Lok, nomen vetus, idem ac nemus. *T.* I. Manl. Com. L. II. c. 5. §. 7. p. 79. b.
Lomacia oppid. Miſn. *T.* I. Idyll. p. 61.
Lomavia unde ſic dicta? *T.* IV. p. 156. b.
Lombardiam fruſtra intrat Imperator. ib. p. 43. a. p. 45. a. conflictum cum Longobardis facit, perditqve victoriam. ib. p. 46. a.
Longitudo. *T.* II. p. 296. §. 8. a.
Lotharius ſuccedit Henrico V. Imp. T. I. Manl. Com. L. II. c. 25. §. 4. p. 185. b. Flyoiſum deſtruit. ib. c. 32. §. 3. p. 190. b. Luſatiam Imperii Rom. Marchiam facit. ib. *T*imoni infeudat Miſniam. ib. L. IV. c. 1. §. 1. p. 246. a.
Rex Romam intrat. *T.* IV. p. 107. a. ab Innocentio Imperator coronatur. ib. b. Alemannam repetit. ib. Sveviam ingreditur. ib. p. 125. a. in Italiam proficiſcitur. ib. altera vice. ib. revertitur & in via obit. ib. p. 125. b. Corpus in Lutter ſepelitur ib.
Lotharius Dux Saxonum Rex eligitur. ib. p. 124. b.
affectat Imperium. T. I. Manl. Com. L. III. c. 25. §. 2. p. 217. a. impetrat illud. ib. C. 27. p. 217. a.
ex Lottitz (Chriſtoph) Gorlicenſis Ducatus Capitaneus. ib. L. VI. c. 33. §. 10. p. 327. a.
Loxanus (Georgius) Ferdinando Regia Conſiliis. ib. c. 32. §. 3. p. 459. b.
Λοχεία. T. II. p. 199. a.
Luariſcus (Deus) confunditur cum Radigaſto. ib. p. 68. b.
Luba i. e. Liebe. T. I. Idyll. p. 62. 65. in Luſatia, reſignatur Johanni Regi Boh. T. IV. p. 191. a.
Lubaniz, villa ſupra Mildam. ib. p. 95. a.
Lübben. ib. p. 47. a.
Lubeccæ duo fratres non poſſunt ſimul ad Collegium Senatus promoveri. T. III. Diſ. p. 128. b.
Lübeck civitatem Imperator oppugnat. T. IV. p. 127. b.
Lubecus (Petrus) pannicularius conjurator. T. I. Manl. Com. L. I. c. 26. §. 2. p. 134. a. decollatur. T. I. Part. II. p. 27.
Lubena Luſatiæ. T. II. p. 319. §. 14. Archidiaconatum accipit. T. I. Manl. Com. L. V. c. 23. §. 1. p. 288. b.
Luſatiæ inferioris Metropolis. T. II. p. 245. §. 12 a. ibi qvotannis ab ordinibus Luſatiæ inferioris celebrantur Conventus. ib. p. 374. b.
Lubenam Sileſiæ facibus injectis exuruntHuſſitæ. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 62. §. 9. p. 353. a.
Lubenavia. T. I. Manl. Com. L. I. c. 12. §. 9. p. 121. b. T. II. p. 46. b.
Lubernaſſum. T. I. Manl. Com. L. I. c. 12. §. 9. p. 121. b.
Lubichoh donatur Hagenoni. T. IV. p. 44. b.
Lubinis fidem Chriſtianam prædicat S. Otto. T. I. Manl. Com. *L.* III. c. 13. §. 5. p. 205. b.
Lubinum ſ. *Lubioa*. ib. *L.* I. c. 11. §. 1. p. 118. b. T. II. p. 47. a. ad Chriſtum convertitur. T. I. Manl. Com. *L.* I. c. 36. §. 5. p. 144. a.
Lübns fl. ib. c. 22. §. 6. p. 231. b.
Loboſſa fluv. ib.
Lubürgi urbis Præfectus Pribon. T. I. Vip. c. 11. §. 9. p. 24. b.
Lubus caſtrum obſidetur. T. IV. p. 62. b.
Lubuſcenſem tractum oppignorat Brandenburg. Boleslaus. T. I. Manl. Com. *L.* III. c. 42. §. 2. p. 229. b.
Luca Luſatiæ urbs obſeſſa. T. I. Garz. c. 3. §. 4. p. 38. a. c. 4. p. 39. T. I. Manl. Com. *L.* I. c. 11. §. 1. p. 118. b. paret Primislao ib. *L.* IV. c. 5. §. 1. p. 249. a. fruſtra obſidetur. ib c. 23. §. 2. p. 260. b. a reliquiis Copiarum Matthiæ diripitur. ib. *L.* VI. c. 118. §. 2. p. 395. b. ejus bellum ſedatur per Janum Pannonium. ib. c. 120. §. 22. p. 399. a.

*L*uca Oſterlandia. T. I. Garz. c. 4. §. 1. p. 49. ib.
*L*ucarda Svanehildis filia. T. IV. p. 21. a. deſpondetur Wernero. ib. vi rapitur a Sponſo. ib.
*L*ucardis Alberti filia ib. p. 31. b. multa prædia Eccleſiæ in monte-Sereno conferr. ib. p. 32. a.
Marchioniſſa Serenum-montem venit. ib. p. 37. b. Præpoſito petitionem porrigit, de qva conſentire non vult. ib. moritur, ib. ibique ſepelitur. ib. effoditur iterum, ib.
Uxor Tiderici. ib. p. 48. b.
*L*ucca *L*uſatiæ inferioris metropolis. ib. p. 47. a. p. 246. §. 12. a.
*L*uccardia, Svenonis filia, ejus maritus. ib. p. 106. b. ſeparatur a Viro, ib. iterum nupſit, ib. liberi, ib.
*L*uccavia. T. II. p. 319. §. 12.
*L*ucemburgica domus utramque *L*uſatiam obtinet. ib. p. 267. §. 8. a.
*L*ucenſis Principatus i. e. Satezenſis. T. I. Manl. Com. *L*. I. c. 45. §. 2. p. 151. a.
maxime cruenta pugna ib. *L*. IV. c. 25. §. 3. p. 263. a.
*L*uch (Silva) pertinet ad Parochiam in Hildeburg. T. IV. p. 49. a.
*L*uchara Hermanni uxor occiditur. ib. p. 40. a in domo propria. ib. p. 126. a.
*L*ucina parturientium patrona. T. II. p. 98. b.
Lucius Papa obit. T. IV. p. 37. b.
de *L*uckow Martinus Heintzchio. T. I. Part. II. p. 3.
*L*ucis vis ac natura. T. II. p. 386. a.
*L*ucos Chriſtianorum acceſſu pollui Slavi credebant. ib. p. 70. a.
*L*uctus publicus ob mortem Imperatricis Gorlicii. T. I. Part. II. p. 82. b.
*L*ucus Idolis ſacratus. ib. p. 80. b. 84. a. 88. a. 89. a.
*L*uczke monaſterium fundatur a Wicperto. T. IV. p. 121. b.
*L*uderus Imperat. Romam proficiſcitur. ib. p. 36. a. moritur. ib. b.
Gvevehardi filius ib. p. 32. a. in regem eligitur. ib. ingreditur Bohemiam, ib. b. ejus uxor. ib. p. 35. a.
Succeſſor Herminoldi ib. p. 33. b.
Monaſterium S. Servatii inſtituit ib. p. 34. b.
II. Sereni-Montis Præpoſitus obit. ib. p. 36. a.
*L*udevicus Comes amicitiam init cum Wieperto, ſed effugit ib. p. 122. b. capitur & a vinculis abſolvitur, ib. p. 123. b. fundator Reynsbornenſis cœnobii obit. p. 124. a.
*L*andgravius Thuringiæ, Comes Palatinus effectus eſt ib. p. 47. a. obit. ib. p. 45. a. & p. 125. b.
Monaſterienſis Epiſcopus obit. ib. p. 45. a & p. 126. b.
de Wippera obit. ib. p. 40. a. p. 126. a.
Ludi diebus feſtis inſtituti. T. II. p. 89. a.
Ludi eqveſtres haſtarum Zittaviæ agitati. T. I. Manl. Com. L. III. c. 48. §. 1. p. 234. a.
eqveſtres ab Henrico facti. ib. L. IV. c. 17. §. 4. p. 257. a.
militares. T. I. Garz. c. 1. §. 3. p. 43. b.
in Græcia magno hominum concurſu fiebant, nam erant incitamenta ad ſtudia. T. I. Manl. Com. L. VII. c. 6. §. 1. p. 441.
Ludigerus, Prior Pegav. T. I. Vip. c. 7. §. 21. 19. a.
Abbas Oldeſtenbenſ. ib. p. 22.
Reinersdorff. ib. p. 23. §. 10.
Ludolfus Archiepiſc. deponit Hugoldum. T. IV. p. 53. b.
Archiepiſc. Magdeburg. moritur. ib. p. 59. a.
Decanus majoris Eccleſiæ Magdeb. ſuccedit Wichmanno. ib. p. 52. b.
Ludovicus Abbas Augienſis occiditur. ib. p. 35. b.
Comes de Thuringia. T. I. Vip. c. 11. §. 3. & 15. p. 24. obit. T. IV. p. 34. a.
Comes de Wartberge moritur. ib. p. 48. b.
I. Legnicenſis Dux, Canonicorum Collegium in Briga fundat. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 25. §. 4. p. 315. b. ejus filius, ib. ad eum Luſatia ſuperior devolvitur ib.
Ludovicus I. Imperat. Pius Corbejam ad Viſergim exſtruxit. T. II. p. 69. a. interficitur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 24. §. 4. p. 315. a. vincit. Venedos ſ. Sorabos. T. II. p. 302. §. 6.
IV. Bavariæ Princeps a qvibusdam Cæſar dicitur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 5. §. 4. p. 298. a. Johannem Regem Bohemiæ ad belligerandum excitat. ib. eiqve bonam Luſatiæ partem pollicetur, ſi regiam dignitatem ſuam ſtrenuo defenderet. T. II. p. 261. §. 45. a. & p. 288.
V. Bavarus Cæſ. T. I. Manl. D. c. 17. §. 3. p. 92. b. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 5. §. 4. p. 298. a. vicit Fridericum pulchrum ib. excommunicatur, ib. eum veneno tollit Mautaſchia. ib. c. 23. §. 45. p. 315. a.
Ludovicus Rex Franciæ Conradum regem comitatur. T. IV. p. 38. a. redeunt, ib. p. 38. b. obit. p. 37. a.
Ludovicus Rex Hungariæ. T. I. Idyll. p. 68. in eo omnia anticiparunt tempus legitimum & præſcriptum. T. II. p. 290.
Rex Pragæ coronatur. T. I. Part. II. p. 24.
Rex Bohemiæ coronatur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 141. §. 1. p. 420. a.
Uladislai Succeſſor. ib. c. 147. p. 422. b. trium regnorum regis filius. T. II. p. 290.

Ludnvicus Senior Bavarus, Elect. XXII. *T. I.* Manl. Cnm. L. V. c. 16. §. 2. p. 280. a. nbit. c. c. 22. §. 3. p. 288. a.
Rnmanus Marchiam accipit. ib. c. 16. §. 4. p. 280. a. & c. 20. §. 2. p. 283. a. a Jobanne excommunicatur, ib c. 21. §. 3. p. 287. b. fit Elector Brandeburg. ib. §. 2. p. 288. a. Francnfurtum ſe cnnfert ib. c. 18. §. 7. p. 282. a. totam recuperat Marchiam. ib. §. 16. Caroln recoociliatur. ib. §. 17. p. 283. obit. ib. c. 22. §. 3. p. 288. a.
Thuringiæ Landgr. vid. Apnllnnium.
(Laurentius) Cnllega Scholæ Gnrlicenſ. ib. L. V. c. 28. §. 2. p. 290. b. T. II. p. 366. a. T. *I.* Part. II. p. 36. b. fit Rector, ib. p. 39. a. & 45. a. nbit. ib. p. 56. b. ejus epitaphium. ib. p. 60. a. alter Achilles vocatur. ib. p. 111. b.
(M. Joh.) Laurentii filius fit Collega Scholæ Gnrl. ib. p. 71. b. Cnn-Rectnr, mnritur. T. II. p. 393. a.
Lndus eqveſtris. T. I. Manl. D. c. 15. §. 5. p. 87. a.
Luitici. ib. c. 1. §. 4. p. 76. b. *T. I.* Manl. Cnm. L. I. c. 37. §. 1. p. 144. b. nccupant Werbeoam. ib. L. II. c. 22. §. 2. p. 180. b. vectigales denuo fiuot Imperatnri. ib. p. 180. b. p. 182. a. a Saxonibus & Henrico IV. viocuntur. ib. c. 23. p. 182. eorum Deæ & Eqvus. T. II. p. 236. b.
an Luizenſes in Circuln Bohemico Saatz cnnfœderint. *T. I.* Manl. Com. L. I. c. 45. §. 1. p. 150. b.
Lummacia. *T.* IV. p. 156. 157.
Lunkyna, i. e. Luca. T. I. Manl. D. c. 5. §. 9. p. 79. b.
Lunſinzani. *T. I.* Manl. Com. L. I. c. 37. §. 3. p. 144. b.
Lupfurdum Ptnlomæi ubi fuerit? ib. L. II. c. 6. §. 3. p. 155. a.
Lupnrum freqventia & ululatus in Luſatia. ib. L. VI. c. 4. §. 6. p. 297. a.
Luppnldus fit Archiepiſc. Mogunt. T. IV. p. 56. a.
Marchio filius Adelheidis. ib. p. 105. b. in venatinne nccidiuur. ib. p. 125. a.
Luſani. T. I. Manl. D. c. 1. §. 4. p. 76. b. T. *I.* Manl. Com. L. I. c. 37. §. 5. p. 145. a.
LUSATIA T. I. Manl. D. c. 1. §. 4. p. 76. b. ejus antiqvitas. T. *I.* Manl. Cnm. L. II. c. 32. §. 5. p. 191. a. ejus arces qvædam Bohemo dantur ab Imperatore ib. L. III. c. 45. §. 2. p. 232. a. Bnhemorum Principum Aſylum. ib. c. 34. §. 1. p. 223. a. ad Bnhemos recidit. ib. L. VI. c. 124. §. 1. p. 402. b. c. 147. §. 2. p. 428. a. Bnhemis cnnceditur. T. II. p. 255. §. 27. a. Bnhemiæ juncta. ib. p. 276. a. p. 372. §. 12. Bohemis ſe tradit ultro. T. *I.* Manl. Cnm. L. V. c. 26. §. 1. p. 289. b. ejus cœli aſpectus. ib. L. I. c. 9. p. 117. temperies. ib. poſt Brandeburgenſes extinctos Bnhemiæ Reges, veteres Dominns ſponte ſua admiſit. T. *II.* p. 260. §. 45. b. Brandenburgenſibus paret. *T. I.* Manl. Cnm. L. V. c. 26. §. 1. p. 289. b. ejus Civitates qvædam ad Chriſtum cnnvertuntur. ib. L. III. c. 13. §. 5. p. 206. a. ejus idola deſtruit Lotharius. ib. §. 5. ejus Cœnobia. ib. L. *I.* c. 18. p. 126. a. ejus conjunctin cum Cnrnna Bnhemica. T. II. p. 262. §. 47. per eam Cnnviviorum Luxus interdictus. T. III. Diſ. p. 141. b. Cunrado Criſpo Henrici Barbati filio nbvenit. T. I. Manl. Com. L. III. c. 39. §. 8. p. 227. a. ei deſuot domanica. T. III. Diſ. p. 21. b. ejus Diviſio. T. *I.* Manl. D. c. 2. §. 1. p. 77. b. T. I. Manl. Cnm. L. I. c. 2. §. 1. p. 108. b. io ſuperiorem & inferiorem. T. *I.* Part. *II.* pag. 147. a. T. *II.* Haugw. Prodr. p. 8. b. T. *II.* p. 244. §. 4. p. 250. §. 7. b. p. 296. §. 9. a. & b. ejus Dnctnres Eccleſ. T. I. Manl. Cnm. L. *I.* c. 26. p. 133. b. an etiam fuerint Poloni. ib. T. *II.* c. 21. §. 1. p. 179. b. ejus Domini fiunt Pnlnoi & Sileſii. ib. ejus Domini e Dnmn Electuris Saxonici. T. *II.* p. 313. §. 14. ejus Dnminiorumqve qvnrundam emtio. T. IV. p. 203. ejus atteſtatio. ib. p. 207. ejus Dnminium. T. *I.* Manl. Cnm. L. III. c. 39. §. 14. p. 228. a. Dominum alienare. T. III. Diſ. p. 22. b. eam an Electnr Bohemiæ habuerit in patrimonin? *T. II.* p. 269. §. 9. Electnri Saxnniæ ſub nexu feudali traditur. T. III. Diſ. p. 60. a. T. *I.* Part. *II.* p. 91. a. eam Elector Saxno. bello invadit. ib. p. 83. b. Ethnica. *T.* I. Manl. D. c. 10. §. 4. p. 81. b. ejus Etymologia. T. *II.* Haugw. Prodr. p. 6. a. T. *II.* p. 294. §. 2. b. ejus Etymon. ib. p. 47. a. ejus Familiæ eqveſtres. T. *I.* Manl. Cnm. L. *I.* c. 20. §. 7. p. 128. b. ejus Fata. T. *II.* p. 247. §. 19. & *T. III.* Diſ. p. 55. a. ejus Felicitas & prnventus. *T. II.* Haugw. Prodr. p. 8. a. Felicitas ſub regimioe Saxnnico. *T. II.* p. 293. ejus Fertilitas. *T. I.* Manl. Com. L. *I.* c. 19. p. 127. b. *T. I.* Part. *II.* p. 148. b. ejus Feuda alienari poſſunt. *T. III.* Diſ. p. 62. b. ipſi Feuda qvædam ſunt oblata. ib. p. 5. b. qvædam data. ib. p. 57. b. num rogantur jure nnn ſcriptn. ib. p. 8. num præſumantur propria. ib. p. 9. b. p. 61. b. ejus Feuda pœnæ originem debent. ib. p. 10. b. Ferdinandus vertit in allndia ib. ejus literæ, ib. p. 34. a. vere ſunt nobilia. ib. p. 11. maſcula acqvirere licet fœminis. ib. qvæ alienari poſſunt. ib. p. 17. 19. b. 22. b. num Feudi loco pecunia. ib. p. 15. b. ejus ultra ſeptimum gradum nnn ſucceſſio. ib. p. 61. a. Feudi inaugu-

ratio

ratio reqvirit præſeotem vaſallum. ibid. Feudis anoexa eſt jurisdictio. ib. p. 13. a. de Feudis lites & commiſſio regia. ib. p. 59. a. Feudorum vaſallis tutela eſt nomioativa. ib. p. 14. ib. eorum jura io teſtamentis. ib. p. 17. b. origo eorum. ib. p. 55. a. eorum ſucceſſio. ib. p. 28. b. ejus Feudum Imperii Germanici. T. II. Haugw. Prodr. p. 13. a. ejus Feudum non excuſat a Tutela πολυπαιδία. T. III. Diſ. p. 15. a Luſ. in Feudum conceditur Boh. ib. p. 58. b. ejus Feudum vexilli Brandeburg. habuerunt. T. I. Maol. Com. L. II. c. 13. §. 1. p. 173. b. ejos Fioes. T. I. Manl. D. c. 2. §. 1. p. 76. a. T. I. Maol. Com. L. I. c. 1. §. 1. p. 107. a. T. II. Haugw. Prodr. p. 6. b. hodierni. T. II. p. 205. §. 5. b. p. 266. §. 8. b. ejus Flumina. T. I. Maol. D. c. 4. §. 1. p. 77. b. T. I. Manl. Com. L. I. c. 21. p. 128. b. T. I. Part. II. p. 147. a. T. II. p. 246. §. 13. b. p. 250. §. 8. b. p. 295. §. 3. b. ejus Forma regiminis. T. II. Haugw. Prodr. p. 15. b. Frugifera ſatis eſt. *T.* II. p. 248. §. 23. ejus Fundus oum præſumatur allodialis. T. III. Diſ. p. 10. a. p. 62. a. a Georgio in fidem recepta. T. I. Maol. Com. L. VI. c. 85. p. 369. b. poſt Heoricum Aucupem pro dieverſa temporum mutaoone, mutavit Marchiones & cum Marchlonibus fortunam. *T.* II. p. 284. a. Idioma utriusqve. ib. p. 247. §. 18. a. Imperatoris jugum exeutiens. T. I. Manl. D. c. 10. §. 5. Imperii nomine a Magno Elect. Saxooiæ recuperatur. T. I. Manl. Com. L. II. c. 23. §. 4. p. 183. a. Imperii provincia fit. T. II. Haugw. Prodr. p. 11. b. ejus Incolæ. *T.* I. Manl. D. c. 5. p. 78. T. I. Manl. Com. L. I. c. 27. p. 134. b. T. II. Haugw. Prodr. p. 9. b. T. II. p. 244. §. 3. a. eorum oomina ib. utriusqve ib. p. 251. §. 9. ſeqq. Incolæ vetuſtiſſimi. T. I. Mani. Com. L. I. c. 27. p. 134. b. iocerto titulo ad Brandeburg. pervenit. T. III. Diſ. p. 59. a. eam incolentes populi. T. I. Part. II. p. 150. a. eam incorporat Bohemiæ Carolus IV. T. II. Haugw. Prodr. p. 14. a. ejus iocorporatio. T. I. Manl. Com. L. V. c. 26. §. 1. p. 289. b. & L. VI. c. 16. §. 4. p. 308. Inferior Boleslao paret, Henriei barbati Filio. ib. L. III. c. 39. §. 9 p. 227. a. vaſtatur. ib. L. IV. c. 23. §. 3. p. 261. a. Brandeburgio io ſeudum data a Ladislao. ib. c. 86. §. 3. p. 370. b. qvotanois exercet Judicium (das Land-Gericht) *T. II.* p. 247. §. 17. a. primnm inſtituta fuit Marchia. ib. p. 284. ſuperior adhuc ſub Bohemia fuit. ib. p. 284. a. Superiori olim prælata eſt, ſed noo bodienum. ib. p. 296. §. 10. b. in ea Romanos fuiſſe perſvaſum habet Manlius. ib. p. 299. §. 11. oatura, lia & incolis ſæpe & imperio fuit diverſa.

ib. p. 327. a. in Inferiori res mira accidit. ib. p. 348. ſeqq. Inferiorem occupant Bohemi. *T.* I. Manl. D. c. 15. §. 23. p. 90. a. appetit Braodenburgius. T. I. Maol. Com. L. IV. c. 23. §. 2. p. 260. b. Friderico Admorſo eripiunt Bohemi. ib. c. 29. §. 1. p. 266. a. Subigit Voldemarus Brandeburgius. ib. c. 30. §. 1. p. 266. a. Bohemis per transactionem confirmat Henricus Imp. ib. c. 34. §. 1. p. 270. a. inhabitarunt Lutieii ſive Luitici. *T. II.* p. 251. §. 13. b. Inferioris urbes. T. I. Manl. D. c. 2. §. 1. p. 77. b. *T.* I. Manl. Com. L. *I.* c. 11. a. deſcriptio. *T. II.* p. 246. §. 12. a. inſigoe. T. I. Manl. Com. L. II. c. 11. §. 1. p. 171. a. & *T. II.* p. 296. §. 11. b. ora extrema Brandenburgenſibus oppignoratur a Sileſiis. ib. *T. I.* Manl. Com. L. III. c. 42. §. 3. p. 229. Hexapolis. ib. L. VI. c. 38. p. 334. b. oppidis bellum intereedit cum Alberto Brandenburgio. ib. c. 86. §. 1. p. 370. a. Privilegia reſtituie Hexapoli. ib. c. 136. p. 414. a. Præfecti. ib c. 126. p. 406. b. T. I. Part. II. p. 5. Urbes. *T. II.* p. 250. §. 7. b. Privilegia de ea non divellenda a Bohem. Regno. *T. I.* Maol. Com. L. VI. c. 38. §. 2. p. 334. b. qvatuor ordinum nomina. ib. qvod privilegium confirmatur. ib. §. 4. Judex cleoetlaris ſ. feudalis qvis? *T.* III. Diſ. p. 23. a. 25. b. forenſis qvis? ib. p. 26. a. ejus Judicium & dieaſteria. *T. II.* Haugw. Prodr. p. 17. a. Judicium Camerale & feudale. *T.* III. Diſ. p. 23. b. Judiciom camerale heroicum, (die Ehren-Taffel) ib. p. 27. b. forenſe, ib. p. 25. b. 26. b. ejus io judiciis appellatio. ib. p. 26. a. ea & Julipurgom &c. ad Ottonem & Dedonem pervenit. *T. I.* Manl. Com. L. IV. c. 13. §. 2. p. 254. b. Juris & communis differ. in legitima & dote, von Lehns-Pflicht-Theil Diſſ. *T.* III. p. 38. a. Juris feudalis mutatio. ib. p. 59. a. reſtauratio ejus. ib. b. ejus Jus eſt ſingulare ib. p. 4. a. præſertim in jurisprud. clientelari. ib. Jus Saxonicum introducitur, & ſic quoque feudale. ib p. 57. a. 59. a. ej. Limites veteres incerti. T. II. p. 295. §. 4. b. p. 296. §. 6. a. hodierni. ib. p. 296. §. 6. a. Longitudo & Latitudo. T. I. Manl. Com. L. I. c. 17. p. 126. b. T. II. Haugw. Prodr. p. 6. b. T. II. p. 296. §. 8. a. per Magiſtratum delegatum ſemper admioiſtratur. T. II. Haugw. Prodr. p. 15. b ej. Marchia eooditur & Miſniæ. T. I. Manl. Com. L. II. c. 9. §. 1. p. 159. a. Marchia dicitur, unde hoc nomen. T. II. p. 244 §. 8. b. Marchia fit T. I. Idyll. p. 59. ej. Marchio primus Gereo. T. I. Manl. Com. L. II. c. 10. §. 1. p. 161. a. T. II. p. 245. §. 8. a. ej. Marchionatus Regi Bohemiæ jure feudali coofertur. T. IV. p. 176. b. Marchione

abſente habet Pro-Marchiones. T. II. p. 245. §. 9. a. ej. Marchiones. T. I. Manl. D. c. 6. §. 8. p. 80. a. b. eos conſtituit Henricus Auceps. T. III. Diſ. p. 56. a. ad Marchiones Miſn. iterum pervenit. ib. p. 59. a. T. II. p. 276. a. Matthiæ Regi Hungariæ ſe ſubjicit. T. II. p. 289. poſt ejus obitum repentinum Regi Poloniæ Uladislao colla ſubdit. ib. p. 289. Matthiæ obligatur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 112. §. 15. p. 393. b. ej. & Miſniæ translatio ad Regem Bohem. T. IV. p. 179. a. moderni incolæ. T. II. p. 298. §. 10. ej. Nexus cum Regno Bohemiæ. ib. p. 269. §. 10. b. ej. Nobiles. ib. p. 315. §. 1. Nobilitas antiquiſſima. T. I. Idyll. p. 59. Nobilium conditio & feuda. T. II. Haugw. Prodr. p. 17. b. Nomen. T. I. Idyll. p. 67. T. II. p. 249. §. 2. b. ejus Nominis veſtigia. ib. p. 250. §. 4. a. quandoonum. ib. p. 251. §. 14. b. origo ejus. T. I. Manl. D. c. 1. §. 1. p. 76. a. primis hujus regionis incolis abuſive tribuitur. T. I. Manl. Com. L. I. c. 35. §. 2. p. 142. b. ejus Nomine in antiquis ſcriptoribus plerumque inſigniuntur terræ, quæ nunc Luſatiæ inferioris titulo commendantur. T. II. p. 281. ej. Nomina alia & idem ſignificantia. ib. p. 294. b. Obitu Friderici admorſi in Brandeburgenſium manibus manſit usque ad eorundem familiam extinctam. ib. p. 260. p. 42. a. Olim incondita nunc mutata. ib. p. 295. §. 1. b. §. 2. Oppida minora ſuperioris. T. I. Manl. Com. L. I. c. 8. ſeqq. oppignoratur. ib. L. V. c. 8. §. 2. p. 276. b. ej. Ordinum l. Statuum Conventus. T. II. Haugw. Prodr. p. 17. a. ej. origines. T. II. p. 266. §. 5. a. Origo diviſionis ib. p. 244. §. 5. b. ab Orphanis diveſata. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 53. § 2. p. 346. b. Ortographia. T. II. Haugw. Prodr. p. 6. b. ej. Pars ad Bohemos pervenit. T. I. Manl. Com. L. III. c. 14. §. 6. p. 209. a. ej. Piſcinæ. T. I. Part. II. p. 147. a. eam populantur Bohemi. T. I. Manl. Com. L. III. c. 36. §. 2. 3. p. 224. b. Præſides Provinciales, Land-Volgte. T. I. Idyll. p. 69. 70. Provincia Germaniæ eſt. T. II. p. 274. Redimitur per Carolum IV. T. I. Manl. Com. *L* 6. c. 26. §. 1. p. 316. a. Regimen ſ. modus regendi. T. II. p. 245. §. 9. a. Regimen politicum. ib. p. 314. §. 1. eſt Regio Germaniæ. T. II. Haugw. Prodr. p. 7. b. eſt Regio Saxoniæ. ib. p. 8. a. ej. Religio. T. I. Manl. Com. *L.* I. c. 25. p. 132. b. T. II. Haugw. Prodr. p. 10. b. Religio militum nova inſtituitur. T. I. Manl. Com. *L.* VI. c. 4. §. 7. p. 297. ad Saxoniæ Electores devolvitur. T. II. Haugw. Prodr. p. 15. a. T. II. p. 270. 271. primum jure hypothecario, dein hæreditario. ib. p. 291. a. a Saxonibus vexata. T. I. Manl. Com. L. III. c. 37. §. 2. p. 225. a. Scribitur germanice Lauſitz. T. II. p. 295. §. 7. a. Sermo orientalis introducitur. T. I. Manl. D. c. 12. §. 6. p. 86. a. Sub Sileſiæ Ducibus. T. I. Manl. Com. L. III. c. 39. §. 1. §. 10. ſub Brandenburg. ib. c. 43. §. 1. p. 230. b. Sileſiæ pars non eſt. ib. L. I. c. 1. §. 1. p. 107. an Sileſiæ pars ſit? T. II. p. 266. §. 6. b. eam & Sileſiam regno inſerit Bohemiæ Carolus IV. Imp. ib. *L.* VI. c. 16. §. 2. ſeqq. p. 308. a. ej. Situs T. II. p. 243. §. 1. a. T. I. Part. II. p. 147. a. diviſio ib. fluvii. ib. ej. ſtatus duo T. I. Manl. Com. *L.* I. c. 16. §. 6. p. 126. b. ſtatus antiqvus & novus. T. III. Diſ. p. 55. a. ſtatus antiquiſſimus. T. II. p. 247. §. 20. b. ſtatus ſub priſcis Marchionibus. ib. p. 249. §. 1. ej. ſtatutum de peregrino ad officia publica non recipiendo. T. II. Haugw. Prodr. p. 8. a. Sicurarum qvota. T. I. Manl. Com. L. I. c. 7. p. 109. Subeſt hodie Saxoni. *T. II.* p. 244. §. 7. b. Subſuit Regi Poloniæ & Ducibus Sileſiæ. T. I. Manl. D. c. 19. §. 4. p. 96. a. Superior paret Cunrado Henrici barbati filio. T. I. Manl. Com. L. III. c. 39. §. 10. p. 227. ad Bohemos redit ib. *L.* V. c. 26. § 2. p. 289. ejus incorporatio ib. §. 4. & L. VI. c. 16. §. 4. p. 308. Pragæ in verba Uladislai jurat. ib. L. VI. c. 124. p. 402. b. Brandenburgenſibus vel donatur vel oppignoratur. ib. L. III. c. 43. §. 1. p. 230. a. Cæſari mittit ſubſidiarios equites. T. I. Part. II. p. 56. a. milites conſcribit ib. p. 82. b. Legatos ad Electorem Saxoniæ mittit. ib. p. 84. b. a numero urbium vulgo vocatur Hexapolis (die Sechs-Städte) T. II. p. 245. §. 11. a. Fovet conſiſtorium eccleſiaſticum ib. p. 247. §. 16. a. in poteſtatem Bohemorum venit ſub Henrico IV. ib. p. 269. §. 43. a. habet Dominatus & cœnobia duo ib. p. 319. §. 10. & 11. ad Brandenburgos venit. T. I. Manl. Com. *L.* V. c. 1. p. 271. ſeqq. Superiorem acquirunt Bohemi T. I. Manl. D. c. 11. §. 1. p. 82. b. & c. 16. §. 2. p. 91. T. I. Manl. Com. L. II. c. 31. §. 1. p. 189. b. Miſnenſibus adempta traditur Bohemis. T. II. Haugw. Prodr. p. 13. b. ad Brandenb. venit, iterum ad Bohemos ib. p. 14. a. a Bohemo accipit Brandepurgius. *T.* I. Manl. Com. L. V. c. 5. §. 4. p. 274. b. eam Hungariæ conjungere conatur Steinius ib. *L.* VI. c. 123. §. 1. p. 401. b. incoluerunt Sorabi. T. II. p. 251. §. 13. b. Mieslaus vel Micislaus Polonorum Dux accepit dotis loco. ib. p. 284. a. Superioris ordines 18000. unciales ſulvunt Svecis. T. I. Part. II. p. 93. b. Domini. T. I. Manl. Com. L. V. c. 1. §. 2. p. 271. b. Officiales. T. II. p. 247. §. 14. a. & Inferioris Imperatorum, Ducum & Marchionum Catalogus inſigne. c. 11. §. 1. p. 271. a. T. I. Manl. Com. L. II. c. 10. p. 162. ſeqq. de ejus feudis. T. III. Diſ. p. 54. Metropolis. T. II. p. 245. §. 11. a. Urbes. ib.

p. 250. §. 7. b. nobilitas cum civitatibus litem habet. T. I. Manl. Com. *L.* VI. c. 141. p. 420. per Luſ. Suſceptorum qvi ſit numerus. T. III. Diſ. p. 142. a. Synonymica nomina. T. I. Manl. D. c. 1. §. 4. p. 76. a. Synonyma. T. II. Haugw. Prodr. p. 6. a. Termini recenſentur. T. IV. p. 184. b. Tributaria fit. T. II. Haugw. Prodr. p. 11. b. ejus Varii Domini. T. II. p. 244. §. 6. b. eam vaſtant Copiæ Marthiæ. *T.* I. Manl. Com. L. VI. c. 118. §. 2. p. 395. b. Venaturis, piſcatu & aucupiis abundat. T. II. p. 248. §. 23. ejus Venditio. T. IV. p. 183. a. b. in Verba Friederici Palatini non jurat. T. II. Haugw. Prodr. p. 11. b. Viri clari, docti & bellicoſi. T. II. p. 248. §. 22. a. Viris clariſſimis ſuperbiens. T. I. Manl. Com. L. VII. c. 29. §. 7. p. 457. b. Viros in omni eruditionis genere ſummos protulit. T. II. p. 326. a. Viros doctos non tantum, ſed & bellicoſos habuit. ib. p. 248. §. 22. a. & p. 272. b. ejus Vox unde derivetur? ib. p. 294. §. 1. 2. 3. 4. 5. ejus Urbes. ib. p. 317. §. 1. de Urbibus judicium. ib. p. 28. a. Uradiſlao Boh. in feudum conceditur. T. III. Diſ. p. 58. b. Urnæ effoſſæ. T. I. Manl. Com. L. I. c. 23. p. 131. b. Utraqve Regnn Bohemico exempta ad Saxones devolvitur. T. II. p. 263. §. 51. ſeqq. Utramqve rexit Gereonis poſteritas. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 147. §. 2. pag. 428. b. Utriqve ordini conceſſa juriſdictio ſuperior. *T.* III. Diſ. p. 111. a. p. 112. a. qvædam perſonæ eximuntur. ib. Utriusqve inſignia. *T.* I. Manl. Com. L. II. c. 11. §. 1. p. 171. Chorographia a B. Sculteto elaborata. *T.* I. Manl. Com. L. VII. c. 8. §. 2. p. 442.

Luſatica Marchia nata. T. II. p. 252. §. 17. a.

Luſaticarum Civitatum auxilia ad Glogavianı. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 121. §. 7. p. 397. b.

Luſati non ſunt Originis Slavonicæ. T. II. Haugw. Prodr. p. 8. a.

Luſati ſ. Luſatii. T. I. Manl. Com. L. I. c. 37. §. 1. p. 144. b.

Luſati & Sorabi extirpantur. ib. L. IV. c. 6. §. 2. p. 249. b.

Luſati Slavica gens. T. I. Manl. D. c. 1. §. 1. p. 76. a. §. 4. p. 76. b. T. *I.* Manl. Com. L. I. c. 39. p. 145. b. Ethnici. T. I. Manl. D. c. 10. §. 4. p. 81. b. Chriſtianis infeſti. ib. domantur. ib. §. 6. in academia referuntur ad Polon. T. I. Manl. Com. L. I. c. 39. p. 145. b. contra Huſſitas pugnat. ib. L. VI. c. 54. §. 1. p. 347. a. hodierni ſunt Germani. ib. c. 40. p. 146. Jure Saxonico utuntur. ib. L. II. c. 12. §. 1. p. 173. a. a Scabinis Salinarum Saxonicarum jus petere debent. ib. a qvibus ad Magdeburg. tribunal remittitur. ib. adverſus Imperatores inſurgunt. ib. c. 24. §. 1. p. 183. b. Convertuntur ab Ottone. ib. L. III. c. 13. §. 5. p. 205. a Pio II. jubentur auxiliari Uratislavienſibus contra Girſiconem. ib. L. VI. c. 87. §. 5. p. 371. b. a Girſicone ad Matthiam deficiunt. ib. c. 101. §. 6. p. 382. a. a Friderico III. Imperatore jubentur in armis eſſe contra Girſiconem. ib. §. 10. b. Crucia militiam profitentur contra Bohemos. ib. in Verba Matthiæ jurant. ib. c. 102. §. 1. p. 383. in fide Girſiconis non perſiſtunt. ib. inferiores occupant. ib. c. 139. §. 1. p. 417. ſeqq. relabuntur ad Idololatriam. ib. L. II. c. 22. §. 1. p. 180. a. inferiores concutit Matthiæ exercitus. ib. L. VI. c. 113. §. 3. p. 393. b. ſuperſtitioſi & perfidi. ib. L. II. c. 24. §. 2. p. 183. b. dicuntur Svevi propter Svevum fluvium. *T.* II. p. 244. §. 3. a. Semnones. ib. Cenonoranni. ib. Cenımenſes. ib. Hingi. ib. Lyzti. ib. Eliſii. ib. duriſſima gens. ib. p. 266. §. 7. b. a religione Chriſtiana deficiunt. ib. p. 305. a. Idolum Flyns erigunt. ib. Epiſcopo Miſnenſi paruerunt. ib. p. 306. §. 14. ad puriora ſacra h. e. Lumen Evangelii accedunt. ib. p. 306. §. 15. accipiunt Literas Majeſtaticas. ib. §. 17. ut olim Germani res præclaras potius gerere qvam deſcribere laborarunt. ib. p. 326. Sileſiis non ſunt annumerandi. ib. p. 344. b.

Luſatorum Deæ. *T.* II. p. 83. b. bella cum Francis & Saxonibus. *T.* I. Manl. Com. L. II. c. 3. §. 2. p. 153. a. paganorum Deus. ib. c. 32. §. 1. p. 190. a. ejus deſcriptio & nomen. ib. §. 2. Idola. T. I. Part. II. p. 152. b. & Pomeranorum apoſtoli. ib. p. 153. b. paganorum crebræ religionis mutationes poſt conſtitutam Marchiam. *T.* I. Manl. Com. L. II. c. 22. §. 1. p. 180. a. de eorum rebus geſtis ante Henricum I. nihil fere ſcriptum eſt. ib. L. I. c. 42. §. 1. p. 147. a. hodiernorum ingenia & vivendi rationes. *T.* I. Manl. Com. L. II. c. 24. §. 2. p. 183. b. *T. II.* p. 241. b. encomium. ib. p. 247. §. 21. b. fortitudo. ib. p. 248. §. 22. a. Studia ib. p. 303. §. 16. b. qvorundam in religione fervor. ib. p. 306. §. 13. a. conditio An. 1570. ib. p. 371 b. eum reliqvorum Sclavorum conveniebant. *T.* I. Manl. Com. L. II. c. 24. §. 2. p. 183. ad Bohemos reditus & ſpontanea ſubmiſſio. ib. L. VI. c. 5. §. 1. p. 297.

Lu-

Luſatici regiminis inſignis mutatio. T. II. p. 260. §. 42. ſeqq.

LUSICI. T. I. Manl. D. c. 1. §. 4. p. 76. b. T. I. Manl. Com. L. I. c. 37. §. 3. p. 145. a. nomen Luſiz Luſatiæ dediſſe creduntur. *T.* II. p. 250. §. 3. a. eorum ſ. Luticiorum ſedes ex Peuceri & Manlii ſententia. ib. p. 283. in Luſatia exceperunt Svevos ib. p. 297. §. 3. qvo anno, ib. §. 4. unde. ib. §. 5. eorum & Soraborum Dominos pleroſqve ignoramus. ib. p. 309. §. 2. b.

Luſiz Luſatia dicta fuiſſe creditur a Luſicis. T. II. p. 205. §. 3. a. hujus nominis mentio fit paſſim ib.

& alia nomina in itz deſinentia valde familiaria fuerunt Sorabis. ibid. pag. 250.

Luſizenſes Marchiones. T. IV. p. 45. a.

Lusniaeum. T. I. Garz. c. 3. §. 8. p. 49. a.

Lusnicenſes. *T.* I. Manl. D. c. 1. §. 4. p. 76. b.

Lusnitzæ. T. I. Manl. Com. L. I. c. 37. §. 5. p. 145. a.

Lusnizia. T. I. Manl. D. cap. 1. §. 4. pag. 76. b.

Luſtratio militaris Gorlicenſium Nobilium. T. I. Part. II. p. 38. a.

militum ſubſidiariorum prope Gorlicium. ib. p. 61. a.

incolarum ſuburbiorum & inqvilinorum. ib. p. 76. b.

Luſuncii. *T. I.* Manl. D. c. 1. §. 4. p. 76. b. ſ. Luſnicenſes. T. I. Manl. Com. L. I. c. 37. §. 3. p. 145. a.

Luſuncius, fluvius Boh. T. I. Manl. D. c. 1. §. 1. p. 76. b. *T. I.* Manl. Com. L. I. c. 38. §. 1. p. 145. a.

Lutacii ſ. Wilzi. T. II. p. 129. a.

Lutheri verba, qvomodo Chriſtus ſit pingendus. ib. p. 107. b.

de Slavorum gente Judicium. T. I. Manl. Com. L. II. c. 24. §. 5. p. 184. a.

Luticenſes. T. I. Manl. D. c. 1. §. 4. pag. 76. b.

Luticia. ib.

Lutici ſ. Luticii Slavica gens. ib. p. 79. §. 5. *T.* I. Manl. Com. L. I. c. 30. §. 1. p. 138. a. c. 36. §. 2. p. 143. b. c. 37. §. 1. p. 144. b. acerrimi & infeſtiſſimi Saxonum hoſtes. ib. L. II. c. 26. §. 2. p. 187. a. §. 3. 4. c. 27. inſtinctu Henrici IV. Saxones cis bellum inferunt. ib. §. 4. Saxonibus ſocia arma contra Cæſarem promittunt. ib. c. 27. §. 1. p. 187. b. Chriſtianis infeſtiſſimi. ib. c. 28. §. 2. p. 188. a. ubinam habitaverint. ib. L. IV. c. 6. §. 5. p. 250.

Luticiorum bellum inteſtinum. ib. L. II. c. 26. §. 6. p. 187. a. bello iſto vires franguntur. ib. c. 27. ab Henrico IV. ſubjiciuntur. ibid. c. 28. pag. 188. a. amicitiam expetunt Henrici IV. & Saxon. ibid. c. 26. §. 3. 4. c. 27. pag. 188. a.

Luticzenſis gens, Saxis durior ad credendum. T. I. Manl. D. c. 19. §. 3. p. 96. a.

Lutyci. T. I. Manl. Com. L. I. c. 37. §. 4. p. 145. a.

Luvo a Wigberbo Romam miſſus. *T.* I. Vip. c. 7. §. 30.

Luybeg Epiſcopatus Inſtituitur. T. IV. p. 126. a.

Luzenſis Marchia Wieperto inſignitur. ib. p. 124. a.

Luzici. ib. p. 159. b. 160. a.

Lygiorum gentes. T. I. Manl. Com. L. I. c. 27. §. 4. p. 135. b.

Lynza rivulus torrentem Cedron ſignificat. ib. L. VI. c. 98. §. 10. p. 380. b.

Λύτρον pro captivis. *T.* I. Garz. c. 3. §. 8. p. 49. a.

M.

Macellum ædificatur. Tom. I. Part. II. pag. 38. b.

Machſeſte (Erhard.) decollatur. T. I. Part. II. p. 13.

Machtildis uxor *Tiderici*, Tom. IV. pag. 45. a.

Macrobius Gentilium Deos Deasqve omnes in uno Jove comprehendere voluiſſe meminit, T. II. p. 98. a.

Magdeburg exurit. *T.* IV. p. 50. a.

Magdeburgenſe Tribunal ſummum olim Juris Weichbildici dicaſterium & juris Saxonici fons. T. II. Haugw. Prodr. p. 16. b.

Magdeburgenſis Burggravius, T. I. Manl. D. cap. 28. §. 3. pag. 81. a. ejus munus Imperator confert Geroni, Tom. I. Manl. Com. L. II. cap. 10. §. 3. pag. 168. a.

Eccleſia major igne deletur, *T.* IV. pag. 60. b.

Epiſcopatus conſtructores & deſtructores, ib. p. 68. b.

Magdeburgum munitur ob Machinationes Caroli IV. T. I. Manl. Com. *L.* VI. c. 21. §. 15. p. 313.

Magdeburus Archiepiſcopus, Hertuigus. T. I. Vip. c. 6. §. 8. p. 17. a. Ædelgotus, T. I. Vip. c. 11. §. 8. p. 24. b. Rugerus, Vigberti ex ſorore nepos, T. I. Vip. p. 27.

Magiſtratus qvid ſit? T. III. D. p. 85. b. municipalis ib. p. 93. a.

Magnanimitas etiam in impotentibus formidoloſa, T. I. Vip. C. 4. §. 17. p. 12. b.

Magnus Filius Nicolai Regis Danorum, regni coronam ab Imperatore ſuſcipit, T. IV. p. 125. a. Ericum obſidet in *Landina*, ib. ſolus relinquitur, tandemque occiditur, ib.

Magnus Princeps Daniæ regnum accipit, T. IV. p. 35. b. occiditur ib.

Magnus (Nicolaus) ſecuri percutitur. T. I. Manl. *L.* VI. c. 37. §. 2. p. 333. b.

Magnus. (Ordolphi Filius) ultimus ſuæ familiæ, Elector Saxon. Tom. I. Manl. L. II. c. 23. §. 4. p. 183. a. moritur in cuſtodia, ibid. Luſatiam Imperii nomine recuperat, ibid. & c. 31. §. 4. p. 190. a.

Mahometi Sepulchrum aulæis ornatur, T. II. p. 106. a.

Majeſtatis reus adjudicatus. Tom. I. Vip. p. 24. b.

Majores virtute ſuperandi ſunt, T. I. Vip. §. 9. p. 7. b.

Majoris (Joh.) Elegiæ de terræ quodam motu, T. I. P. II. p. 50. a.

Majorum virtus imitanda, Tom. I. pag. 33. §. 2.

Malticius (Caſpar) Hagenæ præfectus, T. I. Garz. c. 4. §. 3. p. 39. b.

(Joh.) Miſnenſ. præſul, T. I. Manl. Com. L. I. c. 25. §. 4. p. 133. a.

Mandatum de non admittendis nummulariis T. I. P. II. p. 85. b.

Honorii Papæ, T. IV. p. 83. a. ejus continentia ib.

Mandava, ibi panes & calcei venduntur, Tom. I. Manl. L. VI. c. 20. §. 4. pag. 311. b.

Mandeslovius (Bartholdus) Cotbuſii præfectus, T. I. Manl. Com. *L.* I. c. 14. §. 2. p. 124. b.

Manfredus, Ringelheimenſis comes, T. II. p. 286.

ejus uxor Zytava, ibid. pag. 260. §. 43. b.

Manlius, (Chtiſtophorus) T. II. p. 366. a. Ejusd. nativitas & nativitatis locus, T. I. Maol. Com. L. VI. c. 65. §. 2. p. 354. it. L. VII. c. 35. p. 463. ejus pareotes ib. patrem cogoominaruot Mänchen, ib. noſter ſuſcepit romano ſermone Maotii nomeo. ibid. ejus frater Georgius, ib. ejus matruelis fuit Goldammerus T. I. M. C. L. 7. c. 29. pag. 456. b. ejus præceptores, T. I. Maol. Com. *L.* I. c. 2. §. 4. p. 108. *L.* V. c. 28. §. 2. p. 290. & L. VII. c. 35. p. 463. ejus ſtudia humaniora, ut vocant, qoibus iovigilavit Gorlicii, & altiora, nempe juridica, quæ tractavit Wittebergæ, T. I. Manl. Com. L. VII. c. 35. p. 463. Domum reverſus ad Poëſin & Hiſtoriam animom applicavit, ibid. ejus ſcripta. ib. Commentariorum libri VII. cum Deigm. commendaotur T. II. p. 249. §. 1. ad locupletandos eos plurimum ipſi profuerunt G. Schmidius & Bartholomæus Scultetus. T. I. Manl. Com. L. 7. c. 8. §. 3. p. 443. Chronica *Lau*baneoſia evolveodi copia ipſi facta. ibid. c. 27. §. 5. p. 454. a. Singularis ejus induſtria in congerendis Commentariorum libris T. I. Manl. Com. L. VI. c. 147. §. 6. p. 429. a. Itinera, T. I. Manl. Com. *L.* I. c. 12. §. 1. p. 120. deſiderium, quod tenuit eruditos, Commentariorum Hiſtoricorum, T. I. Manl. L. VII. c. 35. p. 466. & T. III. p. 9. b. Pietas, T. I. Manl. Com. *L.* 7. c. 35. p. 366. Candor animi, ib. Epitaphium, quod in honorem Michaelis Schmidii, Conſul. Gorlic. ſcripſit, T. I. P. II. p. 36. a. Epitaphium, quod ſibi ipſi vivens fecit, T. I. Maol. Com. *L.* VII. c. 35. p. 366. it. T. I. P. II. p. 40. a. moritur Pragæ, T. I. Manl. Com. L. VII. p. 366. it. T. I. P. II. p. 40. a. ejus vita ſ. Biographia a Frencelio deſcripta, T. I. Manl. Com. L. VII. c. 35. p. 463.

Manlius (Jacobus) Eccleſiaſtes Zittavieoſis fuiſſe ſcribitur, T. I. Manl. Com. L. I. c. 26. §. 1. p. 133. b.

Mannus, Tuiſconis Filius, Germ. Rex, T. I. Maol. Com. *L.* I. c. 35. §. 1. p. 142. a. & trium Filiorum pater, Germaniæ gentis cooditor, ib. §. 3. b.

Marea i. e. Limes, T. I. Manl. D. c. 6. §. 2. p. 80. a. quid ſignificet, it. Marekſtein, T. I. Manl. Com. L. II. c. 7. §. 1. p. 115. b.

Marcaliſſa T. I. Manl. Com. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. a.

Matcæ Miſenæ origo, *T.* I. Idyll. pag. 58. Luſatieæ & Brandeburgicæ, ib.

Marcgrevendorp B. Petro offert Tidericus, T. IV. p. 46. a.

Marchia vindicatur imperio. T. I. Manl. L. V. c. 16. §. 2. p. 280. a. idem eſt ac præfectura limitanea, *T.* II. p. 252. §. 16. a.

Marchiæ & Marchiooes ioſtituuntur, *T.* II. p. 284.

Marchio qvid ſignificet. *T.* II. p. 244. §. 8. b. qvid ſit, ib. p. 251. §. 16. a. qvooam munere fungatur, ibid. p. 284.

Marchioonm deſcriptio. T. I. Manl. Com. L. II. c. 7. §. 2. pag. 156. a. nomiois derivatio. ibid. qvando inceperint, ibid.

Marchiarum diverſa inſignia. T. I. Maol. L. II. c. 11. §. 1. d. 170. b.

Marchias conſtituit Henricus Auceps. T. I, Maol. Com. L. II. c. 7. §. 1. p. 155. b. & earum eadem fuit conditio. T. II, pag. 278. limites incerti, ibid. pag. 284.

Marchia Brandeburgenſis, T. I. Manl. D. c. 7. §. 1. pag. 80. a. Sigefridus primus Marchio. ibid. Miſnenſis & Luſatica, ib. c. 8. §. 1.

Marchia Brandeburgenſis contra Henotos inſtituta. T. I. Manl. Com. L. II. c. 7. §. 1. p. 155. b. primi Marchiones. ib. eam Ludovicus V. Imperat. confert filio Ludovico Romano. T. I. Manl. D. c. 17. §. 6. pag. 92. b. Com. L. V. c. 16. §. 2. p. 280. a.

Marchia Brandenburg. in Bavaros defertur, ibid. Carolus IV. pecunia ſibi acqvirit illam, ibid. c. 24. §. 2. p. 288. b. Sigismundus iterum vendit, c. 25. p. 289. a.

Marchiæ Brandeburgenſis & Miſnenſis conduntur, T. II. p. 252. §. 17.

Marchiones Brandeburg. Albertus, Joh. Otto, Conradus, Otto Johannes, Hermannus, Woldemarus, T. I. Idyll. p. 66.

Marchiones Brandeburgii Luſatiam obtinent, T. I. Manl. Com. L. VI. c. 147. §. 2. p. 428. a.

Marchionum Brandenburg. ſeriem exhibet Manl. L. V. cap. 35. §. 1. pag. 271. ſeqq.

Marchia Budiſſinenſis qvid comprehenderit, T. II. p. 266. §. 5. a.

Marchia Gorlicenſis & Budiſſinenſ. incorporata Regno Bohemiæ, T. I. Part. II. p. 9. T. I. Manl. Com. L. III. c. 16. §. 2. p. 211. L. V. c. 26. §. 2. 3. p. 289. L. VI. c. 16. §. 4. p. 308.

Luſatica nata, T. II. p. 245. §. 10. a. & 252. §. 17. a. ejus initium & limites incerti, ibid.

Luſatica dicitur Ditmaro & autori Chronici montis Sereni orientalis. ib.

Miſniæ & Luſatiæ conditur, T. I. Manl. Com. L. II. c. 9. §. 1. p. 159. a.

Marchiones in Luſatia primo conſtituit Henricus Auceps, T. I. Manl. D. c. 6. §. 1. p. 80. a. & T. II. p. 252. §. 16. a. ante inauditum nomen, ib. §. 4. Marchionum officium, ibid. §. 3. T. II. Haugw. Prodr. p. 12. a.

Marchiones Luſatiæ. T. II. p. 252. ſeqq. recenſentur. T. I. Manl. Com. L. II. c. 10. §. 1. p. 162. ſeqq. & L. IV. c. 9. §. 1. p. 252.

Marchiones Luſatiæ, qvi Luſatiam inferiorem poſſederunt, T. I. Manl. L. IV. c. 9. §. 1. ſeqq. p. 252. b. ſeqq.

Marchionibus Miſniæ Luſatia ſuperior adimitur, inferior remanet. T. I. Manl. D. c. 13. §. 1. p. 84. a.

Marchiam Luzenſem, promiſſis 2000. talentorum redimit Wigbertus, Tom. I. Vip. c. 11. §. 20. p. 26. a. ipſi inſignitur, T. IV. p. 124. a.

Miſnenſem ad Bohemos qvoqve devolutam tempore Henrici III. autores ſentiunt, T. II. p. 285. a.

Marchia Miſnenſis fit hereditaria, T. I. Manl. D. c. 10. §. 2. p. 81. b.

Slevicenſis Danis oppoſita, T. I. Manl. Com. L. II. c. 15. §. 1. p. 175. a. Saxonum Colonia eo deducta. ibid.

Venedorum. T. II. p. 251. §. 12. b.

Marchionum Miſniæ familia. T. I. Garz. p. 32.
nomina. Tom. I. Manl. Com. L. II. c. 9. §. 3. p. 160.
Marchia Orientalis idem eſt ac Luſatia, teſtimonia hujus rei. T. I. Manl. Comm. L. II. c. 14. §. 12. p. 174. a.
aliis eſt Auſtria. ib. §. 3. b.
Marck/ Marckſtein, Untermarck, &c. quid ſignificet. T. I. Manl. Com. L. II. c. 7. §. 1. p. 155. b.
Marckliſſe. T. II. p. 46. a.
Marckt, quid ſignificet. T. II. p. 244. §. 8. b.
Marckt ſ. Marchia unde derivetur. ib. p. 245. §. 8. b.
Marcolfus Aſcanienſis Præpoſitus fit Epiſcopus Moguntinus. T. IV. p. 125. b. cito moritur. ib.
Marcolphus Præpoſitus de Aſchafneburg. T. IV. p. 37. a. ſuccedit Adelberto. ib. moritur. ib.
Marcomanni ſunt Moravi. T. I. Manl. Com. L. I. c. 32. §. 1. p. 140. a. Luſatiam non incoluerunt, tamen rexerunt. ib.
Marcopeti & Barſtucci. T. II. p. 234. nomen, cultus, deſtructio. ib. p. 235.
Marcopolum, Supanorum Deum, ne ruſticos graviore ſervitute premat, placari poſſe a Puſceto, credunt Pruſſi. T. II. p. 208. b.
Marcwardus, Sereni-montis Canonicus fit Præpoſitus de Luſinitz. T. IV. p. 56. a.
Margaretha Alberti degen. uxor. T. I. Manl. D. c. 15. §. 10. p. 87. b.
Maria Campana ſic dicta funditur. T. I. P. II. p. 28. Gorlicenſ. fuſa. T. Manl. L. VI. c. 146. §. 1. p. 422. a.
Mariana Vallis (Cœnob.) T. I. Manl. Com. L. I. cap. 18 §. 1. p. 126. b. Tom. II. p. 50. b.
Marianæ portæ pons lapideus exædificatur. T. I. P. II. p. 59. b.
Mariani Xenodochii fundator. T. I. P. II. p. 17. & 20.
Mariæ Stella. T. II. p. 49. a.
ejus cœnobium. T. I. Manl. Com L. I. c. 5. §. 3. p. 113. a. inceditur. T. I. Manl. L. VI. c. 57. §. 12. p. 350. b & c 62. §. 8. p. 353. & L. V. c. 5. §. 5. p. 275. a. & c. 18. §. 1. p. 126. b ejus fundator. T. I. Manl. L. V. c. 5. §. 5. p. 275.
Mariæ formoſæ ſtatua in Haindorffo. T. I. Manl. L. VI. c. 20. §. 3. p. 311. b.
Mariæ imago. T. I. Manl. L. VI. c. 98. §. 7. p. 380. a.
Marienſtern. T. II. p. 49. a.
Monaſterii fundatio. T. IV. p. 172. b.
confundit Bertius cum urbe Imperiali in Franconia. T. II. p. 246. a.
Marienthal. T. II. p. 50. a.
Maritorum pœnæ ob crudelitatem in uxores. T. III. Diſſ. p. 143. a.
Maritus jure civili uxoris eſſe nequit, quod jure Saxonico ſecus ſe habet. T. III. Diſſ. p. 151. a.
Marobdug Marcomann. Dux Tom. I. Manl. Comm. L. I. §. 32. §. 3. p. 140. a.
Marquardus. Abbas Corbejæ. T. I. Vip. c. 7. §. 11. p. 18. b. & T. IV. p. 121. b.
Mars & Bellona. T. II. p. 98. a.
Marſilius, (Caſpar) Paſtor Cotbuſianus. T. I. Manl. L. VII. c. 35. §. 6. p. 462. ejus fata. ib. §. 7.
Marſus Germaniæ Rex. T. I. Manl. Com. L. I. c. 35. §. 4. p. 143. a.
Martii 17. dies Polonis olim ſolennis. T. II. p. 88. b.
Martii 17. dies Sileſiis ſolemnis. Tom. II. p. 88. b.
Martini V. Pontificis confirmatio monaſterii S. Spiritus in Oybin. Tom. IV. pag. 202. b.
Martinalia munera unde Zittaviæ ortum trahant? T. IV. p. 202. b.
Martinus, Epiſcopus Miſnenſis. Tom. IV. p. 43. b.
Martinus de Radeberg. T. I. P. II p. 8.
Martis Saturni infauſta Conjunctio. T. I. P. II. p. 53. b. ſeqq.
Marzava, id eſt, Venus. T. II. p. 88. b. I. Ceres. p. 89. a.
Marzava, Idol. T. II. p. 82. a. & p. 222. mortem denotat. ibid. etymon. ibid. nomen. p. 222. figura, cultores, cultus, deſtructio. ib. p. 224. a. b.
Marzena Dianam notat. T. II. p. 88. a.
Maſcus (Andreas) Scholæ Zittav. Rector. T. II. p. 371. a. ejus filius, Michael Maſcus. ib. cujus ardua & ſplendida officia. ibid. Legatum Zittaviæ ordinatum. ib.
Mathematici ſummi. T. II. p. 350. b.
num Matri etiam competat uſusfructus in bonis liberorum? T. III. Diſſ. p. 156. b.
Matrimoniales cauſæ dijudicandæ ſunt in foro Eccleſiaſtico. T. III. Diſſ. p. 125. b.
Matrimoniales cauſas Hexapoles in foro ſeculari dijudicant. T. III. Diſſ. ib.
Matrimonium inter Deos. T. II. p. 91. b.
Matronarum Budiſſinenſium conſvetudo abrogatur. T. I. Manl L. VI. c. 75. §. 1. p. 360. a.
Matthias Hunniades. T. I. Idyll. p. 68.
Matthias Pragæ Rex Bohem. coronatur. T. I. P. II. p. 77. a.
Gorlicium venit. ib. Soraviam. ib. Viennæ nuptias celebrat. ib. fit Imperator. ibid. Apoplexia obit Viennæ. p. 82. b.
Matthias Corvinus ſibi tribuit titulum regium. T. II. p. 289.
Rex Hungariæ accipit Luſatiam. ib.
Matthias Imp. Rudolphi frater permittit liberum religionis exercitium. ibid. pag. 290.
Matthias, Hunniadis frater in vinculis tenetur.

tur. T. I. Manl. L. VI. c. 82. §. 4. p. 365. b. fit Rex Hungariæ. c. 84. §. 2. 3. p. 369. ei tribuitur titulus Regis Bohemiæ. ib. c. 101. §. 1. p. 382. a. renunciatur Rex Bohemiæ. ib. c. 102 §. 1. a Caſimiro & Uladislao obſidetur & oppugnatur Uratislavia. ib. c. 109. §. 2. p. 387. b. ex Luſatia Brandeburgenſibus & Miſnenſibus bellum facit. ibid. cap. 121. §. 2. pag. 400. b.

Matthias, Rex Pannoniæ moritur Viennæ, ib. c. 122. §. 5. p. 401. ejus Epitaphium a ſemet compoſitum. ib §. 8.

Matthiæ Regis exequiæ celebrantur. T. I. P. II. p. 20. ejus effigies Budiſſæ. Tom. I. Manl. L. VI. c. 115. §. 4. p. 394. ejus copiæ Luſatiam vaſtant. ib. c. 118. §. 2, p. 395. b.

Matthildis Svanabildia filia. T. IV. p. 22. a. nupſit Ditterico Wettinenſi. ib.

Maxen (Nicol) Conſul. Tom. I. Part. II. p. 13.

a Maxen, (Hugo) moritur. T. I. Manl. L. VII. c. 20. §. 3. p. 448. a.

Maxilla balenæ ſuspenditur in templo Petrino. T. I. P. II. p. 55. a.

Maximilianus II. Imperat. T. I. Idyll. p. 69. Ferdinandi patris ſucceſſor. T. I. Manl. L. VI. c. 147. §. 1. p. 422. b. bene cupit Evangelicis, & varia ſui favoris documenta exhibet. T. II. p. 290.

Maximus, (Joh.) bellum indicit Hexapolitanis. T. I. Manl. L. VI. cap. 143. §. 1. p. 420. b.

Mayerus, (Joh.) Paſtor Cotbuſianus. T. I. Manl. L. VII. c. 35. §. 9. p. 463.

Meatus ſubterranei forcarum Gorlicii. T. I. P. II. p. 18 & T. I. Manl. L. VI. c. 106. §. 1. p. 386. b.

Mechlenburgi templum Radegaſti. T. II. p. 76. b.

Mechtilda, Dieterici, Com. Ringelheim. filia, Henrici Aucupis uxor. T. I. Manl. D. c. 7. §. 2. p. 80. a. ejusque Conſangvinei. T. I. Manl. Comm. L. II. c. 8. §. 1. p. 157. a.

Mechtildis, Wiemanni Archi-Epiſcopi mater, T. IV. p. 41. b.

Mechtildis, Conradi Marchionis Orientalis filia. ib. p. 59. a. nupſit Alberto. ib.

Luſatiæ Marchionis filia, laudata fœmina. T. I. Manl. L. V. c. 3. §. 1. p. 273. b. moritur. § 4. ibid.

Mechtildis, Dedonis filia cui nupſerit. vid. T. IV. p. 106. a.

Medici Senatoria dignitate non excluduntur. T. III. Diſſ. p. 104. b.

Medicus pecunia corruptus. T. I. Manl. D. c. 15. §. 8. p. 87. b.

Mediolanum excipit Henricum. T. I Vip. c. 3. §. 9. p. 10. a. obſidetur. T. IV. p. 42. a. occupatur. ib. deſtruitur. ib.

μεγαλοπρεπείας exemplum. T. I. Manl. L. IV. c. 17. §. 4. p 257.

Megapolitan. inſigne caput taurinum unde ſit. T. II. p. 127. a.

Mainfridus Slavus de Brandenb. occiditur. T. IV. p. 33. a.

Meingotus Epiſcop. moritur. Tom. IV. pag. 36. b.

Meinhardus obit. T. I. Manl. L. V. c. 22. §. 2. p. 288. a.

Meinherus ſuccedit Ludero II. T. IV. p. 36. a. moritur. ib. p. 39. a.

Meiſterus, (Joach.) naſcitur. T. I. P. II. p. 28. & T. II. p. 366. a. Rector Gorlicii. T. I. Manl. L. V. c. 28. §. 3. & T. I. Part. II. p. 39. a.

Vir doctus & Poëta eximius. T. I. Manl. L. VII. c. 24. §. 1. p. 451. b. ejus variæ functiones. ib. §. 1. libri editi. ib. §. 2. ejus verſus de Luſatiæ finibus. Tom. I. Manl. D. c. 2. §. 2. p. 77. a. fines Luſatiæ deſcribit. T. I. Manl. Com. L. I. c. 1. §. 4. p. 108. a. reſignat officium. T. I. P. II. p. 45. a. moritur Bremæ. ib. p. 47. a. ejus munera, elogium ejusque præſagium mortis. ib. a Lugdunenſibus ad Profeſſurem Theologiæ deſideratur. ib. b. ejus Epicedium Bremenſe. ib. Epitaphium Bremenſe. ib. p. 48. a. ejus effigies cum inſcriptione in churum templi Petrini reponitur. ib. p. 51. b. ejus deſcriptio urbis Gorlicenſis. ibid. p. 94. ſeqq. laudes ejus prædicantur. ibid. pag. 112. a. b.

Melanchthon (Philippus) Budiſſam venit, & in ſchola noviter conſtructa interpretatur Hiſtoriam Johannis Baptiſtæ. T. II. p. 370. b. ejus induſtriæ æmulus fuit Michaël Neander. ib. p. 336. a.

Meleerus (Elias) Conſul factus. T. I. P. II. p. 39. a. & T. II. p. 366. a. moritur. ib. p. 56. b. Ejus legatum. ib. Epitaphium ejus. ib. p. 60. b. Zittaviæ ordinat legatum. T. II. p. 369. a.

Melzer, (Bernhard) Conſul. T. I. Part. II. p. 25.

Mementote, quod gentes fueritis in carne (explic.) T. II. p. 86. a.

Mena Dea menſtruis fœminarum præpoſita. T. II. p. 98. a.

Mendicus nullus apud Slavos reperitur. T. II. p. 140. a.

Menſura Geodætica. T. I. Manl. L. VI. c. 99. §. 1. p. 380. b.

Mercatores Zittavienſes a vectigalibus immunes. T. I. Manl. L. III. c. 46. §. 5.

Mercator fit Gorlicii conſul. P. I. P. II pag. 89. a.

Mercaturæ ergo idola donis proſeqvuntur. T. II p. 107. b.

Mercurius. T. II. p. 98. a.

Merito-

Meritorum optimorum leviſſima gratia. T. I. Vip. c. 4. §. 12. 15. p. 12. a.
Merboboldus Svev. & Arcoman. Rex. T. II. Haugw. Prodr. p. 11. a.
Merot Plutonem notat. T. II. p. 88. a.
Merſeburg. Epiſcopus Albuinus. T. I. Vip. c. 6. §. 8. p. 17. a. p. 20. Arnoldus. T. I. Vip. p. 27. §. 4. Theodoricus. Tom. I. Manl. D. c. 15. §. 5. p. 87. a.
Merzadii. T. I. Idyll. p. 60.
ex Meſpilis & corticibus homines pinſunt panes. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 4. §. 1. p. 296.
Meſſores pauci & plurima meſſis erat. T. I. Manl. Com. L. III. §. 2. p. 204.
Metallicæ venæ ſe aperiunt ad Fribergam. T. I. Manl. Com. L. IV. c. 13. §. 3. p. 255. b.
Methodius Moraviæ Epiſcopus baptizat Borivorium, Boh. Ducem. T. I. Manl. Com. L. I. c. 45. §. 1. p. 150. b.
Methodus convertendi Luſatios & Pomeranos. T. I. Manl. Com. L. III. c. 13. §. 6. p. 206.
Metropolis Luſatiæ Superioris deſcribitur. T. II. p. 245. §. 11. a.
Inferioris Luſatiæ. ib. p. 246. §. 12. a.
Motum inſignem Thaboritæ ubique locorum excitant. T. I. Manl. L. VI. c. 63. §. 3. p. 353. b.
Meurichius (Elias) fit Scholæ Collega. T. I. P. II. p. 93. b.
Menſſel (Simon) T. II. p. 343. b.
Mexico urbs 2000. idola numerat. Tom. II. p. 199. a.
Miche, (Sacerdos Prove.) T. II. p. 84. a.
Micislaus, Pol. Dux, fit Chriſtianus. T. II. Haugw. Prodr. p. 11. & T. I. Manl. Com. L. I. c. 44. §. 2 p. 150. a.
Miclotus Obotritorum Regulus. T. II. pag. 203. a.
Miechomenſis. T. I. Manl. Com. L. I. c. 5. §. 2. p. 113. a.
Miefleiſius, (Nicol) in 4. partes in diſſectus eſt. T. I. P. II. p. 17. & T. I. Manl. Lib. VI. c. 103. §. 2 p. 384. a.
Mieſco, Pol. Rex, deſtruit Marzanæ idolum. T. II. p. 82. a.
fit Chriſtianus. ib. p. 11. p. 224. b.
Mieslaus vel Micislaus, Polon. Dux T. II. p. 82. a. ducta in matrimonium Dombrava vel Daubrawca accepit Luſatiam ſuperiorem dotis loco. ib. 284. a.
Mike, Provi flamen. T. II. p. 147. a.
Milciani. T. II. p. 282.
Milcieni fiunt tributarii. T. I. Manl. Comm. Lib. II. c. 6. §. 4. p. 155. a. & T. IV. p. 159.
Milcienia. T. II. p. 266. §. 5. a. & p. 282.
Miles ob perjurium punitus. Tom. II. pag. 38. a.
Milidochus, Soraborum Dux. T. IV. p. 165.
Militarem diſciplinem inſtituit Hermio. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 35. §. 4. pag. 142. b.
Milites conſcripti in Luſatia Superiore T. I. P. II. p. 57. b. conſcribuntur. ib. p. 75. b. Cæſarei Gorlicium veniunt. ib. p. 77. a. Paſſavienſes Pragam invadunt. ib. p. 76. a.
novi morbo Ungarico Gorlicium inficiunt. ib. p. 84 a.
Saxonici Gorlicium veniunt. ib. b.
Luſatos miſere tractant. ib. p. 88. a. b.
Sacramento exſolvuntur. ib. p. 94. a.
Banneriani Gorlicium veniunt. ibid. pag. 92. a.
Hoſpitium capiunt. ib.
Militiæ proemia. T. I. c. 4. §. 19-21. pag. 12. b.
Militum in paſtorem inſolentia. T. II. pag. 25. a.
ſubſidiarium loſtratio prope Gorlicium. T. I. P. II. p. 61. b. eorum petulantia. p. 62. a.
religio nova inſtituitur in Luſatia. Tom. I. Manl. Comm. L. VI. c. 4. §. 7. p. 297.
Miloduchus, Princeps. vel Rex Sorab. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 42. §. 4. p. 148. a. 149. b.
Milticii ex veteribus Sorabis reliqui. Tom. I. Idyll. p. 58.
Milviapi. T. II. p. 266. §. 5. a.
Milzavia, T. II. ib. & p. 282. feudum fuit R. Imperii. Tom. II. Haugw. Prodr. pag. 13. a.
Milzeni. T. II. p. 266. §. 5. a.
Mingwitius (Caſpar) in Dienaw emit Spremberg. T. I. Manl. Com. L. I. c. 11. §. 7. p. 119. b.
Miniſtrorum Eccleſiæ ſalaria duplicantur. T. I. P. II. p. 87. a.
Minoritarum ortus & progreſſus. T. II. pag. 383. b.
Miracula a S. Viti oſſibus edita. T. II. p. 96. a. Petri Apoſtoli. T. IV. p. 34. a.
Miſa, fluv. T. I. Manl. D. c. 1. §. 2. p. 76. b.
Miſca Rex Zucicaviorum capitur. T. IV. p. 148 b.
Miſena erx & urbs conditur. T. I. Manl. Com. L. II. c. 6. §. 2. p. 154. b.
Miſenus (M. Andreas) Diaconus Gorlic. moritur. T. I. P. II. p. 51. b.
Miſna civitas incendio deletur. T. IV. pag. 82. a.
Miſnenſem Marchiam Bohemi dono accipiunt. T. I. Manl. L. II. c. 28. §. 1. c. 29. §. 1. p. 188. a. b.
Miſnenſis Epiſcopatus fundatus. Tom. II. p. 120. b. utraque Luſatia ipſi inferitur. ibid.
Miſnenſis Epiſcopus Goteboldus. T. I. Vip. c. 12. §. 4. p. 27. b.
Miſnenſi Epiſcopo ſubjecta eſt Luſatia. T. I. Manl.

Manl. Com. L. I. c. 25. §. 3. p. 133. a. ſubtrahit ſe ubedientiæ ejus. ibid. 251. §. 13. b.

Misniæ limites & incolæ. T. I. Garzon. c. 3. §. 1. p. 37. b. conditur. T. II. Haugw., Prodr. p. 12. a.

Misoiæ translatio ad Regem Wenceslaum. T. IV. p. 179. a.

illam incoloerunt Sorabi T. II. p.

Marchionum nomina T. I. Manl. Com. L. II. c. 9. §. 3 p. 160.

Miſniæ & Luſatiæ Marchia conditur. Tom. I. Manl. Com. Lib. II. c. 9. §. 1. p. 159. a. primi Misniæ Marchionas. ib.

Miſſa, an Sacrificium ſit. T. I. Manl. Com. L. I. c. 26. §. 4. p. 134. b.

Miſſenus, (M. Andreas) Diaconus Gorlicium venit. Tom. I. P. II. p. 34. &. T. II. p. 367. a.

Miſtibous, ſ.

Miſtivojus, Vinulorum Princeps Saxoniam vaſtat, Spe ouptiarum fruſtra facta. T. I. Manl. Com. L. II. c. 5. §. 1. p. 153. b.

Modi varii, quibus ſecundum ſtatuta Luſatica quid in oumerum glebæ adſcriptorum venire poteſt. Tom. III. Diſſ. pag. 185. b.

Mœmarus Moraviam occupat. T. I. Manl. Com. L. I c. 28. §. 4. p. 137. a.

Mœnchius (Godofredus) hodie quæri Chronicon Oybinenſe teſtatur. T. I. Manl. Comm. L. VI. c. 8. §. 1. p. 300.

Moguntinenſ. muri cum turribus deſtruuntur. T. IV p. 42 b.

Moguntinus Archi-Epiſcopus Ruthardus. T. I. Vip. c. 7 §. 22. p. 19. a. Adelbertus e vinculis abſolvitur. ib. p. 25. §. 15.

Mobazium, ad quod Ludovicus Rex Hungariæ fuit occiſus. T. II. p. 290.

Moimaracus. vid. ſup. Moemarus.

Mofſila pluviam ootat. T. II. p. 88. a.

Mola chartaria extructa. Tom. I. Part. II. p. 75. b.

Moldaviæ fluminis accolæ. T. I. Garz. c. 4. §. 6. p. 41. a.

Molendinum emendatur. Tom. I. P. II. pag. 79. b.

Moler (Jobann.) ſecuri percutitur. T. I. Manl. L. VI. c. 37. §. 2. p. 333. b.

Molerrina Gorlicii extruitur. T. I. Part. II. p. 44. a.

Moletrinæ tres deflagrant. Tom. I. Part. II. p. 49. b.

Molhuſen crematur. T. IV. p. 127. b.

Molibergenſis arx in feudum datur Henrico a Walda. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 36. §. 8. p. 332. b.

Mollerus, (Albinus) T. II. p. 343. a.

Mollerus (M. Mart.) Gymnaſii Gorlicenſis in Interregno Adminiſtrator. Tom. II. p. 393.

VII. Rector Gymnaſii Gorlicenſ. ibid. ejus ſtudium. ib.

Mollerus, (M. Martin.) Rector moritur. ib. p. 94. a.

(Martin.) fit Primarius. T. I. P. II. p. 76. a. moritur. ib. p. 71. b. vitæ ejus curriculum. ib.

(wigandus) fit ſcriba Senatus Gorlicenſis. ib. p. 72. b. Conſul eligitur. ib. p. 91. a. moritur. ib. b.

Monachatus. T. II. p. 382. b.

Monachæ laſcivientes exterminantur. T. I. Vip. c. 9. §. 8. p. 23. a.

Monachi primi. T. II. p. 383. a.

Mooachorum augmenta. ib.

Monachus quidam ſe ſuſpendit. T. I. Part. II. p. 31.

Monaſterienſis Epiſcopus Burcardus. T. I. Vip. c. 7. §. 21. p. 18 a.

Monaſterii fundatio Pegavienſis. T. I. Vip. p. 17.

Reinersdorffii. ib. p. 23.

Monaſterii turris fulmine tangitur. T. I. P. II. p. 71. b.

Bigaogienſis fundatio. ib. p. 118. fundator ejus. ib. p. 120. b. 121. a. quando dedicatum. ib. b. primus Abbas. ib.

Gozecenſis fundatio. T. IV. p. 106. ſeqq. fundatores ejus. ib. p. 107. a. Abbas primus. ib. privilegium. ib.

Monaſterium apud Dancmarisvelt fundatur. T. IV. p. 44. a.

Luckke fundatur. ib. p. 121. b.

Hallenſe. Novum opus dictum fundatur. T. IV. p. 123. b.

Bigaugienſe crematur. ib. p. 126. a. conſecratum quando. ib. p. 128. a.

Haldensleve vaſtatur. ib. 127. a.

Ottenburum a quo fundatum, vide ibid. p. 131. a.

S. Petri io oigra Silva fundatur. ib. p. 131. a.

de Vineis fundatur. ib. p. 131. a.

Alperspach fuodator. ib. p. 131. a.

Morbach fundatum. ib.

Cæſarienſe fundatur. ib. fundator. ib.

Trutenhuſeo fundatur. ib. fundatrix ib.

Rebdorffi fundatur. ib.

S. Georgii in nigra Silva fundatur. ib.

Zwifalten fundatur. ib. b.

Petri domus ſ. Petershuſen fundatur. ib. b.

Ebersbach fundatur. ib.

Lorch fundatur. ib.

Kempten fundatur. ib.

Görgenthal fundatur. ib.

Icherer-Huſen fundatur. ib. p. 132. a.

Cellæ Paulinæ fundatur. ib.

de Aodechs fundatur. Ib.

Altbe fuodatur. ib.

Altach fundatur. ib.

Matze fundatur. ib.

Mannſee fundatur. ib.

Ensdorff fundatur. ib.

Lorsheim fundatur. ib. p. 133. a.

Montis S. Petri fundatur. ib.

Ben-

Benedictenburg ſundatur. ib.
Raitenpuch, fundatur. ib. b.
Aldorff fundatur. ib. b.
Wein-Garten fundatur. ib.
Alten Münſter fundatur. ib.
Gladebacenſe fundatur. ib.
Campidonis fundatur. ib.
Schutterenſe fundatur. ib. p. b. & p. 135. b.
Buchaugienſe fundatur. ib. p. 133. b.
Angesnoven fundatur. ib.
Schafhuſen ſundatur. ib.
Omnium ſanctorum fundatur. ib.
Reichenbach fundatur. ib.
Etali fundatur. ib. p. 133. b.
Viſpach fundatur. ib.
Hirſaugienſa. ib.
Altenmünſter. ib.
Ettenheim fundatur. ib. p 134. b.
Tegernſee fundatur. ib. p. 134. a.
Geyſenfeld ſondatur. ib.
Boſangienſe fundatur. ib.
Prumienſe fundatur. ib. p. 135. a.
Selgenſtadenſe ſundatur. ib.
S. Johannis Baptiſtæ fundatur. ib.
Korb-Garte fundatur. ib. p. 136. a.
S. Walpurgæ in ſacra Sylva fundatur. ib.
Adelberg ſundatur. ib. b.
S. Benedicti Lorch fundatur. ib.
Königsberg fundatur. ib.
Nuvientenſe fundatur. ib.
Evershemenſe ſundatur. ib.
Marienſtern fundatur. ib. 172. b.
Monaſterii Reynsbornenſis fundator. T. IV. p. 124. a.
Wiſſenburgenſis fundatio. ib. p. 128. b. fundator. ib.
Selſenburgenſis ſundatur. ib. p. 130. b. ſundatio. ib.
S. Blaſii fundatur. ib. & ſundatio. ib.
S. Trütperti in Briſogia fundatio & fundator. ib. p. 131. a.
S. Spiritus Oybinenſis confirmatio, ib. p. 202.
Veteris Cellæ literæ datæ. ib. p. 215. b.
Monaſterio Dobrilucenſi privilegium datum. T. IV. p. 169. a. b. 170. a. 171. a. b. 172. a. 173. b. 174. b. 175. a. b. 177. a. b. 178. 182. 185. 189. 209. 213. ipſi Eccleſia parochialis in Kirchhayn eſt incorporata. ib. p. 211. vide cœnobium.
Monaſticæ religionis habitum aſſumere. T. I. Vip. p. 27. §. 29. 4.
Monavius. (D. Petrus) Medicus Cæſareus. T. I. P. II. p. 42. b.
de Moneta. (Petrus) Magiſter Ovium. T. I. P. II p. 9. a.
Moneta nova Gorlicii cuditur. T. I. P. II. p. 85. a. 86. b.
Monetæ precium creſcit Gorlicii, T. I. P. II. p. 85. a 86. b.
Monetam in Sileſia noviter cuſam vetant Gorlicenſes. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 125. p. 413.
Mons, der Flynsberg, ad fontes Quiſſi. T. I. Manl. L. II. c. 32. §. I. p. 190. a.
Paracleti, T. II. p. 288. b.
Monſtrantiam inſigne Seidenberg exhibet. T. I. Manl. Com. L. I. c. 8. §. 4. p. 115.
Monſtruſa virgo hic cernitur. T. I. P. II. p. 79. a.
Monſtroſus infans naſcitur. T. I. P. II. p. 61. a.
Montes Sudetes. T. I. Manl. D. c. 4. § 2. p. 78. a. Carpatus Svevicus. ib. §. 6. Aſciburgius. ib. p. 79. §. 6.
Montis S. Angeli Origo. T. I. Manl. L. VI. c. 28. §. 14. p. 39. b.
Montis Sereni eccleſiæ turbatio gravis, addita cauſa. T. IV. p. 72 a.
Montis Sereni eccleſia Petrina erigitur. ib. p. 106. b.
Moravia Bohemiæ adjudicatur T. I. Manl. L. III. c. 16. §. 5. p. 211. b.
Moraviæ regnum in Bohemus transfertur. T. I. Manl. L. III. c. 16. §. I. p. 210. b.
Moravii a Girzicone ad Matthiam deficiunt. T. I. Manl. L. VI. c. 101 §. 3. p. 382. a.
Moraviam occupat Mœmarus l. Mnimaracus. T. I. Manl. Com. L. I. c. 28. §. 4. p. 132 a.
Morbach monaſterium fundatur, a quo. vid. T. IV. p. 131. a.
Morbus Epidemicus Gorlicii graſſatur. T. I. P. II. p. 42. b. & p. 61. a.
Morbus mirabilis Gorlicii graſſatur. T. I. P. II. p. 29.
Morbi peſtiferi Gorlicii graſſantur. ib. p. 88. a.
Morbus graſſans. ib. p. 64. a.
pedicularis. T. I. Manl. L. III. c. 3. §. 8. p. 207.
Mores boni plus efficiunt, quam bonæ Leges. T. II. p. 63. b.
Serborum. ib. p. 241. a.
Luſatorum. Semnonum. T. I. Manl. Com. L. II. c. 21. §. I. p. 179. T. II. p. 308. §. I.
Luſicorum & Suraborum. ib. §. 2.
Saxonum in Luſatia. ib. p. 309. §. 3.
Slavorum. T. I. Manl. Com. L. II. c. 21. §. I. p. 179.
Morio irritatus. T. I. Manl. D. c. 19. §. 6. p. 96 b.
Morgengaba quid ſit? T. III. Diſ. p. 175. a.
de Morgengaba Zittav. Diſſert. T. III. Diſ. p. 174. a.
Mors quid ſit. T. II. p. 22. a. non eſt ſubſtantia. ib. ridiculum Deitatem ipſi tribuere. ib. p. 223. b.
inopinata Regis & virorum illuſtrium. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 105. p. 385.
Mortam ejiciunt Poloni & Sileſ. pueri. T. II. p. 82. a. & p. 88. b.

Mortem ſubſtantiam eſſe Slevi credunt. T. II. p. 82. a.
Mortis filius qois dictus? T. IV. p. 85. a.
Mortuorum laudes ſcribere decet, ut eos vivi imitari poſſint. T. II. p. 326. b.
Morum elegantia nobis facimus amicos. T. II. p. 326. b.
Morunge & Gaterslebe dotis loco accipit Wigbertus. T. I. c. I. §. 8. p. 7. b.
Mos Græcorum in Panegyricis recitandis. T. I. Manl. L. VII. c. 6. §. 1. p. 441. a.
Moſca T. II p. 51. a.
Moſcovitica legatio Gorlicium tranſit. T. I. P. II. p. 59. b. ejus Xenia, quæ ſecum portavit. ib.
Moſellanus (Petrus.) & ejus elogium. T. I. Manl. L. VII. c. 1. §. 3. p. 435. a.
Moſtum Bohemiæ oppidum conflagrat. T. I. Manl. L. VI. c. 143. §. 4. p. 421. a.
Motunus, apud Græcos fuit Priapus. T. II. p. 98. b.
Motus terræ permagnus. T. I. Manl. L. VI. c. 18. §. 2. p. 311. a. & c. 142. §. I. p. 422. b. animadvertitur. T. I. P. II. p. 49. b. per omnes trans-Alpinas provincias usque Romam. T. IV. p. 83. a.
Muleh uſen venit Imperator, T. IV. p. 36. a.
Mulier mulierem jugulat, T. I. P. II. p. 65. b, ejus ſupplicium. ib.
quædam ſe ſubmergit ib. p. 82. a.
Mulierum ſacrarum conſilia reſponſa apud Celtas valent. T. II. p. 83. b.
Mülroſa. T. I. Manl. Com. L. I. c. 12. §. 9. p. 121. b.
Multaſch. Comitiſſa Tyrolis, Rudolphi uxor, T. I. Manl. L. VI. c. 24. §. 3. p. 315. a.
Munera ſingula ſingulis Romani imponebant, T. III. Diſ. p. 109. a.
Municipales abuſive dicuntur civitates, ſuperiorem recognoſcentes, T. III. Diſ. 107. a.
Municipalis magiſtratus quid ſit? T. III. Diſ. 107 a.
Municipali magiſtratui interdum competit jurisdictio Eccleſ. T. III. Diſ. p. 93. a per conceſſionem principis l. occupationem, l. per præſcriptionem. ib. ſeqq. quoad primam inſtantiam, ib. p. 94 b.
Municip. Magiſtr. Eccleſ. Jurisd. competit ut Privilegium, non vero ut regale, T. III. Diſ. p. 94 b.
Municip. Magiſtr. Jurisd. Eccleſ. acquirere poſſe Hugenottorum, Bohem. Polonor. Ungaror. Auſtrorum, Sileſiorum exemplis conſtat. ib.
Munificentia regalis, T. I. Vip. cap. 4. §. 21. p. 12. b.
Munus & honores differunt. T. III. Diſſ. p. 99. a.
Muri ruina 6. homines occidit, T. I. P. II, p. 16.
Murorum Gorlicium cingentium ambitus. ib. p. 99. b.
Murus aureus inſigne Luſat. ſuperioris. T. I. Manl. L. II. c. II. §. 1. p. 171. a.
ſuburbanus Gorlicii extruitur. T. I. P. II. pag. 35. b.
Muſarum fuga ex Græcia in Italiam. Tom. II. pag. 352. b. & 360. b.
ex Italia, ib. p. 361. a.
quid eis acciderit in fuga. ibid. pag. 362. a.
adventus in Luſatiam. ibid. p. 362. b.
novus fons. ib. p. 363. a.
nomina ibid.
Cantus. ibid.
Choreæ, ib.
Cubile. ib.
Lectus. ib. p. 364. a.
dona in cives Gorlicenſes collata. ib.
Muſæus, (D. Simon.) Vice-Rector Academiæ Viteberg. T. I. Manl. L. VII. cap. 29. §. 2. pag 456. a. ejus ſcripta. ib. § 3. & Tom. II. p. 343. a. b.
Muſcavia Baronatus. Tom. I. Manl. Comm. L. I. cap. 8. §. 4. pag. 115. b.
Muſcæ albæ Gorlicii viſuntur, T. I, P. II. p. 72. b.
Muſcovia. Tom. I. Manl. I. ſl. cap. 12. §. 3. p. 120. b.
deſcribitur. Tom. II. p. 246. a.
Muſcovitica legatio Gorlicium tranſit. Tom. I. P. II. p. 40. b.
Muſcus (M. Caſpar) Miniſter Eccleſiæ Gorlicenſis. T. I. P. II. p. 39. b. moritur. ibid.
Muſica Natalitia a turri Gorlicenſi auditur. Tom. I. P. II. p. 87. b.
Mutationes Dominorum in Luſatia creberrimæ, Tom. I. Manl. Comm. Lib. II. c. 28. §. I. p. 188. & L. 6. c. 147. §. 4. p. 428. 6. T. II. pag. 244. §. 6.
Mutatio regiminis Luſatici inſignis. T. II. pag. 260. §. 42. ſeqq.
Mutina & Boſejus, Proceres Bohemi, exules fiunt. T. I, Manl. L. III. c. 22. §. I. p. 214. a. in exilium mittuntur a Pretisl. ib.
Mylius, (Martinus) Gorlicenſis, T. I. Manl. L. VII. c. 29. §. 8. p. 457. a. fit Rector Gymnaſii Gorl. T. II. p. 391. a. ejus fama. ib. diſcipuli. ibid. T. II. p. 391. T. I. P. II, p. 56. b. laudatur ib. p. 113. emaritus obit. ib. p. 77. a. ejus directio Scholæ laudatur. ib. p. 113. b.
Mylius, (Joh.) Tom. II 365. b.
Mynckwitius (Nicol.), Fürſtenberg diripuit. Tom. I. Manl. Comm. Lib. I. cap. 19. §. 2. pag. 127. b.

N.

Naclum urbs Pomer. inclyta, occupatur. T. I. Manl. Comm. L. III. c. 13. § 2. pag. 204. b.

Napti-

Napticii & Tannewalderi Leipenſium Homagiales infeſtant vias rapiuis. Tom. I. Manl. Com. L. VI. c. 8 §. 1. p. 300.
Napticius (Petrus) Leip. & Zittav. Dominus, T. I. Manl. Com. T. III. c. 48. §. 1. p. 234. b.
Nariſci T. I. Manl. Com. L. I. c. 22. §. 5. pag. 231. b.
Narratio de origine Nominis Oybin. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 28. §. 9. p. 318.
Naſo (Procopius) Conſ Zittavienſis. T. I. P. II. p. 131. b. Syndicus & Scholarcba Zittavienſis. T. II. p. 374. a.
Naſſovius Adolphus Cæſar. T. I. Garzon. p. 43. a.
Natalitia Muſica a turri Gorlicenſe auditur. T. I. P. II. p. 87. b.
Natalium & majorum ſplendor ad exiſtimationem nihil quisquam facit, niſi majorum cum propriis ornamenta copulantur. T. II. p. 333. b.
Natura non per ſaltus ſed per gradus incedit. T. II. p. 386. b.
definito tempore res perducit ad ἀκμὴν. ib.
Naamburg. Epiſcopæ fundator & translator eſt Dittmarus. T. I. Manl. Com. L. II. c. 17. §. 2. p. 176. a.
Naumburgum conditur. T. I. Manl. Lib. I. c. 43. § 1. p. 149. b.
Nauſea (Frider.) coadjut. Viennenſ. Tom. I. Manl. Com. L. I. e. 25. §. 4. p. 133. a.
Neander (D. Joh.) Viennenſium Medicus & Phyſicus. T. I. Manl. l. Lib. VII. c. 10. §. 1. p. 443. b. & T. II. p. 304.
moritur. ib. §. 2.
(Joſias Chriſtophorus.) T. II. p. 347. a.
Neander (Michaël) Ilfeldenſis Scholæ Rector, T. I. Manl. Lib. VII. c. 13 §. 1. p. 450. b.
quibus forte conjecturis deceptus fuerit, quod Luſatos fecerit Sileſios. T. II. p. 345. a.
alter poſt Melanchthonem Germaniæ Præceptor appellatur. ib. p. 345. b.
a rixis in cauſa religionis maxime eſt alienus. ib.
convitiis proſcinditur. ib.
exemplum præbet ſuis non fucatæ & fictæ pietatis. ib.
conſtanter ſectatur doctrinam Lutheri. ib.
in condendis Græco ſermone carminibus nemini ceſſit. ib.
de eo Schurzfleiſchii Judicium. ib.
Neander (Michaël) Sorav. non eſt Sileſius T. I. Manl. Com. L. I. e. 40. §. 1. p. 146. a.
ejus nativitas, ſtudia, officia & mors. T. II. p. 344. b.
Neapolin & Salernum prælio vicit Henricus VI. T. IV. p. 55. a.
Neapolis obſidetur. T. IV. p. 118. b.
Neclan, Bohem. Dux. T. I Manl. Com. L. I. e. 45. §. 1. p. 150. b.
Neclanus Slavorum Dux a Carolo M. victus, L. II. p. 283. a.
Lecho agrum Budiſſinenſem jure beneficiario poſſidendum dat. ib. p. 283. a.
fortiter ſe opponere Carolo M. annititur, ibid.
Nehrda, Nimbum notat. T. II. p. 88. a.
Neiſſe. T. II. Frenc. Nom. p. 52. a.
Svevus fluvius. ib. p. 246. §. 13. b.
Nemeſis Numen. T. II. p. 133. b.
Nennewitze (Villa) pertinet ad parochiam in Hileburg. T. IV. p. 49. a.
Nentbetus, Gozecenſis Eccleſiæ Rector. T. IV. p. 117. b.
Neophyti id eſt Pruſſi. T. II. p. 170. a.
Neptunus. T. II. p. 98. a.
Neſamyslans colit Craſatinam. T. II. p. 88. a.
Neſenus (Gvilielmus) Poëta & JCtus egregius. T. I. Manl. Com. L. VII. c. 35. §. 1. p. 461.
(Cunradus) JCtus & Syndicus Zittav. T. I. Manl. Lib. VII. e. 35. §. 1. ib.
ejus Epitaphium. ib. §. 2. p. 461.
Neuhoff vicus prope Gorlicium conditur. T. I. Manl. L. VI. c. 31. §. 1. p. 323. b. & T. I. P. II. p. 9.
iterum deſtruitur. T. I. Manl. D. e. 19. §. 6. p. 97. a. Manl. Com. L. VI. c. 31. §. 5. p. 323. b. & deſtruentibus injungitur ſatisfactio. ib. §. 10. p. 323. b.
Neumann (D. Joh.) moritur peſte. T. I. P. II. p. 38. b.
Neumannus (Sigismundus.) T. II. p. 348. a.
Neuzell Luſatiæ inferioris Metropolis. T. II. p. 246. §. 12. a.
Nezamislius Bohem. Dux. T. I. Manl. Com. L. I. c. 45. §. 3. p. 151. a.
Niæ id eſt Cereæs ad Plut. templum. T. II. p. 88. b.
Nicius (Abrah.) Cantor Gorlicenſ. in patriam vocatur. T. I. P. II. p. 91. a.
Nicolaitanæ turris Pterygium renovatur. T. I. P. II. p. 64. b.
inſcriptiones in globum conjectæ. ibid.
Nicolaitanum templum conflagrat. ibid. pag. 93. a.
Nicolaus Rex Danorum doloſe perimitur. T. IV. p. 125. a.
Nicoloth Sclavorum princeps trucidatur. T. IV. p. 42. b. & T. I. Manl. L. IV. e. 6. §. 3. p. 249. b.
Nicolotus Obotritarum Princeps Tom. II. p. 131. a.
Nida. T. II. Pr. Nom. p. 51. b.
Niemburg caſtrum. Tom. II. Frenc. Nom. p. 51. b.
Niemetium. ib.
Niemeze civitas. T. IV. p. 44. b.
Niendorp Eccleſia uni de fratribus commendatur. T. IV. p. 61. b.
Nienburg clauſtrum Wichmannus accipit. ib. p. 43. b.
Nienburgenſ. Abbas Fridericus obit. p. 65. a.
Niendorp deſtruitur. T. IV. p. 43. b.

Niſſel-Stadt. T. III. Diſ. p. 151. a.
Nimecenſis Eccleſia in proprietatem Sereni-Montis transfertur. T. IV. p. 39. b.
Ninus, Aſſyriorum Monarcha. T. I. Manl. C. L. I. c. 35. §. 1. p. 142. a.
Niſen & Budeſin pagi. T. I. Vib. c. 4. §. 28. p. 13. b. & P. I. Manl. Com. L. III. c. 1. §. 2. p. 196. 197. & T. II. p. 266. §. 5. a.
Niſendorfum. T. II. Fr. Nom. p. 51. a.
Niſicenſis Eccleſia fundatur. T. II. p. 263. b.
Niſſa. T. I. Idyll. p. 62.
Sileſiæ Fluvius. T. I. Manl. D. c. 4. §. 7. p. 75. a.
Niſſana Provincia. T. I. Idyll. p. 55.
ad Bohemos redit. ib. p. 65.
ad Brandeburgum March. ib. p. 66.
iterum ad Bohemos. p. 67.
Niſſi eluvio multum damni gignit. T. I. P. II. p. 14.
atrox eluvio. ib. p. 59. b.
multæ inundationes. ib. p. 15. 23. 25. & T. I. P. II. p. 55. a. 59. b. 75. b. 77. b. 79. a. 86. a. 88. a. T. I. Manl. L. VI. c. 65. §. 2. 4. & 5. p. 354. b. ſeqq. & 68. §. 4. p. 357. b. & c. 133. p. 411. a. & c. 143. §. 6. p. 421. a.
pons extruitur. T. I. P. II. p. 33. a.
ruinam minitans reſtauratur. ib. p. 85. a.
concrematur ab hoſtibus. ib. p. 91. b.
ſubito corruit nonnullis hominibus graviter læſis. ib. p. 86. b.
Niſſus. T. II. Fr. Nom. p. 52. a.
ejus origo, curſus & exitus. T. I. Manl. D. c. 4. §. 7. p. 78. a.
fons in Praſchwitz & curſus. T. I. Manl. Com. L. I. c. 22. § p. 131. a.
Luſat. differt. a Niſſa Sileſ. ib. §. 2. p. 131. a.
Gorlicium præterfluens. T. I. P. II. p. 4.
Svevus, fluvius. T. II. p. 146. §. 13. b.
Nivis moles prodigioſa. T. I. P. II. p. 57. a.
dat nocivas inundationes. p. 57. b. ejus reſolutio. ib.
Nuwa Proſerpinam notat. T. II. p. 88. a.
Nix inſolita. T. I. P. II. p. 89. a
Noachi poſteri non ſtatim à veri Dei agnitione & cultu deſciverunt. T. II. Fr. Nom. p. 64. b.
Nobiles Luſatiæ. T. II. p. 315. §. 1.
apud Semnones. ib. §. 2.
apud Luſicos & Sorabos ib. §. 3.
Nobilis ἱκγαβικάς. T. II. p. 349. a.
portenſas declamationes ad populum habens. ib. p. 348. b.
Nobilitas Luſatiæ. T. II. Haug. Prodr. pag. 17. b.
ejus lis de Privilegiis. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 141. p. 420.
Slavica in Luſatia extincta. T. II. pag. 315. § 4.
virtutis celebrior eſt, quam generis. ibid. p. 337. a.
Nobilium origo. T. II. p. 315. §. 1.
hodie viventium origo. ib. p. 316. §. 2.
libertates & prærogativæ. ib. §. 6.
Nobilitatis & Civitatum Hexapolitanarum controverſia. T. I. Manl. L. VI. c. 141. §. 2. p. 420. a.
Nomen Wendorum. T. II. p. 251. §. 1. a.
Soraborum, quando in deſvetudinem abierit. ib. p. 266. §. 5. a.
Nominis Germanici in Græcum converſio. T. II. p. 344. b.
Nominum æquivocatio. T. IV. p. 69. a.
Non parcit populis regnum breve. Tom. I. Manl. Comm. L. VI. c. 147. §. 4. p. 428. b.
Nordalbingi T. II. p. 82. b.
Nortbertus ſuccedit Rotbero. T. VI. pag. 32. b.
fundator Eccleſiæ Magdeb. ib. p. 35. a.
moritur. ib. b.
Northringen caſtrum. T. IV. p. 44. a.
Northuſen (caſtrum) igne conſumitur. T. IV. p. 47. a. & p. 127. a. denuo. ib. b.
Noſocomia tria extructa. T. I. Part. II. p. 75. b.
Noſocomium ad Spiritum S. donatur. T. I. P. II. p. 7.
ædificatur. ib. p. 31.
Budiſſinenſe conflagrat. T. I. Manl. L. VI. c. 121. §. 1. p. 400. b.
pro contagioſis ædificatur. T. I. P. II. pag. 46. b.
S. Spiritus Gorlicii ab inundatione Niſſi perrumpitur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 4. §. 5. p. 297.
Noſtizii. T. I. Idyll. p. 59.
Luſatica ſtirpe ſunt orinndi. T. I. Manl. C. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. 116.
Noſticium. T. II. Fr. Nom. p. 52. a.
eorum inſignia. ib.
Noſticius (Eraſm.) T. I. Manl. C. L. VI. c. 8. §. 4. p. 115. b.
(Caſp.) Capitaneus fidem ſuam Gerlicenſibus obſtringit T. I. P. II. p. 18.
Gorlicenſ. T. I. Manl. L. VI. c. 5. §. 23. p. 299. a. & c. 110. §. 2 p. 390. b.
a Noſtitz (Hieron.) Capitaneus Gorlicenſ. moritur. T. I. Part. II. p. 45. b.
(Henricus) fit Capitaneus Gorlicenſ. ibid. p. 49. a.
moritur. ib. p. 55. a.
(Georg.) fit Capitaneus Gorlic. ib. p. 69. a.
moritur. ib. p. 82. b.
(Chriſtoph.) Capitaneus Gorlicenſ. ibid. p. 82. b.
repudiatur. ib. p. 86. a.
Notturingii vocantur Luſatii priſci, imo Slavi omnes. T. I. Manl. L. II. c. 24. §. 6. p. 184. a.
qui ſenſus ſit vocis? ib.
Nova Cella Luſatiæ infer. monaſterium conditur ab Henrico Miſniæ. T. I. Manl. L. IV. c. 17. §. 6. p. 257. b.

ab

ab Henrico Illuſtri. T. II p. 257. §. 37. b.
Novi operis Eccleſia ſic nominata. Tom. IV. p. 37. b.
Novogradia idolo Perum clara. T. II. p. 89. b. & p. 171. a.
Novum opus Monaſterium Hallenſe funditur. T. IV. p. 123. b.
Novus Rex, novus lex. Proverbium hoc applicatur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 147. §. 4. p. 428. b.
Nuenburg oppidum. T. I. Vip. p. 24. §. 1. 2. obſidione vallatur. T. IV. p. 123. b.
Nüenburgenſ. Epiſcop. fundat. T. IV. p. 45. a.
Nomburgi obſidione captus. T. I. Vip. c. 11, §. 18. p. 25. b.
Numeria. T. II p. 98. b.
Num etiam matri competat uſusfructus in bonis liberorum. T. III. Diſ. p. 156. b.
Num ex Jure Civili poteſtas competat ob Conſanguinitatem exercendi retractum l. jus προτιμήσεως in capite emtionis, venditationis? T. III. Diſp. p. 158. b.
Numini annuatim Svantovito penditur tertia pars ſpoliorum & munera dantur. T. II. p. 113. b. 114. b.
Nummi idolo penduntur. T. II. Fr. Nom. p. 73. b.
Gorlicenſes nigri. T. I. Manl. L. VI. c. 144. §. 1, p. 421. a.
excoquuntur & dealbantur. ib.
Nummulis adulterinis Gorlicenſes damnum patiuntur. T. I. P. II. p. 25. a.
Nummus argenteus vetus Trajani Imperatoris Romani in Luſatia infer. inventus. T. II. p. 297. §. 11.
Nummuli Cotbuſiani. T. I. Manl. L. VI. c. 115. §. 5. p. 394. b.
Num ad Sponſalia minorum & fœminarum requiratur Conſenſus Curatorum, vel etiam Conſanguineorum? T. III. Diſſ. p. 157. a.
Num pater invitus ad conſtituendam dotem filiæ elocatæ poſſit adſtringi. T. III. Diſ. p. 154. a.
Nundinarum Budiſſinenſium conceſſio T. IV. p. 219. b.
Nundinæ novæ Gorlicii. T. I. P. II. p. 35. a.
Nunnicenſ. Eccleſiæ fundatores. T. IV. pag. 36. a.
primus Abbas. ib.
Nürnberg castrum obſiderunt quidam, T. IV. p. 124. b.
Nux, Aſinus, Mulier ſimili ſunt lege ligati. T. III. Diſſ. p. 143. a.
Nymphæ ſ. montium, fontium & nemorum Deæ Slavorum. T. II. p. 88. a.
Nyſenenſ. & Budiſſinenſ. præfectum Tom. I. Manl. L. III. c. 5. §. 4. p. 196. b.
Nyſini Dominus Vipertus. T. I. Manl. L. III. c. 5. §. 4. p. 196. b.

O.

Obæratorum nimis dura conditio jure civili. T. III. Diſ. p. 141. b.
Ober-Amt oder Gericht in Lauſitz quis conſtituat T. III. Diſſ. p. 27. a. p. 37. a.
Ober-Mühle brennt ab. T. I. P. II. p. 49. b.
Ober- oder Peinliches-Gerichte gaudent Luſat. Nobil. T. III. Diſſ. p. 13. a. p. 122.
erhalten die lauſitziſchen Land-Stände und die Sechs-Städte. ib. p. 14. a. 22. a.
ad Objectiones de Venedorum inſtitutione reſpondetur. T. II. p. 307. §. 19.
Oboli Bohemici quomodo inſigniti fuerint? T. I. Manl. Com. L. VI. cap. 83. §. 2. p. 314.
Obotriti Megalobugenſem Ducatum tenent. Tom. I. Manl. Com. L. II. c. §. 2. pag. 182. b.
ſuſcipiunt fidem Chriſtianam ſub Carolo M. Tom. I. Manl. Com. L. II. c. 13. §. 2. p. 204. a.
Obotritis ſunt reguli vel duces. T. II. Haugw. Prodr. p. 11. b.
Occopirnus fulminis Deus. T. II. p. 169. a.
nomen & etymon. ib.
Figura, cultores, cultus. ib. b.
Deſtructio. ib. p. 170. a.
Cœli & terræ Deos. ib. p. 197. a.
Ocreati pedes ſignificant juſtitiæ adminiſtrationem. T. II. p. 145. b.
Octobris ſub initium Lithuani ſacrificium habent. T. II. p. 89. b.
Oculorum luminis privatio. T. I. Vip. c. 4. §. 31. p. 13. b.
Oda Abbatiſſa Gerberſtadenſis, Conradi Marchionis Miſn. & Orientalis filia. T. IV. p. 106. a.
Oda, Mathildis ſoror. T. IV. p. 22. a.
collocatur Boleslao Polono. ibid.
Oda mater Ottonis Marchionis de Orlamunde. ib. p. 105. b.
Odera partem Luſat. Inferioris alluit. T. II. p. 246. §. 13. b.
Oderæ, omniumque fluviorum inundatio. T. Manl. L. VI. c. 133. p. 411. a. b.
Odervitium. T. II. Fr. Nom. p. 52. b.
Odeſcalo Chriſtiano Sacerdoti inſidiantur Rugiani, quo cruore ejus Svandevitum placarent. T. II. Fr. Nom. p. 73. b.
Odoarus, Rex Bohemiæ varia oppida depopulat. T. IV. p. 55. a.
Oshne pagus ad Budiſſ. Flinzii idoli ſedes. T. II. Fr. Nom p. 80. a.
Oenopolium Gorlicenſe conducitur. T. I. P. II. p. 88. a.
Laubanenſe ornatum eſt ad latera feneſtrarum Inſcriptionibus Tom. I. Manl. Com. L. VII. c. 27. §. 7. p. 454.
Oeplinus (Ottomarus) Paſtor Primar. Gorlic. moritur. T. I. P. II. p. 38. b.
ejus ſcripta. ib p. 39. a.
Oepplinus (M. Ottomarus) Primar. Paſtor Gorlic. T. I. Manl. L. VII. c. 34. §. 1. p. 461. moritur. ib. §. 2.

Officinæ ferrariæ. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 20. §. 6. p. 128. b.
Ohno pagus ad Budiſſ. rudera exhibet Idol. Flyniſſi. T. II. p. 228. b.
Ohemus (Nicol) ſecuri percutitur. T. I. Manl. L. VI. c. 37. §. 2. p. 333. b.
Oibinenſe Chronicon hodie nullum ſupereſt. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 8. §. 1. p. 310.
Olbinum. T. I. Idyll. p. 68. T. II. Fr. Nom. p. 52. b.
Oivinum arcem Senatus Zittavienſ. accipit. T. I. Manl. L. VI. c. 24. §. 1. p. 314. b.
primum Cœleſtinorum Cœnobium in Germania. ib. c. 27. & §. 1. p. 316. b.
extruitur. ibid.
dotatur. ib. p. 317.
ejus origo. ib. c. 28. p. 317. b.
ædificatio pluribus recenſetur. ib. §. 2. p. 318.
expugnatio prima. ib.
ſecunda. ib.
nominis derivatio. ib. §. 8. ſeqq. b.
Carolus IV. dat Zittavienſibus. ib. c. 28.
oppugnatur. ib. c. 57. §. 1. p. 349. a.
in ſorte Matthiæ manſit. ib. 112. §. 15. p. 393. b.
Olbersdorff wird verkaufft. T. I. Manl. L. VI. c. 21. §. 1. p. 313. a.
Oldesleben, Abbatia. T. I. Vip. c. 9. §. 1. pag. 21. a.
Olla fortunæ. T. I. p. 67. a.
Ollæ ſortilegium Gorlicii inſtruitur. T. I. P. II. p. 40. a.
Olomucii Wenceslaos III. tribus vulneribus confoditur T. I. Manl. Com. L. VI. c. 1. §. 3 p. 295.
Olricus Dux Bohemorum Sophiam, Ottonis Miſnenſ. Marchionis filiam uxorem ducit. T. IV. p. 106. b.
Olſtira. T. II. Frenc. Nom. p. 53 b.
Omina Suaotov. idoli. T. II. Frenc. Nom. p. 74. a.
infelicia. T. I. P. II. p. 54. b.
Omnium Conceptorum confirmatio. T. II. p. 368. a.
Operarum diviſio. T. III. Diſ. p. 189. a.
Opicius Vaſallus Hinconis Ducis Javorenſis Advocatiam Laubenſem cum judiciis accipit. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 13. §. 2. p. 306.
ad Opificum Collegia non niſi Germanus admittitur in Luſat. T. I. Manl. Com. L. I. c. 39. §. 2. p. 145. b.
Opinio vel fama quantum valeat. T. I. Vip. c. 1. §. 5. p. 7. a.
Opitiom. T. II. Fr. Nom. p. 54. a.
Oppelia penitus deflagrat. T. I. Part. II. pag. 79. a.
Oppenheim inflammatum. T. I. Vip. C. II. §. 14. p. 26. b.
Oppenus (Davides) T. II. p. 348. a.
Oppersdorff. (Joh.) Joachimum Frenzelium viſitat. T. I. P. II. p. 34. b.
Ops. T. II. p. 98. b.
Oracula ethnica num ex meris hominum fraudibus ac artificiis orta ſint. Tom. II. p. 110. a.
Oracula nato Chriſto num plane deſierint. T. II. p. 110. a.
Oracula Satanas per ſortes edit. Tom. II. pag. 108. b.
Oratio Dieterici ad nepotes. T. I. Garz. pag. 36. b.
Friederici. ib. p. 42. b.
Oratio militaris. T. I. Garz. c. 3 §. 8. p. 39. a. ib. p. 46. b.
Secularis de Ortu & progreſſu Scholarum per Luſatiam. T. II. p. 368. ſeqq.
Orator Provinc. Lands-Beſtallter. Tom. II. Haugw. Prodr. p. 16. b.
Oratorium S. Mariæ Magdalenæ dedicatur. T. IV. p. 82. a.
Orcheſtra ædificatur. T. I. P. II. p. 28.
Ordines I. Status Luſatiæ eorumque conventus. T. II. Haugw. Prodr. p. 17. a.
Bohemici Pragæ indicunt ſenatum de ſtatu regni deliberaturi. T. II. p. 290. b.
Matthiæ bellum indicunt. ib.
Matthiæ Legatos e feneſtris dant præcipites. ib.
Ordo Canonicorum regularium per Saxoniam derivatus. T. IV. p. 37. a.
Organi inſtrumentum novum in Monte Sereno. T. IV. p. 61. a.
Organum muſicum fiſtulis augetur. T. I. P. II. p. 41 b.
Orientalis Marchia, quænam ſit? T. II. pag. 252. §. 17. a.
Terra quænam ſit. ib.
Terra & Marchia Luſatica inter ſe diſtinguuntur. ib.
diverſæ ſunt provinciæ. ib p. 258. §. 39.
Origines Luſatiæ. T. II. p. 266. §. 5. a.
Origo urbis Gorlicii. T. I. P. II. p. 7.
Marchionatus Luſatiæ. T. II. pag. 243. §. 10. a.
nominis Luſatiæ. ib. p. 281. a.
arcis Oyvinenſis. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 28. §. 1. 2. 14. p. 317. ſeqq.
Oris atque Orationis ſuavitas temperat ſeveritatem. T. II. p. 333. a.
Orlæ dominatum accipit Vipertus. Tom. I. Manl. Lib. III. c. 4. §. 6. p. 196. a.
Ortenburgum arx a plebe obſidetur. Tom. I. Manl. Lib. VI. c. 36. §. 13. p. 333. a.
Ortenburg arx. T. I. Idyll. pag. 55. a. Francia condita. ibid. p. 58 ejus etymon. T. II. Fr. Nom. p. 306.
Ortenburgum arx inſtauratur. T. I. Manl. L. VI. c. 115. §. 1. p. 394. a.
Oſiander (Andreas.) T. II. p. 329. b.
Oſsigium. T. II. Frenc. Nom. p. 54. a.

Oſterland accipit Vipertus T. I. Maol. L. III. c. 3. §. 1. p. 194. b.
Oſteriz cum Cœoobio Marienthal confundit Bertius T. II. p. 246. a.
Oſtlandiam invadit Adolphus. T. I. Manl. L. IV. c. 24. §. 1. p. 262. b.
Oſtricium T. I. Manl. Com. L. I. cap. 8. §. 3. p. 115. a. T. II. Frenc. Nom. p. 54. a.
Otbildis, Diterici Senioris de Kathelenburg Soror T. IV. p. 105. b.
Othilricus Dux Bohemorum. T. IV. pag. 35. b.
Otho ex Dania in Græciam ſe confert, T. I. Vip. c. 1. §. 7. p. 7. b.
Otho Palat. de Witilmsbach. T. I. Vip. c. 1. §. 11. p. 8. a.
Otpertus Comes de Habſpurg. & Langrav. Alſatiæ fuodat Mooaſterium S. Tratperti in Briſogia Tom. IV. pag. 131. a.
Ottenbureo monaſteriom quaodo fuodatom vid. T. IV. p. 131. a.
Otto I. Elect. Brandenburg. VIII. Tom. I. Manl. L. V. c. 2. §. 1. p. 272. b.
Otto II. Elect. Brandenburg. IX. ib. c. 2. § 2.
excommunicatur §. 3. p. 272. b.
moritur ſine heredc. ib. c. 3. §. 1. p. 273. b.
Otto Pius Elect. Brandenb. T. I. Manl. Com. L. V. c. 5. §. 1. p. 274. b.
condit novam arcem Brandeob. ib.
Königsberg Pruſſenſ. coodit. ib.
Loſatiam ſuperiorem obtinet a Bohemis. ib.
bellum cum Saracenis gerit. T. I. Manl. L. V. c. 5. § 1. p. 274.
Brandeburgum, Pruſſiæ condit. ib. §. 2.
moritur. ib.
uxor ejus atque filii. ib. §. 7.
Otto cum telo Elector. XIII. T. I. Manl. Lib. V. c. 9. §. 1. p. 276. b.
ejus cognominis cauſa. ib. §. 2.
obitus. ibid.
Otto Longus Marchio Bran[illegible]b. T. I. Manl. L. V. c. 15. §. 2. p. 279. a.
totor Wenceslai Bohemiæ Regis. ib.
Otto Magnus T. I. Idyll. p. 59.
Radegaſt. Idola evertit T. II. Freoc. Nom. p. 77. a.
Otto M. Epiſc. Aldenburg. T. II. p. 156. b.
Otto II. & ejus Decretum. T. IV. pag. 152. b. ſeqq.
Otto III. Cæſar Regem Poloniæ conſtituit. T. I. Idyll. p. 56. 59.
ejus decretum T. IV. p. 153. a.
Otto Rex benedictionem regalem Coloniæ accipit. T. IV. p. 58. a.
in Romaoorum Imper. eligitur. ib. p. 62. a.
ab Innocentio conſecratur. ib. p. 62. b.
excommunicatur. ib. p. 65. a.
ejus ſomnium viſum. ib.
Otto Bavarus Elect. Brandenb. vendit Marchiam Carolo VI. Manl. Com. L. V. c. 24. p. 288. b.
ſuccedit Ludovico Romaoo ibid.
fit Elector Brandenburg. ib. §. 2.
moritur. ib. §. 3.
Otto Brandenburg. T. I. Manl. Com. L. I. c. 5. §. 2. p. 113. a.
Wenceslaum II. in March. Brandenburgenſ. abducit T. II. p. 288. a.
Otto Marchio Miſniæ a filio ſuo capitur. T. IV. p. 50. a.
moritur. ibid. b.
Otto Moraviæ Marchio Bohemiam occupare vult. Tom. I. Manl. L. III. c. 26. §. 2. p. 217. a.
Otto Pflogios T. I. Garz. c. 1. §. 1. p. 47. a.
Otto Comes Ravemmiogenſis duo excitat clauſtra. T. I. Manl. L. II. c. 10. §. 5. p. 169. b.
Otto de Potſnitz. T. I. Idyll. p. 70.
Otto dives Miſniæ Marchio T. I. Manl. L. IV. c. 10. §. 3. p. 253. a.
falſo vocatur Marchio Luſatiæ, T. I. Manl. L. IV. c. 14. §. 1. p. 255. a.
fundat Vetero-cellenſe Monaſterium. ib. §. 2.
Otto Pabebergenſis Epiſcop. & Imperii Cancell. Pomeraoorum Apoſtolos T. I. Manl. D. c. 1. 2. §. 1. p. 83. b. & T. I. Manl. L. I. cap. 36. §. 5. p. 144. a. & L. III. c. 13. §. 1. & ſqq. pag. 204. b. duces multos baptizat. ib. §. 3. 4. conſignat itineris hiſtoriam. ib. §. 3.
Luſatiæ civitates convertit. ib. §. 5.
Eccleſias conſtruxit. ib. §. 5.
Doctrioæ capita deſcribit. ib.
ejus familia. ib. §. 7.
moritur. ib. §. 10. p. 207. & T. IV. p. 125. b.
io divorum oumerum refertur. ib.
Corpus ejus circumfertur. T. IV. p. 84. b.
Otto Epiſcop. Halberſtadenſ. conſtituitur T. I. p. 124. a.
reſtituitur. ib. p. 124. b.
depooitor. T. IV. p. 33. a.
excommuoicatur. ib. p. 35. a.
obit. ib. T. IV. p. 37. a.
Otto Epiſcopus Bamberg. obit T. I. p. 37. a.
Otto Epiſcopus Trigeæ idolum Stetini deſtruit. T. II. Frenc. Nom. p. 80. a.
Otto Marchio cum Hinrico Leone Dimin. capit. T. IV. p. 126. b.
Otto. T. IV. p. 15. b.
fit Marchio Miſnenſis, ib. p. 41. a.
Otto Marchio Miſniæ & Luſat. T. IV. p. 17. b. & Tom. I. Manl. L. II. c. 18. §. 1. p. 176. b.
Otto Miſnenſis Marchio Conradi Marchionis Miſnenſ. & Orientalis filius, T. IV. p. 106. a.

Hedwigen uxorem ducit. ibid.
ejus liberi. ib.
Otto Piſtavienſis Comes ad Imperium evocatur, Tom. IV. p. 55.
Otto Magdeburgenſis Eccleſiæ Canonicus fit Epiſcop. Halberſtadenſ. ib. p 116. a.
Otto de Schoninge fit Præpoſitus Studerbergenſ. T. IV. p. 60. b.
Ottocarus Rex Bohem. ambit dignitatem Cæſar, Zittav. condit. Tom. I. D. Manl. c. 16. §. 6.
ejus tempore Luſatia tranquilla & pacata reddebatur. T. II. p. 286.
Zittaviam mœnibus circumdediſſe creditur. ib. p. 3. 68. b.
Otto S. Mauricii Hallenſis Præpoſitus in Pruciam abit. T. IV. p. 82. a.
Otto occumbit in bello ib. p. 124. b.
Otto Dux Bohemiæ Miſniam venit, depopulatur regionem, theſaurum Marchionis aufert. Tom. IV. p. 128 b.
Ottocarus II. an Luſatiam ſuperiorem Brandenburgenſibus conceſſerit dotis loco, an hac provincia mercari voluerit Brandenburgenſe ſuffragium, dubium & incertum eſt. T. II. p. 260. §. 41.
Otto coronatur, in Regem Almanniæ a Papa. T. IV. p. 128. b.
Apuliam intrat. ibid.
aufert Siciliæ regnum Cæſari. ibid.
Otto Dittmari II. filius T. II. p. 254. §. 23. a.
Otto Zabiſſus rapit viduam Regiam Boh. T. I. Maol. L. III. c. 47. §. 1. p. 233. b.
cui nubit. ibid.
Ottogarus Rex Bohem. vid. Premisl. Tom I. Manl. L. III. c. 37. §. 4. p. 225. b.
Ottomanni (Matthiæ,) epitaphium Tom. I. Part. II. p. 32.
obitus. ib. & T. I. Manl. L. VII. c. 22. §. 2. p. 449. a.
Ottomanniana Familia. T. I. Manl. Lib. II. c. 22. §. 2. ibid. b.
Ottomannorum familia in Gallia propagatur. T. I. P. II. p. 32.
Ottomannus (M. Georg.) Tom. II. p. 365. b.
novus Scholæ Rector. T. I. P. II. p. 32.
ejus familia. ibid.
Vita ejus. ibid.
Scholæ Gorlicenſis Rector, deinde Civitatis Syndicus & Conſul. T. II. p. 371. a.
uxorem ducit. ib.
in Senatum eligitur. ib.
cum Trocendorffio comparatur. Tom. I. Manl. Lib. VII. c. 22. §. 6.
ejus varia munera. ib.
facit ut ultimus Franciſcanorum Monachorum frater Senatui Monaſterium transſcribat. ib. pag. 371. b.
Ottomannus (Franciſcus.) T. I. Part. II. p. 32.
(Thomas) vir ſenaturii Ordinis. Tom. I. Manl. L. VII. c. 22. §. 1. p. 449. a.
(Georgius) ICTus excellens. ib. c. 22. §. 1. p. 449. a.
moritur. T. I. P. II. p. II. p. 51. a.
ejus dotes animi. ib.
merita. ib.
Epicedium. ib.
Chriſtoph. Annebergi ſedem collocat. ib. §.
ejus fratres ibid. b.
(Sebaſtianus.) Eques auratus. ibid. c. 22. §. 36.
(Nicolaus.) Senator Reipublicæ Vratislavienſis. ib. §. 3.
decem filios & multas reliquit filias ib.
(Mag.) Conſul creatur. T. I. P. II. p. 39. a. & p. 40. a.
Ottoni Palatino de Wicilinges-Bach adjudicatur Bavaria. T. IV. p. 127. a.
Oybin T. II. Frena. Nom. p. 52. b.
Oybinum ædificatur. T. II. p. 288. b.
Oybinenſe cœnobium conditur T. I. Manl. Comm. L. VI. c 27. §. 5. 7. p. 316. b.
pagis ditatur. ib. §. 9.
Oybinenſis cœnobii fundatio. T. IV. p. 201.
confirmatio. ib. p. 202.
Oybinenſes Patres laudantur & commendantur a doctrina, pietate, religioſa vitæ ſanctimonia & humanitate. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 28. §. 11. p. 319.
Oywinum cœnobium extructum. T. I. Manl. D. c. 18. §. 2. pag. 93. b. & T. I. Manl. Com. L. I. c. 18. §. 1. p. 126. b. & L. VI. c. 27. p. 316. b.
a Carulo IV. T. II. pag. 261. §. 46. b.
applicatur territorio Zittavienſi Tom. I. Manl. L. VI. c. 28. §. 5. p 318.
per inſidias occupatur. ib.
cum Zittavia mortuo Hinkone Duce Javorienſi redit. ad Carol. IV. ib.
obſidetur. ib.
hodie a Monachis vacuum Senatus Zittavienſis tenet. ib. §. 15. pag. 320.
Ejus Chronicon hodie fruſtra quæri, teſtis adducitur, T. I. Manl. L. VI. c. 8. §. 1. p. 300.
Oywien. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 78. §. 8. p. 318.
de Oywino [illegible]ans locus eſt in Pauli Langii Chronico Citicenſi T. II. p. 261. §. 46. b.
Ozinecſ Sacrorum genus apud Ruthenos. T. II. p. 195. b.

P.

Paccius (Joh. & Henricus) T. I. Manl. Com. L. I. c. 15. §. 1. 2. p. 125. a.
a Pack (Heor.) monumentum ib. pag. 125. a.
Pacta dotalia Budiſſ. T. III. Diſ. p. 146. a.
Pactorum violatio Tom. I. Garzon. c. 3. §. 7. p. 48. b.
confirmatio de admittendis feudorum Luſatiæ non niſi nobilibus. Tom. III. Diſ. p. 28. a.
Pagi a prædonibus exuruntur. T. I. P. II. p. 19.
Pagi quid iudicaverint apud antiquos Germaniæ populos. T. I. Manl. Com. Lib. I. c. 27. §. 2. p. 134.

Pala-

Palatinatus Saxonici dignitas quando nata. Tom. II. p. 264.
Palus Wendorum inclita, ad quam Diis fuit ſacrificatum. T. IV. p. 166. a.
Panarium & Canarium novum forum impetratur. T. I. P. II. p. 62. a.
Diplomate Cæſareo confirmatur. ibid. p. 67. b.
Pancratii Vulturini error Gorlicium & Zittav. inter Sileſiacas turbes ponens. T. I. Manl. Com. L. I. c. 40. §. 1. p. 146. a.
Panegyricus Sileſiacus. T. IV. p. 138. ſqq.
Panem in œnopoliis porrigendi mos abrogatur. T. I. Part. II. p. 36. b.
Panevicii, Panewitz. nob. T. I. Manl. Lib. I. c. 8. §. 4. p. 115. b.
Panis demenſi, quid ſit? T. II. p. 198. ſqq.
Pannicularii quatuor decollantur. T. I. P. II. p. 12.
ſeditioſum conventum contra Senatum Gorlicenſem inſtituunt. T. I. Part. II. p. 27.
eorum prætenſæ querelæ. ib.
Caput eorum ib.
eorum ſupplicia ib.
Zittavienſes io foro cremant 15. pannos & lis inde orta. T. I. Manl. C. L. VI. c. 21. §. 4. p. 312.
Pannonins (Janus) in oppido Luca bellum ſedat. ib. c. 120. §. 22. p. 399. a.
Panormi palatium obtinuit Henricus VI. T. IV. p. 55. a.
Panegyrin Græci vocarunt conventum & comitia publica Tom. I. M. C. L. 6. c. 6. § 1. p 441.
Papa captus. T. I. Vip. c. 4. §. 5. p. 11. a.
Papa (M. Fridericus) Collega Scholæ obit. T. I. p. II. p. 13. a.
Paparum ortus, progreſſus auctus. Tom. II. p. 382. b.
Papiſmus ibid.
Papicolis damnum illatum. Tom. I. Manl. L. VI. c. 49 §. 2. pag 343. b.
Papyrum & atramentum a Trocendorffio præparata. Tom. I. M. C. Lib. VII. c. 5. §. 9. p. 440.
Parentes proprios ſuos filios comedunt. T. I. Manl. L. VI. c. 4. §. 2 p. 296. b.
Parentibus debitum exhibent honorem Slavi. T. II. p. 140. a.
neque pecunioſis neque claris orti Tom. II. p. 341. a.
ob Parentum vitia nemo obſcurus & ob virtutes eorum clarus T. II. p. 388.
Parnaſſus Græciæ. T. II. p. 361. a.
Παῤῥησία. T. I. Manl. D. c. 15. §. 4. p. 87. a.
Pars ligni Dominicæ crucis. T. IV. p. 31. b.
Paſchalis (alias Wido) Victoris Antippæ Succeſſor T. IV. p. 43. a.
moritur. ib. p. 114. a.
Paſchalis II. Papa. T. I. Vip c. 7. §. 32. pag. 20. b.
ejus Privilegium de Pegavienſi cœnobio. ib.
Paſſey am Reichenbacher Thore ædificatur. T. I. Part. II. p. 20.
Paſtor in Niſſam ſe præcipitans miſere perit. ib. p. 69. b.
Paſtores Eccleſiæ ſuſpectas perſonas absque legitima inquiſitione non conjungant. T. III. Diſ. p. 150. a.
Pater multorum liberorum. T. I. Manl. C. L. VII. c. 21. §. 4. p. 450.
Num Pater invitus ad Conſtituendam dotem filiæ elocatæ poſſit adſtringi. Tom. III. Diſ. p. 154. a.
Paternus in milites affectus. T. I. Garzon. p. 49. a.
Patriæ amor. T. II. p. 325. a.
Patrum aula Zittaviæ celebris. T. II. p. 369. a.
Paventia. T. II. p. 98. b.
Pauli verborum ad Epheſ. II. v. 11. explicatio. T. II. p. 86. a.
Rom. I. 19. 20. explicatio p. 86. b.
Paulsdorff. T. II. Fr. Nom. p. 54. a.
Pax inter Fratres Vladislaum & Sobeslaum redintegrata. T. I. Manl. L. III. c. 26. §. 1. p.
Friedericum Admorſium & Joh. Brandb. T. I. Garz. c. 5. §. 10. p. 43 b.
Henricum & Saxones. T. I. Manl. Lib. II. c. 26. §. 6. p. 187. b.
Imperatorem & Pontificem. ib. L. III. c. 4. §. 5. p. 195. b.
Urbanum Papam & Imperatorem reformata. T. IV. p. 49. b.
Pragenſis inter Cæſarem & Electorem Saxoniæ T. I. P. II. p. 90. a.
inter Imperatorem Henricum II. & Polonos. T. II. p. 254. § 22.
Pecunia a Bohemis berna vocatur. T. I. Manl. L. XVII. c. 30 §. 1. p. 323. a.
Pegæ templum cum cœnobio fundat Vipertus T. I. Manl. L. III. c. 7. §. 3. p. 198. a.
Pegenſe cœnobium fundatur atque templum ib. §. 3. 4. p. 198. a.
Peinlich- oder Ober-Gerichte habent Luſat. nobiles. T. III. Diſp. p. 13. a.
Peitz. T. I. Manl. C. L. I. c. 14. §. 1. p. 125. a.
Penis fluvius ibid. c. 36. §. 2. pag. 143. b.
Pentzigiorum inſignia. Tom. I. Manl. L. VI. c. 135. §. 4. p. 403. a.
Pentzigium & ſaltus Gorlicenſ. redimitur. T. I. P. II. p. 34. a.
Penuria aquarum. T. I. P. II. p. 78. a.
frumenti Gorlicii Tom. I. Manl. L. XVII. c. 4. §. 1. p. 274. a.
ciborum & alimentorum ingens Gorlicii. ib. c. 136. p. 420.
Penzigi nob. Tom. I. Manl. C. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. b.
Perahar Cingulaporum Solemnia. Tom. II. p. 112. a.
Perenuus, tonitru & fulguris DEus. Tom. II. p. 170. a.
Nomen & etymon ib. p. 170. b.

figura ib.
cultores ib.
cultus ib. p. 172. a.]
deſtructio. ib. p. 175. a.
Percuſſor. Tom. I. Garzon. p. 45. a. p. 50. b. p. 52. a. T. I. Manl. D. c. 15. §. 19. 21. p. 88. a.
Percuſſores Wenceslai III. Reg. Boh & Hungariæ quinam fuerint? T. I. Manl. C. L. VI. c. 1. §. 3. p. 295.
Perdoitus, Venti, nautarum, piſcatorumque DEus. T. II. p. 176. a.
Nomen ſ. Etymon. ib.
Figura ib. b.
Cultus ib. b.
Cultores ib. b.
Peregrinando, inſigniter augetur Prudentia. T. II. p. 337. b.
Peregrinatio religioſa. T. I. Manl. L. III. c. 7. §. 1. p. 197. b.
Viperti Romana T. I. Vip. c. 5. §. 15. a.
Peregrinationes ad Chriſti ſepulcrum quando ortæ? T. I. P. II. pag. 125.
Perfidia. T. I. Garz. c. 3. §. 7. p. 48. b.
& proditiones in Luſatia ingentes. Tom. I. Manl. C. Lib. VI. cap. 110 §. 4. p. 390.
Pergubrius frugum meſſisque Deus. Tom. II. p. 192. b.
nomen, etymon. p. 193. a.
figura ib.
cultores ib.
cultus ib.
deſtructio. ib. p. 197. a.
Periculum evitatum. Tom. I. Garz. c. 4. §. 7. p. 50. b. Tom. I. Manl. D. c. 15. §. 32. p. 91. a.
Perilli, bos ex ære confectus. T. II. p. 216. a.
Perjurii pœna. T. II. Fr. Nom. p. 38. a.
Pertica aviaria ædificatur Gorlicii. T. I. P. II. p. 88. a.
Pertinacia. T. I. Vip. c. 4. §. 17 p. 12. b.
Perum, idolum Novograd. T. II. p. 89. b.
ejus forma. ib.
Perunum. i. e. fulmen. T. II. p. 89. b.
Peſte Gorlicium laborare cœpit. T. I. P. II. p. 88. a.
Peſtiferi morbi graſſantur Gorlicii. ib.
Peſtilentia gravis in plerisque regionibus. T. I. Manl. L. VI. c. 72. §. 1. ſeqq. p. 358. b.
eo tempore invocati olim ſunt Sebaſtianus & Rochus. T. I. Manl. C. L. VI. c. 140. §. 2. p. 420.
Peſtilitas permagna. ib. c. 133. p. 411. a.
magna Gorlicii, aliisque in locis. T. I. P. II. p. 11. T. I. Manl. Lib. VI. c. 20. §. 1. & c. 36. §. 1. & c. 65.
Laubæ graſſatur. ib. c. 119.
undique ſæviens. ib. c. 88.
Peſtis dira Bohemiam affligit. ibid. c. 36 §. 2. p. 332.
graſſatur Budiſſinæ & Gorlicii. T. I. Manl. Lib. VI. c. 116. §. 1. 2. p. 195. a.
Glogoviæ in Sileſia. T. I. P. II. p. 11.
Gorlicii. ib. p. 20. 23. 24. 25. & p. 34. a.
Gorlicii denuo, ib.
Gorlicii, & ad 4. millia hominum abſumit. ib. p. 45. b. & T. I. Manl. Com. L. VI. c. 146. p. 240.
recrudeſcit. T. I. P. II. p. 88. b.
& multos auferit homines. ib.
Gorlicii ejus præſagia. p. 46. a.
levior graſſatur. T. I. P. II. p. 57. b.
Goldbergæ. T. I. Manl L. VII. c. 5. §. 7. p. 439. b.
in Luſatia. ib. L. VI. c. 4. §. 4. p. 297. ib. L. I. c. 21. §. 7. p. 130. b.
ter mille homines perimens. ib. L. VI. c. 133. §. p. 411.
Viennæ. ib. L. VII. c. 10. §. 1. p. 443. & T. I. P. II. p. 38. b.
Zittaviæ. T. II. p. 373. b.
Petrina ædes dealbatur. T. I. P. II. p. 57. b.
eccleſia in Monte Sereno erigitur. T. IV. p. 106. b.
ejus fundator. ib. p. 126. a.
S. Petri monaſterium fundatur a Berchtoldo. T. IV. p. 131. a.
Petrinum templum Gorlic. accipit feneſtras novas. Tom. I. Part. II. p. 82. b.
ejus fundamentum jactum. ib. p. 13.
conſecratur. ib.
ejus ærarium magnum effringitur. ib. pag. 94. a.
Petronella, campana ſic dicta. T. IV. p. 60. b.
Petrus Leo, capitur Romæ a Cæſare. T. I. Vip. c. 4. §. 5. & T. I. Manl. L. III. c. 4. p. 195. b.
excommunicatur. T. IV. p. 38. a.
Anti-Papa obit. ib. 63. b.
Petrus de Moneta Magiſter civium. T. I. P. II. p. 9. a.
Peucerus (Caſpar.) T. I. Manl. L. VII. c. 22. §. 1. p. 448.
ejus præconia. ib. §. 1. ſeqq.
dies natalis, nuptialis, Doctoratusque ibid. §. 4. b.
Libri editi. ib. §. p. 449. a.
ejus Idyllium patria. T. II. p. 265. §. b.
Pfeyl (D. Joh.) Vir conſummatiſſimus. T. I. Manl. L. VII. c. 15. §. 3. p. 446. a.
Pfleger und Verweſer. T. II. Haugw. Prodr. p. 16. a.
Pfigerus (Paulus) Scholæ Collega moritur. T. I. Part. II. p. 74. b.
Pflugius (Henricus) a Rottenſtein. T. I. P. II. p. 4. & T. I. Manl. L. VI. c. 125. §. 8. p. 403. b.
Pflugius Otto. T. I. Garz. c. 1. §. p. 47. a.
Budiſſinenſ. & Gorlicenſ. Advocatus. ib. L. VI. c. 125. §. 8. p. 403. b.
Pfortena. T. II. Manl. L. I. c. 12. p. 120. a. & T. II. Frenc. Nom. p. 54. a.
Phænomenon in cœlo viſum. T. I. P. II. pag. 93. a.

Pha-

Phalaris, Agrigent, tyranni, triſtiſſimus vitæ exitus. T. II. p. 216. a.

Philippus Adolphi Naſſ. belli Dux. T. I. Garz. c. 1. p. 44. a.
- cæſus, ib. p. 52. a.
- multis oppidis cedere cogitur. T. I. Manl. L. IV. c. 25. §. 1. p. 263. a.
- obtruncatur. ib. c. 27. §. 2. p. 263. a.
- belli Dux in Thuringia. ib. §. 1. p. 263. a.
- tradit Thuringiam Alberto I. ib.
- in acie cadit. ib. c. 27. §. 2. p. 265. a.

Philippus Cancellarius fit Archiepiſc. Colon. T. IV. p. 43. b.

Philippus Friderici Imp. filius fit Rex Romanorum. ib. p. 55. a.
- Rex forti exercitu Wicenſe obſedit. ib. p. 58. b.
- Goslariam regreditur. ib.
- advocatiam Pigavienſem Tiderico concedit. p. 86. a.
- occiditur. ib. p. 62. a.

Philippus Naſſovius invadit Libanotriam. T. I. Garz. c. 1. §. 5. p. 44. a.
- captus. ib. p. 50. a. & T. I. Manl. D. c. 15. §. 17. p. 88. b.

Philyrea unde Luſatia dicitur. T. I. Manl. C. L. I. c. 22. §. 5. p. 231. b.

Phœbi Oratio. T. II. p. 362.
- Ornatus. ib. p. 363. a.

Φθειρίασις, qualis ſit murbus, & quinam eo perierint. T. I. Manl. Com. L. III. c. 3. §. 8. p. 207. & L. VII. c. 28. §. 5. pag. 455. b.

Piaculum mirificum. T. IV. p 92. b. ſeqq.

Piaſtarum auctor. T. I. Manl. L. III. c. 39. §. 2. p. 226. a.

Picaſtrum vide Pega.

Piccardica hæreſis in Bohem. penetrat. T. II. Fr. Nom p. 44. b.

Picollus inferorum DEus. T. II. p. 232.
- nomen, etymon. ib. p. 233. a.
- figura, ib. p. 234. a.
- cultus. ib.
- cultores. ib.
- deſtructio, ib.

Pictantiarum documentum, T. VI. p. 214.

Picturæ ſingulares. T. II. p. 107. a.
- Sittaviæ. ib.

Pietas devota, T. I. Vip. c. 6. §. 2. p. 16. a.

Pigavienſ. Eccleſiæ fundator. T. VI. p. 106. b.
- Præpoſituræ Locus. ib. p. 85. b.

Pileum crocei coloris falliti geſtare coguntur. T. III. Diſ. p. 143. a.

Pilvitus Divitiarum DEus. T. II. p. 191. a.
- Nomen, etymon. ib.
- Cultores. ib. p. 192. a.
- Cultus. ib.
- Deſtructio. ib.
- Quotannis ter ſolenniter invocatur a Pruſſis. ib.

Pinetum Zuttibero ſacrum. T. II. p. 210. b.

Piſcator liberat Wenceslaum Imp. e Vienenſi cuſtodia. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 35. §. 17. p. 332.

Piſcatoria Cimba aufugit Wenceslaus Imp. Rom. ib. §. 6. p. 331.

Piſcinæ Luſ. T. I. Manl. Com L. I. c. 20. §. 5. 7. p. 128. a.
- & fluvii Luſat. T. I. P. II. p. 149. a.

Piſcium vates in Lycia. T. II. p. 177. a.

Pitſchmanni (M. Chriſtian Gottlob) diſſertatio de familia Gersdorffiorum. T. I. P. II. p. 154.

Pius II. Papa moritur. T. I. Manl. C. L. VI. c. 88. p. 372. a.

Plato. T. II p. 98. a.

Plotzne caſtrum obſidetur. T. IV. p. 37. a.

Pluvia ſulphurea Gurlicii cadit. T. I. P. II. p. 86. a.
- Sanguine tincta. T. IV. p. 83. a.

Pochwelſt nimbum notat, T. II. p. 88 a.

Pocillatoris Imperii character Regi Bohemiæ tribuitur, T. I. Manl. C. L. VI. c. 33. §. 4. p. 326.

Podiebrat (Georg.) Rex XVI. Bohem. T. I. Manl. L. VI. c. 84. §. 6. p. 369. a.

Podiebratus Gubernator Regni Bohemici. T. II. p. 289.

Bodoga, vid. Pogoda.

Poëtæ inſignes recenſentur. T. II. p. 327. b.

Poëtices cognitio cum ſtudio eloquentiæ eſt conjungenda. T. II. p. 327. b.
- probatur autoritate Philippi Melanchthon. ibid.

Pogoda, id eſt Serenitas. T. II. p. 89. a.

Poguda, ſ. Podoga. Serenitatis DEa. T. II. p. 177. b.
- nomen, etymon. ib.
- figura, ib. p. 178. a.
- cultores ib.
- cultus. ib.
- deſtructio. ib. b.

Pogwisd, id eſt, Aura cultu divino proſequitur a Polonis. T. II. p. 88. b. p. 188. a.

Polabi Recesburg tenent. T. I. Manl. Com. L. II. c. 2. §. 2. p. 152. b.

Polaborum Dea. T. II. Fr. Nom. p. 82. b.

Poleb, Liberum, aliis Caſtor & Pollucem notat, T. II. p. 88. a.

Polentius (Joh.) Caroloſteinum defendit. T. I. Manl. L. VI. c. 53. §. 3. p. 356. b.
- ejus aſtus. ib. §. 8. p. 347. a.

Polentz. (Joh.) Eques Luſatius. T. I. Manl. L. VI. c. 48. §. 2. p. 343. a.

Polenzius (Georgius) Eqv. Luſ. Epiſcop. Sambienſis. ib. p. 300. a.

Polidami (Valentini) carmen de laude & cultu Urbis Gorliceuſ. T. I. P. II. p. 99. b. ſeqq.

Polige, villæ quædam ſic nominatæ. T. IV. p. 44. b.

Poloni, an unqnam facti ſint Domini Luſatiæ. T. I. Manl. D. c. 19. §. 4. p. 96. a. & L. II. c. 21. §. 1. p. 179.

Poloni imperant utrique Luſatiæ. T. I. Manl. Com. L. I. c. 44 §. 1. p. 159. a.
fiunt Chriſtiani. T. II. Fr. Nom. p. 82. b.
Bohemis ſolvere debent penſiones. T. I. Manl. Comm. L. III. c. 16. §. 2. - 4. pag. 111.
Micislai edicto ducuntur ad Chriſtianam relig. T. II. p. 189. b.
Poloni multos colunt Deos. T. II. p. 88. b.
eorum nomina. ib.
ſacrificiis colunt. ib. p. 89. a.
Imperatori cenſum ſolvunt. T. I. Manl. L. III. c. 16. §. 2. 4. p. 211.
Luſatiam appellarunt olim Ditivoniam. T. II. p. 263. b.
Luſatiam invadunt. ib. p. 286.
Luſatiam vaſtant, Budiſſam occupant. T. I. Manl. L. II. c. 10. §. 1. p. 178. a.
Miſniam oppugnant. ib. p. 179. b.
tres Columnas victoriæ ſignum ponunt in Salæ ripa. ib. p. 179. a.
Polonia ad Chriſtum converſa. T. II. pag. 224. b.
eam occupat Crocus. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 28. §. 4. p. 137. a.
Imperio Romano-Germanico juncta. ibid. Manl. D. c. 10. §. 2. p. 81. b.
Poloniæ Dux ad Chriſtum converſus. Tom. I. Manl. Com. L. I. c. 44. §. 2. p. 150. a.
Polonorum ſuperſtitio in multitudine Deorum. T. II. p. 188. a.
irruptio in Luſatiam & oppugnatio urbis Budiſſæ. ib. p. 253. § 21. a.
Dux Boleslaus II ab Henrico II. Miſnia & Luſatia ejicitur, ſed mox redit. ib. pag. 284. b.
Polonus Sigismundus. T. I. P. II. p. 94. b.
Πολυπαιδία excuſat a ſuſcipienda tutela. T. III. Diſ. p. 15. a.
Polytheiſmus. T. II. p. 381. a.
ejus autor. ib.
magnus progreſſus ib.
Ægyptiorum. ib. p. 381. b.
hodiernus. ib.
Πολυθεότητα & ſacrificia gentilium eſſe ab Eccleſia V. T. prava æmulatione ſumta, probatur. T. II. p. 94. b.
Pomerani converſi ad Idololatriam recurrunt. T. I. Manl. L. III. c. 13. §. 2. pag. 203. b.
a Polonis domantur. ib.
reducuntur ad Chriſtum. ib.
Veneda familia. T. I. Manl. L. II. c. 1. §. 2. p. 152. b.
Pomerania veram obtinet religionem. ib. L. III. c. 13. §. 3. p. 204. ſeqq.
Pomeraniæ venditio. ib. L. V. c. 12. §. 3. pag. 278. a.
Pomaranorum ad Chriſtum converſio. ibid. Manl. D. c. 12. §. 1. p. 83. b.
Apoſtoli. T. I. Part. II. p. 153. b.
Provinciam vaſtant Saxones. T. IV. pag. 43. a.
Pompejus (Nicolaus) T. II. p. 360. a.
Ponicei. T. I. Idyll. p. 60.
Pons Niſſi extruitur. T. I. P. II. p. 33. a.
ad Portam Niculai extruitur lapideus. ib. p. 46. b.
portæ Marianæ lapideus exedificatur. T. I. P. II. p. 59. b.
Niſſi ruinam Goerlicii minitans reſtauratur. T. I. P. II. p. 85. a.
concrematur ab hoſtibus. p. 92. b.
ſubito corruit nonnullis hominibus graviter læſis. ib. p. 86. b.
apud Pontem Grotenſem Baronis Donenſis gentiles a Zittavienſibus profligantur. T. I. Manl. L. VI. c. 10. §. 5. p. 304.
Pontifex Maximus Imperat. Roman. & Chriſtianorum nomen. T. II. p. 186. a.
Pontifex Romanus non eſt vicarius Chriſti. T. III. Diſ. p. 90. a.
Pontificem Romanum ſine autoritate Cæſaris non eligendum eſſe legem tulit Henricus III. T. I. Manl. L. III. c. 14. §. 3. p. 208. b.
Pontifici Rom. non competit Juriſd. Eccleſ. originalis, ſed derivativa. T. III. Diſ. p. 90. a. b.
Pontificio jure Juriſd. Eccleſ. ſolis Clericis debetur. ib. p. 88. b.
ægre ferunt, Luſatos amplecti Evangelii prædicationem. T. II. p. 305. §. 16.
Pontificum Rom. confirmationem ab Imperatore nonpetendam eſſe ſanxit Gregorius VII. T. I. Manl. L. III. c. 14. §. 3. p. 208. b.
inſolentia. ib. Manl. D. c. 15. §. 3. p. 86.
in Imperatores ib. C. L. VI. c. 12. §. 1. p. 254. a. ſchisma. ib. L. IV. c. 46. §. 2 p. 341. b.
Popilius (Paulus) fit Paſtor in Deutſch-Oſſig. T. I. P. II. p. 57. b.
Poppo Comes & Dux Sorabi limitis. T. III. Diſ. p. 56. a.
Poppo Eccleſiæ Magdeb. Canonicus fit Decanus. T. IV. p. 65. a.
fit Præpoſitus. ib.
Tideri Sereni-Montis Præpoſitum excommunicat. ib.
novi operis Præpoſitus in Pruciam abit. ib. p. 81. a. p. 81. a.
Poppo de Henneberg. T. I. Vib. C. II. §. 24. p. 26. b.
ejus uxor. ib. §. 26.
Porevitbus, prædarum & bello oppreſſorum Deus. T. II. p. 137. a.
nomen. ib. p. 138. a.
etymon. ib. b.
figura. ib. b.
cultores. ib. p. 139. a.
cultus. ib. b.
deſtructio. ib.
Poritzſch. T. II. Fr. Nom. p. 27. a.
Porta. ib. p. 54. b.
nova extruitur. T. I. P. II. p. 38. b.

Por-

Portæ duæ clauſæ tenentur Gorlicii. T. I. P. II. p. 34 b.
 clauduntur. ib. p. 83. b. 88. a. b.
 vigilibus inſtructæ. ib. p. 76. a.
Portorium novum inſtituitur Gorlicii, T. I. P. II. p. 88. a.
Poruſſicæ idololatriæ expoſitio. T. II. p. 172. a. ſeqq.
Posduwick. i. e. orbs Wolfi a Wigberto vexator. T. I. Vip. c. 1. §. 10. p. 7. b.
Poſna obſidetur. T. IV. p. 38. a.
Poſnicium. T. I. Manl. Com. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. b.
Poſſeltus (M. Zachar.) omnibus viribus exhauſtus. T. I. P. II. p. 131. b.
Poſtwitium. T. II. Fr. Nom. p. 54. b.
Poteſtas omnis impatiens conſortis. Tom. I. Vip. c. 2. §. 2. p. 8. a. c. 5. §. 7. p. 14. b.
Potina diva T. II. p. 98. b.
Potripus ſufficientiæ ſ. victus atqoe amictus DEus. T. II. p. 164. b.
 Nomen. ib. p. 166. b.
 Etymon. ib.
 Cultores. ib.
 Cultus. p. 167. b.
 Figura. ib. a.
 Deſtructio. p. 168. b.
Potrympus floviorum fontiumqoe DEus. T. II. p. 192. a.
Præceptor nihil facere, nibil moliri debet, qood non convertat in ſuorum uſum. T. II. p. 345. a.
Prædæ tertia pars Idolo offertur. T. II. Fren. Nom. p. 73. b.
Prædones Miſnenſes oram Zittavienſem infeſtant ac vias inſecuras reddunt. T. I. Manl. Comm. L. VI. c. 10. §. 3. pag. 304.
 a Zittavienſibus fugantur, cæduntur, capiuntur & capite plectuntur. ib.
 denoo territorio Zittavienſi ioimicitias denunciant, ſed iterum vincuntur, & nunquam redeunt. ib.
 graviter affligunt urbes Loſatiæ. ib. c. 31. §. 4. p. 324.
Præfecti Luſat. inferioris. T. I. Manl. L. VI. c. 126. p. 406. b. ſeqq. & T. I. P. II. p. 5.
 ſuperioris. ib. L. VI. c. 125. pag. 402. b. ſeqq.
 ſ. Nomarchi Luſatiæ ſuper. T. I. Part. II. p. 4.
Præfecti ſ. Promarchion. in Luſatia. T. I. Manl. D. c. 18. §. 14. p. 95. b.
Præfectorum muneri Juſtitiariorum officium contrarium eſt. T. III. Diſ. p. 107. a.
Præfectura limitanea. i. e. Marchionatus ſ. Marchia. T. I. Manl. D. c. 6. §. p. 80. a. T. II. p. 252. §. 16. b. & p. 284.
 Territorii Zittavienſ. T. I. Manl. L. VI. c. 24. §. 1. p. 314. b.
Præfectos Juridicus Budiſſ. & Gorlic. T. II. Haugw. Prodr. p. 16 a.
Præmia ludorum militarium. Tom. I. Garz. c. 1. §. 4. p. 44. a.
 virtutis bellicæ. Tom. I. Vip. c. 4. §. 19. p. 12. b
Præpoſitorum poteſtas excommunicandi. T. IV. p. 81. b. 82. b.
Præpoſituræ Pigavienſ. Eccleſiæ locus. ib. p. 85. b.
Præſagia peſtis Gorlicii ſævientis. T. I. P. II. p. 46. a
Præſagium Caroli IV. T. I. Manl. L. VI. c. 33. §. 7. p. 326. b.
Præſcriptionis exceptio in Luſatia non obtinet in ordinatione cambiali. T. III. Diſſ. p. 141. a.
Præſens Luſatiæ ſtatus. T. II. p. 263. § 51.
Prætores non ſunt Senatores. T. I. P. II. p. 34. a.
Prætoriani. T I. Garz. c. 4. §. 7. p. 41. a.
Prætorius (D. Petrus) Superintendens Regiomont. T. I. Manl. L. II. T. VII. c. 29. §. 2. p. 456. & T. II. p. 351.
Præturæ Gorlicenſ. adminiſtratio fit ambulatoria. T. I. P. p. 87. b.
Pragæ varia fundantur templa. T. I. Manl. L. III. c. 15. §. 2. p. 210. a.
Prageoſ. executio. T. I. P. II. p. 85. a.
Precationom horæ inſtituuntur. T. I. P. II. p. 87. a.
Preces pro decumbentibus & gravidis abrogantur. T. I. P. II. p. 78. b.
 publicæ pro avertenda ſiccitate inſtituuntur. ib. p. 79. b.
 pro Cæſaris conjuge uterum geſtante. ib. p. 78. b.
 publicæ contra Turcas. Tom. I. P. II. pag. 56. a.
 transferuntur. ib. p. 57. a.
 pro avertendo bello inſtituuntur. ibid. p. 52. b.
 veſpertinæ in der Cloſter-Kirche inſtituuntor. ib. p. 81. a.
Preilius (M. Auguſtin.) Rector Zittav. T. II. p. 375.
Premislavia conditur. Tom. I. Manl. L. VI. c. 5. §. 3. p. 249. a.
Premislaus Ottogarus I. Rex Bohem. III. T. Manl. L. III. c. 37. §. 3. p. 225. a.
 moritur. ib. §. 6. p. 225. b.
Premislaus Ottogarus II. Rex Bohem. V. T. I. Manl. Lib. III. c. 43. §. 1. p. 230. a.
 adſpirat ad Imperat. dignitatem. ib.
 Luſat. Super. tradit Brandenburgenſibus. ib. §. 4.
 intorit. ib. c. 44. §. 1. p. 230. a.
 Zittaviam condit. ib.
Premislaus per IV. menſes Bohem. princeps. ib. c. 34. §. 2. p. 224. a.
 capitur. ib. c. 36.
Premislaus II. Dux Bohem. XXXII. in Moraviam cedit. T. I. Manl. Lib. III. c. 35. §. 2. p. 223. b.

Premislaus Dux Bohem. T. I. Manl. L. III. c. 37. §. 1. p. 224. b.
Saxoniam. vaſtat. ib. §. 2.
Rex Bohem. creatur a Philippo Imperat. ib. §. 3.
Ottogarus cognominatur (Ottiſchgar.) ib. §. 4.
Wenceslaum filium coronat. ib. §. 5.
obiit. §. 6.
Premislai Poloniæ Regis mortis auctores. T. Manl. L. V. c. 11. §. 2. p. 305. a.
Pretesvitios (Petrus Preſchwitz) Reip. Budiſſ. notarius proditor. T. I. Manl. L. VI. c. 57. §. 7. p. 350 a.
Pretia rerum uuoc nimium excreverunt. T. II. p. 369. a.
Preuſſii (Mart) ædes fulmine tactæ conflagrant. T. I. P. II. p. 85. b.
Priapus. T. II. p. 98. b.
Pribizlaus Wagirenſ. princeps. T. II. p. 131. a.
Pribuſium. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 12. §. 7. p. 121. b.
Ducatus Sax. venditur. T. I. Manl. L. VI. c. 120. §. 4. p. 399. a.
redit ad regoum Bohemiæ. ib.
Pribuſius (Matthias) ſecuri percutitur. T. I. Manl. L VI. c. 37. §. 2. p. 333. b. ſeqq.
Prima periodus Marchion. Luſ. T. II. pag. 284. a.
e Primanis provectiores Zittaviæ habent conciooes in templo monaſterii T. II. p. 374. a.
Prima villa. T. I. Manl. D. c. 13. §. 4. pag. 84. b.
Primislaviæ cœnobiom fundatur. T. I. Manl. C. L. V. c. 6. §. 3. p. 275. b.
Primislaus Lechi filius, Luſat. regulus. T. II. Haugw. Prodr. p. 11. b.
Primislaus II. Rex Bohemorum alienat Luſatiam. ib. p. 14. a.
Primislaus Regulus Venedorum baptizatur & Henrici nomine donatur. T. I. Manl. L. IV. c. 5. §. 2. p. 149. a.
condit Premislaviam. ib. §. 3.
ipſi Luca Luſat. infer. paret. ib.
Primislaus March. Brandenb. T. I. Manl. L. II. c. 5. §. 4. p. 154. b.
Princeps bellicoſus. ib. L. VI. c. 14. §. 7. p. 307.
coecutiens & tamen fortiter dimicans. ib. §. 4. p. 307.
Divini judicii pœoas acerbas ſuſtinens. ib L. IV. c. 28. §. 1. p. 266.
crudelis in filios. ib.
Conjugii violator. ib.
in doctos viros beneficus & in omnes clementiſſimus. T. II. p. 286. b.
multarum provinciarum acquirendarom cupidiſſimus. T. I. Manl. L. VI. c. 17. p. 310.
ſanctus & religioſus fuit Conradus Luſatiæ Marchio. T. II. p. 286.
Ditterieus II. Luſat. Marchio. ib.
ſceleratiſſimus. T. I. Manl C. L. IV. c. 28. §. 1. p. 266.
Vitæ ſuæ Hiſtoriam ipſe deſcribens. ib. L. VI. c. 15. §. 2. p. 307.
in quo omnia anticiparunt tempus præſcriptum & legitimum. T. II. p. 290.
Principatus mobilis & inconſtans bello acquiſitus. T. I. Vip. c. 1. §. 7. p. 290.
Principis perfecti laudes I. requiſita. T. I. Garz. c. 1. §. 2. p. 55. it. p. 36.
Principum conſenſus habetur pro lege. ib. p. 370. b.
gratia apud ſubditos ſ. præmium virtutis ulterioris incitamentum eſt. T. II. p. 324. §. 7.
qoos vident homines ſublevari, de iis libenter detrahunt. ib. p. 337. b.
Priſcorum meminiſſe placet. ib. p. 380. b.
Privilegia Gorlic. contra nobiles. T. I. Part. II. p. 23.
a Johanne, Duce Gorlicenſi data. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 34. §. 16. 17. 18. 19. p. 329.
opificum Budiſſ. tribus amittunt. T. I. P. II. p. 12.
Privilegium Eccleſiæ in Dobrilech. T. IV. p. 168. a. 169. a. b. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178 189. 209.
de decimis Abbatiæ Pegavienſ. T. I. Vip. c. 7. §. 30. p. 20. a.
de traditiooe Pegavienſ. Cœnobii Romanæ ſedi. ib. p. 20. §. 31.
Gorlicenſibus de hominibus facinoroſis inveſtigandis datum. T. I. P. II. p. 2.
Johannis Reg. Boh. Gorlicenſibus datum. T. IV. p. 193.
ſuper emtione lancorum agrorum. ib. pag. 195. a.
ſuper Teſtamenta a Civibus confecta. ib. p. 220. a.
quatuor Luſat. infer. ordinibus datur a Veoceslao. T. I. Manl. L. VI. c. 38. §. 2. p. 334. b.
Proceritatis inſolitæ adoleſcens Gorlicium venit. T. I. P. II. p. 78. b.
Proceſſus ab executione. Tom. III. Diſſ. pag. 142. a.
ſummarius Budiſſ. Ordo. ib. p. 127. a.
Procopios Raſus dux Huſſitarum. Tom. I. Manl. C. L. VI. c. 55. §. 1. p 347. b.
Procurator Cameræ Electoral. T. II. Haugw. Prodr. p. 16. a.
Procuratoris monus omnium fuit viliſſimum. T. III. Diſſ. p. 109. a.
Prodigium. T. I. Vip. p. 25. 26. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 10. §. 2. p. 117. b.
Proditor urbis Freibergæ T. I. Garz. cap. 3. §. 6. b.
Prælium I. Pogna Fladecheim. inter Henricum IV. & Rudolphum. T. I. Vip. c. 5. §. 1. p. 14. a.

Bornen-

Bornenſis Garz. c. 5. §. 2. p. 52. a.
Doberiucenſis, T. I. Garz. c. 3. §. 9. 10. p. 39. a. b.
Lucenſis, ib. c. 5. §. 2. p. 50. T. I. Manl. D. c. 15. §. 17. p. 88. b.
Mühldorff. Manl. D. c. 17. §. 4. p. 92. b.
prope Mülſen, T. I. Vip. cap. 5. §. 4. pag. 14. a.
magnum cum Huſſitis ad Niſſum. Tom. I. Manl. L. VI. c. 56. §. 1. p. 349. b.
Progenies Viperti II. T. I. Vip. c. 1. §. 9. p. 7. a. b.
Programma ſcholaſticum publicatum, T. I. P. II. p. 46. a.
Pro-Marchio. T. II. Haugw. Prodr. p. 15. b.
Pro-Marchiones Luſat. T. II. p. 245. §. 9. a.
Promnitii. T. I. Idyll. p. 60.
Promnitius Baro. T. I. Manl. Com. L. I. c. 12. §. 7. p. 121. a.
a Promnitz (Sigisfridus,) T. I. Manl. Com. L. I. c. 12. §. 8. p. 121.
Pronii cultus ex Græcia ad Slavos commigraſſe videtur. T. II. p. 87. b. & p. 88. a.
Prono idol. T. II. Frenc. Nom. p. 83. b.
agriculturæ patronus. ib.
figura. ib.
Propræſides. T. II. Haugw. Prodr. p. 16. a.
Propugnaculum ad portam Reichenbachenſem Gorlicii ædificatur. Tom. I. P. II. p. 20.
perficitur. ib. p. 31. & T. I. Manl. L. IV. c. c. 123. §. 6. p. 402. a.
Proſerpina. T. II. p. 198. a.
in Proſperis homines debent eſſe modeſti, in adverſis invicta conſtantia. T. I. Manl. Com. L. VII. c. 3. §. 2. p. 437. b.
Protenutius embrionis Deus. T. II. p. 157. a.
nomen p. 158. a.
atymon ib.
figura & illius cauſæ, ib.
cultores ib. b.
colendi ritus. ib. b.
deſtructio. p. 159. a.
Πρωτιμήσεως jus. T. III. Diſ. p. 20. a. p. 66.
quando liceat exercere? ib. p. 158. b.
Protzſchenberg. T. I. Idyll. p. 58.
Prove, idol. T. II. Fr. Nom. p. 83. b.
DEus Altenburg. T. II. p. 130. a.
Proverbium. Tom. I. Manl. D. c. 15. §. 18. p. 88. b.
quoddam de cruenta clade ad Luccam. T. I. Manl. L. IV. c. 25. §. 4. p. 263. b.
Providentia divina circa res Luſatorum ſingularis. T. II. p. 368. b.
Provinciæ Præſes, Tom. II. Haugw. Prodr. p. 15. b.
ejus officia. ib. T. III. p. 23. b.
Provus Juſtitiæ ac fori præſes, T. II. p. 139. b.
nomen. ib. p. 141. a.
etymon. ib.
figura. ib. p. 142. a.
cultores. ib. p. 146. a.
ritus colendi. p. 147. a.
deſtructio. p. 147. b.
Prudentia Serpentum. T. I. P. II. p. 126.
Pruſſia ad Chriſtum converſa. Tom. II. p. 168. b.
Pruſſorum reip. & Legum conditores qui fuerint. T. II. p. 185. a.
Pruſſorum Dii. T. II. p. 192. a. 195. b.
Quercus Romaveana comburitur. T. II. p. 168. b. 175. a.
Prutenus, id eſt Vorſcaitus.
Prutenus temp. & frater Waidewutus leges condidit Pruſſicas T. II. p. 185. a.
Pſeudo-Balduinus, T. I. Manl. Comm. L. V. c. 19. §. 6. p. 285.
obitus ejus. ib. §. 12. b.
ipſum tota Flandria dominum ſuum agnoſcit. ib. c. 19. §. 9.
Pſeudo-Cunradus. ib. c. 19. §. 20. p. 286. a.
Fridericus. ib. §. 16. p. 285. b.
Friderici cremantur. ib. §. 18. p. 286. a.
Fridericus Auſtriacus ib. §. 19. ib.
Hippolytus. ib. §. 14. p. 285. b.
Muſtapha. c. 19. §. 22. p. 286. a.
Nero ib. §. 2. p. 284. b. & §. 16. p. 285. b.
Papa ib. §. 13. ib.
Philippus Perſei Regis filius ſic dictus, ib. §. 3. p. 284. b.
Virbius alter. ib. §. 15. p. 285. b.
Voldemarus. ibid. c. 17. §. 1. ſqq. p. 281. a. c. 21. p. 287. b.
tota ejus hiſtoria. ib. c. 18. §. 41. ſqq. p. 282. ſqq.
civitatibus Marchiæ ſe legitimum Dominum exhibet & Ludovico bellum indicit. ib. §. 3.
totam fere Marchiam capit. ib. §. 4.
a Carolo IV. incitatur. ib. §. 13. pag. 283. b.
moritur. ib. §. 18. p. 284. a.
ejus epigramma. ib. §. 19. ib.
in exilium pulſus. ibid. cap. 10. §. 3. p. 287. a.
ejus adjutores, fortuna. c. 8. pag. 282. ſqq.
Carolus IV. ipſi feudum March. & Elector. confert. §. 15 p. 283. b.
proſcribitur. §. 18. p. 284. a.
Smerdes. T. I. Manl. C. L. V. c. 19. §. 2. p. 284. b.
Pterygium turris Nicolaitanæ renovatur. T. I. P. II. p. 64. b.
inſcriptiones in Globum impoſitæ. ib.
Ptolemæus. T. I. Manl. D. Lib. I. c. 1. §. 13. p. 108. a.
poſterior eſt, quam C. Tacitus. T. I. Manl. C. L. I. c. 27. cap. 27. §. 3. pag. 135. a.
Puchnerus (Theodorus) Tom. II. p. 352. a.
Pudicitiæ exemplum. T. IV. p. 44. a.
Pudlitia gens. T. I. Manl. C. L. I. cap. 18. §. 2. p. 115. a.

Pudor (Chriſtianus) lingvæ Germanicæ cultor. T. II. p. 350. a.
Puer amiſſus invenitur. Tom. I. P. II. p. 30.
absque brachiis Gorlicii viſitur. ib, p. 68. a.
quorum loco pedibus utitur. ib.
Pulveris tormentorii inventor. T. I. Manl. L. VI. c. 44.
Pulvis ſulphureus magnum damnum affert, T. I. P. II, p. 54. ſqq.
Puſcetus Lucorum ſacrorum DEus. T. II. p. 205. b.
nomen, ib. p. 207.
etymon ib.
figura ib. p. 208. b.
cultores ib.
cultus. ib.
ut fures ablata reſtituant, efficit. ib.
deſtructio. ib. p. 209. a.
Püſtricus, rituum ac religionis neglectæ vindex Deus. T. II. p. 211.
idolum fuiſſe contra diſſentientes adſtruitur ib.
nomen. p. 212. a. b.
etymon ib.
figura ib.
Rotenbergi conſpici potuit, nunc Sonderhuſæ poteſt. ib.
ejus cultores. ib. p. 218.
cultus ib. p. 220. e.
deſtructio. ib. b.
Putei foſſores duo ſupprimuntur. T. I. P. II. p. 51. a.
Pythoniſſa, Dux quædam belli interficitur. T. IV. p. 62. b.
Pyzena (Peitz) conditur. T. I. Manl. C. L. I. c. 14. §. 1. p. 124. a.

Q.

Seqv. u. vel n.

Qvaat quid ſignificet. T. I. Manl. C. L. I. c. 1. §. 2. p. 107.
Quadorum Limes Tom. II. p. 344. a.
regna quænam fuerint. T. I. Manl. Com. L. I. c. 1. §. 2. p. 107.
Quarta claſſis ſ. Periodus Marchionum Luſaticorum eſt Comitum Wettinenſium. Tom. II. p. 286. a.
Quadlinburgenſ. Abbatiæ fundatio. T. IV. p. 148. b.
der Qveiß, Svevus fluvius, Tom. II. p. 246. §. 13. b.
Qvercetum Idol. ſacratum Tom. II. Frenc. Nom. p. 81. a.
Qvercus Heiligeobeilenſ. Tom. II. p. 200. b.
Romoveana. ibid.
Romoveana Pruſſorum igne deletur, ibid. p. 168. b. & 175. a.
Qveſtenbergius (Joh. Aurelius) Freibergenſ. Miſnicus Romæ adjuvat Germanos. T. II. p. 353. a.
Qvietis inpatiens animus. T. I. Vip. c. 2. §. 4. p. 8. b.
Qvinque ſunt claſſes Marchionum in Luſatia. T. II. p. 284. a.
Qvinta Claſſis S. Periodus Marchionum Luſaticorum & Brandenburgicorum, T. II. p. 287.
Qviſſus. fluv. Luſat. T. I. Manl. Diſſ. c. 4. §. 9. p. 78. b. & T. I. Manl. C. Lib. I. c. 22. §. 3. p. 131. a.
ſe effundit, ib. L. VI. c. 65. §. 5. p. 355.
eluvio ibid. cap. 133. §. I. p. 411.
Svevus fluvius. T. II. p. 246. §. 13. b.

R.

Raab Turcis proditur, T. I. P. II. p. 56. a. recuperatur a Cæſareis. ib. pag. 63 a.
Rodamaß Rhadamanthum notat. Tom. II. p. 88. a.
Radebotus fit Abbas Bigaogienſis. Tom. IV. p. 126. a. obit. ib. p. 127. b.
Radegaſtus Obotritarum Rex. T. II. p. 75. b. io Italiam irruit, clade afficitur ibid.
Radegaſtus Slavorum idolum T. II. p. 74. b. & 121. ſqq. extirpatur. p. 77. b. taurino capite pingitur. p. 75. a. 76. b. cauſa p. 77. a ejus locus & figura. pag. 76. b. & 126. Soraborum Slavorumque Martem denotat. p. 76. a. & p. 121. ejus nomen varie ſcribitur. p. 122. figura explicatur. p. 127. a. cultores p. 128. b. illorum bella Radegaſti cauſa. ib. p. 129. ritus colendi. ibid. b. deſtructio. ibid. p. 130. b. reliquiæ, corona ejus. p. 131. b. fanum. p. 77. b.
Radegaſtus Vandal. ac Goth. Rex inundat milite. T. II. p. 122. ſeqq.
Raoi, i. e. Ragiani Tom. II. pag. 72. b. 74. a.
Raniſius (Nicol.) Senator creatur T. I. P. II. p. 93 b.
Rapinas exercent ex arce Oyvinenſi Napticii & Tanoewalderi. T. I. Manl. Lib. VI. c. 28. §. 5. p. 318.
Rappoldus (Daniel.) T. I. c. 1. §. 2. p. 107.
Ras murum Romæ aſcendit, Tom. I. Vip. c. 4. §. 2. p. 10. b.
Raſcy. T. I. Manl. L. II. c. 1. §. 1. p. 152. a.
Raſſel I. (Michael) eximius artifex horologiorum. T. I. Part. II. p 25.
Raſtix Morav. Regulus excœcatus. Tom. II. Haugw. Prodr. p. 11. b.
Ratbotum Pomeraniæ Ducem baptizat Otto Epiſcop. Tom. I. Manl. L. III. cap. 13. §. 4. p. 205. b.
Raths-Freunde T. III. Diſ. p. 105. b.
Raths-Kühren, Tom. III. Diſſ. pag. 101. b.
Raths-Predigten. T. III. Diſſ. p. 101. b.
Ratisbonæ Imperator curiam tenet. T. IV. p. 127. a.
Raxensburg caſtrum obſidetur T. IV. p. 58. a.
Razamarus Princeps Slavorum ſubito interit. T. IV. p. 127. b.
Racesburch Epiſcopatus inſtituitur. T. IV. p. 126. a.

Reb-

Rebdorff monaſterium fundatur Tom. IV. majoris Ecelefiæ Hildenhemenſ. Præpoſitus T. IV. p. 42. a. fit Archiepiſc. Coloo. ib. diſcordia ejus. ibid. p. 43. a. moritur ib. p. 126. a.
Receſſus cooveotuum provincial. Tom. II. Haugw. Prodr. p. 17. b.
Rechenbergii. T. I. Idvll. p. 60.
Rector Gymnaſii debet eſſe præparatos ad extemporalem eloquentiam & captaodam hominom gratiam Tom. II. pag. 374.
Rectores duo ſimul ſcholæ Gorlicenſi dantur T. I. P. II. p. 39. a.
Gymoaſii Gorlicenſ. primi. Tom. II. pag. 372. a.
Redarii T. I. Manl. L. I. c. 36. §. 2. p. 143. b.
Reditnum Præfectus (Gegenhändler) Tom. II. Haogw. Prodr. pag. 16. a. ejus officium. T. III. p. 24. b.
Regalia dooa. T. I. Vip. c. 4. §. 21. p. 12. a.
Regenſtein Cæſari traditur. T. IV. p. 127. b.
Regia loca in Luſatia infer. T. I. Manl. Lib. I. c. 12. §. 11. p. 122. b.
via mutatur. T. I. Part. II. p. 36. a.
Regiam ſilvam emuot Sittavieoſes. Tom. I. Manl. Lib. VI. cap. 26. §. 13. p. 316. a.
Regiæ beoignitatis exemplum. Tom. II. p. 370. b.
Regimen politicum Luſatiæ. Tom. II. p. 314.
tempore Caroli M. ib. §. 3.
ſub Regibos Bohem. ib. §. 4.
Sereniſſima domo Saxonica. ib. §. 5.
Raginbertus Baro da Feldeoberen fundator monaſterii S. Blaſii. T. IV. pag. 150. b.
Regio Balſamorum. Tom. I. Vip. c. 1. §. 4. p. 7. a.
Regioni uni non omnia, ſed certa cuivis bona donaque divina conceſſit benignitas. T. II. p. 326. a.
Regius mons conditur. T. I. Manl. Lib. III. c. 41. §. 3. p. 229. a.
Regius pons oppidum Loſat. T. II. p. 54. b.
Reichenbach deſcribitur. T. I. Manl. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. a. T. II. p. 55. & 246. a.
Reichenbachenſis turris ſulmine tangitur. T. I. P. II. p. 88. a.
Reichenbachum oppidum capitur, vaſtatur, & diripitur. Tom. I. Manl. L. VI. c. 59. §. 3. p. 351. b.
Reichius moritur. Tom. I. Manl. L. VII. c. 5. §. 4. p. 439. a.
Reidenburg Eccleſia Bavariæ. T. IV. p. 37. a.
Reidenburgiorum io Sittavienſes feuda ſeu diffidatio. Tom. I. Manl. Lib. VI. c. 30.
Reinhardi Epiſcopi ad Saxones concio. T. I. Vip. c. 11. §. 12. p. 25. a.
Reinhardos Nunnicenſ. Abbas primus T. IV. p. 36. a.
Reinhardus Epiſcopus Halberſtadanſis digoitate ſua privatur. T. IV. p. 123. a. fœdus init cum Luthario Duce Saxoniæ. ib. moritur. p. 124. a.
Reinhardus Epiſcopus Merſeburg. Tom. IV. p. 37. a.
Reinholdus (Eraſmus) Mathematicus T. I. Part. II. p. 2.
Reioholdus Ruma appellatus, uode? T. IV. p. 43. b.
Reinsdorff monaſterium fundatur. Tom. I. Manl. L. III. c. 8. §. 2. pag. 198. b. ejus fundator. ibid.
Reiteobergii fratres doo Germani Zittavienſibus de ſilva regia litem intenduot. T. I. Manl. L. VI. c. 30. §. 3. p. 323.
Religio Luſatorum. Tom. II. p. 303. ſeqq.
christiana iotroducitur ib p. 305 §. 7. & 8. contemnitur. ibid. §. 9. 10. reſtauratur. ib. p. 305. §. 11.
evangelica tam in urbibus, quam in pagis inculcatur iocolis hodiernis. ib. p. 307. §. 19.
Lutherana in Luſatia viget Tom. I. Manl. L. I. c. 25. §. 1. p. 132. b. catholica concidit. ibid.
efficaciſſimum obſtringendi vinculom T. III. Diſſ. p. 87. b.
tam pium ſocietatum vinculum. Tom. II. p. 64. b.
Serborum. T. III. p. 242. a.
evangelica Zittaviæ primum introducitur. T. II. p. 290.
de Religiooe Soraborum veterum. Tom. II. p. 86. a.
Religio militum nova io Luſatia inſtituitur. T. I. Maol. L. VI. c. 4. §. 7. p. 297.
Religionis cura Germaoorum antiquorum. T. II. p. 63. b.
apud ethnicos hooos. ib. p. 211. b.
de pace edictum. T. IV. p. 221.
inſtaurandæ incrementa magis retardat quam promovet vir audax & vehemens. T. II. p. 330. a.
Lutheraoo-evangelicæ libertas & ſecuritas in Luſatia annis 1717. & 1718. novis iterum literis regiis ſtabilitur. T. I. Manl. L. VI. c. 147. p. 423. ſeqq.
Reliquiæ. T. I. Vip. c. 5. §. 21. p. 16. a. S. Viti. ib. p. 19.
a Carolo ex Italia reportatæ. T. I. Manl. L. V. c. 20. §. 3. p. 287. a.
Raliquias Saoctorum ex Sereni-montis eccleſia furto abſtulerunt. Tom. IV. p. 34. a. b.
Reluitionis beneficium cui competat. T. III. Diſſ. p. 140. b.
Rembertus Eccleſiæ Miſnenſ. Præpoſitus T. IV. p. 37. a.
Remlerus (M. David) fit Syndicus Gorlic. T. I. P. II. p. 49. a.
Res expeditoriæ quid ſint. T. III. Diſſ p. 150. b.
Res geſtæ ante fidem chriſtianam aſſumtam. T. I. Manl. L. II. c. 24. §. 1. p. 183. b.
Reſignatio Budiſſinæ. Tom. IV. pag. 192. b.

Reſurrectionis notitiam ex lumine naturæ hauſerunt gentiles. Tom. II. p. 22. b.

Retellius (M. Michaël) Zittav. Gedanenſis Con-Rector. T. I. Manl. L. III. c. 46. §. 6. pag. 233. a. edit carmina ibid. L. VII. c. 28. §. 4. p. 455. a. ejus, elegia de ortu & nomine Sittaviæ. ib. L. III. c. 46. §. 6. p. 233. a.

Retractus jus. T. III. Diſſ. p. 20. b. p. 67. a. reſponſ. Witeberg. & Hallenſ. ib. p. 67.

Reuſnerus (Bartholomæus) Medicinæ D. T. I. Manl. L. VII. c. 35. §. 3. p. 462. a.

Rex Uladislaus in ipſo nuptiarum apparatu decedens. T. II. p. 289.

Reynhardus Epiſcopus Halberſtad. obit. T. IV. p. 116. a.

Reynsbornenſis Cœnobii fundator. T. IV. p. 124. a.

Rha. fluv. T. I. Manl. Lib. II. c. 1. §. 1. p. 152. a. ſeqq.

Rhæsler (M. David) Conſul Gorlic. factus. T. I. Part. II. p. 69. a. obit. p. 70. b. ejus vitæ curriculum. ibid.

Rhagius (Joh.) Æſticampianus D. Theologiæ & Poëta præcellens T. II. p. 23. b. & p. 352. a. T. I. Manl. L. VII. c. 1. §. 1. p. 434. a. ejus ſcripta. ib. §. 5. p. 435. b. Friburgæ Scholam inſtituit. ibid. a. variis e locis expellitur, inprimis Lipſia. T. II. p. 353. a. b. Lipſiæ optimæ notæ ſcriptores recenſet. ibid. de eo diſputat M. Daniel Fiedlerus, ibid. p. 353. b. ipſe & Joh. Sommerfeldius eandem perſonam indicant. ib. p. 354. b. moritur. T. I. Manl. L. VII. c. 1. §. 435. a.

Rhamnuſia. T. II. p. 134. a.

Rhemis Synodis celebratur. T. IV. p. 35. a.

Rhon (Georg.) Scabinus obit. T. I. Part. II. p. 69. b.

Riaduri. T. I. Manl. L. I. c. 36. §. 2. p. 143. b.

Richardis Marchioniſſa obit. T. IV. p. 40. a.

Richſa. Imperatrix moritur. T. IV. p. 37. a.

de Richter. T. I. Manl. Lib. I. cap. 11. §. 10. p. 122. b.

Richterus (Daniel) Judex creatur. ib. p. 93. b.
 (Elias) in Senatorum numerum aſciſcitur. ibid. a.
 (Gregor. fit Diaconus Gorlicii. T. I. Part. II. p. 51. b. Primarius. ib. p. 72. b. obit. ib. p. 87.
 (Gregor.) junior e ſchola ad miniſterium vocatur. T. I. Part. II. p. 87. 6. peſte obit. ibid. p. 189. a.
 (Petrus) fit Cantor Gorlicii ib. p. 91. a.

Richwinus Epiſcopus Zitienſis conſtituitur. T. IV. p. 124. a. obit. ibid. b.

Richza Luderi uxor. T. IV. p. 35. a.

Rickerus (Petrus) civis Gorl. avem trajicit peregrinam ſclopeto. T. I. P. II. p. 85. b.

Rickinza Imperatrix in Italiam pergit. T. IV. p. 125. a. corpus mariti in Lutter ſepelitur. ib. b. obit. ibid.

Ridacus Miſniæ Marchio. T. IV. p. 19. b.

Riddagus Tiderici Comitis filius moritur ſine liberis. T. IV. p. 106. a.

Riedegaſt orbs deſcribitur. T. II. p. 87. b.

Rippum eapiunt Sittavienſes.

Rithaymer (Georg.) T. I. Manl. L. I. c. 1. §. 2. p. 107. b.

Ritterus (Henricus) Conſul eligitur. Tom. I. P. II. p. 82. b.

Ritterus (Valentin.) Conſul moritur. T. I. P. II. p. 46. b. & T. II. p. 366.

Ritter-Tafel in Lauſitz. T. III. Diſſ. p. 35. a.

Ritter-Recht. T. III. Diſſ. p. 27. b.

Rixæ inter Ritterum & Tuchſchererum Conſules Gorlicenſes. T. I. P. II. p. 83. a.

Robertus Vratislav. XII. Epiſcopus clarus ob vitæ integritatem. T. I. Manl. L. III. c. 29. §. 3. p. 220. a.

Rochelitz Cunrado Miſnenſi donatur. T. IV. p. 37. a.

Rochenzana (Joh.) obit. T. I. Manl. Lib. VI. c. 105. §. 5. p. 385. b.

Rocherus Præſul Magdeb. T. I. Manl. L. III. c. 10. §. 1. p. 200. a.

Rochmannus Monachus Ilſeneburgenſis. T. IV. pag. 97. b. Romam proficiſcitur, ibid. mandatum obtinet ab Honorio Papa. ibid. iterata vice Romam petit. ib. pag. 100. b.

Rochtendorp villa impignoratur Friderico. T. IV. p. 51. a.

Rodibernus Pomeranorum princeps fidem veram ſuſcipit. Tom. IV. pag. 115. b.

Rodolphus Comes de Staden junior interficitur. T. IV. p. 37. b.

Rodolphus IV. primum omnium exarchum Auſtriæ ſe nominat. Tom. I. Manl. Lib. VI. c. 24. §. 3 p. 315. a. Viennenſe Gymnaſium condit. ib. obit ſine heredibus ib.

Rodolphus VIII. Rex Bohemiæ T. I. Manl. L. VI. c. 2. §. 2. p. 295. b.

Rodolphus Pontificius Legatus Gorlicium venit. Tom. I. Manl. L. VI. c. 105. §. 1. p. 385. a.

Rodulphus Nortmarchia potitus dignitate ſua privatur. T. IV. p. 123. a. fœdus init cum Lothario Duce Saxoniæ ibid.

Rœber (D. Elias) J. U. D. moritur. Tom. I. Part. II. p. 66. a.

Röhr-Kaſten in foro mercatorio ædificatur. T. I. P. II. p. 37. b.

Rœſeler (Georg.) Conſul Gorlicii. T. I. P. II. p. 27. 28.
 fit Prætor ib. p. 55. a. obit. p. 61. a.
 (M. Jacob) fit Conſul. T. I. P. II. p. 33. a. & p. 35. b.
 (Martin) hortulanus amittit filium. T. I. Part. II. p. 55. a. reperit in horreo. ibid.
 (M. Sebaſt.) Collega Gorlicenſis ſcholæ. T. I. Manl. L. V. c. 28. §. 2. p. 290. b. & T. I. P. II. p. 36. b. ſponte hinc diſceſſit. ib. p. 38. b.

Roke-

Rokerus Parthinopolitanenſis Archiepiſcopus obit, Tom. IV. p. 116. b.

Rolandus Caroli IV. avunculus. Tom. I. Idyll. p. 56.

Roma non fuit caput mundi. T. II. pag. 325. c. 3. §. 1.

Roma prava. Tom. I. Vip. c. 3. §. 11. p. 10. triennalis ejus obſeſſio ibid. expugnatio. T. I. Vip. c. 4. §. 3. p. 11. a.

Romæ generale Concilium indicit Innocentrix. T. IV. p. 70. celebratur. p. 71. a.

Romanorum moneta in Luſat. reperta T. I. Manl. L. I. c. 28. §. 1. p. 136. a.

Dii ſunt 30000. Tom. II. p. 62. b.

R more. Tom. II. p. 172. a.

Romoveaua, quercus Pruſſorum igne deletur. T. II. p. 168. b. 175. a.

Ronau, arx ad Hirsfeldum excitatur. T. I. Manl. L. VI. c. 18. §. 1. p. 311. a.

F oſæ peſtis prodromi. T. I P. II. p. 74. b.

F oſc itius (Gregor.) Paſtor Budiſſ. T. I. Manl. L. I. c. 26. §. 5. p. 134. b.

a Roſenberg. (Henricus) T. I. Manl. L. VI. c. 125. §. 10. p. 304. Hexapoli Præfectus ibid.

Roſenberg. (Matthias) Civium magiſter. T. I. P. II. p. 25. moritur, ib. 26.

Roſenbergius (Henricus.) T. I. P. II. p. 4.

Roſenbagii. T. I. Idyll. p. 60.

Roskopf (Wendelinus) Lapicida fulmine tangitur. T. I. P. II. p. 43. b.

Roſenthalenſ. Hiſtoriæ excerpta. T. I. P. II. p. 147. b.

Roſſa. T. I. Manl. L. I. §.

Roſtanium. T. I. Manl. L. II. c. 10. p. 152. b.

Rotherus Epiſcopus Magdeb. moritur. T. IV. p. 32. a.

Rotmüller (Joh. Hermannus) Sacrilegus Goldbergæ capite plectitur. T. I. P. II. p. 94. b.

Rottenburg. T. I. Manl. L. I. c. 8. §. 115. b. & T. II. p. 55. a. deſcribitur. T. II. p. 246. a, confundit hoc oppidulum Bertius cum urbe imperiali in Franconia. ibid.

a Rottenſtein (Henricus Pflugius.) T. I. P. II. p. 4.

Rottlitium. T. I. Garz. c. 3. §. 8. p. 49. a.

Roymunga arx ad Hirsfeldum ſita excitatur. T. I. Manl. L VI. c. 18. p. 311. a.

Rudenburch Epiſcopatus inſtituitur. T. IV. p. 126. a.

Rudolphus vid. Rodolphus.

Rudolphus II. Imperator. T. I. Idyll. p. 69. ſuccedit Maximiliano II. T. II. p. 290. ejus virtutes. ib. Bohemis, Sileſiis & Moravis concedit liberum Religionis exercitium. ibid. quod literis Majeſtaticis munit. ib. Gorlicium venit. T. I. P. II. p. 40. b. ejus edictum ad Luſatios de recipiendo Gregoriano Calendario. ib. p. 44. b. mandatum ejus ad Præfectum Luſat. de inquirendo Calviniſmo. ib. p. 53. a. clementia erga Zittavienſes. ibid. p. 135. a. edictum de pace Religionis. T. IV. p. 221. obit & ſepelitur Pragæ. T. I. P. II. p. 77. a.

Rudolphus Svevus Anti-Cæſar victus, ex vulnere obit. T. I. Manl. L. III. c. 14. §. 4. p. 209. a.

Rudolphus Rex Bohemiæ mitis. T. I. Manl. L. VI. c. 2. §. 2. p. 295. b. absque liberis obit. ib. §. 4. p. 296. a.

Saxonum Rex vulneratur. T. IV. p. 120. b.

Elector Saxoniæ Zittaviam accipit hypothecæ nomine. T. I. Manl. L. VI. c. 18. § 1. & 2. p. 311. a.

Rudolphus IV. Auſtriæ Dux ſub pacto ſucceſſorio homagium ſuſcipit a Luſatis. T. I. Manl. L. VI. c. 23. §. 2. p. 314. b. ejus parentes. ibid. obiit ſine liberis. ibid. c. 23. §. 5.

Rudolphus Marchio moritur. T. VI. p. 31. b.

Rudolphus Sriderburgenſis Præpoſitus. T. IV. p. 59. a. fit Præpoſitus Montis-Sereni. ib. p. 60. b. moritur. ib. p. 61. a.

Rudolphus fit Abbas Bigaugienſis. T. IV. p. 127. b. obit. ib. & p. 128. a.

Rufi dies Bohemis neſaſtus & infauſtus. T. I. Manl. D. D. c. 16. §. 6. p. 92. a. & T. I. L. III. c. 44. §. 1. p. 231. b. & L. VI. c. 77. p. 360. b.

Rugerus Archi Epiſcopus Magdeburg. T. I. Vip. c. 11. §. 26. p. 26. b.

Ruggerus Comes Siciliæ Græcis Africam aufert. T. IV. p. 125. a. Venetiam ſpoliat. ibid. Apuliam & Calabriam de Imperio Romano ſubtrahit. ib.

Rugiani ad Chriſtum ducuntur. T. II. p. 74. a. & T. IV. p. 125. a relabuntur. ib. b.

Ruina terræ obruit milites. T. I. Garz. c. 2. §. 3. p 48. a.

Ruland oppidum. T. I. Idyll. pag. 55. 56. & T. I. Manl. L. I. c. 8. § 4. p. 115. b.

Rulandum arcem emit Carolus. T. I. Manl. L. VI. c. 22. §. 4. p. 314. T. II. p. 55. a.

Rumina Diva. T. II. p. 98. b.

Rupertus (M. Franciſcus) Gorlic. Parœcus. T. I. P. II. p. 26.

Rupertus (M. Hieronymus) Budiſſinenſis. T. I. Manl. Com.. L. VII. c. 3. §. 1. inter omnes totius Hexapoleos Senatorii ordinis viros dignitate diutiſſime functus eſt. ib. §. 2.

Palatinus captivitate liberatur. T. I. Manl. L. V. c. 22. § 2. p. 288. a.

in Ruſſiam Hermannus e Dania cedit. T. I. Vip. c. 1. §. 7. p. 7. b.

Ruſſorum ſ. Ruſſiæ idola quæ habuerunt. T. II. p. 89. b.

Ruſtici Schœnbornìani puniuntur. T. I. P. II. p. 38. b.
Rutheni ad Chriſtum accedunt. T. II. pag. 175. a.
Rykajoth. T. II. p. 172. a.

S.

Sabaudi jure civitatis excluduntur in Würtenb. T. III. Diſp. p. 120. b.
Sacerdos Principum cognomen. T. II. pag. 185. b.
Sacerdoti Slav. tondere barbam comamque non licet. T. II. p. 111. a.
a Sacris incipiendum, quicquid agimus. T. I. Manl. C. L. VII. cap. 28. §. 5. pag. 455. b.
Sachſenhauſens Urſprung. Tom. II. Frenc. Nom. p. 53. b.
Sächſiſche Friſt. T. III. Diſſ. p. 124. a.
Sacrificia & πολυθεότης gentilium ſunt ab Eccleſia V. T. prava æmulatione ſumta. Tom. II. p. 94. a.
Sacrificia Deo eſſe offerenda naturæ ductu gentibus inootuiſſe rejicitur ſ. deſtruitur. T. II. p. 93. §. 3. a. p. 99. a.
multi gentiles improbarunt. ib. p. 93. b.
Sacrificia Slav. & πολυθείαν abſurdam nec ex naturæ præſcripto eſſe, multis argumentis probatur. T. II. p. 93. a. §. 7.
Sacrificia in ſtatu innocentiæ num fuerint? T. II. p. 99. a.
Sacrificii ritus a Patriarchis & Judæis ad Gentes migavit. T. II. p. 99.
Sacrificiis annuis Deaſtros colunt Bohemi. T. II. p. 88. a.
Poloni. p. 90.
omnes Slavi. p. 88. a.
Sacrificium quotanne poſt collectas fruges in Lithuania. T. II. p. 89. b.
Sacrificulus comburitur. T. I. P. II. p. 25.
Saganum deflagrat. T. I. P. II. p. 20.
obſident Hexapolitaui. T. I. Manl. L. VI. c. 86. §. 9. p. 371. a.
Salacia. T. II. p. 98. a.
Saladinus Rex Damaſci terram Hieroſolymitanam intrat. T. IV. p. 49. b.
Salaria Miniſtrorum Eccleſiæ & Collegarum Scholæ Gorlicii augentur. T. I. P. II. p. 87. a.
Salernum & Neapolim prælio vicit Henricus VI. T. IV. p. 55. a.
Salina Gubinenſia. Tom. I. M. C. Lib. I. c. 20. §. 6. p. 128. b.
Salinarum Saxonicarum Scabini. T. I. Manl. C. Lib. II. c. 12. §. 2. p. 173.
ad Salinas Saxon. clauſtrum religioſum. T. I. Manl. Com. L. II. c. 10. §. 5. p. 196. b.
Salis coctor corpus ſuum in ſartaginem bullientem injicit. T. IV. p. 92. b. ſeqq.
Salis venalis forum Gorlicenſe confirmatur. Tom. I. Manl. L. V. c. 15. §. 6. p. 279.
Laubenſibus dat Hinco. ib. L. VI. c. 13. §. 1. p. 306. a.
Salis forum liberum impetrat Gorlicium. T. I. P. II. p. 7.
Salome Bolizlai uxor moritur. T. IV. pag. 37. b.
Saltus Gorlicenſis & Pentzigium redimitur. T. I. Part. II. p. 34. a.
a Saltz Capitaneus Gorlic. moritur. T. I. P. II. p. 49. a.
Saltz-Kammer exſtruitur. T. I. P. II. p. 12.
Salus omnis Reipublicæ, ſi a Deo diſceſſeris, dependat a viris eruditis. T. II. p. 326. a.
Salziæ familiæ Origines. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 34. §. 2. p. 327.
ſub Sambuco (arbore) Deos habuerunt Pruſſi. T. II. p. 207. b.
Sanctimonia Eliſabethæ Andreæ Regis Hungariæ Uxoris. T. I. Manl. C. L. VI. c. 14. §. 2. p. 255.
Sanctimoniales Lauba Gorlicium cedunt. T. I. Manl. Lib. IV. c. 55. §. 6. p. 348. b.
Sanctimonialis quædam quinque reſervat hoſtias T. IV. p. 39. b. & 40. a.
Sandali jure civitatis frui non poſſunt. T. III. Diſp. p. 120. a.
Sanguineum flumen. T. IV. p. 38. a.
Sanguis cum pluvia deſcendit. T. IV. p. 83. a.
Sangerhauſen. Tom. I. Garz. c. 4. §. 11. pag. 51. b.
Sanguinis guttæ ex mergitibus manant. T. I. Manl. C. L. I. c. 10. §. 2. 3. 4. p. 117. b.
Sapientiæ humanæ pars eſt, quædam æquo animo neſcire velle. T. II. p. 236. b.
Sarmatæ Luſatiam tenent. Tom. I. Manl. D. c. 5. §. 3. p. 79. a. Manl. Com. L. I. c. 28. §. 1. p. 136. a.
occupant. ib.
ex Aſia in Europam veniunt. T. I. Manl. C. L. II. c. 1. §. 1. p. 152. a.
Sartor (D. Ludovicus) Academiæ Lipſ. Rector. T. I. Manl. L. VII. c. 18. §. 2. pag. 447. a.
Sartorii (Ludovici) ſtipendium. T. I. Part. II. p. 28.
Satanæ μυριοτεχνία in excitandis ſchiſmatibus & hæreſibus. T. II. p. 380. b.
perpetua cacozelia. ib. p. 382. a.
Satcenſes. Tom. II. Manl. Com. L. I. c. 45. §. 1. 150. b.
Sate, Urbs. Tom. I. Manl. Com. L. I. c. 45 §. 1. p. 150. b.
Saturni & Martis conjunctio infauſta. T. I. P. II. p. 53. b. ſeqq.
Saturnus. T. II. p. 98. a.
Saxo occupat Lœbaviam. T. I. P. II. p. 84. a.
Gorlicium ingreditur. ib. p. 85. a.
Laubam, & hac Vratislaviam abit pag. 85. a. b.
Saxo Gorlicium cedit. ib.
Zittaviam vi expugnat. ib. p. 90. a.
Saxona. fluv. T. I. Manl. D. c. 1. §. 2. p. 76. b.
Saxones in Luſat. transmigrant. T. III. Diſ. p. 56. b.

ad Luticios legatos mittunt. T. I. Manl. L. II. c. 26. §. 5. p. 187. a.
vincit Cæſar. c. 27. §. 2. ib. b.
de reditu Voldemari certiores. T. I. Manl. L. V. c. 18. §. 1.
ingrediuntur Gorlicium. T. I. P. II. p. 88. b. p. 89. b.
diſcedunt. p. 59. a. p. 282. a.
Gorlicenſes miſere vexant. ib.
In Miſniam migrant. ib.
prælio cadunt. p. 90. a.
Gorlicium hoſpitatum veniunt. ibid. pag. 91. b.
hoſpitia ſumunt. ib.
abeunt. ib.
Luſatiam utramque recipiunt. T. II. pag. 263. §. 51. & p. 271. ſeqq.
in Luſatiam veniunt. T. II. p. 298. §. a.
quando. ib. §. 9.
eorum geſta. ibi. 303. §. 12. a.
commercia. ib.
artificia & opificia introducunt. ib. p. 303. §. 14. a.
ad eos redit Luſatia. ib. p. 313. §. 13.
In Saxones Henrici injuriæ. T. I. Vip. c. 11. §. 1. p. 24. b.
proſcripti. ib. §. 11. p. 25. a.
Victoria. ib. §. p. 25.
Saxonia incendiis turbatur. T. IV. p. 40. b.
Saxoniæ Duces ab antiquiſſimis temporibus in Luſat. jus habent. T. II. Haugwiz. Prodr. p. 15 a.
Saxoniæ Electoratus in familia Anhaltina duratio. T. I. Manl. L. V. c. 1. §. 6. pag. 272. b.
Electori Luſatia traditur. T. I. P. II. pag. 91. a.
Palatinatus ad quos devolutus. Tom. II. p. 264.
Saxonum Dux Gereo creditur. T. I. Manl. D. c. 8. §. 5. p. 81. a.
ſtrages ad Auſigam. Tom. I. Manl. L. VI. c. 54. §. 3. p. 357.
ſigna bellica. T. I. Manl. L. II. c. 23. §. 3. p. 182 b.
in Saxonicis, Brandenburgicis, &c. in Conſiſtoriis exercetur Jurisdictio Eccleſiaſt. T. III. Diſ. p. 91. b.
Saxonici milites Gorlicium veniunt. T. I. P. II. p. 84. b.
Luſatos miſere tractant, p. 88. a. b.
ſacramento exſolvuntur. ib. p. 94. a.
Sajinecf Sacrorum genus apud Ruthenos. T. II. p. 194. a.
Scabini unde ſic appellentur. T. I. Manl. C. L. VI. c. 10. §. 6. p. 304.
Scabini Zittavienſes quinque fures & prædones decollant. T. I. Manl. L. VI. c. 10. §. 6. p. 304. a.
de Scartfeld Imperatori ſe dedit. T. IV. p. 47. b. & p. 127. b.
Schach-Spiel. T. I. Vip. c. 4. §. 25. p. 13. a.
Schaffnaburgicus (Lambertus) hiſtor. Henrici IV. Cæſaris Tom. I. Manl. Com. L. I. c. 34. §. 2. p. 143 b.
Schantze auf den Pfarr-Berge wird zu Görlitz eingeriſſen. T. I. P. II. p. 85. a.
Schedelius (Nicolaus) T. I. Manl. L. VI. c. 29. §. 27. p. 323. a.
Scheffer (Mart.) D. Med. moritur. T. I. P. II. p. 92. a.
(Gregor.) Senatorio adſcribitur ordini. ib. p. 93. b.
Schellenbergius (Georgius.) T. I. P. II. p. 5.
Luſatiæ inferioris Præf. T. I. Manl. L. VI. c. 126. §. 10. p. 407. b.
in Schellendorff. Domini. T. I. Idyll. p. 60.
de Schellendorff L. B. habent Jurisdictionem Eccleſ. quoad primam inſtantiam in ditione Königsbrück. T. III. Diſ. p. 92. b.
Schenckendorff. T. I. Manl. Com. L. I. c. 12. §. 9. p. 121. b.
Schenckius (Ericus) T. I. Manl. C. L. I. c. 112. §. 8. p. 121. b.
Schernſchmid (Nicol.) Conſul. T. I. Part. II. p. 12.
Scheurlius. T. I. Manl. Com. L. 1. §. 4. pag. 108. a.
Schidinga. T. III. Diſ. p. 101. a.
Schildungam caſtellum Cæſar recipit. T. I. Manl. L. II. c. 25. §. 7. p. 186. a.
Schieß-Hauß erbauet. T. I. P. II. p. 52. b.
Schilde Tidericus ædificavit. T. IV. p. 49. a.
Schleiff-Mühle brennet ab. T. I. P. II. pag. 49. a.
Schleiffius, (Martinus) decollatur. T. I. P. II. p. 17. & T. I. Manl. L. VI. c. 103. §. 2. p. 384.
de Schleinitz (Joh.) Præpoſitus Budiſſinenſis moritur. T. I. Manl. L. VI. c. 42. §. 1. p. 337. a.
Schiding urbs Thuringiæ antiqua. Tom. I. Manl. L. II. c. 30. §. 1. p. 189. a.
Schliebius (Joh.) T. I. Manl. Com. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. b. c. 12. §. 7. p. 121. b.
Schikfuſii (Jac.) querela de ignorantia juris Sileſ. Tom. III. Diſ. p. 4. a.
Schlickius (Andreas) Præfectus Luſat. inauguratur. T. I. P. II. p. 83. b.
Schläben. T. I. Manl. C. L. I. c. 39. §. 2. pag. 145. b.
Schmid (Anton.) Prætor moritur. T. I. P. II. p. 77. b.
(Georg.) Conſul moritur. p. 56. b.
ejus epitaphium. ib.
(Joachim.) fit Conſul. ib. p. 35.
moritur. ib. p. 39. a.
ejus Epitaphium. ib.
(Michaël) Conſul deſignatur. ib. p. 34. a.
moritur. ib. p. 36. a.
Schneeweiſſ. (Gregor.) Scholæ Gorlicii collega moritur. T. I. P. II. p. 74. b.
Schneider (Franciſcus) Conſul creatur. T. I. P. II. p. 33. a. moritur ib. p. 36. a.

Alexander Schnitter Conſul moritur. T. I. P. II. p. 68. b.
Schnitter (Godofred.) Præfectus excubiarum. T. I. P. II. p. 82. b.
(Tobias) fit Senator. ib. p. 93. b.
(Tobias) Scabinus eligitur. T. I. P. II. pag. 60. a.
Conſul moritur. ib. p. 72. b.
laudes ejus. ib. p. 114. a.
(Onuphrius) Conſul. ib. p. 37. b.
moritur. ib. p. 39. b.
Schœnbriga. T. II. Frenc. Nom. p. 55. b.
Schœnborniani ruſtici ſeditioſi puniuntur. T. I. P. II. p. 38. b.
Schœnfeld (D. Victorinus) Medicus & Mathematicus. T. I. Manl. L. VII. c. 26. p. 453. a.
Scholarum cura olim Epiſcopis commiſſa. T. III. Diſ. 86. a.
Schola Gorlicenſis. T. II. p. 366. a.
poſt peſtem rurſus aperitur. T. I. P. II. p. 46. diruitur ob peſtem. ib. p. 88. b.
Zittavienſis ubi olim ſteterit. ib. p. 369. a.
ejus incrementa. ib. p. 370. a.
Zittavienſis ampliandæ obſtacula. ib. pag. 370. a.
ejus prolixa & plena hiſtoria. ib. pag. 372. ſeqq.
ædificium crevit & nova auditoria conficiuntur. ib. p. 372. a. vetus augetur. ib. p. 369. b.
ejus protectio divina in Zittavienſi incendio. ib. p. 140.
Scholæ novæ Gorlicenſis fundator, primique Collegæ T. I. P. II. p. 36. b.
Scholarum conditio ſec. II. 12. 13. ib. p. 369. a.
vera encomia ib. p. 378. b. Germanicæ publicæ inſtituuntur T. I. p. II. p. 81. b.
Collegarum ſalaria augentur. ib. p. 87. a.
Scholaſticorum Zittavienſium prima mentio. Tom. II. p. 369.
cur dicti fuerint communicantes ib.
ante Reformationem Lutheri ad feſtum Martini oſtiatim colligunt cibos. ib. p. 370. a.
Scholaſtici Doctores olim ſuperbiebant nugis. ib. pag. 353 a.
vitia tegunt obſcuritate Ibid. pag. 353. a.
Schœn (Jacob) civis Gorlicenſis conducit Oenopolium T. I. Part. II. pag. 88. a.
Schœnaich (Chriſtoph.) confoditur. T. I. P. II. p. 50. b.
Schœnbergii T. I. Idyll. p. 60.
Schœnbergii (Henrici) παῤῥησία T. I. Garz. c. 2. §. 7. p. 37. a.
Schürius (Tobias) Rector primum, poſtea Senator & Scholarcha Zittavienſis T. II. p. 372. b.
conſcribit Chronicon Zittavienſe latinum. ib.
de Schürfenbergii metalli ſupra Miſniam decimis litigatio. T. I. Manl. Lib. III. c. 44. §. 3. p. 231. b.
Schœnberga oppidulum & pagi Coppera & Reutenicia exuruntur. Tom. I. Manl. Com. L. VI. c. 110. §. 2. p. 390.
Schœnbergus Bohemus belli Dux. T. I. Garz. c. 5. §. 3. p. 52. b.
Schœnbriga. T. I. Manl. Com. Lib. I. cap. 8. §. 4. p. 115. a.
Schönburgii Barones T. I. Manl. Com. L. I. c. 8. §. 2. p. 114. b.
Schöne (Petrus) fit Diaconus Gorlicens. T. I. P. II. p. 78. a.
Apoplexia tactus in ſuggeſtu obit. p. 82. a.
Schœneichus (Fabian.) T. I Manl. Com. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. b.
Schœnbuchum arcem expugnant Zittavienſes Tom. I. Manl. Com. L. VI. c. 10. § 2. pag. 304.
Schœnius (Joach.) obit. T.
(Paulus Greg.) Senator deſignatur. ibid. p. 93. b.
Schœnfeld Victor. T. I. Manl. Com. Lib. I. c. 8. §. 1. p. 114. b.
Schœnfeldorum ſedes incenditur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 20. §. 5. p. 311.
Schöps (Andreas) J. U. D. obit. T. I. P. I. p. 74. b. ejus vita. ib.
Schofferi Vaticinium T. I. Manl. Diſſ. c. 18. §. 11. p. 94. b.
Schreibersdorff. nob. T. I. Manl. Com. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. b.
Schreibersdorfia inſignia. T. I. Manl. Lib. VI. c. 125. §. 17. p. 105. b.
Schreibersdorfius (Albert) Capitaneus Budiſſ. T. I. Manl. Lib. VI. c. 125. ibid.
Scriba (Martinus) ſecuri percutitur. Tom. I. Manl. L. VI. c. 137. §. 2. p. 334. a.
Schrœterus (Adam Zittav.) non eſt Sileſ. T. I Manl. Com. L. I. c. 40. §. 1. p. 146. a.
male facit Gorlicium urbem Sileſiorum T. II. p. 345. a.
Poeta laureatus & Philoſ. Tom. I. Manl. L. VII. c. 28. §. 5. p. 455. a.
Schulenburg. (Joachim.) T. I. Manl. Com. L. I. c. 12. §. 9.
Schulenburgius (Matthias) decedit. Tom. I. Manl. L. VII. c. 20. §. 4. p. 448. a.
Schültzenhain Senatus Gorlic. emit Tom. I. p. II. p. 44. a.
Schultzius (Caſp.) fit Medicinæ D. ib. p. 77. b.
(Mart.) in numerum Senatorum aſciſcitur. ib. p. 93. a.
Schumann (Nicol.) decollatur. T. I. Part. II. p. 13.
Schütz (Daniel) Stetini Miniſter verbi divini T. I. Manl. L. VII. c. 20. §. 4. p. 448.
Schutz-Verwandte. T. III. Diſſ. p. 126. b.
Schwaixtixius ſ. Zviczius lucis & ignis Deus T. II. p. 180.
nomen, etymon. ib. p. 181. b.
Figuræ cultores, cultus, deſtructio. ib. pag. 182. a.

Schwal-

Schwalbius (Abraham) D. Bartholomæi frater moritur peſte in Bohemia. T. I. P. II. p. 72. b. ejus epitaphium. ib.
(Juſtus) capite plectitur. T. I. P. II. p. 27.
(Barth). Senator moritur. ib. p. 65. b. ejus epitaphium,
Schwartz (Michaël) Conſul obit. T. I. P. II. p. 25.
Schvveinbraten (Laurent.) gladio percutitur. T. I. P. II. p. 27.
Schvveinbratus pecorum Deus. Tom. II. pag. 184. a.
Schvvenckfeld. (D. Caſpar) Hirsberga Gorlicium vocatur. Tom. I. P. II. pag. 71. b.
moritur ib. p. 75. a.
ejus Vitæ curriculum. ibid.
Schwenwomeſt, hod. Heiligen-Veiſt T. I. P. II. p. 200. b.
Schwetuske (Frieder.) fit Conſul Gorlicii. T. I. P. II. p. 87. b. p. 88. a. peſte extinguitur. ib. p. 89. a.
Schwoffhemi (D. Hieronymus) moritur Wratislaviæ. Tom. I. Manl. C. L. VII. c. 15. p. 44. b. Tom. I. P. II. p. 2.
(Johannes) Paroecus in Huſſitas pugnat. T. I. Manl. L. VI. c. 56. p. 349.
Schwartzen, Urbem Wichbertus conſtruxit. T. IV. p. 120. a.
Scilebere, Cæſari traditur. T. IV. p. 127. b.
Scipio, (Paulus) fit Conſul. T. I. Part. II. p. 91. b. 93. a.
Slavi Chriſtianos occidunt. T. IV. p. 43. a.
Friederici Marchionis provincias vaſtant. ib. p. 47. a.
Slaviam devaſtat Henricus Dux. T. VI. p. 42. a.
Scorlerus (M. Petrus) Conſul Gorlic. moritur. T. I. Manl. L. VII. c. 33. §. 5. pag. 459. & T. I. P. II. p. 38. a.
Scopenbert Cæſari traditur. T. IV. p. 127. b.
Scriptores rerum Luſaticarum pauciſſimi hactenus typis exſcripti. T. II. pag. 249. §. 1.
de Luſatia. ib. p. 265. §. a.
Hiſtoriæ Luſaticæ. ib. pag. 265. §. 4. b.
Scultetus (Zacharias) Vir peritus. T. I. Manl. L. VII. c. 7. §. 1. p. 442. b. & T. II. p. 364. a.
Librum edidit. ib. §. 2. b.
(Bartholom.) dies ejus natalis. ib. c. 8. §. 3. p. 443. a.
celebris linguiſta obit. T. I. Part. II. p. 35. b.
ejus libri & inſcriptiones. ib.
Schultetus (M. Bartholom.) naſcitur. T. I. P. II. p. 30.
moritur. ib. p. 78. a.
ejus Epitaphium. ib.
Mathematicus T. I. Manl. L. VII. c. 8. §. 3. p. 443. a.
Dies ejus natalis. ib. c. 8. §. 3. ib.
fit Conſul. T. I. P. II. p. 55. a.
(Martinus) moritur. ib. p. 63. a.
Secernitius T. I. P. II. p. 2.
Secervitius Poeta T. I. Manl. Com. L. I. c. 11. §. 6. p. 110. b.
Sedelmannus (Matheus) Gorlicio pellitur. T. I. P. II. p. 18. & T. I. Manl. L. VI. c. 103. §. 5. p. 384. a.
Seditio Gorlicenſ. pannicularioirum. T. I. Manl. Com. L. I. c. 26. §. 2. p. 134. a.
Laubenſis T. I. Manl. L. VI. c. 36. p. 332. §. 3. & §. 1. p. 420. b. §. 4. p. 334. a.
Budiſſinæ & incendium. ib.
Vratislaviæ ib. c. 37. alia memorabilis. ib. c. 40. §. p. 336. a.
Sittavienſium. ib. c. 40.
Laubanenſis ib. 36. §. 3. p. 332.
Camitiana ib. c. 138. p. 1. p. 416.
Seditiones plurimæ ſunt ſub Wenceslao ignavo. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 35. §. 4. & ſeqq.
Seidaviæ accolæ gaudent ſtatutis. T. III. Diſ. p. 126. b.
Seidenberg. T. II. Frenc. Nom. p. 56. a.
deſcribitur. ib. p. 246. a.
Seidenbergium ad Bohemiam pertinet. T. I. Manl. Com. L. I. c. 8. §. 4. p. 115. b.
inſignia & Domini. ibid.
Domini & poſſeſſores. T. I. Manl. Com. L. I. c. 8. §. 8. p. 115. 116.
Seidenbergum. T. I. Manl. Com. L. I. c. 12. §. 3. p. 102. b.
Seeliger (Georg.) Civium Magiſter T. I. P. I. p. 18.
Selſenburgenſis Monaſterii fundator. T. IV. p. 130. b.
Seligus (Gregorius) Scabinus. T. I. Manl. L. VI. c. 106. §. 1. p. 386. b.
Semnones fuerunt primi hujus terræ Luſaticæ inhabitatores. T. II. p. 282.
creduntur nummos Romanos in Luſatiam attuliſſe. ib. p. 299. §. 11.
eorum lingua. ib. p. 299. §. 1. a.
eorum res geſtas ignoramus ib. pag. 300. §. 1. b.
clariores fuerunt in bello, quam in pace. ib. p. 301. §. 2.
Idololatræ fuerunt. ib. p. 304. §. 1. b.
cultum in filios peregerunt. ib. §. 2. a.
Sacerdotes ſuos magno in pretio habuerunt. ib. p. 304. §. 4.
in Idololatria Venedi ſequuti ſunt hos. ibid. p. 304. §. 4.
eorum Dii. §. 5. b.
cultus Deorum horum indicia hodie adhuc exiſtunt. ib. p. 304. §. 6.
eorum Duminos in Luſatia ignoramus. ib. p. 308. §. 2.
eorum regimen politicum. ib. p. 314. §. 1.
nullas urbes habuerunt. ib. p. 317. §. 2.
Romam cepiſſe dicuntur. T. I. Manl. Com. L. I. c. 27. §. 3. p. 135.
an Senatus Advocati munere fungi queat? T. III. Diſ. p. 107. b.

Senator coram Senatu & archidicaſterio Budiſſ. conveniri poteſt. T. III. D. p. 111. a.
an Senatores & judices Hexapolitani poſſint eſſe nobilium Juſtitiarii. T. III. D. p. 107. a.
Senatores coram Senatu aut prætorio cauſas agere prohibentur Budiſſæ. T. III. Diſ. p. 110. a.
Senatores quidam Gorlicenſ. ad Supplicium rapiuntur. Tom. I. P. II. pag. 17. novi Budiſſinenſ. ſecuri percutiuntur. T. I. Manl. L. VI. c. 37. §. 2. p. 333. b.
Senatori munera per gradus conferri ſolent. T. III. Diſ. p. 106. a.
Senatorius Ordo quid? T. III. Diſ. p. 105. a.
Senatorium munus obtrectare vix licet. T. III. Diſp. p. 106. a.
Senatorum Qualitates T. III. Diſ. p. 104. ſeq.
Senatoriæ dignitatis quænam perſonæ capaces ſint. Tom. III. Diſ. p. 104. a.
Senatus & Magiſtratus differunt. T. III. Diſ. p. 99. b.
Senatui Zittavo Jurisdictio das Gerichte auf dem Lande und in der Stadt locatur. T. III. Diſ. p. 100. a.
Senatu non excluduntur Theologi & Medici. p. 104. b. nec literarum expertes ibid.
Senatum I. Burgorum Magiſtros conſtituebat ſ. eligebat olim Princeps. T. III. Diſ. p. 101. b.
Senatuum jura varia T. III. Diſ. p. 101. b.
Senatus Gorlicenſ. lis cum collegiis opificum. T. I. P. II. p. 12. inſalutato Cæſare componitur. Tom. IV. Diſ. p. 13. apud Ferdinandum R. defertur Tom. I. P. II. p. 33. a. incarceratur. ib. mulctatur ib. tormentis & apparatu bellico privatur. ib. arma & pagi ei adimuntur ib. p. 34. a.
Senatus Gorlicii a Commiſſariis Cæſ. creatur. T. I. P. II. p. 33. b. emit duos pagos. ib. p. 44. a.
Senatus Gorlic. annonæ caritati medelam affert. T. I. Part. II. p. 84. b. it. p. 85. b. edictum de circumſpectis ſermonibus. ibid. pag. 87. a. ejus in ordinanda ac propaganda re ſcholaſtica ſolicitudo Tom. II. p. 389. a. ejus ulterior cura. ib. p. 393. 394. 395.
Senatus Zittavienſis ampliſſimi benigna & & paterna cura in Gymnaſio inſtaurando. T. II. p. 282. a.
Seneca Svevos vocat populos nobiles. T. II. 282. a.
Senftenbergum ad Miſniam pertinet. T. I. Manl. Com. L. I. c. 16. p. 125. a.
Senio confecti ſe Diis patriis devovent. T. II. p. 90. a.
Seniores Provinciæ (Lands-Aelteſten) T. II. Haugw. Prodr. p. 16. b.
Seonæ ſ. Semnones quam partem Luſatiæ inhabitarint? T. II. p. 251. § 9. a.
Senones Luſatiæ incolæ T. I. Manl. D. cap. 5. § 1. p. 78. b.
bellicoſi Manl. Com. L. I. cap. 27. §. 3. p. 135. a.
Juſtitia. ib.
Sentia T. II. p. 98. b.
Septenarius numerus gentilibus ſacer. T. II. p. 135. b.
Septum argillaceum Suburbii Gorlicenſ. T. I. Part. II. p. 18.
Sepulchrorum antiquorum locus. T. II. Fr. Nom. p. 34. b.
Sepulchrum ſacrum Hieroſolymitanum inſtauratur. T. I. Manl. c. 96. §. 2. p. 377. a.
Serbia Bosnenſis. Tom. II. p. 240. a.
Serbia fuit Venedorum natio. T. II. p. 237. a. eorum ſedes ib. jam die Wenden vocant. ib. 238. a. non confundendi ſunt cum Wendis Maris Baltici accolis. ibid. b. Germani illis mixti ſunt. ibid. eorum origo. ibid. pag. 239. a. an a Sarmatis orti? ibid. eorum lingua. ib. p. 240. a. eorum mores ib. p. 241. a. Religio ibid. p. 242. a. fuerunt ethnici ibid. Chriſtiani facti ſunt Seculo IX. ibid. inter alias nationes primi Lucem Evangelic. conſpexerunt ibid. p. 242. a. eorum regimen. ib. b. amant Democratiam & Ariſtocratiam ibid.
Serbica gens famoſa fuit in Slavis. T. II. p. 251. §. 13. b.
Serbo. T. I. Manl. Com. L. I. c. 30. §. 2. p. 138. b.
Sereni- Montis primus Præpoſitus. T. IV. p. 31. b. Eccleſia in proprietatem Romanæ Eccleſiæ recipitur. ib. p. 32. b. ejus fundatores. ib. p. 45. a. ejus incendium. ib. p. 55. a. ejus gravis addita cauſa ib. p. 72. a.
ex Sereni - Montis eccleſia reliquias Sanctorum furto abſtulerunt. T. IV. p. 51. a. b. Eccleſia Petrina erigitur. ib. p. 106. b.
Seringorum provincia. T. I. Vip. c. 2. §. 8. p. 9. a.
Serpentes viperasque domi aſſervant Lituani T. II. p. 89. b.
Deos eſſe credunt. ib.
Serpentes pro Laribus colunt Lithuani. T. II. p. 89. b.
Domi aſſervatos violare exitiabile eſt familiæ. ib. p. 89. b.
Serpentum prudentia T. I. P. II. p. 126.
Servatoris monumentum in quo ſepultus reſurgit. T. I. Manl. L. VI. c. 90. p. 373. per Ethnicos congeſtis tumulorum & montium aggeribus obruitur & ſupprimitur. ib. a Conſtantino reparatur. c. 91. §. 2. p. 374. b. eccleſia in loco reſurrectionis conſtruitur. ib. c. 92. §. 1. p. 375. a. ejus dedicatio. ib. c. 94. §. 3. p. 378. b.
Serveſtum Sorab. Colonia T. I. Manl. Com. L. I. c. 30. §. 3. p. 138. b.
Servii T. I. Manl. Com. L. II. c. 1. §. 1. p. 152. a.

Sex

Sex Slavorum oppida. T. I. Manl. Com. L. I. c. 16. §. 5. p. 126. a.
Scheteck Larem notat. T. II. p. 88. a.
Siberus (Joh.) Gorlic. Scholæ Collega. T. I. Manl. L. V. c. 28. §. 2. p. 290. b.
Sibichinroth & Trachenſtede Com. de Leige Bona. T. I. Vip. c. 1. §. 8. p. 7. b.
Sibodenberg caſtrum conſtruitur. T. IV. p. 54. a.
Siboldus Moguntiæ Major Præpoſitus T. IV. p. 42. a.
Sicarius. Vid. Percuſſor.
Siccitas inuſitata. T. I. P. II. p. 28. & 30.
Siciliam Henricus IV. ſubegit T. IV. p. 55. a.
Siciliæ regnum capit Henricus Imperatoris filius. T. IV. p. 128. b.
quod aufert Otto. ib.
Sidonia Micislai Polonor. Regis filia primam occaſionem ædificandæ urbis Zittaviæ dediſſe creditur. T. II. p. 368. b.
Fundatrix Monaſterii. ib.
Sifridus ſuccedit Willemaro Brandeburgenſi Epiſcopo. T. IV. p. 126. b.
transfertur ad Bremenſem Epiſcopatum. ib. p. 127. a.
Sifridus fit Abbas Pigaugienſis T. IV. p. 128. a.
Siganus (Joh.) fit Scholæ Gorlicenſ. Collega, T. I. P. II. p. 57. b.
Sigebothus Abbas Ilſeneburgenſis occiditur. T. IV. p. 36. b.
Sigefridus Palatinus Comes de Orlamünde occiditur. T. I. Vip. c. 11. §. 2. p. 24. a.
Sigeberg dolo capitur. T. IV. p. 47. b.
Sigefridus de Wallebecke ſagitta percuſſus interit. T. IV. p. 125. b.
Sigena Viperto I. collocatur. T. I. Vip. c. 1. §. 8. p. 7. b.
Viperti II. mater venerabilis. ib.
Vidua. ib.
ejusdem alteræ nuptiæ ib. §. 11. p. 8. a.
ſecundo viduata. ib. p. 22. §. 6.
Sifridus Abbas Magdeburg. & Nienburg. ad Abbatiam Hersfeldium eligitur. L. IV. p. 47. a.
eamque reſignat. ib. p. 55. b.
Sigfridus Abbas Magdeburgenſ. intruſus T. VI. p. 43. a.
fit Nuemburgenſ. Abbas. ib.
Sigfridus Adelberti Marchionis filius fit Brandenburg. Epiſcop. T. IV. p. 45. a.
Geilenhuſ. translatus eſt. ib. p. 47. a
Sifridus Comes T. IV. p. 44. a. Abbas Pigavienſis in Concilio Romano obtinet Commiſſionem ib. p. 71. a. diſcedit. ib. p. 84. a. e vita. 87. b.
Sigefridus I. Aſcan. Com. nubit Marchoniſſæ Luſat. T. I. Manl. Com. L. II. c. 18. §. 1. p. 176. b.
Siegefridus Com. Merſeburg. primus March. Brandenb. T. I. Manl. D. c. 7. §. 13. p. 80. a.
Ortus ejus dubius. T. I. Manl. Com. L. II. c. 8. §. 1. p. 157. a.
Sigfridus Comes de Homburg moritur. T. IV. p. 37. b. Comes Palatinus de Orlamunde amicitiam init cum Wiperto ib. p. 122. b.
occiditur. ib.
Sigfridus March. Brandenburg. Præfect. T. II. Haugvv. Prodr. p. 12. b. & T. I. Manl. Com. L. II. c. 5. §. 1. p. 154. a.
Sigehardus T. IV. p. 14. a.
Sigilla T. II. p. 323. § 3. ſeqq.
Sigillum Johannis. T. I. P. II. p. 11.
Ducis Gorlicenſ. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 34. §. 18. p. 329.
Sigismund. (D. Johann) T. II. p. 364. a.
Sigismundus Imperator. T. I. Idyll. p. 68. Gorlicenſibus nova dat inſignia. T. I. P. II. p. 6. Wratislaviam venit. ib. p. 12. Romæ coronatur. ib p. 14 Pragam obſidet ibique coronatur. T. I. Manl. L. VI. c. 49. §. 1. p. 343. b. ab Huſſitis regno expellitur. ib. Hungariæ Rex coronatur. T. I. Manl. L. VI. c. 36. §. 1. p. 332. a. legitimus coronæ Bohemicæ heres ib. c. 38. §. 4. p. 334. b. Coronatio ejus ib. c. 66. §. 4. p. 355. b a regni Bohemici Ordinibus honorifice ſuſcipitur. ib. c. 69. §. 1. p. 357. b. moritur. c. 70. §. 1 ib.
ejus Sermones, geſta & Succeſſor, ib. p. 358.
ejus literæ de Succeſſione in regnum Bohemiæ T. IV. p. 212.
ejusdem literæ Monaſterio Veteris Cellæ datæ ib. p. 215. proclamatur Imperator. T. II. p. 289. indicit Concilium Conſtantienſe. ib. admittit Legatos ſ. Deputator Gorlicenſ. ib. p. 358. a.
Sigismundus Rex Hungariæ Tom. I. Manl. Com. L. VI. c. 36. §. 1. p. 322. Bohemiæ ib. c. 47. §. 1. p. 383. coronatur. ib. c. 49. §. 1. Huſſitarum rebellio incipit. ib.
Sigismundus I. Caſimiri filius. T. I. P. II. p. 4. Polonus ſummus Sileſiæ & Luſatiæ utriusque Præfectus T. I. Manl. L. VI. c. 125. §. 16. p. 405. a. Budiſſam venit. ib. §. 17. p. 405. b.
Sigismundus March. Brandenb. T. I. Manl. D. c. 18. §. 4. p 93. b.
Sigismundus (D. Johann) Gorlicius Librum componit. T. I. Manl. L. VII. c. 9. §. 1. p. 443. dedicat Senatui Vratislavienſi ib. §. 2. moritur. ib. §. 3. & T. I. P. II. p. 38. a.
Signa apud Romanos inſtar Numinis ſunt habita. T. II. p. 118. a.
ante incendium Zittavienſe viſa. T. I. P. II. p. 130. b. 137. & 145. a.
Signati contra paganos proficiſcuntur. T. IV. p. 38. a. eorum Duces contra paganos ibid. b.

partim fundatæ ſunt. ibid. pag. 286. a.

Sobieſlaus I. Dux Boh. T. I. Manl. D. c. 13. §. 1. p. 84. a.

Sobrietatem violare pium, ſervare nefas putant Rugiani. Tom. II. Frenc. Nom. p. 74. a.

Sol ſub variis ſpeciebus pro Deo cultus. T. II. Fr. Nom. p. 71. b.

Solarium in æde petrina. Tom. I. Part. II. pag. 57. b.

Solem & lunam adorant Semnones. T. II. Haugw. Prodr. p. 10. b.

Solem nubibus obſcuratum ſibi ſuccenſere credunt Lithuani. T. II. p. 89. b.

Solis varia apud gentes nomina. T. II. pag. 98. a.

de Solms Com. Sonnewald. tenent. Tom. I. Manl. C. L. I. c. 12. §. 10. p. 122. a. inſignia. ibid.

Somatophylax Imp. perit. Gorl. T. I. P. II. p. 56. a.

Sommerfeldum. T. II. Fr. Nom. p. 23. a. diripiunt Huſſitæ. T. I. Manl. L. VI. c. 57. §. 13. p. 350. b. qua occaſione Brandenburgenſibus obligatum fit. ib. c. 14. §. 3. p. 394. a.

Sommerus adſciſcitur in numerum Senatorum. T. I. P. II. p. 93. a.

Sondium. Tom. I. Manl. L. I. c. 36. §. 5. p. 144. a.

Sonnewalda. T. II. Fr. Nom. p. 58. b. Luſatiæ Inferioris Metropolis. ib. T. II. p. 246. §. 12. a.

Sonntag. (Michael) baptizatur. T. I. P. II. p. 28.

Sophia Quedlinburgenſis Abbatiſſa multorum exceſſuum rea deponitur. T. IV. p. 92. a. Conradi Marchionis filia nupſit cui? vid. T. IV. p. 106. b. Ottonis Miſnenſis Marchionis filia. ib. p. 106. b. nupſit Olrico Duci Bohemorum. ib.

Sophia Soror Ottonis III. Abbatiſſa in Gandersheim. T. IV. p. 154. a.

Sophiſticationibus animus hominis ad cœleſtia non comparatur. T. II. p. 328. b.

Sorabi T. IV. p. 158. Slav. gens. T. I. Manl. C. L. I. c. 30. §. 1. p. 138. a. ad Chriſtianam religionem adiguntur. T. I. Manl. Com. L. I. c. 42. §. 2. p. 147. b. incoluerunt Luſatiam ſuperiorem Miſniam & Saxoniæ partem. T. II. p. 251. §. 13. b. oppreſſerunt Hermunduros. ib. & Venedi diſtincti populi. T. II. Haugw. Prodr. p. 12. a. & Luſatii extirpantur. Tom. I. Manl. L. IV. c. 6. §. 2. p. 249. nomen Generale. T. I. Garz. a. 3. §. 1. p. 37. b. T. I. Manl. D. c. 5. §. 4. p. 79. a. & T. IV. p. 158. rebelles in Luſatia. T. III. Diſſ. p. 56. a. jure civitatis frui non poſſunt. T. III. Diſ. p. 120. a. & Sorabli, Serbi, Sworbi, Sirbi & Swirbii vocantur. T. II. p. 251. terris occupatis non ſunt contenti. T. II. p. 252. §. 15. a. illorum oras devictas Henricus Auceps diſtinguit in Præfecturas limitaneas. ibid. p. 252. §. 16. a. quam patrem Luſatiæ incoluerint? ib. p. 289. eorum belligerandi & prædandi ſtudium. ib. fines protendunt. ib. p. 296. §. 5. a. ſ. Venedi rurſus faciunt turbas. ib. p. 302. §. 7. fidem non ſervant. ib. §. 10. ad ultimam ſervitutem coguntur. ib. p. 302. §. 11. eorum odium in Germanos. ib. §. 12. eorum Converſio. T. I. Manl. Com. L. II. c. 15. §. 2. p. 175. a.

Sorabia, T. I. Manl. D. c. 5. §. 4. p. 79. a. nomen extinguitur. ib. §. 2.

Sorabia vocatur Luſatia ab Olomucenſe. T. I. Manl. L. III. c. 18. §. 6. p. 213. a.

Sorabica gens famoſa fuit in Slavis. T. II. p. 251. §. 13. b.

Soraborum varia nomina. T. I. Manl. Com. L. I. c. 30. §. 1. p. 138. a. Sedes in Germania. T. I. Manl. Com. L. II. c. 1. §. 2. p. 125. a. Dux Milidochus. T. IV. p. 165. nomen commune habuerunt ſuperioris & inferioris populi. T. II. p. 266. §. 5. a. regimen politicum. ib. p. 314. §. 2.

Sorabiæ nomine comprehenſæ fuerunt Luſatia ſuperior, Miſn. & pars Saxon. T. II. p. 251. §. 13. b.

Sorabiæ nomen quando extinctum fuerit. T. II. p. 252. §. 14. b.

Sorabici limitis Dux conſtituitur. T. II. p. 252. §. 13. a.

Soravia oppidum. Tom. I. M. C. Lib. I. c. 30. §. 4. p. 138. b. T. II. Fr. Nom. p. 58. b. Bohemiæ incorporatur. T. I. Manl. L. VI. c. 16. §. 3. p. 308. a. Luſatiæ inferioris Metropolis. Tom. II. p. 246. §. 12. a. ſermone Venedorum denotat civitatem Aurorarum. T. II. p. 334. b. ſita eſt in limite Quadorum ib. p. 344. a. falſo refertur inter urbes Sileſiæ. ib. b. rationes hujus aſſertionis a Diplomate Ferdinand. I. petitæ. ibid.

Soravienſis Conventus fundatur. T. I. Manl. L. VI. c. 33. §. 1. p. 268. b.

Sorbienſis. ib. L. I. c. 2. §. 2. p. 138. b.

Sortilegium ollæ inſtituitur. T. I. P. II. pag. 40. a.

Spectra ad Wormatiam. T. I. Manl. D. c. 5. §. 4. p. 80.

Spectrum aliquod vexat David. Oppenum Eqvit. Luſ. T. II. p. 348. b.

Speculi Saxonici Gloſſator, quando vixerit Vernaculus. Tom. I. Manl. Com. Lib. II. c. 13. §. 1. p. 173. b.

Speculum Saxon: T. III. Diſſ. p. 116. b. quoddam viſum. Tom. I. Manl. L. VII. c. 35. §. 1. p. 460.
Spedius (Frideric.) eques auratus moritur. T. I. P. II. p. 49. a.
Spitingius Dux Bohem. Templ. Viti, Wencesl. & Adalbert. Prag. fundat. Tom. I. Manl. Lib. III. c. 15. §. 3. p. 210. a.
Spitigneo Filio atque Succeſſori Vratislai ſuccedit Vratislaus II. Dux Bohem. XX. ibid.
Spoletum a Friederico deletur. T. IV. pag. 40. b.
Spoliorum tertia pars Idolo penditur T. II. p. 113. b. decimas Abraham offert. T. II. p. 114. ad Sponſalia minorum ut & fœminarum num requiratur conſenſus Curatorum vel etiam Conſanguineorum. T. II. Diſſ. p. 157. a.
Spontanea Luſatorum ſubmiſſio & deditio. Tom. I. Manl. Com. L. VI. cap. 5. §. 1. p. 297.
Sporerus (Chriſtoph) artis medicæ D. ib. L. VII. c. 35. §. 4. p. 462.
Sprea, fluv. T. II. Fr. Nom. p. 59. b. Svevus, ib. T. II. p. 246. §. 13. b.
Sprea Luſat. fluv. T. I. Manl. D. c. 4. §. 1. pag. 78. a. ortus & curſus. ib. olim Svevus dictus. ib. ejus fons. T. I. Manl. C. L. I. c. 21. §. 1. 3. p. 128. curſus. ib. color. ib. inundatio. ib. §. 5. & L. VI. c. 39. §. 2. p. 335. a. inundat. Budiſſinæ. ib. 65. §. 4. p. 354. b. & 68. §. 5. p. 357. b. & Svevus fluvii a Melanchthone & Sabino pro iisdem habentur. T. II. p. 247. b.
Spremberga. T. II. Fr. Nom. p. 59. a. & p. 319. §. 16. Luſat. Inf. Metropol. ib. p. 246. §. 12. a.
Spremberg. T. I. Manl. L. I. c. 11. §. 1. p. 118. b. ejus inſigne. ib. Comitia. ib. p. 119. retibus oppignorati. ib. Haſſenſteinio in feudum conceditur. ib. Mingwizius emit. ib. incendium. ib. eam emit Carolus. ib. L. IV. c. 21. p. 312. a.
Spremberga Hæreditarius fuit Kittliciorum ſtirps ib. c. 38. §. 6. p. 334. b.
Sprembergenſium nobilitatem fruſtra ad defectionem ſollicitat Pribuſienſis. ib. c. §. 3. p. 390. b.
Sprembergenſes Pragæ accuſant Sternbergium. ib. c. 139. §. 7. p. 491.
Sprembergenſis Baronatus venditur. ib. §. 4. & 8. p. 409. b.
Sprembergum poſſidet Plauenſis. ib. §. 1. p. 417. b. occupant Luſat. Inferiores ibid. a Sternbergio obſidetur. ibid. §. 7. pag. 419.
Sprevica ſilva. ib. L. I. c. 21. p. 129.
Sprewa, fluv. T. II. Fr. Nom. p. 59. b.
Stabern. ib. p. 52. b.
Stadenſes Comites qui fuerint, T. I. Manl. C. L. II. p. 158. c. 8. §. 5.
Staderana Provincia in Luſatia fuit. ib. L. I. c. 46. §. 1. p. 151. b.
Stado. Pol. Ludus e gentiliſmo ortus. T. II. p. 88. b. 89. a.
Stanitia, vexillum Swantowiti. Tom. II. p. 117. a.
Starogardum, vultui Bron ſacr. T. II. ibid. p. 87.
Statilins ſ. Statinus Romanorum Deus. ibic. p. 166. a.
Status Luſatiæ antiquiſſimus. T. II. p. 247. §. 20. b. conventus Ordinarios & Extraordinarios quotannis exercent. ibid. §. 15. a.
an dentur Statuta, quæ non in Scripturam ſunt redacta? ib. p. 119. a.
Statuta Lindavienſia & Cambidunenſia iniqua. ib. p. 128.
Statutarium jus quatenus obligat. ibid. pag. 120. p.
Statuarius quidam in Cella Domus ſuæ reperitur mortuus, theſaurum antea foſſurus. T. I. P. II. p. 60. b.
Statutorum Budiſſinenſium collatio cum jure Civili & Saxonico. T. III. Diſ. p. 116. a. Definitio. ib. p. 118. b. Diviſio. ibid. p. 119. b.
Staude (M. Chriſtoph.) fit Senator. T. I. P. II. p. 77. b. conſul eligitur. ib. p. 90. a. moritur. ib. p. 92. a.
der groſſe Stein. T. II. Fr. Nom. p. 31. a.
a Steina (Georgius.) T. I. P. II. p. 4. Luſatiæ & Sileſ. utriusque Præf. Ortenburgum condere cœpit. T. I. Manl. L. VI. c. 115. §. 1. p. 394. a. Conſul exulat. ib. c. 117. §. 1. p. 395. a. Luſatiam Superiorem Hungariæ conjungere conatur. ib. T. IV. c. 123. §. 1. p. 401. Præfectus. ib. c. 125. §. 14. p. 404. b.
Steinberg (Melchior) Conſul moritur. T. I. P. II. p. 77. b.
ejus laus ib. p. 114.
Steinberg emitur. T. I. Manl. L. VI. c. 22. §. 4. p. 314. a.
Steiniorum inſignia. ibid. cap. 125. §. 14. pag. 404. b.
Steinkelleri. ib. L. I. c. 12. §. 7. p. 121. b.
Steirer (Joachim.) T. II. p. 366. a.
Stellbagius (D. Sebaſt.) Notar. Gorl. Tom. I. Manl. L. VII. c. 134. §. 3. p. 460.
Stella miraculoſa. T. I. P. II. p. 39. b. de hac ſcripta quædam. ib. ſeqq.
Stephani (Gerhard) Regiomontan. de Gorlic. Judic. T. I. Manl. L. I. c. 2. §. 6. p. 110. b.
Sternbergius (Albert.) T. I. Part. II. p. 5. & Tom. I. Manl. L. VI. c. 125. §. 19. pag. 405. b.
Sternebergenſis terra vaſtata. ib. L. V. c. 16. §. 3. p. 280. a.
Steura ſ. exactiones publicæ Hexapol. conjunctim pendendæ. ib. L. VI. c. 45. §. 2. p. 341. b.

Steuram Bohem. Bernam vocant. ib. c. 112. §. 18. p. 393. a.
Steyrer (Joachim) Muſicus praeclarus. ibid. L. VII. c. 17. §. 1. p. 446. Cantor moritur. Tom. I. P. II. p. 5. a. ejus Epitaphium. ib.
Stico (Joach.) ib. p. 5.
Stipendium certiſſimum laborum praemium ac moleſtiarum levamentum. T. II. p. 388. b.
Stirps Regum & Ducum Bohemorum, cujus conditor fuerat Primislaus, deficit in Wenceslao III. T. I. Manl. C. L. VI. c. 1. §. 4. p. 295.
Stoderani. ib. D. c. 9. p. 98. §. 8. & T. I. Manl. L. II. c. 43. p. 141. b.
Stoineſgeus occiditur. T. IV. p. 147.
Stolberg (Wolfgang) Conſul eligitur Gorlic. T. I. P. II. p. 87. b. 88. a. b.
Stoltzenberg (Martin.) capite plectitur. T. I. P. II. p. 27.
(Nicol) infector virgis caeditur. ib. p. 20.
Storcha. Tom. I. Fr. Nom. p. 60. b.
Storchovia deflagrat. T. I. Manl. Com. L. I. c. 12. §. 4. p. 120.
Storekovv, urbs Luſatiae Inferioris denotat ferm. Venedor. Æs vetuſtum. T. II. p. 334. b.
Storovitz, villa quaedam. T. IV. p. 81. a.
Stotterheimii. T. I. Manl. C. L. I. c. 12. §. 11. p. 122. b.
Stonfelburg Imper. ſe dedit. Tom. IV. p. 47. b.
Strages inſignis Copiarum Saxonicarum ad Auſigam Boh. Oppid. T. I. L. VI. Manl. c. 54 §. p. 347. a.
Stratagemata bellica. T. I. Vip. c. 4. §. 2. 3. p. 10. ib. p. 14. §. 7. p. 8. §. 6. T. I. Garz c. 4. §. 3. p. 40. a. p. 41. b. ib. p. 48. ib. p. 53. b. §. 9.
Strauchius (Laurent.) JCtus mordax. Tom. I. Manl. L. VI. c. 126. §. 8. p. 407. a. b.
Strela T. II. Fr. Nom. p. 60. b.
Strenua Dea. T. II. p. 98.
Strigoninm a Caeſareis occupatur. T. I. P. II. p. 60. b.
Strolia. Geor. Mehla. T. I. Manl. Lib. I. c. 9. §. 1. p. 117. a.
Studia Luſaticorum Tom. II. p. 303. §. 16. b. Romanorum. ib. p. 360. a.
Sturcelius (Caſpar) Conſul. T. I. P. II. p. 19. 31. moritur Tom. I. P. II. p. 33. a.
(Chriſtian) in nive perit. ib. p. 47. b.
Sturmarii Tom. II. p. 82.
Stygiorum Slav. Deorum nomina. Tom. II. ib. p. 88. a.
Subdiaconus non eſt eligendus. Tom. IV. p. 35. b.
Succeſſio Luſ. Feudorum expirat in ſeptimo gradu. T. III. Diſ. p. 16. a. 80. a.
Feudalis Bambergenſ. Epiſc. ſingularis ib. 16. b.
in Boruſſia ib. p. 16. b.
de Succeſſione feudalium Luſatica. T. III. Diſ. p. 78. b.
Succeſſionis in feudo infinitas. ib. p. 16.
Sudetes montes Tom. I. Manl. D. c. 4. §. 2. p. 78. a. Manl. C. L. I. c. 1. §. 3. p. 108.
Sudiţe Parcas notat. T. II. p. 88. a.
Sveci Gorlicium occupant & divexant. T. I. P. II. p. 92. a. tranſeunt. ibid. p. 93. b.
Svelibor & Wolfus, cujus filii fuerint. Vip. C. §. p. 7. a.
Swenckfeldius (Caſpar) opponit ſe Lutheri dogmatibus. T. I. Manl. L. VII. c. 5. §. 1. p. 438. b.
Sveno Rex Danorum ex regno pellitur. T. IV. p. 41. a. reſtituitur. ib. p. 41. b. cum Waldemaro bellum gerit & vincit. ib. p. 42. b. Adetam uxorem accipit. ibid. p. 106. b. a Danis occiditur. ib.
Svenus Rex Daciae. ib. p. 40. a.
Svevi Luſatiam incolunt. T. I. Manl. D. c. 5. §. 1. p. 78. b. pelluntur a Slavis p. 79. a. Manl. C. L. I. c. 27. p. 134. b. ſuppreſſi Luſat. Bohem. & Sileſ. deſerunt. ib. c. 28. §. 4. p. 136. b. in Oſtlandiam irrumpunt T. I. Garz. c. 1. §. 5. p. 44. a. quinam incoluerint noſtram Luſat. non conſtat. T. II. p. 282. a. antiquitus utramque Luſatiam inhabitarunt. T. II. p. 251. §. 9. a.
Svevorum elogia Manl. Com. L. I. c. 27. p. 134. §. 2. potentia. ibid. multae familiae ibid. §. 3. clades. T. I. Garz. p. 15. b. p. 46. p. 50. p. 52. §. 1. §. 5. bellica virtus. T. I. Manl. C. L. I. c. 27. §. p. 135. a. Elogia a variis Autoribus ipſis tributa. T. II. p. 282. a. gens primas in Luſatia ſedes habuit. T. II. p. 281. & p. 291. a.
in Svevia terra in abyſſum delabitur. T. I. Vip. c. 11. §. 16. c. 16. p. 25. b.
Svevus fluv. prope Budiſſinam T. I. Manl. L. III. c. 38. §. 1. p. 125. vulgo Sprea. Tom. I. Idyll. p. 55. T. I. Manl. D. c. 4. §. 4. alii Oderam eſſe dicunt. ibidem. & T. II. Manl. C. L. I. c. 21. §. 1. 7. p. 128. b. ejus Curſus. T. II. p. 246. §. 13. b. &. p. 281. b.
Svevus (Adamus) Latro T. I. Manl. L. VI. c. 120. §. 94. p. 400. & c. 127. §. 1. p. 408. a.
Svevus, Octavus Germaniae Rex. T. I. Manl. Com. L. I. c. 35. §. 4. p. 143. Silva in Luſatia ipſi conſecratur. ibid.
Suggeſtus renovatur. T. I. P. II. p. 48. a. novus in templo Mariano. ib. p. 16. a.
Svianto-Viti cultus unde ortus ſit. T. II. p. 88. a.
Svidnicenſis pulcherrima deſcriptio. T. II. p. 140. b.
Svitiborus Deus Lucorum Sacrorum T. II. p. 209.
vid. Zuitibot.
Suitiber idolum Slav. T. II. p. 210. b.

Sulphurea pluvia cadit Gorlicii T. I. P. II. p. 86. a.
de Sumerſeburg Comes Palatinus. T. I. Vip. c. 11. §. 6. p. 246. b.
Summa hiſtoriæ illius, quod Luſatiſponte ſua reverſi ad Bohem. T. II. p. 261. §. 45. a.
Sunda fluvios. T. I. Vip. c. 7. §. 27. p. 19.
Sundenſis civitas. T. I. Manl. C. L. II. c. 2. §. 1 p. 132.
Svvoffheim (D. Hieronymus) T. II. p. 365. D. Joh. vid. Schvvoffheim.
Supanus alacriter pugnans interficitur. T. IV. p. 62. b.
Suſanna. Campana ſic dicta funditur. T. I. P. II. p. 18. Campana Gorlicenſis. T. I. Manl. C. L. VI. c. 108. §. 1. p. 387. b.
Suſceptores tres in Luſat. Superiori tantum conceduntur T. III. Diſp. p. 142. a.
Suſilitz pagus, T. IV. p. 105. b.
Suſpenſio T. III. Diſ. p. 113. a.
Suſtelius (Wolfgang) Paſtor Primarius obit T. I. P. II. p. 34. a.
Svvandeboldus Dux Bohemiæ T. I. Manl. L. III. c. 8. §. 2. p. 198. b.
Svanefeldi i. e. Zuiccavienſes. T. I. Manl. L. III. c. 8. §. 2. p. 198. b.
Svanehilda Hermanni Ducis a Lüneburg, filia, T. IV. p. 45. a.
Svanehildis, Eccardi uxor. T. IV. p. 21. a.
Svantanam Lechi filiam in Matrimonium ducit Witekindus Saxonum Dux. T. II. p. 283. a. & p. 309. & 3.
Svantevitus Sorab. Slavorumque ſupremus Dux, T. II. p. 100. a. Forma & alia fere ita comparata ſunt ac illa, quæ in S. S. DEO T. O. M. tribui ſolent ib.
Svantoplucus Dux Bohem. XXIV. Tom. I. Manl. L. III. c. 24. §. 1. p. 215. a. Bohem. Princip. occupat, ib. per inſidias occiditur, ib.
Svantopolus baptizatur ab Ottone Epiſc. ibid. c. 13. §. 4. p. 205.
Svantovicus Slav. Idol. T. II. p. 70. b. Slavorum DEus maximus. ibid. pag. 68. a. Solem denotat ib. p. 71. a. Idolum deletur. ib. p. 74. a. ejus origo. ib. p. 68. b. 71. a. varii Hiſtoricorum errores. ib. cultus ib. p. 72. b. ſedes ibid. pag. 22. b. fanum ib. p. 73. a. figura & ſacra ibid. ipſi Chriſticola annuatim immolatur. ib. p. 73. b. Equos ipſi alunt ibid. auſpicia ab ipſo ſumunt. ibid. pag. 74. a.
Svantoviti etymon. Tom. II. §. 4. p. 101. b. ejus nomen varie ſcribitur. §. 3. p. 101. b. ejus cultores non Slavi ſolum, ſed & Chriſtiani. ib. p. 107. b. Slavo-latinum a. S. Vito. p. 101. b. Slavicum. ibid. p. 103. b. Solem denotat cult. ibid. 104. b. auctoris ſententia. ib. p. 105. a. Figura & locus. ib. b. Delubrum in Urbe Arkon. ib. fanum penſilibus aulæis nitet. ibid. p. 106. a. cornu annuatim mero perfuſum ibid. pag. 106. b. enſis eximiæ magnitud. ib. p. 107. a. cultus ejus prolixe deſcribitur. Tom. II. p. 108. b. ſq. ejus deſtructio apud Rugianos duplex. p. 118. b. ſq. apud Sorabos ibid. p. 170. Miſnenſes ibid. Luſatos ibid. & Bohemos ib. p. 121.
Svevi ex Aſia venerunt. T. II. d. 297. §. 1. a. hos excipiunt Luſici. ibid.
Swartza cœnobium. T. I. Vip. c. 4. §. 28. p. 17. a.
Swartz, urbs conſtructa. ibid. p. 13. b.
Swetpoldus in locum Boſwi inſtituitur. T. IV. p. 122. a.
Swoffheim (Hieron.) Rector Lipſienſ. T. I. Manl. Lib. VII. c. 45. §. 4. p. 446. b. Tom. II. p. 365. a. ejus Epitaphium Vratislav. ſuſpenſum. ibid. §. 1. pag. 446. a.
Swoffheimius (D. Joh.) Lipſ. Academ. Rect. ibid.
Swrin, Epiſcopatus inſtituitur. Tom. IV. p. 126. a.
Sylvæ arbores idolis ſacratæ. Tom. II. Freoc. Nom. p. 81. a. p. 87. b. p. 89. b. Ragalis Privilegium. T. IV. p. 195. a. ejusd. confirmatio. ibid. p. 200. Luſatiæ quam plurimæ. T. II. p. 248 §. 23. b. Regia (Königs-Holtz) Zittavienſibus adimitur. T. I. Manl. C. Lib. VI. cap. 20. §. 8. p. 312.
de Sylva Regia Zittavienſibus lis movetur. ib. c. 30. §. 3. p. 323.
Symbulla. T. II. p. 83. b.
Symniſtis Marchio Munificentiam comprobat. T. I. P. II. p. 84. b.
Syndicus Provincialis. T. II Hangw. Prodr. p. 16. b.
Synodus Colonienſis & Fritslarienſ. Tom. I. Vip. c. 11. §. 23. p. 26. b. Baſilienſ. ſ. Concilium. T. I. Manl. Lib. VI. c. 64. §. 2. p. 354. a. apud Leodium ſub Innocentio congregatur. T. IV. p. 124. b. & p. 35. a.
Synodus Rhemenſis. T. I. Vip. c. 11. §. 25. p. 26. b. apud Leodium habita. T. IV. p. 35. a.
Synodus Rhemis celebratur. Tom. IV. pag. 35. a.
Syrbi ſ. Syrbii. T. I. Manl. (L. I. c. 30. §. 2. p. 138. b.
Syrbii in Luſatia rebelles. Tom. I. Manl. C. L. III. c. 18. §. 1. p. 212. b.
Syttica ſ. Zittavia falſo urbibus Sileſiæ annumeratur. T. IV. p. 143. b.

T.

Taberga l. Tabernaga. Tom. I. Manl. D. c. 15. §. 5. p. 81. a.
Taberna, Diterici Uxor. T. I. Manl. L. IV. c. 13. §. 1. p. 254. b.

Tabernæ ſeu cauponæ eo in loco ſteterunt olim, ubi Zittavia eſt hodie. Tom. I. Man. Com. Lib. III. c. 46. §. 2. pag. 232. b.

Tabomyzilo, Luſat. Dux. T. I. Manl. Com. L. I. c. 43. §. 2. p. 150. a.

Tachou villa, Tom. I. Manl. D. c. 13. §. 4. 5. p. 84. b.

Tacitus, T. I. Manl. Com. L. I. c. 1. §. 3. p. 108. a.

Talcenbergius (Chriſtoph.) Matthiæ infeſtiſſimus hoſtis, T. I. Manl. Lib. VI. c. 120. §. 9. p. 398. a.

Tanais. flum. Tom. I. Manl. Com. L. II. c. 1. §. 1. p. 152. a.

Tangermunda Viperto donata. Tom. I. Vip. c. 2. §. 1. p. 8. a.

Tannewaldari & Napticii, Leipenſium Baronum homagiales, infeſtant vias rapinis. Tom. I. Manl. Com. L. VI. c. 8. §. 1. p. 300.

Tanquardus, Ottonis II. Cæſ. frater, Tom. I. Manl. Com. L. II. c. 8. §. 4. cui bellum infert, c. 10. §. 2. p. 161. 168. petit Marchiam Brandeburgenſem, ſed fruſtra, T. IV. p. 145. a. bellum movet contra Ottonem, ib. perfoditur, ib.

Tartarorum feſtum in meſſis initio. Tom. II. p. 104. a. 196. b.

in Polon. & Sileſiam irruptio, T. I. Manl. Lib. III. c. 41. §. 1. p. 228. b. funeſtum prælium prope Lignit. ibid.

Taſani Slavorum Dii quid denotent. T. II. p. 88. a.

von Taube. (Dietericus) Pro-Marchio Luſatiæ ſup. renunciatur, Tom. I. Part. II. p. 91. b.

Taochrizium, Tom. II. p. 60. b.

Taurum it. Tauri caput pro ſigno exercitus in vexillis uſurpant Cimbri, T. I. Manl. Com. L. II. c. 11. §. 2. p. 172. a.

Tecla Libuſſæ uxor, T. II. p. 88. b.

Teclander (M. Martinus) T. I. Manl. Com. L. VII. c. 35. p. 462. a. & b.

Tectum lateritium templi Petrini reſtauratur, T. I. P. II. p. 30.

Templi D. Nicolai mutatur, T. I. Part. II. p. 33. a.

Teichman (D. Salomon.) obit, Tom. I. P. II. p. 61. b.

Tellar, (Franciſcus) ſupplicio afficitur, T. I. P. II. p. 27.

Tempeſtas horrenda, T. I. P. II. p. 34. b. & 69. b. vigilem tangit, ib. p. 35. a. nociva, ib. p. 68. b.

Tempeſtates magnæ, T. I. P. II. p. 43. b.

Templa Diis ſine tectis ædificant pagani, T. II. p. 106. a.

Evangelicorum in Bohemia vel occluduntur l. deſtruuntur, ib. p. 290.

Templa D. Petri & ſ. Crucis fulmine tanguntur, T. I. P. II. p. 28.

Templi Petrini turris mutatur. Tom. I. P. II. p. 28. Veſtibulum ædificatur, ib. p. 38. b. magnum ærarium effringitur, ibid. p. 94. a. D. Nicolai tectum mutatur. T. I. P. II. p. 33. a. & Scholæ Zittavienſis firma amicitia, Tom. II. p. 373. b.

In Templo multum ſangvinis funditur, T. I. T. I. Vip. c. 4. §. 56. p. 11. a.

Templorum exſtructio delet peccata. Tom. I. Vip. c. 5. §. 19. p. 15. b.

Templum non tutum aſylum l. refugium, T. I. Vip. c. 4. §. 6. p. 13.

Templum ſanguine pollutum, T. I. Garz. p. 52. a. & Lutheran. & Cathol. frequens T. II. p. 28. a. B. Annæ extruitur, T. I. P. II. p. 24. D. Nicolai ædificari cœptum, T. I. P. II. p. 16. igne perit, ib. p. 93. a. reſtauratur, ib. b. ejus ſtructura finitur, ib. 94. a. conſecratur, ib. B. Mariæ fundatur, T. I. P. II. p. 16. S. Petri conſecratur, ib. p. 16.

Temporum varietas fortunæque viciſſitudo legentes magnopere delectant, T. II. p. 342. a.

Tencha (Zacharias) Zittavienſis, T. I. Manl. L. VII. c. 28. §. 7. p. 457. a.

Termiz villa B. Petro oblata, Tom. VI. p. 50. a.

Terra & Marchia Orientalis denotat qvandoque certum tractum inter Muldam & Salam fluvios. T. II. p. 252. §. 17. a.

Terra vetus. T. I. Manl. Com. L. I. c. 20. §. 6. p. 128. b.

Terræ motus, T. I. Vip. c. c. 11. §. 16. p. 25. b. & T. IV. p. 56. b. permagnus, T. I. Manl. L. VI. c. 18. §. 2. p. 311. a. & c. 142. animadvertitur, T. I. Part. II. p. 49. b. quid portenderit, ib. magnus per omnes tranſalpinas provincias, T. IV. p. 83. a.

Terror improviſus, ſed irritus Gorlicii, T. I. P. II. p. 48. b.

Teſtamenta judicialia, Tom. III. Diſſ. p. 151. b. an Teſtamentum extrajudicialiter factum ſubſiſtat? T. III. Diſ. p. 158. a.

Tetizlavus, Karentiæ Rex ſubmiſſus. T. II. p. 136. b.

Thaboritæ a Gorlicenſibus & ſociis vincuntur, Tom. I. Manl. L. VI. c. 66. §. 2. p. 355. a.

Theodoricus, Tom. IV. p. 14. a.

Theodoricus, Marchio de Withyn, T. IV. p. 16. a.

Theodoricus, Tom. IV. p. 17. b.

Theodorici, Marchionis Miſniæ, privilegium, T. IV. p. 168. a. p. 169. a. b.

Theodorici Junioris, ſ. Tizmanni improlis hereditatem adiit Fridericus admorſus, T. II. p. 259. §. 41. b.

Theodoricus, March. Brandeb. a Slavis terra pulſus, T. I. Manl. Com. L. II. c. 5. §. 1. p. 153. b.

Theodoricus, Alberti filius, perperam ſic vocatur, vid. Dicemannus. T. I. Garzon. c. I. §. 2. p. 35.

Theodoricus, Epiſcop. Marſiburg. XXI. T. I. Manl. D. c. 15. §. 5. p. 87. a.

Theodoricus ſ. Ditericus, Conrado Marchioni Luſatiæ ſuccedens, Marchiæ Luſatiæ non ſine laude præfuit, T. II. p. 256. §. 33. b.

Theodoricus Senior Albertum patruum ob degeneres mores præterit, & filios ejus, nempe Theodoricum juniorem S. Tizmannum & Fridericum admorſum heredes ſcribit, ibid. pag. 258. §. 40. b. ejus uxor, filius cognomento Teut. ib.

Theodorus ſ. Ditericus, March. Luſ. T. I. Manl. D. c. 15. §. 2. p. 86. b. vide Ditericum, T. I. Manl. L. IV. c. 11. p. 253. b.

Theodorus ἄθεος, T. II. p. 86. b.

Theodorus ad Francofurtum caſtra movet, T. I. Manl. L. IV. c. 23. §. 11. p. 262. a.

Theodorus, (M. Tobias) T. I. Manl. L. VII. c. 5. §. 6. p. 439. b.

Theodorus, (Balthaſ.) T. II. p. 367. Paſtor primarius moritur, T. I. P. II. p. 60. a. ejus liberi, ib.

Theodorus (Job.) Collega Scholæ Gorlic. Tom. I. P. II. p. 69. a.

Theodorus (M. Elias,) Eccleſiaſtes Gorlicenſis, T. I. Part. II. p. 44. a. fit Diaconus Gorl. T. I. P. II. p. 82. a. fit Paſtor Primarius, ib. p. 60. a. & p. 91. b. moritur, p. 67. a. & p. 93. a. ejus Epitaphium, ib. p. 67. a.

Theologi Senatoria dignitate non excluduntur, Tom. III. Diſ. p. 104. b.

Theologus debet eſſe pius, gravis, eruditus, moderatus, T. II. p. 330. a.

Thetmarzi. T. II. p. 82. b.

Thidericus, Parochianus Sereni-montis, T. IV. p. 34. b.

Thieburga, præpoſita de Gernrode, ibid. p. 105. b.

Thiemo, T. IV. p. 17. a. de Colditz fungitur cuſtodis officio, ib. p. 84. b.

Thiemo, Comes, Tiderici Comitis filius, Tom. IV. p. 105. b. uxor ejus atque liberi, ib. ejus Genealogia, ib. p. 106. a.

Thimo, Abbas monaſterii Gozecenſis T. IV. p. 107. b.

Thilenus (Georg.) Scholæ Gorliceſ. Rector, T. I. P. II. p. 31.

Thimo de Wippera Cunigundam uxorem accipit, T. IV. p. 105. b. liberi ejus, ib. 106. a.

Thimo Miſnenſis, Præſul, Laubanenſes percellit interdicto Eccleſiaſt. T. I. Manl. Com. L. IV. c. 41. §. 1. & ſeqq. p. 336.

Thitburga, uxor Dedonis, T. IV. p. 22. a.

Tholenzi, ſ. Tolenſii, T. I. Manl. Com. L. I. c. 36 §. 2. p. 145. b. eorumSedes, ib. §. 5.

Thomas (Nicol) fit Diaconus Gorlicii, T. I. P. II. p. 76. a. fit primarius ib. p. 87. b. moritur p. 92. b.

Thomæus (Petrus) Rector Lipſienſis, T. I. Manl. L. VII. c. 28. §. 2. p. 454. b.

Thoro Svevorum Deus, Etymon, T. II. p. 172. a.

Thuringiæ Landgravius Albertus Degener, T. I. Garz. p. 30. §. 4. bellum cum filiis, ib. p. 42. Apollonius, nothus, falſo Ludovicus, ib. p. 51. b. §. 10. bellum, Ib. Miſniæque bella feralia enaſcuntur Autore Alberto degenare & duobus Impp. T. I. p. 258. §. 40. b.

Thuringiam Cis- & trans Unſtruthanam Sorabi invadunt, Tom. II. p. 252. §. 13. a.

Ticini, (Jacobi) Excerpta Hiſtoriæ Roſenthalenſis. T. I. Part. II. p. 147.

Tiderico Comiti de Summerſchenburg advocatia Pegav. conceditur. Tom. IV. p. 86. a.

Tidericus de Bejerſtorp. occiditur Tom. IV. p. 47. a.

Tidericus, Cellenſis Præpoſitus primus, moritur ib. p. 51. a.

Tidericus II. Cellenſis præpoſitus moritur, ibid. p. 52. a.

Tidericus de Crozu fit Halverſtad. Epiſc. ib. p. 47. b.

Tidericus fit Merſaburg. Epiſcop. ibid. p. 58. b. moritur, ib. p. 71. a.

Tidericus Comes ob Imperatoris inſidias navem publice ingredi non audet, T. IV. p. 58. a. omnem hereditatem paternam obtinet, ib. ſex filios genuit & filiam unam. ib. p. 105. b.

Tidericus Marchio Orientalis, T. IV. p. 41. a. filius Conradi marchionis moritur, ib. p. 48. b. & p. 106. a. ejus uxores, ib.

Tidericus a quibusdam in Præpoſitum eligitur, T. IV. p. 59. b.

Tidericus, Sereni-montis Canonicus, primus Cillenenſis Præpoſitus, T. IV. p. 45. b. Sereni montis præpoſitus excommunicatur, ib. p. 81. a. proficiſcitur ad Colloquium quoddam p. 82. a. deinde Romam, Ibid. indulgentiam divulgat, ibid. 87. b.

Tidericus Marchio Miſniæ Marchiam orientalem ab Imperatore redimit, T. IV. p. 64. b. ſeqq. obit ib. p. 81. a. reverſus de Jeruſalem recuperat hereditatem paternam, ib. p. 128. b. de Lapide S. Michaelis Abbas Serenum montem venit, ibid. p. 80. a.

Tidericus vir egregiæ libertatis, ib. p. 105. a. ejus filii, ib.

Tidericus Comes, Tiderici Comit. filius, ib. p. 105. b.

Tidericus Heidwigis filius, ibid p. 106. b.

Tidericus Epiſcopus Zitienſis occiditur. ibid. p. 124. a.

Tidericus Epiſcopus Halberſtadenſis eligitur, ib. p. 127. a. obſidet Blancken-Borch ibid. b.

Tilemanni ſtellæ germanicæ tabula Geographica, T. I. Manl. Com. Lib. I. c. 21. §. 4. p. 130. a.

Tilenus, (Georg.) fit Paſtor Goldbergenſis Tom. I. Manl. Lib. VII. c. 5. §. 4. p. 439. a.

ex Tiliarum corticibus Gorlicii homines tenuiores panes pinſunt. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 4. §. 1. p. 296.

Tiliæ Cenotaphii Gorlicenſis Tom. I. Manl. Com. Lib. VI. c. 98. §. 3. p. 379.

Tilius, (Petrus) Conſul obit. T. I. Part. II. p. 28.

Tilo Kolup. T. I. Manl. Lib. V. c. 19. §. 16. p. 285. b.

Timæus (Job.) Gymnaſii Zittavienſ. Con-Rector, T. II. p. 374. a.

Timo, Bithyniæ Dominus, March. Miſnenſ. T. I. c. 10 §. 7. p. 82. a. Conditor ſtirpis Marchionum Miſnenſ. ibid. §. 9. p. 82. b.

Timo, Comes Landesbergi & Vetini primus in ſua linea Marchio Miſnenſ. Tom. I. Tom. I. Manl. Lib. IV. c. 1. §. 1. p. 246. a.

Timo Ditterici filios, T. IV. p 22. a. b. mater ejus, ibid.

Timo, quando Miſniam adeptus ſit, Tom. I. Manl. Lib. IV. c. 1. §. 1. p. 246. a.
Conditor ſtirpis Miſn. March. T. I. Manl. Lib. II. c. 30. §. 2. 4. p. 189. a.

Timonis, Miſniæ Marchionis, poſteritas, Tom I. Garz. p. 32.

Tinctura rubea, T. I. Manl. Com. L. I. c. 20. §. 3. p. 128. a.

Tintinnabulo inſiſtit Juſtitiæ imago, T. II. p. 146. a.

τισηνίδια feſta quæ fuerint, T. II. p. 166. a.

Tiſſemannos, Dominus Luſatiæ, Tom. I. Manl. Lib. IV. c. 22 §. 2. p. 260. a. v. Tizmannus. Lipſiæ trucidatur, ib. c. 26. §. 1. p. 263. b. Epitaphia ejus ib. c. 26. §. 2. ſqq. p. 264. a. ejus uxores, ib. c. 27. §. 1. p. 265. a. Luſatiæ Marchio XVIII. ib. c. 32. §. 1. p. 268 a. frater Friderici Admorſi, Luſatiæ Marchio, ibid. c. 32. §. 3. p. 258. in aula Dieterici patrui educatur. ib. c. 21. §. 1. p. 259. qui heredem eum conſtituit, ib. bellum contra Adolphum, ib. 23. percuſſoris manu tollitur, ibid. c. 26. §. 1. p. 263. b. Epitaphium Lipſiæ. ib.

Titius, (Juſtus) Senat. Gorl. peſte obiit, T. I. Part. II. p. 66. b. ejus lethale fatum, ib.

Tizmannus fit Marchio Luſatiæ. Tom. II. p. 258. §. 39. Marchio Luſatiæ, Alberti Degeneris filius & Friderici admorſi frater, ibid. ejus titulus, ibid. Theodoricus ſ. Tizmannus junior dicitur ob Patruum Landisbergenſem, qui noſtrum educavit. ibid. in Luſatia cum Brandenburgenſibus fortiter & feliciter bella gerit, ibid. p. 258 §. 40. b. Lipſiæ a ſicario vulneratur & ex vulnere tertio die obiit, ibid. p. 259. §. 40. a. excipit Henricum illuſtrem, ib. p. 287. a. ejus laus & facta. ib.

Todten-Sonntag. T. II. p. 324. a.

Tolenzi. T. II. p. 76. b.

Tollenſtein. T. I. Manl. D. c. 4. §. 2. p. 78. a. arcem Zittavienſes expugnant. Tom. I. Manl. Com.. Lib. VI. c. 10. §. 2. pag. 304.

Tonitrua intempeſtiva. T. IV. p. 43. a.

Tormentorum reparatio. T. I. P. II. pag. 76. b.

Torneamentum Sittavienſe, cui intereſt Hermannus. T. I. Manl. Com. L. V. c. 15. §. 5. p. 279. b.

Torſtenſonius. (Leonardus) Svecorum Dux a Gorlicenſibus deditionem poſcit. T. I. P. II. p. 92. a.

Toxicarum domus ædificatur. T. I. P. II. p. 52. b.

Traditio Luſatiæ pro ſuggeſtu Gorlicii denunciatur. T. I. P. II. p. 91. b.
Cœnobii Gorlicenſis & ejus confirmatio. T. II. p. 386. b.

Traditions-Receſs. T. II. p. 270. b.

Tragœdia S. Dorotheæ Budiſſinæ agitur. T. I. Manl. L. VI. c. 39. §. 1. p. 334. b.

Transactio inter Nobiles & Budiſſinam ſuper Cauponis cereviſiariis, T. I. Manl. Lib. VI. c. 32. §. 2. p. 325. in cauſa commiſſi criminis infamiam irrogat. ib. c. 134. §. 8. p. 412. Paſſavienſis. T. II. p. 290. inter Reges Matthiam & Uladislaum. T. I. Manl C. L. VII. c. 112. p. 391.

Trebitz pagus monaſterio Dobrilucenſi datur. T. IV. p. 189. a.

Trebnicenſe monaſterium diripitur. Tom. I. Manl. L. VI. c. 60. §. 2. p. 351. b.

Trebnicenſis cœnobii in Sileſia fundatio. T. I. Manl. L. VI. c. 28 §. 14. p. 310. a.

Treiberus (Andreas) Trocedorſfii Collega. Tom. I. Manl. L. VII. cap. 4. §. 5. p. 438. a.

Trevirenſis Archiepiſcop. T. I. Manl. D. c. 11. §. 1. p. 82. b.

Triblavia. T. I. Manl. Com. L. I. c. 1. §. 3. p. 120. b. 121. T. II. p. 61. a.

Tribul reſignatur Johanni Regi Bohem. T. IV. p. 191. a.

Tribus Hagenoni donatur. T. IV. p. 44. b.

Tribus Opificum Budiſſ. amittunt privilegia. T. I. P. II. p. 12.

Triclinium vinarium novum ſtruitur. T. I. P. II. p. 93. b.

Trigla Idolum. Tom. II. p. 79. a. extirpatur. ib. p. 80. a. multis in locis colitur. ibid. 79. b. Dianæ ſimulacrum. ib. Poli, Soli, ſalisque Dea, commune Slavorum numen

men. ib. p. 203. a. & 205. a. Nomen & etymon. ib. 203. b. figura. ib. p. 204. b. Cultores, Cultus, deſtructio. ib. p. 205. a. b. Grimmæ colitur. ib. 204. a. Brandeburgi. ib. p. 205 a.

Trigla pagus ad Colbergam. Tom. II. p. 80. a. p. 79. b.

Trinitatis articulus non fuit ſecreto habitus, T. II. p. 95. b. num gentibus quodammodo cognitus fuerit, ib. p. 203. a. de Trinitatis SS. ſanctiſſimo myſterio orta & progreſſa eſt Gentium πολυθεότης. T. II. p. 95. b. Trinitatis myſterium fruſtra apud Gentiles quæritur, T. II. p. 79. a. non ignorarunt primi Parentes. T II. p. 96. a. Noachitis cognitum fuit. ib. b.

ex Tripode loqui. T. II. p. 113. a.

Trocedorffius, vid. Fridlandus, (Valent. Friedland.) naſcitur, T. I. P. II. p. 20. Cur non Goldberga ad Gorlicenſes tranſire voluerit. T. I. Manl. C. L. VII. c. 5. §. 14. p. 440. Collega Gorlicenſis. ib. p. 25. mortuus Lignitii. ib. p. 35. a. laudatur. T. II. p. 364. a. mortuo κενοτάφιον poſſuere diſcipuli grati. T. I. Manl. C. L. VII. c. 5. §. 9. p. 440.

Trogerus, (D. Joh.) Phyſicus Gorlicenſ. T. I. P. II. p. 32. T. II. p. 364. T. I. Manl. L. VII. c. 22. §. 6. p. 450. vir experientiſſimus, ib. c. 33. §. 1. p. 460. ejus uxor atque liberi. ib. §. 2. moritur. ib. §. 3. ejus diſſertatio, §. 4. ejus gloria Lipſiæ. ib. §. 6.

Tronum arx Bohemiæ occupatur. Tom. I. Manl. L. VI. c. 77. §. 1. p. 360. b.

Trutenhuſum, monaſterium fundatur. T. IV. p. 131. a. fundatrix. ib.

Trutperti monaſterii in Briſigia fundator. T. IV. p. 131. a.

Trzibeck (Trzibog) notat luem. Tom. II. p. 88. a.

Tſchirna. T. II. p. 61. a.

Tſchirniſcius, (Valentinus) Gorl. fit Medicinæ Licentiatus. T. I P. II. p. 77. b.

Tubantinorum ager. T. I. Garz. c. 2. §. 3. p. 47. b.

Tobus Gorlicius cloacæ ſubterraneæ. T. I. Manl. C. L. VI. c. 106. p. 386.

Tuch Caſtrum contra Tidericum Marchionem exædificatur. T. IV. p. 81. a.

Tuchſcherer (David,) J. V. D. Conſul eligitur. T. I. P. II. p. 79. b. Conſulatu abſtinet. ib. p. 83. a. iterum eligitur. ib. p. 85. a. moritur. ib. p. 87. a.

Tudo Canonicus Viennenſis fundat monaſterium Ottenburen. T. IV. p. 131. a.

Tugurium in rupe poſtea Oybinenſe dictum, demoliuntur Zittavienſes. T. I. Manl. C. L. VI. c. 28. §. 4. p. 318.

Tuiſco primus Germaniæ Rex. T. I. Manl. Com. L. I. c. 35. §. 1. p. 142. a.

Tumulorum variæ cauſæ. T. II. p. 34. a.

Tumultus Civium Gorlicenſium adverſus Senatum. T. I. P. II. p. 13.

Tuncelius (Henricus) Dominus de Bernitzko, Præfectus. T. I. Manl. L. VI. c. 126. §. 9. p. 407. b.

Tunkelius (Henric.) Spremberg. præfectus. T. I. Manl. Com. L. I. c. 11. §. 3. pag. 119. a.

Turcæ amittunt prælium ad Savum. T. I. P. II. p. 55. b.

Turcæ Mahomedi ſepulchrum aulæis penſilibus exornant. T. II. p. 106. a. eorum incurſiones in Carinthiam. T. I. P. II. p. 54. b.

Turci potiuntur Ælia. T. I. Manl. L. VI. p. 96. §. 1. p. 377. a.

Türckeohauſen. T. II. p. 51. a.

Turmæ Cæſareæ Gorlicium veniunt. T. I. P. II. p. 88. a.

Turri Marianæ globus imponitur. ib. p. 91. b.

Turris templi Petrini Gorlicii mutatur. T. I. P. II. p. 28. Curiæ renovator. ib. p. 40. b. S. Crucis cum templo reſtauratur Gorlicii. ib. p. 41. b. monaſterii fulmine tangitur. ib. p. 71. b. renovatur. ib. p. 73. a. inſcriptio in globum repoſita. ib. b. Reichenbachenſis fulmine tangitur. ib. p. 88. a. Baſilicæ D. Petri Budiſſinæ per ventum turbatur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 113. p. 393.

Turſcus campus. Tom. I. Manl. Com. L. I. c. 45. §. 1. p. 150. b.

Turſo, præſul Vratiſlavienſis. T. I. Manl. L. VI. c. 120. §. 35. p. 400. a.

Tutelæ legitimæ fundamentum eſt ſucceſſio. T. III. Diſ. p. 15. a.

a Tutela excuſatio ob numerum liberorum. T. III. Diſ. ib.

Tutela nominativa inter Luſatiæ Vaſallos. T. III. Diſ. p. 14. b.

Tutelarum tria ſunt genera. Tom. III. Diſ. p. 14. b.

Tutinus. T. II. p. 98. b.

Tympano argenteum bufonem imponunt Ruſſi. cauſas vid. T. II. p. 161. b.

Typographica officina Zittaviæ in domo Paracleti conſtituitur. T. II. p. 373. a. ſæpe confunditur, ſed ſemper tamen in lucem rediit. ib. p. 373. a. artis excuſoriæ inventor. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 44. §. 2. p. 340. b.

Typographi Budiſſinenſes, Gorlicenſes, Zittavienſes, Laubanenſes & Lœbavienſes. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 44. §. 2. p. 340.

Tyrum Marchionis de Monteferrato filius ſalvat. T. IV. p. 50. a.

Tzorilik. T. I. Manl. D. c. 13. §. 4 p 84. b.

von Tſcherotin, Hanß Dietrich der Aeltere. T. I. P. II. p. 5. Præfectus Luſatiæ ſup. obit. ib. p. 57. a. Encomium ejus ib.

a Tzſhirnhaus, (Fridericus) Capitaneus Gorl. moritur. T. I. P. II. p. 69. a.

Tzſchirninus (cognomine Nigrinus) moritur. T. I. Manl. L. VII. c. 5. §. 3. pag. 439. a.

U.

Vacconis cædes, T. I. Manl. L. III. c. 25. §. 2. p. 216. a.

Vagrii tenent provinciam Aldeburgenſem ultra Travenam, T. I. Manl. C. L. II. c. 1. §. 2. p. 152. b.

Valentin Trozendorff. T. I. Idyll. p. 63.

Vallum in monte Parochiano diruitur, T. I. P. II. p. 85. a.

de Valois (Carolus) Philippi frater in acie cadit. Tom. I. Manl. L. VI. c. 14. §. 3. p. 307. a.

Vandali non ſunt Slavi, ſed Germani. T. I. Manl. C. L. I. c. 29. §. 2. p. 137. a. cum origine, tum ſermone. T. II. p. 238. a. & Venedi non unam gentem conſtituunt, T. II. p. 334. a. uſi ſunt lingua Polonica. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 7. §. 2. p. 251.

Vandalicum nomen denotat gentem Gothic. atque ſic ad Germanos referendum. T. II. p. 251. §. 10. a. eſt originis Germanicæ ib.

Varietas delectat. T. II. p. 380. b.

Varii Domini Luſatiæ. T. II p. 244. §. 6. b.

Varinli graſſantur. Tom. I. Part. II. p. 57. b.

Vartenburgicus Sigismundus Dominus in Tetſchen. T. I. P. II. p. 5.

Vaſalli vocantur Duces Sileſiæ. T. IV. pag. 197. a.

Vaſallorum ſumtus in militia. T. III. Diſſ. p. 22. b.

Vaſallum inter & Dominum ſi lis eſt. T. III. Diſ. p. 25. b.

Vaticinia varia. T. I. P. II. p. 48. b.

Vaticinium de filiis Caroli IV. T. I. P. II. p. 11.

Uchteritiorum inſignia. T. I. Manl. L. VI. c. 62. §. 2. p. 352 b.

Uchtericius (Bernhard) captivus abducitur. Tom. I. Manl. L. IV. c. 62. ib. a.

die Ucker-Wenden. T. II. Haugw. Prodr. p. 12. a.

Udalricus Succeſſor Luduvici Abb. T. IV. p. 35. b.

Udalricus Dux Bohemiæ in Mersborg in gratiam recipitur. T. IV. p. 124. b. obit. ib. 125. b.

Udo, Comes de Saxonia occiditur. T. IV. pag. 34. b. & p. 124. b.

Udo Epiſcopus Cizenſis. T. IV. p. 42. moritur. ib. p. 49. b.

Udo I. Marchio Brandeb. T. I. Manl. C. L. II. c. 5. §. 1. p. 154. a.

Udo II. March. Brandeb. Tom. I. Manl. Com. Lib. II. c. 5. §. 4. p. 154. a. & c. 22. §. 7. p. 182. a.

Udo, filius Miſtivoji, pater Godeſchalci. T. I. Manl. C. L. II. c. 5. §. 3. p. 154. a.

Udo, Miſtivoji filius falſo appellatur. Tom. I. Manl. L. II. c. 23. §. 3. p. 182. b.

Udo Luſatiæ Marchio. T. I. Manl. L. II. c. 31. §. 3. p. 190. a.

Udo, Marchio Stadenſis, Viperti II. ultor, T. I. Vip. c. 2. §. 1. Groiſcam commutat cum Balſamorum Regione. ibid. §. 3.

Udo Epiſcopus Czizenſis conſtituitur, T. IV. p. 124. b. naufragio perit, ib. p. 125. b.

Udo Nüenburgenſis Epiſcopus obit. T. IV. p. 128 a.

Vechnerus (Dav.) Scholæ Gorlicenſis Rector octavus. T. II. p. 393. & ſeqq. Electorem Saxoniæ de Urbe Gorlicia non evertenda rogat, T. I. P. II. p. 93. a. fit Eccleſiaſtes ſ. Diaconus p. 93. b. ejus ſtudium T. II p. 393. ſcripta 394. laus, obteſtatio, Epitaphium, revocatio ſui ipſius, ib.

Vectigal novum inſtituitur Gorlicii, T. I. P. II. p. 88. a. Zittavienſibus adimitur. T. I. Manl. C. L. VI. c. 20. § 8. p. 312.

Vectigalia Budiſſinenſes a Sigismundo accipiunt. T. I. Manl. L. VI. c. 64. §. 1. p. 354. a.

Velamen altaris linteum ſacrilegio auſertur, T. I. P. II. p. 64. b & p. 91. a.

Vellus aureum, T. I. Manl. L. VI. c. 34. §. 8. p. 328. b.

Venatoria domus, Joh. Ducis Gorlicenſis, T. I. Manl. Com. L. VI. c. 34. §. 2. p. 327.

Venceslaus Luſatius Viperti filius, Tom. I. Manl. L. III. c. 24. §. 3. p. 215. a. b.

Venceslaus I. Rex. Bohem. IV. T. I. Manl. L. III. c. 2n. §. 1. p. 228. a. confirmat Budiſſinenſibus privilegium, & obit, ib. §. 2. b. Gorlicium venit, T. I. Manl. L. VI. c. 40. §. 6. p. 356. a. moritur, ib. c. 42. §. 3. p. 337.

Venceslaus II. Sanctus, Rex Bohem. T. I. Manl. L. III c. 45. §. 1. p. 232. a. Rudolphi I. Cæſaris gener, ib. a Zittavienſibus educatur, ib. c. 47. §. 3. p. 234. a. hinc ipſos fovet, ib. quotannis Zittaviæ tornamenta celebrat, ib. c. 48.

Venedi non ſunt Vandali, T. II. p. 298. §. 6. Caroli M. tempore fuerunt clariſſimi, ib. p. 301. §. 4. vincuntur a Carolo M. ib. §. 5. ſ. Sorabi vincuntur a Ludovico Pio, ib. p. 302. §. 6. rurſus turbas faciunt, ib. §. 7. ipſis verbum Dei annunciatur, ib. p. 305. §. 7. a. Quando? ib. §. 8. a.

Venedicæ linguæ principia, T. I. Part. II. p. 152. a.

Venedorum nomen cui tribuatur, T. I. Manl.

Manl. Com. L. II. c. 1. §. 2. p. 152. b. familiæ variæ, ib. regni fines, ib. Marchia, T. I. p. 251. §. 12. b. facta priora nos ignoramus. ib. p. 307. & 308. §. 19. Converſio, T. I. Manl. Com. L. II. c. 15. §. 2. p. 175.
Veneno milites ſublati, T. I. Vip. c. 4. §. 8. p. 11. b.
Veneris Magdeb. expoſitio, T. II. p. 151. a. b. varia Cognomina, ib. p. 133. a.
Veneti & Sarmatæ infunduntur ex Aſia in Europam, T. II. p. 282. communi nomine dicebantur Slavi, ib.
Venetia ſpoliatur, T. IV. p. 125. a.
Venilla T. II. p. 98. b.
Venti Luſ. T. I. Manl. L. I. c. 21. §. 6. p. 130. b. tempeſtas, T. I. P. II. p. 63. a.
Ventorum ſtupendi fragores, T. I. P. II. p. 68. b. rabies, p. 77. a. impetus, §. ib. 145.
Ventorum procellæ, T. I. Manl. L. VI. c. 36. §. 6. p. 332. b. & fulminum damna, T. I. P. II. p. 54. b.
Ventus ingens, T. I. P. II. p. 33. a. 34. a. impetuoſus plurimum dat damni, ib. p. 36. b. impetuoſus deturbat pinnaculum Baſilicæ Budiſſinæ, T. I. Manl. Com. Lib. VI. c. 113. p. 393.
Venus armata, T. II. p. 107. a.
Verführungs-Pfennige. T. III. Diſ. p. 193. b.
In Veritate tuenda prius homines excedunt modeſtiæ fines, quam in errore, T. II. p. 330. a.
Verona rebellis, T. I. Vip. c. 3. §. 10. p. 10. a. multatur, ib. p. 12. rebellat, Tom. IV. p. 43. a.
Verſovicenſium familia Boh. Ducibus infenſa T. I. Manl. L. III. c. 22. §. 1. p. 214. a.
Veſta, T. II. p. 98. a.
Veſtalium cœnobium Laubæ fundatur, T. I. Manl. L. VI. c. 12. §. 1. p. 305. b.
Veſtibulum templi Petrini ædificatur. Tom. I. P. II. p. 38. b.
Veteſchovia, T. I. Manl. Comm. L. I. c. 12. §. 7. p. 121. b. T. II. p. 61. a.
Vetinenſium Comitum Genealogia, Tom. I. Manl. L. IV. c. 2. §. 3. p. 247. a.
Vetus Cella Miſniæ cœnobium fundatur, Tom. I. Manl. Lib. IV. c. 14. §. 2. p. 225. b.
Vexillum, Stanitia, Svantoviti, T. II. p. 117. a. pag. 129. b. B. Ambroſii aufertur. T. IV. pag 42. b. Dannebroge a cœlo lapſum, T. II. p 118. a. Mauritii. ibid. plura de Vexillis, ibid. Militum in Sileſiam mittitur. T. I. Part. II. p. 85. a.
Uhoſt, T. T. II. p. 61. b.
Via regia Gorlicenſibus confirmata. Tom. I. Manl. Diſ. c. 18. pag. 93. b. Gorlicium tranſlata, T. I. P. II. p. 10. ejus Privilegium ipſis confirmatur. ib. P. II. mutatur, ibid. pag. 36 a. Gorlicio collata, T. I. Manl. L. VI. c. 33. §. 1. p. 325. b.
Viburgia familia Luſat. poſſidet, T. I. Manl. Lib. II. c. 19. §. 2. p. 177. a.
Vicegradum, T. I. Vip. Comm. 10. §. 5. p 23. b.
Vicelinus Lubec. Epiſcopus delet Idolum Siwæ, T. II. p. 83. a. Aldenburg. Epiſcopus. p. 84. b. Sacerdos. T. II. p. 178. b.
Victor Antipapa, T. IV. p. 42. a. moritur, 43. a.
Victoriæ ſigna ſunt columnæ in fluminum ripis erectæ, T. I. Manl. L. II. c. 10. §. 3. p. 179. a.
Victorinus, Georgii filius, ab imperatore Friderico II. Sileſiæ Dux creatur. Tom. I. Manl. Lib. VI. c. 105. §. 7. p. 385. b.
Vienna duplex. T. I. Manl. Comm. Lib. VI. c. 28. §. 15. p. 320.
Viennæ peſtis graſſatur, T. I. Manl. Lib. VII. c. 10. §. 1. p. 443. b. & T. I. P. II. p. 38. b.
Viennæ multum dedit damni terræ motus. T. I. P. II. p. 49. b.
Viennenſis Gymnaſii conditores. T. I. Manl. Lib. VI. c. 24. §. 3. p. 315. a.
Ujesdum. T. II. p. 61. b.
Vigbertus Junior, nuptiæ. T. I. Vip. c. 9 §. 1. pag. 22. a. ejus Captivitas. ibid. p. 23. §. 5. contra patrem Henrico eſt auxilio. ib. p. 24. §. 1. excurſiones. p. 25.
Vigil enecatur. T. I. P. II. p. 35. a.
Vigiliæ novæ ad portas diſponuntur Gorlicii. T. I. P. II p. 83. a.
Vilitas annonæ. T. I. P. II. p. 11. Gorlicii. ib. p. 81. b. 89. b.
de Villa Henricus T. I. P. II. p. 5. 7.
Villarum, quas Cellenſe Cœnobium acceperat, confirmatio, T. IV. p. 218. a.
Villa Alberti, Ober-Ulbersdorff, T. I. Manl. Com. L. VI. c. 10. §. 3. p. 304. Cunradi Kunnersdorff, ib. Lotharii Leuckersdorff, ibid.
Vilnæ ignis æternus aſſervatur, T. II. p. 89. b.
Vilzi ſ. Vilſii T. I. Manl. Com. L. I. c. 36. §. 2. p. 143. b. c. 37. §. 2. p. 144. b. victi p. 149. a.
Vinaria. T. I. Garz. c. 4. §. 11. p. 51. b.
Vincentii Epigramma de inſignibus Gorlic. T. I. P. II. p. 15.
Vincentius (Petrus) Vratislav. primus Scholæ auguſtæ Gorlicenſis Rector, T. I. Manl. L. V. c. 28. §. 1. p. 290. b. & T. I. P. II. p. 36. b. introducitur, ib. Cæſari ſupplicem offert libellum, ibid. p. 38. b. moritur. ib. p. 39. a. 43. b. ejus epitaphium. ibid. laudatur. ib. p. 111. b.
Vindali. T. I. Manl. Comm. L. I. c. 1. §. 4. p. 108. a.
Vindelia. ib.
Vindicta divina in Gorlicenſium delatores. T. I. P. II. p. 33. b.
Vindorum nomen cui competat, T. I. Manl. Com. L. II. c. 1. §. 2. d. 152. b. variæ familiæ. ib.

Vinea nova in Podegrüz plantatur, *Tom.* IV. p. 59. b.

Vineæ Gubenenſes & Fürſtenbergenſes, *T.* I. Manl. L. IV. c. 6. §. 5.

Vinedi, I. Heneti. *T.* I. Manl. Diſ. c. 5. §. 16. p. 79. b.

de Vineis monaſterium fundatur, *Tom.* IV. p. 131. a. fundator ejus, ibid.

Vineta urbs cultui Svantoviti ſacra. *Tom.* II. p 87. b.

Vino ferax Luſatia. *Tom.* I. Manl. Com. L. I. c. 20. §. 1. p. 127. b. Vino Gubia. ib.

Vinum ex ſuperſtitione perditum. *Tom.* IV. pag. 53. a. nullum venale in Oenopolio, T. I. P. II. p. 84. a. Luſatiæ inferioris. *T.* II. p. 248. §. 23.

Viola, filia Ducis *Teſnienſis*, Uxor Wenceslai III. *T.* I. Manl. Com. Lib. VI. c. 1. §. 3. p. 295.

Vipertus Comes Grocenus *T.* I. Idyl. p. 64. adipiſcitur Luſatiæ Marchiam, *Tom.* I. Manl D. c. 11. §. 2. p. 83. a. ejus heredes, uxor & mors, ib. §. 45. ipſi Vratislaus Dux Bohem. filiam Juditham dat in matrimonium, *T.* II. p. 215. §29. a. à Socero Vratislao accipit dotis loco Budiſſinam cum Luſatia. ib. p. 285. ejus fortuna admodum verſalibis fuit, cum ea minus reverenter uteretur, ib. p. 281. b. Henrico Imper. V. terras Luſaticas reddere cogitur, ib. cujus iram incurrit, ib. p. 255. §. 30. ipſi ſucceſſit filius Henricus. ib. p. 256. §. 31. a.

Vipertus ex Regibus Daniæ oriundus. *Tom.* I. Manl. L. III c. 2. §. 1. p. 194. a. obtinet Luſatiam ſuperiorem *T.* I. Manl. L III. c. 1. §. 1. p. 192. a. ejus proſapia. ib. c. 2. p. 194. a. Holſatia pellitur. ib. cauſa exilii. ib. Educatio. ib. fit Comes Groicenſis ib. §. 4. p. 194. a. Comitatu Groicenſi donatur. ib. c. 3. ejicitur. ib. c. 4. Contra Papam militat. ibid. c. 4. §. 3. p. 195. a. ejus fortitudo Leone periclitatur. ibid. §. 5. ditionibus augetur, ib. §. 6. p. 196. a. cum Ecberto Saxone bellum habet, ib. c. 6. §. 1. p. 197. a. ejus peregrinatio religioſa, ib. c. 7. accipit Oſter-Land, ib. c. 3. §. 1. ib. b. devincit ſibi Uratislai animum, ib. c. 4. §. 1. p. 195. a. fit Burggravius Leiſnicenſis, Dominus Orlæ, Dornbergi & Camburgi, ib. §. 6. p. 196. a. nuptias celebrat cum Uratislai Boh. filia, ib. c. 5. §. 1. ib. Dominus Budiſſinenſ. Nyſſenſ. & Gerenſis, ib. §. 4. Geram condit, ib. b.

Vipertus indignationem Imperatoris incurrit, T. I. Manl. L. III. c. 7. §. 1. p. 197. b. Pegavienſe monaſterium fundat, ib. c. 7. §. 4. p. 198. a. uxorem amittit, ib. c. 8. §. 1. ib. b. Monaſterium Reinsdorff fundat, ib. c. 8. §. 2. Zviccaviæ Dominus, ib. §. 3. ib. b. Comes Echardi montis, ib. §. 4. p. 199. a. Burggravius Magdeburg. ib. §. 7. b. Princeps appellatur, ib. c. 9. §. 1. vitam determinat, ib. c. 10. §. p. 200. a. ejus inſignia, ib. §. 2. liberi, ib. c. 11. §. 1. p. 202. b. ipſi traditur Marchionatus ab Imperatore, ib. c. 25. §. 5. p. 216. a.

Vipertus II. Marchio Luſatiæ. *T.* I. Vip. c. 1. §. 4. p. 7. a. Ejus Hiſtoria clarior redditur. *T.* I. Vip. p. 3. 4. 5. Genus ſuum regium fit, ibid. Stemma, ib. Pater, Avus, Proavus Vip. c. 1. p. 7. a. b. Mater. c. 1. §. 8. p. 7. b. Hic filius patre fuit præſtantior. c. 1. §. 9. p. 7. b. Patre orbatus adhuc puerulus. c. 1. §. 10. p. 8. a. c. 2. §. 1. p. 8. a. Educatur ab Udone Marchione Stadenſi. ibid. accipit dono urbem *Tangermundam*, ib. Ejus indoles & virtus bellica. c. 2. p. 8. a.

Vipertus creditur quoque fuiſſe Marchio Misniæ. *Tom.* I. Manl. Com. L. III. c. 1. §. 2. p. 193.

Vipertus Marchio Luſatiæ IX. *T.* I. Manſ. Lib. III. cap. 1. §. 1. pag. 192. a. & c. 9. §. 1. p. 199. b.

Vipertus III. Com. Groicenſ. capitur. *Tom.* I. Manl. L. III. c. 8. §. 4. p. 199. a. Patrem captum liberat. ib. §. 7. hæres patris, ibid. pag. 202. b. March. Groicenſ. vocatur. ib. c. 12.

Vir eruditus datur a Deo tanquam bonum commune utilitati publicæ. *T.* II. p. 340. a.

Virbinum Caſtellum ad Albim Luitici occupant, T. I. Manl. Com. L. II. c. 22. §. 2. p. 180. b.

Virginenſis Dea, T. II. p. 98. b.

Virgo monſtroſa hic videtur, Tom. I. P. II. p. 79. a.

Viri Luſatiæ bellicoſi, T. II. p. 248. §. 22. a.

Virorum illuſtrium inopinata mors. Tom. I. Manl. Com. L. VI. c. 105. p. 385.

Virtus { auri contemnatrix / amore auri non tenetur. } *T.* I. Vip. c. 4. §. 24. 25. p. 13. a.

Virtus laudem, laus invidiam parit. *T.* I. Vip. c. 2. §. 2. p. 8. a.

Virtute ſola diſtingvimur, pari ſorte naſcimur, T. II. Haugvv. Prodr. p. 18. a.

Virtute nihil præſtantius in rebus humanis invenitur, T. I. Garz. p. 34. §. 1.

Virtuti pervia omnia, T. I. Vip. c. 1. §. 4. p. 7. a.

Viſo Viſenburgius hæredem inſtituit Vipertum, T. I. Vip. c. 9. §. 5. p. 22. b.

Vitæ fructus ad eam regionem pertinet, cui vitam debemus, T. II. p. 337. b.

Vites ad Oderam immittuntur terræ, Tom. I. Manl. D. c. 14. §. 5. p. 86. a. primo feruntur in Luſatia inferiori, T. I. Manl. L. IV. c. 6. §. 5. p. 250. a.

Vitigisburgum ſ. Viteberga, Tom. I. Garz. c. 4. §. 4. p. 40. b.

St. Viti Eccleſia conſtruitur, T. IV. p. 44. a.

Vitia, ob quæ Muſæ fugerunt ex Italia, Tom. II. p. 361. a.

St. Viti reliquiæ, Tom. I. Vip. c. 7. §. 21. p. 19. a.

Vitigus,

Vitigus, fl. Luſat. T. I. Manl. D. c. 4. §. 9. p. 78. b. & T. I. Manl. Com. Lib. I. c. 22. §. 4. p. 231. b.
Vitoldus in Regem Bohemiæ eligitur, T. I. Manl. L. VI. c. 53. §. 1. p. 346.
Vitoldus ſ. Vitoudus & Alexander Lithuaniæ Dux, Rex Bohemiæ eligitur, T. I. Manl. Com. L. VI. c. 53. §. 1. p. 346. per Sigismundum Coributham regnum occupat, ib. Carolosteinium obſidet fruſtra, ib. §. 2. 3.
Vitulus tripes, Tom. I. P. II. p. 75. a.
Vituperium Wenceslai inertis ſ. ignavi, T. I. Manl. Com. L. VI. c. 35. §. 3. p. 331.
S. Vitus Martyr apud Rugianos colitur, T. II. p. 102. b. quid judicandum, ib.
S. Vitus, Modeſtus, & Creſcentia ſub Diocletiano martyrii palmam accipiunt, T. II. pag. 102. b. ſingularia mortis. ibid.
Vithus ſ. Deus vindex ſ. vindictæ, Sorab. Slav. idol. T. II. p. 132. b. nomen. ib. p. 134. a. etymon. ib. figura, ib. Cultores. ib. p. 135. b. ritus colendi. p. 136. a. deſtructio. ibid.
Vizo de Wyzenborch, Wicpertum heredem ſtatuit. Tom. IV. p. 122. a.
Ukrani. T. II. Haugw. Prodr. p. 12. a.
Ukrani. i. e. Ugrenies. die Unter-Wenden. T. I. Manl. L. II. c. 4. §. 2. p. 153. b.
Udalricus Vratisl. Boh. filius. T. I. Vip. c. 7. §. 9. p. 17. b.
Uladislaus poſthumus, T. I. Idyll. p. 68.
Vladislaus ante Jagielo, Dux Lithuaniæ & Rex Polon. T. II. p. 182. b. Polonorum Dux adverſarius Conradi Marchionis Luſatiæ, T. II. p. 286. in ipſo nuptiarum apparatu moritur, ib. p. 289.
Vladislaus falſo primus appellatur Rex Bohemiæ, T. I. Manl. L. III. c. 17. §. 1. p. 212. a.
Vladislaus I. Dux Bohemiæ XXV. T. I. Manl. L. III. c. 24. §. 1. p. 215. a. Borivoji auxilia fundit, ib. §. 4. eumque capit, ib. c. 24. p. 215. a. in principem confirmatur, ib. cum fratre Sobeslao ſimultates, ib. c. 25. moritur, ib. c. 26. §. 2. p. 217. a.
Vladislaus II. Bohemus, Regis Matthiæ Succeſſ. T. I. P. II. p. 20. Dux Bohem. XXVII. & ſecundus Rex, T. I. Manl. C. L. III. c. 32. §. 1. p. 221. b. &, Lib. VI. c. 107. §. 1. p. 387. a. contra Saracenos militat, ib. §. 2. p. 222. a. expeditio contra Saracenos, ib. L. IV. c. 3. Fridericus Barbaroſſa ipſi Diadema imponit, Regem appellat, novoque inſigni ornat, ib. L. III. c. 32. §. 3. p. 222. a. ſecundus, non primus Bohemiæ Rex fuit, ib. §. 6. una cum Friderico regno movetur ab Imperatore, ib. c. 33. §. 1. eum familia & theſauro fugit in Luſatiam, ib. coronatur & novo inſigni ornatur, ib. §. 3. p. 222. ab Imperatore regno privatur, ib. c. 31. §. 1. §. 3. p. 226. a. in Luſatiam cum uxore, libris & Gaza migrat, ubi obit, ib. c. 33. §. 2. p. 223. a. jure hereditario ſibi vindicat regnum Bohemiæ, T. II. p. 289.
Vladislaus III. quinque menſes D. Bohem. XXXIII. Tom. I. Manl. L. III. c. 37. §. 1. p. 224. b. cedit principatum Premislao fratri Moravia contentus, ibid. reſtituit Luſat. infer. Privilegia ib. L. VI. c. 136. §. 2. p. 414. a.
Uladislaus Rex Bohem. moritur, Tom. I. Manl. L. VI. c. 145. §. 1. p. 421. b. ejus cognomen, ib.
Uladislaus Lutzanorum Dux T. I. Manl. Com. L. I. c. 45. §. 1. p. 150. b.
Ulma expugnatur & incenditur, T. IV. p. 35. b. evertitur, ut nunquam poſt taliter, ib. p. 125. a.
Ulmannus ex Moneta, Tom. I. P. II. p. 4. Præfectus Budiſſinenſis & Gorlic. Tom. I. Manl. L. VI. c. 125. §. 4. p. 403.
Ulricus Comes de Witin dyſenteria obit, T. IV. p. 60. b.
Ulricus Halberſtadenſis Epiſcopus ad partes tranſmarinas proficiſcitur, T. IV. p. 42. a. reverſus honorifice ſuſcipitur, ib. p. 126. b. damnatur ib. 126. a. reſtituitur, ib. p. 46. b. 126. a. 127. a. aciem inſtruit contra Ducem, ib. p. 126. a Urbem novam conſtruit, ib. b. a. Duce Henrico capitur, ib. cum Romano captus abducitur, ib. p. 127. a. moritur, ib. p. 47. b. 127. a.
Ulyxibona capitur. T. IV. p. 38. b.
Unwürda. T. II. p. 61. b.
Vogelius Eccleſiæ Zittav. Paſtor primarius. T. II. p. 373. a. ejus laus. ib. b.
Vogelius, (M. Chriſtophorus) Rector Gymnaſii Zittav. celeberrimus. T. II. p. 375. b. ejus ſtudia & mors. ib.
Vogel-Schieſſen, Gorlicii inſtituitur. T. I. P. II. p. 40. a.
Voigts-Hoff. T. I. Manl. L. VI. c. 125. §. 8. p. 403. ædificatur. T. I. P. II. p. 42. a.
Voldemarus I. illuſtris Elect. XVI. T. I. Manl. L. V c. 12. §. 2. p. 277. b. uxor & filiæ ejus ibid. ultimus Elector ex Anhaldina familia. ib. §. 4. p. 278. a. dies obitus ejus. ib. §. 5. ib.
Voldemarus II. Elector Brandeburg. XIII. c. 13. §. 1. ib. b. ultimus ex ſtirpe Aſcania Dominus Luſatiæ. ib. c. 26. §. 1. p. 289. b. ejus ſucceſſores ib. c. 21. §. 4. moritur. T. I. Manl. L. VI. c. 5. §. 6. p. 298. a.
Volemarus Abbas Corbejenſis moritur, T. IV. p. 36. b.
Volga, flum. T. I. Manl. Com. L. I. c. 1. §. 1. p. 152. a.
Volupia. T. II. p. 98. b.
der Vorkauff. T. III. Diſ. p. 20. a. p. 66. b.
der Vorritt. T. III. Diſ. p. 19. a. 71. b. & T. II. p. 272. a.
Vorskaitus & Schweibratus, pecorum Dii. Tom. II. p. 184. a.
Vradislaus Rex Bohemiæ creatur. T. I. Manl. L. II. c. 31. §. 1. p. 189. b.

Urakeleve caſtrum accipit Wichmannus. T. VI. p. 43. b.

Vratislavia. T. I. Idyll. p. 61. fruſtra oppugnatur. T. I. Manl. L. VI. c. 60. §. 1. p. 351.

Vratislaviæ diſſidia de cereviſiæ coctura. T. I. P. II. p. 12. Seditio. Tom. I. Manl. L. VI. c. 37. §. 4. p. 334. memorabilia alia. ib. c. 5. 8. p. 356. a. peſtis graſſatur. ib. c. 140. §. 2. p. 420. a. Clerus ejicitur. ib. c. 43. §. 7. p. 338. b.

Vratislaus, Bohemorum Dux fit Rex. T. I. Vip. c. 3. §. 6. p. 9. b. regali circulo & lancea inſignitus. Tom. I. Vip. c. 7. §. 6. p. 17. b. mors. ib. ejus liberi ib.

Vratislaus 20. Dux Bohem. declaratur Rex. T. I. Manl. D. c. 11. §. 4. p. 82. b.

Vratislao II. Luſatia in feudum conceditur. T. III. Diſ. p. 58. b.

Vratislaus Dux Bohemiæ novum Regis Titulum & Luſatiam debet Viperto Comiti Groicenſi. T. II. p. 285. Viperto in matrimonium dat filiam ſuam Juditham, & dotis loco adjicit, quicquid terræ Luſaticæ acceperat. ib. regis titulum & Luſat. ſuper. acquirit. T. I. Manl. L. III. c. 14. §. 6. pag. 209. a. ib. c. 16. ejus genus, uxor, liberi. ib. c. 15. obiit. ib. c. 19. p. 213. ex gente Lutizenſi uxorem ducit. T. I. Manl. C. L. I. c. 46. §. 1. p. 151. b.

Vratislaus II. Dux Boh. tres uxores duxit. T. I. Manl. L. III. c. 15. §. 3. p. 210. a. primus Rex Bohemiæ. c. 16. §. 1. ib. b. bellum gerit in Luſatia Superiore. ib. c. 18. §. 12. 3. p. 212. b. moritur. ib. c. 19. §. 3. p. 213. b. ab Henrico III. anno 1075. accipit Luſatiam. T. II. p. 255. §. 27. & 28. indipiſcitur etiam Marchiam Miſoenſem. ib. §. 28. Viperto filiam deſpondet. ib. §. 29. a.

Vratislaus Luſatiam adipiſcitur. T. I. Manl. L. III. c. 14. §. 6. p. 209. a. filius Bretislai. ib. c. 15. §. 1. ib. b. uxor ejus atque liberi ib. § 2. p. 210. a.

Urbanus Papa moritur. T. IV. p. 50. a. & p. 128. a.

Urbanus fratrum ultimus monaſterium Gorlicenſe in Scholæ uſum tradit. T. I. P. II. p. 36. b. quam donationem Diplomate Leiſentritius confirmat. ib. p. 37. a. moritur. ib. p. 39. a.

Urbes Luſatiæ Superioris. T. II. p. 245. §. 11. a. ſub regimine Bohemico partim fundantur, partim inſigniter augentur. ib. p. 260. §. 43. b. v. g. Gorlicium, Budiſſina & Zittavia ſub Sobieslao creſcunt & augentur. ib. p. 286. nexu arctiſſimo junctæ unum veluti corpus conſtituunt. ib. p. 288. b.

Urbes Luſatiæ, ibidem. p. 317. a Venedis ſunt extructæ. ib. §. 3. earum ordo. ib. §. 4.

Urbes Luſatiæ Infer. T. II. p. 319. §. 12. quænam in Luſatia infer. ſint Boruſſici Juris. it. p. 320. §. 18. Luſatiæ graviter a prædonibus affliguntur. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 31. §. 4. p. 324.

Urbis Gorlicenſis Encomium. T. I. P. II. p. 2. Deſcriptio ib. p. 94. ſeqq.

Urbis gloria major eſt, ſi per paucorum ſeculorum decurſum exſurgit, quam ſi diu cum fortunarum procellis luctatur. T. II. pag. 260. §. 43. b.

de Vrideberge (Henricus) Halverſtadenſis Eccleſiæ Canonicus fit miles. T. IV. p. 82. a.

Urnæ in Luſ. effoſſæ. Tom. I. Manl. C. c. 23. §. 1. p. 131. b. circa illas ſuperſtitio. ib. 4. in Sileſia effoſſæ. ib. Lib. I. c. 23. §. 1. p. 132.

Utilitate non omnia ſunt metienda. T. II. p. 348. a.

Vulcanus. T. II. p. 98. a.

Vulturini (Pancratii) Panegyricus Sleſiacus. T. IV. p. 138. ſeqq.

Vurſchaytes ſ. Vurskaitus ſacrificulorum nomen. T. II. p. 192. a. & 193. b.

Uxoris ſucceſſio poſt obitum mariti. T. III. Diſ. p. 184. b.

Uxorum luxuriæ & negligentiæ pœna T. III. Diſ. p. 141. b. in maritos perfidia. Tom. I. Manl. L. II. c. 25. §. 1. p. 184. b.

Uzhorilik. T. I. Manl. D. c. 13. §. 4. p. 84. b.

W.

Wagner (Vincentius) moritur, poſt ſex dies uxor ſequitur. T. I. P. II. p. 68. a.

Wagris ſunt Reguli I. Duces. T. II. Haugw. Prodr. p. 11. b.

Waidelotta, Sacerdotum Pruſſ. nomen. T. II. p. 173. a. b.

Waidewutus, Prutenorum Rex, id eſt, Schweibratus. ib. p. 200. b.

Walbertus II. T. IV. p. 15. a.

Walck-Mühle brennet ab. T. I. P. II. p. 49. b.

Waldau pagum Senatus Gurlicenſ. emit & vendit. T. I. P. II. p. 39. a.

Waldemarus Dan. Rex delet Svantov. Idolum. T. II. p. 74. a. p. 88. a.

Wallebeche caſtrum ædificatur. T. I. Vip. c. §. 7. p. 24. b.

Walo, Epiſcopus Havelbergenſis. T. IV. p. 41. b.

Walrabanus, Zizenſis Epiſcopus. T. I. Vip. c. 5. §. 7. p. 14. b.

de Walteorath Comites ſe Cæſari tradunt. T. IV. p. 127. b.

Waltherus de Arnſtein uxorem ducit Gertrudem. T. IV. p. 106. b. fit Præpoſitus Sereni Montis, ib. p. 53. Romam proficiſcitur, & communem uſum carnium impetrat. ib. p. 56. a. moritur. ib. p. 59. a. omnia clauſtri ædificia reparavit. ib. b. (M. Balthaſar) Collega Scholæ Gorlicenſis. T. I. Manl. Com. L. V. c. 28. §. 2. p. 290. b. T. I. P. II. p. 36. b. (Caſp.) Muſicus inſtrumentalis Gorlicii. T. I. P. II. p. 87. b.

Wauckius, Præfectus Svecicus, Gorlicio de commeatu proſpicit. T. I. P. II. p. 92. a. in ſoburbio arbores exſcindit. ib. non nullos e Senatu ob falſam ſuſpicionem incarcerare jubet. ib. b. deſerit Gorlicium, ib. 93. a.

Wanda-

Wandalia i. e. Luſatia. T. II. Haugw. Prodr. p. 6. a.

Warenſtedenſe Colloquium. T. I. Vip. c. 11. §. 2. p. 24. a.

Wartburg. deſcriptio. T. I. Manl. C. L. IV. c. 20. §. 2. p. 258. b. ej. Claritas. ib.

de Wartenberg (Joh.) T. I. P. II. p. 4. (Sigismundus.) T. I. Manl. Com. L. VI. c. 125. §. 15. p. 404. b.

Wartiſlaus Vandalus baptizatur. ib. L. III. c. 13. §. 4. p. 205. a.

Waſſenburg caſtrum reſtauratur. Tom. IV. p. 113. a.

Waſſer-Rabe wird mit einem gezogenen Rohre geſchoſſen. T. I. P. II. p. 85. b.

Wayſen-Amt. T. II. Haugw. Prodr. p. 17. a.

Wechſel-Herrn. T. III. Diſ. p. 106. b.

Weigsdorffum. T. II. p. 61. b.

Weiſius (Elias) ſumma viget autoritate. ib. p. 375. a. (Chriſtianus) nonus Gymnaſii Zittavienſis Rector. ib. p. 368. b. p. 376. b.

Weiſſeobachius (Joh.) Præſul Miſnenſis ſacris interdixit in Luſatia. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 14. §. 1. p. 393.

Weiſſenberga. T. II. p. 61. b.

Weiſſenburgum Reſidentia Friederici T. I. Manl. Com. L. II. c. 25. §. 2. p. 184. b. confundit Bertius cum urbe Imperiali in Franconia. T. II. p. 246. a.

Weiſſenſehum arcem diruunt Zittavienſes. ib. L. VI. c. 21. §. 2. p. 312.

Weiſsdorff. T. II. p. 24. b.

Weiſſium. ib. p. 62. a.

Welfenholtz. T. I. Vip. c. 11. §. 11. p. 25. a.

Welleri præcipui olim Eccleſiæ Saxon. Antiſtitis Epiſtola ad Choinanum. T. II. p. 334. b.

Wellpride (villa) pertinet ad Parochiam in Hileburg. Tom. IV. p. 49. a.

Welpho ſ. Welphus Dux Bavariæ. T. I. Vip. c. 11. §. 26. p. 26. b. obit. T. IV. p. 124. a.

Wells. (M. Zachar.) obit. T. I. P II. p. 68. a. ejus uxor ſequitur paulo poſt. ib.

Welſios (D. Joh.) Conſul eligitur. T. II. pag. 366. b. T. I. P. II. p. 60. a. moritur. ib. p. 62. b. epitaphium ejus. ib. ejus laus. ib. p. 114. a.

Wenceslaus I. Rex Bohem. Sileſiam ſubjicit. T. I. Idyll. p. 63. Gorlicium venit. T. I. P. II. p. 112. ejus Tutor. Tom. I. Manl. Com. L. V. c. 15. §. 2. p. 279. a. jure feudali Luſatia ipſi conceditur. T. IV. p. 176. Wencesl. II. Dux Bohem. XXXI. clam aufugit. T. I. Manl. C. L. III. c. 35. §. 1. p. 223. b. puero octennis ſuccedit Ottogaro. ib. c. 45. §. 1. p. 232. a. Zittaviæ educatur ib. c. 47. §. 3. p. 234. T. II. p. 287. & 288. Zittaviam amat & regiis beneficiis afficit. ib. de Zittaviæ legibus lautioribus proſpexit. ib. p. 369. a V. Tit. Zittavia & Zittaviæ. Wencesl. III. ultimus hujus ſtemmatis Rex VII. Bohemiæ & Hungariæ quoque coronatur. T. I. Manl. Com. L. III. c. 48. §. 7. p. 235. b. L. VI. c. 1. §. 3. p. 295. a. tribus vulneribus confoſſus per inſidias tollitur. ib. Wencesl. IV. Rex Bohem. XII. ib. c. 35. §. 4. p. 330. b. cognomine ignavus fit bimulus Rex ib. §. 5. p. 331. a. Romanorum Rex. ib. ejus indoles. ib. §. 3. ſævus cognominatur. ib. §. 5. a. a Pragenſibus capitur & conſcenſa cimba piſcatoria & muliercula quadam remigante evadit. ib. §. 6. recipit regnum. ib. §. 7. regnum Hungariæ adeptus eſt. ib. iterum in carcerem conjicitur. §. 7. Viennam abducitur. § 8. 14. p. 332. a. per Johannem fratrem liberatur. §. 5. p. 11. 17. imperatoria dignitate exuitur. § 17. Seditionem Civium in Luſat. & Wratiſl. ſopit. c. 37. ſeq. 40. Budiſſinam venit. ib. c. 37. §. 1. p. 333. b. obit. c. 42. §. 3. tempus ejus nativitatis. ib. §. 5. p. 337. b. omina. ib. Magiarum & præſtigiatoriarum levitatum ſtudioſiſſimus. ib. c. 43. §. 1. p. 337. b. crudelitatis exempla. ib. §. 3. ejus vitia a quibusdam excuſantur, ab aliis exaggerantur. ib. §. 3. p. 338. a. Luxuriæ deditus. ib. 8. Supplicio extremo afficit Monachum bombardarum inventorem. ib. c. 44. §. 1. p. 339. b.

Wenceslaus per tres menſes Princeps Boh. T. I. Manl. Com. L. III. c. 35. §. 1. p. 223. b. moritur. ib.

Wenceslaus Ottogarus I. Luſcus Rex Boh. ib. c. 40. §. 1. p. 228. a. filium regnum affectantem depellit. ibi. moritur. ib. §. 2.

Wenceslai D. & martyris mater Dragomiſſa. ib. L. I. c. 46. §. 1. p. 151. b.

Wendi falſo Wandali vocantur. T. I. P. II. p. 151. a. ad mare Balthicum ſedes habentes, non ſunt confundendi cum Serbis (vulgo Wendis.) T. II. p. 238. b. eorum nomen diu adhæſit Slavis, quinimo adhuc adhæret eorum reliquiis. ib. p. 256. §. 10. eorum palus inclyta, ad quam Diis fuit ſacrificatum. T. IV. p. 166.

Wendica ſ. Vandalica natio qualis ſit. T. I. P. II. p. 149. b.

Wendicæ linguæ vari Dialectiæ. ib. p. 51. a. differentia. ib. b.

Wendlerus (Franciſcus) Phil. & Med. D. obit. ib. p. 84. b.

Werbenam Caſtellum ad Albim Luitici occupant. T. I Manl. C. L. II. c. 22. §. 2. p. 180. b.

Werckland. T. II. Haugw. Prodr. p. 6. a.

Werle caſtrum Slavorum ab Henrico ad deditionem cogitur, Tom. II. p. 42. b.

Wernekinus. Tom. IV.

Wernerus Comes de Valtheim gener Viperti I. T. I. Diſ. c. 1. §. 9. p. 7. b. occiditur. T. IV. p. 42. a.

Wernherus Succeſſor Ecberti. ib. p. 35. a. S. Annonis fratruelis. ib. Epiſcopus moritur. ib. p. 40. a. Hallenſis primus Præpoſitus. ib. p. 70. b. Succeſſor Henrici Mind. Epiſcopi. ib. p 40. b. p 126. a. primus Præpoſi-

tus de Lipzke obit. ib. p. 82. a. Monaſterienſis obit. ib. p. 126. a.

Wernico Marchio Tidericum interficit. T. IV. p. 105. a.

Wertiſlaus, primus inter Pomeraniæ Duces ad fidem converſus eſt. T. II. p. 205. a.

Weſſelus ſ. B. Gansfortius lux mundi vulgo dictus T. I. Manl. Com. L. VII. c. 4. §. 2. p. 437.

Wettinenſes Comites quartam conſtituunt Claſſem Comitum Wettinenſium. ib. p. 286. a. eorum Genealogia. T. I. Manl. Com. L. II. c. 9. §. 1. p. 159. b.

Wettinenſis Comes primus Miſniæ Marchio. T. I. Manl. Com. L. II. c. 9. §. 1. p. 159. b. Comes Præfectus Sorborum & dominus Budiſſiæ. T. III. Diſ. p. 55. b. 58. a. b.

Wicenſe forti exercitu obſidetur. T. IV. p. 58. b.

Wicherus S. Mariæ Præpoſitus Magdeburg. ib. p. 36. b. Succedit Lamberto. in Epiſcopatu. ib.

Wichmann Meinheri frater. ib. p. 36. a.

Wichmanni de Cella mater, ex quo genita. ib. p. 106. a.

Wichmannus Archiepiſc. Sereni-Montis. ib. p. 41. a. ad partes transmarinas peregrinationem ſuſcipit. ib. p. 43. a. contra Henricum Ducem provinciam turbat. ib. p. 43. a. obſidet Brandenburg. ib. p. 42. a. Magdeburg. Antiſtes. T. I. Manl. Com. L. II. c. 4. §. 3. p. 154. b Magdeburg Archiepiſcopus moritur. T. IV. p. 52. b. Nüenburgenſis Epiſcopus. ib. p. 40. a. pallium obtinere non poteſt. ib. a. b. hinc Romam proficiſcitur. ib. & accipit. ib. Clauſtrum Nienburg & caſtrum Vrakeleve accipit. ib. p. 43. b. Nienbug advenit. ib. p. 44. b. Nienize, Tribus & Lubichohl Imperatori tradit pro provincia Dame. ib. p. 45. a. Haldensleve civitatem vallat. ib. p. 47. b. pacem inter Philippum Colon. Archiepiſc. & Henricum Ducem reformat. ib p. 46. a. Epiſcopus Cizenſis eligitur. ib. p. 125. b. Epiſcopus Magdeburgenſis conſtituitur. ib pag. 126. a. Epiſcopus caſtrum Haldensleve obſidet. ib. p. p. 127. a.

Wicholdus in Frieſia perit. ib. p. 40. b.

Wickerus Brandenburg. Epiſcopus moritur. ib. pag. 42 b.

Wicpertus Wolfi filius genuit filium Wicpertum. ib. p. 119. a. Wicperti filius Hinrico Regi ſervitium ſuum permittit. ib. b. Romam obſides. ib. & capit. ib. p. 110. a. Urbem conſtruxit Schwartzen. ibid. fundat cœnobium Pegau. ib. b. vocatur bellicus. ib. tres genuit liberos. ib. b. Romam mittitur. ib. Limnia Apoſtolorum Lacrumis rigat, quæ olim ſanguine fœdaverat. ib. reverſus in urbem Liznich diverſit. ib. pervenit quoque in Groyſch. ib. p. 221. a. ejus Conjux. ib. p. 120. a. 121. b. ad auget fratrum numerum usque quadraginta. ib. p. 121. b. Monaſterium Lucʒke fundat. ib. alteram ducit uxorem. ib. p. 122. a quorundam prædiorum heres ſtatuitur. ib. juxta fluvium Unſtrod monaſterium inſtituit. ib. urbem Liziok, & pagos Inſem & Budiſſen Regi tradit. ib. p. 122. b. amicitiam init cum Sigifrido Comiti Palatino de Orlamünde, & cum Ludovico Comite de Thuringia. ib. Vulneratus capitur. ib. Würtzburgi Regi præſentatur, & capitali ſententiæ adjudicatur. ib. In urbe Druls per triennium captus tenetur. ib. dimiſſus Groyſtum revertitur. ib. p. 124. a. Litzinch vi recepit. ib. p. eandem Marchiam Luzenſem impetrat. ib. Cappa Dalmatica donatur. ib. obit. ib. in Loſitz ignem accenſum pedibus nudis extinxit. p. 124. a. religionis habitum ſuſcipit. ib. b. Pegau ſepelitur. ib. in urbe Lutburoch hiemat. ib. p. 123. a. ædificat ſibi aſylum. ib. Dewyn urbem occupat. ib. b. Groyſtam obſidet & obtinet. ib. b. obit. ib. p. 124. a.

Wicpertus vid. Wigbertus.

Witechindus junior. ib. p. 19. a.

Widego Presbyter quidam hæreditatem a Præpoſito repetit. ib. p. 100. b.

Wido Cœleſtinus fit Papa. ib. p. 37. a.

Wigandsdorfium. T. II. p. 62. a.

Wigbertus. T. IV. p. 15. a. I Wolfi Daniæ Regis filius e Dania pulſus in Balſamorum Regionem hereditate paterna obtemam feccdit. T. I. Vip. c. 1. §. 2. p. 7. b. ej. Uxor Sigena Comitis de Leige filia. ib. p. 7. Liberi. ib. § 9. ejus excurſiones in barbarorum provincias. ib. favor nobilium. ib. §. 10. immatura mors. ib.

Wigbertus filius Wolfi & pater Viperti Marchionis Luſatiæ. T. I. Vip. c. 1. §. 4. p. 7. a.

Wigbertus II. ab Udone March. Staduenſi educatur. T. I. Vip. c. 2. §. 1. p. 8. a. ej. bellica virtus & quietis impatiens animus. ib. §. 4. in Bohemiam abit. ib. §. 6. expeditio belli Italica. ib. c. 3. §. 4. nuptiæ. ib. c. 4. §. 27. p. 13. b. Groiſcam recuperat. ib. c. 5. §. 7. p. 14. b. Liberi ib. p. 14. uxoris mors. ib. p. 21. alteræ nuptiæ. ib p. 22. captus in Leiſnik cuſtoditur. ib. §. 3 p. 24. a. capitalis ſententia & λύτρον ib. §. 4. p. 24. dimittitur e cuſtodia. ib. p 26. Burggrav. Magdeburg. conſequitur. ib. redimit Luſatiam ab Imperat. ib. fit Monachus. ib. p 28. mors. ib. Merſeburgenſis Epiſc. delet Idolum Zuttiber. T. II. p. 81. a. Miſniæ Princeps Henricum IV. honorifice excipit. T. I. Manl. Com. L. III. c. 23. §. 1. p. 214. b. prædives Marchio. T. I. Vip. c. II. §. 29. p. 27. a.

Wildebrandus fit Præpoſitus. T. IV. p. 102.

Wilhelmus. T. IV. p. 15. b. Com. Pictav. moritur. ib. p. 33. a. Com. Palat. moritur. ib. p. 37. a. p. 125. b. Sereni Montis Canonicus fit Præpoſitus Cilleonſis. ib. p. 56. a. Cilleonſis Præpoſitus proficiſcitur. ib. p. 82. a.

Wilhelmus II. moritur. T. I. Manl. C. L. VI. c. 54. §. 2. p. 347.

Willa Abbatiſſa de Gerbaſtide. T. IV. p. 105. b.

Willehelmus in numerum fratrum ſuſcipitur. ib. p. 82. a. ſecundus de Lipzke Præpoſitus ad Præpoſituram Dubicenſem transfertur. ib. p. 92. a. Tiderici Comitis filius Comes de Camburg. ib p. 105. b.

Williboldus Corbejæ Abbas in Græcia obit. ibid. pag. 126. a.

Willichii (Jodoc) T. I. Manl. C. L. I. c. 1. §. 3. p. 108. a.

Willimarus Epiſcopus Brandenburg. obit. T. IV. p. 45. a. p. 126. b.

Willkühr. T. III. Diſ p. 119. a.

Wilo Hecate notat. T. II. p. 88. a.

Wilzi Pomer. Pop. ib. p. 77. a.

Wincenburg caſtrum Luderus fregit. T. IV. p. 35. a.

Winniburg deſtruitur. ib. p. 124. b.

Windelici tributarii facti. T. II. p. 112. b.

Winidi tributarii facti. ib.

Winithi. T. I. Manl. Com. L. I. c. 36. §. 2. p. 143. b.

Winuli. ib.

Winnulorum provinciæ T. II. p. 76.

Wipertus Marchio Pigavienſis Eccleſiæ fundator moritur. T. IV. p. 106. b.

Wirceburg. Epiſcop. T. I. Vip. c. 11. p. 26. de Epiſcopatu Contentio. ib.

Wirceburg

Wirteburg obſidatur. T. IV. p. 43. a.
Wircibanus. T. I. Vip. c. 11. §. p. 24. a.
Wirth. (Gabr.) Medicus obit. T. I. Part. II. p. 26.
Wiſinaria. T. I. Manl. Com. L. II. a. 2 §. 1. p. 152. b.
Wiſſenburgenſis monaſtarii fundatio. T. IV. p. 128. fundator. ib.
Witaus, Wicaus, Bohem. ſalutandi formula. T. II. p. 74. 6.
𝔚𝔦𝔱𝔢𝔭, 𝔚𝔦𝔱𝔢𝔭 l. 𝔚𝔦𝔱𝔞𝔪𝔱𝔢, ſalutandi formula Vandal. hodiern. ib. p. 88. a.
Witgenavia. ib. p. 62. a.
Withcke deſtruitur. T. IV. p. 37. a.
de Witbin Marchionum Genealogia. ib. p. 14 a.
Witchenan. T. I. Idyll. p. 55 deſcribitur. T. II. p. 246. a.
𝔚𝔦𝔱𝔱𝔢𝔨𝔩𝔬, caſtrum deſtruitur. T. IV. p. 125. b.
Wittikindea familia ſuperiorem Luſatiam amittit. T. II. p. 311. § 9. retinet tamen Luſatiam inferiorem. ib. p. 312. §. 10. Luſ. inferiorem quoque amiſit. ib. §. 11.
Wittikindus. T. IV. p. 15. a. in matrimonium ducit Svatanam Lechitachi filiam. T. II. p. 233. a. & p. 309. §. ejurat Gentilium Idololatriam, amplexus religionis Chriſtianæ veritatem ib. Socerum ſuum Lechum ad Chriſtianam religionem nullis precibus adducere potuit. ib. p. 283. b. ipſi bellum indicit. ib. cum Carolo M. reprimit & coercet Slavorum greges. ib. eo mortuo graviſſimi tumultus in Luſatia graſſantur. ib. Poſteri ejus indomitos Slavos non diu in poteſtate ſua retinent. ib. Wittik. II. T. IV. p. 11. b. Condit. Comitum Wettin. T. I. M. C. L. II. c. 9. §. 2. p. 160 a. filius Wittikindi M. ex Svatana T. II. p. 310. §. 10.
Wladimirus Ruſſiæ Dux omnibus ſibi ſubjectis ut Chriſtiani fiant, imperat. ib. p. 175. b.
Wladislaus fratres ſuos [illegible] dare conatur eſt. T. IV. p. 38. a. à patria expellitur. ib.
Woldemarus I. Elect. Brandeob. Luſatiam inferiorem occupat. T. I. Manl. Com. L. IV. c. 31. §. p. 268. ejus & Johannis Marchionum Brandeburgicorum obitus Luſatiæ dat occaſionem revertendi ad Bohemos. T. II. p. 261. §. 45. a.
Woldemarus Daniæ Regnum occupat. T. IV. p. 41. a. vulneratus evadit. ib. p. 42. a. cum Svenone bellum gerit ib. Ruglanos ad Chriſti fidem cogit. ib. p. 126. b. Rex Daciæ capitur ib. p. 84. a. II. tenetur. T. II. p. 288. ille fictus [illegible] fruſtra obſidet Lauban. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 11. §. 2. p. 305.
Wolfgangus Paſt. Primarius Gorlicii. T. I. Part. II. p. 27 novus Eccleſiaſtes. ib. p. 33. a.
Wolffus Herbonis filius T. I. Vip. c. 1. §. 1. p. 7. a. Pomerania pulſus in Daniam confugit, Regis filiam uxorem ducit. ib. §. 2. Regis filium [illegible] cedit. §. 4. Rege defuncto illos acie occidit & regnum obtinet. §. 4. Tres liberos ſuſtulit. ib. qui Dania cedere coguntur. ib. §. 7. Balſamorum Regionem bello ſibi ſubjicit. ibid. de ejus felicitatis opinione ib. p. 5. de morte. ib. §. 6. p. 7. b. ad Regem Danorum confugit. T. IV. p. 119. a. uxor ejus & filii b.
Wolffus Pomeranorum Dux Daniam & Holſatiam occupat. T. I. Manl. Com. L. III. c. 2. §. 3. p. 194. a.
Wulgaſtum. ib. L. I. c. 36. §. 5. p. 144. a.
Wolmarus Svenonis nepos regnum Danorum occupat. T. IV. p. 126. a. Svenonem interficit. ib.
Worm, Normannorum Rex. T. I. Manl. Com. L. II. c. 15. §. p. 175. a.
Wurmatiæ Cæſar Conradus Curiam habet. T. IV. p. 126. b.
Wormaciam Epiſcopos convocat Imperator. ib. p. 19. b.
Worſovice. Bohemiæ Primates ita dicebantur. T. I. Vip. c. 10. § p. 23. b.
Wurzis urbs. T. II. p. 83. b.
Wratiſlao Bohemiæ Duci Luſatia ſuperior traditur. T. II. Haugw. Prodr. p. 13. b.
Wratiſlaviæ pulcherrima deſcriptio. T. IV. p. 139. a. b.
Wratiſlaus ab Ottone baptizatur. T. I. Manl. Com. L. III. c. 13. §. 4. p. 205. b. Coronatus in Regem. T. IV. p. 119. b. Saxones invadit conſilio Wiperti. ib. p. 120. b. obiit. ib. p. 121. ejus filii. ibid.
Wulradus de Greitz Zpurcic villam deſpoliaturus venit. ib. p. 45. a.
Wundolfus monachus Wicperto datur. ib. p. 121. b. fit abbas. ib. abdicat ſe abbatia. ib. p. 125. 6. obiit. ib.
Wyndolfus Abbas Vir boni odoris. ib. p. 117. b. obit. ib. p. 126. a.
𝔚𝔶𝔫𝔢 Caſtellum. ib. p. 126. b.

X.

Xenodochii Mariani Gorlicii fundator. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 137. § 2. p. 41. Scr. T. I. Part. II. p. 17. & 20.
Xenodochium ad Spiritum S. Gorlicii reſtauratur. T. I Part. II. p. 94. b.

Z.

Zabiſſus (Otto) adminiſtrationem regni uſurpat. T. I. Manl. L. III. c. 47. §. 1. p. 233.
Zabolienſis (Stephanus) T. I. P. II. p. 4.
Zagatta. T. I Manl. C. L. III. c. 38. §. 1. p. 225. & c. 40. §. 3. p. 228.
Zalcucus, quis fuerit? T. I. Manl. C. L. I. c. 2. §. 6. p. 110 b.
Zalcuci fidiſſimi inſectatores appellantur Gorlic. ib.
de Zapulia (Stephanus) Nomarcha. T. I. P. II. p. 19. Hexapoli Præfectus. T. I. Manl. L. VI. c. 125 §. 13. p. 404.
Zara Ditmaro Anriſtiti Marſl burgenſi idem eſt ac Soravia urbs Luſatiæ infer. T. II. p. 344. b.
Zatacenſes vocantur Lucenſes. T. I. Manl. Com. L. I. a. 45. §. 3. p. 151. a. Slanam colonos deducunt. ib.
Zaviſius Roſſenſis rapit Reg. Bohem. viduam. Tom. I. Manl. L. III. c. 47 § 1. p. 233. b. cum ea nubit. ib.
Zcholcne [illegible] Pigavienſis Eccleſiæ locus. T. IV. p. 85. b.
Zebellinas pelles Slotæ Babæ offerunt Obdoriani. T. II. p. 161. a.
Zechus occupat Bohemiam. T. I. Manl. C. L. I. a. 28. §. 4. p. 137. a.
Zeidlerus (Laurentius) expirat animam. T. I. Manl. L. VII. c. 19 §. 1. p. 447.
Zeilanenſium ritus crateres Diis offerentes. Tom. II. p. 107. a.
Zel genium notat. T. II. p. 88. a.
Zelum Mercurium notat. ibid.
Zeider (Baſilius) Gorlic. Eccleſiæ miniſter. T. I. P. II. p. 39. b.
Zeremaz caſtrum. T. IV. p. 166.
Zernebocus, Slav. idol. T. II. Fr. Num. p. 78. b.
𝔷𝔢𝔴𝔦𝔢𝔫𝔞 Cererem notat. T. II. p. 88. a.
Zieglerus (Hieron.) T. I. Manl. Com. L. I. c. 21. §. 2. p. 129. a.
Ziavonia, i. e. Diana. T. II. p. 88. b.
Zirna fluvius. T. I. Manl. C. Lib. I. c. 22. §. 3. p. 131. a.
Zirna pagus. T. I. Manl. C. L. VI. c. 31. §. 1. p. 323. a.
Ziſca Dux Huſſitarum eligitur. ibid. L. VI. c. 47. § 1. p. 342. b. Nomen & ſignificatio ejus. ibid. ad Autigam Saantes profligat. a. 54. §. 3. p. 347. a. peſte extinguitur. c. 55. a.
Zittavia ſeu Zytava Manfredi Ringelheimenſ. Comitis uxor & urbis Zittaviæ fundatrix. Tom. II. p. 260. §. 43. b. Micislai Poloniarum Regis filia primam occaſionem ædificandæ urbis Zittaviæ dediſſe creditur. T. II. p. 308. fundatrix Monaſterii cujusdam Zittavienſis. ib.
Zittavia urbs deſcribitur. T. II. pag. 245. & 246. §. 11. a. it. p. 318. § 6. b. ſub regimine Bohemico conditur. T. I. Manl. C. L. III. c. 46. §. 1. p. 232. & T. II. p. 260. §. 43. b. Huic eſt urbs Bohemica. T. I. Manl. C. L. III. c. 49. §. 2. p. 231. Sed Luſatiæ ſe adjungit. T. I. Manl. Com. L. I. c. 4 §. 1. p. 111. b. & L. VI. c. 26. p. 316. Ad Bohemorum & quidem Pragenſium quidem amicitiam iterum adſpirat, at deſtitit

a propoſito, ib. §. 6. p. 112. Primum amplectitur religionem Evangelicam, & Oybino abeunt Monachi, ac virgines Monachales. ib. p. 290. Leipenſi Domino in feudum datus eique paret. T. I. Manl. C. L. III. c. 44. §. 3. p. 231. c. 48. §. 1. 2. p. 214. & Lib. VI. c. 8. §. 1. p. 300. Regi Bohem. Johanni cadit Leipenſis ib. §. 2. p. 301. a. ad Henricum Javorienſ. Ducem pervenit, T. I. Manl. C. L. VI. c. 8. §. 3. p. 301. b. Fata ejus ſub Henrico. ibid. c. 10. p. 303. & ſeq. Incendio conflagrat. T. I. Part. II. p. 143. & T. II. §. 7. p. 312. a. Sileſiacis urbibus falſo annumeratur T. IV. p. 145. b. vi ab Elect. Saxon. Jo Georgio I. expugnatur. T. I. P. II. p. 90. a.
Zittaviæ Conditur. T. I. Manl. Deig. c. 16. §. 7. p. 92. a. & Comment. L. III. c. 46. p. 232. & T. II. p. 260. §. 43. b. ædificium, ſub quo panes & calcei venduntur, extruitur T. I. Manl. C. L. VI. c. 20. §. 4. p. 311. 6. Certamina equeſtria annuatim celebrantur. T. I. Manl. Com. L. 3. c. 48. p. 234. Conſul Regens Cæſar. Com. Palat. axiomate ornatur. T. I. Diſp. p. 112. b. Diſſidium inter cives & pannicularios ortum T. I. Manl. Com. Lib. 6. c. 21. §. 3. p. 312. b. & c. 29. §. 26. p. 422. b. Diſſidia de Cereviſiæ coctura. T. I. P. II. p. 12. Diſſidium decennale inter cives tollit Carolus IV. T. I. Manl. Com. L. VI. c. 29. §. 1. p. 320. Elevatio poli. T. I. Manl. C. L. I. c. 9. §. 2. p. 117. a. Extenſio & ampliatio. T. I. Manl. C. L. 3. c. 46. §. 3. p. 232. b. Incolæ plures ab Ottocaro urbis fundatore invitantur & alliciuntur & urbs mœnibus cingitur. ib. §. 4. Incrementa. T. II. p. 368. a. In Senatum jus eligendi in Seniores Opificum transfertur. T. I. Manl. C. L. VI. c. 19. §. 27. p. 323. a. Inter Primos evangelium prædicavit Jacobus Manlius Chriſtophori patruus Tom. I. Manl. C. L. I. c. 26. §. 1. p. 133. locus, in quo quid ante conditam urbem ſteterit, T. I. Manl. C. L. III. c. 46. §. 2. Nomen & nominis variæ derivationes. ibid. §. 5. & 6. Privilegia & immunitates augentur. ibid. §. 4. Quæ ab an. 1350. -1359. acciderint. T. I. Manl. C. c. 6. c. 20. p. 311. & ſeq. Tumultus ob Senatorum electionem T. III. Diſp. p. 103. a. Wenceslaus II. Ottocari filius educatus dicitur. T. I. Manl. C. L. III. c. 47. §. 3. p. 234. a. & T. II. p. 287. & 288. Incolas eximie dilexit, ib. ſimulata mulcta tentat & amorem ſuum ulterius ipſius Deputatis teſtatur. ib. c. 47. §. 4. Urbem ſibi ſubjicit & Leipenſi reddit, ib. c. 48. §. 1. & 2. p. 234
ante Zittaviam domus Imperatoria juſſu Caroli IV. ædificatur T. I. Manl. C. L. 6. c. 21. §. 1. p. 313. b.
Zittavia Henrico Javorienſi pro Hereditate utendam concedit Johannes Rex Boh. T. I. Manl. Deig. c. 19. §. 17. p. 97. a. Oppignorat Boleslaus T. I. Manl. L. III. c. 42. §. 2. p. 2. p. 209. Recuperat Johannes R. B. T. I. Manl. C. L. III. c. 49. §. 1. p. 235. Oppignorat Rudolpho Elect. Saxoniæ Carolus IV. T. I. Manl. C. L. VI. c. 18. §. 2. p. 311. a. T. II. Hangv. Pend. p. 14. b & redimit a Saxone. T. I. M. C. L. VI. c. 20. §. 6. pag. 312. a. Venit Carolus IV. T. I. Manl. C. L. VI. c. 21. § 16. p. 313. b.
Zittavienſe territorium pacatum & a prædonibus Miſnenſibus immune eſt, T. I. Manl. C. L. VI. c. 10. §. 8. p. 304.
Zittavienſi Senatui præfectura territorii Zittavienſis conceditur. T. I. Manl. C. L. VI. c. 24. §. 1. p. 314. b. & T. III. p. 100. a.
a Zittavienſi Senatu codex Poblicus conficitur. T. I. Manl. C. L. VI. c. 19. p. 311.
Zittavienſium Morgengaba. T. VI. Diſp. p. 174. a.
Zittavienſia conventus fundatur. T. I. Manl. C. L. III. c. 44. §. 3. p. 231. Juris ſtatutarii differentia a Jure Civili T. III. Diſp. p. 153. a. Succeſſio conjugum. T. III. p. 161. a. aſcendentium & deſcendentium ibid. p. 166. a. Verſ. collateralium ibid. p. 172. a.
Zittavienſes cives jubet Carolus IV. ut domorum ſuarum anteriores parietes cœmentis ad ſumma usque faſtigia educant. T. I. Manl. C. L. 6. c. 20. §. 7. p. 312. expugnant Tollenſtein & Schonenbach, arces prædonum. T. I. Manl. C. L. VI. c. 10. §. 2. p. 304. fortiter pugnant ſeque præclare gerunt. T. I. Manl. C. L. VI. c. 10. §. 8. p. 304. & c. 21. §. 1. p. 312. b. alio vero tempore capiuntur. eod. lib. cap. 104. §. 2. p. 385. a. Gorlicenſibus bellum indicunt & pecudum prædas ex eorum agris abigunt. T. I. Manl. C. L. VI. c. 134. §. 3. & 4. p. 411. & 12. item T. I. Part. II. p. 22. Mercatores per Bohemiam a vectigalibus ſunt immunes. T. I. Manl. C. L. III. c. 46. §. 5. pag. 233. nemus regium (Königs-Holtz) emunt. T. I. Manl. C. L. VI. c. 26. p. 316. a. de quo lis ipſis movetur. T. I. M. C. L. VI. c. 30. §. 3. p. 323. numerum Senatorum augent. T. I. Manl. C. L. VI. c. 21. §. 2. p. 312. Pragam proficiſci integro menſe non audent T. I. Manl. C. L. VI. c. 23. §. 3 pag. 314. b. Prædones depellunt vincuntque. T. I. M. C. L. VI. c. 10. §. 3. p. 304. Rippum oppidum capiunt & Weiſſenſebum arcem diruunt. ib. c. 21. §. 2. p. 312. Scabini quinque fures & prædones decollant T. I. M. C. L. VI. c. 10. §. 10. §. 6. p. 304. Securi percutiunt Baronem Donenſem ib. Supra uſitatas penſiones ſubſidia contribuunt. T. I. Manl. C. L. VI. c. 22. p. 313. Vendunt ob annonæ difficultates Adalberti pagum (Ober-Olbersdorff) ib. §. 1. p. 313.
Zittavienſium controverſia & lis cum Pragenſibus. T. I. M. C. L. VI. c. 23. p. 314. Diſceptatio cum Aoriſtita Magdeburgico Caroli IV. legato. T. I. M. C. L. VI. c. 21. §. 3. p. 312. Succeſſionis ab inteſtato cum Jur. Civ. & Saxon. conſenſus. T. III. p. 160.
Zittavienſibus remittuntur exactiones extraordinariæ & ordinariæ. T. I. Manl. C. L. III. c. 46. §. 4. p. 232. Vectigalia, quæ redemta habebant, Carolus IV. ademit. T. I. M. C. L. 6. c. 20. §. 8. p. 312.
Zitto princeps. T. II. p. 80. b.
Ziz. T. I. Vip. c. 4. §. 31. p. 13. b. T. II. p. 81. b.
Ziza. T. I. Vip. c. 4. §. 31. p. 13. b. idolum deſtruitur. T. II. p. 81. b. 82. a.
Ziza. ſedes Epiſcopalis Naumburgum transfertur. T. I. Manl. L. II. c. 27. §. 2. p. 176. a.
Zizenberg. T. II. p. 163. b.
Zizenſis Epiſcopus Walbranus. T. I. Vip. c. 5. §. 7. p. 14. a.
Ziriack ſacrorum genus apud Ruthenos. T. II. p. 194. a.
Zizlila Venerem notat. T. II. p. 88. a.
Znicz (Zvicz) i. e. ignis. T. II. p. 89. b.
Zobeslaus I. Dux Bohem. Gorliciæ conditor vel inſtaurator. T. I. Manl. D. c. 13. §. 1. p. 84. a.
de Zolen Comes fundat monaſterium Aperspach. T. IV. p. 131. a.
Zolota Baba i. a. aurea anua idolum Ruſſ. T. II p. 90. a.
Zona. T. II. p. 98. b.
Zpurcic villam deſpoliaturus venit Wulradus de Griez. T. IV. p. 45. a.
in Zribiam (Sorab.) expeditio Bohem. T. I. Manl. L. III. c. 18. § 2. p. 212. b.
Zelechta ex Wiſſebrod. (Joh.) T. I. Manl. L. I. c. 2. §. 1. p. 109. a.
Zvantevith. Rugian. Idolum. T. II. p. 87. b.
de Zvencavienſe interverſo ſaltu lis. T. I. Manl. L. II. c. 14. §. 1. p. 174. b.
Zvetipolcus fit Rex Bohem. T. I. Vip. c. 10. §. 1. p. 23. a. per inſidias tollitur. ib.
Zviccaviam Vipertus accipit. T. I. Manl. L. III. c. 8. §. 2. p. 198. ad imperium vavellitur. ib.
Zviccius vid. Schvvaixtixius.
Zuttiberus idolum faunum denotat. T. II. p. 80. b. in Merſeburg ſilva colitur. ib. Deus Lucorum ſacrorum ibid. p. 209. nomen, etymon. ibid. Holtz Teuffel ib. p. 210. a. Pineti præſes. Ibid. b. figura, cultus, deſtructio. ib. Haymi. Marſeb. colitur. ib.
Zvvikaviæ Trigla colitur. T. II. p. 79. b.
Zywie Deus vitæ. T. II. p. 89. a. vid. Sivva.

VA1 1536912